مُفصل سنڌي لغت

جلد پنجون

(ڇ - ڃ - ح - خ - د - ڌ)

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

مُفصل سنڌي لغت

جلد پنجون

(چ-ڇ-ح-خ-د-ڌ)

سرپرست اعليٰ

پرويز احمد سِيهڙ

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ

2019ع

سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري جو ڪتاب نمبر (331)
سڀ حق ۽ واسطا محفوظ

پاران ايم ايڇ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

مفصل سنڌي لغت جلد پنجون (ڄ-ڇ-ح-خ-د-ڌ)

سرپرست اعليٰ: پرويز احمد سيهڙ
نظرثاني: پروفيسر ڊاڪٽر غلام علي الانا
ايڊيٽرز: شبنم گل
ضراب حيدر
ڇاپو پهريون: سيپٽمبر 2019ع
ڪمپوزنگ: عبدالله ناصر قاضي، راز محمد لغاري
ٽائيٽل: اسدالله ڀٽو
تعداد 1000
قيمت: 500 رپيا
ناشر: سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو، حيدرآباد سنڌ، پاڪستان

ڊڪشنري بورڊ اسڪيم هيٺ تيار ڪري ڇپايل

Catalogue Reference
Seehar Parvez Ahmed
Mufasil Sindhi Lughat (Vol: V)
Lexicography
Sindhi Language
Sindhi Language Authority
ISBN: 978-969-625-164-4

Mufasil Sindhi Lughat (Vol: V)

Patron in-chief:	Parvez Ahmed Seehar
Reviewed by:	Prof. Dr. Ghulam Ali Allana
Editors:	Shabnum Gul
	Zarrab Hyder
First edition:	September, 2019
Quantity:	1000
Price:	Rs: 500
Composing:	Abdullah Nasir Qazi, Raaz Muhammad Laghari
Title:	Assadullah Bhutto
Published by:	Shabnum Gul, Secretary, Sindhi Language Authority
Tel:	022-9240050-53
Fax:	022-9240051
E-mail:	contact@sindhila.edu.pk, sindhila@yahoo.com
Website:	www.sindhila.org
Printed by:	M/S Pakeeza Printers, Hyderabad, Sindh

’مفصل سنڌي لغت‘ جو هي جلد، شبنم گل، سيڪريٽري سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، ميسرس پاڪيزه پرنٽرس، حيدرآباد مان ڇپرائي، اٿارٽيءَ جي آفيس، نيشنل هاءِ وي، حيدرآباد مان پڌرو ڪيو.

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

مُفصل سنڌي لغت

(ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي ترتيب ڏنل جامع سنڌي لغات تي آڌاريل ڇاپو)

جلد پنجون

(چ-ڇ-ح-خ-د-ڌ)

سرپرست اعليٰ

پرويز احمد سِيهڙ

نظرثاني

پروفيسر ڊاڪٽر غلام علي الانا

ايڊيٽرز

شبنم گل

ضراب حيدر

ايڊيٽوريل بورڊ

* ڊاڪٽر غلام علي الانا * ڊاڪٽر آفتاب ابڙو

* پروفيسر نور احمد جنجهي * ڊاڪٽر اسلم سنديلو

سنڌي ڊڪشنري بورڊ جو تحقيقي عملو

* عبدالله ناصر قاضي (ريسرچ آفيسر) * اياز علي شيخ (ريسرچ آفيسر)

* راز محمد لغاري (ريسرچ اسسٽنٽ)

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ

2019ع

[اهي ٻئي لغتون موجوده عربي- سنڌي لپيءَ ۾ تبديل ڪري سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ پاران 2011ع ۾ ڇاپيون ويون آهن.] انهن کي ڏسڻ ڪانپوءِ ڇئي سگهجي ٿو ته سنڌ ۾ لغتن تي ڪم ڪندڙ ديوناگري ڄاڻندڙ ماهرن انهن مان گهڻو لاڀ حاصل ڪيو آهي ۽ چڱو خاصو 'لفظي خزانو' (Vocabulary) سامهون آيو. انهيءَ ساڳئي دور ۾ سنڌ جي هڪ عالم آخوند عبدالرحيم 'وفا' عباسيءَ جي تيار ڪيل لغت 'جواهر لغات سنڌي اڪيچار' جي قلمي نسخي مان به گهڻن فائدو ورتو جيڪا 'سنڌي_فارسي لغت' هئي. [اها لغت بعد ۾ 'سنڌي لئنگيج اٿارٽيءَ' پاران 1993ع ۾ ڇپجي چڪي آهي.] 1886ع ۾ 'جهمتمل نارومل وسناڻيءَ' جي جوڙيل 'وٿيپتي ڪوش' ۾ سنسڪرت جي بنياد وارا لفظ ڏنا ويا. تنهن کانپوءِ 1879ع ۾ مرزا صادق عليءَ، جارج شرٽ ۽ اُڌارام گڏجي هڪ 'سنڌي_انگريزي ڊڪشنري' جوڙي، جنهن ۾ هنن 'عربي- سنڌي لپي' ڪم آندي. جيئن جيئن تعليم عام ٿيندي وئي، انگريزيءَ جو واهپو وڌندو ويو. سنڌي ٻوليءَ ۾ ڪتاب ڇپجڻ جو عمل به وڌيو، تيئن تيئن 'سنڌيءَ کان انگريزي' ۽ 'انگريزيءَ کان سنڌي' ڊڪشنرين جي ضرورت وڌندي وئي.

اهڙيءَ ريت 'ڊاڪٽر ارنيسٽ ٽرمپ' طرفان 1866ع ۾ شاهه جو رسالو ڇپجڻ کانپوءِ، شاهه جي ٻولي کي سمجهڻ جي ضرورت پيش آئي ته 1907ع ۾ پيرومل 'غريب اللغات' نالي لغت [ٽن ڀڱن تي مشتمل] جوڙي. پرمانند ميوارام جون لغتون ڊڪشنريون 'سنڌي – انگريزي'، 'انگريزي – سنڌي' 1910 ۽ 1933ع ۾ شايع ٿيون. 1914ع ۾ مرزا قليچ بيگ 'لغات لطيفي' شايع ڪرائي. سندس 'لغات قديمي' 1924ع ۾ منظر عام تي آئي. اهي ٻئي لغتون سنڌ ۾ گهڻي وقت تائين ضرورت پوري ڪنديون رهيون. 1940ع ۾ ان وقت جي وزير تعليم محترم جي. ايم. سيد جي دور ۾ 'سنڌي ساهتيہ مرڪزي سرڪاري بورڊ' جي طرفان عالمن جي هڪ لغت ڪاميٽي جوڙي وئي، جنهن سنڌيءَ ۾ هڪ 'جامع لغت' جوڙڻ جي ڪم جي باقاعدي شروعات ڪئي. هن ڪميٽيءَ 'الف_ب_ٻ ۽ ڀ' جي ڇئن اکرن وارن لفظن تي مشتمل هڪ لغت جو مسودو تيار ڪري ورتو جنهن ۾ چند هزار لفظ شامل هئا. 1951ع ۾ 'سنڌي ساهتيہ جي صلاحڪار بورڊ' کي 'سنڌي ادبي بورڊ' جو نالو ڏئي، سرڪار طرفان 'جامع سنڌي لغات' ناهڻ جي رٿا جوڙي وئي.

'سنڌي ادبي بورڊ' 1951ع ۾ هڪ باقاعدي ٽن سالن جي رٿا 'جامع سنڌي لغات' نالي سان شروع ڪرڻ جو ارادو ڪيو ويو ۽ اهڙي آڇ محترم ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ کي ڪئي وئي. ڊسمبر 1951ع ۾ علامه آءِ. آءِ. قاضي صاحب، سنڌ يونيورسٽيءَ جي اولڊ ڪئمپس ۾ 'ڊڪشنري آفيس' قائم ڪرڻ لاءِ هڪ ڪمرو ڏنو. لغت جو خاڪو جوڙيو ويو ۽ جنوري 1952ع ۾ ان آفيس ۾ باقاعدي ڪم جي شروعات ڪئي وئي. ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي سربراهيءَ ۾ هڪ اهڙي ٽيم جوڙي وئي، جنهن کي ڪم ورهائي ڏنو ويو.

پر 1952ع کان 1958ع تائين مختلف تڪليفن ۽ مشڪلاتن جي باوجود 'جامع سنڌي لغات' جو پهريون جلد 1960ع ۾ ڇپجي پڌرو ٿيو اُن جلد جي مواد جي نظر ثاني علامه ڊاڪٽر عمر بن محمد دائود پوٽي

ڪئي ۽ محترم محمد ابراهيم جويي اُن جا پروف پڙهيا ۽ درستيون ڪيون هيون. ٻين جلدن جي ڇپجڻ جا مرحلا 'سنڌي ادبي بورڊ' جي مختلف سربراهن جي نگرانيءَ هيٺ تيار ٿيندا رهيا. انهن جو سمورو خرچ سنڌ سرڪار جي ڏنل فنڊن مان 'سنڌي ادبي بورڊ' پنهنجي ذمي کنيو ان ڪري پهرئين ڇاپي تي هي اکر لکيا ويا: **"بسعي و اهتمام: سنڌي ادبي بورڊ. زير نگراني: ڊاڪٽر نبي بخش بلوچ"** ان ڳالهه کي 55 سال گذري ويا. اهڙيءَ ريت 'جامع سنڌي لغات' جا پنج جلد 'سنڌي ادبي بورڊ' شايع ڪيا ۽ وقت بہ وقت اُن جا ايڊيشن پڌرا ٿيندا رهيا.

سال 2011ع ۾ 'سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ' جي 'بورڊ آف گورنرس' جي گڏجاڻي ۾ طئي ڪيو ويو هو تہ نئين لغت رٿا تي ڪم ٿيڻ گهرجي. اٿين 'سنڌي ڊڪشنري بورڊ' جو ڪم شروع ڪرايو ويو. اهڙيءَ ريت مفصل سنڌي لغت جو ڪم پنهنجي تڪميل ڏانهن وکون کڻي رهيو آهي. اميد اٿئون تہ مفصل سنڌي لغت وارو ڪم پنهنجي تڪميل تائين پهچندو. سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو، پنهنجي وس آهر سنڌي ٻوليءَ جي ڀلائي ۽ ترقيءَ لاءِ اطمينان جوڳي طريقي سان ڪم ڪري رهيو آهي. سنڌي ٻوليءَ جي خالص پڻي کي قائم رکندي، ترقي وٺرائڻ، اداري جي اهم ذميواري آهي. ۽ اهو پنهنجي ان ذميواري کي پورو ڪرڻ لاءِ هر ممڪن طريقي سان محنت ڪري رهيو آهي.

مان ٿورائتي آهيان پروفيسر ڊاڪٽر غلام علي الانا صاحب جي، جنهن هن جلد جي مسودي تي نظرثاني ڪئي ۽ پنهنجن قيمتي مشورن سان نوازيو. گڏوگڏ لغت جي ايڊيٽر صاحبان پروفيسر نور احمد جنجهي صاحب، ڊاڪٽر آفتاب ابڙي صاحب ۽ ڊاڪٽر اسلم سنديلي صاحب جن جي پڻ مشڪور آهيان، جن هن جلد تي نظرثاني ڪري، ضروري واڌارا ۽ سڌارا پڻ ڪيا. گڏوگڏ مان جس ڏيان ٿي، مفصل سنڌي لغت ۽ ڊڪشنريءَ بورڊ اسڪيم جي انچارج ضراب حيدر، علمي ريسرچ آفيسرز عبدالله ناصر قاضي، اياز علي شيخ ۽ ريسرچ اسسٽنٽ راز محمد لغاري کي، جن محنت ۽ لگن سان هي جلد تيار ڪيو آهي.

2 سيپٽمبر 2019ع
حيدرآباد

شبنم گل
سيڪريٽري
سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

لغت جي پڙهندڙن لاءِ رهنمائي

مفصل سنڌي لغت ۾ 'الف – ب' جي پٺيءَ جا اکر، 'جامع سنڌي لغات' واري ترتيب سان هن ريت رکيا ويا آهن.

ا	ب	ٻ	ڀ	ت	ٿ	ٽ	ث
ث	پ	ج	ڄ	جھ	ڃ	چ	ڇ
ح	خ	د	ڌ	ڏ	ڊ	ڍ	ذ
ر	ڙ	ز	س	ش	ص	ض	ط
ظ	ع	غ	ف	ڦ	ق	ڪ	ک
گ	ڳ	گھ	ڱ	ل	م	ن	ڻ
و	ه	ء	ي				

- پهرئين جلد ۾ عربي، اردو ۽ سنڌي لغت جي اصول موجب ابتدا ۾ 'آ' رکيو ويو ۽ ان کان پوءِ 'ا' (الف)سان شروع ٿيندڙ لفظ ڏنا ويا.

- هر بنيادي لفظ لاءِ (●) نشاني ڏني وئي. لفظن جي وياڪرڻي جوڙجڪ 'جامع سنڌي لغات' کان وڌيڪ واضح ۽ جامع رکي وئي آهي. بنيادي لفظ کان پوءِ اُن مان نڪرندڙ/ٺهندڙ لفظن کي (_) نشانيءَ سان رکيو ويو آهي.

_ لفظن جي وياڪرڻي صورت ظاهر ڪرڻ لاءِ هيٺينءَ ريت 'لفظي مخفف' ڏنا ويا آهن:

وياڪرڻي مخفف

اسم تصغير (ا – **تصغير**)، اسم حاليه (ا – **حاليه**)، اسم خاص (ا – **خاص**)، اسم عام (ا – **عام**)، اسم فاعل (ا_ **فاعل**)، اسم مصدر (ا – **مص**)، اسم مفعول (ا – **مفعول**)، حالت جري (**ح – ج**)، حالت فاعلي (**ح – ف**)، حالت مفعولي (**ح – م**)، حرف جر (**ح – جر**)، حرف جملو (**ح – جملو**)، حرف ندا (**ح – ندا**)، صفت (**صفت**)، فعل (**فعل**)، فعل لازمي (**فعل لازمي**)، فعل متعدي (**فعل متعدي**)، فعل متعدي بالواسطه (**فعل متعدي بالواسطه**)، فعل مجهول (**فعل مجهول**)، مذڪر (**مذ**)، مؤنث (**مث**)، واحد (**و**)، جمع (**ج**).

- 'مفصل سنڌي لغت' ۾ مختلف ٻولين ۽ لهجن جون نشانيون هيٺينءَ ريت ظاهر ڪيون ويون آهن.
اترادي لهجو (**ات**)، اپڀرنس (**اپ**)، انگريزي (**انگ**)، براهوي/بروهڪي (**بر**)، بلوچي (**ب**)، ترڪي (**تر**)، ٿري (**ٿ**)، پراڪرت (**پرا**)، پشتو (**پش**)، پنجابي (**پنج**)، جتڪي لهجو (**جت**)، جپاني (**جپ**)، چيني (**چ**)، روسي/رشين (**رش**)، سرائيڪي (**سرا**)، سنڌي (**س**)، سنسڪرت (**سن**)، عربي (**ع**)، فارسي (**ف**)، قديم سنڌي (**ق _ س**)، ڪڇي (**ڪ**)، ڪوهستاني لهجو (**ڪوه**)، گجراتي (**گ**)، لاڙي (**س.ل**)، لاسي (**لس**)، مارواڙي (**ما**)، هندڪو (**ه**)، هندي (**هند**)، يوناني (**يو**).

چ

• **چ:** [ا - مذ] سنڌي الف - ب جو پندرهون. فارسي الف - ب جو سترون ۽ سنسڪرت جو ٻاويهون اکر

※ اُچار 'چي'

※ ابجد موجب عدد جيم جي برابر (3)

※ هن کي 'جيم عجمي يا فارسي' به چون

※ عربي حروف تهجيءَ ۾ هيءُ اکر شامل نه آهي

※ [سنڌي/ف/سن]

• **چا:** [مصدر 'چائڻ' = 'ڪٽڻ' مان امر] ڪٽ

※ [سرا]

• **چابُڪُ ج چابُڪَ:** [ا - مذ] ڪاٺ يا بيد وغيره جي ڇڙي (جنهن سان جانورن وغيره کي هڪليو وڃي)، ڇهبڪ. لَڪڻ، ٽلهڙ، ڇهو. تازيانو. ڪوڙو. هنٽر. قمچي

※ [صفت] چست. چالاڪ. ڦڙت. هوشيار

※ [ف]

– **چابُڪُ چيلهِ:** [صفت] تمام سنهڙيءَ چيلهه وارو. نازڪ ڪمر وارو

– **چابُڪ دانِي:** [ا-مث] گهوڙي گاڏيءَ ۾ ڇهبڪ رکڻ جي نلي

– **چابُڪُ دَست:** [صفت] تکڙو. چالاڪ. ڪاريگر. تکو ڪم ڪندڙ. ماهر. ڪم ۾ تکڙو. هٿ هلائيندڙ. هٿ جي ڪم جو هوشيار

※ ماهر ڪاريگر

– **چابُڪُ دَستِي:** [ا-مث] چالاڪي. هوشياري. ڪاريگري. مهارت

– **چابُڪُ زُبان:** [صفت] تکڙو ڳالهائڻ وارو. تيز ڳالهائيندڙ

※ گستاخ. زبان دراز. ڪنهن جو به لحاظ نه ڪندڙ

– **چابُڪُ سوارُ:** [صفت] گهوڙن کي پنڌ سيکاريندڙ سوار. گهوڙن ڦيرائڻ وارو سوار. شوقين ۽ ماهر سوار

– **چابُڪ عِنان:** [ا - مث/مذ] تکو هلندڙ گهوڙو. تکو ڪاهيندڙ سوار

– **چابُڪُ قَدَم:** [صفت] تيز رفتار. گهمڻ ۾ تکو. وڏي وک کڻندڙ

• **چاٻ:** [ا - مث] ڪچيءَ ٻاجهريءَ جو گاهه

※ [س/ٿ]

• **چاٻ ج چاٻون:** [ا - مث] چاٻو. چٻ. چهبڪو. چاڙين جي چرپر

※ چٻاڙڻ. ڪائڻ

※ جهٽڪ. چينب. دڙڪو. چڙب

※ دڙڪي. تنبيهه

※ [س/ل]

– **چاٻا ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪاڏي جي شيءِ ڪان سواءِ خالي وات کي ڪائڻ واري چرپر ڏيڻ. وات هلائڻ (ڪاڏي وانگر)

※ بي دليو ڪائڻ

– **چاٻو ج چاٻا:** [ا - مذ] چاڙين جي چرپر (ڪاڏي ۾). چهبڪو. ڪائڻ جو آواز

※ [صفت - مذ] جيڪو هلندي ڦرندي. ڪم ڪار ڪندي. ڪجهه نه ڪجهه ڪائيندو رهي. چيونگم يا سوپاريءَ جو عادي

– **چاٻو ڪرڻ:** [اصطلاح] خالي وات هلائڻ

– **چاٻي ج چاٻيون:** [صفت - مث] اهڙي عورت. جيڪا گهر ۾ هلندي ڦرندي ڪجهه نه ڪجهه ڪائيندي رهي

– **چاٻي تي بندوق هڻڻ:** [اصطلاح] بنا سوچ ويچار جي ڪم ڪرڻ. ڏکي تي ڪم ڪرڻ

※ ڏڪو هڻڻ

• **چاٻولو ج چاٻولا:** [ا - مذ] چؤٻول. چؤٻولو. گهڻن ماڻهن جي وات جي ساڳي وائي. گهڻن ماڻهن ۾ ساڳيءَ ڳالهه جو ذڪر يا بيان

• **چاٻون/چاٻٽون:** [ا - مذ] گهڻا چاٻا ڏياريندڙ ڪاڏو (خصوصاً دندان گير حلوو وغيره). چيڙهالو

※ حلوي جو هڪ قسم

※ چٻاڙڻ. ڪائڻ

• **چاٻي ج چاٻيُون:** [ا - مث] ڪُنجِي (ڪلف يا تالي کولڻ جي)
* [پورچوگالي]
* بيل گاڏيءَ جي ڦيٿي کي سَرائيءَ مان نڪرڻ کان روڪيندڙ لوهَ يا ڪاٺَ جي ڪِلي
* ڪرٽ جي ڏندن کي موڙڻ جو اوزار، پيچڪش
* جوش، اشتعال
* ڪَنُ مَهٽَ، ڪَنُ مَروڙَ (هڪ قِسم جي هلڪي سزا، جيڪا اسڪولن ۾ استاد شاگردن کي يا ٻارن کي گهر ۾ نقصان يا گهپي ڪرڻ تي والدين ڏين)

– **چاٻي بَردارُ:** [صفت] ڪُنجِي بَردار، محافظ، رکوالو، اُهو عهديدار يا مقرر ڪيل شخص، جيڪو (درگاهه، ڪاڻي، ڪرٽ يا ڪارخاني وغيره جون) ڪنجيون سنڀاليندڙ هجي

– **چاٻي ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪُنجِي گهمائڻ (تالي يا رانديڪي ۾)
* [اصطلاحاً] جرچ ڪرڻ، شروع ڪرڻ (ڳالهائڻ وغيره ۾)
* اُڀارڻ، جوش ڏيارڻ، ڀڙڪائڻ
* تيار ڪري بيهارڻ، آماده ڪرڻ
* هَلڪِي سزا ڏيڻ (خاص ڪري ڪن پٽڻ)

• **چاٽ:** [ا - مث] دشمني، خصومت، ڪِينو، بُغض، چاٽِ، چاوت

• **چاتِرُ ج چاتِرَ:** [صفت] چالاڪ، قابل، ڪاريگر، چترو (ڳالهائڻ ۾)
* [سن: چتر = هوشيار]
* رلڻو ملڻو، ڪِلمڪ، خوش مزاج
* داناءُ، عقلمند
* بهادر، دِلير

• **چاتِرَڪُ (چاتڪُ) ج چاتِرَڪَ:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم (جيڪو هڪ خاص تاري جي نڪرڻ تي پاڻي پيئي)، پپيهو
* [سن: چاتڪ + هِت = گهرڻ (جيڪو سدائين پاڻي گهري ٿو)]

• **چاٽ:** [ا - مث] چَسَ، چَسُ، مَزو، سَواد، چَسڪو، ذائقو، زبان جي ذائقي مٽائڻ لاءِ ڪنهن کٽي مِٺي شيءِ جو استعمال، لذت
* ڪائڻ جي چَٽپَٽي / ذائقيدار شيءِ (جيئن: اُٻاريل ڀُڳڙيءِ وارا چولا يا ڏهي ڀيڙا وغيره)
* ذوق، شوق
* خواهش
* عادت
* [س/ڪوهه]

– **چاٽ پَوڻ:** [اصطلاح] چسڪو لڳي وڃڻ، عادتَ پئجي وڃڻ

• **چاٽ ج چاٽُون:** [ا - مث] چماٽَ، لپاٽَ، ٺُڦُرَ
* [سن: چپيٽ]
* ڌڪ، چوٽ، ضربَ
* ڳجهو ڌڪُ، گهاءُ
* سيڪت، مار
* تَڪليف، مصيبت
* وارن جي چَڳَ
* [س/ڪوهه]

– **چاٽ پٽيو:** [صفت] تمام چالاڪ
* مَڪار، ٺڳ
* [س/ات]

– **چاٽِ چَڪائِڻ:** [اصطلاح] چماٽَ هَڻڻ
* نقصان پهچائڻ
* ٺڳي ڪرڻ
* عادت وجهڻ

– **چاٽ لائي وَڃڻ:** [اصطلاح] چماٽَ هڻي وڃڻ
* ڦُري وڃڻ
* ڌَڪ ڏئي وڃڻ

• **چاٽُ ج چاٽَ:** [ا - مذ] ڪوئر جو چڪو
* [س/ڪوهه]

• **چاٽارِ ج چاٽارُون:** [ا - مث] گهٽي ڪير واري ڏڳي يا مينهن (جنهن جي ٿڻن مان ڪير جون ڌارون ڦرهارو ڪري نڪرن)
* [س/ڪوهه]

• **چاٽَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چاڙهڻ، مٽي ڪٽڻ
* [مص] چاٽَڻ
* [امر] چاٽِ
* [چاٽيو، چاٽندو، چاٽيل]

• **چاٽو ج چاٽا:** [ا - مذ] چَٽڻَ جي شيءِ. اها دوا يا معجون وغيره جيڪا آڱر سان چٽي وڃي (خصوصاً کنگهه، زڪام وغيره جي علاج لاءِ حڪيم ڏيندا آهن)

※ ڄَوَرَ يا ڦُودني جي ٽِڪين مان ڪُٽي ٺاهيل پائوڊر (جنهن ۾ وڙڦ، کنڊ ۽ ننڍيو ڦوٽو وغيره ملايو ويندو آهي. عام طور ٻهراڙيءَ جي گهرن ۾ زالون ننڍڙي ٻار کي ڪابه ڪڙي دوا يا ٻئي شيءِ کائڻ کانپوءِ ذائقو مٽائڻ لاءِ ڏينديون آهن)

※ ٻوسابوسي، چمڻ جي حالت، چُمَ چاٽو

– **چاٽُو ج چاٽُو:** [صفت] چٽيندڙ

※ کائُو گهڻو کائيندڙ، گهڻ کائڪ، هَبڇي، هَڙَ کائي ويندڙ

※ حَريص، لالچي

※ [س/ات]

– **چاٽو پاٽي ڪرڻ:** [اصطلاح] هَلڪِي غِذا وَٺڻ، هَلڪِي ماني کائي گذارو ڪرڻ (بصربانڌ، پڪوڙن يا چٽني وغيره سان)

– **چاٽو ڪرڻ:** [اصطلاح] چمڻ، ٻوسابوسي ڪرڻ، چُمي چاٽو ڪرڻ، مسلسل چميون ڏيڻ

• **چاٽوڪُ:** [صفت] چاٽُو، سڀ ڪجهه چَٽ ڪري وڃڻ وارو، گهڻَ کائُو

※ [س/کوهه/ات]

• **چاٽِي ج چاٽِيُون:** [ا - مث] چسڪو (چشڪو)، مزو، سواد، ذائقو

※ عادت، هيرَ چوسَ

※ لاڙو، چاهه، رغبت، لُنُون (عشق جي)

'ڪَڏ ڀنهون ڏي ڪاهي، چاٽي روح چريو ڪيو' (شاهه)

※ چماٽ، ٺڦڙ

– **چاٽِي چَکڻ:** [اصطلاح] سوادُ چَکڻ، مزو وٺڻ، مزو وٺي ڏسڻ

– **چاٽِي لَڳڻ:** [اصطلاح] هيرَ پوڻ، عادت پوڻ، چوس پوڻ، مزواڃي وڃڻ

• **چاٽِي وَڄتِ:** [ا - مث] ڍولڪ وڄائڻ جو هڪ انداز (جنهن ۾ هٿ جي چاٽيءَ/چماٽ سان ڍولڪ وڄائي ويندي آهي. جڏهن ته ڍولڪ جو ٻيو انداز 'ڏوڏي وڄت' ٻڌ آهي، جنهن ۾ وڄت وقت آڱرين جي ڏوڏي ڪتب ايندي آهي)

※ [مڱڻهارڪو اصطلاح]

• **چاٽُوڻو ج چاٽُوڻا:** [ا - مذ] ديڳ کي گهسائڻ لاءِ ڪاٺ جو ڏوئلو

※ [س/ٽ]

• **چاپ:** [ا - مث] انب جو هڪ قِسم

※ [س/ات]

• **چاپ:** [ا - مذ] چپ، لَبُ

※ [س/ٽ]

• **چاپ:** [ا - مث] چپ، ٻيڙ، دَٻ، چيپاٽ

– **چاپائڻ:** [مصدر 'چاپڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] چپائڻ، دٻرائڻ

※ [چاپيو، چاپيندڙ، چاپيل]

– **چاپجڻ:** [مصدر 'چاپڻ' مان فعل مجهول] دٻجڻ، چيڄڻ، پيچڻ

※ [چاپيو، چاپيو، چاپيل]

– **چاپڻُ:** [مص - فعل متعدي] زور ڏيڻ، چپڻ، دٻڻ، داٻ ڏيڻ، چيپاڙڻ، پيچائڻ

※ اشڪنجي ۾ چپ ڏيڻ، ڪارٻ ۾ ٺپڻ

※ [سن: چپيتي]

※ چپر هڻڻ (ٻيڙيءَ کي)

※ سنڌڻ

※ زور ڏيڻ (عضون کي)

※ مروڙڻ، چڪڻ

※ عرق ڪڍڻ

※ پيڙون ڏيڻ

※ [مص] چاپڻ

※ [امر] چاپ

※ [مضارع] چاپيان (ج) چاپيُون، چاپين (ج) چاپيو، چاپي (ج) چاپين

※ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

※ [حال] چاپي ٿو (ج) چاپين ٿا

※ [حال مث] چاپي ٿي (ج) چاپين ٿيون

※ [ماضي] چاپيو (ج) چاپيا

※ [ماضي مث] چاپي (ج) چاپيُون

※ [مستقبل] چاپيندو (ج) چاپيندا

※ [مستقبل مث] چاپيندي (ج) چاپينديُون

※ [اسم مفعول] چاپيل

– **چاپي ڇڏڻ:** [اصطلاح] ڇپي ڇڏڻ، ڇپيائي ڇڏڻ، ڇپائي ڇڏڻ

• **چاپ ج چاپون:** [ا - مث] گوشت جڙهيل پاسيري هڏيءَ وارو ٽڪرو (جيڪو ترڻ، ڪاٽبو آهي)

※ پٽاٽي، دال، بيسڻ يا قيمي وغيره جي مصالحيدار تريل ٽِڪي، شامي

※ مٽي وغيره جي ٽِڪي

※ بانس جي وريل ڪاٺي

※ ڪمان

※ هڪ قسم جو لوڪ ناچ (ڪاٺ جي ڏونڪن سان)

※ [سن: چاپ]

– **چاپ ڪرڻ:** [اصطلاح] قيمو ڪرڻ، چورو ڪرڻ

• **چاپاهه:** [ا - مث] رَسيءَ وغيره جي ڳنڍ جو هڪ نمونو، سرڪڻ ڦاهي

• **چاپٽو ج چاپٽا:** [ا - مذ] پيرانگهو، پيرڙي (ناچيءَ جي تندن کي هيٺ مٿي ڪرڻ لاءِ)

• **چاپ جو لڪ:** [ا - خاص] ڪيرٿر جبل ۾ هڪ لڪ جو نالو

• **چاپڙ ج چاپڙ:** [ا - مذ] قيمو ڪرڻ جو اوزار، وڏو ڪاتُ (جيڪو ڪاسائي استعمال ڪن)

※ [س/ل]

• **چاپڙُ ج چاپڙ:** [ا - مذ] چاپوڙو، آلي مٽيءَ مان ٺهيل ليوڙو

※ [س/ل]

※ پٽ يا ڇت مان ڪريل سيمينٽ جو ٽڪرو

※ مٽيءَ مان ٺهيل گنديءَ جو پڙ يا ڍڪُ

※ تمام ٿلهو ماڻهو

※ [س/ات]

• **چاپلوس ج چاپلوس:** [صفت] بي جا تعريف ڪندڙ، ناجائز ساراهه ڪرڻ وارو، خوشامدي، چرب زبان

※ [ف]

– **چاپلوسي:** [ا - مث] بي جا ساراهه، خوشامد

• **چاپڻ:** [ا - مث] لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار (جنهن سان اوزارن کي 'ماٺ' ڏبي آهي)

※ [س/ل]

• **چاپوٽو ج چاپوٽا:** [ا - مذ] ڪبڙي جو ٽڪر، بوٽڙو، چپوٽو، چپوٽڙو، انگوشو، ننڍي بوٽي

※ [س/ات]

• **چاپوڙيو ج چاپوڙيا:** [صفت - مذ] بدچال

※ گلاخور

※ ليلائيندڙ

※ [س/ات]

• **چاپوڙو ج چاپوڙا:** [ا - مذ] ليپي جو ٽڪر، گاري جو چاپڙ، ليپو، پلستر جو ٿهه

• **چاپهه/چاپهن:** [ا - مث] نوڙيءَ کي ڳنڍ ڏيڻ جو هڪ نمونو

• **چاپئين ج چاپوئيون:** [ا - مث] اُها ڏاڙهي، جيڪا ڳهاٽي ۽ ڳلن تي پريل هجي، اها ڏاڙهي جنهن ۾ ڪا وٿي يا ڳهٽ وڌائي نه هجي، منهن جي سموري حصي ۾ هڪ ڪري، هموار ڏاڙهي

– **چاپئين/چاپوين ڏاڙهي:** [ا - مث] ڳهاٽي ڏاڙهي، هڪ ڪري ڏاڙهي، پريل ۽ گول گول ڏاڙهي

• **چاچڙ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

※ عادلپور جو مشهور محدث محمد حيات سنڌي چاچڙ ذات جو هو، جنهن مديني شريف ۾ پڙهايو هو

• **چاچڪ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چاچڪان:** [ا - خاص] چاچڪان قبيلي جي ڳهٽائيءَ واري ايراضي (ضلعو بدين)

• **چاچل ج چاچل:** [ا - مذ] چاچو، پيءُ جو ڀاءُ، چاچي کي پيار مان سڏڻ جو لفظ (هي لفظ سنڌي لوڪ شاعريءَ ۾ ڳيچن يا لاڏن ۾ گهڻو استعمال ٿيندو آهي)

• **چاچلو ج چاچلا:** [صفت] چلولو دادلو، لاڏلو، اَلبيلو

※ هڪ هنڌ بيهي نه سگهندڙ، اڏير، ڦرندڙ گهرندڙ، ٻه چتو، اُن تُن وارو

※ بي وفا، بي اعتبار

※ شڪي

※ حرڪتي

※ اُٺٽڙو

※ بي قرار

※ نچڻو، ٽپڻو

※ خوش طبع

– **چاچلائي ج چاچلائيُون:** [ا - مث] چِلولائي، لاڏلائي، ڏاڏلائي، چنچلائي، چچو چلائي، ناز نخرو، نزاڪت، نفاست

• **چاچو ج چاچا:** [ا - مذ] پيءُ جو ڀاءُ

* سهري جو رسمي خطاب
* پيءُ جي گهاٽي دوست جو رسمي خطاب
* ڪاڪو، پاڻ کان وڏو /ڏاڍو شخص، ڪراڙو ماڻهو
* عام طرح نڪي پيءُ کي به چاچو چيو ويندو آهي
* [سن: تات]

– **چاچاڻا:** [صفت] چاچي جا، چاچي جو اولاد

* چاچي جا ساهرا ۽ انهن جا مِٽ مائٽ

– **چاچي ج چاچيُون:** [ا - مث] چاچي جي زالَ

* سَس جو رَسمي خطاب
* جاڻَل ڏاڙهي عورتَ
* وڏيءَ عمر واري عورتَ

– **چاچي به ڪوڻڻ ڇُمندڙي به پائڻ:** [اصطلاح] ظاهر ۾ دوستي ۽ باطن ۾ دشمني ڪرڻ، ڪلمڪائي سان نقصان رسائڻ، زبان جي مِٺي ڪاتي سان ڪهڻ

• **چادَر ج چادَرُون:** [ا - مث] ويڪرو ۽ ڊگهو ڪپڙو، هنڌ تي وڇائڻ جو پوش، غِلاف

* وڏي پوتي، رَئو، شالَ، رِدا
* سيءَ کان بچاءَ جو ٿلهو ڪپڙو، لوئي
* قبر يا سيجَ تي وڇائڻ لاءِ ڪپڙي يا گُلن جو وڇاڻو، پڙ
* ڪنهن ڌاتوءَ جو پتر (Sheet)
* ويڪرو ۽ ڊگهو پنُ
* پاڻيءَ جي هڪ ويڪري ڌار

– **چادَر تاڻي سُمهڻ:** [اصطلاح] بي فڪر ٿي سمهي پوڻ

* اطمينان سان زندگي گذارڻ، بي اونو ٿي رهڻ

– **چادَرِ تَطهير:** [ا - خاص] رسول ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جن جي پاڪ نياڻي بيبي فاطمة الزهرا سلام الله عليها جن جي چادر مبارڪ

– **چادَر پَهرڻ:** [اصطلاح] پردو ڪرڻ، برقعو ڍڪڻ

– **چادَر پوش:** [ا - مذ] چادر سان ڍڪيل

* اُها ڍڪيل جاءِ، جنهن جا ٿنيا نظر نہ اچن

– **چادَر چاڙهڻ:** [اصطلاح] مزار تي ڪپڙي يا گُلن جي چادر رکڻ

– **چادَر وِجهڻ:** [اصطلاح] هڪ رسم موجب چادر پهرائي ڪنواري عورت کي هميشہ لاءِ نڪاح وغيره کان فارغ رکڻ

• **چادِري ج چادِرِيُون:** [ا - مث] برقعي جو هڪ قسم (جنهن ۾ فقط هڪ چادر ڪم ايجي)

* [ف: چادره]

• **چاڏَ ج چاڏُون:** [ا - مث] وڏي چاڏي، ڪنيارن وَٽِ چڪَ جي پرسان رکيل نڪر جو ٿانءُ

* [س/ات]
* زخم جي پڪيڙ

• **چاڏو ج چاڏا:** [ا - مذ] نِڪر جي وڏي ڏڪي، نڪر جو ٿانءُ، (ڪيرولوڙڻ لاءِ)، ڪنو، مٽڪو

* [س/ل]

• **چاڏِي ج چاڏِيُون:** [ا - مث] ڪيرولوڙڻ جو نڪر مان ٺهيل ٿانءُ، ڪُني، ماٽي

• **چارِ:** [صفت] هڪ عدد، جنهن جو تعداد (4)، ٽي واڌو هڪ

* [ف: چهار؛ سن: چتوار؛ پرا: چتار]

'ٻيون به چار جري هليون، پڌي دعو دانايون' (سچل)

– **چارِ آنا:** [ا - مذ] پنجويهہ پئسا، پاٽلي، هڪ روپئي جو چوٿون حِصو

– **چارِ تُخمي:** [ا - مث] نازبوءِ، اِسپنگر، بالنگو ۽ خرفہ (لوڻڪ) جا ٻج (جيڪي پيچش کان نجات حاصل ڪرڻ لاءِ استعمال ڪيا ويندا آهن)

– **چارِ تڪبيرُون:** [ا - مث] عيد نماز جون چار تڪبيرون، نمازِ عيد

* جنازه نماز جون چار تڪبيرون، جنازه نماز

– **چارِ تڪبيرُون پڙهي ڇڏڻ:** [اصطلاح] ڪنهن کي مرده تصور ڪرڻ

– **چارِ تڪبيرُون هڻڻ:** [اصطلاح] نمازِ عيد ادا ڪرڻ

* نمازِ جنازه ادا ڪرڻ

– چارِپائِي ج چارِپائِيون: [ا - مث] کٽ، منجي، نندو پلنگ، کٽولو

– چارِ پَهَرَ: [ا- مذ] هڪ ڏينهن جو عرصو، هڪ رات جو عرصو (هڪ پهر = 3 ڪلاڪ)

– چارِ پئِسا: [ا- مذ] هڪ آنو

* [مجازاً] ناڻو، ملڪيت، دولت، ڌنُ

– چارِ پئِسا ڪمائڻ: [اصطلاح] محنت ڪرڻ، مزدوري ڪرڻ، پورهيو ڪرڻ

– چارِ پئِسا هُئڻ: [اصطلاح] ملڪيت هئڻ هوند وارو هئڻ، وڏي رقم جو مالڪ هئڻ

– چارِ پئسڙا (پئِسا) ٿيڻ: [اصطلاح] دولت هٿ اچڻ، دنيادار ٿيڻ، ٿورو شاهوڪار ٿيڻ، امير ٿيڻ

– چارِ پيرَ پَرڻ: [اصطلاح] ملاقات لاءِ وڃڻ

* احسان ڪرڻ

– چارِ پيرَ پَري آڇڻ: [اصطلاح] پنڌ جي ٿوري تڪليف وٺي اچڻ، قرب ڪرڻ، ڪَهي اُچڻ

– چارِ جُڳَ: [ا- مذ] هندن جي عقيدي موجب دنيا جي عمر جا چار جڳ/ زمانا (1. ست جڳ = سونهري زمانو سونو زمانو 2. تريتا جڳ = روپي زمانو چانديءَ جو زمانو 3. ڏوا پرجڳ = ٽامي جو زمانو 4. ڪل جڳ = لوهي زمانو)

– چارِ چشمو: [صفت] بي حيا، بي وفا، بي مروت

* اهو جانور جنهن جي اکين جي مٿان ڪاري رنگ جو نشان هجي، خصوصاً ڪتو

– چارِ چشمِي: [ا-مث] ملاقات، آمهون سامهون ٿيڻ، ميلو، وصل

– چارِ چَڱا: [ا - مذ] چڱن مائهن جي جماعت، ٽياڪڙ، ثالث، پاڙي يا شهر جا نيڪ مرد

– چارِ چوئنڪ ڪُٽڻ: [اصطلاح] ڪجهه ڳالهيون ٻولهيون ڪرڻ، حال احوال ڏيڻ وٺڻ

– چارِ چَندَ لڳائڻ: [اصطلاح] رونق وڌائڻ، سهڻو بڻائڻ، وڌيڪ خوبصورت ڪرڻ

– چارِ حَرَفَ: [ا - مذ] ٻه ٽي لفظ، ٿورڙو ڳالهاءِ، مختصر گفتگو

– چارِ حَرَف آڇڻ/پڙهڻ: [اصطلاح] ابتدائي ٻه ٽي دَرجا پڙهڻ، گهٽ پڙهيل هئڻ

– چارِ حَرَف وِجهڻ: [اصطلاح] لعنت (ل، ع، ن، ت) وجهڻ، ڦٽڪار وجهڻ

– چارِ دانگ: [ظرف] چار طرف، چؤطرف، سڄي دنيا

– چارِ ديوارِي: [ا - مث] چئن پٽين جي اندر جاءِ، گهرُ

* قلعو

* شهر جي چوڌاري وڏي ديوار

* عالم پناهه، بچاءَ جو ڪوٽ (گهر يا شهر جي چوڌاري)

* گهيرو، اِحاطو

– چارِ ڏِسيُون: [ا - مث] چار طرف (اوڀر، اولهه، اُترءِ ڏکڻ)

– چارِ ڏِينهن: [ا - مذ] ٿورو وقت، ڪجهه عرصو

– چارِ ڏِينهن چاهه جا هُئڻ: [اصطلاح] خوشي ۽ حڪومت جو هميشہ مختصر عرصو هئڻ

'چار ڏينهن چاهه جا پوءِ گهر ڪنارا واهه جا'

* زَماني وارِي محبتَ هئڻ، جَوانيءَ وارو چاهه هئڻ

– چارِ ڏِينهَن وَڏو هُئڻ: [اصطلاح] سال ٻه وَڏو هئڻ، عمر ۾ ٿورو فرق هئڻ

– چارِ شَنبہ: [ا - مذ] اربع (اربعا) جو ڏينهن، اڱاري ۽ خميس جي وچ وارو ڏينهن، چوٿين راتِ يعني اربع (فارسي محاورو)

– چارِ طَرَفَ: [ا - مذ] چار ڏِسيون (مشرق = اوڀر، مغرب = اولهه، شمال = اُتر، جنوب = ڏکڻ)

– چارِ طُوفانَ: [ا - خاص] دنيا جا مشهور چار طوفانَ [طُوفان نوح (پاڻيءَ سان)، طُوفان هود (هوا سان)، طُوفان لُوط (باهه ۽ پٿرن سان) ۽ طُوفان صالح (خاڪ ۽ انتاري سان)]

– چارِ عَناصِر/عَنصَر: [ا - مذ] مادي دنيا جا چار بنيادي جزا (جهزوڪ: هوا، باهه، پاڻي ۽ مِٽي)

– چارِ قَدَم اَڳتي وَڌڻ: [اصطلاح] مقابلي ۾ اڳتي وڌي وڃڻ، فَتح حاصل ڪرڻ

* پيش قدمي ڪرڻ

* ترقي ڪرڻ

— چارِ قُلَ پڙهڻ: [اصطلاح] قرآن شريف جي نيهين پاري جا چار قل شريف سورة الڪافرون، سورة الاخلاص، سورة الفلق ۽ سورة الناس پڙهي ميت کي ختمو ڏيڻ (جيئن ته هنن سورتن جي شروع ۾ لفظ 'قل' آيو آهي، ان ڪري انهن کي 'چار قل' سڏيو ويندو آهي)

— چارِ ڪِتاب: [ا - مذ] مشهور اِلهامي چار ڪتاب (توريت، زبور، اِنجيل ۽ قرآن مجيد)

— چارِ ڪُٺو: [ا - مذ] پرت جو هڪ قسم

— چارِ مَذهَب: [ا - خاص] اهل سنت جا چار مکيه مسلڪ (حنفي، مالڪي، شافعي ۽ حنبلي)

— چارِ مَغزَ: [ا - خاص] گدري، گدوءِ، هِندائي ۽ ونگي جا ٻيج

— چارِ مَنزِلُون: [ا - خاص] شريعت، طريقت، حقيقت ۽ معرفت

— چارئي پلوَ چِڪ ۾ هُئڻ: [اصطلاح] گهڻو گنهگار هئڻ، گناهن ۾ چور هئڻ، عيبن هاڻو هئڻ

— چارئي واهُون ڇڪڻ: [اصطلاح] سڀ وسيلا ڪٽي وڃڻ، ڪنهن به طرف ڪان مدد ملڻ جي اُميد نه هئڻ

— چارِ يارَ: [ا - خاص] حضور پاڪ جن جا چار دوست ۽ خليفا (حضرت ابوبڪر صديق رضہ، حضرت عمر رضہ، حضرت عثمان رضہ ۽ حضرت علي ڪرم الله وجهہ)

● **چارُ:** [ا - مذ] 'چارو' جو مخفف

* واٽ، واهه، حيلو وسيلو
* علاج
* تدبير
* گهڻو ڪري مرتب لفظن سان پڇاڙيءَ ۾ ٿي ڪم ايندڙ (جهڙوڪ: لاچار، سماچار وغيره)
* [ف]

● **چارا:** [ا - مذ] ويچارا، اهلون، نقل، چِهرا

* [س/ٿ]

— چارا ڇگارا: [ا - مذ] ويچارا

* [س/ٿ]

— چارا ڪَڍَڻ: [اصطلاح] ويچارا ڪڍڻ، چِهرا ڏيڻ

● **چاراپو:** [ا - مذ] جاچُوسي، چاريو، چوڪسي، نگهباني، چارڻ جو ڪم

● **چارِ اَڪِرِيُون:** [ا - مث] پرت جو قِسم

● **چارالَ:** [ا - مث] جاسُوسِي، چارپ

● **چارالَ:** [ا - مث] چارڙن ننڍڙو چارو يا ڏَگ، واٽ

● **چارالَڻُ:** [مص - فعل متعدي] مال چارڻ، چارڻ جو پيشو اختيار ڪرڻ، چاريو ڪرڻ

* جاسوسي ڪرڻ، ڳجهي نموني جاچ ڪرڻ
* چوپائي جو گاهه وغيره کائڻ، چنڻ (گاهه)
* [مص] چارالڻ
* [امر] چارالِ
* [چارالِيو چارالندو چارالِيل]

● **چارالو:** [ا - مذ] چاراپو، جاسوسِي

● **چارائِي ج چارائِيُون:** [ا - مث] مال چارڻ جي اُجرت، ڏراڙ جو محنتاڻو

● **چارٽ ج چارٽ:** [ا - مذ] نقشو، تصويرن يا جدولن جو نقشو

* [انگ: Chart]

● **چارَپ:** [ا - مث] جاسُوسِي

* جاسُوسِيءَ جو عيوضو
* مال چارڻ جي اُجرت، چارائِي

● **چارَپُ/ چارَپو:** [ا -مذ] جاسُوسِي يا چارِيءَ جو ڪم، چوڪسي

● **چارَ پَچارَ:** [ا - مث] چورَپَچورَ، ڳالهه ٻولهه، ڳالهه مهاڙ

● **چارج ج چارجُون:** [ا - مث] سپردگي، سونپ، ذمه داريءَ جو ڪم

* تهمت، اِلزام
* برقي قوت جو ذخيرو
* [انگ: Charge]

— چارج ڏيڻ: [اصطلاح] ڪم حوالي ڪرڻ، ذمه داري سونپڻ

— چارج رکڻ: [اصطلاح] ذميواري سنڀالڻ

* تهمت مڙهڻ

— چارج شِيٽ: [ا -مث] تهمت جي تفصيل جو لکيل ڪاغذ، ڪرتاهين جو وچور

— چارج وٺڻ: [اصطلاح] ٻئي کان ڪم يا سامان سنڀالي وٺڻ

• **چارِڙا:** [ا - خاص] مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو
* [س/ٺ]

• **چارِم:** [ا - مذ] ڪشش، ڇڪ
* حسن، خوبصورتي
* جادو، سحر
* [انگ: Charm]

— **چارِمنگ:** [صفت] پرڪشش، دلفريب، دلربا
* [انگ: Charming]

• **چارڻ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چارڻ ج چارڻ:** [ا - مذ] ڳائڻو، راڳيندڙ فقير، مڱڻهار، ميراثي، منگتو، جيڪو ڳائي وڄائي پنهنجو پيٽ گذر ڪري
* [سن: چارڻهه]

'چارڻ تنهنجي ڄڃنگ جو عجب آهر اِئي' (شاهه/سورٺ)

• **چارڻ:** [مص - فعل متعدي] چوپائي مال کي گاهه وغيره کارائڻ، مال کي چاري يا ڪنهن پوک وغيره ڏانهن وٺي وڃڻ
* [مص] چارڻ
* [امر] چارِ
* [مضارع] چاريان (ج) چاريون، چارين (ج) چاريو، چاري (ج) چارين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چاري ٿو (ج) چارين ٿا
* [حال مث] چاري ٿي (ج) چارين ٿيون
* [ماضي] چاريو (ج) چاريا
* [ماضي مث] چاري (ج) چاريون
* [مستقبل] چاريندو (ج) چاريندا
* [مستقبل مث] چاريندي (ج) چارينديون
* [اسم مفعول] چاريل

— **چارو:** [ا - مذ] چوپائي مال جي کاڌي جو گاهه، ڏارو وغيره، چوپائي مال جو کاڌو، گاهه

• **چارو ج چارا:** [ا - مذ] پيچرو، سنهڙو رستو، گس، واٽ
* علاج، حيلو، وسيلو، واهه
* [ف: چاره]

'اُتي ڏيجي اُيون، جتي ٻيو نه چارو' (شاهه)

* رستي ۾ پاڻيءَ وارو ٽڪر
* [س/ل]

— **چارو ناچار:** [ظرف] خوشيءَ سان يا رنج سان، هر صورت ۾، مجبوري ڪري، لاچار، بي وس ٿي
* [ف]

• **چاروڙو ج چاروڙا:** [ا - مذ] ڇپري جو آواز، ڇرڙاٽ
* [س/ڪوهه]

• **چاره:** [ا - مذ] علاج، تدبير، تدارڪ، اُپاءُ، حيلو، وسيلو، ٻلو
* رستو، واٽ، ڏڳ

— **چاره جوئي:** [ا - مث] ڏوا ڏارونءَ جي تلاش، حيلو وسيلو ڳولهڻ، ٻلو ٻيٽي ڪرڻ
* دانهن ڪوڪ ڪرڻ

— **چاره سازُ:** [صفت] داد رسي ڪندڙ، واهرو، اُپاءُ پيدا ڪندڙ، تدارڪ ڪندڙ، ڪم بڻائيندڙ، علاج ڪندڙ، معاونت يا مدد ڪندڙ

— **چاره سازِي:** [ا - مث] علاج، اُپاءُ، تدبير، حيلو وسيلو، تدارڪ

— **چاره گرُ:** [صفت] چاره سازُ، رهنمائي ڪندڙ، ڏڳ يا واٽ مهيا ڪندڙ، ڪاميابي يا ڇوٽڪاري جي واٽ ٻڌائڻ وارو

• **چارِي ج چارِي:** [صفت - مذ] پهريدارُ، مُحافظ، نِگهبان، راکو
* [س/ل]
* مالُ چاريندڙ
* جاسوس، مخبر

'لِنئين نه ڏيرن جا، چوڏاري چاري' (شاهه)

* [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چارٽيو:** [ا - مذ] چارڻ، مال چارڻ جو پيشو
* جاسوسي

• **چاڙِ:** [ا - مث] زناني چولي جي پُٺن ڪان ڏنل ڪپڙي جي پٽي
* [س/ل]

• **چاڙُ ج چاڙَ:** [ا - مذ] چاڙُهه، اُٿلَ، جوش

* [س/ل]

• **چاڙاهو:** [ا - مذ] رڌڻو، بورچي خانو

* [س/کوهه]

• **چاڙپَ:** [ا - مث] اَڇلَ، اُٿلَ، جوش

• **چاڙوڪو ج چاڙوڪا:** [ا -مذ] چاڙهيڪو، جبل جي چاڙهي

* [صفت] جَبَل جهاڳِيندڙ، ڪوهه پيما

* [س/ڪوهه]

• **چاڙُوڪو ج چاڙُوڪا:** [ا - مذ] چانگيل وَڻ (جنهن تي چڙهي مالُ جي نظر ڪبي آهي)

* [س/ڪوهه]

• **چاڙهه:** [ا - مث] رودي مان نهيل ڏورِ يا زِهَ

• **چاڙهُه ج چاڙهَه:** [ا - مذ] چاڙهي، مٿانهين، مٿانهين زمين، اوچائي، اُتانهين

* افراط (پاڻيءَ جي)، درياءَ جو چاڙهه

* وڌاءُ (ڳالهه جو)

* ٽيڪو، پٺڀرائي

* هشي، ترغيب

* چِڪ، ڇِڪ (زِهَ، ڏورِ وغيره کي)

* ڏَنو

* [س/ل]

* ڪپڙي جو ٽُڪر (جيڪو ٽاڪڻي وڃڻ بعد ترت ويڙهي ڇڏجي)

* [س/ات]

– **چاڙهاڪو ج چاڙهاڪا:** [ا - مذ] چاڙهيڪو

* جبل جي چاڙهي

* [س/ات]

– **چاڙهائِي:** [ا - مث] ڪنهن شيءِ کي چاڙهڻ جو معاوضو

* ڪنهن سواريءَ جو ڀاڙو

– **چاڙهائِڻُ:** [مصدر 'چاڙهڻ' مان فعل متعدي بِالواسطہ] مٿي رَکائڻ، ڪڍائڻ

* [چاڙهيو، چاڙهيندو، چاڙهيل]

– **چاڙُهه ڏِيڻ:** [اصطلاح] هُشي ڏيڻ، ڏَنا ڏيڻ، ٽيڪو ڏيڻ، چرچَ ڏيڻ

* زِهه يا ڏور کي ڇڪ ڏيڻ

– **چاڙهڻُ:** [مص - فعل متعدي] مٿي ڪڻڻ، اُتانهين جاءِ تي نيئڻ مٿي ڪرڻ

* هڪ شيءِ تي ٻي شيءِ رکڻ (ڪنو چلهه تي، بندوق جو گهوڙو مڪوءَ تي وغيره)

* ٻچائڻ، رَڌڻ

'آئين ۽ چاڙهين ڏٿ ڏهاڙي سومرا' (شاهه/مارئي)

* وڌائڻ (ڳالهه، اگهه، قيمت)

* سوار ڪرڻ

* ڏيڻ (هلُ)

* رنگ ڏيڻ (ڪپڙي کي)

* [مص] چاڙهڻ

* [امر] چاڙهِه

* [مضارع] چاڙهيان (ج) چاڙهيُون، چاڙهِين (ج) چاڙهيو، چاڙهي (ج) چاڙهِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] چاڙهي ٿو (ج) چاڙهِين ٿا

* [حال مث] چاڙهي ٿي (ج) چاڙهِين ٿيون

* [ماضي] چاڙهيو (ج) چاڙهيا

* [ماضي مث] چاڙهِي (ج) چاڙهِيُون

* [مستقبل] چاڙهِيندو (ج) چاڙهِيندا

* [مستقبل مث] چاڙهِيندِي (ج) چاڙهِينديُون

* [اسم مفعول] چاڙهيلُ

– **چاڙهو/چاڙهُو:** [صفت] وڻ يا جَبَلَ وغيره تي چڙهڻ جو تِکو يا هوشيار

* ڏکئي جبل تي چڙهي ويندڙ

• **چاڙهو ج چاڙها:** [ا - مذ] بلندي
* ترقي، واڌارو
* اضافو
* سڌارو، فائدو
* مُڙسي، همت
* اَٽڪل، چالاڪي
* جبل تي چڙهڻ جو پيچرو

• **چاڙهي ج چاڙهيون:** [ا - مث] چاڙه، ديگهه، طول
* اُتاهين، مٿانهين، بلندي
* مٿانهين ڏي ويندڙ واٽ يا گس، ڏاڪڻ
* [ضد: لاهي]

'ٻوليا اُڃي اُڃي ماڙي، جنهن ڍي ڊگهي ڊگهي چاڙهي' (سچل سرمست)

– **چاڙهي چڙهڻ:** [اصطلاح] مٿانهين تي چڙهڻ
* ڏکيو ڪم ڪرڻ، مشڪل ڪم کي منهن ڏيڻ

– **چاڙهي ڏيڻ:** [اصطلاح] هَشي ڏيڻ، چُرچ ڏيڻ، اُڀارڻ، ٻرغلائڻ
* مدد ڪرڻ

• **چاڙهيڪو ج چاڙهيڪا:** [ا - مذ] جبل جي ڏُکي چاڙهي، اُپرلڪُ، ڏاڪو (جبل جو)
* هرلن چاڙهڻ جو وقت (آهڪلائي جي موسم)
* شامَ جو وقت (جنهن مهل پکي پنهنجن آکيرن ۾ يا واهيرن تي ويهن)، چاڙيڪو

– **چاڙهيڪي جو شِڪارُ:** [محاورو] رات جي وقت وڻ تي ويٺل پکين جو شِڪار

• **چاڙيڪو ج چاڙيڪا:** [ا - مذ] چاڙهيڪو، جبل جي چاڙهي
* [س/ڪوهه]
* ڪِراڙي تي هلندڙ سواري

• **چاسَ ج چاسون:** [ا - مث] چاشَ، چَسَ، چَسڪو، لَذَت، مزو

– **چاسون لَهڻ:** [اصطلاح] ڪيتولوڙڻ، نتيجو پوڳڻ

• **چاسِينگَرُ ج چاسِينگَرَ:** [ا - مذ] هڪ ڪارو جيت جنهن جي پرن منجهان روشني چمڪات ڪري، ٽانڊاڻو ڪُڙڪُبيتو، جگنو

'ٽڳيءِ ۾ تجلي ڪري، جيئن چمڪي چاسينگرُ' (لوڪ اَدب)

• **چاشَ ج چاشُون:** [ا - مث] گُڙ يا کنڊ جو قوام
* پت، مزو، لَذَت

– **چاشِني ج چاشِنيُون:** [ا - مث] مِٺاڻ، مَزو، لَذَت، سواد، ذائقو
* کنڊ ۾ رڌل چانور، زردو

• **چاشت:** [ا - مث] ڏينهن جو هڪ پهر سج مٿي ٿيڻ کان منجهند جي وچ وارو عرصو
* هڪ نفلي نماز
* صبح جو ڪاڏو نيرن
* [ف]

• **چاقُ:** [صفت] چڱو ڀلو تندرست، طاقتور، سگهارو
* [تر]

– **چاقائي ج چاقائيون:** [ا - مث] تندرستي، چڱڀلائي، صحت

– **چاقائي وَٺڻ:** [اصطلاح] چڱو ڀلو ٿيڻ، ڪڙائي وٺڻ، بيماريءَ مان اُٿڻ

– **چاق و چوبَند:** [صفت] تندرست، مضبوط، صَحتمند، چاق، چَڱو ڀلو

• **چاقُو/ چاقُون:** [ا - مذ] ڪپ، چاقون، ڇري
* [تر/ ف]

• **چاقُو لُوڻَرُ:** [ا - مذ] مڇيءَ جو هڪ قسم
* [س/ل]

• **چاڪُ:** [ا - خاص] رانجهي جو لقب، مشهور لوڪ داستان هير رانجهي جو ڪردار

'ساڳيوئي رانجهو آهيان، ظاهر ليکي چاڪ' (سچل)

• **چاڪُ:** [صفت] چاق، چڱو ڀلو تندرست

– **چاڪائي:** [ا - مث] چاقائي، تندرستي، چڱڀلائي

• **چاڪُ ج چاڪَ:** [ا - مذ] چيرُ، چيڪ، چهڪُ، ڦاڙ، ڏر
* زخم، گهاءُ
* [سر]

'چاڪ دي چاڪ ٻي چاق ٿيوان چاق تڏان جڏهان چاڪ ملي' (حمل)

* پراڻو زخم، وڏو ڦٽ

'چمڪيا چاڪ جهون ڪري، ڳوڙهن مورنه ڪڻ' (شاهه/يمن ڪليان)

※ قميص وغيره جي اها جاءِ جتي ٻه ڏر پاڻ ۾ ملن، تاڪ، ڏر (ڪپڙي جو)
※ گاڏيءَ جو ڦيٿو
※ چيڪلو
※ ڦيٿي تي چڙهيل لوهو پٽ
※ [صفت] ڦاٽل، چيريل
– **چاڪُ پوڻُ:** [اصطلاح] شگاف ٿيڻ، چير پوڻ، ڦاٽڻ (ڪپڙو وغيره)
– **چاڪ چاڪ:** [صفت] پرزا پرزا، ٽڪرا ٽڪرا، پاش پاش
– **چاڪَ چِڪڻ:** [اصطلاح] ڦٽ اُٿلڻ، زخم تازا ٿيڻ، سُورَ وري ياد پوڻ
'فتح جوري فِراق ۾ چاڪ چڪيا چوڏار' (فتح)
– **چاڪَ چورڻُ:** [اصطلاح] زخم تازا ڪرڻ، سُتل سورَ جاڳائڻ
• **چاڪُ ج چاڪَ:** [صفت] يار، دوست
※ ميهار، مينهون چاريندڙ
• **چاڪُ ج چاڪَ:** [ا - مذ] اڇي چڳن جو قلم (جنهن سان ڪاري بورڊ تي اکر لکجن)
※ [انگ: Chalk]
• **چاڪَرُ ج چاڪَرَ:** [ا - مذ] نوڪر، خادم، ٻانهو، غلام، ٻيلي
'مارجي ته ميرُ، نه ته چاڪر جا چڪائجي' (چوڻي)
※ [ف]
※ [مث: چاڪرياڻي ج چاڪرياڻيون]
※ [ا - خاص] ماڻهو جو نالو
– **چاڪرَ چوڪَرَ:** [ا - مذ] نوڪر چاڪر، اٿالو عملو
Lower staff
※ [س/ات]
– **چاڪِري ج چاڪِريون:** [ا - مث] نوڪري، شخصي حاضري، ٻيلپ، ٻانهپ، خدمت، ملازمت
– **چاڪِريءَ چوڙُ ٿيڻ:** [اصطلاح] ڪم ڪوس ٿيڻ، پوريءَ طرح نوڪري ادا نه ڪرڻ، ڪم چور ٿيڻ، ڪم ڪان گسائيندو رهڻ
• **چاڪِرائي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چاڪليٽُ ج چاڪِليٽَ:** [ا - مذ] مِٺائي جو هڪ قسم، ولائتي ڪنمنڊڙا، کير مان ٺهيل ڪنمنڊڙا
※ [انگ: Chocolate]
– **چاڪِليٽِي:** [ا - مذ] چاڪليٽ جي رنگ جهڙو
※ زناني سٿڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم (ڪارو پيٽو اڇي ليڪ ۽ ڪنيون زرد بوٽ)
• **چاڪُو ج چاڪُو:** [ا - مذ] مڇيءَ جو هڪ قِسم (چِلڙن سان ٻيٽ سنهون، چاقوءَ جي ڦر وانگر ٻٽ ريکري ۽ ڏيگهه هڪ ڪان چار انچ)
※ [س/ل]
• **چاڪُون ج چاڪُون:** [ا - مذ] چاقو، ڪپ، ڇري
• **چاڪِي ج چاڪِي:** [ا - مذ] اُهو ماڻهو جيڪو گهاڻو واهي ۽ تيل پيڙي، تيلي
'چاڪِي ڏاند وڃايا، ڦِر ڦِر گهاڻي آيا' (چوڻي)
※ [س/ل/ات]
• **چاڪِڙي ج چاڪِڙيون:** [ا - مث] ڪاٺ جي جُتي، ڪڙائون
※ ڏنوڻ جي منهن تي گهڙيل ڪاٺَ جُون ٻه ٻنيون
※ [س/ٺ]
• **چاڪُو ج چاڪُو:** [صفت] چڪندڙ، چشڪائي، چشڪي تي هريل رڳو چشڪا وٺڻ وارو
• **چاڪِي ج چاڪِيون:** [ا - مث] چکائڻ لاءِ شيءِ جو ٿورو ذرو
– **چاڪِي ڏيکارڻ:** [اصطلاح] بُلبُلين کي ٿوري پيتي (ڪا مِٺي شيءِ) چکائڻ ۽ ويڙهه لاءِ تيار ڪرڻ
– **چاڪِي ڏيڻ:** [اصطلاح] بُلبُلين کي ويڙهه مهل پيتي چکائي لِڪائي ڇڏڻ
• **چاڳُ ج چاڳَ:** [ا - مذ] نخرو، ناز، انگل، ماڻ، لاڏ، هيجُ، حب
'جنيسر سين چاڳُ، متان ڪا منڊ ڪري' (شاهه)
※ اَنڪل، حرفت
※ [س/ڪوهه]
※ ڏاٿيءَ جو گهنگهرو
※ [س/ل]

- **چاڳلائي:** [ا - مث] نخري بازي، ناز نخرو، چترَ زباني، اٽڪل بازي
- **چاڳلو ج چاڳلا:** [صفت] چاڳ وارو، انگلي، نخريلو، لاڏلو، چلولو
  * [مث: چاڳلي ج چاڳليون]
- • **چانَ ج چانُون:** [ا - مث] مينهن جو هڪ قسم (جنهن جا چارئي پير اڇا ۽ نرڙ تي اڇو ٽڪو ٿئي)
- • **چالِ ج چالُون/چاليُون:** [ا - مث] هلڻ جو نمونو، هلڻي، ٽور، لوڏ
  * رفتار، هلت
  * عادت، روش
  * نمونو، ڍنگ، طريقو (اڪثر ناڪاري هلت جي معنى طور استعمال ٿئي)
  * رواج
  * هَلَتِ چَلَتِ، ڪردار، رَويو، ورتاءُ
  * [سن: چال]
  * اٽڪل، تجويز
  * راند جو چالو
  * بيسڪوٽ راند ۾ پتي جي لهپ
  * ڪرَ جي هَلَت، ڪر جي مسلسل هلڻ جي حالت (پوروھتن ۽ واڍن جي اصطلاح ۾)
- **چالِباز ج چالِباز:** [صفت] اٽڪلي، حرفتي، ٺڳ
- **چالِبازي:** [ا - مث] چالاڪي، ٺڳي، اَٽڪل، حرفت، فريب
- **چالِ ٽڪڙي ٿيڻ:** [اصطلاح] تمام شرير ٿيڻ
  * ارڏو ٿيڻ
  * خراب هلت هلڻ
  * [س/ات]
- **چالِ ٽڪڙيون ناهڻ:** [اصطلاح] سخت ڏک ڏيڻ، ايذاءُ ڏيڻ
  * نشان ناهڻ
- **چالِ چَلَتِ:** [ا - مث] هلت چلت، رَويو، ورتاءُ
  * رسم رواج
  * اُٿڻي ويهڻي
- **چالِ چلگتِ:** [ا - مث] چال چلت
- **چالِ چَلَڻ:** [ا - مذ] لَڇڻ، عادتون، افعال، خصلتون
- **چالِ چَلَڻ:** [اصطلاح] وَرتاءُ ڪرڻ، هَلتِ هَلڻ، رَويو اختيار ڪرڻ
  * پنهنجي واري تي گهوٽ/پتو اڇلائڻ
- **چالدارُ ج چالِدار:** [صفت] چال وارو، چالاڪ، ذَهين، هوشيار
- • **چالُ ج چالَ:** [ا - مذ] اُهو چوپايو جنهن جي نرڙ تي اڇو ٽڪو هجي (خاص ڪري مينهن)، بانڊو
- • **چالارُ:** [ا - مذ] چاڙهه (آٽي، ڪسي ۽ وغيره جو)، مٿانهين ٽيڪو، پٿيرائي
  * [س/ل]
- **چالارُ ڏيڻ:** [اصطلاح] ڳالهه کي وَزن وٺائڻ، ٽيڪو ڏيڻ، لاڳ ڏيڻ
- • **چالاڪُ ج چالاڪ:** [صفت] تيز، تِکو، ڦُڙت
  * هوشيار، سياڻو، ڏاهو
  * حرفتي، اٽڪلي
  * چترُ
  * جلدباز، اٽڪل باز
  * ڪاريگر
  * [ف]
- **چالاڪِي ج چالاڪِيُون:** [ا - مث] تيزي، تِکائي، ڦُڙتي، هوشياري، تَندِي
  * حرفت، اٽڪل، حڪمت عملي
- **چالاڪِي ڪرڻُ:** [اصطلاح] هوشياري ڪرڻ، چترائي ڪرڻ، اٽڪل بازي ڪرڻ
  * ٺڳي ڪرڻ، دولاب ڪرڻ
- • **چالانُ ج چالانَ:** [ا - مذ] اهو سرڪاري خط، جيڪو پوليس ٿڻين گرفتار ٿيل قيدي ۽ سان گڏ ڪورٽ ڏانهن موڪلي
  * سرڪاري پئسا جمع ڪرائڻ جو ڪاغذ
  * [انگ: Challan]
- **چالانُ جمع ڪرائڻ:** [اصطلاح] سرڪاري پئسا (واجبات) پيشارڻ

– **چالانُ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪورٽ ڏي رجوع ڪرڻ، ڏوهيءَ کي عدالت ۾ موڪلڻ، ڪيس ڪورٽ جي حوالي ڪرڻ

• **چالاڻو ج چالاڻا:** [ا -مذ] وفات، لاڏاڻو، رحلت، اِنتقال، فوتگي

– **چالاڻو ڪرڻ:** [اصطلاح] فوت ٿيڻ، لاڏاڻو ڪرڻ، مري وڃڻ، ٻيءَ دنيا ڏي راهي ٿيڻ

• **چالو ج چالا:** [ا -مذ] شطرنج، چوپڙ (چوپڙ) وغيره راندين ۾ سارين (ڳوٽن) جي چال

* لوڏو (هٿن يا اکين جو)
* اشارو، غمزو
* ناز، نخرو، لاڏ
* ريت، رسم، رواج
* ڍولڪ يا طبلي جي وڄت، دُرت، لئي، تالَ
* فريب

– **چالا ڪرڻ:** [اصطلاح] نخرا ڪرڻ، چالون هلڻ، اشارا ڏيڻ، غمزا هڻڻ، ناز ڪرڻ

* بيماريءَ ۾ ٻي خطا عضوا هَلائڻ
* [س/ٿ]

• **چالُو ج چالُو:** [ا -مذ] شروعات، ابتدا

* [صفت] هليل، رائج، عام، مروج، هلندڙ رواج ۾، عمل ۾، جاري، مستعمل، عام، رواجي، هالُو چالُو، وهنواري
* [مجازاً] مفعول، بدڪردار، بد فعلي ڪرائيندڙ

– **چالُو ڪرڻ:** [اصطلاح] شروع ڪرڻ، ابتدا ڪرڻ

* جاري ڪرڻ، رواج ۾ آڻڻ، شروع ڪرڻ
* هلائڻ (مشين وغيره)

– **چالُو هُجڻ:** [اصطلاح] جاري هجڻ، شروع هجڻ

* بدڪار هجڻ

• **چالِي ج چالِيُون:** [ا - مث] چيل جي لڪڻ جو ٽُڪرو

* چال، عادت، علت
* گهوڙ، پئسا گهوڙڻ (شادي وغيره ۾)
* [س/ات]

• **چالِيهَہ:** [صفت] هڪ عدد، چٽن ڏهاڪن وارو انگ (40)

– **چاليهارو/ چاليهيارو:** [صفت] اٽڪل چاليهه، چاليهن جي لڳ ڀڳ

– **چالِيهو ج چالِيها:** [ا - مذ] چاليهن ڏينهن جو مُدو (جيڪو عورت ويم ڪرڻ کان پوءِ يا ڪو ماڻهو ماتا جي بيماريءَ کان پوءِ واريندو آهي)

* اهي روزا جيڪي چاليهه ڏينهن لاڳيتا رکيا وڃن
* موسم مطابق چاليهن ڏينهن جو مدو ۽ سال ۾ ٽي چاليها (واضح رهي ته سنڌي جنتري (ڪئلينڊر) ۾ مهيني ۾ چاليهه ڏينهن هوندا هئا ۽ سال ۾ ٽي چاليها هوندا هئا)

'ٽيئي چاليها نه چاليهه، جهڙو پسڻ پرينءَ جو' (شاهه)

* اونهاري جي سخت گرمي يا ٿڌ سياري جي سخت سرديءَ جو چاليهن ڏينهن وارو عرصو
* فوتيءَ جو چاليهن ڏينهن جو ختمو يا فاتح، چهلم
* ساليانيءَ ڪمائيءَ مان بچت جو چاليهو حصو (جيڪو زڪواة طور ڪڍجي)، زڪوات
* ست جو هڪ قسم

– **چالِيهو ڪَڍڻ:** [اصطلاح] چاليهه ڏينهن عبادت ۾ ويهڻ ۽ روزا رکڻ، چلو رکڻ، چلو پائڻ

– **چالِيهُون:** [صفت] ڳڻپ ۾ چاليهون عدد، 'چاليهه' جو عدد قطاري

• **چاماٺُو ج چاماٺُو:** [صفت] چمڙ وارو، چمڙ ۾، اهو ڏڪ جيڪو صرف بدن جي کل تي اثر ڪري يا کل جي مٿان گذري وڃي

• **چامٺو ج چامٺا:** [ا - مذ] چاميلو چمڙ جو پٽو (ياڪي وغيره کي لائڻ جو)

• **چامِڪي ج چامِڪيُون:** [ا - مث] ڇهو ڇمڪ، سنهون ۽ ڏکيو لڪڻ، ٿلهڙ

• **چامِلو ج چامِلا:** [ا - مذ] چمڙ جو ٿيل (حقو وغيره)

* [س/ل]

• **چاميلو ج چاميلا:** [صفت - مذ] چامِلو، چمڙ وارو، چمڙ جو

* چمڙ جو پٽو (جنهن تي حجام ياڪي تکي ڪندا آهن)

• **چان:** [مضارع] چوان

* [ظرف] مون ڀانئيو منهنجي ليکي

'آءٌ اوڏي آيس چان، پريان جي پيچري' (شاهه)

– **چانڪ:** [ظرف] جوان تہ، مون ليکي، جانم تہ، جڏڪ
'چانڪ پيئندي پرينءَ سين، پاڻ جو پنير' (شاھ)

• **چانُ ج چانَ:** [ا - مذ] مڇيءَ جو هڪ قِسم (رنگ ڪارو، چلرن سان، ديگھ ٻن فوٽن تائين)
* [س/ل]

• **چانپورجڻ:** [مصدر 'چانپوڙڻ' مان فعل مجهول] چانپورجڻ، رانپوڙڻ ۾ پوڻ
* ٻکين پوڻ، هٿين پوڻ (وڙهڻ لاءِ)، هٿن سان جهيڙو ڪرڻ، ٻکجڻ
* [س/ل]
* [چانپوڙيس چانپوڙبو چانپوڙيل]

• **چانتِرائڻُ:** [مص - فعل متعدي] پلائڻ، ويساهي وجهڻ
* [س/ٿ]
* [مص] چانترائڻ
* [امر] چانتراءِ
* [چانترايو، چانترائيندو، چانترايل]

• **چانٺو ج چانٺا:** [ا - مذ] چماٽ، ٺڪ، ٺڦڙ، لپاٽ

– **چانٺو ٺڪائڻ:** [اصطلاح] ٺڪ هڻڻ، چماٽ هڻڻ، سيکت ڏيڻ

• **چانٺِ ج چانٺون:** [ا - مث] چانٺِ، دروازي جي چوڪٺ جي هيٺين ڪاٺي
* [س/ل]

• **چانپ ج چانپون:** [ا - مث] چپ، پڪيڙ، داٻ
* بندوق جي ڪنداق ۾ نري کي هيٺان ڏنل ڪاٺ جي ڇپر
* رسيءَ جي هڪ ڳنڍ
* ڏاندين راند
* [س/ڪوهـ]
* مارَ
* [س/ٿ]
* لغاڙ
* [س/ٿ]

– **چانپ ڏيڻ:** [اصطلاح] زور ڏيڻ، چپ ڏيڻ، داٻ ڏيڻ

– **چانپ ڏيئي جهلڻ:** [اصطلاح] هٿ وجهي سوگهو ڪري جهلڻ

• **چانپڻُ:** [مص - فعل متعدي] لتاڙڻ، چپڻ، پيچائڻ، چٿڻ
* [س/ل]
* [مص] چانپڻ
* [امر] چانپ
* [چانپيو چانپيندو چانپيل]

• **چانچلائي ج چانچلائيون:** [ا - مث] چلولائپ، ماٺو، نازَ جو داءُ، قرب جو ٻنگ
* [س/ڪوهـ]

• **چانجُوسُ ج چانجُوسَ:** [ا - مذ: 'جاسوس' جو بگڙيل اُچار] جاسوس، چاري، جاسوسي ڪندڙ
* [س/ات]

• **چانجُوسِجڻُ:** [فعل مجهول] چنڊ جو اُڀرڻ، چنڊ جو ٿورو ٿورو ظاهر ٿيڻ، چنڊ جو ناسِجڻ
* [س/ات]
* [چانجوسيو چانجوسبو چانجوسيل]

• **چانچ:** [ا - مث] گهوڙي جي پَنڌ جو هڪ قسم (جنهن ۾ گهوڙو پاسيرندو ويندو آهي ۽ سوار 'هيٺ مٿي ٿيندو ويندو آهي)
* [س/ل]

• **چانچو:** [صفت] چپ وڏيل
* [س/ٿ]

• **چان چُون:** [ا - مث] چون چرا، اعتراض
* حجت
* نناءَ
* ڪيرگس

– **چان چُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪچڻ پچڻ، پچا ڪرڻ
* اعتراض ڪرڻ
* جواب ڏيڻ، انڪار ڪرڻ
* حجت ونڻ
* سامهون ٿيڻ، سوال جواب ڪرڻ

• **چانڊِ ج چانڊَ:** [ا - مذ] چنڊ، قمر (Moon)
* [سن: چندر]

– **چانڊرُ:** [صفت] چنڊ جو، قمري

– **چانڊِرڻي**: [ا - مث] چانڊوڪي، چَنڊَ جي روشني، چانڊاڻ
* [س/ٿ]

– **چانڊِڻي**: [ا - مث] چانڊوڪي، چانڊاڻ، چنڊ جي روشني
* تجلي، رونق
* خوشي
* [ا - خاص] عورت جو نالو

• **چانڊماري**: [ا - مث] گوليمار، نشاني بازي

• **چانڊَن هارُ ج چانڊَن هارَ**: [ا - مذ] هڪ ڳهه جو قسم، چندن هارُ

• **چانڊِڻي ج چانڊِڻِيُون**: [ا -مث] سوٽي چادر جو هڪ قسم، ٿلهي ڪپڙي جي چريل چادر
* ڪنل جو هڪ قسم
* ڳاڙهين ڪنارن سان پٽرٽي

• **چانڊِي**: [ا - مث] هڪ مشهور قيمتي ڌاتوءَ جو نالو (جيڪو ڪاٿين مان نڪري، رنگ چٽو اُڇو ٿئيس ۽ منجهانئس زيوَر سڪا يا خاص قسم جا قيمتي ٿانءَ گهڙيا ويندا آهن)، ربو، سيمَ
* ڏڳي کي ڪلهي تي ٿيل گاٺ (پلهاريءَ سبب)
* ميوي ۾ اُڇو چِٽو
* وارن جي اُڇاڻ
* چانورن جي هڪ جنس جو نالو
* [صفت] اُڇو، سفيد، صاف
* [سن]

– **چانڊِي ٿِيڻ/ هُئڻ**: [اصطلاح] تمام گهڻو فائدو ٿيڻ، وارو وَرڻ
* پوڙهائپ جي شروعات ٿيڻ

– **چانڊِيءَ جو وَرَقُ**: [ا - مذ] هڪ خاص قسم جو سنهڙو، باريڪ ۽ چمڪيلو ڪاغذ (جيڪو سونهن خاطر اسٽيل جي ٿانون، مٺائيءَ يا لذيذ طعامن تي رکيو ويندو آهي)

• **چانڊُ ج چانڊَ**: [ا - مذ] چَنڊَ، قَمَر
* [سن: چَندرڪا]

– **چانڊاڻِ**: [ا - مث] چانڊوڪي، چَنڊَ جي روشني
'ڏر اونداهي راتڙي، چانڊوڻي چانڊاڻ' (شاهه/سهڻي)

– **چانڊِڻو**: [ا -مذ] چانڊوڪي

– **چانڊِڻي**: [ا - مث] چانڊوڪي

– **چانڊوڪو ج چانڊوڪا**: [صفت - مذ] چنڊ جو، چنڊوارو، چنڊ جي روشنيءَ سبب روشن

– **چانڊوڪي**: [ا - مث] چنڊَ جي روشنائي، سهائو، سهائي رات، چانڊاڻ

– **چانڊُوڻو ج چانڊُوڻا**: [ا -مذ] چنڊ جو ڪرڻو شعاع، تجلو
'خيمي ۾ ڪنگهارَ جي، چانڊوڻا چمڪن' (شاهه/سورٺ)

• **چانڊُوڻِي ج چانڊُوڻِيُون**: [ا - مث] چنڊ واري، چانڊوڪي، سهائي

• **چانڊُولُ ج چانڊُولَ**: [ا - مذ] چنڊول (پکي)

• **چانڊِيا**: [ا - خاص] بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو

– **چانڊِيا مگسي**: [ا - خاص] بلوچ قوم جا ٻه مشهور قبيلا (هنن ٻنهي قبيلن جي وچ ۾ انگريزن جي دؤر ۾ هڪٻئي سان لڙائي لڳي هئي، ان ڪري سنڌ ۾ دشمنيءَ جي معنيٰ ۾ استعمال ٿي ويو)
* [ڪنايه/صفت] دشمن، ويري

– **چانڊِيا مگسي ٿيڻ**: [اصطلاح] دشمني ٿيڻ، ويري ٿيڻ

• **چانس**: [ا - مذ/مث] وجهه، موقعو، داءُ
* [انگ: Chance]

– **چانس مِلَڻ**: [اصطلاح] موقعو ملڻ، ڀاڳ کُلَڻ

– **چانس هُجَڻ**: [اصطلاح] ڀاڳ هجڻ، بخت هجڻ
* موقعو هجڻ

• **چانسلَرُ**: [ا - مذ] هڪ اهم عهدي جو نالو، صوبائي يا ملڪي سطح تي قائم مڃيل يونيورسٽين جو سربراهه (جيڪو صوبائي يونيورسٽين ۾ ان صوبي جو گورنر جڏهن ته وفاقي يونيورسٽين جو چانسلر ملڪ جو صدر هوندو آهي، جڏهن ته الڳ الڳ هر هڪ يونيورسٽي جي سربراهه کي 'وائيس چانسلر' چئبو آهي)
* [انگ: Chancellor]

• **چانڪ ج چانڪُون**: [ا - مث] طعنو، مهڻو، اوپالو، ٽُنڪو، ڏوراپو

• **چانڪو**: [ا - مذ] ٻوٽي جو هڪ قسم (جيڪو ٽڪرين ۾ اُڀرندو آهي)

• **چانگ:** [ا - خاص] بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو

• **چانگ ج چانگ:** [صفت] چڱو ڀلو، تازو توانو، تندرست

* بهادر، جوڌو، سورهيه

'سوريءَ سيرين جي، چڙهه نہ ٿيئين چانگ' (شاهه)

• **چانگارَ ج چانگارُون:** [ا - مث] تنوارَ (پکين خصوصاً چترن جي)، جهونگار، لاتِ، آلاپ

'چوڙ چڙهي چانگار ڪندي ڪيچيئڙن کي' (سچل سرمست)

* چڙن جي وڃڻ جو آواز

* خيال

* شوق

* [س/ات]

– **چانگارڻُ:** [مص - فعل متعدي] جونگارڻ، تنوارڻ، تنوار ڪرڻ (پکين جي)، لات ڪرڻ، آواز ڪرڻ، وڃڻ (چڙن جي)

* [مص] چانگارڻ

* [امر] چانگارِ

* [چانگاريو، چانگاريندو، چانگاريل]

• **چانگو ج چانگا:** [ا - مذ] اُٺَ جو قِسم، چانگهو، مُتارو اُٺ

* [س/ل]

'چانگي تي چڙهي ڪري، گندو ورولهين' (شاهه/حسيني)

• **چانگي جو ٽونڪَ:** [ا - خاص] ٿر ۾ بورلي جي پرسان هڪ ڀٽ جو نالو

• **چانگهہ:** [ا - مث] چانگهارَ، جهونگارَ، تنوارَ

• **چانگهارَ:** [ا - مث] چانگار، جونگارَ، تنوار

– **چانگهارڻُ:** [مص - فعل متعدي] چانگارڻ، جهونگارڻ، تنوارڻ

* [مص] چانگهارڻ

* [امر] چانگهارِ

* [چانگهاريو، چانگهاريندو، چانگهاريل]

– **چانگهارو ج چانگهارا:** [ا - مذ] چانگارَ، لاتِ، آلاپ

* [س/ڪرهه]

• **چانگهو ج چانگها:** [ا - مذ] چانگو اُٺ

• **چانورُ ج چانورَ:** [ا - مذ] اناج جو هڪ قسم، ساريون

* جواهري (صراف) جو هڪ وٽ يا وزن (اٺ چانور - هڪ رتي)

– **چانورَ چُونڊڻ:** [اصطلاح] معياري شيءِ مان اَجايو نقص ڳولڻ، سٺي ڳالهہ مان ناڪاري عنصر تلاش ڪرڻ

– **چانورَ مُٺ تي رَکڻ:** [اصطلاح] بي پرواهيءَ سان گهمڻ، لاغرضائي ڏيکارڻ

– **چانوري:** [صفت] چانورن سان منسوب، چانورن جو

• **چانوريو ج چانوريا:** [ا - مذ] اَڇي ڀَڃ وارو (جانور)

* [س/ل]

• **چانهہ ج چانهيُون:** [ا - مث] ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جا پن سُڪائي ٻُجي، پاڻيءَ ۾ ڪاڙهي، کير ۽ کنڊ وجهي پيئجي، ۽ جيڪڏهن ان ۾ کير نہ وجهبو تہ ان کي 'سُليماني چانهہ' چئبو آهي)، چانهہ ٻوٽي جي پتين، کير ۽ کنڊ مان ٺهيل هڪ مشهور مشروب

* پکيءَ جو هڪ قسم (رنگ نيرو ۽ آسماني، سهڻو پکي ساڻي رنگ جا آنا لاهي، هن پکيءَ بابت هڪ ڳالهہ مشهور آهي تہ چانهہ پکيءَ وٽ هڪ پارس پٿر هوندو آهي، جيڪو پنهنجن ٻچن جا ڳاڻ ٻڌن جي اکين تي هڻندو آهي، تڏهن ٻچا اکيون کوليندا آهن). مهتن جو ڪانگ

– **چانهہ پارٽي:** [ا - مث] چانهہ واري دعوت، اُها دعوت، جنهن ۾ چانهہ واپرائي وڃي

– **چانهہ پاڻي:** [ا - مث] هلڪي ڦلڪي خاطر تواضع، مختصر مهماني

* خرچي، معمولي اُجرت

– **چانهہ داني:** [ا - مث] چانهہ جو پاڻي وجهڻ يا چانهہ ڪاڙهڻ جو ٿانءُ

• **چانهُون ج چانهان:** [ا - مذ] ٻڪر (وارن جي)

* [س/ات]

* سُوئر جو هڪ قسم (جنهن جو رنگ ابهو ڪارو ٿئي)

• **چانهين ج چانهيُون:** [صفت - مث] ٻڪريءَ جو هڪ قسم (چانهہ پکيءَ جي کنهن جي رنگ جهڙو رنگ، قد ۾ ڊگهي، سڱ ڊگها ۽ ڪنڌ، ڳڙ ڊگها لامن جهڙا، کير جي ڀلي، ڪنَ ڊگها ۽ ٽٽ تي ٻچ گهڻي، هن کي ابهي چانهين بہ چون)

• **چانئٺ ج چانئٺُون:** [ا - مث] دروازي جي چوکٽ جي هيٺين ڪاٺي

* [س/ل]

– **چانئٺ چُمِڻُ:** [اصطلاح] دروازي تي پيشاني گسائڻ

* نياز نوڙت ۽ احترام جو اظهار ڪرڻ

* سجدو ڪرڻ

• **چانئٺي:** [ا - مث] وارن کي ڦٽي ڏيڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ پيشانيءَ وٽ وارن جو ڇڳو ٻڌجي ٿو ۽ مينديا ويڙهي ڇڏجن)

• **چانئِرُ:** [ا - مذ] وڻ جو هڪ قسم

* [س/ل]

• **چانئڙُ ج چانئڙَ:** [ا - مذ] چانوَرَ

'منجهان لُنب لطيف چئي، چانئڙ ڪيو چاڙهين' (شاهه/مارئي)

* رتيءَ جو اڻون حصو

• **چانئڙو:** [صفت] چانورن جو يا چانورن وارو

* [مث: چانئڙي]

* [ا - مذ] اٽي رکڻ لاءِ ٺڪر جو ٿانءُ

• **چانئِيما:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چانئِيمو ج چانئِيما:** [ا - مذ] معدنيات جو هڪ قسم (جيڪو پسارڪي وکر طور ڪم اچي)

• **چانٺڪ ج چانٺڪون:** [ا - مث] ٽوڪَ، چِٿَرِ، ٺَٺول، طعنو مِهڻو

• **چانٺو ج چانٺا:** [ا - مذ] ڪنهن بہ گهميل شيءِ جو ڳنڍو، اٽي، مکڻ يا مٽيءَ جو پنوڙو، ڳوڙهو

• **چانٺِي ج چانٺِيُون:** [ا - مث] چانٺو

* [س/ات]

• **چاوَتِ:** [ا - مث] ويرِ، حَسَد، بغض، عداوت، دشمني

'چاوتَ پاڻي جَن ۾، سنهو ڪَتيو جَن' (شاهه)

* خصومت، ڪَنُونس، چغلي، گلا

– **چاوَتِي ج چاوَتِي:** [صفت] عداوتي، دشمن، ويري، بدخواهه، ڪندو حاسِد، چُغل

'تنهنجا مذعِي ريا مٺي، سُل چاوتي مرندا چوءِ' (حمل)

• **چاوِڙا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چاوَلُ:** [ا - مذ] گاهه جو هڪ قسم

* چانور

• **چاوِلا:** [ا - خاص] هندن جي هڪ ذات جو نالو

• **چاوَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪٽڻ، چاٽڻ

* [سرا]

'چاوڻ بار ملامت سِر تي، برهہ سارا بدنام' (سچل سرمست)

• **چاهُ:** [ا - مذ] کُوهُ

* [ف]

– **چاهِ بابِل:** [ا - خاص] بابِل شهر جو کوهه (جنهن ۾ هاروت ۽ ماروت کي سزا ملي هئي)

– **چاهِ ذقن / زنخدان:** [ا - مذ] ڪاڏيءَ جو کهپ

– **چاهِ ڪبِيرُ:** [ا - خاص] ڪبير سيال جو کوهه (جتي جهوڪ جي بزرگ فضل الله شاهه قلندر چلا ڪڍيا)

– **چاهِ ڪنعان:** [ا - خاص] شام ملڪ ۾ واقع هڪ کوهه (جنهن ۾ حضرت يوسف عليہ السلام کي سندس ويڳن ڀائرن ساڙ ۽ حسد جي ڪارڻ ڦِٽو ڪري ڇڏيو هو)

– **چاهِ نخشب:** [ا - خاص] نخشب شهر جو اهو کوهه (جنهن مان عطا بن مقنع جو ناهيل چنڊ نڪرندو هو)

– **چاهِي:** [صفت] کوهہ واري (پوک)

– **چاهِي پوک:** [ا -مث] اها پوک، جنهن کي کوهه مان پاڻي ملي

• **چاهَ:** [ا - مث] خواهش، اُڪِير، سِڪ، آرزو، سڌ

* [سن: چاهہ]

• **چاهِ ج چاهِيُون:** [ا - مث] باهِ، چاهِي

'جڙهيو جڪاسن چاهِ، آڳ ٻرنديءَ آئيا' (شاهه)

–

'جُور تہ لڳي چاهہ، ڪامندن خبر پوي' (شاهه).

• **چاهِہ:** [ا - مث] چانهہ

* مڇيءَ جو هڪ قسم

* [س/ل]

• **چاهُ ج چاهَ:** [ا - مذ] پيار، محبت، قرب، پريم

* خواهش، تمنا، سڌ، اِڇا، سِڪ

* مرضي، خوشي، رضا

* ارادو، قصد

* دلچسپي، شوق

* [سن]

– **چاهَتَ جِ چاهَتُون:** [ا - مث] پيار، محبت، قرب، پريم، أُنس، پيچ

– **چاهُہ پَوَڻُ:** [اصطلاح] چاهَہ ۾ پَوَڻُ، ڪنهن ڪم ڪرڻ جو شوق ٿيڻ

– **چاهِنا جِ چاهِنائُون:** [ا - مث] چاهہ، پيار، محبت

✲ خواهِش، تَمنا

– **چاهِڻُ:** [مص - فعل متعدي] پيارڪرڻ، محبت ڪرڻ، قرب ڏيڻ

✲ خواهش ڪرڻ، تمنا ڪرڻ

✲ سِڪَ لڳڻ، ياد اچڻ (ڪنهن دل واري جي)

✲ خوشيءَ جو اظهار ڪرڻ

✲ رَضا مندي ڏيکارڻ

✲ اِرادو ڪرڻ، قصد ڪرڻ

✲ دلچسپي وٺڻ، شوق ڏيکارڻ

✲ [مص] چاهِڻ

✲ [امر] چاهِہ

✲ [مضارع] چاهِيان (ج) چاهِيُون، چاهِين (ج) چاهِيو، چاهي (ج) چاهِين

✲ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

✲ [حال] چاهي ٿو (ج) چاهِين ٿا

✲ [حال مث] چاهي ٿي (ج) چاهِين ٿيون

✲ [ماضي] چاهِيو (ج) چاهِيا

✲ [ماضي مث] چاهِي (ج) چاهِيُون

✲ [مستقبل] چاهِيندو (ج) چاهِيندا

✲ [مستقبل مث] چاهِيندِي (ج) چاهِيندِيُون

✲ [اسم مفعول] چاهِيلُ

– **چاهِيتو جِ چاهِيتا:** [صفت - مذ] جنهن سان وڏيڪ محبتَ هجي، لاڏلو، محبوب، سڪيلڌو

✲ [مث: چاهِيتِي ج چاهِيتِيُون]

• **چاهُہ جِ چاهَہ:** [ا - مذ] وڏي کَڏَ، چرُ يا چَلهو (جنهن ۾ گهڻيون ڪاٺيون وِجهي مچ ٻارجي)، مچُ، آڙاهُ

✲ [ف: چاهہ]

'سا ڪيئن آڳِ ٻجهامي آتش، جا چاهہ اندر ترجوري وي' (منثار)

– **چاهِي جِ چاهِيُون:** [ا - مث] ننڍڙو مچ، ٿوري باهہ

– **چاهِيُون چورڻُ:** [اصطلاح] باهِيُون ٻارڻ، دونهان دکائڻ (عشق جا)

• **چاهَڙُ جِ چاهَڙَ:** [ا - مذ] رسيءَ جو وڪڙ (جيڪو جوپائي جي پيرن ۾ وجهجي)

• **چاهَڪُ جِ چاهَڪَ:** [ا - مذ] گاهہ جو هڪ قسم (جنهن کي ٻجهي نہ ڪيرنڪري)

✲ سائي گاهہ واري جوءِ، چراگاهہ، تازي ڦَتل گاهَ وارو هنڌ

'چاهڪ چري تارتري، آيون مغي بيت' (شاهہ)

• **چاءِ:** [ا - مث] چانهہ

✲ چاهِہ، باهہ

✲ چڪيا، چتا

'ٿڙهيو ٿڪاسن چاءِ، آڳِ ٻرندي آئيا' (شاهہ)

• **چاءِ جِ چايُون:** [ا - مث] مٺيءَ جو هڪ قسم (چلڻ سان، پيٽ ويڪرو، گرميءَ جي موسم ۾ لذت ڀري ٿئي)

• **چاءِ جِ چاءَ:** [ا - مذ] چاهہ، پيار، عشق، لطف، مَزو

'ڇڪيءَ توسين چاءُ ٻاسي ٻر ٻيٺي رڙهي' (شاهہ)

• **چائُتِ:** [ا - مث] چاوَتِ، ويرُ، دشمني، عداوت، ٻيائي، حسد، ڪِينو، بغض

✲ دغا، ڪپت

'چائت رکي ڇت ۾، سنهو ڪتيو جن' (شاهہ)

• **چائِٿو جِ چائِٿا:** [ا - مذ] وفات جو چوٿون ڏينهن

• **چائُرَ:** [ا - مذ] گاهہ جو هڪ قسم

✲ لنب گاهہ جو ٻج

• **چائُڙِي جِ چائُڙِيُون:** [ا - مث] پوليس ٿاڻو، پوليس گهاٽ، پوليس چونڪي

✲ ڳوٺائن جي مشترڪ اوطاق (جتي ڳوٺ جا چار ڄڻا ويهي اهم فيصلا ڪندا آهن يا مسئلا حل ڪندا آهن)، پنچائت گهر

• **چاڻِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪٽڻ (مٽي)، چاڙهڻ
* [سرا]

• **چاڻُوري ج چاڻُوريُون:** [ا - مث] اُها ٻڪري، جنهن جي منهن تي ڳاڙها ليڪا هجن
* [س/ٿ]

• **چاڻُون:** [ا - مذ] ٻوندڻون (سنگن جون)
* [س/ات]

• **چاڻُونٺِ:** [ا - مث] چانئٺِ، دروازي جي چوڪٺ جي هيٺين ڪاٺي

• **چاڻِين:** [ا - مث] چانهه (ٻڪي)
* چانهه جي رنگ واري
* [س/ل]

• **چَپ:** [ا - مث] ڄَپي
* ڪپَتِ
* ڦڏو
* اَجائي دعويٰ
* لالچ

• **چَپراڻِي:** [ا - مث] رِيڙهِ پيڙهِ، ڏانڌلِ

• **چَپڻُ:** [مص - فعل متعدي] پاڻ ۾ وڙهڻ، ڏند ڏيڻ
* [مص] چَپڻ
* [امر] چَپ
* [چَپيو چَپيندو چَپيل]

• **چَبُوتِرو/ چَبُوتِڙو:** [ا - مذ] ويهڻ، راڳ يا تقرير ڪرڻ لاءِ زمين کان ڪجهه مٿانهين جاءِ، ٿلهو اسٽيج، Stage
* محصول ڏيڻ جي جاءِ، ناڪو
* ٿاڻو

– **چَبُوتِرائِي/چَبُوتِڙائِي:** [صفت - مذ] چبوتري تي ويهندڙ، چوڪيدار

• **چَپِي ج چَپِيُون:** [ا - مث] چپَ، ڪپت، گِدي، ڄَپي، لالچ
* [س/ل]

• **چَپيڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] چيپاٽڻ، چِٿڻ، چِپڻ
* [مص] چپيڙڻ
* [امر] چپيڙ
* [چپيڙيو چپيڙيندو چپيڙيل]

• **چَپ ج چَپُون:** [ا - مث] چَپ، پيڙ (هن شين جي وچ ۾)، داٻ، پڪڙ
* ڏندن سان چباڙڻ جي حالت، چاپ، چبڪ، چاهو (وات جو)
* پيڙو، زور
* هلڪي سيڪت، لهَس
* چوڙپ، ڏندِي
* تڪليف، سختي
* اِلزام، بهتان، تهمتَ
* ڪوڙي دعويٰ
* اَڙتي، چپي، لالچ
* [س/ات]

– **چَپ پوڻُ:** [اصطلاح] ڏند ڏيڻ
* هٿ چراند ڪرڻ، چيڙائڻ
* ويرُ وجهڻ، دشمن ٿيڻ

– **چَپجڻُ:** [مصدر 'چپڻ' جو فعل مجهول] چباڙجڻ، پيسجڻ (ڏندن ۾)
* [چپيو چپبندو چپيل]

– **چَپ چِٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] حساب ڪتاب يا ليکي ۾ تنگ ڪرڻ، ليکي ۾ سختي ڪرڻ، ڏرو برزو ليکي ۾ آڻڻ

– **چَپ چَٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] خوشامد ڪرڻ، ٽڏيون مِنيون ڳالهيون ٻڌائڻ، ريجهائڻ، پرچائڻ

– **چَپ چوچو:** [ا - مذ] بهتان تراشي، ڪوڙو الزام

– **چَپ ڏيڻ:** [اصطلاح] تڪليف ڏيڻ
* دڙڪو ڏيڻ
* گهڻو خرج ڪرائڻ

– چَبڻُ: [مص - فعل متعدي] ڏَندَن سان چَبڻ، چَباڙڻ، کائڻ، ڏندن سان پيهڻ
* [مص] چَبڻ
* [امر] چَبِ
* [مضارع] چَبيان (ج) چَبيُون، چَبين (ج) چَبيو، چَبي (ج) چَبين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چَبي ٿو (ج) چَبين ٿا
* [حال مث] چَبي ٿي (ج) چَبين ٿيون
* [ماضي] چَبيو (ج) چَبيا
* [ماضي مث] چَبي (ج) چَبيُون
* [مستقبل] چَبيندو (ج) چَبيندا
* [مستقبل مث] چَبيندي (ج) چَبينديُون
* [اسم مفعول] چَبيل

– چَبُون ڏِيڻ: [اصطلاح] آرمان ڪرڻ، حسرت کائڻ

– چَبي چَبي ڳالهائڻ: [اصطلاح] سوچي سمجهي ڳالهائڻ، صاف ڳالهائڻ، کليو ڳالهائڻ، پڪائيءَ سان گفتگو ڪرڻ

– چَبي چَڏڻ: [اصطلاح] دَٻائڻ، ديڄارڻ، هيسان ڪرڻ
* همٿ گهٽائي ڇڏڻ، مهميز ڏيئي ڇڏڻ، هِيسائڻ

– چَبِيَلُ: [صفت] چَباڙيل، کاڌل
* هِيسايَل، دَٻايَل

• چِبَ ج چِبُون: [ا -مث] پکيءَ جو هڪ قسم، چبري جي مادي
* [صفت] بيوقوف، چريو، وائڙو، ڀلوان

• چِبُ ج چِبَ: [ا - مذ] گهٻ، ڏنگ، چِگهه (ڦانهه ۾)
* روئڻ وقت چبن جي ٻي ڊولائي

– چِبُ ڪَڍَڻُ: [اصطلاح] گهٻ سِڌو ڪرڻ
* روئڻ لاءِ چپ ڏڪائڻ (ٻارجو)
* ويچارا ڪيڻ

• چِبارا: [ا - مذ] اڪثر جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. اَهلُون، چِبرا، چِتَرون
* [چبارو ج چبارا]

– چِبارا ڪَڍَڻُ: [اصطلاح] اَهَلَ ڪرڻ، چيڙائڻ لاءِ وات کي چِبو ڪرڻ، چبرا ڏيڻ، چهري کي بگاڙڻ

• چَباڙَ ج چَباڙُون: [ا -مث] چَپَ، کائڻ وقت چباڙڻ جي حالت، چبڙڪو، جاڙي هڻڻ جي حالت

– چَباڙِڻُ: [مص - فعل متعدي] ڏَندَن سان چِبڻ، چَبڻُ، ڏندن سان پيهڻ
* [پرا: چوَرِڻي يا چوَ اِرِيٺي سن: چروِيا چروڻم - کائڻ]
* [مص] چَباڙڻ
* [امر] چَباڙِ
* [مضارع] چَباڙيان (ج) چَباڙِيُون، چَباڙِين (ج) چَباڙِيو، چَباڙي (ج) چَباڙِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چَباڙي ٿو (ج) چَباڙِين ٿا
* [حال مث] چَباڙي ٿي (ج) چَباڙِين ٿيون
* [ماضي] چَباڙِيو (ج) چَباڙِيا
* [ماضي مث] چَباڙِي (ج) چَباڙِيُون
* [مستقبل] چَباڙِيندو (ج) چَباڙِيندا
* [مستقبل مث] چَباڙِيندي (ج) چَباڙِينديُون
* [اسم مفعول] چَباڙِيل

• چَبائِڻُ: [مص - فعل متعدي] چباڙڻ، ڏندن سان پيهڻ
* [مص] چَبائڻ
* [امر] چَباءِ
* [مضارع] چَبايان (ج) چَبايُون، چَبائِين (ج) چَبايو، چَبائي (ج) چَبائِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چَبائي ٿو (ج) چَبائِين ٿا
* [حال مث] چَبائي ٿي (ج) چَبائِين ٿيون
* [ماضي] چَبايو (ج) چَبايا
* [ماضي مث] چَبائِي (ج) چَبايُون
* [مستقبل] چَبائِيندو (ج) چَبائِيندا
* [مستقبل مث] چَبائِيندي (ج) چَبائِينديُون
* [اسم مفعول] چَبايَل

• چِپرا: [ا - مذ] هميشہ جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. ويچارا، اهل، نَقلُ

– چِپرا ڪَڍِڻُ: [اصطلاح] اَهلئون ڪيڻ، ويچارا ڪيڻ

• چِپرو ج چِپرا: [ا - مذ] ٻڪيءَ جو هڪ قسم (وڏين اکين وارو ويران جاين ۾ رهندڙ نہايت تصور ڪيو ويجي ٿو). اُلُو

※ [مث: چپ، چِپري ج چِپرُون، چِپريُون]

• چِپَڙُ: [صفت] چيڙهو، چيڙهالو

※ [س/ل]

※ چابون، ڪاٺ ۾ گهڻا چاٻا ڏياريندڙ

※ رَپڙي

– چِپَڙُ چِپَڙُ: [ا - مذ] ڪاڏي وقت وات مان نڪرندڙ آواز، چپڪو، چاپو

• چِپڙاٽو: [ا - مذ] چپاڙڻ جو آواز، چپ چپ

※ ناشتو نيرن، ٺورو ڪاڏو

• چُپُڙِتو ج چُپُڙِتا: [ا - مذ] دَڙڪو، چِڙپ

※ [س/ل]

• چِپَڙڪو ج چِپَڙڪا: [ا - مذ] چاپي ڪاٺڻ جو آواز

– چِپَڙڪا ڏيڻ: [اصطلاح] چاپا ڏيڻ

※ وات چپو ڪرڻ

• چِپَڙِڻُ: [مص - فعل متعدي] چپاڙڻ، چپڻ، ڏندن جي وچ ۾ پيهڻُ

※ [مص] چَپڙڻ

※ [امر] چَپڙ

※ [مضارع] چَپڙيان (ج) چَپڙيُون، چَپڙين (ج) چَپڙيو، چَپڙي (ج) چَپڙين

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

※ [حال] چَپڙي ٿو (ج) چَپڙين ٿا

※ [حال مث] چَپڙي ٿي (ج) چَپڙين ٿيون

※ [ماضي] چَپڙيو (ج) چَپڙيا

※ [ماضي مث] چَپڙي (ج) چَپڙيُون

※ [مستقبل] چَپڙيندو (ج) چَپڙيندا

※ [مستقبل مث] چَپڙيندي (ج) چَپڙينديُون

※ [اسم مفعول] چَپڙيل

• چِپَڙِي ج چِپَڙِيُون: [ا - مث] ڪچيءَ مان نڪرندڙ ٿُر وارو گوشو

※ [س/ات]

– چِپَڙِي چاڙهڻ: [اصطلاح] دڙڪو ڏيڻ

※ ڦُري وٺڻ، ٺڳڻ، فريب ڪرڻ، ڏوڪو ڏيڻ

• چِپڙي: [ا - مث] جُوئَر جو هڪ قسم

• چِپِڪو ج چِپِڪا: [ا - مذ] چپاڙڻ جو آواز، ماني ڪاٺڻ جو آواز

– چِپِڪي تي بَندُوق هڻڻ: [اصطلاح] ڏکا هڻڻ، اوٺ تي ڳالهائڻ

※ ڪوڙو يا غلط نشان چٽڻ

※ بيوقوفي جو ڪم ڪرڻ

• چُپِڪِي ج چُپِڪِيُون: [ا - مث] چنونگ، چنهنبڙي، چنگِي، چونگَر، آڱرين جو مهٽو

※ [س/ڪوهہ]

• چِپَلُ ج چِپَلَ: [صفت] بيوقوف، چِسو پاڳل، چَوَل

• چِپِٽو ج چِپِٽا: [ا - مذ] موڙو (ڪوهستاني رسم موجب گهوٽ کي پرپل ڳوٺڙيءَ ۾ ڪشمش، بادام، ڏونگهيون ۽ ٻاڪ وغيره چپاڙڻ يعني ڪاٺڻ لاءِ ڏنل)

※ [س/ڪوهہ]

• چِپو ج چِپا: [ا - مذ] چاپو

※ [س/ات]

• چِپو ج چِپا: [صفت - مذ] ڏِنگو، ڦَڏو، مُڙيَل، وَريل، ڦِريل، ٽيڏو، ٻي ڊولو، گهپ وارو

※ [مث: چِپي ج چِپيُون]

– چِپو ٻوٿُ ڪَرڻ: [اصطلاح] ناراضپو ظاهر ڪرڻ، ڪاوڙ ڏيکارڻ

• چِپي ج چِپيُون: [ا - مث] چِپي، ٺڳي، فريب

※ اَڙي، ڦَڏو

• چِپي ٺِري: [ا - مث] جوئر جو هڪ قسم (جنهن جو ڪانو مٺو ۽ سنگ چِترو ٿئي)

• **چَپِ/ چُپِ:** [ظرف] ڪنهن شيءِ جو پاڻيءَ ۾ زور سان ڪِرڻ جو آواز. ڌو، ٻِڏو، ٻُڪ

– **چَپِ اندر:** [ظرف] ڏواندر (پاڻيءَ ۾)

– **چَپِ پوڻ:** [اصطلاح] ضد ٻوڻ، سخت مخالفت ٿيڻ

٭ دَخَل اندازي ڪرڻ

– **چَپِ چَپِ:** [ظرف] پاڻيءَ ۾ زورَ سان ترڻ

٭ تلوارَ يا ڪهاڙيءَ جي وارو وار، ٺهڪ ٺهڪان

– **چَپِ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏواندر ڪرڻ، چپڪو ڪرڻ، ٺهڪو ڪرڻ

• **چُپَ/ چُپُ:** [ا - مث] چيڻ جي حالت، چبڪو

٭ [سن: ڪِشپ]

– **چُپائڻ:** [مص - فعل متعدي] نوڪدار شيءِ جسم ۾ هڻڻ، ٽنبڻ، سُئي (injection) زورَ سان لڳائڻ

٭ [مص] چپائڻ

٭ [امر] چپاءِ

٭ [مضارع] چپايان (ج) چپايُون، چپائين (ج) چپايو، چپائي (ج) چپائين

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

٭ [حال] چپائي ٿو (ج) چپائين ٿا

٭ [حال مث] چپائي ٿي (ج) چپائين ٿيون

٭ [ماضي] چپايو (ج) چپايا

٭ [ماضي مث] چپائي (ج) چپايُون

٭ [مستقبل] چپائيندو (ج) چپائيندا

٭ [مستقبل مث] چپائيندي (ج) چپائينديُون

٭ [اسم مفعول] چپايل

– **چُپَ چُپَ:** [ا - مث] ڪنهن شيءِ جي بار بار چيڻ جي ڪيفيت، چُبڪار (سُئين وغيره جي)، ڪنهن شيءِ جو بار بار لڳڻ (اڪين وغيره ۾)، هُرڻ جي حالت

– **چُپڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڪا نوڪدار شيءِ ڪُپڻ

٭ جسم ۾ اوچتو لڳڻ (ڪوڪ، ڪنڊو يا ڪا چهنبياري شيءِ وغيره)

٭ گُپڻ، چبڪار ڪرڻ

٭ [چپيس چپيا، چپي، چپيُون، چپندو، چپندا، چپندي، چپنديُون، چپيل]

– **چُپي پوڻُ:** [اصطلاح] ڪُپي وڃڻ

٭ قابو ٿي وڃڻ

٭ اوچتو ڦاسي وڃڻ

٭ ڪَمَ ۾ دِل سان مشغول ٿي وَڃڻ

• **چُپِٽو ج چُپِٽا:** [ا - مذ] ڌٻو، چُڏو

٭ [س/ات]

• **چَپِرِ:** [صفت] گهڻو ڪائيندڙ، پيٽوڙي

• **چِپڙُ ج چِپڙَ:** [ا - مذ] هڪ وڻ جو ڦر، مِتيرو

٭ [صفت] موڳو، وائڙو، غائب دماغ

– **چِپڙُ چَٽُ:** [صفت] تمام موڳو، موڳو مٽ، غائب دماغ

• **چُپڙتو:** [ا - مذ] جهيڙو، گوڙ، فَساد

٭ [س/ات]

– **چُپڙتو وِجهڻ:** [اصطلاح] گوڙ ڪرڻ، جهيڙو وجهڻ

٭ ٽپا ڏيڻ

• **چَپڙڪُ/ چُپڙڪُ:** [ا - مذ] چَپُ، چبڪو، پاڻيءَ ۾ زور سان ڪِرڻ جو آواز

• **چِپڙيانَ:** [ا - مث] وَڻ جو هڪ قسم

٭ [س/ٿ]

• **چُبڪارُ ج چُبڪارَ:** [ا -مذ] چيڻ جي حالت، ڪنهن نوڪدار شيءِ جي ذري ذري بدن ۾ لڳڻ جي حالت

٭ انتظار

٭ اٽڪل

٭ هرکر

• **چَپڪو ج چَپڪا:** [ظرف] چپُ، ڌو، پاڻيءَ ۾ زور سان ڪنهن شيءِ جي ڪِرڻ جو آواز

• **چُپڪو ج چُپڪا:** [ا - مذ] چبڪارُ، بارِ بارِ نوڪدار شيءِ جي اثر جو احساس، ذري ذري لڳڻ يا محسوس ٿيڻ جي حالت

– **چُپڪو ڪرڻ:** [اصطلاح] چُبي وڃڻ، ايذاءُ پهچائڻ، بار بار محسوس ٿيڻ

• چَپو ج چَپا: [ا - مذ] وَجهه، بهانو
* [س/ل]
* مسخري

• چِپُوٽ: [ا - مث] پِيڙ، چِيپَٽ، چِپ، زَهَرَ

– چِپُوٽَڻُ: [مص - فعل متعدي] چِيپاٽڻ، چِپڻ، پيچائڻ
* اشڪنجي ۾ پيڙڻ
* [مص] چَپُوٽڻ
* [امر] چَپُوٽ
* [مضارع] چَپُوٽيان (ج) چَپُوٽيُون، چَپُوٽين (ج) چَپُوٽيو، چَپُوٽي (ج) چَپُوٽين
* [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل 'تو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چَپُوٽي ٿو (ج) چَپُوٽين ٿا
* [حال مث] چَپُوٽي ٿي (ج) چَپُوٽين ٿيون
* [ماضي] چَپُوٽيو (ج) چَپُوٽيا
* [ماضي مث] چَپُوٽي (ج) چَپُوٽيُون
* [مستقبل] چَپُوٽيندو (ج) چَپُوٽيندا
* [مستقبل مث] چَپُوٽيندي (ج) چَپُوٽينديُون
* [اسم مفعول] چَپُوٽيل

• چَپُوتِڙو ج چَپُوتِڙا: [ا - مذ] جبوتڙو، پُونگي
* تمام سوڙهي جاءِ
* [مث: چَپُوتِڙي ج چَپُوتِڙيُون]

• چَپي: [ا - مث] ڪُپَتِ، نَڪي
* اجائي دعويٰ
* لالچ
* ڦَڏو اَڙي

• چَپيٽ: [ا - مث] مارَ، سَزا، سيڪت
* بَديءَ جو بدلو
* [س/ات]

• چِتُ ج چِتَ: [ا - مذ] سمجهه، فهم، عقل
* ذهن، چيتو، دماغ
* خيال، ڌيان، توجهه، وِچار
* دِل، مَن

'ڪي چِڙهن نه چِت تي، ڪي نه وسرن مور' (شاهه)

* نيت، ارادو
* [سن: چِتَ]

– چِتِ چورُ: [صفت] دل چورائيندڙ، من موهيندڙ معشوق، دلبر

– چِتِ ڪَٽڻ: [اصطلاح] دِل ڪٽڻ، اَرواح ٻَلڻ، ڌيان مِٽائڻ، دِل جو تعلق ٽوڙڻ

– چِتِ لائڻ: [اصطلاح] دِل لائڻ، دل لڳڻ
* خيال ڪرڻ، توجهه ڏيڻ، ڌيان ڏيڻ

– چِتِ وَرَڻ: [اصطلاح] دل ورڻ، خواهش ڪرڻ مرضي يا رايو ٿيڻ

• چُتِ: [ا - مث] ڳُنِي، مقعد
* [سرا]

– چُتِ ڪُتِ: [ا - مث] ويهڻ جيترو زمين جو ٽُڪرو

– چُتِ مارائڻ: [اصطلاح] ڳُني هٽائڻ، خراب ڪم ڪرائڻ، بَدفَعلي ڪرائڻ

– چُتِ مراوِٽو: [صفت] چِتو، مفعول، جسم فروش
* [مث: چُتِ مراوِٽي]

– چُتِ ويڙهائڻ: [اصطلاح] تنگ اڙائڻ، بن جڻن جي بحث جي وچ ۾ اَجايو ڳالهائڻ

• چِتا ج چِتائُون: [ا - مث] هِندو ڌَرمَ ۾ مردي کي ساڙڻ لاءِ ڪاٺين جو ڍيرُ، ڏاگهه، چکيا
* [سن]

– چِتا ڀُومي: [ا - مث] هندو ڌَرمَ ۾ مردي کي ساڙڻ واري جڳهه، مَسانُ

• چِتارُ ج چِتارَ: [ا - مذ] چِتاءُ، تاڪيد، نوٽيس
* خبر، سڌ

– **چِتارَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چِتائڻ، ڏيان ڇڪائڻ، چِتاءُ ڏيڻ، خبردار ڪرڻ
* [پرا: چِتاوئي يا چِتاويئي، سن: چِتَ + آهِيتي]
* [مص] چِتارَڻ
* [امر] چِتار
* [مضارع] چِتاريان (ج) چِتاريُون، چِتارِين (ج) چِتاريو، چِتاري (ج) چِتارِين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] چِتاري ٿو (ج) چِتارِين ٿا
* [حال مث] چِتاري ٿي (ج) چِتارِين ٿيون
* [ماضي] چِتاريو (ج) چِتاريا
* [ماضي مث] چِتاري (ج) چِتاريُون
* [مستقبل] چِتاريندو (ج) چِتاريندا
* [مستقبل مث] چِتاريندي (ج) چِتاريندِيُون
* [اسم مفعول] چِتاريل

• **چِتارو ج چِتارا:** [صفت - مذ] چترڪار، چِٽَ ٺاهيندڙ، نقش نگار ٺاهڻ وارو، نقاش

• **چِتالُ:** [صفت] چِتايل، پسند ڪيل، وڻندڙ، ٺاهوڪو، سهڻو
* [س/ل]

• **چِتاوَڻِي:** [ا - مث] چِتاءُ، تاڪيد، نوٽيس (Notice)

• **چِتاءُ ج چِتاوَ:** [ا - مذ] خبر، سَڏ، اطلاع، ڄاڻ

– **چِتاءُ ڏيڻ/ڪرڻ:** [اصطلاح] اطلاع ڪرڻ، سَڏ ڏيڻ، آگاهه ڪرڻ
* تاڪيد ڪرڻ

– **چِتائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چِتائي نهارڻ، تڪڻ، غور سان ڏسڻ، هڪ ٽِڪ نِهارڻ
* جاچي ڏسڻ، ڏسڻ، جاچڻ
* اطلاع ڪرڻ، خبر ڏيڻ، ڄاڻ ڪرڻ
* هوشيار ڪرڻ، خبردار ڪرڻ
* اعلان ڪرڻ، اڳواٽ ٻڌائڻ، ٻڌائڻ
* اشارو ڪرڻ
* جتائڻ
* [مص] چِتائڻ
* [امر] چِتاءِ
* [مضارع] چِتايان (ج) چِتايُون، چِتائِين (ج) چِتايو، چِتائي (ج) چِتائِين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] چِتائي ٿو (ج) چِتائِين ٿا
* [حال مث] چِتائي ٿي (ج) چِتائِين ٿيون
* [ماضي] چِتايو (ج) چِتايا
* [ماضي مث] چِتائِي (ج) چِتايُون
* [مستقبل] چِتائِيندو (ج) چِتائِيندا
* [مستقبل مث] چِتائِيندِي (ج) چِتائِيندِيُون
* [اسم مفعول] چِتايَل

• **چَتايا:** [ا - خاص] ڪوهستان ۾ هڪ ذات جو نالو
* [س/ڪوهه]

• **چَتُرَ:** [ا - مذ] چار (4)، ٽن ۽ پنجن جي وچ وارو هڪ عدد، ٽي وڌو هڪ (3+1)

– **چَتُرُ ڀُڄُ / چَتُرُ مُکُ:** [صفت] چئن ٻانهن وارو
* [ا - خاص] هڪ ديوتا جو نالو، وشنو، برهما

– **چَتُرُ چوڏَس/چَتُرُ ماسي:** [ا - مذ] ويساک جي چوڏهين جي موقعي تي هندن جو ورت

• **چَتُرَ:** [ا - مث] چترائي، چالاڪي
* چٽ، ڏاڍ
* [س/ات]

• **چَتُرُ ج چَتُرَ:** [صفت] سياڻو ڏاهو ماهر سمجهو هوشيار
* حرفتي، چست
* ڪاريگر، استاد
* مڪار
* [سن: چتر - چالاڪ]

– **چَتُراڻو:** [صفت] چترائي جو سياڻپ جو

— **چَٽُرائِي:** [ا - مث] چالاڪِي، هوشيارِي، ڦُڙتائِي
* نازنخرو، ڪَيچل، چلولائِي
* ڏاهپ، سياڻپ
* حرفت، اٽڪل بازي

— **چَٽُرباز:** [صفت] هوشيار، چالاڪ

— **چَٽُر زبان:** [صفت] ڳالهائڻ چالاڪ، ڳالهائڻ جو هوشيار، فصيحُ

• **چَتر / چِتر:** [ا - مذ] چِٽ، گلڪاري، نقاشي
* [سن: چِتر = تصوير، نقش؛ چِترڪاري، چِترڪلا = نقاشي]

— **چِتر شالا:** [ا - مث] مورتن رکڻ جي جاءِ، آرٽ گئلري

— **چِترڪار:** [صفت] مورتون ٺاهيندڙ، مُصور

— **چِترَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چِٽڻ، نقش ڪڍڻ، تصوير ڪڍڻ
* [س/ٿ]
* [مص] چِترڻ
* [امر] چِترِ
* [چِتريو، چِتريندو، چِتريل]

• **چُترائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] مِٺيون مٺيون ڳالهيون ٻڌائي ڦاسائڻ
* برغلائڻ
* ريھڻ، ريبڻ
* ھِرڪائڻ
* گمراھ ڪرڻ
* [مص] چُترائڻ
* [امر] چُتراءِ
* [چُترايو، چُترائيندو، چُترايل]

• **چِترال:** [ا - خاص] پاڪستانَ جي اُتر ۾ موجود هڪ شهر جو نالو (جتان جا رهواسي 'چترالي' يعني 'کووار' ٻولي ڳالهائين، هي شهر خيبرپختونخواهه صوبي جو وڏي ۾ وڏو ضلعو پڻ آهي)

• **چِترَڪُ:** [ا - مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم

• **چُتڙُ ج چُتڙَ:** [ا - مذ] ٻنڊڙ، ٻنڊڻ، ويهڪ واري جاءِ
* [صفت] چُتو، بدفعلي ڪرائيندڙ

• **چِتو ج چِتا:** [ا - مذ] وڏي چِتي

• **چِتو:** [صفت] ڦِڪو، بي مزه، بي ذائقه، بي سواد
'چِتا جنين جپ، سي سوره سرها سرڪ تي' (شاهه)

• **چُتو/چُتُون:** [صفت] مفعول، چِٽ هڻائيندڙ، ڳانڊو

• **چِتورَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏتارڻ، ريبڻ، مِٺيون مِٺيون ڳالهيون ڪرڻ
* [س/ل]
* [مص] چِتورڻ
* [امر] چِتورِ
* [چِتوريو، چِتوريندو، چِتوريل]

• **چِتُوڻ ج چِتُوڻ:** [ا - مذ] ساوي رنگ جي هڪ پکيءَ جو هڪ قسم، طوطو مِٺو

• **چِتونا/چِتوني:** [ا - مث] ڌيان، سوچ، ويچار، غور، فڪر

• **چِتوَڻُ:** [مص - فعل متعدي] سوچڻ، ويچار ڪرڻ، غور ڪرڻ، فڪر ڪرڻ، آراڌڻ، ڌيان ڪرڻ
* [پرا: چِتاوڻي، سن: چِتّ، خيال ڪرڻ]

• **چِتُوڙيون:** [ا - مث] شادي غميءَ جي موقعي تي ڪنهن دوست يا عزيزن جي گهرن ڏانهن موڪليل ڪاڌو وغيره
* چونڪِي، سارَ
* [س/ٿ]

• **چِتِي ج چِتِيُون:** [ا - مث] ڪپڙي جو ٽُڪر، اڳڙي، پيوندُ
* مٽي ۾ تارونءَ وَٽِ ڪوڙيل وارن جو چورس ٽُڪر
* ڦاٽل جتي وغيره کي ڳنڍڻ لاءِ چمڙي جي ٽُڪري
* وڻ جي ٿڙ ۾ ڪهاڙي وغيره سان ڪيل ڪپُ
* گدري، چانهين وغيره کي ڏسڻ لاءِ ڪپيل ٽُڪري
* ڊولڪ يا دهل ڦاٽي پوڻ سبب ان جاءِ تي لڳل چمڙو
* [سن: چَڪرِوَت]

— **چِتِرُ ج چِتِرَ:** [صفت] چِتين وارو
* [س/ات/ل]

— **چِتِي ڏيڻ/ ڪيڻ:** [اصطلاح] نقصان رسائڻ
* ڌتاري ڏڪ ڪيڻ
* وڻ کي ڪپ ڏيڻ
* ڪنهن ميوي مان سواد چکڻ لاءِ ٽُڪر ڪپڻ

- چَتِي لَمرائِڻ: [اصطلاح] نقصان پرائڻ، ڏَک کائڻ
- چَتِي مِلائِڻ: [اصطلاح] ڏک پٽائڻ
  * ڏوکو ڏيڻ، ٺڳي ڪرڻ
- چَتِي وَٺائِڻُ: [اصطلاح] تارونءَ جا وارَ ڪوڙائڻ
- چَتِي هَڻَڻُ: [اصطلاح] ڪپڙي وغيره کي ٽُڪري ڳنڍڻ، پيوندُ ڳنڍڻ
  * ڦاٿل جتيءَ يا ڦاٿل دهلَ وغيره کي چمڙي ٽُڪري هڻڻ
  * نقصان ڏيڻ، ڏک ڪڍڻ
  * وڻ ۾ ڪپ وجهڻ
• چَتِينگُ: [صفت] چالاڪ
  * لُچو ٺگُ
  * [س/ات]
• چِٽَ: [ا - مث] چِلهہ، چِپَ، چِيپاٽَ، ڪُچلڻ جي حالت
  * ٺَپَ
  * مارَ سزا
- چِٽارَڻُ: [مص - فعل متعدي] چِٽڻ، چِپڻ، چِيپائڻ
  * [مص] چِٽارَڻ
  * [امر] چِٽارَ
  * [مضارع] چِٽاڙيان (ج) چِٽاڙيُون، چِٽاڙين (ج) چِٽاڙيو چِٽاڙي (ج) چِٽاڙِين
  * [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
  * [حال] چِٽاڙي ٿو (ج) چِٽاڙِين ٿا
  * [حال مث] چِٽاڙي ٿي (ج) چِٽاڙِين ٿيون
  * [ماضي] چِٽاڙيو (ج) چِٽاڙيا
  * [ماضي مث] چِٽاڙي (ج) چِٽاڙيُون
  * [مستقبل] چِٽاڙيندو (ج) چِٽاڙيندا
  * [مستقبل مث] چِٽاڙيندي (ج) چِٽاڙِينديُون
  * [اسم مفعول] چِٽاڙيل
— چِٽَ ڏِيڻ: [اصطلاح] چِلهہَ ڏيڻ، چِپَ ڏيڻ، چِيپٽَ ڏيڻ
  * ڏاڍي مارَ ڏيڻ، سيڪَتِ ڏِيڻ

- چِٽَڻُ: [مص - فعل متعدي] چِلهڻ، چِپڻ، چِباڙڻ، چِيپائڻ، چِٿِڙڻ
  * ڪُٽِڻ، پِيسَڻ
  * مارَ ڏيڻ، سزا ڏيڻ
  * سوڙهہ ڪرڻ
  * لَتاڙڻ، ڪُچلڻ
  * [مص] چِٽَڻ
  * [امر] چِٽِ
  * [مضارع] چِٽيان (ج) چِٽيُون، چِٽِين (ج) چِٽِيو چِٽي (ج) چِٽِين
  * [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
  * [حال] چِٽي ٿو (ج) چِٽِين ٿا
  * [حال مث] چِٽي ٿي (ج) چِٽِين ٿيون
  * [ماضي] چِٽيو (ج) چِٽيا
  * [ماضي مث] چِٽي (ج) چِٽيُون
  * [مستقبل] چِٽيندو (ج) چِٽِيندا
  * [مستقبل مث] چِٽيندي (ج) چِٽِينديُون
  * [اسم مفعول] چِٽيل
• چَٽَرَ ج چَٽَرُون: [ا - مث] ٺوڪَ، ٺَٺولِ، طنز
  * چُرچو، ڪِلَ، مسخري
- چَٽَرائِٽو ج چَٽَرائِٽا: [صفت - مذ] ڪِلَ جهڙو، ٺوڪ جهڙو
  * بيهودو
  * [مث: چَٽَرائِٽِي ج چَٽَرائِٽِيُون]
- چَٽَرو: [صفت] چرچائي، مسخرو، چٽرون ڪندڙ
• چِٽِرَڻ: [مص - فعل متعدي] چِٽِرڻ، چٽر لاهڻ
  * ڪَلَٽون لاهڻ
  * ڪَپڻ
  * چِچِرڻ
  * ڏڪُ هڻڻ
  * [مص] چِٽِرڻ
  * [امر] چِٽِر
  * [چٽريو چٽريندو چٽريل]

• **چِقَرَ:** [ا - مث] چِٽَ، چيپاٽَ
* لَتاڙَ

– **چِقِرِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چِلهڻ،چِپڻ، چِپاڙڻ، چيپاٽڻ، چِقِرڻ
* لتاڙڻ، ڪُچلڻ
* ڪُٽڻ، پيسڻ
* [مص] چِقِرڻ
* [امر] چِقِرِ
* [چِقِرِيو، چِقِرِيندو، چِقِرِيل]

• **چِقَرُ ج چِقَرَ:** [ا - مذ] ڪنهن سخت شيءِ (پٿر وغيره) جي مٿئين حصي جو ٽڪرو، چوڙو، ڇِلڪو، مٿيون تهه

– **چِقَرَ لَهَڻُ:** [اصطلاح] ڪَلُون لَهڻ، چوڙا لَهڻ
* نقصان پهچي وڃڻ

• **چَٽَ ج چَٽُون:** [ا - مث] 'چَٽڻُ' جي حالت، لَڪَ (زبان سان)
* مسلسل چُمڻ جي حالت، چُمَ چَٽَ
* ڏُتارَ ڏَٽَ، ريٻ، لٻ
* چَسُ، لَذَت، ذائقو
* پيار
* لالچ، ڏَنو گُسو
* گُلڙو، خشامد
* پرپٽ
* لَغار (رنگ جي)
* مَڪ (تيل وغيره جو)
* معمولي ميراڻ تي ٿورڙو صابڻ هڻڻ جي حالت، صابڻ چَٽَ
* ڇهر (ڪاڏي سان)
* فريب، دولاب
* [سن: چاٽ]

– **چَٽائِڻُ:** [مصدر 'چَٽڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] زبان سان لَڪائڻ
* ڪارائڻ (ناجائز طريقي سان)، آچڻ (رشوت وغيره)
* چُماائڻ، ڳلن تان چاٽو ڪرائڻ (ٻڪري، ٻار يا ٻئي ڪنهن کان)
* تِکي اوزار سان وڻ ۾ گهيا ڪرڻ
* [چَٽيو، چَٽيندو، چَٽيل]

– **چَٽَ ٻڌَڻُ:** [اصطلاح] ڏاڍر ڏيڻ، لالچ ڏيڻ
* خوشامد ڪرڻ
* ڏَنو ڏيڻ، گُلڙو ٻڌڻ، راضي ڪرڻ، مٿي تان هٿڙو گهمائڻ

– **چَٽَ چَٽائِڻُ:** [اصطلاح] لالچ ڏيکارڻ، رشوت ڏيڻ، لالچ ڏيڻ، لالچائڻ
* [س/ڪوهه]

– **چَٽِ چَٽِ ڪرڻ:** [اصطلاح] لَڪ لَڪ ڪرڻ (ڪتي وانگر)، لَڪِڻ، چَٽِڻ

– **چَٽَ چُمَ/چَٽَ چُمِي:** [ا - مث] چمي ياکر، بوس و ڪنار، مسلسل چُمڻ جي حالت

– **چَٽَ ڏيڻ:** [اصطلاح] چٽ ٻڌڻ
* لغار ڏيڻ (صابڻ، رنگ، سڪ وغيره جي)
* سڪٽو دِلاسو ڏيڻ

– **چَٽَڻُ:** [مص - فعل متعدي] زبان سان مهٽڻ، لَڪِڻ
* کائڻ (ناجائز طريقي سان)، وَٺڻ (رشوت)
* چُمڻ
* تکي اوزار سان وڻ ۾ گهيا ڪرڻ
* [س/ڪوهه]
* [مص] چَٽِڻ
* [امر] چَٽِ
* [مضارع] چَٽيان (ج) چَٽيُون، چَٽين (ج) چَٽيو، چَٽي (ج) چَٽين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چَٽي ٿو (ج) چَٽين ٿا
* [حال مث] چَٽي ٿي (ج) چَٽين ٿيون
* [ماضي] چَٽيو (ج) چَٽيا
* [ماضي مث] چَٽي (ج) چَٽيُون
* [مستقبل] چَٽيندو (ج) چَٽيندا
* [مستقبل مث] چَٽيندي (ج) چَٽينديُون
* [اسم مفعول] چَٽيل

• **چَٽُ:** [صفت] برباد، نابود، ناس، تباهه، فنا، ڀسم
* ختم، خلاص، پورو
* بيڪار، نڪمو
* خراب، رَدي
* ڦِتل، ڊَٺلُ
* هيڻو، ضعيف
* غائب دماغ، ڪندذهن

— **چَٽُ ڪاٽي هُجَڻ:** [اصطلاح] بلڪل نڪمو هجڻ، بنهه بيڪار هجڻ

— **چَٽُ ڪَنڌي ۾ هُئڻ:** [اصطلاح] تمام خراب حالت ۾ هئڻ
* صفا بيڪار هئڻ
* ليکي ۾ نه هئڻ

— **چَٽُ ڪرڻ:** [اصطلاح] ناس ڪرڻ، برباد ڪرڻ
* ختم ڪرڻ، پورو ڪرڻ
* هضم ڪرڻ

چِٽَ: [ا - مث] سالَ جي هڪ منڊ جو نالو (جنهن ۾ سخت گرم ڏينهن ٿين)، ٻَڌي مهيني ۾ ڪيري پَڇَڻ جا ڏينهن، چِٽَ جا ڏينهن، ٻَڌي جو سڄو مهينو ۽ اَسوءَ جا پهريان ڏَهه ڏينهن (اُهي چِٽَ جا ڏينهن اَن ڇجي، گهڻي گرمي ٿئي ۽ ڪارِي ڪَتِجي ڪانهن جي ٻُوڙي ٿي وڃي ۽ اهو بار جهلي وڃي ته چِٽَ پوري ٿي ٿئي هن لاءِ هڪ ٿولي مشهور آهي ته 'چِٽَ نه ڪنهن جي مِٽَ' يعني: جيڪو تيز گرميءَ جي زد ۾ آيو سو ويو)
* [س: چِتَرَ]

— **چِٽُوڻِ چارِ:** [ا - مذ] چِٽَ جي مُنڊَ جا مرحليوار چار حصا [1. ڪنگوءِ (لٿي جو ڳاڙهو ٿيڻ) جي، 2. ڪانهن جي، 3. جوٽر ۽ ٻاجهريءَ جي، 4. سڄي سرجي (تکي ۾ تکي چِٽ)]
* سخت گرم ڏينهن

• **چِٽَ:** [ا - مث] نقش نگاري، گلڪاري، مصوري، رنگارنگي نشان، مختلف رنگن جو خاڪو
* [سن: چِتر]

• **چِٽِ ج چِٽيون:** [ا - مث] ڪاغذَ جي ساڍي پرچي، مختصر لکت لاءِ ڪتب ايندڙ ننڍڙو ڪاغذ
* [انگ: Chit]

• **چِٽُ ج چِٽَ:** [ا - مذ] مورت، تصوير، نقش، رنگا رنگي نشان، مختلف رنگن جو خاڪو، گُل وغيره جي تصوير، گُلڪاري، مصوري، رنگ
* داغ
* ڦَٽُ
* [سن: چِتر= تصوير نقش نگار]

— **چِٽائِي:** [ا - مث] چِٽائڻ جو اُجورو

— **چِٽائِڻُ:** [مصدر 'چِٽڻ' مان فعل متعدي بالواسطه] نقش ڪيائڻ
* [چِٽيو، چِٽيندو، چِٽيل]

— **چِٽِجَڻُ:** [مصدر 'چِٽڻ' مان فعل مجهول] نقش ٿيڻ، چِٽَ ٿيڻ
* [چِٽيو، چِٽبو، چِٽيل]

— **چِٽَ چِٽَڻ:** [اصطلاح] گُلڪاري ڪرڻ، قلم يا برش وسيلي ڪا تصوير ٺاهڻ
* گِلا غيبت ڪرڻ

— **چِٽِسالِي ج چِٽِساليُون:** [ا - مث] چِٽن گُلن وغيره ڪڍڻ جو ڪم، گلڪاري (ڪاٺ وغيره تي)، نقاشي

— **چِٽَڪُ:** [صفت] چِٽن وارو
* دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جي ٻوٽي جون ڪانيون

— **چِٽَڪمرو ج چِٽَڪمرا:** [صفت - مذ] اَڇن ۽ ڪارن چِٽن وارو، چِٽن نڪتل
* گهڻن رنگن وارو
* [مث: چِٽَڪمِري ج چِٽَڪمِريُون]
* ابلق (گهوڙو)

— **چِٽَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چِٽَ ڪيڻ، نقش ڪيڻ، گُلڪاري ڪرڻ، مختلف رنگن ۾ چِٽ ڪيڻ، نِشان چِٽڻ، قلم، برش يا رنگن وسيلي ڪا تصوير ٺاهڻ
* [مص] چِٽڻ
* [امر] چِٽ
* [مضارع] چِٽيان (ج) چِٽيون، چِٽين (ج) چِٽيو چِٽي (ج) چِٽين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] چِٽي ٿو(ج) چِٽين ٿا
* [حال مث] چِٽي ٿي (ج) چِٽين ٿيون
* [ماضي] چِٽيو(ج) چِٽيا
* [ماضي مث] چِٽي (ج) چِٽيون
* [مستقبل] چِٽيندو (ج) چِٽيندا
* [مستقبل مث] چِٽيندي (ج) چِٽينديون
* [اسم مفعول] چِٽيل

– **چِٽِڻي**: [ا - مث] چِٽڻ ڪڍڻ جو ڪم، چِٽسالي
* اهو اوزار جنهن سان ٿانون وغيره تي چِٽَ ڪڍجن
* [س/ٽ]

– **چِٽيو ڏکيو**: [صفت - مذ] چِٽن نڪتل
* سينگاريل
* [مث: چِٽي ڏکي]

• **چُٽَ ج چُٽُون**: [ا - مث] ڏيان ۾ رکيل جاءِ تي پورو ڏڪ، نشاني بازي، چُستَ
* ڪپو (وڻ ۾)، ڪپ
* [س/ڪوه]
* ٺڪَ
* [س/ڪوه]

– **چُٽائِڻُ**: [مصدر 'چُٽڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] نشان هٽائڻ، نشان تي پورو هٽائڻ، نشانو وٺائڻ، پوري جاءِ تي ڏڪ لڳائڻ
* ڇهنائڻ، اُجلي ڏيڻ
* [چُٽيس چُٽيندو چُٽيل]

– **چُٽَپ**: [ا - مث] نشان بازيءَ جو ڪم
* [س/ڪوه]

– **چُٽَ چُٽَڻ**: [اصطلاح] نشان ۾ پوروڏڪ هڻڻ، مهارت سان نشاني بازي ڪرڻ
* [س/ڪوه]

– **چُٽِڻُ**: [مص - فعل متعدي] چست وٺڻ، نشاني بازي ڪرڻ، نشاني تي پورو هڻڻ

'چُٽن ٿا چوگان ۾، بانڪا بي پرواهہ' (ورپل فقير)
* [مص] چُٽڻ
* [امر] چُٽ
* [مضارع] چُٽيان(ج) چُٽيون، چُٽين(ج) چُٽيو، چُٽي(ج) چُٽين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چُٽي ٿو(ج) چُٽين ٿا
* [حال مث] چُٽي ٿي (ج) چُٽين ٿيون
* [ماضي] چُٽيو(ج) چُٽيا
* [ماضي مث] چُٽي (ج) چُٽيون
* [مستقبل] چُٽيندو(ج) چُٽيندا
* [مستقبل مث] چُٽيندي (ج) چُٽينديون
* [اسم مفعول] چُٽيل

• **چُٽُ ج چُٽَ**: [صفت] بدمعاش، لُچو
* [س/ات]

• **چِٽا**: [ا - مذ] سخت گرميءَ جا ڏينهن (جن ۾ پوڪ پچندي آهي)
* چنڊ جي چوڏهين نڪت جو نالو

• **چِٽاپيٽِي ج چِٽاپيٽيون**: [ا - مث] مقابلو، بحث مباحثو
* ٻن يا ٻن کان وڌيڪ شين جي پاڻ ۾ خوبين ۽ خامين جي ڀيٽَ
* رگڙو، تڪرار، معاملو
* شرط
* هوڏَ

• **چِٽارِي**: [ا - مث] بلا جو هڪ قسم

• **چِٽانَ ج چِٽانُون**: [ا - مث] پهاڙ، جبل، ڏونگر، لَڪ

• **چِٽانُو ج چِٽانا**: [ا - مذ] چِٽي يا صاف روشني، سهائي، چانڊوڪي، تجلو
* [س/ل/ سن: چِٽر - چِٽو + 'آنُو' پڇاڙي]

• **چِٽائِي ج چِٽائيون**: [ا - مث] گاهہ يا ڪجيءَ جي پنن مان ٺهيل وڇائڻ، تونري
* پٽڙي، تڏو، ٺڪ، گلم، غاليچو
* [هند]

• **چِٽائِي:** [ا - مث] اُڇائي، صفائي

* روشنائي

* پڌرائي

– **چِٽائِي ڪرڻ:** [اصطلاح] صفائي ڪرڻ (ڳالهه جي)، پڌرائي ڪرڻ (فيصلي جي)، نروار ڪرڻ، ظاهر ڪرڻ

• **چِٽ پَٽ:** [ظرف] جهٽ پٽ، جَلدي، فوري، فوراً

• **چِٽخارو ج چِٽخارا:** [ا - مذ] مزو، لطف (کائڻ جو)، وڻندڙ ذائقو، لَذَتَ

– **چِٽخاريدار:** [صفت] مزيدار، مصالحيدار، چَٽپٽو (کاڌو وغيره)

• **چِٽِرُ ج چِٽِرَ:** [صفت] چَٽَ ٻڌندڙ

* ذتاريندڙ

* مٺي زبان وارو، چاپلوسي، لباسي

* ٺڳ

* چِتو ڪندڙ، چِسڪو ڪندڙ

• **چُٽِرُ ج چُٽِرَ:** [صفت] اهو لاڏو يا چڙهيءَ جو جانور (گهوڙو، گڏهه وغيره)، جنهن کي ٻنيءَ جي ڪنڌي يا ڍاڪن تي بارگيريءَ سبب ڦٽَ هجن. چُٽِي پِيلُ (وهٽ)

• **چِٽراٽو:** [ا - خاص] ڪڇ ۾ جبل جو نالو، ماڳ جو نالو

• **چِٽڙو ج چِٽڙا:** [ا - مذ، 'چِٽ' جو اسم تصغير] ننڍڙو داغ، چِٽ

• **چِٽڪاٽُ ج چِٽڪاٽَ:** [ا - مذ] ذَڪَ جو وڏو آواز

• **چِٽڪارَ:** [ا - مث] لَغارُ (رنگ وغيره جي)

* [س/ات]

* مَڪَ (سفيد جي)

* اَثر (گرميءَ يا دوا جو)

• **چِٽڪارو:** [ا - مذ] ڪنهن به شيءِ کي اُڀرو ڪپڻ يا چيرڻ جو آواز

* چِٽڪار، ٿورو ٿورو اثر

• **چُٽڪارو:** [ا - مذ] ٺُڪ، ڇَهڪَ

• **چِٽڪمرو ج چِٽڪمرا:** [صفت - مذ] اَڇن ۽ ڪارن چِٽن وارو، چِٽن نڪتل (جانور، پکي وغيره)

* گهڻن رنگن وارو

* [مث: چِٽڪمري ج چِٽڪمريون]

* ابلقُ (گهوڙو)

• **چِٽڪو ج چِٽڪا:** [ا - مذ] چمڪات، تجلو، جهلڪو

* چَهڪَ جو هلڪو ذڪَ، ايذاءَ وارو ذڪ

* ڪنهن اوزار جو روهيءَ تي گَهڪو

* لَغارُ (رنگ جي)

* ذَنگ، زخم

* مَزو، لَذَتَ، سواد، چسڪو

• **چُٽِڪو ج چُٽِڪا:** [ا - مذ] ٽڪرو، ذرو

'چندن جو چٽڪوئي چڱو'

* علاج

* نشان، داغ

* تجلو

* سج جي روشني، تڙڪو

* عارضي لذت، وقتي مزو، سواد

'چِٽِن ڏينهن جو چِٽڪو'

• **چُٽِڪِي ج چُٽِڪِيون:** [ا - مث] چپٽي (ڪنهن شيءِ جي)، ٿورو ذرو

* ڪاغذ جو ٽڪرو

* پرزو، فتيل

– **چُٽِڪِي ڪرڻ:** [اصطلاح] دوکو ڏيڻ، ٺڳي ڪرڻ

* تعدي ڪرڻ، ويڌن ڪرڻ، ڏاڍ ڪرڻ، زبردستي ڪرڻ

– **چُٽِڪِيون ڪرڻ:** [اصطلاح] خراب هلت هلڻ، ظلم ڪرڻ، ٺڳيون ڪرڻ، تعديون ڪرڻ

• **چَٽِڻِي ج چَٽِڻِيون:** [ا - مث] بصر، ٽماٽا، ڏاٽا، مرچ، ڦودنو وغيره ڪُٽي ٺاهيل ڇهر، لذيذ ڇهري شيءِ

– **چَٽِڻِي ڪرڻ:** [اصطلاح] گهوٽڻ، چِٽڻ ڪُٽي سنهون ڪرڻ

* هضم ڪرڻ، کائي کپائي ڇڏڻ

* غبن ڪرڻ، ڪُرد بُرد ڪرڻ، ٺڳي ڪرڻ

• **چَٽِي وارو:** [ا - مذ] مڇيءَ جو هڪ قسم (جنهن سان پنهنجي ٻه پکَ ۽ هڪ پکَ پيٽ تي جو رات جو روشن ٿئي)

* [س/ل]

• **چَٽو ج چَٽا:** [ا- مذ] چَشڪو، مِٺاڻ ڪائڻ جي عادت
* فضول ڪاڌو
* فضول خرچي
* پرماڻ ۽ ويڙهيل سِڙهه جي مٿان ٻڌل نوڙي، ساڪو
* [س/ل]
* هڪبئي مٿان رکيل سِرَن جو ڍِڳَ
* آڱن ڪپڙن جو ڍِڳُ
* [س/ات]
* شيهي پيل وڏي ڪوڏي

— **چَٽائِي ج چَٽائِي:** [صفت] چٽو ڪندڙ، فضول خرچ، اسراف ڪندڙ

— **چَٽو ڪرڻ:** [اصطلاح] فضول خرچي ڪرڻ
* بازاري شين تي چاهه رکڻ

• **چَٽُو ج چَٽُو:** [صفت] چَٽو ڪندڙ
* چَٽيندڙ

• **چِٽو ج چِٽا:** [صفت - مذ] صاف، اُجرو
* اُچو، سُفيد
* ظاهر، پڌرو، آشڪار، نشانبر
* روشن
* [مت: چِٽي ج چِٽيُون]

— **چِٽو پِٽو ج چِٽا پِٽا:** [صفت - مذ] صاف شفاف، اڇو اُجرو
* خالص، نُوس
* سِڌو سنئون
* [مت: چِٽي پِٽي ج چِٽيُون پِٽيُون]

— **چِٽو ڳالهائڻ:** [اصطلاح] ڪلي بيان ڪرڻ، اهو بيان ڪرڻ (جيڪو سولائيءَ سان سمجهه ۾ اچي وڃي)
* صحيح اُچار ڪيڻ (ٻارَ جا ٻاتائيءَ کان پوءِ)

• **چِٽو ج چِٽا:** [ا - مذ] چِيتو، شِينهن
* ڪَپڙن جي هَڙَ
* ريشي جو سِڪو
* مڇيءَ جو هڪ قسم (رنگ خاڪي اڇا ڇِٽا ۽ قد ۾ چار پنج فوٽ)
* آبي پکيءَ جو هڪ قسم
* [س/ات]
* سخت گرم ڏينهن، بدي ۾ ڪيري پڇڻ جا ڏينهن

• **چِٽو/چُٽو ج چِٽا/چُٽا:** [ا - مذ] نِشان، داغ، ڏَبو
* [سن: چِتر = داغدار]
* ڪوڙهه جي مرض جو چُٽو
* ڦٽ يا زخم جو نشان
* رت جو نشان (اچي ڪپڙي وغيره تي)
* [ڪنايه] بدنامي
* گهوڙي يا ڳڏهه جي پنيءَ يا ڊاڪن جو زخم
* [صفت] بدچال، خراب، ڪميڻو (جيئن ڪنهن بنيادي گهرائي مان بدچال فرد لاءِ چيو ويندو آهي ته: 'تون چڱن پريان چٽو آهين')
* [س/ات]

• **چَٽورو ج چَٽورا:** [صفت - مذ] لَذِيذ کاڌَن جو شوقين، چَٽيرو، گهڻ کائو، پيٽوڙو
* [مت: چَٽوري ج چَٽوريُون]

• **چَٽوڙُ ج چَٽوڙَ:** [ا - مذ] چٽوڙو

• **چَٽوڙو ج چَٽوڙا:** [ا - مذ] چمات، ٿڦڙ
* ڪن مَروٽ، گوشمالي، هٿ جي سزا

— **چَٽوڙا چکائِڻ:** [اصطلاح] چماٽون هڻڻ
* سزا ڏيڻ، ايذاءِ واري سيڪت ڏيڻ

• **چَٽوڙو ج چَٽوڙا:** [ا - مذ] آبي پکيءَ جو هڪ قسم

• **چِٽوڙي:** [ا - خاص] ميرپور خاص سنڌ جي ميرن جو مشهور مقام (قبرستان)

• **چُٽوڪُ ج چُٽوڪَ:** [ا - مذ] وَڻ يا جاءِ مان مِينهن جو ٽِميل ڦُڙو، چِٺاڪو (چِٺانڪو)
* [س/ڪوهه]
* [صفت] نِشاني باز، نِشان چُٽڻ جو هوشيار، چيٽو
* [س/ڪوهه]

• **چَٽُوئو/ چَٽُئو:** [ا - مذ] بازَ پکيءَ جو هڪ قسم (شڪري جي ذات، اڪيون ڪاريون ۽ هن جي ماديءَ کي ترمچي 'چٽبو آهي)

• **چَٽِي ج چَٽِيُون:** [ا - مث] ڏَنڊ، تاوان، جُرمانو، تاوڻ
* نقصان، گهاٽو، چيهو، ٽوٽو
* مصيبت، آفَتَ
* [سن: چِٽ مارڻ]

– **چِٽي پَرڻ:** [اصطلاح] نقصان پرڻ، تاوڻ پرڻ، بنا ڪنهن خطا يا غلطيءَ جي ڏنڊ ڀري ڏيڻ

– **چِٽي ڇوڙڻُ ڪرڻ:** [اصطلاح] فضول پئسا وڃائي ڇڏڻ

٭ نقصان جهڙا ڪم ڪرڻ

٭ خرچي ڪيائي صفايو ڪري ڇڏڻ

– **چِٽي ڇوڙي:** [ا - مث] گهاٽو، نقصان، اجايو ٽوٽو

– **چِٽي وَڻڻ:** [اصطلاح] تاوڻ ڀرائڻ، عيوضو وٺڻ

• **چِٽي ج چِٽيُون:** [ا - مث] چمڙيءَ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڪَـل اڇي ٿي ويندي آهي)

٭ [صفت - مث] اڇي، صفا، پڌري، صاف، روشن

• **چِٽِيَلُ ج چِٽِيَلَ:** [صفت] نقش ٿيل

٭ چِٽو ڪيل

٭ رڱيل

٭ چانيل

٭ داغ داغ ڪيل

• **چِٽِيو واگڻ هُئڻ:** [اصطلاح] رڱو شڪل جو سهڻو هئڻ

• **چِٽيهو:** [ا - خاص] گاهه جو هڪ قسم (ننڍڙو هٽ جيڏو)

• **چَٽ ج چَٽيُون:** [ا - مث] اهو ٺڪر جو ٿانءُ جنهن ۾ ڪتي کي پاڻي پيارجي

• **چَٽُ ج چَٽَ:** [صفت] بلڪل پوڙهو ماڻهو يا جانور

• **چَناري:** [ا - مث] ٻلا جو هڪ قسم

• **چَلُو ج چَلُو:** [ا - مذ] طبلي جي تاليءَ (ماڍيءَ) وارو پاسو

٭ [هند]

• **چِلو ج چِلا:** [ا - مذ] ڪاغذ، پنو، ڪاڳر

٭ فهرست يادداشت (خريد ڪيل سامان جي)، بِلُ

٭ خط

٭ اعمال نامو

٭ طلاق نامو

٭ سند، دستاويز

– **چِلو ڏيڻ:** [اصطلاح] طلاق ڏيڻ

• **چِلِي ج چِلِيُون:** [ا - مث] خط، پتر

٭ ڪاغذ، پنو

٭ سَنَدَ

٭ قسمت، نصيب

– **چِلياٺو:** [ا - مذ] چِٺي پهچائڻ جو معاوضو، قاصداٺو قاصد جي خرچي

٭ خط تي هنيل ٽڪلين جو خرچ، قاصداٺو

– **چِلِي چَپاڻي ج چِلِيُون چَپاڻِيُون:** [ا - مث] خط پٽ

٭ نياپونڙو، سنيهو، پيغام

٭ سارَ سنڀالَ

– **چِلِي واچڻ:** [اصطلاح] خط پڙهڻ

٭ احوال معلوم ڪرڻ، حال پروڙڻ

– **چِٺي واچڻ ٿي نہ ڏيڻ:** [اصطلاح] ڏاڍي تڪڙ ڪرڻ

٭ ڪجهه بہ نہ ٻڌڻ، ڪوبہ غور نہ ڪرڻ

• **چَپ:** [صفت] کابو، ڏائو، Left

٭ [ف]

٭ [راست يعني ساڄو جو ضد]

– **چَپ راست:** [صفت] کابو ساڄو، کبو سڄو

٭ [ا - مذ] قدم ملائي هلڻ جو حڪم (جنهن موجب ٻهرين کابو ۽ ٻيو ساڄو پير کڄي)، کبو سڄو

٭ [ف: راست - سڄو ساڄو]

• **چَپِ:** [ا - مث] وير، عداوت، دشمني

٭ لالچ

٭ [س/ت]

– **چَپِ پوڻُ:** [اصطلاح] بنا سبب دشمني رکڻ، بنا سبب وڙهڻ، ڏنڊ ڏيڻ

مُستن کي ڪِين مان پوني چَريا نہ چَپ

• **چَپُ ج چَپَ:** [ا - مذ] وات جو هيٺيون يا مٿيون ماس وارو ڪنارو، لَب

– **ڇَپَ ڇَپاڙڻ**: [اصطلاح] گهڻي لالچ بعد ڪجهه به حاصل نه ٿيڻ

* چسَڻ لاءِ سڪڻ، جميءَ جي حسرت ظاهر ڪرڻ

'تنهنجي صورت ڏسي ڇَپ ڇَپاڙڻ لڳا، زاهدن ڪان عبادت به وسري وئي' (مقصودگل)

– **ڇَپَ تي وِڇُون هُجڻ**: [اصطلاح] دوست مان دشمن ٿيڻ

* [س/ات]

– **ڇَپَ ڇَٽڻ**: [اصطلاح] سڏون ڪرڻ، سِڪڻ (کاڌي لاءِ)

* ڪجهه نه مِلڻ

– **ڇَپُ ڇَپَ تي چاڙهڻ**: [اصطلاح] ٻُوٽ سجائي ويهڻ

* رسڻ، ڪاوڙجڻ

– **ڇَپَ چورڻ**: [اصطلاح] ڪجهه ڳالهائڻ، وات هلائڻ

* اڳواٽ ريڪارڊ ٿيل گاني تي خالي ڇپ هلائڻ (Lipsing)

* [ڪنايہ] رضامندي ظاهر ڪرڻ (شادي لاءِ)

– **ڇَپَ ڏولا ڪرڻ**: [اصطلاح] ٻُوٽ سُجائڻ، ڇَپَ لَڙڪائڻ (ڪاوڙ يا رسامي سبب)

– **ڇَپِرُ ج ڇَپِرَ**: [صفت] وڏن يا ٿلهن چپن وارو، ڇَپُو

– **ڇَپَ سُجائڻ**: [اصطلاح] ٻُوٽ سجائڻ، ڪاوڙجڻ

– **ڇَپَ ڪيڻ**: [اصطلاح] روئڻ، ناراضگي ڏيکارڻ، روئڻ شروع ڪرڻ

– **ڇَپَن ٽُولو/ ڏُولو**: [صفت] ٿلهن چپن وارو، چپن سوڄيل، ڇَپُو

– **ڇَپَن کي ڇُنو لائڻ**: [اصطلاح] چپ ڪري ويهڻ، ماٺ ۾ رهڻ، ڪجهه نه ڪُڇڻ

– **ڇَپُو ج ڇَپُو**: [صفت] وڏن چپن وارو، ڇَپِرُ

– **ڇَپَ وَڏِيَلُ**: [صفت] بي شرم، بي حياءَ، اُٺاسو

● **ڇِپَ**: [ا - مث] داٻ، چِلُهه، چِٽَ، چِپِياٽَ

* ڪُٽَ، مارَ

* سختي

– **ڇِپائِڻُ**: [مصدر 'ڇِپڻ' مان فعل متعدي بالواسطه] چٿائڻ، چلهائڻ

* [ڇِپيو ڇِپيندو ڇِپيل]

– **ڇِپجَڻ**: [مصدر 'ڇِپڻ' مان فعل مجهول] ٻيڙجڻ، چِٿجڻ، هِيسجڻ

* [ڇِپيو ڇِپيندو ڇِپيل]

– **ڇِپَ ڏيڻ**: [اصطلاح] ڇِپڻ، چِلَهڻ، داٻ ڏيڻ، ڇِپياٽڻ

* تڪليف ڏيڻ، ايذاءِ رسائڻ

* هلڪي جَٽَ ڪرڻ

– **ڇِپڻُ**: [مص - فعل متعدي] داٻ ڏيڻ، ڇِپَ ڏيڻ، مٿان زور ڏيڻ، چِپياٽڻ، ڳُنهڻ، چِٿڻ

* ٻيڙڻ، چلهڻ

* نقصان ڏيڻ

* هِيسائڻ، دَٻائڻ

* چنبڙڻ

* [س/ٽ]

* [مص] ڇِپڻ

* [امر] ڇِپ

* [مضارع] ڇِپيان (ج) ڇِپيُون، ڇِپين (ج) ڇِپيو، ڇِپي (ج) ڇِپين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريہ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] ڇِپي ٿو (ج) ڇِپين ٿا

* [حال مث] ڇِپي ٿي (ج) ڇِپين ٿيون

* [ماضي] ڇِپيو (ج) ڇِپيا

* [ماضي مث] ڇِپي (ج) ڇِپيُون

* [مستقبل] ڇِپيندو (ج) ڇِپيندا

* [مستقبل مث] ڇِپيندِي (ج) ڇِپينديُون

* [اسم مفعول] ڇِپيل

– **ڇِپي ڇَڏڻ**: [اصطلاح] ڇِپياڻي ڇڏڻ

* ٻيڙي ڇڏڻ، سخت نقصان رسائڻ

* هِيسائي ڇڏڻ

● **ڇُپ**: [ا - مث] ماٺ، سانت، خاموشي

* [س]

– **چُپاتِ/چُپاتِ:** [ا - مث] چُپ. سانت. خاموشي (هيءُ لفظ اڪثر 'چُپ' جي تابع ڪري اچي، مثال طور 'چُپ چپاتِ')

– **چُپاتو ج چُپاتا:** [ا - مذ] چُپ رهندڙ. ماٺيڻو. ڪم گو
※ جنهن جي هلڻ جو آواز ٻڌڻ ۾ نه اچي. اُٺ
'چپاتا چڙهي ويا، وڃي پهتا تڙ' (شاهه)

– **چُپائو ج چُپائو:** [صفت] ماٺيڻو. سنجيدو
※ خاموش. ڪم گو
※ گونگو

– **چُپ چاپ/ چُپ چُپاتِ:** [ا - مث] ماٺ ميٺ. خاموشي
※ آهستگي. ڌيرج

– **چُپ لڳڻ:** [اصطلاح] ماٺ لڳڻ. خاموشي ڇانئجي وڃڻ
※ عجب لڳڻ. حيرت لڳڻ

• **چَپاتي ج چَپاتيون:** [ا - مث] ڦلڪو. ڍڳڙي. ٿئي تي پڪل ماني

• **چَپاٽ ج چَپاٽون:** [ا - مث] چماٽ. لپاٽ. ٿڦڙ
※ [س/ات/سن: چپيٽ]

• **چَپاٽو:** [ا - مذ] جوئر جو هڪ قسم
※ [س/ات]

• **چَپاڪلي ج چَپاڪليون:** [ا - مث] گيهه جو هڪ قسم (اهو هار جنهن جو هر هڪ ٽڪرو چنبيلي جي گل جيان ٿئي).

• **چَپاڪي ج چَپاڪي:** [صفت] چالاڪ. هوشيار
※ [س/ات]

• **چُپاڪي:** [ظرف] ماٺ سان 'چُپ چپاڪي'

• **چپترو/چپتڙو ج چپترا/ چپتڙا:** [صفت - مذ] سنهون ۽ تراڪڙو. پاسا ويڪل ۽ وچ گولائيءَ ۾ اُڀيل
※ اُپيٽو. چپٽو. تراڪڙو. ويٽوڙو
※ [مث: چپتري/ چپٽري ج چپتريون/ چپٽريون]

• **چَپٽ ج چَپٽ:** [ا - مذ] وڏو ٽڪر. ڳپل
※ وڏي لپ

• **چَپٽ ج چَپٽ:** [ا - مذ] چپٽ. چهنڊڙي
※ [س/ات]

• **چُپٽُ ج چُپٽ:** [ا - مذ] وڏي چپٽي. چپٽو

• **چَپٽو ج چَپٽا:** [ا - مذ] وڏي چپٽي. چپٽو
※ [س/ات]

• **چَپٽي ج چَپٽيون:** [ا - مث] آڱوٺي ۽ وچين آڱر جي وچ ۾ ايندڙ شيءِ جو انداز
※ ٿوري ڏري. ٿورو مقدار
※ آڱوٺي ۽ وچين آڱر جي ملائڻ ۽ گسائڻ سان نڪتل آواز چٽڪي

– **چَپٽيءَ سان ڪپڙا چنڊڻ:** [اصطلاح] آڪڙ ڏيکارڻ. مغرور ٿيڻ

– **چَپٽيءَ ۾ اچڻ:** [اصطلاح] جلديءَ ۾ اچڻ. سگهو موٽڻ
※ آئيءَ ۾ اچڻ. تڪليف ۾ ڦاسڻ
※ قبضي ۾ اچڻ

– **چَپٽي وڄائڻ:** [اصطلاح] آڱوٺي ۽ وچينءَ آڱر سان ٺڪاءُ ڪڍڻ
※ جلدي اچڻ لاءِ اشارو ڪرڻ
※ حبشي ڏيڻ. جهيڙو مچائڻ

– **چَپٽيون وڄائڻ:** [اصطلاح] خوشي ڪرڻ
※ ٻچ ڪرڻ. جهيڙو ڪرائڻ
※ سچائيءَ ۾ خوشيون ڪرڻ

– **چَپٽيون وڄائيندو رهڻ:** [اصطلاح] بيڪار ڦرندو رهڻ
※ پڇائيندو رهڻ

• **چَپر ج چَپرون:** [ا - مث] ڏاندُ پنجي گهڙيل ڪاٺي. ڪاٺيءَ جي ٽڪري جا ٻيءَ ڪنهن ڪاٺيءَ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ سَلَ ۾ وجهجي
※ چيٽي (ڪاٺ جي)
※ ڪاٺ جي ڪڙپي
※ رنڌي ۾ نيڪ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ٽڪر
※ [صفت] سنهڙو ۽ ننڍي قد وارو بار يا ماڻهو

– **چَپر چُرڻ:** [اصطلاح] ڪَلَ ٽرڻ. مغز خراب ٿيڻ. پاڳل ٿيڻ

• **چِپرُ ج چپر:** [ا - مذ] اُهو ماڻهو جنهن جي اکين ۾ پچيون پيل هجن. پچرُ

• **چَپراسُ / چَپڙاسُ:** [ا - مذ] هڪ خاص قسم جو پٽو، ڳمر پٽي (جيڪو جڙڪيدار سپاهي يا رضاڪار وغيره جيله ۾ ٻڌي، ٻيرچيڙو ساجي ۽ کابي ڪلهي تي مخصوص انداز ۾ لڙڪائي هلندا آهن جنهن پٽي سان ٻيا ماڻهو سڃاڻي ويندا آهن تہ هي دربان، سپاهي يا چپڙاسي آهي)

※ بيل گاڏيءَ جو اهو ڪڙو، جو ڪاٺ جي پٽين کي مضبوط جهلي، ڪوبلو

– **چَپراسِي / چَپڙاسِي:** [ا - مذ] چپراس بردار، پٽيوالو، نوڪر، اردلي

※ واڍڪي ڪمَ جو هڪ اوزار، رَندي جو هڪ قِسم

• **چَپران ج چَپرائُون:** [صفت] وڏن چَپَن واري، چَپُو (اُپ، ڏاهي)

※ واڇان، واٺڙي، موڳِي

• **چَپَـرَ باف:** [صفت] نواڙ اُڻندڙ، نواڙ باف، نهوارَ اُڻندڙ

※ [س/ات]

– **چَپَـرَ بافِي:** [ا - مث] نواڙ اُڻڻ جو ڪم

※ [صفت] نواڙ وانگر اٿيل

• **چَپَـڙَ:** [ا - مث] ديرائِتي تپندڙ ديگ

※ [س/ل]

※ گهٽو پاڳو

※ چاپوڙو

※ کَلَ

– **چَپَـڙَ چَٽُ:** [صفت] ناسُ، برباد

※ خرچائو

※ سڃو، ڪنگال

• **چَپَـڙَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چنبڙڻ

※ [مص] چَپِڙَڻُ

※ [امر] چَپِڙِ

※ [چپڙيس چپڙندس چپڙيل]

• **چَپِـڙو ج چَپِـڙا:** [ا - مذ] ڳاڏي (نارِ هرلي يا گهاڻي وغيره جي)

※ ڏمڻ جي ڪاٺي

※ طهر وقت کَلَ کي چِڪي جهليندڙ ڪاٺي

※ چمٽو

※ ٽِڪو

※ پلڙو

※ [س/ٿ]

※ ٻوٽي جو هڪ قسم

※ [س/ٿ]

• **چَپِـڙِي ج چَپِـڙِيُون:** [ا - مث] ٻنِي، دوا جي لُٻري (جيڪا تارونءَ تي علاجِ خاطر رکجي)

※ ڪاٺَ جي پٽي

※ سازَ جو هڪ قِسم (جيڪا يڪتاري سان گڏ ڪوڪائين)

※ نارَ جي چَڪَرَ جي ڦرهي

※ چاپوڙو

※ کَرُ جو هڪ قسم

※ [س/ات]

※ سُٺَ جو پتو

※ [س/ات]

※ کَجيءَ جي مُکڙي (جنهن ۾ ٻُور بند ٿيل هوندو آهي)

※ سونارن جو هڪ اوزار

※ [س/ات]

– **چَپِـڙِي چاڙهڻ:** [اصطلاح] تارونءَ تي ٻِني چاڙهڻ

※ ٺڳي ڪرڻ، گهٽي رَقَم ٺڳائي وڃڻ

– **چَپِـڙِي لائڻ / ملائڻ:** [اصطلاح] ٺڳي ڪرڻ، ڦرڻ، ڏکُ پهچائڻ، رقم ٺڳائي وڃڻ

※ [س/ات]

– **چَپِـڙِيُون ڪڍڻ / ڪرڻ:** [اصطلاح] کجيءَ ۾ ڇبڙين جو پيدا ٿيڻ

– **چَپِـڙِيُون ڦاٽڻ / کُلڻ:** [اصطلاح] کجيءَ جي مُکڙين مان ٻُورَ جو ظاهر ٿيڻ

• **چَپِڙيُون:** [ا - مث] ڪاٺيءَ جون پَٽيون
* ڪڙتالون
* [س/ات]

• **چِپس:** [ا - مث] ڪاتِر، تمام بارِيڪ ڪٽيل (پٽاٽا وغيره، جن کي ٽري، هڪ قسم جو ٿهرو کاڌو تيار ڪيو ويندو آهي)
* فَرش جو هڪ قسم
* بَقرم جو هڪ قسم
* [انگ: Chips]

• **چَپقَلِش:** [ا - مث] جهيڙو جهڳڙو تڪرار
* گوڙ گهمسان
* [تر]

• **چَپَڪُ ج چَپَڪَ:** [ا - مذ] شيرين اَکين وارو مشهور شڪاري پکي، 'شِڪري' جو نَرُ (جهرڪين ۽ ٻين ننڍن پکين جو شڪار ڪندو آهي)

• **چَپَڪَ:** [ا - مث] چنبڙڻ جي حالت (ڪوئنر وغيره سان ڪاغذ وغيره)

– **چِپڪائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چنبڙائڻ (ڪوئنر وغيره سان ڪاغذ وغيره)
* [مص] چِپڪائڻ
* [امر] چِپڪاءِ
* [مضارع] چِپڪايان (ج) چِپڪايُون، چِپڪائِين (ج) چِپڪايو چِپڪائي (ج) چِپڪائِين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چِپڪائي ٿو (ج) چِپڪائِين ٿا
* [حال مث] چِپڪائي ٿي (ج) چِپڪائِين ٿيون
* [ماضي] چِپڪايو (ج) چِپڪايا
* [ماضي مث] چِپڪائي (ج) چِپڪايُون
* [مستقبل] چِپڪائِيندو (ج) چِپڪائِيندا
* [مستقبل مث] چِپڪائِيندِي (ج) چِپڪائِينديُون
* [اسم مفعول] چِپڪايلُ

– **چِپڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] چنبڙڻ، چهٽي پَوڻ (ڪوئنر وغيره سان ڪاٺي شيءِ)
* [چِپڪيو، چِپڪيا، چِپڪي، چِپڪيُون، چِپڪندو، چِپڪندا، چِپڪندِي، چِپڪنديُون، چِپڪيَل]

• **چَپِڪلِي ج چَپِڪلِيُون:** [ا - مث] چپا ڪلِي (گهـا)
* چِچِي، ڪِرڙِي، ساندِي

• **چَپَلُ ج چَپَلَ:** [ا - مذ] چيڙو، ڪَندَ، پلاند

• **چَپَل ج چَپَلُون:** [ا - مث] پيرن ۾ پائڻ واري هَوائي جُتي، رَبَڙَ يا پلاسٽڪ جي نهيل عام استعمال واري جُتي

• **چَپَڻ:** [ا - مث] مِٽيءَ جي ٿانون ٺَپڻ جي ٺَپِٽي
* [س/ات]

• **چَپو ج چَپا:** [ا - مذ] هَٿَ جي چَٺَن آڱرين جيتري ماپ، هٿ جي ريکر
* بِلبِل جي هَٿَ تي ويهڪ
* زمين تي پير رکڻ جي جاءِ
* مائيءَ جو ڏِڪ، مَنِ
* ننڍڙو ٿَپ
* چانورن ڪڍڻ جو مخصوص ڇمچو (جيڪو هَٿَ جي شڪل جو ٿئي)

– **چَپا لاهِڻ:** [اصطلاح] عيبَ ظاهر ڪرڻ، پردو کڻڻ
* [س/ات]

– **چَپو پارائِڻ/ڏِيارڻ:** [اصطلاح] بُلبُل کي هٿ ڏيکاري هڪ هٿ تان ٻئي هٿ ڏي ٽپو ڏيارڻ

– **چَپو چَپو:** [ا - مذ] وِکَ وِکَ، زمين جو هڪ هڪ حصو، پورو ملڪ، پوري دنيا

– **چَپو چَپو گُهمڻ:** [اصطلاح] هر هڪ جاءِ گهمڻ، پورو ملڪ ڏسڻ

– **چَپو چُورو ڪرڻ:** [اصطلاح] نيرن پاڻي ڪرڻ، ٿورو کائي پي تازو توانو ٿيڻ

– **چَپي چَپي تي:** [ظرف] ٿوري ٿوري فاصلي تي، وِک وِک تي

– **چَپي ۾ آڻڻ:** [اصطلاح] چنبي ۾ آڻڻ، ڦاسائڻ، قابو ڪرڻ

• **چَپُو ج چَپُو:** [ا - مذ] ٻيڙيءَ جو ڳَنُ، هاليسو

• ڇپو ج ڇپا: [ا - مذ] ڪاغذ يا ڪپڙي تي مَس يا پاڻي وغيره جو داغ
* تحرير دوران مس واري قلم جو ڪاغذ تي ٽيل داغ وغيره
* [صفت - مذ] ڇپو، گهيل
* [مث: ڇپي ج ڇپيون]

• ڇپوٽ تي وڃڻ: [اصطلاح] ڇُهڻي وڃڻ، چنبڙي وڃڻ
* گهرگهلو ٿيڻ
* [س/ڪوهر]

• ڇپوڙو ج ڇپوڙا: [ا - مذ] پراڻو ۽ ننڍڙو ڪپڙو، انگوڇو، ننڍڙو بوچڻ، ننڍڙي پوتي
* [س/ات]

• ڇپول ج ڇپولون: [ا - مث] گهوڙي جي پاچ، ٽاپي، ٽپال
* [س/ات]
* راتاهو رات وارو ڌاڙو، شبخون

• ڇپي ج ڇپيون: [ا - مث] ڇپي، اکين جي ميراڻ
* تاسري
* ڪرڏي

– ڇپيڙ: [صفت] ڇپير، ڇپڙ، جنهن جي اکين ۾ ڇپيون هجن

• ڇپيٽ ج ڇپيٽون: [ا - مث] ڌڪ، ضرب، چوٽ
* لپاٽ، چپاٽ
* گجهو ڌڪ، گهاءُ
* سيڪت، مار
* تڪليف، مصيبت
'ڇت ڇڪڻ جي ڇپيٽ، ات ساهو سير لنگهاءِ تون' (شاهه)

– ڇپيٽ ڏيڻ: [اصطلاح] چوٽ رسائڻ
* هلڪي مار ڏيڻ، سيڪت ڏيڻ
* تڪليف ڏيڻ، نقصان ڏيڻ، ڳجهيءَ طرح نقصان پهچائڻ

• ڇپيٺو ج ڇپيٺا: [ا - مذ] چمٽو
* [س/ٺ]

• ڇڄ: [ا - مث] ڏنگ، لچڻ
* عقل

• ڇچڙي: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• ڇچ: [ا - مث] خوشي

• ڇچ: [ا - خاص] قديم سنڌ جي هڪ برهمڻ راجا جو نالو (هن جو پٽ راجا ڏاهر هو جنهن کان عربن حڪومت فتح ڪئي)

• ڇچ نامو: [ا - مذ] سنڌ جي تاريخي ڪتاب 'فتحنامي' جو ٻيو نالو (جنهن ۾ راجا ڏاهر کان اڳ ۽ پوءِ وارين حالتن جو ذڪر آهي)

• ڇڇ ج ڇڇ: [صفت] ڪمزور، تمام ضعيف، هيڻو، عاجز، لاچار
* تمام مسڪين، نهايت غريب، رحم جوڳو

– ڇچ ڇيڪائڻ: [اصطلاح] مسڪين مارڻ، هيڻن کي تنگ ڪرڻ، غريبن کي ڇيڇلائڻ
* [س/ات]
'مارجن ته ميں نه ڇچ کهڙا ڇيڪائجن'

– ڇچ مارڻ: [اصطلاح] مسڪين مارڻ، غريبن تي ظلم ڪرڻ، هيڻن کي ناحق ستائڻ

• ڇچ: [صفت] چريو مست
* [س/ٺ]
* [ظرف] ٽمٽار، ڀرپور

• ڇچڙ پچڙ: [ا - مذ] ڳاڙهي ڪاڻي گهٽين شين جي ملاوٽ وارو ڪاڙهو، تيل (جيڪا درگاهن تي لنگر طور پچندي آهي)
* ڪچڪول

• ڇچرجڻ: [مصدر 'ڇچرڻ' جو فعل مجهول] ڇتجڻ، ذرا ذرا ٿيڻ
* سنهيون هوئيون ٿي وڃڻ
* زخمي ٿيڻ
* [ڇچريو، ڇچريو، ڇچريل]

– ڇچڙڻ: [مص - فعل متعدي] ذرا ذرا ڪرڻ، ٽڪر ٽڪر ڪرڻ، ڪتر ڪرڻ، ڏڏرڻ
* قيمو ڪرڻ
* ڇپڻ، ڇتڻ
* زخمي ڪرڻ، مرٽينگ ڪرڻ
* [مص] ڇچرڻ
* [امر] ڇچر

* [مضارع] چِچِريان (ج) چِچِريُون، چِچِرين (ج) چِچِريو، چِچِري (ج) چِچِرِين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چِچِري ٿو (ج) چِچِرِن ٿا
* [حال مث] چِچِري ٿي (ج) چِچِرِن ٿيون
* [ماضي] چِچِريو (ج) چِچِريا
* [ماضي مث] چِچِري (ج) چِچِريُون
* [مستقبل] چِچِرِيندو (ج) چِچِرِيندا
* [مستقبل مث] چِچِرِندِي (ج) چِچِرِنديُون
* [اسم مفعول] چِچِريل

• **چَچِرو ج چَچِرا:** [ا - مذ] درياءَ جي ڪاڏِ واري پاسي کي ٻانٺ جي ڏِنل ڪنڌِي (جنهن ۾ ڪپ جي وچ ۾ ريت پيرجي ويندو آهي ۽ ڪاڏ وارو پاسو ريتجي ويندو آهي)، گَنونڊو
* [س/ل]

• **چِچڙُ ج چِچڙَ:** [ا - مذ] جيتَ جو هڪ قِسم (جيڪو جانور جي وارن ۾ لٿي ۽ رت چوسي)، ڳُوٺِڙُ
* [صفت/ڪنايه] جهجا، نه ڇڏ (مهڏ)

– **چِچڙُ ٿِي لڳڻ:** [اصطلاح] چنبڙي پوڻ، جند نه ڇڏڻ، پويان پوڻ، هر وقت ساڻ لڳو رهڻ، مطلب حاصل ڪرڻ کان اڳ نه ڇڏڻ

– **چِچڙ جو چَڪُ:** [ا - مذ] ٿورو ڏک، تڪليف، ٿوري مهميز

• **چَچڙا:** [ا - خاص] هندن جي هڪ ذات جو نالو

• **چِچڙِي ج چِچڙِيُون:** [ا - مث] سنهي چِپَرَ
* ڍينگي جي ٿڻين کي لڳل چِپَرَ اوڳ
* هَرڻهن کي ڪرڙ جي ٻاهران لڳل ڪاٺ جي ڪِلي، نٽ
* ڏِکِي گاڏِيءَ جي سرائيءَ ۾ پيل سنهي ڪاٺي (جيئن ڦيلو نڪري نه وڃي)
* هَٿ کي پويان لڳل سنهي چِپر

– **چِچڙِي ٿِي لڳڻ:** [اصطلاح] نه ڇڏ ٿي لڳڻ

• **چُچِڪارَ ج چُچِڪارُون:** [ا - مث] افسوس يا قياس جي اظهار جو آواز (جيڪو زبان ۽ تارونءَ کي ملائي ڪيجي)
* ڪتي کي سڏڻ جو آواز

– **چُچِڪارِڻ:** [مص - فعل متعدي] چچڪار ڪرڻ، افسوس جو اظهار ڪرڻ
* ڪتي کي سڏڻ
* [مص] چنچڪارڻ
* [امر] چنچڪاريل
* [چنچڪاريو، چنچڪاريندو، چنچڪاريل]

• **چُچِڪَرَ:** [ا - مث] چچڪار، چقارت وارو سڏ

• **چِچِڪو ج چِچِڪا:** [ا - مذ] گدامڙيءَ جو ٻجُ
* ٻَٻُرَ جي ٻلڙي جو اندريون تُخمر
* ٻَبُرَ جي ڪِڪري جي ٻجي
* پوڪ جو سلو
* [س/ٿ]

• **چِچلائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چيچلائڻ، دانهون ڪرڻ، ٻاڪارڻ، ڪوڪارڻ
* درد سهڻ
* تڪليف سبب ڪنجهڻ
* آزارڻ، ستائڻ
* [مص] چچلائڻ
* [امر] چچلاءِ
* [مضارع] چِچلايان (ج) چِچلايُون، چِچلائِين (ج) چِچلايو، چِچلائي (ج) چِچلائِين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چِچلائي ٿو (ج) چِچلائِين ٿا
* [حال مث] چِچلائي ٿي (ج) چِچلائِين ٿيون
* [ماضي] چِچلايو (ج) چِچلايا
* [ماضي مث] چِچلائي (ج) چِچلايُون
* [مستقبل] چِچلائيندو (ج) چِچلائِيندا
* [مستقبل مث] چِچلائِيندي (ج) چِچلائِينديُون
* [اسم مفعول] چِچلايل

• ڇڇُلو ج ڇڇُلا: [صفت - مذ] اَلبيلو، چاگلو، دادلو، لاڏلو، چلولو
* [مث: ڇڇُلي ج ڇڇُليُون]
– ڇڇُلائي ج ڇڇُلايون: [ا -مث] چلولائي، اَلبيلائي، لاڏلائي
– ڇڇُلو ڪرڻ: [اصطلاح] البيلو ڪرڻ، لاڏلو ڪرڻ، مٿي تي چاڙهڻ، سڪيلڏو ڪرڻ
* بي ادب بڻائڻ
• ڇچمارُ ج ڇچمارَ: [صفت] ڪنجوس، بخيل، مرجوت
– ڇچمارِئي / ڇچمارِي: [ا - مث] ڪنجوسائي
* بخيلي
• ڇڃ ميڃ: [صفت] ڇِڃريل (ڳالهائڻ)
* منجهيل(لکت)، سنها اکر، گڏوچڙ
ڇڃ ميڃ ملي ڇنڇلدلس' (سنهن اکرن بابت چوڻي)
– ڇڃ ميڃ ڪرڻ: [اصطلاح] ڇِڃريل ڳالهائڻ
* سنها ۽ گڏيل اکر لکڻ (جيڪي سولائيءَ سان پڙهڻ ۾ نہ اچن)
* سنهين، ڏڏريَل شين کي پاڻ ۾ مِلائڻ
• ڇچمچلو ج ڇچمچلا: [صفت - مذ] لاڏلو، چلولو، دادلو سڪيلڏو
* حرڪتي
* گستاخ
* [مث: ڇچمچلي ج ڇچمچليُون]
– ڇچمچلائي: [ا- مث] چلولائي، البيلائي
* گستاخي
– ڇچمچلو ٿيڻ: [اصطلاح] چلولو ٿيڻ
* مجاڻو ٿيڻ
* ادب سان نہ هلڻ، گستاخ ٿيڻ
• ڇُچو ج ڇُچا: [صفت -مذ] چونچو، چُنجهو، سنهين اکين وارو
* گهٽ نظر وارو
* [مث: ڇنچي ج ڇنچيُون]
• ڇڃ وڃ: [ا - مث] ڇڃ ميڃ

• ڇچُونڏڙو ج ڇچُونڏڙا: [صفت - مذ] تمام ننڍڙو ۽ وڏندڙ
* [س/ل]
* [مث: ڇچُونڏڙي ج ڇچُونڏڙيُون]
• ڇڇي: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• ڇڇي ج ڇڇيُون: [ا - مث] زهريلي جيت جو هڪ قسم، وڇي، ڪِرڙي، ڇڪلي، سانڊي
– ڇڇي مارُ: [صفت] ڇڇيُون مارِيندڙ
* ڪنجوس
– ڇڇيُون مارڻ: [اصطلاح] عيب ڪڍڻ، ويڪرون ڪڍڻ
• ڇڇينگَرُ ج ڇڇينگَرَ: [ا - مذ] ٽانڊاڻو جڳنو ڪنڙ ڪيتو
تڳيءَ ۾ تجلو ٿئي، جيئن جرجو ڇڇينگر ڇاهه' (ڪنهان)
• ڇخَرُ ج ڇخَرَ: [ا - مذ] چاڳ، لاڏ، ماڻو نخرو ناز
• ڇخي: [ح - ندا] ہئي ڪي چيڙائڻ يا بي عزت ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ لفظ، هَل ڙي!، مسخري
* تنبيهه جو لفظ
– ڇخي نہ باشد: بيڪار شيءِ
* ہئي ڪي ڪجهہ نہ سمجهڻ
* ڪا پرواهہ نہ ڪرڻ
* [ف]
– ڇخي نہ ڪرڻ: [اصطلاح] ڪجهہ نہ سمجهڻ، گهٽ سمجهڻ
* ڪا پرواهہ نہ ڪرڻ
• ڇِدَرَ ج ڇِدَرُون: [ا - مث] چادر جي بگڙيل صورت
• ڇِدو/ڇِدو ج ڇِدا/ڇِدا: [ا - مذ] بلورَ جي رانند ڪرڻ لاءِ شيشي جو ٺهيل روڙو، گولي، بلور
* ڪاٺ جو ننڍو گولو
– ڇِدو ڇِدي تي ڀَڃَڻُ: [اصطلاح] هوڏ ڪرڻ
* رِيس ڪرڻ
* ضِد ڪرڻ
* جهڙي ڪو ڪري، تهڙي اُن سان ڪرڻ

– **ڇدي رانڊِ ڪرڻ:** [اصطلاح] بلوري گولين سان رانڊ ڪرڻ
• **ڇڏَ:** [ا - مث] اها سوڪڙي، جيڪا عزيزن ڏانهن موڪلجي
• **ڇڏُ ج ڇڏَ:** [ا - مذ] ڇڏو
* بگهڙ کي ڦاسائڻ لاءِ ڪَڏَ
* ٻوڙ
* [س/ڪوهر]
• **ڇُڏُ ج ڇُڏَ:** [ا - مذ] زنانو مخصوص عضوو
• **ڇڏو ج ڇڏا:** [ا - مذ] ران جي پاڙ وارو حصو
* ننيڙو دٻو، ڇَٻو
– **ڇڏا پڪيڙڻ:** [اصطلاح] ٽنگون پکيڙڻ، اَنگو ويهڻ
* وڏيڪ جاءِ روڪي ويهڻ
– **ڇڏا ڦاڙڻ:** [اصطلاح] ٽنگون خلاصيون ڪرڻ، ٻنهي ٽنگن کي ويڪرائيءَ ۾ ڇڪڻ
* گهڻي جاءِ والارڻ
* گهڻي مار ڏيڻ
– **ڇڏا هڻڻ:** [اصطلاح] رانسون ڪسائڻ
* تڪڙو هلڻ
* اُجائي والار ڪرڻ
* سڀ ڪنهن شيءِ تي قبضو ڪرڻ
– **ڇڏو ڪرڻ:** [اصطلاح] چوپائي مال جو گَپ ۾ ويهي ڪڏ ناهڻ
• **ڇڏولَ/ڇڏولُ ج ڇڏولون/ڇڏولَ** [ا - مث/مث] چوڏول، چوڏيل، ڇِڻن پينگهن واري ڦرڻي
• **ڇڊُ ج ڇڊَ:** [ا - مذ] وڏو پيٽ، ڍِڍُ، ڇڊو
– **ڇڊرُ/ ڇڊو:** [صفت] ويڪري پيٽ وارو
* پيٽي، گهڻ کائڪ، سَڄر
• **ڇڊِرَ/ ڇڊِڙَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• **ڇڊِر:** [ا - مث] چيلهه، ڪمر
* [س/ات]
• **ڇُڊِٽو ج ڇُڊِٽا:** [ا - مذ] ننيڙي ڪَڏَ
* [س/ل]

• **ڇڊو ج ڇڊا:** [ا - مذ] وڏو ڪچو، وڏي ڇڊي (گوڏن کان ٿورو هيٺ تائين)
* وڏو پيٽ
• **ڇڊو/ڇڊُو:** [صفت] وڏي پيٽ وارو، پيٽي، گهڻو ڪائيندڙ، پيٽوڙو
• **ڇڊو ج ڇڊا:** [ا - مذ] حد لاءِ کوڙيل پٿر يا نشان
* [س/ٿ]
* [صفت] ٻندرو
* ٿلهو
* [س/ات]
• **ڇُڊو ج ڇُڊا:** [ا - مذ] ننيڙي ڪَڏَ، وَڻ/ٻوڙي جي پرسان ٿاهيل ڀر يا ڪَڏَ (جتي گدڻ سيهه جهنگ ٻلو ۽ ٻيا جانور وغيره ويهن ۽ ٻچا ڄڻين)
* چوپائي مالَ جو گَپ ۾ ويهي ڪَڏَ ٺاهڻ
* ڇَلهو (پاڻيءَ يا گَپ جو)، دٻو
* ٽوپو
• **ڇڊي ج ڇڊيون:** [ا - مث] ننڍي پتلون (گوڏن تائين)، ڪڇو
• **ڇڙ ج ڇڙون:** [ا - مث] ڪَڏَ، ڇڙي
* اها ڪَڏَ جنهن ۾ باهه ٻاري مٿان ديگ چاڙهجي
* [س/ٿ]
* ڪپڙي ڦاڙڻ جو آواز
– **ڇڙ جو سُنھُن:** [ا - مذ] اُها پرکيا جنهن ۾ ڪنهن ماڻهوءَ کي ٻرندڙ باهه جي ڪڏ مان لنگهڻو پوي، ڇرٻيلي
• **ڇڙُ ج ڇڙ:** [ا - مذ] ڪاڏي جي خواهش، اشتها، ڍؤ، ڇڙهه
* [س/ڪوهر]
– **ڇڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڍؤ ڪرڻ، ٻُور ڪرڻ (ڪاڏي مان)
• **ڇڙ:** [ا - مث] دير، اوير
– **ڇڙ لائڻ:** [اصطلاح] دير لائڻ، اوير ڪرڻ
• **ڇُڙ ج ڇُڙون:** [ا - مث] جرپر، حرڪت
* ڪوُنس، هٽ چراند
* مستي، ڪينچَل
* غار، ڏر، اونداهي ڪڏ
* جبل جي چکي (نڪتل ڪند)

• **چَرا**: [ا - مث] جانورن جو گاهه کائڻ جو عمل، چَرڻ جي حالتِ

※ جانورن جي پچندي پير جو اونهو نشان

※ [ف]

– **چَراگاهَہ ج چَراگاهُون**: [ا - مث] چوپائي مال جي چرڻ لاءِ گهٽي گاهه وارو هنڌ يا ميدان، چاهڪ، وِيءُ

• **چَراغُ ج چَراغَ**: [ا -مذ] جانور جو هڪ قسم، هڪ وڏو جانور (جنهن لاءِ چيو ويندو آهي ته اُهو ڏاٽڻ جي جڙهيءَ ۾ ڪم ايندي هيءَ جانور بکهو وانگر ٿيندو آهي، جيڪو گلهه ۾ ٻين جانورن کي ماري کائي وجي)

※ [ف]

• **چَراغُ ج چَراغَ**: [ا - مذ] ڏِيئو، ٻتي

※ روشني، اُجالو

※ چشم و چراغ، اکين جو نور

※ [ف]

– **چَراغُ آسِماني**: [ا - مذ] سج

– **چَراغانِ**: [ا -مذ] ڏِيئن جي جهرمر، ڏِيارِي

– **چَراغ بَندِي**: [ا - مث] ڏِيئن جي جهرمر

– **چَراغ پا**: [صفت] ڪاوڙيل، خفي، ناراض

– **چَراغدانُ**: [ا - مذ] ڏيئي رَکڻ جي جاءِ

– **چَراغِ سَحرِي**: [ا - مذ] اهو ڏِيئو جيڪو صبح جي وقت اُجهامڻ تي هجي

※ زوال، قريب المرگ

– **چَراغِ مزار**: [ا - مذ] قبر تي ٻرندڙ ڏِيئو

※ يادگارُ

– **چِراغِي**: [ا - مث] مجاورن کي مزار تي ڏِيئي ٻارڻ عيوض ڪجهه ڏنل رقم، نذرانو

• **چَرانٽ ج چَرانٽون**: [ا - مث] چانٺ

• **چُراند**: [ا - مث] چر، حرڪت، ڪُرنس

• **چَراٽِي / چَرائِي**: [ا - مث] چاراٽي، مال چارڻ جي اُجرتَ

• **چَرائتو**: [ا -مذ] چريائتو، ڪريائتو

• **چُرائِڻ**: [مص - فعل متعدي] چورڻ

※ ڦيرائڻ

※ اُٿلائڻ

※ [س/ڪوهه]

※ [مص] چرائڻ

※ [امر] چُراءِ

※ [چُرايو، چُرائيندو، چُرايل]

• **چَربُ**: [صفت] چربيءَ وارو، سٿيو

※ تيز

※ چالاڪ

※ [ف]

– **چَربُ زَبان**: [صفت] خوشامدڙيو، چاپلوس

※ ڳالهائڻ جو چالاڪ، حرفتي، زبان جو مِٺو

– **چَربُ زَبانِي**: [ا - مث] خوشامد، چاپلوسي، چترائي

– **چَربِي ج چَربِيُون**: [ا - مث] چربي، سٿپ

• **چَرپٽُ ج چَرپٽَ**: [صفت] بيوقوف، چريو، بي عقل

※ بدتميز

اَنڌير نگرِي، چَرپٽ راجا (چوڻي)

• **چِرپِٽو**: [ا - مذ] گوڙُ، هُلُ، لُٽُ، شور

※ پکين جي چِين چِين جو آواز، چِرٻِر، چرڙات

– **چِرپِٽو مچائڻ**: [اصطلاح] گوڙ مچائڻ، لُٽ ڪرڻ، چِين چِين ڪرڻ، چِرٻِر لائڻ، شور ڪرڻ

• **چِرٻِر**: [ا - مث] جهرڪين جو لُٽ، چِين چِين جو آواز

– **چِرٻِر لائِڻ**: [اصطلاح] گوڙ ڪرڻ، لُٽ ڪرڻ، چِين چِين ڪرڻ

• **چَرپو**: [ا - مذ] پٽ ۾ ڪيرءَ ڪنڌ مِلائي ڪائڻ جي حالت

• **چَرِبِي ج چَرِبِيُون**: [ا - مث] وَهه، سٿپ، گوشت جي مٿان اڇو سٿپر مادو

※ [سن: چرب - سٿپ]

• **چِرِٽو ج چِرِٽا**: [صفت - مذ] ٽيڙو، ڦڏو، مڙيل، وريل

※ اُلٽو، اُبتو

※ [س/ڪوهه]

※ [مث: چرِٽي ج چرِٽيون]

• **ڇُرٽُ ج ڇُرٽَ**: [صفت] لَڇُ

٭ اَحمق، ڇرُوٽُ

٭ [س/ات]

– **ڇُرٽائي**: [ا - مث] لَڇائي، بدمعاشي

٭ حماقت

٭ ڪؤنس

• **ڇُرتو ج ڇُرتا**: [صفت - مذ] لَڇ، بدمعاش، آئوري لَڇ

٭ اَحمق ڇَرِڙيو

٭ [مث: ڇُرتِي ج ڇرتيُون]

• **ڇُرپُر/ڇُر ڦُر**: [ا - مث] حرڪَتَ، تحرڪ، اُٿَ ويهه

٭ بي آرامي، بي قراري

٭ هَلچَل

٭ ڳالهه ٻولهه

– **ڇُرِ پُرِ ۾ اَچڻ**: [اصطلاح] حرڪت ۾ اچڻ

٭ شروعات ٿيڻ

• **ڇُرڇِيوَن**: [ا - مذ] آسيس جو لفظ (جيڪو پٽ يا ٻين پنهنجن پيارن لاءِ ڪم آڻجي هن جي معنيٰ آهي 'وڏي عمر ماڻيندڙ)

٭ [سن: چرنجيو]

• **چَرچ**: [ا - خاص] ديول، ڪليسا

٭ [انگ: Church]

• **ڇُرچ**: [ا - مث] هُشي، ٻَچ، چيڙ، چرت، شيطان گيري

٭ ٻئي کي ڪاوڙائيندڙ قول يا فعل

٭ چُراندِ، حرڪت، چر

– **ڇُرچ ڏيڻ/ڪرڻ**: [اصطلاح] هُشي ڏيڻ، ٻَچ ڪرڻ، اُڀارڻ، ورغلائڻ، اُڪسائڻ

٭ حرڪت ڪرڻ

٭ ڪاوڙائڻ، چيڙائڻ

• **ڇَر ڇَر**: [ا - مث] ڪنهن جانور جي ڪائڻ جو آواز

٭ هر هر ڪائڻ

• **ڇِرِ ڇِرِ**: [ا - مث] سنهون آواز، چِرڙاٽ، جهرڪين وغيره جو آواز

– **ڇِرِ ڇِرِ لائڻ/ڪرڻ**: [اصطلاح] سنهون آواز ڪرڻ، چرڙاٽ ڪرڻ، چيچٽ ڪرڻ

• **ڇَرچَنگ**: [صفت] تيز رفتار

٭ تڪو جنگ ڪندڙ

٭ [س/ڪوهه]

• **چَرچو ج چَرچا**: [ا - مذ] ٽوڪ، چٿر طنز ٺٺولِ

٭ يوڳ، مسخري، ڪل، مذاق

٭ [سن: چرچا، چرچڪا = يوڳ]

٭ مشهوري، ناماچاري، مقبوليت

٭ ساراهه، نيڪ نامي

٭ فِڪر

٭ گفتگو

– **چَرچائي ج چَرچائِي**: [صفت] چرچا ڪندڙ، يوڳ ڪندڙ، مسخري ڪندڙ، مسخرو، يوڳ ڪندڙ

٭ ٽوڪر، ٽوڪباز

• **چَرخُ ج چَرخَ**: [ا - مذ] چڪر، ڦيرو، گهمرو، گردش

٭ چڪرو، گول، چرخي

٭ سٽ اُٻڻ/ويڙهڻ جو هڪ اوزار

٭ نار، هَرلو

٭ آسمان

٭ [ف]

– **چَرخَ تي چاڙهڻ**: [اصطلاح] ٻگهرائڻ، رچائڻ (ڪنهن ڌاتوءَ کي)

– **چَرخ چاڙهڻ**: [اصطلاح] بدنام ڪرڻ

٭ مشهور ڪرڻ

٭ جَنگ چاڙهڻ

– **چَرخ ڏيڻ**: [اصطلاح] ٻگهرائڻ، رچائڻ (ڪنهن ڌاتوءَ کي)

– **چَرخ شُمارِي**: [ا - مث] تارن جي ڳڻپ، تارن جو عدد ۾ شمار ونڻ

٭ روينيو جي رڪارڊ جي هڪ دفتر جو نالو

– **چَرخ مارڻ**: [اصطلاح] ڦيري پائڻ، چوڌاري ڦرڻ

٭ خيال ۾ خودي وڃائڻ

• **چَرخو جِ چَرخا:** [ا - مذ] ائٽ (ست ڪتڻ جو)
* [ف: چرخ]
* وڏو نار
* چَڪرُ (قسمت جو)
* ٽِڪي يا آڳ چوپڻ (چوپو) ۽ چِنرِ (چلهه) وغيره ۾
* نظام، انتظام، بندوبست
'جڳ جو چَرخو عجب چَلي، سڀ ڪو ڇٽي ٿو ٽِلي ٽِلي' (ڪشنچند بيوس)
– **چَرخائي:** [صفت] اهو ماڻهو جو چرخا ٺاهي يا وڪڻي
• **چَرخِي جِ چَرخِيُون:** [ا - مث] ڦِرڪي، ارٽي
* ڪپي، ٻوٽي
* نار تي آباد ٿيل زمين
• **چِرڙُ جِ چِرِڙَ:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم، چَندول، ڇِٻ
• **چِرڙاٽُ جِ چِرِڙاٽ:** [ا - مذ] پکين جو آواز
* ڪِيڙي ڦاٽڻ جو آواز، چِيڪاٽ
– **چِرڙاٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] چِرچِر ڪرڻ (پکين يا جانورن جو)
• **چَرِڙياٽُ جِ چَرِڙياٽ:** [صفت] ٿورو چريو، مستانو، جنهن جو دماغي توازن بگڙيل هجي
* [س/ات]
• **چَرِڙيو جِ چَرِڙيا:** [صفت - مذ، 'چريو' جو اسم تصغير] ٿورو چريو، مستانو جنهن جو دماغي توازن ٿورو بگڙيل هجي
* [س/ات]
* [مث: چَرِڙي جِ چَرِڙيُون]
• **چَرسُ / چَرشُ:** [ا - مذ] ڀنگ جي پنن مان ٺاهيل نشيدار شيءِ (جيڪا تماڪ ۾ ملائي بيڙيءَ سگريٽ ۽ سلفيءَ وغيره ۾ وجهي ڇڪجي)
– **چَرسِي:** [صفت] چرس ڇڪڻ وارو، چرس جو عادي
'چرسي نه مرسي، مرسي نه ڏون ڪراءِ گهڻ ڪي مرسي'
• **چَرسِي جِ چَرسِيُون:** [ا - مث] ڪُوهه مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ چمر جي ٻوڪي، چڙهي
* [س/ٿ]
• **چَرغُ جِ چَرغِيُون:** [ا - مذ] (حقيقت ۾ مادي ۾ مذڪر طور استعمال ٿيندو) ڪار اکيو (سياهه چشم) ۽ ڊگهن پرن وارو شڪاري پکي، 'چرغو' جي مادي

• **چَرغُ جِ چَرغَ:** [ا - مذ] باز (پکي) جو هڪ قسم (رنگ ڪارو ۽ جهنب ڇتون ۽ وانگر وريل هن جي نر کي 'چرغيلو' يا 'چرغو' چشو آهي)
• **چَرغو جِ چَرغا:** [ا - مذ] ڪار اکيو (سياهه چشم) ۽ ڊگهن پرن وارو شڪاري پکي، باز پکيءَ جو هڪ قسم
* تيلَ ۾ پَچي تيار ڪيل مرغي (هڪ طعام)
• **چَرغيلو جِ چَرغيلا:** [ا - مذ] چرغو، چرغ جو نر (پيٽ ۽ پلي ڪاري رنگ ابهي ڪارا ٽِڪا، مٿو ٻوٽين پاسي کان ڪارو، جهنب ٿلهي، نوڪدار ۽ وريل)
• **چَرڪُ جِ چَرڪَ:** [صفت] اُهو جانور، جو چَرڻ جي لائق ٿئي يا چَرڻ شروع ڪري، چَرڻ تي هرندڙ (جانور)، چَرو، گاهه چَرڻ جهڙو، چَرڪو
• **چِرڪَ / چِرڪُ:** [ا - مث] دير، اوير
* سيڙپ، ڪِس، فرصت
– **چِرڪو / چِڙڪِي:** [ظرف] دير سان، اوير، اويلو
* ڪمهلو، بيوقتو
– **چِرڪو سِگهو:** [ظرف] اويرو سويرو، دير مدار سان
• **چُرڪَ:** [ا - مث] چِرون، لَپ (پاڻي وغيره جي)، چِرڪون
* آهستي آهستي ڪير لاهيندڙ ڏکي يا مينهن وغيره
* [س/ڪوهه]
• **چِرڪاڻِ:** [ا - مث] ڇِهَر مرچ مصالح (مسالو)
* [س/ٿ]
• **چِرڪاڻِ:** [ا - مث] چِرڪ، دير
• **چَرڪٽُ / چَرڪٽيو:** [صفت] اڌ چريو چرڙيو، چريٽ، اياڻو
* [س/ات]
• **چَرڪلُ جِ چَرڪلَ:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم
* [س/ات]
• **چِرڪلو جِ چِرڪلا:** [ا - مذ] ڇهرڪَ
* [س/ٿ]
* [مث: چِرڪلي جِ چِرڪليون]
• **چِرڪڻ:** [مص - فعل لازمي] چِلڪڻ
* [لس]
'چِرڪن ڇهر جا ڳ چِڪن سي، مرڪن منجهه ملار' (مينهون ڀالاريا)
* [چِرڪيس چِرڪندس چِرڪيل]

• **چُرڪڻ**: [مص - فعل متعدي] چرڻ

٭ [س/ات]

٭ زورَ سان ڏُهَڻ

٭ [مص] چرڪَڻ

٭ [امر] چرڪ

٭ [مضارع] چرڪان (ج) چرڪون، چرڪين (ج) چرڪو، چرڪي (ج) چرڪين

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

٭ [حال] چرڪي ٿو (ج) چرڪين ٿا

٭ [حال مث] چرڪي ٿي (ج) چرڪين ٿيون

٭ [ماضي] چرڪيو (ج) چرڪيا

٭ [ماضي مث] چرڪي (ج) چرڪيون

٭ [مستقبل] چرڪندو (ج) چرڪندا

٭ [مستقبل مث] چرڪندي (ج) چرڪنديون

٭ [اسم مفعول] چرڪيل

• **چَرڪو**: [ا - مذ] لُوڻيانو پاڻي، لُوڻو پاڻي، نمڪين پاڻي

٭ [س/ٿ]

• **چَرڪو ج چَرڪا**: [ا - مذ] ڪاٺ جو آواز، چَرڻ جو آواز

٭ ڪپڙي ڦاٽڻ جو آواز

٭ پکين ۽ جيتن جي چِرچِر جو آواز

• **چُرڪو ج چُرڪا**: [ا - مذ] چر پر جو آواز، چُرچُر

٭ [س/ات]

٭ چَرون، لَپَ

٭ [س/ڪره]

٭ گرهي جو آواز

٭ [س/ڪوه]

٭ بيچيني، لِڇ پڇ، ٻِتڪو

• **چُرِڪي ج چُرِڪيُون**: [ا - مث] ڏک، سُرڪي

٭ [س/ل]

٭ ٿوري شيءِ

• **چُرڪِينُ**: [صفت] ميرو، غَلِيظ، گندو

٭ [ف]

• **چَرڪُ**: [ا - مذ] چَڪُ (ڪُوهَ جو)

٭ [س/ٿ]

• **چَرِڪو ج چَرِڪا**: [ا - مذ] چَرخو

• **چَرِڪِي ج چَرِڪِيُون**: [ا - مث] چَرخي

٭ نَٽَ ۾ هِڪَ گول چَڪريءَ جو نالو

• **چَرگ ج چَرگ**: [ا - مذ] باز پکيءَ جو هڪ قسم، چرغ ('چرگيلو' پکيءَ جو مونث)

• **چَرگَتِ**: [ا - مث] موڪليل يا آيل مال

– **چَرگَتِ ڪرڻ**: [اصطلاح] موڪلڻ، روانو ڪرڻ (مال)

• **چَرگَندُ/ چَرِگَندُ**: [صفت] چالاڪ، سياڻو، هوشيار، زماني شناس، ترِيناڪ، حرفتي

– **چَرگَندُ/ چَرِگَندُ ٿيڻ**: [اصطلاح] چالاڪ ٿيڻ، تَرِيناڪ ٿيڻ

٭ ڦُرمار ڪرڻ

• **چُرگَندو**: [ا - مذ] راند جو هڪ قسم، ماڪوڙي راند

٭ [س/ڪوه]

• **چَرِلَ**: [ا - مث] جُوئَر جو هڪ قسم، ڳاڙهي ۽ اڇي ڳاڙ جُوئَر

٭ [س/ات]

٭ اُها ڏاڙهي جنهن ۾ ڪجھ اَڇا وار به هجن

• **چَرمُ**: [ا - مذ] چَمُ، چمڙو، کَلَ، آڏوڙ

٭ [ف]

– **چَرمِي**: [صفت] چَمَ وارو، چَمَ جو، چَمِي، چَمَڙي، نرمي

• **چَرمائِڻُ**: [مص - فعل متعدي] اَنڪل بازي ڪرڻ، نَگِي ڪرڻ، رَمي ڪري نِگڻ

٭ [س/ات]

٭ [مص] چَرمائڻ

٭ [امر] چَرماءِ

٭ [چَرمايو چَرمائيندو چَرمايل]

• **چُرمو ج چُرما**: [ا - مذ] چُورمو، ڪُٽي

٭ [س/ٿ]

• چَرَنُ ج چَرَنَ: [ا - مذ] پيرُ، قَدمُ، پَدُ
* [سن: چَرڻهه - پيرُ]
– چَرَنِ اَمرِت: [ا - خاص] اهو پاڻي، جنهن سان ڪنهن ديوتا جي مورتيءَ جا پير ڌوتا ويا هجن
– چَرَن چُهَڻ: [اصطلاح] قَدمَ چُهَڻ، پيرن تي هَٿَ رکڻ، پيرين پوڻ، قَدم بوسي ڪرڻ
• چَرنائِيُون: [ا - مث: هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ] وڏائي، آڪڙ، غرور، گهمنڊ
* [س/ات]
* چچولائي
* ٻود ڪِيون
– چَرنائِيُون ڪرڻ: [اصطلاح] وڏائي ڪرڻ، آڪڙ ڏيکارڻ، آڪڙ ڪرڻ
* ٻود ڪِيون ڇڏڻ
* چچولائي ڪرڻ
• چَرن جِيو: [دعائيه جملو] سدائين جيئو، شال وڏي حياتي ماڻيو
* [سن: چرنجيو - هميشه جيئرو]
• چَرَنڊُ ج چَرَنڊَ: [صفت] چَرندڙ، ساهدار
* [صفت] واڙ (جيڪو ڏاڙهيءَ، ملي يا شهپرن ۾ پيدا ٿئي ۽ آسپاس جا وارچاڻيندو وڃي)، چوڙ واڙ، والُ چرو
• چَرنو ج چَرنا: [ا - مذ] چَرڻو، پڙي، پاجامو
• چَرنِي ج چَرنِيُون: [ا - مث] ڏاڪڻ، ٻوڙي
* [س/ٿ]
• چَرَڻُ: [مص - فعل متعدي] چوپائي جو گاهه وغيره کائڻ، چنڻ (گاهه)
* [مجازاً] اَلچَلَ کائڻ، لکڙ پٿر هضم ڪرڻ، کائيندو وتڻ
* [سن: چَرڻ]
* [مص] چَرَڻ
* [امر] چَرُ
* [مضارع] چَران (ج) چَرون، چَرين (ج) چَرو، چَري (ج) چَرين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چَري ٿو (ج) چَرين ٿا
* [حال مث] چَري ٿي (ج) چَرين ٿيون
* [ماضي] چَريو (ج) چَريا
* [ماضي مث] چَري (ج) چَريُون
* [مستقبل] چَرندو (ج) چَرندا
* [مستقبل مث] چَرندي (ج) چَرنديُون
* [اسم مفعول] چَريلُ
• چُرَڻُ: [مص - فعل لازمي] آهستي آهستي هلڻ، رڙهڻ، سُرڻ، سُرڪڻ، چرپر ڪرڻ، حرڪت ڪرڻ، ٿورو هلڻ، شروع ٿيڻ، روانو ٿيڻ
* [چُريو، چُريا، چُري، چُريُون، چُرندو، چُرندا، چُرندي، چُرنديُون، چُريل]
• چَرِڻو ج چَرِڻا: [ا - مذ] وڏن پانچن سان سٿڻ
* پڙي، پاجامو
'ڪتي ڪي چَرڻو انڌي ڪي پرڻو اهو ڪارو منهن ڪرڻو'
• چَرِڻي ج چَرِڻيُون: [ا - مث] چڙهڻي، ڏاڪڻ، ڏاڪو، ٻوڙي
* وڻ يا ڪوهه ۾ لهڻ چڙهڻ لاءِ ڪپ' يا پير رکڻ جي جاءِ
* [س/ڪوهه]
• چَرو ج چَرا: [ا - مذ] ڪَڏَ، کاهي، کوٽ
* غار، چِر
* زخم، گهاءُ
* ٽانگ جو ليڪو
* هڪ قسم جو پکي
• چَرُو/ چَرُون: [ا - مذ] ٽامي جو وڏو ٿانءُ (جيڪو ديگ وانگر اُبهو ٿئي، جنهن ۾ رنگريز رنگ ٺاهيندا آهن)
'ڪلو ڪلو ڪاٽ ٽرين، چَرو جيئن چاڙهڻ' (شاهه/مومل راڻو)
* ديگ
* [س/ٿ]
* ڪُن

• **چَڙو ج چَڙو:** [ا - مذ] چَرون، لَبَ (پاڻيءَ جي)، چُڪو (پاڻيءَ جو)، ٻُڪُ

• **چُڙوٽُ ج چُڙوٽَ:** [ا - مذ] بيڙيءَ جو هڪ قِسم، سِگار، وڏو سِگريٽ

• **چَڙوڙي ج چَڙوڙيُون:** [ا - مث] ڏاتوءَ مان ٺهيل هڪ قسم جو ٿانءُ، ننڍي گهاگهر

※ [س/ٿ/ل]

• **چُڙون ج چُڙون:** [ا - مذ] لَپ، هڪڙي هَٿَ جي ڪبڙي ترِيءَ ۾ آيل شيءِ، اڌ ٻڪ، ڍڪُ، چنگلُ

※ لپ چرونُ، ٿورو، ٿوري

※ [سن: چلڪ]

– **چُڙون ڀرڻ:** [اصطلاح] پاڻيءَ مان لَپ ڀرڻ، پاڻيءَ جو ڍُڪُ واتَ ۾ وجهڻ

• **چَرونجِي:** [ا - مث] وَڻَ جو هڪ تسم

※ چرونجِيءَ جي وڻ جي سوپاري

• **چَڙهاتَ:** [ا - مث] چرڻ واري جُوءِ، چراگاهه، چاڦَڪُ، سيمر

'ميومحارو ٿيو جري سا چرهات' (خان زئي)

• **چَڙهاڻِ:** [ا - مث] چهراڻِ، مصالحي جو سواد

• **چَڙهو ج چَڙها:** [ا - مذ] چارو، چراگاهه

※ [صفت] چوپايو (جيڪو گاهه چرڻ شروع ڪري)، چرڻ جهڙو

※ تندرست، خوش

※ شرهو خوشنما، خوشيءَ وارو (چهرو)

※ هِمَت وارو

※ [سن: چَر]

– **چَڙهو ٿيڻ:** [اصطلاح] ڏَرَ جو ڪاٽڻ جهڙو ٿيڻ

※ خوش ٿيڻ

※ ڪجهه همت وارو ٿيڻ

• **چَڙي ج چَڙيُون:** [ا - مث] ڊِگهي ۽ ننڍي ڪنڌ. ڪسي

※ ٻيڙهه لاءِ ڪوٽيل زمين، آٽرو

※ ڪَڏو ڪوٽيل ڪڏ

※ چنلهي وغيره لاءِ ڪوٽيل ڪڏو چَٽر

※ [صفت - مث، 'چريو' جو مونث] پاڳل، ديواني (عورت)

– **چَرِي خرچ:** [ا - مذ] مهت جو ڪجهه حصو (جيڪو ڪنواريتا غريب هئڻ جي حالت ۾ واپس نہ ڏيندا آهن)

※ [س/ٿ]

• **چَرِياتو:** [ا - مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، چراتو، چراٽو

※ [س/ات]

• **چَرِيو ج چَرِيا:** [صفت - مذ] بيوقوف، اَياڻو، مَست، چَسو، مٿي ڦريل، پاڳل، دِماغَ ڦِريل

※ اڌ مغزِي، غائب دماغ

※ سودائِي، وهمي

※ هيڏانهن هوڏانهن اَجايو ڦرندڙ، آواره گهمندڙ

※ [مجازاً] اَڻ ڄاڻ، بي خبر

※ شيدائي، ديوانو ڪنهن بہ شئي جو جنوني

※ [مث: چَري ج چَريُون]

– **چَرِياڻُ ج چَرِياڻَ:** [صفت] چريو، بيوقوف، مست، مٿي ڦريل، پاڳل

※ زوردار

※ بي پرواهه

– **چَريائِي:** [ا - مث] مغز جي خرابي، سوداءُ، مستي، پاڳلپڻو بيوقوفي، اياڻپ

– **چَرِيٽُ ج چَرِيٽَ:** [صفت] چَريو، چرياڻُ، پلواڻ

※ موڳو چَريٽ

– **چَرِيو ڪَرِيو ج چَرِيا ڪَرِيا:** [صفت - مذ] بي عقل، بي سمجهه

'چَريا ڪَريا آهيون، ٻر سمجهون سڀ ڪجهه ٿا' (وتايو فقير)

※ جَڏو معزور

※ جهڙو تهڙو

※ [مث: چَري ڪَري ج چَريُون ڪَريُون]

• **چَرِيو ڏاتورو:** [ا - مذ] ٻوٽي جو هڪ تسم (جنهن جو ڦَرُ نشو پيدا ڪري، هيءُ ٻوٽو دوائن ۾ ڪم اچي)

'تنهنجي يادِ چَريو ڏاتورو، ٿي مَن کي ڪرپاڻي ويٺي' (مقصود گل)

• **چِڙَ:** [ا - مث] ڪاوڙ، غصو، خار، مَنيان، طيش، جوش

※ بيزاري، نفرت، حقارت

– **چِڙاڪُ ج چِڙاڪَ**: [صفت] چيڙاڪ، جَلدِي چِڙَڻَ وارو، خَفِئُي، ٿوري ڳالهہ تي تَپي ويندڙ

– **چِڙائِڻُ**: [مصدر چِڙِڻُ مان فعل متعدي بالواسطہ] چيڙائڻ، ڪاوڙائڻ، آپي مان ڪيڻ

* ڀوڳ ڪرائڻ، پِڻائڻ

* [چِڙايو، چِڙائيندو، چِڙايل]

– **چِڙَڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڪاوڙجڻ، غصي ٿيڻ، خارڪائڻ، خفي ٿيڻ، بيزار ٿيڻ

* [چِڙيو، چِڙيا، چِڙي، چِڙيُون، چِڙَندو، چِڙَندا، چِڙَندي، چِڙَنديُون، چِڙيل]

– **چِڙِلُو ج چِڙِلا**: [صفت - مذ] چِڙندڙ، چيڙاڪُ، چِڙاڪُ، ڪاوڙيل، جلد ئِ چِڙي وڃڻ وارو، مذاق برداشت نہ ڪندڙ

* [مث: چِڙِلِي ج چِڙِلِيُون]

• **چَڙاپَ ج چَڙاپُون**: [ا - مث] جاڙي، ڪاڏِي

* [س/ات]

– **چَڙاپَ ڏِگهو**: [صفت - مذ] وڏيءَ ڪاڏِيءَ وارو

– **چَڙاپِي ج چَڙاپِيُون**: [ا - مث] جاڙي، ڪاڏِي

– **چَڙاپِي هَڻَڻُ**: [اصطلاح] جاڙي هَڻڻ، بڪواس ڪرڻ، گاريون ڏيڻ، اجايون وات هڻڻ، گهڻي بڪواس ڪرڻ

• **چِڙڪِلِي ج چِڙڪِليُون**: [ا - مث] جهرڪي

* [س/ٿ/ چٽڪ + لي]

• **چُڙَڻُ**: [مص - فعل لازمي] هَلَڻ، جَٽاءُ ڪرڻ (ڪپڙو وغيره)، واپرجڻ، استعمال ۾ اچڻ

* ڳَهَڻُ (بيماريءَ ۾)، هيٺو ٿيڻ، مُسلسل بيماري رهڻ، گهڻي وقت تائين بيمار رهڻ ۽ چاق نہ ٿيڻ

* ڳَرڻُ

* [چُڙيو، چُڙيا، چُڙي، چُڙيُون، چُڙَندو، چُڙَندا، چُڙَندي، چُڙَنديُون، چُڙيل]

– **چُڙِئِي**: [ا - مث] هنڍِڻي، جهلڻي، جَٽاءُ (ڪپڙي جو)، چوڙَ

– **چُڙي چُڙي اُٿَڻُ**: [اصطلاح] گهڻو وقت بيماري ڪاٽي چاق ٿيڻ

* غربت جا ڏينهن گهاري، مڇي مانيءَ وارو ٿيڻ

• **چَڙو ج چَڙا**: [ا - مذ] وڏي گهنڊڻي (جيڪا اُٺ، مينهن ڳئونءَ يا هٿي ڪنهن جانور جي ڳچيءَ ۾ ٻڌجي)

* سنيارُ، سانيرُ

'جوڌاري چڙا، ٻرڻ ٻيلائين جا'

* سيرائي جو ڪاٺ جو مُنيو يا ڳنُ

* سڳي (جوتي يا ڳت ۾ ٻڌڻ جي)

• **چِڙو ج چِڙا**: [ا - مذ] جِهرڪُ، جهرڪيءَ جو نر

* [پرا: چِڊڪ سن: چِٽڪ]

* [مث: چِڙي ج چِڙِيُون]

• **چِڙواءُ**: [ا - مذ] چِڙڻ جو آواز

* [س/ڪرهہ]

• **چَڙَهہ**: [ا - مث] چَڙهِي، اَٿَل، اُڇل

– **چَڙَهہ سُوارِي**: تمام تڪڙو بيٺي پير ويندي ويندي

– **چَڙَهہ سُواري آچڻ**: [اصطلاح] تمام تڪڙو اچڻ، تڪڙ ڪرڻ، تيزي ڏيکارڻ

* بيٺي پير ٿي وڃڻ

• **چَڙُهہ ج چَڙُهہ**: [ا - مذ] چاڙهہ، واڌ، اضافو چاڙهو

* واڌارو، ترقي

* ڍؤ

* هشي

* سيرائيءَ جو منيو

* چَرِ جو ٻوڪر

– **چَڙُهہ ڪرڻ**: [اصطلاح] ڍؤ ڪرڻ، چڱيءَ طرح پيٽ ڀرڻ، خوب پيٽ ڀري کائڻ

* ڪا هڪڙي شيءِ گهڻي انداز ۾ واپرائڻ

* داٻو ڪرڻ، دٻائڻ، هيسائڻ

• **چَڙُهہ**: [ا - مذ؛ مصدر 'چڙهڻ' مان امر] چاڙهہ، ترقي، واڌارو

– **چَڙهڻُ**: [مص - فعل لازمي] مٿي هلڻ، مٿي ٿيڻ
* سَوار ٿيڻ
* اُڀرڻ (سج، چنڊ وغيره)
* ترقي ڪرڻ، واڌارو ڪرڻ
* پَچڻ، تيار ٿيڻ (طعام، ڪاڌو)
* چاق ٿيڻ، اُٿڻ (بيماري وغيره مان)، بچي پوڻ
* اُڏامڻ (جهاز لغو)
* پرجڻ، تار ٿيڻ، چاڙهه اچڻ (درياهه ۾)
* چوٽ رسڻ (وارهار وغيره ۾)
* مهانگو ٿيڻ، گِران ٿيڻ
* تاءُ اچڻ (دهل، ڪمان وغيره کي)
* ٿيڻ (قربان، ٻلي)
* حملو ڪرڻ، ڪاهڻ
* لکجڻ، درج ٿيڻ (بندي يا حساب ڪتاب ۾)
* [پرا: چڍڻ، سن: اچّلن]
* [چَڙهيس چَڙهيا، چَڙهي، چَڙهيُون، چَڙهَندو چَڙهَندا، چَڙهَندِي، چَڙهَنديُون، چَڙهيل]

– **چَڙهاڪَٽ**: [ا - مث] اضافو، واڌارو، چَڙهت
* [س/ات]

– **چَڙهاءُ**: [ا - مذ] چاڙهه
* مهانگائپ، اگهن ۾ واڌ
* سرگم جي آروهي، ستن سرن جو مٿي وڃڻ (سا، ري، گا، ما، پا، ڌا، ني، سا)

– **چَڙهائڻ**: [مصدر 'چڙهڻ' مان متعدي بالواسطه] چاڙهائڻ، مٿي ڪرائڻ
* پچرائڻ، تيار ڪرائڻ (طعام)
* هُشِي ڏيارڻ
* تَرقي وَنائڻ
* [چَڙهيس چَڙهندو چَڙهيل]

– **چَڙهائي ۽ چَڙهائيُون**: [ا - مث] اُچائي، بلندي
* چاڙِهي، ڏاڪڻ
* ڪاهَ، حملو

– **چَڙهائِي ڪرڻ**: [اصطلاح] ڪاهَ ڪرڻ، حَملو ڪرڻ، اگرائِي ڪرڻ

– **چَڙهُ چَڙهان ڪرڻ**: [اصطلاح] وَرِي وَرِي چَڙهڻ، چَڙهڻ واري عمل ۾ جلدي ڪرڻ
* هڪبِئي جي مٿان واڪ ڏيڻ
* حملو ڪرڻ، هلان ڪرڻ
* [س/ات]

– **چَڙهَڪُ**: [صفت] چڙهيءَ لائق (وهٽ)

– **چَڙهَندِي**: [ا - مث] ترقي، اوجُ

– **چَڙهَندِي پانهِين**: [ا - مث] غالب پاسو، ڪثندڙ ٽولي، اڪثريت وارو پاسو

– **چَڙهِٽِي**: [ا - مث] چڙهڻ جو نمونو
* چاڙهي، ڏاڪڻ، سيڙهي
* سواري ڪرڻ جي اُجرت (ڊرائيورن جي اصطلاح ۾)

– **چَڙهِي پَوڻ**: [اصطلاح] ڪنهن بيماريءَ وغيره مان بَچِي وڃڻ
* ڪِريل حالت مان وڏي درجي کي رَسڻ
* ڪنهن عضوي ۾ وقتي طور تي سور پيدا ٿيڻ (بيماريءَ يا ٿڪاوٽ سبب)
* چگي ماڳ رَسڻ

– **چَڙهِي چيلهِ پِجڻ**: [اصطلاح] راند ۾ شڪست ڏيڻ
* غلبو حاصل ڪرڻ، ڪيٿن بہ ڪري غالب ٿيڻ
* طاقتَ سان دَسڻ

– **چَڙهِي وَڃڻ**: [اصطلاح] مٿي ٿيڻ، غالَب پوڻ
* مهانگو ٿيڻ
* ترقي ڪرڻ
* ڪاهي وڃڻ (سواري)

● **چَڙهَتَ**: [ا - مث] ٻئي جي واڪ تي وڏو واڪ (واپارين جو اصطلاح)
* اگرائي
* چڙهائي
* فوقيتَ، احساسِ برتري

- **چڙهَتِ ڪرڻُ**: [اصطلاح] وڌائي واڪ ڏيڻ

※ مقابلو ڪرڻ

※ ڪلهو هڻڻ

※ سرسي حاصل ڪرڻ

• **چڙهَتِي**: [ا - مث] واڌِ

※ اوجُ، ترقي

• **چڙهڪ**: [ا - مث] ويهڪ جي جاءِ تي ٿيل ڦٽ (گهڻي سواري سبب)

• **چڙهو ج چڙها**: [ا - مذ] واڌارو، ترقي

※ چاڙهو، بهتري

※ هشي

※ گول ڪاني (جيڪا ۾ فوت ڪن ڏگهي هجي، جنهن جي وچ ۾ سوراخ ڦاٽل هجي)

※ [س/ل]

- **چڙهو ڏيڻ**: [اصطلاح] هُشي ڏيڻ، چرچ ڏيڻ

※ چاڙهو ڏيڻ

※ وڏو دم دلاسو ڏيڻ

※ سبزباغ ڏيکارڻ

※ مٿي هلڻ، مٿي ٿيڻ

※ سواري ٿيڻ (ڪنهن وهٽ تي)

• **چڙهِي ج چڙهِيُون**: [ا - مث] سُواري (وهٽ تي)

※ حملو، ڪاهَ، جلهه

※ چمَر جو پوڪو (ڪرهَ مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ)

- **چڙهِي ڪرڻ**: [اصطلاح] سواري ڪرڻ

※ حملو ڪرڻ

• **چڙِي ج چڙِيُون**: [ا - مث] ننڍو چڙو، ٽلي

• **چڙِي ج چڙِيُون**: [ا - مث] اَڳِ وِجهڻ لاءِ شلوار جي اُبداڻي جو سوراخ، چيلنگ

※ نَڪَ جو هڪ حصو

※ تڙڪو، اُس

※ [س/ڪره]

※ جهرڪي

※ [هند]

- **چڙِي مارُ**: [صفت] ماري، پکي ڦاسائيندڙ، ننڍا پکي مارِيندڙ

• **چڙِيا / چِڙِيا**: [ا - مث] تاس جو هڪ رنگ، ڦُلو

• **چڙِيان رو ڪيتَرُ**: [ا - مذ] گاهَ جو هڪ قسم

※ [س/ٿ]

• **چُڙِيل**: [صفت - مث] ڏائڻ

※ ڪم بخت، چنڊرِي، نڀاڳِي، نحس

※ [س/ات]

• **چَسَ ج چَسُون**: [ا - مث] سواد، ذائقو، مزو، لذت، چسڪو

※ [ف: چشيدن = چکڻ، سن: چش = ڪائڻ]

※ عادت، هير

- **چَسَ وارو**: [صفت] دوست، قربَ وارو، سجڻ، جنهن سان پيار محبت جو رستو هجي

※ [س/ات]

- **چَسَ وَٺڻ**: [اصطلاح] مزو وٺڻ، سواد وٺڻ، چسڪو وٺڻ

• **چَسائِڻُ**: [مصدر 'چَسڻ' جو فعل متعدي بالواسطہ] چَکائڻ، مزو وٺائڻ، سواد وٺائڻ

※ [چَسيو، چَسَندو، چَسيل]

- **چَسائِتو ج چَسائِتا**: [صفت - مذ] چَس وارو، لَذت وارو، مزيدار، سوادي، لذيذ

- **چَسڻُ**: [مص - فعل متعدي] چکڻ، لذت وٺڻ، زبان سان ذائقو وٺڻ، سواد چکڻ

※ [مص] چَسڻ

※ [امر] چَس

※ [مضارع] چَسيان (ج) چَسيُون، چَسِين (ج) چَسيو، چَسي (ج) چَسِين

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

※ [حال] چَسي ٿو (ج) چَسِين ٿا

※ [حال مث] چَسي ٿي (ج) چَسِين ٿيون

※ [ماضي] چَسيو (ج) چَسيا

※ [ماضي مث] چَسِي (ج) چَسِيُون

※ [مستقبل] چَسَندو (ج) چَسَندا

※ [مستقبل مث] چَسَندِي (ج) چَسَندِيُون

※ [اسم مفعول] چَسيَلُ

• **چِستَ/ چُستَ:** [ا- مث] شِست، نشاني بازي، چِٽَ
– **چِستَ ہڏڻ/ ڪرڻ:** [اصطلاح] نشاني جو ٺيڪ اندازو وٺڻ
• **چُستَ ج چُستُون:** [ا -مث] وينجهرن يا سونارن جو هڪ اوزار، ننڍڙو چمٽو
• **چُستُ ج چُستَ:** [صفت] چالاڪ، ڦُڙت، هوشيار، تکو
❁ [ف]
– **چُستِي:** [ا- مث] چالاڪِي، ڦُڙتِي، تِکائِي
• **چُستو ج چُستا:** [ا- مذ] جانور جو هڪ عضوو، شيردان
❁ [س/ڪوھ/ ف: چستہ]
• **چَسپان:** [صفت] چنبڙيل، چُهٽيلُ، لَڳلُ، ٺَپيلُ
❁ [ف]
• **چَسڪارو:** [ا- مذ] چسڪو چس، سوادُ، ذائقو مزو لذت
❁ [س/ات]
❁ عادت، هير
– **چَسِڪائِڻُ:** [مصدر 'چسڪڻ' مان متعدي بالواسطہ] هير وجهائڻ، ذائقي جي خواهش جاڳرائڻ
❁ ڏارائڻ، چوسائڻ
❁ [چسڪيو چسڪندو چسڪيل]
– **چَسِڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڪنهن کاڌي جي شيءِ لاءِ خواهش ٿيڻ، ڪنهن چوسي جي شيءِ لاءِ پاڻ ۾ عادت وجهڻ
❁ هيراڪ ٿيڻ، چشڪو ڪرڻ
❁ [چسڪيو چسڪندو چسڪيل]
• **چُسڪڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏاٿڻ، چوسڻ
❁ هوريان هوريان ڍڪ ڍڪ ڪري پيئڻ
❁ [س/ل]
– **چُسڪو:** [ا - مذ] کير يا پاڻياٺي شيءِ کي وات سان چڪڻ جي حالت، چوسَ
• **چَسِڪو ج چَسِڪا:** [ا -مذ] چشڪو مزو لَذّت، سواد، ميناج
❁ چوسَ، هير
❁ [سن: چش]
– **چَسڪائي:** [صفت] چسڪو وٺندڙ لَذيذ کاڌن جو هيراڪ، چَٽرُ
– **چَسڪو وٺڻ:** [اصطلاح] سواد وٺڻ، مزو وٺڻ، وَٽ وَٺڻ
• **چُسِڪِي ج چُسِڪِيُون:** [ا -مث] ڍڪ، سرڪي
❁ ٻڪريءَ جو هڪ قسم
❁ [س/ٿ]
• **چَسو ج چَسا:** [ا - مذ] چَس، لَذّت، سواد، ذائقو
– **چَسو ڪرڻ:** [اصطلاح] بازاري شين تي چاهہ رکڻ، چٽو ڪرڻ
• **چَسِي ج چَسِيُون:** [ا - مث] چَس، لَذّت، مزو، سوادُ، ذائقو، چسڪو
❁ هڪ ٻئي جي هٿ تي هنيل تاڙي
❁ ڪيڪار
❁ چمي
❁ محبت وارو هٿ، صلح وارو هٿ
❁ عادَت، هير
– **چَسِي ڏِيڻ:** [اصطلاح] خوشيءَ مان هٿ ڏيڻ
❁ ڪيڪارڻ
❁ چمي ڏيڻ
❁ هڪ ٻئي سان محبت وارو هٿ ملائڻ
– **چَسِي مِلائِڻ:** [اصطلاح] هٿ ڏيڻ، ڪيڪارڻ
❁ ڪوڙ ڳالهائڻ
❁ لٽندي خوشامد ڪرڻ
• **چُسِي:** [ا - مث] ڪوڏين راند ۾ چئن مان ٽن داڻن جي سنڌين پوڻ جي حالت، هڪ داڻي جو اونڌو پوڻ
❁ ٻڪريءَ جو هڪ قسم (جنهن جا ڪن چُسا يا چهڪيل هجن)
• **چَشُ ج چَشُون:** [ا - مث] چَس، مَزو سواد، لذت، چسڪو چوس، ذائقو
– **چَشائِتو:** [صفت] لذت وارو لذيذ، مزيدار، سوادي
• **چَشِڪو ج چَشِڪا:** [ا - مذ] چسڪو مزو سواد، چوس، چَس، لَذّت، ذائقو
• **چَشمُ/ چِشمُ:** [ا - مذ] اَک، نيڻ
❁ [ف]

- **چشم بندِي**: [ا - مث] هٿ جي چالاڪي، هٿ نات
  - * حرفت يا چالاڪيءَ جو پتو نہ پوڻ جي حالت
- **چشم بندِي ڪرڻ**: [اصطلاح] جادو وغيره جي زور تي نظربندي ڪرڻ
  - * خبر هوندي بيخبري ظاهر ڪرڻ
- **چشمِ تر**: [ا - مث] لڙڪن سان ڀريل اک، روئندڙ اک، آليون اکيون
- **چشمِ تنگ**: [صفت] بخيل
  - * ڪنجوس
  - * ڪوتاهہ نگاهہ
  - * چُنجهو
- **چشم پوشِي**: [ا - مث] اَکِ ٻوٽَ
  - * نظراندازي
  - * پرده داري
  - * دَرگذري
- **چشم پوشِي ڪرڻ**: [اصطلاح] اکين سان ڏسي بہ ظاهر نہ ڪرڻ
  - * ڪنهن جي خراب ڪم تي ڄاڻي واڻي پردو وجهڻ
  - * درگذر ڪرڻ
- **چشمِ پيش**: [ا - مث] شرمسار اک
  - * [صفت] شَرميلو، سادو، نيازمند
  - * شَرمندو، شَڪي، شرمسار
- **چشمِ خورده/ چشمِ رَسِيده**: [صفت] جنهن کي بري نظر لڳي
- **چشم داشت**: [صفت] اُميدوار، خواهشمند، ڪنهن شيءِ کي حاصل ڪرڻ لاءِ منتظر
- **چشمِ دَريده**: [صفت] بي حيا، بي شرم، بي ادب، اکين ٻُور
- **چشمِ دِل**: [ا - مث] بصيرت، ڏِگهي نِگاهہ، وڏي نَظر
- **چشمِ رَس**: [ا - مث] منشا، تمنا، آس
- **چشمِ روز**: [ا - مذ] سج، سورج، آفتاب، خورشيد
- **چشمڪ**: [ا - مث] اکين جو اشارو
  - * رمز
  - * رَنجش، شڪر رَنجي
- **چشم و چراغُ**: [ا - مذ] اکين جو نورُ، گهڻو پيارو پٽ، سڪيلڌو
- • **چشمو/ چشما ج چشما**: [ا - مذ] پاڻي (جيڪو قدرتي طرح زمين مان ڦاٽي نڪري)، جهرڻو
  - * [ف: چشم]
  - * عينڪ
  - * هڪڙي وڻ جو قلم ٻئي وڻ ۾ هڻڻ، پيوندڪاري
- **چشما هڻڻ**: [اصطلاح] اکين جا اشارا ڪرڻ
- • **چشُو**: [ا - مذ] ميتَ کي غسل ڏيڻ واري جاءِ
  - * [س/ڪوهہ]
- • **چشِي ج چشِيُون**: [ا - مث] چسِي، مزو، سواد
- • **چغدُ**: [ا - مذ] چٻ، چبرو
  - * [ف]
- • **چُغُلُ ج چُغُلَ**: [صفت] اهو ماڻهو جيڪو هڪڙي هنڌ جي ڳالهہ ٻئي هنڌ ڪري يا هڪڙي جي ڳالهہ ٻئي کي ٻڌائي، ڳلاخور، تهمتَ مڙهيندڙ، لائي ڇائي ڪندڙ، چيٽاپور، چغل خور، ٻڪنو، ٻلڙگويو جوڙٽ
  - * [ا - مذ] اگر يا ٺڪريءَ جو گول ڏُڪر (جيڪو حقي جي ٺوٺيءَ ۾ تماڪ وجهڻ واري سوراخ ۾ رکبو وڃي)
  - * پوڪَ جو ٻهريون ۽ سڪو سنگ ُ نِسريل
- **چُغلپائِي**: [ا - مث] ٻڪنائي، ڏوتيائي، چُغلِي
- **چُغلخورُ**: [صفت] تهمتي، چغليون هڻندڙ، چيٽاپور
- **چُغلِي ج چُغلِيُون**: [ا - مث] ڳلا، غيبتَ، جوٽي، ٻہ ڪنائي، تهمت، لائي ڇائي
- **چُغلِي هَڻڻ**: [اصطلاح] ڳلا ڪرڻ، غِيبت ڪرڻ، لائي ڇائي ڪرڻ، پرائي پچر ڪرڻ، غمازي ڪرڻ
- • **چُغو ج چُغا**: [ا - مذ] چوغو، ڊگهو ڪوٽ
  - * [س/ات: چوغہ]

• **چَقمَقُ ج چَقمَقَ**: [ا - مذ] پٿر جو هڪ قسم (جنهن مان باهه نڪرندي آهي، لوهه کي به ڪشش ڪندو آهي). مقناطيس

* ڪشش، ڇڪ

* [تر: چقمق < چخماق]

'چقمق سڃڻ چشمن تنهنجن، مهميز لڪ ماري وڌا' (صالح شاهه)

– **چَقمَقِي**: [ا - مث] سختي، ڏاڍائي

* وير

• **چُقَندَر**: [ا - مذ] اوبڙ (ڀاڄيءَ) جو هڪ قسم (گرگرو، جهڙو، ڳاڙهسرو ڀاڄيءَ طور ڪم اچي، ذائقي ۾ مٺو ٿئي، هن مان کنڊ پڻ ٺهي، رت صاف ڪندو آهي)

* [ف: چقندر]

• **چَڪُ**: [ا - خاص] ضلعي شڪارپور جي هڪ ڳوٺ جو نالو (جتي ناميارو صوفي درويش سيد ولايت شاهه جي درگاهه آهي، هي ڳوٺ 'هنباهه شريف' يا 'انباهه شريف' جي نالي سان پڻ مشهور آهي)

• **چَڪُ ج چَڪَ**: [ا - مذ] ڏندن جو زور، ڏندن سان چڳ، ڏندن جو زخم

* چباڙو

* جَهٽ، وَچهه، پيچ

* نقشو

* زرعي زمين جو هڪ وڏو حصو

– **چَڪ بندي**: [ا - مث] زمين جي حدن جي جوڙجڪ جو ڪم، سروي، پيمائش

– **چَڪُ پائڻ**: [اصطلاح] ڪنهن جانور، جيت يا ماڻهوءَ وغيره جو چڪ وجهڻ

* جهٽ وجهڻ

* ڏاڙهڻ

– **چَڪَ پوڻ**: [اصطلاح] سور جون سوئيون اُڀرڻ

* ٻُڪَ جا مروٽا پوڻ (پيٽ ۾)

– **چَڪِرُ ج چَڪِرَ**: [صفت] چڪ پائيندڙ، ڏاڙهيندڙ، ڇترو، جهنڊ

'ٽيڙ پنجي چڪرسان' (چوڻي)

– **چَڪُ وِجهڻ**: [اصطلاح] جهٽ وجهڻ، ڏندن سان زخم پهچائڻ

* گرهه ڪائڻ

* فائدي لاءِ ناجائز مطالبو ڪرڻ

* ڪوڙي دعويٰ ڪرڻ

• **چَڪُ ج چَڪَ**: [ا - مذ] ڪنيارن وٽ ڌاتون ناهڻ لاءِ مخصوص قسم جو گول چڪرو (جنهن کي مقرر ضابطي تحت ڦيرائي، چڪ جي مٿان رکيل ڌاتءَ کي گهڙيو ويندو آهي)

* کُوهه جي تري ۾ اوساري رکڻ لاءِ ڪاٺ جو گول چڪرو، ونگ، تلونگ، شهونگ

* [سن]

• **چِڪَ ج چِڪُون**: [ا - مث] گَپ، چِڪڙ، چِڪَڻ، تِرڪِڻ

* گارو

* پوسل، چلڙ

– **چِڪارو**: [صفت - مذ] گَپ وارو، چِڪ وارو، ڌٻڻ وارو

* ذَليل

– **چِڪِرائو**: [ا - مذ] چِڪ، گَپ، راڙو

* [صفت - مذ] گپ وارو

– **چِڪڙُ ج چِڪڙَ**: [صفت] چڪ ۾ ٻريل، چِڪ جهڙو، ميرو، ڪِنو سٽيو ۾ جهڀيل، سٽيو ۽ مٽيءَ ۾ لٿڙيلُ

– **چِڪَ ڪرڻ**: [اصطلاح] گَپ ڪرڻ، گارو ڪرڻ، خرابي ڪرڻ

• **چُڪَ**: [ا - مث] بيماريءَ جو هڪ قسم (چيله ۾ سور جي هڪ بيماري)، چيله ۾ سَٽَ پئجي وڃڻ جي بيماري

* [سن: چِڪا]

– **چُڪَ پوڻ**: [اصطلاح] چيلهه جي ڪنهن رَڳ جو چڙهي پوڻ سبب سور پوڻ

• **چُڪَ ج چُڪُون**: [ا - مذ] غَلطِي، ڀُلَ، خَطا، سَهوَ، ڏوهه، گناهه

* [پرا: چڪ، سن: چيت]

• **چُڪُ ج چُڪَ:** [ا - مذ] سُرمي پيهڻ جي روهي، پيڙي، روهيڙو

* مصالح وغيره پيهڻ جو پٿر

• **چُڪاپيتِي:** [ا - مث] چتاپيتي، مقابلو

* [س/ل]

• **چَڪارُ ج چَڪار:** [ا - مذ] بيماريءَ جو هڪ قِسم (جيڪا عموماً گهوڙن کي ڏو وانگر ٿئي)

* [صفت] چڪر ڏيندڙ، جاسوسي ڪندڙ (چوريءَ لاءِ)، چورن جو همراهه (هيءُ لفظ اڪثر 'چور' سان گڏ استعمال ٿئي 'چورچڪار')

* پيرِ ۾ بدبختيءَ جي نشاني ظاهر ڪندڙ ليڪو

– **چَڪارِي:** [ا - مث] چوريءَ سان گڏ ڪم ايندڙ لفظ 'چوري چڪاري'

• **چِڪارُ:** [صفت] پرپور، پرپل، تمتار، تار

* [ا - مذ] واسطو، تعلق، ڪم

* [س/ڪوهر]

'مون سان تنهنجي ڳالهائڻ جو چڪار ڪونهي'

• **چَڪاسَ:** [ا - مث] جاچ، پرک

* تپاس، معائنو

* امتحان، آزمائش

– **چَڪاسڻُ:** [مص - فعل متعدي] جاچڻ، چڱيءَ طرح ڏسڻ، پرکڻ

* امتحان وٺڻ، آزمائڻ

* تپاسڻ، معائنو ڪرڻ

* چِتائڻ، پڌرو ڪرڻ

* [مص] چَڪاسڻ

* [امر] چَڪاس

* [مضارع] چَڪاسيان (ج) چَڪاسيُون، چَڪاسين (ج) چَڪاسيو چَڪاسي (ج) چَڪاسين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] چڪاسي ٿو (ج) چَڪاسين ٿا

* [حال مث] چَڪاسي ٿي (ج) چَڪاسين ٿيون

* [ماضي] چَڪاسيو (ج) چَڪاسيا

* [ماضي مث] چَڪاسِي (ج) چَڪاسِيُون

* [مستقبل] چَڪاسيندو (ج) چَڪاسيندا

* [مستقبل مث] چَڪاسيندِي (ج) چَڪاسيندِيُون

* [اسم مفعول] چَڪاسيل

– **چَڪاسِي ج چَڪاسِي:** [صفت] چڪاس ڪندڙ، جاچ ڪندڙ

* پارکو

• **چڪاسُ:** [ا - مث] بيماريءَ جو هڪ قِسم (جنهن ۾ پيشاب جا قطرا هروقت چڪندا رهن)، وَتَ ڪَچا ٿيڻ

• **چڪان:** [صفت] ڳاڙيندڙ، وهائيندڙ 'خون چڪان'

* [ف: چڪيدن - ٽمڻ، وهڻ، چڪاندن - ٽمائڻ، وهائڻ، ٽيپو ٽيپو ڪري ڪيرائڻ]

• **چڪائڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪنهن بہ شيءِ کي قرنڦل جي ذريعي ٻاڦ ۾ تهڪائي نڪرندڙ ٻاڦ کي گڏ ڪري پاڻيءَ جي صورت ۾ آڻڻ، عرق ڪڍڻ، اوباري رسُ ڪڍڻ، جوهر ڪڍڻ

* روح ڪڍڻ

* [مص] چڪائڻ

* [امر] چڪاءِ

* [چڪايو، چڪائيندو، چڪايل]

• **چُڪائڻُ:** [مص - فعل متعدي] ختم ڪرڻ، پورو ڪرڻ، بس ڪرڻ

* حدَ ڪرڻ

* فيصلو ڪرڻ

* قيمت پچڻ، اگهه ڪرائڻ

* چڪتو ڪرڻ، ادا ڪرڻ (قيمت، قرض، رقم)، اَدائيگي ڪرڻ

'جاڙ هيڪن چڪايو رات وراڪا ور' (خان زئي)

* [مص] چُڪائڻ

* [امر] چُڪاءِ

* [مضارع] چُڪايان (ج) چُڪايُون، چُڪائين (ج) چُڪايو، چُڪائي (ج) چُڪائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۾ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چُڪائي ٿو (ج) چُڪائين ٿا
* [حال مث] چُڪائي ٿي (ج) چُڪائين ٿيون
* [ماضي] چُڪايو (ج) چُڪايا
* [ماضي مث] چُڪائي (ج) چُڪايُون
* [مستقبل] چُڪائيندو (ج) چُڪائيندا
* [مستقبل مث] چُڪائيندي (ج) چُڪائينديُون
* [اسم مفعول] چُڪايل

• **چُڪائڻُ**: [مصدر 'چُڪڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] چُڪ ڪرائڻ، ڀُلائڻ
* گهٽ ٽڪائڻ، هَڄائڻ
* [چُڪايو چُڪائيندو چُڪايل]

• **چُڪتِ**: [ا - مث] ڪنهن بہ شيءِ جي قيمت متعلق فيصلو
* ختم ٿيڻ، پورو ٿيڻ
* پنهنجي بِلي ڪيَل

• **چُڪتُو**: [صفت] چُڪايل، قيمت ڪٽيل، ملهہ ڪيل
* ڏنل، پيشاربل، اَدا ڪيل (قيمت، قرض، رَقمِ)
* بي باق
* [ظرف] سمورو، سڀ، پورو

– **چُڪتُو ڪرڻ**: [اصطلاح] وَهنوار ڪرڻ (ليکو)
* حساب ڪتاب صاف ڪرڻ
* آخرين قيمت يا رقم مقرر ڪرڻ

• **چِڪتِي ج چِڪتِيُون**: [ا - مث] هُرلي جي ڪاڄڻ ۾ هڻڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ٽُڪر
* هيڙيءَ جي مني کي ڏِڪڻ واري ڪاٺي
* چيچڙي جو هڪ حصو

• **چُڪِجڻُ**: [مصدر 'چُڪڻ' مان فعل مجهول] بس ٿيڻ، ختم ٿيڻ، پورو ٿيڻ
* ٽَڪِجڻُ، ڪُهجڻ، ڪَٽِ ٿيڻ
* [چُڪبو چُڪبو چُڪيل]

• **چُڪ چُڪ ڪرڻ**: [اصطلاح] گُنڪار ڪرڻ
* افسوس ڪرڻ

• **چَڪچَڪو ج چَڪچَڪا**: [ا -مذ] پکيءَ جو هڪ قِسم

• **چَڪچُورُ ج چَڪچُورَ**: [صفت] چڪناچُور، ناس
* زَخمي، گهايل
* وڍيل
* بي آرام
* سخت ٿڪل

– **چَڪچُورُ ٿيڻ**: [اصطلاح] چڪناچور ٿيڻ، پڄي پورا ٿيڻ، جهري پوڻ
* زخمي ٿيڻ
* چاڪن ڪان چُورُ ٿيڻ
* تمام ٿڪجي پوڻ

• **چَڪرِ**: [ا -مث] ناز جو هڪ چَڪرو (جيڪولٺ کي ڦيرائي)، چَڪلِ

• **چَڪرُ ج چَڪرَ**: [ا - مذ] گول، گهيرو، دائرو، گولائي وارو، ورُ
* ڦيري، پنوائي
* [سن: چَڪر]
* باب (ڪتاب جو)، فصل
* شيل، سير، گشت
* هٿيار جو هڪ قسم
* ڪتاري، ترار ڦيرائڻ جي مشق
* مصيبت
* گردش
* چڪرو ڦيٿو
* چڪ
* [ڪنايہ] گڙ بڙ، هيرا ڦيري، اصليت تي پرده پوشي 'هن ڳالهہ ۾ ڪو چڪر آهي' (جملو)

– **چَڪرُ آچڻ**: [اصطلاح] ڦيرو اچڻ، گهمرو اچڻ
* ڦيري ٿيڻ، پنوائي ٿيڻ
* پور پوڻ، خيالن ۾ تبديلي اچڻ

– **چَڪِرائُون:** [صفت] چَڪَر وارو، گولائيءَ وارو، ڦيري وارو

– **چَڪَرُ چَلائي ڇَڏِڻ:** [اصطلاح] مٿو ڦيرائي ڇڏڻ

* وائڙو ڪري ڇڏڻ، حيران ڪري ڇڏڻ

* اَفواهه پکيڙڻ، غلط ڳالهه هَلائي ڇڏڻ

– **چَڪَر دارُ:** [صفت] ڦيري يا وَٽَ وارو

* گول گول

– **چَڪَرُ ڏِيڻ:** [اصطلاح] گهمڻ، سير ڪرڻ

* گهمرو ڪرڻ

* ڦيرو ڏيڻ، وَڪڙ ڏيڻ

– **چَڪَرُ کائِڻ:** [اصطلاح] ڦِرڻ، گردش ڪرڻ

* چڪر ڏيڻ، ٿورو گهمي ڦِري اچڻ

– **چَڪَرُ لَڳائِڻ/ هَڻڻ:** [اصطلاح] گهمڻ، سير ڪرڻ

* هَرهَر اَچڻ، ڦِري ڦِري اَچڻ، وري وري اَچڻ

– **چَڪَرُ ڦندِڻ:** [اصطلاح] گهيرا گهمرا ڪرڻ

* [س/ڪوهه]

• **چَڪَرورتي:** [صفت] اهو راجا جنهن جو رٿ سڄيءَ دنيا تي بنا روڪ گهمي سگهي

* روءِ زمين جو حاڪم

• **چِڪَرَ:** [ا-مذ] وار

• **چِڪَرائُون:** [ا- مذ] پرت جو هِڪ قِسم

• **چَڪِرو:** [ا- خاص] ڪبوتر جو هڪ قسم

* پرت جو هڪ قسم

• **چَڪِرو ج چَڪِرا:** [ا - مذ] گول، گهيرو، چڪرُ ڪابه گول شيءِ، ڦيٿو، چاڪُ

* مانيءَ ٺَڪڻ جو ڪاٺَ جو گول ٺَڪر، ٺَڦِٽو

* [سن: چڪرم = گهيرو]

– **چَڪِرائُون:** [صفت] چڪري وارو، گول

– **چَڪِريدارُ:** [صفت] گول، گولائيءَ وارو، ڦيريدار، گولائيءَ سان

• **چَڪِري ج چَڪِريُون:** [ا-مث] ڪابه گول شيءِ، گهيرو، ننڍو چڪرو

* ٻارن جي هڪ راند جو نالو

* نارَ يا هَرلي ۾ ڪم ايندڙ هِڪَ گول ڪاٺي، ڦيري

* ويڙهه، لڙائي

* بَحث، مقابلو

– **چَڪِري/چَڪِريُون ڏيڻ/ کائڻ:** [اصطلاح] مقابلو ڪرڻ، ويڙهه ڪرڻ

* خوب بحث ڪرڻ

• **چِڪَڙِ:** [ا- مث] چِڪَ، گَپَ

• **چُڪِڙو ج چُڪِڙا:** [ا - مذ] 'چُڪو' جو اسم تصغير، ٿورڙو چُڪو، ڍُڪڙو (ڀنگ يا شرابَ جو)، سُرڪَ

– **چُڪِڙو پيئڻُ:** [اصطلاح] ڍُڪڙو پيئڻ، ڀنگ ڍُڪ پيئڻ، شراب جو ڍُڪ پيڻ، نشيدار شيءِ واپرائڻ

• **چَڪُلو ج چَڪُلا:** [ا-مذ] چَڪروُ

* گول تختو

* مانيءَ ٺاهڻ لاءِ ڪاٺَ جو گول چڪرو، ويلڻ

• **چَڪُلو ج چَڪُلا:** [بنيادي معنيٰ] ٻاهران چڪر ڏيندڙ (جتي هڪ وجي ٻيو اچي)

* [ا-مذ] فحاشيءَ جو اَڏو، لال بازار، ڪوٺو

– **چَڪُلائي:** [صفت - مذ] چڪلي وارو، چڪلي ۾ ويندڙ، حرامڪار، بدڪار، زاني، زنا ڪندڙ، ٻڙوو

• **چَڪُلِي ج چَڪُلِيُون:** [ا-مث] ڇوڪرين جي هڪ راند (ڇوڪريون هٿ هٿن سان ملائي گول چڪرو ٺاهي ڦرنديون آهن ۽ چونديون آهن: 'چڪلي ٻاپان ٻير ڳَسايان ٻيرڙ ڪنهن سهرو تهنجو منهو')

• **چِڪَمُ:** [ا - مذ] سنهي ڪپڙي تي پرت جو ڪم، چڪمدوزي، ڀهمڪ جي مڙهه

* پرت جو هڪ قسم

* [ف: چڪن]

– **چِڪَمدوز:** [صفت] پرت جو ڪم ڪندڙ زريءَ جو ڪم ڪندڙ

* سيم يا زريءَ جو پرت پريل ڪپڙو

– **ڇڪمدوزي**: [ا - مث] زريءَ جو ڪم. پرت جو ڪم

– **ڇڪمي**: [ا - مذ] پرت پريل ڪپڙو

• **ڇڪمو ج ڇڪما**: [ا - مذ] دلبو، دَم دلاسو، فريب، دوکو

– **ڇڪمو ڏيڻ**: [اصطلاح] دلبو ڏيڻ، فريب ڏيڻ، ڪوڙو دلاسو ڏيڻ

• **ڇڪن**: [ا - مذ] پرت جو هڪ قسم. گل بوٽن وارو پرت

* [س/ٺ]

– **ڇڪندوزُ**: [صفت] ڇڪمدوز. گلن بوٽن وارو پرت پريندڙ

– **ڇڪندوزي**: [ا - مث] ڇڪمدوزي. گلڪاري

• **ڇڪناچُورُ/ ڇڪناچُورُ**: [صفت] پڳل، ٽٽل، پرزا پرزا، ٽڪر ٽڪر، پريل، هڏ گڏ جهريل

* ٽڪل، هڃيل

* ناس، چٽ

– **ڇڪناچُورُ ٿيڻ**: [اصطلاح] پرزا پرزا ٿي وڃڻ. ٽڪر ٽڪر ٿيڻ

* هڏ گڏ پچي پورا ٿيڻ. تمام گهڻا گهاءَ رسڻ

* ٿڪجي پوڻ

• **ڇڪنائي**: [ا - مث] سٿپ. چربي

* لَسائي

– **ڇڪنو ج ڇڪنا**: [صفت - مذ] سٿيو. روغني

* لسو. ترڪڻو

* چلڪڻو (ڪاغذ وغيره)

* [مث: ڇڪني ج ڇڪنيون]

* [ا - مذ] ڪپڙي جو هڪ قسم

• **ڇڪني ج ڇڪنيون**: [ا - مث] سوپاريءَ جو هڪ قسم. چالي

• **ڇڪڻ**: [ا - مث] ڇڪ. ڇيڪي گپ. ترڪڻي زمين. ترڪڻ. راڙو

* مصيبت

– **ڇڪڻ بوٽ**: [ا - مث] درياءَ مان مٽي ڪڍڻ جي مشين

– **ڇڪڻ مان ڇڙهڻ**: [اصطلاح] گپ مان نڪرڻ

* مصيبت مان آزاد ٿيڻ. آزمائش مان ڪامياب ٿي نڪرڻ

• **ڇڪڻُ**: [مص - فعل لازمي] عرق نڪرڻ

* ٽمڻ. ٽيپو ٽيپو ٿي وهڻ. ڳڙڻ. سمڻ

* [ف: چڪيدن]

* اُبرڻ. ٿهڪڻ (پاڻي وغيره)

* ڦَٽ جو پوڻ، وغيره چڏڻ

* زخم جو سنت نه چٽڻ

* مرض ۾ گهڻو وقت مبتلا رهڻ

* ڦَٽ اُٿلي پوڻ

'ڇڪي پيا آهن چاڪ، پنهل ڪارڻ پند ۾' (شاهه)

* [ڇڪيس ڇڪيا، ڇڪي، ڇڪيون، ڇڪندس ڇڪندا، ڇڪندي، ڇڪنديون، ڇڪيل]

• **ڇُڪڻُ**: [مص - فعل لازمي] ختم ٿيڻ. پورو ٿيڻ

* ٿڪجڻ. هلاڪ ٿيڻ. ماندو ٿيڻ. بيزار ٿيڻ. فيصل ٿيڻ

* غلطي ڪرڻ. چُڪ ڪرڻ

* [ڇُڪيس ڇُڪيا، ڇُڪي، ڇُڪيون، ڇُڪندس ڇُڪندا، ڇُڪندي، ڇُڪنديون، ڇُڪيل]

– **ڇُڪي پوڻ/ وڃڻ**: [اصطلاح] ٿڪجي پوڻ

* پورو ٿيڻ. فيصل ٿيڻ

* ضعيف ٿيڻ

• **ڇڪو ج ڇڪا**: [ا - مذ] گول شيءِ، ڪنهن شيءِ جو گول ٽڪر

* گِنڊو (ڪونر وغيره جو)

* مڻائي وغيره جو ٽڪر

* ڇميل ڪير جي ٽڪي

• **ڇڪو/ ڇڪون**: [ا - مذ] ميوي جو هڪ قسم

• **ڇُڪو ج ڇُڪا**: [ا - مذ] ڊِڪ، سُرڪ، لَپ ڪن

'ڇُڪو اُنهيءَ چاڻي جو ڇڪي ٿيا ڇريا' (سچل)

• **ڇڪورَ**: [ا - مث] ڳڻتي، اُڻ تڻ، فڪر

* [س/ات]

• **چَڪورُ ج چَڪورَ**: [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم (جنهن لاءِ چيو ٿو وڃي ته چنڊ تي عاشق آهي، خصوصاً چوڏهينءَ جي رات چنڊ ڏانهن اُڏامندو آهي ۽ آخر ٿڪجي ڪري پوندو آهي)

※ تيتر جي قسم جهڙو جابلو پکي (رنگ ڀورو ۽ ڳاڙهي ڪارن پٽن سان)، جابلو تتر

• **چَڪَورو ج چَڪَورا**: [ا - مذ] چَڪِش هڪ پکيءَ جو قسم

• **چَڪِتا**: [ا - مث] مرض جو علاج، بيماريءَ جو دارو درمل

– **چِڪِتا ڪرڻ**: [اصطلاح] علاج ڪرڻ، دوا درمل ڪرڻ

'ٻاڌ ٿي ٻڌن ٻتيون، ٻالثي چِڪيا ڪن' (شاهه)

• **چَڪَٺو ج چَڪَٺا**: [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم (جهنب ۽ پيرن جون آڱريون ٻڌڪ جهڙيون ٿين، پاڻيءَ ۾ به ترِي سگهي، منجهه جهڙو ٿئي، تنهنڪري ڳاڙهو منجهه به چوندس)

• **چَڪِي ج چَڪِيُون**: [ا - مث] گول شيءِ

※ جَنڊ، جانڊاهه

※ اناج جي پيسائيءَ واري مشين

※ صابڻ جي ٽِڪي

※ ٽڏاريل ننڍڙو پوٽو، ٽڏو

– **چَڪِي پِٽڻ**: [اصطلاح] بنياد ڪيري ڇڏڻ، پاڙون پٽي ڇڏڻ

– **چَڪِي هَڻڻ**: [اصطلاح] پوٽو هڪ هنڌان ڪيري ٻئي هنڌ هڻڻ

• **چُڪِي**: [ا - مث] سُرڪِي، سُرڪ، ٿورڙو ڍُڪُ، چُسڪِڙو

– **چُڪِي پيئڻ**: [اصطلاح] ڍِڪڙو پيئڻ، ڇڪو پيئڻ (ڀنگ يا شرابَ جو)

※ [مجازاً] عشق ۾ مبتلا ٿيڻ

• **چَڪِيڪو**: [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم

• **چِڪيو/ چِڪيهُ**: [ا - مذ] ونواهَ ۾ ڪنوارِ کي اُبٽڻ هڻڻ، اُبٽڻ، چيڪُون

※ [س/ڪوهه/ل]

• **چَڪُ**: [ا - مذ] ٻاهريون ڏيکاءُ

※ عيب

※ [س/ات]

• **چِڪَ ج چِڪُون**: [ا - مث] دروازي تي لٽڪائڻ جو پڙدو (جيڪو بانس، تيلين يا ڪاٺن وغيره مان ٺهيل هوندو آهي)، چِڇري، پَتَر

※ [تر: چِق]

• **چُڪَ ج چُڪُون**: [ا - مث] ٽَڪَرُ، ٽَڪِري يا جبل جي ڪنڊ (جيڪا ٻاهر تي نڪتل هجي)، چُڪِي، چوٽِي (جبل يا ٽڪر جي)، چُونهن

※ [س/ڪوهه]

※ اها جاءِ جتان درياءَ موڙ کائي

※ نوڪ، چُهنبَ

※ ذرو

※ لِچ، لغار (عشق جي)

※ رنج، درد، پِيڙا، آزار (عشق جو)

– **چُڪ چُڪِ**: [ا - مث] سورَ جو چُڀڪارُ

※ آنڌِ مانڌِ، بيقراري، بي آرامي

• **چَڪائِڻُ**: [مصدر 'چکڻ' مان متعدي بالواسطہ] سواد وٺائڻ، ذائقو وٺائڻ

※ هيرائڻ

※ [چَکيو چَکندو چَکيل]

– **چَکا چوکِي ڪرڻ**: [اصطلاح] سواد چکڻ، ذائقو وٺڻ

– **چَکائِڻ چُڳائِڻ**: [اصطلاح] رشوت تي هيرائڻ، رشوت ڏيڻ، ناجائز فائدو ڏيڻ

※ ٻکيءَ جي ٻچي (خاص طور تيتر يا چَٽورنءَ کي) دوائون کارائڻ (خفتين جي اصطلاح ۾)

※ [س/ات]

– **چَکَڻُ**: [مص - فعل متعدي] زبان سان ذائقو وٺڻ، سواد وٺڻ

※ ٿورو کائڻ

※ ڪنهن شيءِ جي ڪيفيت معلوم ڪرڻ لاءِ ان کي زبان سان لائڻ

※ [مص] چَکَڻ

※ [امر] چَکِ

※ [مضارع] چَکان (ج) چَکُون، چَکِين (ج) چَکو، چَکي (ج) چَکِين

※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

※ [حال] چَکي ٿو (ج) چَکِين ٿا

※ [حال مث] چَکي ٿي (ج) چَکِين ٿيون

※ [ماضي] چَکيو (ج) چَکيا

※ [ماضي مث] چَکِي (ج) چَکِيُون

※ [مستقبل] چَکَندو (ج) چَکَندا

※ [مستقبل مث] چَکَندِي (ج) چَکَندِيُون

※ [اسم مفعول] چَکِيَلُ

– **چَڪِي چَريو ٿيڻ**: [اصطلاح] چڪيل مزيدار ذائقي کي بارِ بار ياد ڪرڻ
* هِري پَوڻ، هيراڪ ٿيڻ
* چَکڻ کان پوءِ ڪنهن شيءِ جو هميشه مشتاق رهڻ (خاص طور وحيشه عورت سان هڪ ڀيرو ملڻ بعد)

– **چَڪِي لَهڻ**: [اصطلاح] اڳوات سڌ لهڻ
* نتيجو ڌيان ۾ ويهارڻ

• **چَڪَرُ / چَڪَڙُ**: [ا- مذ] ڀَوڻ، چرخي، ڦيري، چڪرو، گهمرو
* [س/ث]

• **چَڪرو ج چَڪرا**: [ا- مذ] پاڪڙو
'جڙهي جو ڪين چڪرين، رچ ۾ چلي چارڻ جو' (ختنگ پٽ)

• **چَڪُرو ج چَڪُرا**: [ا- مذ] ڪاري پاٽيءَ جو چشمو
* [س/ڪوهـ]
* ڪراچي شهر لڳ گبول بلوچن جو ڳوٺ

• **چُڪَڙُ ج چُڪَڙَ**: [ا - مذ] چِڪڙُ، ڪنهن شيءِ جي مٿئين حصي جو ٽُڪر
* [س/ل]
* ڪپڙي جو پلئه، اِڳڙي

• **چَڪڙين**: [ا-مث] پيرت جو هڪ قسم
* [س/ث]

• **چَڪَس ج چَڪَسُون**: [ا- مث] اَڪِ
* [سن: چڪش' = اڪ]

• **چَڪُ مَڪُ**: [ا - مذ] سينگار، سِينڌ سُرمو، هار سينگار، ٺاهه ٺوهه (بدن، ڪپڙي لٽي جي)

– **چَڪُ مَڪُ ڪرڻ**: [اصطلاح] هار سينگار ڪرڻ، سينڌ سرمو ڪرڻ

• **چَڪَنُ ج چَڪَنَ**: [ا - مذ] چَخَنُ، لاڏ، نخرو، ماٺو ناز، نخري سان ڳالهائڻ، تالبازي

– **چَڪنائِي ج چَڪنائِيُون**: [ا- مث] اَنگلُ، نَخرو، چخنُ

– **چَڪنائِيُون ڪرڻ**: [اصطلاح] نخرا ڪرڻ، انگل ڪرڻ، ترڪتال ڪرڻ
* ڪوڙا بهانا ڪرڻ

• **چَڪِي (چاڪِي)**: [ا- مث] چس، چشڪو ساءُ، سواد، ذائقو
* ڪنهن شيءِ جو ٿورو حصو

• **چُڪِي ج چُڪِيُون**: [ا - مث] ڪنڊ، جبل يا ٽڪر جي نڪتل ڪنڊ
* چڪ، ٿوري شيءِ، ذرو
* عيوضو، بدلو
* مفت ۾ بِنَ سِن
* ڪوڏين راند ۾ هارائيندڙ تي هڪ ڪوڏيءَ جو ڏنڊ
'جيڪي چڪي، تان چڙهيا، تن ميوي مٺ پريا'

• **چِڪِيا ج چِڪِيائُون**: [ا- مث] اُها باهِ جنهن ۾ هندو مردي کي ساڙين، مچُ، آڙاهُ، ڏاگهه، چِتا، باهه
* [هند: چِتا = باهه]

• **چَڪِي مَڪِي**: [ا - مث] باهريون زيب زينت، ڏيک ويک، ٺاهه ٺُوهه
'مَعان چڪي مڪي، اندر ٻڙ ڏکي'
* ناجائز ڪمائي (رشوت وغيره)

– **چَڪِيو مَڪِيو**: [صفت - مذ] سينگاريل، ٺهيل ٺڪيل، هار سينگار ڪيل

• **چُڪِتو**: [صفت] گيهه ۾ ڪنيل ڪڻي، چُوري
* [س/ث]

• **چَڪِڙُڻُ**: [مص - فعل متعدي] طعنو ڏيڻ
* ٻارَ جو ماءُ جي ٿڃ پيئڻ، جانورَ جي ڦُرَ جو ڏائڻ
* [س/ث]
* [مص] چَڪِڙَڻ
* [امر] چَڪِڙ
* [چَڪڙيو، چَڪڙندو، چَڪڙيل]

• **چَڳَ ج چَڳُون**: [ا - مث] وارن جي چڳ، چوٽي، ڳُنڌ، چَٽي، جٽا، وارن جو ڇڳو
* مٿي جي وارن جي ڦِبي (جا مرشد، مريد جي وارن مان نشاني لاءِ ڪپيندو آهي)
* [س/ل]
* سُنڌ جو مُڇو، ٻڌي
* ذرو، حصو

– **چَڳَ وَڌائِڻُ**: [اصطلاح] وارن جو مچو ڪپائڻ
* مريد ٿيڻ

– **چَڳَ وَڌيو ج چَڳَ وَڌيا**: [اصطلاح] جنهن جي چڳ وڌيل هجي
* مريد، معتقد، خاص خدمتگار

– **چَڳِيَرُ**: [صفت] چَڳَنِ وارو، ڄَتيرُ، ڏِگهَن وارن وارو

• **چَڳُ ج چَڳَ**: [ا - مذ] مانيءَ جو هڪ قسم، چِلو (جانورن جي اٽي جو)

• **چَڳِڙَ ج چَڳِڙُون**: [ا - مث] چڪَ (واتَ سان ٻُبي ڪي)، چوسَ

– **چَڳِڙائِڻُ**: [مصدر 'چڳڙڻ' مان متعدي بالواسطه] ڏارائڻ (ٿج)، ٻبو پيئارڻ، چوپائڻ، پوريان گهوٽا پيئارڻ
* [چڳڙيو چڳڙوندو چڳڙيل]

– **چَڳِڙجَڻُ**: [مصدر 'چڳڙڻ' مان فعل مجهول] ٻُبا ڏائجڻ
* سخت سيڪت ملڻ
* [چڳڙيو چڳڙيو چڳڙيل]

– **چَڳِڙجي وَڃڻُ**: [اصطلاح] ٿڻَن مان کير ڏائجي وڃڻ
* سُڃو ٿيڻ، سڀ ڪجهه ڦُرجي وَڃڻ
* خالي ٿي وَڃڻ
* سخت سزا ملڻ

– **چَڳِڙَ ڏيڻ**: [اصطلاح] ٻُبو ڏائڻ، ٿورا گهوٽا ڏائي وَٺڻ

– **چَڳِڙَڻُ**: [مص - فعل متعدي] چوسڻ (ٻبو)، ڏائڻ، چوپڻ، ٻبي (ٿڻ) ۾ رهيل پوريان گهوٽا ڏائڻ
* [مص] چَڳِڙَڻ
* [امر] چَڳِڙ
* [چڳڙيو چڳڙوندو چڳڙيل]

• **چِڳِڙُ**: [صفت] سَٽَيَ ۽ مِٽيءَ مليل، سَٽَيَ ۾ جهيڀلُ
* [س/ل]
* [ا - مذ] چِيڙُهه
* گَپَ، چِڪَ

• **چُڳِڙ**: [ا - مذ] ڪِرڙَن جي ڪَچي ٻُونگَرَ (جيڪا گهوڙي جانورن جي ڦَنَن تي ڪِيئَنِ مارڻ لاءِ رکندا آهن)
* [س/ڪوهه]

• **چِڳِڙدو ج چِڳِڙدا**: [ا - مذ] گَپ چِڪ، گپڙاٽو

• **چِڳَڻُ**: [مص - فعل لازمي] چِڪڻُ (الت)، پَرچڻ (زخم)
* [س/ل]
* [چِڳيو چِڳيا، چِڳي، چِڳيُون، چِڳندو چِڳندا، چِڳندِي، چِڳنديُون، چِڳيل]

• **چَڳُهه ج چَڳَهه**: [صفت] يار، سينڌو، چڳهوٽو
* عورت جو آشنا
* ڏندو ڏوٽو، ٿلهو متارو
* نِڪمو، ٽوڙِيي

• **چِڳُهه**: [صفت] سَٽَيَ ۾ جِهبَ، رِچيَلُ، گيهه ۾ ٻِڏَلُ
* [س/ڪوهه]

• **چُڳَهه**: [ا - خاص] هندن جي هڪ ذات جو نالو

• **چُڳُهه ج چُڳَهه**: [ا - مذ] گهبَ، چِٻَ (ڦانهه ۾)، جهبڪ
* سوراخ
* نِشان (ڏڪ جو)
* ماتا جو داغ
* ڪَڏ

– **چُڳَهه چُڳَهه**: [ا - مذ] گهَبَ، ڪَٻَ
* سوراخَ
* منهن تي ماتا جا نشان
* داغَ داغَ

– **چُڳِهرُ**: [صفت] چڳهه چڳهه وارو، چڳهن وارو
* داغدار
* ماتا جي داغن وارو

– **چُڳَهڻُ**: [مص - فعل متعدي] چُڳهه ڪرڻ
* چُيڻ، لڳڻ
* ماتا جا چُڳهه چُڳهه ٿيڻ
* [مص] چُڳَهڻ
* [امر] چُڳِهه
* [چُڳهيو چُڳهندو چُڳهيَل]

• **چُگھڙُ ج چُگھڙَ:** [ا- مذ] ڪِرڙ جي ٻُونگَر يا مور، ڳُونج
* [س/ڪوهہ]
• **چُگھنو ج چُگھنا:** [صفت - مذ] ڏٿو مٿو، ٿلهو متارو، ڏنڊو مستنڊو
* [س/ات]
* [مث: چُگھني ج چُگھنيُون]
• **چُگھو ج چُگھا:** [صفت - مذ] ڏٿو مٿو، ٿلهو متارو، سٽرَ وٽن دونسو جاننو
* [مث: چُگھي ج چُگھيُون]
• **چَگھوٽو ج چَگھوٽا:** [صفت - مذ] چَگھہ، يار
* [مث: چَگھوٽي ج چَگھوٽيُون]
• **چَڱيلائي ج چَڱيلايون:** [ا - مث] تندرستي، چاقائي، سُگھائي، هٽ سجائي
* [سن: چنگ]
• **چَڱيڙُ:** [صفت] چڱو
* [س/ات]
• **چَڱمڙسِي ج چَڱمڙسِيُون:** [ا - مث] ڀلمانسِي، چڱماڻھپي، چڱو سپاءُ
* فياضي
* نيڪ نيتي
• **چَڱو ج چَڱا:** [صفت - مذ] سٺو، موچارو، عمدو، ڀلو، اوگھو، چوکو، نيڪ، سٺرو
* خوش، تندرست، چاق
* فائدو، نفعو
* وَڌيڪ، گھڻو، جَھجھو
* [مث: چَڱي ج چَڱيون]
* [ضد: لڱو]
* [ح - ندا] ڀلا هاڻي!
– **چَڱائي ج چَڱايون:** [ا - مث] سُٺائي، چوڪائي، نيڪي، ڀلائي

– **چَڱِڙو:** [صفت - مذ: چڱو جو اسم تصغير] ٺيڪ، چڱو، چڱيرو
– **چَڱو ڀلا:** [ح - ندا] ڳالهہ يا بَحَث کي ختم ڪرڻ وارو ٻول، چڱو في الحال ڳالهہ ختم ٿي ڪجي
* موڪلائڻ جو لفظ
چڱو ڀلا هاڻي هلون ٿا
– **چَڱو ڀلو ج چَڱا ڀلا:** [صفت - مذ] بلڪل خوش، تندرست، چاق، صحتمند
* ٿلهو متارو
* سچو سارو
* سکيو ستابو، سَگر ماڻهو
* [مث: چَڱي ڀلي ج چَڱيُون ڀليُون]
– **چَڱو چوکو ج چَڱا چوکا:** [صفت - مذ] سٺو، عمدو (ڪاڌو يا طعام)
– **چَڱو چوکو کائڻ:** [اصطلاح] سٺو ڪاڌو کائڻ، سٺيو ڪاڌو کائڻ
– **چَڱو مٺو ج چَڱا مٺا:** [صفت - مذ] ڀلو بڇو، سٺو خراب
* دوست دشمن
* کرو کوٽو
– **چَڱي ج چَڱيُون:** [صفت - مث] سٺي، ڀلي
* نيڪيءَ جو ڪم
– **چَڱِيان:** [ظرف] چڱي نموني سان، بهتر طريقي سان، چڱيءَ طرح
– **چَڱي ڀڏائڻ:** [اصطلاح] موزون جواب ڏيڻ
* سِڌي ڀڏائڻ، منهن تي سچ چئي ڏيڻ
– **چَڱيرو/ چَڱيڙو:** [صفت - مذ] موچارو، سٺو، چوکڙو
– **چَڱيءَ طرح:** [ظرف] چڱي نموني، سٺي طريقي سان
* گھڻي انداز ۾
* ٺاهي ٺوکي
– **چَڱي ڪرڻ:** [اصطلاح] سٺو ڪم ڪرڻ، نيڪي ڪرڻ
* ٺورو ڪرڻ، احسان ڪرڻ
* [ڪنايہ] تعدي ڪرڻ، جنَ ڪرڻ، ويڌن ڪرڻ

• **چَلِ:** [ا - مث] لَهَر، تَرنگ، موجَ
* هڪجهڙائي، يڪسانيَتَ

• **چَلُ:** [مصدر 'چلڻ' مان اسم] دَستور، رواج، هلت چلت، وهنوار
* هَلڻُ، روانو ٿيڻ، رمڻ
* چَرڻ، چالُو ٿيڻ، گهمڻ
* مرڻ، رحلت ڪرڻ، وفات ڪرڻ

— **چَلُ ڪرڻ:** [اصطلاح] هليو وڃڻ

— **چَلُ ڪرِ:** [ح - ندا] بلاشڪ هليو وَڃ!، هاڻي ٽَر!

• **چِلَ:** [ا - مث] گَبَ، گارو
* ٻاڙي
* اَنَ يا گاهَ جي پَري، چِلي

— **چِلَ ٻڌڻ:** [اصطلاح] ڏاچيءَ جي مَٿَلَ ڦُر ڪي ٻئي ڦُر تي ٻڌِي ڏاچيءَ کي ميڙڻ

• **چِلُ:** [ا - مذ] ٻاجهيءَ جو هڪ قِسم
* گاهَ جو هڪ قِسم
* [س/ات/ٿ]

• **چُلَ ج چُلُون:** [ا - مث] هلڻ جو نمونو، چالِ
* ڪُتي جو پَنڌُ، لَرُ
* [س/ڪوهه]

• **چَلاڪو ج چَلاڪا:** [صفت - مذ] چالاڪ، هوشيار
* لُچو، شودو، بَدمعاش، بَدگو، گاريل، بَدڪار
* [مث: چَلاڪِي ج چَلاڪِيُون]

• **چَلامانُ:** [ا - مذ] هَلَتِ چَلَتِ، رَسم رَواج، هَلي چَلي
* ڏيتي ليتي، ڪاپو
* [س/ل/ سن: چلايمان]

• **چَلانچِي ج چَلانچِيُون:** [ا - مث] چليمچي، گينڊِي، هٿن ڌوئڻ لاءِ ڪتب ايندڙ ٿانءُ
* [تر]

• **چَلاڻُو:** [ا - مذ] چالاڻو، رِحلَتَ، اِنتقال، مرڻ، رحلت ڪرڻ، وفات ڪرڻ
* هَلَڻُ، رَوانگِي، روانو ٿيڻ، رمڻُ، چرڻ، گهمڻ
* چالو ٿيڻ

• **چَلاءُ:** [ا - مذ] چال، هَلَتِ
* دَستور، رَواج، رَسم

— **چَلائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] هَلائڻ، گهمائڻ
* چورڻ، حَرڪت ۾ آڻڻ
* [مص] چَلائڻ
* [امر] چَلاءِ
* [مضارع] چَلايان (ج) چَلايُون، چَلائين (ج) چَلايو، چَلائي (ج) چَلائِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چَلائي ٿو (ج) چَلائِين ٿا
* [حال مث] چَلائي ٿي (ج) چَلائِين ٿيون
* [ماضي] چَلايو (ج) چَلايا
* [ماضي مث] چَلائي (ج) چَلايُون
* [مستقبل] چَلائِيندو (ج) چَلائِيندا
* [مستقبل مث] چَلائِيندي (ج) چَلائِينديُون
* [اسم مفعول] چَلايَل

— **چَلائُو ج چَلائُو:** [صفت] چالُو رواجي، هلندڙ
* چَلتو
* ڪم ٽِڪائو
* عارضِي ڪم جهڙو ناپائيدار

• **چَلَتِ:** [ا - مث] رِيت، رِسم، وِهنوار، ۾ هَلي چَلي
* اٿي ويهڻي
* ڍنگ، نمونو
* عادَتَ، لَڇڻ

• **چِلتَرِ:** [ا - مث] دوهه، ٺَڳِي
* [س/ل]

• **چَلتو ج چَلتا:** [ا - مذ] هٿ جو اشارو يا لوڏو
* چِڙهو رِيٽ
* لالچ
* رواج، چالو
* ڪاپو (ڪنهن شيءِ جو)
* راند ۾ بلور جو ڌڪ
* ڍولڪ يا طبلي جي ٿَپي، ٺيڪو، ڌرتِ
* [(1) سن: چلَن، (2) سن: چلت]

– **چَلتو ٻڌڻ:** [اصطلاح] ڦسلائڻ، ڀرغلائڻ

– **چَلتو پُرزو:** [صفت] وڏو چالاڪ، حريف، حرفتي، ڦڙت

– **چَلتيبازِي:** [ا - مث] چالاڪِي، بازيگري

• **چَلتُو:** [صفت] چالُو، چالُو عارضي، رواجي، معمولي

• **چِلتو:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم

• **چَلَتُ ج چَلَتَ:** [ا - مذ] دولاب، فريب، ڏوڪو، حرفت بازي، ٺڳي، هٿ جي چالاڪي

* سنسار، جڳ جهانُ

– **چَلَتُ ٻَڌڻ:** [اصطلاح] اتفاق ٿيڻ

* حساب ٿيڻ

• **چَلپَلِ:** [ظرف] جهٽ پٽ، يڪدم

'دشمن دين جي واهڻ لاءِ جست چلپل چاليون' (عارف)

– **چَلپَل جو چَٽڪو:** [ا - مذ] ٿوري وقت جو ڏيکاءُ طِلسمي کيل، شعبده بازي، عارضي ڏيکاءُ

• **چَلَرُ:** [ا - مذ] جَجهو گاهه پاڻي

* [س/ل]

• **چِلَرُ / چِلَڙُ:** [ا - مث] ڏٻڻ واري جاءِ، چِڪڻ، گپ، راڙُو ڏٻڻ

• **چَلَرو ج چَلَرا:** [ا - مذ] هَلُ، گوڙ، گمسان، چرپر

* [س/ڪوهہ]

• **چِلِڙُ:** [صفت] ريزو، ريزگاري

* ڪُليو چڙيو

* خَسيس

– **چِلِڙُ واپارُ:** [ا - مذ] ريزِڪي واپار، معمولي ڏيتي ليتي

• **چِلِڙو ج چِلِڙا:** [ا - مذ] چِلو، ڪڻڪ يا چانورن جي اٽي جو گيهه ۾ تريل لولو، نَرم ماني

• **چَلغُوزو ج چَلغُوزا:** [ا - مذ] سُڪل ميوي جو هڪ قِسم، نيزو

* [ف: چلغوزه]

• **چِلِڪَ ج چِلِڪُون:** [ا - مث] تَجلي، روشني، چمڪو

* پڀڪو

* زريءَ جو چُورو، زيڪ

– **چِلڪاٽُ:** [ا - مذ] چلڪو، چمڪو، تَجلو، جَرڪَ

– **چِلِڪائڻ:** [مصدر 'چِلڪڻ' مان متعدي بالواسطہ] روشن ڪرڻ، چمڪائڻ، اُجارائڻ

* [چِلڪيو چِلڪندو چِلڪيل]

– **چِلِڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] چمڪاٽ ڪرڻ، چلڪاٽ ڪرڻ، چمڪڻ، جَرڪڻ، تَجلا ڪرڻ

* [چلڪيو چِلڪيا، چلِڪي، چِلڪيُون، چِلڪندو چِلڪندا، چِلڪندِي، چِلڪندِيُون، چِلڪيل]

– **چِلِڪٽو ج چِلِڪٽا:** [صفت - مذ] چمڪا ڪندڙ، چلڪندڙ، جرڪٽو، چمڪٽو، چمڪندڙ، روشن

* [مث: چِلڪِٽِي ج چِلڪِٽِيُون]

– **چِلڪو ج چِلِڪا:** [ا - مذ] چَمڪو، چمڪاٽ، تجلو

• **چِلِڪارڻ:** [مص - فعل لازمي] وڄ وانگر تِکو وڃڻ، تيز وڃڻ

* [س/ڪوهہ]

* چمڪاٽ ڪرڻ، چلڪاٽ ڪرڻ، چِمڪڻ، جرڪڻ، تجلا ڪرڻ

* [چِلڪاريو چِلڪاريا، چِلڪارِي، چِلڪارِيُون، چِلڪارِيندو چِلڪارِيندا، چِلڪارِيندِي، چِلڪارِينديُون، چِلڪاريل]

• **چَلِڪَتِ:** [ا - مث] ريتِ، رَسَمَ، پِر، هَلِي چَلِي، چلت، چِلگت

* جهاز ۾ مال جي ڀرائي

• **چَلِگَتِ:** [ا - مث] ريت، رَسَم، پَر، هلي چلي

* [(1) سن: چل يا چلن (2) سن: چلِت]

• **چِلمَ/چِلَمَ ج چِلمُون:** [ا - مث] تماڪ ڇڪڻ لاءِ ٻُگهي نڙ وارو وڏو حقو

* [ف]

– **چِلمائِي:** [صفت] چِلم سان منسوب، چِلمون وڪڻندڙ

* چلم ڇِڪيندڙ

– **چِلمَ تازِي ڪرڻ:** [اصطلاح] چِلم ۾ نئون پاڻي ڀانڊا وجهي دکائڻ

* نئين سِر ڪم کي شروع ڪرڻ

• **چِلمائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] لنوائڻ
* خراب ڪرڻ
* [س/ات]
* [مص] چِلمائڻ
* [امر] چِلماءِ
* [چِلمايو چِلمائيندو چِلمايل]

• **چِلمچي ج چِلمچيُون:** [ا - مث] ڌاتوءَ جي ٿانءَ جو هڪ قسم (هٿن ڌوئڻ لاءِ)
* [س/ات]

• **چِلَمَردو/ چِلَمَڙدو ج چِلَمَردا/ چِلَمَڙدا:** [ا - مذ] هَني ۽ ويهڪ واري جاءِ تي لڳل چمڙو
* [ف: چل مردان]

• **چَلمَليدو:** [ا - مذ] سٺيو ڪاڏو، مليدو، ترپل، پڳَل، بوڙ پلاءُ، سنو ڪاڏو، مزيدار طعام، ڪاچ، خورمو، ستَ رڇي
* ڪند، اٽي ۽ گيهه مان ٺاهيل ڪاڌو، چورمون، چوري، ڪُٽي، ماجونُ، مهتيل، ماني، ٻُسري، ڪُٽي

• **چَلَن:** [ا - مذ] چانديءَ جو سِڪو پٺاڻن جو (جيڪو ميرن جي حڪومت ۾ رائج هو)

• **چَلَڻُ:** [ا - مذ] هَلت چَلت، وهنوار، رواج، ريت
* [مص - فعل لازمي] هلڻُ، روانو ٿيڻ، رمڻ
* گهمڻ
* ڇرڻ، چالو ٿيڻ
* مرڻ، رحلت ڪرڻ، وفات ڪرڻ
* [(1) سن: چل يا چلن، (2) سن: چلت]
* [چليو چلندو چليل]

– **چَلَن چُڪڻ:** [اصطلاح] ضعيف ٿي وڃڻ
* چَرڻ کان بس ٿيڻ، هلڻ کان هَلاڪ ٿيڻ

• **چَلَٽِت:** [ا - مث] سينگار جو هڪ اصطلاح
* زمين تي چرندڙ جنسن جا جملي جيتَ
’مهندا محبوبن جي آهي، چلٽت اٿين چڪار‘ (ڪبير شاهه)

• **چِلو ج چِلا:** [ا - مذ] ڪمان جي زهه، وتر
* [ع: ف: چهل، يا چِل - چاليهه]
* عبادت يا وظيفي جو مقرر ڪيل مدو (جيڪو اڪثر چاليهه ڏينهن ٿئي)
* حدَ مقرر ڪيل گول دائرو
* مانيءَ جو هڪ قسم، پنڙي اٽي مان گيهه ۾ تريل ماني

– **چِلو ڪچائڻ/ ڪڍڻ:** [اصطلاح] چاليهه ڏينهن هڪ هنڌ ويهي عبادت ڪرڻ ۽ وظيفو پڙهڻ
* تڪليف ڪاٽڻ

– **چِلي ۾ هُجڻ:** [اصطلاح] پرهيز ۾ هجڻ، ڪنهن خاص حالت ۾ (هڪ هنڌ ويهي) رهڻ

• **چِلُوسِي:** [صفت] بلڪل ڏٻرو (ماڻهو)
* چمچو، چاپلُوس
* [س/ات]

• **چِلولو ج چِلولا:** [صفت - مذ] هلڪيءَ دل وارو، ننڍڙي گنجيءَ وارو، ٽرڙو
’سي چلولا چِٺِن، جيڪي دَر دَر لائن دوستي‘ (شاهه)
* لاڏلو، اَلبيلو، چنچل، دادلو، ڪيچلو، چچلو
’تنهنجي صورت ڏسي چنڊ ٿي چلولو چنڊ سان ڪُلَ ستارا به ٿا رقص ڪن‘ (مقصودگل)
* چرڙيو، مستانو
* بي وفا
* ڦرٽو گهرٽو، گهٽ حوصلي وارو، جنهن ۾ فيصلي جي قوت نه هجي

– **چِلولائي ج چِلولائيون:** [ا - مث] اَلبيلائي، لاڏلائي، چنچلائي
* چرپائي
* هلڪڙائپ

• **چَلهُ ج چَلهَ:** [صفت] گهڻ ڪائي پيٽ، پيٽي
* سست، ڍرو، ڪاهلُ
* وڏو واهه، ڪنڌ
* [س/ٿ]
* ڪير جو ٿڻ ۾ پر، اوهڙ (مينهن جو)

• **چِلَمَ:** [ا - مث] گَبَ، چِڪَ، ڏٻڻ، گپڙاٽو

٭ ريزو، ڪُليو، چڙيو

٭ [صفت] خسيس

• **چِلَمَ:** [ا - مث؛ مصدر 'چِلهڻ' مان اسم] چِٽَ، چِپَ، مهٽو

٭ سَٽَ، ڪَٽ

– **چِلهائِڻ:** [مصدر 'چِلهڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] چِٽائڻ، چِپائڻ

٭ مارائڻ، سَٽائڻ

٭ [چِلهيو، چِلهندو، چِلهيل]

– **چِلهجَڻ:** [مصدر 'چِلهڻ' مان فعل مجهول] چِٽجڻ، چِپجڻ

٭ ڪٽجڻ

٭ [چِلهيو، چِلهبو، چِلهيل]

– **چِلهجي پَوَڻ:** [اصطلاح] چِٽجي پوڻ، چِپاڙجي وڃڻ، رهڙجي پَوَڻ

– **چِلهَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چِٽڻ، چِپڻ، چِتاڙڻ

٭ گهوٽڻ، رَگڙڻ، مَهٽڻ

٭ مارڻ، سٽڻ

٭ ڪنجڻ

٭ ٺمي پوڻ

٭ [مص] چِلهَڻ

٭ [امر] چِلهِ

٭ [مضارع] چِلهيان (ج) چِلهيُون، چِلهين (ج) چِلهيو، چِلهي (ج) چِلهِين

٭ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

٭ [حال] چِلهي ٿو (ج) چِلهِين ٿا

٭ [حال مث] چِلهي ٿي (ج) چِلهِين ٿيون

٭ [ماضي] چِلهيو (ج) چِلهيا

٭ [ماضي مث] چِلهي (ج) چِلهيُون

٭ [مستقبل] چِلهيندو (ج) چِلهيندا

٭ [مستقبل مث] چِلهيندي (ج) چِلهينديُون

٭ [اسم مفعول] چِلهيَل

• **چُلِهِ ج چُلِهِيُون:** [ا - مث] باهِ ٻارڻ جو هنڌ، چلهو رڌڻ جي جاءِ

٭ باهِ ٻارڻ لاءِ مِٽيءَ جي ٺهيل آڳيٺي

٭ [سن: چل، چلي]

– **چُلِهِ تي مُتَڻ:** [اصطلاح] بي حيائيءَ جو ڪم ڪرڻ، نمڪ حَرامي ڪرڻ، بي شناس ٿيڻ

٭ [س/ڪوهه]

– **چُلِهِ ٿيڻ:** [اصطلاح] دوڏو قِسي اک ۾ اندر پيهي وڃڻ

– **چُلِهِ مُتِڻو:** [صفت - مذ] بدعادتو، اٺاسو، بي غيرت، نمڪ حرام، ڪمينو

– **چُلِهِ وَٽو ج چُلِهِ وَٽا:** [ا - مذ] مارنگ

• **چَلمتو:** [ا - مذ] ريشمي ڪوٽ

• **چَلَمَرَ ج چَلَمَرُون:** [ا - مث] چِٽُن ڪوڏين سان کيڏڻ جي هڪ راند، چنر راند، چلهر راند ۾ چِٽُن ڪوڏين جو داءُ

• **چَلَمرُ:** [صفت] نِڪمو ماڻهو

٭ [س/ات]

٭ ٿلهو ٿيٿو

٭ مضبوط

– **چَلَمِري:** [ا - مث] نِڪمن ماڻهن جي ٽولي

• **چِلَمِڙ:** [ا - مث] چِڪَ، گَبَ

٭ [س/ات/ل]

• **چَلمو ج چَلما:** [ا - مذ] ڪَڏَ، ڪَڏو چَري

٭ وَڻ کي پاڻي ڏيڻ لاءِ ان جي چوڌاري ڪَڏَ، ٻورن جي پاڻي پيئڻ لاءِ ڪَڏَ، گاري لاءِ ٺاهيل ڪَڏَ

٭ پاڻيءَ جو دٻو

٭ ڪنهن ٻه پکيءَ جو ٻچو (خصوصاً تِتر ۽ ڪڪڙ وغيره جو)، جوزو

٭ [صفت] گهٹو کائيندڙ پيٽي، پيٽُرُ

٭ ٿلهو

٭ سست

• **چِلھو ج چِلھا:** [ا- مذ] گَبَ، گبڙاٽو
* [س/ات]
* [صفت - مذ] سست
* وائڙو
* [مث: چِلھي ج چِلھيُون]

• **چُلھو ج چُلھا:** [ا- مذ] باھِ ٻارڻ جي جاءِ، ڪورو رَڌَ پچاءِ جي جاءِ، چلھو رَڌڻ جي جاءِ

– **چُلھا چوڙِ چاڙھڻ:** [اصطلاح] گھڻو رَڌ پچاءُ ڪرڻ

• **چِلھي ج چِلھيُون:** [ا- مث] چلي
* [س/ات]

• **چِلِي ج چِلِيُون:** [ا- مث] وَھڻَ تي بار کڻڻ لاءِ ڪٿي يا ڪپڙي جي ٺاهيل خُرڙين
* ڪاٺين جو گَنڍو پري

• **چَلِيپا:** [ا- مث] 'صليبَ' جي بگڙيل صورت، ھنڌيڙي جو (+) جو نشان (جيڪو عيسائين وٽ پاڪ نشان ليکيو ويندو آھي ڇاڪاڻ ته اھڙي ڪاٺيءَ تي حضرت عيسيٰ عليه السلام جن کي لٽڪايو ويو ھو)
* [ف]
* [صفت] ڏنگو ڪج

• **چَليمچي:** [ا- مث] چلمچِي، گينڊِي
* [س/ات]
* [صفت] نوڪر، خدمتگذار (خاص ڪري جيڪو چِلمَ تازي ڪندو ھجي)

• **چَمُ ج چَمَ:** [ا- مذ] کَلَ، چَمڙي، پوست
* چمڙو، چوڙو
* [پرا: چمَ، سن: چرمن: چرم، ف: چرم]
* [صفت] سخت، ڏاڍو، چيڙھو

– **چَمَ جُونءِ:** [ا - مث] جُونءِ جو ھڪ قسم (جيڪا چمڙيءَ ۾ ويھي رھي)

– **چَمُ چاڙھڻ:** [اصطلاح] لڪڙَ يا ڪنھن شيءِ تي چمڙي جو پوش چاڙھڻ

– **چَمُ چِچڙُ:** [ا- مذ] جيت جو ھڪ قسم (جيڪو جانورن جي کل ۾ چنبڙي پوي ۽ رت پيئي)، چِچڙُ
* [صفت] ڪنجوس
* گِڪ، نه ڇَڏَ (جيڪو چنبڙي پوي ۽ پوءِ نه ڇڏي)

– **چَمُ چيرُ / چِڪ:** [صفت] موچي
* گھٽ ذات

– **چَمُ لاھڻ:** [اصطلاح] چمڙي يا چوڙو لاھڻ
* سخت سزا ڏيڻ
* تمام وڏي قيمت وصول ڪرڻ

• **چَماٽ ج چَماٽُون:** [ا- مث] ڳَل تي ھٿ جو ڏڪُ، لپاٽ، ٺَڦ، ٺڦڙ، چپاٽ
* [ف: طمانچ، سن: چپيت]
* صدمو
* مصيبت
* نوڪر

– **چَماٽ کائڻ:** [اصطلاح] مار کائڻ
* ڏُرجي اچڻ، نقصان کائڻ، سودي ۾ ڏڪ کائڻ

– **چَماٽ لڳڻ:** [اصطلاح] ڏڪ لڳڻ، چوٽ لڳڻ
* صدمو رسڻ
* نقصان پھچڻ
* اوچتو عشق ۾ مبتلا ٿي وڃڻ

• **چَمالو ج چَمالا:** [ا- مذ] ٽماٽو، ھڪ ڀاڄيءَ جو قسم
* [س/ل]

• **چُما چاٽِي:** [ا- مث] چُمَ چَٽَ، بوسه و ڪنار، چمي ڀاڪر

• **چَمار:** [ا- خاص] ھندن جي ھڪ گھٽ ذات جو نالو

• **چَمارُ ج چَمارَ:** [صفت] چمڙي (لاھڻ رڱڻ وغيره) جو ڪم ڪندڙ سڃي، موچي
* ڪم ذات، ادني، نيچ، خسيس

• **چمتڪارُ ج چمتڪارَ:** [ا-مذ] ڪرشمو، حيرت جھڙي ڳالھ
* عجيب، اڄرج
* روشني، چمڪاٽ، چلڪو
* [سن: چمتڪار، چمت = عجيب + ڪار = ڪرڻ وارو]

• **چَمٽو/ چِمٽو ج چَمٽا:** [ا - مذ] ٽانڊي ڪڍڻ لاءِ هڪ لوهي اوزار، دست پناهه

❊ ٽٽي تي مانيءِ اُٿلائڻ جو هڪ اوزار (جيئن ڦڻن ڪي ٿي جو سيڪو نه اچي)

❊ هڪ قسم جو ساز (جيڪو خاص ڪري پنجابي لوڪ ڳائڻا وڄائين)

• **چَمپا:** [ا - مذ] گل جو هڪ قسم (هن ۾ پنج پنکڙيون ٿين ٿيون ۽ هلڪي ليڪي (Yellow) رنگ جو ٿئي، خوشبوءِ تمام گهڻو وقت رهي، هن جا پنج قسم ٿين: پون چمپا، ناگ چمپا، سلطان چمپا، هار چمپا ۽ خيرسون چمپا)

❊ [پرا: چنپڻ چنپيو سن: چمپڪ]

— **چَمپا ڪلي:** [ا - مث] زيور جو هڪ قسم (جنهن کي چمپا گل جيان پنکڙيون ٿين)

• **چَمپَلُ ج چَمپَلَ:** [ا - مذ] جُتيءَ جو هڪ قسم، (بنا ڪُڙين جي تري ۾ چمڙي جون سالم پٽيون ٿين، چمڙي يا اسپنج جو ٺهيل ٿئي)

❊ [هند: چپّل، سن: چرپ + لا]

• **چُمَ چُمَ:** [ا - مث] چُمِي وٺڻ جو آواز، لاڳيتو چُما چاٽي، بوسه و ڪنار

❊ [ف: مچ مچ تقليبي صورت]

❊ پيار يا عزت وچان چپن يا ڳلن سان چپ ملائڻ جي حالت، مِٺي، پيار، بوسو، ڀڀي

❊ [س/ات]

• **چَمچو ج چَمچا:** [ا - مذ] ڌاتوءَ مان ٺهيل ڏوئيءَ جهڙو هڪ ٿانءُ، قاشقو، ننڍڙي ڪيوي (جنهن سان کائجي)، Spoon

❊ [ف: چمچه]

❊ [صفت/ڪنايہ] چاپلوس، خوشامدڙيو

— **چَمچاگِيرِي:** [ا - مث] چاپلوسي، خوشامد

• **چَمچُوسُ ج چَمچُوسَ:** [صفت] ڏاڍو ڪنجوس

❊ سخت بخيل

❊ وڏي ٻها وصول ڪرڻ وارو

• **چِمِرِ ج چِمِرُون:** [ا - مث] اُٺ جي نڪ ۾ وِڌل ڏاڳي جو ڪڙو (جنهن ۾ مهار ٻڌجي)، اُٺ جي ناڪيلي

❊ [بلوچي]

❊ ڪاوڙ

❊ ناز

❊ [س/ات]

• **چَمَرڪِي ج چَمَرڪِيُون:** [ا - مث] اٺ ۾ چمڙي جو ٽُڪر (جنهن ۾ نڪ وجهبي آهي)، چسوٽي

❊ [س/ث]

• **چَمڙو ج چَمڙا:** [ا - مذ] کَلَ، چَم، چَمڙي

❊ چوڙو، آڏوڙ

❊ [پرا: چمڙو سن: چرم + ر + ڪ]

❊ پکيءَ جو هڪ قسم (جيڪو رات جو جاڳي)

❊ [ف: شپرچم]

— **چَمڙاپوشُ:** [صفت] مُنهن ڍڪيندڙ، بدليل پوشاڪ وارو، ويس بدلائي مخفي طرح جاچ ڪندڙ

— **چَمڙاپوشُ ڪرڻ:** [اصطلاح] چهرو ڍَڪڻ، ويس بدلائڻ (جيئن ڪير سڃاڻي نه وٺي)

— **چَمِڙي ج چَمِڙِيُون:** [ا - مث] چم، چمڙو، کل

— **چَمِڙِي لاهِڻُ:** [اصطلاح] کَلَ لاهڻ، چوڙو لاهڻ

❊ سخت سزا ڏيڻ

❊ وڏي ٻها وصول ڪرڻ

• **چَمڪَ:** [ا - مث] عيب، وِڏَ، نُقص، گهٽتائي

❊ [س/ات]

• **چَمڪُ/ چِمڪُ:** [ا - مذ] چقمق (پٿر)

❊ [سن: چمڪ]

— **چَمڪُ پَٿرُ:** [ا - مذ] چقمق پٿر

• **چِمڪَ:** [ا - مث] چمڪاٽ، تجلو، روشني، جَرڪ، ڏما

— **چِمڪائِڻ:** [مص - فعل متعدي] چِلڪائڻ، روشن ڪرڻ

❊ ڪنهن ڌاتوءَ کي گسائي اُجو ڪرڻ

❊ مشهور ڪرڻ (نالو)

❊ [مص] چمڪائڻ

❊ [امر] چِمڪاءِ

❊ [مضارع] چمڪايان (ج) چِمڪايون، چِمڪائين (ج) چِمڪايو، چِمڪائي (ج) چِمڪائين

❊ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل ٿو ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ پيو جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] چمڪائي ٿو (ج) چمڪائين ٿا
* [حال مث] چمڪائي ٿي (ج) چمڪائين ٿيون
* [ماضي] چمڪايو (ج) چمڪايا
* [ماضي مث] چمڪائي (ج) چمڪايون
* [مستقبل] چمڪائيندو (ج) چمڪائيندا
* [مستقبل مث] چمڪائيندي (ج) چمڪائينديون
* [اسم مفعول] چمڪايل

– **چِمڪڻُ/ چِمڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] چمڪا ڪرڻ. روشني ڪرڻ. تجلا ڏيڻ. چِلڪڻ. جرڪڻ. جهرڪڻ
* رونق وٺڻ (محفل)
* مشهور ٿيڻ (نالو). ترقي ڪرڻ. بلند ٿيڻ (مرتبو)
* [پرا: چمڪون؛ سن: چمت + ڪريتي]
* [چمڪيو. چمڪيا. چمڪي. چمڪيون. چمڪندو. چمڪندا. چمڪندي. چمڪنديون. چمڪيل]

– **چِمڪڻو ج چِمڪڻا:** [صفت] چمڪندڙ. چِلڪڻو. جَرڪڻو
– **چِمڪو ج چِمڪا:** [ا - مذ] چِلڪو. جرڪو. چمڪاٽ
– **چِمڪڻ:** [ا - مث] چمڪي
• **چِمڪاٽ ج چِمڪاٽ:** [ا - مذ] چلڪاٽ. چمڪو. جَرڪو. تَجلو. جهلڪو (روشني جو)
• **چمڪارُ/ چِمڪارو:** [ا - مذ] چمڪاٽ
• **چِمڪِلي ج چِمڪِليُون:** [ا - مث] گِهه جو هڪ قسم
• **چِمڪِي ج چِمڪِيُون:** [ا - مث] چَمر جي وَڍي
* چمي وٺڻ جو آواز. لاڳيتو چُما چاٽي. بوسه و ڪنار

– **چِمڪِيُون ناهِڻ:** [اصطلاح] لَڪَڻَ تي چمڙو چاڙهي پچاڙيءَ ۾ چَمر جون تندون چڏڻ
• **چَمَنُ ج چَمَنَ:** [ا - مذ] گلن جو باغ. باغيچو. باغ. بوستان. سرسبز جاءِ
* [ف: چمن]
* [ا - خاص] سنڌ ۾ بلوچستان جي سرحد تي موجود هڪ مشهور شهر جو نالو

– **چَمَن آرا:** [صفت] چمن سينگاريندڙ. باغبان. مالهي
– **چَمَن آرائي:** [ا - مث] باغباني
• **چَمَندُ ج چَمَندَ:** [ا - مذ] گول نوڙ (جيڪو چيلهه ۾ وجهي باغائي ڪڇين تي چڙهندا آهن)
– **چَمَندُ وِجهڻ:** [اصطلاح] ڪچيءَ تي چڙهڻ لاءِ چيلهه تي چَمَند (گول نوڙ) ٻڌڻ
• **چِمنو ج چِمنا:** [صفت - مذ] ننڍڙو چوٽو
* سهڻو. خوبصورت
* ننڍڙي نڪ وارو. ٻينو. مِنو
* [مث: چِمني ج چِمنيُون]

• **چِمنِي ج چِمنِيُون:** [ا - مث] دونهين جي نيڪال لاءِ سِرن جو بخارو يا لوهه جو ٽمبو. بخارو
* بتيءَ جو قسم. لالٽين جو ڪائو
* [انگ: Chimney]

• **چُمڻُ:** [مص - فعل متعدي] محبت وچان چپ چپن سان يا گلن سان ملائڻ. چمي ڏيڻ. مِٺي ڏيڻ. بوسو ڏيڻ. پيار ڪرڻ. ادب ۽ تعظيم جو اظهار ڪرڻ (هٿ چمڻ. پير چمڻ)
* [مص] چُمڻ
* [امر] چُم
* [مضارع] چُمان (ج) چُمُون. چُمين (ج) چُمو. چُمي (ج) چُمين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۾ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چُمي ٿو (ج) چُمين ٿا
* [حال مث] چُمي ٿي (ج) چُمين ٿيون
* [ماضي] چُميو (ج) چُميا
* [ماضي مث] چُمي (ج) چُميُون
* [مستقبل] چُمندو (ج) چُمندا
* [مستقبل مث] چُمندي (ج) چُمنديُون
* [اسم مفعول] چُميل

• **چَموٽ:** [ا - مث] چُهنڊڙي. ڪاوڙ. مَٺيان
'سج جواڻه صوبدار تر کي چڙهي ڪين چموٽ' (علي)
– **چَموٽو ج چَموٽا:** [ا - مذ] چُهنڊڙي. ڪاوڙ. مَٺيان

• **ڇموٽي ج ڇموٽيون:** [ا - مث] اُٺَ ۾ ڪم ايندڙ (چمر جو ٽڪر جنهن ۾ ٽڪ ٻوندي آهي)

※ [سن: چرم + پٽڪا]

※ ڇُھنڊِڙِي

• **ڇمُون:** [ا - مث] ڏاچيءَ کي ڳڀيرڻ ۾ ٿيندڙ هڪ بيماري (جنهن سبب ڏڪي نه ٿي)

※ [س/ل]

• **ڇمُهرِي:** [ا - مث] شطرنج راند ۾ اها حالت (جنهن ۾ ٻنهي طرفن کان بادشاهن سان گڏ فقط هڪ هڪ پيادو بچي، ان وقت راند ختم سمجهي ويندي آهي)

※ [چو + مهري]

• **ڇمِي ج ڇمِيُون:** [ا - مث] چمڙي، کَلَ

※ [صفت] ڇمَ جو

• **ڇُمِي ج ڇُمِيُون:** [ا - مث] پيار يا عزت وچان چپن يا ڳلن سان چپَ ملائڻ جي حالت، مِٺي، بوسو، هَپِي

※ [س/ات]

– **ڇُمِي ڏيڻ:** [اصطلاح] راند ۾ ڪنهن مقرر شيءِ يا جاءِ تي پهچي اُن تي هٿ رکڻ يا واتَ لائڻ

• **ڇميڙُ ج ڇميڙَ:** [ا - مذ] چمڙو کَلَ، چمڙي، پوست، چوڙو

※ [س/ات]

※ [صفت] سخت، ڏاڍو، چيڙهو

• **ڇِميگوئِي:** [ا - مث] چويچو، ڳالهه ٻولهه، راءِ زني، گفتگو گهٽڻ ماڻهن جو چا منجهان چا چوڻ، هڪ موضوع تي مختلف رايِن ڏيڻ جي حالت

• **ڇَنَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڇُنَ ج ڇُنَ:** [ا - مذ] چُونو، سيڙهي، ڳَچَ

※ [سن: چُورڻ]

– **ڇُنَ پٿَرُ:** [ا - مذ] چن ٺاهڻ لاءِ ڪم ايندڙ جبل جو ڪچو پٿر

• **ڇنا:** [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو

• **ڇنارُ ج ڇنارَ:** [ا - مذ] وَڻَ ءِ ڳل جو هڪ قِسم

※ [ف: چنار]

• **ڇُنالو:** [ا - مذ] ڇُني جو

※ چانورن جي چاٽيل ڪپڙي جو

※ [سن: چُورڻ = ڇُورو]

• **ڇَنبَرُ ج ڇَنبَرَ:** [ا - مذ] گهيرو حلقو (آسمان جو) دورُ (هي لفظ اڪثر چرخ سان گڏ استعمال ٿئي 'چرخ چنبري')

※ [ف]

• **ڇَنبِرُ ج ڇَنبِرَ:** [صفت] وريل چنبن وارو، ٽِڪن چنبن وارو

※ چنبن سان ڪسي وٺندڙ

• **ڇَنبُڙُ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

※ ٽَندي اُلهيار تَعلقي ۾ هِڪ ڳوٺَ جو نالو

• **ڇَنبُڙُ:** [صفت] چنبڙَندڙ

※ ڳچي پوندڙ، پويان پوندڙ

※ ٽيلاٽيندڙ، پَندُ، جِجا

– **ڇَنبَڙڻُ:** [مص - فعل لازمي] جهٽي پَوَڻ، چِبڙي پَوَڻ، ڳِل پَوَڻ

※ لڳي پَوَڻ، پويان لَڳڻ، ڪنهن ڪم لاءِ پنيان پَوَڻ

※ ڳچيءَ ۾ پَوَڻ

※ [ڇنبڙيو، ڇنبڙيا، ڇنبڙي، ڇنبڙيون، ڇنبڙندو، ڇنبڙندا، ڇنبڙندي، ڇنبڙنديون، ڇنبڙيل]

– **ڇَنبُڙُ وَٺُ ٿِيڻ:** [اصطلاح] نه ڇڏَ تي لڳڻ، پَندُ تي لڳڻ، جج تي لڳڻ

– **ڇَنبُڙُ وَٺُو:** [صفت] چنبڙُ، ڳِچيءَ پَوَندڙ

※ لالچي، ٺڳ

– **ڇَنبڙي پَوَڻُ:** [اصطلاح] جهٽي پَوَڻ، ڏاڍو ستائڻ، ڳچي پَوَڻ، جند نه ڇڏڻ

• **ڇَنبَڙُ ٻُوٽِي:** [ا - خاص] ٻوٽي جو هڪ قسم، پُرٽُ

• **ڇَنبُڙُ ڪاڻِي:** [ا - مث] بسارڪي وڪر جو هڪ قسم

• **ڇَنبِلُ ج ڇَنبِلَ:** [ا - مذ] گُهه جو هڪ قِسم، جهَمڪِي

※ [ف: چنبر]

• **ڇَنبُلِي ج ڇَنبُلِيُون:** [ا - مث] ڪاٺَ جي تَختِي (جنهن تي سريند سرن ٺاهڻ لاءِ مٽي ڪٽندا آهن)

• **چَنبو ج چَنبا:** [ا - مذ] هَٿُ، ڪَنُلِيل هَٿُ، پنجو
* پنجٽي آڱريون
* هٿ سان هنيل ڌڪ
* ڪنهن بہ جانور يا پکيءَ جو پيرُ
* هٿ ۾ ايندڙ شيءِ جو اندازُ چنگلُ
* ڳَهہ جو هڪ قسم
* زنجير يا پٽيءَ سان پنجن آڱرين جون ڳنڍيل منڊيون
* پرت جو هڪ قسم
* گهوڙي جو هڪ قسم (جنهن جا چارئي سنب اُجا هجن ۽ جسم جو رنگ ڳاڙهو هجي)

– **چَنبو جَهلڻ/ ڏيڻ:** [اصطلاح] زورآزمائي لاءِ هڪبئي جي هٿ جون آڱريون جهلڻ، پنجا آزمائي ڪرڻ

– **چَنبو چَٽُو ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪجهہ نہ ڪجهہ ڏيڻ، ٿورو گهڻو ڏيڻ، حصو پتي ڏيڻ
* دِلاسو ڏيڻ، آٿت ڏيڻ، دلجوئي ڪرڻ
* [س/ات]

– **چَنبو هَڻڻ:** [اصطلاح] ڌڪ هڻڻ (هَٿ سان)، هلڪي مارَ ڏيڻ
* هَٿَ جو نشان ناهڻ

• **چَنبُورُ ج چَنبُورَ:** [ا - مذ] چنبو، ٻُڪُ، لَپ، مُٺ
* ڪنهن بہ شيءِ جو ٿورو انداز

• **چَنبِي ج چَنبِيُون:** [ا - مث] ڌاوڻ، چوپائي مال کي ڇَڄڻ کان روڪڻ لاءِ ڪُر جي مٿان ڪاٺ جي ٺهيل چوڪندي (پير ڦاسائي هلڻ لاءِ)
* نيپَر
* ڪارائي (هٿ جي)
* بيلهاڙي يا ٻانهن جهلڻ واري راند ۾ ڪارائي پڪڙڻ جي حالت
* طاقت آزمائڻ لاءِ چنبو چنبي ۾ ڏيڻ، وِيڙهي
* ننڍي ٻاٽيءَ ۾ مڇي مارڻ لاءِ جاريءَ سان هڪ اوزار (مهاڻن جو اصطلاح)

– **چَنبِي هَڻڻ:** [اصطلاح] ٻانهن ۾ چنبو وجهي مضبوط جهلڻ
* مال کي ڀڄڻ کان روڪڻ لاءِ ڪُنڀءِ سِڱـن ۾ رسو وجهي ٻَڌڻ
* مضبوط جهلڻ، سِڪ ڪرڻ

• **چَنبِيرُ ج چَنبِيرَ:** [صفت] وڏا ٽپ ڏيندڙ ڪتو
* جنبُور
* [س/ڪوهہ]

• **چَنبيلَ ج چَنبيلِيُون:** [ا - مث] ڪُوهہ جي تري مان مِٽي ٻاهر ڪيڻ جي ٽوڪري، بيلُ

• **چَنبيلِي ج چَنبيلِيُون:** [ا - مث] هڪ خوشبودار بوٽي ۽ گُل جو قسم
* [سن]
* ٻانهِي، گولِي
* پکي
* جِتي

'چنبيلي چائيان، جي مون نيو پاڻ سين' (شاهہ)

• **چِنتا ج چِنتائُون:** [ا - مث] فِڪر، ڳَڻتي، خيال، اونو اُلڪو اُڌڪو
* اُميد، دِلِي مراد، خواهش

– **چِنتا ڪرڻ:** [اصطلاح] فڪر ڪرڻ، خيال ڪرڻ، ڳڻتِي ڪرڻ

– **چِنتا مارڻ:** [اصطلاح] اُميد پوري ڪرڻ، دِلي مراد پوري ڪرڻ
* [س/ات]

– **چِنتا وان:** [صفت] فِڪرمند، خيال ڪندڙ، ڳڻتي خور، منتظر

• **چَنجَ:** [ا - مث] چونِي (جبل جي)
* [لس]

• **چُنجَ ج چُنجُون:** [ا - مث] وڻن جو جهڳٽو جهنگ، بيلو
* غارِ، چُر (جنهن ۾ جهنگلي جانور رهن)

'ڇيتا چور چنجن ۾ ٻَرِ ۾ بلائون' (شاهہ)
* چهنب (پکيءَ جي)
* ٿورڙي ذري
* [س/ات]
* چوٽي (جبل جي)

– **چُنجَ رَکَڻ:** [اصطلاح] چُهنب اَٽڪائڻ
* تعلق ڳنڍڻ
* وڏيڪ بار رکڻ
* ٿورو رکڻ، احسان ڌرڻ
* ميار رکڻ، ڪاوڙ سان ميار ڏيڻ

• **چُنجڪائڻ**: [مص - فعل متعدي] چورڻ
※ نَچائڻ
※ [س/کوهر]
※ [مص] چُنجڪائڻ
※ [امر] چُنجڪاء
※ [چُنجڪايو، چُنجڪائيندو، چُنجڪايل]
• **چِنجِڙَ**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
※ [س/ات]
• **چِنجِڙي**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• **چَنجوڙي**: [ا - خاص] هڪ راڳڻيءَ جو نالو
• **چَنجُورُ ۽ چَنجُورَ**: [ا - مذ] ٽيڪر
※ هڪ لوهه اوزار (جنهن سان وڻ ۾ ٻوٽا پاڙان پٽجن)
• **چُنجُوسُ ۽ چُنجُوسَ**: [صفت] ڪنجوس، مکي چوسُ، چمچوسُ، بخيل، مٺ ٻيڙ
• **چُنجِي**: [ا - مث] چُنجَ
※ [س/کوهر]
• **چُنجهو ۽ چُنجها**: [صفت - مذ] تمام ننڍڙين ۽ بدزيب اکين وارو، ننڍڙين ڪَنڌلُ، گهٽ نظر وارو، جهانورو، چُنجو
※ [سن: چڪ + انڌ + ڪر]
※ [مث: چُنجهي ۽ چُنجهيُون]
– **چُنجهائي ۽ چُنجهائيُون**: [ا - مث] سنهه اکيائي، جهانورائي، ڪوتاهه نظري، چُنجائي (چُنجهائي)
• **چَنچَلُ ۽ چَنچَلَ**: [صفت] هڪ هنڌ بيهي نه سگهندڙ اڏير
※ ڦرندڙ گهرندڙ، ٻه چتو اُٺ تڻ وارو
※ [سن: چنچل]
※ بي وفا
※ بي اعتبار، شڪي
※ حرڪتي
※ اٿنتڙو، موگو
※ اَلبيلو، لاڏلو، دادلو
※ بي قرار
※ خوش طبع، نچڻو ٽپڻو
※ هاٽي

– **چَنچَلتا**: [ا - مث] بيقراري
※ ڦرڻو گهرڻو سڀاءُ
※ خوشطبعي
※ البيلائي
• **چَند**: [صفت] ڪجهه، ٿورا، ڪيترا، ڪي
※ [ف]
– **چَند بار**: [ا - مذ] ڪيئي دفعا، ڪجهه ڀيرا، ڪيترا دفعا
※ [ف]
– **چَندِي**: [ظرف] گهڻو، ايترو
※ [صفت] وانگر، جيان (جيئن: چَنديِ آفتاب، چَنديِ ماهتاب، وغيره)
※ [ف]
• **چِندَ**: [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قِسم (ٻليءَ تي گهوڙي وانگر بشڪون پچ جي چوٽي سنهي، ڏند تيکا ۽ ڊيگهه هڪ کان پنج فوٽ)
※ [س/ل]
• **چِندُ**: [صفت] چونڊيل، ڏٺيل
※ [ف: چيدن - چونڊڻ]
※ بَرک
※ خالص، نجُ، اصل، سچو
※ ڀليائتو، خاندان، اشراف
– **چِندُ هُئڻ**: [اصطلاح] ناچي بيتي ٻَٽُ هُئڻ، نجيبُ الطَرفين هئڻ
※ اعليٰ حسب نسب وارو هئڻ، ڏاڏاڻا ۽ ناناڻا، ٻنهي طرف وڏي خاندان جا هئڻ
• **چِندا ۽ چِنداڻون**: [ا - مث] چِنتا، فِڪر، ڳڻتي، خيال، اونو، اُلڪو، اُدڪو
※ اُميد، دِلي مراد، خواهش
※ [پرا: چِنتا، سن: چِنتا، چِت = ياد ڪرڻ]
'گهرُ ڌا گهوٽ وڃن، چِندا لڳي چارڻين' (شاهه ڪريم)
• **چَندرُ**: [ا - مذ] چَنڊ
※ [سن: چندر]
– **چَندرُ مانُ**: [ا - مذ] چَنڊ
※ [سن: چندر + ماس]

– **چنڊرُ ڪانتا:** [ا - خاص] پٿر جو هڪ قسم (جيڪو چنڊ جا ڪرڻا جهٽيندو آهي)

• **چنڊرا رَٿي:** [ا -خاص] هڪ ذات جو نالو (ٻگتي پارو)

• **چنڊرُ ٻنسي/ چنڊرُ وَنسي:** [ا - خاص] هندن جو هڪ مشهور گهراڻو (جنهن مان 'پاندو' ۽ 'ڪورو' هئا)

⁎ راجپوت ذات مالا جي وڏي جو هڪ مکيه حصو (ٻيو حصو 'سورج ونسي' ۽ ٽيون حصو آگن ونسي)

• **چنڊرِسُ:** [ا - مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (ڪاٺ جهڙو چنڊ رنگ هيٺو کهريا جهڙو ٿئي، ٻگل هڏي کي ڳنڍڻ جي صلاحيت رکندڙ)

⁎ [ف: سند روس]

• **چنڊرُ سيني:** [ا - مت] ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه

• **چنڊنُ ج چنڊنَ:** [ا - مذ] وڻ جو هڪ قسم (هن جي ڪاٺي خوشبودار ٿئي، ان ڪري مقدس جاين تي ڌوپ/لوبان بدران چنڊن جي ڪاٺي ٻارين ته خوشبو ٿئي)، صَندَل، سَرڪند

⁎ [پرا: چندڻ؛ سن: چندَن؛ ف: صندل]

⁎ اُهو گهڙو (جنهن جو رنگ ڳاڙهو يا سونهري هجي، مقس ٿورا چٽ به هجن)

⁎ [س/ات]

– **چنڊنُ چُورو:** [ا -مذ] چنڊن ڪاٺيءَ جو ٻُورو (دوا طور ڪم ايجي)

– **چنڊنُ هارُ:** [ا - مذ] هار جو قِسم (چنڊ جهڙين گول پٽلين سان پوتل هار)، چنڊن هانس

– **چنڊنُ هارُ چولو:** [ا - مذ] مقيش سان پرت پريل ڳچيءَ وارو چولو

⁎ [س/ٿ]

• **چنڊنَ چُوڙي:** [ا -خاص] ڳاهه جو هڪ قسم

• **چنڊڻي ج چنڊڻيون:** [ا - مت] پانچو، پانچي جي ڪِنار

⁎ [س/ات]

– **چنڊڻيءَ ڪٽو:** [صفت] پانچڻ ڪٽو

⁎ ڪنَل، سڄو

⁎ ڦاٽل ڪپڙن وارو

• **چنڊو ج چنڊا:** [ا - مذ] حصو، ڀاڱو، ٻخرو، ڦانڊ، اوڳڙ ٿوڙي، ٻجار، چيرو

⁎ [ف: چنده = حصو]

⁎ ٽوپيءَ جو وچ وارو گول ٽڪرو، ٽوپيءَ جي ڪِنار

⁎ واڏَڻ ۾ واڻ جي وچ ۾ واٽيل حصو

• **چنڊوري:** [ا -مت] سنڌ جي گهوڙن جو هڪ مشهور نسل

• **چنڊولُ/ چنڊولُ:** [صفت] چنڊ جهڙو، سهڻو، حسين

⁎ [لس]

⁎ چونڊيل

'ٻيلي هوت ٻروچ سين، جڙهن سڀ چنڊول' (ڪارو ڪاچيلو)

• **چنڊي/ چنڊي:** [ا - مت] واڏَڻ ۾ واڻ جي وچ ۾ ٻيل واڻ جي ڄاري

• **چنڊي:** [ا -مت] ڳهه جو هڪ قسم (جيڪو جواهرات مان ٺهيل هوندو آهي ۽ زالون پيشانيءَ تي پائينديون آهن)

⁎ ڏاٽي، ڏاوٽي

• **چنڊَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

⁎ پرت جو هڪ قسم

• **چنڊُ ج چنڊَ:** [ا - مذ] قمر، ماهتاب، چنڊر، چنڊر مان

⁎ [سن: چندر]

– **چنڊان چنڊُ:** [ا - مذ] هر مهيني جي پهرين تاريخ، مهيني سِر، مهيني مهيني، ماهواري

– **چنڊائُو:** [صفت] چنڊَ وارو، قَمَري

– **چنڊُ پيهڻُ:** [اصطلاح] مهيني جي پهرين تاريخ ٿيڻ، اڳيون مهينو پورو ٿيڻ، نئين مهيني جي شروعات ٿيڻ

– **چنڊَ تي:** [ظرف] پهرين تاريخ تي، قمري مهيني جي پهرين ڏينهن تي (تيث هنڌ لاءِ مستعمل اصطلاح)

– **چنڊَ جو ٽڪرو:** [صفت -مذ] ماهه پاره

⁎ نهايت خوبصورت

– **چنڊَ جو پڙُ:** [ا -مذ] چنڊَ جو هالو، دائرو

– **چنڊَ جو ڏينهن:** [ا - مذ] قَمري مهيني جي پهرين تاريخ

– **چنڊُ جهلجڻُ:** [اصطلاح] چنڊَ گرهڻ ٿيڻ

– **چنڊَ راتِ:** [ا - مث] قمري مهيني جي پهرين رات

٭ قمري مهيني جي جوڙهين راتِ

٭ شوالَ مهيني جي پهرين راتِ (جيڪا عيد الفطر جي رات هئڻ ڪري خوشگوار هوندي آهي ۽ اُن راتِ کي خصوصي طورَ تي 'چنڊَ راتِ' چيو ويندو آهي)

– **چنڊَ گاڏِي:** [ا - مث] خلائي جهاز (جيڪو چنڊَ جي سطح تي لاٿو ويو ۽ اُٿين انسان چنڊ تائين وڃي پهتو)

– **چنڊَ گِرهَڻ:** [ا - مذ] چنڊ جو ونجي ڪاري ٿيڻ جي حالت، چنڊَ تي ڪاراڻ چڙهڻ واري ڪيفيت، خُسُوف. (ڌرتيءَ جو سِجَ ۽ چنڊ جي وچ ۾ اچڻ ڪري تاريڪي ڇانئجڻ واري حالت)

– **چنڊُ وِنجڻ:** [اصطلاح] چنڊَ گِرهَڻ ٿيڻ

– **چنڊُوٽُو:** [صفت] نئين چنڊ جو

• **چنڊاڙُ ج چنڊاڙَ:** [صفت] چنڊالُ، چنڊو، نِياڳو، مَنحوس

• **چنڊالُ ج چنڊالَ:** [صفت] چنڊو، نِياڳو، مَنحوس

٭ جنهن جو پيءُ شودَر ۽ ماءُ برهمڻ هجي

٭ گهٽِ ذاتِ وارو، نيچ، ڪميڻو

٭ مردا ساڙيندڙ، مساڻي

٭ بخيل، شوم

٭ [سن: چنڊال]

• **چُنڊَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چونڊڻ، انتخاب ڪرڻ

٭ لڙي ڪرڻ

٭ [س/ڪوهه]

٭ [مص] چُنڊڻ

٭ [امر] چُنڊ

٭ [چنڊيو، چُنڊيندو، چُنڊيل]

• **چنڊو ج چنڊا:** [صفت] نِياڳو، منحوس، بَدبخت، ڪم بخت، بَدنصيب، نيچُ

٭ [سن: چنڊ = ڦهري، چڊ = ڪِروڌ ڪرڻ]

٭ [مث: چنڊي ج چنڊيون]

– **چنڊاٽو ج چنڊاٽا:** [صفت - مذ] چنڊي جو، نياڳي جو

٭ [مث: چنڊاٽِي ج چنڊاٽيون]

– **چنڊائِي ج چنڊائِيون:** [ا - مث] نياڳائي، بدبختي، نَحوسَتَ

• **چنڊُو/چنڊُولُ:** [ا - مذ] نشو واپرائڻ جو هڪ طريقو (موالي ڪَڏ ڪوئي، اَن ۾ چرس وجهي، ڪَڏ جي هڪ پاسي کان نڙو وِجهي، پوءِ آفيم کي باهه ڏيئي، حقي وانگر ڇڪيندا آهن)

٭ [سن: چنڊ + اڪ]

– **چنڊُولِ پيئڻُ:** [اصطلاح] چنڊو واپرائڻ، چنڊو ڇڪڻ

– **چنڊُولباز:** [صفت] چنڊو ڇڪيندڙ

– **چنڊُولِي ج چنڊُولِي:** [صفت] چنڊوباز، چنڊو واپرائيندڙ

• **چنڊُوڪ:** [ا - مث] تنبُوري کي وڄائڻ جي ننڍڙي ڪاني، جنوڪ

٭ [س/ڪوهه]

• **چنڊولُ ج چنڊولَ:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم (سهڻن رنگن وارو پکي، مٿي تي تاج يا چوٽي ٿئيس)، چنڊو

٭ [سن: چرڻ + ڏولو]

• **چنڊار:** [صفت] سربند

٭ [س/ٿ]

• **چَنَر:** [ا - مث] ڪوڏين راند جو هڪ قِسم، چنن ڪوڏين جي راند ۾ چنني ڪوڏين جي سِيتي ڀيهڪ، چلهر

• **چَنَر پِسِي/ قِلِڏِي:** [ا - مث] راند جو هڪ قسم، چلهر راند جو هڪ قسم

• **چَنَڙ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چَنِڙا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چُنَڙِي ج چُنَڙِيُون:** [ا - مث] چني، پوتي

• **چنِڪارُ ج چنِڪارَ:** [ا - مذ] هَرڻ جو هڪ قسم

• **چنُڪو ج چنُڪو:** [ا - مث]ص ننڍڙي ۽ سهڻي ڪوڏي

• **چَنڪَ:** [ا - مث] ٻَنِي ڳالهه، اِشارو

٭ مِهڻو، طعنو

٭ ٽوڪ، طنز

٭ [س/ات]

– **چنگ ڏيڻ:** [اصطلاح] جوش ڏيارڻ، چڙ ڏيارڻ
• **چنگ ج چنگ:** [ا - مذ] چنبو، مٺ، چنگل، پنجن آڱرين جي ٻڪ ۾ ايندڙ شيءِ
* [چنگل - چنبو]
* ساز جو هڪ قسم، وات سان وڄائڻ جو هڪ ساز
'سُرمنڊل ۽ ساڙنگيون، چنگ ڇڪا جوريا' (سچل)
* ساز جو هڪ قسم، سرندو، گزي سان وڄائڻ جو هڪ ساز (لطيف سرڪار پنهنجي ڪلام ۾ ڪٿي ڪٿي 'سرندي' لاءِ به 'چنگ' لفظ ڪتب آندو آهي)
'چارڻ وڏا چنگ ڪي جهوڙا ۽ جهائين' (شاهه / سورٺ)
* [ف]
* ڍڳن وغيره کي ساج لاءِ ٻڌل هڪ قسم جو پتل جو گهنڊ، ڇڙو يا ساز
– **چنگ چاڙهڻ:** [اصطلاح] سوليءَ تي چاڙهڻ
* مصيبت ۽ عذاب ۾ وجهڻ
* مشهور ڪرڻ
* بدنام ڪرڻ
– **چنگ چڙهڻ:** [اصطلاح] سوريءَ تي چڙهڻ، مصيبت ۽ عذاب ۾ پوڻ
* پڌرائي ٿيڻ، مشهوري ٿيڻ، ڏنو ٿيڻ
'ته ڪين هٿ نه سات، تهان پوءِ چنگ چڙهان' (رسالو)
* بدنام ٿيڻ، خراب ڪمن ۾ مشهور ٿيڻ
• **چُنگ ج چُنگون:** [ا - مث] چُونگ، چوڳ، ٺورو، ذرو
* [س/ل]
* ڦُرڻ، کيسو ڪٽڻ، ٻشني ڳيري
– **چُنگڻ:** [مص - فعل متعدي] ڦُرڻ، ڪيڻ (رشوت طور پئسا)
* [س/ات]
* خرچ ڪيڻ
* [مص] چُنگڻ
* [امر] چُنگ
* [چُنگيو چُنگيندو چُنگيل]

• **چنگارُ ج چنگارَ:** [ا - مذ] ٽوڪري، ڇٻو
* [سن: چنگور ڪ. ف: چنگير]
• **چنگالي ج چنگاليون:** [ا - مث] مٺن جانورن جي ٿالهي
* چوري، ڪٽي
'مکڻ ماکيون ملليون مصريون، چنگاليون چاشنيون حلوا' (مسڪين)
• **چنگائي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• **چُنگ ٻلاڙي:** [ا - مذ] باراڻي راند جو هڪ قسم
• **چُنگ جا ڪپڙا:** [اصطلاح] ٿالپرن جي شاديءَ ۾ سهاڳ رات ڪنواريتن طرفان گهوٽ لاءِ ڏنل ڪپڙا
• **چنگر ج چنگرون:** [ا - مث] چنگل
* ٻٺڇي (ٻڙڇي)
* [لس]
• **چنگڙ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]
• **چنگلُ/ چُنگلُ ج چنگلَ:** [ا - مذ] چنبو
* هڪ هٿ ۾ اچي سگهندڙ شيءِ جو اندازو پريل مٺ، لَپ
* [ف: چنگل]
* پنجو (جانور يا پکيءَ جو)
* ڳهه جو هڪ قسم (ڪنن ۾ پائڻ جو)
• **چنگلائي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• **چنگلگير:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم
• **چنگلي ج چُنگليون:** [ا - مث] ويڪري منهن واري ٽوڪري، ڇٻو، چنگير
* مٽي ڪٽڻ جي چنبي يا بيل
* [س/ات]
• **چُنگو ج چُنگا:** [ا - مذ] اڏ يا ڪسيءَ تي ٻوڪيل پاڃيءَ يا گاهه وغيره جو جاول سلو
* [س/ات]

• **ڇُنگِي ج ڇُنگِيُون:** [ا - مث] ناڪي محصول، چونگي
* [پرا: چنڳه - چونڊڻ، گڏ ڪرڻ]
* اڏجي ڪناري تي هنراڏو پوکيل ٻج جو سلو يا ولِ
* ڇڊِي اُپريل پوک ۾ ڪٿي ڪٿي ڦٽل ٻوڙو
* گاهَه يا سلَن جو مچو
* ٻَنئِيءَ وقت ڏنل خيرات داڻا
* چِلم جي نڙ جي منهن ۾ ڪنهن ڌاتوءَ جو لڳل نلِي ٽُڪر
* ٿورو ڏرو

– **ڇُنگِيُون هَڻڻ:** [اصطلاح] ٻَنِ جي ڪپ تي ڪنهن ٻج جون ڇپنِيون هڻڻ

• **ڇَنگيرِي ج ڇَنگيرِيُون:** [ا - مث] ڪُليل ٽوڪري، ڇلِي، ڇنگلِي، ٽوڪري، ڇبو

• **ڇَنگيزُ:** [ا - خاص] ترڪستان جي هڪ ظالم بادشاهه جو نالو
* [صفت/ ڪنايہ] ظالِم، پاپِي، آمِر

– **ڇَنگيزِي:** [ا - مث] ظلم، ڏاڍ، آمريت

• **ڇَنگيزِي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڇَنگِيلَ ج ڇَنگِيلُون:** [ا - مث] ڇَنگِيرِي

• **ڇَنگِيلو ج ڇَنگِيلا:** [ا - مذ] ڇَنگ

• **ڇَنگُهہ ج ڇَنگَهہ:** [ا - مذ] ڇَنگ

* [ف]

• **ڇِنگَهہ ج ڇِنگُهون:** [ا - مث] آهستي دانهن، ڪٽِڪ، اِيذاءِ اچڻ سبب وات مان نڪتل ڏبيل آواز، ڪِنجَهہ

– **ڇِنگهائِڻُ:** [مصدر ڇنگهڻ مان متعدي بالواسطہ] دانهن ڪرائڻ، ڇنگهہ ڪيڻ، ڪنجهائڻ
* ماندو ڪري ڇڏڻ
* [ڇنگهيو ڇنگهندو ڇنگهيل]

– **ڇِنگَهہ ڇِنگَهہ:** [ا - مث] ڇنگهہ، ڪِنجهہ ڪِنجهہ، مسلسل ڇنگهڻ (هلڪي درد سبب)

– **ڇِنگهڪارَ:** [ا - مث] ڇنگهہ، ڪِنجَهہ، ڪِنجهڪار

– **ڇِنگَهہ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏبيل دانهن ڪرڻ، ڪٽِڪڻ

– **ڇِنگهڻُ:** [مص - فعل لازمي] ايذاءَ جي ڪري وات مان ڏبيل آواز ڪيڻ، ڪِنجهڻ، ڪٽِڪڻ
* رَڙڻ (بار سبب اُٺ جو)
* ڪرڪڻ
* [ڇنگهيو ڇنگهيا، ڇنگهي، ڇنگهيون، ڇنگهندو ڇنگهندا، ڇنگهندِي، ڇنگهندِيون، ڇنگهيل]

• **ڇِنگَهہ ڇُرَ:** [ا - مث] لالچ، حرص
* [س/ات]

– **ڇِنگَهہ ڇُرِ ڪرڻ:** [اصطلاح] لالچ ڪرڻ، حرص ڪرڻ
* [س/ات]
* ڪرِڪڻ

• **ڇَنگهڻَ ج ڇَنگهڻِيُون:** [ا - مث] وڏي لَٽِ، ڇانگهہ
* [س/ڪرهہ]

• **ڇَنَڻِ:** [ا - مث] شاديءَ جو هڪ سانُ
* هڪ قسم جي خوشبوءِدار ڪاٺي

• **ڇَنَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڇَرڻ، گاهہ ڪاٽڻ
* [مص] ڇَنَڻ
* [امر] ڇَنِ
* [ڇَنيو ڇَنندو ڇَنيل]

• **ڇَنو ج ڇَنا:** [ا - مذ] ناز جي هڪ ڪاٺي

• **ڇِنو:** [ا - مذ] ننڍڙي ۽ سهٽي ڪوڏي

• **ڇُنو ج ڇُنا:** [ا - مذ] ڇانور ڇَڙڻ بعد نڪتل ٿُهَه يا رَءُ
* ڇُنُ، سيڙهي، گَجَ
* [سن: چورڻ - ڇُورو]

• **ڇَنوَرُ ج ڇَنوَرَ:** [ا - مذ] مور جي کنين مان ٺهيل پکو يا وِڃڻو مورڇل
* [پرا: چمر سن: چامر]

• **ڇِنَهہ ج ڇِنَهُون:** [ا - مث] نشاني، اُهڃاڻ، علامت، سڃاڻپ
* [پرا: ڇِنهہ، سن: چِنهہ]

• **ڇِنَهرَ ج ڇِنَهرُون:** [ا - مث] ڪوڏين راند جو هڪ قسم، ڇلهر، ڇنر
* [س/ات]

• **چُنِي ج چُنِيُون:** [ا - مث] زناني پوتيءَ جو هڪ قسم، چُنريل ڳاڙهي رنگ جي پوتي
* ڪٽيل بيرن جو چورو
* [س/ڪوهر]
* ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڳَسر جي جنس مان ٿئيءَ تي ليما چِٽ، ڏسو ۾ فوٽ ڪن)

• **چَنيسَرُ:** [ا - خاص] ماڻهوءَ جو نالو
* سنڌ جي هڪ مشهور سومري حاڪم جو نالو (جنهن جو ذڪر شاهه سائينءَ 'سُر ليلا چنيسر' ۾ ڪيو آهي)
* سِنڌ جي سورمي دودي جي وڏي ڀاءُ جو نالو
* هڪ ذات جو نالو

• **چَڻ:** [ا - مث] تمام گهاٽي ٻوڪ (جنهن جو تيلو سنهو ٿيندو آهي جنهنڪري ان ٿورو ڪندي آهي)
* چُغل

• **چُڻ:** [ا - مث] ڪپڙي کي چليدار بنائڻ جي حالت، ڳُنت (ڪپڙي ۾)، ڪپڙي ۾ سر ڪري گهنج ٺاهڻ جي حالت
* چُونڊ، انتخاب

– **چُڻ چُڻ:** [ا - مث] سَرِسَر (ڪپڙي ۾)
– **چُڻ ڪرڻ:** [اصطلاح] چونڊ ڪرڻ
* سَرَ ٺاهڻ (ڪپڙي ۾)

– **چُڻڻُ:** [مص - فعل متعدي] چُونڊڻ، انتخاب ڪرڻ، چُونڊ ڪرڻ
* داڻو داڻو ڪري ڪٽڻ، چُڳڻ
* ڪپڙي کي سرٺاهڻ، گهنج ڪرڻ

'چُڻندي داڻا خال سندا، توکي ڪل پيئي ڪا' (بيدل)
* [مص] چُڻڻ
* [امر] چُڻ
* [چُڻيس چُڻندس چُڻيل]

• **چَڻا:** [ا - مذ: اڪثر جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ] ٻوڪ جو هڪ قسم، اناج جو هڪ قسم (جيڪي جيڪڏهن سڄا رڌل هجن ته ڪُنهر سڏبا آهن ۽ ڏريل کي دال سڏبو آهي. هي ٽن قسمن جا ٿين، ليما چڻا، ڪارا چڻا ۽ ڳاڙها چڻا)
* [پرا: چڻڪ سن: چڻڪهہ]
* [چڻو ج چڻا]

– **چَڻا چَباڻا:** [اصطلاح] سخت تڪليف ڏيڻ
– **چَڻا ڦَڪڻا:** [اصطلاح] غربت ۾ گذارو ڪرڻ

• **چَڻاپ:** [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان رنگ ليهي ڏسو اڏانچ ڪن)
* [س/ل]

• **چَڻا پاٽي/چَڻاپٽي:** [ا - مذ] ڪپڙي جو هڪ قسم (رنگين نشانن سان سِلڪي ڪپڙو)

• **چُڻ پُڻ:** [ا - مث] آهستي ڳالهائڻ، سس پس، پڻ پڻ، ڳالهه ٻولهه

• **چِٽڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] چِلڪڻ، ٻَڪَڻ، تجلا ڪرڻ
* [چِٽِڪيس چِٽڪندس چِٽڪيل]

– **چِٽڪو ج چِٽڪا:** [ا - مذ] چِلڪو، چمڪو، جَرڪو

• **چُٽڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] وڄڻ، واڄو ڪرڻ، آواز ڪرڻ
* ياد پوڻ
* اُڀرڻ، هَرڻ (خيال، ٻُڌي)

'سدا چٽڪن چت ۾ ڏنگا ڏونرن ڏار'
* [چُٽڪيس چُٽڪندس چُٽڪيل]

• **چِٽِنگ/چِٽِڪ ج چِٽِنگُون:** [ا - مث] ٽانڊي جو ذرڙو، اُلو، شَرارو، ٽانڊِڙي
* [سن: چرت = ٻارڻ]

– **چِٽِنگارِي ج چِٽِنگارِيُون:** [ا - مث] چِٽِنگ، ٽانڊي جو تمام ٿورو ذرو، اُلو، شَرارو، ٽانڊِڙي

– **چِٽِنگائي:** [ا - مث] ڄرڦُل (آتشبازي)، چِٽنگون ڇڏڻ واري

– **چِٽِنگائي تِيلِي:** [ا - مث] آتشبازيءَ جي هڪ تيلي (جيڪا چِٽنگون ڇڏي، عيد برات تي ٻار ٻا رڌا اها تيلي ٻڪائي شغل ڪن)

– **چِٽِنگ پَوَڻُ:** [اصطلاح] جوڙجي لڳڻ، باهه لڳڻ، ٽانڊِڙي لڳڻ
* جهيڙو جاڳڻ

– **چِٽِنگ لڳڻ:** [اصطلاح] باهه ورني وڃڻ
* سخت غصو اچي وڃڻ، طعني جو اثر ٿيڻ

• **چِٽِنگِي تِتِرُ:** [ا - مذ] تتر جو هڪ قسم (ڪارڙي تتر جي قسم مان، قد ۾ ننڍڙو ۽ ٻولڻ جو تکو)
* [س/ات]

• **چٽو ج چٽا:** [ا- مذ] 'چٽا' اناج جو هڪ قسم (جيڪو ڊالين ۾ اچي ٿو)
* ڪٽو، داڻو
* پوک جو هڪ قسم، اناج جو هڪ قسم (جي سڀ رڌل کهر سڏبا آهن ۽ ڏريل ڪي دالِ سڏبو آهي هي ٽن قسمن جا ٿين، اڇا چٽا، ڪارا چٽا ۽ ڳاڙها چٽا)

– **چٽا چِپارڻ:** [اصطلاح] هلاڪيءَ ۾ اچڻ، مصيبت ۾ اچڻ، تڪليف ڪاڻڻ (گهڻو ڪري ڳڙ جا چٽا چپارڻ چيو ويندو آهي)

– **چٽو چٽو ٿيڻ:** [اصطلاح] جدا جدا ٿيڻ، ٽڪرا ٽڪرا ٿي وڃڻ، ڪٽو ڪٽو ٿي وڃڻ
* ڪاوڙجي ڏار ڏار ٿيڻ
* اِنتشار پوڻ، چڙ وچڙ ٿيڻ
* [س/ات]

• **چِٽوڻي ج چِٽوڻيون:** [ا - مث] ٻج جو هڪ قسم (چئن مڱن تور جيترو ڳاڙهو داڻو جو ڪنهن وڻ جو ٻج آهي سونارا تور ۾ هڪ رتي برابر ڪم ۾ آڻين)، رتي، چَٽوِيل مڱ، چرمي، ڪانگڻي

• **چِٽي ج چِٽيون:** [ا- مث] چِڙي، جهرڪي
* اُبدائي جي سوراخ جو منهن
* پوپٽي
* [س/ل]
* ڪرڦي
* [س/ل]
* بِلورن راند، (چِڏي راند/ڪنچن راند)
* چمَر جو ٿپو
* تاجيءَ ڪي حِصَنِ ۾ ورهائڻ جو هڪ ڪورڪو اوزار
* [س/ات]

• **چِٽيا:** [ا- مذ] ٽٽلو ڪِلاور

• **چَو/ چَؤ:** [صفت] اسم جي اڳيان اچي، چئوڻ جو تعداد ڏيکاريندڙ لفظ (جيئن: 'چوڪنهو' 'چوپايو' 'چوواٽو' وغيره)
* [ا - مذ] جواهرين وٽ استعمال ٿيندڙ سو پئسن وزن جو هڪ وٽ
* [ف: چهار]

– **چوآگرو ج چوآگرا:** [ا-مذ] چئن سالن جي عمر جو سوئر (جنهن جي وڇ جي ديگهه چار آڱر ڪن ٿئي)

– **چوبارو ج چوبارا:** [صفت] اهو گهرُ جنهن جي چئني پاسن کان اڱڻ (هوادار صحن) هجي، ڪشادي صحن وارو گهر

– **چوبازُ:** [ا- مذ] چئن چئن سان تاش راند رهڻ جو هڪ قسم
* گهوڙي جي هڪ چالِ

– **چوباز ڪرڻ:** [اصطلاح] چئن چئن جو گڏجڻ تاس راند ڪرڻ
* هڪ ئي ڌڪ ۾ چئن هنڌن تان فائدو حاصل ڪرڻ

– **چوبُڪو/ چوبُڪيو:** [صفت] جاڻو، پهلوان، جبرو، قوي، جُنگ، سترو، بانڪو جوان

– **چوبارو ج چوبارا:** [ا-مذ] چئني پاسن کان کليل جاءِ
* ڇت تي چئن درن ۽ درين سان ڪوٺي
* بالا خانو، منزل
* [س/ٿ]
* [مث: چوباري ج چوبارِيُون]

– **چوتارُ/ چوتارو:** [ا- مذ] چئن تارن وارو
* چئن تندن وارو (ڪهڙو)
* سازَ جو هڪ قسم
* وَڄتِ جو هڪ قسم

– **چوپايو ج چوپايا:** [صفت] چئن پيرن وارو
* ڍور، جانور
* [مث: چوپائي ج چوپايون]

– **چوپائي ج چوپائيون:** [ا-مث] کٽ، منجو، منجي، پلنگ، چارپائي

– **چوپٽُ/ چوپٽي:** [ا-مذ] ڪنهن ٻه ٻوٽي جي پهرين چئن پنن نڪرڻ جي حالت

– **چوپهري:** [ا - مث] چار پهر، سڄو ڏينهن، سڄي رات، چئن پهرن گڏجڻ جو وقت

– **چوپيرُ:** [صفت] چوپايو، چئن پيرن سان
* تکو، تيز

– **چوپير پيچڻ:** [اصطلاح] تمام تکو ڊوڙڻ
* [س/اُت]
– **چوپيرو ج چوپيرا:** [صفت] چئن پيرن وارو، چوپايو
* [مت: چوپيري ج چوپيريُون]
– **چوڏرو ج چوڏرا:** [صفت - مذ] چئن دروازن وارو، اُها جاءِ جنهن کي چئن پاسن کان دروازا هجن
– **چوڏسي/ چوڏِسي:** [ظرف] چئني طرفن کان، چوڌاري، چوڏس، آسپاس، اردگرد، چوگرد، چوطرف، چوڦير
– **چوڏندو ج چوڏندا:** [صفت -مذ] چئن سالن جي عمر وارو (چوپايو)
* [مت: چوڏندي ج چوڏنديُون]
* ٻَهه اُٿلائڻ جو ڪاٺ جو چئن ڏندن وارو اوزار، ڏانداري
– **چوراهو:** [ا - مذ] چوسُول، چئن رَستن جي هڪ هنڌ گڏجڻ واري جاءِ
– **چورَنگ:** [صفت] چئن رنگن وارو
– **چوسار:** [ا - مث] چئن سارين (گوٽين) سان چوپڙين تي کرڻ جي هڪ راند
– **چوساڙ/ چوڦاڙ:** [ا -مذ] نَرَدِ راند ۾ چئن، سارين (گوٽين) گڏجڻ جي حالت
* چوڪندو
* چئن شين کي چورس نموني رکڻ جي حالت
– **چوسالُ/ چوسالو:** [صفت] چئن سالن عمر جو گهوڙو، چئن ڏندن وارو وهٽُ
– **چوسُولُ ج چوسُولَ:** [ا - مذ] چئن رستن ڦَٽڻ يا گڏجڻ وارو هنڌ، چوراهو، چَونڪُ
– **چوعرقِي:** [ا- مث] چئن عرقن جي ملاوت مان ٺهيل عرق، چئن دوائن کي ملائي ان مان ڪڍيل عرق
– **چوڦرو:** [صفت] چئن ڦرن وارو (اُٺ)
* [س/ٿ]
* وڏو، ويڪرو
– **چوڦيرُ:** [ظرف] چوڌاري، چوگرد، چوطرف

– **چوڪُنڊو/ چوڪُنڊِيارو:** [ا - مذ] چئن ڪنڊن وارو، چورس، مربع، چئن پاسن وارو، چوپاسو
* جاميٽريءَ جي اصولن موجب چئن ليڪن مان جڙيل شڪل (جنهن ۾ چئني ڪنڊن جي ماپ هڪ جيتري هجي)
– **چوڪَنِي:** [ا - مث] چئن شاخن واري ڪاني
* [س/ٿ]
– **چوڪُرو:** [صفت] چئن ڪُرن يا سُنبن وارو
* چَپول (گهوڙي جي ٻاچ جو هڪ قسم)
– **چوڪَنيو/ چوڙکَنيو:** [ا - مذ] چئن ڪَنين يا عضون (ٻه ٻانهون ۽ ٻه ٽنگون) ٻَڌل پٽ تي سمهاريل، چئن ٿنين سان (ٽنگون ۽ ٻانهون) ٻَڌل، جَڪڙيل، قابُو، سوگهو، سڪ
– **چوڪَنيو ٻَڌڻُ:** [اصطلاح] چڱيءَ طرح ٻڌي قابو ڪرڻ، چڱيءَ طرح جڪڙڻ
– **چوگِرد:** [ظرف] چوڌاري، چئن طرفن کان، چوپاس، چوطرف
– **چوگَرو:** [صفت - مذ] چئن گَرن جيڏو ويڪرو (رستو، واهه وغيره)
* [مت: چوگَري ج چوگَريُون]
– **چوگٿان:** [صفت] چَئوٿون، چَئوٿو
* [س/ٿ/ ج + گٿا]
– **چوگوٽِ/چوگوٽِي:** [ا - مث] ٻن ڄڻن جو چوپڙ راند کيڏڻ
* [س/ات]
– **چولَهڙِهه/چولَڙِهه:** [ا - مث] سلسلي ۾ ڪِن ٻه چئن شين گڏجڻ جي حالت (مثال طور: ٻيلهڙِ، ٽِلهڙِ، چولهڙ وغيره)
– **چولَهڙِ جي ماءُ:** [صفت - مث] چئن ٻچن جي ماءُ
– **چولَهڙ جِيئي:** [دعا جو فقرو] شال تنهنجا سيئي جِيئن!
– **چوماڙِ ج چوماڙِيُون:** [ا -مث] هڪ ٻئي مٿان ٺهيل چار ماڙِيون، چئن طبقن واري جاءِ
– **چوماسو:** [ا - مذ] چئن مهينن جو عَرصو (جون، جولاءِ، آگسٽ ۽ سيپٽمبر)
* سانوڻي، برسات پوڻ جي موسم، وسڪاري جي مندَ، مون سون جون برساتون
* [چو- چار + ماسو- مهينا]

– **چوماسِي هَوائُون:** [ا - مث] سمنڊ کان زمين ڏي ۽ زمين کان سمنڊ جي طرف مقرر وقتن تي لڳڻ واريون هوائون

– **چومُکَ:** [ظرف] چوطرف، چوڌاري، چوڦير، هر طرف کان، چوگرد، چئني پاسن کان ڪليل

* [لس]

– **چومُهرِي:** [ا - مث] شطرنج راند ۾ ٻنهي طرفن هڪ بادشاهه ۽ هڪ پيادي بچڻ جي حالت (انهيءَ حالت ۾ ٻنا هار جيت يا ٻنا فيصلي واري راند سڏجي ويندي آهي)

– **چوواٽو ج چوواٽا:** [ا - مذ] چئن رستن جي گڏجڻ يا ڦٽڻ جو هنڌ، چونڪ، چوسول، چوراهو

– **چو واٽِي مِٽِي:** [ا - مث] چوسُول جي مِٽِي (جيڪا ٽوٽڪن ۾ ڪم ايندي آهي) سڪاڻي جڏي)

– **چوواٽو:** [ا - مذ] چئن طرفن کان لڳندڙ واءُ، چوماسو

– **چووِٽِ:** [ظرف] چئني طرفن کان، چوڌاري

– **چوهارو ج چوهارا:** [ا - مذ] چوٿين پتي، چوٿون حصو

* [س/ڪرهه]

– **چوهَتِي بَلا :** [ا - مث] چَئن چَنبن واري خوفناڪ بَلا

– **چوياري ج چوياريُون:** [ا - مث] چئن دوستن جي محفل، چند دوستن جي سنگت، ڪچهري، رهاڻ

* سنڌ جا چار حڪمران (جن هڪئي وقت گڏجي حڪومت ڪئي)

* ميرن جي چؤياري

– **چوياريُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪچهريون ڪرڻ، محفلون مچائڻ، گڏجاڻيون ڪرڻ

• **چَوانَّ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* [س/ات]

• **چوبَ:** [ا - مث] ڪاٺي، لَڪِڙي، ڇڙ

* تنبوءَ ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺي

* [ف]

– **چوب جوت:** [ا - مث] پسارڪي وکر طور ڪم ايندڙ هڪ وڻ جي ڪاٺِي (هيءُ وڻ بنارس ۾ ٿئي، هن جي ڪاٺيءَ مان ڪَٿن جا پاوا ۽ ٻيو سامان ٺهي)

– **چوبدارُ ج چوبدارَ:** [صفت] لَٺِ کڻي هلندڙ

* چوڪيدار، نگهبان، بادشاهي آردلي، اهو ماڻهو جو بادشاهن ۽ وزيرن جي اڳيان چانديءَ جي مُٺئي سان لَٺِ کڻي بيهي يا ساڻ کڻي هلي

* [ف]

'ڪاٺئين آهي بادشاهه، ڪاٺئين چوبدار' (سچل)

– **چوبدَست/ چوبدَستِي:** [ا - مث] لَٺِ، عَصا

– **چوبِين:** [صفت] ڪاٺيءَ جو، ڪاٺيءَ جي

• **چَوبازِ:** [ا - مث] چئن چئن جو گڏجي تاس راند ڪرڻ جي حالت

* ڪنهن به جانور (خصوصاً گهوڙي جي) هلڻيءَ جو نمونو (جنهن ۾ اهو ٻهريان ٻئي پير ۽ پويان ٻئي پير گڏ کڻي ۽ ٽڪڙو ڊوڙي)، چوتال

* تمام ٽِڪو پنڌ

• **چوبانُ:** [ا - مذ] ڏولي، پالڪي

• **چَوبَٽُ/ چوبَچو:** [ا - مث] ڳالهه ٻولهه، گفتگو، چرچو

• **چوبَ چِني:** [ا - مث] پسارڪي وکر طور ڪم ايندڙ هڪ گاهه جي پاڙ (رنگ گلابي، ذائقو ٿورو ڪڙو، ٿورو مِٺاڻ تي)

* [ف: ايون، ع: عيون]

• **چوبو ج چوبا:** [صفت - مذ] چبو، اهو ماڻهو جنهن کي واتَ ۾ وڙهجي

* [س/ل]

* [مث: چوبي ج چوبيُون]

• **چوبارو:** [ا - مذ] چوڌاري کُليل گهرُ، چوبارو

* [س/ٽ]

'جو سڪ' اُني چوباري، سونه بلغ نه بخاري' (چولي)

• **چوبو:** [ا - خاص] متُرا (ڀارت) جي هڪ برهمڻ جو نالو (تمام گهڻو کائيندو هو)

* [صفت] ٻـٽِر بيٺي، گهڻو کائو هبچي

• **چَوبولُ/ چوبولو:** [ا - مذ] چئن ماڻهن جو ڳالهائڻ، گهڻن ماڻهن جو گڏيل آواز، گهڻن ماڻهن جي وات جي ساڳي وائي

* ڪنهن ڳالهه جو هر هنڌ ذڪر ٿيڻ، پچارَ

• **چُوتِ:** [صفت] بيوقوف، بي عقل، چريو، احمق، اناڙي
* واڻڙو، موڳو
* [ا - مت] ڳُنڊي، مقعد، گانڊ
* زنانو مخصوص عضوو، سارَ
* [اردو]

– **چوتِ پتل جي:** [صفت] ڏاڍو چريو، صفا بي عقل، صفا اڻ ڄاڻ، بنهه نادان
* صفا واڻڙو موڳو چَٽُ

– **چُوتِيو ج چُوتِيا:** [صفت] چوتِ، احمق، بي عقل، چريو

• **چوتارُ/ چوتالُ:** [ا - مذ] گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو
* تمام تکو پنڌ
* ساز جو هڪ قسم، چوتارو
* پکواز جي هڪ وڄت

– **چوتارو/ چوتالو:** [ا - مذ] چوتار

• **چُوتِڪِي ج چُوتِڪِيُون:** [ا - مت] هَلڪِي سٽڻ، پتلُون
* [س/ات]

• **چُوتِل/ چُوتِيل:** [ا - مت] اها عورت جنهن کي مڙس ڇڏي ڏنو هجي، ونيلَ

• **چوتو/ چوتيو ج چوتا/ چوتيا:** [ا - مذ] اوگهڙ ڍڪڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر، لانگوٽ، لنگ
گهڙِي گهڙ وهٽ ڪري، جيلهه بڌي چوتو (شاهه)
* سلوارَ جي ٻچي

• **چُوتِي ج چُوتِيُون:** [ا - مت] لنگوٽِي، چوتو، گوڏ
* ميڙَ بهار

• **چوتِيبانُ:** [صفت] چالاڪ، ٺڳ
* [س/ات]

• **چوٿِ:** [ا - مت] چنڊ جي چوٿين تاريخ
* چوٿون حصو، چوٿائي
* ڏِلَ جو چوٿون حصو (جيڪا مرهٽا اڳاڙيندا هئا)
* معافي ڏنل ڍِل جو چوٿون حصو (جيڪو ٺيڪدار مِلائيءَ طور ڪاٺيدار کان رکي)
* [سن: چتُرٿي]

• **چوٿَ:** [ا - مذ] چوٿون حصو چوٿائي

• **چُوٿ ج چُوٿُون:** [ا - مت] سونارن يا وِڻجهرن جي ڪم جو ننڍڙو چمٽو (جنهن سان سون جا ذرا کڻن)

• **چُوٿُ ج چُوٿَ:** [ا - مذ] جيتَ جو هڪ قسم، ڏٿو

• **چوٿارُ ج چوٿارَ:** [ا - مذ] چوٿون حصو، چوٿين پتي
* مانيءَ وغيره جو چوٿو

• **چوٿائِي ج چوٿائِيُون:** [ا - مت] چوٿون حصو
* آنَ جو هڪ ماڻ، پائيءَ جو چوٿون حصو

• **چوٿِرَ ج چوٿِرُون:** [ا - مت] چوٿون وِيم ڪيَل ڏِڳي يا مينهن
* [س/ات]

• **چوٿِرُ:** [ا - مذ] اهو ٿلهو جيڪو چوٿين چوٿين ڏينهن سيءَ سان اچي

• **چوٿِڙو ج چوٿِڙا:** [ا - مذ: 'چوٿو' جو اسم تصغير] چوٿائي، چوٿون حصو (ڪنهن به شيءِ جو)، چوٿين پتي (مانيءَ جي)
* [س/ات]

• **چُوٿڻُ:** [مص - فعل متعدي] سوجهڻ، پرکڻ، جاچڻ
* پنهنجا راز پاڻ فاش ڪرڻ
* [مص] چُوٿڻ
* [امر] چُوٿِ
* [چُوٿيو، چُوٿيندو، چُوٿيل]

• **چوٿو ج چوٿا:** [ا - مذ] چوٿون حصو (ڪنهن به شيءِ جو)، چوٿين پتي (مانيءَ جي)

• **چُوٿو ج چُوٿا:** [ا - مذ] هَرجي ڪيڙڻ وارو پاڳو
* ننڍڙي اکري
* پڇاڙي
* چُوتو
* هيٺيون پاسو، اکريءَ جو ترو

• **چوٿون:** [صفت - مذ] 'چار' جو عدد قطاري، قطار يا صف ۾ ٽئين کان پوءِ نمبر وارو، ٽي واڌو هڪ
* هڪ عدد، چئن جو تعداد (4)
* [مت: چوٿين ج چوٿيون]

– **چوٽُون پاڻو هُئڻ:** [اصطلاح] شهر جي چئن مکيہ ماڻهن مان هڪ هئڻ. وڏو ماڻهو (ميونسپل ڪاميٽيءَ جو رڪن يا پنچائت جو ميمبر) هئڻ. ڀلي مانس هئڻ. خاص اهميت وارو هئڻ

– **چوٽُون پيرُ باسڻ:** [اصطلاح] ڪنهن گم ٿيل ڏور جي موٽي ملڻ لاءِ چوٽون حصو خيرات ڪرڻ جي باس باسڻ. (رواج آهي تہ جيڪڏهن ڪو ڏور گم ٿي ويندو آهي تہ انهيءَ جو چوٽون حصو پيران پير يا ڪنهن ٻئي پير جي نالي باسيندا آهن ۽ لهڻ تي انهيءَ ڏور جي قيمت جو چوٿون حصو انهيءَ پير جي نيت خيرات ڪندا آهن)

• **چوٽِيو:** [ا - مذ] چوٽَ تِڻ تي رکيل ايڪاٽو
* [س/ٽ]

• **چوٽ ج چوٽُون:** [ا - مث] ڌَڪُ، ضَربَ، ٺوڪر، مارَ
* ڏونڪو ٺاهو، سٽَ

'مان نماري چوٽ، عاشق انالحق جي' (سچل)
* صدمو، ڏک، تڪليف، اِيذاءَ
* ڦٽُ، زخم
* نقصان، ٽوٽو
* جلهه، اُلَرَ
* تيزي، تِک
* ڊوڙ
* نيلام ۾ سڀني کان وڏو واڪُ
* گهوڙي جو ٽڪي ۾ ٽڪو پنڌ
* [س: چٽ]

– **چوٽ آچڻ/ رَسڻ:** [اصطلاح] ڌڪُ ٺڪري وڃڻ. ايذاءَ رسڻ. صدمو رسڻ
* نقصان ٿيڻ
* رٿيل منصوبو نہ ٿيڻ

– **چوٽ ڏِيڻ:** [اصطلاح] ڌڪُ ڪڍڻ. سزا ڏيڻ. نقصان رسائڻ
* مقابلو ڪرڻ. جُلهه ڪرڻ
* شڪست ڏيڻ
* پنڌ يا ڊوڙ ۾ تيزي ڪرڻ

– **چوٽ رَکڻ:** [اصطلاح] شرط رکڻ. مقابلو رکڻ
* [س/ات]

– **چوٽ ڪَڍڻ:** [اصطلاح] نغارن (نقارن) کي تمام تکو ۽ پري وڄائڻ

– **چوٽ کائڻ:** [اصطلاح] وڏو نقصان سهڻ. صدمو برداشت ڪرڻ
* زخمي ٿيڻ
* وڙهڻ. مقابلو ڪرڻ

– **چوٽ وِڙهڻ:** [اصطلاح] مقابلو ڪرڻ. ڏون تي وڙهڻ. سڌو مقابلو ڪرڻ
* چوپڙ ۾ گوٽ مارڻ
* [س/ات]

– **چوٽُون کائڻ:** [اصطلاح] چڪريون کائڻ
* مقابلا ڪرڻ
* وڙهڻ

– **چوٽ هَڻڻ:** [اصطلاح] ڌَڪ هڻڻ. ضَرب هڻڻ
* نغارن کي زورَ سان وڄائڻ
* اعلان ڪرڻ. پڙهو ڏيڻ

• **چوٽ:** [ا - مذ] چوٽي، اُتانهين. ڪنهن ٻہ جبل وغيره جو چوٽي وارو حصو
* گهرجي ڪنڌياري ڇتِ
* مٿي جي وارن جي وڏي چوٽي
* نر ڪڪڙ جو موڙُ
* ٻيڙيءَ ۾ شيخلي جو رَسو
* [ظرف] مٿي، اُتانهون
* ڀريون، ڀرُ

– **چوٽارو ج چوٽارا:** [صفت - مذ] چوٽيءَ وارو
* طُري وارو، چوٽي
* [ظرف] چوٽيءَ تائين ڀريل. ڀريون، ڀر

– **چوٽان چوٽِ:** [صفت] چوٽيءَ تائين ڀريل. ڪنن تار. ڀريلُ، تار، ٽمٽار

– **چوٽان چوٽِ ڀرڻ:** [اصطلاح] ڪنن تائين ڀرڻ. مڪمل ڀرُ ڪرڻ

– **چوٽاٽو ج چوٽاٽا:** [صفت] چوٽيءَ وارو
* اعلىٰ درجي جو
* داتا، سَخِي

– **چوٽاٽِي چوٽِ:** [صفت] چوٽان چوٽ

– **چوٽ تي چاڙهڻ:** [اصطلاح] چوٽِيءَ تي رَسائڻ، مٿانهين تي رسائڻ

– **چوٽ چَڙهڻ:** [اصطلاح] تمام مٿي چڙهڻ
* تمام مهانگو ٿيڻ
* ڳالهه وَس کان ٻاهر نڪري وڃڻ
* گهرائيءَ سان عشق ڪرڻ

– **چوٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنن تائين پرڻ، تِمنار ڪرڻ
* نهايت هَٺُ ڪرڻ
* آخرين حد تائين پهچڻ

• **چوٽاڪڙُ ج چوٽاڪڙَ:** [صفت] نشاني باز
* بي حيا، بد چال
* [س/ات]

• **چُوٽِڪي ج چُوٽِڪيُون:** [ا - مث] ٻَڪِيءَ جو هڪ قسم
* [س/ڪوهه]

• **چوٽو ج چوٽا:** [ا - مذ] چوٽِي، ڳُنَٽ
* وارن جو مُچو، مٿي جي وِچَ وارا وارَ، سِينڌَ جا وارَ
* ڦَٽِي ڏيئي ڪنڌَ کان وارن کي رڳو ڏاگهو ٻڌي چوٽو ناهي ڇڏڻ
* [سن: چوٽا]

'مُوهِٽا گهڻون مشڪ سين، چوٽا ساڻ چَندَن' (شاهه/مومل راڻو)

'ٻهر پوشاڪان ويس گلابي، چوٽا چندن چڪائي مين آيا مُک ويکڻ نون' (سچل)

• **چوٽِٺو ج چوٽِٺا:** [ا - مذ] ٻيڙيءَ جي سڙهه جو هڪ رسو

• **چوٽِي ج چوٽِيُون:** [ا - مث] چوٽو (وارن جو)
* وارن جي ڇَڳِ (جيڪا هندو نِيهڻ تي ڇڏيندا آهن)
* وارن جي لٽ، ڳُنٽيل وار
* مٿي جي تارونءَ وارو حصو
* مٿاهون حصو، بلندي، اُتاهين
* جَبَلَ جي مٿانهين جاءِ
* دَنگ، چيڙو
* ڇهنب
* پُڇڙي

– **چوٽِي آسمانَ سان لڳڻ:** [اصطلاح] وڏي درجي کي پهچڻ، وڏي مرتبي وارو هئڻ

– **چوٽِي آسمان سان ڳَسڻُ:** [اصطلاح] وڏو ماڻهو ٿيڻ، وڏي عزت حاصل ڪرڻ، وَڏي منزل تي پهچڻ

– **چوٽِيارو ج چوٽِيارا:** [صفت] چوٽيءَ وارو، چوٽِيرُ، چوٽِيءَ تائين پريلُ
* چوٽيءَ وارو (تارو)، پُڇڙُ (تارو)

– **چوٽِيانٺون:** [صفت] چوٽيارو، چوٽيءَ تائين پريلُ

– **چوٽيءَ ٻِرِ ڪِرڻ:** [اصطلاح] سنئون زمين تي ڪِرڻ، ڪاپار جو ڏکُ اچڻ
* وڏي نقصان ۾ پوڻ
* ڏاڍو پڇتائڻ

– **چوٽيءَ تارو ج چوٽيءَ تارا:** [ا - مذ] پُڇڙ تارو

– **چوٽيءَ تان ڪِرڻ:** [اصطلاح] مٿاهين درجي تان گهٽ درجي تي پهچڻ
* امير مان غريب ٿيڻ

– **چوٽيءَ جو:** [صفت - مذ] اعلىٰ پايي جو، وڏي درجي جو، جيد (عالم وغيره)، مرتبي وارو
* وڏو حَرامِي

– **چوٽيءَ چَنبو ج چوٽيءَ چَنبا:** [صفت] تمام نِياڳو، بلڪل منحُوس، نامراد، وڏو بدبخت، ٽرڙ چنبو

– **چوٽيءَ چَنبو هُئڻ:** [اصطلاح] تمام نياڳو هئڻ، بيڪار هئڻ

– **چوٽِيَرُ ج چوٽِيَرَ:** [صفت] چوٽيءَ رکايل، اهو ماڻهو، جنهن کي چوٽِي رکيل هجي
* واٽيو مهتو چوٽِرُ

– **چوٽيءَ ڦُلُ:** [ا - مذ] ڳَهه جو هڪ قسم (چانديءَ جو ڦلُ جيڪو وارن ۾ اٽهيءَ هنڌ هڻبو آهي جنهن هنڌان چوٽي شروع ٿيندي آهي)

– **چوڙي ڪرڻ:** [اصطلاح] ڳُڻ ناهڻ، وارن کي ڦڻي ڏيئي ڳُتون ناهڻ
* حد ڪرڻ، انتها ڪرڻ
* غرور ڪرڻ، تڪبر ڪرڻ
* ترقي ڪرڻ
* چوٽ رسڻ
* ڪنهن ڪم ۾ ڪمال کي رسڻ، آخرين حد تي پهچڻ

• **چوڙيئر ج چوڙيئر:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم (جنهن جي مٿي تي اُڀا ڪنڊا ٿين)

• **چوڙيھہ:** [صفت] هڪ عدد جو نالو (34)، ٽيهه ۽ چار
* [پرا: چئيسا، چتيس، ترنشت]

• **چُوٽُ ج چُوٽَ:** [صفت] ڪنجوس، مرچوٽ، بخيل

– **چُوٽاڻو ج چُوٽاڻا:** [صفت] ڪنجوس جو، ڪنجوس وارو

– **چُوٽائي:** [ا - مث] ڪنجوسي، بخل

– **چُوٽي ج چُوٽيون:** [صفت - مث] بخيل (عورت)

• **چوپ:** [ا - مث] سنڌي گَجَر جو مٿيون حصو
* سائو بصر
* اَڪِ ۾ ڏَڪَ لڳڻ سبب اَڪِ جي ڳاڙهان
* [س/ٺ]

• **چوپُ:** [صفت] گهڻو، تمام
* گهاٽو (رنگ)
* ڳُوڙهو
* تار، تمتار

• **چوپُ ج چوپ:** [ا - مذ] پاڻيءَ ۾ بيل ڪچي ڪرڻي
* بصر وغيره جو پوکڻ وارو ٻج

• **چوپارُ:** [ا - مذ] گاهه جو هڪ قسم
* [س/ڪوهه]

• **چُوپاڪرُ:** [ا - مذ] گاهه جا ڏانا يا ڪانن جا سخت ٽُڪر (جيڪي جانور چباڙي نہ سگهي ۽ وات مان ڪڍي ڇڏي)
* [س/ات]

• **چُوپاڪر:** [ا - مذ] نئون ڦُٽَل گاهه
* [س/ات]

• **چُوپائڻُ:** [مصدر چُوپڻ مان متعدي بالواسطہ] چوسائڻ، ڏارائڻ
* [چُوپيون، چُوپيندو، چُوپيل]

– **چُوپڻُ:** [مص - فعل متعدي] چوسڻ، چُوسي رس ڪڍڻ، چُوس ڏيڻ، ڏائڻ
* [پرا: چُوسڻ، سن: چُوش]
* [مص] چُوپڻ
* [امر] چُوپ
* [مضارع] چُوپيان (ج) چُوپيون، چُوپين (ج) چُوپيو، چُوپي (ج) چُوپين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ پيو جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چُوپي ٿو (ج) چُوپين ٿا
* [حال مث] چُوپي ٿي (ج) چُوپين ٿيون
* [ماضي] چُوپيو (ج) چُوپيا
* [ماضي مث] چُوپي (ج) چُوپيون
* [مستقبل] چُوپيندو (ج) چُوپيندا
* [مستقبل مث] چُوپيندي (ج) چُوپينديون
* [اسم مفعول] چُوپيل

• **چوپائي ج چوپائيون:** [ا - مث] چئن پاون واري، کٽ، چارپائي، مَنجي

• **چوپايو ج چوپايا:** [صفت - مذ] چئن پيرن وارو، چوپير، جانور، ڍور (هي لفظ اڪثر مينهن، ڳئون، ٻڪري وغيره لاءِ ڪم ايندو)
* [ف: چهار + پايہ]
* [مث: چوپائي ج چوپائيون]

• **چوپٽُ:** [صفت] ڇَٽ، برباد، ناس
* [پرا: چوپَٽو، سن: چَترپٽ، چتر = چار + پٽ = ميدان، چئني طرفن کان کليل ميدان]

• **چوپٽُ:** [ا - مذ] پهرئين برسات تي ڦُٽل سنهو گاهه
* [س/ل]

• **چوپُ چانوَرَ:** [ا - مذ] اَڻَ پَرندڙَ چانور، ڊِگها چانور

* [س/ات]

• **چوپچو:** [ا - مث] ڳالهه ٻولهه، خبرچار، چوٻول، عام ذِڪر

نندي وڏي جي وات جي وائي، سڻس، پڇا ڳاڇا

'تنهنجي سرهاڻ، سونهن، سوڀيا جي، ٿي چؤطرف چوپچو آهي' (مقصود گل)

• **چوپِڙي/ چوپِڙِي ج چوپِرِيُون/ چوپِڙِيُون:** [ا - مث]

آلي مٽيءَ جو ليو (ڪوڏرجو)

• **چَوپَڙَ ج چوپَڙُون/ چوپَڙيُون:** [ا - مث] هڪ قسم جي

مشهور راند، چوسر، نردبازي، چوپڙ

* [سن: چَتر = چار + پٽ = پلو]

* پرتَ جو هڪ قسم

• **چوپَڙِ/ چوپڙ:** [ا - مث] هڪ مشهور راند (جيڪا سارين

ڪوڏين يا ٻارن سان کٽي وڃي آهي ۽ فقط چار ماڻهو کيڏي سگهندا آهن)

* پرت جو هڪ قسم

* [س/ڪرم]

• **چُوپِڙَڻ:** [مص - فعل متعدي] مهٽِڻ، مَکڻ

* چوسِڻ، چوسي ڪيڻ، ڏائڻ

* [س/ٽ]

* [مص] چُوپڙَڻ

* [امر] چُوپِڙِ

* [چُوپِڙيو، چُوپِڙيندو، چُوپِڙيل]

• **چوپِڙو ج چوپِڙا:** [ا - مذ] ننڍڙو ڪتاب، ڪتابڙو،

بَندِي، چوپڙي

• **چوپِڙي ج چوپِڙِيُون:** [ا - مث] ننڍڙو ڪتاب، ڪتابڙي،

بَندِي

* [سن]

• **چوپڙ:** [ا - مث] چوپڙ

• **چُوپِٽي ج چُوپِٽيُون:** [ا - مث] چوپڻ جي حالت

* چُوپڻ جي شيءِ

* تيليءَ يا ڪاٺيءَ ۾ لڳل ڪٽملڙو (جيڪو اڪثر ٻار ڪاٽيندا آهن)،

لاليِ پاپ

• **چوپو:** [ا - مذ] ٻوجو، ليپو، راڳو

– **چوپو ڏِيڻ:** [اصطلاح] ٻوجو ڏيڻ، راڳو ڏيڻ، ليپو ڏيڻ

• **چوپو:** [ا - مذ] گاهَ جو هڪ قِسم

* وَلِ جو هڪ قِسم (جنهن جو ساڳُ رَڌي کائجي)

• **چُوپو ج چُوپا:** [ا - مذ] چُوپڻ جي حالت، چوسڻ، ڏائي،

چَڪُڙَ، چَرُس

* چُوپڻ جي شيءِ

* [سن: چوش = چُوشڻ]

* چوسڻ ڪانپوءِ ڪمندَ يا ڳنيءَ جو بچيل ڦوڳ، چُوٽو

* گاهَ جا چوٽا (جيڪي ٻوڙهو مال نه کائي سگهي)

* اولڙ

* ڪٽ جي ٻانهين

* سيرون ۽ پيروںءَ جي گهڙيل پچڙي

* ونڏي جو عيب، وِڏ

– **چُوپا ڪيڏَڻ:** [اصطلاح] رِڌون ڪيڻ، عيب جوئي ڪرڻ

* بڇڙيءَ نظر سان ڏسڻ

* نفرت ڪرڻ

– **چُوپا ڪرڻ:** [اصطلاح] چوٽا ڪرڻ

* ٽُوڪاري ڇڏڻ

* ٻوڙهي جانور جو گاهه کائي ڏانا وغيره ڇڏي ڏيڻ

• **چُوڄُ ج چُوڄَ:** [ا - مذ] ننڍو شِڪرو (هڪ شڪاري پکيءَ جو قِسم)

• **چُوڄَ:** [ا - مث] سُک

* چاهه

* پيڪر

* سوچَ، وِيچار، سَمجَهه

– **چُوڄَ ڪرڻ/ماڻڻ:** [اصطلاح] مزا ماڻڻ، عيش ڪرڻ،

سُک ماڻڻ

• **چُوڇڻ ج چُوڇڻيُون:** [صفت - مث] عقل واري، ڏاهِي،

سمجهه سوچ واري

* [س/ل]

• **چُوچ ج چُوچُون:** [ا - مث] اهو ڪم يا گفتگو جنهن ڪان ٻئي ماڻهوءَ کي چِڙ اچي
* چُرچَ
* تهمت، اِلزام
* [س/ڪوهه]
* انُومان، گُمان
* [س/ڪوهه]
* ڪاٺ

• **چوچاءُ (چوچَواءِ) ج چوچاءَ:** [ا - مذ] سفارش، پارت، پنهنجي حق ۾ ٻئي کان چورائڻ جي حالت
* ڳالهه ٻولهه، گفتگو

– **چوچاءُ ڪرائڻ:** [اصطلاح] سفارشون ڪرائڻ، پارتون ڪرائڻ

• **چُوچرو ج چُوچرا:** [ا - مذ] بُهتان، اِلزام
* چُرچ، هَشبي
* بدنام ڪرڻ لاءِ گلا
* حرڪت
* دشمني

– **چُوچرائي:** [صفت] بهتان مڙهيندڙ، چرچ ڪندڙ
* بدنام ڪندڙ

• **چُوچڙو ج چُوچڙا:** [ا - مذ] شعلو جهڙي، اماڙي
* [سن: چرت = ٻارڻ]
* [صفت] ساڙيلو حاسد، اڻ سهو تيسيرُ

• **چُوچڙي ج چُوچڙيُون:** [ا - مث] جِهڙي، سنهڙي ٻرندڙ ڪاٺي (جنهن سان ٻتي يا ڏيئو ٻارجي) چڻانتي، اُماڙي
* [ڪنايه] شرارت، شيطان گيري
* ڪاوڙ، غصو

– **چُوچڙي ڏيڻ:** [اصطلاح] باهه ڏکائڻ، باهه ڏيڻ
* چيڙڻ، چيڙائڻ، چيڙائڻ
* شرارت ڪرڻ، شيطان گيري ڪرڻ
* ٽريل جهيڙي کي مچائڻ، جهيڙو مچائڻ، فساد ڪرائڻ
* صفا چڙي ڏيڻ

'مان ماريس کي چُوچڙي ڏئي ساڙيان' (جملو)

– **چُوچڙي لائڻ:** [اصطلاح] باهه ڏکائڻ
* جهيڙو مچائڻ، جهيڙي کي زور وٺائڻ
* چيڙائڻ، ڪاوڙ ڏيارڻ

– **چُوچڙي لڳڻ:** [اصطلاح] باهه لڳڻ
* خار اچڻ، ڪاوڙ لڳڻ، چڙڻ، ڪاوڙجڻ

'مان ڪجهه نه ڪهيان نه هن کي الائي ڇو چُوچڙي لڳي ٿي وڃي'

• **چُوچڪو ج چُوچڪا:** [صفت - مذ] ننڍڙو (ٻار)، ننڍڙو ڪم عمر، نونهال
* [س/ڪوهه]
* [مث: چُوچڪي ج چُوچڪيُون]

• **چوچو ج چوچا:** [ا - مذ] ڪوڙو فرياد، بهتان، الزام
* فساد، رڳڙو، معاملو، ڦَنڊو، چَس، حرڪت
* شوشو، افواهه

• **چوچو:** [ا - مذ] چَوچاءُ، هر هر چوڻ جي حالت، چور پچور
* سفارش، پارت
* ڳالهائڻ، آکڻ، وات مان ڪجهه لفظ ڪيڻ، ٻڌائڻ
* نصيحت ڪرڻ، تنبيهه ڪرڻ

– **چوچوا:** [ا - مث] چوائڻ، سفارش ڪرائڻ

– **چوچو پيٽ پوڻ:** [اصطلاح] ڏڪي داٻ جو اثر نه ٿيڻ، چوڻ چوائڻ جو اثر نه هئڻ، ٽڪ لعنت تي هِري وڃڻ

– **چوچو ڪرڻ:** [اصطلاح] چوچاءُ ڪرڻ، گهڻو چوڻ
* هرهر ٽوڪڻ، ذري ذري ساڳي ڳالهه چوڻ

• **چُوچو ج چُوچا:** [صفت - مذ] ننڍڙين ۽ ٻنبڙين ڪنڌل اکين وارو، چُنجهو
* مياري، ڪاڻيارو
* [س/ڪوهه]
* چُوچڙي، چڻانتي
* [س/ات]
* [مث: چُوچي ج چُوچيُون]

– **چُوچاڻ:** [ا - مث] اکين جي ڇنجهائي، چنجهائپ

• **چُوڇي ج چُوڇيُون:** [ا - مث] چٺانتي، ڇوڇڙي
* [سن: چنـچهـ]
* ٻُنبي جي ٻُونڊ

– **چُوڇيُون سورڻ:** [اصطلاح] چُوڇڙي ڏيڻ، جهيڙو جاڳائڻ

• **چوڊري/ چوڙري:** [صفت] ڳوٺ جو مکي يا وڏيرو

• **چوڊڪي ج چوڊڪيُون:** [ا - مث] ٻوڊڪي، ريجڪ، پَوڙ
* اهڙي جاءِ، جنهن ۾ وهڻ لاءِ چئني طرفن کان ڊِڪا ٺهيل هجن

• **چوڏارُ:** [ظرف] چوطرف، چئني پاسي، چوگرد، چوڦير

– **چوڏارِي:** [ظرف] چئني طرفن کان، چوطرفو، چوگرد، چوڦير

• **چوڏاري:** [ا - مذ] ٻوٽي جو هڪ قسم (ننڍڙو ٻوٽو جبل تي ٿئي)

• **چوڏسِ ج چوڏسِيُون:** [ا - مث] چنڊ جي چوڏهين رات، پورن ماسي
* [سن: چتر + دشي]
* [ظرف] چئني ڏَسن کان، چَئني پاسي، چوڏارِي

• **چوڏنهن:** [صفت] چوڏهن (هڪ عدد، ڏول ڏهه ۽ چار)، (14)
* [سن: چتردشن]

• **چوڏولَ ج چوڏولُون:** [ا - مث] چئن ٻينگهن سان ڦرڻي (جنهن ۾ ويهي هيٺ مٿي لُڏبو ۽ ڦربو آهي)
* [سن: چتر - چار + ڏول، ڏل = لـڏڻ]
* وڏي ڏولي (جنهن کي چار ڪهار کڻن اڪثر راڻين جي لاءِ ڪم ايندي)

• **چوڏها:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **چوڏهن:** [صفت] هڪ عدد جو نالو (14)، سلسلي ۾ تيرهن کان پوءِ 14 جو عدد قطاري (چوڏهون نمبر)

– **چوڏهن چارو:** [صفت] چوڏهن چارن وارو، گهڻين واٽن وارو، گهڻ واسطو گهڻن ڏنڌن وارو
'چوڏهن چارو ڪچورو'

– **چوڏهن خانوادا:** [ا - مذ] چئن پيرن جي سلسلي مان نڪرندڙ بزرگ ۽ انهن جا طريقا (عياضي، ادهمي، هبيري، حبيبي، عجمي، طيفوري، عرضي، سقطي، جنيدي، گازروني، طوسي، سهروردي، فردوسي)

– **چوڏهن طَبق:** [ا - مذ] چوڏهن، چوڏهن دنيائون، ست زمينون، ست آسمان
'چوطرف، چارئي ڏسون، چوڏهن طبق، چارئي مڪان' (مصري شاهه)

– **چوڏهن طَبق ڏسڻ:** [اصطلاح] پورو گياني ٿيڻ، ڪامل ٿيڻ

– **چوڏهن طَبق روشن ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪامل بنائڻ، سڀ منزلون طئي ڪرائڻ
* [طنزاً] اڳيون نور ڇٽ ڪرڻ، رَهيل موڙي به ختم ڪرڻ

– **چوڏهن طَبق روشن هُئڻ:** [اصطلاح] سڀ ڪجهه ڄاڻڻ

– **چوڏهن معصُومَ:** [ا - خاص] پاڻ سڳورا صلي الله عليه وآله وسلم جن ۽ سندن آل اطهر (جيڪي پنجتن پاڪ ۽ ٻارنهن امام (i)حضرت محمد مصطفیٰ صلي الله عليه وآله وسلم، (ii)حضرت امام علي المرتضیٰ عليه السلام، (iii)بيبي سيده فاطمة الزهرئ سلام الله عليها، (iv)حضرت امام حسن عليه السلام، (v)حضرت امام حسين عليه السلام، (vi)حضرت امام زين العابدين عليه السلام، (vii)حضرت امام محمد باقر عليه السلام، (viii)حضرت امام جعفر صادق عليه السلام، (ix)حضرت امام موسیٰ ڪاظم عليه السلام، (x)حضرت امام علي رضا عليه السلام، (xi)حضرت امام محمد تقي عليه السلام، (xii)حضرت امام علي نقي عليه السلام، (xiii)حضرت امام حسن عسڪري عليه السلام، (xiv)حضرت امام محمد مهدي عليه السلام جن آهن)

– **چوڏهُون:** [صفت] سلسلي ۾ تيرهن کان پوءِ 14 جو عدد قطاري (چوڏهون نمبر)

– **چوڏهين ج چوڏهِيُون:** [ا - مث] چَنڊ جي چوڏهين تاريخ، پورن ماسي

– **چوڏهِينءَ جو چَنڊُ:** [ا - مذ] ماهِ ڪامل، بدر
* [صفت] تمام سهڻو

– **چوڏهيو ج چوڏهِيا:** [صفت] چوڏهن هنر ڄاڻندڙ
* حرفتي، چالاڪ، بدمعاش

• **چوڏي ج چوڏيُون:** [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قسم

• **چوڏيلَ ج چوڏيلُون:** [ا - مث] چوڏولَ چئن ٻينگهن واري ڦرڻي (جنهن ۾ ويهي هيٺ مٿي لُڏبو ۽ ڦربو آهي)
* [س/ات]

– چوڏيلَ تي چاڙهڻ: [اصطلاح] مٿي گهمائڻ، گهڻو ڦيرائڻ
* عزت وڌائڻ، شهرت وڌائڻ، مشهوري ڪرڻ

• چوڏو ج چوڏا: [ا - مذ] ننڍو ڪڏو، چنڊو، ڏبو
* [س/ڪوهر]

• چورَ: [ا - مث] چورڻ جي حالت، چرُ، چرُورتِ (چرُتِ)
* تحرِيڪ، حرڪت
* اشارو
* هُشِي، چرُج

– چورَ پچور: [ا - مث] چرُپرُ، حرڪت
* ڳالهه ٻولهه
* يادگيري، ياد ڏيارڻ جو سلسلو
* گلا، غِيبت

– چورَچڪورَ: [ا - مث] چورت، هشي، چرُج

• چورُ ج چورَ: [صفت] چوري ڪندڙ، پرائي شيءِ لِڪي ڇپي ڪٽي وجڻ وارو، چوراٽيو، ڳُجهه ڳوهَ ۾ پرائي شيءِ ڪٽي وجڻ وارو
* [پرا: چورو، سن: چور]

– چوراٽو/ چوراٽيو ج چوراٽا/ چوراٽيا: [صفت] چور، چوريءَ جي ڪم ڪان واقف، چورٽو، چوري ڪندڙ پرائي شيءِ لِڪي ڇپي ڪٽي وجڻ وارو، دزد، چوراٽيو، ڪاٽِڪو، ڳُجهه ڳوهه ۾ پرائي شيءِ ڪٽي وجڻ وارو

– چوراڪاري ج چوراڪارِيُون: [ا - مث] چوري، چوري چڪاري، چورِين جي ڌم، عام جام چورِيُون ٿيڻ جي حالت
* [ڪنايہ] بدامني

– چوراٽو ج چوراٽا: [صفت - مذ] چورن جو، چوريءَ جو، چوري ڪيل، چورايل (سامان وغيره)

– چوراٽِي باهِہ: [ا - مث] ٿورڙي باهه، جهڪي باهه، ٽمڪندڙ باهه (جيڪا چور جهنگل ۾ لِڪي ڇپي ٻارين)

– چوراٽِڻُ: [مص - فعل متعدي] چوري ڪرڻ، چوري ڪري ڪٽي وجڻ، لِڪائڻ، ٽِپائڻ، گُم ڪرڻ
* [مص] چوراٽِڻ
* [امر] چوراءِ
* [مضارع] چورايان (ج) چورايُون، چورائِين (ج) چورايو، چورائي (ج) چورائِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چورائي ٿو (ج) چورائِين ٿا
* [حال مث] چورائي ٿي (ج) چورائِين ٿيون
* [ماضي] چورايو (ج) چورايا
* [ماضي مث] چورائي (ج) چورايُون
* [مستقبل] چورائِيندو (ج) چورائِيندا
* [مستقبل مث] چورائِيندي (ج) چورائِينديُون
* [اسم مفعول] چورايل

– چورُ ٽپُ: [ا - مذ] رات جو ايندڙ ٽپ

– چورُ چڪارُ ج چورَ چڪارَ: [صفت] چوري ڪندڙ، چوراٽو

– چورُ خانو ج چورَخانا: [ا - مذ] چورن جي لڪڻ لاءِ ڳجهي جاءِ، ڳُجهو خانو (مين الماريءَ يا پيٽي وغيره جو)

– چورُ دروازو ج چورُ دروازا: [ا - مذ] ڳُجهو دروازو، لِڪلُ دروازو، قلعي وغيره جو ننڍڙو دروازو، ڳجهي جاءِ

– چورُ ڏندُ: [ا - مذ] اهو ڏند جيڪو آڏو ڦڏو يا ٻئي ڏند جي پاڙ مان ڦٽي نڪري

– چورُ ڏِڀِي: [ا - مث] گهوڙي سوار چور، چورن جو ٽولو (جو گهوڙن تي چڙهي چوريون ڪري)

– چورڪو ج چورڪا: [صفت] چورجو، چور وارو، چوريءَ جو (سامان، طرِيقو انداز وغيره)

– چورَ گپ: [ا - مث] ڏٻڻ

– چورَ لَڪُ: [ا - مذ] سنهڙو درو يا لَڪُ، جبلن جي وچ ۾ تنگ ۽ منجهيل پيچرو

– **چوڙ لَنگ/ لَگ:** [ا - مذ] بيماريءَ جو هڪ قسم (جيڪا چوپائي مال کي ٿئي جنهن ۾ چوپايو مال چُري پُري نه سگهندو آهي)

– **چوڙن ڦٽان موڙ:** [محاورو] چورن جي به چوري ڪندڙ، وڏو چور، ٺڳن سان به ٺڳي ڪندڙ وڏو بدمعاش، تمام سياڻو چور، چورن کان چوريءَ جو مال ڦُريندڙ

– **چوري ڄ چوريُون:** [ا -مث] بنا موڪل شيءِ کڻڻ جي حالت، لِڪي ڇپي ٻئي جي شيءِ کڻي وڃڻ جي حالت، سرقو، چورائڻ جي حالت، چوراڪاري

– **چوريٺو ڄ چوريٺا:** [صفت - مذ] چورڄو، چوراٺو

– **چوري چڪاري:** [ا - مث] چوري، چورين جي ڏمر، چوري وغيره

* [ڪنايو] بد امني

• **چُوڙ:** [صفت] بيِسَل، چورو ٿيل، ذرا ذرا ٿيل

* ڀڳَل، ٽُٽل، ڇڪنا چور

* ٿڪل

* ڪُهيل، هَڄيل

* ڀيِسيل

* مَدهوش، متوالو ورتل (نشي ۾)

* غرق، ٻَڏَل (خيالن ۾)

– **چُور ٿيڻ:** [اصطلاح] پيسجي وڃڻ، چُورو ٿيڻ، اُنو ٿيڻ

* ٿَڪجي پَوڻ، هَڄي پَوڻ

* نشي ۾ اَلوٽ ٿيڻ

– **چُوڙ چُوڙ:** [ا - مذ] ڀُڪا ڀُڪا، ذرا ذرا، پُرزا پُرزا، ڀوڙ ڀوڙ

– **چُوڙ ڪري ڇڏڻ:** [اصطلاح] ناس ڪرڻ، ڇٽ ڪرڻ، بي حال ڪري ڇڏڻ

* نشي ۾ غرق ڪري ڇڏڻ

• **چوراسُ ڄ چوراسَ:** [ا - مذ] ڪمر ٻڌي ۾ پيل چلو (جنهن ۾ تلوار جو مياڻ ٻڌل هوندو آهي)

* [صفت] چَورس، چوپاسو چئن پاسن واري شڪل (جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيترا هجن)

– **چوراسِي:** [ا - مث] چوڪندي، چوپاسي (شڪل)

* [ظرف] چوطرف

* [ا - مث] ڳڻتي

• **چوراسِي (چورياسِي):** [صفت] هڪ عدد جو نالو (84)، اسي ۽ چارِ چارِ ايڪا اَٺ ڏهاڪا

* [سن]

– **چوراسِي پِنڊُ:** [ا -مذ] هندن جي عقيدي موجب چوراسي جوڻيون چوراسي جنمن وارو ڦيرو

• **چورا ڪورا:** [ا - مث] ڳڻتي، بيقراري، فڪر، آنڌ مانڌ، انتظار، هُرڪي هورا ڪورا

– **چورا ڪورا ٿيڻ:** [اصطلاح] خيال ٿيڻ، ڳڻتي ٿيڻ، فڪر ٿيڻ، هُرڪُر ٿيڻ، انتظار ٿيڻ

• **چورانوي:** [صفت] هڪ عدد جو نالو (94) نوي ۽ چار، چار ايڪا نو ڏهاڪا

* [سن]

• **چورائِڻُ:** [مص - فعل لازمي] چُهڻ (پاڻي)، جذب ڪرڻ

* [چورايس چوريا، چورائي، چورايُون، چورائيندس چورائيندا، چورائيندي، چورائينديُون، چورائل]

• **چورَپِٽِي:** [ا - مث] پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم

• **چورَٽ ڄ چورَٽُون:** [ا - مث] چُرچَ، چورَ حرڪت، هشي، بَرغلاءُ

* سيرڻ، سورڻ، ريڙهڻ، پري ڪرڻ، ڏِڪڻ، هٽائڻ، گِهلڻ چُرپُر ۾ آڻڻ، حَرڪت ۾ آڻڻ، تحرڪ ڏيڻ

* چيڙڻ، چيڙائڻ، چُرچ ڏيڻ، ڀڙڪائڻ، بَرغلائڻ، آهستي آهستي هلائڻ

* وڄائڻ (ساز)

• **چورَٽُ ڄ چورَٽُون:** [ا - مث] چانئٺ

• **چورَسِي ڄ چورَسِيُون:** [ا - مث] چوڪندو (جنهن جا چارئي پاسا ۽ چارئي ڪنڊون هڪ جيتريون هجن)

* [پرا: چترسو سن: چترسر]

• **چورَس ج چورَس:** [ا - مذ] اُها شڪل جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيڏا هجن ۽ ڪندون ڪُنيون هجن. چوراسي شڪل. چوڪندو (جنهن جا چارئي پاسا ۽ چارئي ڪندون هڪ جيترين هجن)

• **چورسو ج چورِسا:** [ا - مذ] مُترڪي جو هڪ قِسم (جيڪو سونارا ڪم آڻين)

* بيل گاڏيءَ ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺيءَ جو نالو

• **چورِسي ج چورِسيُون:** [ا - مث] واڍن جو هڪ اوزار. ڪاٺ تي چِٽ ڪڍڻ يا سل ڪڍڻ جو هڪ اوزار

* گُنُڊي
* [س/ٺ]

• **چورمو ج چورما:** [ا - مذ] ڪُٽِي (گيهه ۽ کنڊ ۾ گوهيل ماني)، چُوري، مليدو

* لذيذ کاڌو سٺيو طعام

• **چُورَنُ ج چُورَن:** [ا - مذ] چورو، سفوف، ٻورو، پائوڊر

* [سن: چورڻ]

• **چورَنگ ج چورَنگ:** [صفت] چئن رنگن وارو

* پهلوان، جوانمرد

'جنيسر چورنگ، بـ رنگو لوڪ ٻيو'

• **چورَنگِي ج چورَنگِيُون:** [ا - مث] ٻيڙيءَ کي هلائڻ ۽ ڦيرائڻ لاءِ هڪ ڪاٺي، اولو، ٻُن

* ٻيڙيءَ مان پاڻيءَ ڪڍڻ جو ڪِستو
* اهڙو هنڌ، جتي چار رَستا اَچي مِلَن، چوواٽو، دوڏڳي

– **چورَنگي واٽيو:** [صفت] وڏي واٽ وارو

• **چورڻُ:** [مص - فعل متعدي] سيرڻ، سورڻ، ريڙهڻ، ڏڪڻ، ڳهلڻ

* ٻري ڪرڻ، هٽائڻ
* چُرپر ۾ آڻڻ، حرڪت ۾ آڻڻ، تحرڪ ڏيڻ، چيڙڻ
* چيڙائڻ، تنگ ڪرڻ
* چُرچ ڏيڻ، ڀڙڪائڻ، ٻرغلائڻ
* آهستي آهستي هلائڻ
* وَڄائڻ (ساز)
* [مص] چورڻ
* [امر] چور
* [مضارع] چوريان (ج) چوريُون، چورين (ج) چوريو، چوري (ج) چورين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چوري ٿو (ج) چورين ٿا
* [حال مث] چوري ٿي (ج) چورين ٿيون
* [ماضي] چوريو (ج) چوريا
* [ماضي مث] چوري (ج) چوريُون
* [مستقبل] چوريندو (ج) چوريندا
* [مستقبل مث] چوريندي (ج) چورينديُون
* [اسم مفعول] چوريلُ

• **چُورَڻُ ج چُورَڻَ:** [ا - مذ] چورو، ٻورو، سفوف، پيٺل شيءِ

* [سن: چورڻ]
* ڪٽيل دوا، ڦڪي، چورَن

• **چورو ج چورا:** [ا - مذ] چولو

* [س/ل]

• **چُورو ج چُورا:** [ا - مذ] پوريل يا ڪٽيل شيءِ، ڪُٽُو، ٻور، ٻورو، چورَن

* [سن: چُورن]
* ڪُٽِر (سوپاريءَ جي)
* چورمو، ڪُٽِي، چُوري
* سنهون لُوڻ
* ڪُڪُڙ جو ٻچو، چُوزو
* مانيءَ جو چوٿون يا اٺون حصو
* [س/ڪوهه]

– **چُورو چانهه:** [ا - مث] چورو ٿيل چانهه جي پتي، پوريل چانهه (انگريزيءَ ۾ 'ڊسٽ' چوڻ)

• **چوري ج چوريُون:** [ا - مث] ننڍڙي ٻار جو چولو يا چولي، ڪنجرو

• **چوري:** [ا - مث] هڪ قسم جي ٻوٽي جو نالو

• **چُوري ج چُوريُون:** [ا -مث] گيهه، کند ۽ نهيل/موهيل ماني، ڪٽي، چوڏي، سٽيو پوڇت
* [سن: چورڻڪا]
'روز ٿيين کي راوَ ڏنهن، ٿيا جانور آئون چُوري' (سچل)

• **چوڙَ ج چوڙُون:** [ا - مث] جَتاءُ، پائداري، هَنڊءُ (ڪپڙي، بوٽ، چپل يا ٻي ڪنهن استعمال جي شيءِ جي)
* [سن: چِل = چڙڻ]

– **چوڙُ ج چوڙَ:** [ا - مذ] جَتاءُ، پائداري، جهالو، ڪپڙي جي سانده پائڻ جو عرصو

– **چوڙائِڻ:** [مصدر 'چوڙڻ' مان متعدي بالواسطہ] پارائڻ، پهرائڻ
* [چوڙيس چوڙيندس چوڙيل]

– **چوڙِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪم آڻڻ، استعمال ڪرڻ
* پائڻ، پهرڻ، هنڊائڻ (ڪپڙو وغيره)
* [مص] چوڙڻ
* [امر] چوڙِ
* [مضارع] چوڙيان (ج) چوڙيُون، چوڙين (ج) چوڙيو، چوڙي (ج) چوڙِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چوڙي ٿو (ج) چوڙِين ٿا
* [حال مث] چوڙي ٿي (ج) چوڙِين ٿيون
* [ماضي] چوڙيو (ج) چوڙِيا
* [ماضي مث] چوڙي (ج) چوڙيُون
* [مستقبل] چوڙيندو (ج) چوڙيندا
* [مستقبل مث] چوڙيندي (ج) چوڙينديُون
* [اسم مفعول] چوڙِيلُ

– **چوڙائُو:** [صفت - مذ] جَهلائُو جهالُو، جَتاءُ ڪندڙ، مضبوط

– **چوڙَ ڏيڻ:** [اصطلاح] جَتاءُ ڪرڻ، گهڻو جهلڻ (ڪپڙو)

– **چوڙِڻُ ماڻِڻ:** [اصطلاح] اوڍڻ، استعمال ڪرڻ، پهرڻ (ڪپڙو لٽو وغيره)
* کائڻ ڪپائڻ، عيش ڪرڻ

– **چوڙِيلُ ج چوڙِيلَ:** [صفت] اوڍِيل، پاتي لاٿل، استعمال ڪري ڇڏي ڏنل (ڪپڙو لٽو وغيره)

• **چوڙُ:** [ا - مذ] ڪِنو پاڻي (جيڪو مينهن جي وهڻ ڪري خراب ٿي ويو هجي ۽ مال وغيره جي پيئڻ لائق نه هجي)
* [س/ل]

• **چوڙُ ج چوڙَ:** [ا - مذ] دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم (جيڪو خاص ڪري اکين ۾ دوا طور ڪم اچي)، چَوڙ

– **چوڙُ چَپٽُ:** [صفت - مذ] چٽ، ناس، نابود، برباد

• **چُوڙَ ج چُوڙُون:** [ا - مث] ڪاٺيءَ جي چيرڻ واري سنهي گهڙيل پچڙي (جيڪا ڪنهن سوراخ يا سَلَ ۾ پوي، ڪٺ، در وغيره جي چوڙ)

• **چُوڙِ:** [ا - مث] عاج، ڪافُور يا چاندي وغيره جا ڳنڍيل چوڙا (جيڪي ڪارائي/ڪرائي کان ٿونٽ تائين هجن)، اُلهي ڪَلهي ٻانهين
* چيلهه جي پرواري جاءِ (جنهن تي ٻار کڻجي)، ڪچ، ڍاڪ
* ٿُونٽ وانگر جبل جي چڪ يا چوٽي
* [س/ڪرهم]
* پرت جو هڪ قسم
* [س/ڪرهم]

• **چوڙا:** [ا - خاص] سمن جو هڪ نسبي نالو

• **چُوڙِتِ ج چُوڙَتُون:** [ا - مث] دروازي جي طاقت جي چُوڙَ
* [س/ات]

• **چُوڙَڪُ ج چُوڙَڪَ:** [ا - مذ] رِڍ يا ٻڪريءَ جو لُڙڪو

• **چُوڙَڪِنڊِي ج چُوڙَڪِنڊِيُون:** [ا - مث] ڪُنڊِي مينهن جو هڪ قسم (جنهن جا سڱ چُوڙي وانگر تمام گهڻو گول ٿين)

• **چُوڙِڪِي:** [ا - مث] ٻڪريءَ جي ڳِچيءَ وارو ٽي چار انچ ڊگهو چمڙو
* [س/ٽ]

• **چوڙَنگُ ج چوڙَنگَ:** [ا - مذ] چوپائي مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ چوپائي جي ٽنگن جو ست ڇلائي وڃي)
* رِڍ يا ٻڪريءَ جون چارئي ٽنگون تلوار جي هڪ ئي ڌڪ سان ڪپڻ جي حالت (تلوار جي تيزي معلوم ڪرڻ لاءِ)

• **چوڙو ج چوڙا:** [ا - مذ] سُور، دَرد، ڏک
* [س/ل]

'ڇانگن چوڙا وجهن وچوڙا' (جام خان)

• **چوڙو ج چوڙا:** [صفت - مذ] ڪُشادو ڪُليل، ويڪرو، وڏو
* [سن]
* [مث: چوڙي ج چوڙيُون]

• **چِوڙو ج چِوڙا:** [ا - مذ] لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار (جيڪو ڪوڏارين ٺاهڻ يا گسائڻ جي ڪم ايجي)
* [س/ل]
* [مث: چِوڙي ج چِوڙيُون]

• **چُوڙو ج چُوڙا:** [ا - مذ] ٻانهن ۾ پائڻ جي ڳَهَہ جو هڪ قِسم (جيڪو عاج، شيشي، ڪافُورَ يا ڌاتُو مان ٺهي)
* [سن: چُوڊڪ]

'چُوڙا، پيرا ڇڪ ۾، لڙ ۾ لڙهيس راڙ' (شاهه/ سهڻي)

* سلوار جي ٻُنهِين وَٽان چُنڻ (جنهن ذريعي ٻُنهِيون مرڪي ڪي رٺي ٻيهنديون آهن)
* وَڪَڙُ ٻيچ
* ڪَڪِڙي

— **چُوڙا چاڙهَڻ:** [اصطلاح] ڏَٻ ڀَنائڻ، سوڙهو گهٽڻ
* آڪيڙا چاڙهڻ
* تنگ ڪرڻ
* [س/ات]

— **چُوڙا لاهِڻ:** [اصطلاح] عيب ثواب پڌرا ڪرڻ، لاک لاهڻ
* فوتيءَ جو سوڳ ڪرڻ

• **چوڙِي ج چوڙيُون:** [ا - مث] چانڙِي گهٽِي
* ڦَرڻ يا ٻڪري وغيره جي گوشت جو ٽڪر
* سخت مِٽي
* [س/ات]

— **چوڙِي پٽُ:** [صفت] ڏاڍو مڙس، بهادر

• **چُوڙي ج چُوڙيُون:** [ا - مث] ڳَهہ جو هڪ قسم، ڪَنگِڻي
* [ل]
* ڪنهن لوهي اوزارَ جو پيچ
* جَندِيءَ چڙهيل ڪاٺي وغيره جي چوڙي
* لوهي پائيپَ کي ڪڍيل وَڏَ (جيئن اُن پائيپ کي ٻئي لوهي پائيپ سان مضبوطيءَ سان جوڙي سگهجي)

— **چُوڙيتي:** [صفت - مث] چُوڙيري، چُوڙين واري، چُوڙيون وڪڻندڙ گهورائو عورت (اڪثر چوڙيون عورتون فروخت ڪنديون آهن)

— **چُوڙيري ج چُوڙيريُون:** [صفت -مث] ٻانهين چڙهيل عورت، چوڙين واري عورت

— **چُوڙيگَرُ ج چُوڙيگَرَ:** [صفت] چوڙيون ٺاهيندڙ ٻانهيون ٺاهيندڙ (ڪاريگر)
* [ا - مذ] ڏَنڊ، ڇَتي، ڄُرمانو

— **چُوڙيلَ:** [صفت - مث] چُوڙيُون پائيندڙ
* [س/ات]

— **چُوڙيلِي:** [صفت - مث] چُوڙين واري عورت، چُوڙيون وڪڻندڙ پورهيت عورتَ

'چوڙيلِيءَ ڪنوار جي چوڙو ڀڳو رات' (مرثيه)

— **چُوڙيون پائِڻ:** [اصطلاح] عورت بڻجڻ، عورتاڻا ڪَمَ ڪرڻ
* بي همت ٿيڻ
* نازڪ بندن ٿيڻ

• **چُوڙيرو ج چُوڙيرا:** [صفت - مذ] ڇَٽ ڀهريندڙ، ڪلنگيءَ وارو ڇڪير، طُري وارو موڙ وارو

• **چُوڙيگَر:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چُوڙيلو ج چُوڙيلا:** [صفت - مذ] ڏگهن وارن وارو
* [س/ات]

• **چُوزُ ج چُوزَ:** [ا - مذ] ڪڪڙ جو ٻچو، چوزو، ٽِيندو
* باز جو هڪ سال عمر وارو ٻچو
* [ف: چُوزه]
* [صفت] سهڻو، حسين، خوبصورت، گڀرو
* ٻالڪ، نوعمر

• ڇُوڙَٽُ ج ڇُوڙَٽَ: [ا - مذ] ڇوڙو ٿيندو

• ڇُوڙو ج ڇُوڙا: [ا - مذ] ڪڪڙ جو ٻچو، ٿيندو

* [ف: چوزه]
* [صفت] ننڍڙو، ڪم عمر، نونهال
* سهڻو، حسين، ڳڀرو
* ٻالڪ، نوعمر

– ڇُوڙي بازُ: [صفت] لواطت ڪندڙ، لونڊي باز، ڇوڪري باز

• ڇُوسَ: [ا - مث] ذائقو، چشڪو، سواد، چاهه، چش، مزو، لطف، لذت

* [سن: چُوش]
* هيرَ، عادت
* لالچ، لوڀ
* کير يا پاڻي وغيره کي وات سان ٿورو ٿورو ڪري ڇڪڻ

– ڇُوسَ پوڻ: [اصطلاح] چشڪو پوڻ، هير پوڻ، عادت پوڻ

* لالچ ٿيڻ

• ڇُوسَ: [مصدر 'ڇوسڻ' مان اسم] چوسڻ جي حالت، چڪ (وات جي)

* [سن: چُوشَنَ، چُوش = چُوسڻ]

– ڇُوساڪُڙُ: [صفت] چوسيندڙ، چٽو ڪندڙ، چٽرُ

* ريزڪي شيون واپرائيندڙ
* [س/ات]

– ڇُوسِڙُ ج ڇُوسِڙَ: [صفت] ڇوسيندڙ، ڇوساڪڙ، چانو ڪندڙ

* [س/ات]
* لالچي

– ڇُوسِڪو: [ا - مذ] کير ڏاڻ جو ڇپڙڪو يا چُوس

* [س/ل]

– ڇُوسِلُ ج ڇُوسِلَ: [صفت] ڇوساڪڙُ

* [س/ات]
* مِٺاڻ کائيندڙ

– ڇُوسِڻُ: [مص - فعل متعدي] ڪنهن شيءِ جي وات سان رَس ڪڍڻ، رَس ڇڪڻ، چوسڻ

* چُهڻ (رت يا رس)
* [مص] چوسڻ
* [امر] چوس
* [مضارع] چوسيان (ج) چوسيون، چوسين (ج) چوسيو، چوسي (ج) چوسين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چوسي ٿو (ج) چوسين ٿا
* [حال مث] چوسي ٿي (ج) چوسين ٿيون
* [ماضي] چوسيو (ج) چوسيا
* [ماضي مث] چوسي (ج) چوسيون
* [مستقبل] چوسيندو (ج) چوسيندا
* [مستقبل مث] چوسيندي (ج) چوسينديون
* [اسم مفعول] چوسيلُ

• چوسارُ/ چوسَرُ: [ا - مث] راند جو هڪ قسم (جيڪا ڪوڏين ۽ سارين (ڳوٽين) سان رهبي آهي)

• چوسالُ/ سالو: [ا - مذ] اهو اُٺ يا گهوڙو جنهن کي ٻهريان چار ڏند آيل هجن، چئن سالن عمر جو اُٺ يا گهوڙو

• چوسٺ: [صفت] چوهٺ (64)، سٺ واڌو چار، چار ايڪا ڇهه ڏهاڪا

• چوسَرِ: [ا - مث] چوسار، راند جو هڪ قسم (جيڪا ڪوڏين ۽ سارين (ڳوٽين) سان رهبي آهي)

• ڇُوسِيلو ج ڇُوسِيلا: [صفت] ڇِبيلَ يا سنهڙي منهن وارو

* [س/ل]

• چوسو: [ا - مذ] چئن سَوَن ڌاڳن واري تاڃيءَ مان ٺهيل ڪپڙو

* ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن مان ننڍڙن ٻارن جا ڪپڙا ٺهن)
* ننڍڙو ٽوال
* رَڱيل پوتڙو، لانگوٽو
* [س/ٿ/ات]

• ڇُوسو ج ڇُوسا: [ا - مذ] ڇڳو چوڪو ڪاڌو، مِٺاڻ يا ڇهراڻ وارو طعام

* چانو چٽڻ جي حالت
* چُمَرَ چَٽَ، بوسا بوسي
* هير چشڪو
* [س/ات]
* ٿوري پاڻي وارو ڪوهه
* [س/ٿ]

- **چُوسو ڪرڻ:** [اصطلاح] چانو ڪرڻ
  - چُمَ چَٽَ ڪرڻ، بوسا بوسي ڪرڻ
  - آٽ پٽ واپرائڻ، شيون کائڻ
- **چوسُولُ ج چوسُولَ:** [ا - مذ] اهو هنڌ جتان چار رستا نڪرن، جتي رستن جي ڦُندَ يا گڏجڻ جو هنڌ، چَوراهو، چَونڪ، چوواٽو، چوُدڳي
- **چوطاقُ ج چوطاقَ:** [صفت] جنهن طاقن سان
  - [ظرف] پنهنجيءَ پر، سنئين چوٽي
- **چوطاقَ وَڃِي ڪِرڻ:** [اصطلاح] پنهنجيءَ پر سنئون سڌو ٿي ڪِرڻ
- **چوغو ج چوغا:** [ا - مذ] ڍِڳهي ڪوٽ جو هڪ قسم، لَبادو، قَرغل، فرڳَل
  - [ف: چوغه]
- **چوڦالَ:** [ا - مث] اَنَ جي پَڃڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ پيرن سان تکي ہوي)
  - [س/ٿ]
- **چوڦَرو:** [صفت] جنهن ڦَرن يا نوڪن وارو
  - وڏو
  - ڳرو، وزني، ڀاري
- **چوڦيرُ:** [ظرف] چوڌاري، چوطرف، چوگرد، آسپاس
- **چوڪَ ج چوڪُون:** [ا - مث] چَونگ، چَونگَ ڪڄ، چَرُ حرڪت، چُرج
- **چوڪَ ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪانيءَ وغيره سان ڪڄ ڪرڻ
  - چونگ ڏيڻ، هَٿئي ڏيڻ
- **چوڪِرُ ج چوڪِرَ:** [صفت] چوڪُون ڏيندڙ، چرج ڏيندڙ، هٿئي ڏيندڙ
- **چُوڪَ ج چُوڪُون:** [ا - مث] ڄُڪ، غلطي، ڀُل، سَهو
  - خَطا، قصور، ڏوهه، گناهه
  - [س/ات/ ڀرا: چُڪَ، سن: چيت]
- **چُوڪِٺو ج چُوڪِٺا:** [صفت - مذ] بي وقوف، بي عقل
  - [مث: چُوڪِٺي ج چُوڪِٺيُون]

- **چُوڪَ:** [ا - مذ] مُقَعَد، ڳَنِي
  - ويهڻ جي جاءِ، ويهَڪ
  - [س/ات]
- **چوڪاٺُ/چوڪاٺِ ج چوڪاٺَ/چوڪاٺِيُون:** [ا - مذ/مث] دروازي جو چونڪُ، درين ۽ دروازن وغيره جو ٻاهريون جهڙ ڪاٺين جو فريمُ
  - [سن: چتش]
- **چوڪٺُ/چوڪٺِ ج چوڪٺَ/چوڪٺُون:** [ا - مذ/مث] دروازي جو پاسن وارو چونڪ، چوڪاٺُ، دروازي جو چونڪُ، درين ۽ دروازن وغيره جو ٻاهريون جهڙ ڪاٺين جو فريمُ
- **چوڪَ چَنڊو ج چوڪَ چَنڊا:** [صفت - مذ] سخت نڀاڳو، چنڊالَ، وڏو بدبخت
  - [مث: چوڪِ چَنڊِي ج چوڪَ چَنڊيُون]
- **چُوڪَرُ ج چُوڪَرَ:** [ا - مذ] نوڪر، چاڪرُ، ٻانهو، نوڪرن جو نوڪر، غلامڙو، ننڍو ملازم
  - 'چاڪرن اڳيان چوڪر'
- **چوڪَڙَ ج چوڪَڙُون:** [ا - مث] ٿورو ڪير ڏيندڙ چوپائي، وِهڪي ويل، ڪانگهاري (ڪانگهاڙي)، چِٽاڪَ (مينهن، ڍڳي)
  - [س/کوهه]
- **چوڪَڙُ ج چوڪَڙَ:** [ا - مذ] جوڪِڙو، ٿورو ٽڪُ
  - [س/ات]
- **چوڪِڙڻ:** [مص - فعل متعدي] ڏُهڻ، ٿڻن ۾ ڪير جو پاڻدو به نه ڇڏڻ، پوريءَ طرح ڏهي وٺڻ
  - [س/کوهه]
  - [مص] چوڪِڙڻ
  - [امر] چوڪِڙ
  - [مضارع] چوڪِڙيان (ج) چوڪِڙيُون، چوڪِڙين (ج) چوڪِڙين چوڪِڙي (ج) چوڪِڙين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چوڪِڙي ٿو (ج) چوڪِڙين ٿا
* [حال مث] چوڪِڙي ٿي (ج) چوڪِڙين ٿيون
* [ماضي] چوڪِڙيو (ج) چوڪِڙيا
* [ماضي مث] چوڪِڙي (ج) چوڪِڙيون
* [مستقبل] چوڪِڙندو (ج) چوڪِڙندا
* [مستقبل مث] چوڪِڙندي (ج) چوڪِڙنديون
* [اسم مفعول] چوڪِڙيل

• **چوڪِڙو ج چوڪِڙا:** [ا-مذ] ٽَڪُ، ٿَڪاوٽَ
* ڏک، سور، تڪليف

– **چوڪِڙو پَچَڻ/ لاهڻ:** [اصطلاح] ٿَڪ لاهڻ، آرام ڪرڻ

• **چوڪِڙو ج چوڪِڙا:** [ا- مذ] ڳَهه جو هڪ قسم
* [س/ٺ]
* لغام
* [س/ٺ]

• **چوڪِڙي ج چوڪِڙيون:** [ا- مث] چئن (ماڻهن) جو ميڙ، ڪچهري، محفل

'چنڊالن جي چوڪڙي'
* چار ايڪڙ زمين
* تاس جي پتي جو هڪ رنگ (اِيٽ) چونڪِڙي

• **چوڪَس:** [صفت] خبردار، هوشيار، سجاڳ
* محافظ، نگهبان، حفاظت ڪندڙ
* جاسُوس، راڪو چاري
* خبرداريءَ سان جاچ جوچ ڪندڙ، ڳُجهه ڳوهه ۾ ڳولا ڪندڙ
* [هند: چو = چار + ڪس = جاچ، سن: چتُر + ڪش]

– **چوڪَسِي ج چوڪَسِيُون:** [ا - مث] خبرداري، هوشياري، سجاڳي
* نظرداري، سنڀال، نگهباني، چوڪيداري، چارپو

– **چوڪَسِي ڪرڻ:** [اصطلاح] سنڀال ڪرڻ، نظرداري ڪرڻ
* هروقت نظر ۾ رکڻ

• **چوڪُنڊو:** [ا- مذ] چئن ڪنڊن وارو
* [سن: چتشڪوڻ، چترُ = چار + ڪوڻَ = ڪنڊو]

• **چوڪڻ:** [مص - فعل متعدي] چُونڱهڻ، چُپائڻ، ايذاءِ ڏيڻ
* ڏُهڻ (چوپائي)
* [مص] چوڪڻ
* [امر] چوڪِ
* [چوڪيں چوڪندو چوڪيل]

• **چوڪو ج چوڪا:** [ا - مذ] ليپي ڏنل جاءِ جتي (هندو) ويهي ماني کائين، رَڌڻو
* چونڪو
* پوچو، پوچي
* ڏهائي
* [س/ل]

• **چُوڪو:** [ا - مذ] پاڄيءَ جو هڪ قسم (پالڪ جهڙي پنن جو سواد کٽو)
* ٽِپَ جو سنهڙو آواز

– **چُوڪو ٿيڻ:** [اصطلاح] اُپرو ٿيڻ، ڏُبرو ٿيڻ، ڳَرِي ڪندا ٿيڻ
* [س/ات]

• **چوڪِي ج چوڪِيُون:** [ا - مث] سنڀال، نگهباني، پهرو، چونڪِي
* پهريدار جي ويهڻ جي جاءِ، ناڪو ٿاڻو
* [سن: چتشڪ]
* ڪنهن بہ درگاهه تي خدمت چاڪري يا ڪلام پڙهڻ جي رَسم
* نانڪ شاهه جي ڪلام پڙهڻ جي رسم

– **چوڪِي پرڻ/ ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪنهن درگاهه وغيره تي سلام پرڻ ۾ ڳائڻ وڄائڻ جو مجرو ڪرڻ
* چارِ راتيون درگاهَ تي رَهي خدمت ڪرڻ

– **چوڪِي پڳتي:** [ا - مث] سماع، ڳائڻ وڄائڻ

– **چوڪِيدارُ ج چوڪِيدارَ:** [صفت] چوڪِي ڏيندڙ، پهريدار، نگهبان، سنتري، راڪو محافظ، پاسبان

– **چوڪِيداري:** [ا - مث] پهرو، رکوالي، سَنڀال، نظرداري

• **چُوڪِي ج چُوڪِيُون:** [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻنا ڇلرن جي، پيٽ اڇو، پٺيءَ تي ڪارا ليڪا ۽ اندران ماس ڪارو، قد هڪ ڪان ٻه فوٽ)
٭ [س/ل]

• **چوڪ:** [ا - مث] جاچ، ڇڪاس

– **چوڪائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چوڪي خاطر آزمائڻ، پرکڻ، آزمائڻ
٭ پڪو ڪرڻ
٭ پاڻ کي چوکو ثابت ڪرڻ
٭ پاڻ موکڻ، پاڻ ملهائڻ
٭ [س/ل]
٭ [مص] چوڪائِڻُ
٭ [امر] چوڪاءِ
٭ [چوڪايو، چوڪائِيندو، چوڪايل]

– **چوڪِڻ:** [مص - فعل متعدي] جاچڻ، ڇڪاسڻ، پرکڻ
٭ سنيالڻ
٭ [مص] چوڪڻ
٭ [امر] چوڪِ
٭ [چوڪيو، چوڪِيندو، چوڪيل]

• **چوڪا:** [ا - مذ: هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ] جانور
٭ [چوڪو ج چوڪا]

• **چوڪارَڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڳالهه ٻولهه ڪرڻ ڪڇڻ، ٻچڻ
٭ [س/ل]
٭ [چوڪاريو، چوڪاريا، چوڪارِي، چوڪارِيُون، چوڪارِيندو، چوڪارِيندا، چوڪارِيندي، چوڪارِينديون، چوڪارِيل]

• **چوڪَنڊِي:** [ا - خاص] ڪراچيءَ ۾ نئشنل هاءِ ويز روڊ لڳ واقع هڪ قديم قبرستان جو نالو

• **چوڪو ج چوڪا:** [صفت] صاف، سٺو چڱو عمدو، ناهوڪو
٭ موچارو
٭ اُچو قيمتي
٭ اِيماندار
٭ اُچو، اُجرو صاف
٭ حسين، سهڻو
٭ شاهوڪار امير
٭ [مث: چوڪي ج چوڪيُون]

– **چوڪائي ج چوڪائِيُون:** [ا - مث] صفائي، سٺائي
٭ چڱائي

– **چوڪو ٿيڻ:** [اصطلاح] چڱو ٿيڻ
٭ وڏو ٿيڻ
٭ بي پرواهه ٿيڻ

• **چوگانُ ج چوگانَ:** [ا - مذ] چوڪنڊو دالان
٭ اڱڻ، آڳس پڌر
٭ [ف: چوگان، چولگان: چول = وريل + گان' نسبت جي نشاني]
"دشمن جي چوگان، شهزادا شهيد ٿيا" (غمدل فقير)
٭ پولو راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺي (جنهن سان بال کي ڌڪ هڻجي)

• **چوگرد:** [ظرف] چوڌاري، چوطرف
٭ آسپاس، اردگرد
٭ [ف]

• **چوڳُ:** [ا - مذ] چُڳڻ جي حالت
٭ چوڳو، چوڻو
٭ [سن: چنچ']

– **چوڳُ ڪرڻ:** [اصطلاح] چوڳو ڪرڻ
٭ واپرائڻ، کائڻ

• **چوڳارو:** [ا - مذ] ڪُڪڙن جي کاڌي يا چوڳي لاءِ تلاش، چوڳو
٭ [س/ات]

– **چوڳارو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪڪڙ جو چوڳو ڪرڻ
٭ ٺونگا هڻڻ

• **چوڳو ج چوڳا:** [ا - مذ] پکين جو داڻا چڳڻ جي حالت
٭ پکين جو کاڌو چوڻو داڻا
٭ ٺونگا

– **چوڳو ڪرڻ:** [اصطلاح] داڻا چُڳڻ
٭ ٺونگا هڻڻ

• **چوڳو ج چوڳا:** [صفت - مذ] چئن سالن جي عمر جو (ڍڳو، اُٺ وغيره)
٭ [مث: چوڳي ج چوڳيُون]

• **چولَڪ / چولَڪِي:** [ا - مث] ننڍڙي چلي (جنهن ۾ هڪ سير کن مال يا وکر پوي)

* ننڍڙو ڏلهو ٽوڪري
* [س/ل]

• **چولَڪِي ج چولَڪِيُون:** [ا - مث] ڳوڙهي

* [س/ٿ]

• **چولو ج چولا:** [ا - مذ] پهراڻ، ڪڙتو، ويڪري قميص، زنانو ڪڙتو

* فقيرن جي پائڻ جي ڊگهي ڪفني
* جسم، قالب، جُثو

– **چولو بدلائڻ/مٽائڻ:** [اصطلاح] وفات ڪرڻ

* جُثو مٽائڻ
* چولو لاهي ڪفن پائڻ

– **چولي ۾ چُون هُجڻ:** [اصطلاح] ويجهو ماٺ هجڻ

* تمام گهڻو پيارو هجڻ
* سدائين ساڻ هجڻ
* رازن ۾ ڳجهن کان واقف هجڻ

• **چولهاڻ:** [ا - مذ] چُلهي چُنڊو

* [س/ڪوهر]
* ڪياڙيءَ واري ڪَڏ يا ڳهپ
* ڪَڏ، ڪڏن وڻ کي پاڻي ڏيڻ لاءِ ان جي چوڌاري ڪَڏ
* ڍورن جي پاڻي پيئڻ لاءِ ڪَڏ
* ڳاري لاءِ ناهيل ڪَڏ، پاڻيءَ جو دٻو

• **چولِي ج چوليُون:** [ا - مث] صدريءَ وانگر چولو (عورتون چاتي ڍڪڻ لاءِ پائين)، ننڍو چولو

* پوش، غِلاف
* ڳوڙهي (بندوق يا پڪتاري وغيره جي)
* [سن: چولِي]
* تيتر جي پڇري جو ڏڪ
* دال جو هڪ قسم

– **چوليءَ جو سڱ:** [ا - مذ] ٻري جي مائٽي، ناناڻي برادري

• **چوليائي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڇُون:** [ظرف] وانگر، وانگيان، جيئن، طرح، جيئان

* [ف]

– **ڇُونڪ:** [ظرف] جيئن ته

• **ڇُون:** [ا - مث] تمام ٿوري ۾ سنهو آواز، ٻڙڪو

* سنهون ٽٽ

– **ڇُون چان:** [ا - مث] ٻڙڪو، سرگوشي، ٻڙڪ

– **ڇُون چرا:** [ا - مث] ٿورو به آواز، ٻڙڪ (ٻڙڪو)

* حرڪت، ڪيچل، چيڙڇاڙ

– **ڇُون چرا ڪرڻ:** [اصطلاح] آواز ڪرڻ، ڪڇڻ، ڳالهائڻ

* جواب ڏيڻ، انڪار ڪرڻ، نٽ نٽاءُ ڪرڻ
* اعتراض وٺڻ
* حَرڪت ڪرڻ، ڪيچل ڪرڻ، چيڙڇاڙ ڪرڻ

– **ڇُون ڇُون جو مُربو:** [محاورو] مختلف خيالن جي ماڻهن جي جماعت

* گهڻين مختلف شين جو ميڙ يا مجموعو

– **ڇُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪڇڻ، ڪجهه چوڻ، آواز ڪرڻ

* جواب ڏيڻ، نَٽاءُ ڪرڻ

– **ڇُون نه ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻڙڪو به نه ڪرڻ، ڪجهه به نه ڪڇڻ، ٻڙڪ يا حرف نه ڪڇڻ

* صبر ڪرڻ، ضبط ڪرڻ

• **ڇُونارجڻ:** [فعل مجهول] مَر ۾ وهندي ڊگهي جو پير ڇُونيءَ سان زخمجڻ

* [ڇُونجاريو، ڇُونجاريس، ڇُونجاريل]

– **ڇُونارجي پوڻ:** [اصطلاح] ڇُونارجڻ، پير زخمجي پوڻ

• **ڇُونارو ج ڇُونارا:** [ا - مذ] رازي جو هڪ اوزار، ليپو يا راڳو همورا ڪرڻ جو اوزار

– **ڇُوناري ج ڇُوناريُون:** [ا - مث] ننڍو ڇونارو

• **ڇُونٽ:** [ا - مث] سڃائي، مفلسي، غربت

* [س/ٿ]

– **چُونٽِڻ:** [مص - فعل متعدي] سڄو ڪرڻ، سڀ ڪجهه ڪَسي وجهڻ
* [مص] چُونٽڻ
* [امر] چُونٽِ
* [چُونٽِيو، چُونٽيندو، چُونٽيل]

• **چُونٽارِيو:** [ا - مذ] ٻڻ جي چوٽي
* [س/ٿ]

• **چُونٽو ج چُونٽا:** [ا - مذ] ڦلُ پٽڻ بعد بچيل ٻاگُن چوندو
* [س/ٿ]

• **چونٻِڙَ:** [ا - مث] چوبڙ راند

• **چونپوٽُ ج چونپوٽَ:** [ا - مذ] چٺِن ٿَهَن ۾ ويڙهيَلَ
* [س/ڪوهه]

• **چُونڄَ ج چُونڄُون:** [ا - مث] چهنب (پکيءَ جي)

• **چُونجهو ج چُونجها:** [صفت - مذ] چُنجهو، سنهين اکين ۽ گهٽ نَظَرَ وارو، تمام ننڍڙين ۽ بد زيب اکين وارو، پنبڙين ڪَٽَيلُ، گهٽ نظر وارو، جهانو رو، چُنچو (چُنچي)
* [مث: چُونجهي ج چُونجهيُون]

– **چُونجهائي:** [ا - مث] چُنجهائي، گهٽ نظر جهڪي نظر

• **چُونچَ ج چُونچُون:** [ا - مث] چُهنب (پکيءَ جي)
* [س/ٿ]

• **چُونچو ج چُونچا:** [صفت - مذ] ننڍڙين اکين وارو، اهو ماڻهو جنهن جي اکين ۾ ڪاڏ هجي، چنجهو، جهڪي نظر وارو، چُوچو
* پِڳِل
* ڦِڏو چِبو
* [مث: چُونچِي ج چُونچِيُون]

– **چُونچائي:** [ا - مث] چُچائي، چُنجهائي، جَهڪي نظر

• **چُون چُون:** [ا - مث] جهرڪين جو آواز ننڍڙن پکين جي چِرچِر
* ڪُڪڙ جي ٻچن جي چِرچِر
* ٻڌن ۽ جيتن وغيره جو آواز

– **چُون چُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻوليون ٻولڻ، چِرچِر لائڻ (پکين جو)

• **چُونڊارِ:** [ا - مث] گاهه جو هڪ قسم، تازو ڦٽل گاهه (جيڪو اُها جانور شل هجي)
* [س/ل]

• **چُونڊائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] اَڪيون ڪيرڻ ڪرڻ، چنهنبائڻ
* [مص] چُونڊائڻ
* [امر] چُونڊاءِ
* [چُونڊايو، چُونڊائيندو، چُونڊايل]

• **چُونڊَ:** [ا -مث] نِچڪِڻي سان چوندي وار ڪڍڻ جي حالت
* وونڊن مان ڦُٽيون چوندڻ جي حالت، چُوندو
* انتخاب ڪرڻ
* ڏٽڻ
* گڏ ڪرڻ، ميڙڻ، جمع ڪرڻ
* پسند ڪرڻ

– **چُونڊَ ڪرڻ:** [اصطلاح] سنوارت ڪرائڻ وقت نِچڪڻي سان اَجا يا بيڪار وار چوندي ڪڍڻ

• **چُونڊَ ج چُونڊُون:** [ا - مث] انتخاب، پسنديءَ تي ڪٽڻ جي حالت، اليڪشن، عام انتخاب، ميمبرن جون چوندون
* چُنَ، ڏرڻ

– **چونڊُ ج چونڊَ:** [صفت] ڏٽيل، ڏٽي ڪنيل
* انتخاب ڪيل، پسند ڪيل، منتخب ڪيل
* سٺو، ملُوڪ، وڻندڙ، پسنديده عمدو، بهترين

– **چُونڊائِڻ:** [مصدر 'چُونڊڻ' مان فعل متعدي بالواسطه] چٽائڻ، انتخاب ڪرائڻ
* کٽائڻ، ڪامياب ڪرائڻ (حمايت ڪري اليڪشن ۾)
* ميڙائڻ، گڏ ڪرائڻ
* [چُونڊيو، چُونڊيندو، چُونڊيل]

– **چُونڊجڻُ:** [مصدر 'چونڊڻ' مان فعل مجھول] منتخب ٿيڻ، اليڪشن ۾ ڪامياب ٿيڻ

◦ ميڙجڻ، گڏ ٿيڻ

◦ [چُونڊبو چُونڊبو چُونڊيل]

– **چُونڊِ ڪرڻ:** [اصطلاح] اِنتخاب ڪرڻ، مرضيءَ مطابق پسند ڪرڻ

– **چُونڊڻُ:** [مص -فعل متعدي] چٽڻ، انتخاب ڪرڻ، پسند ڪرڻ

◦ ڏکڻ

◦ ووٽ ڏيڻ، حمايت ڪرڻ

◦ گڏ ڪرڻ، ميڙڻ، جمع ڪرڻ

◦ [مص] چُونڊڻ

◦ [امر] چُونڊِ

◦ [مضارع] چُونڊيان (ج) چُونڊيُون، چُونڊين (ج) چُونڊيو، چُونڊي (ج) چُونڊين

◦ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

◦ [حال] چُونڊي ٿو (ج) چُونڊين ٿا

◦ [حال مث] چُونڊي ٿي (ج) چُونڊين ٿيون

◦ [ماضي] چُونڊيو (ج) چُونڊيا

◦ [ماضي مث] چُونڊي (ج) چُونڊيُون

◦ [مستقبل] چُونڊيندو (ج) چُونڊيندا

◦ [مستقبل مث] چُونڊيندي (ج) چُونڊينديُون

◦ [اسم مفعول] چُونڊيلُ

– **چُونڊيلُ ج چُونڊِيلَ:** [صفت] منتخب، پسند ڪيل

◦ ڪٽيل، ڪامياب ٿيل

• **چُونڊُ:** [ا - مذ] ڳاهہ جو هڪ قسم (ڪلراٺي ٻوٽي جي ونڊ تي ٿئي، جوڙيءَ ۾ تکي نوڪ ٿئيس، ھن مان ولاڻ بہ ٺهي)

◦ [س/ت]

• **چُونڊارڻُ:** [مص -فعل متعدي] چڙڻ، ڪاٽڻ (ڳاهہ)، چونڊو ڪرڻ (ڳاهہ)

◦ [مص] چُونڊارڻ

◦ [امر] چُونڊار

◦ [مضارع] چُونڊاريان (ج) چُونڊاريُون، چُونڊارين (ج) چُونڊاريو، چُونڊاري (ج) چُونڊارين

◦ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

◦ [حال] چُونڊاري ٿو (ج) چُونڊارين ٿا

◦ [حال مث] چُونڊاري ٿي (ج) چُونڊارين ٿيون

◦ [ماضي] چُونڊاريو (ج) چُونڊاريا

◦ [ماضي مث] چُونڊاري (ج) چُونڊاريُون

◦ [مستقبل] چُونڊاريندو (ج) چُونڊاريندا

◦ [مستقبل مث] چُونڊاريندي (ج) چُونڊاريندِيُون

◦ [اسم مفعول] چُونڊاريلُ

• **چُونڊڪڙي ج چُونڊِڪڙِيُون:** [ا - مث] چُهنڊڙي

◦ [س/ل]

• **چُونڊو ج چُونڊا:** [ا - مذ] چونڊڻ يا چونڊ ڪرڻ جو ڪم، چونڊ

◦ لاباري ڪان پوءِ ڪِرِيل سنگن جي چُونڊ

◦ ڦٽين جي چُونڊ

◦ وارن جي چڳَ، چندو زالن جي مٿي جا وار

◦ [صفت] چونڊيندڙ، چونڊي ڪٽيندڙ، ميڙيندڙ، گڏ ڪندڙ

– **چُونڊو ڪرڻ:** [اصطلاح] چونڊ ڪرڻ، چونڊڻ

◦ رهيل کُهيل سنگ هٿ ڪرڻ

◦ ڦٽيُون چونڊڻ

• **چونڙ ج چونڙَ:** [ا - مذ] ٻڪِيءَ جي چوٽي، موڙُ

◦ مکين هڪلڻ لاءِ ڍِڳهن وارن مان ٺهيل ٻُهارو

• **چونرا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

◦ [س/ات]

• **چونرا ڪونرا:** [ا - مث] هُر ڪُر، لُڇ پُڇ، ڦٿڪو، بيقراري

◦ انتظار، ڳڻتي، فڪر، لوڇ پوڇ

– **چونرا کونرا ٿيڻ:** [اصطلاح] ڳِڙتي ٿيڻ، لَئِجَ پَئجَ ٿيڻ، فِڪر ٿيڻ، هرکر ٿيڻ

• **چونرو ج چونرا:** [ا - مذ] هڪ قسم جو گول چوٽيدار ڪکائون گهر

* اناج جو هڪ قسم، رانهون، Beans
* ڏاتوءَ مان ٺهيل هڪ قسم جو ٿانءُ، گهاگهر
* پوڙهِ کي جهليندڙ پيلهنگ
* [س/ات]
* اهو چوپايو (ڍڳو، ڳئون يا مينهن) جنهن جي پُڇَ جو چَڳو يا مَنجواڇي رنگ جو هجي
* [مث: چونري ج چونريون]
* [صفت] چندو، ٻولاهو
* [س/ات]

• **چونري ج چونريون:** [ا - مث] ڏاتوءَ مان ٺهيل هڪ قسم جو ٿانءُ، ننڍي گهاگهر

* مکين هڪلڻ لاءِ وارن مان ٺهيل وِچِڻو
* گهوڙو (جنهن جي ٽنگن تي سفيد ڄڪا هجن)، مگَس ران
* مورَ جي کنڀن مان ٺهيل وڃڻو، مورڇل
* هندن ۾ شاديءَ جي موقعي تي برهمڻ کي ڏنل دانُ
* وِڌِي پڙهڻ جي جاءِ
* [س/ٿ]

– **چونري چڙهڻ:** [اصطلاح] هندن ۾ شاديءَ جي هڪ رسم (جنهن موجب چار ڪانيون کوڙي، انهن جي اندران گهوٽ کي ڦيرا ڏيارين)، شادي ڪرڻ

• **چونڪ:** [ا - مث] حيراني، پريشاني، گهبراهٽ

* [هند]

– **چونڪِجَڻُ:** [مصدر 'چونڪڻ' مان فعل مجهول] حيران ٿيڻ، پريشان ٿيڻ، هڪو ٻڪو ٿي وڃڻ

* [چونڪيس چونڪيو چونڪيل]

• **چونڪُ ج چونڪَ:** [ا - مذ] چار، ڪي ٻه چار شيون، چئن شين جو ميڙ

* چار ڪوڏيون
* دروازي، دريءَ يا ڪٻٽ وغيره جو چئن ڪاٺين جو فريم، چوکٽ
* اُٺاوتَ جي ڪم جو هڪ اوزار
* چئن ڪاٺين مان ٺهيل چوکٽُ
* لوهارن جي ڏَوَڻِ ٻيهارڻ لاءِ چئن ڪاٺين جو چونڪ
* بدن جي چئن سنڌن گڏجڻ وارو هنڌ (ٻن ڪلهن، ٻڌن ۽ ڪنڌ جي وچ وارو هنڌ)، پٺا
* چارئي عضوا (ٻه ٽنگون ۽ ٻه ٻانهون)
* چئن رستن گڏجڻ جو هنڌ، چوراهو، چوواٽو، چوڏڳي
* ٻيڙيءَ جي ڪچي مٿان لڳل تختو، ڳڙهه
* فصل جي تيلن مان سنگن ڦٽڻ واري حالت

'وڏي چونڪ جوڦرجا نِسرِي، ڳنا تنهنجا ماکي مصري' (سچل)

* [صفت] چورس، چئن پاسن وارو

– **چونڪُ ٽِڪڻ:** [اصطلاح] سکا جي پورائي لاءِ ڪنهن درگاهه تي چار ڏينهن ۽ چار راتيون رهڻ

* [س/ات]

– **چونڪُ لُڏڻ:** [اصطلاح] عضوا ألڙڻ، بيمار ٿي پوڻ، سَرير ناچاق ٿي پوڻ

* [س/ات]

– **چونڪُ لڳڻ:** [اصطلاح] ڪِرڻ مهل چارئي عضوا زمين سان لڳڻ، ملهه ۾ دسجڻ وقت چوتال ٿَٽڻ، مٽي جو پوريءَ طرح پٽ سان لڳڻ

* وايون ٻتال ٿي وڃڻ

– **چونڪ مچائڻ:** [اصطلاح] ڪم جي شروعات ڪرڻ

• **چونڪِجَڻُ:** [مص - فعل مجهول] ڪاٺ مان سنگن جو ظاهر ٿيڻ، سنگن نسرڻ کان اڳ ۽ ڊِڄڻ جي شروعات (چونڪجڻ، ڊِڄڻ ۽ پورو نسرڻ)

* [چونڪيس چونڪيو چونڪيل]

• **چونڪِڙي ج چونڪِڙيُون:** [ا - مث] چوڪِڙي، چئن جو عدد
* چئن چئن جي سنگت
* چئن شين جو ميڙ
* چوڪنڊو
* آبادي لائق ايراضيءَ جو مقرر قِطعو، چار ايڪڙ زمين
* پتن جي تاس ۾ هڪ تُرپ، اِيٽ

• **چونڪو ج چونڪا:** [ا - مذ] چئن ڪنڊن واري شڪل
* چئن جو عدد، چونڪ
* چار، ڪي به چار شيون، چئن شين جو ميڙ
* ڪرڪيٽ راند جو هڪ داءُ (جنهن ۾ بيٽنگ ڪرڻ واري رانديگر طرفان بال کي ميدان جي مقرر حد (Boundry) تائين پهچايو ويندو آهي جنهن سان بيٽنگ ڪرڻ واري ڌر جي رنسن ۾ هڪدم چئن رنسن جو اضافو ٿي ويندو آهي)، چار رنسون، Four Runs
* چوڪنڊياري سِر (جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيترا هجن)
* پرت جو هڪ نمونو
* [س/ٽ]

– **چونڪي جو ڪاربُ:** [ا -مذ] چورس سرن ٺاهڻ لاءِ ڪاربُ

• **چونڪِي ج چونڪِيُون:** [ا - مث] پهرو، سنڀال، رکوالي، نظرداري
* [س/اٽ]
* نانڪ شاهه جي ڪلام ڳائڻ جو ڪم، ڪنهن به اهل الله جي درگاهه تي عقيدت خاطر سماع
* رَڌڻو
* منڊلِي
* ٿاڻو، پوليس جي رهڻ جي جاءِ
* چئن جي ڳٽت
* هڪ خاص قسم جي ڪڪائين لانڍي
* [س/ٽ]
* وارن ويڙهڻ جو هڪ نمونو
* [س/ٽ]

– **چونڪي جو لوسِٽو هڻڻ:** [اصطلاح] ديجٽو هڻڻ

– **چونڪِيدارُ ج چونڪِيدارَ:** [صفت] چونڪي ڏيندڙ، پهريدار، چوڪيدار، راکو، سنڀال ڪندڙ

– **چونڪِي ڏيڻ:** [اصطلاح] پهرو ڏيڻ، سنڀال ڪرڻ
* ڪنهن درگاهه تي صوفي ڪلامن جي محفل ڪرڻ

– **چونڪِي ويهارڻ:** [اصطلاح] ڪنهن درگاهه يا آستان تي ڳائڻ وڄائڻ يا سماع جو بندوبست ڪرڻ
* پهرو ويهارڻ

• **ڇُونگ ج ڇُونگُون:** [ا- مث] آڱر يا ڪاٺي وغيره سان بدن ۾ ٿورو چُبڪار ڪرڻ
* چوڪَ، حَرڪتَ
* چُرچ، ٽِيڪَر
* ٺَلهڙُ
* [س/ڪوهه]

– **ڇُونگ/ڇُونگُون ڏيڻ:** [اصطلاح] چوڪَ ڏيڻ
* حرڪت ڪرڻ
* چُرچَ ڏيڻ، هُشي ڏيڻ، اُڀارڻ، ڀڙڪائڻ

• **ڇُونگارَ ج ڇُونگارُون:** [ا- مث] آهستي آواز هُونڪار
* ڇَڙن جي وڄڻ جي حالت
* پکين جي ٻولي

– **ڇُونگارڻُ:** [مص - فعل لازمي] پکين جو آواز ڪرڻ
* لاتِ ڪرڻ، آهستي آهستي ڳائڻ، جهونگارڻ
* وڄڻ
* ٻُرڻ
* (ڇوا) هوريان هوريان ڪائڻ
* [ڇُونگاريس ڇُونگاريا، ڇُونگارِي، ڇُونگارِيُون، ڇُونگارِيندس ڇُونگارِيندا، ڇُونگارِيندي، ڇُونگارِينديون، ڇُونگارِيل]

• **ڇُونگڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪا ڇهنبياري شيءِ (جهڙوڪ ڪاني وغيره جسم ۾ هڻڻ)، چوڪِڻ، چُڀائڻ
* [سن: چڻ]
* ڇُونگ ڏيڻ
* حرڪت ڪرڻ
* ڪاوڙائڻ، جوش ڏيڻ
* هُشي ڏيڻ

* هوريان هوريان کائڻ، داڻو داڻو ڪري کائڻ (پکين جو)
* جهونگارڻ
* [مص] چونگڻ
* [امر] چونگ
* [مضارع] چونگيان (ج) چونگيون، چونگين (ج) چونگيو، چونگي (ج) چونگين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چونگي ٿو (ج) چونگين ٿا
* [حال مت] چونگي ٿي (ج) چونگين ٿيون
* [ماضي] چونگيو (ج) چونگيا
* [ماضي مت] چونگي (ج) چونگيون
* [مستقبل] چونگندو (ج) چونگندا
* [مستقبل مت] چونگندي (ج) چونگنديون
* [اسم مفعول] چونگيل

• **چونگو ج چونگا:** [ا -مذ] ٻج جي هنيل جونگي (جيڪا اڪثر ٻني وغيره جي ڪپ تي هڻجي)
* [س/ات]

• **چونگي ج چونگيون:** [ا - مت] چنگي، ڏل، ناڪو، محصول
* اناج جا ٿورا داڻا
* رڌل طعام مان هٿ ۾ گهران آيل ٿورو ذرو
* ڪڏ ڪوٺي ٻوڪيل ٻج، اڏ تي هنيل ٻج، چونگو
* ٻوڪ جي چند سلن جو مچو
* شاديءَ غميءَ ۾ نيات پاران ماني ڪندڙ جو ڏنل اڌ پاءُ ويلو
* [س/ٿ]
* نڙ جي منهن ۾ پتل يا چاندي جي نوڪ
* [س/ٿ]
* ٻٽيءَ وقت ڏنل خيرات داڻا

• **چونگهر/چونگر ج چونگهرون:** [ا -مت] جونگ، هشي
* اڻ وڻندڙ ڳالهه، نامناسب ڳالهه
* [س/ات]

– **چونگهر ڏيڻ:** [اصطلاح] چونگ ڏيڻ، هشي ڏيڻ
* ٻچڙو ڳالهائڻ
* فساد وڌائڻ
* اشارو ڪرڻ
* اُپارڻ

• **چونو:** [ا - مذ] چن، سيڙهي، گچ، ٺهيءَ ۾ پڪل اڇو پٿر
* [سن: چورڻ]

• **چونهه / چونٺن:** [ا - مت] چنگهه، ننڍڙي ڪڏ
* ڪنڊ
* چاهت، عشق
* خواهش، تمنا، مرضي، اِڇا، اِرادو
* ران، ستر

• **چونٺار:** [ا - مت] ڪچي ڇمڙيءَ کي برساتي پاڻي لڳڻ سبب ٿيل ساڙ
* [س/ٿ]

• **چونٺين ج چونٺيون:** [ا - مت] وانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (تترجهڙو بدڪ جي هڪ جنس)
* مڇيءَ جو هڪ قسم (بنا ڇلترن جي، سڀ جهڙي، سنهي، ڊيگهه ۾ اڍائي انچ)

• **چوٺي ج چوٺيون:** [ا - مت] ڳاڙهي رنگ جو هڪ هيرو
* [پرا: چوٽي، سن: چوڙڪا]
* هتر جي ڪنڍهه ۾ پيل لوهه جو ڦرو
* گهوبو

• **چوڙ:** [ا - مذ] هدايت، فرمان، امر، حڪم
* نصيحت، سمجهاڻي
* [مص - فعل متعدي] ڳالهائڻ، آکڻ، وات مان ڪجهه لفظ ڪڍڻ، ٻڌائڻ
* نصيحت ڪرڻ، تنبيهه ڪرڻ
* سفارش ڪرڻ، پارت ڪرڻ
* ڳائڻ
* [مص] چوڻ
* [امر] چئه

* [مضارع] چَوان (ج) چَئون، چَئين (ج) چَئي (ج) چَوَن
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چَئي ٿو (ج) چَوَن ٿا
* [حال مث] چَئي ٿي (ج) چَوَن ٿيون
* [ماضي] چيو (ج) چيا
* [ماضي مث] چَيو (ج) چَيا
* [مستقبل] چَوَندو (ج) چَوَندا
* [مستقبل مث] چَوَندِي (ج) چَوَنديُون
* [اسم مفعول] چَيَلُ

– **چَوَڻُ آکِڻُ:** [اصطلاح] ڳالهائڻ ٻولهائڻ
* هدايتون ڪرڻ، نصيحتون ڪرڻ، تنبيهه ڪرڻ
* هاها ڪرڻ

– **چَوَڻَ ڪان ٻاهِرِ هُجَڻُ:** [اصطلاح] هدايت يا چيو نه مڃڻ، نافرمان هجڻ
* حد کان وڌيڪ هجڻ، بي انداز هجڻ

– **چَوَڻَ ۾ هُجَڻُ:** [اصطلاح] فرمانبردار هجڻ، تابعدار هجڻ، چيو مڃڻ

– **چَوَڻِي ج چَوَڻِيُون:** [ا - مث] چوڻ جو طريقو، چوڻ جو نمونو
* قول، چوڻ جي ڳالهه، پهاڪو، مثال طور ڳالهه، مثال، سياڻن جو ٻولُ
* ڳالهائڻ، آکڻ، وات مان ڪجهه لفظ ڪڍڻ، ٻڌائڻ
* نصيحت ڪرڻ، تنبيهه ڪرڻ
* هدايت، فرمان، امر، حڪم، نصيحت

– **چَئي وارَ ج چَئي وارَ:** [صفت] فرمانبردار

• **چُوڻ:** [ا - مث] ڪاڌو، چوڳو، قوت (پکيءَ جو)
* چُوڻُو، رِزقُ
* [سن: شروڻ]
* سڄيءَ ٻانهن تي چڙهيل عاج جي ٻانهين، چوڙ
* ڪَچ
* ڳُنهنجَ، چِٺُ

– **چُوڻِ چُڳائِڻُ:** [اصطلاح] چوڳو ڏيڻ، داڻو چڳائڻ، ڪاڌو ڪارائڻ

– **چُوڻِ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ڪاڌو ڏيئي هيرائڻ (پکيءَ کي)
* لالچ ڏيئي ڦاسائڻ

– **چُوڻِ ڪَٽَڻُ:** [اصطلاح] تاڃيءَ جي تندن ۾ اهڙيءَ ريت تيليِ وجهڻ جو سيني تندن مان چوٿون حصو تيليءَ جي مٿان اچي ۽ ٽي حصا هيٺ (اهڙيءَ ريت ٻي تيلي جي مٿان پيو چوٿون حصو ۽ ٽين جي مٿان ٽيون ۽ چوٿينءَ جي مٿان چوٿون حصو اچي، ڪورين جو اصطلاح)
* هَنج ڪٽڻ، ڪچ تي ڪٽڻ

– **چُوڻِ وِجهڻُ:** [اصطلاح] پکين يا جانورن کي هيرائڻ لاءِ اَن وجهڻ

• **چُوڻاهو ج چُوڻاها:** [صفت] ٻڪر، جنهن کي گهر ۾ داڻو پاڻي ڏجي
* دالو ڦر (مال جو)
* [س/ڪوهه]

• **چُوڻائو ج چُوڻاوا:** [ا - مذ] هڪ قِسمَ جي ڪانِي، منو يا ٿُوٽي جنهن تي ڪاڄڻ جو هڪ پاسو رکيل هجي

• **چُوڻو ج چُوڻا:** [ا - مذ] وارن جي پاسي واري چڳ، لونڊڙيءَ جا وارَ، ڪاڪُلَ
* مندر جي مٿان وارن ڪنين جي ٽِنبلي (جهنڊي)
* ڳَچَ جي پَرتَ جو هڪ قسم
* پکين کي ڏنل اَنُ، چوڳو
* ڪاڌو، رزق، قُوت، روزِي
* نصيب

– **چُوڻو پاڻِي:** [ا - مذ] داڻو پاڻي، ڪاڌو پيتو، روزِينو، رِزقُ، چوڳو
* نصيب، قسمت

• **چوڻِمار:** [ا - خاص] ٿر ۾ هڪ ڍهر جو نالو

• **چَووٽِ:** [ا - مث] چوٻولو گفتگو ڳالهه ٻولهه، ٻچار
* چوٻارِي، ڪچهري
* [ظرف] چئني طرفن کان، چوڌاري، اِردگرد

• **چووَنجاهہ:** [صفت] هڪ عدد، جنهن ايڪن پنجن ڏهاڪن وارو انگ، (54) پنجاهه واڌو چار

• **چوويهہ:** [صفت] هڪ عدد، چار ايڪا ۽ ڏهاڪا، (24)، ويهه واڌو چار

* [پرا: چئويس، سن: چترونشت]

• **چوويهو:** [ا - مذ] سنڌ جو هڪ قسم (گناويهي کان ٿورو ٿلهو سنڌ)

• **چوهارو ج چوهارا:** [ا - مذ] چوٿين پتي، چوٿون حصو

* [س/ڪوهہ]

• **چُوهائِڻ/چُهائڻ:** [مصدر 'چهڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] جذب ڪرائڻ، ڪنهن شيءِ جي وات سان رس ڪڍائڻ، رسُ چِڪائڻ، چُوپائڻ

* [چُهيس چُهندس چُهيل]

– **چُوهَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪپڙي يا زمين جو پاڻيءَ کي چِڪي وٺڻ، جذب ڪرڻ، چُوسِڻ، چوسي وٺڻ، پي وڃڻ

* ڪنهن شيءِ جي وات سان رس ڪڍڻ، رسُ چِڪڻ، چُوپِڻ، چُهڻ (رت يا رس)

* [مص] چُوهَڻ

* [امر] چُوهہ

* [مضارع] چُوهان (ج) چُوهيُون، چُوهين (ج) چُوهيو، چُوهي (ج) چُوهين

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] چُوهي ٿو (ج) چُوهين ٿا

* [حال مث] چُوهي ٿي (ج) چُوهين ٿيون

* [ماضي] چُوهيو (ج) چُوهيا

* [ماضي مث] چُوهي (ج) چُوهيُون

* [مستقبل] چُوهَندو (ج) چُوهَندا

* [مستقبل مث] چُوهَندِي (ج) چُوهَنديُون

* [اسم مفعول] چُوهيل

• **چوهاڻ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (ڪاري ۽ مسلمان ٻنهي ۾ ملندڙ، پنجاب ۾ جام آهن)

* [سن: چترواهہ]

• **چُوهاڙِ:** [ا - مث] ڪپڙا ڌوئڻ، واريءَ تي (پاڻي ڇهائڻ لاءِ) وجهڻ جي حالت (ڪٽين جو اصطلاح)

– **چُوهاڙِ وِجهڻ:** [اصطلاح] ڪٽين جي اصطلاح ۾ ڌوتل ڪپڙا، واريءَ تي (پاڻي چُهائڻ لاءِ) وجهڻ

• **چوهَتَر:** [صفت] هڪ عدد، جنهن ايڪن ستن ڏهاڪن وارو انگ (74)، ستر واڌو چار

* [پرا: چئهتّر]

• **چُوهِتِي ج چُوهِتِيُون:** [ا - مث] آڱوٺي ۽ ڏِسڻيءَ سان جهمٽ، چِپٽي، چِهنڊڙي، چمرڪو

* [س/ٿ]

• **چُوهِٽِي ج چُوهِٽِيُون:** [ا - مث] چُهنڊڙي، چمرڪو

* [س/ٿ]

• **چوهَٺ:** [صفت] هڪ عدد، جنهن ايڪن ڇهن ڏاهڪن وارو انگ (64)، سٺ واڌو چار

* [پرا: چئسٺي، سن: چتُ + ششت]

• **چُوهَڙ:** [ا - خاص] ماٺيهوءَ جو نالو

* هڪ ذات جو نالو

* سجاول ضلعي ۾ هڪ تعلقي جو نالو

* ٿاڻي بولا خان کان اوپر طرف هڪ جبل جو نالو

* هڪ لڪ ۽ چوٽيءَ جو نالو

• **چُوهِڙي:** [ا - خاص] ڀيلن جو هڪ پاڙو

* هڪ ذات جو نالو

* [س/ٿ]

* [صفت] چُوهڙا، شڪاري

• **چُوهو ج چُوها:** [ا - مذ] جانور جو نالو ڪوئو

* [چُوڙ: چُوڙو]

* [مث: چُوهي ج چُوهيُون]

* [صفت] سنهي منهن وارو

• **چُوهِي ج چُوهِيُون:** [ا - مث] چڪر ڦِرڻ لاءِ ڪوهاڙو يا ڪڏ، ڇهي، ڪُرهاڙو

• **چُوهي ڏنڊِي:** [ا - خاص] پرت جو هڪ قسم

• **چوئاس:** [ا -مث] چوٿين ڏينهن مالَ جي پاڻِي پيئڻ جي حالت
* [س/ٿ]
• **چُوئاڪو ج چُوئاڪا:** [ا - مذ] چٺانڪي تيپو ڳاڙهو
* [س/ات/ٿ]
• **چوئِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چوَڻ، آکڻ
* نچوئڻ، نيوڙڻ (پاڻي)
* [سن: چُوش = چُوسڻ]
* تڪڻ، ڳولڻ، نهارڻ
* اندر ڦوڪڻ
* [مص] چوئِڻ
* [امر] چوءِ
* [چويو چوئيندو چوئيل]
• **چُوئو ج چُوئا:** [ا - مذ] سرهو تيل، نِچوڙ، عطر
* [سن: چُڪرڪ]
• **چُوئِي ج چُوئِيُون:** [ا -مث] نندي ڇَڪَر رکڻ جي ڪنڌ، ڇُهِي
* سانگي صرفي سان ٿوري بچت
* مکڻ يا گيهه وغيره ٿورو ٿورو ڪري ميڙڻ جي حالت
* گيهه گڏ ڪري وڪڻڻ مان مليل رقم
* کير پيئندڙ ڏٽن کان کير پيئڻ جي عيوض ورتل گيهه
* [س/ٿ]
* ڪاڙهي وهه ڪڍڻ لاءِ ڪني ۾ پيل ديندِ
* [س/ل]
* نوچ، نِرت، نِگاهه
* [س/ل]
– **چُوئِي جَهلَ:** [ا - مث] مِٽيءَ کي جهلڻ يا روڪڻ لاءِ نار جي هڪ ڪاٺي
* [س/ات]
– **چُوئِي ڇپائِي ڪرڻ:** [اصطلاح] سانگي صرفي سان هلڻ، آٽِڻ ۽ چاڙهڻ
– **چُوئِي ڪرڻ:** [اصطلاح] ڏڌَل ٻڪرين وري ڏهڻ
• **چوئيتالُ:** [ا - مذ] مڻ ۾ چاليهن سيرن جي بدران چوئيتاليهن سيرن جي تور

• **چوئيتالِيهَ:** [صفت] هڪ عدد جنهن ايڪن ۾ چٺن ڏهاڪن وارو انگ (44)، چاليهه واڌو چار
* [پرا: چوپاليسا، سن: چتشچتوارِنشت]
• **چوپارِي ج چوپارِيُون:** [ا - مث] چٺن چٺن جي سنگت، چٺن يارن جو ٽولو، ڪچهري، رهاڻ
* سنڌ ۾ ميرن جي حڪومت جو دؤر (جنهن ۾ چار مير گڏ حڪومت هلائيندا هئا، اهڙيون ئي چوپاريون ٿيون)
* اوطاق، ڪچهري ڪرڻ جي جاءِ
– **چوپارِيُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪچهريون ڪرڻ، محفلون ڪرڻ
• **چَهَ:** [ا - مث] خوشي
* شوق
* مزو
* [س/ات: ف: چاه، مخفف]
– **چَهَڪارَ:** [ا - مث] خوشي، مزو، ڪَل پوڳ
– **چَهَ ڦٽڻ:** [اصطلاح] شوق ڊرو ٿيڻ، مزو نڪرڻ، خوشي گهٽجڻ
• **چِهَ ج چِهُون:** [ا - مث] ڪنڌ، ڪوهه
* ٽنگ، ٻرگهل، سوراخ
* ڏکَ، درد، تڪليف
* نقصان
* جفا
* بيماري
* گوڙ، فساد
– **چِهَ ۾ پوڻ:** [اصطلاح] ڪَنڌَ ۾ پوڻ، ڪوهه ۾ پوڻ
* لٽڙ ۾ پوڻ، فساد ۾ پوڻ
• **چَهار:** [صفت] چار
* [ف]
– **چَهار دانگ:** [ا - مذ] چارئي طرف
* دنيا، جهان
– **چَهارُم:** [صفت] چوٿون

• ڇَماندَ ج ڇَماندُون: [ا - مث] بيماريءَ جي حالت ۾ هڪ هنڌ پئجي/سمهي رهڻ سان پٺاڙن ۾ ٿيل زخم

* [س/ٿ]

• ڇَمَبُڪَ ج ڇَمَبُڪَ: [ا - مذ] سنهڙي ڏور يا چمڙي جي وڏي ۾ ٻڌل لڪڻ

* [صفت] سنهيءَ جيلهه وارو

* [ف: چابڪ]

– ڇَمَبُڪَ سوارُ: [صفت] سواريءَ جي هنر ۾ پڙ، شهسوار

• ڇَمَبچو ج ڇَمَبچا: [ا - مذ] مالَ جي پاڻي پيئڻ لاءِ پاڻيءَ جي کڏ، حوض

* [ف: چه، بچه]

* نيرناهڻ جو ڪُن

• ڇَمَبَرُ ج ڇَمَبَرُ: [ا - مذ] ويڪري منهن وارو ٿانءُ (جهڙوڪ ڪونـر)

* وڏو گهاءُ

* [صفت] وڏي پيٽ وارو، گهڻو کائيندڙ، پيٽي

* وات ڦاٽل

* [س/ل]

* چريو

* [س/ات]

• ڇَمَ ڇَمَ: [ا - مث] پکين جو آواز، چرچر

'چمن ۾ ڇم ڇم ڇتونڻن ڇونگاريو' (شاهه محمد)

* خوشي، رونق، ڇهچٽو

• ڇُمَّڻُ: [مص - فعل متعدي] چنبڙڻ، لڳڻ، چسپان ٿيڻ، ڳنڍجڻ

* [مص] ڇُمَّڻ

* [امر] ڇُمِ

* [ڇمئيس ڇمئندس ڇمئيل]

• ڇُمڄُ / ڇِمڄُ: [صفت] تمام سائو، گهاٽو سائو (رنگ)

* [س/ات]

* ڇهچٽي وارو

* ڏوتل پوتل، پاڪ، صاف

• ڇمڇٽو ج ڇمڇٽا: [ا - مذ] سهڻو نظارو، ڏيکاءُ، لقاءُ، نماءُ، رونق، تماشو، مزو

* ڪچهري، چوياري

* بستي، آبادي

• ڇَمڏُ ج ڇَمڏَ: [ا - مذ] وڏو ڦٽ، گهرو گهاءُ

* [س/ل]

* چِڏيو

• ڇَمَرَ ج ڇَمَرُون: [ا - مث] مصالح دار ڪاڌي لوڻ مرچ پيل شيءِ

* چس، لذت، مزو، سواد، ذائقو

– ڇَمَرَ ڀَمَرَ: [ا - مث] سواد، مزو، چشڪو

* ڇهچٽو، رونق

– ڇَمَرَ ڪرڻ: [اصطلاح] سوادي ڪاڌي مان ڪجهه کائڻ، سواد وٺڻ

* مزو وٺڻ، لطف اندوز ٿيڻ

* ٿورو کائڻ، هَلڪو کائڻ

– ڇَمَرَ لائڻ: [اصطلاح] ڇهچٽو لائڻ، رونق ڪرڻ

• ڇِمِرُ: [ا - مذ] اُٺ جي نڪَ ۾ ناڪيليءَ بدران ٽوپيل سڳو

* [س/ل]

• ڇُمَرَ: [ا - مث] کڏَ، کوڙ، کوٻ، غار

• ڇَمراڻ/ ڇَمراڻي: [ا - مث] مصالحي جي تيزي يا سواد

* تيزي، تلخي (رنگ جي)، گهاٽائي

* رونق، تازگي، خوشي

– ڇَمَرو ج ڇَمَرا: [صفت - مذ] لوڻ مرچ وارو، مصالح وارو، سلُوڻو

* ذائقي وارو، سوادي، مزيدار

* تکو، ڪوڙو، تلخ (لوڻ يا مرچن ۾)

* ٻاڙو، بي مزي (پاڻي)

* رونق وارو

* تازو، خوش، سرهو

* ڪـليل (رنگ)

* [مث: ڇَمَري ج ڇَمَريُون]

– **ڇقرو ڪرڻ:** [اصطلاح] مصالح دار ڪرڻ، سوادي ڪرڻ
* خوش ڪرڻ
* ٽِڪو ڪرڻ (رنگ ۾)
* ڪُڪڙن کي ويڙهائڻ وقت آمهون سامهون تيار ڪري بيهارڻ (ڪوڪڙن جو اصطلاح)

• **ڇِهرو ج ڇهرا:** [ا - مذ] منهن، رخ، شڪل، بوٿ، مهانڊو، صورت، مورت
* [ف: چهره]

– **ڇهرو ڏيکارڻ:** [اصطلاح] ديدار ڪرائڻ، درشن ڪرائڻ

– **ڇهرو ڦِري وڃڻ:** [اصطلاح] مُنهن ڦري وڃڻ، شڪل ڦري وڃڻ (ڪاوڙ رنج وغيره سبب)

• **ڇهري ج ڇهريون:** [ا - مث] ٻڪريءَ جو هڪ قِسم (سنهن ۽ ڊگهن ڪنن واري)، ڪاڇڻ
* [س/ات]

• **ڇَقڙ ج ڇقڙون:** [ا - مث] جهٽڪ، تڙي، ڇڙٻ، جَهٽ

– **ڇَقڙائتو:** [صفت] ڇڙٻون ڏيندڙ، تڙي سان ڳالهائيندڙ

– **ڇَقڙ پائڻ:** [اصطلاح] ڇڙٻي ڏيڻ، ڪاوڙ مان ڳالهائڻ، تڙي جاڙهڻ، ڇڙٻڻ

– **ڇقڙي/ ڇقڙيلُ:** [صفت] ڇهڙائتو، ڇهڙون ڏيندڙ

• **ڇُهڙا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڇُهڙو ج ڇهڙا:** [ا - مذ] 'ڇُهڙا' قبيلي جو فرد، ٻالو
* [صفت - مذ] گهٽ ذات وارو، بدذات
* ڪميڻو
* حرام ڪاڻو
* [مث: ڇُهڙي ج ڇُهڙيون]

– **ڇُهڙڪي ڪاتي:** [صفت] ٻن کي پاڻ ۾ ويڙهائيندڙ، فتنہ انگيز
* خوشامدڙيو، سڀ سان ٻُوري هر ديگي چمچو
* حرام ڪاڻو

• **ڇُهڙو ج ڇُهڙا:** [ا - مذ] ڊگهي جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهو ڪنن جا پاسا ۽ اکيون ڪاريون)
* ٻانگ جو هڪ قسم (سڄو ڪارو باقي بيت اڇو ٿئي)
* [س/ات]

• **ڇَقڪُ ج ڇقڪَ:** [ا - مذ] چِيرُ، ڦاڙُ، زخم، گهاءُ، وَڍ، چيرو
* [ف: چاڪ - ڦاڙڻ]

– **ڇَقڪو ج ڇقڪا:** [ا - مذ] چهڪ، اِيذاءُ، سُور، ساڙ

– **ڇقڪو ڏيڻ:** [اصطلاح] چير ڏيڻ، اِيذاءُ ڏيڻ

• **ڇَقڪڻُ:** [مص - فعل متعدي] شڪاري ڪتي جو سوئر تي پونڪڻ، پونڪڻ، ٻهڻ، ٻاهڻ
* [س/ات]
* [مص] ڇَهَڪڻ
* [امر] ڇَهَڪ
* [ڇهڪيو ڇهڪندو ڇهڪيل]

• **ڇِهَل:** [صفت] چاليهه، 40
* [ف]

– **ڇهَل قَدِمي:** [ا - مث] سير، چڪس هواخوري
* جنازي نماز بعد پيش امام جو چاليهن قدمن تائين ميت سان گڏ هلڻ واري آخري رَسَم

– **ڇهَل قدِمي ڪرڻ:** [اصطلاح] هوا خوري ڪرڻ، سيرڪرڻ، ٽهلڻ
* ماني کائي (هاضمي خاطر) چاليهه وکون پنڌ ڪرڻ

– **ڇهلَم:** [ا - خاص] شهادت حضرت امام حسين جو چاليهن ڏينهن تي ختمو (جيڪو صفر مهيني جي 20هين تاريخ تي ملهايو ويندو آهي)
* [ا - مذ] چاليهو
* [ف]

• **ڇُهِلِڙو ج ڇُهِلِڙا:** [ا - مذ] مَسخري، چرچو
* [س/ل]

– **ڇُهِلِڙا ڪرڻ:** [اصطلاح] مَسخريون ڪرڻ، نازَ نخرا ڪرڻ

• **چِملو ج چِملا:** [صفت - مذ] لاڏلو، دادلو، سِڪيلڏو
* [س/ات]
* [مث: چَهلي ج چَهليُون]

• **چِمَن:** [ا - مذ] سونهن جو نشان، سونهن، حُسن، خوبصورتي
* [پرا: چِمهر، سن: چِنهه]

• **چُهنب ج چُهنبُون:** [ا - مث] پکيءَ جي وات جو نوڪدار حصو، مِنقار
* ڪنهن به شيءِ جي نوڪ
* موچين جي اصطلاح ۾ وچ تي ٿورو ڏنل چمڙي نُنڪو

– **چُهنبدارُ/چُهنبِرُ:** [ا - مذ] چُهنبيارو

– **چُهنبُون ويڙهائڻ:** [اصطلاح] چِمر چاٽو ڪرڻ، بوسا بوسي ڪرڻ

– **چُهنب هڻڻ:** [اصطلاح] موقعو ڏسي بدپرهيزي ڪرڻ، غنيمت سمجهي منع ڪيل ڪاڌو کائي وٺڻ (ڪنهن مريض کي ڪو لذيذ کاڌو پسند هجي، اهو ئي کاڌو کائڻ کان کيس منع ٿيل هجي ۽ ان هوندي اهو کاڌو کائي ته چون: ٿيٽ نه مڙيو هن چهنب هڻي ورتي)

• **چُهنبدارَ ج چُهنبدارُون:** [ا - مث] ٿورو زخم، چَهَڪ، وَڍ
* [س/ل]

• **چُهنجَ ج چُهنجُون:** [ا - مث] چُهنبَ
* [س/ٿ]

• **چُهنڊِڙي ج چُهنڊِڙيُون:** [ا - مث] آڱرين ۽ آڱر جي چپ، چپٽيءَ جو مهٽو
* چُهنڊي، اِيذاءُ
* ڏَک

– **چُهنڊِڙي پَوڻ:** [اصطلاح] ايذاءُ ٿيڻ
* مائٽ کي چِڪ اچڻ (رت جي)

• **چُهنڊِي ج چُهنڊِيُون:** [ا - مث] چُهنڊِڙي

– **چُهنڊِي پائڻ:** [اصطلاح] ايذاءُ رسائڻ
* خبردار ڪرڻ، مُتوجهه ڪرڻ
* حَرڪت ڪرڻ، ٿورو پوڳ ڪرڻ

'جاچي به چوڙ، چهنڊي به پائڻ' (محاورو)

• **چُهنگ ج چُهنگُون:** [ا - مث] ٺونگو
* [سن: چَنچ]
* پيڙ (بدن کي)

• **چُهنگارڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٺونگارڻ، ٺورو ڪاٺڻ
* [س/ات]
* مڇيءَ جو ڪنڊيءَ جي ڪاڏي کي آهستي آهستي پٽڻ
* [مص] چُهنگارڻ
* [امر] چُهنگار
* [چُهنگاريس، چُهنگاريندس، چُهنگاريل]

• **چُهنگرَ ج چُهنگرُون:** [ا - مث] رَهڙ، ٿورڙو زخم
* چوڪ، اِشارو
* [س/ات]

– **چُهنگر ڏيڻ:** [اصطلاح] ٿوري رهڙ ڏيڻ، معمولي زخم ڪرڻ
* اشارو ڏئي ڇڏڻ

• **چُهڻُ:** [مص - فعل لازمي] جذب ڪرڻ (ڪنهن پاڻيٺ کي)
* پيهڻ، پي وڃڻ
* [سن: چُش - چُوسڻ]
* [چُهيس، چُهيا، چُهي، چُهيُون، چُهندس، چُهندا، چُهندِي، چُهنديون، چُهيل]

• **چَهو ج چَها:** [ا - مذ] لٺي جي وڻ جو سنهو ۽ ڊگهو چهبڪ
* چڙي، چڙهي، لام
* نندو ۽ ڪچو وڻ
* [س/ل]
* جيتَ جو هڪ قِسم
* [س/ڪوهر]

– **چِهَي مان ڪڍڻ:** [اصطلاح] لڪڻ سان مار ڏيڻ
* سٽڻ، ڪُٽڻ
* سيڪت ڏئي پڪو پختو يا نرجو ڪري ڇڏڻ

• **چِهُو:** [ظرف] ختم، چٽ
* گُسُر
* هضم

'چهو ٿر ڪُنديءَ ۾' (پاراڻا پولا)

– ڇڦو ڪرڻ: [اصطلاح] ڪاٺي چاڙهڻ، ڦهائڻ
* ڇت ڪرڻ
* گم ڪري ڇڏڻ

• ڇهوارَ: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• ڇهوڙڻ: [مص] ڇنبڙائڻ

• ڇهوڪِڙي/ ڇهوڪِي ج ڇهوڪِڙيون/ ڇهوڪِيون: [صفت - مت] اَنگِلِڻِ، فرمائشون ڪرڻ واري، ناز نخري واري
* لَنچِي
* چالاڪ، ناتر، تاڪ
* [س/ل]

• ڇهِي ج ڇهِيُون: [ا - مت] ڪنهن واهه وغيره جي پاڻيءَ جي وهڪ گهٽائڻ لاءِ ڪم ايندڙ سنهيُن آلين ڪاٺين مان ناهيل ٻوڙس ڍڪُ، جڪ، ڇهي
* چکي سنهو ڪڙهه
* ساوڪ (گاهه ۽ وڻن جي)

• ڇُهِي ج ڇُهِيُون: [ا - مت] چڪر جي ڦرڻ واري ننڍي ڪَڏَ، ڇوهي
* [س/ات]

• ڇُٺاڪو ج ڇُٺاڪا: [ا - مذ] ٽيپو ڦڙو قطرو ٽبوندَ، چِندو

'ڪوهه جا ٻڪ پنهون جي، ڇِٽِشان ڇٺاڪو' (شاهه)

* وَڻ يا ڇِت مان ٽِمندڙ پاڻي (خاص ڪري برسات) جو ڦڙو

– ڇُٺاڪا ڇٽڻ: [اصطلاح] ڪنجوسائي ڏيکارڻ، مکي چوس ٿيڻ
* ذرو ذرو ڪري ڪاٺڻ
* [س/ات]

• ڇُٺانتِي ج ڇُٺانتيون: [ا_ مث] برندڙ سنهي ڪاٺي، چنوچڙي
* [س/ل]

• ڇُٺانڪڻُ: [مص - فعل لازمي] برسات جي پاڻيءَ جو ڇِت يا وَڻ مان ٽِمڻ
* [س/ل]
* [ڇٺانڪيو ڇٺانڪندو ڇٺانڪيل]

• ڇُٺانڪو ج ڇُٺانڪا: [ا - مذ] ڦڙو، قطرو ڇٺاڪو

• ڇُٽُ ج ڇُٽُون: [ا - مث] ڪپڙي جو ٽڪر ريڙ، ليڙ، اِڳڙي

• ڇَئلينج: [ا - مذ] مقابلي لاءِ سڏُ، دعوىٰ
* للڪارَ هُوڪارَ پڪارَ
* مقابلو معرڪو
* [انگ: Challenge]

• ڇَئِن: [صفت] 'چار' جي عام صورت

– ڇَئِن ڇڳُن ڪان پُڇڻ: [اصطلاح] ڪِنِ سنن ماڻهن سان صلاح ڪرڻ

– ڇَئِن ڏِينهن جو چَنڊڪو: [محاورو] ٿوري وقت جو جَتاءُ، عارضي بقاءُ، ٿورن ڏينهن جي رونق

– ڇَئن ۾ اُٺڻ ويهڻ جهڙو ٿيڻ: [اصطلاح] ماڻائتو يا آبروءَ وارو ڏسڻ ۾ اچڻ، پاڻ پرو ٿيڻ، عزت آبرو حاصل ڪرڻ، مانوارو ٿيڻ

• ڇِٽِيچَلُ ج ڇَٽيچَلَ: [صفت] هڪ هنڌ نه بيهندڙ، دادلو، چنچل، ڪيٽنچلو
* [سن: چنچل]

• ڇُٽڻُ: [مص - فعل لازمي] وهڻ، ٽمڻ، ٽيپو ٽيپو ٿي ڳڙڻ
* چوڻ، آڪڻ

• چوپايو ج چوپايا: [ا - مذ] چئن پيرن وارو
* جانور

• چوڻ چاءُ/ چوڻ چواءُ: [ا - مذ] چوڻ چائڻ، چوڻ، آکڻ، سفارش، مِنت، پارت

– چوڻ چاءُ ڪرڻ/ چوڻ چواءُ ڪرڻ: [اصطلاح] سفارش ڪرڻ، چوڻ چائڻ، چوڻ آکڻ، چوڻ چوائڻ

• چوڏائي: [ا - مث] پسارڪي وکر جو هڪ قسم

• **چوڏَسِي:** [ا - مث] چوڏهين تِٿِ جو نالو، چانڊوڪي، پُورن ماسِي
* [پرا: چئدسِي يا چوڌَسي]
* [ظرف] چوطرف، چوڌاري، چئني طرفن کان

• **چوڏِيلَ ج چوڏِيلُون:** [ا - مث] هيٺ مٿي ڦرندڙ پينگهون
* [سن: چتر = چار + دولي = ڏولي]

• **چئوماسو ج چئوماسا:** [ا - مذ] چئن مهينن واري ساندهه برساتي موسم، مون سون
* [سن: چتر = چار + ماس (ماه)]
* [صفت] چئن مهينن جو، چوماهو

• **چَئوڻ:** [ا - مث] ڪنهن تعداد جي چار دفعا هئڻ جي حالت

– **چَئُوٽائڻُ:** [مص - فعل متعدي] چئوٽو ڪرڻ
* [مص] چَئُوٽائڻ
* [امر] چَئُوٽاءِ
* [چئوٽايو چئوٽائيندو چئوٽايل]

– **چَئوٽُو ج چَئوٽا:** [صفت - مذ] هڪ عدد جا چار ڀيرا
* [سن: چتُر چار]
* [مث: چئوٽي ج چئوٽيون]

– **چَئوٽائي:** [ا - مث] ٽي ڀيرا وڌيڪ هئڻ واري حالت

• **چَئيوانُ ج چَئيوانَ:** [صفت] چيو وٺندڙ، چيو مڃيندڙ، فرمانبردار
* حليم
* [چيو ڳالهائڻ + وان = وارو]

• **چي:** [فعل] چيائين جو مخفف، چيائين، هن چيو

• **چَياڪُرُ ج چَياڪَرَ:** [صفت] چئيوان، چيو مڃيندڙ، فرمانبردار

• **چِيپاٽَ:** [ا - مث] چپ، ڏٻ (ٻن شين جي وچ ۾)، زور، ڀيڙ

– **چِيپائِجڻ:** [مصدر 'چِيپائڻ' مان فعل مجهول] چيڀجڻ، ڀيڄجڻ، ڏٻجڻ
* [چيپائيس چيپائيس چيپائيل]

– **چِيپائڻُ:** [مص -فعل متعدي] چپڻ، ٻن شين کي وچ ۾ زور ڏيڻ، ڀيچڻ، ڀيچائڻ، زور ڏيئي ڀيڙڻ، اِشڪنجي ۾ ڏيڻ
* [مص] چيپائڻ
* [امر] چيپاءِ
* [مضارع] چيپائيان (ج) چيپائيون، چيپائين (ج) چيپائيو، چيپائي (ج) چيپائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چيپائي ٿو (ج) چيپائين ٿا
* [حال مث] چيپائي ٿي (ج) چيپائين ٿيون
* [ماضي] چيپائيو (ج) چيپائيا
* [ماضي مث] چيپائي (ج) چيپائيون
* [مستقبل] چيپائيندو (ج) چيپائيندا
* [مستقبل مث] چيپائيندي (ج) چيپائينديون
* [اسم مفعول] چيپائيل

– **چِيپاٽو ج چِيپاٽا:** [ا - مذ] ڀيچ، چپ، ڀيڙ، ڏٻ

• **چيتُ:** [ا - مث] ڌيان، خيال، چتُ
* هوشياري
* ڳڻتي، چنتا
* خودي، پنهنجي هستيءَ جو سماءُ
* [سن: چيت، چت = خيال ڪرڻ]

– **چيتا:** [ا - مث] چيتُ، خبرداري، هوشياري
* ڌيان، خيال
* ڳڻتي، چنتا
* خودي، پنهنجي هستيءَ جو سماءُ

– **چيتائِتو:** [صفت] سمجهو، عقلمند، چت وارو

– **چيتِ ڪرڻ:** [اصطلاح] هوش ڪرڻ، ڌيان ڏيڻ، چتُ لائڻ، دل لائڻ

– **چيتڻُ:** [مص - فعل متعدي] سوچڻ، سمجهڻ، ويچارڻ، خيال ڪرڻ، ڌيان ڏيڻ

* خبردار رهڻ
* سڌارڻ، درست ڪرڻ، سنوارڻ
* هوش ۾ اچڻ
* [سن: چيتن؛ چت = خيال ڪرڻ]
* [مص] چيتڻ
* [امر] چيتِ
* [چيتيو چيتندو چيتيل]

• **چِيتَ:** [ا - مث] اُها ڪوڏي جنهن جو مٿيون پاسو پَٽِل هجي، گوڪ ڪوڏي

• **چيتارَ:** [ا - مث] جاچَ، چڪاس

* چِتائي ڏِسڻ جي حالت، گهوري ڏسڻ
* ڌيان
* يادگيري

– **چيتارڻُ:** [مص - فعل متعدي] جاچڻ، چڪاسڻ

* چتائڻ، چڱيءَ طرح ڏسڻ
* چيتِ ڪرڻ، ڌيان ڌرڻ
* ياد ڪرڻ
* چِتاءُ ڏيڻ
* [مص] چيتارڻ
* [امر] چيتارِ
* [چيتاريو چيتاريندو چيتاريل]

• **چيتنُ/چيتَنُ:** [ا - مذ] مَنُ، چِتِ، روح، ضمير

* [سن: چيتن]
* هوش، سمجهه، خبرداري، هوشياري
* آتما، روح
* [ا - خاص] پکوان جو هڪ نالو
* [صفت] خبردار، هوشيار، سجاڳ

– **چيتنُ چمتڪار:** [ا - خاص] پرماتما جا عجائب، قدرت جو کيل يا جوتِ

– **چيتنُ ۽ جڙ:** [ا - مذ] ذي روح ۽ غير ذي روح، (ساهه واري ۽ بيساهي) ڪل ڪائنات، سموري مخلوق

• **چيتنگ ج چيتنڪ:** [صفت] چالاڪ، سياڻو

• **چيتنُ:** [صفت] ڀرندڙ، جيئرو محسوس ڪندڙ

* آتما، روح، ضمير
* عقلمند، سمجهو سچيتُ، هوشيار
* [سن: چيتن]

• **چيتو ج چيتا:** [ا - مذ] يادگيري، حافظو

* عقل، سمجهه
* جاڻ، معلومات، ٻُڌي
* هوش، خيال، ڌيان
* دل، من
* [سن: چت، چت = خيال ڪرڻ]

– **چيتو جاءِ ڪرڻ:** [اصطلاح] هڪ خيال ٿيڻ، هڪ منو ٿيڻ

* هوش ۾ اچڻ، حواس درست ڪرڻ

• **چيتو ج چيتا:** [ا - مذ] جانور جو هڪ قسم (جيڪو شينهن جي قسم مان، ھت تي ڪارا ڇٽ ٿينس)

* [پرا: چتئو؛ سن: چترڪ؛ انگ: Tiger]
* پلنگ

• **چيتُوڻي:** [ا - مث] سيکتِ، سَزا

* آگاهي، جاڻ، سڌِ
* [س/ٿ]

• **چيٽاڙ:** [ا - مث] چٽڻ جي حالت،، زور، دٻ، پيڙ

* لَتاڙ، پيرن هيٺان اچڻ جي حالت، ڪچلڻ
* [مجاز] ڪوڙ، رش، پيهه، ماڻهن جو انبوهه

– **چيٽاڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] چٽڻ، چيپاڻڻ، زور ڏيڻ (معان)

* لَتاڙڻ، پيرن هيٺان آڻڻ، ڪچلڻ
* [مص] چيٽاڙڻ
* [امر] چيٽاڙ
* [مضارع] چيٽاڙيان (ج) چيٽاڙيون، چيٽاڙين (ج) چيٽاڙيو، چيٽاڙي (ج) چيٽاڙين

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چيٽاڙي ٿو (ج) چيٽاڙين ٿا
* [حال مت] چيٽاڙي ٿي (ج) چيٽاڙين ٿيون
* [ماضي] چيٽاڙيو (ج) چيٽاڙيا
* [ماضي مت] چيٽاڙي (ج) چيٽاڙيون
* [مستقبل] چيٽاڙيندو (ج) چيٽاڙيندا
* [مستقبل مت] چيٽاڙيندي (ج) چيٽاڙينديون
* [اسم مفعول] چيٽاڙيل

• **چيٿڙو ج چيٿڙا**: [ا - مذ] اڳڙي، ٽڳڙي، ليڙ
* ڇتين لڳل ڪپڙو
* گوشت جو ٽڪرو
* [سن: چدر]

• **چيٽ**: [ا - خاص] سنڌي هندو سال (سنبت) جي پهرئين مهيني جو نالو
* ربيع جو فصل (جيڪو چيٽ جي مهيني ۾ ڪٽبو وڃي)

– **چيٽارو**: [صفت - مذ] چيٽ وارو، ربيع جي فصل وارو، ربيع جو فصل (جيڪو چيٽ جي مهيني ۾ ڪٽيو وڃي)
* [ا - خاص] سنڌي هندو سال (سنبت) جي پهرئين مهيني جو نالو

– **چيٽائو**: [ا - مذ] چيٽ جي مند جو سهاڳ
* تازي ڦٽل گاهه وارو هنڌ
* [س/ل]

– **چيٽ ڪٽي گڏي ڏيڻ**: [اصطلاح] سخت ڪوشش ڪرڻ، ڏينهن رات هڪ ڪري محنت ڪرڻ
* [س/ات]

– **چيٽ ڪٽي هڪ جهڙو هُجڻ**: [اصطلاح] هميشه هڪ جهڙو هجڻ، سدائين هڪ ڪرو هجڻ
* هميشه اڻ هوند هئڻ

– **چيٽي**: [صفت] چيٽ جو، چيٽ وارو
* چيٽ جي مهيني جي پهرين تاريخ تي لڳندڙ اُڏيري لال جو ميلو يا ورسي

– **چيٽي چنڊ**: [ا - مذ] اُڏيري لال جو جنم ڏينهن ۽ سنڌي هندن جي نئين سال جي پهرين تاريخ، پهريون مهينو چيٽ کان شروع ٿئي ٿو، سنڌي هندن جو هڪ وڏو ڏينهن

• **چيٽ ج چيٽُون**: [ا - مت] چيخ، دانهن، رڙ، ڪيهه
* دشمني، وير

– **چيٽ پوڻ**: [اصطلاح] خلاف ڳالهائڻ، ضد پوڻ
* بحث ڪرڻ، کهرو ڳالهائڻ (بحث ۾)
* تڪرار ڪرڻ، چپ پوڻ، ضد پوڻ

– **چيٽين پوڻ**: [اصطلاح] تکو ڳالهائڻ
* تڪرار ڪرڻ، جهيڙو ڪرڻ
* دڙڪا ڏيڻ، ڌمڪائڻ
* [س/ات]

• **چيٽُو**: [صفت] پورو ڏڪ ڇُٽيندڙ نشانه باز، چيٽُو
* [ا - مذ] نشان تي پورو ڏڪ هڻڻ، نشانو هڻڻ، پوري جاءِ تي ڏڪ لڳائڻ

• **چيٽڪ ج چيٽڪون**: [ا - مت] چيخ
* لذت، مزو
* [س/ڪوهه]
* عشق، خوءِ، خصلت، لڇ، تڙپ، بي قراري، محبت
'درد منڊي دانهون ڪري، چيٽڪ ڪيڙس چاڻ' (سچل)

• **چيٽڪ**: [ا - مذ] جادو، سحر، طلسم
* [سن: چتر + ڪا]
* ٺڳي
* چريائي

• **چيٽُو ج چيٽُو**: [صفت] چيٽُو، پورو ڏڪ ڇٽيندڙ نشانه باز

• **چيٽوڙي ج چيٽوڙيون**: [ا - مت] چيچ، هٿ جي ننڍڙي آڱر
* [س/ٿ]

• **چيٽي ج چيٽيون**: [ا - مت] ننڍڙي پکيءَ جو هڪ قسم
* ماڪوڙي، ڪيڙي

– **چيٽي جو**: [ا - مذ] چيهو (پکي)

• **چيٽ:** [مصدر 'چيلڻ' مان اسم - مث] ملم پٽي، علاج (زخم جو)
* تيمارداري، خدمت
* خبرداري، سنڀال، ڌيان، خيال
* ڪوشش
* تاڪيد

– **چيلائڻ:** [مصدر 'چيلڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ملم پٽي ڪرائڻ، علاج ڪرائڻ
* [چيليس چيليندس چيليل]

– **چيٽ چيلڻ:** [اصطلاح] گهڻي وقت تائين بيمار گذارڻ، وڏو عرصو بيمار رهڻ

– **چيٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] تيمارداري ڪرڻ، سنڀال ڪرڻ، ڌيان ڪرڻ

– **چيلڻ:** [مص - فعل متعدي] دوا لائڻ (زخم کي)، ملم پٽي ڪرڻ، علاج ڪرڻ (ڏک جو)، زخم چٽائڻ
* تيمارداري ڪرڻ
* حيلو ڪرڻ، ڪوشش ڪرڻ
* سنڀال ڪرڻ، خبرداري ڪرڻ
* پيشاب جي پليدي صاف ڪرڻ، وٽ سورڻ، اِستنجا ڪرڻ
* [مص] چيلڻ
* [امر] چيٽ
* [چيليس چيليندس چيليل]

• **چِيٽُ:** [صفت] تکو پکو
* ڪاوڙيل
* بخيل
* ڪنجوس

– **چيٽ پوڻ:** [اصطلاح] ڏند ڏيڻ، کهرو ڳالهائڻ

• **چِيپَ ج چِيپُون:** [ا - مث] سنهي پٽي (ڪاٺي وغيره جي)
* چيپَل شيءِ
* مٽيون پاسو پڳل ڪوڙي
* چمڙ جي سنهي پٽي
* [س/ٿ]

– **چيپ ٻولائڻ:** [اصطلاح] راند ۾ پنهنجي فائدي ۾ انڪل سان ڪوڙي زمين تي ڦٽي ڪرڻ

– **چيپ پٽي:** [ا - مث] چِٽ جي چِٽساليءَ ڪرڻ ۾ ڪتب ايندڙ ڪاٺ جي تختي

– **چيپ چاڙهڻ:** [اصطلاح] سانداريءَ تي ڍڳهي چتي ڏيڻ
* [س/ٿ]

– **چيپ ڏيڻ:** [اصطلاح] جُتيءَ جي تري کي چوڌاري چمڙي جي وَٽ ڏيڻ يا ضغري هڻڻ

– **چيپ ڪوڙي:** [ا - مث] مٽيون پاسو پڳل ڪوڙي، گوڪ ڪوڙي

• **چيپاٽ ج چيپاٽون:** [ا - مث] سنهي چيرل ڪاٺي، سنهي پٽي
* [س/ل]

• **چيپائڻُ:** [مص - فعل متعدي] چيپاٽڻ، چپڻ
* لتاڙڻ، ڪچلڻ
* [س/ات]
* [مص] چيپاٽڻ
* [امر] چيپاءِ
* [مضارع] چيپائيان (ج) چيپائيون، چيپائين (ج) چيپائيو چيپائي (ج) چيپائين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چيپائي ٿو (ج) چيپائين ٿا
* [حال مث] چيپائي ٿي (ج) چيپائين ٿيون
* [ماضي] چيپائيو (ج) چيپائيا
* [ماضي مث] چيپائي (ج) چيپائيون
* [مستقبل] چيپائيندو (ج) چيپائيندا
* [مستقبل مث] چيپائيندي (ج) چيپائينديون
* [اسم مفعول] چيپائيل

• **چِپائڻ:** [مص - فعل متعدي] آلوده ڪرڻ، لتوڙي ڇڏڻ

* آلو ڪرڻ
* [س/ات]
* چِپائڻ، زور سان ٻڌڻ
* [مص] چِپائڻ
* [امر] چِپاء
* [مضارع] چِپايان (ج) چِپايُون، چِپائين (ج) چِپايو
چِپائي (ج) چِپائِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چِپائي ٿو (ج) چِپائِين ٿا
* [حال مث] چِپائي ٿي (ج) چِپائِين ٿيون
* [ماضي] چِپايو (ج) چِپايا
* [ماضي مث] چِپائي (ج) چِپايُون
* [مستقبل] چِپائيندو (ج) چِپائيندا
* [مستقبل مث] چِپائيندي (ج) چِپائينديُون
* [اسم مفعول] چِپايل

• **چِيپِڙِڪي:** [ا - مث] ٻڪريءَ جو هڪ قِسم، وَرِيلَ ڪَنَن واري ٻڪري

* [س/ٿ]

• **چِيپو ج چِيپا:** [ا - مذ] چُرِين چُوٽو

* [س/ات]

• **چِيچَ:** [ا - مذ] گاهَ جو هڪ قِسم، وونٽن ۾ پوڪيل گاهه. چانو، چيچو (چاري واسطي)

* [س/ڪره]

• **چيچَ ج چيچُون:** [ا - مث] هٿن پيرن جي آڱرين مان ننڍي ۾ ننڍي آڱر

— **چيچَ ٽَپائڻ:** [اصطلاح] هَلڪِي تڪليف ڏيڻ، ٿورو ستائڻ

* آڱر ڏيڻ (ويهڻ واريءَ جاءِ تي)، ڳُڏي ڪرڻ

— **چيچَ پائڻ:** [اصطلاح] ٻنهنجي چيچَ آڱر ڪنهن ٻئي جي چيچَ آڱر سان موڙي ملائڻ

* محبت جو انجام ڪرڻ، محبت جو اظهار ڪرڻ
* دوستيءَ جي شروعات ڪرڻ (ٻاراڻي رَسم)

— **چيچَ پائي چورڻ:** [اصطلاح] ريجهائڻ

* برغلائڻ

'محبت مٺا يار، ڪنهن چيچ پائي چوريا'

— **چيچَ چُوپاڙو:** [ا - مذ] لالچ، رشوت

* [س/ات]

— **چيچَ لُڏڻ:** [اصطلاح] گهٽيءَ اَچ وَڃ ۾ گهرا تعلقات هئڻ، گهاٽي دوستي هئڻ

• **چيچاٽَ/ چيچَٽُ ج چيچاٽَ/ چيچَٽَ:** [ا - مذ] چِين چِين جو آواز، چيڪٽ، رِينگٽ

* گاڏيءَ جي هلڻ وقت ڦيٿن جو آواز
* جُنڊيءَ مان نڪتل آواز
* ڳاٽ جو آواز

• **چيچپائي ج چيچپائيون:** [ا - مث] گلا، غِيبَتَ

* چغلي، لائي چائي
* منافقي، لُچائي، شَرارَت
* ڪيٽو جهڳڙو

• **چيچڙو ج چيچڙا:** [ا - مذ] ڪمند وغيره مان رَس ڪڍندڙ گهاڻي جو هڪ قسم، ڪمند پيڙڻ جو گهاڻو ڪولُهو

* پکيءَ جو هڪ قسم، ڪارڪڻچي
* [ڪنايہ] پئسي جي تڪڙي ڪپت، فضول خرچي
* [س/ات]

• **چيچڙي وارو:** [ا - خاص] مولا (ڪوهستان) جي اُپرندي طرف هڪ جبل جو نالو

• **چيچڪو ج چيچڪا:** [ا - مذ] گدامڙيءَ جو ٻچ

* ٻيرُ جي ٻلڙي جو اندريون تُخم، ٻيرُ جي ڪَڪڙي يا ڏڙي
* پوڪ جو سلو
* ماتا جي ڦوڦيندن تي ٻڌل ڪرنڊُ، ڪڙي
* ڏوبين جي اصطلاح ۾ ڳنڍي مان بچيل صابڻ جو ذرو

– **چيچڪا چٽڻ:** [اصطلاح] مالَ جو پوڪَ جا ننڍڙا سلا کائي وڃڻ

• **چِيچلائِڻُ:** [مص -فعل متعدي] بيماريءَ ۾ گھڻُ، درد ۾ ھڄڻ، ڦَٿڪڻ، لُڇڻ

* اُٿلائي اُٿلائي مارڻ، بيدرديءَ سان مارڻ، تڙپائي تڙپائي ڪُٺڻ
* [مص] چيچلائڻ
* [امر] چيچلاءِ
* [مضارع] چيچلايان (ج) چيچلايُون، چيچلائين (ج) چيچلايو، چيچلائي (ج) چيچلائين
* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گَڏيا آھن]
* [حال] چيچلائي ٿو (ج) چيچلائين ٿا
* [حال مث] چيچلائي ٿي (ج) چيچلائين ٿيون
* [ماضي] چيچلايو (ج) چيچلايا
* [ماضي مث] چيچلائي (ج) چيچلايُون
* [مستقبل] چيچلائيندو (ج) چيچلائيندا
* [مستقبل مث] چيچلائيندي (ج) چيچلائينديُون
* [اسم مفعول] چيچلايل

– **چيچلائي اُٿڻ:** [اصطلاح] ننڊ مان چرڪ ڀري اُٿڻ (درد سبب بيمار جو)

* بيماريءَ مان سخت تڪليف ڪان پوءِ تندرست ٿيڻ، تڪليفون ڪائي اُٿڻ

• **چيچو ج چيچا:** [ا - مذ] پکيءَ جو ھڪ قسم، ھيڙھو

• **چيخ ج چيخُون:** [ا - مث] سنھي آواز سان دانھن، رڙ، ڪِيڪ، ڪوڪَ، چيٽَ، چيڪَ

* [ف]

• **چيخ:** [ا - مث] بيڙيءَ جي اَڏيرَ ۾ چونڪَ جي وچ وارو حصو

* [س/ل]

• **چِيدو ج چِيدا:** [صفت] چُونڊيل، نج، ڏٽيل، انتخاب ڪيل

* عمدو سٺو نيارو قيمتي
* [ف: چيده]
* [مث: چيدي ج چيديُون]

– **چِيدہ:** [صفت] چِيدو چُونڊِيل، منتخب

* [ف]

• **چِيدِي ج چِيدِيُون:** [ا - مث] تيزي، تاپو

• **چِيرَ ج چِيرُون:** [ا - مث] سِيرَ، ڦوٽِ، شِڳاف، ڏار

* چيرڻ جو ڪم، وَڍَ
* ڦاڙڻ (ڪپڙو)
* ڏارڻ (ڪاٺ)
* شڳاف ڪرڻ
* ٽُڪر ڪرڻ، ڀاڱا ڪرڻ

– **چِيرُ ج چِيرَ:** [ا - مذ] ڦوٽِ، ڏار، شِڳاف

* گھاءُ، چھڪُ، وڍُ
* درز، وِٿي

– **چيرائي/ چيرائِي:** [ا - مث] ڪاٺ وغيره چِيرائڻ جو معاوضو

– **چِيرائِڻ:** [مصدر 'چِيرڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڏارائڻ، وڍائڻ

* ڦاڙائڻ
* ٽُڪر ڪرائڻ
* [چيريو چيريندو چيريل]

– **چِيرجَڻُ:** [مصدر 'چِيرڻ' مان فعل مجھول] وِڍجڻ (ڪاٺ)

* [چيريو چيريو چيريل]

– **چِيرُ چِيرُ:** [ا - مذ] ڦوٽُون ڦوٽُون، ڦارون، چَھڪَ چَھڪَ، ڏارون ڏارون

– **چِيرَ ڦاڙَ:** [ا - مث] چيرڻ ڦاڙڻ جو ڪم، وَڍ ڪَٽَ

* جَراحي، آپريشن

– **چِيرَ ڦاڙَ ڪرڻ:** [اصطلاح] وَڍ ڪَٽَ ڪرڻ

* ٻَڪيا اُڌيڙڻ، ڏَڪي ناس ڪرڻ
* ڀاڱا ڪرڻ
* آپريشن ڪرڻ، جَراحي ڪرڻ

— **چيرڻ:** [مص - فعل متعدي] وڍڻ، ٻه اڌ ڪرڻ

* ڦاڙڻ (ڪپڙو)
* ڏارڻ (ڪاٺي)، شگاف ڪرڻ، ٽڪر ڪرڻ، ڀاڱا ڪرڻ
* [مص] چيرڻ
* [امر] چير
* [مضارع] چيريان (ج) چيريون، چيرين (ج) چيريو، چيري (ج) چيرين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چيري ٿو (ج) چيرين ٿا
* [حال مث] چيري ٿي (ج) چيرين ٿيون
* [ماضي] چيريو (ج) چيريا
* [ماضي مث] چيري (ج) چيريون
* [مستقبل] چيريندو (ج) چيريندا
* [مستقبل مث] چيريندي (ج) چيرينديون
* [اسم مفعول] چيريل

— **چيرڻ ڦاڙڻ:** [اصطلاح] وڍي ڦاڙي ڇڏڻ

* پڄي پورا ڪرڻ
* ٽڪر ٽڪر ڪرڻ (ڪپڙو)

— **چيرون:** [صفت] چيريل

• **چيرَ ج چيرُون:** [ا - مث] ڪپڙو

* ڪپڙي جي ليڙ، ڪني، وٽ (ڪپڙي جي)
* [سن: چيرڪ]

• **چيرُ ج چيرَ:** [ا - مذ] جيت جو هڪ قسم، ڇچڙ

* اُٺ جو پيشاب
* [س/ٿ]

• **چيرائو:** [ا - مذ] هڪ قسم جو پسارڪو وکر (ٻن ۽ ڪاٺين لوڙني جهڙا ٿين، سواد ۾ ڪوڙو ٿئي)

• **چيراڙو ج چيراڙا:** [ا - مذ] ساهميءَ جو پٽو، ٽاراڙيءَ جو پٽو

* [س/ٿ]

• **چيراٽو ج چيراٽا:** [ا - مذ] ڪنيرن وٽ پاڻيءَ رکڻ جو هڪ ٿانءُ

* [س/ل]

• **چيرَ جي رَڇي:** [ا - مث] ڄنڊيءَ جي ڪم ۾ ڪاٺ چيرڻ جو هڪ اوزار

• **چيرو ج چيرا:** [صفت] چير جو ڪم ڪندڙ، واڍو، ڊکڻ

• **چيرو ج چيرا:** [ا - مذ] ڪپڙي جو هڪ قسم، ننڍو ڪپڙو

* [سن: چير]
* رنگين پٽڪو (خصوصاً ڳاڙهي رنگ جو)
* [س/ڪوه]
* ڦاٽل ڪپڙو، ليڙ، ريڙ
* [لس]
* چندو، ڦوڙي
* وچور، تفصيل (خرچ ڪيل رقم جو)
* [س/ات]
* نوڪر
* پوک جو ٿورڙو حصو
* سارين جو هڪ قسم، سگداسي
* [س/ات]

• **چيرولي:** [ا - مث] پٿر جو هڪ قسم (جاين ۾ ڪم ايندڙ ٽن قسمن جو ٿئي: اڇو، ڳاڙهو ۽ ميرانجهڙو)

• **چيره:** [صفت] طاقت وارو، زبردست، دلير

* [ف]
* مٿي، اوچو

— **چيره دست:** [صفت] زور وارو، بهادر، غالب

* مغرور

— **چيره دستي:** [ا - مث] زبردستي، غلبو، برتري

* طاقت

• **ڇيري ج ڇيريُون:** [ا -مث] ڳاڙهي يا گلابي رنگ جو ڪپڙو
(جو مڱڻي وقت ڪنوار کي گهوٽ طرفان ملي)
* [سن: ڇير]
* رات جو مٿان وجهڻ لاءِ ڪپڙو يا سوڙ وغيره
'ڇيري آهر پير ڊگهيرجن'
* ڪفن
* ڪپڙي جو ٽاڪيو

• **ڇيري ڇپو:** [ا - مذ] ڇڏ ڇڏ راند جي اها حالت جنهن ۾
ڪوڏين بدران ڇيريل ڪائي جا ٽڪرا استعمال ٿين

• **ڇيري مِيري/ ڇيرُون مِيرُون:** [ا - مث] فضول خرچي،
اجايو خرچ، بيسود شين تي خرچ
* خرچي ڪاباڙي
* رشوت

– **ڇيري مِيري ڪرڻ/ ڇيريُون مِيريُون ڪرڻ:**
[اصطلاح] ڪائي ڪپائي ڇڏڻ، فضول خرچ ڪرڻ، عيش ڪرڻ،
اجاين شين تي خرچ ڪرڻ
* رشوت طور وٺي کائڻ

• **ڇيڙ ج ڇيڙُون:** [ا - مث] ڇڻَر، نوڪ، عِلَ، ٺٺول، مذاق،
مزاحيه نالو، ڇيڙائڻ جهڙو نالو
* ڇڙ، غصو، ڪاوڙ، ڪچ، پوسر

– **ڇيڙاڪُ ج ڇيڙاڪ:** [صفت] ڪاوڙيل، تِکو، تيز مزاج،
چِڙٽو، يڪدم ڪاوڙجي پوندڙ، زود رنج، سوند مُنهُون،
ٺانڊ ۽ تپڻو، ٿورڙيءَ ڳالهه تي چڙندڙ، بدمزاج

– **ڇيڙائڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪاوڙائڻ، غصو ڏيارڻ،
رنج ڪرڻ، خفي ڪرڻ، تپائڻ، تيز ڪرڻ
* [مص] ڇيڙائڻ
* [امر] ڇيڙاءِ
* [مضارع] ڇيڙايان (ج) ڇيڙايُون، ڇيڙائين (ج) ڇيڙايو،
ڇيڙائي (ج) ڇيڙائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ
لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇيڙائي ٿو (ج) ڇيڙائين ٿا
* [حال مث] ڇيڙائي ٿي (ج) ڇيڙائين ٿيون
* [ماضي] ڇيڙايو (ج) ڇيڙايا
* [ماضي مث] ڇيڙائي (ج) ڇيڙايُون
* [مستقبل] ڇيڙائيندو (ج) ڇيڙائيندا
* [مستقبل مث] ڇيڙائيندي (ج) ڇيڙائينديُون
* [اسم مفعول] ڇيڙايل

– **ڇيڙڻ:** [مص - فعل متعدي] ڇيڙائڻ
* [مص] ڇيڙڻ
* [امر] ڇيڙ
* [مضارع] ڇيڙيان (ج) ڇيڙيُون، ڇيڙين (ج) ڇيڙيو،
ڇيڙي (ج) ڇيڙين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ
لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇيڙي ٿو (ج) ڇيڙين ٿا
* [حال مث] ڇيڙي ٿي (ج) ڇيڙين ٿيون
* [ماضي] ڇيڙيو (ج) ڇيڙيا
* [ماضي مث] ڇيڙي (ج) ڇيڙيُون
* [مستقبل] ڇيڙيندو (ج) ڇيڙيندا
* [مستقبل مث] ڇيڙيندي (ج) ڇيڙينديُون
* [اسم مفعول] ڇيڙيل

• **ڇيڙ:** [ا - مث] ڪيڙ، ڪِٽلي، ڪِينئون، جيت، چِچڙ
* [سن: ڪيٽ]
'ڇهني آهي ڇيڙ، ڪارايي جن ڪن ۾' (شاهه)

• **ڇيڙُ:** [ا - مذ] لِڳ لِڳ، لِوَ ليس
* ڇنبڙندڙ مادو، ڇيڙهه

– **ڇيڙارو/ ڇيڙالو:** [صفت - مذ] ڇيڙهارو، ڇيڙهالو
* ليس دار، لِڳ لِڳ وارو
* اُلجهيل، مُنجهيل، پيچيده (معاملو ڪم)

– **ڇيڙالائي:** [ا - مث] ڇيڙهالائي، ليس، لِڳ لِڳ واري حالت

• **چيڙِنو/ چيڙِهٽو:** [صفت] تيسو ڪندڙ ضِدي

• **چيڙَهہ:** [ا - مث] شيشي مان ٺهيل هڪ قسم جو موتي (جو ڪيترن ئي رنگن جو ٿئي ٿو، سڳين ۽ ٻين ٻوچ جي ڳنڍڻ ۾ ڪم ايندو). سنهڙو مڻيو

* تمام ٿوري، لِڪ، ذري، خسيس شيءِ

• **چيڙُهہ:** [ا - مذ] لِوَ ليسُ، لِڳِ لِڳِ

* چِڪڻ (تيل ۾)

* مٽي ۾ وارن جو ميلُ

'ڇڳن ۾ چيڙهہ پيس پيون رت جيون' (شاهہ/مارئي)

* اُڪَ جو پيشاب

– **چيڙهارو/ چيڙهالو:** [صفت] چيڙهہ وارو، لِڳ لِڳ دار

* ڇهنندڙ چنبڙندڙ اورچُ، نہ ڇڏڻ، هر وقت ۾ لڳو رهڻ وارو

* اُلجهيل، مُنجهيل، پيچيده (معاملو ڪم)

– **چيڙهالائي/ چيڙهائي:** [ا - مث] چيڙهہ، لِڳ لِڳ

* ٻَٽَڪَل، ٻڪائي

* اورچائي

– **چيڙهہ ڪرڻ:** [اصطلاح] اُڪَ جو پيشاب ڪرڻ

– **چيڙهو ج چيڙها:** [صفت] چيڙهہَ وارو، چيڙهالو

* نہ ڇڏڻ، اورچُ

• **چيڙهو ج چيڙها:** [ا - مذ] ٻيڙي ٻڌڻ جو واجهہ

* [س/ل]

• **چيزَ ج چيزُون:** [ا - مث] شيءِ، وٿ، ٿول، سرڪڙي، جنس

* [ف]

• **چيِس/ چيسارَ:** [ا - مث] چيخ، رڙِ، ڪوڪ، دانهن

* [س/ٿ]

• **چيستان:** [ا - مث] ڳجهارت، پرولي

* [ف: چيستان، چيست + آن: چہ + است + آن]

* پيچيده معاملو، معمو، منجهيلَ ڳالهہ

• **چيف:** [صفت] وڏو

* خاص، اهم، مکيہ

* سردار، نواب، ڇڱو مڙس

* [انگ: Chief]

– **چيف آف آرمي اِسٽاف:** [ا - خاص] زميني فوجَ جو اڳواڻ (جنهن جي اختيار ۾ هوائي ۽ سامونڊي فوجن جي اڳواڻي پڻ هوندي آهي)

* [انگ: Chief of Army staff]

– **چيف آفِيسَر:** [ا - مذ] لوڪلبورڊ يا ميونسپالٽيءَ جو انتظام هلائيندڙ آفيسر

* [انگ: Chief Officer]

– **چيف اِنجنِيئرُ:** [ا - مذ] وڏو انجنيئر (جيڪو ڪنهن رٿا/منصوبي جو اڳواڻ هجي)

* [انگ: Chief Engineer]

– **چيف جَجُ:** [ا - مذ] وڏو جَجُ

* [انگ: Chief Judge]

– **چيف جَسٽِس:** [ا - خاص] وڏي ۾ وڏو ججُ، قاضي القضاه

* [انگ: Chief justice]

– **چيف ڪورٽ:** [ا - خاص] وڏي ڪورٽ، هاءِ ڪورٽ، اعلىٰ ترين عدالت، سپريم ڪورٽ

* [انگ: Chief Court]

• **چيڪُ ج چيڪَ:** [ا - مذ] ڪپڙي جو هڪ قِسم، رَنگِين ليڪن وارو ڪپڙو

* تَپاس، ٻيهر جاچ

* [انگ: Check]

* بئنڪ مان پئسن وٺڻ لاءِ اختيار نامو، ناڻي جي چِٺي

* [انگ: Cheque]

– **چيڪ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻيهر جاچڻ، تپاس ڪرڻ، خاطري ڪرڻ

• **چيڪَ ج چيڪُون:** [ا - مث] چيخَ، ڪِيڪَ

* هاٿيءَ جي دانهن

* [س/ات]

– **چيڪَ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻوريءَ کي ڦاسائڻ لاءِ، ٻوريءَ جهڙو مصنوعي آواز ڪرڻ

* [س/ات]

• **چيڪاٽ/ چيڪٽ ج چيڪاٽ/ چيڪٽ:** [ا - مذ] چيچاٽ، چيچٽ، ٻن شين جو زور سان گسڻ ۾ نڪتل آواز (خاص ڪري گاڏين جي ڦيٿن مان)

* [پرا: چڪار سن: چيتڪار]

• **چيڪائڻ:** [مص - فعل متعدي] چيرڻ، ڦاڙڻ (ڪپڙو)

* [س/ات]

* [مص] چيڪائڻ

* [امر] چيڪاءِ

* [مضارع] چيڪايان (ج) چيڪايون، چيڪائين (ج) چيڪايو، چيڪائي (ج) چيڪائين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] چيڪائي ٿو (ج) چيڪائين ٿا

* [حال مث] چيڪائي ٿي (ج) چيڪائين ٿيون

* [ماضي] چيڪايو (ج) چيڪايا

* [ماضي مث] چيڪائي (ج) چيڪايون

* [مستقبل] چيڪائيندو (ج) چيڪائيندا

* [مستقبل مث] چيڪائيندي (ج) چيڪائينديون

* [اسم مفعول] چيڪايل

• **چيڪڙ:** [صفت] تيل ۽ مٽيءَ هاڻو جهڀ ستيو

• **چيڪڙاٽ ج چيڪڙاٽ:** [ا - مذ] چيڪاٽ، چيچاٽ

• **چيڪڙو/ چيڪڙو:** [ا - مذ] ڪنهن ڦرڙيءَ يا ڦيٿي وغيره، خصوصاً جنڊ جي زور سان ڦرڻ جو آواز

• **چيڪل ج چيڪليون:** [ا - مث] پينگهه جو هڪ قسم، چيڪلو

* [س/ات]

• **چيڪلو ج چيڪلا:** [ا - مذ] ٻاراڻي پينگهه جو هڪ قسم (زمين ۾ کتل هڪ اُڀي ڪاٺيءَ جي مٿان ٻي وچ ۾ سوراخ ٿيل ڪمان وانگر وريل ڪاٺي رکي، انهيءَ ڪاٺيءَ جي ٻنهي ڇيڙن ۾ نوڙين جون لوڏون ٻڌي ٻار انهن ۾ ويهي ڦرندا آهن)

* ڊانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (ڳيري جيڏو رنگ ميٽاڻو، ڪارا ڇٽ، پيٽ اڇو ڳچي ڳاڙهي ۽ ساڻي رنگ تي)

• **چيڪلي ج چيڪليون:** [ا - مث] ٻاراڻي راند جو هڪ قسم (ٻه ڇوڪريون آمهون سامهون ويهي هڪ ٻئي جا هٿ جهلي، ڦيري ڪاٺينديون ۽ ڦرڻ ۾ "چيڪلي ٻاپان پيرگسايان پيرڪنبو سسٽهين کي ڏنبو" چونديون رهنديون آهن)

* ٻاراڻي راند جو ڦيٿو

* [س/ات]

• **چيڪڻ:** [مص - فعل متعدي] سنهو آواز ڪرڻ، چيڪٽ ڪرڻ، چين چين ڪرڻ، پکين جو آواز ڪرڻ

* [پرا: چڪار، سن: چيتڪار]

* رڙيون ڪرڻ، رڙڻ

* [مص] چيڪڻ

* [امر] چيڪ

* [مضارع] چيڪان (ج) چيڪون، چيڪين (ج) چيڪو، چيڪي (ج) چيڪين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] چيڪي ٿو (ج) چيڪين ٿا

* [حال مث] چيڪي ٿي (ج) چيڪين ٿيون

* [ماضي] چيڪيو (ج) چيڪيا

* [ماضي مث] چيڪي (ج) چيڪيون

* [مستقبل] چيڪندو (ج) چيڪندا

* [مستقبل مث] چيڪندي (ج) چيڪنديون

* [اسم مفعول] چيڪيل

• **چيڪڻو ج چيڪڻا:** [صفت] چيڙهو

* هڏ جون پينون، مضبوط هڏ وارو

* [سن: چڪڻ]

* [مث: چيڪڻي ج چيڪڻيون]

• **چيڪو ج چيڪا:** [صفت] لسو، ترڪڻو، ملايم، نرم

* [سن: چڪڻ]

* [مث: چيڪي ج چيڪيون]

— **چيڪي مٽي:** [ا - مث] لسي مٽي (جنهن ۾ ڪرڪر نه هجي ۽ پاڻي پوڻ سان ترڪڻي ٿي پوي)

• **چيڪُون:** [ا - مذ] ميوي جو هڪ قِسم

• **چيڪُون:** [ا - مذ] شاديءَ جي وقتِ گهوٽ ۽ ڪنوار کي هڻڻ لاءِ تيل مِلايل اَٽو، پاٽڻ، اُبٽڻ، پيٺي

* [سرا]

– **چيڪون لائِڻ:** [اصطلاح] شاديءَ جي وقت گهوٽ ۽ ڪنوار کي پاٽڻ هڻڻ، اُبٽڻ هڻڻ

• **چيلَ:** [ا - مث] وڻن جو ڪچو ڦَر

* [س/ڪوهه]

• **چيلَ ج چيلُون:** [ا - مث] پکيءَ جو هڪ قسم، سِرڻ، هِلِ

* ڪَرن جي ٻِٽَ، چيرُ

* [پرا: چِلَّ، سن: چِل]

• **چيلُ ج چيلَ:** [ا - مذ] وَڻ جو هڪ قسم (جنهن جو ڪاٺ جاين جي ڪم ايي)

• **چيلاٽو ج چيلاٽا:** [ا - مذ] ڏينيو جو هڪ قسم، ڏوگِري ڏينيو، ٿنڌاري ڏينيو

• **چيلَٽُ ج چيلَٽَ:** [ا - مذ] چيلاٽو

• **چيلَغُ / چيلَڪُ / چيلَڪَ:** [ا - مذ] مَنَجَ مان ٺهيل نوڙي (جيڪا پکي ناهڻ ۾ ڪم ايي ان نوڙي مان ڪانا سلسلي وار ٻڌبا ويندا آهن. ڪهڙو ڪري پکن ۾ اهڙا چار يا پنج چيلغ هوندا آهن)

* [س/ل/ڪوهه]

• **چيلَڪ ج چيلَڪُون:** [ا - مث] ننڍي والي (ڪنن ۾ پائڻ جي)

* [س/ات]

• **چيلَنگ ج چيلَنگ:** [ا - مذ] نٽ جو هڪ حصو، چڙ ي

• **چيلو ج چيلا:** [صفت - مذ] ٻالڪو، مريدُ، طالب، شاگرد، پيرو، مقلدُ

* نوڪر، ٻانهو، چاڙتو

* [مث: چيلي ج چيليون]

• **چيلو ج چيلا:** [ا - مذ] چوپڙ يا چلهر راند جي تختيءَ تي ٺهيل خانن مان اهو خانو جتي رانديگر ساريون رکي ۽ انهي خاني ۾ ساري (گوٽ) ماري نه سگهبي آهي

* بيل گاڏيءَ جي ڦيٿن جو ٺهيل رستو، چارو، پيچرو

* حِيلو، طريقو

'حيلا ٻيا وسيلا، جت تان ويام جيلا' (آسرداس)

• **چيلهِ ج چيلهُون / چيلهيُون:** [ا - مث] بدن جو هڪ حصو، ڪمر، ٻيٺ

– **چيلهِ ڀڃڻ:** [اصطلاح] هيٺو ڪرڻ، شڪست ڏيڻ

* سزا ڏيڻ، ڏک ڏيڻ

* سخت هاجو رسائڻ

– **چيلهِ ڀرجي وڃڻ:** [اصطلاح] چيلهه ۾ سور پوڻ

* [س/ات]

* عورتَ کي وِيمر جا سُور ٿيڻ

– **چيلهِ جهلي ويهي رَهڻ:** [اصطلاح] بي همت ٿي ويهي رهڻ دل شڪستو ٿي ويهي رهڻ (ڪنهن سخت صدمي سبب)

– **چيلهِ سِڌي/سَنئين ڪرڻ:** [اصطلاح] سمهڻ، اُهلڻ، آرام ڪرڻ، ٿورو ٽڪ ڀڃڻ

* پنهنجي طاقت تي بيهڻ

– **چيلهڪي ج چيلهڪيُون:** [ا - مث] چيلهه کي ٻڌڻ لاءِ سوني يا چانديءَ جو هڪ گَهه، ڪمربند، ٻيٺ

* [چِتِڪا]

* ڪَنجيءَ تي چڙهڻ وقت چيلهه ۾ ٻڌڻ لاءِ ٿهه ٿيل گُنوڻ

– **چيلهِ واري لَٽ هَڻڻ:** [اصطلاح] تباهه ڪرڻ، برباد ڪرڻ

* ناهي ڏک هڻڻ

– **چيلهو ج چيلهيا:** [ا - مذ] چيلهه کي ٻڌڻ جو ڪپڙو

* ڪمربند

* اڳِٽ

* [س/ل]

• **چيمبر:** [ا - مث] مئجسٽريٽ يا جج جي ويهڻ جي ڪوٺي (ڪورٽ جي حد اندر)

* [انگ: Chamber]

• **چيمڪُ:** [ا - مذ] جهِل ٻوٽي جو ٻِجُ

* [لس]

• **چين:** [ا - مث] زنجير، سينڪلي، سَنگهر

* [انگ: Chain]

• چيڻُ: [ا - مذ] آرام، سڪُ، فرحت، عيش، خوشي
* سانت
* [سن: شين]
• چيڻ: [ا - مث] چيلهه، ڪمر (سينگار شاعري جو لفظ)
'دهن مين ملاچوي، هس چيتي جهڙي چين' (ملا)
• چيڻُ: [ا - مذ] گهنڊ، شوڙ (منهن ۾)
* غصي ڪاوڙ
* [ف]
— چين ٻہ جٻين: [صفت] پيشانيءَ ۾ گهنڊ پيل
• چيڻُ: [ا - خاص] ايشيا کنڊ جي هڪ ملڪ جو نالو
(علم، ٽيڪنالاجي ۽ واپار ۾ ٻڙ ملڪ)
'علم پرايو ٻوءِ جونہ پلي چين وڃڻو پوي' (حديث نبوي)
— چيني: [صفت] چين ملڪ سان وابستہ، چين جو
* [ا - مث] چين ملڪ جي ٻوليءَ جو نالو
• چينا: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]
• چيجهہ / چينجهڙ: [ا - مث] سنهڙا ۽ سهڻا اکر
* سنهيون ڪاڻيون، چينيا
* سنهيون هڪ جهڙيون شيون
* موتين جي سنهي ۽ سهڻي مڙهہ يا پوَچَ
• چينجهڙو ج چينجهڙا: [صفت] سنهڙو نازڪ، نهولڙو
نازڪ بدن، سهڻو وڻندڙ
• چينچلَ: [ا - خاص] ڍولڪَ جي پنجن ماترائن جي تارَ
(جيڪا شاھ سائين جي وائيءَ ۾ ڪتب ايندي آهي)
• چينچلُ: [ا - مذ] پکين جو هڪ قسم
• چين چين: [ا - مث] سنهو آواز، چرچر جو آواز، پکين وغيره
جي چُون چُون
* [سن: چٽ]
— چين چين ڪرڻ: [اصطلاح] پکين جي چر ٻر لائڻ،
چُون چُون ڪرڻ
• چينڪ ج چينڪون: [ا - مث] چانهہ داني، ڪيتلي،
چانهہ رکڻ وارو ننڍو ٿانءُ

• چين ڪرڻ: [اصطلاح] گهڻو اَچڻ وَڃڻ
* [س/ات]
* ڪچي آنَ واري ٻوڪَ ڪاٽڻ
* سکيو هجڻ، ڪاڏي ۾ رهڻ جو سک هجڻ
• چينگلُ: [صفت] ٽڪل، اپرو ضعيف، ڏٻرو ڪمزور
* [س/ٿ]
• چينگارا: [ا - مذ] اَهلَ، چِرا
* [س/ٿ]
• چينگهہ ج چينگهون: [ا - مث] پينگهہ، چيڪلو چنگهہ
• چينگهاٽُ/ چينگهٽُ: [ا - مذ] چيڪاٽُ، رينگٽُ،
ڪنجهڪو ڪُڙڪو چوڏيلَ يا گاڏيءَ جو آواز
• چينگهارڻُ: [مص - فعل متعدي] آواز ڪرڻ، ٻولڻ
(پکيءَ يا سرود جو)
'پرڀاتيءَ جو پلن تي چينگهارين چڙا'
* [مص] چينگهارڻ
* [امر] چينگهار
* [چينگهاريو چينگهاريندو چينگهاريل]
• چينگهڙ مينگهڙ: [ا - مث] ننڍا ٻار، ڪچڙو عيال، کهول
* [س/ات]
• چينگهڻُ: [مص - فعل متعدي] درد سبب وات مان سنهو ۽
ڌيل آواز ڪڍڻ، ڪنجهڻ، چنگهڻ
* [مص] چينگهڻ
* [امر] چينگهہ
* [مضارع] چينگهان (ج) چينگهون، چينگهين (ج)
چينگهو، چينگهي (ج) چينگهين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ
لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چينگهي ٿو (ج) چينگهين ٿا
* [حال مث] چينگهي ٿي (ج) چينگهين ٿيون
* [ماضي] چينگهيو (ج) چينگهيا
* [ماضي مث] چينگهي (ج) چينگهيون
* [مستقبل] چينگهندو (ج) چينگهندا
* [مستقبل مث] چينگهندي (ج) چينگهنديون
* [اسم مفعول] چينگهيل

• **چِينگھو ۽ چِينگھا:** [ا-مذ] چيڪِلو، پينگھ
* [س/ڪوھ]

• **چِينو ج چِينا:** [ا-مذ] چينيءَ جهڙو رنگ، ميرانجهڙو رنگ، اَڇو
* گھوڙي ۽ ڳئُه جو هڪ قسم (اڇي ۽ ميري رنگ ڏانهن مائل)
* ڏاند جو هڪ قسم (ٿلهي قد جي رنگ تيتر جهڙو)

• **چِينهَ / چِينهَن:** [ا-مث] چِڪيا، آڳ، باهه، ڪنوري مچ، ڏاگھ
'واڳيون جي وصال سين، ٿنين چاڙهي چيڻ' (شاهه)

• **چِينِي:** [ا-مث] چين ملڪ جي خاص قسم جي مِٽي
* چينيءَ جا ٺهيل ٿانو
* کنڊ، شڪر

• **چِينِي ٻَڪري:** [ا-مث] ٻَري ٻڪريءَ جو هڪ قسم

• **چِيٽو ج چِيٽا:** [ا-مذ] اَناج جو هڪ قسم (جنهن جي داڻي کي ست کلون ڇڏهيل هونديون آهن. چيٽي جو ڇٽ نهايت لذيذ ٿئي ٿو طور ڪم اچي)
* [سن: چينڪهه، ف: ارزن]

— **چِيٽو ڇَڙڻ:** [اصطلاح] چيٽي جو اَنُ صاف ڪرڻ
* سنهو ڪم ڪرڻ
* ڪِروڌ ڪرڻ

— **چِيٽو ڪاٽ وِڃهڻ:** [اصطلاح] تمام گهڻي ڳِهل ڪرڻ

• **چِيٽِوڻي ج چِيٽِوڻيُون:** [ا-مث] چِٽوڻي، رَتي

• **چِيو ج چِيا:** [ا-مذ] فرمان، حڪم، آڳيا

— **چِيو مڃڻ:** [اصطلاح] آڳيا مڃڻ، حڪم مڃڻ، حڪم جي بجا آوري ڪرڻ

• **چِيوڙ / چِيڻُ ج چِيوڙُون/چِيڻُون:** [ا-مث] ڪپڙي جي لِيڙ، وٽ، ريڙ، سنهي پٽي (ڪپڙي جي)
* ٽورو ٽڪر (ڪنهن به شيءِ جو)
* اوساريءَ ۾ ٻن سرن جي وچ ۾ يا ڪاٺ وارين شين ۾ ڇڏيل يا رهجي ويل وِٿي

• **چِيهَ ج چِيهُون:** [ا-مث] ڪوڏر جي لَبي سان ٿيل کڏ، ڇري
* کڏڻي اَڳيان ڦَٽيل ٿنيل سوئر کان بچاءَ لاءِ کوٽيل نالي
* ڏانڊي پکيءَ جو هڪ قسم
* وِڄُ، ڪِنوڻ
* چيرُ، سِيرَ، ڦاٽَ
* دانهن، رڙ، ڪوڪ، ڪيهه
* اِڳڙي، لِيڙ، ڪتر
* پرزو، ذرو، ٽڪر، لِيڙهَه

• **چِيها:** [ا-خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **چِيهاٽ ج چِيهاٽُون:** [ا-مث] ڦارَ (گِدڙي، اٺ وغيره جي)
* [س/ٺ]

• **چِيهاڙ ج چِيهاڙيُون:** [ا-مث] ريڙ، پرزو، ذرو، ٽڪر
'ٽڙهائي جوڻ جَٺمن ڪٿي، چيهاڙيون چاڪ چندان ڍل' (غمدل فقير)
* رَڙ، ڪيهه

— **چِيهاڙيُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ذريون ذريون ڪرڻ، پرزا پرزا ڪرڻ، ٽڪر ٽڪر ڪرڻ
'ڪٿي انهن کان مون هت چيهاڙيون ٿيون' (بجل)

• **چِيهائي:** [ا-خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **چِيهَلُ ج چِيهَلَ:** [ا-مذ] هَرڻ
* [لس]

• **چِيهو ج چِيها:** [ا-مذ] ڳاھَ جو هڪ قسم (جو مينهن جي اوائلي وسڪاري ۾ اڀري، ان جي رس ۾ ڳاڙهو رنگ ٿئي. جڏهن ننڍو ۽ ڪچو هجي تڏهن ان کي 'چيهو' چئجي. مال کائيندو ته چپ ڳاڙها ٿي پوندن. ماڻهو پير اگهاڙا ڪري هلندا ته ڳاڙهيرا ٿي پوندا) ڪلورو
* پکيءَ جو هڪ قسم
* ڪاري رنگ وارو ڏاندُ
* [س/ات]
'لارلشيندي وچوا، چيهي پير رتاس' (جام مراد علي)

• **چِيهَن:** [ا-مث] ڏاگهه، چڪيا، سوري
* آزار
* داغ
* سيخ، لوهي ٽنگٽي (جنهن تي ڪاسائي گوشت ٽنگي رکن)

— **چِيهَن چاڙهڻ:** [اصطلاح] سوريءَ چاڙهڻ
* آزار ۾ وجهڻ، سورن ۾ وجهڻ
'مون کي چاڙهي چيهن، ويو وڻجارو اوهري' (شاهه)

ڇ

• **ڇ:** [ا - مذ] سنڌي ’الف - ب‘ جو سورهون اکر

* تَلَفظ ’ڇي‘

* اَبجَدَ جي حِسابَ موجب ’ج‘ جي برابر (3)

* هِي اکر عَربِيءَ ۽ فارسِيءَ ۾ ڪونهي

* اُردو رَسم الخَط ۾ ’ج‘ ۽ ’ھ‘ کي ملائي [ڇھ]، هي اکر يعني ’ڇ‘ لکيو ويندو آهي

• **ڇا:** [ضمير اِستِفهام] سوال ڪرڻ جو لفظ، ڪهاڙو، ڪوھ، ڪهڙو

* [ف: چه]

– **ڇا بہ ٿِي پَوي:** [محاورو] جيڪي ٿيڻو هجي سو ڀَل ٿئي، هر حالت ۾، هر صورت ۾، نتيجو ڪهڙو بہ نڪري

– **ڇا تہ:** [ح - شبہ] شايد، مبادا، الائجي

* تعريف ڪرڻ جو لفظ

’ڇا تہ بهترين انسان آهي‘ (جملو)

– **ڇا ڇَٺجي:** [محاورو] تعجب ۽ عبرت جو محاورو ڪهڙي ڳالھ ڪجي، سبحان الله! ڇا بيان ڪجي

– **ڇا رَهيو:** [محاورو] ڪجھ بہ باقي نہ رهيو، ڪابہ اُميد باقي نہ رهي آهي

’تنهنجي منهن ۾ ڇا رهيو؟‘

– **ڇاڪاڻ:** [ح - جملو] ڇا لاءِ، ڇو

* ڇوجو، ڇو تہ

* دراصل، حقيقت ۾

– **ڇا مان ڇا:** [محاورو] اصل جي بلڪل خلاف، خيال جي برخلاف ٿي پوڻ

– **ڇا مان ڇا ٿِي وَيڻ:** [اصطلاح] حالت يا زماني جو بدلجي وڃڻ، حالت بلڪل بدلجي وڃڻ

* رنگ ڦري وڃڻ

* وڏو انقلاب يا ڦيرو اچي وڃڻ

– **ڇا مان ڇا سمجھڻ:** [اصطلاح] مفهوم ۽ مطلب جي بَرخلاف سمجھڻ، حقيقَتَ کي نہ سمجھڻ

– **ڇا مان ڇا ڪري وِجھڻ:** [اصطلاح] ننڍيءَ ڳالھ کي وڏائي وڏو ڪرڻ

* بگڙيل ڪم کي سنوارڻ

* ظاهري ناممڪن کي ممڪن ڪرڻ، عبرت جهڙو ڪم ڪري ڏيکارڻ

• **ڇاپ ج ڇاپون:** [ا - مث] وَهندڙ واھَ کي روڪڻ لاءِ ڏنل بَنڌ (جيڪو ککن ڪانن ۽ ڪاٺين مان ٺاهجي)، بندو، روڪ، اٽڪ، آڏ (وهندڙ پاڻيءَ کي)

* آڏار، پرجهلو

* ڪٺڪ وغيره جي تيلين مان ٿالهيءَ جي نموني ٺهيل ٽوڪري (جنهن ۾ ماني وغيره رکجي)، ڇَبي، ڏٻڪي، پِنڊي

* [س/ات]

* ٻيڙين وغيره ٻڌڻ لاءِ تماڪ رکڻ جي وڏو ڇَپو

* [س/ات]

* ننڍو پاٽي

* [س/ات]

* ويڪري جُتِي

* [س/ات]

– **ڇاپ ڏِيڻ:** [اصطلاح] وَهندڙ واھَ کي روڪڻ لاءِ بندو ڏيڻ، جهلو ڏيڻ

* سارين ۾ رونبي کان اڳ ۾ پاڻي بند ڪرڻ

– **ڇاپ مارڻ:** [اصطلاح] پاڻي ڏَڪ پِي ٿوري اُڃَ لاهڻ

* [س/ات]

– **ڇاپڻُ:** [مص - فعل متعدي] روڪڻ، بند ڪرڻ، ڇاپ ڏيڻ (پاڻيءَ کي)

* [س]

* [مص] ڇاپڻ

* [امر] ڇاپ

* [مضارع] ڇاپيان (ج) ڇاپيون، ڇاپين (ج) ڇاپيو، ڇاپي (ج) ڇاپين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چاهي ٿو (ج) چاهين ٿا
* [حال مت] چاهي ٿي (ج) چاهين ٿيون
* [ماضي] چاهيو (ج) چاهيا
* [ماضي مت] چاهي (ج) چاهيون
* [مستقبل] چاهيندو (ج) چاهيندا
* [مستقبل مت] چاهيندي (ج) چاهينديون
* [اسم مفعول] چاهيل

• **ڇاپاهي ج ڇاپاهيون:** [ا -مت] بيڙيءَ جو اڳيون حصو يا بيهڪ، اڳل

• **ڇاپر:** [ا - مت] ڇپر (ڳاهه جو هڪ قسم)
* [لس]

• **ڇاپراٽي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **ڇاپرو:** [ا- خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **ڇاپڙ ڇاپڙ:** [ا-مت] پاڻيءَ ۾ هلڻ جو آواز، شپ شپ جو آواز

• **ڇاپڙيا:** [ا- خاص] هندن جي هڪ ڪٽنب جو نالو

• **ڇاپو ج ڇاپا:** [ا - مذ] بندوق ڇاپ
* [صفت] تمام ويڪرو، ڪشادو
* [س/ات]

• **ڇاتِ:** [ا - مت] جُوال، بورو
* [س/ل]
* ٽپر ٽپر
* [س/ل]

• **ڇاتِرُ ج ڇاتِرَ:** [صفت] دِليرُ بهادر
* ڇاتيءَ وارو
* [س/ات]

• **ڇاٽُرُ ج ڇاٽُرَ:** [ا - مذ] ٻير يا ٻيرَ جي ڍِنگهرن جو لوڙهو
* [س/ات]

• **ڇاتِلو ج ڇاتِلا:** [صفت] زمين تي پکڙيل (ول)

• **ڇاتو:** [صفت] ٻه ڏندو ٿيڻ کان اڳ عمر جو گهيٽو يا ٻڪر
* نوراپو، ڪِيرو، پانور

• **ڇاتي ج ڇاتِيُون:** [ا - مت] سِينو، ٿڻن يا ٻُبن وارو جسم جو حصو، اُرهه، ٻُبو
* [سن]
* بهادري، مردانگي، سورهيائي، حوصلو جرات، هِمت
* ٻڪريءَ جو ڇهن مهينن عمر وارو ڦرُ، جوان ڦٽ
* [س/ڪوهه]

– **ڇاتي ڀرِجي اَچڻ:** [اصطلاح] ٿڻن ۾ کير ڀرجي اَچڻ

– **ڇاتيءَ تي چَڙهَڻ:** [اصطلاح] چڙهائي ڪرڻ، هَلان ڪرڻ

– **ڇاتيءَ تي مُڱ ڏَرڻ:** [اصطلاح] ڪنهن جي مرضيءَ جي خلاف ڪم سندس روبرو ڪرڻ
* حَسَد جي باهِ کان جَلائڻ، رِشڪ جاڳائڻ
* مخالفَت باوجود پنهنجو فيصلو مڃرائڻ

– **ڇاتيءَ تي هَٿُ رَکِي ڏِسڻ:** [اصطلاح] قياس ڪرڻ، رحم ڪرڻ، همدردي جاڳائڻ (پنهنجي اندر ۾)
* ويچار ڪرڻ، غوروفِڪر ڪرڻ
* ڪنهن به مسئلي کي پنهنجي حالتن سان ڀيٽائي پوءِ ڪا راءِ قائم ڪرڻ
* ٿڌي سيني سان غور ڪري ڪنهن نتيجي تي پهچڻ

– **ڇاتيءَ تي هَٿَ هَڻڻ:** [اصطلاح] دل جهلڻ، پاڻ ۾ همت هڻڻ جو اظهار ڪرڻ
* اقرار ڪرڻ، حامِي ڀرڻ
* خاطري ڏيارڻ، تسلي ڏيڻ
* ذميداري کڻڻ، هر حالت ۾ بڌل رهڻ

– **ڇاتي ٿڌِي ڪرڻ:** [اصطلاح] دِل خوش ڪرڻ، راحتَ مِلڻ

– **ڇاتي ٺَرڻ:** [اصطلاح] دل ٺرڻ، دل خوش ٿيڻ، سرهو ٿيڻ، دل جا مطلب پورا ٿيڻ

– **ڇاتي ٺوڪڻ:** [اصطلاح] ڇاتيءَ تي هٿُ هڻڻ
* خاطري ڏيارڻ، پڪو دلاسو ڏيڻ

– **چاتي چچڻ:** [اصطلاح] سخت صدمو رسڻ، تمام گهڻو ڏک ٿيڻ

– **چاتي چلڻ:** [اصطلاح] مِهڻا طعنا ڏيڻ، اندر ساڙڻ، صدمو پهچائڻ

– **چاتي چِتڻُ:** [اصطلاح] وڏو صدمو رَسائڻ

* چاتي ڪٽڻ، ماتم ڪرڻ

– **چاتيءَ سان چاتي:** [محاورو] ٻڌي، ايڪو، اتحاد

'چاتيءَ سان چاتي ڪير نہ چاهيندو' (سرڪش سنڌي)

– **چاتيءَ سان لڳائڻ:** [اصطلاح] سيني سان لائڻ، سِڪَ سان ڀاڪر پائڻ، پيار ڪرڻ، پنهنجو بڻائڻ

* تَسلِي ڏيڻ، آٿَتَ ڏيڻ، همدَردي ڪرڻ

– **چاتي ڪُٽِڻ:** [اصطلاح] ماتم ڪرڻ، سينہ ڪوبي ڪرڻ، پِٽڻ ڪٽڻ

* دانهون ڪرڻ

– **چاتي ڪڍِي هلڻ:** [اصطلاح] سينو ڪڍي هلڻ آڪڙجي هلڻ، پهلوانن وانگر هلڻ، غرور ۾ تانءِ سان گهمڻ

– **چاتيءَ وارو:** [صفت -مذ] جگروارو بهادر، سورمو، سورهيہ، دِلير

– **چاتي ويهجي وَڃڻ:** [اصطلاح] آوازَ جو ڳورو ٿيڻ (کنگهہ يا زڪام ڪان خاص ڪري سياري جي موسم ۾)، سِيني ۾ بلغم جو جمع ٿيڻ

• **چاتي:** [ا - مث] اوٺ، اٺ، اٺڪلَ ٻن سالن واري ٻڪِري

* [ساڪروءِ ڏاهيچي]

• **چاٽ ج چاٽُون:** [ا -مث] هوا جي زور سان وسندڙ سنهي ٻُوند، ٻُوند جو وسڪارو چٽڪار

'ڳوڙهن جي ڳِلن تان ڇڻي پيس چاٽ'

* گهاٽو ڏنڊُ، ڪوهيڙو

* چَٽَ

* پوک تان پکين کي ترڻ لاءِ ٺڪاءُ ڏيڻ وارو نوڙُ

* [س/ات]

* ڏاس جي ٻوري، ننڍي ڳوڻِ

* [س/ٹ]

• **چاٽارَ ج چاٽارُون:** [ا -مث] چِٽِڪار، چِٽِڪارَ

* ٻُونڊَ ٻُونڊَ

– **چاٽارَ ڪرڻ:** [اصطلاح] چِٽِڪارَ ڪرڻ، چِٽِڪارَ ڪرڻ، پاڻي چِٽِڪڻ

– **چاٽارَڻُ:** [مص -فعل متعدي] چِٽِڪارَ ڪرڻ، چِٽِڪار ڪرڻ

* چِٽڻ (ٻ)

* [مص] چاٽارَڻ

* [امر] چاٽارِ

* [مضارع] چاٽاريان (ج) چاٽاريُون، چاٽارِين (ج) چاٽاريو، چاٽاري (ج) چاٽارِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] چاٽاري ٿو (ج) چاٽارِين ٿا

* [حال مث] چاٽاري ٿي (ج) چاٽارِين ٿيون

* [ماضي] چاٽاريو (ج) چاٽاريا

* [ماضي مث] چاٽارِي (ج) چاٽارِيُون

* [مستقبل] چاٽارِيندو (ج) چاٽارِيندا

* [مستقبل مث] چاٽارِيندِي (ج) چاٽارِينديُون

* [اسم مفعول] چاٽاريلُ

• **چاٽِلو ج چاٽِلا:** [ا - مذ] ڀڪُوڙيلُ، ڀِتِريلُ (وڻ)، وڏو ويڪرو گهاٽو وڻ

* [س/ل]

• **چاٽو ج چاٽا:** [ا -مذ] وڻنڊن ۾ پوکيل گاهہ (جوئر ٻاجهري وغيره)

* گاهہ جو هڪ قِسم، چيچُ

* [س/ڪوهہ]

• **چاٽِي:** [ا - خاص] هندن جي هڪ ڪٽنب جو نالو (بلوچستان جي 'چِٽَ' شهر ڪان آيل)

• **چاٽِي ج چاٽِيُون:** [ا - مث] چِٽَ، چِٽڪارَ

* پَلَستَر يا ليپي جو هڪ قِسم (جيڪو ڪهرو ٿئي ۽ اُن ۾ ٺلهي ٻجري استعمال ٿئي/رازن جي اصطلاح ۾)

* [س/ات]

• **ڇاپ ج ڇاپُون:** [ا - مث] ڇاپو، طبع، اشاعت
* ڇُرُ، ڇٽُ
* مُهر، ٺپو، سِيلَ
* تصوير، مورتَ
* مارڪو، نشان، علامت
* احسان، مهرباني، ٿورو
* مُهاندو، پيرو، شِڪل شبيهه

– **ڇاپخانو ج ڇاپخانا:** [ا - مذ] ڪتابن، اخبارن ۽ ٻئي ڪم جي ڇاپڻ جي جاءِ، پريس، مطبع
* [هند: ڇاپ + ف: خانہ]

– **ڇاپڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڇاپي هيٺ آڻڻ، ڇپڻ، پڌرو ڪرڻ (ڪتاب وغيره)، طبع ڪرڻ
* ڇاپو هڻڻ
* نقش ڪرڻ، چرڻ، ڇٽ ڪڍڻ
* [مص] ڇاپڻ
* [امر] ڇاپ
* [مضارع] ڇاپيان (ج) ڇاپيُون، ڇاپين (ج) ڇاپيو، ڇاپي (ج) ڇاپين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڇاپي ٿو (ج) ڇاپين ٿا
* [حال مث] ڇاپي ٿي (ج) ڇاپين ٿيون
* [ماضي] ڇاپيو (ج) ڇاپيا
* [ماضي مث] ڇاپي (ج) ڇاپيُون
* [مستقبل] ڇاپيندو (ج) ڇاپيندا
* [مستقبل مث] ڇاپيندي (ج) ڇاپينديُون
* [اسم مفعول] ڇاپيل

– **ڇاپو ج ڇاپا:** [ا - مذ] ڇپائي، ڪنهن ڪتاب جي هڪ ڀيرو اشاعت، طباعتَ
* ڪپڙي ڇپڻ لاءِ ڪاٺ مان ٺهيل ٺپو، پورُ
* مهر، نقش، ڇٽ، نشان

– **ڇاپ هڻي ڇڏڻ:** [اصطلاح] ٿورو ڪري ڇڏڻ، مهرباني ڪرڻ

• **ڇاپاٽيو ج ڇاپاٽيا:** [ا - مذ] جيتَ جو هڪ قسم (جيڪو واريءَ جي دڙن ۾ رهي)

• **ڇاپارُ:** [ا - خاص] هڪ جبل جو نالو
* [س/ڪوهہ]

• **ڇاپاڪو:** [ا - مذ] بيماريءَ جو هڪ قِسم (جنهن ۾ رَت جي خرابيءَ سبب سڄي بدن تي ڌبا ٿي پون)، سِيتانگ، ڇپاڪو
* پکيءَ جو هڪ قسم (ميرانجهڙي رنگ جو ننڍڙو پکي، اڪثر سڄ لڳي ڪان پيو نڪري، رستن ۽ ٻيجرن تي رهي)

• **ڇاپڙو ج ڇاپڙا:** [ا - مذ] ڇپرو، جهوپڙي، ڪکَن جو گهرُ
* ڪمري/ڪوٺيءَ آڏو ڪانن يا ٽِيڻ وغيره جو ٺهيل اُجهو
* ڇپر، ڇانوَ
* سَهارو آڌار
* جابلو

• **ڇاپڙو:** [صفت] ڇپر جو، جَبل جو، جابلو، ٽاڪرو، ٻهاڙي

– **ڇاپڙو ٻيرُ:** [ا - مذ] ڇپر يا جبل جا ٻير، ڇاڳُرا ٻير (جي ننڍڙا ٿين)

– **ڇاپڙي:** [ا - مذ] ڇپر جا اُٺَ، جابلو اُٺَ
* [لس]

• **ڇاپَڙَ ج ڇاپَڙُون:** [ا - مث] سنهون لَڪڻ، ڇهو
* چورن جو گهوٻاٽو، ڇاپڙڪ
* [س/ات]
* ڇاڙپ، طعنو
* [س/ل]

– **ڇاپَڙَ هڻڻ:** [اصطلاح] گمان ٿيڻ، شڪ آڻڻ
* سَگ گهرڻ جو اشارو ڪرڻ (جوان نياڻيءَ جي والدين ڏانهن)
* وَڻ ۾ سونٽي يا پٿر هڻڻ (ڦل ڇاڻڻ لاءِ)
* [س/ات]

• **ڇاپڙڪ ج ڇاپڙڪُون:** [ا - مث] سٽُونٽِي، سنهي ڪاٺي، ڇاڙپ، گهوٻاٽو
* ڏنڊي سان پاسيرو ڌڪُ
* [س/ات]

– **چاپِڙَڪَ هَڻڻ:** [اصطلاح] ڪجهه حاصل ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ
* لوڙهه سان ڏڪ هَڻڻ
* قَلدار وَڻَ ۾ سونٽي هڻڻ
* شڳ گهرڻ لاءِ قاصد موڪلڻ (نياڻيءَ جي والدين ڏانهن)
* مخالفت ڪرڻ

• **چاپو ج چاپا:** [ا - مذ] اوچتو حملو، اوچتي چڙهائي (پوليس، اينٽي ڪرپشن، رينجرس، نيب جي)
* پڪين قاسائن جو ڪارو، ڏيپ
* بير وغيره ڪيرائڻ لاءِ وڻ ۾ چٽڻ جي ڪاٺي يا پٿر

– **چاپو ڪوڙڻ:** [اصطلاح] هڪ هنڌ ويهڻ، ڪُٻي ويهڻ، اُٿڻ جي نہ ڪرڻ
* پڪين قاسائڻ لاءِ ڪانن جو ڪارو رکڻ

– **چاپو هَڻڻ:** [اصطلاح] اوچتو حملو ڪرڻ، دشمن تي چڙهائي ڪرڻ
* قانوني ڪارروائي ڪرڻ
* نشان ڪرڻ
* ٺپو لڳائڻ
* ڪنهن آفيس جي اوچتي جانچ پڙتال ڪرڻ (رشوت ترڪ ڪاٽن پارن)

• **چاپوٽو ج چاپوٽا:** [ا - مذ] ننڍو ٺوهو

• **چاپوٽيو ج چاپوٽيا:** [ا - مذ] جيت جو هڪ قسم (ننڍڙو ساندي جهڙو، ڪرڪ واريءَ ۾ رهندڙ)
* [س/ٿ]

• **چاتڙ:** [صفت - مث] وڏي، ويڪري (جيئن: 'چاتڙ ڪوڏَ' يعني 'وڏي ڪوڏ')
* [س/ٿ]

• **چاجو ج چاجا:** [ا - مذ] گاهہ وغيره جي ڇت، چاجو
* [س/ٿ]

• **چاچ:** [ا - مث] اَڏاوت، تعمير، نئين سر بناوت
* [س/ات]

– **چاچڻُ:** [مص - فعل لازمي] اَڏاوت ٿيڻ، تعمير ٿيڻ، ٺهڻ
* [س/ات]
* [چاچيو، چاچيا، چاچي، چاچيون، چاچندو، چاچندا، چاچندي، چاچنديون، چاچيل]

• **چاچُ ج چاچَ:** [ا - مذ] گاهڻ، چاچو مَنهَن
* [س/ل]

• **چاچِلِي:** [ا - خاص] گڏهن جو هڪ قسم

• **چاچو ج چاچا:** [ا - مذ] ڪَکائين ڇت، اَگڻ جي ڇَڇهري، مَنهَن، ڇِپر، لانڍي، ڇتو، ڇَن
* [سن: چد]
'چاچيون چمڪيون چوهہ مان، جڏهن لڏيون ڪا منهن جي ڪل'

• **چاچِي ج چاچِيون:** [ا/صفت - مث] ڇيڄ سان اَن صاف ڪندڙ پورهيت عورت

• **چاچِيا:** [ا - مذ] پٽڪو پڳ، دستار
* [س/ٿ]

• **چاچَ:** [ا - مث] پَٽِڙو ڏڏ، ڇڊي لَسي، ڏ ڏ
* ڪير جي گجي (جيڪا ولوڙڻ وقت لسيءَ مان ترِي بيهي)
* [سن]

• **چاچڙ ج چاچڙون:** [ا - مث] پاڻيءَ جي ڇَر ننڍو پاڻي
'چاچڙ ڇڳيرن، گهور نہ اچي گهاتوئين' (شاهہ ڪريم)
* تانگهو پاڻي، ڇيڄ
* تانگهو تلاءُ
* ڊوري، پوئي تي پاڻيءَ جو ڍهو

– **چاچڙجڻُ:** [مصدر 'چاچڙڻ' مان فعل مجهول] ڪناتار ٿيڻ، تمتار ٿيڻ، ٽُٻ ٿيڻ، چِلڪڻ، ڪنن تائين پرجي وڃڻ
* [چاچڙيو، چاچڙيا، چاچڙيل]

– **چاچڙِ ۾ ڇيڙون ڪرڻ:** [اصطلاح] ٿوري پاڻيءَ ۾ ٻوڙڻ، تانگهي پاڻيءَ ۾ ڪنڌڻ (پارن جو)
* هَلڪڙائي ظاهر ڪرڻ، ٺَرڙائي ڪرڻ

– **چاڇَرَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪناتار پرڻ، تمتار ڪرڻ، ٽپ ڪرڻ، چلڪائڻ، ڪنن تائين پرڻ

* [مص] چاڇرڻ
* [امر] چاڇَرِ
* [چاڇريو، چاڇرندو، چاڇريل]

• **چاڇرو:** [ا - خاص] ضلعي ٿرپارڪر ۾ تعلقي، شهر ۽ ديهه جو نالو

• **چاڇرو:** [ا - مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، شاهترو

* ٻاٽيءَ جي لاٽ يا چينهرو
* [س/ات]

• **چاڇَل ج چاڇَلُون:** [ا - مث] چاڇَر

• **چاڇولَ ج چاڇولُون:** [ا - مث] اٿل پٿل (ٻاٽيءَ ۾)، جهوڳ، لُٻَ، ڏونڏاڙَ

– **چاڇولِجَڻُ:** [مصدر 'چاڇولڻ' مان فعل مجهول] ڪنهن شيءِ کي ٻاٽيءَ ۾ اُٿلجڻ (ڏوٽ خاطر)، آگهارَجڻ

* جهوڳجڻ، لُٻجڻ
* ڏونڏاڙجڻ
* [چاڇوليو، چاڇولبو، چاڇوليل]

– **چاڇولِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪنهن شيءِ کي ٻاٽيءَ ۾ اُٿلائڻ پٿلائڻ (ڏوٽ خاطر)، آگهارڻ

* جهوڳڻ، لُٻڻ
* ڏونڏاڙڻ، هيٺ مٿي ڪرڻ
* جُٽ ڦِٽ ڪرڻ
* آڏا اُبتا سوال ڪرڻ (منجهه ڪيڻ لاءِ)
* [مص] چاڇولڻ
* [امر] چاڇولِ
* [مضارع] چاڇوليان (ج) چاڇوليُون، چاڇولين (ج) چاڇوليو، چاڇولي (ج) چاڇولين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چاڇولي ٿو (ج) چاڇولين ٿا
* [حال مث] چاڇولي ٿي (ج) چاڇولين ٿيون
* [ماضي] چاڇوليو (ج) چاڇوليا
* [ماضي مث] چاڇولي (ج) چاڇوليُون
* [مستقبل] چاڇوليندو (ج) چاڇوليندا
* [مستقبل مث] چاڇوليندِي (ج) چاڇوليندِيُون
* [اسم مفعول] چاڇوليل

• **چاڇي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* [س/ات]
* پنجاب صوبي جي ميانوالي خطي کان لڏي آيل هڪ قوم (جيڪا ٻاڏ کي 'چاڇي ٻناڻ' ڪوٺائيندي آهي)

• **چاڏَ ج چاڏُون:** [ا - مث] اُلِٽي، ڦيءَ

* [س/ٿ]
* وڏي ڪڏ
* [س/ات]

• **چاڏولَ/چاڏهولَ:** [صفت - مث] بي لِڄِي، بي افعالي، چاڏوهڙ عورت

* [س/ٿ]

• **چاڏوهَڙَ ج چاڏوهَڙُون:** [ا - مث] اُها سُونا ڏاڃي، جنهن کي پنهنجو ڪجهو ڦرچڏائي هٿي ڦرتي لاتو ويو هجي

* [س/ات/ل]
* [صفت - مث] بي افعالي عورت، بي لڄي، واڇان

• **چارِ:** [ا - مث] ڪيرِي، رَڪَ، ڦُلهيارَ چاري، ٻِپُوت

* [سن]

'گلر غاليچا اوهان ٻاجهون چار ٻانيان سب چائي' (سچل)

* خاڪِ، مِٽي
* چر، ليٽ، ٻوڙ

'هي چارون ۽ چچ، ايا اوڙاه آگاهون ٿيو' (شاهه)

– **چارِ ٿي ڇوَڻ/وَڃڻ:** [اصطلاح] شرمندو ٿيڻ، پشيمان ٿيڻ، ڦِڪو ٿيڻ

* [لس]

• **چاڙ ج چاڙ:** [ا - مذ] آنن جو آکيرو (جنهن تي ڪڪڙ ويهي آرو پچائي)، آرو چارو
* دٿ ، چانهر، ماٿ، سانٽ
* [س/ل]
* نکي
* [س/ٿ]

– **چاڙ تي ويهڻ:** [اصطلاح] ڪڪڙ جو آنن تي ويهڻ آرو پچائڻ
* ڪنب ڪوڙي ويهڻ، اُٿڻ جي نه ڪرڻ

– **چاڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] آري تي ويهڻ آرو ڪرڻ
* مسلسل ويهڪ ڪرڻ

• **چاڙ اوڳرائي:** [ا - مث] بدهضمي، کاڌي جو هضم نه ٿيڻ سبب دل تي بار ڪرڻ ۽ کٽي اوڳرائي ڏيڻ جي حالت

• **چاڙ گودڙائي:** [ا - مث] چاڙ اوڳرائي، بدهضمي
* [س/ڪوهر]

• **چارو ج چارا:** [ا - مذ] آرو، چاڙ

– **چارو ڪرڻ:** [اصطلاح] آرو ڪرڻ، چاڙ ڪرڻ
* مسلسل ويهَڪ ڪرڻ
* آرام ڪرڻ

• **چاڙي:** [ا - مث] چوپائي مالَ ۾ ٿيندڙ هڪ قسم جي بيماري (جنهن ۾ مال جا پير/کُرَ هندا ٿي پوندا آهن)، سمهڙو
* [س/ڪوهر]
* ٻڪرين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ٻڪريءَ کي جهن تي ننڍا ننڍا، پير يا گيدوڙي جيترا گوڙها نڪري پوَن)، ڪِيري

• **چاڙي ج چاڙيون:** [ا - مث] سمنڊ جي شاخ (جنهن ۾ پاڻي ڏانگهوٽئي)، کاري
* [س/ل]
* ڪوهستان ۾ ڊوري يا هيٺاهين زمين (جنهن جي پيٽ ۾ گاهه هجي)
* چوپائي مال جي چرڻ جي سير
* [لس]

'صبح ساريون، چهر چاريون، وڃن واريون، جهنگن ڦرون جال ميان' (احمد شاهه)
* ٻڪري
* [س/ٿ]

• **چاڙيڪ ج چاڙيڪون:** [ا - مث] چاڙڪي، چار آگر ماپ، آڱوٺي جي چيڙي کان وٺي چيچ جي چيڙي تائين ڊيگهه جي ماپ
* [س/اٽ]

• **چاڙ ج چاڙون:** [ا - مث] اُهو ڪپڙو (پوتي، اجرڪ وغيره) جو فوتيءَ جي مٿان وجهجي
* فوتيءَ جي مٿان ڪپڙي وجهڻ بدران ڏنل رقم
* ٿڙَ کي چيري چورس بنائڻ وقت اُن مان پاسن کان نڪتل ٽڪرن مان هڪڙو ٽُڪر، چاڙهو
* ڊوري، سُڪل واهه
* ڪاري، چاڙهه
* هيٺاهين زمين
* [س/ل]
* ڪڇ جي رڻ جي ڪنڌي واري زمين، ڪڇ ۽ سنڌ جي وچ وارو علائقو (جيڪو 'چاڙ بيٽ' سڏبو آهي)
* تاجيءَ جي وچان وجهڻ جي ٽي فوٽ ڪن ڊگهي ڪاٺي (ڪورين جي اصطلاح ۾)
* [س/ٿ]

• **چاڙتو ج چاڙتا:** [صفت - مذ] ٻئي جي ٻاران نظرداري يا ڪم ڪندڙ، ٻئي جو سيکاريل ماڻهو (ڪم ڪڍڻ لاءِ)
* خوشامدڙيو ٽِٽُو، چاپلوس، چمچو، ٻولڙيو
* مريد، چيلو، پوئلڳ
* جاسوس، خابرو، مُخبر
* نوڪر
* دلال
* هَٿَ ٺوڪيو
* [مث: چاڙتي ج چاڙتيون]

• **چاڙپ ج چاڙپون:** [ا - مث] سنهو ۽ ڊگهو لڪڻ، ڇهو سنڪو، ڦٽڪو، چاپڙ، ڏڪو
* پاسيرو ڏڪ
* نوڪر
* طعنو

• **چاڙڪي ج چاڙڪيون:** [ا - مث] چارِ آگُر ماپ، هٿ جي جوڻين پٽي، جيڪا ڪان وٺي آڱوٺي جي وچ واري وٿي

• **چاڙو ج چاڙا:** [ا - مذ] نارِ ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺيءَ جو نالو (شاهه ونگـَن ڪي پاسن کان هيون ونگـُون ڪلهن ٿيون، جن مان ٻاهرين ڪي ناڙيون ۽ اندرين کي چاڙا چئبو آهي)

* [س/ڪوهه]
* [صفت - مذ] چڙواڳ
* [س/ڪوهه]

• **چاڙهه ج چاڙهون:** [ا - مث] فوتيءَ جي لاش تي وِڌل ڪپڙو (جيڪو اُجرڪ، چادر وغيره جي صورت ۾ هوندو آهي)

* اُها رقم، جيڪا رسم طور فوتيءَ جي عزيزن کي ڏني وڃي، اوڇاڙ، چاڙ
* [س/ل]
* لڳ لاڳاپو، لڳ لاڳاپي واري سفارش
* درياهه يا ٻوري جي شاخ
* ڪاريءَ جي پڇڙي
* ڪاٺيءَ جي ڦٽيل (جيڪا ڪاٺ چيرڻ وقت پاسن کان بچي پوي)
* جوئر جو هڪ قسم (آن گاڏهو ۽ سنگ ڏگهو ٿئي)
* ڏٺ، ڇپ
* پاليل جانورن جو ڏڻ

– **چاڙهه اچي ٽٽڻ:** [اصطلاح] لڳ لاڳاپي جو اچي بار پوڻ، بار پوڻ

– **چاڙهه پٽجي وڃڻ:** [اصطلاح] رعب ڇانئجي وڃڻ

• **چاڙهه:** [ا - مذ] هڪ قسم جو شڪاري پکي

• **چاڙهو ج چاڙها:** [ا - مذ] ڪاٺ جو چيريل ڇوڏو، چاڙ

* پٽي، تختو
* سنهي ۽ ڊگهي ڪاٺي
* پاڻيءَ کان ٿورو مٿي بيٺل پاڻيءَ وارو همرلو
* [س/ات]

• **چاڙهي ج چاڙهيون:** [ا - مث] ٻن سالن جي ٻڪري، آئي

* [س/ڪوهه/ٿ]

• **چاڙي:** [ا - مث] ڪمند جي چوڻين کي ساڙڻ مان نهيل ڪيري

• **چاڪ:** [ا - مث] طاقت، سگهه، قوت

* زور، وَس
* [سن: شاڪت]
* هستي
* وڏائي، مستي، نشو
* حڪمراني
* بيپرواهي، لاغرضي، غرور

– **چاڪ ڇڏڻ:** [اصطلاح] زور گهٽجڻ

* هستي ڊري ٿيڻ، مستي مرڻ
* حڪومت ختم ٿيڻ

'جڪي ويندين چاڪ، پاڻهي پوندا پيش مون' (مسافر)

• **چاڪاڻ/ چاڪوڻو:** [ا - مذ] اوچتو ڌپ، ناهه

* ڏُفيڙ، نفاق
* [س/ل]
* گڙٻڙ
* دشمني

– **چاڪاڻ/چاڪاڻو وجهڻ:** [اصطلاح] نفاق وجهڻ، دشمني پيدا ڪرڻ، ڏفيڙ وجهڻ

• **چاڪاريو ج چاڪاريا:** [ا - مذ] ڇهن ورهين جي ڄمارَ جو اُٺ

* [س/ٿ]

• **چاڪرُ ج چاڪرَ:** [ا - مذ] درياهه جي مڇيءَ جو هڪ قسم، مُنڪرُ، شهڪر

* [س/ات]

'گرشت پاڪرين، مڇي چاڪرين' (چرلي)

• **چاڪو:** [ا - مذ] وِڇهه، داءُ، موقعو (چوري يا ٻي ڪنهن غلط ڪم جو)

* [س/ات]

– **چاڪو لڳڻ:** [اصطلاح] داءُ لڳڻ، وجهه ملي وڃڻ

* مفت جو مال هٿ اچڻ

– **چاڪو هڻڻ:** [اصطلاح] مفت جو مال هٿ ڪرڻ
* چوري ڪرڻ

• **چاڪاٽو ج چاڪاٽا:** [ا - مذ] ملهه جو هڪ داءُ، آڏڙي
* جهلَ، رَنڊَڪ، اَٽڪَ
* اڙتي، ڦڏو
* رُڪڙ
* وَجهه

– **چاڪاٽو وِجهڻ:** [اصطلاح] نهيل ڪم کي بگيڙڻ، ڪم ۾ ڪانجاٽو وجهڻ
* جهيڙو وجهڻ

• **چاڳِرو:** [ا - مذ] ٻڪريءَ جي ڏاس مان نهيل سٽ

• **چاڳُ ج چاڳَ:** [ا - مذ] ٻڪريءَ جو ڦُرُ، چيلو
* [سن: چاڳ]

• **چاڳَرَ/چاڳَرُّ ج چاڳَرُون/ چاڳَڙُون:** [ا - مث] ٻڪريءَ جي کل مان نهيل سانداري (جيڪا پاڻي وجهڻ يا سيڻاهه طور ڪم اچي)
* تانگهي پاڻيءَ جي ڊوري، ڊِنَدَ

• **چاڳَلَ ج چاڳَلُون:** [ا - مث] ٻڪريءَ جي کَلَ مان نهيلَ سانداري (جيڪا پاڻي وجهڻ يا سيڻاهه طور ڪم اچي)
* ڊوري، ڊِنڊ
* هنر

• **چاڳِلائي ج چاڳِلائِيون:** [ا - مث] چشڪو مزو
* [س/ات]

– **چاڳِلائِيون ڪرڻ:** [اصطلاح] مزيدار ڪاڌا کائڻ، چَشڪا وٺڻ
* پَرائي مال تي مَزا ماڻڻ

• **چاڱا:** [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو

• **چاڱو ج چاڱا:** [صفت - مذ] جنهن جي هٿن يا پيرن ۾ ڇهه، ڇهه آڱريون هجن، ڇانگڙو
* [مث: چاڱي ج چاڱِيُون]

• **چال:** [ح - نِدا] شال، شَلَ
'واهو وهين مَ چال، سڪي ٻيلائيون ڦيرين' (شاهه)

• **چالَ ج چالُون:** [ا - مث] چوڙو
* ڪَچيءَ جي ڦرهَنِ يا پيشِ جي نوڙين مان نهيلَ جُتِي
* [س/ڪوهر]

• **چالَ ج چالَ:** [ا - مذ] ٽپو ٽپ، اچانگ، ڪُڏُ، ڀَلَ
* [سن]
'ٻلاٽي پيرن پيو هو جو چال ڏئي ٻججي' (استاد بخاري)

– **چالِڙُ ج چالِڙَ:** [صفت] چالَ ڏيندڙ، ٽپا ڏيندڙ

– **چالِٽو/ چالو:** [صفت] چالَ ڏيندڙ، ٽَپَ ڏيندڙ، ڪُڏُٽو

• **چالا:** [ا - مث] ڪَلَ، چوڙو
* [هند]

• **چالاڙ ج چالاڙ:** [ا - مذ] جهنگلي جانور جو هڪ قسم
* [س/ڪوهر]

• **چالِٽو ج چالِٽا:** [ا - مذ] چُلٽو، ڦُلٽو ڦوڦيندو، چالو لِڦَ، ڦُلُوڪِڦو
* [هند: چالا]

• **چالو ج چالا:** [ا - مذ] چُلٽو، ڦُلٽو لِڦَ
* [س/ات]

• **چالي ج چالِيُون:** [ا - مث] اکين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڇپر جو اندريون پاسو سُڄي پوي)
* [هند: چهالا]
* نڙيءَ جي هڪ بيماري، مَلِي
* چُلٽو چالو
* اَٽ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڪَن جي پاڙَ وٽ ڳَرُو ٿئيس ۽ اُن مان ڳند وهي)
'جهڙي چالي تهڙي سَنهي' (چوڻي)
* [صفت] زود هضم، هلڪو (کاڌي)
* چلڻ واري، چيلري (مهي)

• **چالي ج چالِيُون:** [ا - مث] چِلي
* ڏٻڪي، پِنڊي
* [س/ات]

• **چالِيا:** [ا - مث] وَڻَ جو هڪ قِسم (جنهن جو ميوو وڏي انگورَ کان ڪجهه وڏو ۽ پھر وانگر سخت ٿيندو آهي، جنهن کي ٽڪرا ٽڪرا ڪري، پانَ وغيره ۾ وجهي يا خالي چبارَيو ويندو آهي، ان ڪانسواءِ ان ۾ خوشبودار مادا ۽ سيڪرين وغيره ملائي، ان جون پڙيون ٺاهي، فروخت ڪيون وينديون آهن)، سوپارِي، ڏَلِي

※ [هند]

• **چامڪ ج چامڪون:** [ا - مث] سنهڙو لَڪڻ، چَمَڪَ، جَهو، ٿَلهڙُ

※ [س/ات]

• **چان:** [ا - مث] چانوَ چانءِ، سايو

※ [هند: ڇهايا]

• **چانُ:** [ا - مذ] ٺَڳِي، دولابَ، فَريب

※ [سن]

• **چانپَ ج چانپُون:** [ا - مث] سَنهِي ڪاٺِي، سَنهِي ٽارِي

ٿرهيو مٿي چانپ، ٿين ٿري ٿو جيليون' (سچل)

※ ڍِنگهرِي، چيڻيو

※ ڍورَ کي رَسِيءَ وجهڻ کانسواءِ لڪڻ سان هڪلِيندو هلڻ جي حالت

※ سنهون ماڻهو ڏٻرو ماڻهو

※ دهلَ جو هِڪ قِسم، وَڏو مَگُٿهارڪو دهل (جيڪو شادين ۾ شرنائين سان گڏ وڄائين)

– **چانپَ هڪاڻِ:** [اصطلاح] بنا رَسِيءَ جي چوپائي مالَ کي اڳيان ڪاهِڻ

– **چانپَ ڪري آڇڻ:** [اصطلاح] پاڻيءَ جو زور سان ڌوڪي اچڻ

– **چانپَ لڳڻ:** [اصطلاح] لڪڻ جو ڌڪ لڳڻ

• **چانپَ ج چانپُون:** [ا -مث] وَڍَ، ٽُڪَ، چانگ (وڻ جي)

※ [س/ل]

※ اڪين جي چِنپَ

※ [س/ڪوهر]

– **چانپَڻُ:** [مص - فعل متعدي] وَڻُ جون ٽاريون وَڍڻ، چانگڻ

※ ٽارِين جا پَنَ روڙِڻُ، ٽارِيُون سوڙِڻ

※ [س/ل]

※ اڪيون چِنپِڻ

※ [س/ڪوهر]

※ [مص] چانپڻ

※ [امر] چانپ

※ [مضارع] چانپيان (ج) چانپيُون، چانپِين (ج) چانپيو، چانپي (ج) چانپِين

※ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

※ [حال] چانپي ٿو (ج) چانپِين ٿا

※ [حال مث] چانپي ٿي (ج) چانپِين ٿيون

※ [ماضي] چانپيو (ج) چانپيا

※ [ماضي مث] چانپِي (ج) چانپِيُون

※ [مستقبل] چانپِيندو (ج) چانپِيندا

※ [مستقبل مث] چانپِيندِي (ج) چانپِينديُون

※ [اسم مفعول] چانپيلُ

• **چانپَرُ ج چانپَرَ:** [ا - مذ] سُڪَلَ ۽ سَنهِي ٽارِي، چانپو

• **چانپو ج چانپا:** [ا - مذ] سُڪَلَ ٽارِي، ڍِنگهر

※ ڪندن کانسواءِ ڪاڙِي

• **چانٽ:** [ا - مث] چانگ، وَڍَ

※ ڪُتِر

※ ڪاٽَ ڪُوٽَ، تخفيف، ڪَمِي

※ چوندَ

※ وِرهاستَ

– **چانٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] چانگڻ، وَڍڻ (وڻ)

※ چوندي ڌارَ ڪرڻ

※ فضول شيون ڪڍي ڇڏڻ

– **چانٽڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪاٽڻ، وَڍڻ، چانگڻ (وڻ)
※ جدا ڪرڻ
※ چُونڊي ڌار ڪرڻ
※ چُونڊڻ، انتخاب ڪرڻ
※ ورهائڻ
※ گهٽ ڪرڻ، مختصر ڪرڻ
※ فضول شيون ڪڍي ڇڏڻ
※ [مص] چانٽڻ
※ [امر] چانٽ
※ [مضارع] چانٽيان (ج) چانٽيُون، چانٽين (ج) چانٽيو، چانٽي (ج) چانٽين
※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
※ [حال] چانٽي ٿو (ج) چانٽين ٿا
※ [حال مث] چانٽي ٿي (ج) چانٽين ٿيون
※ [ماضي] چانٽيو (ج) چانٽيا
※ [ماضي مث] چانٽي (ج) چانٽيُون
※ [مستقبل] چانٽيندو (ج) چانٽيندا
※ [مستقبل مث] چانٽيندي (ج) چانٽينديُون
※ [اسم مفعول] چانٽيل

• **چانٽ:** [ا - مث] ڇاپ، مُهر، ڇٽ، مورت، نشان، مارڪو

– **چانپڻُ:** [مص - فعل متعدي] چاپڻ، چَپڻ
※ [س/ل/ ڪوهر]
※ [مص] چانپڻ
※ [امر] چانپ
※ [چانپيو چانپيندو چانپيل]

– **چانپو ج چانپا:** [ا - مذ] ڇاپو ڇٽ وغيره ڪڍڻ جو پُورُ

• **چانپيٽو ج چانپيٽا:** [ا - مذ] جهٽ
※ وَجهه، داءُ
※ [س/ٿ]

– **چانپيٽو هَڻڻ:** [اصطلاح] جَهٽ وجهڻ
※ ٻري ڪان ڏک هڻي زخمي ڪرڻ

• **چانجَبلُڙو ج چانجَبلُڙا:** [صفت] ڇلولو، البيلو، ڪيچلو
※ مسخرو، پوڳائي
※ [س/ل]

• **چانچِرو ج چانچِرا:** [ا - مذ] چانگرو
※ نخرو، ناز، ماٽو
※ اَنگل، فرمائش
※ [س/ل]

– **چانچِرا ڪرڻ:** [اصطلاح] چانگرا ڪرڻ، نخرا ڪرڻ، اَنگل ڪرڻ، ماٽا ڪرڻ

– **چانچِرائي:** [ا - مث] چانگرائي، ڇلولائي
※ مَسخري

• **چانچول:** [ا - مث] چاچول، ڇُلڪو، پاڻيءَ ۾ مناڙڻ جي حالت

– **چانچولڻُ:** [مص - فعل متعدي] چاچولڻ، آگهارڻ، آڇلائڻ
※ اُٿلائڻ پٿلائڻ
※ مناڙڻ
※ [مص] چانچولڻ
※ [امر] چانچول
※ [چانچوليو چانچوليندو چانچوليل]

• **چانڊ ج چانڊُون:** [ا - مث] اِشارو، اکين جو اشارو، غمزو
※ هَلڻ وقت هٿ لوڏڻ جو هڪ نمونو، هَلڻ جي لوڏ، ڍارَ، ٽورَ
※ آسانگو، آسرو، آڌر
※ ڪانيءَ جي ڇِهَر
※ [س/ل]

• **چاندو ج چاندا:** [ا - مذ] حِصو، ڀاڱو، ٻَٽي
※ خيرات وغيره مان فقير کي مليل حصو
※ ٿورو ڪاڏو نيرن
※ ٺڳيءَ سان هٿ ڪيل مال، رشوت

– **چاندا پاندا ڪرڻ:** [اصطلاح] حِصا پتيُون ڪرڻ، ورهائي کڻڻ (مفت جو مال)
※ موجون ڪرڻ

– **چاندا پاڻي:** [محاورو] چاندو پاڻي، ٿورو ڪاڏو، چاٽو پاڻي، تِل ڦل، نيرن
※ [س/ات]
– **چاندا ڇڏائڻ:** [اصطلاح] خرچيون وٺڻ
※ رشوتون وٺڻ
※ زور پيچڻ
※ پنهنجو حصو حاصل ڪرڻ
※ [س/ات]
– **چاندا ڪرڻ:** [اصطلاح] مفت جو مال کائڻ
※ مزو وٺڻ، موجون ماڻڻ
※ [س/ات]
– **چانڊائي ج چانڊائِي:** [ا - مذ] چاندو وننڌڙ، چندو وننڌڙ، وند وننڌڙ
※ ورهائيندڙ
– **چاندو پاڻي:** [محاورو] مختصر ڪاڏو، چاٽو پاڻي، تِل ڦل، نيرن
※ معمولي خرچ پکو
※ خَرچي، رشوت
– **چاندو پاڻي ڳڏڻ:** [اصطلاح] خَرچي ڪڍڻ
※ رشوت وَٺڻ، مال ڳڏڻ (پيسو)
– **چاندو پاڻي ڪرڻ:** [اصطلاح] نيرن ڪرڻ، چانهه بسڪوٽ يا پاپڙ پوري کائڻ
※ ٿورو کائڻ، هِيانءَ جَهلَ ڪرڻ
※ رشوت کائڻ
– **چاندو ڇڏائڻ:** [اصطلاح] چاندو پاڻي ڪڍڻ، رشوت طور ڪجهه رقم وٺڻ
– **چاندو ڪرڻ:** [اصطلاح] نيرن ڪرڻ، هِيانءَ جَهلَ ڪرڻ
※ رشوت کائڻ
• **چانڊائي:** [صفت] چَند ڪندڙ، تَڳ، ضَڪار
• **چانڊِ:** [ا - مث] مِينهَن جي ڇاٽ، چانٽَ

• **چانڊُ/چانڊِيُ ج چانڊَ/چانڊِيَ:** [صفت] چڙو اڪيلو فقط [اڪثر لفظ 'چڙو' سان گڏ ڪم ايندڙ جيئن: 'چڙو چانڊ' يا 'چڙهو چانڊ' يعني ڪنوارو لاءِ پرڻيل]
• **چانڊو ج چانڊا:** [صفت] چڙَڪ، چُست، ڦُرتُ، چالاڪ
• **چانڊَ ج چانڊُون:** [ا - مث] چَنڊَ، چَنڊَچاڻ
※ چانگ (ڏن جي)
※ تخفيف، گهٽتائي
※ چانٽَ
※ چَنڊَ ڦوڪَ، صفائي
– **چانڊِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چَنڊڻ، چَنڊَ چاڻ ڪرڻ
※ چانٽڻ، گهٽ ڪرڻ
※ چانگڻ
※ ڪاٽڻ
※ ورهائڻ، چونڊي ڌار ڪرڻ
※ چَنڊَ ڦوڪَ ڪرڻ، صفائي ڪرڻ
※ [مص] چانڊِڻ
※ [امر] چانڊِ
※ [مضارع] چانڊِيان (ج) چانڊِيُون، چانڊِين (ج) چانڊِيو چانڊي (ج) چانڊِين
※ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
※ [حال] چانڊي ٿو (ج) چانڊِين ٿا
※ [حال مث] چانڊي ٿي (ج) چانڊِين ٿيون
※ [ماضي] چانڊِيو (ج) چانڊِيا
※ [ماضي مث] چانڊِي (ج) چانڊِيُون
※ [مستقبل] چانڊِيندو (ج) چانڊِيندا
※ [مستقبل مث] چانڊِيندي (ج) چانڊِينديُون
※ [اسم مفعول] چانڊِيلُ
– **چانڊِڻُ چُونڊِڻ:** [اصطلاح] ڪاٽَ ڪُوٽَ ڪرڻ
※ وَڏي تَنگي هلڪو ڪرڻ، چانگڻ
※ صفا ڪرڻ
※ تَخفيف ڪرڻ، گهٽائڻ

– **چانڊِي:** [ا - مث] چانگ، چانٽ
* ڪوتِ، ڪمِي
* تخفيف، ڇنڊڇاڻ
* ڇنڊ ڦوڪ، صفائي

– **چانڊِي ڪرڻ:** [اصطلاح] تخفيف ڪرڻ، چانٽي ڪرڻ، گهٽائڻ
* فضوليات ڪڍي ڌار ڪرڻ

• **چانڊِي:** [ا -مث] لاهياري ڪي سنگن جي صورت ۾ مليل اُجورو
* لاٽي، حصو، ٻڪرو

• **چانگ ج چانگُون:** [ا - مث] ٻاڪري يا ريڍي مالَ جو ڌڻ
* ٽولو، ميڙ، گَلو، جماعتَ، لَشڪر، فوج
* [فعل 'چانگڻ' مان اسم] وَڻَ جي هَلڪِي وَڍَ

• **چانگ:** [فعل 'چانگڻ' مان ا - مث] وَڻَ جي هَلڪِي وَڍَ، ٽارين جِي وَڍَ
* ڪاٽ ڪوٽ
* آلِي ٽارِيءَ جي شاخ، سنهي ٽاري

– **چانگائِڻُ:** [مصدر 'چانگڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] وَڻَ جون ٽاريون وڍائڻ
* [چانگِيو چانگِيندو چانگيل]

– **چانگ پوڻ:** [اصطلاح] وَڻَ ۾ وَڍَ پوڻ
* ٻڪرين ۾ هڪ بيمارِي پوڻ (جنهن سبب مرنديون وينديون آهن)

– **چانگِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪپڻ، وَڍڻ (وَڻَ جون ٽاريون)
* جدا ڪرڻ، چانٽڻ، مُڇڻ
* [مص] چانگڻ
* [امر] چانگِ
* [مضارع] چانگيان (ج) چانگيُون، چانگِين (ج) چانگيو، چانگي (ج) چانگِين
* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۾ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]
* [حال] چانگي ٿو (ج) چانگِين ٿا
* [حال مث] چانگي ٿي (ج) چانگِين ٿيون
* [ماضي] چانگيو (ج) چانگيا
* [ماضي مث] چانگِي (ج) چانگِيُون
* [مستقبل] چانگِيندو (ج) چانگِيندا
* [مستقبل مث] چانگِيندِي (ج) چانگِيندِيُون
* [اسم مفعول] چانگِيلُ

• **چانگ ج چانگ:** [ا - مذ] چانگ، ولرَ
* ٽَپ، اُچانگ، ٻل، ڪُڏ

– **چانگ ڏيڻ:** [اصطلاح] ٽَپ ڏيڻ، چالَ ڏيڻ

• **چانگارو ج چانگارا:** [ا - مذ] چانگرو نخرو ماٺو
* [س/ل]

• **چانگارِي ج چانگارِيُون:** [ا - مث] ٽوڪَ، ڇٽر
* [س/ات]

– **چانگارِيُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ٽوڪون ڪرڻ

• **چانگاسُ:** [ا - مذ] چوپائي مالَ جو پيشاب
* [س/ٿ]

• **چانگائِي:** [ا - خاص] برهمڻن جو هڪ ڪٽنب

• **چانگِرَ:** [ا - مث] وَڏائي، هَٺ، تَڪبر، آڪڙ

– **چانگِرجَڻُ:** [مصدر 'چانگرڻ' مان فعل مجهول] ڦُونڊِجڻ، وَڏائيءَ ۾ ڀرجڻ، آڪڙجڻ
* [س/ات]
* [چانگريو چانگربو چانگريل]

• **چانگُرُ ج چانگُرَ:** [ا - مذ] وَڻَ جِي ٽارِي، لامَ

• **چانگرو/چانگڙو ج چانگرا/چانگڙا:** [ا - مذ] ماٺو، انگَلُ، ناز، نَخرو، ٽانءِ

– **چانگرا ڪرڻ:** [اصطلاح] نَخرا ڪرڻ، ماٺا ڪرڻ
* نَت نَئاءَ ڪرڻ، ٻهانا ڪرڻ
* ٽانءِ ڪرڻ

– **چانگِڙو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪِٽ ڦِٽ ڪرڻ
* [س/ٿ]

• **چانگِلِي ج چانگِلِيُون:** [ا - مث] ڪَچِيءَ جي ڦَر جهلڻ واري ٽاري، گُوشو

• **چانگهه ج چانگهون:** [ا - مث] چانگ، وَلَرُ

* [س/ڪوهه]

• **چانگهه ج چانگهون:** [ا - مث] ٽارين جي وَڏ، چانگ

– **چانگهڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪَپڻ، وَڍڻ (وڏ جون ٽاريون)

* جدا ڪرڻ، چانٽڻ

* [س/ڪوهه]

* [مص] چانگهڻ

* [امر] چانگهه

* [چانگهيو، چانگهيندو، چانگهيل]

• **چانگهڙُ ج چانگهڙ:** [ا - مذ] درياهه مان نڪتل ننڍو واهڙو

• **چانوَ ج چانئُون:** [ا - مث] چانءِ، سايو، پاچو، چانولو (چانورو)، پاچولو

* اَجهو، ڍڪُ، سهارو، پناهه، اَڙ، بچاءُ، حفاظت

* اولو

* ڪکن جو گهر، مَنهن

* حمايت، پشتي

* آٿت، دَم دلاسو

* [هند: ڇايا؛ ف: سايه]

* [صفت] وڏڙو، سنڀاليندڙ، سرپرست، نگهبان

رِيءَ ٿيهي، رِيءَ ٿولٿين، تون ڇپر تون چانوَ (شاهه)

– **چانوَ مانوَ رَهڻ:** [اصطلاح] ماٺِ ۾ رهڻ، صبر ۾ رهڻ

* [س/ٽ]

– **چانوِلو ج چانوِلا:** [ا - مذ] ٿوري چانءِ، پاچولو

* آسيب، غيبات، جِن وغيره جو پاچو

* ڪکائون گهر

* معمولي گاهه

– **چانويرائي:** [ا - مث] چانءِ، چانولو

– **چانويرو/چانويلو ج چانويرا/چانويلا:** [ا - مذ] پاچولو، چانولو (چانورو)

* ديو يا پريءَ جو اثر، آسيب، غيبات

* [صفت - مذ] چانءِ وارو، سايه دار

* [مث: چانويري/چانويلي ج چانويريُون/چانويليُون]

– **چانمُولو ج چانمُولا:** [ا - مذ] چانءِ، پاچو

* ٻنيءَ ۾ چانءِ لاءِ ٺاهيل منهن

* [س/ٽ]

• **چانوان:** [ا - مذ] رَت جي ڪمي سبب ڳلن تي ٿيل ڪارا داغ

* [چانوين ج چانوان]

• **چانوِٽي ج چانوِٽيُون:** [ا - مث] فوجَ جي رهڻ جو هنڌ/علائقو، لشڪر گاهه

* صدر

* [سن]

• **چانهِرَ:** [ا - مث] ڇَپ، دَٿ

* چَندُ، مَڪر، مِڪرُ

– **چانهِرَ ڪرڻ:** [اصطلاح] دَٿ هڻڻ

* مڪر ڪري پئجي رهڻ، مِڪر ڪرڻ، چَندُ پڪيڙڻ، نمونو ڪري ڪِري پوڻ

• **چانهُون ج چانهان:** [اصطلاح] هِنداڻو چانهِين

• **چانهِي:** [ا - مث] چانوَ چانولو

* [س/ٽ]

– **چانهِي ڇپلو:** [ا - مذ] هڪ قِسم جي رانڌ (اُسَ ۽ چانءِ جي)

* [س/ٽ]

• **چانهِيالَ:** [ا - مث] وَلِ جو هڪ قِسم

• **چانهِين ج چانهِيُون:** [ا - مث] هِنداڻو، ترموز

• **چانءِ ج چانئُون:** [ا - مث] چانوَ پاچولو، سايو

* [هند: ڇايا]

– **چانئِڙُ:** [صفت] چانو وارو، سايه دار

– **چانئِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چانوَ ڪرڻ

* ڍڪڻ، لِڪائڻ

* پڪيڙڻ

* چانئجي وڃڻ، پڪڙجي وڃڻ

* غَلبو حاصل ڪرڻ

* [مص] چانئڻ

* [امر] چانءِ

* [مضارع] چانيان (ج) چانيون، چانئين (ج) چانيو (ج) چانيس
چانئي (ج) چانئين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] چانئين ٿو (ج) چانئين ٿا
* [حال مث] چانئين ٿي (ج) چانئين ٿيون
* [ماضي] چانئيو (ج) چانئيا
* [ماضي مث] چانئين (ج) چانئيون
* [مستقبل] چانئيندو (ج) چانئيندا
* [مستقبل مث] چانئيندي (ج) چانئينديون
* [اسم مفعول] چانئيلُ

- **چانيلُ/ چانئيلُ:** [صفت] چانو ڪيل
* ڀڪڙيل
* ڏڪيل

- **چانئين ڇپلو/چانهين ڇپلو:** [ا - مذ] ڪنهن وقت چانءِ، ڪنهن وقت اس
* [س/ٿ]

• **چانئري:** [ا - مث] ڇيلري مڇيءَ جو هڪ قسم

• **چانئين ج چانئيون:** [ا - مث] رت جي ڪميءَ يا گرميءَ سبب منهن تي ٿيل ڪارو داغ

• **چانئي هڻڻ:** [اصطلاح] سڙڻ، ٻرڻ، حسد ڪرڻ

• **چانيال:** [ا - مذ] ٻٽَ جو اولهه وارو پاسو (جنهن تي صبح جي پهر ۾ چانو ٿئي)
* [س/ٿ]
* [ٻرڪول' جو ضد]

• **چاڻ ج چاڻيون:** [ا - مث] ساموندي ڪاري، ڪاڙي

• **چاڻ :** [ا - مث] جهڻ، لسي، ڇدو ڏڌ

• **چاڻُ ج چاڻَ:** [ا - مذ] درياءَ جو هُرلو

• **چاڻُ ج چاڻَ:** [ا - مذ] اَني کي چاڻڻ بعد باقي بچيل ڦوڳ، ٻوسو
* ڪپهه جا ذرا (جيڪي ٻجڻ وقت آڪامي ٻري پون)

- **چاڻائي/ چاڻائي:** [ا - مث] چاڻڻ جي مزوري

- **چاڻڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻرڻ، گيجڻ يا ڪپڙي سان ڪنهن پيٺل شيءِ (اٽي وغيره) کي صاف ڪرڻ
* چاڻيءَ، گيجڻ يا ڪپڙي وغيره سان ڪنهن پاڻيات (چانهه، شربت يا دوا وغيره) کي صاف ڪري، ڦوڳ کان پاڻيات الگ ڪرڻ
* ڏوڙڻ (وڻ)، ڪيرائڻ (ميوو وغيره وڻ مان)
* تارڻ (چاڻي ۾)
* ڪوهڻ (ڪنب)
* چانگڙ (وڻ)
* گهٽائڻ، گهٽ ڪرڻ (وزن، تولهه، گوڙ وغيره)
* [مص] چاڻڻ
* [امر] چاڻ
* [مضارع] چاڻيان (ج) چاڻيون، چاڻين (ج) چاڻيس چاڻي (ج) چاڻين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] چاڻي ٿو (ج) چاڻين ٿا
* [حال مث] چاڻي ٿي (ج) چاڻين ٿيون
* [ماضي] چاڻيو (ج) چاڻيا
* [ماضي مث] چاڻي (ج) چاڻيون
* [مستقبل] چاڻيندو (ج) چاڻيندا
* [مستقبل مث] چاڻيندي (ج) چاڻينديون
* [اسم مفعول] چاڻيل

- **چاڻڻُ ٻهارڻ:** [اصطلاح] مسڪين ٿيڻ، هيٺي حال ۾ اچي وڃڻ، محتاج ٿيڻ
* رلڻ، ڌڪا کائڻ

- **چاڻڻي ج چاڻڻيون:** [ا - مث] چاڻڻ جو اوزار، ٻرڻ
* چاڻڻ جو طريقو

- **چاڻو:** [ا - مذ] چاڻڻ لاءِ ڪپڙو صافو، ٻرڻ
* چاڻ
* [س/ل]
* ٻڇت
* وٽن مان ٻنن ڇڻڻ جي حالت

– **ڇاٽو ڀڃڻ:** [اصطلاح] ڪَجين (وڻن) جو ٻُور ڇڻڻ

– **ڇاٽو ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪجيءَ جو ٻور ڇاٽي ڇڏڻ

– **ڇاٽي ج ڇاٽِيُون:** [ا - مث] ٻرڻ، گيچڻ

* هرلو (درياهه جو)

– **ڇاٽي پيئڻ:** [اصطلاح] ڇاٽڻ ڇنڊڻ، تفتيش ڪرڻ، جاچي جوچي ڪم ڪرڻ

* ڇاڻي، صاف ڪري پيئڻ (ڪوئي به مشروب)

• **ڇاٽو:** [ا - مذ] جانورن جي شهوت، وَهر

– **ڇاٽو ڪرڻ:** [اصطلاح] جانورن جي ماديءَ جو نر سان ملڻ لاءِ وَهرجڻ، شهوت ٿيڻ

• **ڇاونجاهه:** [صفت] هڪ عدد جو نالو (56)، ڇهه ايڪا پنج ڏهاڪا، پنجاهه واڌو ڇَهَه

• **ڇاهه:** [ا - مث] ڇهڻ، ڇاڄ، ڇاڻ

'سياري ۾ سيئي ڇڳا جن گهٽي ٻاهه، اونهاري ۾ سيئي ڇڳا جن گهٽي ڇاهه' (چوڻي)

• **ڇاهاڻي:** [ا - مث] ڇهه آني، ڇَهَه آنا

* آنڪي ٻرڻ

• **ڇاهتر:** [صفت] هڪ عدد جو نالو (76)، ڇهه ايڪا ست ڏهاڪا، ستر واڌو ڇهه

• **ڇاهٺ:** [صفت] هڪ عدد جو نالو (66)، ڇهه ايڪا ڇهه ڏهاڪا، سٺ واڌو ڇهه

– **ڇاهٺ دَروازا:** [ا - خاص] سکر واري پُل، سکر بئراج (جنهن جا ڇاهٺ (66) دروازا هئڻ ڪري، اُن کي 'ڇاهٺ دَروازا' يا 'ڇاهٺ دروازن واري پُل' سڏيو ويندو آهي)

• **ڇاهَر:** [ا - مث] دَت

* مڪرُ، ڇَند

* اَٽڪَل، فريب

* [س/ات]

– **ڇاهَر ڪرڻ:** [اصطلاح] دَتَ هڻڻ

* مَڪرُ ڪرڻ

* ڇاٽي واٽي بيهوش ٿيڻ

• **ڇاهَلُ ج ڇاهَلَ:** [ا - مذ] ٻيش (ٻيس) مان نهيل جتي

* [س/ڪوهه]

'ڪَند سناٿا شينهن هٿا، سي ڇڱي پيا ڇاهل'

* سِرن جي سِڌائي معلوم ڪرڻ لاءِ رازڪو اوزار

• **ڇاهوتَڙُ:** [ظرف] تمام ٻري

* [س/ل]

• **ڇاهُون:** [ضمير] ڇاڪان، ڇالاءِ

• **ڇاهِي ج ڇاهِيُون:** [ا - مث] ڇانءَ، ڇانو پاڇو، سايو

* [س/ڪوهه]

• **ڇاهِي ڇِپرو:** [ا - خاص] ٿَرَ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو

• **ڇاءَ ج ڇائُون:** [ا - مث] ورڪا، ٻَرڪا، ڀَوَن، وسڪارو (ڳَلن وغيره جو)

* [سن]

• **ڇاءِ:** [ا - مث] لَسِي، ڏُڌُ

– **ڇائِرُ ج ڇائِرَ:** [صفت] ڏونرو وڪٽندڙ، ڏوڙي

• **ڇائِلَ ج ڇائِلُون:** [ا - مث] مَڇيءَ جو هڪ قسم

* [س/ل]

• **ڇائوڙِ ج ڇائوڙِيُون:** [ا - مث] ڇَهَن سَرَن واري اُٺ جي مُهارَ

* [س/ٿ]

• **ڇائُون:** [ا - مذ] گرميءَ سبب منهن تي ٿيل ڇٽُو، ڇانئين

• **ڇائِي:** [ا - مث] رَک، ڏوڙ، ڪيري، ڇار، ڦُلهيار

* مِٽي، خاڪ، ڏوڙ

* [سن]

'ڳِلمَ غاليچا اوهان ٻاجهون، ڇار ڀانيان سڀ ڇائي' (سچل)

* ڇانوَ، پاڇو، سايو

– **ڇائي پائِڻُ:** [اصطلاح] ڏوڙ پائڻ، رلڻ، دربدر ٿيڻ

* خراب ڪم ڪرڻ، ناجائز ڪم ڪرڻ

– **ڇائي جا ٻُڪَ وِجهڻ:** [اصطلاح] ڏوڙ منهن ۾ وجهڻ

* رلڻ، ڏوڙ پائڻ

* واويلا ڪرڻ

* غلط ڪم ڪرڻ

– **ڇائي ڇٽو ج ڇائي ڇٽا:** [ا - مذ] گناه جو ڪم، ڏوهه، گناه، ڀڇڙي عادت

– **ڇائي ڇٽا پائڻ:** [اصطلاح] گناه جهڙا ڪم ڪرڻ، ڏوهه گناه ڪرڻ

– **ڇائي ڇٽڻ:** [اصطلاح] ڀڇڙائي ظاهر ٿيڻ

* منهن مان نحوست نمايان ھجڻ

– **ڇائي ۾ ڇيه هئڻ:** [اصطلاح] تمام نياڳو هئڻ، نياڳ جي آخري حَدَ هئڻ

• **ڇائيتاليهَہ:** [صفت] هڪ عدد جو نالو (46)، ڇهه ايڪا چار ڏهاڪا، چاليهه واڌو ڇهه

• **ڇايا:** [ا - مث] ڇانءَ، پاڇو سايو

* جِنُ ڀوت جو پاڇو آسيب، غيبات

* هڪ راڳڻيءَ جو نالو

* [سن: ڇايا؛ ف: سايہ]

– **ڇاياڻ:** [صفت] ڇانءَ وارو، سايہ دار

– **ڇايا ڀوڻ:** [اصطلاح] پاڇو ڀوَڻ

* جن جو واسو ٿيڻ

* ماٺِ لَڳڻ، خاموش ٿي وڃڻ

– **ڇايا نِيتَرُ:** [ا - مذ] سج جي پاڇي تي وقت ڏسڻ جو اوزار، سورج گھڙي

* [سن]

• **ڇايانٽ:** [ا - خاص] ديپڪ راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو

• **ڇايان ڦايان ڪرڻ:** [اصطلاح] نبيرڻ

* نقصان وجهڻ، ضايع ڪري ڇڏڻ، بيدرديءَ سان مالَ کي هيڏي هوڏي ڪري ڇڏڻ

• **ڇَب:** [ا - مث] حسن، سونهن، خوبصورتي، سوڀيا، سُندرتا

* [سن]

– **ڇَبيلو ج ڇبيلا:** [صفت - مذ] سهڻو، حسين، خوبصورت

* ڪشادو

* [مث: ڇَبيلي ج ڇبيليُون]

• **ڇَپ:** [ا - مث] پاڻيءَ جي ڇَٽَ

* پاڻيءَ وارو ميدان، ڍورو، ريل

* نشن (نشين)

* وِهاڻي وغيره جو غلاف، ڇَوَ

* [س/ٿ]

* گهاٽي ڏاڙهي، سونهارِي

* ڪَپَ

* [س/ڪوهه]

* [صفت] گهاٽي، جَهپَ

* [لس]

– **ڇَپ ڇاڇولڻُ:** [اصطلاح] پاڻيءَ ۾ ٽاڦوڙا هڻڻ

– **ڇَپ ڇَپ:** شَپَ شَپَ، پاڻيءَ ۾ هلڻ جو آواز

– **ڇَپ مان جَهلي ڇَنبَ ڪڍڻ:** [اصطلاح] ڏاڙهيءَ مان جهلي سيڪت ڏيڻ

* [س/ڪوهه]

• **ڇپ ج ڇپُون:** [ا - مث] سواريءَ جي جانور کي بيهارڻ يا هلائڻ لاءِ لغام جي اوچتي ڇِڪ، ڇِپي

* هٿ لائڻ، ڇُهاءُ

* [س/ٿ]

* گاهه واري ابراضي، ماٿري

– **ڇپڻُ:** [مص - فعل متعدي] اوچتي ڇڪي ڏيڻ، ڇِپي ڏيڻ، لغام کي ڇپي ڏيئي گهوڙي کي روڪڻ

* ڇهڻُ (هٿ)

* دَڙڪو ڏيڻ

* [مص] ڇپڻ

* [امر] ڇپ

* [مضارع] ڇپيان (ج) ڇپيُون، ڇپين (ج) ڇپيو ڇپي (ج) ڇپين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گَڏيا آهن]

* [حال] ڇپي ٿو (ج) ڇپين ٿا

* [حال مث] ڇپي ٿي (ج) ڇپين ٿيون

* [ماضي] ڇپيو (ج) ڇپيا

* [ماضي مث] ڇپي (ج) ڇپيُون

* [مستقبل] ڇپيندو (ج) ڇپيندا

* [مستقبل مث] ڇپيندي (ج) ڇپينديُون

* [اسم مفعول] ڇپيَل

• **ڇَپُ:** [اِ - مذ] هيٺاهين زمين

* ڊورو
* ڇَنِ
* [س/ل]

• **ڇَپائي/ ڇَپائيون:** [اِ - مث] دريائي ٻيڙيءَ جي شيخلي جي جهل لاءِ رسو

* ڪاري جي ٻيڙيءَ جي ڪنوهي جو ڦيچو، ڇپائي

• **ڇَپَٽُ ج ڇَپَٽَ:** [صفت] گنُم، غائب

* چربو، چربٽ

– **ڇَپَٽُ ڪرڻ:** [اصطلاح] لڪائڻ، گنُم ڪرڻ

ڇپٽ ڪري ڇهن ۾، ڏٺن ڪارڻ ڦٽيل (سچل)

* لٽي مِٽي ڪرڻ
* ڪپٽِ ڪرڻ

• **ڇَپَڙي ج ڇَپَڙيون:** [اِ - مث] جُتيءَ جو هڪ قسم، چَنپَل

* [س/ل]

• **ڇَپ ڇَپ:** [اِ - مث] پاڻيءَ ۾ هلڻ يا ٿاڦوڙا هڻڻ جو آواز

– **ڇَپ ڇَپ ڪرڻ:** [اصطلاح] پاڻيءَ ۾ هلڻ، ٿاڦوڙا هڻڻ

• **ڇَپَرَ:** [اِ - مث] گاهه جو هڪ قسم

* ٻرت جو هڪ قسم

– **ڇَپَرائو:** [صفت] ڇَپَر وارو، گهٽيءَ ڇَپَر وارو، ڇپرائين زمين

• **ڇَپرو ج ڇَپرا:** [اِ - مذ] هِڪ قِسم جو ٽوڪرو ڇبو

* ڪجاٿو
* [س/ٿ]

• **ڇَپري ج ڇَپريون:** [اِ - مث] ننڍو ڪجاٿو

* [س/ات]

• **ڇَپڙاٽُ ج ڇَپڙاٽَ:** [اِ - مذ] ڪائڻ وقت چباڙڻ جو آواز، چابو، ڇپڙاٽ

* [س/ڪوهه]

• **ڇَپڙُ ڇٽُ/ ڇَپڙُ ڇَڏُ:** [صفت] چالاڪ

* ٺَگُ
* ڪنجوس
* گهٽو ڪائيندڙ پيئوڙي
* [س/ات]

• **ڇپڙي ج ڇپڙيون:** [اِ - مث] 'ڇپي' جو اسم تصغير، ڍڪي

* [س/ٿ]

• **ڇپڙيون:** [اِ - مث] سنهڙا سونا مٽيا، ٻنڙا (سونارن جي اصطلاح ۾)

* [س/ل]

• **ڇپڪو:** [اِ - مذ] پاڻيءَ ۾ هلڻ يا ڪِرڻ جو آواز

• **ڇپڪي:** [اِ - مث] ٿوري انداز ۾، تمام گهٽ، ٿوري

* [س/ل]

• **ڇپلَ ج ڇپلون:** [صفت - مث] بي ڍنگي (ڏال)، بدافعالي، ويڇهڙ، چاڏول

• **ڇپلائي:** [اِ - خاص] هندن جو ڪتنبي/ڪٽنب جو نالو

• **ڇپلو ج ڇپلا:** [اِ - مذ] خلاصو، ويڪرو (وڳو)

* گهرڪهلو

• **ڇپو ج ڇپا:** [اِ - مذ] ڪجيءَ جي ڦرهن يا ڪٺڪ جي ڪانگڙي مان ٺهيل ويڪري منهن وارو ٽپڙو (جنهن ۾ مانيون يا ڪارڪون وجهن)، ٽوڪرو

* گهورڙئي جي شين رَکڻ جو وڏو ڪارو
* جُتيءَ جو هڪ قسم، پناٽڪي چمپل
* [س/ات]

– **ڇپي پڄ هڻڻ:** [اصطلاح] گهٽين ذاتين جو گڏوچڙ هڻڻ، جدا جدا ذات وارن جو هڪ هنڌ گڏ هجڻ، وڏ وڏ جي ڪاڻي گڏجڻ

• **ڇپي ج ڇپيون:** [اِ - مث] ننڍو ڇپو، چاپ، پنڊي، ڍڪي

* شڪل، شبيهه
* [س/ٿ]

• **ڇپي ج ڇپيون:** [اِ - مث] اوچتي ڇڪ، جهپي (الفار بالفوجي)، سٽ

* ضرب
* ڌڪو
* علامت
* ڌَباءُ

– **چري آڇڻ:** [اصطلاح] چِڪَ اچڻ، سَتَ اُچڻ
* هيانءَ ۾ سور ٿيڻ

– **چري ڏيڻ:** [اصطلاح] اوچتي چِڪ ڏيڻ، سٽ ڏيڻ (لفظ وغيره کي)
* دَڙڪو ڏيڻ
* احساس ٿيڻ، دِل کي چِڪ اچڻ

• **چِتِ ج چِتِيُون:** [ا - مث] پالي جهڙو هڪ اوزار (ڍڳهي ڪاٺيءَ ۾ لڳل ڪنڊيدار سوئي جنهن سان مهاڻا مڇي ماريندا آهن ۽ پڻ پنهنجي شڪار ۾ به پالي وانگر ڪم ايندي)، بَڙڇي
'چِتِن منجهه چِتيون، هنيون هوت هڻن سين' (راڳ شاهه)
* چِتِ، ڪَنڌُ

• **چِتِ ج چِتِيُون:** [ا - مث] جاءِ جو وَڪ، ڪَنڌُ
* ڪونو
* ڇانوري سائبان

– **چِتِ تان ٿالهه اُڇلڻ:** [اصطلاح] ڳالهه وائکي ڪرڻ، راز ظاهر ڪرڻ
* ڌارين کي همراز ڪرڻ، دشمن کي دل جو حال ڏيڻ

– **چِتِ مان آسمان ڏسڻ:** [اصطلاح] جاءِ جي چِت کي سوراخ هڻڻ
* غريباڻو گهر هڻڻ، ڳڪن جي جهوپڙي هڻڻ

• **چِتَ:** [ا - مث] چِڙَ، مستِي، بَد حَواسِي، پاڳلپڻو ديوانگي، هڙڪ
* سخت مزاجي، چِڙَ، بخيلي، چِتائي، چِتَ ڪتائي
* تکڙو اُڪلاءُ، تيز رفتاري
* بَدحواسِي

– **چِتائِي:** [ا - مث] چريائِي، مستِي، پاڳلپڻو ديوانگي، بَد حَواسِي هڙڪ
* سخت مزاجي، چِڙَ، بخيلي، چِتَ ڪتائي، شوم پائي
* تکڙو اُڪلاءُ، تيز رفتاري

– **چِتڪتائي:** [ا - مث] چِتي ڪتي واري حالت، ڏڙهيون ۽ جهٽ، چِتائپ
* پِٽَ ڪوهَ، آنڌ مانڌ
* چريائي، ماليخوليا
* ڪم جي گهٽائيءَ سبب بيزاري

– **چِتڪتائي هُجَڻ:** [اصطلاح] گهٽي ڪم سبب بيزاري هئڻ، پِٽَ ڪوهه هئڻ

– **چِتڪتائي هَلڻ:** [اصطلاح] بيهودي هلت هلڻ، ڏڙهيون ڏيڻ، چِتي ڪتي وارا چَڪَ هڻڻ

– **چِتو ج چِتا:** [صفت - مذ] چِڙيل، مستُ، پاڳلُ، ديوانو، هڙڪيو
* سخت مزاج، چيڙاڪ، بخيل
* تکڙو ڪم ڪندڙ، اُڪلائن تيز رفتار
* بَدحواس
* چڪ هڻندڙ (ڪتو وغيره)
* چِتائي جي بيماريءَ ۾ ورتل ماڻهو يا جانور
* [مث: چِتي ج چِتيُون]

– **چِتو ٿيڻ:** [اصطلاح] چريو ٿيڻ، مِچرجڻ
* چِتي ڪتي وانگر چڪ هڻڻ
* ڪاوڙجڻ
* بدحواس ٿيڻ

– **چِتي وارا چَڪَ:** [محاورو] چتڪتائي، چڪ هڻڻ جي حالت، هر ڪنهن کي ڏاڙهڻ واري حالت
* چَريائي، بَدحواسِي

– **چِتي وارا چَڪَ هَڻڻ:** [اصطلاح] چِتي ڪتي وانگر ڏاڙهڻ لاءِ اچڻ
* وڙهڻ، جهيڙو ڪرڻ، بد حواس ٿيڻ

– **چِتي واري لُري:** [محاورو] اوچتي لُوهَ
* اوچتي ڌوڙَ

– **چِتي واري لُري ڪرڻ:** [اصطلاح] اوچتو حملو ڪرڻ
* اچانڪ سَٽَ ڏئي وڃڻ (ڪتي جي)

• **چِتِ:** [ا - مث] پڙو
* سُٿَڻ
* پڙي جي اندران پائڻ جو ڪپڙو
* [س/ات]
* رِڏ جو ننڍڙو ڦرُ
* [س/ڪوهه]

– **ڇتِ ڇُڙيو ج ڇتِ ڇُڙيا:** [صفت] ٻجتو. هَلڪِيءَ دل وارو
* بزدل
* ٽرڙو

– **ڇتِ ڇنَل هُئڻ:** [اصطلاح] سست هئڻ. بزدل هئڻ
* [س/ات]

– **ڇتِ ڇوڙڻ:** [اصطلاح] همت هارڻ. بزدل ٿيڻ
* [س/ات]

• **ڇَتا:** [ا - مذ: هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ] ڙالن يا ٻارن جي مٿي جا ننڍڙا ۽ اُڀا وار چُنڊا

'ڇنبا وارَ ڪلهن تي، ڇَتا ڇوڙي ڇڏياڻون' (شاهه)

– **ڇَتا آڇا ٿيڻ:** [اصطلاح] وارَ اڇا ٿيڻ. عمر وڏي ٿيڻ. جواني ڪاٽي چڙهڻ
* زماني جو گهڻو تجربو پرائڻ

– **ڇَتا ڇڏائڻ:** [اصطلاح] مٿي جا وارَ ڪاٽڻ

– **ڇَتا ڇوڙائڻ:** [اصطلاح] ميندِيُون ڇوڙائڻ. وارَ ڇوڙائڻ
* [س/ات]

• **ڇَتائِي:** [ا - خاص] چانڊين جي 'حسناڻي' پاڙي مان هڪ پاڙو

• **ڇَتَرُ:** [ا - مذ] تاج. ڇَٽُ

– **ڇَتَر پَتِي:** [صفت] تاجدار. راجا

– **ڇَتَر ڌارِي:** [ا - مذ] سرتاج. پڳدار

• **ڇَتَرُ ج ڇَتَر:** [ا - مذ] ٽڏي جو ڇنَل ٽُڪر. ڇتري
* ٽڏو. ٻَرچ
* چوڏو. ڇيتر. ڇيتيون ٿيل شيءِ
* پراڻي جُتي. جهونو گهيتِلو. ڪلتُرُ
* چمڙي وارو ڦَلتَر (جنهن سان ڏوهيءَ کي ماري مڃائيو آهي)
* آڏي ڪَتريل ڪپڙي جي ڏَرَ جو وَڏيل ٽُڪر ڇيتڙ
* مٽي ماڻهوءَ جو پيٽ. سوءَ
* [س/ل]

– **ڇتَر ڇُهائِڻ:** [اصطلاح] سوءَ لَهرائڻ

• **ڇِترائِي:** [ا - مث] بي آرامي
* ڪيچل

• **ڇِترو ج ڇِترا:** [صفت - مذ] ڏکيو اُهنجو
* ڪٽل
* [س/ٿ]
* حرڪتي. اينتري. شرارتي
* بي آرام. بيچين
* [ا - مذ] ماڪيءَ جو مانارو

• **ڇِتَرِ وَرِنُ:** [صفت] هنرمند
* دغاباز

• **ڇِترِي:** [ا - خاص] هندن ۽ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو کتري

• **ڇَترِي ج ڇَترِيُون:** [ا - مث] ڇَٽِي. ڏوپ ڇَٽِي
* [هند - س/ٿ]

– **ڇَترِي اُڏائِڻ:** [اصطلاح] اَگهه وڌائڻ. مهانگائي ڪرڻ (واپارين جي اصطلاح ۾)

• **ڇِترِي ج ڇِترِيُون:** [ا - مث] ٽڏي جو ٽُڪر ڇِنل ٽڏو
* سنهائي ۽ گهاٽا ڪکر
* [س/ٿ]

• **ڇِتِڙا:** [ا - مذ] 'ڇتا' جو تصغير. ننڍڙا وار. ڇَتا. چُنڊا

– **ڇِتِڙَنِ جي ساهيڙي:** [محاورو] ننڍي هوندي جي ساهيڙي

– **ڇِتِڙَنِ جي يارِي:** [محاورو] ننڍپڻ جي دوستي

• **ڇِتُلَ:** [صفت - مث] ننڍين وارن واري عورت
* [ا - خاص] عورت جو نالو

• **ڇَتَن:** [ا- خاص] مرد جو نالو

• **ڇَتو:** [ا - خاص] مرد جو نالو
* ڇَتو سانگي (سنڌ جو مشهور ڪلاسيڪي شاعر)

• **ڇُتو:** [مصدر 'ڇُهڻ' مان اسم مفعول] ڇُهيو
* [صفت - مذ] ناپاڪ. پليت
* لِتڙيل. آلودو
* [مث: ڇُتِي]

'تاسر ڪر ڪڪوهه جي ترونه ڇتو تن' (خليفو نبي بخش)

• **ڄَتِي ج ڄَتِيُون:** [ا - مث] ڀالي جهڙو هڪ اوزار، ڄَتِ
* [س/ل]
* رِڍَ جو ماڍِي ٻچو
* [س/ڪوهه]

• **ڄَٽ:** [ا - مث] ڇِٽڪار، ڄَٽڪارِ
* ڇِچاور ڪرڻ جي حالت (گل، ڦِٽُ وغيره)
* ٻنيءَ ۾ ٻج داڻو داڻو ڪري ڄَٽڻ جو عمل
* ٻوڪ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ٻج ڄٽي، متان هر ڏيئي ڇڏيندا آهن)
* ٿورڙو مينهن، ڦُونڊ
* وڏيءَ عمر جي ڏاچي
* [س/ات]
* اُٺَ جي ڪياڙيءَ جو ٻگهرُ
* [س/ٽ]

– **ڄَٽائِڻُ/ڄَٽارائِڻ:** [مصدر 'ڄَٽڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڀکيڙائڻ (ٻج زمين ۾)
* داڻو داڻو ڪري ڦِٽو ڪرائڻ
* ڇِٽڪارائڻ
* ڇِچاور ڪرائڻ (گل، ڦِٽُ وغيره)
* ڇِٽڪارائڻ (پاڻي)، ڇِٽڪار ڪرائڻ، پاڻي ڇِٽِڪارائڻ (ٻهاري يا ڪنهن ٻورهيت کان)
* [ڄَٽيو ڄَٽيندو ڄَٽيل]

– **ڄَٽ پاڻي ٿِيڻ:** [اصطلاح] مينهن وسڻ، ڦُونڊَ ڦُونڊَ ٽِمڻ

– **ڄَٽجَڻ:** [مصدر 'ڄَٽڻ' مان فعل مجهول] ڀکيڙجڻ (ٻج زمين ۾)
* داڻو داڻو ڪري ڦِٽو ٿيڻ
* ڇِٽڪجڻ
* ڇِچاور ٿيڻ (گل، ڦِٽُ وغيره)
* [ڄَٽيو ڄَٽبو ڄَٽيل]

– **ڄَٽ لَٽ ٿِيڻ:** [اصطلاح] جهيڙو ٿيڻ
* [س/ات]

– **ڄَٽ ڪاهه:** [ا - مث] ٻوڪَ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ٻج زمين ۾ ڄَٽي، هَر ڪاهيو وڃي)

– **ڄَٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻج کي داڻو داڻو ڪري ٻنيءَ ۾ ڀکيڙڻ
* زمين کي ريج ڪري متان ٻجَ ڄَٽي هَر ڏيڻ

– **ڄَٽِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻج زمين ۾ ڀکيڙڻ
* داڻو داڻو ڪري ڦِٽو ڪرڻ
* ڇِٽڪارڻ
* ڇِچاور ڪرڻ (گل، ڦِٽا وغيره)
* ڇِٽڪارڻ (پاڻي)، ڇِٽڪار ڪرڻ، پاڻي ڇِٽِڪڻُ
* [مص] ڄَٽڻ
* [امر] ڄَٽ
* [مضارع] ڄَٽيان (ج) ڄَٽيون، ڄَٽين (ج) ڄَٽيو، ڄَٽي (ج) ڄَٽين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڄَٽي ٿو (ج) ڄَٽين ٿا
* [حال مث] ڄَٽي ٿي (ج) ڄَٽين ٿيون
* [ماضي] ڄَٽيو (ج) ڄَٽيا
* [ماضي مث] ڄَٽي (ج) ڄَٽيون
* [مستقبل] ڄَٽيندو (ج) ڄَٽيندا
* [مستقبل مث] ڄَٽيندي (ج) ڄَٽينديون
* [اسم مفعول] ڄَٽيل

• **ڄَٽ:** [ا - مث] خراب بانس، ڌَپ، ٻدٻوءِ

– **ڄَٽ اَچڻ:** [اصطلاح] بانس اَچڻ، ڌَپ اچڻ، ٻڇان اچڻ، ڪراهت اچڻ

• **ڄَٽِ:** [ا - مث] ٻهتان، تهمت، اِلزام

– **ڄَٽ وِجهڻ:** [اصطلاح] ٻهتان ڏيڻ، اِلزام مڙهڻ

• **ڄَٽُ ج ڄَٽ:** [ا - مذ] تاج، ڪلنگي
* موڙ (پکيءَ جو)
* ناڙ يا هُرلي جو ڍانچو ڍينگي جو مٿيون چَڪر (مٿهري وارو چڪر)
* ڄَٽي
* بيٺل پاڻيءَ تي جميل سينورُ
* وڻ جون چوٽي طرفن ڀکڙيل پاڙون
* ڇهن سالن جي اندر عمر وارو اٺ (سنڌ جي مختلف ڀاڱن ۾ گهٽ وڌ عمر مقرر آهي، جيئن لاڙ ۾ هڪ سال، اتر ۾ ٽي سال، ڪاڇي ۾ ڇهه سال ۽ وچولي ۾ ڇهه مهينا)، توڏو
* مانارو
* گردن، ڪنڌ

– **ڇٽ جُهلائڻ:** [اصطلاح] سِر جي مٿان تاج آڻڻ، مٿان تاج
يا غِلاف جي ڇانءِ ڪرڻ
'مولي تنهنجي مِلڻ لئي، لولاڪ ڇٽ جهلايو' (صالح شاهه)
* وڏا انعام ڏيڻ، گهڻو مهربان ٿيڻ

– **ڇٽيرو ج ڇٽيرا:** [صفت - مذ] ڇٽ وارو، تاجدار

• **ڇِٽ:** [ح - ندا] (نفرت ظاهر ڪندڙ لفظ) ڇِرا

– **ڇِٽ ڪرڻ:** [اصطلاح] وساري ڇڏڻ
* [س/ات]
* صفا ڪرڻ

• **ڇُٽا:** [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو (روايت موجب سومرا نسل جو قبيلو
انهن جي آبادي گهڻي قدر بلوچستان ۾ آهي ۽ پاڻ کي 'بلوچ' سڏرائيندا آهن)

• **ڇَٽارڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڇاٽارڻ، ڇَٽِڻُ، ڇَٽ ڪرڻ
* [مص] ڇَٽارڻ
* [امر] ڇَٽار
* [ڇَٽاريو ڇَٽاريندو ڇَٽاريل]

• **ڇَٽارو ج ڇَٽارا:** [صفت - مذ] ڇَٽ وارو
* بانسارو، بدبودار، ڏپ وارو، ڪِڪو
* اَن ڇَٽيندڙ

• **ڇَٽالو:** [ا - مذ] گاهه، جو هڪ قسم
* رونشن ۾ گاهه جي لاءِ ڇٽيل جوئر جو ٻج
* [س/ات]

• **ڇَٽانڪ/ڇَٽانگ:** [ا - مت] پنج تولا وزن، آنو
* [هند]

• **ڇِٽاڻ:** [ا - مت] جدائي
* وڇوڙي، ڇِداڻ
* [س/ات]
* پريشاني

– **ڇِٽاڻو:** [ا - مذ] جدائي
* [س/ات]
* پريشاني

• **ڇُٽائي:** [ا - خاص] ڪوسن جي قبيلي جو پاڙو

• **ڇَٽاءُ:** [ا - مذ] پاڻيءَ جي ڇَنڪار، ڇڻڪار
* [س/ات]

• **ڇُٽائڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڇڏائڻ، آزاد ڪرڻ، جند ڇڏائڻ،
ڇوٽڪارو ڏيارڻ
* ڇاڪ ڪرڻ (علاج ذريعي)
* [مص] ڇٽائڻ
* [امر] ڇٽاءِ
* [مضارع] ڇٽايان (ج) ڇٽايون، ڇٽائين (ج) ڇٽايو
ڇٽائي (ج) ڇٽائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ
لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇٽائي ٿو (ج) ڇٽائين ٿا
* [حال مت] ڇٽائي ٿي (ج) ڇٽائين ٿيون
* [ماضي] ڇٽايو (ج) ڇٽايا
* [ماضي مت] ڇٽائي (ج) ڇٽايون
* [مستقبل] ڇٽائيندو (ج) ڇٽائيندا
* [مستقبل مت] ڇٽائيندي (ج) ڇٽائينديون
* [اسم مفعول] ڇٽايل

– **ڇُٽائُو ج ڇُٽائُو:** [صفت] ڇوٽڪارو ڏيندڙ، بند خلاص ڪندڙ،
بچائيندڙ، ڇڏائيندڙ

• **ڇَٽائي:** [ا - مت] ڪَٽائي، تَراش، ڇانگ، فصل لڻڻ جو عمل

• **ڇِٽائي:** [ا - مت] ڇدائي
* جدائي، عليحدگي
* [س/ات]

• **ڇَٽ ڇِٽ:** [ا - مت] گهبراهٽ، بيقراري، اضطراب، ڀت ڀٽان،
بيچيني

• **ڇِٽڙائڻُ:** [مصدر 'ڇِٽڙڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڇڊو ڪرائڻ،
گهڻو پاڻي وجهي پتڙو ڪرائڻ
* [س/ات]
* [ڇِٽڙيو ڇِٽڙندو ڇِٽڙيل]

– **ڇِٽڙائي:** [ا - مت] پتڙائي، ڇدائي

– **چِٽڙو ج چِٽڙا:** [صفت - مذ] چدڙو پٽڙو پاڻيءَ جهڙو
* سنهون، پتلو
* [مث: چِٽڙي ج چِٽڙيُون]

– **چِٽڙو ڪرڻ:** [اصطلاح] پٽڙو ڪرڻ، چدڙو ڪرڻ

• **ڇَٽِڪار ج ڇَٽِڪارُون:** [ا- مث] ڇٽڪار، ڇَٽَ

– **ڇَٽِڪارائِڻُ:** [مصدر 'ڇٽڪارڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڇٽڪارائڻ، ڇڙڪائڻ، ٻرڪائڻ
* [ڇٽڪاريس ڇٽڪاريندس ڇٽڪاريل]

– **ڇَٽِڪارِجَڻ:** [مصدر 'ڇٽڪارڻ' مان فعل مجهول] ڇٽڪارجڻ، ٻُرڪجڻ
* [ڇَٽڪاريس ڇَٽڪارِيندس ڇَٽڪارِيل]

– **ڇَٽِڪارَ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ڇٽڪار ڪرڻ، ٻُرڪڻ

– **ڇَٽِڪارَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڇَٽِڻ، ڇٽڪارڻ، ٻُرڪِڻ
* [مص] ڇَٽڪارڻ
* [امر] ڇَٽِڪارَ
* [مضارع] ڇَٽڪارِيان (ج) ڇَٽڪارِيُون، ڇَٽِڪارِين (ج) ڇَٽڪارِيو ڇَٽڪاري (ج) ڇَٽڪارِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇَٽڪاري ٿو (ج) ڇَٽڪارِين ٿا
* [حال مث] ڇَٽڪاري ٿي (ج) ڇَٽڪارِين ٿيون
* [ماضي] ڇَٽڪارِيو (ج) ڇَٽڪارِيا
* [ماضي مث] ڇَٽڪارِي (ج) ڇَٽڪارِيُون
* [مستقبل] ڇَٽِڪارِيندو (ج) ڇَٽِڪارِيندا
* [مستقبل مث] ڇَٽِڪارِيندِي (ج) ڇَٽِڪارِيندِيُون
* [اسم مفعول] ڇَٽِڪارِيَلُ

• **ڇُٽِڪارو ج ڇُٽِڪارا:** [ا - مذ] ڇوٽڪارو، آزادي، نجات، بند خلاصي

• **ڇُٽِڪِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڇٽڻ (ڳالهين ۾)
* روانو ٿيڻ (پنڌ ۾)
* شروع ٿيڻ
* تڪڙو هلڻ، ڀڄڻ
* روئڻ
* [مص] ڇُٽِڪڻ
* [امر] ڇُٽِڪِ
* [ڇُٽِڪيس ڇُٽڪندس ڇُٽڪيل]

• **ڇُٽَڻُ:** [مص - فعل لازمي] آزاد ٿيڻ
* ڪُلڻ (بند مان)
* آجو ٿيڻ (مرض مان)، شفاياب ٿيڻ، چاق ٿيڻ
* هَلڻ (ريل گاڏي)، روانو ٿيڻ (هڪا سواري)
* شروع ٿيڻ
* اِنزال ٿيڻ
* لڳڻ (بندوق، توپ وغيره)
* [ڇٽس ڇٽا، ڇٽي، ڇٽيُون، ڇٽندس ڇٽندا، ڇٽندِي، ڇٽنديُون ڇٽل]

– **ڇُٽِي پَوَڻ:** [اصطلاح] آزاد ٿيڻ، بند خَلاص ٿيڻ
* آزار کان جند ڇٽڻ
* ڇَڙي پوڻ، انزال ٿيڻ

– **ڇُٽِي وَڃڻ:** [اصطلاح] آزاد ٿيڻ، بچي وڃڻ (سزا، ڏوهه کان)
* آزار مان جند ڇٽڻ
* جيل مان ڇُٽڻ
* بي طاقت ٿيڻ

• **ڇَٽو ج ڇَٽا:** [ا - مذ] مانارو (ڏينهن ماکيءَ وغيره جو)
* سخت واءُ جو جهوٽو (جيڪو ماڻهوءَ کي ڇريو بنائي)، تِکو راءُ، سخت طوفان

'ڇٽا ڇھَر پرينءَ جي پيرُ ترڻيان تو' (شاهه)

* مَڇيءَ جو چِلر
* بيئَلَ پاڻيءَ تي جاول سينور
* پٽَ، پاراتو
* [س/ٺ]
* عادت
* [س/ات]
* [صفت] نِنر، نوڙد
* [س/ات]

– **ڇتو لڳڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙ جو سبب ملڻ
* چريائيءَ جا پوراچڻ
* وهمُ ويهجي وڃڻ

• **ڇتو ڄ ڇتا:** [صفت] ڇڊو، ڇتڙو، پتڙو
* پري، الڳ، جدا
* پريشان
* [مث: ڇتي ڄ ڇتيُون]

– **ڇتو پاٿو:** [ظرف] ڇڊو پاڊو، ڪِٿي ڪِٿي، وِرلي

• **ڇُٽو:** [فعل] آزاد ٿيو، ڇُٽي ويو
* [ا - خاص] مرد جو نالو
ڏنوپتُ ڇُٽي جو (چوٽي)

– **ڇُتاپٽ:** [محاورو] ننڍڙي ٻار جي ڇِڪ ڏيڻ تي ماءُ يا ڪا گهر جي وڏي دعا طور اهي لفظ چوندي آهي

• **ڇَتي ڄ ڇَتيُون:** [ا - مث] اُس يا مينهن کان بچاءَ لاءِ تارن ۽ ڪپڙي مان ٺهيل ڍڪُ (جنهن جي وچ مان لڪڻ هوندو آهي، جنهن مان جهلي مٿي کي ڍڪيندا آهن)، Umbrella
* [سن: ڇترڪا]
* ڪنهن پاڻيٺ شيءِ مٿان سٽيو ٿهَ، تَر (ڪيرجي)، ملائي
* پکيءَ جي چوٽي، موڙُ، چونر
* پکيءَ جي ڪَنجي
* ڇَٺي، پيدائش جي ڇهين ڏينهن واري رسم

• **ڇُٽي ڄ ڇُٽيُون:** [ا - مث] موڪل، تعطيل
* رخصت، اجازت
* رهائي، ڇوٽڪارو، نجات
* [ڪنايو] برطرفي، نيڪالي (نوڪري يا عهدي تان)
* [سن]

– **ڇُٽي وٺڻ:** [اصطلاح] موڪل وٺڻ، اجازت وٺڻ، رخصت وٺڻ

• **ڇُتيسو ڄ ڇُتيسا:** [صفت - مذ] وڏو بدمعاش، لُچو اوباش
* [مث: ڇتيسي ڄ ڇتيسيُون]

• **ڇتيلو ڄ ڇتيلا:** [صفت - مذ] حرفتي، اٽڪلي، چالاڪ
* چالباز، فريبي، دغاباز
* [مث: ڇتيلي ڄ ڇتيليُون]

• **ڇَٽيهه:** [صفت] هڪ عدد جو نالو، ٽن ڏهاڪن ۽ ڇهن ايڪن وارو انگ، پنجٽيهه واڌو هڪ (36)

– **ڇَٽيهه لکڻو ڄ ڇَٽيهه لکڻا:** [صفت] ڇَٽيهن لَڇڻن وارو، سلڇڻو، گهڻين خوبين وارو، ڀَهڳيُن (قديم ڪتابن ۾ سورنهن سينگارَن، ادبَ، اخلاق ترزي هلت چلت جا ڇٽيهه (36) لڇڻ/اصولَ ڄاڻايل آهن، انهن تي پورو لهندڙ شخص)
* ڀَاڳو، سدورو، نيڪ بخت، ڀَختاور

– **ڇَٽيهو:** [ا - مذ] ڏاج ۾ ڏنل ڪپڙن جا ڇَٽيهَ جوڙا
* سٽَ جو هڪ قسم

• **ڇَٺِ:** [ا - مث] قمري مهيني جي ڇهين تاريخ، ڇهين، ڇهه (ڏينهن)، ڇهه مهينا
* [1. سن: شش، 2. سن: ششٺ]

– **ڇَٺِ ڇَٺِ ڪرڻ:** [اصطلاح] نه وڻڻ، ڏڪارڻ

– **ڇَٺڙيو ڄ ڇَٺڙيا:** [ا - مذ] ڇهين مهيني ڄاوَل ٻار، ڇهون

• **ڇَٺي ڄ ڇَٺيُون:** [ا - مث] ٻارَ جي پيدائش کان پوءِ ڇهين ڏينهن ادا ٿيندڙ رسم (جنهن ۾ ٻارَ جو نالو رکندا آهن)، عقيقي جي رسم
* [سن: ششٺ]

– **ڇَٺيءَ جو چورو هُئڻ:** [اصطلاح] ننڍي کان يتيم هئڻ
* زماني جا ڌڪا کائي پُختو ٿيڻ

– **ڇَٺيءَ جو کير ياد ڏيارڻ:** [اصطلاح] سخت سيکت ڏيڻ، تمام گهڻي جٺِ ڪرڻ

– **ڇَٺي ڇماهي:** [محاورو] ڇهه ڏينهن يا ڇهه مهينا
* [ظرف] ڪڏهين ڪڏهين، وِرلي، قسمتي

– **ڇَٺيءَ کاڌو:** [صفت/محاورو] اهو ماڻهو جيڪو ٻئي جو جمر سنڀري، جائي جمر کان واقف
* چڱيءَ طرح ڄاڻڻ سڃاڻڻ وارو

– **ڇَٺي مانجهاندو:** [ا - مذ] هندن جي هڪ رسم

– **ڇَٺيُون کائڻ:** [اصطلاح] جائي جمر کان واقف هئڻ
* سڀني حرفتن کان واقف هجڻ

• ڇَپ: [ا - مث] لِڪَ
* دَٽ، ماٽ، خاموشي، چُپ، چانهر، چڪ
* [س/ات]
• ڇَپُ: [ا - مذ] لِڪَ، ڇِپَڻُ
* دَٽ، ماٽ، خاموشي، چُپ، چانهر، چڪ
* [س/ات]
* جانورَ جي شڪار ڪرڻ لاءِ لِڪَ (شڪاريءَ جي)
* مقعد جو اندريون پاسو، پڇو، سُفرو
— ڇَپُ ڪرڻُ: [اصطلاح] لِڪي ويهڻ
* دَٽ هڻڻ
* [س/ات]
— ڇَپُ مارڻُ: [اصطلاح] لِڪي ويهڻ (شڪار ڪرڻ وقت)
— ڇَپُ ماري ويهڻ: [اصطلاح] لِڪي ويهڻ
* دَٽ هڻي ويهڻ
* ڇهه مارڻ
• ڇپ ۽ ڇپُون: [ا - مث] جبَل جو وڏو پٿر
* ڳري شيءِ، ڳرو بارُ
* آفتَ، مصيبت
* جهڪاڻ وارو جهنگ
* [س/ڪوهہ]
— ڇپ پوڻ: [اصطلاح] بار پوڻ، مصيبت پوڻ (باراني طور ڪم ايندڙ)
— ڇپ ڇيتريُون ٿيڻ: [اصطلاح] مصيبت ٽري وڃڻ
* وڏو مسئلو حل ٿيڻ
* پاڻ کان وڏي ڀاءُ جي شادِي ٿي وڃڻ (وڏي ڀاءُ جي شادي ٿيڻ کانپوءِ ننڍي ڀاءُ جي شاديءَ جو وارو ايندو آهي تہ مالڪ ڪيس مذاق طور چوندا آهن تہ: ”ادا تنهنجي ڇپ بہ نيٺ ڇيتيُون ٿي وئي؟“)
— ڇپ ڪِرڻ: [اصطلاح] مصيبت نازل ٿيڻ، تڪلِيف رسڻ
• ڇُپ: [ا - مث] هڪ شيءِ جو ٻيءَ سان ڇُهاءُ، چوٽ، ناپاڪي
• ڇُپاتي: [ظرف] ڪَنجهہ ڳوهہ ۾
’ڇُپ ڇپاتي ڇُپ ڏي ٻاڙي‘

• ڇَپاڪو: [ا - مذ] چمڙيءَ جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جيڪا رَت خراب ٿيڻ ڪري چمڙيءَ تي ڏاڳ ڏاڳ ٿيڻ جي صورت ۾ ظاهر ٿئي)، چاپاڪو
* ٻڪِيءَ جو هڪ قسم (جيڪو گهڻو ڪري رات جو اُڪامندو آهي)
• ڇَپائِڻُ: [مصدر ’ڇپڻ‘ مان فعل متعدي بالواسطہ] چاپائڻ، طبع ڪرائڻ (ڪتاب وغيره)
* [ڇَپيس ڇپيندس ڇَپيل]
— ڇَپائي: [ا - مث] ڇاپڻ جي حالتَ، ڇاپو، طباعت، پرنٽنگ، Printing
* ڇپائڻ جو خرچ
— ڇَپجڻُ: [مصدر ’ڇپڻ‘ مان فعل مجهول] ڇاپجڻ، طبع ٿيڻ
* [ڇپيس ڇپبس ڇپيل]
— ڇَپڻُ: [مص - فعل متعدي] طبع ڪرڻ، ڪتاب ڇاپڻ
* [مص] ڇَپڻ
* [امر] ڇَپ
* [مضارع] ڇَپيان (ج) ڇَپيُون، ڇَپين (ج) ڇَپيو ڇَپي (ج) ڇَپين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ ’پيو‘ جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڇَپي ٿو (ج) ڇَپين ٿا
* [حال مث] ڇَپي ٿي (ج) ڇَپين ٿيون
* [ماضي] ڇَپيو (ج) ڇَپيا
* [ماضي مث] ڇَپي (ج) ڇَپيُون
* [مستقبل] ڇَپيندو (ج) ڇَپيندا
* [مستقبل مث] ڇَپيندِي (ج) ڇَپيندِيُون
* [اسم مفعول] ڇَپيَل
• ڇُپائِڻُ: [مص - فعل متعدي] لِڪائڻ، مخفِي رَکڻ، ڳجهو رَکڻ
* گُم ڪرڻ
* [پرا: س/ات]
* [مص] ڇپائڻ
* [امر] ڇپاءِ
* [مضارع] ڇپايان (ج) ڇپايُون، ڇپائين (ج) ڇپايو، ڇپائي (ج) ڇپائين

* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل ’ٿو‘ ۽ زمان حال استمراري لاءِ ’پيو‘ جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڇپائي ٿو (ج) ڇپائين ٿا
* [حال مث] ڇپائي ٿي (ج) ڇپائين ٿيون
* [ماضي] ڇپايو (ج) ڇپايا
* [ماضي مث] ڇپائي (ج) ڇپايون
* [مستقبل] ڇپائيندو (ج) ڇپائيندا
* [مستقبل مث] ڇپائيندي (ج) ڇپائينديون
* [اسم مفعول] ڇپايل

– **ڇُپڻُ:** [مص - فعل لازمي] لِڪڻ، پوشيده ٿيڻ، ڇپ هٽي ويهڻ
* [ڇپيو، ڇپيا، ڇپي، ڇپيون، ڇپندو، ڇپندا، ڇپندي، ڇپنديون، ڇپيل]

• **ڇپٽ ج ڇپٽ:** [ا - مذ] جسم تي ٽيل داغ، ڏڙپ
* [س/ل]

• **ڇپڙ:** [ا - مذ] چوڙو
* ڪَڪَ پَن
* [س/ٿ]

• **ڇپڙي ج ڇپڙيون:** [ا - مث] تڏي يا پکي جو ڦاٽل ٽڪر
* [س/ات]

• **ڇپجڻُ:** [فعل مجهول] ڪنهن پليت شيءِ سان لڳڻ، چوپ لڳڻ، چوبجڻ، ناپاڪ ٿيڻ

• **ڇپ ڇاڻُ:** [محاورو] ڪچي جهوپڙي
* [س/ات]

• **ڇپر ج ڇپرون:** [ا - مث] ڪاٺ جي ڇپر
* رندي ۾ وجهڻ جي ٽيڪ
* [س/ات]

• **ڇپرُ ج ڇپرَ:** [ا - مذ] ڇانءِ لاءِ ڍَڪُ (ڪکائين ڇت)، ڪکائين منهن جي ڇتِ، سرن ۽ ورن سان ٺهيل لانڍي، ڍَڪُ، ڇانءِ
* لِڪ
* آڏان ڏيُ ڇپر ڇانءَ
* اک جو مٿيون پردو پلڪ، پڙرُ
* جبل، ڏونگر
* [سن: ڇت]

– **ڇپر ٻڌڻ:** [اصطلاح] ٻنهي پاسي لهوارو منهن ڏاهڻ، لانڍي ڏاهڻ، ڇانءِ لاءِ ڪکائين ڇتِ ڏاهڻ

– **ڇپر ڇڪڻُ:** [اصطلاح] اکين ۾ شور وجهڻ
* ڪاوڙجڻ

– **ڇپرُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ڪَم ڪرڻ، لِڪائڻ
* ڪَڪَ رکڻ، اُجائي پاسداري ڪرڻ

– **ڇپرُ ڪري ويهڻ:** [اصطلاح] اُجهو ڪري ويهڻ

– **ڇپرُ ڪڍڻ:** [اصطلاح] بار ڪڍڻ، وڏي ذميداري ڪڍڻ
’مردن جي مڙسي ۽ سان ڇپر ٻه ڪجيو وڃن‘ (محاورو)
* مدد ڪرڻ

– **ڇپر ۾ ڇڏڻ:** [اصطلاح] جبل ۾ رولڻ
* مصيبت ۾ ڇڏي وڃڻ

– **ڇپرُ هڻڻ:** [اصطلاح] منهن هڻڻ، ڇانءِ هڻڻ
* پرجهلو هڻڻ، ڏي هڻڻ

• **ڇپر ڪَٽَ ج ڇپر ڪٽون:** [ا - مث] هڪ قسم جي وڏي کٽَ (جنهن جي مٿان ڇهاري وجهڻ لاءِ ڍڪ ٺهيل هجي)، پلنگ

• **ڇپرو ج ڇپرا:** [ا - مذ] لوهي پڙچ
* ننڍو منهن، ڍڪيل ڪکائون ٽڪرو
* ڍَڪُ، ڇتِ
* گاڏين وغيره جي بيهڻ لاءِ ڍَڪَ سان جاءِ

– **ڇپراٽون:** [صفت] ڇپروارو، ڍَڪَ سان

• **ڇپرو ج ڇپرا:** [ا - مذ] مرد، ماڻهو مڙس
* [س/ڪوهه]

• **ڇپرو ج ڇپرا:** [ا - مذ] ڪاٺ مان ٺهيل جاري، پڃرو
* [س/ڪوهه]
* جعفري دروازو، شبڪو

• **ڇپري:** [ا - مث] هڪ قسم جو ٻوٽو (طاقت لاءِ کيهر سان کائي ناهين)

• **ڇپري ج ڇپريون:** [ا - مث] ننڍڙي تڏي، تڏي ٽڪر ڇپري
* ڪانن وغيره مان ٺهيل پڙچ (جيڪو دروازو آڏو ڏجي)
* پَٽَر، ننڍي لانڍي
* رڍ جو هڪ قسم (وڏن ڪنن سان)
* هڪ ٻوٽيءَ جو قسم

– **ڇپرياڻون:** [صفت] ڇپرائون، ڇپري وارو، ڪانن جي ڇت وارو
• **ڇپڪوري:** [ا - مث] رات جي نابينائي، اکين جي هڪ بيماري
(جنهن ۾ رات جو نظر نہ پوي)
* [س/ات؛ ف: شب + ڪوري]
• **ڇپلو:** [ا - مذ] اَس
* [س/ٿ]
• **ڇپنجاهہ:** [صفت] هڪ عدد جو نالو، چاونجاهہ (56)،
پنجاهہ واڌو ڇهہ
* [س/ٿ]
• **ڇپنو:** [ا - خاص] 1956 سنبت (ڇهن) مطابق 1898ع جي
لڳ ڀڳ وارو ڏڪار، ڏڪار
'ڇپنار ڪاڻ ڏرمڪي ڇپنو ڏڪار اوڙي مارو وازسين' (مينگهواڙن جو ڳائڻ)
• **ڇُپڻُ:** [مص - فعل لازمي] پليت شيءِ سان لڳڻ ڪري
ناپاڪ ٿيڻ
* [سن: ڇپ]
* [ڇپيو، ڇپندو، ڇپيل]
• **ڇپيرو/ڇپيريو ج ڇپيرا/ڇپيريا:** [صفت - مذ]
ڇهن پيرن وارو
* [ڇهہ + پيرو]
* چالاڪ
* ڏنگو، شرير
* لُچ
• **ڇپريلُ ج ڇپريلَ:** [صفت] انڌو، نابين
* [س/ات]
• **ڇجاڻي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• **ڇڄڙو ج ڇڄڙا:** [ا - مذ] ڇڄُ، سُپ
* [س/ٿ]
• **ڇڄُ ج ڇڄَ:** [ا - مذ] اَن ڇَنڊڻ ۽ واڻڻ لاءِ سرن جي تيلين
مان ٺهيل وڏو ويڪرو ٿانءُ، سُپ
* هاٿيءَ جو ڪن، فيل گوش
* [ف]

– **ڇڄُ ڏيڻ:** [اصطلاح] اَنُ صاف ڪرڻ
* مشهور ڪرڻ
* خوار ڪرڻ، بدنام ڪرڻ
* راز کولڻ
* [س/ات]
– **ڇڄَ مان ڪاڻڻ:** [اصطلاح] سوئر جو هِري وڃڻ ۽ ماڻهوءَ
جي هَٽَ ۾ ڇڄَ مان اَنُ وغيره کائڻ (شڪارين جي اصطلاح ۾)
• **ڇڄڙا:** [ا - خاص] سنڌ جي هڪ ذات جو نالو
• **ڇڄلي ج ڇڄليون:** [ا - مث] تيلين ۽ ڪانن مان ٺهيل
ننڍڙو ڇڄُ، ڇڄڙي
* [س/ات]
• **ڇڄڙ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]
• **ڇڄڻُ:** [مص - فعل لازمي] ٽُٽڻ، ڀڄڻ
* ڌار ٿيڻ، جدا ٿيڻ، الڳ ٿيڻ
* ڦَٽڻ، ٽڪجڻ
* لهي وڃڻ (پاڻي)
* موت کائڻ
* [پرا: ڇجئي، سن: ڇد]
* [ڇڳو، ڇڳا، ڇڳي، ڇڳيون، ڇڄندو، ڇڄندا، ڇڄندي، ڇڄنديون، ڇڳل]
– **ڇڄڻو ج ڇڄڻا:** [صفت - مذ] ڇڄڻ وارو، ٽٽندڙ
* [مث: ڇڄڻي ج ڇڄڻيون]
• **ڇڄو ج ڇڄا:** [ا - مذ] ڇاڄو، ڇت، ڇنو
• **ڇڄهري ج ڇڄهريون:** [ا - مث] دروازي يا دريءَ جي
اڳيان ٺهيل ننڍڙي ڇت، بادوان
* شڪارين جي اصطلاح ۾ ڪنڌڻي ۾ اڏيءَ جي اڳيان
منهن جي ڇت جو وڌيل حصو (جيئن جانور جي نظر شڪاريءَ
تي نہ پوي)
* ورانڊو، برامدو
• **ڇُ ڇُ، ڇُ ڇُ:** [ا - مث] (آواز) ريل گاڏيءَ جي انجڻ جي
هلڻ جو آواز

• **ڇَڇَ ج ڇَڇيُون**: [ا - مث] هيٺاهين زمين، ڊورو، تِلي، تَرائي
* پاڻيءَ جي ڇَر، ڇاڇَر
* ليٽَ، ٻوڏِ
* درياءَ جي ٽانگهي ڊنڊ (جنهن ۾ مڇي مري)
* [س/ل]

• **ڇَڇُ ج ڇَڇَ**: [ا - مذ] تلاءُ، ڪنب
* ڍَنڍَ
* گهڻو پاڻي
* ٻَلي جو پيٽُ
* اُها زمين، جنهن ۾ گِدرا پوکيا وڃن
* [صفت] ٿلهو، ٻي ڍنگو

– **ڇَڇُ ڇِنَڻُ**: [اصطلاح] شوخِي ظاهر ڪرڻ

– **ڇَڇُ ڪرڻ**: [اصطلاح] ڪيميا گريءَ جي اصطلاح ۾ پاري کي گرم ڪرڻ بعد اهڙيءَ حالت تي آڻڻ، جو باهِ جي اُماڙي ڏيڻ تي بہ نہ اُڏامي، قائِم النارِ ڪرڻ

• **ڇُڇُ ج ڇُڇَ**: [صفت] بيوقوف، ڇَريو، دَدُ
* اڻڄاڻ، غير واقف
* [س/ل/ٿ]
* [ا - مذ] اُنَ جو مخصوص عضوو

– **ڇُڇائي**: [ا - مث] بي عقلي، بيوقوفي
* بي خبري، لاعلمي

• **ڇِڇائِڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڪنهن شيءِ کي ڪراهت سان ڪائڻ
* [س/ل]
* [مص] ڇِڇائِڻ
* [امر] ڇِڇاءِ
* [ڇِڇايو، ڇِڇائيندو، ڇِڇايل]

• **ڇِڇ ڄَهان خان**: [ا - خاص] ڄهان خان لغاري جي نالي سان تعلقي جاتيءَ ۾ پاڻيءَ جي وڏي پکيڙ واري ڳوٺَ جو نالو

• **ڇَڇَرَ**: [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو (جوکيجن جو پاڙو)

• **ڇَڇَرَ ج ڇَڇَرُون**: [ا - مث] ڇَرَ (پاڻيءَ جي)، ڇاڇَر
* ٿولهہ

• **ڇَڇَرُ ج ڇَڇَرَ**: [صفت] اَجايو ٿلهو، ڦيڦو (جسم)، ٿلهو ۽ لڙڪيل پيٽ

• **ڇِڇڙُ ج ڇِڇڙَ**: [ا - مذ] گوشت جو بيڪار حصو (جيڪو لڳلڳو ۽ ڇِڇ گوشت تان لاهي ڦٽو ڪيو وڃي)، لِبو ڇِيڇڙو ڇِڇڙو

– **ڇِڇڙو ج ڇِڇڙا**: [ا - مذ] ڇِڇڙُ

– **ڇِڇڙا ڇِڪڻ**: [اصطلاح] خراب ڪم ڪرڻ

• **ڇَڇُ ساهڙڪو**: [ا - خاص] ٺٽي جي ويجهو هڪ ڍَنڍَ جو نالو

• **ڇَڇُ عاقِل ناهِيو**: [ا - خاص] ٺٽي جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو

• **ڇَڇڪارَ/ڇَڇڪارُ**: [ا - مث/مذ] پاڻيءَ هارجڻ يا ڇُلڪڻ جو آواز
* [س/ل]

• **ڇُڇڪارَ**: [ا - مث] مال کي پاڻي پيئارڻ وقت ڇُي ڇِي ڪرڻ جو آواز
* [س/ل]

• **ڇُڇُڪارڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڪُتي کي ڇَڇ ڪرڻ
* ڇڇڪار جو آواز ڪرڻ
* [مص] ڇڇڪارڻ
* [امر] ڇڇڪارِ
* [ڇڇڪاريو، ڇڇڪاريندو، ڇڇڪاريل]

• **ڇَڇڪَتَر**: [ا - مث] راندِ جو هڪ قسم

• **ڇَڇڪو**: [ا - مذ] پاڻيءَ ڇلڪڻ جو آواز، ڇاڇول
* زوردار مينهن وَسڻ جو آواز، زوردار برساتِ جو جهَٽڪو
* ريل گاڏيءَ جي اِنجڻ جو آواز
* لوڏو، ڌوٻو
* ٺَڪي

– **ڇَڇڪا ڏِيڻ**: [اصطلاح] مِينهن جو رَڪِي رَڪِي وَسڻ

– **ڇَڇڪو ڏيڻ**: [اصطلاح] مِينهن جو زوردار وسڪارو ٿيڻ
* ڇاڇولڻ
* لَبڻُ
* ڇوليِن جو آواز ڪرڻ

• **ڇُڇڪِي**: [ا - مث] مِينهن جو ٿوري وقت لاءِ زور سان وسڪارو، ڇوهو

※ [س/ات]

• **ڇُڇُندَرُ ج ڇُڇُندَرَ**: [ا - مذ] ڇڇُوندَرُ، ڪُئي جو هڪ قِسم

• **ڇُڇو**: [ا - مذ] اَٽڪَ، رڪاوٽ، رَنڊَڪ، ڦَڏو

• **ڇِڇو ج ڇِڇا**: [صفت - مذ] ڍرو سست، آهستي ڪم ڪندڙ

※ بيڪار

※ [مث: ڇِڇِي ج ڇِڇِيُون]

• **ڇِڇورو ج ڇِڇورا**: [صفت - مذ] ڪم ظرف، ٿرڙو، طبيعَتَ جو هلڪو واهيات، بي لحاظ

※ [هند]

• **ڇِڇوڙَ**: [ا - مث] ڏونڌاڙَ

※ مِٽيءَ ۾ لوٽِڻَ جي حالت، لِٿوڙَ

※ بيزاري

— **ڇِڇوڙِڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڏُونڌاڙِڻ

※ مِٽيءَ ۾ لوٽِڻ، لِٿوڙِڻُ

※ بيزار ڪرڻ، خفي ڪرڻ، گِيندارِڻ

※ [مص] ڇِڇوڙَڻ

※ [امر] ڇِڇوڙِ

※ [ڇِڇوڙِيو، ڇِڇوڙِيندو، ڇِڇوڙِيل]

• **ڇَڇُوندَرُ ج ڇَڇُوندَرَ**: [ا - مذ] هڪ قسم جو ڪوئو (جنهن ۾ بَدبُوءِ تمام گهڻي ٿئي). انڌو ڪوئو

※ [هند]

• **ڇُڇُو والو**: [ا - مذ] ڪپڙن جي ديگهه ۽ ويڪر

• **ڇَڇِ وَرهياڪو**: [ا - خاص] 'ٺٽي' جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو

• **ڇُڇُوهَرُ**: [ا - مذ] بُهتان، اِلزام

※ [س/ات]

• **ڇَڇِي ج ڇَڇِيُون**: [ا - مث] ڇَڇِ، ڇَن

※ هيٺاهين ڪلراٺي زمين

— **ڇَڇِي ٿِيڻُ**: [اصطلاح] زمين ڪلراٺي ٿيڻ

• **ڇِڇِي ج ڇِڇِيُون**: [ا - مث] ڪِڪِي، مَڇِيءَ جي ڏَڀَ، ڪڪاڻ، ڪِڪ، گندگي، ڪِن، ڪِچرو، مڇيءَ جي بدبُوءِ

'ڪِڪِيءَ هاڻِيُون ڪاريون، ڇِڇِيءَ هاڻا ڇِچَ' (شاهه)

※ گهٽ قيمت واري مَڇِي

※ ڍَنڍَ جي مَڇِي

※ ٻارَ جو پيشاب يا پاخانو

• **ڇِدِرُ ج ڇِدِرَ**: [ا - مذ] شِگوفو، مُڪِري

※ ڦَند، فريب

• **ڇِدِرِڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڪپڙي تي ڪجي ڌاڳي سان ٽِڪون اُٽڪائِڻ، ٽِڪن جو پِرت ڪرڻ

※ [س/ٿ]

※ [مص] ڇِدِرڻ

※ [امر] ڇِدر

※ [ڇِدريو، ڇِدرندو، ڇِدريل]

• **ڇِدرو ج ڇِدرا**: [صفت] ڇِدو، پتڙو

※ ورلو

※ [س/ٿ]

※ [مث: ڇِدرِي ج ڇِدرِيُون]

• **ڇَڏَ**: [ا - مث] ڇڏڻ جي حالت

※ ڇوٽ (قيمت ۾)، رعايت، لاٽ

— **ڇَڏائِڻُ**: [مص - فعل متعدي] آزاد ڪرائڻ، بند خلاص ڪرائڻ

※ ڌارَ ڪرڻ، الڳ ڪرڻ

※ وٺڻ، ڪجهه حاصل ڪرڻ

※ واندو ٿيڻ، آجو ٿيڻ

※ نبيرو ڪرائڻ

※ گهٽ ڪرائڻ (قيمت)

※ معاف ڪرائڻ (رهت، بقايا، فيس، قرض)

※ هڪ ٻئي کان جدا ڪرڻ (وڙهندڙن کي)

※ [مص] ڇَڏائڻ

※ [امر] ڇَڏاءِ

※ [مضارع] ڇَڏايان (ج) ڇَڏايُون، ڇَڏائِين (ج) ڇَڏايو، ڇَڏائي (ج) ڇَڏائِين

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آھن]
* [حال] ڇڏائي ٿو (ج) ڇڏائين ٿا
* [حال مث] ڇڏائي ٿي (ج) ڇڏائين ٿيون
* [ماضي] ڇڏايو (ج) ڇڏايا
* [ماضي مث] ڇڏائي (ج) ڇڏايون
* [مستقبل] ڇڏائيندو (ج) ڇڏائيندا
* [مستقبل مث] ڇڏائيندي (ج) ڇڏائينديون
* [اسم مفعول] ڇڏايل

– **ڇڏ ڇوٽ ڪرڻ**: [اصطلاح] ڪجھ رقم گھٽ ڪرڻ، ڪجھ رعايت ڪرڻ (قيمت ۾)، ڪمي ڪرائڻ (رقم ۾)

– **ڇڏڻ**: [مص - فعل متعدي] ڇڏي ڏيڻ، ترڪ ڪرڻ، تياڳڻ
* ڦٽو ڪرڻ، اُجھلڻ
* رِھا ڪرڻ، ڇوٽڪارو ڏيڻ
* معاف ڪرڻ، درگذر ڪرڻ
* ڏيڻ (استعفيٰ، طلاق)
* ملڪ ڇڏڻ، لڏڻ
* ڇوٽ ڏيڻ، رعايت ڪرڻ
* شڪار پٺيان ڇڏڻ (شڪاري ڪتي کي)
* نظرانداز ڪرڻ
* اُماڻڻ، موڪلڻ

'مون ھن ڏانھن نياپو ڇڏيو آھي' (جملو)
* [مص] ڇڏڻ
* [امر] ڇڏ
* [مضارع] ڇڏيان (ج) ڇڏيون، ڇڏين (ج) ڇڏيو، ڇڏي (ج) ڇڏين
* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آھن]
* [حال] ڇڏي ٿو (ج) ڇڏين ٿا
* [حال مث] ڇڏي ٿي (ج) ڇڏين ٿيون
* [ماضي] ڇڏيو (ج) ڇڏيا
* [ماضي مث] ڇڏي (ج) ڇڏيون
* [مستقبل] ڇڏيندو (ج) ڇڏيندا
* [مستقبل مث] ڇڏيندي (ج) ڇڏينديون
* [اسم مفعول] ڇڏيل

– **ڇڏي ڏيڻ**: [اصطلاح] رِھا ڪرڻ، آزاد ڪرڻ
* نظرانداز ڪرڻ
* درگذر ڪرڻ، معاف ڪرڻ
* ترڪ ڪرڻ، پٺيءَ پوئتي اُڇلائي ڇڏڻ

– **ڇڏي ڏارڻ**: [اصطلاح] ڇڏي ڏيڻ
* آزاد ڪرڻ
* [س/ٿ]

– **ڇڏي وڃڻ**: [اصطلاح] جدائي ڪرڻ
* ڦٽو ڪري وڃڻ
* دست بردار ٿيڻ
* مري وڃڻ، لاڏاڻو ڪرڻ
* لڏي وڃڻ، ھجرت ڪرڻ

• **ڇڏِت**: [ا - مث] ڇڏ، ڇوٽ، لاٿ
* قيمت ۾ ڪمي
* معافي

• **ڇڏو ج ڇڏا**: [ا - مذ] پاڻيءَ جو ننڍو ڏھ ڍھو
* [س/ل]

• **ڇڏو ڇاڻ**: [صفت] ڪنھن نہ ڪم جو نِڪمو
* خسيس
* بيعقل

• **ڇڙَ**: [ا - مث] ڇِدائي، پترائي، پتلائي
* رقت
* دوري، پريرائي
* ڇِدي لسي، پاڻياٺ

• **ڇڙُ ج ڇڙَ**: [ا - مذ] ڪيڏ، فريب
* [س/ات/ ع: شر> ڇرُ> ڇڙ]
* [صفت] حرڪتي، ڏِنگو

– **ڇڙُ ڇنڇر**: [صفت] تمام ڏنگو، حرڪتي
* لُچو حرڪتي، بدمعاش
* [س/ات]

– **ڇڏ جاڳائڻ:** [اصطلاح] حرڪت ڪرڻ
* جهيڙو جاڳائڻ
– **ڇڏ مچائڻ:** [اصطلاح] ڇڏ جاڳائڻ، فساد جاڳائڻ، جهيڙو وڌائڻ
• **ڇڊڙائڻ:** [مص - فعل متعدي] ڇڊو ڪرڻ، پتڙو ڪرڻ
* گهٽائڻ، ٿورو ڪرڻ
* [مص] ڇڊڙائڻ
* [امر] ڇڊڙاءِ
* [ڇڊڙايو، ڇڊڙائيندو، ڇڊڙايل]
• **ڇڊڙو ج ڇڊڙا:** [صفت - مذ] 'ڇڊو' جو تصغير، پتڙو پاڻيءَ جهڙو، پاڻياٺو
* [مث: ڇڊڙي ج ڇڊڙيون]
* [ا - مذ] فريب، ٺڳي، دولاب
• **ڇڊڻ:** [مص - فعل متعدي] شاديءَ جا سانَ سوڙ ڪرڻ
* [س/ڪوهر]
* [مص] ڇڊڻ
* [امر] ڇڊ
* [ڇڊيو، ڇڊيندو، ڇڊيل]
• **ڇڊو ج ڇڊا:** [صفت - مذ] گهٽو پاڻي پيل، پتڙو، پتلو، پترو
* پري، وٿيرڪو، جدا، الڳ
* [مث: ڇڊي ج ڇڊيون]
– **ڇڊائي / ڇڊاڻي:** [ا -مث] پتڙائي، گهٽي پاڻيءَ پوڻ جي حالت
* دوري، پريائي، فاصلو وٿي
* گهٽتائي، ڪمي
– **ڇڊو پاڊو:** [ظرف] ايڪڙ ٻيڪڙ، ٿوري انداز ۾، ورلي
* ڪڏهن ڪڏهن، اتفاق سان
* مشڪل سان
– **ڇڊو پاڊو لڀڻ:** [اصطلاح] ٿوري انداز ۾ هٿ اچڻ، ورلي هٿ اچڻ، مشڪل سان ملڻ، ڪڏهين ڪڏهين لڀڻ، اتفاقي هٿ اچڻ
• **ڇڏ ج ڇڏ:** [ا - مذ] جن يا ڀوت جو اثر
* [ع: شر > ڇر > ڇڏ]

• **ڇَرَ:** [ا -خاص] هڪ ذات جو نالو
• **ڇَرَ ج ڇَرُون:** [ا -مث] پاڻيءَ جي اُڇل، ليٽ، ٻوڏ
* هيٺاهينءَ زمين ۾ بيٺل تانگهو پاڻي
* پاڻيءَ جي لَس
* درياءَ جي چاڙهه جو پاڻي
* پکين، مڪڙن يا ٻڪرين جو وڏو تعداد
ابهي نمي نوتيارڪيءَ ۾، چاڳي سندي ڇر' (جام خان)
* چانگ
* وَلَرُ، قطار
* [س/ڪوهر]
• **ڇَرُ ج ڇَرَ:** [ا - مذ] شر، فساد، جهيڙو، معاملو
* [ع: شر]
* چريائي
* شرارت
* [س/ات]
– **ڇَرُ ڪڍائڻ:** [اصطلاح] شر ڪڍائڻ
* ريس ڏيارڻ
* شرارت پيدا ڪرڻ
– **ڇَرُ وجهڻ:** [اصطلاح] فساد وجهڻ، جهيڙو مچائڻ، فساد برپا ڪرڻ
– **ڇَرڙي:** [صفت] شيطان، فسادي، جهيڙاڪار
• **ڇُرَ:** [ا - مث: مصدر 'ڇرڻ' مان اسم] 'ٻور' سان ڪپڙي تي ڇاپي هڻڻ جي حالت، ڪپڙي تي نڪتل ڇنسالي
– **ڇُرُ ج ڇُرَ:** [ا -مذ] ڇرڻ جو اوزار، ٻور
* ڇر جو ڪم
* [س/ل]
– **ڇُرائڻ:** [مصدر 'ڇرڻ' مان فعل متعدي بالواسطه] ڇٽَ ڪيائڻ (ڪپڙي تي)
* [ڇريو، ڇرندو، ڇريل]

– **ڇُرَڻُ**: [مص -فعل متعدي] ڇر ڪرڻ، ڪپڙي تي رَنگين ڀُور هڻي، ڇِٽَ ڪَل ڪَڍَڻ، اُڪرڻ، ڇٽڻ
* [مص] ڇرَڻ
* [امر] ڇر
* [مضارع] ڇريان (ج) ڇريُون، ڇرين (ج) ڇريو، ڇري (ج) ڇرين
* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڇري ٿو (ج) ڇرين ٿا
* [حال مث] ڇري ٿي (ج) ڇرين ٿيون
* [ماضي] ڇريو (ج) ڇريا
* [ماضي مث] ڇري (ج) ڇريُون
* [مستقبل] ڇريندو (ج) ڇريندا
* [مستقبل مث] ڇريندي (ج) ڇرينديُون
* [اسم مفعول] ڇريل
– **ڇُرِٽي**: [ا - مث] ڪپڙي تي ڇَر
• **ڇَراڙو ج ڇَراڙا**: [ا - مذ] پاڻيءَ جي جِيتَ جو هڪ قِسم، سرطان، ڪيڪڙو
• **ڇُراڙِي**: [ا - مث] ريزگاري، ريزو، ريجو، روپئي جا ڇِمَنل يا پڳَل پئسا، خُردو، وڏي نوٽ جي عيوض ننڍا نوٽ
* [س/ل]
• **ڇرِ لَهَڻ**: [اصطلاح] اصل حقيقت معلوم ڪرڻ
• **ڇراڪُلُ ج ڇراڪَلَ**: [صفت] ڪاوڙيل، چِڙيل، چِريل
* مست
– **ڇرائِڻُ**: [مص - فعل متعدي] چيڙڻ، چيڙائڻ، ڪاوڙائڻ
* چريو ڪرڻ
* [مص] چِرائڻ
* [امر] چِراءِ
* [مضارع] چِرايان (ج) چِرايُون، چِرائين (ج) چِرايو، چِرائي (ج) چِرائين
* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چِرائي ٿو (ج) چِرائين ٿا
* [حال مث] چِرائي ٿي (ج) چِرائين ٿيون
* [ماضي] چِرايو (ج) چِرايا
* [ماضي مث] چِرائِي (ج) چِرايُون
* [مستقبل] چِرائيندو (ج) چِرائيندا
* [مستقبل مث] چِرائيندِي (ج) چِرائيندِيُون
* [اسم مفعول] چِرايلُ
• **ڇرڀر**: [ا - مث] ڇُوهو پاڻي
* ڪَريَلُ ڪير
• **ڇرِتِ**: [ا - مث] جهيڙو، بکيڙو، معاملو، اٽڪاءُ
* [لس]
* ڇيڏڪُ، ڇَند، مَڪَرُ
* سُرتِ، سنيالُ
• **ڇَرڇُوتِ**: [ا - مث] اُڪلاءُ، جلدائي، تڪڙ
• **ڇُرِڙ**: [ا - مث] ڇوٽڪو ريزڪي، ڇِمَنل (پئسا)
* آوارو، رولو
* بيپرواهو، بيگانو
'محمود ڪتيائين ڍچ، ڪرڙ ڇريا، تنين ڇرڙ ڏنا ترار نانگا'
(محمود فقير ڪتيان)
• **ڇرڙ ڀرڙ/ ڇرڙورڙ**: [ظرف] ڇڙ وِڇڙ، منتشر، ڊانوان ڊول، ٽڙيل پکڙيل
* [ا - مذ] ڪريل ڪير جو پاڻي، ڇوهو پاڻي
• **ڇَرِڙي ج ڇَرِڙيون**: [ا -مث] جانور جو هڪ قِسم، گِلوڙي، ڪِرڙي
• **ڇَرڪَ**: [ا - مث] هوا جو ٿورو جهوٽو
* ٿوري وقت لاءِ مينهن جو وسڪارو
* لوڻ يا ٻئي ڪنهن به مصالحي برڪڻ جي حالت
• **ڇرڪُ ج ڇرڪَ**: [ا -مذ] سِسرانِي، ڌاهُ، ڊيهو، اُڏڪو، درڙي
* اوچتو ڏَپُ، خوف، ڀؤ
'جڏهن برين ياد پيامِ، ڊِ ڇرڪَ ڇنائين هيڪڙي' (شاهه)
* اُڌمو، جذبو، موجَ

– چرڪائِڻُ: [مص - فعل متعدي] ڊيڄارڻ، اوچتو ڏَپ وجھڻ

* ڌاهڻ، ڏُرڙي پرائڻ (ڪائي خوفائتي خبر ٻڌائي)

* ڌورو ڌورو ڏونرو وِلوڙڻ

* [س/ل]

* [مص] چِرڪائڻ

* [امر] چِرڪاءِ

* [مضارع] چِرڪايان (ج) چِرڪايُون، چِرڪائين (ج) چِرڪايو چِرڪائي (ج) چِرڪائِين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] چِرڪائي ٿو (ج) چِرڪائِين ٿا

* [حال مث] چِرڪائي ٿي (ج) چِرڪائِين ٿيون

* [ماضي] چِرڪايو (ج) چِرڪايا

* [ماضي مث] چِرڪائِي (ج) چِرڪايُون

* [مستقبل] چِرڪائِيندو (ج) چِرڪائِيندا

* [مستقبل مث] چِرڪائِيندِي (ج) چِرڪائِينديُون

* [اسم مفعول] چِرڪايلُ

– چرڪُ پِرڻ/ مارڻ: [اصطلاح] ڊپ کان اوچتو ڏڪي وڃڻ، ڊڄي وڃڻ، ٿَهڻ، چِرڪڻ، ڪنهن ڏَپ جي سببان اوچتو ٽپ ڏيئي اُٿڻ، درڙي پرڻ

– چرڪُ ٿِيڻ: [اصطلاح] چِرڪ پَوڻ، ڪنهن نامعلوم خوف جو احساس ٿيڻ، ڊِڄي وڃڻ

– چرڪُ پَوڻ: [اصطلاح] ٺاهه پَوڻ (جانورن يا ٻکين ۾)

* اوچتو ڏَپ لَڳڻ

– چرڪُ لِڳڻُ: [اصطلاح] ٺاهُ پَوڻ، ڊِڄڻ، ڏَپ ٿيڻ

* [س/ات]

– چرڪڻُ: [مص - فعل لازمي] چِرڪ پرڻ، اوچتو ڏڪي وڃڻ، درڙي پرڻ، سِيسراٽي اچڻ، ڊِڄڻ، ڏَپ ڪرڻ، ٿَهڻ، ٺاهه کائڻ

* ٻرڪڻ، چِنڪارڻ (لوڻ، مصالح وغيره)

* [چِرڪيو، چِرڪيا، چرڪِي، چِرڪِيُون، چِرڪندو، چِرڪندا، چِرڪندِي، چِرڪنديُون، چِرڪيل]

– چرڪِٽو ج چرڪِٽا: [صفت - مذ] ڊِڄڻو ڊيڄو ٿَهڻو

* [مث: چِرڪِٽي ج چِرڪِٽِيُون]

– چرڪِيلُ ج چرڪِيلَ: [صفت] چرڪ پيل، ڊِنل، ٿَهيَل

• ڇَرَنٽ ج ڇَرَنٽُون: [ا - مث] زناني زيور جو هِڪ قسم، هِڪَ قسم جي وڏِي نَٿَ

• ڇَرَڻُ: [مص - فعل لازمي] ڇِري پَوڻ، ڇِڙڻُ، ڪاوڙجڻ

* ڇِتو ٿيڻ، بگڙي وڃڻ

* ڇَريو ٿيڻ

* رلڻ، رمڻ، ڀِٽڪڻُ

* ڪاٺڻ لاءِ اچڻ

* [ڇِريو، ڇِرندو، ڇِريل]

• ڇِرِٽِي ج ڇِرِٽِيُون: [ا - مث] اوزار جو هڪ قسم (جيڪا ڪاٺين وغيره چيرڻ ۾ ڪم اچي)، چيٽِي

• ڇُرِٽِي ج ڇُرِٽِيُون: [ا - مث] هڪ سوناري اوزار، لوهي ٻٽ (جيڪو گهڻ صاف ڪرڻ لاءِ ڪم اچي)

• ڇَرو ج ڇَرا: [ا - مذ] شِيشي جي گولي، ڇيرو (بندوق وغيره جو)

* [هند: ڇَرا]

• ڇُرو ج ڇُرا: [ا - مذ] گهاءُ ڪندڙ اوزار جو هڪ قِسم، وڏي ڪاتي، ڪاٺ

* رازڪي ڪم جو هڪ اوزار (انچ کن موڪرو اڌ انچ کن ٿلهو ۽ فوٽ کن ڊگهو لوهه جو ٽڪرو جو ٽڪرو جو ٽرين کي لوڪ ڏيڻ ۾ ڪم اچي)

• ڇِرِ وِ ڇِرِ/ ڇِرِ وِکرِ: [صفت] ڇِڙِ وِڇِڙِ، منتشر، ڏار ڏار، ٽِڙيل پکڙيل، ٻَري ٻَري بيٺل

• ڇَرَهو ج ڇَرَها: [ا - مذ] سَٽَ جو ڍيرو

* [س/ٿ]

• ڇُرِي ج ڇُرِيُون: [ا - مث] رَڍَ جو هڪ اوزار، ننڍي ڪاتي، ڪَپ

• ڇَريلو ج ڇَريلا: [صفت] چالاڪ، اَنڪِلي

* [س/ٿ]

• ڇُرِيهَرَ: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• ڇُريٽَ: [ا - خاص] مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو

* [س/ٿ]

• **ڇُريٺو ج ڇُريٺا**: [ا - مذ] ننڍي ڪاتي

• **ڇَڙَ ج ڇَڙُون**: [ا - مث] اَن وغيره ڇَڙَڻ جي حالت، ڇَنڊَ
* صفائي، ڇَنڊَ ڦُوڪَ
* ڊِگهي ڪاتي، ڇَمڪ
* ڪَڃيءَ جي تاڙي
* مارَ، پِٽ، سزا
* لوهارن جي اصطلاح ۾ 'ڌَوڻ' کي هلائڻ جي حالت
* [صفت] تيز، تِکو
* سِڌو

'جنبو وجهي جور ڪي، آڏهو عقاب' (شاهه)

– **ڇَڙائي / ڇَڙائِي**: [ا - مث] اَن ڇڙائڻ جو اُجورو
* اَن جي ڇَڙَ
* سارين منجهان چانورن ڪڍائڻ جي حالت
* صفائي، ڇَنڊَ

– **ڇَڙائِڻُ**: [مصدر 'ڇڙڻ' مان فعل متعدي بالواسطه] چانورن تان ڦوسو لهرائڻ
* اَن صفا ڪرائڻ، ڇَڙَ ڪرائڻ
* [ڇڙيو ڇڙيندو ڇڙيل]

– **ڇَڙَ ڇَنڊَ**: [ا - مث] اَن ڇَڙَڻ جي حالت، اَن جي ڇڙائي، ڇڙَ

• **ڇڙَپ ج ڇڙپُون**: [ا - مث] تڙي، ڀِيڪ، ڏَڙهي، دڙڪو، ڇينڀ، کهرو ڳالهائڻ، مهميز

– **ڇڙپائِتو ج ڇڙپائِتا**: [صفت - مذ] ڇڙپُون ڏيندڙ، دڙڪا ڏيندڙ، کهرو ڳالهائيندڙ، بخيل، چيڙاڪ
* [مث: ڇڙپائتي ج ڇڙپائِتيُون]

– **ڇڙپڪُ ج ڇڙپڪَ**: [ا - مذ] ڇڙپ، دڙڪو
* [س/ڪرهه]

– **ڇڙپڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڇڙپ ڏِيڻ، تڙي ڏيڻ، ڏَمڪائڻ، دڙڪو ڏيڻ، ڇينڀڻ، سِٽڻ، ڇَنڊَ ڪڍڻ
* [مص] ڇڙپڻ
* [امر] ڇڙپ
* [مضارع] ڇڙپيان (ج) ڇڙپيُون، ڇڙپين (ج) ڇڙپيو، ڇڙپي (ج) ڇڙپين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڇڙپي ٿو (ج) ڇڙپين ٿا
* [حال مث] ڇڙپي ٿي (ج) ڇڙپين ٿيون
* [ماضي] ڇڙپيو (ج) ڇڙپيا
* [ماضي مث] ڇڙپي (ج) ڇڙپيُون
* [مستقبل] ڇڙپيندو (ج) ڇڙپيندا
* [مستقبل مث] ڇڙپيندي (ج) ڇڙپينديُون
* [اسم مفعول] ڇڙپيل

– **ڇڙپُون ڏِيڻ**: [اصطلاح] تڙيون چاڙهڻ، ڏَڙهيون ڏِيڻ، دَڙڪا ڏِيڻ، ڏَمڪائڻ

– **ڇڙپي ج ڇڙپيُون**: [ا - مث] ڇڙپ، ڏَڙهي، تڙي

– **ڇڙپي / ڇڙپيلُ**: [صفت] ڇڙپائتو، هُڙڪيل

– **ڇڙپيُون ڏِيڻ**: [اصطلاح] ڇڙپُون ڏِيڻ، تڙيون ملائڻ، ڏَمڪائڻ

• **ڇڙِڇاندو ج ڇڙِڇاندا**: [صفت] اڪيلو، ڇڙو، غيرشادي شده، ڇڙوڇانڊ

• **ڇڙوِڙ**: [ظرف] ڇڙوِڙ، منتشر

• **ڇُڙٽُ ج ڇُڙٽَ**: [صفت] چالاڪ، ڦُڙت، جهانجهرو
* آجو، چنچل
* جلدباز

– **ڇُڙَتِ ڪرڻ**: [اصطلاح] جلدي ڪرڻ، تکڙ ڪرڻ، ڦُڙتي ڪرڻ، ڦَتاڦُت ڪَر اُڪلائڻ

• **ڇُڙ ڇُڙ ڳابا/ڳابڙا**: [محاورو] ڇڙيل ڳابن وانگر پنهنجي منهن هلندڙ، کُليل ڳابن وانگر پنهنجي منهن چرندڙ، روءِ سوءِ، خود خيال، پنهنجي مرضي، آزاد خيالي

– **ڇُڙ ڇُڙ ڳابا/ڳابڙا هَئڻ**: [اصطلاح] پنهنجي منهن سان هئڻ، ڇڙوِڇڙ هئڻ، ٻڌيءَ ۾ نه هئڻ، سڀني جو پنهنجو منهن هئڻ، آزاد خيال هئڻ

• **ڇُڙڇُوت**: [ا - مث] ڪَم جي جلدائي اُڪلاءَ، تکڙ، تڙتکڙ، اُبهرائپ، جلد بازي
* تيزي، تِکائي، عجلت

• **ڇُڙڪ**: [صفت] ڇوهو، ڪَرو ٽَڙو، چست، ڦُڙت، جَل ڦَناڪو، تکڙو
* [ضد: هڙڪ]

– **ڇُڙڪو**: [صفت] چست، ڦُڙت، چڙت، همت وارو
* [ا - مذ] دَبار، دِپ
* [س/ات]

• **ڇُڙڪَ ج ڇُڙڪون**: [ا - مث] ڪوڙڪي وانگر دامُ (جيڪو عموماً ننڍن پکين، جهڙوڪ: بلبلن، جهرڪين وغيره جي ڦاسائڻ لاءِ اڏيندا آهن)

– **ڇُڙڪ اَڏَڻُ**: [اصطلاح] اوسيئڙو ڪيڻ، انتظار ڪرڻ
* [س/ات]

– **ڇُڙڪَ هنڊَڻُ**: [اصطلاح] پکين ڦاسائڻ لاءِ دامُ اَڏَڻ، ڪوڙڪي اَڏَڻ

– **ڇُڙڪَ/ڇُڙڪون هَڻَڻ**: [اصطلاح] بي لحاظو ڳالهائڻ، طعنا تنڪا هڻڻ
* گـَليل هَڻَڻ
* [س/ات]

• **ڇُڙڪُ**: [صفت] ڪَليلُ، ڇـَنَلُ
* ڪـَـنو (جواب)
* ڇـُڙواڳ

– **ڇُڙڪُ جوابُ ڏِيڻُ**: [اصطلاح] روکڙو جواب ڏيڻ، نَهَ ڦَهَ جواب ڏيڻ، صاف انڪار ڪرڻ، صفا جواب ڏيڻ

– **ڇُڙڪُ هُڻُڻ**: [اصطلاح] بي لحاظو هڻڻ
* ڳالهائڻ جو چوٽ هڻڻ (جو رک رکاءُ نه ڪري ۽ منهن تي سچ چئي)

• **ڇَڙڪڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڇَڙڻ
* [س/ل]
* وَجائڻ، آواز ڪيڻ (ٺالهيءَ وغيره کي ڏڪ هڻي)
* [س/ٺ]
* [مص] ڇَڙڪڻ
* [امر] ڇَڙڪِ
* [ڇَڙڪيو ڇَڙڪِيندو ڇَڙڪيل]

• **ڇُڙڪڻُ**: [مص - فعل لازمي] اُلڙَڻ، اُکڙڻ (سنڌ)، ٿڪاوٽ سبب عضوا ڍرا ٿيڻ
* [س/ل]
* [ڇڙڪيو ڇڙڪندو ڇڙڪيل]

• **ڇُڙڳاهِي**: [ا - مث] ڳاهَ ڳاهِڻ جو هڪ نمونو، بنا ڦرڻي ڳاهَ
* ڳاهَ مٿان ڇڻن يا ڇهن ڏاندن جي هلر
* [س/ات]

• **ڇُڙَ مُوڙي**: [صفت] ڇِڙوِڇڙ، منتشر، جدا جدا
* [س/ل]

• **ڇِڙَڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڇِڙَڻ، ڪاوڙجڻ، ڇِڙَڻ، مَڇِرجڻ، جوش ۾ پرجڻ
* [ڇڙيو ڇڙيا، ڇڙي، ڇڙيون ڇڙندو ڇڙندا، ڇڙندي، ڇڙنديون ڇڙيل]

• **ڇُڙڻُ**: [مص - فعل متعدي] اَنَ جي داڻَن تان ٻوسر لاهڻ لاءِ اُکريءَ ۾ ڪُٽڻ (فقط چانورن ۽ سائٹي کي ڇڙيندا آهن)، ڇَڙ ڏيڻ
* [مص] ڇـُڙڻ
* [امر] ڇـُڙ
* [ڇـُڙيو ڇـُڙيندو ڇـُڙيل]

• **ڇُٽَڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڪُلَڻ (ڳنڍ، ٻڌ)
* ڇـُٽڻ، آزاد ٿيڻ، نِڪرڻ (قيد مان)
* وَهَڻَ جو رَسِي وغيره مان ڪـُلڻ
* ڇـُٽڻ (بندوق)
* نِڪِري وَڃڻ، گـَسِي وڃڻ (گاڏي، سواري)
* ڪـُليا ٿيڻ، ريزو ٿيڻ (پئسا)
* وَهَڻ، جارِي ٿيڻ (پاڻي)
* انزال ٿيڻ، احتلام ٿيڻ
* خلاص ٿيڻ، ڇـُٽي پوڻ
* [ڇٽيو ڇٽيا، ڇٽي، ڇٽيون، ڇٽندو ڇٽندا، ڇٽندي، ڇٽنديون ڇٽيل]

– **ڇُٽِي پَلاندَ**: [صفت] آزاد، روءِ سرءِ، پنهنجي مٿي ڪٽي، خود مختيار

– **ڇُٽِي پَوَڻ**: [اصطلاح] ڇـُٽي پوڻ، انزال ٿيڻ
* انعالن مان نڪري وڃڻ

– **ڇُڙيو ڀُڇڙيو ڳالهائڻ**: [اصطلاح] جيئن آيو تيئن ڳالهائڻ، خيال کان سواءِ ڳالهائڻ، بنا روڪ ٽوڪ ڳالهائڻ

• **ڇڙو ج ڇڙا**: [صفت - مذ] ڇڙهو، هڪڙو، اڪيلو

* اڻ پرڻيل، وانڍو، غير شادي شده
* [ضد: سگهرو]
* [مث: ڇڙي ج ڇڙيون]

– **ڇڙو ڇڙملُ**: [محاورو] اڪيلو اڪيلي سر

* وانڍو اڻ پرڻيل، ڪنوارو

– **ڇڙو ڇانڊُو**: [صفت - مذ] ڪنوارو اڪيلو ٻارن کان سواءِ، ڇڙوڇڙمل

• **ڇڙو**: [ظرف] فقط، رڳو، صرف

* [ا - مذ] ڦورو، سٽ جو ڦورو
* [س/ٿ]
* ڪاٺي (جنهن تي ڪپهه ويڙهي، دامان ٻوڙي، ڪاڪوڙي کي لائجي)
* [س/ل]
* ڏپ، ٻانس
* [س/ل]

– **ڇڙو پڙو**: [ظرف] فقط، رڳو صرف

• **ڇُڙواڳُ ج ڇُڙواڳَ**: [صفت] آزاد، چنچلُ

* واڳ کان سواءِ (گهوڙو وهٽ)
* روءِ سوءِ، خود مختار، اختيار کان ٻاهر

– **ڇُڙواڳي**: [ا - مث] خودمختاري، پنهنجي منهن هلڻ جي حالت، آزادي

• **ڇڙهَہ**: [ا - مث] تيز وهڪرو (پاڻيءَ جو)

* ماٺ، چپ، خاموشي

– **ڇڙهَہ ڪرڻ / هڻڻ**: [اصطلاح] چپ هڻڻ، دٿ هڻڻ

* ماٺ ڪري ڪري ٻوڙڻ

• **ڇڙهَہ ج ڇڙهُون**: [ا - مث] سنهي ۽ ڊگهي ڪاٺي، لڙهو

* لامَ، ٽاري
* ٻانس جو لڙهو
* ڀَڇڙي
* ٽنگ
* لَٽ
* درياهَہ جي شاخ، ڇاڙهَہ

– **ڇڙهَہ لڳڻ**: [اصطلاح] ڀڇڙي لڳڻ

* لَتَ جو ڌڪ لڳڻ
* نقصان رسڻ
* [س/ات]

– **ڇڙهَہ نہ ڇورڻ**: [اصطلاح] ڄنگهہ بہ نہ ڇورڻ، ڀڇڙي بہ نہ ڇورڻ

* ماٺ ۾ پيو رهڻ
* [س/ات]

– **ڇڙهون هڻڻ**: [اصطلاح] ڇڙيون هڻڻ

* هٿ پير هڻڻ، ڪوشش ڪرڻ
* [س/ات]

– **ڇڙهي ج ڇڙهيون**: [ا - مث] ڇڙي، لَتَ

– **ڇڙهيون هڻڻ**: [اصطلاح] لتون هڻڻ، ڇڙيون هڻڻ

• **ڇڙهُہ**: [ا - مذ] اجرڪ ڇڻڻ جو ڇڏبو رنگ

• **ڇڙهاٽ ج ڇڙهاٽُون**: [ا - مث] نار جو هڪ عضوو (ٻانڊي جي مٿان منجهان واري ڪاٺي)

• **ڇڙهہ / ڇڙهائي**: [ا - مث] سارين جي ڇڙ، ڇڙائي

• **ڇڙهو ڇنڊ**: [ا - مث] سارين جي ڇڙ، ڇڙڇنڊ

* [صفت] اڪيلو، ٻنان ٻارن ٻچن جي، غير شادي شده

• **ڇڙهي ج ڇڙهيون**: [ا - مث] سنهي ڪاٺي، لڪڻ، ٽلهڙ، ڇڙي، لٺ

* ٽاري، لامَ
* لَٽ
* ڪَجيءَ جي ٽاري
* چانڊيءَ جي لَٺ
* سَٽ جو ڦورو
* [س/ٿ]
* اختياري، وَس
* [س/ٿ]
* [صفت - مث] اڪيلي عورت، بيواهہ، رنڙ

– **چڙهيدارُ ج چڙهيدارَ**: [صفت] اهو ماڻهو جيڪو هٿ ۾ لَڪڻ کڻندو هجي
* بااختيار، وَس وارو
* لاهن وارو، ٽارين وارو (وڻ)
* چوبدار، دربان

– **چڙهيُون هڻڻ**: [اصطلاح] ڇڙيُون هڻڻ، هٿ پير هڻڻ، ڦٿڪڻ، لَتون هڻڻ
* ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪرڻ
* آخري حَدَ تائين ڪوشش ڪرڻ

• **ڇڙي ج ڇڙيُون**: [ا - مث] لَڪڻ، لَٺِ، ٽلهڙ
* ٽاري، شاخ
* ڪجيءَ جي ٽاري (جيڪا ڇت جي جاري وغيره صاف ڪرڻ جي ڪم ايندي)
* لَٺ، چڙهي
* [صفت - مث] اڪيلي
* ڪنواري

– **ڇڙيُون ڇانگڻُ/ ڪپڻ/ وڍڻ**: [اصطلاح] ڪجيءَ جون ٽاريون ڇانگڻ
* [س/ات]

– **ڇڙيُون ڏيڻ**: [اصطلاح] ڪجين ۾ مال جي گهٽائي هئڻ (ڪجيءَ جي واپارين اصطلاح ۾)
* [س/ات]

– **ڇڙيُون هڻڻ**: [اصطلاح] لَتون هڻڻ، ڦٿڪڻ
* جند ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪرڻ
* ڪيهه وغيره ڪي سٽڻ
* [س/ڪرهه]

• **ڇُڙيتڙُ ج ڇُڙيتڙ**: [صفت] حرڪتي، ڏنگو
* اڻٽرو
* ڪيچلو
* [س/ات]

• **ڇُڙي ڪوتا**: [ا - مث] اُها لکڻي، جيڪا بحر وزن جي قيد کان آزاد هجي، نثر
* [هند]

• **ڇُڙيو ج ڇُڙيا**: [صفت - مذ] ڇڙيل، ڪَليل
* آزاد، بيپرواهه، ڇڙواڳ
* ڇُوٽڻ (ريزو)
* اَڏنگو (ڳالهائڻ)
* [ا - مذ] جلاٽڻ وڻڻ بعد آيل فضلو
* درياهه جو (پاڻي)
* ريزڪاري، ريزو، سِڪا

– **ڇُڙيو ڦِڙيو ڳالهائڻ**: [اصطلاح] بنا سوچ سمجهه جي ڳالهائڻ
* اَڏنگو ڳالهائڻ، نا زيبا گفتار ڪرڻ

– **ڇُڙيو ڳالهائڻ**: [اصطلاح] ڇُوٽِ ڳالهائڻ، گستاخيءَ سان ڳالهائڻ، گهٽ وڌ ڳالهائڻ

– **ڇُڙيو مٽائڻ**: [اصطلاح] ريزڪاري يا سِڪا مٽائڻ (وڏي نوٽ جي عيوض)
* بدڪار ٿيڻ، بدپيشو ڪرائڻ
* مٿور موٽائڻ

• **ڇَسو ج ڇَسا**: [صفت - مذ] بيوقوف، بي عقل، نادان، اناڙي
* [س/ل]
* هيٺو، بزدل
* زَن مريد، مَجهو اهو ماڻهو جيڪو زال جي تابع هجي
* [مث: ڇَسي ج ڇَسيُون]
* [ا - مذ] ڇهه سو تارن وارو اُٺيل ڪپڙو

• **ڇَڪَ ج ڇَڪون**: [ا - مث] ڀسگرِدائي، آسپاس، ٿَس ويجهڙائي، نزديڪي
* وَسڻ، آبادي ُويجهي ڇَڪَ'
* [سن: ڇڪر]
* تاسَ ۾ ڇهَن داڻن وارو پتو ڇڪي
* [ف: شش = ڇهه]

• **ڇَڪَ ج ڇَڪيُون**: [ا - مث] درياهي ٻيڙيءَ جي سڙهه ڪي ٻڌڻ لاءِ رَسن مان هڪ رَسو

• **ڇَڪَ**: [ا - مذ] جهڙالو مَلار

– **ڇَڪَ آچڻ**: [اصطلاح] سوداءِ ٿيڻ، دل تي ڪو خيال اچڻ
* [س/ات]

• **ڇڪَ ۾ ڇڪُون:** [ا - مث] نڪَ مان زور سان هوا نڪرڻ جي حالت، نڇ

– **ڇڪَ مُنجهڻُ:** [اصطلاح] نڇ نہ اچڻ

* تڪليف ۾ هوڻ

• **ڇڪَ ۽ ڇڪُون:** [ا - مث] ڪشش

* تانگهہ، اُڪِير، اُڪند، سِڪَ، يادگيري
* گهر، طلب، ضرورت
* ڇڪِي، تاڻ، زور، ٺڪ
* ڪَٽَ جي واڻ وغيره کي ڏنل ڇڪِي
* تيڪ (پاڻيءَ جي)
* [مصدر ڇڪڻ > اسم ڇڪ]
* خاندان جي ڪنهن وڏي سان (ڏاڏڪ يا نانڪ مان) ملندڙ جلندڙ عادت

'هن ڳالهہ ۾ ڪنهن سان ڇڪَ ڪئي اٿئي' (جملو)

* هڪ دفعو ڇڪايل شراب
* مَنڊيءَ ۾ پِيَل نوڙي، نيٽو
* پَڪڙ، گرفت
* جذبو

– **ڇڪائڻُ:** [مصدر 'ڇڪڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڇڪَ ڏيارڻ، تاڻائڻ

* وَٽڻ (پاڻي يا بجلي جو ڪنيڪشن)
* گهرڻ (سگ)
* ٻڌرائڻ، جيل ڏانهن اُماڻڻ
* گهلائڻ (ڪورٽ ۾)
* وَٺڻ (حق)
* دعويٰ جمائڻ
* [ڇڪيس ڇڪيندس ڇڪيل]

– **ڇڪِجڻُ:** [مصدر 'ڇڪڻ' مان فعل مجهول] تاڻجڻ، ڪَشجڻ، اينگهجڻ

* گهلجڻ (ڪورٽ ۾)
* [ڇڪيس ڇڪبس ڇڪيل]

– **ڇڪَ ڇِيڙُ ڪرڻ:** [اصطلاح] ڇڪتاڻ ڪرڻ

* گهِلَ ڪرڻ، اَجائي دير ڪرڻ
* تڪليف ڏيڻ

– **ڇڪ ڇڪان:** [ا - مث] گهِل گهلان، وٺ پڪڙ، نفسانفسي، هَل هَلان، مسلسل پنڌ يا ڪم ڪرڻ جي حالت

– **ڇڪ ڇڪان لائڻ:** [ا - مث] گهِل گهلان ڪرڻ، وٺ پڪڙ ڪرڻ، هَلهَلان ڪرڻ، مسلسل پنڌ يا ڪم ڪرڻ

– **ڇڪَ ڇڪاڻُ:** [ا - مث] ڇڪتاڻ، گهِلَ، گِينڊاڙ

* ڪشمڪش
* ڪَچ ٻَڇڻي، پنهنجي ضد تي اڙيو رهڻ جي حالت

– **ڇڪِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڇڪَ ڏيڻ

* زور سان پاڻ ڏانهن آڻڻ
* تاڻڻ، ڪشڻ
* ڌوهڻ، گهلڻ
* لَلڪارڻ (مقابلي يا پلاند لاءِ)
* ويجهو آڻڻ
* گهرڻ (سگ)
* طلبڻ (حق)
* تقاضا ڪرڻ
* پيئڻ (بيڙي، چلم وغيره)
* اِينگهائڻ
* [مص] ڇڪڻ
* [امر] ڇڪ
* [مضارع] ڇڪيان (ج) ڇڪيُون، ڇڪِين (ج) ڇڪيو، ڇڪي (ج) ڇڪِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇڪي ٿو (ج) ڇڪِين ٿا
* [حال مث] ڇڪي ٿي (ج) ڇڪِين ٿيون
* [ماضي] ڇڪيو (ج) ڇڪيا
* [ماضي مث] ڇڪِي (ج) ڇڪِيُون
* [مستقبل] ڇڪيندو (ج) ڇڪيندا
* [مستقبل مث] ڇڪيندي (ج) ڇڪينديُون
* [اسم مفعول] ڇڪيلُ

• **ڇَڪاڇَڪ**: [ظرف] ڪناتار، ٽمٽار، پرپور، ڪَڇاڪَڇ

– **ڇَڪا ڇَڪ ڪرڻ**: [اصطلاح] چڱيءَ طرح سان ڀرڻ، ڪناتار ڀرڻ، ٽمٽار ڪرڻ، ڇڪار ڪرڻ

* ڏِڙُ ڪرڻ

• **ڇڪتاڻ**: [ا - مث] ڇڪ ڇِڪان، ڳِهل، ڳِينداڙ، رَڳِڙو، معاملو نفسانفسِي، ڪشمڪش

* تقاضا، طلب

* ڪشمڪش

* ڪج بحثي، اَجائي ضد تي اَٽل رهڻ

* [ڇڪڻ> ڇڪ + تاڻڻ> تاڻ]

– **ڇڪتاڻ ڪرڻ**: [اصطلاح] ڇِڪ ڇِڪان ڪرڻ، ڳِهل ڪرڻ

* سَختِيءَ سان گهر ڪرڻ، ڏَنڊَ ڇَڪ ڏيڻ

• **ڇَڪَ پِڙن**: [محاورو] ڏاري جو ڇَڪو (ڇهه داڻا) يا پڙن (هڪ داڻو). چوپڙ يا ڏاري راند ۾ ڪنهن ڏر جي راند جي اُها حالت، جنهن ۾ ڇڪو پوڻ سان راند اڃا به هلي سگهي ٿي ۽ پڙن جي داءُ پوڻ سان راند ختم ٿي وڃي، آخرين داءُ پڄاڙي (راند جي)

* اَنتها (ڪنهن ڪم جي)

* پوِيان پساهَ

* باقي ٿوري وقت تي

– **ڇَڪَ پِڙن تي اَچي بيهڻ**: [اصطلاح] راند جو نبرڻ، راند (چوپڙ جو) آخرين داءُ تي هئڻ

* ڪنهن به شيءِ جو خاتمو ٿيڻ، پڄاڙي ٿيڻ

* مَرڻ جي ڪنڌِيءَ تي هئڻ

– **ڇَڪَ پِڙن تي هئڻ**: [اصطلاح] ڇَڪَ پڙن تي اچي بيهڻ

* مرڻَ جي ڪنڌيءَ تي هئڻ، تمام جلدي ختم ٿي وڃڻ واري حالت ۾ هئڻ

• **ڇَڪِجڻُ**: [مصدر 'ڇَڪِڻ' مان فعل مجهول] سِڪو ٿَهَڻ

* [ڇَڪيو، ڇَڪبو، ڇَڪيل]

• **ڇَڪڙُ ج ڇَڪڙَ**: [صفت] اهو ماڻهو جنهن کي هٿ ۾ ڇهه آڱريون هجن، ڇاڳو

* [س/ٿ]

• **ڇِڪِڙُ ج ڇِڪِڙَ**: [صفت] ڇِڪِيندڙ

* زورِيءَ ڪَسِيندڙ، ڇِنندڙ

* ڇِڪِيءَ وارو (مريض)

• **ڇِڪَ رَسِ**: [ا - مث] دريائي ٻيڙيءَ جي ڇِڪڻ لاءِ رَسو، لانهَ

• **ڇَڪِڙو ج ڇَڪِڙا**: [ا - مذ] بيل گاڏيءَ جو هڪ قسم (جنهن کي چار ڦيٿا هجن، مٿان ۽ پاسن کان بند ٿيل هجي، سواريءَ جي ڪم اچي)، هڪ قِسم جي ڍَڪ واري بيل گاڏي

* ريلَ گاڏِيءَ جو ننڍو گاڏو

* [سن: شڪٽڪه]

• **ڇَڪِڙي ج ڇَڪِڙِيُون**: [ا - مث] گاڏِيءَ جو هڪ قِسم

* اَجائِي ميارَ رکڻ

* چوِپڙ راند جو هڪ داءُ

* ڇهن داڻن وارو پتو، ڇَڪَ

• **ڇَڪَن**: [صفت] موهت، عاشق، فريفتہ، شيدا، مفتون

* مَدهوش، اَلهَوٽ، نَشي ۾ غَلطان

– **ڇَڪڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڇَڪَن ٿيڻ، عاشق ٿيڻ، شيدا ٿيڻ

* [ڇَڪيس ڇَڪيا، ڇَڪِي، ڇَڪِيُون، ڇَڪندس ڇَڪندا، ڇَڪندِي، ڇَڪندِيُون، ڇَڪيل]

• **ڇَڪُنڊو ج ڇَڪُنڊا**: [ا - مذ] ڇَهَن ڪنڊن واري شَڪلِ

* [صفت] ڇَهَن ڪنڊن وارو

* [سن: ششٽ + ڪوڻِه]

• **ڇِڪڻ**: [ا - مث] رَسو (جيڪو ھنڊِيڙي کي ڦيرائڻ لاءِ ڪم اچي)، وَڏي، نيٽو

* [س/ل]

* اَڪَ جي پُورن پنن کي باهِ تي سيڪي، انهن مان ڪڍيل رَس (جيڪا ننڍڙي ٻارَ کي سَٽَ جي سَوڙَ ڪرڻ لاءِ ٻارَ جي نڪَ ۾ وجهندا آهن)

* ٻُوٽِيءَ جو هڪ قِسم (جنهن کي هڪڙي ڇانئِي ٿلهي وانگر ڪم آڻبي ۽ ڳهاٽي بلغم کي ڇڪن/نڪ رستي ٻاهر ڪڍي ۽ مٽي جي سور کي فائدو ڪري)، نَڪَ ڇِڪِٽي

– **ڇِڪِٽِي ج ڇِڪِٽِيُون**: [ا - مث] پڇَڻ ۾ ڪم ايندڙ هڪ رَسِي (جنهن سان پيٽيءَ جي ٻڪي کي ڇڪي ٻڌجي)، پڇارن جو هڪ اوزار

• **ڇَڪو ج ڇَڪا:** [صفت] هڪ عدد جو نالو، ڇهه، پنج وڌو هڪ (6)
* [سن: ششٺ = ڇهه]
* [ا - مذ] چوپڙ راند جو هڪ داءُ
* ڪرڪيٽ راند جو هڪ داءُ (جنهن ۾ بئٽنگ ڪرڻ واري رانديگر طرفان بالَ کي ڌڪ هڻي ميدان جي مقرر حدَ کان ٻاهر ڀيجڻ تي بيٽنگ ڪرڻ واري ٽيم جي رنسن ۾ هڪدم ڇهن رنسن جو اضافو ٿي ويندو آهي)، ڇهه رنسون، Six Runs
* هَڏِي
* پٿَر وغيره مان ٺهيل ڇهن پاسن وارو ننڍڙو مڪعب (جنهن تي هڪ کان ڇهن تائين ٽُبڪن جي صورت ۾ نشان ٺهيل هجن. چوپڙ راند يا جوا ۾ داءُ هڻڻ جي ڪم ايمي)
* ڍارو، ڪٽو (قُرعه)

– **ڇَڪائي:** [صفت - مذ] ڇَڪا هڻندڙ، جُواري

– **ڇَڪو پنجو ڪرڻ:** [اصطلاح] ٺڳِ نَگِي ڪرڻ، اَنڪلَ سَنڪل ڪرڻ، دولاب ڪرڻ، ٺڳِي ڪرڻ

– **ڇَڪو لڳڻ:** [اصطلاح] فائدو حاصل ٿيڻ، ڀاڳ کلڻ، پنجئي آڱريون گيهه ۾ ٻوڙڻ

– **ڇَڪو هڻڻ:** [اصطلاح] ڍارو هڻڻ
* جوا ڪرڻ
* ڇَهه (6) رَنسون ٺاهڻ
* چالاڪيءَ سان فائدو حاصل ڪرڻ

• **ڇڪو ج ڇڪا:** [ا - مذ] نوڙين مان ٺهيل گول سينهوڙي (جيڪا ڪن يا ڇِٽن نوڙين ۾ ٻڌل هوندي آهي ۽ ساهميءَ جي ٻڙ وانگر ڇِتِ يا ڪِهِين سڪائڻ واريءَ تارَ ۾ ٽنگي، اُن ۾ ڪاڌي جون شيون حفاظت سان رکي سگهبيون آهن. جيئن ماڪوڙين يا ٻلين وغيره جي نقصان کان محفوظ رهن). اُچِٽ
* آونگ، نوڙين مان ٺهيل ڄاريدار ڳوٿري (جيڪا ڳاهَ وقت ڍڳن جي ٻوٿ تي ٻڌندا آهن جيئن ڏاندَ اَن نه کائي سگهن)، ٻوٿاڙو
* سِڪي جي مٿان لڳل ٺپو يا نشان، مهر
* سِڪو
* گهوڙي جي هڪ بيماري (جيڪا اکين ٽنگن ۾ ٿئي)

– **ڇڪا ڏِيڻ:** [اصطلاح] ڳاهه وقت ڏاندن جي ٻوٿن تي ٻوٿاڙا چاڙهڻ

– **ڇڪائي ج ڇڪائي:** [صفت - مذ] ڇِڪا ٺاهيندڙ، ڇِڪن وارو

– **ڇڪو ڇُڙڻ:** [اصطلاح] آزاد ٿيڻ، ڇڙواڳ ٿيڻ، پابندي لَهڻ

– **ڇڪو لَهڻُ:** [اصطلاح] وات کُلڻ، گهٽي ٻَڪ ڪرڻ، گهٽو ڳالهائڻ

– **ڇڪي تي ڳُڙي رَکڻ:** [اصطلاح] وڏائي ڪرڻ، ٽيڙي ڪرڻ، پاڻ کي ڪجهه سمجهڻ، مغروري ڏيکارڻ، آڪڙ ڪرڻ
* وَسَ ۾ هوندي به ڪمَ کان لُهرائڻ، نابري وارڻ

• **ڇَڪِي ج ڇَڪِيُون:** [ا - مث] تاسَ ۾ ڇَهَن اَنڪن وارو پتو
* [سن: ششٺ = ڇهه]
* [صفت] حيران، پريشان
* مستاني، متوالي

'ڇِڪِي جوليءَ ۾ گهڙي، ڇِڪي جي وِڙاهَه' (شاهه)

* دريائِي ٻيڙِيءَ جي ٿلهيءَ کي قابو ڪرڻ جو رَسو

• **ڇڪِي:** [ا - مث] هڪ قسم جي بيماري (ڪنهن ڳري بار کڻڻ يا ٽپ وغيره ڏيڻ سبب ڇيلهه ۾ سَٽَ پوڻ جي بيماري)، ناف جي بيماري، ڇيلهه جو سور
* ڪچو بار ڪرڻ جي زناني بيماري
* [س/ات]
* مَلهَه جو هڪ اَنگ (جنهن ۾ هڪ ملهه ٻئي ملهَه جي ٽنگُن ۾ ڳوڏو ڏيئي، ملين جي زور تي مٿي اُڇلي)

– **ڇڪِي اَچڻ:** [اصطلاح] ڪچو بار ڪِرڻ
* سَٽَ اچڻ
* ڇيلهه ۾ سور پوڻ

– **ڇڪِيءَ تي ڪَٽَڻ:** [اصطلاح] مَلهَه ۾ هڪ داءُ وڙهڻ (جنهن ۾ مخالف ملهه جي ٽنگن وچان ڳوڏو ڏيئي ملين جي زور تي مٿي ڪڍي اُڇلجي)

– **ڇڪِي پَٽَڻُ/ ڪَٽَڻ:** [اصطلاح] مَلهَه ۾ ڇِڪيءَ جو وارو ڪيڻ

– **ڇڪي پوڻ:** [اصطلاح] ڪنهن ڳَري بار وغيره کڻڻ ڪري چيلهه ۾ سٽ پوڻ

❊ ناف (ڌُنُ) ٿورو سرڪي وڃڻ

❊ چيلهه ۾ سور پوڻ (ڳھو بار کڻڻ سبب)

• **ڇڪي ج ڇڪيون:** [ا-مث] ڇڪ، تاڻ، اوچتي ڇڪ، ٻوهه، سٽ

❊ ڇپي (انعام يا الفؤ وغيره کي)

❊ نقصان

❊ دريائي ٻيڙيءَ جي سِڙهه کي ڇڪي، آڏ سان ٻڌڻ جي رسي

❊ ڳهر، طلبَ

'ڇڪيءِ ڇنائين، ٻنڌ مڙوئي ٻپ جو' (شاهه)

– **ڇڪي اَچڻ:** [اصطلاح] ڇڪ اَچڻ، ڇپي اچڻ

❊ نقصان پوڻ

❊ گھرج ٿيڻ (قرض جي)

❊ گھٽو کاپو ٿيڻ

– **ڇڪي پَڙڻ:** [اصطلاح] نقصان پهچائڻ

❊ [س/ات]

– **ڇڪي ڏيڻ:** [اصطلاح] ڇڪ ڏيڻ، سٽ ڏيڻ

❊ ڳهر ڪرڻ

❊ زور سان ڇڪي ٻڌڻ

– **ڇڪيون پائي وَٺڻ:** [اصطلاح] زوريءَ کسي وَٺڻ

• **ڇڪياري ج ڇڪيارِيُون:** [صفت] جنهن تي ڇڪتاڻ ڪجي

❊ [ڇڪ + ياري < واري]

'اَجاري پيشندي، ڇڪياري ڪين پيشندي'

• **ڇَڪيو:** [صفت] مڙيو، چونڪيو

• **ڇَڪيوڙو:** [ا-مذ] ٻئي جو زور، ٽيڪ

❊ هِمَتَ، مڙسِي

• **ڇَڳو ج ڇَڳا:** [صفت-مذ] ڇهه ڏندو (جانور)

❊ ڇهن سالن جي ڄمار جو (وهٽ)

❊ مچڳو

❊ [س/ٿ]

• **ڇُڳو ج ڇُڳا:** [ا-مذ] طُرو (پٽڪي جو)، ڇيڙو

❊ [س/ٿ]

• **ڇُڳاٺي:** [ا-خاص] هندن جي هڪ ڪٽنب جو نالو

• **ڇَڳَرُ:** [ا-مذ] بَدَنَ جي لَڙڪيل چمڙي (پيريءَ سبب)

❊ [س/ل]

– **ڇَڳَر لاڙڻ:** [اصطلاح] ڳئون، مينهن وغيره جو اوهه لاڙڻ

• **ڇِڳو ج ڇِڳا:** [صفت-مذ] ڇِڳل، ڏار ٿيل، جدا

❊ ٽٽل، ڦاٽل

❊ ڇَهه ڏَندو (جانور)

❊ ڇهَن سالن جي ڄمار جو جانور

❊ اهو ماڻهو جنهن جي هٿ يا پير ۾ ڇهه آڱريون هجن، ڇاڳو

❊ [مث: ڇِڳي ج ڇِڳيون]

• **ڇُڳو ج ڇُڳا:** [ا-مذ] ميوي جو مُڇو (خصوصاً انگور ٻاڪ وغيره جو)

❊ ڌارين يا گلن جو جهڳٽو

❊ چاٻين جو ڇلو

❊ چونڊو (وارن جو)

❊ ويڙهو (سٽَ جو)

❊ موڙ، چٽ

– **ڇُڳارو/ ڇُڳاٺون:** [صفت] ڇُڳن وارو

❊ ڇِٽَ وارو

• **ڇُڳي:** [ا-مث] زناني ڪپڙي جو هڪ قِسم، سُوسِي، (ترُ ڳاڙهو جدا جدا رنگن جا سنها ليڪا، منجهانئس سلوارون ٺاهين)

• **ڇُڳيرُ ج ڇُڳيرَ:** [صفت] ڇُڳي وارو، ڇُڳِن وارو

❊ موڙ وارو

❊ طُري وارو، ڪلنگي دار

❊ پهلوان، جوڌو

'ڇاڇر ڇڳيرن، گهور نه ايي گهاتوئين' (شاهه ڪريم)

❊ ڏکل، پسنديده

❊ سردار، اڳواڻ

• **ڇُڳيري:** [ا-مث] سَرِنهَه جو هڪ قسم

• **ڇَلَ:** [صفت] گهڻو ججهو بي انداز

❊ [س/ل]

• **چَلَ/ڇَلِ ج ڇَلُون/ ڇَلِيُون:** [ا-مث] لشڪر، فوج، سپاھ

* ھَٽَ مان پاڻي ڪيڻ لاءِ نڪريا ٿين جو هڪ ٺانءُ، ڪنجي، مَگَ
* تڪڙي دوڙ
* لَوهَ

• **ڇَلِ:** [ا - مث] ڪَٽڪَ/ساڙين جي وَلِ جو ٿورو ٿورو حصو (جيڪر ڳاھ ڳاهڻ مهل ڏاندن جي پيرن هيٺان ڏهندا آهن)

* [س/ات]

– **ڇَلِ وِڄهڻ:** [اصطلاح] ڳاھ ڳاهڻ مهل ڏاندن جي پيرن هيٺان وَلِ وجهڻ

• **ڇَلُ ج ڇَلَ:** [ا- مذ] مَڪَرُ، ڍونگ

* نَڳي، دولاب
* [سن: چلھ يا چلر]
* سٽُو، ڍِڳَ، ڌَڙو
* [س/ڪوھ]

– **ڇَلِ ڇِدرُ:** [ا- مذ] نَڳي، مڪر، فريب

* اٽڪلَ، ٽَلَ

– **ڇَلُ ڪرڻ:** [اصطلاح] دولاب ڪرڻ، نَڳڻ

* رَسَڻ

• **ڇَلَ:** [ا - مث] کَلَ

* چوڙو، چوڙي (پهڙجي)
* سنهون پردو
* [سن: شلڪھ]
* ڏاڙهونءَ جون کَلون (جيڪي رنگ طور ڪم اچن)
* ٿورو ذرو
* زيور، ڳهه
* ڇِلڻَ جي حالت
* تڪليف، عذاب
* [س/ات]

– **ڇلائڻُ:** [مصدر 'ڇلڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] رَندي يا کهاڙيءَ سان ڪاٺيءَ جا چوڙا لهرائي سنڌو ڪرائڻ، ترائڻ

* ڳَنيءَ يا ڳَريءَ جي کَلَ لاهرائڻ
* [س/ٿ]
* پوکَ کي پاڻي ڏيڻ لاءِ کسيءَ يا اَڏَ کي کيرائڻ
* ڪَڪَ وغيره کيرائي صاف ڪرائڻ
* [ڇليس ڇليندس ڇليل]

– **ڇِلَ مارَ:** [ا - مث] مارَ موچڙن هلڪي سيڪت

– **ڇِلِڻُ:** [مص - فعل متعدي] چوڙا لاهڻ (وڻ جا)

* ڏَمَرڻ (ڪاٺي)، رندو هڻڻ
* کَلِ لاهڻ، کَلِڻُ
* چلر لاهڻ (مڇي وغيره جا)
* گهڙڻ، تَراشِڻ (پڻ قلم وغيره)
* ڇِتِڙڻ، تهه لاهڻ
* رَهِڙڻ (بدن)
* پرچڻ، ٿمتار ٿيڻ، ڪناتار ٿيڻ
* [س/ل]
* [مص] ڇلڻ
* [امر] ڇِلِ
* [مضارع] ڇليان (ج) ڇليُون، ڇلين (ج) ڇليو، ڇلي (ج) ڇلين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇلي ٿو (ج) ڇلين ٿا
* [حال مث] ڇلي ٿي (ج) ڇلين ٿيون
* [ماضي] ڇليو (ج) ڇليا
* [ماضي مث] ڇلي (ج) ڇليُون
* [مستقبل] ڇليندو (ج) ڇليندا
* [مستقبل مث] ڇليندي (ج) ڇليندِيُون
* [اسم مفعول] ڇليل

• **ڇِلُ:** [ا - مذ] کَلَ

* چوڙو
* [اصطلاحا] ڪل جهڙو زيور
* ذرو

– ڇلُ بہ نہ ڏيڻ: [اصطلاح] ذرو بہ نہ ڏيڻ
– ڇلُ پٽُ: [ا - مذ] گهہ ڳنو
* سامان سڙو
– ڇلُ پٽُ پائڻ: [اصطلاح] گهہ ڳنو پائڻ
– ڇلُ پٽُ گڏُ ڪرڻ: [اصطلاح] سنهي ٿلهي شيءِ گڏ ڪرڻ
(خاص ڪري نياڻيءَ جي ڏاج لاءِ)، گهہ ڳنو جوڙائي رکڻ
• ڇُلَ ج ڇُلُون: [ا - مث] هَلِڻي، پنڌُ
* جنبش
* [مصدر 'ڇلڻ' - هلڻ، سن: اُڇلڻ، ڇل]
* رولڙو، تڪليف
* ڪم جي گهڻائي
* [س/ات]
* ٽپو، ڊوڙَ، اُڇلَ
'واهيري جي ويس ڇلُون ڪريان ڇهرين' (شاهہ)
* [مصدر 'ڇلڻ' مان امر] هَل
'ٽانڪي ڳوري ڇل لاڙائو سيج ڏيو' (شاهہ ڪريم)
– ڇُلائِڻُ: [مصدر 'ڇلڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] هَلائڻ
* رلائڻ
* لوڏائڻ، ڇلڪائڻ
* [ڇلايو ڇلائيندو ڇلايل]
– ڇُلُون ڪرڻ: [اصطلاح] ٽپ ڏيڻ، اُڇلُون ڏيڻ
* ڊوڙڻ
* خوشيءَ ۾ ٽينگ ٽپا ڏيڻ، جهوٽون هڻڻ
'واهيري جي ويس ڇلُون ڪريان ڇهرين' (شاهہ)
• ڇُلَ پُلَ: [ا - مث] بيقراري، تِلان وِلان، لَڇَ پڇَ، هوراڪورا
– ڇُلَ پُلَ لڳڻ: [اصطلاح] بيقراري لڳڻ، آنڌ مانڌ ٿيڻ
• ڇَلا ڇَل: [ا - مث] ٻُوندَ وسڻ جو آواز، ٻُوندا باري، ڇَم ڇَم
'ڇمن ڇالئون ڇلو ڇيها، ڇلاڇل ٻُونڌ ڏي ڇلڪا' (احمد ملاح)
• ڇَلارُ ج ڇَلارَ: [صفت] هٿ جو ڇُوٽ، سَخي
• ڇَلالِي ج ڇَلالِيُون: [ا - مث] ڇِبي، ڇَلِي
* [س/ڪوهہ]
• ڇَلان: [ا - مث] ڪَڇيءَ جون ڇلڪون

• ڇلانبِرو: [ا - مذ] هڪ قسم جي وَلِ (مينهن جي مند ۾ ٿئي)
* [س/ٿ]
• ڇَلانگ ج ڇَلانگُون: [ا - مث] اُڇانگ، ڇال، ٽپو
• ڇلٽو ج ڇلٽا: [ا - مذ] ڪَلَ
* ڇوڏو
* ڇلرُ (ڇيڇي وغيره جو)
• ڇلرُ ج ڇلرَ: [ا - مذ] مَڇِيءَ جو ڇلٽو، ڇلڙ
* مانيءَ جو پڙُ
* هَلڪو ڳهَہ
* چوپائي جا وَڏيل ڏَند
* [س/ل]
• ڇَلَرُ ج ڇَلَرَ: [صفت] تمام ٿلهو ڦيڦو
* [س/ات]
• ڇلڙُ ج ڇلڙُ: [ا - مذ] مَڇِيءَ جو ڇلٽو، ڇلڙ
* مانيءَ جو پڙُ
* هَلڪو ڳهَہ
* چوپائي جا وَڏيل ڏَند
* [س/ل]
– ڇلڙُ ڇوڏو: [محاورو] ڳهَہ ڳٿو
* شاديءَ وغيره ۾ ڪم ايندڙ سنهي ٿلهي شيءِ
• ڇَلَڪَ: [ا - مذ] پاڻيءَ جي لَپَ
* [س/ات]
• ڇَلِڪَ: [ا - مث] ڇميَل رَتُ جو ڍِڳ (جيڪو رات يا نڪ مان نڪري)
* [س/ٿ]
• ڇلِڪِ: [ا - مث] ڇِرڪُ
* [س/ٿ]
• ڇَلڪڻِ: [صفت] بَدچال ۽ گَندلِي عورت
* [س/ٿ]
• ڇُلِڪڻُ: [مص - فعل لازمي] پاڻيءَ جو ڪنهن ٿانءَ ۾ لوڏا کائڻ،
ڇاڇولجڻ، ڇُلَڻ
* لنڌَڻ (ڇاتي، ڦَڻ)
* [ڇلڪيو ڇلڪيا، ڇلڪِي، ڇلڪِيُون، ڇلڪندو ڇلڪندا،
ڇلڪندِي، ڇلڪندِيُون، ڇلڪيل]

– **ڇُلڪائڻُ**: [مص -فعل متعدي] ڇاڇولڻ. لوڏڻ (ڀرپل ٿانءَ کي)
* آگهارڻ. آڇلائڻ
* لوڏائڻ (ڇاڻي، ڦڻ)
* [مص] ڇلڪائڻ
* [امر] ڇلڪاءِ
* [مضارع] ڇلڪايان (ج) ڇلڪايون. ڇلڪائين (ج) ڇلڪايو. ڇلڪائي (ج) ڇلڪائين
* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇلڪائي ٿو (ج) ڇلڪائين ٿا
* [حال مث] ڇلڪائي ٿي (ج) ڇلڪائين ٿيون
* [ماضي] ڇلڪايو (ج) ڇلڪايا
* [ماضي مث] ڇلڪائي (ج) ڇلڪايون
* [مستقبل] ڇلڪائيندو (ج) ڇلڪائيندا
* [مستقبل مث] ڇلڪائيندي (ج) ڇلڪائينديون
* [اسم مفعول] ڇلڪايل

– **ڇُلڪو ج ڇُلڪا**: [ا - مذ] پاڻيءَ سان ڀرپل ٿانءَ کي لوڏڻ ڇاڇولڻ
* پاڻيءَ جي ڇلڪڻ جو آواز
* ڇُڪو، لَپَ
* [س/ات]

– **ڇُلڪِي ج ڇُلڪِيون**: [ا - مث] ڇولي، لهر، ڇاڇول

• **ڇِلڪو**: [ا - مذ] وسڪارو (مينهن جو)، ڇڇڪو
* جهوٽو (واءَ جو)
* اُڌمو
* ڇاڇول. لوڏو (پاڻيءَ جو)
* لالچ، رشوت
* [س/ات]

• **ڇِلڪو ج ڇِلڪا**: [ا - مذ] مڇيءَ جو ڇلر
* ڇوڏو، کَلَ (سخت ميوي جي)

– **ڇِلڪا چڙهڻ**: [اصطلاح] ڇلر چڙهڻ. تهه چڙهڻ

• **ڇُلڪِي ج ڇُلڪِيون**: [ا - مث] ٽولي، ماڻهن جو ميڙاڪو، ڇُلنگي
* مينهن جو وسڪارو، ڇلڪو

• **ڇِلگِري**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* مري بلوچن جو هڪ قبيلو

• **ڇِلَ مردو ج ڇِلَ مردا**: [ا - مذ] گهوڙي جو هڪ سنج، هني ۾ پرت ڀريل چمڙو
* [س/ٽ]

• **ڇُلَنگَ**: [ا - مذ] مينهن جو ڇنڪارو

• **ڇُلَنگارُ**: [صفت] ڇڙواڳ، ري ڌڻيءَ، رولُو (چوپايو مال)، نڌڻڪو
* [س/ل]

• **ڇُلِنگڙو ج ڇُلِنگڙا**: [ا - مذ] ڳانگٽ، جهينگو، هڪ قسم جي ننڍي مڇي
* [س/ل]

• **ڇُلَنگِي ج ڇُلَنگِيون**: [ا - مث] ٽن چئن ماڻهن جي ٽولي، ٽولو، ننڍو گروهه
* ڇُڪو
* [س/ل]

– **ڇُلَنگِيُون ٿيڻ**: [اصطلاح] ٽوليون ٿيڻ. ورڇجي وڃڻ

• **ڇَلَڻُ**: [مص - فعل متعدي] ٽَڪڻ. دولاب ڪرڻ
* پنيلائڻ، هرڪائڻ
* [مص] ڇلَڻ
* [امر] ڇَلِ
* [ڇليو ڇليندو ڇليل]

• **ڇُلَڻُ**: [مص - فعل لازمي] پاڻيءَ جو لُڏڻ، ڇوليون هڻڻ، ڇلڪڻ، ڇاڇولجڻ، ڪنارن تان اُٿلڻ (پاڻي)
* ٽلڪڻ (پاڻيءَ ۾)
* رلڻ، ٽولاڪا کائڻ، دربدر ٿيڻ
* هلڻ، هلاڪ ٿيڻ (پند ۾)
* ظاهر ڪرڻ (راز)
* چوڻ، ڳالهائڻ
* زور سان وڏڻ، همت حوصلي سان هلڻ
* گهڙڻ
* [ڇليو ڇليا، ڇلي ڇليون، ڇلندو ڇلندا، ڇلندي ڇلنديون، ڇليل]

• چِلِٺو ج چِلِٺا: [ا - مذ] ڦَلِٺو، چِلِٺو، ڦُلُٺوڪِٺو
* [س/ل]
• چُلِٺو ج چُلِٺا: [ا -مذ] باهِه ۾ سڙڻ ڪري چمڙيءَ تي ٿيل ڦوڦينڊو، ڦلٺو، ڦَلوڪِٺو
• چَلو ج چَلا: [ا - مذ] ڳهه جو هڪ قسم، چانديءَ يا ٽامي وغيره جي تار جو چلو (جيڪو هٿ جي آڱر ۾ پائجي)
* ستار وڄائڻ جي زبان
* لوڪ گيت جو هڪ قسم
* لوڪ ادب جي هڪ صنف
– چَلا ڪرڻ: [اصطلاح] ڏونڪا ڪيپي ڳول چَلن جي صورت ۾ آڻڻ (ڪچيءَ جي آبادگارن جي اصطلاح ۾)
* [س/ات]
– چَلو مُنڊِي پائڻ: [اصطلاح] زيور پائڻ، هار سينگار ڪرڻ
– چَلو مُنڊِي لاهي ويهڻ: [اصطلاح] سڀ آسرا لاهي ويهڻ، بي اونو ٿي ويهڻ
* عِدَتَ ۾ ويهڻ (مڙس مرڻ بعد زال جو)
* [س/ات]
• چِلو ج چِلا: [ا - مذ] پَرهيزَ ڪِري
* [ف: چِلہ]
* بارَ ڄمڻ يا ماتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ مريض کي ٻين ماڻهن سان ملڻ کان پرهيز ڪرڻ جي حالت (ويم جي حالت ۾ ناپاڪ يا بيمار ماڻهوءَ جو اثر عورت تي پوندو آهي ۽ ماتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ اها بيماري ٻين کي وچڙندي آهي. عموماً ٻارهن ڏينهن چلي جو مُندو آهي)
– چِلو چاڙهڻ: [اصطلاح] چِلو ڏوڻڻ، مٽي تي پاڻي وجهڻ
* [س/ڪوهه]
– چِلو ڏوڻڻ: [اصطلاح] بيماريءَ مان اُٿڻ
* مٽي تي پاڻي وجهڻ (بيماريءَ بعد)، ڀيريون پيرو وهنجڻ (شديد بيماريءَ بعد)
* [س/ڪوهه]
– چِلو ڪڍڻ: [اصطلاح] بيماريءَ ۾ رَڪَ ڪرڻ
* چاليهو ڪڍڻ
* [س/ٿ]

– چِلو ڪرڻ: [اصطلاح] بيمار جي رک ڪرڻ
* مريض کي هڪ ڪوٺيءَ ۾ سمهاري ٻاهر نڪرڻ نه ڏيڻ ۽ نه ڌارين سان ملڻ ڏيڻ
– چِلي ۾ ويهڻ: [اصطلاح] بيماريءَ جي حالت ۾ پرهيز ۾ ويهڻ
• چِلو دِرُون: [ا - مذ] جانور جو هڪ قسم (قد ڪتي جيڏو، منهن اُبلقي رنگ، ان تي ليڪا اڇا، ڪارا ۽ ڪن جي ڪل به ابلقي ٿئي، ان جو گوشت جلندر ۽ جذام جي بيماريءَ کي فائدو ڪري)
• چِلوڙ ج چِلوڙ: [صفت] جنهن جا وار چلاوان هجن، گهنڊيدار وارن وارو
* سهڻو محبوب
• چِلوري ج چِلوريُون: [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قسم
* چِلي
* چلڪو
• چِلُونگڙي ج چِلُونگڙيُون: [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قسم
• چِلهَ: [ا - مث] چِلَ
* تڪليف، عذاب
* [س/ات]
– چِلهَ ڪرڻ: [اصطلاح] چِلَ ڪرڻ، چلڻ
– چِلهَ ۾ هُجَڻ: [اصطلاح] وڏي تڪليف ۾ هجڻ
* گهڻي ڪم ۾ مشغول هجڻ
• چِلهوري: [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻلي جهڙي ۽ مٽي ٻاٽيءَ جي ٿئي)، چلوري
• چِلِي ج چِلِيُون: [ا -مث] ڦيش (ٻيس) مان نهيل هڪ قسم جي ٽوڪري (جنهن جو منهن ويڪرو ٿئي ۽ هيٺيان پڙ ٿئي)، ڇٻي
* مڇيءَ جو هڪ قسم (اهو جهڙي رنگ ايس ٻنا چلَ ڪلين وٽان ڪنبل قد جهه ست انچ ميلي ٻاٽيءَ جي مڇي)
* ڪَنَ جي والين کي مضبوط رکڻ واري هڪ والي
• چِليرُ حُمر: [ا - مذ] قريب، لاڳاپي دار، مِٽ، مائٽ، عزيز
• چِمُ ج چِمَ: [ا - مذ] اک، چشم، عين
* [س/ڪوهه]
* چِمڪو (گهنگهرن جو)
* برف ڪرڻ جو غبارُ

– **ڇمُ ڀڏَڻ:** [اصطلاح] ناچ ۾ گھنگھرن ٻڌل پيرُ واري تي ڪٽڻ (جيئن تاز تاز ۾ ۽ ڪُرڪُر ۾ ملندو آهي)

* [س/ڪوهر]

• **ڇماسِي ج ڇماسِيُون:** [ا - مث] ڇهَن مهينن جو عرصو

* هِڪَ رَسم. جيڪا ڪنهن فوتيءَ جي وفات کان پوءِ ڇهين مهيني ادا ڪندا آهن

* [صفت] ڇهن مهينن جي

• **ڇماهِي ج ڇماهِيُون:** [ا - مث] ڇهَہ مهينا. شَشماهِي

* ڇهَن مهينن جو پگھار وغيره

* ڇهَن مَهينن ۾ نِڪرندڙ رِسالو

• **ڇمائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] اُجھائڻ. وِسائڻ

* [سن: شم]

* ٺڏو ڪرڻ. ٺارڻ

'جي ٺَرِتَنُ ٺورِ جٺن. تہ چندي ساڻُ ڇماءِ' (شاهہ)

* سانتِ ڪرائڻ

* [مص] ڇمائڻ

* [امر] ڇماءِ

* [ڇمايو، ڇمائيندو، ڇمايل]

• **ڇمڇرُ:** [ا - مذ] ڪنهن ماڻهوءَ جي وفات کانپوءِ سندس وارث طرفان ٻارهين مهيني ادا ڪيل رَسم. ورسي، ٻارهو

* ڇنڇر (ڏينهن)

• **ڇِمِ ڇِمِ:** [ا - مث] گھنگھرن جو آواز. ڇير جو آواز

* مِينهن وسڻ جو آواز

– **ڇمِ ڇمِ ڪرڻ:** [اصطلاح] گھنگھرا وڄڻ. ڇمڪو ڪرڻ

• **ڇمرُ ج ڇمرَ:** [ا - مذ] جنهڙ. ملهار. آگَر

* اڇا ڪڪر (جيڪي مينهن نہ وسائين). اُڀَون

• **ڇمڪ ج ڇمڪُون:** [ا - مث] سنهڙي ڪاني. ڇهو. لَڪِڻُ. تلهڙُ. قمچي

* وَڻَ جي تازي سنهڙي ٽاري

– **ڇمڪ ڇِلو:** [صفت - مث] سَنهڙي چيلهہ واري (عورت)، عورتَ (جيڪا لوڏَ ۽ نازَسان هلندي هجي)

• **ڇمڪاٽُ ج ڇمڪاٽَ:** [ا - مذ] گھنگھرن جو آواز. ڌاتوءَ جي ڪنهن بہ شيءِ جي وڄڻ جو آواز. ڇڻڪاٽ

– **ڇمڪڻُ/ڇمڪڻ:** [مص - فعل لازمي] وَڄڻ (گھنگھرا وغيره). ڇڻڪو ڪرڻ. ڇَم ڇَم ڪرڻ

* ڌاتوءَ مان ٺهيل ڪنهن شيءِ جو آواز ڪرڻ. آواز ڪرڻ

* گھٽو واءُ لڳڻ

* [س/ل]

* [ڇمڪيو، ڇمڪيا، ڇمڪي، ڇمڪيُون، ڇمڪندو، ڇمڪندا، ڇمڪندِي، ڇمڪنديُون، ڇمڪيل]

– **ڇمڪو ج ڇمڪا:** [ا -مذ] واڄو (گھنگھرن جو). ڇير وغيره جو آواز

* ٽِڪو واءُ

* [س/ل]

• **ڇمڪِٽو ج ڇمڪِٽا:** [ا - مذ] رانديڪي جو هڪ قسم. جِهنجِهٽو

* [س/ات]

• **ڇمڪِٽِي:** [ا - مث] ٻسارڪي وَکَر جو هڪ قسم (هڪ قسم جي وڻ ۽ اُن جي ڦَر جو نالو)

* اَملتاس جي هڪ ڦِري (جيڪا ڇمڪڻ جو آواز ڪندي آهي)

• **ڇمڪولِي:** [ا - مث] هڪ قسم جو ڦَلُ (ناريل جهڙو ٿئي ٿو، ٻيتان اينديُ رَتَ جي بند ڪرڻ لاءِ ٺوٺري ۾ ڪٽي ڪارائيندا آهن ڪچ ۽ ڪانياواڙ ۾ گھڻي ٿئي)

* [س/ل]

• **ڇمڪِي ج ڇمڪِيُون:** [ا - مث] سنهڙو لڪڻ. ڇَمَڪ

* ننڍِي ڪانِي ۽ اُن جي چوٽِيءَ ۾ ٻَڌَل ڏورِ (جيڪا مڇي مارڻ لاءِ ڪم اچي)

• **ڇمڻُ:** [مص - فعل لازمي] ٺڏو ٿيڻ. ٺَرڻ. آٺرڻ

* ٺانيڪو ٿِيڻ

* [س/ات]

* [ڇميو، ڇمندو، ڇميل]

• **ڇميا:** [ا - مث] ڪميا. مهرباني

* [سن]

• **چَنَ ج چَنُون**: [ا - مث] ٽوڙين تي بيٺل ڪڪائين ڇت، ڇپَر
* وڏو چَنو، مَنَهَن
* هيٺاهين زمين (جتي پاڻي گڏ ٿئي ۽ سُڪڻ بعد انهيءَ هنڌ گاهُ ٻُوڙا وغيره پيدا ٿين)
* تانگهو تلاءُ، سِم وغيره جي پاڻيءَ وارو هيٺاهون هَنڌ، ڍَنڍَ
* [س/ل]
* گاهَ ۽ وَڻڪار وارو هنڌ

– **چَنِ ٻڌڻ**: [اصطلاح] چَنو ناهِڻ، مَنَهَن اَڏِڻ

• **چِنَ**: [ا - مث] ڪن، پَلڪ، گهڙي، لحظو

• **چِنُ**: [ا - مذ] بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ نرولهي پوندو آهي)، خَصِيَنِ لَهي پَوَڻَ جي بيماري
* ڀڳ، ٽوٽ
* نقصان
* چِنِي چِڏڻ، ٽوڙ
* [مصدر 'چِنڻ' > چِنُ']

– **چِنَ پَوَڻ**: [اصطلاح] چِنَ جي بيماري ٿيڻ، خَصِيَنِ لَهي پَوَڻَ جي بيماري ٿيڻ
* ڀِڃي پَوَڻ
* نقصان رسڻ

• **چِنالَ ج چِنالُون**: [صفت - مث] ڇڙواڳ، بَدچالِ، چاڏولَ، بَدڪارِ (عورت)، لَچِي، رَنڍِي، ڪَنجِري

• **چِنالو ج چِنالا**: [صفت - مذ] حرامڪار، بَدچال، ڪَنجر، بيغيرت

• **چِنائِڻُ**: [مصدر 'چِنڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ٽوڙائڻ، جدا ڪرائڻ
* [چِنيو چِنندو چِنيل]

– **چِنائي**: [ا - مث] چِنڻ جي مزوري
* جدائي

– **چِنايلُ ج چِنايلَ**: [صفت] ٽوڙايل، ڀَنايل
* جدا ڪرايل

• **چِنبِ**: [ا - مث] هَٿَ سان ڪٽڻ جي حالت، ڪنبِ، ڪنيڻ، مٿي ڪٽڻ جي حالت

– **چِنبِڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڪَنيِڻ، مٿي ڪٽڻ
* [س/ات]
* [مص] چَنبَڻ
* [امر] چَنبِ
* [چَنبيو چَنبِيندو چَنبيل]

– **چَنبِي اَچڻ**: [اصطلاح] ڪَنيي ڪَٽي اَچڻ، زوريءَ ڪٽي اچڻ

• **چِنبِ**: [ا - مث/ مصدر 'چِنبڻ' مان اسم] هڪ دفعو اکين پورڻ ۽ پٽڻ جي حالت
* پيٽ ڪي پهريون ليپو (جنهن ۾ رڱو گارو ٿڦيندا ويندا آهن ۽ مٿان وري راڳي سان پيو سنو هَٿ هڻندا آهن)
* وَٽَن جي تارين مان پَنَ روڙِڻ جي حالت، روڙَ
* پرت جو هڪ قسم

– **چِنبِ ڪرڻ**: [اصطلاح] وَٽَن جِي تارين تان پَنَ روڙِڻ، تارين تان پَنَ پَٽي صاف ڪرڻ

– **چِنبَڻُ**: [مص - فعل متعدي] پورڻ پٽڻ (اکيون)، تِمڪائڻ، ڇَنڊڻ (اکيون)
* گارو هڻڻ، ليپو ڏيڻ، راڳڻ، راڳو ڏيڻ
* ڇينڻ، جهٽڪڻ
* [مص] چِنبَڻ
* [امر] چِنبِ
* [مضارع] چِنبيان (ج) چِنبيُون، چِنبِين (ج) چِنبيو، چِنبي (ج) چِنبِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] چِنبي ٿو (ج) چِنبِين ٿا
* [حال مث] چِنبي ٿي (ج) چِنبِين ٿيون
* [ماضي] چِنبيو (ج) چِنبيا
* [ماضي مث] چِنبي (ج) چِنبيُون
* [مستقبل] چِنبيندو (ج) چِنبيندا
* [مستقبل مث] چِنبيندي (ج) چِنبينديُون
* [اسم مفعول] چِنبيلُ

- **ڇنبُ**: [ا - مذ] تلاءُ
  - ❊ [س/ات]
- **ڇنپَرُ/ڇنپَرُ ج ڇنپَرَ / ڇنپَرَ**: [ا - مذ] اُکِ جو پلڪ، اکين جي پلڪن جا وار، پنجهر، ڀنبڻ
- **ڇنپَڙُ ج ڇنپَڙَ**: [ا - مذ] مڇي مارڻ جي رَڇ جو هڪ حِصو
  - ❊ [س/ل]
- **ڇنپڙي**: [صفت] تمام اُپرو، ڪاٺيءَ جهڙو سنهون
  - ❊ تمام هلڪو
  - ❊ [س/ات]
  - ❊ [ا - مث] ڀنبڻي
- **ڇَنيڪي ج ڇَنيڪيُون**: [ا - مث] ڪاٺيءَ جو سنهون ٽڪر، ڇيڻو
- **ڇَنيڪي ٻاڙهي**: [ا - مث] ٻڪريءَ جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهس ڪنن تي ڳاڙها ۽ اڇا ٽِڪا، پُڇ ۽ ٻُچڙن تي وڏا وار ڪن ڊگها، ٽنگون ڊگهيون، سِڱ وڏا ۽ وَرَيل ٿين)
- **ڇَنيَڙُ ج ڇَنيَڙَ**: [ا - مذ] سردري جي مٿان رکيل ڪاٺي جنهن تي اوساري ٿئي
  - ❊ مڇي مارڻ جي رڇ جو هڪ حصو
  - ❊ [س/ٿ]
- **ڇنيي**: [ا - مث] ماٺِ ٺِپي
- – **ڇنيي هَٽڻ**: [اصطلاح] ٺپي هٽڻ، دَٽُ هَٽڻ
- **ڇَنٽَ ج ڇَنٽُون**: [ا - مث] ڇَنڊَ، برسات جي بوند، ڇنڊ ڪار، وسڪارو
  - ❊ [س/ٿ]
- **ڇنَ پَتوڙَ**: [ا - مث] آنڊ ماند، بيقراري، پَٽَ ڪوهه
  - ❊ [ڇڻ > ڇن + پتوڙڻ > پتوڙ]
- **ڇُنڇاٽُ**: [ا - مذ] باهه ۾ پاڻي وغيره پوڻ جو آواز، ڇونڇاٽ، شَوشَٽ
- **ڇَنڇارُ**: [ا - مذ] ڇنڇر
- **ڇَنڇَر**: [ا - مذ] هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن جو نالو
  - ❊ هِڪَ گرهه جو نالو، زحل (جيڪو عام طرح نحس سمجهيو ويندو آهي)
  - ❊ [سن: شنِهه]
  - ❊ نَحوست، نياڳ، ڪمبختي
- – **ڇَنڇَرُ پيرن ۾ هُئڻ**: [اصطلاح] هڪ هنڌ ٽِڪاءُ نه هئڻ، چَڪرن ۾ هئڻ
  - ❊ نَحوسَتَ جو اَثر هئڻ
- – **ڇَنڇري**: [ا - مث] ڇنڇر گرهه جي نحوست
  - ❊ نياڳ، بَدبَختي
  - ❊ [ا - خاص] ٻانيڻن جو هڪ گروهه (جيڪي ڇنڇر گرهه جي نحوست لاهين)
- – **ڇَنڇري لاهڻ**: [اصطلاح] نحوست لاهڻ، نياڳ ڪڍڻ
  - ❊ سخت سزا ڏيڻ (اهو خيال آهي ته ڇنڇر گرهه جو اثر پيل ماڻهو بد مزاج ٿيندو آهي)، ڏاڍي مار ڏيئي سڌو ڪرڻ
  - ❊ مغرور جي دماغ مان غرور ڪڍڻ
- **ڇنَ ڇُڙڪي**: [ظرف] هوريان هوريان، ٿورو ٿورو ڪري
- **ڇَندُ ج ڇَندَ**: [ا - مذ] مِڪر، مَڪر، ڦَند، ڍونگ، گيگ
  - ❊ ٺَڳي، فريب
  - ❊ دَٻُ، ڇُپ
  - ❊ بهانو مِنهن
  - ❊ [هند]
- – **ڇَندائِتو**: [صفت] ڇَندَ وارو، ٺَڳ، فريبي، حرفتي
- – **ڇَندائي**: [صفت] ٺَڳ، دولابي، مڪريل
- – **ڇَندبازُ ج ڇَندبازَ**: [صفت] ٺڳي ڪندڙ، فريبي، مڪريل، دغاباز، دوکيباز
  - ❊ حِرفَتي، اَٽڪِلي، چالاڪ
- – **ڇَندبازي**: [ا - مث] ٺڳيءَ جا ڪم، ٺڳي، فريب
  - ❊ مڪر، ڍونگ
- – **ڇَندُ پڪيڙڻ**: [اصطلاح] ٺڳي ڪرڻ
  - ❊ مڪر ڪرڻ، ڍونگ ڪرڻ
  - ❊ دَٻُ هڻڻ
- – **ڇَندُ ڇَهَلُ**: [ا - مذ] مڪر، فريب، ٺڳي
  - ❊ ناز نخرا، انگل آرا
- – **ڇَندَ ڦَندَ**: [ا - مذ] ٺڳيون
  - ❊ اٽڪلون، حرفتون

– **ڇنڊُ ڪرڻ:** [اصطلاح] مَڪر ڪرڻ، ڊونگ ڪرڻ، ڇند پکيڙڻ

– **ڇنڊِي ج ڇنڊِي:** [صفت] ڇنڊ وارو، مڪريل، ڦندِي، ڊونگي

* فريبي، دغاباز، ٺَڳُ

– **ڇنڊيلو ج ڇنڊيلا:** [صفت - مذ] فريبي، ڊونگي

* چالاڪ

* [س/ٿ]

* [مث: ڇنڊيلي ج ڇنڊيليُون]

• **ڇنڊُ ج ڇنڊَ:** [ا - مذ] شِعر جو بَحر يا وزن، پَدُ، مِصرع

* [هند]

– **ڇنڊَ وِديا:** [ا - مث] هندي شاعريءَ جا اُصولَ ۽ بَحر وزَن

– **ڇنڊَ وِيچار:** [ا - مذ] هندي شاعريءَ جا اُصولَ بَحر ۽ وَزَن

• **ڇنڊَڻُ:** [مص - فعل متعدي] گيهه جي ٽين جي منهن کي مِٽي، ڪپڙي ۽ نوڙيءَ سان بند ڪرڻ

* [س/ٿ]

* [مص] ڇنڊَڻ

* [امر] ڇنڊِ

* [ڇنڊيس ڇنڊيندو ڇنڊيلُ]

• **ڇنڊَ ج ڇنڊُون:** [ا - مث] سَنهي بُوندَ، ڦُڙيُون، مِينهن، بونداباري

– **ڇنڊُون پوڻ:** [اصطلاح] مِينهن پوڻ، برسات پوڻ

* دل کي آٿت اَچڻ

• **ڇنڊِ:** [ا - مث، مصدر 'ڇنڊِڻ' مان اسم] ڇنڊِڻ جي حالت، ڇنڊِڪو

* ڇِڙڪار

* صفائي

* اُلٽي، قيءَ

* تَنبيهه

* جنِبَ، ويڙن

* دَڙڪو داٻ

* ڇَٽَ (ٿيهءَ ۽ ان جي)

* پاڻَ جي سنهي ڏَڙَ کي سبزيءَ يا ٻي ڪنهن ٻوڪ ۾ هارڻ

* [س/ات]

– **ڇنڊائڻ:** [مصدر 'ڇنڊِڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] صَفا ڪرائڻ، صفائي ڪرائڻ

* گهٽائڻ (ٿولهه)

* ڇانگائڻ

* [ڇنڊيس ڇنڊيندو ڇنڊيل]

– **ڇنڊِجڻُ:** [مصدر 'ڇنڊڻ' مان فعل مجهول] صَفا ٿيڻ

* گهٽجڻ

* هلڪو ٿيڻ (ٻار)

* [ڇنڊيس ڇنڊيو ڇنڊيل]

– **ڇنڊَ ڇاڻَ:** [ا - مث] ڇنڊَ ڦُوڪ، صفائي

* ڪاٽَ ڪوٽَ

* تحقيق، ريسرچ

* ڪنهن معاملي کي فصيل ڪرڻ، تَهَ تائين پهچڻ

– **ڇنڊَ ڇاڻَ ڪرڻ:** [اصطلاح] گهٽائڻ

* وَڌَ ٺڪ ڪرڻ

* صاف ڪرڻ

* ڪنهن معاملي نسبت جي تڪ تور ڪرڻ

* ڇنڊي هلڪائي ڪرڻ

* تحقيق ڪرڻ

* ڪَري ۽ ڪوڙي کي الڳ ڪرڻ

– **ڇنڊَ ڦُوڪَ:** [ا - مث] صفائي، سنائي، ٻهاري سهاري

* آڪٽِ، سِيٽَ

* آرائش

– **ڇنڊَ ڦُوڪَ ڪرڻ:** [اصطلاح] صفائي ڪرڻ، ٻهاري سهاري ڪرڻ، صفا ڪرڻ، مِٽي مَرُ لاهڻ

– **ڇنڊَ ڦُوڪِيو ج ڇنڊَ ڦُوڪِيا:** [صفت] صفائي پسند

* فيشن وارو

* نفاست پسند

– **ڇنڊِڪارَ ج ڇنڊِڪارُون:** [ا - مث] ڇنڊَ ڦُوڪ، صفائي

* ڇِڙڪار (پاڻيءَ جي)، ڇِڙڪار

* برسات جي سنهي ڦوند

– **چَنڊَ ڪَڍَڻ**: [اصطلاح] دڙڪو دهمان ڪرڻ

* تَنبيهہ ڪرڻ

* جهَٽ ڪرڻ، تعدي ڪرڻ

* مارَ ڪيڻ

– **چَنڊَ ڪرائڻ**: [اصطلاح] گهٽائڻ، هلڪو ڪرائڻ

* ڇانگائڻ (وڻ کي)

* ڇڇن سان اَن جي صفائي ڪرائڻ (پوروهيت عورتن کان)

– **چَنڊِڪو ج چَنڊِڪا**: [ا-مذ] ڇَنڊڻ لاءِ ڏنَل اُجل

* اَن وغيره کي ڇنڊڻ جي حالت

– **چَنڊِڪو ڏيڻ**: [اصطلاح] مِٽي وغيره صفا ڪرڻ لاءِ اَن کي ڇَڄَ ۾ اُجل ڏيڻ، صاف ڪرڻ

* تاڃيءَ ۾ ڪانن جو گس ناهڻ (ڪورڪو اصطلاح)

– **چَنڊِڻُ**: [مص - فعل متعدي] اَن کي ڇڄ سان صاف ڪرڻ

* اُجل ڏيڻ

* چَنڊي لاهڻ

* صاف ڪرڻ

* ڇانگڻ

* ڪاٽ ڪوٽ ڪري گهٽ ڪرڻ

* گهٽ ڪرڻ (لولهه)

* جَهڪو ڪرڻ (ہار)

* اُلٽي ڪرڻ، قيءِ ڪيڻ

* چنڪار ڪرڻ

* گهٽي پاڻيءَ جو نيڪال ڪرڻ

* [مص] چَنڊڻ

* [امر] چَنڊِ

* [مضارع] چَنڊِيان (ج) چَنڊِيُون، چَنڊِين (ج) چَنڊِيو چَنڊي (ج) چَنڊِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] چَنڊي ٿو (ج) چَنڊِين ٿا

* [حال مث] چَنڊي ٿي (ج) چَنڊِين ٿيون

* [ماضي] چَنڊِيو (ج) چَنڊِيا

* [ماضي مث] چَنڊِي (ج) چَنڊِيُون

* [مستقبل] چَنڊِيندو (ج) چَنڊِيندا

* [مستقبل مث] چَنڊِيندي (ج) چَنڊِينديُون

* [اسم مفعول] چَنڊِيل

– **چَنڊِڻ ڇاڻڻ**: [اصطلاح] ڇنڊ ڇاڻ ڪرڻ

* ڪنهن مسئلي جي جانچ ڪرڻ، جانچ جونچ ڪرڻ

* غور فڪر ڪرڻ

* تحقيق ڪرڻ

– **چَنڊِڻو ج چَنڊِڻا**: [ا-مذ] ٻُهارو، جهاڙو

* [س/ڪوهہ]

– **چَنڊِڻي ج چَنڊِڻيُون**: [ا-مث] مِٽيءَ جي ڏڙَ وغيره صاف ڪرڻ لاءِ ڪاٺيءَ ۾ ٻَڌَل ڪپڙي جو ٽڪر (جنهن سان مٽيءَ جي ڏڙَ پيل شين کي چنڊي صاف ڪبو)

– **چَنڊي ڇڏڻ**: [اصطلاح] صفا ڪرڻ

* هلڪو ڪرڻ، گهٽائڻ (ہار)

* صاف جواب ڏيڻ، انڪار ڪرڻ

• **چَنڊاٽو ج چَنڊاٽا**: [ا-مذ] ٻُهارو، جهاڙو

* [س/ڪوهہ]

• **چَنڊَڻ ج چَنڊَڻُون**: [ا - مث] ڪنهن ڪئنال، ڍنڍ، نهر يا کيت منجهان وڌيڪ پاڻيءَ جي نيڪال ڪرڻ جي نالي، خاص طرح بوڙ يا برسات واري وقت ۾ وڌيڪ پاڻيءَ جي نيڪال لاءِ واهہ، نالي يا ڪسي وغيره

• **چَنڊو ج چَنڊا**: [ا-مذ] پاڻيءَ يا ٻي ڪنهن پاڻياٺ جو ڦُڙو، ٻُوند، قطرو

جي ٿئو تَن ٿئو جنئِن، تہ چنڊي ساڻ ڇماءُ (شاهہ)

* ڦينگ، ڇيٽو، لَپ ۾ کڻي ڇنڊيل پاڻي/پاڻياٺ

– **چَنڊا پوڻ**: [اصطلاح] پاڻيءَ جا ڦڙا پوڻ

* الزام لڳڻ، تهمت لڳڻ

* سخت تڪليف ڪانپوءِ راحت محسوس ٿيڻ

– **چَنڊا وِجهڻ**: [اصطلاح] پاڻيءَ جا ڦڙا وِجهڻ

* تهمت مڙهڻ، اِلزام ڏيڻ

– **چَنڊا هَڻَڻ**: [اصطلاح] پاڻي چنڪارڻ

* وِسائڻ، اُجهائڻ

* اِلزام هڻڻ، تهمت مڙهڻ

– چَندو پائڻ: [اصطلاح] بيماريءَ مان اُٿڻ
* مٿي تي پاڻي وِجھڻ
* [س/ات]
* هندن جو دڪان کي صبح جو چندا هڻڻ

– چَندو ڦِيٽو: [ا - مذ] دعا ۽ دوا، جنتر منتر جهاڙ ڦوڪَ
* سَتِي ڦَڪِي

– چَندو ڦِيٽو ڪرڻ: [اصطلاح] دعا ۽ دوا ڪرڻ، سَتِي ڦَڪِي ڪرڻ

– چَندو وِجھڻ: [اصطلاح] پاڻي ڇَنڪارڻ، پاڻي وجهي نارڻ
* ڪنهن بيماريءَ مان صحتياب ٿيڻ تي مٿي تي پاڻي وجھڻ (ماتا جي بيماريءَ بعد مريض کي ٻهريون دفعو وِهنجاري مِليون مانيون ورهائيندا آهن)
* آٿَتَ ڏِيڻ، همدَردي ڪرڻ (ڏکويل مايوس يا ڪاوڙيل سان)

– چَندو هَڻڻ: [اصطلاح] وِسائڻ
* نارڻ (جهيڙو)، ٺَڏو ڪرڻ (ٻئي جو غصو)
* صبح جو دڪان کولڻ وقت ڪنهن بَد روح جي نارڻ لاءِ پاڻيءَ جا چَندا هڻڻ (هندو ڌرمَ ۾)

• **چَندِي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چَندِي ج چَندِيُون:** [ا - مث] تَرِي، دَڙڪو چَندَ، مهميز
* [س/ات]

– چَندِيُون ڏِيڻ: [اصطلاح] تَرِيُون ڏيڻ، دَڙڪا ڏيڻ، چَندَ ڪَڍڻ

• **چَنڙو ج چَنِڙا:** [ا - مذ] ٿانءَ جو هڪ قسم، وَڏو جَمنو (جيڪو عموماً جَتَ ٻاڻ سان ڏاچين جي کير ڏهڻ لاءِ ڪتندا آهن، جنهن کي اُترسنڌ ۾ 'ڏهاڻو' چوندا آهن)
* [س/ل]

• **چِنقاڙَ:** [ا - مث] چِنَڻ ۽ ڦاٽڻ جي حالت، ٻِٽَ ڪوهَ، داهَ دوهَ، افراتفري
* تَڙ تَڪَڙ
* بيقراري، آنڌ مانڌ، هورا ڪورا

– چِنقاڙَ ڪرڻ: [اصطلاح] چِنَڻ ۽ ڦاڙڻ، ٻِٽَ ڪوهه ڪرڻ، داهه دُوهه ڪرڻ، بي صبريءَ جي حالت ۾ نقصان ڪرڻ

• **چِڻَ ڪُٽَ:** [ا - مث] چِڻَ ٻِٽَ، چِڻَ ڀتوڙَ، بيقراري، حيراني، ٻِٽَ ڪوهَ، آنڌ مانڌ
* [چِڻ < چِن + ڪسڻ < ڪُٽ]

• **چِنگ:** [ا - مث] ڇَرولِن جي ڪم ۾ ايندڙ تيلِيُنِ مان ٺهيل تَختِي (جنهن تي رنگ ڏيڻ وارو ڪپڙو ويڙهيل هوندو آهي ۽ اُن تان لَهريري ڪپڙو ڇڪيندا آهن)
* [س/ات]

• **چِنگ ج چِنگُون:** [ا - مث] جوئَر يا ٻاجهرِيءَ جي ڪاني جي چيت

• **چِنگَهه ج چِنگُهون:** [ا - مث] ڪانيءَ جي چيتِ (جيڪا ڏند يا ڪن کوٽڻ جي ڪم ايمي)، سَنهي چيت، ڏندن کوٽِڻِي، ڪن کوٽِڻِي
* سنهي ۽ سڪل ڪانِي، چِينيو
* ڦَٽِي (اُڻاوتَ جي ڪم جي)
* چِيتِ
* [س/ات]
* هَر هَر پيشاب اَچڻ جي حالت
* [س/ل]

– چِنگَهه وِجھڻ: [اصطلاح] ڦَٽِيءَ جي ٻَڳِلَ چيتِ تبديل ڪرڻ
* [س/ات]

• **چِنگهو/ چُنگهو ج چُنگها:** [ا - مذ] چَڱو
* ڏاڳي وغيره ۾ ٻوتل شيون (جهڙوڪ ڪانيءَ ۾ ڪنهين ڏورِ ۾ مڇيون، ڏاڳي ۾ گهنگهرا وغيره)
* چاٻين جو ڇَلو
* [س/ات]

• **چِنَلَ چاٽ:** [صفت] ڀَراٽي جُتي
* ڪَتَلَ، پراٽو
* [س/ل]

• **چِنَڻُ:** [مص - فعل لازمي] ٽوڙڻ، جدا ڪرڻ
* ٻَٽڻ
* ڦِٽائڻ (دوستي)
* ڪوهڻُ
* ختم ڪرڻ، قطع تعلقات ڪرڻ
* [چِنيو/ چِڪي، چِنيا/ چِڪا، چِني/ چِڪي، چِنيُون/ چِڪيُون، چِنندو/ چِچَندو، چِننڊا/ چِچَندا، چِننڊِي/ چِچَنڊي، چِننڊِيُون/ چِچَنڊيُون، چِنيل/چِڪل]

– **ڇنَڻ ڦاڙَڻ:** [اصطلاح] ڇِڻ ڦاڙَ ڪَرڻ. ڀَڃڻ، ڪونڊڻ، ڪوهڻ، جدا ڪرڻ

* نبيرڻ، فيصلو ڪرڻ

– **ڇنڙِي:** [ا - مث] ڇنَڻَ جي حالت، جدائي

* ڀَڃڙِي

– **ڇني ڦاڙي ويهڻ:** [اصطلاح] لاڳاپا بلڪل ٽوڙي ڇڏڻ، لاڳاپا ختم ڪري ڇڏڻ، مائٽي ڇنَڻ، برادريءَ جو رَستو نه رکڻ

• **ڇَنو ج ڇَنا:** [ا - مذ] ٿُوڻن مان نهيل لانڍي (جنهن تي ڪکائين ڇت اَڏيل هجي)، ڇَپَرُ، مَنهَن، ڪکائون گهرُ

'مينهن ٺري ٿو ٺهَن ڇنو ڪِمي ڇِهه ڀِڃَر' (جوڻي)

* پَناهَ جي جاءِ

* ڪکائون منهن (جيڪو شاديءَ وغيره جي ڪاج ۾ جاڃين کي ويهارڻ لاءِ ڪم اچي)

* جاءِ، گهر

* دهلن شرنائين جي وَڄت جو وڏو مقابلو (مڱڻهارن جي اصطلاح ۾)

– **ڇَناچانِيُون:** [ا - مث] ڪکاوان گهرَ

* مال جي ويهارڻ جا ڇَپَر

– **ڇَنو اَڏڻ:** [اصطلاح] ڪَکائين لانڍي تيار ڪرڻ، اَجهو ٺاهڻ

– **ڇَنو ڀڏڻ:** [اصطلاح] لانڍِي اَڏڻ

– **ڇَني ڇُوم ڪرڻ:** [اصطلاح] تڏي آئي جو آدرڀاءُ ڪرڻ

* مهرباني ڪرڻ

* بخش ڪرڻ

– **ڇَنِيئَرُ:** [صفت] ڇني وارو، گهر وارو

• **ڇَنو:** [ا - خاص] 1956 سنبت (ڇهن) مطابق 1898ع جي لڳ ڀڳ وارو ڏڪار، ڇَپنو

• **ڇنوڙُ ج ڇنوڙَ:** [صفت] ڌارَ، جدا، اَلڳ

* ڇِنڙَ، ڪَنليو (ريهو)

* [س/ل]

• **ڇنَهَڙو:** [ا - مذ] جدائي، تَفريق، عَليحدگي

* حِسابَ ڪِتابَ جي صَفائي

* پاٽيءَ جي گهٽتائي

• **ڇَنِهُون ج ڇَنِهان:** [ا - مذ] ٿُوڻن مان نهيل لانڍِي (جنهن تي ڪکائين ڇت اَڏيل هجي)، ڇَنو، ڇَپَرُ، مَنهَن

* ڪکائون گهرُ

* پناهه جي جاءِ

* ڪکائون منهن جو شاديءَ وغيره جي ڪاج ۾ جاڃين کي ويهارڻ لاءِ ڪم اچي

* جاءِ، گهر

• **ڇَني ج ڇَنيُون:** [ا - مث] ننڍڙو ڇَنو، ننڍو مَنهَن، ڇَنو (فقط شاديءَ جي موقع لاءِ اڏيل)

* پاٽيءَ جي ڊوري

* [س/ات]

* [ا - خاص] هڪ شهر جو نالو

• **ڇِني:** [ا - خاص] ٽِڪَرُ (تعلقي ٽنڊي محمد خان) جي ويجهو گنجي ٽڪر جي هڪ دڳ جو نالو

• **ڇني ٻُلِي:** [ا - خاص] ڪاڇي جي جبلن ۾ هڪ هنڌ جو نالو

• **ڇَٽاڪُ ج ڇَٽاڪَ:** [ا - مذ] واڄو، ڪڙڪو (ڪنهن ڌاتوءَ جي ٿانءَ ريٽي وغيره جو)، ڇِٽڪات

• **ڇَٽان:** [ظرف] الائي، خبر ناهي، نه ڄاڻان

* [س/ڪوهـ]

• **ڇَٽائي ج ڇَٽائِيُون:** [ا - مث] ڇيٽَ جو هڪ قسم

* [س/ٿ]

* اَنَ ڇَٽڻ جي اُجرت

• **ڇٽِپَ ج ڇٽِپُون:** [ا - مث] دڙڪو دهمان، ڳالهاءُ

• **ڇٽِپ ج ڇٽِپُون:** [ا - مث] هلڪي شيءِ

* [س/ات]

* ضَعِيف

• **ڇٽ ڇٽ:** [ا - مث] گهنگهرن يا ڇير وغيره جو آواز

• **ڇُٽِڪ:** [ا - مث] ننڍڙن پکين کي ڦاسائڻ جو هڪ اوزار، ڪوڙڪي وانگر دام (جيڪو عموماً ننڍڙن پکين جهرڪ بلبلن جهرڪين وغيره جي ڦاسائڻ لاءِ اڏيندا آهن)

* [س/ات]

– **ڇُٽِڪَ آڏِڻ**: [اصطلاح] ڇڙڪ اڏڻ، ڪوڙڪو منڊڻ

• **ڇِٽِڪاٽُ**: [ا-مذ] سِڪن، ڇيرِيا ٺانءِ وغيره جي وڄڻ جو آواز، ڇِٽاٽ

• **ڇِٽڪارَ ج ڇِٽڪارُون**: [ا - مث] ٺَڪار خاطر پاڻي ڇَڻڻ جي حالَتَ، ڇِڻڪار، ڇِنڪار

* ڇير وغيره جو آواز، جهنڪار

– **ڇِٽڪارَ ڪَرڻ**: [اصطلاح] ڇِنڪارَ ڪرڻ، ڇِنڪارَ ڪرڻ

– **ڇِٽڪارَڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڇِٽڪڻ، ڇِنڪارڻ

* ڇِنڪار ڪرڻ، پاڻي ڇِٽڪڻ

* ٻُرڪِڻُ (لوڻ، مصالح وغيره)

* ڇِٽِڪاٽ ڪرائڻ

* [مص] ڇِٽڪارَڻ

* [امر] ڇِٽڪار

* [مضارع] ڇِٽڪاريان (ج) ڇِٽڪاريُون، ڇِٽڪارِين (ج) ڇِٽڪاريو، ڇِٽڪاري (ج) ڇِٽڪارِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] ڇِٽڪاري ٿو (ج) ڇِٽڪارِين ٿا

* [حال مث] ڇِٽڪاري ٿي (ج) ڇِٽڪارِين ٿيون

* [ماضي] ڇِٽڪاريو (ج) ڇِٽڪاريا

* [ماضي مث] ڇِٽڪارِي (ج) ڇِٽڪارِيُون

* [مستقبل] ڇِٽڪارِيندو (ج) ڇِٽڪارِيندا

* [مستقبل مث] ڇِٽڪارِيندِي (ج) ڇِٽڪارِينديُون

* [اسم مفعول] ڇِٽڪارِيلُ

• **ڇِٽڪڻُ**: [مص - فعل متعدي] پاڻيءَ سان ڇِٽڪار ڪرڻ، ڇِٽڪارڻ

* ڇَنڪارڻ، ٻُرڪڻ

* وَڄڻ، ٻرڻ

* [مص] ڇِٽڪڻ

* [امر] ڇِٽڪ

* [مضارع] ڇِٽڪيان (ج) ڇِٽڪيُون، ڇِٽڪِين (ج) ڇِٽڪيو، ڇِٽڪي (ج) ڇِٽڪِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] ڇِٽڪي ٿو (ج) ڇِٽڪِين ٿا

* [حال مث] ڇِٽڪي ٿي (ج) ڇِٽڪِين ٿيون

* [ماضي] ڇِٽڪيو (ج) ڇِٽڪيا

* [ماضي مث] ڇِٽڪِي (ج) ڇِٽڪِيُون

* [مستقبل] ڇِٽڪِيندو (ج) ڇِٽڪِيندا

* [مستقبل مث] ڇِٽڪِيندِي (ج) ڇِٽڪِينديُون

* [اسم مفعول] ڇِٽڪيلُ

– **ڇِٽڪِٽو**: [ا - مذ] ڇِٽڪر ڪندڙ، ڇِمڪو ڪندڙ

* راندِيڪي جو هڪ قسم، جهنجهٽو

– **ڇِٽڪو ج ڇِٽڪا**: [ا - مذ] ڇِمڪو

* واڄو (پشسن جو)

* ڇير جو آواز

• **ڇَٽڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڪِرڻ، ڇڄڻ، ٽُٽڻ (وڻ مان ميوو پنُ وغيره)

* لَهڻ، هيٺ اچڻ

* ڇَندجِي صاف ٿيڻ (ٻرڻ، ڳيهڻ يا کهڙي مان اٽو وغيره)

* لَڙڻ (هيٺانهين ڏانهن)

* ڏَڳ مَٽڻ

* ڇَهڙڻ (گهوڙي جو گهوڙيءَ کي ڏيڻ)

* [ڇَٽيو ڇَٽيا، ڇَٽي ڇَٽيُون ڇَٽندو ڇَٽندا، ڇَٽندي ڇَٽنديُون ڇَٽيل]

– **ڇَٽِڻي ج ڇَٽِڻيُون**: [ا - مث] ڇٽڻ جي حالت

* ڪِرڻ يا لَهڻ جو نمونو، ڇڄِڻي

– **ڇَٽِي پَوَڻ**: [اصطلاح] ڇِڄي ڪِري پَوَڻ

* لَهِي پَوَڻ

* لَڙِي پَوَڻ، راهَ مَٽڻ

– **ڇَٽِيل**: [صفت] ڪِريل

* صاف ٿيل

* ڇَٽِي بيٺَلُ (پاڻي وغيره)

• **ڇُٽُون**: [صفت] گهڻو جهجهو

* [س/ڪوهر]

• **ڇَٽڇَر**: [ا - خاص] هڪ ڏينهن جو نالو، ڇنڇر، Saturday

* [س/ڪتي]

• **ڇو**: [ح - جملو/ضمير استفهام] سوال پڇڻ جو لفظ، ڇا جي ڪري، ڪهڙي سبب، سبب پڇڻ جو مختصر سوال

* ڪهڙو

– **ڇوڇو**: [ح - جملو] ڇاڪاڻ، ڇوته

• **ڇَوَ ج ڇَوُون**: [ا - مث] ڇَهَ، غِلاف، ڪپڙي جو پوش (جيڪو وهاڻي، سوڙ، بغراڻيءَ وغيره تي چڙهيل هجي)

• **ڇُو**: [ا - مث] ڇوڪارو، ڦوڪَ، منتر يا دعا وغيره پڙهي ڦوڪڻ جو آواز

* واتَ مان زور سان هوا ڪڍڻ جو آواز

* اُهو آواز، جيڪو ڪتي ڦرهيءَ تي ڪپڙا سٽڻ وقت ڪري

– **ڇُو وَڇَڙ**: [اصطلاح] ڪوبہ نقصان نہ ٿيڻ
ڪتيءَ جي ڪهران ويندي رڳو ڇو

• **ڇُوا پاڻِي**: [صفت] پاڻيءَ جهڙو ڇڊو (پوڙ، ڪير، 33 وغيره)

* ڦِتَل کِير (جنهن ۾ کير جدا ۽ پاڻي جدا ٿيندو آهي)

• **ڇوارَ**: [ا - مذ] پسارڪي وکر جو هڪ قسم

• **ڇَوائِڻُ**: [مص - فعل متعدي بالواسطہ] ڇاڇو ٻڌائڻ، ڪکن جي ڇت وجهڻ

* [س/ل/ سن: ڇد]

* [ڇَوايو ڇَوائيندو ڇَوايل]

• **ڇوپُ**: [ا - مذ] وِلوڙ

* [سن: ڪشپ = لوڏڻ]

* ڏُڦيڙُ، رولو، ڦيتاڙو

• **ڇوتِ**: [ا - مث] پليتائي، ناپاڪي، ڇوٻ، نجاستَ

* ڪنهن ناپاڪ شيءِ سان ڇهڻ جي حالت

– **ڇوتِ ڇاتِ**: [ا - مث] پليتائي، ناپاڪِي، نجاست

* ذات پات جو فرق

* نفرت

* پرهيز

• **ڇوتِر**: [ا - مث] ڇيٽِ

* ڇَپَرَ

* ڇِينيو

* ڇوڏو

* کَلَ

* [س/ٿ]

• **ڇُوتو ج ڇُوتا**: [ا - مذ] ڪَمندَ جي چوپيل کَلَ، چُوپو

* ٿورو ذرو

* کَلَ، ڇوڏو ڇِلڪو

* پور، ٽُڪرُ

* [س/هڪوهر]

• **ڇوتِي ج ڇوتِي**: [صفت] هَلڪو، ٿرڙو، ٻي ڊنگو (ڳالهائڻ جو)

* [س/ٿ]

• **ڇُوٽِ**: [ا - مث] قيمت ۾ ڪمي آڻڻ جي حالت، رعايت، ڇَڏَپَ، معافي

* لاٽِ، گهٽتاءُ، تخفيف

* [ظرف/صفت] تکڙو، تيز، تکو

* معاف

* آزاد

– **ڇُوٽائِڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڇُٽائڻ، ڇَڏائڻ، آجو ڪرائڻ

* [مص] ڇُوٽائِڻ

* [امر] ڇُوٽاءِ

* [ڇُوٽايو ڇُوٽائيندو ڇُوٽايل]

– **ڇُوٽائُو**: [صفت] ڇُوٽِ ڇَڏِيندڙ

* معاف ڪندڙ

– **ڇُوٽِ جَواب ڏيڻ**: [اصطلاح] يڪدم جواب ڏيڻ، آڏو جواب ڏيڻ، ٻي ڊنگو جواب ڏيڻ

* صاف انڪار ڪرڻ، سِڌو جواب ڏيڻ

– **ڇُوٽِ ڇَڏِڻ**: [اصطلاح] آزاد ڇڏڻ، پنهنجي مرضيءَ تي ڇڏڻ، ڇڙواڳ ڇڏڻ، بندش لاهڻ

* گاڏي، گهوڙي وغيره کي تمام تيز هلائڻ

* قيمتَ ۾ تَخفيف ڪرڻ

- **ڇُوٽِ ڪرڻ:** [اصطلاح] معاف ڪرڻ
  * ٻي ڏوهي ٺهرائڻ
  * ڇڏي ڏيڻ
  * رپيو وغيره ڪُلَيو ڪرڻ
- **ڇُوٽِ واڳَ مِلَڻ:** [اصطلاح] آزادي ملڻ، خود مختياري ملڻ، ڇڙواڳي ملڻ
- • **ڇوٽڪارو ج ڇوٽڪارا:** [ا - مذ] نجاتَ، موڪ، رهائي، آزادي، ڇوٽڪو
  'ڇوٽڪارو ڇونه ٿيندو جي شفاعت واسطي' (مقصود گل)
- • **ڇوٽڪو:** [ا -مذ] آزادي، ڇوٽڪارو نِجات، موڪ
  * [صفت] مختصر ننڍو
  * ڪُليو (ريزو)
  * ريزڪي (واپار)
  * ٿورو ٿورو (ڪم)
- **ڇوٽڪو پورهيو:** [ا -مذ] ٿورو ٿورو پورهيو، مختصر ڪم
  * ريزڪي ڌَنڌو
- • **ڇوٽڪِي ج ڇوٽڪِيون:** [ا -مث] مختصر
  * ريزڪي (موڪل)
- **ڇوٽڪِي موڪلَ:** [ا -مث] ريزڪي موڪل، اتفاقي رخصت (جيڪا ملازمن کي ڪنهن اوچتي ڪم سبب ملندي آهي)
- • **ڇوٽڪِي گِهٽِي:** [ا - خاص] حيدرآباد شهر جي هڪ مشهور گهٽي (جيڪا گهٽي شهر جو اهم تجارتي مرڪز پڻ آهي)
- • **ڇوٽ گاڏِي:** [ا -مث] راند جو هڪ قسم
  * [س/ٿ]
- • **ڇوٽو ج ڇوٽا:** [صفت -مذ] ننڍو، گهٽ، ٿورو، ٻندرو
  * [هند: ڇوٽا]
  * ناسَ (نڪ جي)، ڇوٽتو
  * [مث: ڇوٽي ج ڇوٽيون]
- **ڇوٽي موڪلَ:** [ا -مث] ريزڪي موڪل، اتفاقي موڪل
- • **ڇُوٽي ج ڇُوٽيون:** [ا - مث] موڪل، ڇٽي، رخصَت، اِجازت، تعطيل
  * [سن: ڇٽ = ڇٽڻ]
  * موقوفي، برطرفي (ملازمت تان)

- • **ڇوٽي لاٽي:** [ا -مث] لاٽيءَ جو هڪ قسم
- • **ڇوٽياڻي:** [ا -خاص] هوتواڻي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو
- • **ڇوٻ/ ڇوٻَ:** [ا - مذ/مث] پليت شيءِ سان ڇُهاءُ
  * پليتي، ناپاڪائي، ڇوت
  * هندن ۾ ڪنهن گهٽ ذات واري سان ڇهاءُ جي حالت
- • **ڇُوڇاٽ/ ڇُونڇاٽ ج ڇُوڇاٽ/ ڇُونڇاٽ:** [ا -مذ] زورَ سان هَوا لَڳڻ جا سَوساٽَ
  * ٽَئي تي ڪنهن شيءِ جي ترڇڻ جو آواز
- • **ڇوڇَرُ ج ڇوڇَرَ:** [ا -مذ] جانور (جيڪو جهنگ ۾ چَرڻ نه وڃي ۽ آسپاس مان ڪکواٽ ڪري ڍَرَ ڍَرَ ڏيو گهر ۾ اچي بيهي رهي)
  * [س/ل]
  * [صفت] بيوقوف، بيعقل، اَناڙي
  * [س/ٿ]
- • **ڇوڇو ج ڇوڇا:** [صفت] ڍرو ڍلو
  * [س/ات]
- **ڇوڇو ٿيڻ:** [اصطلاح] ٻي همت ٿيڻ
  * حيران ٿيڻ، واٺڙو ٿيڻ
  * ڏُکيو ٿيڻ
  * [س/ات]
- • **ڇُوڇو ج ڇُوڇا:** [صفت] خالي، سَکڻو ٺَلهو
  * سُست، ڪاهِلَ
  * [ا -مذ] هڪ قسم جو وچڙندڙ مرض
- • **ڇُو ڇُو:** [ا -مذ] ريلوي انجڻ جي هَلَڻ جو آواز
  * نفرت سان پري رهڻ جو آواز
- **ڇُو ڇُو ڪرڻ:** [اصطلاح] ويجهو اچڻ نه ڏيڻ
- • **ڇُوڇي:** [ا -مث] ننڍڙي ٻڻائي پار جو مخصوص عضوو لُلي
  * [س/ٿ]
- • **ڇوڏاهو ج ڇوڏاها:** [صفت] اَمين، نِياڪڙ
  * [ا -مذ] ڇوڏو
  * [س/ات]
- • **ڇوڏَرُ ج ڇوڏَرَ:** [صفت] بد چال، ڪلڇٽو
  * گَندلو خراب
  * [س/ات]

• **چوڏو ج چوڏا:** [ا - مذ] وَڏَ جي کَلَ، ڪاٺيءَ جي کل
* [سن: شلڪهه]
* ڪجيءَ جي 'ڪاٺر' مان چڙي ظاهر ٿيڻ وارو حصو
* زَخم پرڄڻ بعد زخم تي چڙهيل ڪجي کَلَ
* [صفت] بدمعاش
* ڪنجوس
* [س/ات]

– **چوڏا لاهڻ:** [اصطلاح] کَلُون لاهڻ
* مارَ ڪَيڻ، سيکت ڏيڻ، سِڌو ڪرڻ
* عيبَ اُگهاڙڻ، بيعزت ڪرڻ، بَدنام ڪرڻ

– **چوڏو وَٺڻ:** [اصطلاح] ڪاٺيءَ کي تري، گهڙي يا چِلي ڪم جي لائق بنائڻ

• **چوڏي ج چوڏيون:** [ا - مث] ٻير جا چوڏا
* کلون ڏاڙهونءَ جون (جي رنگ ٺاهڻ ۾ ۽ دوا طور ڪم اچن)، ڇَل
* ڪاري جي سڄيءَ جو هڪ قسم (هِ قسم ٿين هڪ 'چوڏي' ويڪري منهن واري ۽ ٻي 'ڪاراسي چوڏي' سنهي منهن واري جا ڪاٽڻ ۾ لذيذ)

– **چوڏي وِجهڻ:** [اصطلاح] چمڙي رَڱڻ لاءِ ٻير جا چوڏا مصالحي طور ڪم آڻڻ

• **چورو ج چورا:** [ا - مذ] ڇوڪرو، نينگر
* ڇوڪر، جنهن جو پيءُ مري ويو هجي (ماءُ جي مري وڃڻ تي به چورو چوندا آهن چوڻي آهي تہ "پيءُ مئو تہ سڄو چورو، ماءُ مئي تہ اڌ چورو")، اهو ڇوڪرو جنهن جو پيءُ ماءُ مري ويا هجن، جنهنجو ڪو به وارث نہ هجي، يتيم، لاوارث
* [مث: چوري ج چوريون]

– **چوراٺو:** [صفت - مذ] چوري ٻار جو، يتيم جو
* [مث: چوراٺي]

– **چورڙو ج چورڙا:** [ا - مذ: 'چورو' مان اسم تصغير] چورو، يتيم
* [مث: چورڙي ج چورڙيون]

– **چورو ڇنو ج چورا ڇنا:** [صفت - مذ] يتيم، مائٽن مٺل، جنهن جو ڪو به مائٽ نہ هجي
* لاوارث، نِڌڻڪو
* [مث: چوري ڇ... ج چوريون ڇنيون]

– **چوري ج چوريون:** [ا - مث] 'چورو' جو مونث، ڇوڪري، نينگري
* اها ڇوڪري، جنهن جا ماءُ پيءُ مري ويا هجن

– **چوري بازُ ج چوري بازَ:** [صفت] اهو مرد، جيڪو ڇوڪرن جو شوقين هجي، لونڊي باز، ڇوڪرن مان جنسي لذت وٺندڙ

• **چوري:** [ا - مث] ٻوٽيءَ جو هڪ قسم

• **ڇوڙُ ج ڇوڙَ:** [ا - مذ] پيشانيءَ ۾ پيل گهنڊ (ڪاوڙ سبب)، گهنج (پيشانيءَ جا)، منهن ۾ پيل شورُ
* ڦِٽَلَ ۽ سيرون پيل زمين (جيڪا گهڻي پاڻيءَ جي بيهڪ ۽ سوڪ بعد ٿئي)

• **ڇوڙ:** [مص 'ڇوڙڻ' مان اسم - مث] گنڍ وغيره کلڻ جي حالتَ
* جيل مان آزاد ٿيڻ جي حالت
* نڪاءَ وغيره ڇُٽڻ جي حالت
* ٻڌَل پئسہ کليا ڪرائڻ جي حالت

– **ڇوڙائڻُ:** [مصدر 'ڇوڙڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڪولائڻ، ڇڏائڻ
* آزاد ڪرائڻ
* افطاري ڪرائڻ
* پئسہ کليا ڪرائڻ
* بند خلاص ڪرائڻ
* [ڇوڙيو، ڇوڙيندو، ڇوڙيل]

– **ڇوڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] کولڻ
* ڇڏڻ
* رَسي وغيره سان ٻَڌَل کي ڇڏائڻ
* بند خلاص ڪرڻ
* ڇڏي ڏيڻ، آزاد ڪرڻ
* روزو افطار ڪرڻ
* هَٽڻ (بندوق، توب وغيره)
* [پرا: ڇوڊئي يا ڇوڊيٺي، سن: ڇت]
* [طنزا] داڙ هٽڻ، بساڪ هٽڻ
* ڪابہ گهوٽيل شيءِ چاڙهڻ
* [س/ڪوهہ]
* [مص] ڇوڙڻ
* [امر] ڇوڙ

* [مضارع] چوڙيان (ج) چوڙيُون، چوڙين (ج) چوڙيو، چوڙي (ج) چوڙين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] چوڙي ٿو (ج) چوڙين ٿا
* [حال مث] چوڙي ٿي (ج) چوڙين ٿيون
* [ماضي] چوڙيو (ج) چوڙيا
* [ماضي مث] چوڙي (ج) چوڙيُون
* [مستقبل] چوڙيندو (ج) چوڙيندا
* [مستقبل مث] چوڙيندي (ج) چوڙينديُون
* [اسم مفعول] چوڙيل

– **چوڙي ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪولي ڏيڻ
* بنا محنت جي (معاوضو رقم) ڏيڻ، منت ۾ ڏيڻ (پشا)

• **چوڙُ ج چوڙَ:** [ا - مذ] ڇَرڻ، ڪنهن واهه يا نديءَ جو ڇيڙو (جيڪو ڪنهن ٻئي واهه يا سمنڊ ۾ پوي ٿو، جيئن سنڌو نديءَ جو چوڙ عربي سمنڊ ۾ ٿئي)
* خَلاص، اِنزال
* پيشاب، 'ناڙا چوڙَ'
* برسات جي پاڻيءَ جو جبل تان وهندڙ وهڪرو
* ڪنهن ڪپڙي يا چمڙي ۾ سخت يا پڪو ڇٽو
* [صفت] چوڙيندڙ، ڪوليندڙ (جيئن: 'ڳنڍي چوڙ'، 'روزي وڙ' وغيره)

– **چوڙُ ڪرڻ:** [اصطلاح] نديءَ وغيره جو ختم ٿيڻ
* اِنزال ڪرڻ، ڇٽڻ
* پيشاب ڪرڻ

• **چوڙائي/چوڙائي:** [ا - مذ] ڪلُن جو واپاري، چمڙي جو واپاري

• **چوڙڪو ج چوڙڪا:** [ا - مذ] نوڙيءَ جو ٽڪر (جيڪو پڙ جي پاسن کي ٻڌڻ ۾ ڪم اچي)
* [س/ات]

• **چوڙو/چوڙو ج چوڙا/چوڙا:** [ا - مذ] ڪنهن چوپائي جانور جي لتل کل، چمڙو کل
* سڪل کل جهڙي ڪا به سڪل شيءِ
* ڪاوڙ وغيره ڪان منهن ۾ پيل گهنڊ، گهنج

– **چوڙو/ چوڙو لاهڻ:** [اصطلاح] کل لاهڻ
* مار ڏيڻ، سخت سزا ڏيڻ، جسماني مار ڪٽ ڪرڻ

– **چوڙي/ چوڙي ج چوڙيون/ چوڙيون:** [ا - مث] کل، چمڙو

– **چوڙي/ چوڙي لاهڻ:** [اصطلاح] کل لاهڻ
* سخت سزا ڏيڻ

• **چوڪرِ ج چوڪريون:** [ا - مث] نينگر، چوڪري، ڌيءَ

• **چوڪرُ ج چوڪرَ:** [ا - مذ] چوڪرو، نينگر، ٻار، پٽ

– **چوڪِراڻ ج چوڪِراڻ:** [ا - مذ] نوجوان، ڳڀرو
* لاسيار، لاسڙاٽ

– **چوڪراٽو ج چوڪراٽا:** [صفت - مذ] ٻاراڻو، ننڍپڻ وارو، بي سمجهه، چوڪرن جهڙو
* بيوقوفيءَ جو (ڪم)

– **چوڪراٽي ج چوڪراٽيون:** [صفت] ٻارن واري، چوڪرن جهڙي
* بي عقليءَ واري، بيوقوفي
* ٻاراڻي حرڪت

– **چوڪراٽي پوتي:** [محاورو] ٻاراڻو ڪم، بيوقوفي جهڙو ڪم
* بي همتي
'چوڪراٽي پوتي، جهڙي ڌرتي تهڙي نه ڌوتي' (چوڻي)

– **چوڪراٽي ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻاراڻي حرڪت ڪرڻ، ٻاراڻي ڪرڻ
* بيوقوفي ڪرڻ
* بناسوچ ويچار جي ڪم ڪرڻ

– **چوڪراٽي ڳالهه ڪرڻ:** [اصطلاح] ڳالهه ڪان ڦرڻ، بي بنياد ڳالهه ڪرڻ، ڪچي ڳالهه ڪرڻ، بي بنياد ڳالهه ڪرڻ
* بيوقوفي وارو ڪم ڪرڻ

– **چوڪرائي:** [ا - مث] ٻالڪپڻ، ننڍپڻ، چوڪراڻي، ٻالجَتي

– **چوڪِرو ج چوڪِرا:** [ا - مذ] چوڪر، نينگرُ، ٻار، طِفل، ٻچو، پٽ
* اڻ آزمود گار، ناتجربيڪار
* [مث: چوڪري ج چوڪريُون]

– **چوڪِري ج چوڪِرِيُون**: [ا- مث] چوڪَر، نينگري

– **چوڪري بازي**: [ا - مث] لوندي بازي، لِواطت

• **چوڪِرو ج چوڪِرا**: [صفت] حيران، پريشان

* [س/ات]

• **چولِ**: [ا - مث] چولي، لَهَر

* چاچولِ، وِلوڙ

* ڏوڏو، ڏکو

* اُٿَلَ پٿَلَ، ماندائي

* رولڙو

* گولا

– **چولِجَڻُ**: [مصدر 'چولڻ' مان فعل مجهول] چاچولجڻ، وِلوڙجڻ

* لهريون ٿيڻ

* رلڻ

* [چوليبو چوليبو چوليل]

– **چولِڙُ ج چولِڙَ**: [صفت] چوليون هڻندڙ

– **چولَڻُ**: [مص - فعل متعدي] چاچولڻ، وِلوڙڻ. ڪنهن شيءِ کي پاڻيءَ ۾ هيٺ مٿي ڪرڻ

* پاڻيءَ کي لوڏي لهريون پيدا ڪرڻ

* لوڏڻ، ڏوڏڻ

* [س/ل]

* رولڻ

* ڏِڪڻ

* اُچلڻ

* گولڻ، پٽوڙڻ، ڪوشش ڪرڻ

* [س/ات]

'ٻُڏي هئيالو هوت سان، چولي چهر چڙهياڻون' (لطيف)

* [مص] چولَڻُ

* [امر] چولِ

* [چوليبو چوليندو چوليل]

– **چولو**: [ا - مذ] لَهَر

* چاچول، وِلوڙ

* ڏوڏو لوڏو

* مصيبت

* نقصان، توٽو

* [س/ات]

• **چولا**: [ا - مذ] رَڌَلَ چڻَن جو هڪ قسم، وَڏا چڻا، رَڌَل چڻا

* [هند]

• **چولائي**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* [س/ل]

• **چولِڙِي ج چولِڙِيُون**: [ا - مث] ڪَڏَ

• **چولِٽِي ج چولِٽِيُون**: [ا - مث] هڪ اوزار جو نالو (مُنهن ورڻ اُٻيري)

* [س/ٿ]

• **چولِي ج چولِيُون**: [ا - مث] لَهَر موجَ

'ڇڪي چوليءَ ۾ گهڙي، جتي جي وڻاهر' (شاهه)

* پور، اُڌمو

• **چونٽو ج چونٽا**: [ا - مذ] نڪ جو سوراخ، ناس، ناڪوٽو چونٽي

– **چونٽا چيرڻ**: [اصطلاح] ناسون چيرڻ

* سخت مار ڪڍڻ

• **چونٽِي ج چونٽِيُون**: [ا - مث] نڪ جو سوراخ، ناس، ناڪوٽو

* ڦرٽي

* [س/ل]

• **ڇُونچُ**: [ا - مذ] ڏِکيءَ جي پيٽ هيٺان لڙڪيل چمڙي چنچ

* [س/ل]

• **ڇُونچاٽ/ڇُونچاڙُ**: [ا - مذ] باهِ يا تيز تَتَل شيءِ تي پاڻيءَ جي ڪِرڻ جو آواز

* پچائڻ وقت ڪنهن طعام جي داغ ۾ پاڻي وجهڻ جو آواز

* دانهون، رڙيون

* [س/ل/ٿ]

• **ڇُونچي ج ڇُونچيُون:** [اِ - مث] مِٽي ياڻيءَ جي مَڇيءَ جو هڪ قسم (اُها ڇلن سٽ ٻتي ڊيگهه هڪ کان ٻن انچن تائين)

• **ڇُونڊَ:** [اِ - مث] شاديءَ جي هِڪ رَسم (جنهن ۾ گهوٽ ڪنوار تان پئسا يا ڪارڪون گهوري اُڇلايا ويندا آهن)، گهورَ جو هڪ انداز

* [س/ل]

• **ڇونڊو ج ڇونڊا:** [اِ - مذ] ننڍڙي ڦٽرڙي، ڦٽ، ڇهندو

* [س/ات]

– **ڇونڊو ڀڄجڻ:** [اصطلاح] آزار ڀڄجڻ، تڪليف جو سبب ڀڄجڻ

• **ڇونڊِي ج ڇونڊِيُون:** [اِ - مث] نَڪَ جي چوٽي

• **ڇونگِلاڻِي:** [اِ - خاص] مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جيڪو رستماڻين جي شاخ آهي)

• **ڇوهَ ج ڇوهَ:** [اِ - مذ] تيزِي، تِکَ، سَختِي

'ڪسي سي ڇوهه ڇولين جا، ٺهڪي وئي ڊِل'

* جوش، ڪاوڙ

* پاڻيءَ جي وَهڪَ جي تِکَ

* زور

* جذبو اُمنگ، عُجلت

* طوفان

* رَنج

* ساڙ، حَسَد

* [س/ات]

* غصو ناراضگِي

* تيز هَوا

* وَسڪارو

– **ڇوهَ ڇڄڻ:** [اصطلاح] جوش گهٽجڻ

* ڍرڪي پوڻ

* نِراس ٿيڻ، نااُميد ٿيڻ

'ڪلهين ٻيس ڇوهَ ڇِڄي' (جملو)

• **ڇُوهَ:** [اِ - مث] تيزِي، تِکَ

* جوش، ڪاوڙ، غصو

* جَلدائِي، تَڪڙ

* گهٽائي

– **ڇوهَ ڇَنڊَڻ:** [اصطلاح] ڪاوڙ ڇنڊڻ، ڪاوڙ ڏيکارڻ، ڪاوڙ مارڻ

* ساڙ ڪڍڻ

* زور لائي ٻس ڪرڻ

* اُڃ لاهڻ

* [س/ات]

• **ڇُوهارو ج ڇُوهارا:** [اِ - مذ] ڪارڪ جو هڪ قسم، پڪل ڪارڪ

– **ڇُوهارو ٿِي وَڃڻ:** [اصطلاح] ڪمزور ٿي وڃڻ، هيڻو ٿيڻ (بيماري يا ڪنهن سبب جسم ۾)

• **ڇُوهَڙ ج ڇُوهَڙ:** [اِ - مذ] ڇوڪر، ڇوڪرو، ٻينگَرُ

* [مث: ڇوهِڙ]

• **ڇوهو/ڇُوهو ج ڇوها/ڇُوها:** [اِ - مذ] هوا جو زوردار جهٽڪو، طوفان

* جَهڪَ، واءَ يا مينهن جو جهٽڪو

* [سن: ڪشپ - لوڏڻ]

* [صفت - مذ] تيز تکو

* جلد باز

* تيز رفتار، تڪڙو

* [مث: ڇوهِي ج ڇوهِيُون]

• **ڇوهِي:** [اِ - مث] اَنَ ڇَنڊِڻ يا واٽڙڻ ڪانپوءِ بچيل تهه، تهڙ

* ڪاري پاڻي پيئڻ ڪري ٿيل اُڃ

* [س/ٿ]

– **ڇوهي ٿيڻ:** [اصطلاح] ڪاري پاڻي پيئڻ سبب اڃ لڳڻ

• **ڇوهيڪارُ ج ڇوهيڪارَ:** [اِ - مذ] طوفان، ڇوهو

* وَهَندڙ پاڻي

* [صفت] زوردار

* تيز رفتار

• **ڇوهيو:** [اِ - مذ] مينهن جي تيزي، برسات، وسڪارو

* [س/ٿ]

• **چوئي**: [ا-مذ] اَٽي جو چاڻُ
* [س/ل]

• **ڇوِيهه**: [صفت] هڪ عدد (26)، پنجويهه واڌو هڪ
* [ڇهه + وِيهه]

• **ڇويو ۽ ڇويا**: [ا-مذ] مرد جو نالو
* [س/ٺ]

• **ڇهه**: [صفت] هڪ عدد (6)، پنج واڌو هڪ
* [ف: شش، سن: ششٺ]

– **ڇهه آڱرو ۽ ڇهه آڱرا**: [صفت - ا - مذ] ڇهن سالن جي عمر جو سوئر (جنهن جا وچ ڇهه آڱر ڊگها هجن)

– **ڇهه آني پرڻ**: [اصطلاح] ٽيڪس ڏيڻ

– **ڇهه بارَ**: [ا-مث] پتَن راند رهڻ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڇهن ڇٽن جو ڳڏجي داءُ هلي)

– **ڇهه بار ڪرڻ**: [اصطلاح] ڇهن ڇٽن جو ڳڏجي پتن راند ڪرڻ
* ڇهن قِسمن جون اٽڪلون سِٽي به پاڻ ڪي فائدو ڏيڻ

– **ڇهه ٽويا ڇڙ وِڪاڻڻ**: [اصطلاح] بيپرواهي هئڻ، بي فڪري هئڻ
* مغروريءَ سان هلڻ

– **ڇهه ٽويا لڳڻ**: [اصطلاح] ريٿي جا ڇهه ٽويا ان وڪامڻ
* ستائي ٿيڻ، سهانگائي ٿيڻ، اڳهه جو هڪدم لهڻ

– **ڇهه ٽي ٽَوَ پوڻ**: [اصطلاح] ڪوٽ هيٺ اچڻ
* پاڳ ڪسڻ
* ڇڪي راند ۾ هارَ جو داءُ پوڻ

– **ڇهه پنج ڪرڻ**: [اصطلاح] وائڙو ٿيڻ، حيران ٿيڻ، شِشدر ٿيڻ

– **ڇهه پيرو ۽ ڇهه پيرا**: [صفت - مذ] ڇهن پيرن وارو
* پير پير ۾ ڏيئي بنا آواز هلندڙ
* چالاڪ
* [مث: ڇهه پيري ۽ ڇهه پيريُون]

– **ڇهه پيري پِلي**: [صفت] بنا آواز هلندڙ
* ميسٽو ماٺهو مسڪينيءَ جي روپ ۾ وڏو حرفتي، تمام چالاڪ

– **ڇهه داڻيُون پوڻ**: [اصطلاح] هارَ جو داءُ پوڻ
* نقصان هيٺ اچڻ

– **ڇهه ڏَندو ۽ ڇهه ڏَندا**: [صفت - مذ] ڇهَن ڏَندَن وارو (جانور)
* ڇهَن سالن جي عمر جو چوپايو، ڇهه سالو ڇڳو
* [مث: ڇهه ڏَندي ۽ ڇهه ڏَنديُون]

– **ڇهه رُخو**: [صفت - مذ] ڇهَن پاسن وارو، گهڻ رخو
* [مث: ڇهه رخي]

– **ڇهه سالو ۽ ڇهه سالا**: [صفت - مذ] ڇهن سالن جي عمر جو (جانور)
* [مث: ڇهه سالي ۽ ڇهه ساليُون]

– **ڇهه ڪنڊو**: [ا-مذ] جاميٽريءَ جي ڇهن ڪنڊن واري شڪل

– **ڇهه ماهي**: [ا - مث] ڇهن مهينن جو عرصو، ششماهي، ڇهه مهينا

– **ڇهه ماهي ڪارڻ**: [اصطلاح] ڪافي وقت وڃائڻ

– **ڇهو ۽ ڇها**: [ا - مذ] 'ڇهه' (6) يا 'ڇهن سان' جي معنيٰ ڏيکاريندڙ
* تاس ۾ ڇهَن داڻن وارو پتو، ڇڪي

– **ڇهُون**: [صفت -مذ] سلسلي ۾ پنجن کان پوءِ هڪ عدد قطاري
* [مث: ڇهين]

– **ڇهُون درجو**: [ا - مذ] ڇهين جماعت، پرائمريءَ کان پوءِ مڊل اسٽيج جو پهريون درجو، ڇهون ڪلاس، مڊل يا هاءِ اسڪول جو پهريون درجو

– **ڇهُوڻ/ڇهُوٽائي**: [ا-مث] ڇهه پيرا وڌيڪ هئڻ جي حالت

– **ڇهُوٽو ۽ ڇهُوٽا**: [صفت - مذ] ڇهه پيرا وڌيڪ
* [مث: ڇهوٽي ۽ ڇهوٽائي]

– **ڇهڻي ٽويا ڇڏڻ**: [اصطلاح] سڀ اختياري ڇڏڻ
* واسطو نه رکڻ
* سڀ ڪجهه معاف ڪرڻ

– **ڇهين ڏندين**: [محاورو] ڇهن ڏندن سان (جانور)

* ڇهن سالن جي عمر وارو (جانور جو جوان ٿئي ۽ پنهنجي روءِ سوءِ رهڻ جي لائق ٿئي)
* [ڪنايو] روءِ سوءِ، خودمختيار
* ڇڙواڳ
* جُوانُ جماڻُ
* ڪمائيءَ وارو

– **ڇهين ڏندين ڇهه آچڻ**: [اصطلاح] ڦٽڻ، ٿلهو آچڻ، سڪڻو اچڻ

• **ڇهه**: [ا - مت] ڇپ، ماٺ، چُپ، دَٽ، جُڪ

– **ڇهه ماري هٽي ويهڻ**: [اصطلاح] ڇپ ماري ويهڻ، جُڪ هٽي ويهڻ، لِڪي ويهڻ

– **ڇهه ڇڄڻ**: [اصطلاح] همت هارڻ، بيوس ٿيڻ

* نااُميد ٿيڻ
* وَسيلا ڇُڪڻ
* زور ٽٽڻ

– **ڇهه ڇڄي پوڻ**: [اصطلاح] نااُميد ٿيڻ، سخت مايوس ٿيڻ

• **ڇهه / ڇُهه ج ڇُهون**: [ا - مت] ڇوَ، وِهاڻي وغيره جو غِلاف، پوش، ڍڪ

* سَوڙ
* پٿراڻي

• **ڇهُ ج ڇهه**: [ا - مذ] لَئي جي وَڻ جون ٽاريون ۽ پَنَ

* [س/ات]

• **ڇُهه**: [ا - مت] ڇُهڻ جي حالت

* ڇوپ
* پليتي
* ڇوَ

– **ڇُهائڻ**: [مصدر 'ڇُهڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] هٿ لارائڻ، گسارائڻ

* ٿورو پاسو هٽائڻ
* [ڇهيو ڇهندو ڇهيل]

– **ڇُهڻ**: [مص - فعل متعدي] هَٿ لائڻ، لائڻ، لَڳائڻ، گسائڻ

* [مص] ڇهڻ
* [امر] ڇهه
* [مضارع] ڇهان (ج) ڇهُون، ڇهين (ج) ڇهو، ڇهي (ج) ڇهين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڇهي ٿو (ج) ڇهين ٿا
* [حال مث] ڇهي ٿي (ج) ڇهين ٿيون
* [ماضي] ڇهيو (ج) ڇهيو
* [ماضي مث] ڇهيو (ج) ڇهيو
* [مستقبل] ڇهندو (ج) ڇهندا
* [مستقبل مث] ڇهندي (ج) ڇهنديون
* [اسم مفعول] ڇهيلُ

• **ڇُمارو ج ڇُمارا**: [ا - مذ] ڪارڪ جو هڪ قِسم، سُڪَلَ يا پَڪَل ڪارڪ

– **ڇُمارا ڪرڻ**: [اصطلاح] ڏونڪا رَڌي ڇُهارا تيار ڪرڻ

* [س/ات]

• **ڇماسُ ج ڇماسَ**: [ا - مذ] ڇهَن پاسَن واري شڪل، ڇهَ ڪنڊو

* [ڇهه + پاس - پاسا]

– **ڇماسَ جو ڪارَبُ**: [ا - مذ] ڇهن ڪنڊن وارين فرشي سِرون ٺاهڻ جو ڪارب

• **ڇماسِي**: [صفت] هڪ عدد (86)، ڇهَ ايڪا اُٺ ڏهاڪا، پنجاسي واڌو هڪ

• **ڇمانوي**: [صفت] هڪ عدد (96)، ڇهَ ايڪا نوَ ڏهاڪا، پنجانوي واڌو هڪ

• **ڇُماٽي ج ڇُماٽِيُون**: [ا - مت] گهٽ ڏينهن جو گذر

* مسافري
* زالَ سان سُمهڻ
* رجَ صاف ڪرڻ
* [س/ل]

• **ڇُمائِي**: [ا - مث] تيزي، تِکائِي

* جَلدِي، تکڙ

• **ڇَمَر پانهِين**: [ا - مث] دريائي ٻيڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ هڪ رَسي (جنهن سان آڏ کَڄي)

* [س/ل]

• **ڇَمَرَ**: [ا - مث] بهانو ٺٺاءُ

* مِڪِرُ، مڪر، چِنڊُ

* [س/ل]

* ٺڳي، دولاب، ڇَهَل

* لِڪ، ڇَپ، ڇِنڪَ

• **ڇُمَرُ ع ڇُمَرَ**: [ا - مذ] ڇوڪرو ڇوڪر، نينگَرُ

*[س/ل/ سرا]

* [مث: ڇِمَرِ ع ڇِمَرُون]

• **ڇَمَرِ اوڳرائي**: [ا - مث] ڪَنِي اوڳرائي، چاڙ اوڳرائي

• **ڇَمَڙُ**: [ا - مذ] ڇَهين ڏينهن ايندڙ واري جو تَپ

• **ڇَمَڙائِپ**: [ا - مذ] ڇَمڙيءَ کي ڇَهڪ ڏيڻ جي حالت

• **ڇُمڙِم**: [ا - مذ] ڇَمڙي لاهِڻ جو ڪم

* [س/ٺ]

• **ڇَمَلُ ع ڇَمَلَ**: [ا - مذ] چانهَرُ، ڍونگ، مَڪرُ، ڇَلُ

* [صفت] تکو، تيز رفتار

* چالاڪ

* [س/ل]

– **ڇَمَل بازُ ع ڇَمَل بازَ**: [صفت] ٺڳ، مڪريل، چالباز چالاڪ

– **ڇَمَلائِڻُ**: [مص - فعل متعدي] ريبڻ، ٺڳڻ

* [مص] ڇَهَلائِڻ

* [امر] ڇَهَلاءِ

* [ڇَهَلايو ڇهَلائيندو ڇهَلايل]

• **ڇِمَنڊَ/ڇُمَنڊَ**: [ا - مث] رَهَڙَ، رهنڊ، رَڳڙو خراش، کَرڙو

* [س/ات]

• **ڇُمِنڊَڻُ**: [مص - فعل لازمي] وِڙهڻ

* ڇهٽِڪڻ

* ڪاوڙ مان ڳالهائڻ

* [س/ات]

* [ڇُمِنڊيو ڇُمِنڊيندو ڇُمِنڊيل]

• **ڇُمُنڊو ع ڇُمُنڊا**: [ا - مذ] رَهَڙَ، رهنڊَ، ڦَٽ، وَڏي ڦَرڙي

– **ڇُمُنڊو لَهَڻ**: [اصطلاح] ڦَٽَ يا ڦَرڙيءَ تان کَرڙي لَهِي ٻَوڻ

• **ڇُمِنگَڻُ/ لُمِنگَڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڀَڙڪڻ

* ڪِنجهڻ، ڪرڪڻ

* ڪونَس ڪرڻ

* [ڇُمِنگيو ڇُمِنگيندو ڇُمِنگيل]

• **ڇَمو ع ڇَما**: [ا - مذ] 'ڇهه' جو عدد

* تاش ۾ ڇَهَن نشانن وارو پتو ڇڪَ

* ڇنهي ڪاني، ڇينهو

* ڪنڊن واري ٿاري

* نندي ٿَلِي

* [س/ٺ]

• **ڇمو ع ڇما**: [ا - مذ] ڇيهو نقصان، گهاٽو

• **ڇُمو ع ڇُما**: [ا - مذ] ڏاڍو واءُ، هوا جو سخت جهوٽو

* طوفان

* ڇَهڪَ

* مينهَن جو وسڪارو

* پاڻيءَ ۾ لَهرن جو جوش، وَهڪ جي تِکَ

* اوريڪ

* ڇنوهو

* واءَ ۽ سيءَ جو زور

* تِکو واءُ (جيڪو برسات وقت لڳي)

* سَمنڊَ جي تِکَ

* [صفت] تکڙو

* تيز تِکو

* ٿورو ذرو

• **ڇموٽڙ/ڇموٽڙو:** [صفت] ڇهه سيڪڙو (وياج)

• **ڇمُون:** [ا - مث: هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ] ڇيهُون، ڇيٽيُون، پرزا

– **ڇمُون ڇمُون ٿيڻ:** [اصطلاح] ذرا ذرا ٿيڻ، پرزا پرزا ٿيڻ

• **ڇمُوٽو:** [ا - مذ] رَسيءَ جي ٿهيل شيءِ، جيڪا مينهن يا گهوڙي کي پيرن ۾ ٻڌڻ لاءِ ڪم اچي، ونگ

• **ڇمِي ج ڇمِيُون:** [ا - مث] سنهي تاري، ڇينپو

﹡ ڇهو

﹡ [س/ل]

﹡ پاڻي گهٽ ڪرڻ لاءِ اَڏَ جي منهن ۾ ڏنل ڪکَن جا تارا، ڪکن جي اَڙَ، بندو، ڇاپ

﹡ [س/ات]

﹡ جهلَ، آڏَ، روڪ

– **ڇمِي ڏيڻ:** [اصطلاح] اَڏَ وغيره جي منهن ۾ ڪک ۽ تارا ڏيئي پاڻيءَ کي بنلبو ڏيڻ

• **ڇُمِي ج ڇُمِيُون:** [ا - مث] ٿوري ذري

﹡ تيزي، تِڪَ

– **ڇُمِي ڏيڻ:** [اصطلاح] ڇيرو ڏيڻ، تکو ڪرڻ (ڪاتي وغيره)

• **ڇمِي جو ڏَهَرُ:** [ا - خاص] تعلقي چاچري ۾ هڪ ڏهر جو نالو

• **ڇنُو ج ڇنَا:** [ا - مذ] ڇيهو، نقصان

• **ڇُنُو ج ڇُنَا:** [ا - مذ] ذرو، هَو

– **ڇُنَا پاڻي ڪرڻ:** [اصطلاح] دال وغيره کي تمام پَرَزو ڪري رڌڻ

﹡ لوٽا پاڻي ڪرڻ

• **ڇِي:** [ا - مذ] نفرت جو آواز، ٿُو، ڇِي ڇِي، ڇِٽ، حيف

﹡ جوپائي مالَ کي پاڻي پيئارڻ لاءِ ڇيڪار جو آواز

﹡ بارَ جو پيشاب

﹡ [س/ل]

• **ڇيپَرَ ج ڇيپرُون:** [ا - مث] خبرچار

﹡ [س/ڪوهـ]

• **ڇيپلو ج ڇيپلا:** [صفت - مذ] ڇلولو، لاڏلو

﹡ اٺيٽرو

﹡ [س/ات]

﹡ حرڪتي

﹡ حسين، سهڻو، ڇيلو

• **ڇيپو ج ڇيپا:** [ا - مذ] ڇڙپ، ڇينبَ، جهٽڪ

﹡ [س/ڪوهـ]

﹡ وهنجڻ، ٽڙ، غُسل

﹡ [س/ل]

• **ڇيٽِ ج ڇيٽُون/ ڇيٽِيُون:** [ا - مث] ڪاٺيءَ جو سنهڙو ذرو، ڪک جيتري ڇهنبياري ڪاٺي (ڏندن وغيره کوٽڻ لاءِ)، ڪُٽ

– **ڇيٽِ ڪڍڻ:** [اصطلاح] هٿن يا پيرن ۾ لڳل ڪنڊو يا ڪاٺيءَ جو ذرو ڪڍڻ

﹡ خرچي يا رشوت طور ڪجهه رقم چڙائڻ

– **ڇيٽِيُون ڇيٽِيُون:** [ا - مث] ذرا ذرا، پرزا پرزا، ڇيهُون ڇيهُون

– **ڇيٽِيُون ڇيٽِيُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ذرا ذرا ڪرڻ، پرزا پرزا ڪرڻ، ڇيهون ڇيهون ڪرڻ

• **ڇيٽَرُ ج ڇيٽَرَ:** [ا - مذ] ٻَڳل ڪاٺي يا پاسيري ڦاڙيل ڪپڙي مان ظاهر ٿيل ڇيٽيُون

﹡ شيشي وغيره جي ڇِلَ

﹡ زمين جو اهو ڀاڱو جيڪو چورس يا مستطيل شڪل کان ٻاهر نڪتل هجي

﹡ جَوَ دِڳي کي هَرَ ۾ وَهُو ڪرڻ جو عمل

﹡ [س/ل]

– **ڇيٽِرائڻُ:** [مصدر ڇيٽرڻ مان فعل متعدي بالواسطہ] ڇلائڻ

﹡ [س/ل]

﹡ جَوَ دِڳي کي هَرَ ۾ وَهُو ڪرائڻ

﹡ [ڇيٽرين ڇيٽريندو ڇيٽريل]

– **چيٽرڻ:** [مص - فعل متعدي] تربيت ڏيڻ، سيکارڻ
* وَهو ڪرڻ (ڏاند کي)
* چلڻ
* شيشي کي پاسا وٺي سِڌو ڪرڻ
* [مص] چيٽرڻ
* [امر] چيٽر
* [چيٽريو، چيٽريندو، چيٽريل]

• **چيٽرِ:** [ا - مذ] ٺڳي، دغا
* [س/ٿ]

– **چيٽرباز ج چيٽرباز:** [صفت] ٺڳ، دغاباز

– **چيٽرجڻ:** [مصدر 'چيٽرڻ' جو فعل مجهول] ٺڳجڻ، ڦُرجڻ
* [س/ٿ]
* [چيٽريو، چيٽريل]

– **چيٽربندي:** [ا - مث] ٺڳي، دولاب، دَغا
* [س/ٿ]

• **چيٽراءِ:** [ا - مذ] زيارتَ جي جاءِ
* اُها جاءِ جتي ساڌن کي کاڌو وغيره مفت ملي
* بي جسي

• **ڇيٽ ج ڇيٽون:** [ا - مث] هڪ قسم جو ڇُريل ڪپڙو (جنهن مان عام طرح زالون پوشاڪ ناهين)
* [ف: چيت؛ انگ: Sheet]

• **چيٽڪ ج چيٽڪ:** [ا - مذ] ڄريائپ، باگليٽو

• **چيٽو:** [ا - مذ] وڇوٽي، مفاصلو، وِٿي

– **چيٽو پوڻ:** [اصطلاح] وڇوٽي پوڻ، وِٿي پوڻ
* رنجش سبب هڪ ٻئي کان ڌار ٿيڻ

• **چيٽي:** [ا - مث] وِٿي، وڇوٽي، مفاصلو
* ويڇو
* ويساهي
* موڪل
* فرصت

• **چيپ:** [ا - مذ] چوڙ، پليتائي
* آلودگي
* [سن: چيپ - چُهڻ]

• **چيچ:** [ا - مث] پاٽيءَ جو چينهڙو، سرءَ جي موسم ۾ پاٽيءَ جي لاتِ
* [س/ات]

• **چيچُ ج چيچَ:** [ا - مذ] ڌهل جي وڄت جو هڪ نمونو (ناچ جو تال)
* خوشي، شادمانو
* ڏانديين يا ڏونڪن سان جُهمر ناچ
* [س/ل]
* تماشو، رونشو
* ڇني يا ڇڇر جي آڏاوت
* مهرباني، لطف، ڪرم

'ڪري چيچ ڇهر ۾، پنهون ايندو پاڻ' (شاهه)
* چوپائي مالَ جو هڪ مرض (ڍور کي بيماريءَ سبب يا اکل وغيره لڳڻ سبب ڳنڍ ۾ ٿي پوي يا هڪڙي هنڌان ڪُل لڙهي پوي)

– **چيچ وڄهڻ:** [اصطلاح] ناچ وڄهڻ
* خوشيءَ وڃان ٺينگ ٽپا ڏيڻ
* گوڙ مچائڻ، هُل مچائڻ
* رونشو ڪرڻ
* فساد ڪرڻ

– **چيچ هڻڻ:** [اصطلاح] ڏونڪا هڻڻ
* ناچ ڪرڻ
* هل فساد ڪرڻ
* خوشيون ڪرڻ
* ٺينگ ٽپا ڏيڻ

• **چيچڙو ج چيچڙا:** [صفت - مذ] چيڳڙو، اڍنگو، بدافعال، ڪُلڇڻو
* [مث: چيچڙي ج چيچڙيون]

• **چيچڪُ ج چيچڪَ**: [ا - مذ] رَنڊَڪ، رَڳڙو
'ڪاٿيءَ جي ڪاڄ ۾ چيچڪ ٻه گهڻا' (چوڻي)
* هَلُ، فساد، معاملو

• **چيچڪڙو**: [ا - مذ] پاڻيءَ جو چيڻهرو
* جدائي، وڇوڙو
* جارن، درن ۾ درين مٿان چانوري خاطر خاطر وڌايل ٽڪرو ڇڄهرو
* [س/ات]

• **چيچار**: [ا - مذ، اڪثر جمع طور ڪتب ايندڙ لفظ] ڪَڪَ پَنَ، ڦينجها، ڪَڪَ ڪَهچَرَ
* [س/ل/ڪوهـ]

– **چيچار ڪرڻ**: [اصطلاح] سَنهيَن ڪاٺيُن گڏ ڪرڻ، ڦينجها گڏ ڪرڻ

• **چيچاڙڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڏَڪ هڻي ڏونڏاڙڻ، چيچلائڻ، چچائڻ
* [س/ات]
* تڪليف ڏيڻ، هلاڪ ڪرڻ، تڙپائڻ، ڦتڪائڻ
* [مص] چيچاڙڻ
* [امر] چيچاڙ
* [مضارع] چيچاڙيان (ج) چيچاڙيُون، چيچاڙين (ج) چيچاڙيو
چيچاڙي (ج) چيچاڙين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چيچاڙي ٿو (ج) چيچاڙين ٿا
* [حال مث] چيچاڙي ٿي (ج) چيچاڙين ٿيون
* [ماضي] چيچاڙيو (ج) چيچاڙيا
* [ماضي مث] چيچاڙي (ج) چيچاڙيُون
* [مستقبل] چيچاڙيندو (ج) چيچاڙيندا
* [مستقبل مث] چيچاڙيندي (ج) چيچاڙينديُون
* [اسم مفعول] چيچاڙيلُ

• **چيچڙو ج چيچڙا**: [ا - مذ] گوشت تي چڙهيل پردو، وَڪو ڇچڙ
'ٻليءَ جي خواب ۾ چيچڙا' (چوڻي)
* ڦاٽَل اِڳڙي، چنل ليڙ

• **چيچلائڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڏندن ۾ جهلي ڏونڏاڙڻ
* هلاڪ ڪرڻ، آزارڻ
* ڏوٽڻ، چيچاڙڻ
* [مص] چيچلائڻ
* [امر] چيچلاءِ
* [مضارع] چيچلايان (ج) چيچلايُون، چيچلائين (ج) چيچلايو
چيچلائي (ج) چيچلائين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] چيچلائي ٿو (ج) چيچلائين ٿا
* [حال مث] چيچلائي ٿي (ج) چيچلائين ٿيون
* [ماضي] چيچلايو (ج) چيچلايا
* [ماضي مث] چيچلائي (ج) چيچلايُون
* [مستقبل] چيچلائيندو (ج) چيچلائيندا
* [مستقبل مث] چيچلائيندي (ج) چيچلائينديُون
* [اسم مفعول] چيچلايلُ

• **چيچي**: [ا- مث] چوپائي مالَ کي پاڻي پيئارڻ وقت ڏراڙَ جو ڪيل آواز، چيڪار
* نفرت يا ڪراهت جو آواز

• **چيڊُ ج چيڊَ**: [ا - مذ] سوراخ، سَلُ، ٽنگ
* چيرُ، شِڪاف
* ڀاڄ
* تعريف
* علم نَحو جي اصطلاح موجب، جملي جي لفظن جي گرامر موجب تفريق (جيئن: "اسلم ڪتاب پڙهي ٿو"، ان جملي جو چيڊ ٿيندو: اسلم 'فاعل' ڪتاب 'مفعول'، پڙهي ٿو 'فعل/زمان حال')
* علم رياضيءَ جي اصطلاح ۾ اٽپوري انگ جا جملي ڪيل ڀاڱا
* [سن: ڇدر]

– **چيڏ ڪرڻ:** [اصطلاح] حسملي جي تفريق ڪرڻ
* اَنگ ڀڃڻ
* ڳڻ ڳوت بعد ڪو نتيجو ڪڍڻ، نبيرو ڪرڻ
* جائزو وٺڻ

– **چيڏڻُ:** [مص - فعل متعدي] تنگ ڪرڻ، سوراخ ڪرڻ، سل ڪيڻ
* ورهائڻ
* تعريف ڪرڻ
* ڀڃڻ
* [پرا: چدني؛ سن: چد]
* [مص] چيڏڻ
* [امر] چيڏ
* [چيڏيو چيڏيندو چيڏيل]

• **چيڏڪ ج چيڏڪ:** [ا - مذ] رڪاوٽ، رنڊڪ، روڪ، خلل
* جهڳڙو ڦڏو فساد، گوڙ
* ڀڃڪڙي
* رولو رڳڙو
* جرپائي وارو پور، ڪُنڌ، مستي
* اُڏڪو
* شدت، شوق
* مرگهيءَ جي علامتن واري بيماريءَ جو هڪ قسم
* ڏڪڻي يا لرزو، رعشہ (رعشي جي بيماري)، دوري جا جهٽڪا

– **چيڏڪ وجهڻ:** [اصطلاح] رنڊڪ وجهڻ، خلل وجهڻ
* فساد وجهڻ، جهيڙو مچائڻ
* معاملو پيدا ڪرڻ

– **چيڏڪي ج چيڏڪي:** [صفت] پورالو ريچڪائي
* حرڪتي، فسادي، جهيڙيڪار

• **چير ج چيرُون:** [ا - مث] ڳهه جو هڪ قِسم، پازيب، پايل
* پيرن ۾ پائڻ لاءِ گهنگهرن جي لڙهي، گهنگهرا وغيره (جيڪي نچڻ وقت ناچوءَ جي پيرن ۾ يا چوپائي مال جي ٽنگن ۾ ٻڌجن)

– **چيرُون ڪرڻ:** [اصطلاح] رانديون ڪرڻ
* هلڻ
اِي ڪانيرو ڪوهہ جو چاچڙ ۾ چيرون ڪري' (شاهه ڪريم)

• **چيرُ:** [ا - مذ] پرت جو هڪ قسم (گهير جو پرت)
* [س/ڪوهه]

• **چيرڻُ:** [مص - فعل متعدي] رلائڻ، رولڻ، پيڪائڻ
* گهمائڻ
* چيرائڻ، ڪاوڙائڻ
* لائڻ، تِکو ڪرڻ (ڪاتي وغيره)
* [مص] چيرڻ
* [امر] چير
* [چيريو چيريندو چيريل]

• **چيرو ج چيرا:** [ا - مذ] اوزار تِکي ڪرڻ ۽ اُن کي گسائڻ وقت ڏنل گهڪو، گاٺ ڪري ڪنهن اوزار جي تِکائي
* بندوق جي گولي، چَرو
* مال کي ڏڪڻي ڏيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم

– **چيرو ڏيڻ:** [اصطلاح] اوزار کي تِکو ڪرڻ لاءِ روهيءَ تي لائڻ
* چيرائڻ، ڪاوڙائڻ

• **چيڙ ج چيڙُون:** [ا - مث] بيگاڻ بيگر، اهو پورهيو جيڪو گهٽا ماڻهو بنا ڪنهن مزوريءَ تي لڳائي پورو ڪرائجي (مثلاً واهه جي ڪاٽي وغيره)، زميندارِي سڏ (جنهن ۾ هاري بنا اجوري ڪاٽي وغيره جو ڪم ڪندا آهن)
* بنا اُجرت جي راجوڻي طور ڪنهن ڪم سان لڳايل پورهيت
* گهڻن ماڻهن جو گڏجي ڪو ڪم ڪرڻ جي حالت
* شڪار کي وراڻيندڙ ماڻهن جو ٽولو
* ٻچ، هشي
* ڪؤنس، چرچ، حرڪت
* ڪاوڙائڻ يا بَرغلائڻ جي حالت
* شروعات ڪرڻ (راڳ يا سازَ جي)
* بيڙيءَ هِڪڻ جو رسو
* وِڻل جانور جي پنيان پيل ماڻهو
* [س/ڪوهه]
* وراڙو

– **چيڙچاڙ:** [ا - مث] حرڪت، ڪُرنس

* هٽَ ڪس، هٽَ چراند

* مسخري، چيڙائڻ، پٽائڻ

– **چيڙچاڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] حرڪت ڪرڻ

* هٽ ڪس ڪرڻ

* ڪاوڙائڻ لاءِ چورڻ

* مذاق ڪري چيڙائڻ

– **چيڙ چوڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] گهڻا ماڻهو ولي چڙهائي ڪرڻ، زبردست حملو ڪرڻ

– **چيڙ ڪرائڻ:** [اصطلاح] ڪنهن راجوٽي ڪم تي بيگر ۾ ماڻهن جو ٽولو ولي وڃڻ

* گهڻن ماڻهن کان ٻچ يا جماع ڪرائڻ

– **چيڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] ٻچ ڪرڻ

* حرڪت ڪرڻ، ڪُرنس ڪرڻ

– **چيڙڻ:** [مص - فعل متعدي] چراند ڪرڻ، حرڪت ڪرڻ، هَٽَ ڪَس ڪرڻ

* چورڻ

* ڪاوڙائڻ، خفي ڪرڻ، ستائڻ، تنگ ڪرڻ

* ٻچ ڪرڻ، هشي ڏيڻ

* چوپائي مال کي چارڻ لاءِ جهنگ ڏي ڪاهڻ، پهرائڻ

* وڄائڻ (ساز)

* شروع ڪرڻ (آلاپ، گفتگو)

* بيٺل پاڻيءَ ۾ واهه جي ڪاٽي ڪڻڻ

* [س/ل]

* [مص] چيڙڻ

* [امر] چيڙ

* [مضارع] چيڙيان (ج) چيڙيُون، چيڙين (ج) چيڙيو، چيڙي (ج) چيڙين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] چيڙي ٿو (ج) چيڙين ٿا

* [حال مث] چيڙي ٿي (ج) چيڙين ٿيون

* [ماضي] چيڙيو (ج) چيڙيا

* [ماضي مث] چيڙي (ج) چيڙيُون

* [مستقبل] چيڙيندو (ج) چيڙيندا

* [مستقبل مث] چيڙيندي (ج) چيڙينديُون

* [اسم مفعول] چيڙيل

– **چيڙ وهائڻ:** [اصطلاح] راجوٽي ڪم لاءِ بيگر وهائڻ، زوريءَ ڪم وٺڻ

– **چيڙو ج چيڙا:** [صفت] چيڙ ۾ وهندڙ، بيگر ۾ وهندڙ، بيگاري، ونگاري، مفت پورهيو ڪندڙ

• **چيڙو ج چيڙا:** [ا - مذ] ٻچاڙي، پوچڙ، پچڙي، چيهه، ڏنگ

* پنڪي جو ٽُرو

– **چيڙو ڇڏائڻ:** [اصطلاح] ختم ڪرڻ، اُڪلائڻ، نبيرڻ

* آخرين فيصلو ڪرڻ، نبيرو ڪرڻ

– **چيڙو ڇڏڻ:** [اصطلاح] جند ڇڏڻ، واسطو ٽوڙڻ

* سانگو ڇڏڻ، آسرو لاهڻ

* پنڪي جو پوچڙ ڇڏڻ، ٽُرو ڇڏڻ

• **چيڙهه:** [ا - مث] چر، ڪُرنس، ڪنڊ، چيڙ

– **چيڙهڻ:** [مص -فعل متعدي] چيڙڻ، چراند ڪرڻ، حرڪت ڪرڻ

* چيڙائڻ، پٽائڻ

* [س/ل]

* [مص] چيڙهڻ

* [امر] چيڙهه

* [مضارع] چيڙهيان (ج) چيڙهيُون، چيڙهين (ج) چيڙهيو، چيڙهي (ج) چيڙهين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] چيڙهي ٿو (ج) چيڙهين ٿا
* [حال مث] چيڙهي ٿي (ج) چيڙهين ٿيون
* [ماضي] چيڙهيو (ج) چيڙهيا
* [ماضي مث] چيڙهي (ج) چيڙهيون
* [مستقبل] چيڙهيندو (ج) چيڙهيندا
* [مستقبل مث] چيڙهيندي (ج) چيڙهينديون
* [اسم مفعول] چيڙهيل

• **چيڙي نبيري ج چيڙيون نبيريون:** [ا - مث] راجوٽي معاملن جو نياءُ، انصاف، نبيرو، پنچاتي فيصلو

– **چيڙي نبيري ڪرڻ:** [اصطلاح] راجوٽا فيصلا ڪرڻ، نبيرا ڪرڻ، ڳوٺ يا پاڙي جا ڪم ڪار ڪرڻ، اُٿي ويٺي ڪرڻ (راڄ ۾)

• **چيڪ ج چيڪُون:** [ا - مث] چوپائي کي چَرڻ وقت پير ۾ ٻڌل رسي
* ڦيٿي کي مضبوط رکڻ لاءِ چاپي
* رڪاوٽ، رخنو

• **چيڪُ ج چيڪَ:** [صفت] ڪُليل، آزاد، ڇڙواڳ

– **چيڪُ چَرڻ:** [اصطلاح] چوپائي جو ٻنيءَ ۾ آزاديءَ سان چَرڻ
* آزاديءَ سان گهمندو ڦرندو رهڻ

– **چيڪُ ڇڏڻ:** [اصطلاح] چوپائي کي ٻنيءَ ۾ چرڻ لاءِ آزاد ڇڏي ڏيڻ
* هر قسم جي آزادي ڏيئي ڇڏڻ، ڇُڙواڳ ڇڏي ڏيڻ

• **چيڪارڻ:** [مص - فعل متعدي] چوپائي مال کي پاڻي پيئارڻ لاءِ 'چي چي' جو آواز ڪرڻ
* ڪاهڻ يا هڪلڻ جو آواز
* [مص] چيڪارڻ
* [امر] چيڪار
* [چيڪاريو، چيڪاريندو، چيڪاريل]

– **چيڪارو ج چيڪارا:** [ا - مذ] اهو وقت (ڍڳو وغيره) جنهن کي 'چي چي' ڪري پاڻي پيئارجي. 'چي چي' جي آواز تي پاڻي پيئندڙ وهٽ
* [مث: چيڪاري ج چيڪاريون]
'اُچاري پيئندي، چيڪاري ڪانه پيئندي' (محاورو)

• **چيڪارو ج چيڪارا:** [ا - مذ] ٽرهڻ
* [س/ٽ]

• **چيڪاڻ:** [ظرف] ڇاڪاڻ، ڇا لاءِ، ڇي لاءِ
* [س/ڪوهـ]

• **چيڪائُو:** [صفت] چڪيندڙ، ڳهليندڙ
* گهڻو تماڪ ڇڪيندڙ، چيڪو
* اهو گڏهه يا گهوڙو جو چڪائڻ کان سواءِ نه هلي
* ڇجا، ٻنڌ، ٻنڌي لائي ويهندڙ
* [ا - مث] سِراڻ

• **چيڪڙائُو ج چيڪڙائُو:** [صفت] طالبو، گهورو، مدعي، طالب، اُميدوار

• **چيڪو ج چيڪا:** [ظرف] يڪدم، جلد، ترت، جهٽ پٽ
* [س/ٽ]
* [ا - مذ] جهڪ، وڏ، جهير
'پاڪيءَ سان چيڪو ڏنل آٿس' (جملو)

• **چيڪُو ج چيڪُو:** [صفت] تماڪُ ڇڪيندڙ
* پانڌاڻي (چلم جو)
* طالبو، اُميدوار
* گهورو، سيڪڙو
* [ا - مذ] بيل گاڏيءَ جي پيرن کي ڇڪيندڙ ۽ سرائيءَ کي قابو جهليندڙ ڪاٺي
* [س/ات]

• **چيڪُون:** [ا - مث] وارن جي ڳنڍ، ميندي
* [س/ات]

• **چيڳرو ج چيڳرا:** [صفت - مذ] گدلو، ميرو، ڪِنو، بدفضيلتو
* البيلو، چلولو
* شرير، حرڪتي
* [مث: چيڳري ج چيڳريُون]

– **چيڳرائي ج چيڳرائيون:** [ا - مث] گدلائي، ڪِنائي
* البيلائي، چِلولائي

• **چيڳلو ج چيڳلا:** [صفت] گدلو، ميرو، ڪِنو
* البيلو، چِلولو، حرڪتي
* شرير
* [مث: چيڳلي ج چيڳليُون]

• **چيلَ:** [ا - مث] بينتَلَ وارو پاڻي، اهو پاڻي جيڪو واهه مان اُتَلَ ڪائي ڪِنارَن تان وهي، بندن جي وچ ۾ پاڻيءَ جي چر
* جالارو پاڻي، گهٽو پاڻي
* [س/ل]

• **چيل:** [ا - مث] چيلو ٻڪريون
* ڪَلَ
* [س/ات]

– **چيل ڇِيل:** [ا - مث] ڪل جدا ڪرڻ
* [س/ات]
* چاچول (ڪپڙن ڪي)

• **چيلُ ج چيلُ:** [ا - مذ] ٻڇاڙ
* اُلَر
* ڏَڪ

• **چيلاءِ:** [ظرف] چو، چالاءِ
* [لس]

• **چيلِري ج چيلِريُون:** [صفت - مث] چِلرِ واري (مڇي وغيره)
* [ا - مث] هڪ قسم جي مڇي (جيڪا مٺي پاڻيءَ ۾ ٿلهن ۾ ٿئي)، ڪرڙو ڏنيرو

– **چيلِري مڇي:** [ا - مث] چِلرن واري مڇي

• **چيلو ج چيلا:** [ا - مذ] ٻڪريءَ جو نرُ ڦر ليلو، ننڍو ٻڪرو حلوان
* [سن]
* [مث: چيلي ج چيليُون]
* [صفت] اَحمق، بيوقوف

– **چيلو/چيلي ٿي لڳڻ:** [اصطلاح] پٺيان لڳو رهڻ، پني نه ڇڏڻ، جند نه ڇڏڻ

• **چيلوُون / چيلوان:** [صفت] چِليل، گهڙيل، تريل (ڪاٺي)

• **چيمڪ:** [ا - مث] بيماريءَ جو هڪ قسم (جيڪا فقط گهوڙن ۾ اُٺن کي ٿئي)
* [س/ل]

• **چينُ:** [ا - مذ] ڇيهو، نقصان، ٽوٽِ، گهاٽو

• **چينا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **چينارو ج چينارا:** [ا - مذ] پاڻيءَ جي لاٽِ، درياهه وغيره ۾ پاڻي گهٽجي وڃڻ جي حالت، چينَهَرو
* [س/ل]

– **چينارا ڪرڻ:** [اصطلاح] سرءَ جي موسم ۾ پاڻيءَ جو لَهي وَڃڻ، چينَهَرو ٿيڻ، اُٿَلَ جو پاڻي لَهَڻ

• **چينيَڙُ:** [ا - مذ] چِينيو سڪل ٽاري، سنهي ڪاٺي
* سڪل ڏِنگري

• **چينيَڪ ج چينيَڪون:** [ا - مث] تازي وَڍِيَلَ ٽاري (وڻ جي)
* چانگ
* [س/ڪوهه]

• **چينٽ ج چينٽون:** [ا - مث] جٺِ، ويڏن
* تنبيهه، فهمائش، هِدايت
* جِهٽڪو
* مِهڻو، طعنو
* لِنبُ، ليپو

– **چينيڙُ ج چينيڙ:** [صفت] جِهٽڪيندڙ، جٺِ ڪندڙ، هِيس ڪندڙ
* [س/ٽ]
* طعنا هڻندڙ، ٽهائيندڙ

– **چيِنپِڪو:** جهڙِڪَ، چِينبَ
* [س/ل]

– **چِينپَڻُ:** [مص - فعل متعدي] جهڙڪ ڪرڻ، ويڙهه ڪرڻ، ملامت ڪرڻ
* جهڙڪڻ، دڙڪو تاب ڪرڻ
* فهمائش ڪرڻ، تنبيهه ڪرڻ
* هيس ڪرڻ
* ليپڻ، چِينبَ ڪرڻ، گاروڦٽڻ
* [مص] چِينپَڻ
* [امر] چِينبَ
* [مضارع] چِينپيان (ج) چِينپيون، چِينپين (ج) چِينپيو، چِينپي (ج) چِينپين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] چِينپي ٿو (ج) چِينپين ٿا
* [حال مث] چِينپي ٿي (ج) چِينپين ٿيون
* [ماضي] چِينپيو (ج) چِينپيا
* [ماضي مث] چِينپي (ج) چِينپيون
* [مستقبل] چِينپيندو (ج) چِينپيندا
* [مستقبل مث] چِينپيندي (ج) چِينپينديون
* [اسم مفعول] چِينپيل

• **چِينپيو ج چِينپيا:** [ا - مذ] سنڪل ڍنگري، چانيو
* سنهي ۽ سڪل ڪاٺي، پانگوڙ

• **چِينپي ج چِينپيون:** [ا - مث] ٻڪريءَ جو هڪ قسم (وڏن وارن ۽ سنهن رنگين نشانن واري ٿئي)
* [س/ات]

• **چِينٽ:** [ا - مث] ڪتي جو پيشاب
* [س/ٺ]

• **چِينٽو ج چِينٽا:** [ا - مذ] چَندو، ڦينگ (ڪنهن ٻاليات جو)

• **چِينڊو ج چِينڊا:** [ا - مذ] نڪ مان وهندڙ گند، سِنگهه، گوبو
* [س/ٺ]

• **چِينگ:** [ا - مث] ٽيڪر، آڪڙ، وڏائي، مغروري
* [س/ات]
'هڪ سجائي، ٻيو چِينگ گهڻي' (محاورو)

– **چِينگ ٿيڻ:** [اصطلاح] مٿي تي چڙهڻ، شِنگهه ٿيڻ
* ضِد تي چڙهڻ

– **چِينگ چَڙهڻ:** [اصطلاح] مٿي تي چڙهڻ
* آڪرو ٿيڻ
* هَٺ ڪرڻ

– **چِينگرجَڻُ:** [فعل مجهول] مغرور ٿيڻ، ٽيڪرجڻ، آڪِڙجڻ
* [س/ات]
* [چِينگريو، چِينگريو، چِينگريل]

• **چِينگهو ج چِينگها:** [ا - مذ] مڇي جهلڻ جي ڪاٺي

• **چِينو ج چِينا:** [ا - مذ] جدائي، عليحدگي
* ورهاست، تفريق
* [س/ات]

– **چِينو ڪرڻ:** [اصطلاح] جدائي ڪرڻ
* شراڪت وارو مال ورهائڻ
* فيصلو ڪرڻ، نبيرڻ، معاملي جي صفائي ڪرڻ

• **چِينوڙُ ج چِينوڙَ:** [صفت] چِناٺيندڙ
* [س/ڪوهـ]

• **چِينهَرو/ چِينهَڙو:** [ا - مذ] درياهه جي پاڻيءَ ۾ لاٽ (جيڪا عموماً سرءُ جي موسم ۾ ٿئي)
* ٻوڏ يا اُٿَل جي موٽ
* پاڻيءَ جي لاٽ
* جدائي، عليحدگي
* تفريق

• **چِيڻُ:** [ا - مذ] چيٺو، پاڻ

• **چِيڻُ/ چِيوَڻُ:** [ا - مذ] اُهو ڌاڳو جنهن سان ڪنير ڪچن ٽانون کي چڪ تي ڪَپي ۽ ڪوري

• **چيٺارو:** [ا - مذ] ڍڳي، ڳٺون جي چيٺن لاهڻ جي جاءِ

• **چيٺو ج چيٺا:** [ا - مذ] چوپائي مالَ جو ڦوسو، گوبَر
* ڳوهه، ٿاڦ
* سڪل ڦوسي
* پاڻ

– **چيٽاپورُ ج چيٽاپورَ:** [صفت] ٻن کي ويڙهائيندڙ، لائي چائي ڪندڙ، فساد وجهيندڙ، منافق، فتنہ انگيز

– **چيٽاپورڻ:** [اصطلاح] جهيڙو وجهائڻ، لائي چائي ڪرڻ، ويڙهائڻ، فتنو اُٿارڻ

٭ منافقي ڪرڻ

'چيٽاپور تہ لٽ لڳي' (محاورو)

– **چيٽا ڪڍڻ:** [اصطلاح] ننڍي جانور کي پالڻ

• **چيٽِمار:** [ا-خاص] ٿرَ ۾ هڪ ماڳ جو نالو

• **چيٽِي ج چيٽِيُون:** [ا-مث] هڪ قسم جو اوزار، ڏاند پچي لوهي ڇپر جيڪا لوهہ وڍڻ يا ڪاٺين ڦوڙڻ ۾ ڪم اچي

٭ [سن: ڇِد = سوراخ ڪڍڻ، ڇدر]

• **ڇيو ج ڇيا:** [ا-مذ] ڇيهو، نقصان، ٽوٽو، ضرر

• **ڇيھَہ ج ڇيھَہ:** [ا-مذ] پڇاڙي، آخر انتها، پڇاڙي، دنگ، حَدَ

٭ نهايت

٭ وَڍُ، چير، زَخم، ڇِهڪ

– **ڇيھَہ ڇڄڻ:** [اصطلاح] بيوس ٿيڻ، سڀ اُميدون آسرا لاهڻ

٭ حوصلا خطا ٿيڻ

٭ وايون بتال ٿيڻ

٭ بي همت ٿيڻ

– **ڇيھَہ ڪرڻ:** [اصطلاح] دَنگ ڪَرڻ، حَدَ ڪرڻ

٭ وس مان نہ گھٽائڻ، انتها تي پهچائڻ پوري پوري ڪوشش ڪرڻ، سموري طاقت خرچ ڪرڻ

٭ ناتو ختم ڪرڻ، تعلقات ٽوڙي ڇڏڻ

– **ڇيھَہ ڪري ڇڏڻ:** [اصطلاح] حد ڪري ڇڏڻ

٭ ڪنهن ڪم ۾ ويهن ٿي ننهن جو زورُ لائڻ

٭ حيرت ۾ وجهڻ جهڙو ڪم ڪرڻ، ڪمال ڪري ڏيکارڻ

• **ڇيھَڙُ ج ڇيھَڙَ:** [ا-مذ] ڍنگ، طريقو

٭ عادَتَ، اخلاق، لڇڻ

٭ سگهڙپائي، سيبتائپ

٭ صفائي، سٺائي

٭ هوشياري، چالاڪي

٭ لياقت، صلاحيت

• **ڇيھِڙو ج ڇيھِڙا:** [ا-مذ] فوتيءَ جي منهن ڍڪڻ لاءِ پلاند

٭ [س/ٺ]

• **ڇيھَلَ ج ڇيھَلُون:** [صفت - ا - مث] سهڻي عورت، حسين

• **ڇيھَلُ ج ڇيھَلَ:** [ا-مذ] سهڻو مرد

٭ ڦَرڻ

'ڇِرِ ڇيهلَ - هرڻ جهڙين اکڙين'

٭ سج

• **ڇيھَلو ج ڇيھَلا:** [صفت - مذ] سيني ڪان پويون، پڇاڙيءَ وارو آخري، پڇاڙي، دنگ

٭ [س/ات]

٭ [مث: ڇيهَلِي ج ڇيهَليُون]

• **ڇيھَڻُ:** [مص - فعل متعدي] وَڍڻ، ڦاڙڻ، ڪَپڻ

٭ [سن: ڇِد = ڇِدڻ]

٭ [مص] ڇِيهَڻُ

٭ [امر] ڇِيهہ

٭ [ڇيهيو، ڇيهَندو، ڇيهيَل]

• **ڇيھو ج ڇيھا:** [ا-مذ] خسارو، نقصان، ٽوٽو، گهاٽو، زيان

٭ پڇاڙي، حَدَ

٭ [س/ٺ]

– **ڇيھو پائڻ:** [اصطلاح] نقصان سَهڻ

٭ نقصان وجهڻ

– **ڇيھي کان نڪرڻ:** [اصطلاح] نقصان کان بَچڻ

٭ بيهوش ٿيڻ

٭ سخت ڪاوڙجڻ

٭ [س/ات]

• **ڇيھُون ڇيھُون:** [ا - مث، هميشہ جمع ۾ ڪم ايندڙ] ذرا ذرا، ٽڪرا ٽڪرا، پرزا پرزا

– **ڇيھُون ڇيھُون ڪرڻ:** [اصطلاح] ذرا ذرا ڪرڻ، پرزا پرزا ڪرڻ

• **ڇيٺو ج ڇيٺا:** [ا-مذ] ڇيهو، ٽوٽو، نقصان

ح

• **ح**: [ا - مث] سنڌي 'الف - ب' جو سترهون، اُردو حروفِ
تهجي جو پندرهون ۽ عربي 'الف - بي' جو ڇهون اکر
❊ اُچار: حائي
❊ [ع]
❊ ابجد موجب عدد اٺ
❊ عِلم نجوم موجب هِن جي شڪل برج قوس جهڙي آهي
• **حابِس**: [صفت] روڪڻ وارو، بند ڪرڻ وارو
❊ [ع]
• **حابِط**: [صفت] ثواب يا نيڪ عمل ضايع ڪرڻ وارو
❊ [ع]
• **حاتِم**: [ا -خاص] عربستان جي هڪ مشهور سخي مرد جو نالو
❊ [صفت] سخي. داتا. تمام گهڻو سخي
❊ [ع: حتم = فيصلو ڪيو]
– **حاتِمائو**: [صفت - مذ] حاتِمَ جهڙو، سخاوَتَ سان پريور
– **حاتِمَ جِي قَبَر کي لَتَ هَڻڻ**: [اصطلاح] حاتم کان به وڌيڪ سخي بڻجڻ (ٽوڪ)
– **حاتِم طائِي**: [ا - خاص] حاتِم. عربستان جي هڪ مشهور سخي مرد جو نالو جيڪو سخي مرد مشهور آهي اهو عربستان جي 'طي' جو سردار هو انهيءَ ڪري کيس حاتم طائي، يعني طيءِ قبيلي وارو حاتم ڪري سڏيندا آهن)
– **حاتِمِي**: [ا - مث] حاتِم جهڙي سخاوتَ. فياضي، بخشش، غريب پروري
• **حاجَ ج حاجُون**: [ا - مث] حاجَتَ. احتياج. گهرج. ضرورت. طلب. مدعا. خواهش
❊ [ع: حاجة جو مخفف]
– **حاجَ لاهِڻ**: [اصطلاح] ڪم پورو ڪرڻ. پايہ تڪميل تي پهچائڻ
– **حاجَ لاهي ڇڏڻ**: [اصطلاح] سيڪت ڏيڻ. ٺاهوڪي مار ڏيڻ
– **حاجَ هُجَڻ**: [اصطلاح] اُجا ٿورو ڪم رهيل هجڻ
❊ ٿوري حاجَ رهجي وڃڻ

• **حاجُ**: [صفت] حجُ ڪرڻ وارو، حاجِي
❊ زيارتي
❊ [ع: حجّ - حجُ ڪيو]
• **حاجاڻا**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• **حاجاڻِي ج حاجاڻِيُون**: [صفت - مث] اُها عورتَ، جنهن حج ڪيو هجي
❊ نيڪ عورَتَ. عبادتگذار عورَتَ
• **حاجِبُ ج حاجِبَ**: [صفت] دربان، نگهبان، چوبدار، چوڪيدار، پاسبان، داروغو
❊ [ع: حَجَبَ = هن روڪيو]
❊ پرده دار
❊ خدمتگار، خادم
❊ اکِ جو ڀرون، ابرو
• **حاجَتَ ج حاجات**: [ا - مث] ضرورت. غرض، مطلب، گهرج، ڪاپو، احتياج
❊ قَوت. خواهش، چاهہ
❊ جاءِ، برابري، پڄڻ جي جاءِ، پڄت
'ڪنهن جي بہ هن سان حاجت نہ آهي' (جملو)
❊ ڪم
❊ آرزو اُميدَ. آسَ، تمنا، مراد
❊ اِلتجا
❊ نيازمندي
– **حاجَتَ بَرآرِي**: [ا - مث] ڪنهن جي ضرورت پوري ڪرڻ جي حالت
❊ [حاجت + بَر + آوردن = ضرورت پوري ڪرڻ]
– **حاجَت خُواهُ**: [صفت] سوالي، سائل، محتاج، ضرورت پوري ڪرڻ لاءِ سوال ڪرڻ وارو
– **حاجَت رَفَعَ ڪرڻ**: [اصطلاح] ڪنهن ڪم جي پوئواري ڪرڻ
❊ ضرورت پوري ڪرڻ
❊ ڪاڪوس ڪرڻ
– **حاجَت رَوا**: [صفت] ضرورت پوري ڪرڻ وارو

– **حاجَت رَوائي:** [ا - مث] ضرورت جي پورائي. مطلب جي تڪميل. مشڪل ڪشائي. ضرورت پوري ٿيڻ واري حالت
* [حاجت + روائي = پوري ٿيڻ]

– **حاجَت ضَروري:** [ا - مث] ضروري ڪم (خاص ڪري ڪاڪوس جو خيال)

– **حاجَتمَندُ:** [صفت] گهرجائو. ضرورت وارو. غرض مند. خواهش مند. آساوند. اميدوار
* محتاج. مفلس. تنگدست. تنگ حال. بڪيو سڃو. ڪنڌل
* [ف: حاجت + مند]

– **حاجَت مَندي:** [ا - مث] ضرورت. گهرج. طلب. احتياج. غرض. مطلب
* [حاجت + مندي]

– **حاجَتي ۽ حاجَتِي:** [صفت] حاجت وارو. گهرجائو. ضرورتمند. حاجت مند. غرض مند. آسائو
* بيمار لاءِ کٽ يا پلنگ وٽ پيشاب ڪرڻ لاءِ رکيل ٿانءُ

• **حاجِي ۽ حاجِي:** [ا - مذ] حجَ ادا ڪرڻ وارو. حج ادا ڪري آيل مسلمان. زيارتي. حجَ ڪرڻ وارو
* پانڌيئڙو. مسافر
* بزرگ. پلارو
* مسلمانن جي گهر جو اُهو ٻار، جيڪو حج جي مهيني ۾ پيدا ٿيو هجي (سندس گهر وارا ان تي اڪثر 'حاجي' نالو رکن)
* [ع: حاجي]
* [ا - مث: حاجياڻي ۽ حاجياڻيون]

– **حاجِي الحَرمين:** [صفت] ٻن حَرمن يعني مڪي ۽ مديني جي پاڪ جاين جي زيارت ڪري اچڻ وارو (هر هڪ حاجي مڪي ۾ ڪعبة الله شريف جي زيارت ڪانهي يا اڳ، سهولت آهر مديني منوره ڏي ويندو آهي)

– **حاجِي ڪئمپ:** [ا - خاص] عربستان جي اُها جَڳهه، جتي ٻين ملڪن مان ڪهي آيل حاجين کي رهايو ويندو آهي (ڪراچيءَ ۾ به ان نالي سان هڪ عمارت اڃا به موجود آهي. جتي اڳ حج تي ويندڙ پانڌيئڙن کي حج بابت ضروري معلومات ڏني ويندي هئي)
* [انگ: Haji Camp]

• **حاجِي پوٽا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **حاجِيڙو:** [ا - مذ] وڻ جو هڪ قسم (ٻيسر جهڙو)
* [س/ڪوهر]

• **حادِث:** [صفت] جديد. تازو. نئين طرح وجود ۾ اچڻ وارو. نئون پيدا ٿيل. نئين شيءِ (جيڪا اڳ ۾ وجود ۾ نه هجي). تازو شروع ٿيل
* [ع: حدث = ٿي پيو]
* فنا ٿيندڙ (جيڪا شيءِ وجود ۾ آندي ويئي آهي، اها لازمي طور فنا ٿيڻ واري آهي). زوال کي پهچندڙ. فاني
* [ڪناية] مخلوق (يعني جيڪا شيءِ خلقي ويئي آهي. جهڙوڪ: زمين، آسمان، انسان، حيوان وغيره)

• **حادِثو ۽ حادِثا:** [ا - مذ] واقعو. سانحو. صدمو. تصادم
* اتفاق. ڪنهن ڪم جي اوچتي پيدا ٿيل واردات. اتفاقي واقعو
* ماجرا. قِصو
* پڇاڙي. نتيجو
* [ع: حادِثہ: حادِثُ]

• **حاذِقُ ۽ حاذِق:** [صفت] تمام هوشيار. قابل. ماهر. ڄاڻو. ڪامل. فن جو استاد. ڪاريگر. هنرمند. هنرائتو. تجربيڪار. آزمودگار
* سياڻو. ڏاهو. سڄاڻ. سمجهو. داناءُ
* پڙ. ذهين. زيرڪ. چالاڪ. چترُ
* علاج ڪندڙ. حڪيم. ويد (هيءُ لفظ فقط حڪيمن جي تعريف لاءِ استعمال ۾ ايندو آهي)
* [ع: حذق]

'منهنجي دَردَ جي دِلبر تون ئي دَوا. دارون حاذق جا سڀ هاريان مانُ'
(غمدل فقير)

• **حارُ:** [صفت] حرارت وارو. گرميءَ وارو. گرم
* [س/ات/ ع: حرارة]

• **حارِث:** [صفت] ڪڙمي. هاري
* [ع]

• **حارِجُ ج حارِجَ**: [صفت] روڪيندڙ، آڏواڻيندڙ، تنگ ڪرڻ وارو، رنڊڪ پيدا ڪندڙ، رنڊائيندڙ
* [ع: حرج]

• **حارِص**: [صفت] حرص ڪندڙ، حريص، لالچي
* [ع]

• **حاسِبُ**: [صفت] رقمن جو حساب ڪتاب ڪرڻ وارو، اڪائونٽنٽ، خزانچي
* [ع: حَسبَ]

• **حاسِدُ**: [صفت] حسد ڪرڻ وارو، ساڙيل، مَر سَهو، جيڪو ٻئي کي نه سهي

• **حاسه**: [ا - مث] محسوس ڪرڻ واري قوت يا سگهه، اِحساسُ
* [ع: حس = محسوس ڪيو]

• **حاشا**: [ا - مث] انڪار ۽ ترديد لاءِ هڪ قسم ڪڻ جو نمونو، پناهه! ڪڏهن به نه! هرگز نه! بلڪل نه!
* [ع]

– **حاشا ثُمَ حاشا**: [ظرف] هرگز نه، بنهه نه

– **حاشا لِلرحمان**: [عربي اصطلاح] ڪنهن به ڪم نه ڪرڻ جو عهد ڪرڻ، قسم کڻڻ لاءِ لاعلمي ظاهر ڪرڻ جي موقعي جو لفظ، خدا نه ڪري! خدا جي پناهه! هرگز نه

– **حاشالله**: [ظرف] ڪنهن به ڪم نه ڪرڻ جو عهد ڪرڻ، قسم کڻڻ لاءِ لاعلمي ظاهر ڪرڻ جي موقعي جو لفظ، خدا نه ڪري! خدا جي پناهه! هرگز نه

– **حاشا وَڪلا**: [ظرف] هرگز نه، ڪڏهن به نه، بلڪل نه، ڪجهه به ٿي پوي ته نه

• **حاشو ج حاشا**: [ا - مذ] پاسو، وَٽ، ڪتاب يا ورق جو چئني پاسن کان خالي ڇڏيل حصو بني جي پاسي تي ڇڏيل جاءِ (جنهن تي تبصرو لکيو وڃي)، ڏني، ڪپ، ڪِناري، حاشِي
* [ع: حاشيه = ڪنارو]
* سنڌي ڏکهي ٽريپءِ جي پرت پريل ڪِنار
* لکڻ جو هڪ قِسم
* نيتَ
* معنيٰ
* جاڻ، خبر
* ڏونگيو
* [ا - مث] آمدني

• **حاشِي**: [ا - مث] ڪتاب يا ڪاغذ ۾ لکيت کان آجو ڪنارو حاشو
* وٽ، پاسو
* [ع: حاشِيه = ڪِنارو]

– **حاشِي تي چڙهڻُ**: [اصطلاح] ڪاغذ تي حاشيءَ جي نشان طور سنڌو ڪرڻ (جنهن نشان جي حاشيه واري نندي پاسي کي چلڻي ڪري بقايا ڪاغذ تي لکيو ويندو آهي)

– **حاشِي چاڙهڻُ**: [اصطلاح] وَٽِ لڳائڻ
* ڪنهن ڪتاب تي شرح لکڻ
* ڪنهن ڳالهه کي وڌائي بيان ڪرڻ، مرچ مصالحي سان بيان ڪرڻ

– **حاشِي ڇڏڻُ**: [اصطلاح] لکڻ وقت ڪاغذ تي پاسن کان ڪجهه خالي جاءِ ڇڏڻ
* ڪنهن به ڪمَ لاءِ ٿوري گنجائش ڇڏڻ

– **حاشِيو ج حاشِيا**: [ا - مذ] حاشِي، ڪنارو، حاشو
* شَرحَ، يادگيري يا اُها ضروري معلومات (جيڪا ڪتاب جي مضمون کان الڳ، ساڳئي ڪتاب ۾ درج ٿيل هجي)، ضميمو

• **حاشِيه نَشِينُ**: [صفت] معزز ملازم، هر وقت خدمت ۾ رهڻ وارو، مصاحِب، گڏ رهڻ وارو
* پاسي تي رهندڙ، پاسيرو رهندڙ

• **حاصِل**: [ا - مذ] ڪنهن شيءِ جي بچت، بقايا، روڪڙ نقدي
* [ع: حاصِل]
* آمدني
* پيدائش، اُپت، پيداوار (پوک جي)
* عيوض
* نتيجو
* قلُ
* وڪرو
* فائدو، لاڀ، نفعو، سودُ، پراپت، سرسي
* مطلب
* مقصد، ارٿ، متن
* هٿ ۾ هئڻ جي حالت، مالڪي، قبضو، حصي ۾ آيل
* پڙ پيلُ
* پهتل
* پلئه پيل

– **حاصِلات ج حاصِلاتُون**: [ا - مت] آمدني، اُپت، حصي ۾ آيل پاڳو لاڀ، پراپت، پيدائش، فائدو، نفعو

* سود
* ڌنُ، مال، ملڪيت
* قبضو
* دل، حقابو

– **حاصِلاتِ ٿيڻُ**: [اصطلاح] پلئه پوڻ، حاصِلُ ٿيڻ

– **حاصِلُ ٿيڻُ**: [اصطلاح] هَٿِ اَچڻ، مِلڻ (ڪنهن شيءِ جو)، قبضي ۾ اچڻ، وصول ٿيڻ

* فائدو ٿيڻ
* پڙ پوڻ، پراپت ٿيڻ
* معلوم ٿيڻ، خبر پَوَڻ

– **حاصِلِ غَزَل**: [ا - مذ] اهو شعر، جيڪو سڄي غزل ۾ بين سيني شعرن کان سٺو هجي، شاه بند (شاعريءَ جي اصطلاح ۾)

– **حاصِل ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] هَٿِ ڪرڻ، وَٺڻ، قبضي ۾ ڪرڻ، پاڻ وٽ آڻڻ

* لَهڻ
* ڪمائڻ، پرائڻ
* اُپائڻ، پيدا ڪرڻ
* گڏ ڪرڻ، جمع ڪرڻ

– **حاصِلِ ڪلامُ**: [ظرف] مطلب ته، القصه، الغرض، خلاصه ڪلام، خلاصه مطلب، آخر، آخرڪار، نيٺ، نيٺان نيٺ

– **حاصِلُ مصدر**: گرامر ۾ اُهو مصدر، جنهن منجهان حاصل ڪيل لفظ، جيڪو معنيٰ ۾ مصدر وانگر آهي، مگر نشاني 'ڻ' جي کانئ هوندي آهي ۽ نه وري مصدر وانگر ان مان ڪي به ٻيا صيغا نڪري ٿا سگهن. انهيءَ کي 'مصدر ترڪيبي' به چوندا آهن (جيئن 'وِڪڻ' منجهان 'وِڪ' 'لِکڻ' منجهان 'ليک' ۽ 'ٻهڻ' منجهان 'ٻهج')

– **حاصِلِ مطلَب**: [ا - مذ] سمجهاڻي، تشريح، خلاصو (ڪنهن مضمون، پيغام، تقرير يا سبق وغيره جو)

* [ظرف] مطلب ته، آخرڪار، نيٺان نيٺ، حاصل ڪلام

• **حاصِلاٽِي**: [ا - خاص] هِڪ ذاتِ جو نالو

* [س/ات]

• **حاضِرُ**: [صفت] اڳيان هجڻ جي حالت، موجود، اڳيان، سامهون، پيش، روبرو

* [ع: حاضر = هو موجود هو]
* مقابل
* تيار، سنبريل
* هڪيو تڪيو ٿيڻ لاءِ هڪيو
* خوشيءَ سان ڪم ڪرڻ وارو، خواهان، خواهشمند، راضي، خوش، رضامند، آماده
* جيئن چئجي ائين، صحيح، نيڪ، برابر، هائو جيئن، 'حاضر سائين!'
* جلد، جهٽ پٽ، يڪدم، هاڻي جو هاڻي
* هلندڙ، هاڻوڪو موجوده حال (وقت)
* گرامر موجب هڪ ضمير جو نالو 'ضمير حاضر' (تون توهان توهين)

– **حاضِرالوَقت**: [صفت] جيڪا شيءِ موقعي تي موجود هجي، مهيا، ميسر، موجود

– **حاضِران حُضُورُ**: [صفت] هَر هَنڌ حاضِر، هَر وَقت حاضِر، هَرجَگهه موجود، حاضِر ناظِر

– **حاضِر ٿيڻ**: [اصطلاح] موجود ٿيڻ، پيش ٿيڻ، شامل ٿيڻ، اڳيان اچي ظاهر ٿيڻ

* تيار ٿي اچڻ
* پيدا ٿيڻ

– **حاضِر جَوابُ**: [صفت] يڪدَم مَعقول جواب ڏيندڙ، نَهه ٻهه مناسب جواب ڏيندڙ، بنا دير سوال جو موزون جواب ڏيندڙ

* چتر، چالاڪ

– **حاضِرُ جَوابُ ڏيڻ**: [اصطلاح] اُتي جو اُتي موزون جواب ڏيڻ، نَهه ٻهه جواب ڏيڻ

– **حاضِر جَوابِي ج حاضِر جَوابِيُون**: [ا - مث] يَڪدَم صحيح ۽ معقول جواب ڏيڻ جي لياقت

— **حاضِر دِماغُ:** [صفت] ذهين. تيز ذهن رکندڙ، اهو شخص، جنهن جو دماغ تيز هجي
— **حاضِر دِماغِي:** [ا - مث] ذهانت. دماغ جي تيزي. توجهه
— **حاضِر رَهڻُ:** [اصطلاح] موجود رَهڻ
— **حاضِر شَرَمُ:** [صفت] زبان تي مهر لڳل
※ فضيلت وارو. حضور شرم. لَڄارو. شرميلو. حياءَ وارو. جيڪو حياءَ ۾ شرم کان ڪجهه ڪچي نه سگهي
— **حاضِر ضامِن:** [صفت] وارَنٽ پهچڻ کان اڳ، جوابدار جو ڪورٽ ۾ پهچي ڏنل ضامِن
— **حاضِر ڪرڻُ:** [اصطلاح] موجود ڪرڻ. پيش ڪرڻ. اڳيان ڪرڻ. روبرو آڻڻ
※ ڏيڻ (سوکڙي، تحفو يا نذرانو)
※ پهچائي ڏيڻ
— **حاضِر ناظُرُ:** [ا - خاص] خدا تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو
※ [صفت] هَر هَنڌِ موجود رَهندڙ ۽ ڏِسندڙ
● **حاضِراتِ ج حاضِرائُون:** [ا - مث] جِنن ڀوتن کي گهرائڻ يا گڏ ڪرڻ جو ڪم يا حالت
※ هَئيلن تي ضابطو رکڻ يا انهن تي حڪومت هلائڻ جي حالت
※ جِنن ڀوتن کي قبضي ۾ رکڻ جي طاقت
※ مراقبي ۾ ويهڻ جي حالت ۾ روحاني ڪشش
※ جِن ڪيندڙ (ٻوڦي) جي اڳيان جِن ڪيڻ وقت نذراني طور لوبان، ڌوپ، خوشبوءِ وغيره
※ زبردست هستيون
— **حاضِراتِ ڪرڻُ:** [اصطلاح] جِنن ڀوتن کي گهرائي ڪنهن ڳجهه بابت پڇڻ
— **حاضِراتِي:** [صفت] جِنن ۽ ڀوتن کي سَڏائڻ وارو عامِل، ٻوڦو
● **حاضِري ج حاضِرِيُون:** [ا - مث] اڳيان رَهڻ جي حالت، موجودگي، روبرائي، سنمکتائي
※ آفيس يا اسڪولَ جو روزنامچو، Attendance
※ پيشي، ڪورٽ يا عدالت ۾ پيش ٿيڻ. شنوائي
※ ملاقات
※ چاڪري. خدمت
※ ماڻهن جو ميڙ. ڪٺ. مجموعُ
※ واپار جي اصلاح موجب حاضر سال (ڏيهي)

— **حاضِري ڀَرڻُ:** [اصطلاح] موجود ٿيڻ. موجودگيءَ جو ثبوت پيش ڪرڻ. پيش ٿيڻ. حاضر ٿيڻ. روبرو ٿيڻ. سامهون ٿيڻ
※ حاضريءَ جي ڪتاب ۾ حاضر ماڻهن جي داخلا ڪرڻ
※ خدمت ڪرڻ
※ حاضري ڏيڻ
※ خوشامد طور هَر هَر وَڃڻ. ڪاڻ ڪَڍڻ
— **حاضِري پُڪارڻُ:** [اصطلاح] حاضر هجڻ جي پڪ ڪرڻ لاءِ نالا پڪارڻ يا وٺڻ
— **حاضِري پَوڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن ڏوهيءَ کي ڪنهن خاص مقرر ڏينهن تي ٿاڻي ۾ يا ڪورٽ ۾ شنوائيءَ جو ڏينهن مقرر ٿيڻ
— **حاضِريءَ جو نَقشو:** [ا - مذ] ملازمن جي موجودگيءَ جي داخلا جو ڪتاب يا ڪاغذ. مستر رول. حاضريءَ جو ڪتاب
— **حاضِري ڏِيڻُ:** [اصطلاح] موجود رهڻ. اڳيان رهڻ. موجودگيءَ جي ثابتي ڏيڻ
※ خدمت ڪرڻ. نوڪري ڏيڻ
— **حاضِري لَڳائڻُ:** [اصطلاح] نوڪريءَ تي اَچڻ
※ حاضري ڀرڻ
※ حاضر ٿي، صحيح ڪري هليو وڃڻ
— **حاضِري کائڻُ:** [اصطلاح] نيرن ڪرڻ. صبح جو ناشتو ڪرڻ
— **حاضِريءَ ۾ رَهڻُ:** [اصطلاح] هردم موجود رهڻ. خدمت لاءِ هر وقت تيار رهڻ
— **حاضِرِين:** [ا - مذ] (حاضر جو جمع سالم) حاضر ٿيل ماڻهو. متوجهه ٿيڻ وارا. مجلس يا محفل ۾ سڀ شريڪ ٿيل ماڻهو. جلسي جا موجود ماڻهو
— **حاضِري وَٺڻ:** [اصطلاح] حاضري پڪارڻ
※ نوڪريءَ جو ڪم ڪرائڻ
※ [ڪنايہ] سيکت ڏيڻ. سزا ڏيڻ
● **حاطو ج حاطا:** [ا - مذ] ڪنهن جاءِ جي جوڳاري ڏنل ننڍيءَ ڀت جي اندران آيل ميدان. اڳڻ. اڱڻ. پڌر. ميدان. احاطو. گهيرو
※ [ع: حاط = هن گهيرو ڪيو]

* **حافَتَ ج حافَتُون:** [ا - مث] ڪنارو، ساحل
* تَڪليف، مصيبَتَ، آفَتَ
* غربَتَ، مفلسِي، مِسڪِيني
* [ع]

● **حافِظُ ج حافِظَ:** [ا - ذات] الله پاڪ جو هڪ صفاتي نالو
* [صفت] ڌڻي، وارث، والِي، مالِڪ
* حفاظت ڪندڙ، سنڀاليندڙ، پناهه ڏيندڙ، نگهبان، پاسبان، راکو، چاري، سانڍيندڙ، بچائيندڙ
* [ع: حفِظ - هن ياد ڪيو، بچايو]
* قرآن شريف کي برزبان ياد ڪندڙ، ياد حافظ
* [ڪنايو] انڌو، نابين (جيئن ته قرآن شريف کي اڪثر ماڻهو گهڻي انداز ۾ ياد ڪندا آهن، تنهنڪري محاوري ۾ 'حافظ' جي معنيٰ بعضي بعضي 'انڌو' به ورتي ويندي آهي)
* قوال، مَدَح خوان
* [ف]

— **حافِظِ حَدِيث:** [صفت] اُهو شخص، جنهن کي هڪ لک کان وڌيڪ حديثون، مدلل حوالن سميت ياد هجن، حديث جي علم جو ڄاڻو

— **حافِظُ حَقِيقِي:** [صفت] اصلي نگهبان، خدا تعاليٰ

— **حافِظِ قُرآن:** [صفت] اُهو شخص، جنهن کي پورو قرآن پاڪ ياد هجي، قرآن پاڪ برزبان ياد ڪندڙ شخص

— **حافِظه (حافِظَة):** [صفت - مث] اها عورت، جيڪا قرآن شريف حِفظ ڪري (برزبان ياد ڪري)، حافِظياڻي

● **حافِظو:** [ا - مذ] اندرين ۽ ٻاهرين حواسن جي چرير کي دماغ ۾ محفوظ رکندڙ قوت، ياد رکڻ جي قوت، چيتو، يادگيري، يادآوري، يادگيرو

— **حافِظو تيز هُجڻ:** [اصطلاح] يادگيريءَ واري حس تيز هجڻ، پراڻيون ڳالهيون چٽيءَ طرح ياد هجڻ، هوشيار هجڻ

● **حاڪِمُ ج حاڪِمَ:** [صفت] حڪم هلائيندڙ
* آقا، مالِڪ، ڌڻي، حڪم هلائيندڙ، فرمان رَوا، حڪومت ڪندڙ، سردار، بادشاهه، راجا، سلطان، والِي، آقا، مالِڪ، ڌڻي
* فيصلو ڪندڙ، آچاري، منصِف، قاضي، مفتي، جج، ناظم
* [ع: حڪم = هن فرمان ڪيو]

— **حاڪِمِ اَعليٰ:** [ا - خاص] خداوند تعاليٰ (احڪم الحاڪمين، حاڪمن جو حاڪم)
* [صفت] سلطان، شهنشاهه
* وڏو آفيسر وڏو عملدار

— **حاڪِمانه:** [صفت] حاڪم جو، امير جو، اميراڻو، شاهاڻو، شاهي، حاڪِماڻو

— **حاڪِماڻو ج حاڪِماڻا:** [صفت] حاڪم جو، حاڪم وانگر، اختياريءَ وارو، شاهاڻو، نادري
* فوجداري
* دٻدٻي وارو، مان شان وارو
* [ا - مذ] وڏ ماڻهپي، ٺيڳر
* [ا - مث: حاڪِماڻي ج حاڪِماڻيُون]

— **حاڪِم بالا:** [ا - خاص] بادشاهه حقيقي، فرمان روائي حقيقي يعني خداوند تعاليٰ
* [صفت] وڏو عملدار، مٿانهون حاڪم، حاڪم اعليٰ، سلطان، شهنشاهه

— **حاڪِمِ وَقت:** [صفت] موجوده وقت جو حاڪم، موجوده حاڪم، برسراقتدار

— **حاڪِمِي/حاڪِمِيَت:** [ا - مث] حڪومت، سرڪار، اقتدار، راڄ، صاحبي، بادشاهي، سرداري، نوابي، حڪمراني، وڏيرپ

● **حاڪِي:** [صفت] بيان ڪرڻ وارو، حِڪايَتَ ڪندڙ، روايَتَ ٻڌائيندڙ
* [ع]

● **حالُ:** [ا - مذ] گرامر موجب ٽن زمانن (ماضي، حال، مستقبل) مان هڪ زمان، Present tense

● **حالُ ج اَحوالُ:** [ا - مذ] هلندڙ وقت (جيڪو اڃا گذريو نه هجي)، ماضي ۽ مستقبل جي وچ وارو وقت
* حالت، گت، ڪيفيت
* طبيعت، صحت، چڱڀلائي
'حال مون هِيڻا ڪيا، منهنجا مٺا تنهنجي ڪري' (مير علي نواز ناز)
* پڄندي، حيثيت، طاقت، زور، پهچ، دَم
* ذِڪر، ماجرا، احوال، بيان

* حقيقت
* خبر چار
* طريقو، طور
* [ظرف] هينئر، هن وقت، هاڻي، يڪدم
* فِي الحال، اجا، اجا تائين
* [ع]

– حالا: [ظرف] هاڻي، هينئر، هن وقت، موجوده وقت

– حالانڪ: [ظرف] حالت ڏِسي پوءِ بہ، باوجوديڪ، انهيءَ هوندي بہ

– حالُ اَحوالُ: [ا - مذ] خَبَر چارَ، سُڌِ سَماءُ

* ضرورت يا مقصد واري ڳالهہ
* تفصيل، پيرائتي ڳالهہ، سڀ خبرون، پورو داستان
* ڳالهہ ٻولهہ، ڪچهري

– حالَ اَحوالَ کان نِڪرڻ: [اصطلاح] خراب ڪرتوتن جي ڪري حالتَ چٽ ٿيڻ، بيڪار ٿيڻ

* دين دنيا کان نڪرڻ

– حالُ اَحوال وَٺڻ: [اصطلاح] خَبَر چارَ پڇڻ (مهمانَ کان)، اَچڻ جو سَبَب معلوم ڪرڻ

– حال اِستمرارِي: [ا - مذ] گرامر ۾ هڪ زمان جو نالو، اهو زمان جنهن مان خبر پوي تہ شروع ڪيل ڪم اجا هلندو اچي، يعني جنهن وقت ڳالهہ ڪجي ٿي تنهن وقت بہ ڪم جاري يا هلندڙ آهي، (هو خط لکي رهيو آهي)

– حالَ پائي ڄ حالَ پائي: [صفت] حال اوريندڙ، همدرد، هر حالت ۾ شامل ڏک سک ۾ همراهہ، حالَ جو واقف، حال محرم، همراز، غمخوار، گهڻگهرو، خيرخواهہ، گَهرو دوست، پڳ مٽ يارَ

– حالَ پائي ٿيڻ: [اصطلاح] حال محرم ٿيڻ، غمگساري ڪرڻ، همدردي ڪرڻ، غم ۽ رنج ۾ شريڪ ٿيڻ

– حالَ تي ڇڏي ڏيڻُ: [اصطلاح] اڪيلو ڇڏي ڏيڻ، وَڌيڪ تنگ نہ ڪرڻ

* نظر انداز ڪري ڇڏڻ (همدرديءَ طور)

– حالَ تي روئَڻُ: [اصطلاح] ڪنهن جي بري حالَ تي افسوس ڪرڻ، ڪنهن سان همدردي ڪرڻ

– حالَ تي هَلَڻُ: [اصطلاح] وِت ۽ سَگهہ آهر هلڻ، پنهنجي حيثيت ۽ لياقت مطابق هلڻ

* اڳلي جي حيثيت آهران سان نباهڻ

– حالُ پُڇَڻُ: [اصطلاح] خيريتَ معلوم ڪرڻ، بيمارَ جي عَيادَتَ ڪرڻ، طبيعَتَ پڇڻ

– حال پريان نال: [محاورو] جيڪا بہ ڪاڏي پيتي جي شيءِ موجود هجي، مهمانَ آڏو پيش ڪرڻ، تَڪلف نہ ڪرڻ

* ڪَچهريءَ ۾ جيڪو ڪجهہ ايندو هجي (ڪلام، بيت، شعر راڳ يا لطيفو وغيره)، اهو سڀني جي آڏو پيش ڪرڻ
* اَندَرَ جو احوال اورڻ
* [سرا]

– حالَ جو نہ قالَ جو رَهَڻُ: [اصطلاح] ڪنهن بہ ڪم جو نہ رهڻ، نڪمو ٿيڻ، بيڪار ثابت ٿيڻ

– حالُ چالُ ڄ حالَ چالَ: [ا - مذ] هَلَتِ چَلَتِ، رَسم رواج، رِيتِ رِيتِ، دستور، هَلِي چلي، زماني جو رخ رواج

* خَبَر چارَ، سڌِ سَماءُ
* ڳالهہ ٻولهہ، ڪچهري

– حالُ حاضِرُ: [ا - مذ] جيڪو موجود هجي، موجود، حاضر، هڪيو تڪيو فِي الحال

* [س/ات]

– حالَ ڏاڳا: [ا - مذ] فقيرن جا ڪنٺا ڪولابا، فقيراڻا ٽيڙ (رلي، گودڙي، ڪشتو لٺ، لوٽو وغيره)، فقيراڻو ويس

* [س/ات]

– حالِ زَبُون: [ا - مذ] بري حالَتَ، خراب ڪيفيَتَ، رَحمَ جوڳي حالتَ

– حالِ فِي الحالِ: [ظرف] هينئر هِن وقت، هاڻي، تڪڙو جلد

* تيستائين
* ڪجهہ حصو
* بِالفعل
* وقت لاءِ
* جيترو ٿي سگهي اوترو، ڪجهہ نہ ڪجهہ

– **حالُ قالُ وڃائڻ:** [اصطلاح] بڇڙا حال ڪرڻ. بيحال ٿيڻ

☼ سوڻ يا ارمان ڪرڻ

– **حالَ ڪان بي حالُ ٿيڻ:** [اصطلاح] چڱي حالت مان خراب حالت ٿيڻ. زارو نزار ٿيڻ. ششدر ٿيڻ

☼ مالي حالت خراب ٿيڻ

☼ سامتِ وڃائڻ (ڏڪ لڳڻ، صدمي يا بيماريءَ سبب)

– **حالَ ڪي وِسارڻ:** [اصطلاح] موجوده نعمتن جو قدر نہ ڪرڻ

'ڪيف تنين جي حال، جن وساريو حال کي' (شاهہ)

– **حالُ مُتشڪي:** [ا - مذ] گرامر جو هڪ زمان. هلندڙ وقت ۾ ڪم ٿيڻ بابت شڪ ڏيکاريندڙ فعل جو زمان (جيئن: خط لکندو هوندو، ماني کائيندو هوندو وغيره)

– **حالُ مَٽائڻ:** [اصطلاح] رخ مٽائڻ. منهن مٽائڻ

☼ ڏيان نہ ڏيڻ. خيال بدلائڻ

☼ عادت مٽائڻ

– **حالُ وڃائڻ:** [اصطلاح] زارو قطار روئڻ. روئي روئي بيحال ٿيڻ

☼ ٻَٽَ ۾ ڳَرڻ. ضعيف ٿيڻ

☼ گدلو ٿيڻ. خراب حالت ۾ پهچڻ

☼ بڇڙا افعال ٿيڻ

– **حالُ وڃڻُ:** [اصطلاح] خراب ٿيڻ. برو ٿيڻ. چڱيءَ حالت مان خراب حالت ۾ اچڻ

– **حالَ وَسلا:** [ا - مذ] حال ڏاڍا. فقيراڻو ويس

☼ [س/ات]

– **حالُون قالُون وَڃڻُ:** [اصطلاح] دين کان وڃڻ تہ دنيا کان بہ وڃڻ. افعالن کان نڪرڻ. ڪنهن بہ ڪم جو نہ رهڻ

– **حالي:** [ظرف] وقتي. حال جو موجود. في الحال

– **حالي حوالي ٿيڻُ:** [اصطلاح] حال کان واقف ٿيڻ. خبر لهڻ. مهمان کان اچڻ جو سبب معلوم ڪرڻ

☼ ڪچهري ڪرڻ

– **حالي / حالي في الحالي:** [ظرف] هن وقت. هينئر. هيءَ گهڙي. وقتي. ٿوري وقت لاءِ

– **حالي موالي:** [صفت] سنگتي ساٿي. يار دوست. هم پيالہ. هم نوالہ. گڏ گذارڻ وارا

• **حالُ ج حالَ:** [ا - مذ] هڪ قِسمَ جي بي خوديءَ يا اضطرابيءَ واري ڪيفيتَ (جيڪا مجلس، واعظ يا ذڪر وغيره هيٺ دوران ڪنهن عارف، عبادتگذار يا بزرگ صفت تي طاري ٿي وڃي). محويت جي حالت. وجد جي حالت. محبت اِلاهي جو جذبو. هڪ قسم جي بيخودي. مستي. رِقت. وجد

– **حالُ آچڻُ:** [اصطلاح] وجدَ اچڻ. جوش غالب پوڻ. جذبو اچڻ. مستي چڙهڻ (محبت اِلاهي جي)

☼ مجذوب ٿيڻ. بيخود ٿيڻ (راڳ يا ٻيو ڪو نڪتو ٻڌي)

– **حالتيو ج حالتيا:** [صفت] حالَ ۾ آيل

☼ مجذوب. عاشق

– **حالُ پوڻُ:** [اصطلاح] صوفين جي هڪ اصطلاح ۾ سالڪ تي وجد يا حال واري حالت طاري ٿيڻ. حال اچڻ. بيخود ٿيڻ. رِقت ٿيڻ. راڳ وغيره ٻڌي جذبي ۾ اچي وڃڻ

– **حالَ ۾ آچڻُ:** [اصطلاح] حال اچڻ. بيخود ٿي وڃڻ. جذبي ۾ اچي وڃڻ

• **حالَتَ ج حالَتون:** [ا - مث] حال. حقيقت. احوال. خبر. ڪيفيت

☼ جان. طاقت

☼ نمونو. صورت

☼ وجهہ

☼ گرامر ۾ اسم يا ضمير جي صورت ۾ جيڪا ڦيرڦار ٿئي. تنهن ڪي اسم يا ضمير جي حالت چئبو آهي. (گرامر ۾ پنج حالتون آهن: 1. حالت فاعلي، 2. حالت مفعولي، 3. حالت جري، 4. حالت اضافت، 5. حالت ندا)

– **حالَتِ اِضافت:** [ا - مث] نسبت يا لاڳاپي واري صورت. گرامر موجب اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ اسم يا ضمير جي لفظ جي پويان 'جو، جا، جي، جون، جي، جن' منجهان يا ٻيو ڪو حرف اضافت اچي (مثال: منهنجو ڪتاب سٺو آهي)

– **حالَتِ جَرِي:** [ا - مث] گرامر موجب اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ اسم يا ضمير جي پويان حرف جر جي علامت (جهڙوڪ: ۾، کي، تي وغيره) ڪم آندل هجي (مثال: ڪتاب ميز تي پيو آهي)

– **حالَتِ فاعِلِي:** [ا - مث] اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ اُهو جملي جو 'فاعل' ٿي ڪم اچي (مثال: انور ڪتاب پڙهي ٿو)

– **حالَتَ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] جنبِ ڪرڻ، زيادتي ڪرڻ، تعدي ڪرڻ

– **حالَتِ مَفعُولِي:** [ا - مث] اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ اُهو جملي جو 'مفعول' ٿي ڪم اچي (مثال: گهوڙو گاهه کائي ٿو)

– **حالَتِ نِدا:** [ا - مث] گرامر موجب اسم جي اها حالت، جنهن ۾ ان کي ڪو سڏ ڪيو وڃي يا ڪنهن لفظ جي اها حالت، جنهن سان عجب، خوشي، سڏ يا ارمان ظاهر ڪيو وڃي (مثال: انورَ! تون ڪڏهن ايندين!)

– **حالَتِ نَزعُ:** [ا - مث] سڪرات جي حالت، چالاڻي جو وقت، روح پرواز ٿيڻ واري حالت، دم نڪرڻ واري گهڙي

● **حالِي:** [صفت] واضح، روشن، ظاهر

❊ [ف]

❊ [ا - خاص] اُردو زبان جو هڪ مشهور شاعر مولانا الطاف حسين حاليءَ جو تخلص

● **حٰمٓ:** [ا - مذ] گهڻين سورتن جو منڍ

❊ قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو

❊ [ع: حروف مقطعاتُ]

● **حامَ ج حامُون:** [ا - مث] ذمو

❊ قبوليت

❊ داڙ، ٻاڪ

❊ همت

❊ يقين

❊ [ع: حِماية = طرفداري]

– **حامَ ڀاسِڻُ:** [اصطلاح] قبول ڪرڻ

❊ ذمو کڻڻ

– **حامَ ڀَرڻُ:** [اصطلاح] ذميداري کڻڻ لاءِ هائوڪار ڪرڻ

❊ اِقرار ڪرڻ

❊ دلاسو ڏيڻ

❊ مدد ڪرڻ

– **حامَ هَڻڻُ:** [اصطلاح] ٻاڪ هڻڻ، داڙ هڻڻ

● **حامُ:** [ا - خاص] حضرت نوح عليہ السلام جي ٻئي پٽ جو نالو (جنهن جي نسل مان حبشي پيدا ٿيا)

● **حامِدُ ج حامِدَ:** [ا - خاص] حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم جو هڪ صفاتي نالو

❊ [صفت] تعريف يا ساراهه ڪندڙ، ثنا ڪندڙ

❊ [ع: حمد = هن ساراهيو]

– **حامِداٿُو ج حامِداٿُو:** [صفت] (جاٿي واٿي) پنهنجي تعريف پاڻ ڪندڙ، خودثنائي

❊ [س/ات]

– **حامِدِين:** [ظرف] جاٿي واٿي، ڏسي وائسي، عمداً، ارادي سان (ارادة)

❊ [ع: عمداً جي بگڙيل صورت]

● **حامِلُ:** [صفت] کڻي ويندڙ، کڻندڙ، ڍوئيندڙ، بار کڻندڙ، حمالُ، قلي، مزدور

❊ [ع: حمل - هن کنيو]

– **حامِلُ وَحِي:** [ا - خاص] حضرت جبرائيل عليه السلام جو هڪ لقب

❊ [صفت] وَحِي کڻي ايندڙ، خداتعاليٰ جو ڪلام کڻي اچڻ وارو، اِلهامُ آڻيندڙ

– **حامِلہ:** [ا - مث] بار جو پيٽ ۾ بار کڻڻ واري عورت، پيٽ سان هجڻ واري عورت، پيٽ سان، ٻن جيئن سان، گرڀڻي، گرڀونتي، ڍِڪي، ڳورهاري

❊ [ع: حمل - هن کنيو]

● **حامُودُ:** [صفت] الله تعاليٰ جي حمد ڪرڻ وارو، ثنا خوان، تعريف ڪندڙ

❊ [ع]

• **حامِي ج حامِي:** [ا - خاص] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو
* [صفت] بچائيندڙ، مددگار، نگهبان، رکوال، سنڀال ڪندڙ حمايتي، مدد ڪندڙ، پرجهلو، واهرو، پنيرائي ڪندڙ، حاميڪار
* پاڻيوار، ساٿي، ٻانهن ٻيلي، معاون
* [ع: حمیٰ = هن بچايو]
* [ا - مث] حِمايَت، مدد، آڌار، ٽيڪ، ڏڍُ
* [ع: حامر]
* [ا -خاص] سنڌي ٻوليءَ جي هڪ مشهور شاعر پروفيسر ڊاڪٽر عطا محمد 'حاميءَ' جو تخلص

'حامِي ڏياسون دور نظر ڪان ڏ ڇا ٿيو' (عطا محمد 'حامي')

– **حامِي ڀَرڻُ:** [اصطلاح] حامَ ڀرڻ، اقرار ڪرڻ، ذميداري کڻڻ
– **حامِي ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] مددگار ٿيڻ، ٻانهن ٻيلي ٿيڻ، حمايت ڪرڻ، طرفداري ڪرڻ، ٽيڪو ڏيڻ
– **حامِيڪارُ ج حامِيڪارَ:** [صفت] ڪنهن ڪم ۾ مدد ڪندڙ، طرفداري ڪندڙ، مددگار، ٻانهن ٻيلي، پرجهِلو حمايتي، حمايت ڪندڙ

• **حامِيو ج حامِيا:** [صفت] گرم، ڪوسو تَتَلُ، ٻاهـ ٽيل، ساڙيندڙ، ٻرندڙ
* [ع: حامِية = گرم، ٻچاءُ ڪندڙ]

• **حاوِي ج حاوِي:** [صفت] گهيرو ڪندڙ، گهيريندڙ، قابو ڪندڙ، ڇانئجي ويندڙ، غالب
* ڪنهن فن ۾ ڪامل، ماهر
* [ع: حويٰ = هن گڏ ڪيو]
* آڙي (ڪنهارَ جي)

• **حائِض/حائِضہ:** [صفت - مث] اُها ناري، جيڪا حيض اچڻ واري عمر کي پهچي، ساماڻيَلُ، بالغ، حيض واري
* [ع]

• **حائِلُ ج حائِلُ:** [صفت] روڪيندڙ، وچ ۾ پوندڙ، آڏو ايندڙ، رنڊڪ وجهندڙ
* [ع: حال = هو وچ ۾ پيو]
* [ظرف] پرسان، پاسي ۾
* [ا - مث] آڏ، روڪ، رنڊڪ، آڙ

• **حَبَ:** [ا - مذ] بيابان، ميدان

آڳيان هاڙهو حبَ لڳو پيو آهي' (جملو)

* [ا - خاص] هڪ نديءَ جو نالو (جيڪا ڪراچيءَ کان اٽڪل 22 (ٻاويهه) ڪلوميٽر پري، پٻ جبل جي اُتر واري قطار وٽان، بلوچستان جي حد مان نڪلي، اٽڪل 386 (ٽي سؤ ڇهاسي) ڪلوميٽرن ۾ پٽ پسائيندي، ڪراچيءَ جي ٻريان ڪيپ مانڙ 'راس العماري' وٽ عربي سمنڊ ۾ ڇڙي ٿي)

• **حَبُ ج حَبَ:** [ا - مذ] داڻو، ٻج، تخم
* دوا جي ناهيل گوري، ٽِڪي، ڳوڙهي، گوري، گولي
* [ع: حبُوبُ]

• **حُبَ:** [ا - مث] پريت، پريم، عشق، سِڪَ، چاهه، چِڪَ، اُنس
* [ع: حُبٌ = پيار]
* لاڙو شوق، رغبَتَ
* آرزو تمنا، سڌ
* مرضي
* دوستي، صحبتَ
* واقفيت، آشِنائي

– **حُبُ الوَطن:** [ا - مث] پنهنجي وطن، ملڪ يا ڳوٺ جي سڪ يا محبت، وطن لاءِ دلي پيار جو جذبو
– **حُبُ الوَطِنِي:** [ا -مث] وطن يا ديس لاءِ دلي محبت جو جذبو
– **حُباِئِتو ج حُبائِتا:** [صفت] قرب وارو، محبت وارو، محبتي
– **حُب ذاتِ:** [ا -مث] پنهنجي ذات جو عشق، خود پسندي، خودي

• **حُبابُ ج حُبابَ:** [ا - مذ] پاڻيءَ جو ڦوٽو، پاڻيءَ جو ڦوڪڙو، ٻوڙيو، ڦوڦيندو، ٻلبلو، ڦڦڪڙو، ٻڙڪڙو (پاڻيءَ جو)، جرڦوٽو
* [ع: حب = داڻو گولي]

'هوءِ جي جرڪِيا جَرتي، سي تان سڀ حبَابَ' (شاهه)

– **حُبابِي ج حُبابِي:** [صفت] پاڻي ڦوٽي وارو، پاڻيءَ جي ڦوٽي جهڙو
* سنهون، پترو هلڪڙو، ذرڙو، باريڪ

• **حَبِسُ ج حَبِسَ:** [ا - مذ] قيد. بند. قيدخانو بنديخانو، جيل، ترمُ، ترنگ
٭ [ع: حبَس = هن قيد ڪيو]
٭ ٽيپ. سزا
٭ هوا جي بند ٿيڻ جي حالت، رڳهه، ٻوسات، مونجهه، گهٽ، اُٻس

— **حَبسِ بيجا:** [ا - مذ] ناجائز طور تي ڪنهن کي بند ڪرڻ جي حالت. ناحق روڪ، ناحق بند

— **حَبس ٿيڻ:** [اصطلاح] هوا جو بند ٿيڻ. اُٻس ٿيڻ، ساهه گهٽجڻ، گهٽ محسوس ٿيڻ

— **حَبسِ دَم:** [ا - مث] دم جو گهٽجڻ يا ساهه بند ٿيڻ جي بيماري، دم جي بيماري، Asthama
٭ جوڳين، صوفين وٽ گهڻي دير تائين دم بند ڪرڻ جو هڪ طريقو

— **حَبس دوام:** [ا - مذ] جنم ٽيپ، عمر قيد

• **حَبشُ:** [ا - خاص] آفريڪا کنڊ جو هڪ ملڪ (جنهن ۾ ڪاريءَ چمڙيءَ وارا ماڻهو گهڻا نا رهن)، سوڊان، زنجبار، شيدين جو وطن، حبشين جو ملڪ، آئيسينيا
٭ [ع: حبش = شيدي]

• **حَبشِي ج حَبشِي:** [صفت] حَبش ملڪ جو رهاڪو، ڪاريءَ چمڙيءَ وارو ماڻهو، شيدي
٭ [ا - مث: حبشڻ ج حبشڻيون]

• **حَبط:** [صفت] ضايع. ختم. ناس. برباد
٭ [ع]

— **حَبط اَعمال:** [ا - مذ] نيڪ عملن جو ثواب ضايع ٿيڻ، نيڪي برباد ٿيڻ

• **حَبلُ:** [ا - مث] رَڳ. نبض. نس
٭ رَسي، نوڙي، ٿلهو ڌاڳو
٭ [ع: حبَل - هن ٻڌو]

— **حَبلُ الوَرِيد:** [ا - مث] شاهه رڳ. گردن جي رَڳ
'حبلُ الوَرِيد کان ٻي ويجهو مقام تنهنجو' (قائل سرشاري)

• **حُبُوبُ:** [ا - مذ: 'حب جو جمع'] داڻا. ٻج
٭ [ع: حب = داڻو گولي]
٭ پاڻيءَ جا ٻوڙيا. ڦُوڪڻا. ڦوڦينڊا
٭ ڪوڙا اَفواهه. ڊونگَل، سنسني، اڏو. هور. گپ. هاواڻو، ڪوڙيون خبرون. هل. بغاغو. اٿاهه

— **حُبُوبات:** [ا - مذ] ڪوڙا افواهه. ڪوڙ بَدوڙ. ڪوڙيون خبرون

— **حُبُوباتِي ج حُبُوباتِي:** [صفت] ڪوڙا اَفواهه اُٿاريندڙ، اَجايا هَل هَلائيندڙ، افواهي، ناهه ناهيندڙ

— **حُبُوب اٿارڻ:** [اصطلاح] ڪوڙا هل اُٿارڻ، افواهَ پکيڙڻ
٭ بدنامي ڪرڻ، الزام مڙهڻ

— **حُبُوب ناهِڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙا ناهَ ناهِڻ

• **حَبِيبُ ج حَبِيبَ:** [ا - خاص] رسول ڪريم صلي لله عليه وآله وسلم جن جي صفاتي نالن مان هڪ نالو
٭ [ا - مذ/صفت] پيارو، پيار وارو، پرين، پريتم، حب وارو، محبوب، دِل وارو. دِلدارُ. محِبُ. سڄڻ. دوست. يارُ. معشوق. محبوب
٭ [ا - عام] مرد جو هڪ نالو

— **حَبِيباڻو ج حَبِيباڻا:** [صفت] دوست وارو، دوست جو، دل گهرئي جو. پياري جو. دوستاڻو. ياراڻو
٭ [مث: حَبيباڻي ج حَبيباڻيُون]

— **حَبِيباڻِي هيجَ:** [ا - مث] محبوب جي سِڪَ يا چِڪَ
'حبيباڻي هيج، ٻسين منهن ميهار جو' (شاهه)

— **حَبِيبِ خُدا:** [ا - خاص] حضرت محمد مصطفیٰ صلي الله عليه وآله وسلم جن جو هڪ لقب
٭ [صفت] خدا جو پيارو

— **حَبِيبِي ج حَبِيبِي:** [صفت] حبيب جو. حبيب وارو. دوست جو. يار جو

• **حَتَرُ ج حَتَرَ:** [ا - مذ] احتياط. پاسو. پرهيز
٭ خيال. لحاظ
٭ پوءِ. ڍَبُ
٭ [س/ات/ ع: حذر جي بگڙيل صورت]

• **حَتمِي:** [صفت] لازمي، قطعي، يقيني، آخري، مضبوط، پختو
※ [ع]

– **حَتمِي فيصلو:** [ا - مذ] مضبوط فيصلو، نتيجاخيز فيصلو، آخري فيصلو، قطعي فيصلو
※ پڪوارادو

• **حَتيٰ:** [ظرف] تائين، ايستائين، ايستائين جو، جيستائين، ايتريقدر، جيتريقدر، ڪنهن حد تائين، تيستائين
※ [ع]

– **حَتيٰ الاِمڪانِ:** [ظرف] جيستائين ٿي سگهي، جيترو ٿيڻو هجي، وَسَ آهر، پهچنديءَ سارو

– **حَتيٰ ڪِ:** [ظرف] ايستائين جو، ايتريقدر جو

– **حَتيٰ المُقدُور:** [ظرف] پهچ آهر، پَهچندِيءَ سارو، وَسَ آهر، حتّي الامڪان

– **حَتي الوَسعِ:** [ظرف] حتي المقدور، وسعت يا پهچنديءَ آهر، جيترو وس پهچي، پنهنجي طاقت آهر، وَسَ آهر

• **حَجُ ج حَجَ:** [ا - مذ] لغوي معنيٰ 'ارادو ڪرڻ' ۽ اصطلاحي معنيٰ 'ڪعبة لله جي طواف ۽ ٻين احڪامن جو عبادت جي نيت سان ارادو ڪرڻ'
※ اسلام جي پنجن رڪنن مان هڪ رڪن (جيڪو عرفات جي ميدان ۾ ذوالحج جي نائين تاريخ خاص حڪمن جي بجا آوري سان ادا ٿئي)
※ [ع: حج - هن حج ڪيو]

– **حَج اَصغَرُ:** [ا - مذ] ننڍو حج، عمرو (عمري جي ادائيگيءَ کي حج اصغر سڏبو آهي، جنهن ۾ احرام ٻڌي مڪي ۾ اچبو آهي ۽ بيت الله جو طواف ڪري، صفا مروه ۾ ڊوڙي احرام لاهبو آهي)

– **حَج اَڪبَرُ:** [ا - مذ] وَڏو حج (هن ۾ عمري سان گڏ عرفات تي وڃبو آهي ۽ اهو رڪن هر سال نائين ذوالحج ۾ ادا ٿيندو آهي)
※ عام ماڻهو جمعي جي ڏينهن واري حج کي حج اڪبر سڏيندا آهن
※ صوفين جي اصطلاح ۾ جذبِ قلوب (دليون گرويده ڪرڻ يا موهڻ)، دل وٺڻ، نفس مارڻ

– **حَجّة الوِداع:** [ا - خاص] رسول ڪريم صلي الله عليہ وآلہ وسلم جن جو آخري حج، جيڪو پاڻ سڳورن سن 10 هجريءَ ۾ ادا ڪيو هو
※ [ع: حج - هن حج ڪيو + وداع - موڪلائي، رخصتي]

– **حَجُ پڙهَڻُ:** [اصطلاح] حَج ڪرڻ، حَج جا مقرر شرط بجا آڻڻ

– **حَجُ چڙهَڻُ:** [اصطلاح] مَن جو مطلب پورو ٿيڻ
※ [س/ات]

– **حَجُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] احرام ڪري بيت الله شريف جي زيارت تي وڃڻ، ذوالحج مهيني جي نائين تاريخ تي عرفات جي ميدان ۾ حاضر ٿيڻ ۽ مقرر شرط بجا آڻڻ

– **حَجُ ڪَٽڻُ:** [اصطلاح] حَجَ جيترو ثواب حاصل ڪرڻ، وڏو خير جو ڪم ڪرڻ، حاجت روائي ڪرڻ

• **حُجَ ج حُجُون:** [ا - مث] حجت، گَهرائپ، دوستاڻو ناتو
※ گستاخي
※ دلاسو
※ همت
※ اُميد، آسرو
※ ڀروسو
※ [ع: حجت]

– **حُجَ پائي اَچَڻُ:** [اصطلاح] اُميد رکي اچڻ، آسرو سمجهي اچڻ

– **حُجَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] گستاخي ڪرڻ
※ گَهرائپ ڪرڻ
※ پڪو آسرو رکي ڪو ڪم ڪرڻ

• **حِجابُ ج حِجابَ:** [ا - مذ] پَردو، پَڙدو
※ [ع: حجبَ = هن ڍڪيو، هو وچ ۾ آيو]
※ اوٽ، آڙ، آڏ، روڪ، رنڊڪ
※ ڦڪائي، شرم
※ پاڪدامني
※ ڀَرم، غيرت، لحاظ، رياءُ، حياءُ، لڄ
'گهڙو ڀڳو تہ گهوريس پاڻا هو حجاب' (شاهہ)

– **حِجابانہ:** [ظرف] حجاب سان، شرم ۽ حياءَ سان

– **حِجابُ ٽُٽَڻُ:** [اصطلاح] شرم لَهَڻ، لَڄَ نہ ٿيڻ

– **حِجابُ ڇَڏِڻُ:** [اصطلاح] شَرم حيا ڇڏڻ، بي حيا ٿيڻ

– **حِجابُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] لَڄَ ڪرڻ، پَردو ڪرڻ

* لحاظ ڪرڻ، شناس ڌارڻ

• **حَجاجُ:** [ا - خاص] عراق جي هڪ ظالم گورنر جو نالو
(حجاج بن يوسف ثقفي سن 661ع کان 714ع تائين)

* [ع]

• **حُجاجُ ج حُجاجَ:** [ا - مذ] حاجَ جو جمع، گهڻا حاجي

* [ع]

• **حِجازُ:** [ا - خاص] عربستان جو وچ وارو علائقو (جنهن ۾ مڪہ، مدينہ ۽ طائف اچي وڃن ٿا، جيئن تہ هي ملڪ نجد ۽ تهامہ جي وچ ۾ آهي انهيءَ ڪري 'حِجاز' سڏجي ٿو)

* [ع: حجز = هن روڪيو، هو وچ ۾ آيو]

• **حَجامُ ج حَجامَ:** [صفت] حَجامَتَ ڪندڙ، سنوارَتَ ناهيندڙ، نائي، حجم، وارَ ناهيندڙ

* [ع: حجم = هن ٽڪو ڏنو]

* [مث: حَجامِڻِ ج حَجامِڻيُون]

* ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (وات وٽن مڇن گاڏهين هيٺان اچي هڪ فوٽ ڊيگهہ ۽ هڪ فوٽ ويڪر)

* نرُ پنيوري

* [ا - خاص] هڪ ذاتِ جو نالو

– **حَجامَتَ ج حَجامَتُون:** [ا - مث] حجامڪو ڪم، سنوارت، وارن ڪوڙڻ يا ٺاهڻ جو ڪم، سيرب

– **حجامتَ ٺاهڻُ:** [اصطلاح] مَٿو ڪوڙڻ، مٿي جا وار ناهڻ

* [ڪنايہ] لُٽڻ، نَڳڻ

– **حَجامَتَ ڪرائڻُ:** [اصطلاح] وارن ۽ ڏاڙهي وغيره جي سنوارت ڪرائڻ

* پاڻ نَڳائڻ، نقصان پرائڻ

– **حَجامَتَ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] حجامڪو ڌنڌو ڪرڻ، سنوارت ناهڻ، وار ناهڻ

* صفائي ڪرڻ

* نَڳڻ

– **حَجامَتَ لاهڻُ:** [اصطلاح] حَجامَتَ ڪرڻ، سيربَ لاهڻ

* نَڳي ڪرڻ

* [س/ات]

• **حَجامڙو:** [ا - خاص] سنڌو نديءَ مان نڪرندڙ هڪ ڦاٽ جو نالو (ضلعي ٺٽي ۾)

• **حَجامِڻِ ج حَجامِڻِيُون:** [ا - مث] 'حجام' جو مؤنث

* اها عورتَ، جيڪا شادي غمي جي موقعي تي گهرواريُن عورتن کي ڪم ڪار ۾ مدد ڪري

* بيوٽي پارلر تي عورتن جي سَنوارَتَ ڪَندڙ عورتَ

• **حُجَتَ ج حُجَتُون:** [ا - مث] ثابتي، دليل، برهان

* بحث مُباحثو، قيل و قال، سوال جواب، دعويٰ جو جواب، دليل بازي

'حُجت هوت ڀنهل سين، مون ڪميڻيءَ ڪيهي' (شاهہ)

* [ع: حاج = هن بحث ڪيو]

* اعتراض، عذر

* تڪرار، جهڳڙو

* زيادتي

* گستاخي

* حُجَ، اميد، آسرو

* سڌ، تمنا

– **حُجَتَ اُٿارڻُ:** [اصطلاح] سوال جواب ڪرڻ، اعتراض ڪرڻ، دليل بازي ڪرڻ، اَجايا عذر ڏيڻ، بهانا ڏيڻ

* ڦڏو وجهڻ

* شڪ اُٿارڻ

– **حُجَتُ الاسلام:** [صفت] اسلامي تعليمات جو وڏو ۽ مستند عالم

* [ا - خاص] امام غزالي رحمة لله عليہ جو لقب

– **حُجَة الله:** [صفت] اُها هستي، جنهن کي الله پاڪ پنهنجو دَليل بڻائي موڪليو هجي، نبي، پيغمبر، امام، ولي

– **حُجَتَ پيچرڻُ:** [اصطلاح] ٻئي کي ڪوڙو ثابت ڪرڻ

– **حُجَتِ تَرديدي:** [ا - مث] ڪنهن ڳرجي خلاف بَحث

– **حُجت تمام ڪرڻ:** [اصطلاح] آخري دَليل ڏئي بحث ختم ڪرڻ، آخري فتويٰ ڏيڻ

– **حُجَت ڪرڻ:** [اصطلاح] پنهنجو سمجهي سوال ڪرڻ، گهرائپ ڏيکارڻ

﹡ تڪرار ڪرڻ، بَحث ڪرڻ، جهيڙو ڪرڻ

﹡ دليل ڏيڻ

﹡ هٺ ڇَراند ڪرڻ

﹡ گستاخِي ڪرڻ

– **حُجَتِي ج حُجَتِي:** [صفت] دَعويٰ ڪندڙ

﹡ عذر ڪندڙ، سبب ڏيندڙ

﹡ تڪراري، جهيڙاڪ، جهڳڙالو

﹡ بحثي، بحث مباحثو ڪندڙ، بحثيلو

﹡ حُجَتَ ڪندڙ

﹡ گستاخِي ڪندڙ

﹡ گهرو، گهاٽو دل گهريو

• **حَجَرُ ج حَجَر (حِجارَۃ):** [ا - مذ] پٿر پهڻ، پاهڻ، سنگ

﹡ [ع]

– **حَجَرِ آسوَد:** [ا - خاص] ڪعبَة الله شريف جي ڀِت ۾ لڳل ڪاري رنگ جو پٿر (جيڪو نبي ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم ان جڳهه تي ٻاڌ نسب ڪيو هو. هن پٿر کي طواف ڪرڻ مهل چمي ڏني ويندي آهي)

– **حَجَرُ اليَهُود:** [ا - مذ] هڪ قسم جو پٿر (جيڪو گردي جي پٿريءَ لاءِ دوا طور ڪم ايندو آهي)، سنگ يهود

– **حَجَرستان:** [ا - مذ] پٿريلو علائقو

• **حُجرا:** [ا - مذ] پرت جو هڪ قسم

﹡ [س / ل]

• **حُجراتِ:** [ا - خاص] قرآن شريف جي اُٺونجاهين سورۃ جو نالو

﹡ [ع]

– **حُجرو ج حُجرا:** [ا -مذ] ڪوٺڙي، عبادت ڪرڻ لاءِ خلوت خانو مسجد سان لڳ ننڍڙي ڪوٺي

﹡ [ع: حُجرة]

– **حُجره نَشِينُ:** [صفت] حُجري ۾ ويٺل، تارڪ الدنيا، ڏهاڪي يا چلي ۾ ويٺل

• **حَجَفَ ج حَجَفُون:** [ا - مث] ٺوڪ، چٽر، ٺٺولي، مسخري

﹡ [س/ات/ ع: هجو جي بگڙيل صورت]

• **حَجَلہ:** [ا - مث] گهوٽ ڪنوار لاءِ ٺاهيل سيج

﹡ [ع: حَجَل + هن ڪنوار جو پلنگ ٺاهيو]

• **حَجَمُ ج حَجَمَ:** [ا - مذ] سنوارَڻ ٺاهيندڙ، حجامُ، نائي، استو

﹡ طوهر ڪندڙ

﹡ [ع: حجم = هن ٺڪو ڏنو]

﹡ راڌو بورچي

﹡ مڇيءَ جو هڪ قسم

﹡ [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **حَدّ ج حَدُون:** [ا - مث] ڪِنارو، ڇيڙو، سرحد، سِيما، وِيري

﹡ ڏنگ، پڇاڙي، پڇاڙي، آخري جاءِ، پڇڙي، پوڇڙ، پوڇڙِي، ڇيهه، اَنت

﹡ نشانُ، سنڌو، سيڙهو حاطو

﹡ [ع: حد - هن نشان مقرر ڪيو، هن سزا ڏني]

﹡ بيلو، جهنگ

﹡ [س/ات]

﹡ اسلامي شريعت موجب مقرر ڪيل سزا

﹡ اهو شرعي عرصو، جنهن ۾ طلاق شده يا بيواهه عورتَ، پهرئين مڙس جي جدائيءَ بعد، ٻيو نڪاح نه ٿي ڪري سگهي (طلاق شده عورتَ لاءِ ٽي مهينا ۽ بيواهه عورتَ لاءِ چار مهينا ڏهه ڏينهن)

﹡ [صفت] گهڻو، زياده، نهايت

– **حَدِ اَدَب:** [ا - مث] اَدَبَ جي انتها، مقامِ اَدَب

— **حَد بَست:** [ا - مث] حَدَ بَندِي، حَد جو بندوبست، دَنگ ڪرڻ، نشان ڪرڻ
* زمين جون حدون مقرر ڪرڻ
* نبيرو ڪرڻ

— **حَدِ بَشَر:** [ا - مث] اِنسانَ جي پهچ، ماڻهوءَ جي رَسائي

— **حَدِ بُلُوغُ:** [ا - مث] بالغ ٿيڻ جي وهي يا عمر

— **حَدَ بَندِي ج حَدَ بَندِيُون:** [ا - مث] دنگ جي مقرري، سرحد بندي

— **حَدَ بَدَّڻُ:** [اصطلاح] حَدَ مقرر ڪرڻ

— **حَدَ ٽپڻُ:** [اصطلاح] مقرر جاءِ کان اڳتي وڌڻ. حَدن کان ٻاهر نڪري وڃڻ
* گناهه جهڙو ڪم ڪرڻ
* وڏن سان گستاخيءَ سان پيش اچڻ

— **حَدَ جي اَندر:** [ظرف] حَدَ ۾، پَنجَتِ ۾، ٿي سگهڻ جي دائري ۾
* سَماجِي ۽ شَرعِي قاعدن ۾
* اوقاتِ ۾. پنهنجي حيثيتَ موجب

— **حَد حَد:** [ظرف] حَدَ اندر

'حد حد هليا هر ڪو، بيحد چليا نه ڪوءِ' (شاهه)

— **حَدَ شَرَعَ:** [ا - مث] شريعت موجب آخري سزا، مقرر سزا
* سزا لاءِ شريعت جو قانون

— **حَد فاصِل:** [ا - مث] ٻن شين جي وچ ۾ اچي جدا ڪندڙ شيءِ

— **حَدَ ڪرڻ:** [اصطلاح] چيهه' ڪرڻ، چيڙو ڪرڻ، آخر ڪرڻ، اِنتها ڪرڻ، دنگ ڪرڻ، پورو ڪرڻ، ختم ڪرڻ
* اڳتي نه وڌڻ
* عجب جهڙو ڪم ڪرڻ، ڪمال ڪرڻ
* تمام گهڻو ڪرڻ، ايترو گهڻو ڪرڻ جنهن کان وڌيڪ ناممڪن هجي
* تمام گهڻي بيحيائي ڪرڻ

— **حَدَ کان ٻاهِر:** [ظرف] دَنگ کان ٻَري، حَدَ کان وڌيڪ، بي انتها، بيحد، تمام گهڻو

— **حَدَ کان وَڌَڻُ:** [اصطلاح] پنهنجي حيثيت کان اڳتي قدم وڌائڻ پهچ کان ٻاهر قدم کڻڻ. وِت کان ٻاهر هلڻ
* گستاخي ڪرڻ، زبان درازي ڪرڻ

— **حَدَ کان وَڌِيڪ:** [ظرف] حَدَ کان زياده، بي شمار، بي انداز، بيحد

— **حَدَ نه رَهَڻُ:** [اصطلاح] اِنتها تي پهچي وڃڻ، دنگ ٽپي وڃڻ، تڪميل ٿي وڃڻ

— **حَد وِحِساب:** [ا - مذ] تخمينو، اندازو
* اِنتها، چيهه، دَنگ

● **حَدادُ ج حَدادَ:** [ا - مذ] لوهه جو ڪم ڪندڙ لوهر'، لوهارَ
* [ع: حَدِيد + لوهه]
* جيل جو داروغو

● **حِدَتَ ج حِدَتُون:** [ا - مث] تيزي، تڪائي (گرمي جي)
* [ع: حد = هن اوزار تِکو ڪيو]
* تلوار جي ڌار
* زور، طاقت، قوت

● **حَدَسُ ج حَدَسَ:** [ا - مذ لفظ 'حسد' جي بگڙيل صورت] ساڙ، ڪينو بغض، حسد'
* [س/ات]

● **حُدُودُ:** [ا - مث] 'حد جو جمع، حدون
* [ع]

— **حُدُودِ اَربَع:** [ا - مث] چارئي طرف، چار حدون، چار پاسا (اولهه، اوڀر، اتر ۽ ڏکڻ)
* [ع: حدود' = حدون يا پاسا + اربَع = چار يعني چار پاسا]

— **حُدُود اَرضِي:** [ا - مث] زمين جي حَدَ بَندِي
* [ع: ارض = زمين]

● **حَدِه زَئِي:** [ا - خاص] لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو، جيڪو گهراماڻين جي شاخ آهي

● **حُدي:** [ا - مث] اُٺَ کي تِکو هلائڻ لاءِ هڪ تنوار (عربستان ۾)
* [ع: حدا = هن تنوار ڪئي]

– **حُدي خوان**: [صفت] تنوارِيندڙ، ڄٽ، اُٺَ کي تنواري هلائڻ وارو

• **حُديبيہ**: [ا - خاص] عربستانَ جي هڪ جاٻلو علائقي جو نالو (جيڪو مڪي جي اولهہ طرف، مڪي کان اٽڪل 16 ڪلوميٽر پري، جڏهن تہ جدي کان اٽڪل 48 ڪلوميٽرن جي مفاصلي تي واقع آهي، جتي 628ع مطابق سن 06 هجريءَ ۾ ٻاڻ سڳورن حضرت محمد صلي الله عليہ وآلہ وسلم ۽ قريش جي وچ ۾ صلح نامو ٿيو هو)

• **حَدِيث ج حَدِيثُون (اَحادِيث)**: [ا - مث] رَسول مقبول صلي الله عليہ وآلہ وسلم جن جي قول ۽ فعل جي خبر
* نئين ڳالهہ، نئين شيءِ
* خبر
* روايت، حڪايت، بيان، قِصو
* نصيحت
* ذِڪر
* [ع: حدث = هن ڳالهہ ٻڌائي]

– **حَدِيثِ قُدسِي**: [ا - مث] اُها حديث، جنهن ۾ الله تعاليٰ جو پيغام رسول ڪريم صلي الله عليہ وآلہ وسلم جن جي زبان مبارڪ سان پهچايو ويو هجي

• **حَدِيدُ**: [ا - مذ] ڌاتوءَ جو هڪ قسم، لوهہ، لوهہ جو اوزار، لوهہ جو توپ
* [ع: حَدِيدُ = لوهہ]
* [ا - خاص] قرآن شريف جي هڪ سورة
* [صفت] تِکو، تيز

• **حَدِيقو ج حَدِيقا (حَدائِقُ)**: [ا - مذ] اُهو باغ، جنهن جي چوڌاري پٽ هجي باغ، چمن
* ڪجيءَ جي وڻن جو باغ
* [ع: حَدِيقة = چوديواريءَ وارو باغ]

• **حَذاقُ**: [صفت] تمام هوشيار، قابل، ماهر، ڄاڻو، ڪامل، سياڻو، ڏاهو، پڙهُ، سڄاڻُ، سمجهو، داناءَ، ذَهِين، حاذِق
* [ع: حذق]
* فَنَ جو استاد، ڪاريگر، هنرمند، هنرائتو، تجربيڪار، آزمودگار
* زِيرڪُ
* چالاڪ
* چترُ
* علاج ڪندڙ، حڪيم، ويد (هيءُ لفظ فقط حڪيمن جي تعريف لاءِ استعمال ۾ ايندو آهي)

– **حَذاقت**: [ا - مث] مهارت، عقلمندي، ڏاهپ، سياڻپ، دانِشمندِي

• **حَذَرُ ج حَذَرَ**: [ا - مذ] خبرداري، اڳڪٿي، دورانديشي، ڏاهپ، انديشو
* [ع: حذِر = هو خبردار رهيو]
* خوف، ڊپ، ڏرُ، پڙ
* پرهيز، پاسو، بچاءُ، اِجتِناب، اِحتِياطُ
* اِنڪارُ

– **حَذَرُ ڪرڻُ**: [اصطلاح] پرهيز ڪرڻ، پاسو ڪرڻ
* ٽٽائڻ، لنوائڻ، انڪار ڪرڻ

– **حَذَرَتُون**: [ظرف] خيال سان، سمجهہ سان، سُرتِ سان

• **حَذفُ**: [ا - مذ] ڇانٽ، ڪَٽ، ڇانگ
* گهٽتائي، ڪمِي
* [ع: حذف = هن ڪٽيو، هن ڇانگيو]

– **حَذفُ ڪرڻُ**: [اصطلاح] گهٽ ڪرڻ
* ڪيري ڇڏڻ، جدا ڪرڻ
* ورڻ، ڇانگ ڪرڻ

• **حُرُ ج حُرَ (اَحرار)**: [صفت] جيڪو ڪنهن جو ٻانهو نہ هجي، آزاد
* [ع: حرُ = هو آزاد ٿيو]
* [ا - خاص] حضرت امام حسين (ع) جي مقابلي ۾ ميدانِ ڪربلا ۾، يزيد جي موڪليل لشڪر جو هڪ سپہ سالار (جيڪو بعد ۾ ڀڄي حضرت امام حسين (ع) جي پاسي آيو ۽ يزيدي لشڪر سان وڙهندي شهيد ٿيو)

'هٿي هدايت حرُ کي، اڳ ۾ اصلا حرُ هلي آيو مانجهي مردانو' (شاهہ)
* پير پاڳاري جي مريدن جو لقب (جيڪي انگريزن سان سنڌ جي آجپي لاءِ وڙهيا)
* هڪ ذات جو نالو

– **حُرِيَتَ ج حُرِيَتُون**: [ا - مث] غلامي نہ هئڻ جي حالت، آزادي

• **حِرا**: [ا - خاص] مڪي شريف جي ويجهو هڪ ٽڪريءَ جو نالو (جنهن جي چر ۾ حضرت نبي ڪريم جن عبادت لاءِ ويجي رهندا هئا ۽ جتي پهريون وحي نازل ٿيو)، غارِ حِرا
* [ع]

• **حَرارَتَ ج حَرارَتُون:** [ا - مث] گرمي، تَپش، حِدَتَ، ڪاڙهو، ڪوساڻ، سوزش، تابش، گرمائش، جوش، تاءُ

* تپ، هلڪو بخار
* بدن ۾ رت جي گرميءَ جو دؤرو
* غصو ڪروڌ، ڪاوڙ
* غضب
* [ع: حر = هو گرم ٿيو]

— **حَرارَتَ ٿِي پَوَڻُ:** [اصطلاح] ٿورو تَپ ٿِي پَوَڻ، بخار اچي وڃڻ، ڪڻس ٿي پَوَڻ

— **حَرارَتَ پيما:** [اصطلاح] گرمي پَد معلوم ڪرڻ وارو هڪ اوزار، ٿرماميٽر

— **حَرارَتِ دِين:** [ا - مث] مذهبي جوش، مذهبي غيرت

• **حِراسَتَ ج حِراسَتُون:** [ا - مث] سنڀال، حفاظت، نگراني، نگهباني، پهرو

* [ع: حرس = هن سنڀال ڪئي]
* قيد، قابو، بند، حوالات، گرفتاري، نظربندي
* دولاب، ٺڳي، دغا، فريب
* اٽڪل بازي، حرفت، هوشياري

— **حِراسَتَ ۾ رَهَڻُ:** [اصطلاح] حوالات ۾ رهڻ، نگهباني ۾ رهڻ، نظربند رهڻ

• **حَرام:** [صفت] حرمت وارو، عظمت وارو، وڏائيءَ وارو، پاڪ، پوتر، جنهن کي پليديءَ کان محفوظ رکيو وڃي، جنهن جو احترام واجب هجي (جيئن: مُسجدِ الحرام، مُحرمِ الحرام وغيره)

• **حَرامُ ج حَرامَ:** [ا - مذ] منع ڪيل، رد ڪيل، ممنوع، منع ٿيل

* [ع: حَرم = هن منع ڪئي]
* بي قاعدي، ناجائز، ناروا، غير مباح، اڻ رهائيندو شريعت جي خلاف
* پليت، نجس، ناپاڪ
* زنا، بدڪاري بَدپيشو، ڪَسَبُ
* [ضد: حلال]

— **حَرامُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] مردارُ ٿيڻ، خراب ٿيڻ، جانور جو تڪبير سان ذبح ٿيڻ کان اڳ مري وڃڻ

* ضايع ٿي وڃڻ

— **حَرامِپائي ج حَرامِپائِيُون:** [ا - مث] حَرامزادائي، حرامزادگي، لچائي، خَرابي، شرارَتَ، شيطان گيري

— **حَرامَ جو مالُ:** [ا - مذ] مفت جو مال، ناجائز دولت، بدڪاريءَ جو ڪمايل مال، بچڙائي سان هٿ ڪيل مال

— **حَرام جِي هَڏِي پيٽَ ۾ پَوَڻُ:** [اصطلاح] مفت جو مال کائڻ، ناجائز طريقي سان هٿ ڪيل مال کائڻ، رشوت ملڻ، يتيمن جو مال کائڻ

— **حَرامُ خورُ ج حَرامُ خورَ:** [صفت] حرام کائو، حرام کائيندڙ، مردار کائيندڙ

* نمڪ حرام
* مفت خور
* ناجائز ڪمائي تي گذران ڪرڻ وارو، پرُوٽَ کائيندڙ

— **حَرامُ خوري:** [ا - مث] حَرامَ جي مالَ تي گذران، رشوت خوري

* حرامپائيءَ جو ڪم، شرارتَ، حرڪتَ
* بي قاعدگي
* نافرماني

— **حَرامِڙائي ج حَرامِڙائِيُون:** [ا - مث] لَچائي، خَرابي، بَدمعاشي

* ٺَڳي

• **حَرامِڙو ج حَرامِڙا:** [صفت] حَرامِي، بَدمعاش، حرامزادو، لُچ

* [ا - مث: حَرامِڙي ج حَرامِڙيُون]

— **حَرامزادائي:** [ا - مث] بَدمعاشي، لوفرائي، لچائي، حَرامزادگي، حرامپائي، بچڙائي، بي حيائي، نالائقي، بدفضيلتائي

* نافرماني

— **حَرامزادِگي ج حَرامزادِگِيُون:** [ا - مث] حرامزادائي، بي حيائي، ڪميڻَپ، لَچائي، شرارت، بدمعاشي، بچڙائي

– حَرامزادو ج حَرامزادا: [صفت] حرام جي نُطفي مان ڄاول، زنا مان پيدا ٿيل، حَرامي، بي نڪاحو، وَلَدُ الزنا
* بدمعاش، ڪميڻو، لچو، لوفر، فسادي
* [مث: حَرامِزادِي ج حَرامِزادِيُون]

– حَرامڪارُ ج حَرامڪارَ: [ا - مذ] حَرام ڪندڙ، ناجائز ڪم ڪندڙ، زاني، زناخور، بَدڪار

– حَرامڪارِي ج حَرامڪارِيُون: [ا - مث] زِنا، بَدڪاري، بَڇڙائي، ڪارَمنهائي

– حَرامُ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] پَليت ڪرڻ، نَجس ڪرڻ، بَدمزي ڪرڻ، خراب ڪرڻ
* زِنا ڪَرڻ، بَدڪاري ڪرڻ

– حَرامُ کائِڻُ: [اصطلاح] ناجائز ڪمائيءَ جو مال کائڻ
* زِنا جي ڪمائي کائڻ
* رشوت وٺڻ

– حَرامَ کائُو ج حَرامَ کائُو: [صفت - مذ] حَرام جو مال کائيندڙ، رشوتي، رشوت خور، يتيمن جو مال کائيندڙ

– حَرامَ کي هَٿُ وِجهڻُ: [اصطلاح] بَڇڙا ڪَمَ ڪرڻ

– حَرام موتُ مَرَڻُ: [اصطلاح] خودڪشي ڪرڻ، پنهنجي جان پاڻ وٺڻ، آپگهات ڪرڻ
* معمولي شين لاءِ سِرُ وڃائڻ

– حَرامِي ج حَرامِي: [صفت] زنا مان پيدا ٿيل ٻار، بي نِڪاحو، نڪاح کان اڳ ڄاول، وَلدالِزنا، حيضِي ٻار
* بدمعاش، لُچ، لفنگ، شَرير، شيطان
* ٺَڳ
* چور
* انحرافي ڪندڙ، نافرمان
* حَرام کائُو

● حَرَبُ: [ا - مث] لَڙائي، جَنگ
* قُسرلَت ، قُمرمار
* [ع: حَرَبَ = هن لٽيو]

– حَربُگاهَ ج حَربُگاهُون: [ا - مث] لڙائيءَ جو ميدان، ميدانِ جنگ، رَزمگاهه

– حَربه: [ا - مذ] لڙائيءَ جي هڪ هٿيار جو نالو، اوزارُ
* حملو، ڪاهه، هلان
* ٽپو، جهٽ

– حَربيَتَ: [ا - مث] جنگ ڪرڻ جو عمل، جنگ جوئي

● حَرجُ ج حَرجَ: [ا - مذ] تنگي، سوڙهه
* نقصان، ٽوٽ، ضررُ، ڇيهو، گهاٽو
* ڪَمِي، گهٽتائي
* وقت جو ضايع ڪرڻ، دير

– حَرجاڻو ج حَرجاڻا: [ا - مذ] نقصان جو عيوضو، ٽوٽو ڇَٽي

– حَرجُ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] تَرڪ ڪرڻ، ڇڏي ڏيڻ، ٻَن ڏيڻ

– حَرجُ وِجهڻُ: [اصطلاح] ٽوٽ وِجهڻ، ڇيهو وجهڻ، نقصان وِجهڻ

● حِرز: [ا - مث] پناهه، پناهه جي جاءِ، بچاءُ، سنڀال، حفاظت
* تعويذ، جنتر منتر، ٽوٽو ڦيڻو
* [ع]

– حِرزِ جان: [ا - مذ] پنهنجي سِرَ جو بَچاءُ

● حَرسُ ج حَرسَ: [ا - مذ] نگهباني، حفاظت، پهرو
* [ع]
الله سائين حرسَ پر رکندءِ (جملو)
* هِمَتَ، صحتَ، ڦڙتائي

● حِرصُ ج حِرصَ: [ا - مذ] لالَچ، طَمعَ، لوڀَ
* [ع: حرص = هن لوڀ ڪيو]
* چاهه، موهه، خواهش، اِڇا، رغبت، سڌ، شوق، تمنا، آرزو، اُميد
* وڏائي، مغروري، هيڄ

– حِرصائِڻُ: [مص - فعل متعدي] خواهش وَڌائڻ، لالچائڻ، حِرص ڏيارڻ، هِرڪائڻ
* [مص] حِرصائڻ
* [امر] حِرصاءِ
* [حِرصايو، حِرصائيندو، حِرصايَلُ]

– **حِرِصُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] لالچ ڪرڻ، طمع ڪرڻ، هَبَچ ڪرڻ

– **حِرِصِي ج حِرِصِي:** [صفت] لالچي، طمعي، لوڀي، تاڪائو، حَرِيص، حارص، هَبچي، بُکيت، بُکيو

* ٿوريءَ گهٽيءَ تي سڌ ڪندڙ، سڌڙيو

● **حَرفُ ج حَرفَ:** [ا - مذ] (لغوي معنيٰ طرف)، پاسو، ڌار، ڪنارو

* [ع: حرف = هولِريو هن مٿيو]

* جبل جي چوٽي

* ڪنهن بہ ٻوليءَ جي 'الف - ب' جو هڪ اکر، آواز ظاهر ڪرڻ جو نشان، حرفِ تهجّي، اکر (جيئن: ا، ب، ت وغيره)، لفظ جو پد

* گرامر موجب ڳالهائڻ جو هڪ ڀاڱو

* لفظ، جملو، ڪلمو، سخن، قول، ڳالهہ

* ٽڪو

* ميار، مِهڻو، ڏوراپو

'مون ڏي ماروئڙن جا، آهن حرف هزارين'

* ڏوهہ، ڀل، خطا، قصور، عتاب

* الزام

* حساب ڪتاب

* ڀچا ڳاڇا، ڀچاٽو

'آن تان حرف هرو، موراڻين معاف ٿيو' (شاهہ).

* عيب، نقص، گهٽتائي

– **حَرفِ آخِر:** [ا - مذ] بَحَث جي خاتمي واري ڳالهہ، آخري ڳالهہ، فيصلا ڪن ڳالهہ

– **حَرفُ آشنائي:** [ا - مث] اکرن جي سڃاڻپ

– **حَرفُ اَچَڻُ:** [اصطلاح] اکرن جي ڄاڻ پوڻ، پڙهڻ

* خواري ٿيڻ، گِلا ٿيڻ، بدنامي ٿيڻ، الزام اچڻ، داغ لڳڻ، ميارَ لَڳڻ

– **حَرفِ اِستِثناءَ:** [ا - مذ] (علم نحو جو هڪ اصطلاح) اُهي حرف جي جدائي يا نياري ڳالهہ جي معنيٰ ڏيکارين يا منجهائن نئين ڳالهہ پيدا ٿئي (جهڙوڪ: سواءِ ڌاران مگر بغير بجز پر ليڪن، خواه وغيره)

– **حَرفِ اِستفهام:** [ا - مذ] اُهو لفظ جيڪو سوال يا پڇا ڪرڻ ۾ ڪم اچي (جهڙوڪ: ڇو، ڇا، ڪيئن ڪهڙو ڪٿان وغيره)

– **حَرفِ اِشاره:** [ا - مذ] اُهو ضمير جو لفظ، جيڪو اشاري لاءِ ڪم اچي (جهڙوڪ: هي، اِهي، هو، اُهي وغيره)

– **حَرفِ اِشتِراڪ:** [ا - مذ] اُهو ضمير جو لفظ، جيڪو ٻئي ضمير سان گڏجي ڪم اچي (جهڙوڪ: پاڻ، خود، پنهنجو وغيره، مان پاڻ، اسان پاڻ، هو پاڻ، منهنجو خود، پنهنجو خود وغيره)

– **حَرفِ اِضافَت:** [ا - مذ] اُهو حرف، جيڪو ٻن اسمن يا ضميرن جي وچ ۾ ملڪيت يا ٻي ڪا نسبت ظاهر ڪري (جهڙوڪ: جو، جا سندو وغيره، جيئن: ملڪ جو بادشاهہ، بادشاهہ جو پٽ، پٽ جو نالو وغيره)

– **حَرفِ اَفسوس:** [ا - مذ] حرف ندا جو اُهو لفظ، جيڪو افسوس يا ارمان ڏيکاري (جهڙوڪ: هاءِ هاءِ، واءِ، واويلا آهہ، گهوڙا وغيره)

– **حَرفُ بَہ حَرفُ:** [ظرف] اکر بہ اکر، اکري طرح، لفظ لفظ ڪري، لفظي طرح

* هوبهو، سربستو، سمورو، سڄو، جملي

– **حَرفِ بَيانُ:** [ا - مذ] علم نحو موجب اُهي حَرفَ، جن مان ڪنهن جي ڪيل ڳالهہ يا بيان جي معنيٰ نڪري (جيئن: هن چيو تہ، آءُ وڃان ٿو تہ)

– **حَرفِ تاڪِيد:** [ا - مذ] تَنبِيهَہ يا تاڪِيدَ جي معنيٰ ڏيکاريندڙ حرف (جيئن: خبردار! سنڀال! ڇيتا! هان! هونئا! هرگز! متان!)

– **حَرفِ تَحسِينُ:** [ا - مذ] گرامر موجب اُهي لفظ، جن مان ساراهَہ جي معنيٰ نڪري (جهڙوڪ: شاباس، واهہ واهہ، مرحبا، جس)، حرف تعريف

– **حَرفِ تَشبِيهہ:** [ا - مذ] گرامر موجب مشابهت يا هڪجهڙائي ڏيکاريندڙ لفظ (جيئن: وانگي، مثل، جان، ڄڻ تہ، گويا وغيره)

– **حَرفِ تَمنا:** [ا - مذ] گرامر موجب 'سڌ' يا 'تمنا' جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ (جهڙوڪ: ڪڙ، ڀل، ڪاش وغيره)

– **حَرفِ تَمِيز:** [ا - مذ] گرامر موجب قدر يا رِيت ڏيکاريندڙ لفظ، (جهڙوڪ: ڦس ڦس، هرو ڀرو، هوريان، ڌاڌيان وغيره)

- **حَرفِ تَنبِيهہ:** [ا - مذ] تنبيهہ يا تاڪيد جي معنىٰ ڏيکاريندڙ لفظ (جيئن: خبردار! سنڀال! ڇيتا! هان! هون! هرگز! متان! وغيره)
- **حَرفُ پِٽِي ڪَڍَڻُ:** [اصطلاح] گاريُون ڏيڻ، گهٽِ وَڌِ ڳالهائڻ
- **حَرفِ جَر:** [ا - مذ] گرامر جي اُنَ ڀاڱن مان هڪ ڀاڱو اُهو لفظ جيڪو جملي ۾ اسم يا ضمير جي پٺيان ڪم اچي ۽ ان جو لاڳاپو ٻئي ڪنهن لفظ سان ڏيکاري. (جيئن: 'ٻِتِ تي ڪانءُ ويٺو آهي' هِن جملي ۾ 'تي' حرف جر آهي)
- **حَرفُ جُملو:** [ا - مذ] گرامر موجب ڳالهائڻ جي اُن لفظن مان هڪ اهو لفظ، جيڪو ٻن لفظن يا جملن کي پاڻ ۾ ڳنڍي (جيئن: ڪاغذ يا قلم، مَس ۽ قلم وغيره، 'يا' ۽ 'ع' حرف جملو آهي)
- **حَرفُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] ميارَ رَکڻ، ڏوهہ رکڻ، الزام مڙهڻ، سزا جي لائق ثابت ڪرڻ
  * شَرمِندو ڪرڻ
- **حَرفُ زَنِي:** [ا - مث] ڪنهن کي گهٽِ وَڌِ ڳالهائڻ، اَجايو ڳالهائڻ
  * جَٽ، ويڌن، تعدي
  * تَنبِيهَہ، تَنقِيد
  * اَجايو ڳالهاءِ
- **حَرفُ ساڪِن:** [ا - مذ] گرامر موجب جَزم وارو اکر
- **حَرفُ سُڃاڻَڻُ:** [اصطلاح] اَکَر سڃاڻڻ. 'الف - ب' ذهن نَشِين ڪرڻ
- **حَرفِ شَرطُ:** [ا - مذ] گرامر موجب شرط جي معنىٰ ڏيکاريندڙ لفظ (جهڙوڪ: جي، جيڪڏهن اگر اگرچہ، جيتوڻيڪ، جڏهن، مگر)
- **حَرفِ شڪ:** [ا - مذ] گرامر موجب، شڪ يا گمان ڏيکاريندڙ لفظ (جيئن: متان، مبادا، شايد وغيره)
- **حَرفُ شَناسُ:** [صفت] اکر سڃاڻندڙ، ڪجهہ پڙهيل، اکرن جي ڄاڻ رَکندڙ، ٿورو گهڻو پڙهيل
- **حَرفِ صَحِيحُ:** [ا - مذ] رَسم الخط موجب اُهي آوازَ جن جي اُچار ڪرڻ مَهَل، ڦڦڙن مان ڏوڪي اِيندڙ هَوا کي، نڙيءَ يا واتَ واري ڪوٺي ۾، ڪنهن خاص هَنڌَ تي ڪجهہ وقت لاءِ يا مڪمل طور سَنڌَ روڪي سگهجي، جديدِ لسانيات موجب، اهڙن آوازن کي 'وينجن' يعني 'Consonant' چئبو آهي، جيئن: [ب، ت، ٿ، س ۽ ز وغيره] وينجن جي لکيل صورت کي 'حرف صحيح' چئبو آهي، جنهن جي معنىٰ آهي 'Consonantal letters': 'ب' حرف، [ب] وينجن آواز جي لکيل صورت آهي، تنهنڪري 'ب' کي 'وينجن حرف' چئبو آهي ۽ [ب] کي 'وينجن آواز' چئبو اهو بہ نوٽ ڪرڻ گهرجي تہ ڪوبہ هڪ وينجن يا هڪ کان وڌيڪ وينجن پاڻ ۾ ملي، يعني پنهنجي سِر ڪوبہ پَد يا لفظ ٺاهي نہ ٿا سگهن. اُنَ لاءِ اُنهن کي 'سُر' (Vowel) جي مدد جي ضرورت پوندي آهي. سنڌي ٻوليءَ جي 'الف - ب' جي سڄي پٽي وينجن تي مشتمل هوندي آهي.
- **حَرفِ صوت:** [ا - مذ] گرامر موجب اُهي لفظ، جيڪي ڪنهن آواز مان ٺهيا هجن (جيئن: ٺڪ ٺڪ، ڦون ڦون، ميائون ميائون ڪڪڙو ڪون وغيره)
- **حَرفِ ظَرف:** [ا - مذ] گرامر موجب اُهي لفظ، جن مان جاءِ يا وقت جي معنىٰ نڪري (جيئن: اڄ، ڪلهہ، ڪِٿي، سڀاڻي، هِتي وغيره)
- **حَرفِ عَطف:** [ا - مذ] حرف جملو، گرامر موجب، ميلاپ يا لاڳاپي جي معنىٰ ڏيکاريندڙ حرف (جهڙوڪ: بہ ۽ ان، هر، بلڪ وغيره)
- **حَرفِ عِلّتَ:** [ا - مذ] اُهو آواز جنهن جي اُچار ڪرڻ وقتِ هوا، نڙيءَ ۽ واتَ واري ڪوٺي مان هڪ 'رواں لهر' (continuous stream) جي صورت ۾ لنگهندي آهي. هوا جي گذرڻ وقت اُن کي واتَ واري ڪوٺي ۾ يا نڙيءَ ۾ نہ ڪٿي ڪا رڪاوٽَ ٿيندي آهي (يعني روڪيو ويندو آهي) ۽ نہ ئي وري مخرج وٽِ اُچار ڪرڻ مهل اُنَ ۾ ڪا 'سوڙهَہ'، گهٽ يا رڪاوٽ' وجهي سگهبي آهي. اهڙين خوبين وارن آوازن کي 'سر' يا 'Vowel' چئبو آهي، پر ڪنهن بہ سر (Vowel) کي لکيل صورت کي 'حرف علت' سڏيو ويندو آهي. سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل ۽ هيٺ ڄاڻايل صورتن کي 'حرف علت' يعني 'سر' چئبو آهي.
اَ، آ، اِ، اِي، اُ، اُو، اي، اَي، او ۽ اَو
سنڌي ٻوليءَ جا سڀ وينجن، سرن جي مدد سان پَد يا لَفظ ٺاهيندا آهن. 'سُرَ' کي 'حرڪت' بہ چئبو آهي.

– حَرفُ گِيرُ: [صفت] نڪتہ چيني ڪرڻ وارو، نڪتہ چِين، عيب ڪڍڻ وارو

– حَرفُ گِيرِي ج حَرفُ گِيرِيُون: [ا - مث] نڪتہ چِيني، راءِ زني، عيب ڪڍڻ، عيب جوئي

– حَرفِ مُبهَمر: [ا - مذ] گرامر موجب، گُنجھ يا اِبهام ڏيکارڻ وارا لفظ (جهڙوڪ: ڪِن ڪا، ڪي وغيره)

– حَرفِ مطلَب: [ا - مذ] مطلب جي ڳالهہ، درخواست، مدعا

– حَرفِ مَنفِي: [ا - مذ] گرامر موجب اُهو لفظ، جنهن مان ناڪار جي معنيٰ نڪري (جهڙوڪ: نہ، هرگز نہ، ڪين، نڪو نڪا، نڪي وغيره)

– حَرفِ نِدا: [ا - مذ] گرامر موجب اُهو لفظ، جيڪو سڏ، سڏ، خوشي، عجب، ارمان وغيره ڏيکاري (جهڙوڪ: اي شل واهہ هاءِ وغيره)

– حَرفِ نِسبَت: [ا - مذ] گرامر موجب، تعلق يا لاڳاپو ڏيکاريندڙ لفظ (آنہ، آنو آڻو اينہ، اينو اڪ، وار، آن جهڙوڪ: (شاهہ) شاهانہ = شاهاڻو (سال) ساليانہ = ساليانو (روز) روزينہ = روزينو وغيره)

– حَرفُ هَرو: [ا - مذ] حرف حساب، ليکو چوکو، ميار
'آن تان حرف هرو موراڻين معاف ٿيو' (شاهہ)

– حَرفِي ج حَرفِي: [صفت] حَرفَ جو، حَرف وارو، لفظي، اکري
* جنهن ڏي حرف هجي، مياري، ميار‌دار، ڏوهاري، گنهگار، عيبدار
* شرمسار، پشيمان
* پليل

• حِرفَتَ ج حِرفَتُون: [ا - مث] ڪاريگري، ڪم، هنر، دستڪاري
* ڌنڌو، پيشو، ڪسب
* گڻ
* فن
* علم
* چالاڪي، اَٽڪَلَ، ڪيڏ، حَرڪتَ
* تجويز
* ڏاهپ، هوشياري، حِڪمَتَ، عقلمندي
* چَتراڻي، عَياري، مَڪاري، ٺَڳي، مڪرُ

– حِرفَت بازُ ج حِرفَت بازَ: [صفت] چالاڪ، عيار مڪار، ٺَڳ، اَٽڪل باز
* اَٽڪلي، حرفتي
* فِتني باز

– حِرفَتبازِي ج حِرفَتبازِيُون: [ا - مث] سياڻپ، اَٽڪَلَ بازي، چالاڪِي
* مَڪارِي، عَيارِي، ٺَڳِي

– حِرفَتِي ج حِرفَتِي: [صفت] ڪيڏاري، اٽڪلي، ڪيڏيباز
* سياڻو
* هنر وارو، ڪاريگر، هوشيار، چالاڪ
* مڪريلو، ٺڳ، شرير، لُچ

• حَرڪَتَ ج حَرڪَتُون: [ا - مث] چُرپُر، جُنبِش، ٿَرڪ، تَحرڪ، چور ڦور، ڦِتڪو، ڌَڙڪو
* چالِ، رَفتارَ
* گردش، ڦيرو
* لوڏو، ڌوڏو
* ڪم، فِعل، عَمَل، ڪَرتي
* ڪنهن کي ڪاوڙائڻ يا چيڙائڻ لاءِ ڪيل چرچ، اڻ وڻندڙ ڳالهہ (ٻارن جي)
* اَجائي اُٿَ ويهہ (ٻارن جي)، مستي
* زيان، ننڍو نقصان (جيڪو ڪنهن ٻار کان ٿي وڃي)
* لُچائي ڪِتِ، چِراندِ، ڪوُنَس ڦِتائي، ڪينچل چُرچ، شرارت ڏِنگائي
* خلل، رخنو
* مسخري، چيڙڇاڙ
* ٽَڙَپ، بيقراري، اِضطراب
* قصور، خطا
* ننڍو ڏوهہ
* رنڊڪ، روڪ، رڪاوٽ، آڙ، آڏ
* هلت چلت، آمدرفت
* سفر، ڪوچ
* علم صوتيات موجب، اکرن کي چورڻ يا آواز ڪرڻ ۾ ڪم ايندڙ نشاني (جيئن: زَبَر زير ۽ پيش وغيره)، اعراب، ماترا
* [ع: حَرڪ = هو چُريو]

- **حَرڪتبازُ ج حَرڪتبازَ:** [صفت] حرڪت ڪندڙ، حَرڪتي، شرير، ڪيچلو، زبان ڪار، حرفتي
- **حَرڪتبازِي ج حَرڪتبازِيون:** [ا - مث] حَرڪت، چرچ، ڪينچل، مستي، ڪوڏنس، شرارت
- **حَرڪتَ ڏيڻُ:** [اصطلاح] لوڏڻ، چورڻ

* زيرون زبرون ڏيڻ

- **حَرڪتَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] لوڏڻ، چورڻ، هِلائڻ

* چرچ ڪرڻ، شرارت ڪرڻ، حَرج ڪرڻ، زبان ڪرڻ، نقصان ڪرڻ

- **حَرڪتَ ۾ بَرڪتَ هُئڻ:** [اصطلاح] ڪم ڪرڻ سان ڪي فائدو ٿيڻ، محنت جو ڦل ضرور حاصل ٿيڻ
- **حَرڪِتِي ج حَرڪِتِي:** [صفت] حَرڪت ڪندڙ، چُربر ڪندڙ، چرچ ڪندڙ

* بي صبر، ڪينچلو

* ٻئي کي ڪاوڙائيندڙ

* چالاڪ

* لُچو، لُڳ

• **حَرَمُ ج حَرَمَ:** [ا - خاص] ڪعبة الله شريف جي چوديواري

* مڪي پاڪَ، مديني منوره ۽ انهن جي پسگردائيءَ ۾ ڪجهه ميلن تائين جا علائقا (جن کي الله پاڪ طرفان بلند مقام عطا ٿيل آهي ايتريقدر جو انهن علائقن ۾ ڪجهه عمل، جهڙوڪ: جنگ ڪرڻ يا وڻ وڍڻ به ڏوهه ۾ شمار ٿين ٿا. جڏهن انهن مٿين علائقن جو مشترڪ طور تي ذڪر ڪيو ويندو آهي ته انهن کي 'حرمين' يعني 'ٻئا حرمَ' سڏيو ويندو آهي)

* اُها جاءِ، جتي گناهن ڪرڻ جي منع آهي، حاطو ادب جي جاءِ

* نڪاح ۾ آيل عورت، زال، گهرواري

* اندرين جاءِ، خلوت گاهه، زنان خانو

* زال لاءِ مخصوص ڪيل ڪوٺي

* [صفت] ممنوع، بندش پيل، روڪيل

* پوتر، پاڪ، مقدس

* [ع: حَرم - هن منع ڪئي]

- **حَرَم خانو ج حَرَم خانا:** [ا - مذ] زنان خانو، حَرم سراءِ
- **حَرَمسِراءِ ج حَرَمسِرائُون:** [ا - مث] بيگمات يا زالن جي رهڻ جي جاءِ، حويلي، زنان خانو، ديرو، حَرَمُ
- **حَرَم شرِيف:** [ا -خاص] ڪعبة الله شريف جو تعظيمي نالو

• **حِرمانُ:** [ا - مذ] مايوسِي، نا اُميدِي، محرومي، بدقِسمتِي

* [ع]

• **حُرمتَ ج حُرمتُون:** [ا - مث] احترام، آدرش، عزت، شان، مان، آبرو، وَڏائي، عَظمت

قائم مسند ٿن جي، حرمت خير سندن' (سچل)

* اِقتدار، شَرَف، رتبو، تعظيم

* پاڪائي

* برڪت

* حقُ

- **حُرمتَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] عزت ڪرڻ، تعظيم ڪرڻ

• **حَرمِرو:** [ا - مذ] ٻسارڪي وَڪر جو هڪ قِسم

• **حَرمِين:** [ا - خاص] حَرَمَ جو عدد تثنيه يعني مڪه معظمه ۽ مدينه منوره جي جاءِ، ٻه حرم

* [ع]

• **حَروائِي:** [ا - خاص] مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جيڪو رستمائين جي هڪ شاخ آهي)

• **حُرُوف:** [ا - مذ] حرف، اکر

* [ع: 'حرف' جو جمع]

- **حُرُوفِ تَهَجِي:** [ا - مذ] 'الف، ب' جي اکرن جي صورت، اهڙا حَرفَ، جيڪي اُچاري سگهجن، ٻوليءَ جا بنيادي اَکر، هر ٻوليءَ جا ابتدائي منفرد اکر، الفابيٽ، Alphabet
- **حُرُوفِ شَمسِي:** [ا - مذ] اُهي اَکر جن جي اڳيان 'الف' ۽ 'ل' اکر يعني 'ال' اچي ته ان کي اُچارڻ ۾ 'ل' پڙهڻ ۾ نه ايندو هجي (جهڙوڪ: 'الرحمان' يعني 'ر'، 'الشمس' يعني 'ش' ۽ 'السلام' يعني 'س' 'حروفِ شمسي' ليکيا وڃن ٿا.)
- **حُرُوفِ قَمرِي:** [ا - مذ] اُهي اَکر جن جي اڳيان 'الف' ۽ 'ل' اکر يعني 'ال' اچي ته ان کي اُچارڻ ۾ 'ل' پڙهڻ ۾ ايندو هجي (جهڙوڪ: 'عيدالفطر' يعني 'ف'، 'عيدالاضحیٰ' يعني 'الف' ۽ 'عبدالعزيز' يعني 'ع' 'حروفِ قمري' ليکيا وڃن ٿا.)

– حُرُوفِ صامِتِ: [ا - مذ] بغير نقطي وارا اَکر (جهڙوڪ: الف، ح، د، ر، س، ص وغيره)

– حُرُوفِ مُرَڪِب: [ا - مذ] اُهي لفظ. جيڪي ب يا وڌيڪ لفظن منجهان ٺهيل هجن (جيئن: آب هوا، ريل گاڏي وغيره)

– حُرُوفِ مُفرَد: [ا - مذ] حرُوف تهجِي جي اکرن منجهان هر هڪ اکر 'الف، ب' جو هر هڪ جدا جدا اکر

• **حَرياءُ:** [ا - خاص] هڪ ذاتِ جو نالو

• **حُرِيتَ:** [ا - مث] غلاميءَ کان پوءِ حاصل ڪيل آزادي، آزادي
※ [ع: حُر = هو آزاد ٿيو]

– حُرِيَت پَسَند: [صفت] آزاديءَ کي پسند ڪرڻ وارو، آزادي چاهڻ وارو، آزادگي پسند

• **حَرِيرُ:** [ا - مذ] پَٽُ، ريشم، سِلڪ
※ سِٽيءَ مان ٺهيل هڪ خاص ڪپڙو
※ [ع]
※ اُهو ماڻهو، جيڪو غصي ۽ غضب سان جهٽ پٽ گرم ٿي وڃي

– حَرِيرِي ج حَرِيرِي: [صفت] پٽ جو، ريشمي، سِلڪِي، ريشم وارو، سِلڪ وارو
※ ريشم وڪڻندڙ، پاٽولي
※ [ا - خاص] ابو محمد قاسم بن علي بصري، عربي ٻوليءَ جي هڪ وڏي اديب ۽ مصنف جو لقب. سندس مشهور تصنيف 'مقامات حريري' آهي

• **حَرِيصُ ج حَرِيصَ:** [صفت] لالچي، حِرص وارو، حِرصي، لوڀي، هٻڇي، طمعي
※ [ع: حرص = هن لوڀ ڪيو]
※ پيٽي، گهڻ کائو، پيٽوڙو

• **حَرِيفُ ج حَرِيفَ:** [صفت] ساڳئي ڌنڌي وارو، هم پيشه
※ دشمن، بدخواه، رقيب، مخالف
※ مقابلو ڪندڙ، مُقابل
※ هوشيار، دانا، سياڻو، ڏاهو، چالاڪ، خبردار، چاڻو
※ حرفت وارو، اٽڪلي، چالاڪ، هُنرمند
※ بدمعاش، ٺگ، مڪار، لُچ
※ جوارين جي اصطلاح ۾ چاڻو جُواري
※ [ع]

• **حَرِيمر:** [ا - مذ] منع ڪيل حَدَ، حَرَم
※ گهر جي چار ديواري، گهر، مَڪان
※ ڪعبۃالله جي ٻاهرين ديوار
※ [ع]

• **حِزبُ ج حِزبَ:** [ا - مذ] ماڻهن جو ميڙ، جَٿو، گِروهه، ڌِر، ٽولو، جماعت
※ هٿيار
※ وِرد يا وظيفي جو روزانو مقرر حصو، قرآن ڪريم جو سٺيون حصو

– حِزبِ اِختِلاف: [ا - مذ] پارليامينٽ يا اسيمبليءَ ۾ حڪومت جي مخالف ڌِر، آپوزيشن پارٽي

– حِزبِ اِقتدار: [ا - مذ] پارليامينٽ يا اسيمبليءَ ۾ حڪومت واري ڌِر، حڪمران جماعت

– حِزب الاحرارِ: [ا - مذ] آزاد ماڻهن جي جماعت

– حِزبُ الله: [ا - مذ] الله وارن جي جماعت. الله جي بندگي ڪرڻ وارو، فرمانبردار ٽولو

– حِزبُ مُخالِفُ: [ا - مذ] پارليامينٽ يا اسيمبليءَ ۾ حڪومت جي مخالف ڌر

• **حِزقِل:** [ا - خاص] حِزقِيل، يهودين جي هڪ پيغمبر جو نالو (توريت جو هڪ ڪتاب انهن جي نالي تي آهي)

• **حَزمُ ج حَزمَ:** [ا - مذ] ردارِي، تياط
※ تيارِي
※ آمادگِي
※ عاقبت آنديشِي
※ [ع: حزم = هو پڪو پختو ٿيو]

• **حُزنُ:** [ا - مذ] ڏک، رَنج، صدمو، دَرد، غَم، اَفسوس، ملال، ڳڻتي، ڳوندر
※ [ع: حزن = هو ڏکويو]

– حَزِينُ: [صفت] دردمند، غمگين، ڏکويل، ملول، رَنجيده، رَنجايل
'مبارڪ، راحتِ قلبِ حَزين آيو زماني ۾' (عطا محمد حامي)

● **حِسَ ج حِسُون:** [ا - مث] حواسن سان ڄاڻڻ جي طاقتَ، ڇهڻ جي طاقتَ، سهڻ جي طاقت، ڄاڻڻ جي قوت. ڪنهن اثر جي قبوليت جو جذبو،اِحساس، ڇهڻ جو حواس،اِندري

* **[ع: حس - هن محسوس ڪيو]**

* جذبو، جنبش، حرڪت

* **[جمع: حواس]**

– **حِسِ باصِره:** [ا - مث] ڏسڻ جي قوّتَ، بصارَتَ، بصِيرَتَ

– **حِسِ باطِني:** [ا - مث] دِلي احساس، ضَمِير جي حِسَ

– **حِسِ حافظ:** [ا - مث] حافظي جي قوّتَ، يادگيري جي سَگهه، يادداشتِ

– **حِسِ ظاهِري:** [ا - مث] ڏسڻ، ٻڌڻ، سنگهڻ، چکڻ ۽ ڇُهڻ جو هر هڪ ظاهريِ احساس

– **حِسِ مُشتَرڪُ:** [ا - مث] دماغن ۾ حواسن جي معلومات گڏ ڪرڻ جي طاقتَ، عقل، فَهَم، سَمجَهه، ٻروڙ

● **حِسابُ ج حِسابَ:** [ا - مذ] آنگن جو عِلم، عِلم رِياضِي، حِساب ڪتاب، آنگِي حساب (**زباني حساب، سليٽي حساب**)

* ليکو، ڳاڻيٽو، ڳڻپ، شمار

* تَخمِينو، اندازو، اٽڪل روءِ

* جاچَ، پڙتالَ

* آگهه، قِيمَتَ، مُلهه، نرخ، بَها، پئسا، ڏوڪڙَ

’ٻاتا ڪهڙي حساب سان ملندا؟‘ (جملو)

* **[ع: حسبَ - هن ڳڻيو - هن ليکو ڪيو]**

* قاعدو، اصول، قانون

* ڍَنگ، طور، طرحَ، نمونو

’هتي جو حساب الاڳي ڪهڙو آهي؟‘ (جملو)

* مِيزان، جوڙ، ٽوٽل، ڪُل

* معاملو

’ڪهڙي منجهه حساب، هلڻ منهنجو هوتَ ري‘ (شاهه)

* فَرق، ڦيرڦارَ

* نقص، رَنڊَڪ، خَرابِي

* حَرڪَتَ

* ڀُلَ، چُڪَ، غَلطِي

ليکي ۾ ڪجهه حساب ٿي پيو آهي‘ (جملو)

* بِلو، ڏيتي ليتي

* جِنّ ڀوتِ جو اَثَر، لَڳَت جي بيماري، سحر، جادو، آسيب

’هن کي ننڍَ نہ ٿي اچي، ڀانءِ تہ حساب ٿي پيو آهي‘ (جملو)

* بَدلو، انتقام، ٻہ ٻاٽي

– **حِسابُ بي باقُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] حِسابُ چڪائڻ، ڏيتي ليتي صاف ڪرڻ، اڳيون پويون حساب صاف ڪرڻ، ڪجهه بہ باقي نہ ڇڏڻ

– **حِسابُ پيچڻُ:** [اصطلاح] حِسابَ جو جواب ٻڌائڻ، حِساب حَل ڪرڻ

– **حِسابُ پڇڻُ:** [اصطلاح] حسابَ حَل ڪرڻ لاءِ چوڻ

* پئسن جو تفصيل معلوم ڪرڻ

– **حِسابُ جَو جَو ڪرڻُ:** [اصطلاح] ذَري پرزي جو حساب ڪرڻ

’بخشش سو سو حساب جَو جَو‘

– **حِسابَ جو ڏِينهن:** [ا - مذ] يومِ حِساب، قيامَتَ جو ڏِينهن، محشر جو ڏِينهن

– **حِسابُ جوڙڻُ:** [اصطلاح] جوڙ لڳائڻ، ٽوٽَل ڪرڻ، ڪُل ڪرڻ، گڏ ڪرڻ

– **حِسابُ چڪاسَ:** [ا - مث] نڪتل حسابَ جي جانچ جونچ، چڪاسَ، ڪَٽَ ڪيل رَقَمَ جي پڙتالَ

– **حِسابِدانُ ج حِسابِدانَ:** [صفت] حِسابن جو ڄاڻو، علمِ رياضيءَ جو ماهر، رياضِي دان

* ليکي ۾ هوشيار

* ماهر، قابل

– **حِسابُ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ليکو ڏيڻ، وَهنوار ڏيڻ، ليکو صاف ڪرڻ لاءِ ڏيڻ

* رقم ڏيڻ

* عيوضو ڏيڻ

* ڪمَ جي جوابداري سونپڻ، چارج حوالي ڪرڻ

* جواب ڏيڻ

* لوڙڻ، نتيجو ڀوڳڻ

– **حِسابُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] ڏيتي ليتي رَکَڻ، ڪنهن جو وهنوار رکڻ

* داخل ڪرڻ (حساب/وهنوار)، وِچُور رَکڻ (خرچ ڪيل رقمَ جو)

* واسطو رکڻ

* [ڪنايہ] دِل ۾ بغض رَکڻ

– **حِسابُ ڪِتابُ ج حِسابَ ڪِتابَ:** [ا - مذ] ليکو چوکو، ڏيتي ليتي، ڏنو ورتو، وهنوار ڪندو ڪاتو، پيٽو

* لاڳاپو، واسطو، ميلاپ

'فلاڻي سان حساب ڪتاب رکيو اٿم' (جملو)

* طور طريقو، ريتِ رَسمَ

* بَدلو، انتقام

حِسابُ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] ڳَڻَپ ڪرڻ، ڪَل ڪرڻ، ليکو ڪرڻ، رقمن جو جوڙ ڪرڻ، ميزان ڪرڻ، توتَل ڪرڻ

* وهنوار ڪرڻ، بي باق ڪرڻ

* رياضيءَ جو سوال حَل ڪرڻ

– **حِسابَ کان ٻاهِر:** [صفت] بي شمار، بي حد، بي انداز، ڳاڻيٽي کان ٻاهر

– **حِسابُ لڳائِڻُ:** [اصطلاح] اندازو لڳائڻ، حساب ڦهلائڻ، تخمينو ڪرڻ

– **حِساب ۾ اَچِڻُ:** [اصطلاح] ڳاڻيٽي ۾ اَچڻ، وَهنوارَ ۾ شمار ٿيڻ

* پڇاڻي هيٺ اچڻ

'رَبَ جي روبرو هرڪو حساب ۾ ايندو' (جملو)

– **حِساب ۾ جَمَعُ ڪَرائِڻُ:** [اصطلاح] کاتي ۾ رقم داخل ڪرائڻ، تازي اوڌر اڳئين کاتي ۾ جوڙ ڪرائڻ

– **حِسابَ ۾ نہ هُئَڻُ:** [اصطلاح] ڪابہ حيثيت نہ رکڻ، ڪنهن بہ ڳاڻاٽي يا شمار ۾ نہ هئڻ

– **حِسابُ نہ لَڳَڻُ:** [اصطلاح] ٻلو نہ لڳڻ، يادگيري نہ پوڻ

* ڳالهہ نہ ٺهڪڻ، ڪوڙو نہ لَڳڻ، دِل سان نہ لَڳڻ

– **حِسابُ وَٺڻُ:** [اصطلاح] ليکو وٺڻ، وهنوار وٺڻ، خرچَ جو تفصيل پڇڻ

* گذريل خطا يا گهٽتائيءَ جو حساب چڪائڻ، بَدلو وَٺڻ، انتقام وٺڻ

– **حِسابِي ج حِسابِي:** [صفت] حِسابَ وارو، حِسابَ جو

* حِسابَ پچڻ جو ماهِر، عِلمِ رِياضيءَ جو ڄاڻو، حساب ڄاڻندڙ، رياضي دان

* ليکو ڄاڻندڙ، حِسابُ ڪِتابُ سنڀاليندڙ

* ليکائي، ليکاري، ڪاڳري، منشي

* پوت يا جِنِ جو ورتل ماڻهو

* جوتشي، نجومي

– **حِسابِي حِسابُ:** [ظرف] ليکي سان، حِسابَ سان، وَهنوارَ سان، ليکو ليکي سان، صافي صاف

* [ا - مذ] حِساب ۾ ٿيل غلطي سڌارڻ ۽ اُن جو عيوضو پيري ڏيڻ جو اقرار (واپاري اڪثر رقم جي پهچ وقت لکندا آهن تہ: "ڀل چڪ حسابي حساب" يعني جيڪڏهن ڪابہ ڀل چڪ ٿي هوندي تہ پيري ڏيڻ ۾ ايندي)

● **حُسادُ ج حُسادَ:** [صفت] حاسِد، حَسَد ڪرڻ وارو

* [ع]

● **حَسّاسُ ج حَسّاسَ:** [صفت] محسوس ڪندڙ، نازڪ مزاج، ٿوري ذري بہ محسوس ڪرڻ وارو، سالم حواسن وارو

* ڇهڻ سان معلوم ڪندڙ

* هوشيار، داناءُ

* يڪدم اثر وٺڻ وارو

* [ع: حس = هن محسوس ڪيو]

– **حَسّاسِيَتَ:** [ا - مث] جلد محسوس ڪرڻ جي قوت، نازڪ پڻو

● **حُسامُ:** [ا - مث] تيز خنجر، ترار، تلوار، شمشير، سرواهي

* [ع: حسم = هن ڪپيو – هن محروم ڪيو]

● **حَسّانُ ج حَسّانَ:** [ا - مذ] تمام سٺو، بهتر

* عقلمند

* [ع: حسن = هو موچارو ٿيو – هو سهڻو ٿيو]

* [ا - خاص] حضرت حسان بن ثابت انصاري (جنهن کي اهو اعزاز پڻ حاصل هو تہ هو حضور ڪريم صلي الله عليہ وآلہ وسلم جن جي ڪچهريءَ جو شاعر ۽ پاڻ سڳورن جو مدح خوان هو)

- **حَسانَتَ**: [ا - مث] خوبصورتي، حسن، جَمال
- **حَسبُ**: [ظرف] موجِب، موافِق، ڪافِي، سارو، پٽاندر، مطابق
  - ٭ جي سبب، جي ڪري
  - ٭ اُن موجب، تنهنڪري، تنهن موجب
  - ٭ [ع]
- **حَسبِ اِتفاق**: [ظرف] اتفاقاً، اوچتو، ناگهان، اتفاق سان، جنهن جو توقع يا امڪان نہ هجي
- **حَسبِ اِرشاد**: [ظرف] حڪم موجب، ارشاد پٽاندر، چوڻ سارو
- **حَسبُ الامر**: [ظرف] حڪم موجبِ، چوڻ موجب، حڪم بہ سان
- **حَسبُ الاِمڪان**: [ظرف] جيترو ٿي سگهي، جيترو ممڪن هجي
- **حَسبُ الحُڪم**: [ظرف] حڪم موجبِ، حڪم مطابق
- **حَسبُ المُراد**: [ظرف] مَرضيءَ يا خواهش موجب
- **حَسبِ توفيق**: [ظرف] پنهنجي حيثيت آهر، پڄنديءَ سارو
  - ٭ خدا جي هدايت موجب
- **حَسبِ حال**: [ظرف] حالَ سارو وَقتَ سارو قاعِدي موجب، حالَتِ پٽاندر
- **حَسبِ دَستُور**: [ظرف] دَستور موجب، قاعدي موجب، اڳئين وانگر، هميشہ وانگر، هَليءَ چَليءَ موجب
- **حَسبِ ذِيل**: [ظرف] هيٺئين موجب، هيٺ لکيل موجب، هيٺئين احوال موجب
  - ٭ جيئن تہ، جهڙوڪ
- **حَسبِ رِوايت**: [ظرف] روايتن پٽاندر، حڪايتَ موجب
  - ٭ معمول مطابق، دستورَ موجب
- **حَسبِ ضابِطہ**: [ظرف] قاعدي موجب، ضابطي موجب، قانون مطابق، دَستورَ موجب، حَسب دستور
- **حَسبِ ضَرُورت**: [ظرف] ضرورتَ جي لحاظ کان، حاجَتَ موجب
- **حَسبِ عادَت**: [ظرف] عادَتَ موجب، فطرت پٽاندر
  - ٭ دَستور موجب، عام رواج موجب
- **حَسبِ فَرمائِش**: [ظرف] فرمان موجب، چَوڻَ مطابق
- **حَسبِ قاعِدہ**: [ظرف] قاعِدي موجب، قانون مطابق، حَسبِ دَستور
- **حَسبِ قانُونُ**: [ظرف] قانون موجب، قاعدي موجب، حَسبِ دَستور
- **حَسبِ مَعمُول**: [ظرف] حَسبِ دستور، عام دستور موجب، هميشہ جيان، عام طرح، معمول موجب
- **حَسبِ مِقدار**: [ظرف] اندازي موجب، ضرورتَ آهر، پڄت سارو
- **حَسبِ مَنشا**: [ظرف] خواهش ۽ اِرادي موجب، تمنا آهر، حسب مراد، دِل جي گهرج مطابق
- **حَسبِي**: [عربي محاورو] منهنجي لاءِ ڪافي آهي
  - ٭ [ع]
- **حَسبِي رَبِي**: [عربي محاورو] منهنجي لاءِ منهنجو رَب ڪافي آهي
  - ٭ [ع]

حسبي ربي جل الله

- **حَسَبُ ج حَسَبَ**: [ا - مذ] شجرو، خاندان جو سِلسِلو، خانداني شجرو، اَصل نَسل، نسب، پيڙهي
  - ٭ نڪ، ذاتِ، پاڙو قَبيلو
  - ٭ گهَٽ، شمار، انداز
  - ٭ طريقو
  - ٭ عزت، مان، شان
  - ٭ لياقت، دَرجو
  - ٭ [ع: حسب = هو شريف زادو ٿيو]
- **حَسبُ نَسبُ**: [ا - مذ] خانداني سِلسِلو مِڙَ بنياد، ذات پاتِ، اَصل نَسل، شجرو، ڪٽنب، قبيلو، نڪ، بنياد (ذاڻائتڪو ۽ ناڻائتڪو)
- **حِسبان**: [ا - مذ] خيال، گمان، شڪ، وَهم
  - ٭ فِڪر، شعور، سوچَ
  - ٭ [ع]

• **حَسَدُ ج حَسَدَ:** [ا - مذ] بَدخواهِي. بغض. مَتَ گهرائي، وروڌ، وير، دشمني، عَداوَتَ، بِيائِي

* ساڙ، پَچ، ڪامُ، ڪروڌ، زَنگ، جَلَ

* [ع: حسد - هن ساڙ ڪيو]

— حَسَدُ رَکَڻُ: [اصطلاح] دشمني رَکَڻ، سَڙڻ، پَچَڻ، جَلَڻ، نہ سهڻ

• **حَسرَتَ ج حَسرَتُون:** [ا - مث] ڪنهن شيءِ نہ ملڻ جو احساس، احساسِ محرومي

* پشيماني، پڇتاءُ، نَدامَتَ، شرمندگي

* اَرمان، غَمر

* اُميدَ، آرزو، تمنا

* شوق، سَڌَ، چاهہ، اُتساهہ

* هَوَس

* [ع: حسر - هن ڏڪ وساهہ ڪنيو]

— حَسرَتَ آلُودُ: [صفت] غَمَ وارو، غَمگِين، اَرمانَ ڀريو، وڏي اَفسوسَ وارو

— حَسرَتَ اَنگيز: [صفت] حَسرتَ اُڀاريندڙ، اَرمان پيدا ڪندڙ

— حَسرَتَ باقِي رَهَڻُ: [اصطلاح] اَرمان رَهجِي وَڃَڻ، دِل ۾ رَهجِي وڃڻ

— حَسرَتَ ڀريو: [صفت] اَرمانَ وارو

* شوق سان ڀَريَلُ

— حَسرَتَ ڀريُون نِگاهُون: [ا - مث] ڏک ۽ اَرمان سان ڀريل نگاهون

— حَسرَتَ جُون هَنجُون هارَڻُ: [اصطلاح] رَنجَ ۽ غَمَ جو اظهار ڪرڻ، پنهنجي قِسمَتَ کي روئڻ، ناڪاميءَ جي شڪايت ڪرڻ

— حَسرَتَ پُوري ڪَرَڻُ: [اصطلاح] دِلِ جو اَرمان ڪڍڻ، خواهِش يا آرزو پوري ڪرڻ

— حَسرَتَ زَده: [صفت] غَمَ جو ماريل، ڏک سان ڀَريَلُ

• **حَسَنُ:** [صفت] سٺو، چَڱو، ڀَلو، عمدو، سهڻو، خوبصورت

* [ع: حسن - موچارو ٿيو]

* [ا - خاص] حضرت علي عليہ السلام جن جي فرزند ارجمند اِمام حسن عليہ السلام جن جو اسمِ مبارڪ (جيڪي اسلام جا امام هئا، جن جي شهادت زهر ملڻ سبب 28 صفر 47 هجريءَ ۾ 47 ورهين جي ڄمار ۾ ٿي)

— حَسنات: [ا - مث] نيڪيون، خوبيون، ڀلايون

* [ع]

— حَسَنِي: [صفت] حضرت امام حسن عليہ السلام جن جو اولاد

• **حُسنُ ج حُسنَ:** [ا - مذ] چَڱائِي، ڀَلائِي، سٺائي، خوبِي، عمدگي

* خوبصورتي، سونهن، سهڻائي، ملوڪائي، جمال، سوڀيا، جوڀن، روپ، سندرتا، دِلربائي، نزاڪتَ، زِينَت، رونق، رَنگ، سِينگار

'حسن تي توکي لاپرواهي، عشق اسان جي مجبوري' (جواد جعفري)

* [ع: حسن - هو موچارو ٿيو]

— حُسن آرا: [صفت] سونهن وڌائڻ وارِي، حسن جو نِکارڻ واري

— حُسنِ اِتفاق: [ا - مذ] ڪنهن غير متوقع سٺي عملَ يا نتيجي جو اوچتو ظاهر ٿيڻ

— حُسنِ اَخلاقُ: [ا - مذ] لَڇڻن جي خوبي، سَٺا لَڇڻَ

— حُسناڪُ ج حُسناڪَ: [صفت] حُسن وارو، سهڻو، خوبصورت، مَلُوڪ، سَندَر

'عبداللطيف چئي ڀرين اسان جو هميشہ آ حسناڪ' (شاهہ)

— حُسنِ اِنتِظامُ: [ا - مذ] بَندوبَست جي خوبِي، سهڻو بندوبست، معياري انتظام

— حُسنِ بَيان: [ا - مذ] خوش بياني، وڻندڙ ۽ اَثر وارِي تقرير

— حُسنِ تَدبِير: [ا - مث] سهڻي اَٽڪَل، سٺي تَدبِير، سهڻِي رِٿَ يا تجويز، سهڻي صلاحَ، عمدو مشورو

— حُسنُ پَرَستُ: [صفت] عاشِق مِزاج، حسن کي پسند ڪندڙ

'حُسن پرست ۽ پيار پوڄاري، دنيا ۾ استاد بخاري' (استاد بخاري)

— حُسنِ خُلق: [ا - مذ] نيڪ مِزاج، سٺِي طبيعَتَ، نيڪ طبيعَتَ

— حُسنِ راءِ: [ا - مث] نيڪ خيالي، چڱي راءِ، سٺي راءِ، سهڻي صلاحَ

- **حُسنِ سُلُوڪُ:** [ا - مذ] سهڻي رَوِش، سلو وَرتاءُ، سهڻو سلوڪ
- **حُسنِ صَبِيحُ:** [ا - مذ] اُڇو رَنگ، نِهايَت دِلڪش يا اعليٰ حسن، گورائي، گوراڻ
- **حُسنِ طَلَب:** [ا - مث] تمام سهڻي نموني سان ڪنهن شيءِ لاءِ ڪيل گهر يا طلب، گهرڻ جو سهڻو طريقو
- **حُسنِ ظَن:** [ا - مذ] سهڻو گمان، نيڪ خيال، ڪنهن لاءِ چڱو خيال رکڻ
- **حُسنِ ڪارگُزارِي:** [ا - مذ] ڪم ڪي سهڻي طريقي سان انجام ڏيڻ، بهترين ڪم جي ادائيگي
  - ⁂ [ا - خاص] ملڪ جي وڏي ۾ وڏي سرڪاري تمغي جو نالو (جيڪو هر سال ملڪ جي صدر پاران پنهنجن پنهنجن شعبن ۾ بهترين ڪم ڪندڙن کي ڏنو ويندو آهي)
- **حُسنِ مَلِيح:** [ا - مذ] سانورو يا ڪَڻڪَ رَنگو حسن
- **حُسنِ يُوسُفُ:** [ا - مذ] حضرت يوسف عليہ السلام جن جو حسن (جيڪي حسن ۾ سهڻي ڪان سرس هوندا هئا)
  - ⁂ [ڪنايہ] حَدَ درجي جي سونهن، تمام گهڻو حسن، سراپا سونهن
- • **حُسنيٰ:** [صفت - مث] سهڻي ۾ سهڻي عورت، بيحد سهڻي عورت
  - ⁂ [ا - عام] عورتَ جو نالو
- • **حَسنائِي:** [ا - خاص] چانڊين بلوچن جو هڪ قبيلو
- • **حَسنجو:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر شهيد بينظيرآباد ۽ حيدرآباد ضلعن ۾ رهندڙ)
- • **حَسنِي:** [ا - خاص] ڪيتراڻ بلوچن جو هڪ قبيلو
- • **حَسنَين:** [ا - خاص] حضرت امام حسن عليہ السلام ۽ حضرت امام حسين عليہ السلام جن جو گڏيل اسم مبارڪ
  - ⁂ [ع]
- • **حَسِيبُ ج حَسِيبَ:** [ا - ذات] خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو
  - ⁂ [صفت] ڪافِي
  - ⁂ حِسابُ وَٺندڙ، اِنتقام وَٺڻ وارو
  - ⁂ نگهباني ڪرڻ وارو
  - ⁂ چڱي حَسبَ نَسبَ وارو، بزرگ
  - ⁂ [ع: حسب - هن ڳڻيو]
- • **حَسِينُ ج حَسِينَ:** [صفت] سهڻو حسن وارو، سونهن وارو، سوڀياوان، خوبصورت، خوبرو، سنڌر، مَلُوڪ، جَمِيلُ، شَڪِيلُ، سنو، وَڻندڙ، سِينگاريل
- **حَسِينُ و جَمِيلُ:** [صفت] تمام سهڻو نهايت خوبصورت
- **حَسِينہ:** [صفت - مث] خوبصورت عورتَ، حسن واري عورت، سهڻي، سوڀيا واري
  - ⁂ [ا - عام] عورتَ جو نالو
- • **حُسينُ:** [ا - خاص] حضرت علي عليہ السلام جن جي ٻئي فرزند ارجمند اِمام حسين عليہ السلام جن جو اسم مبارڪ (جيڪي اسلام جا ٽيان امام هئا، جن جي شهادت ڪربلا جي ميدان تي 10 محرم الحرام 61 هجريءَ ۾ ٿي)
- **حُسينِي ج حُسينِي:** [صفت - مذ] حضرت امام حسين عليہ السلام جن سان منسوب، حضرت امام حسين عليہ السلام جن جو اولاد، حضرت امام حسين عليہ السلام جو پيروڪار
- • **حُسينِي:** [ا - خاص] فارسي راڳن جي ٻارهن نغمن يا سُرن مان ٻئي نمبر سُر جو نالو (سڄ اڀرڻ کان ٻهر سج ڏاٿين ڳائجي)
  - ⁂ شاهه سائين جي رسالي ۾ سُسئيءَ جي سُرن مان هڪ سر جو نالو
  - ⁂ هڪ راڳڻيءَ جو نالو
  - ⁂ فقيرن جو هڪ قِسمُ، ڪاٺَ ٻانيڻ
  - ⁂ هڪ ذات جو نالو
  - ⁂ [ع]
- **حُسينِي راڳُ ڪرڻ:** [اصطلاح] ساڳي ڳالهہ وري وري ڪرڻ
- • **حَشاش:** [صفت] ڀنگ پيئڻ وارو، ڀنگ جو موالي، ڀنگوڙو
- **حَشاشُ بَشاشُ:** [صفت] نشي ۾ وَرتل، مدهوشي، غشيءَ ۾ (نشو واپرائڻ سبب)
  - ⁂ نِهايَت خوش، کِلمک، گد گد، مسرور، حد کان وڌيڪ خوش
- • **حَشامُ ج حَشامَ:** [ا - مذ] اَنبوهہ، ميڙ، ميڙاڪو، پيهہ (ماڻهن جي)، لَشڪر، خَلق، غلغلو، گهمسان، شور، غوغاءُ، هَلُ، بکيڙو
  - ⁂ ورلاپ، آهون دانهون، آهہ و زاري
  - ⁂ [صفت] تمام گهڻا، بي اَنداز، ڍِڳ
  - ⁂ [ع: حشم]

• **حَشرُ ج حَشرَ:** [ا - مذ] أعمالن جي حساب ڪتاب جو ڏينهن، قيامتَ (جنهن ۾ مسلمانن جي عقيدي موجب الله پاڪ هن دنيا کي صور اسرافيل جي آواز سان تباهه ڪري، هر هڪ ساهه واري کي ٻيهر جيئرو ڪري، ان کان سندس عملن جو حساب وٺندو هن سڄي عمل کي حشر جو نالو ڏنو ويو آهي)، قيامت جو ڏينهن، محشر، روزِ محشر

* وري جيئرو ٿي اُٿڻ جي حالت
* هُلَ، گوڙ، گهمسان
* گڏ ٿيڻ جي حالت، گڏجاڻي
* [ع: حَشر = هن ڪٺو ڪيو]
* لفظ 'عاشور' جي بگڙيل صورتَ، يومِ عاشور، مُحَرم مهيني جي ڏهين تاريخَ، حضرت امام حُسين عليه السلام جي شهادت جو ڏينهن
* پِٽَ، پِٽڪو، ماتم، واويلا، روج، راڙو
* [ڪنايہ] تعدِي، ويڌن، خراب حالت

'هن سامان جو حشر ڇا ڪيو آٿئي' (جملو)

– **حَشرُ برپا ڪرڻ:** [اصطلاح] گوڙ گهمسان ڪرڻ، مصيبتَ کڙي ڪرڻ، فساد مچائڻ

– **حَشرُ مچائڻُ:** [اصطلاح] زور سان روئڻ، روج راڙو ڪرڻ، دانهون ڪرڻ، واويلا مچائڻ، ماتم ڪرڻ، هُل هنگامو ڪرڻ، گوڙ گهمسان ڪرڻ، سڪون خراب ڪرڻ

'حشر مچائڻ خاطر تنهنجو خاص اِشارو ٿيندو آ' (عطا محمد حامي)

– **حَشِري ج حَشِريُون:** [ا - مث] واويلا، ماتم، حشر

* فَشري، بدنامي، رسوائي

– **حَشِري لائي ڏيڻُ:** [اصطلاح] ڏاڍو تنگ ڪرڻ

* بدنام ڪرڻ، رسوا ڪرڻ

• **حَشرات:** [ا - مذ] سُرندڙ جيتَ، سُرڻا، برسات ۾ پيدا ٿيندڙ ۽ زمين ۾ تنگ ڪري رهندڙ جيت (جهڙوڪ: ڪينئان، نانگ، بلائون، ماڪوڙيون، ٽِڏِڻ وغيره)

* [ع: 'حشرة' جو جمع = جيتُ]

– **حَشراتُ الأرض:** [ا - مذ] زَمين جا جيت (جهڙوڪ: ماڪوڙا، نانگ، بلائون، پتون، گرهون، نوريڙا ۽ ڪوڙا وغيره)

• **حَشم:** [ا - مذ] شان، شوڪتَ، مان، مرتبو

* نوڪر، چاڪر، خدمتگار
* همراهه
* عملو
* اٽالو
* سواري
* مُرڪبات ۾ لفظ 'جاهه' سان گڏ استعمال ٿئي (جيئن: جاهه وحشم)
* [ع: حشمَ = هن دهڊبو رکيو]

• **حَشمتَ ج حَشمتُون:** [ا - مث] دَٻدٻو، رعب تاب، ٺٺ، پيڪو، ڏيا، آڏنبَرُ، ڏام ڏوم

* وَڏائي، عظمتَ، بزرگي، مرتبو، شان، اقبال، آب، مان، شوڪتَ، ٺُومان، ٺيڪ
* نوڪرچاڪر ۽ خدمتگارن جو اٽالو، نوڪر، چاڪر، عملو، اٽالو
* فوجَ، لشڪر
* اَسباب، سازو سامان
* مڙسِي، هِمت، بهادري، مڻيا
* [ع]

– **حَشمتَ وارو ج حَشمتَ وارا:** [صفت - مذ] دَٻدٻي وارو، رعب وارو، طاقتور، عزت وارو

– **حَشمتَ وارو هُئڻُ:** [اصطلاح] هِمتَ وارو هئڻ

– **حَشمتَ ويهارڻُ:** [اصطلاح] رعب ويهارڻ، ڇمت ڪرڻ، دهشت يا ڏکو ويهارڻ، دَٻدٻو رکڻ

– **حَشمتِي ج حَشمتِي:** [صفت] دَٻدٻي وارو، زور وارو، ڇمت وارو، رعب تاب وارو

• **حَشو ج حَشا:** [ا - مذ] ڀرڻ جي شيءِ، ڀرتي

* وِهاڻي جو ڀرڻ
* [ع: حشا = هن ڀريو]
* ڀرتيءَ وارو ڪلام، زائد شعر يا ڪلام، واڌو شعر، بيهودو ڪلام

• **حَشِيش:** [ا - مث] نشيدار ٻوٽي جو هڪ قِسم، ڀنگ، سائي ٻوٽي

* [ع]

• **حِصارُ ج حِصارُون:** [ا - مث] اِحاطو، چؤديواري، جنگلو، لوڙهو، باڙونڊري، شهرپناهه، ڪوٽ، قِلعو

* روحاني علاج جو هڪ طريقو (جنهن ۾ جن، پري يا آسيب وغيره کان مريض کي محفوظ رکڻ خاطر دعا يا عمل پڙهي، آڱرِ جي اِشاري سان هڪ خيالي دائرو ٺاهي شوڪاريو ويندو آهي)

* [ع: حصر - هن گهيرو ڪيو]

• **حِصو ج حِصا:** [ا - مذ] پتي، ڀاڱو، ٻُخرو، ٽُڪرو

* وَنڊ، وِرڇ، وِرهاست، وَنڊِي، ڦانڊِي، تقسيم، ورهاڱو

* [ع: حصه: حِص > حِصہ - ڪٽڻ، ورهاست ڪرڻ]

— **حِصا ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڀاڱا ڪرڻ، ٽُڪرا ڪرڻ، وِرهائڻ

— **حِصائِتو ج حِصائِتا:** [صفت] حصي وارو

* وِرچائتو، ڀاڱائتو

* [ظرف] حِصي سان، پتيان پتي، ڀاڱي سان، وِرچ موجب، حِصن ۾، ڀاڱن ۾

— **حِصي پائِي ج حِصي پائِي:** [صفت] پتيان، پتيدار، پائيوار، حِصيدار، وِرچدار، وَنڊ يار

— **حِصيدارُ ج حِصيدارَ:** [صفت] حِصي پائي، حِصو رَکندڙ، پائيوار

* [حِصہ + دار (داشتن جو امر)]

— **حِصيداري:** [ا - مث] پائيواري، پتياري، شراڪت

— **حِصي رَسَدُ:** [ظرف] حِصي سان، پتيءَ سارو، ڀاڱي ۾، ٽُڪرن ۾، پتين رستي (ٻهڃ)، برابر سان، هڪجهڙي حِصي سان، حِصي موجب، ڀاڱي رُوءِ

— **حِصي رَسِي:** [ا - مث] هڪ جهڙي حِصي سان، حِصي رسد، حِصي سارو

* اَنڪي حسابن جي طريقن منجهان هڪ طريقو

— **حِصيرو ج حِصيرا:** [صفت - مذ] حِصي وارو، حِصو وٺندڙ، حِصيدار، ڀاڱيوار، پائيوار، ڀاڱي پائي

* [ظرف] حِصي رسد، حِصن ۾، ڀاڱن ۾، ڀاڱي سان، نسبت سان

• **حُصُولُ:** [ا - مذ] پيدائش، آمدني، اُپت، حاصِلات، فائدو، نفعو

* [صفت] حاصل ٿيل، مليل، وَرتل

* [ع: حصل - حاصل ٿيو]

— **حُصُول ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] حاصِل ٿيڻ، نَصيب ٿيڻ

• **حَضَرُ ج حَضَرَ:** [ا - مذ] حاضر رهڻ جي حالت، روبرائي، موجودگي

* وطن جي رهائش، هڪ جڳهه جو قيام

* [ضد: سفر]

* [ع: حضر - هو حاضر ٿيو]

• **حَضرَتُ ج حَضرَتَ:** [صفت - مذ] حاضر، موجود، روبرو

* [ع: حضر - هو حاضر ٿيو]

* بزرگن ۽ بادشاهن لاءِ تعظيم جو لقب، حضور، قبلا، سڳورو، مانوارو، حضورِ اعلىٰ، جنابِ اعلىٰ، عزت مآب

• **حَضَرموتُ:** [ا - خاص] عربستان ۾ عمان ۽ يمن جي وچ واري هڪ صوبي جو نالو

* [ع]

• **حُضُورُ:** [صفت] ڪنهن بزرگ يا حاڪم جي تعظيم لاءِ ڪم ايندڙ لفظ، حضرت، قبلا، مخدوم، سائين، سڳورو، ڌڻي، آقا، سردار، مهاراج

* جنهن جي اڳيان حاضر ٿجي

* حاضر ٿيل، موجود، حاضر، روبرو، سامهون

* [ا - مذ] حاضري، موجودگي، روبرائي

* [ع: حضر - هو حاضر ٿيو]

* دربار، ڪچهري، مجلس

'سائين جن جي حضور ۾ اچي پهتو آهيان' (جملو)

* هستي، حشمت

* آري جام جي دربار

'تون وڃين هوت حضور، منهنجو جيئڻ جيلاهين ٿئي' (شاهه)

— **حُضُورِ اعليٰ:** [صفت] جنابِ عالي، جنابِ اعليٰ، حضورِ والا

- **حُضُور ۾:** [ظرف] موجودگيءَ ۾
* حاضريءَ ۾، خدمتَ ۾، درگاهه يا دربار ۾
'حبيبَ جي حضورَ ۾ عجيب هي عدالتون' (مقصود گل)
- **حُضُور والا:** [صفت] جنابِ عالي، حضور اعلىٰ
- **حُضُوري:** [ا - مث] قُربُ، نَزديڪي، ويجهڙائي، قرابتَ
* حاضري
* بادشاهي دَربار، ڪچهري
* [صفت] حضور جو
* حضور ۾ پهتل، واصل بالله
• **حَطَبُ:** [ا - مث] ڪاٺي، لَڪڙي
* لَٺِ، لَڪڻ
* باهه ٻرڻي، ٻارڻ
* [ع]
• **حَطِيمُ:** [ا - خاص] ڪعبة الله جي ٻاهران اولهه طرف ڪان ڏنل هڪ پٽ. ڪعبة الله سان لڳ رهيل جاءِ جو ٽڪرو
* [ع]
• **حَظُ ج حَظ:** [ا - مذ] سُني قسمت، نصيب، ڀاڳ، بَخت
* [ع: حظ = هو بختاور هو]
* خوشي، آنند، سُرهائي، لُطف
* ذائقو، لَذتَ، مَزو، سَوادُ
- **حَظ نَفساني:** [ا - مذ] حيواني خوشي، نفساني لَذتَ
- **حَظُ نه هُجَڻُ:** [اصطلاح] مزو نه هجڻ، سواد نه هجڻ
• **حِفاظَتَ:** [ا - مث] خَبرداري، نِگراني، سَماءُ، جاچَ، سنڀالَ، نِگهباني، چوڪسي
* بَچاءُ، سَلامَتي، پَناهه، رَکيا
* آڏ، اُجهو، اولو
* يادگيري، سارَ، ياد
* حافظو، ذهن
* [ع: حفظ = هن رکيو هن بچايو هن ياد ڪيو]
- **حِفاظَتَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] سنڀالَ ڪرڻ، بَچاءُ ڪرڻ

• **حِفظُ:** [ا - مذ] حِفاظَتَ، پَناهه، رَکيا
* [ظرف] يادِ، ٻَرِ زبان، اَزبَر
* [ع]
- **حِفظِ اَمن:** [ا - مذ] اَمنَ جي حفاظت يا سنڀال
- **حِفظِ صِحَت:** [ا - مذ] تندرستيءَ جو بچاءُ، صفائيءَ جو بندوبست
- **حِفظُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] يادِ ڪرڻ (قرآن شريف)
- **حِفظُ ماتَقَدم:** [ا - مذ] ڪنهن انديشي جو اَڳواٽ ڪيل بچاءُ، اڳواٽ تدبير
- **حِفظِ مَراتِب:** [ا - مذ] مرتبي جو لحاظ، درجي سارو عزت (جهڙي حيثيت تهڙو ورتاءُ)
- **حِفظِ نَفس:** [ا - مذ] پنهنجي ذات جي سَلامتي
• **حَفِيظُ ج حَفِيظ:** [ا - ذات] الله تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو
* [صفت] سنڀاليندڙ، نِگهبان، مُحافِظ
* [ع: حفظ = هن بچايو]
• **حَقُ ج حَق:** [ا - ذات] الله تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو
* صوفين جي اصطلاح ۾ حقيقي وجود، خدا تعالىٰ
* [ا - مذ] سَچ، راستي، صِدق، سَچائي
* [صفت] صحيح، بَرابَر، پورو، سَچو، درست، ٺيڪ، بَجا
* ثابت، قائم
* [ع: حق = ثابت ٿيو]
* [ضد: باطل]
* لازم، لائق، واجب
* حلال، جائز، مباح، رَوا
* [ا - مذ] انصاف، عدل، نياءُ
* فرض، ڊيوٽي، ذميواري
* عيوضو، بَدلو، اُجرتَ، مزوري
* حصو، ڀاڱو، ڀتي
* انعام
* زالَ جو مڙس، ڪانڌ، وَر
* صوفين وٽ سلام ڪرڻ جو هڪ لفظ
* صوفيائي راڳ ۾ گرمڪائڻ جو هڪ لفظ
* [ظرف] واسطي، لاءِ، بابَتِ
'الائي ڪنهن جي حق ۾ فيصلو ٿئي' (جملو)

– حَقا: [ظرف] نيڪ آهي، حَق آهي، حَقان، حَق وٽان، خدا جي طرف، تحقيق

'حقان حق ٿئرس، هئي طالب حق جي' (شاهه)

– حَقاً: [ظرف] تحقيق، سچ پچ، يقيناً، سچ پچو ته، قسميه (قسم سان)

– حَقُ آدا ڪرڻ: [اصطلاح] فرض أدا ڪرڻ، نوڪري يا خدمت جو ڪم پورو ڪرڻ، سڀ ڪنهن کي پنهنجو سچو حصو ڏيڻ، حق ڏيڻ، فرض پورو ڪرڻ

'حق أدا ڪيو آهي اصغر ترامو جي ڪيڙجو' (جواد جعفري)

– حَقُ اللهُ: [هڪ ڪلمو] الله سچو، الله برحق

– حَقُ اليَقِين: [ا - مذ] سچو يقين، اُها پڪي ڄاڻ، جيڪا اکين ڏٺي مشاهدي ڪي (ڏسڻ)، پرجهڻ ۽ پروڙڻ سان حاصل ٿئي

– حَقانو ج حَقانا: [ا - مذ] حق جي ڳالهه

– حَقاني ج حَقاني: [صفت] خدا تعالىٰ جي معرفت ۽ محبت سان لبريز، عشقِ الاهي ۾ مستغرق

٭ حَق جو، حق وارو، حقيقي، صحيح، برابر، بلڪل پوري، درست، واجبي، اِنصاف وارو

٭ سچي پچي، تحقيق

– حَقانيت: [ا - مث] سچائي، صداقت، حقيقت

– حَقائُو ج حَقائا: [صفت - مذ] حَق وارو، حَق جو حَقي، حَقيقي

٭ مڙس، پتار

'حقائو هت ٿيو آءهت بندياڻي' (شاهه)

– حَقائِتو ج حَقائِتا: [صفت - مذ] حَق وارو، حَق جو، حَقي، صحيح، پورو

٭ قانون جو قانون وارو، باقاعدي، اِنصاف موجب

– حَق بَجانِبُ: [ظرف] حَق يا سَچ جي پاسي هجڻ جي حالتِ

– حَقُ بَخشائِڻُ: [اصطلاح] هڪ بد رسم موجب ڇوڪريءَ کي سڄي عمر ڪنواري رهڻ لاءِ قرآن شريف سان لائون ڪرائڻ، شادي نه ڪرائڻ، سٽي ڄٽي ڪري ويهارڻ

– حَقُ بَخشِڻُ: [اصطلاح] ڇوڪريءَ جو نه پرڻجڻ، ڪنواري رهي وقت گذارڻ، ڇڙهي رهڻ، برهمچاري ٿي رهڻ

٭ رهيل وهنوار معاف ڪري ڇڏڻ

– حَقُ بَخشي ويهَڻُ: [اصطلاح] بنا شاديءَ جي عمر گذارڻ، نڪاح نه ڪرڻ

– حَقُ پيِنُ ج حَقُ پيِنَ: [صفت] اِنصاف ڪندڙ

– حَقُ بي ناحَقُ: [ظرف] بي انصافيءَ سان، ڪنياءَ سان

٭ سواءِ ڪنهن ڏوهه جي

٭ ناجائز طرح

٭ بي سبب، اجايو، هَروڀَرو حَقُون بي ناحَقُون

– حَقُ پورِڻُ: [اصطلاح] حَق غصب ڪري وڃڻ، بي انصافي ڪرڻ، اُبتو فيصلو ڪرڻ

– حَقُ پيڄڻُ: [اصطلاح] مڙس سان بي وفائي ڪرڻ، مڙس جو چيو نه وڃڻ

– حَقُ تاليِف: [ا - مذ] ڪنهن ڪتاب جي گڏ ڪرڻ جو حق

– حَقُ تصنيف: [ا - مذ] مُصَنِف جو حق، ڪتاب لکڻ جو حق، تحرير جي اُجورو

– حَقُ تَعالىٰ: [ا - ذات] خدا، الله تعالىٰ، خدا تعالىٰ

٭ [صفت] تمام وڏو، اُتم، اعلىٰ

– حَقُ تلفُ ٿيڻ: [اصطلاح] حق مارڻ، ڪنياءَ ڪرڻ، ناانصافي ڪرڻ

'حق تلف ٿيا قوم جا، ڏارين اُڃي ڏاڙا هنيان' (مقصود گل)

– حَقُ تلفِي ج حَقُ تلفِيُون: [ا - مث] حق مارڻ جي حالت، بي انصافي، حَق ڦُري وٺڻ جي حالت، ڪنياءَ

– حَقُ تي: [ظرف] سچ تي

– حَق پرستُ ج حَق پرستَ: [صفت] خدا کي پوڄيندڙ، خدا جو مڃيندڙ، مُوَحِد، خدا پرست

٭ سَچ کي پسند ڪندڙ، سچائيءَ سان هلندڙ

٭ اِنصاف وارو، عادل

- **حَق پَرَستِي:** [ا - مث] خدا جي حڪمن جي پيروي، حَق جي مڃتا، شريعَت موجب هَلَڻ
* سَچائيءَ تي هلڻ جي حالت
* اِنصاف، عدل

- **حَقُ پَسَندُ ج حَقُ پَسَندَ:** [صفت] سَچَ جو ڳولائو، سَچار
* اِنصاف پسند، عدل ڪندڙ

- **حَقُ حَقُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] خدا جو نالو وٺڻ
* اِنصاف ڪرڻ، عَدل ڪرڻ
* صوفين جو هڪ ذڪر ڪرڻ

- **حَق حُقُوق:** [ا - مذ] سڀئي اختياريون، صحيح حق، سڀ فرض
* واسطا، لاڳاپا، ناتا
* حڪم، احڪام

- **حَق حَلال:** [صفت] جائز، رَوا، موزون، شرعي طور اجازت مليل

- **حَقِ خود آرادِيت:** [ا - مث] خودمختياريءَ جو حَق، آزادي

- **حَقدارُ ج حَقدارَ:** [صفت] حَق وارو، حَق رکندڙ، حَقي، سَچو مالڪ، اصل مالِڪ، ڌڻي، مالِڪ، قبضيدار، واسطيدار، لاڳاپيدار

- **حَقدارِي ج حَقدارِيُون:** [ا - مث] واسطيداري، حَق ذاتي حصو

- **حَق رَسِي ج حَق رَسِيُون:** [ا - مث] انصاف، عدل يا نياءُ پلئه پوڻ جي حالت، انصاف مطابق ڀاڱو

- **حَقُ شَرَعُ پاڙڻُ:** [اصطلاح] مڙس جو پنهنجي نڪاح ٻڌي زال سان همبستر ٿيڻ

- **حَقُ شُفعه:** [ا - مذ] پنهنجي گهر يا زمين جي پرواري گهر يا زمين جي خريد ڪرڻ جو سڀ کان پهريون حق
* پاڙي واري جو حق، پرواري جو حق

- **حَقُ شَناسُ ج حَقُ شَناسَ:** [صفت] خدا کي سڃاڻندڙ، حق سڃاڻندڙ
* حَق صحيح طرح ڪر آڻيندڙ ٻري ڀلي جي ڪسوٽي ڪندڙ، حق جو ڄاڻندڙ، حق بجا آڻيندڙ، عادل، منصِف، انصاف وارو
* قدردان
* شڪر گذار، اَحسانمند

- **حَقُ شُناسِي:** [ا - مث] سچ جي سڃاڻپ
* ٿورو مڃڻ، اَحسانمندي، شڪر گذاري
* قدرداني

- **حَقُ فِراموشُ:** [صفت] ٻئي جو حَق وِسارِيندڙ، ناشناس، احسان فراموش، ٿورو نه مڃيندڙ

- **حَق فِراموشِي ج حَق فِراموشِيُون:** [ا - مث] ٻئي جو حق وِسارڻ جي حالت

- **حَقُ فِروشِي ج حَقُ فِروشِيُون:** [ا - مث] بي اِيماني، رشوت وٺي نا اِنصافي ڪرڻ جي حالت، بي ديانتي

- **حَقُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] انصاف ڪرڻ، عَدل ڪرڻ
* شادي ڪرڻ
* وَفات ڪرڻ، مَري وڃڻ (صوفين جي اصطلاح ۾)

- **حَق کَسِڻ:** [اصطلاح] حق غصب ڪرڻ، حَق مارڻ، حقن کان محروم ڪرڻ

- **حَق گُذارُ ج حَق گُذارَ:** [صفت] اِنصاف ڪندڙ، حَق تي هلندڙ

- **حَق گو ج حَق گو:** [صفت] سَچ چوندڙ، سَچار، حق ڳالهائيندڙ

- **حَق گوئِي ج حَق گوئِيُون:** [ا - مث] سچ چوڻ جي حالت سَچ چئي ڏيڻ، سَچائي، سَچي شاهدي، سچي ڳالهه ڪرڻ، سچ ڳالهائڻ
* انصاف جو فيصلو

- **حَقُ مارَڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن جو حق گم ڪرڻ يا غَصب ڪرڻ، نا انصافي ڪرڻ، اَنياءُ ڪرڻ

- **حَق مِهر:** [ا - مذ] زال جو پنهنجي مڙس کان مهر وصول ڪرڻ جو حَق

- **حَق ۾:** [ظرف] جي باري ۾، بابت، متعلق، جي طرف، واسطي، لاءِ
* حمايت ۾، فائدي ۾، طرفداريءَ ۾

- **حَق ۾ رَهَڻُ:** [اصطلاح] بيوهه عورت جو شادي نه ڪرڻ، بلڪ پهرئين مڙس جي حق ۾ گذارڻ

- **حَق مُبِينُ:** [ا - مذ] حَق يا سَچ، جيڪو پڌرو هجي
- **حَقُ ناحَقُ:** [ظرف] بي سبب، خواه مخواه، اَجايو، آهاني بَهاني، هَروڀَرو، آهينڍِي
- **حَقُ ناشناسُ:** [صفت] احسان فراموش، ناشڪر گذار، بي شناس
- **حَق نَمڪ:** [ا - مذ] نوڪِريءَ يا نَمڪ خواريءَ جو حَق، اُهو حَق جو مالِڪَ جو نوڪر تي هجي
  * وَفادارِي، دِيانتدارِي، خيرخواهِي
- **حَقُ وَنڻُ:** [اصطلاح] پنهنجو حصو وٺڻ، پنهنجو اُجورو وٺڻ
  * فيصلي مطابق ڇَٽيءَ جي رقَمَ ڇڪڻ
- **حَقُ وَڍِڻُ:** [اصطلاح] ورثو ڦٻائڻ، حَق غَصب ڪرڻ، حَقِي ملڪيت کَسي وَٺڻ
- **حَقُون نا حَقُون:** [ظرف] واجب غير واجب
  * هَر حالتَ ۾ اَمان گهرڻ جي حالت
  ’رَب سائين حَقون بہ رکي ناحقون بہ رکي‘ (دعائيہ جملو)
- **حَقُون ناحَقُون رَکَڻُ:** [اصطلاح] پناهَ ۾ رکڻ (بي انصافي ۽ ظلم کان)، ڪنهن سزا ملڻ کان اَمانَ گهرڻ (بي ڏوهي هجڻ جي حالت ۾ به)
- **حَقِي:** [صفت] واجبِي، سچو، حقدار
  * اِنصافَ وارو
  * مناسب، رَوا (اگهہ يا معاوضو وغيره)
  * [ظرف] سَچِيءَ طرح، صحيح نموني ۾، برابر حق، جائز نموني ۾
- **حَقِي وارِثُ ج حَقِي وارِثَ:** [صفت] شريعت موجب وارث، سَچو پَچو وارث، اولادِ، قانوني حقدار
- • **حَقابو ج حَقابا:** [ا - مذ] ڍَلَ جو هِڪ قِسم، جاگيردارن کان پوکَ لاءِ ڪم آندل پاڻيءَ جو ورتل معاوضو، پاڻيءَ جو حق
  * [ع: حَقُ + ف: آب = پاڻي = پاڻيءَ جو حق]
- • **حِقارَتَ ج حِقارَتُون:** [ا - مث] نيچائي، گهٽتائي، بُرائِي، ڌِڪارَ، نَفرَتَ، ڪِراهَتَ، بُڇان
  * ذِلَتَ، خوارِي، بي عِزتي، ڇِٽ ڦِٽ
  * [ع: حقر = هو گهٽ ٿيو]
- **حِقارَتَ جِي نَظَر سان ڏِسَڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن کي ذليل ۽ خوار سمجهي، گهٽ توجهہ ڪرڻ، ڌِڪارڻ، نيچ ڪري سمجهڻ
- • **حُقبہ:** [ا - مذ] اَسِي (80) سالن جو عرصو
  * [ع]
- • **حَق داداڻِي:** [ا - خاص] لاشاري بلوچن جو هڪ پاڙو
- • **حُقنُو ج حُقنا:** [ا - مذ] پيٽَ صَفا ڪرڻ جي هڪ پِچڪارِي، قبضِي پِڃندڙ هڪ طِبي اوزار، مقعد کان پچڪاري ذريعي قبض ٽوڙڻ جو هڪ علاج جو نمونو
  * [ع: حقنہ > حقن = من پچڪاري هڻي]
- **حُقنُو ڪَرائِڻُ:** [اصطلاح] پِچڪارِيءَ سان پائخانو ڪرائڻ
- • **حُقو ج حُقا:** [ا - مذ] تَماڪ وِڇهي ڇِڪڻَ لاءِ هڪ قِسمَ جو (ٺڙ ڳوءِ نڙيءَ جو) مانداڻو، گُڙگُڙو، ننڍي چِلمَ، ڊِبي
  * [ع/ف: حُقہ = ننڍڙي پيتي]
- **حُقا ڀَرڻُ:** [اصطلاح] چِلمَ ٺاهي ڏيڻ
  * غلامِي ڪرڻ
  * ذَلِيل ٿي گذارڻ
- **حُقائِي ج حُقائِي:** [صفت] حُقي وارو، حُقي پيئڻ جو عادِي، حُقو ڇِڪيندڙ، حُقي پياڪ، تَماڪ پِيئندڙ، موالي، ٻانڌائِي
- **حُقو تازو ڪرڻُ:** [اصطلاح] حُقي جو پاڻي بدلائڻ، نڙ ۽ ڳوءِ تي پاڻي وجهڻ
- **حُقو ٽيڪڻُ:** [اصطلاح] حُقو ڀَري وِيهي پِيئڻ
  * ڪم ڪار نہ ڪرڻ
- **حُقو پاڻِي بَند ڪَرڻُ:** [اصطلاح] بِرادرِيءَ مان ڪڍي ڇڏڻ، سماجي وهنوار ختم ڪرڻ
  * کَرچ پاڻِي بند ڪرڻ، ٻَگهار روڪي ڇڏڻ، پاڃي ٻُڪو بَند ڪرڻ
  * تڪلِيف پهچائڻ
- **حُقو رَسائِڻُ:** [اصطلاح] حُقو تيار ڪرڻ
  * [س/ڪوھ]
- **حُقي بَردارُ ج حُقي بَردارَ:** [صفت] حُقو جهلِيندڙ، حُقو يا چِلمَ تيار ڪندڙ
  * گهٽِ دَرجي جو نوڪَر

• **حُقُوقُ:** [ا - مذ] حَقَّ جو جمع. برابر حِصا. حَقُ. فَرضَ. سَچا واسطا. قاعدا. ذِميواريون

* [ع]

– **حُقُوقُ العِبادِ:** [ا - مذ] هِڪَ ٻَندي جا ٻئي ٻَندي تي فرائض. انسانن جا حَق. انسان جا انسان تي حَق. ٻانهن جا حَق. پاڙيسريءَ جا حَق

* [ع]

– **حُقُوق الله:** [ا - مذ] الله تَعالىٰ جا حَقَّ (جيئن اُن کي وَحده لاشريڪ لهٔ ڪري مڃڻ ۽ اُن جي عبادَتَ ڪرڻ). شَرِيعَتَ مطابق الله پاڪَ جا حڪمَ. فرضَ

* [ع]

• **حَقِيرُ ج حَقِيرَ:** [صفت] حقارت جي لائق. نفرت جوڳو. ذِڪارِيل. ذَليل. خوار

* گهٽ. ڪمتر. خسيس. نيچ. اَدنىٰ

* [ع: حقر = هو گهٽ ٿيو]

* تمام ٿورو. خَفِيف

* غريب. مسڪين. ڪنگال. بکيو. سڃو. پِينڪيو

* بي بهچ. هيڻو. ڪمزور. ضَعِيف. لاچار

– **حَقِيرُ جاڻَڻُ:** [اصطلاح] گهٽ سمجهڻ. ادنىٰ سمجهڻ. نيچ سمجهڻ

• **حَقِيقَتَ ج حَقِيقَتُون:** [ا - مث] اَصلِيَتَ. ماهِيَتَ. اَصل. سچائي. سَبَبَ. صَداقَتَ. سچي واقفيت يا معلومات. سچو احوال. سچي ڳالهه

* [ع: حق = هو نيڪ هو]

* جَڙ. پيڙهه. بنياد

* حالت. حال. ڪيفيتَ. ڀيد

* خبر. پَروڙ. معلومات. جاڻ

* ماجرا. بيان. اَحوال

* حَق. مِلڪيَتَ. حَقداري

* صوفين جي اصطلاح ۾ سلوڪ جي هڪ منزل

– **حَقِيقَتاً:** [ظرف] حقيقت ۾. اَصل ۾. سچي طرح. صحيح نموني ۾. دَرأصل. سَچ پَچ

– **حَقِيقَت بِينُ ج حَقِيقَت بِينَ:** [صفت] اَصليت کي جاچڻ وارو. حَقِيقَت جاچڻ وارو. سَچ سڃاڻندڙ. سچ پرکيندڙ

– **حَقِيقَت پسند:** [صفت] حَقِيقَتَ کي قبول ڪندڙ. اَصليت کي چاهيندڙ

– **حَقِيقَت جو کُلَڻُ:** [اصطلاح] راز ظاهر ٿيڻ. ڪيفيت جو معلوم ٿيڻ. اَصليت پَڌري ٿيڻ

– **حَقِيقَت حالُ:** [ا - مذ] پنهنجي اَندَرَ جي حقيقت. سچو بيان

– **حَقِيقَت شَناسُ:** [صفت] سَچ سُڃاڻندڙ. حقيقت سڃاڻندڙ

– **حَقِيقَت ڪُبريٰ:** [ا - مث] تمام وَڏي سچائي. اعلىٰ دَرجي جي صداقَتَ

– **حَقِيقَت ۾:** [ظرف] سَچ پَچ ته. صحيح نموني ۾. دَرأصل

– **حَقِيقِي:** [صفت] اَصلي. سچو پچو. برابر. صحيح. حقيقت

* عِلمِ لغت موجب. پنهنجي ٺهرايل ۽ مقرر ڪيل معنىٰ وارو لفظ

– **حَقِيقِي پاءُ:** [ا - مذ] سَڳو پاءُ. ساڳئي ماءُ پيءُ جو جاوَل ڀاءُ

– **حَقِيقِي مُلهُ:** [ا - مذ] سچو پچو اَگهه يا قيمَتَ

• **حَقِيقو ج حَقِيقا:** [ا - مذ، لفظ 'عقيقو' جي بگڙيل صورت] مسلمانن جي هڪ مذهبي سنت (جيڪا ٻار ڄمڻ وقت مٿي ڪوڙائڻ ۽ خيرات ڪرڻ ذريعي ادا ڪئي ويندي آهي. جنهن موجب ٻٽ جي ڄمڻ تي ٻه ۽ نيائيءَ جي ڄمڻ تي هڪ ڇيلو قربان ڪري ڪير ويندو آهي). عَقِيقو. ڄڻيءَ جي خيراتَ

* [ع]

• **حَقيو ج حَقيا:** [صفت/ظرف] سَچو

* لازمي. ضَروري

* پَڪو. پختو

* واعدي تي پورو. واعدي واري جاءِ تي يقيني موجود

* لازمي طور ڳَڏو ڳَڏ

* [ع: حق حقي < حقيو]

ڪردم مون سان هوئڃ حقيو فرياد رس يا مرشدا (حمل)

– **حَقيو ٺَڪيو:** [ظرف] پَڪَ ئي پَڪَ. لازمي طور. يقيناً

* ٺَڙ ٺَڪڙ ۾

• **حُڪاڪُ ج حُڪاڪَ:** [صفت] وينجهار، هيري ۽ شيشي کي وڍيندڙ، وينجهر، جوهر تلاش، نگ ساز

* [ع: حڪ - هن سون وڍيو يا پرکيو]

• **حُڪامُ:** [صفت: لفظ 'حاڪم' جو جمع] حڪومت ڪرڻ وارا، حاڪمَ، بادشاهَ

* عملدار، آفيسر

* [ع: حڪمَ - هن حڪم ڪيو هن فيصلو ڪيو]

• **حِڪايتَ ج حِڪايتُون:** [ا - مث] ڳالهه، قِصو، داستان، ڪهاڻي

* حَدِيثَ، روايت، تاريخي حوالو

* بيان، خَبر، احوال

* ٽوٽڪو، لَطِيفو

* [ع: حڪيٰ - هن ڳالهه ٻڌائي]

— **حِڪايتاً:** [ظرف] ذِڪرَ طور، روايتَ طور، ڳالهه ڪندي

• **حَڪمُ ج حَڪمَ:** [صفت] اَمِين، فيصلو ڪندڙ، منصِف، ٺياڪڙ، سرپنچَ

* ثالث، مصلح، ترجمان

* [ع: حڪم - هن فيصلو ڪيو]

— **حَڪمِي:** [ا - مث] ٺياڪڙِي، اَمانَتَ، مصلحت

• **حُڪمُ ج حُڪمَ:** [ا - مذ] فرمان، اِرشاد، آگيا، اَمرَ، چيو، آرڊر

* سرڪاري قاعدو، قانون

* رخصت، موڪل، اجازت

* پروانو

* اختياري، حڪومت، فرمان روائي، راڄ

* تاس راند ۾ بولِيل رنگ

* [ظرف] سڏَ جي جواب ۾ ڪم ايندڙ ادب وارو لفظ، جيءُ، ها، هائو، پلي، سدا

* [ع: حڪم - هن فرمان جاري ڪيو]

— **حُڪمِ امتناعِي:** [ا - مذ] ڪنهن ڪم کان منع جو حڪم (جيڪو عدالت جاري ڪندي آهي)

— **حُڪمان حُڪمَ:** [ظرف] حڪم جيَ زور سان، ڏاڍائيءَ سان، ظلم سان، شوخِيءَ سان، زبردستي، زوران زوريءَ سان، اختياريءَ سان

— **حُڪمان حُڪمِي:** [ظرف] يَڪدَم، جهٽ پٽ، ترت

* زبردستي، زوريءَ

— **حُڪمُ بجا آڻِڻُ:** [اصطلاح] حڪم مڃڻ، چيو وٺڻ، حڪم جي تعمِيلَ ڪرڻ

— **حُڪمُ بردارُ ج حُڪمُ بردارَ:** [صفت] حڪم مڃيندڙ، فَرمانبردار، تابعدار، نوڪر

* نَمڪ حَلال، وفادار

— **حُڪمُ برداري:** [ا - مث] فرمانبرداري، اِطاعَتَ

* نَمڪ حلالِي، وفاداري

— **حُڪمُ ٽوڙڻُ:** [اصطلاح] حڪم نہ مڃڻ، نافرماني ڪرڻ

— **حُڪمُ جاري ڪرڻُ:** [اصطلاح] حڪم صادِر ڪرڻ

* اِشتهار ڏيڻ، پڙهو ڏيارڻ، مَنادِي ڪرائڻ

— **حُڪمَ جو ٻَندو:** [صفت - مذ] حڪم مڃيندڙ ماڻهو، فرمانبردار، چڻيواڻ، نوڪر، غلام

— **حُڪمَ جو ٻَندو هُئڻُ:** [اصطلاح] هَر طرح چڻيوان هئڻ، غلام هئڻ، تابعداري ڪرڻ

— **حُڪمُ ڌڻيءَ جو:** [محاورو] جيئن الله پاڪ جو فرمان، جيڪو رَبَ کي منظور، جيڪا رَبَ جي رَضا

* [ا - مذ] تَعزِيَتَ، فوتيءَ جي وارثن سان اَرمان ۽ افسوس جو اظهار

— **حُڪمُ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] اِرشاد ڪرڻ، فَرمان جاري ڪرڻ، هدايت ڪرڻ

* فَتوىٰ ڏيڻ، فيصِلو ڪرڻ

* اِجازَتَ ڏيڻ

— **حُڪمُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] حڪم هَلائِڻ، حڪم ڏيڻ

* فَرمائِڻ

* اِجازَت ڏيڻ

* سخِتِي ڪرڻ، جبر ڪرڻ

- حُڪمُنامُو ج حُڪمُناما: [ا - مذ] لکيل حڪم، تَحرِيري حڪم، فَرمان نامو، اختياريءَ جو پروانو، لکيل هدايتون

- حُڪمون: [ظرف] زورِيءَ زَبَردَستيءَ، زَبَردَستِيءَ سان

- حُڪمُ هَلائِڻُ: [اصطلاح] حڪومت ڪرڻ

* اَمر ڪَرڻ، فَرمان جارِي ڪرڻ
* ويلي ويلي ڪمن بابت حڪم ڏيڻ، اَڍنگيون فرمائشون ڪرڻ
* سَختِي ڪرڻ، جبر ڪرڻ

- حُڪمِي ٻَندو ج حُڪمِي ٻَندا: [صفت سمذ] حڪم جو نوڪر، حڪم مڃيندڙ، چئيوان، تابعدار

• حِڪمَتَ ج حِڪمَتُون: [ا - مث] دانائي، سياڻپ، عقلمندي، ڏاهپ، دانشمندي، هوشياري

* [ع: حڪم = هو سياڻو ٿيو]
* هڪ علم جو نالو، جنهن جي وسيلي دنيا ۾ پيدا ٿيل هر هڪ شيءِ تي بحث ڪجي (حڪمت [نظري] جا ٽي قسم آهن: 1. حِڪمت اِلاهي، 2. حِڪمت طبيعي، 3. حڪمت رِياضي)، ڪن محققن جي راءِ موجب هر هڪ شيءِ جي حقيقت معلوم ڪرڻ جو علم، جنهن جا ٻه قسم آهن (1. حِڪمت عِلمِي يا نظري، 2. حِڪمت عَملِي)
* علاج ڪرڻ جو فن، طبابت، ڊاڪٽري، طب جو پيشو
* ڪاريگري، هنر
* تدبير، اٽڪل
* ڪيڏ، هوشيارِي، چالاڪِي
* ڌَنڌو پيشو، ڪَسب

- حِڪمَت آميز: [صفت] سياڻپ يا ڏاهپ وارو، ڏاهپ

* جنهن ۾ ڪو خاص مطلب رکيل هجي

- حِڪمَتِ اِلاهِي: [ا - مث] الله باري تعالىٰ ۽ عقل تي بحث جو علم

* قدرتي راز، خدائي ڳجهه، قدرَتَ جي رازداري

- حِڪمَتَ سان: [ظرف] اٽڪل سان، تدبير سان، دانائِيءَ سان، هوشياريءَ سان، ڏاهپ سان

- حِڪمَتِ عَملِي: [ا - مث] ڪنهن معاملي جي سِٽني پاسن تي سوچي، صلاح مشوري بعد، ڪا جامع رِٿا جوڙڻ، تدبير، منصوبي بندي، سِٽَ، رِٿَ، پاليسي

* دور انديشي، هوشياري، سياڻپ
* تهذيب، اخلاق ۽ سياست جي واقفيت
* ملڪي مصلحت، ملڪي تدبير (سياستدانن جو اصطلاح)
* سياسي چالبازي
* هٿ جو هنر اٽڪل بازي، هٿ جي اٽڪل، ظاهري فن، ظاهري چالاڪي، اٽڪل، چالاڪي

- حِڪمَت ڪرڻُ: [اصطلاح] طبابت ڪرڻ، ڊاڪٽريءَ جو ڌنڌو ڪرڻ

* دانائي ڪرڻ
* تدبير ڪرڻ

- حِڪمَتِي ج حِڪمَتِي: [صفت] علم حڪمت جو ڄاڻو، حڪمت وارو، فلسفي، فيلسوف، فلاسافر

* ڏاهو، سياڻو، هوشيار، داناءُ
* چالاڪ، اٽڪلي، حرفتي
* هنري، هنرائتو، فنڪار
* ٻَرڪ، مشهور، مقبول

• حُڪمَرانُ ج حُڪمَرانَ: [ا - مذ] حڪومت ڪندڙ، اختياريءَ وارو، فرمان رَوا، بادشاهه، حاڪم

* اَمر ڪرڻ، فَرمان ڪرڻ

- حُڪمَرانِي: [ا - مث] حڪم هلائڻ جي اختياري، فرمانروائي، حڪومتَ، اختياري، وس، واڳ

* بادشاهتَ، سلطنتَ، حڪومتَ، راڄ
* حڪومتَ جي جوڙجڪ، بندوبست
* قاعدو، دستور عمل

- حُڪمَرانِي ڪَرڻُ: [اصطلاح] حڪم هَلائِڻ، حڪومت ڪرڻ، فرمانروائي ڪرڻ، بادشاهِي ڪرڻ

• حُڪَڙُ: [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم

* [س/ات]

• **حُڪومتَ ج حُڪومتُون:** [ا - مث] بادشاهي، سلطنت، حڪمراني، اقتدار، فرمان روائي، راجائي، راڄ
※ حڪومت ڪان مليل اختيار
※ قاعدو، قانون، ضابطو
※ انتظام، بندوبست
※ سختي، زور، ڏاڍائي، دٻاءُ
※ [ع: حڪم - هن حڪم هلايو]
– **حُڪومتِ جَمهُوري:** [ا - مث] عوامي حڪومتَ، رعيت جي حڪومتَ، رعيتي راڄ، ڪنهن ملڪ جي بالغ باشندن جي ووٽ تي چونڊيل حڪومت، عام شهرين پاران چونڊيل حڪومت
※ [ضد: بادشاهي راڄ]
– **حُڪومتِ شخصِي:** [ا - مث] هڪ ماڻهوءَ جي چڙواڳيءَ واري حڪومت، ڏنڊي جي حڪومت، آمريت
– **حُڪومتَ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] راڄ ڪرڻ، بادشاهي ڪرڻ
– **حُڪومت گاهَ ج حُڪومت گاهُون:** [ا - مث] حڪومت هلائڻ جو هنڌ، تخت گاهه، گاديءَ جو هنڌ، راڄڌاني، Capital city
• **حَڪِيڪو ج حَڪِيڪا:** [ا - مذ، لفظ 'عقيقو' جي بگڙيل صورت] عقيقيو، چَٽي، چٽيءَ جي ڏينهن تي خيراتَ ڪرڻ جو هڪ قسم، چٽيءَ جي موقعي تي قرباني ۽ صدقي ڏيڻ جي هڪ رَسَمَ (جنهن موجب نياڻيءَ جي پيدائش تي هڪ، جڏهن ته پٽ جي پيدائش تي ٻن ٻڪرن جي قرباني ڪئي ويندي آهي)
※ [ع: عقيق]
• **حَڪِيمُ ج حَڪِيمَ:** [ا - ذات] خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو
※ [صفت - مذ] عقلمند، ڏاهو، سياڻو، داناءُ
※ فيلسوف، حڪمت جو ڄاڻو، طبابت جو ڄاڻو، علاج ڪندڙ، ويڄ، طبيب، ڊاڪٽر
※ [ع: حڪم - هو ڏاهو ٿيو]
– **حَڪِيمائُو ج حَڪِيمائا:** [صفت - مذ] حڪيم جو، حڪمت پريو، طبيب جو، طبيبائو
– **حَڪِيمائُو ڏَسُ ج حَڪِيمائا ڏَسَ:** [ا - مذ] طبيبن جي صلاح، ڏاهن جو قول

• **حَلُ ج حَلَ:** [ا - مذ] ڪنهن ڏکيءَ ڳالهه جو سلجهاءُ، نبيرو
※ قولهه، کول، انڪشاف
※ سمجهاڻي، ماهيت، سمجهاءُ، تشريح
※ پيچ، پڇڻي، ڪنهن مشڪل سوال جو جواب
※ ملاوٽ، ميلاپ، گڏيل
※ [صفت] آسان، سولو، سهنجو
※ [ع: حل - هن سلجهايو]
– **حَلُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] ملي هڪ ٿي وڃڻ، جزن جو ملڻ، گڏ وچڙ ٿيڻ
※ ڳرڻ، پگهرجڻ
※ منجهيل شيءِ جو آسان ٿيڻ، سلجهڻ
– **حَلُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] آسان ڪرڻ، مشڪلاتِ لاهڻ، سلجهائڻ
※ سمجهائڻ، سَلِڻ، کولي ٻڌائڻ
※ ڳارَڻ، پگهارڻ
※ انڪشاف ڪرڻ
※ جزا مِلائڻ، مِلاوٽَ ڪرڻ، مِلائڻ، ڳارڻ
※ حساب جو انت ڪڍڻ، پڄڻ، صحيح ڪرڻ
※ چڱي طرح ياد ڪرڻ، سمجهڻ، ذهن ۾ ويهارڻ (سبق نصيحت)
• **حَلاجُ:** [صفت] ڪپهه پڃڻ وارو، پڃارو
※ [ع: حلج - هن ڪپهه تنبي]
※ [ا - خاص] حسين بن منصور جو لقب (جنهن کي 'انالحق' چوڻ تي ڦاسيءَ تي چاڙهيو ويو هو)
• **حَلالُ ج حَلالَ:** [صفت] مباح، جائز، روا، رهائيندو، حَقِي، درست، صحيح
※ اجازت مليل، قانون موجب، قانوني، باقاعدي
※ شرع موجب، شرعي
※ ذبح ڪيل، تڪبير سان ڪٺل (جانور)
※ جنهن پکيءَ يا جانور لاءِ شريعت مطابق ذٻڻ ۽ ذبح ڪرڻ جي اجازتَ هجي
※ [ع: حل - هو جائز ٿيو]
※ [ضد: حرام]

– حَلالُ ٿِيڻُ: [اصطلاح] شَرِيعتَ موجب اِجازَتَ ملڻ، جائز ٿيڻ، رَوا ٿيڻ
* کائڻ جوڳو ٿيڻ
* ڪُٺَڻ، ذبح ڪرڻ (جانور)

– حَلالُ جو: [صفت - مذ] حَقِي، قانوني، شرعي، دراصل، واجبي، سچو، رِهندو
* صحيح طريقي سان ڪمايل روزي، جائز ڪمائي، محنت سان ڪمايل

– حَلالُ جو هُئِڻُ: [اصطلاح] قاعدي موجب هئڻ، حق جو هئڻ

– حَلالُ خورُ ج حَلالُ خورَ: [صفت] حق حلال جي ڪمائي کائيندڙ، مباح شيءِ کائيندڙ
* ايمانداريءَ سان ڪمائيندڙ، حلالي
* [ڪنايه] ڀنگِي، ٻهاريءَ وارو، ٻاليشاهي

– حَلالُ ڪرڻُ: [اصطلاح] شَرِيعَتَ موجب جانور کي تڪبير وجهي ڇري وهائڻ، سِير وجهڻ، ذبح ڪرڻ، تڪبير وجهي ڪهڻ
* شَرِيعَتَ موجب اِجازَت ڏيڻ

– حَلالُ ڪري کائِڻ: [اصطلاح] محنت ڪري کائڻ، جائز نموني سان کائڻ
* ڊيوٽِي پوريءَ طرح ادا ڪرڻ، سونپيل ڪم نهايت اِيمانداريءَ سان ڪرڻ

– حَلالہ: [ا - مث] اها عورت، جيڪا ٻئي ماڻهوءَ سان نڪاح ڪري ۽ ان کان طلاق ملڻ بعد واري پهرئين مڙس سان نڪاح ڪري

– حَلالِي ج حَلالِي: [صفت - مذ] حَلال مان پيدا ٿيل، حَقي ٻار، حق حلال جو تخم
* نيڪ، فرمانبردار، چڱيوان، فضيلت وارو
* وفادار، نيڀاهو
* حلال خور
* [ضد: حرامِي]

– حَلالِي ٻارُ: [صفت - مذ] جائز طريقي سان پيدا ٿيل ٻار
* صالح ٻار، مرادوند

– حَلالِي چمڙُ: [ا - مذ] ذبح ڪيل جانور جي کل مان تيار ڪيل چمڙ
* [صفت] وفادار، نيڀاهو

– حَلالِي پُٽُ: [صفت - مذ] جائز طريقي سان پيدا ٿيل ٻار
* صالح پٽ، مرادوند

• حَلاوَتَ ج حَلاوَتُون: [ا - مث] مٺائي، ميٺاج، مِٺاڻ، شِيريني
* پڪَل ميوي جو رَس
* لَذَتَ، مزو، ذائقو
* راحتَ، آرام، سُک، چين
* [ع]

• حَلَب: [ا - خاص] شام ملڪ ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو (جيڪو قديم زماني ۾ آريبين نهڻ ڪان مشهور هو)
* [ع]

• حَلَفُ: [ا - مذ] قَسم، سنهن، سوڳَند، عهد، انجام، اقرار
* اعتبار، ساک، يقين، ويساهه، پَتِ
* [ع: حلف - هن قسم کنيو]

– حَلَفاً: [ظرف] قَسَمَ سان، ساکَ سان

– حَلَفُ بَردارِي: [ا - مث] ڪو اهم عهدو سنڀالڻ کان اڳ سرڪار توڙي عوامَ سان وفاداريءَ جو قسم کڻڻ واري تقريب يا رَسَمَ

– حَلَفُ کَڻَڻُ: [اصطلاح] قسم کڻڻ، قرآن کڻي قسم کڻڻ
* ڪو وڏو سرڪاري عهدو سنڀالڻ کان اڳ قسم کڻڻ

– حَلَفِ مَنصَب: [ا - مذ] ڪنهن عهدي وٺڻ وقت، ڪنهن سرڪاري آفيسر اڳيان، سرڪار سان وفاداري ۽ خيرخواهيءَ جو قَسم

– حَلَف نامُو ج حَلَف ناما: [ا - مذ] لکيل قسم، قسم نامو (جنهن ۾ سونپيل ذميوارين جو اندراج هوندو آهي)

• حَلَقُ ج حَلَقَ: [ا - مذ] ڪاڪڙو، ڪاڪڙي وارو هَنڌ، نڙي، نڙگهٽ، ڪنٺ، گهٽ، ڳاٽ
* [ع]

– حَلَقُ بَندِ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] زبان بند ڪرڻ، وات بند ڪرڻ، ماٺ ڪرڻ
* چپ ڪرائڻ، چپ ڪرائي ڇڏڻ

– حَلقِي ج حَلقِي: [صفت] نڙيءَ جو، نڙيءَ مان نڪتل

– حَلقِي حَرفُ: [ا - مذ] نڙيءَ مان آواز ڪڍندڙ اکر [جيئن: ح، خ، ع، غ، ق، ء]

– حَلقِي پٽڄي وَيَجڻُ: [اصطلاح] گهٽي روئڻ سبب گهگهي پٽجي وڃڻ

* [س/ات]

• حَلقو ج حَلقا: [ا - مذ] گهيرو، چڪرو، ڦيرو، گردو، گول، وراڪو

* [ع: حلقة: حلق - هن گول چڪر ڪاڏو]
* جهنڊ، ميڙ، ميڙاڪو، جهڳٽو
* مجلس، منڊلي، چوياري
* زمرو
* اليڪشن جو مقرر علائقو، تڪ
* مُنڊي، والي، ڇلو، گول ڪنڊو
* ڇيڪلو، ڦيٽو، چڪرُ
* طوقُ
* ڪنٺي، ڳانو
* ڪمربند، پٽو

– حَلقو پَڌرُ: [اصطلاح] چوڌاري گهيرو ڪرڻ، چوڌاري گولائيءَ ۾ ويهڻ، گول ٻڌڻ

* عزاداريءَ ۾ ماتمدارن جو قطار ۾ بيهي ماتم ڪرڻ

– حَلقہ بگوشُ: [صفت] غلام ٻانهو، فرمانبردار، مُطيع

* اُهو ماڻهو جنهن جي ڪَن ۾ غلاميءَ جي نشاني، يعني والي پيل هجي، ڪيرٽي پيل شخص

– حَلقہ بگوشِي: [ا - مت] غلامي، اطاعت، ٻانهپ

– حَلقۂِ احباب: [ا - مذ] دوستن جو جٿو عزيز و اقارب، مٽ مائٽ، سنگت ساٿ وارا

– حَلقۂِ اِنتخاب: [ا - مذ] اهو علائقو، جتان اليڪشن ۾ ماڻهو پنهنجو نمائندو چونڊين، چونڊ تڪ (اليڪشن جي اصطلاح ۾)

• حَلڪائِي: [ا - خاص] بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو

• حِلمُ ج حِلمَ: [ا - مذ] سهڻ جو مادو سَهپ، برداشت جي طاقت

* صبر، تَحمل، ڪاڻڊ، بُردباري
* نرمي، نرم دلي، نرمائي، مروت، مِهٽ جادو، ڪامڻ
* ڪنهن جي سزا ۾ نرمي ڪرڻ جي حالت
* [ع: حلم - هو بردبار ٿيو]

• حُلَو: [ا - مذ] ڪپڙن جو جوڙو، پوشاڪ، وڳو

* چوغو، جامو، جبو
* بهشتي لباس
* [ع: حلي - هن سينگاريو يا پهرايو]

• حَلوانُ ج حَلوانَ: [ا - مذ] گهيٽي جو ڪير پياڪ ڦر ٻڪريءَ جو ڦر، ڇيلو ليلو (جنهن جو گوشت جلد ڳرندڙ ۽ مزيدار ٿئي)

* ڪچڙو گوشت
* [ع: حلوانة - مزيدار ٿيڻ]
* ڪپڙي جو هڪ قسم، ڳاڙهي رنگ جو ڪپڙو (جيڪو اڪثر ٿيلهي کاتي بابت رڪارڊ کي ٻڌڻ وقت ڪم آڻين)

• حُلُولُ: [ا - مذ] هڪ شيءِ جو ٻيءَ شيءِ ۾ اهڙيءَ ريت گهڙي وڃڻ جو ٻنهي ۾ ڪو فرق معلوم نہ ٿئي (حلول ٻن قسمن جو آهي 1. سرياني: جنهن ۾ سڄو جسم ٻئي جسم ۾ تحليل ٿئي، 2. طرياني: جنهن ۾ هڪ جسم جا فقط ڪي جزا ٻئي جسم ۾ تحليل ڪن)، دخول، واسو ميلاپ

* [ع: حل - اندر گهڙڻ]

• حَلوو ج حَلوا: [ا - مذ] مٺائيءَ جو هڪ قسم، سيرو، گيهہ، سوجيءَ، نشاستي، ميدي ۽ کنڊ وغيره جي ملاوت مان ٺهيل هڪ مٺو طعام (حلوي جا قسم: ٻادامي حلوو، ڄاهون حلوو، پستائي حلوو، سونهري حلوو، سوڻ حلوو، ڪهنبو حلوو، گجرائي حلوو وغيره)، نرم کاڌو

* [ع: حلاوة - مٺو ٿيڻ]
* [ڪنايہ] آسان ڪم

– حَلوائِي ج حَلوائِي: [صفت - مذ] مٺائي ٺاهيندڙ، حلوي وارو مٺائي وڪڻندڙ

– حَلوو پُڙي/پُوري: [ا - مت] نيرن جي کاڌي جو هڪ قسم (جنهن ۾ ميدي مان ٺهيل پوري سان گڏ حلوو واپرايو ويندو آهي)

- حَلوو سمجهڻ: [اصطلاح] ڪنهن ڪم کي آسان سمجهڻ
- حَلوو مُسقطي: [ا - مذ] حَلوي جو هڪ قسم (ڪڻڪ ڀڄائي
اُن مان نشاستو ڪڍي، کنڊ ۽ گيهه سان گڏي بادامين ۽ پستا وجهي ناهجي)
- حَلوو ماني: [ا - مذ] حَلوي سان ماني
* [ڪنايو] تمام آسان ڪم
- حَلوو ماني ڪري وڃڻ: [اصطلاح] جلدي کائي ختم ڪرڻ
* اُڌاري چڙهڻ (پئسا)، خرچ ڪري ڇڏڻ
* تمام آسان ڪري سمجهڻ
- حَلوو ماني کائڻي نہ هُئڻ: [اصطلاح] آسان ڪم نہ هئڻ
- حَلوي پوريءَ سان ڪم هُئڻ: [اصطلاح] پنهنجي طلب
جو فقط خيال رکڻ
• حَلِيمُ ج حَلِيمَ: [ا - ذات] خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو
* [صفت - مذ] معاف ڪرڻ وارو
* برداشت ڪرڻ وارو، بردبار، تحمل وارو، گنڀير، ڪانڍ وارو،
سهندڙ، ڪمياوان، برداشت ڪندڙ، ڌيرج وارو
* ڪؤنئرو، ڪومل، نرم، ملائم
* ماٺيڻو، سانتيڪو، نماڻو، صبر وارو، نهٺو، نرم سڀاءَ وارو
* ڪِلمُک، خوش طبع، رَلڻو مِلڻو
* [ع: حلم - هو بردبار ٿيو]
* [ا - مذ] هڪ قسم جو مزيدار کاڌو (جيڪو اناج، گوشت ۽
مصالحا وجهي تيار ڪبو آهي)، کِچڙو
- حَلِيمائي ج حَلِيمائِيُون: [ا - مث] صبر، ڪميا، بَرداشتِ،
ڪانڍِ، نهٺائي، نَرمائِي، ماٺِ
- حَلِيمُ سُڀاءُ: [صفت] نرم سڀاءُ، ڪومل فطرت
* نياز نوڙت
- حَلِيمُ طَبعُ: [صفت] حليم سڀاءُ، بردبار، نرم مزاج
• حَلِيفُ ج حَلِيفَ: [صفت] عهدنامو ڪندڙ ڌُر،
معاهدو ڪندڙ ٻن ڌُرين مان هڪ ڌُر
* [ع: حلف - هن قسم کنيو]
* ساٿِي، رَفِيق

• حُليو ج حُليا: [ا - مذ] زيور، ڳَهه، ڳهڻو
* خِلعَتَ، پاڪر، انعامي پوشاڪ
* [ع: حليه - حلئ - هن سينگاريو]
* پيرن کان مٿي تائين، سراپا
* سڃاڻپ لاءِ شڪل ۽ اُن جو بيان، چهري سڃاڻڻ جي نشاني
* شڪل، صورت، شبيهَ
* نمونو، بيهَڪ، ناٺَ
* عام سُڃاڻپ جي نِشاني
- حُليو بِگاڙڻُ: [اصطلاح] شڪل ڦيري ڇڏڻ، ٻري حالت ڪرڻ،
تعدي ڪرڻ، مارڪٽ ڪرڻ
• حَمايَتَ: [ا - مث] مدد، پٺڀرائي، همراهي، حمايت
* [ع: حِماية - بچائڻ]
- حِماتِي ج حِماتِي: [صفت] بَچائيندڙ، محافظ،
سنڀاليندڙ، مددگار، پٺڀرائو، ٻرجهلو، حَمايتي
• حِمارُ ج حِمارَ: [ا - مذ] جانور جو هڪ قِسم، گڏهه، خَرُ
• حِماقَتَ ج حِماقَتُون: [ا - مث] بيوقوفي، ناداني،
چريائي، بي عقلي، چسپائي، اَياڻپ، جِتپائي
* [ع: حِمِق - حمق - هو بيوقوف ٿيو]
• حَمالُ ج حَمالَ: [صفت] بار کڻندڙ، بار ڍوئيندڙ، بار ڍوهو،
مزور، مزدور، ڪولي، قُلي، پريت، پورهيت، پورڙو
* [ع: حمال - حَمَلَ جو اسم مبالغو]
• حَمالي: [صفت] بار کڻندڙ بار ڍوئيندڙ
* [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
• حَمامُ: [ا - مذ] گرم پاڻيءَ سان وهنجڻ جي جاءِ، غسل خانو
* [ع: حم - هن گرم ڪيو]
* دوائن يا مصالح ڪٽڻ لاءِ ڌاتوءَ جي اُکري
* پکيءَ جو هڪ قسم، ڪبوتر پاريهل، گيرو
- حَمامِ دَستو ج حَمامِ دَستا: [ا - مذ] اُکريءَ ۾ ڪم ايندڙ دستو،
هٿيو، مهرو
- حَمامُ ڪَرڻُ: [اصطلاح] گرم پاڻيءَ سان غسل ڪرڻ،
وهنجڻ، تَڙُ ڪرڻ

– حمامي: [صفت] وهنجڻ جو بندوبست رکندڙ، وهنجاريندڙ

• حُمامُ ج حُمامَ: [ا - مذ] تَپ، بخار

* گرمي، تپش

* ٻاڦ

* [ع: حمةُ = بخار]

'منگل منهنجي من تي ٻارڻو هوت حمام' (شاهه)

• حِمائِتَ ج حِمائِتُون: [ا - مث] مدد، بچاءُ، پٺڀرائي، حِمايَت

* [ع: حمیٰ = هن بچايو]

– حِمائِتِي ج حِمائِتِي: [صفت] مددگار، پٺڀرائو پرجهلو، حامِي، طرفدار

• حَمائِلَ ج حَمائِلُون: [ا - مث] ڳِچيءَ ۾ ترار جو پٽو پاسيري وجهڻ جي حالت

* تَرارَ جو پَٽو، دوال شمشير

* ڳِچيءَ ۾ وجهڻ جي شيءِ

* ننڍي تقطيع وارو قرآن شريف جو ڳچيءَ ۾ وجهي سگهجي

* [ع]

– حَمائِل ڪَرَڻُ: [اصطلاح] ڪُلهي يا ڳِچيءَ ۾ پٽو وجهڻ (تلوار يا بندوق وغيره لاءِ)

• حِمايَتَ ج حِمايَتُون: [ا - مث] بچاءُ، پناهَ، سَنڀال، حفاظت، نگهباني، رَکيا، اوٽ، مَدد، ٽيڪ

* [ع: حمیٰ = هن بچايو]

– حِمايَتِي ج حِمايَتِي: [صفت] بچائيندڙ، محافظ، سنڀاليندڙ، رکپال، مددگار، پٺيرو، واهرو، ٽلهدار، طرفدار

• حَمدُ: [ا - مذ] خداپاڪ جي تعريف، ساراهَ، نيڪي، واکاڻ، مدح، مَداحَ، تعريف، ثنا، شڪرانو

* [ع: حمد = هن تعريف ڪئي]

• حَمزاڻِي: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو

• حَمزه: [ا - خاص] حضور ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جن جي هڪ چاچي جو نالو (جنهن کي اُحدَ جي لڙائيءَ ۾ شهيد ڪيو ويو)

* [ع]

• حَمَلُ ج حَمَلَ: [ا - مذ] بوجهه، بار، وزن، ٻري

* عورتَ جي پيٽ ۾ ٻار هئڻ جي حالتِ، پيٽ، ڳرڀ، ڳَپ، اُميدواري

* [ع: حمل = هن بار کنيو]

* آسماني ٻارهن برجن مان هڪ برج جو نالو (گهيٽي جي شڪل سان مشابهت رکندڙ تارن جو ميڙ)

* ميک

* [ا - خاص] سنڌ جي هڪ مشهور ڪلاسيڪل صوفي شاعر ۽ درويش حمل فقير لغاريءَ جو نالو

– حَمَلُ ٽِيڙڻ: [اصطلاح] عورتَ کي پيٽ ٽيڙڻ

– حَمَلُ ڪيرائِڻُ: [اصطلاح] پيٽ ڪرائڻ، ٻار ڪيرائڻ، ڪهائي ڪرڻ

• حَملو ج حَملا: [ا - مذ] هَلان، ڪاهَ، چڙهائي، جلهه

* وار، اُلَر اورڙ، چوٽ

* اَنبوهه، تڙڪ

* [ع: حمل = هن حملو ڪيو - هن ڪاهه ڪئي]

– حَمله آوَرُ ج حَمله آوَرَ: [صفت] حملو ڪندڙ، هلان ڪندڙ، ڪاهيندڙ

– حَملو ڪَرڻُ: [اصطلاح] ڪاهَ ڪَرڻ، هَلان ڪرڻ، چڙهائي ڪرڻ، وار ڪرڻ، اُلَر ڪرڻ

• حَمِيَتَ: [ا - مث] غيرتَ، ننگ، شرم

* [ع: حمي = هن غيرت ڏيکاري]

• حَمِيدُ: [ا - ذات] الله تعالىٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو

* [صفت] ساراهيل، تعريف ڪيل، اسم خاص

* [ع: حمد = هن تعريف ڪئي]

• حَمِيرُ ج حَمِيرَ: [صفت] بهادر، پهلوان، سورمو، وير، دِلير، سورهيه

* [ع]

* [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو

* سنڌ جي حاڪم سومري گهراڻي جي آخرين بادشاهه جو نالو

'حميرن هڪرن چار جسي کي پاتيون' (شاهه)

• حَمِيراڻِي: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **حِنا**: [ا - مث] هڪ ٻوٽي جو نالو، مِيندي

* [ع: حنا - هن ڳاڙهو ڪيو]

– **حِنائِي ج حِنائِي**: [صفت] ميندي‌ءَ وارو، ميندي‌ءَ جهڙو، ڳاڙهسرو

• **حَنانُ**: [ا - ذات] الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو

* [صفت] بيحد بخشيندڙ، رحمت ڪندڙ

* [ع: حَن - هن ٻاجهه ڪئي]

• **حَنبَل**: [ا - خاص] اهل سنت جي چئن فقيه امامن مان هڪ جو نالو 'امام احمد بن محمد بن حنبَل رحمة الله عليه'

– **حَنبلِي**: [صفت] امام احمد بن حنبَل جا پيروڪار

* [ا - خاص] سني مسلمانن جو هڪ فرقو

• **حَنجِري ج حَنجِريُون**: [ا - مذ] گلو، نڙگهٽ

* [ع]

* ساز جو هڪ قِسم، جهانجهه، ڪنجري

• **حَنظَلُ**: [ا - مذ] هڪ وَلِ ۽ اُن جي ڦَل جو نالو، ٿوهه

* [ع]

• **حَنفِي**: [ا - خاص] سني مسلمانن جو هڪ فرقو (جيڪي امام ابو حَنيفه النعمان ابن ثابت جا پوئلڳ آهن)

* [ع: حنف - هو يڪسو ٿيو/ هن لاڙو ڪيو]

• **حِنوئِي**: [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قِسم، بازَ جو هڪ نسل، حِنا (ميندي‌ءَ) جهڙي رنگ وارو باز

• **حَنِيفُ**: [صفت] حضرت ابراهيم عليه السلام جي دين کي مڃيندڙ، پڪو مسلمان، يڪسوئي اختيار ڪرڻ وارو، فقط هڪ خدا کي ڪارساز ڪري مڃڻ وارو، دين جو سچو، مذهبي عقيدن جو پڪو، حق جو قائل

* [ع]

• **حُنَين**: [ا - خاص] عربستان ۾ مکي معظمه ۽ طائف جي وچ ۾ هڪ واديءَ جو نالو (جتي نبي ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم ۽ ان جي انصارن سان ڪافرن جنگ ڪئي هئي، جيڪا 'جنگ حنين' جي نالي سان مشهور آهي)

* [ع]

• **حَوا**: [ا - خاص] حضرت آدم عليه السلام جي زال جو نالو، سڀني انسانن جي ماءُ، دنيا ۾ پهرين آيل عورت (ڏاڏي حَوا)

* [ع]

• **حَوادِث**: [ا - مذ] حادثا، واقعات

* ڳالهيون

* حالتون

* نتيجا

* [ع: حادثو/حادثة جو جمع]

• **حَوارِي ج حَوارِي**: [صفت] ڌوٻي، ڪپڙن جي اڇاڻ ظاهر ڪندڙ

* [ع: حور - هن اڇو ڪيو (ڪپڙو)]

* اڇي چمڙيءَ وارو

* وفاداريءَ سان ڪم ڪندڙ ماڻهو حضرت عيسيٰ عليه السلام جا اصحاب، مسيح جا دوست (جيڪي ڪُل ٻارهن هئا)

* دوست، يار، همراهه، مددڪندڙ

* پيروي ڪندڙ

• **حَواسُ ج حَواسَ**: [ا - مذ] ڄاڻڻ جو عضوو، ڄاڻڻ جي طاقت (حواس ڪُل ڏهه آهن جن مان پنج ظاهري ۽ پنج باطن آهن. ظاهري: اکيون، ڪن، نڪ، وات ۽ هٿ. باطن: حس - مشترڪ، خيال، وهم، حافظو ۽ متصرف)

* اندري، عضوو

* هوش، اوسان، عقل، سمجهه، فهم، ٻڌ

* [ع: حس - هن محسوس ڪيو]

– **حَواس باخته**: [صفت] وائڙو، منجهيل، غائب دماغ، موڳو، حِراسيل، هوش وڃايل

– **حَواس باخته ٿيڻ**: [اصطلاح] هوش نه رهڻ، گهٻرائجي وڃڻ، هَڪو ٻَڪو ٿيڻ، وايون بتال ٿيڻ، حوصلا خطا ٿيڻ

• **حَوالُ ج حَوالَ**: [ا - مذ] حال، حالت، حقيقت، دَشا، ڪيفيت، روئداد، گَتي

* ڪچهري، ڳالهه ٻولهه، احوال

* خبرچار، معلومات

* [ع: حالَ - هو مٽيو - بدليو - ڦريو]

* [ڪنايه] ڏاڻ لَباڙ ٻَتاڪ

– **حَوالَ ڪائِڻ:** [اصطلاح] ڊاڙون هڻڻ، ٻَباڙون هَڻڻ

– **حَوالِي ج حَوالِي:** [صفت] ڊاڙي، ٻَباڙي

– **حَوالِي مَوالِي:** [صفت] سنگتي، ساٿي، دوستَ، يارَ، هَردم ڪَڏ رهڻ وارا، همدم

• **حَوالاتُ ج حَوالاتَ:** [ا - مذ] سَپردگي

* نظربندي، قيد، جيل، حراست
* اُهي شيون، جيڪي قبضي ۾ هجن
* فوجداريءَ جي مشقن ۾ ڪتب ايندڙ شيون [جيئن: 'ٽرم' (فوجين وارو باجو) يا 'ٽرنگ' (فوجين جو گهوڙو)]

– **حَوالات ۾ ڏِيڻ:** [اصطلاح] سُپردگِيءَ ۾ ڏِيڻ

* قيد ۾ هڻڻ، فوجداريءَ جي حوالي ڪرڻ، بند ڪرائڻ

• **حَوالدارُ ج حَوالدارَ:** [ا - مذ] حوالات ڪي سنڀاليندڙ جيل جو ننڍو عملدار، پلٽڻ يا پوليس ۾ هڪ عهدو هيڊ ڪانسٽيبل، جمعدار

* وڏو پٽيوالو، وڏو چپراسي، نائڪ

• **حَوالو ج حَوالا:** [ا - مذ] ڪتاب جي ڪنهن لکت جو پورو ڏس، تحرير جو ماخذ (جنهن ۾ ڪتاب جو نالو ليکڪ جو نالو اشاعتي اداري جو نالو ڇپائيءَ جو سال، صفحو نمبر ۽ ٻي ضروري معلومات ڄاڻايل هجي)

* معلومات
* لاڳاپو واسطو، نسبت، واقفيت
* اِشارو نِشانُ، پَتو، ڏَس، اُهڃاڻ
* ذِڪر، خَبرچارَ، حال اَحوال
* [ع: حولَ = هن اشارو ڏنو]

– **حَوالو ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن ڪتاب ۾ لکيل ڳالهه يا واقعي ڏانهن اشارو ڪرڻ، ماخذ کان واقف ڪرڻ

* ڪنهن ڪم جي سفارش لاءِ واقفيت ڏيڻ (ڪنهن وَس واري جي)، سلامَ ڇوڙڻ (سفارش طور وس واري جا)
* ياد ڏِهاڻي ڪرائڻ

• **حَوالِي:** [ظرف] هَٿَ ۾ ڏِيڻ جي حالتِ، سونپَ، سپردگي، ذمه واري، سپرد، هَٿَ هيٺ، ذِمي، ٻِلي، ملبل، زير

* [ع: حال - هو بدليو - هو ڦِري وٽ ويو]

– **حَوالي ڪَرڻُ:** [اصطلاح] سپرد ڪرڻ، قبضي ۾ ڏيڻ، ڏيڻ، سنڀال ۾ ڏيڻ، ذِمي ڪرڻ، هٿ هيٺ ڏيڻ، ڏيارڻ، جهلائڻ

• **حُوتُ:** [ا - مذ] آسماني دائري جي ٻارهن حصن مان اُهو حصو جنهن ۾ ڪجهه ستارا ملي مڇيءَ جي شڪل اختيار ڪندا آهن (Pisces)، راس مين (هيءَ برج ڪئلينڊر جي تاريخ 20 فيبروريءَ کان شروع ۽ 20 مارچ تي ختم ٿئي ٿو)

* [ع]

• **حوضُ ج حوضَ:** [ا - مذ] پاڻيءَ جو ننڍو تلاءُ، حوض

* ڪُنڊَ، ڪاڻ
* [ع: 'حوض' جي بگڙيل صورت]

• **حودو ج حودا:** [ا - مذ] ٽانگي (گهوڙي گاڏيءَ) جو ٽانٽو

* [س/ات/ع: حوض]

– **حودي ج حوديُون:** [ا - مث] ٽانڪِي (جنهن ۾ جَرِيا واٽر سپلاءِ وارو پاڻي جمع ڪيو ويندو آهي)

* گهرن جي رڌڻي ۾ ٺهيل ٿانون ڌوئڻ واري جاءِ
* ڪِني پاڻيءَ جي ننڍي ڪُنڊَ
* [ع: حوضي]

• **حُورَ ج حُورُون:** [ا - مث] ڪارن وارن ۽ ڪارين اکين واري بي حد خوبصورت عورتَ، بهشت ۾ رهندڙ حسين عورت، نهايت خوبصورت، حسين، سهڻي، اَپڇرا، اپسرا، تمام سهڻي عورتَ، پَري

* [صفت] پاڪ عورت
* [ع: حور - حوري - ڪارين اکين واري عورت]

– **حُورَ ٻَدَنُ:** [صفت] حور جي بَدَن جهڙي، تمام حَسِين، خوبصورت

– **حُورَ جو ٻچو:** [صفت - مذ] تمام سهڻو پري زادو

– **حُور وش:** [صفت] حُورَ وانگر، حور جهڙو، خوبصورت

– **حُورِي ج حُورِيون:** [ا - مث] حُورَ

• **حُوراڻِي:** [ا - خاص] مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو

• **حوصِلو ج حوصِلا:** [ا - مذ] دِل جي هِمتَ، جرات، دِليري، طاقتَ، قوتَ، بهادري، اُوَرچائي
'موت جي منهن ۾ وڃڻ لاءِ به حوصلو کپي' (جملو)
* بُردباري، سمجهه، ڄاڻ، ٻُڌي، هوش، عقل، خيال، سرت، چيتو، جذبو اوسان، دماغ، فهم، ذهن
'ڳالهين جو ايترو حوصلو ڪونهي، جو سبق ياد ڪري' (جملو)
* بوجهه، پروڙ
* چاهه، اُمنگ
* پکيءَ جي ڳَنجي
* [ع: حوصلة - ڳَنجي]
– **حوصِلا خَطا ٿِيڻُ:** [اصطلاح] عقل چڙهي وڃڻ، هوش گم ٿيڻ
* حيران ٿيڻ، وائڙو ٿيڻ
– **حوصِلائِتو ج حوصِلائِتا:** [صفت - مذ] حوصلي وارو حوصلي جو، عقلمند، سُرِيتو، سُرتائتو، چيتي وارو هوشائِتو، داناءُ
* چالاڪ، حَرفتي
– **حوصِلو ڊارَڻُ:** [اصطلاح] دل جمعي ڪرڻ
* بردبار ٿيڻ
* خيال هڪ هنڌ ڪرڻ
* عقل ڊارڻ، سياڻو ٿيڻ
* همت ڪرڻ
* اِيمان رکڻ
* هوش درست رکڻ
– **حوصِلو رَکَڻُ:** [اصطلاح] حوصلو ڊارڻ، حوصلو ڪرڻ
– **حوصِلو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] حوصلو ڊارڻ. حوصلو رکڻ
– **حوصِلو وِڃائِڻُ:** [اصطلاح] سَڌَ ٻُڌِ وڃائڻ، هوش نڪري وڃڻ، بي همت ٿيڻ
* بي اِيمان ٿيڻ
– **حوصِلہ دارِي:** [ا - مث] جرات، سچيتائي
– **حوصِلي افزائِي:** [ا - مث] همت ڏيارڻ جي حالت، شاباس، آفرين، دل کي ٽيڪ ڏيڻ، همت افزائي
– **حوصِلي دار:** [صفت] هِمَت وارو سُچيٽ، اُورچ، مڙس ماڻهو
– **حوصِلي مَندُ:** [صفت] همت وارو مڙس ماڻهو اُورچ، سمجهو سُچيٽ

– **حوصِلي وارو:** [صفت - مذ] بردبار، سِياڻو دماغ وارو فَهم وارو عَقل مند
* هِمَت وارو بهادر، دِلير، اُورچ
• **حوضُ ج حوضَ:** [ا - مذ] پاڻي گڏ ڪرڻ جو هترادو ناهيل تلاءُ، تالاب، هوڊ، حوڊ، کَڏَ، ٽانڪِي
* [ع: حاض - هن پاڻي گڏو ڪيو – هن هودي ٺاهي]
– **حوضُ ڪوثَر:** [ا - خاص] بهشت جي هڪ چشمي جو نالو
• **حول:** [ا - مذ] مَٽَ سَٽَ، تبديلي
* طاقت
* ڦَرِڪي، ڏَغا، دولاب، ڪوٽِ
* [ع: حال - هو بدليو - هن ڦيرو]
* لوهي توپ
– **حوليو ج حوليا:** [صفت - مذ] حول ياتل، لوهي توپ پيل (ماڻهو)، ڪلنگِيءَ وارو، حوليو
• **حولدارُ ج حولدارَ:** [ا - مذ] حوالدار
• **حَويلِي ج حَويلِيُون:** [ا - مث] چئن پتين واري جاءِ، وڏو ۽ پڪو گهر، منزل، جاءِ، مڪان، ڪوٺي، محل سراءِ، حرم سراءِ، قصر، محلاتِ، بنگلو بلڊنگ، حاويلي
* [ع: حول - چوڌاري]
– **حَويلِي روشن ٿِيڻُ:** [اصطلاح] اولاد وارو ٿيڻ، پُٽِ قائم رهڻ
• **حَيُ:** [ا - ذات] خدا تعالىٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو
* [صفت] هميشه حيات، لافاني، لازوال، زنده، جِيئرو
* [ا - خاص] عرب جي هڪ قبيلي جو نالو
* [ع]
– **حَيُ قَيوم:** [صفت] هميشه زنده ۽ دائم قائم
– **حَيُ لايَمُوتُ:** [ا - ذات] الله تعالىٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو
* [صفت] اُها هستي، جيڪا هميشه هميشه باقي رهي، ڪيس موت نہ اَچي
* [ع: حي - جيئرو لايموت - نہ مري]
• **حَيا ج حَيا:** [ا - مذ] حياءُ، شَرم، حِجاب، لَڄَ، مُرڪ، ڀَرم، پَتِ، غيرت، لحاظ، پاڪدامني، شرميلتا
* [ع: حيي - هن شرم ڪيو]

– حَيادارُ ج حَيادارَ: [صفت] غيرتمند، شرم وارو لَڄَ وارو

• حَيات: [ا - مث] حياتي، عمر، اَوستا، زِندَگي، جانِ، ساهہ، روح، پراڻ

* [ع:حي - هو جيئرو رهيو]

– حَياتُ ج حَياتَ: [صفت] حَياتِيءَ وارو، حياتي، جِيئرو، جِيئندو، زندهہ

'مَرڻا اڳي جي مُئا، هوندا سي حيات' (شاهہ)

* [ا - خاص] مرد جو نالو

– حَياتِ اَبَدِي: [ا - مث] هميشہ واري زندگي، لازوال زندگِي، دائم قائم زندگي، هميشہ جو جياپو

* [صفت] سدائين اَمَر، نہ مَرڻ وارو

– حَيات بَخش: [صفت] حَياتِي بخشڻ وارو، خدا تعالىٰ

– حَياتِ تازه: [ا - مث] نئين حَياتي، وڏي بيماريءَ کان نجات حاصل ڪرڻ کان پوءِ واري زندگي

– حَياتِ جاوِداني: [ا - مث] هميشہ هميشہ واري زندگي

– حَياتُ وحماتُ: [ا - مذ/مث] زندگي ۽ موت

– حَياتِي ج حَياتِي: [صفت - مذ] زندهہ، جيئرو

• حَياتِي ج حَياتِيُون: [ا - مث] جيئري رهڻ جي حالت، زندگي، جياپو جان، ساهہ، جِيءُ، پران، چوٽا، وجود، جِيون، دم، جِندِ، پساهہ، عمرِ، اوستا، ڄمارَ

* [ع:حي - هو جيئرو رهيو]

– حَياتِيءَ تان هَٿُ کَڻَڻُ: [اصطلاح] وڏيڪ حياتيءَ جي اُميد نہ هئڻ، وڌيڪ جيئڻ جو آسرو نہ هجڻ

* جانِ جوکم ۾ وجھڻ

– حَياتِيءَ جو ماڻُ پُرِجي اَچڻُ: [اصطلاح] عمر پوري ٿيڻ، پڄاڙي ٿيڻ، آخر ٿيڻ، موت جو وقت اچي وڃڻ، سڪراتِ ۾ اَچڻ

– حَياتِي ڇڏائي وَڃَڻُ: [اصطلاح] سخت خوفزده ٿيڻ، بي همت يا نِستو ٿيڻ

– حَياتِي ڇڏي وَڃَڻُ: [اصطلاح] مري وڃڻ، ختم ٿيڻ، چوٽا ڪُٽي وڃڻ، زندگي پُوري ٿيڻ

* نِستو ٿيڻ

* بي هِمَت ٿيڻ

– حَياتِي زَهَر ٿِيڻُ: [اصطلاح] ڪابہ خوشي نہ ٿيڻ، ڏکن ۽ اِيذائن ۾ گذارڻ، زِندگِي غمگِين ٿيڻ

* ذَليل ٿي رهڻ

– حَياتِيءَ کي حَلالُ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] زندگيءَ کي ڪامياب ڪرڻ، سڪيو وقت گذرڻ

* سوڀارو ٿيڻ، فتح حاصل ڪرڻ

– حَياتِي گهارَڻُ: [اصطلاح] زندگي گذارڻ، زندگيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ

• حياتِيات: [ا - مث] جانورن ۽ ٻوٽن جو علم، زندگِيءَ بابت علم، بايولاجي سائنس، Biology

• حَياتِيُون: [ا - مث] وٽامِنسِ (Vitamins)، اُهي ڪيميائي جُسِت ۽ صحتمندر رکندڙ حصا، جيڪي انسانن ۽ جانورن جي غذا ۾ هوندا آهن

• حَياءُ ج حَياءَ: [ا - مذ] لڄ، شرم، غيرتَ، حِجابُ، مَرَمُ، ڀَرَمُ، پَتِ، لِيهَ، لِحاظ، رِياءُ، پاسخاطري، محابو

* [ع:حيل - هن شرم ڪيو - هن شرمايو]

– حَيائِتو ج حَيائِتا: [صفت - مذ] حياءَ وارو، شرم وارو، حِجابَ وارو، لَڄَ وارو، شرميلو، مَرم وارو، لِيهَ وارو، لڄارو، ڀرمائتو، سِيلوان

– حَياءُ دارُ ج حَياءَ دارَ: [صفت] حيا شرم وارو، لڄارو

– حَياءَ وارو ج حَياءَ وارا: [صفت - مذ] شَرمَ وارو، شَرميلو، لڄارو

– حَياءُ وِڪَڻَڻُ: [اصطلاح] بي حيا ٿيڻ، بي لَڄو ٿيڻ، بيغيرت ٿيڻ

* فائدي خاطر غلط ڪم ڪرڻ

• حيثِيَتَ ج حيثِيَتُون: [ا - مث] سَگهہ، پهچ، پُڄندِي، رَسائِي، پُڄَتِ، وسعَتَ، هوند، عُمومِيَتَ، بِساط، قدر

* لِياقَتَ، دَرجو، بِيهَڪَ، قابِليت

* عِزَتَ، آبرُو

* [ع:حيث - جتي - جنهن حد تي]

– حيثِيَتَ کان وَڌيڪَ: [ظرف] طاقَتَ کان ٻاهِر، پُڄَندِيءَ کان وڌيڪ

• **حيدَر:** [ا - خاص] حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جو نالو (جيڪو سندن والده ماجده رکيو هو)
* [ا - مذ] ازدها، چيرينڌڙ، شينهن
* [ع: حية = ازدها - وڏو نانگ + درُ ('دريدن = ڦاڙڻ' جو امر)]

— **حيدِري ج حيدِري:** [صفت - مذ] حيدر جو، حضرت علي ڪرم الله وجههُ جن سان منسوب، اثنا عشري، شيعه مذهب وارو شيعو

• **حيدَرآباد:** [ا - خاص] سنڌ پرڳڻي ۾ هڪ ضلعي، تعلقي، ديهه ۽ مشهور شهر جو نالو (جيڪو ڪلهوڙن جي دور ۾ سنڌ جي حاڪم غلام شاهه ڪلهوڙي سن 1767 ع ۾ ٻڌايو هو)

• **حيدران زئي:** [ا - خاص] مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جيڪو بلوچائين جي شاخ آهي)

• **حيدِري:** [ا - خاص] ٻه دريائيءَ وٽ سنڌونديءَ جي هڪ شاخ جو نالو

• **حيرانُ ج حيرانَ:** [صفت] هَڪو ٻَڪو، وائڙو، منجهيل، موڳو، ويچون، متعجب، پريشان، ششدر، ڪِڪو وِڪو، متحير، دَنگ، گهبرايل، مضطرب، عجب ۾، اَچرج ۾، تيرس ۾
* [ع: حار = هو هڪو ٻڪو ٿي ويو]
'تنهنجي حسن ڏي مولا خير ڪري، حيران هزارين پيا ٿيندا'
(عطا محمد حامي)

— **حيرانُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] پريشان ڪرڻ، عجب ۾ وجهڻ
* رلائڻ، خراب ڪرڻ، دَربَدَر ڪرڻ
* تَڪليف ڏيڻ

— **حيراني ج حيرانيُون:** [ا - مث] عجب، حيرتَ
* مونجهَه، ڳڻتي، گهبراهَٽ، پريشاني
* موڳائي، وائڙپ
* ڏکيائي، اوکائي

• **حيرَتَ ج حيرَتُون:** [ا - مث] تعجب، پريشاني، حيراني، اَچرج، تيرس
* [ع: حار = هو هڪو ٻڪو ٿي ويو]
* وِيچار، ڳڻتي
* موڳائي، وائڙپ

— **حيرَت آفزا:** [صفت] حيرت ۾ وجهڻ وارو، حيراني وَڌائيندڙ

— **حيرَت آنگيزُ:** [صفت] عَجَبَ وارو، عجيب، حيرت وارو، حيران ڪندڙ

— **حيرَت زَده:** [صفت] حيران، پريشان، تعجب ۾ پيل

• **حيصِ بيصِ:** [ا - مث] پش و پيشي، گندگوڙ، ٿورو غوغاءُ
* لَڙائي، جهڳڙو، تڪرار
* مونجهارو (منطق جي دليلن ۾)
* [ع: حاص - هن نٽايو هن نفرت ڪئي]

— **حيصِ بيصِ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] گوڙ ڪرڻ، مونجهارو ڪرڻ، وِس وِس ڪرڻ
* واتوڙجڻ
* مهاڏو اَٽڪائڻ، تڪرار ڪرڻ

• **حيضُ ج حيضَ:** [ا - مذ] عورتن کي هر مهيني (عضوي مخصوص مان) ايندڙ رَت، ماهواري، ڪپڙا، زناني، زالاٿو
* [ع: حاضت = عورت کي ماهواري آئي]
* قَبَل، گَنل، رجُ

— **حيضِي ج حيضِي:** [صفت] حَرامِي، حرام جو، حرامي ڦُرَ، وَلَد الزنا، حرامزادو
* شَرِير حَرڪتي، لُچ

— **حيضِي ٻارُ:** [ا - مذ] حرامي ٻار، وَلَد الزنا
* شرير

— **حيضِي حَرامِي:** [صفت] حيض جي حالت ۾ حمل ٿيل ٻار
* بَدمعاش، بي حيا
* [س/ات]

— **حيضِي ڦُرُ:** [صفت] حيضي ٻار، حرامِي ڦُرَ
* [س/ات]

— **حيضي ڦُڙو:** [صفت] حيضي ڦر، حَرامِي ٻار

— **حيضِي مُٺُ:** [صفت] حَرامِي ٻار، حَرامِي ڦُر

— **حيفُ ج حيفَ:** [ا - مذ] حقارت جو لفظ، افسوس، ارمان، هاءِ هاءِ
* لعنت ملامت جو ڪلمو تف، ڦِٽ، شرم ڦِيٽ، ڦِٽڪار
* [ع: حاف = هن بجوڙي هلت ڪئي]
'حيف تنين کي هوءِ وطن جنين وساريو' (شاهه/ مارئي)

● **حِيلو ج حِيلا:** [ا - مذ] چَلِ، عذر، بهانو
* اَٽڪلَ، حرفت، ڪيڏ
* حِڪمت، هنر، فن
* سِٽَ، ڪوشش، سَعيو، اُدم، مَحنت
* چالو، اُپاءُ، تجويزَ، رِٿَ
* سَبب، وسيلو، رَستو، رِٿَ، ڪارڻ
* نمونو، ڍنگ
* روزگار، ڪم، ڌنڌو، نوڪري
* مڪر، فريب، ڊونگ
* ڪوڙ، دَغا، دولاب، ٺڳي
* [ع: حِيلہ: حال = ڦريو]

— **حِيلو حَوالو ج حِيلا حَوالا:** [ا - مذ] عذر، بهانو، ٽَٽاءُ، واري ڦيري، ٽَٽاءُ سَٽاءُ
* مٿو مونو، حِيلو وَسِيلو، اَٽڪلَ سَٽڪلَ، جهلو پلو
* وَس، ڪوشش، سعيو، تدارڪ
* اَٽڪلَ، حرفت
* تجويزَ

— **حِيلو حَوالو ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڪوشش ڪرڻ، سعيو ڪرڻ، وَس ڪرڻ، هَر قِسم جي ڪوشش ڪرڻ، هر ممڪن ڪوشش ڪرڻ، سيئي ذَريعا استعمال ڪرڻ

— **حِيلو ڪَرڻُ:** [اصطلاح] بهانو ڪرڻ
* محنت ڪرڻ، ڪوشش ڪرڻ، هِمٿَ ڪرڻ
* اٽڪل ڪرڻ، سعيو ڪرڻ
* ڌنڌو ڪرڻ ڪم ڪرڻ روزگار ڪرڻ

— **حِيلو وَسِيلو ج حِيلا وَسِيلا:** [ا - مذ] ذريعو، وسيلو، بهانو
* [صفت] مددگار، معاون

— **حِيلو وَسِيلو ڳُولڻُ:** [اصطلاح] ذَريعو ڳولڻ
* مددگار جي تلاش ڪرڻ
* ٽِڪو ٽِنجو ڪرڻ

— **حِيلو هَلائڻُ:** [اصطلاح] ڪوشش ڪرڻ، ذريعو استعمال ڪرڻ، سَعيو ڪرڻ، ادم ڪرڻ

— **حِيلي بازُ ج حِيلي بازَ:** [صفت] اَٽڪلي، چالاڪ، هوشيار
* ٺَڳ، دَغاباز، مَڪار، فريبي
* بهانا ڪندڙ، ٽَٽائيندڙ

— **حِيلي بازِي ج حِيلي بازِيُون:** [ا - مث] بهانو، عذر، سَعيو
* ڪوشش، اُدم، اُپاءُ، تدارڪ

— **حِيلي سازُ ج حِيلي سازَ:** [صفت] حِيلي باز، چالاڪ
* مَڪار
* ٽَٽائيندڙ، بهانا ٺاهيندڙ، عذر پيش ڪندڙ

● **حِينُ:** [ا - مذ] وقت، عَرصو، زَمانو، سَمو، مدت
* [ع: حان = مند آئي]

— **حِين حَياتِ:** [ظرف] سڄي جَمارَ، سڄي عمر، حياتيءَ جو سمورو عرصو

● **حيوانُ ج حيوانَ:** [ا - مذ] زندگاني، زندگي، حياتي
* [صفت] ساهه وارو، روح وارو، جان وارو
* جانور، پَسون
* وهٽ، ڍور
* [ع: حي = هو جيئرو رهيو]
* [ڪنايہ] بي سمجهہ، بي وقوف، جاهِل، نادان
* وَحشِي، دَرندو

— **حيوانُ مُطلَقُ:** [صفت] آزاد ۽ چرواڳ جانور، گهمندڙ ڦرندڙ حيوان
* ڍورَ جو ڍور جانور
* ڳوناٺو
* بدتميز

— **حيوانُ ناطِقُ:** [صفت] ڳالهائيندڙ جانور
* ماڻهو، انسان، آدمِي

— **حيواني:** [صفت] حيوان جو
* [ا - مث] شهواني، نفساني، بهيمِيہ
* ڍورن واري حالت، جانورن واري خصلت

— **حيوانِيات:** [ا - مث] جانورن جي تواريخ، انهن جي جسم جي ساخت ۽ عادتن وغيره جو علم، زولاجي (Zoology)

— **حيوانِيّتَ:** [ا - مث] وَحشَتَ، جانور پڻو، حيوانپڻو
* بي شَرمِي، بي شرمائي، بي حَيائي
* نادانِي، ناسمجهي، بيوقوفي
* بي رَحمِي، ظلم، ڪُنورائي

خ

• **خ:** [ا - مث] سنڌي الف - بُ جو ارڙهون حَرف، عربيءَ جو ستون، اُردوءَ جو سورهون ۽ فارسيءَ جو ناٿون اکر

⁎ اُچار: 'خائي'

⁎ ابجد جي حساب موجب عدد 600

⁎ علم هيئت ۾ اهو اکر منگل يا مريخ کي ظاهر ڪري ٿو

• **خا:** [ا - مذ] ڪنڌ يا ڪياڙيءَ جا وارَ

• **خابُ ج خاب:** [ا - مذ، 'خواب' جو عامي اُچار] ننڊ ۾ ڏٺل

⁎ نظارو، سپنو

⁎ ننڊ، انگهه، آرام

⁎ خيال، تصور

• **خابِرُو ج خابِرُو:** [ا - فاعل/صفت] خَبَر ڏيندڙ، خبر پهچائيندڙ، اطلاع ڏيندڙ، سڏ سماءُ ڏيندڙ، احوال ٻڌائيندڙ، جاڻ ڪندڙ، قاصد، پيغامبر، خبر رسانُ

⁎ جاسوس، مخبر

⁎ [ع: خبر]

• **خاتَمُ:** [اَ - مث] مُنڊيءَ جي ٽِڪَ، مُنڊي، ڇاپ لڳل مُنڊي

⁎ ٺپو، ڇاپَ، مُهر، خانگي مُهر، تڪميل جي نشاني

– **خاتَمُ بَندُ ج خاتَمُ بَندَ:** [صفت] عاج، ڪاٺيءَ يا هڏي تي اُڪَر جو ڪم ڪندڙ، جَڙاتَ جو ڪم ڪندڙ، خاتوبند

– **خاتَمُ بَندِي ج خاتَمُ بَندِيُون:** [ا - مث] عاج، ڪاٺيءَ يا هڏي تي اُڪر جو ڪم، جَڙاتَ جو ڪم

– **خاتَمِ سُليمان:** [ا - خاص] حضرت سليمان عليہ السلام جي مُنڊِي (جنهن تي اسم اعظم لکيل هو ۽ وڏيءَ برڪت واري هُئي)

• **خاتِمُ:** [صفت] پورو ڪندڙ، ختم ڪندڙ، پڇاڙي ڪندڙ، توڙ تائين رسائيندڙ

⁎ [ع: ختم - مان پورو ڪيو]

– **خاتَمُ الانبِياءِ:** [صفت] سڀني نبين جي نبوت ختم ڪندڙ، آخري پيغمبر، حضرت محمد مصطفىٰ صلي الله عليه وآله وسلم

⁎ [ا - خاص] رسول ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جن جو تعظيمي خطاب

– **خاتَمُ المُرسَلِين:** [صفت] سڀني رسولن جي رسالت ختم ڪندڙ، آخري رسول

⁎ [ا - خاص] رسول ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جن جو تعظيمي خطاب

– **خاتَمُ النَبِيين:** [صفت] سڀني نبين جي مهر، سڀني نبين جي نبوت کي ختم ڪندڙ، سڀني نبين کان بعد ۾ اچڻ وارو

⁎ [ا - خاص] رسول ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جن جو تعظيمي خطاب

• **خاتِمو ج خاتِما:** [ا - مذ] پڇاڙي، دنگ، آخر، پڄاڻي

⁎ انجام، نتيجو، انت

⁎ آخرت، موتَ، وفات، رحلت

⁎ ڪتاب جي پڇاڙيءَ ۾ لکيل عبارت

⁎ [ع: خاتِمة]

– **خاتِمہ بِالخير:** [ا - مذ] نيڪيءَ واري پڇاڙي، پڇاڙيءَ جو وقت ايمان جي سلامتيءَ سان گذرڻ جي دعا، مرڻ وقت شهادت جو ڪلمو نصيب ٿيڻ جي حالت، خير سان گذاري وڃڻ يا مرڻ

– **خاتِمو ٿِيڻُ:** [اصطلاح] پڇاڙي ٿيڻ، مري وڃڻ، فوت ٿيڻ، انجام کي پهچڻ، گذر ڪري وڃڻ

• **خاتُو بَندُ ج خاتُوبَندَ:** [صفت] سازگر، ساز ناهيندڙ

⁎ ڪاٺ جو سامان ناهيندڙ، واڍو، سونهڙ

⁎ عاج تي اُڪر جو ڪم ڪندڙ

⁎ آرسين جا فريم ۽ ڪبٽ ناهيندڙ

⁎ عينڪن جا ڪوڪا ناهيندڙ

⁎ [ع: خَتَم +ف: بند مهر هڻندڙ]

⁎ [ا - خاص] حيدرآباد شهر ۾ هڪ گهٽيءَ جو نالو

– **خاٿوپتدِي ج خاٿوپتدِيون:** [ا - مث] سازن ناهڻ جو ڪم، سازگري

* ڪاٺ ۽ عاج تي گلڪاري وغيره جو ڪم

* ڪاٺ مان سامان ناهڻ جو ڪم

• **خاتُون:** [ا - مث] نيڪ عورت، شريف عورتَ

* امير گهراڻي جي عورت جو لقب، اميرزادي، شهزادي، بيگم، راڻي

* گهر جي مالڪياڻي، زالَ، گهر واري، عورتَ، بيبي، ليڊِي (Lady)

* [تر]

– **خاتُونِ جَنّتِ:** [صفت - مث] جَنّتَ جي شهزادِي

* [ا - خاص] بيبي فاطمة الزهرئ سلام الله عليها جن جو لقب (جيڪا بيبي صاحبه حضور ڪريم جن جي پياري صاحبزادي هئي، حضرت علي ڪرم الله وجه جن جي گهرواري ۽ اِمامين حضرت امام حسن عليه السلام ۽ حضرت حسين عليه السلام جن جي والده ماجده هئي)

– **خاتُون عَرَبُ:** [ا - خاص] خاتون جنت، بيبي فاطمة الزهرئ سلام الله عليها جن جو لقب

– **خاتون فَلَڪ:** [ا - مث] آسمان جي راڻي، چنڊ، زهره، ناهِيدُ (حسن ۽ محبت جي ديوي)

• **خادِمُ ج خادِمَ:** [ا - مذ] خِدمَتَ ڪَندڙ، نوڪر، چاڪر، شيوڪُ، ٽهليو، ملازم

* مريد، چيلو

* شاگرد، طالب

* ڪنهن درگاهه جو خدمت ڪندڙ، مجاور

* [ڪنايه] خاڪسار، محب شيدائي

* [ع: خدم = هن خدمت ڪئي]

* [مث: خادمہ = نوڪرياڻي]

– **خادِمانه:** [صفت] نوڪر وانگر

* [ظرف] نهايت عاجزيءَ سان

– **خادِمِ دَرگاهہ:** [صفت] ڪنهن درگاهه يا مسجد وغيره جي سنڀال ڪندڙ، مجاور

– **خادِمِي:** [ا - مث] خدمت، چاڪري، ٽهل ٽڪور، ملازمت، نوڪري

• **خارُ ج خارَ/ خارُون:** [ا - مذ] ڪنڊو، سيلهه

* پالو، سوئو

* ڪاوڙ، جوش، غصو، چڙ

* بغض، ساڙُ، تپش، حسد، جلن

'خارَ ڪاٺي ڪليا، هي ءَ خبر جا ڏڌر' (استاد بخاري)

* بدلو، اِنتقام

* دشمني

* [ف]

– **خارَ آچڻُ:** [اصطلاح] ڪاوڙ لڳڻ، چڙي پوڻ

* حسد ٿيڻ، پوسرڻ، ساڙ لڳڻ

– **خارَبَستُ:** [ا - مذ] ڪنڊن جو لوڙهو واڙ

* [ف: خار + بستُ]

– **خارُ بَندُ ج خارُبَندَ:** [ا - مذ] ڪنڊن جو لوڙهو ڪنڊن وارن ڊنگهرن جو لوڙهو

– **خارُ بَندِي:** [ا - مث] لوڙهي ڏيڻ جي حالت، چوڌاري ڪنڊن جو لوڙهو ڏيڻ

– **خارُ پُشتُ ج خارُپُشتَ:** [ا - مذ] ڪنڊن جي پٺ وارو جانور، جاهو سيڙهه

* پٺي ڪنهڻ جو لوهي اوزار، ڪرڪرو

– **خارِچينُ:** [ا - مذ] گهر يا باغ جي چوڌاري ڏنل لوڙهو

– **خارِخارِ:** [ا - مذ] بي چيني، پريشاني

* جوش خروش، غصو

– **خاردارُ:** [صفت] ڪنڊن وارو، ڊينگهري

* ايذاءُ ڏيندڙ، تڪليف ڏيندڙ، هلاڪ ڪندڙ

* اُهو جوڪرو جنهن ڪي ڏاڙهيءَ جا پهريان وار اينداهجن

– **خارَ ڏيارڻُ:** [اصطلاح] ڪاوڙ ڏيارڻ، غصو ڏيارڻ

* پوسرائڻ، ساڙ ڏيارڻ، پچرائڻ، جوش جاڳائڻ

– **خارَ ڏيڻُ:** [اصطلاح] چيڙائڻ، ڪاوڙائڻ، پوسرائڻ، ستائڻ، تڪليف پهچائڻ، غصو ڏيڻ

– خارزار: [ا - مذ] ڪنڊن وارن وڻن جو جهنگ، ڪانڊيرن واري زمين

– خارُ ڪائِڻُ: [اصطلاح] غصو ڪرڻ، ساڙ ڪائڻ، جڪ ڪائڻ، ڪاوڙجڻ

* رِيس ڪرڻ، حَسدَ ڪرڻ، پوسرڻ، جلڻ

– خارَ لَڳَڻُ: [اصطلاح] ڪاوڙ لڳڻ، چِڙ اَچڻ، جوش پيدا ٿيڻ

– خارناز: [ا - ست] ٻوٽي جو هڪ قِسم، اُبتِ ڪَنڊڙي (عام ٻوٽي آهي، جيڪا باغن ۽ واهن جي ڪَپن سان ٿئي، ٿاريءَ ۾ ڪنڊا اُبتا هوندا اٿس، ان ڪري ڪيس 'اُبت ڪنڊڙي' چئون ٿا، هن کي ٻڪرين ۽ اُٺ جام چرندا آهن، طبي ذڪر طور به ڪم اچي)

– خارَوخَس: [ا - مذ] ڪَکَ ڪَنا، ڪَکَ پَنَ، ڪَکَ ڪانا، ڪچرو

• خارا ج خارا: [ا - مذ] پٿر جو هڪ قسم، نيلو پٿر، سخت پٿر

* [ف]

– خارا سَنگ: [ا - مذ] نيري رنگ جو پٿر، سخت پٿر

– خاراشِگافُ: [صفت] پٿر کي چيريندڙ، تمام سخت

• خاران: [ا - خاص] بلوچستان صوبي ۾ هڪ علائقي جو نالو، هڪ جبل جو نالو

• خارِجُ ج خارِجَ: [صفت] ٻاهر نڪتل، ٽڙيل، ڌڪيل، لوڌيل، نڪتل

* الڳ، پري، عليحده، جدا

* علاوه، سواءِ

* بيڪار، نڪمو، ردي

* اڻ وڻندڙ، مردود

* باغي، سرڪش، بي دين

– خارِجُ آزاختِيار: [ظرف] اختيار کان ٻاهر، وَس کان ٻاهر

– خارِجُ آز بَحثُ: [صفت] بحث نه ڪرڻ جهڙو، جنهن تي بحث ڪرڻ جي منع هجي

– خارِجُ آز عَقَلُ: [صفت] عقل کان پري، سمجهه کان مٿي، سمجهه کان پري

* بيوقوف، احمق

– خارِجُ ٿِيَڻُ: [اصطلاح] نڪرڻ، ٻاهر ٿيڻ

* رد ٿيڻ

* جدا ٿيڻ

– خارِجُ ڪَرڻُ: [اصطلاح] ڪڍڻ، ٻاهر ڪرڻ، نيڪالي ڏيڻ

* جدا ڪرڻ، عليحده ڪرڻ

* رَد ڪرڻ، نامنظور ڪرڻ

* برطرف ڪرڻ، ڪڍي ڇڏڻ

– خارِجہ: [صفت] ٻاهر جو، ٻاهريون

* ٻاهر ڪڍيل، ٽڙيل، ڌاريو

– خارِجي ج خارِجي: [صفت] ٻاهر ڪڍيل، ٽڙيل

* ٻاهريون، ڌاريو

* [ا - خاص] حق وارن کان خارج ٿيل، اهل سنت کان نڪتل، مردود، مسلمانن جو اهو فرقو جو اڳ ۾ سيدنا علي (ع) جي لشڪر ۾ هو، پوءِ ناراض ٿي خروج ڪيائين ۽ حضرت علي ڪرم الله وجه جن کي خليفو ڪري به نٿو مڃي

• خارِشُ: [ا - مث] ڪنهڻ جي هڪ بيماري، ڪاڇي، ڪاڄ، ڪاڌِ، ڪَنهڙو، ڪَنجلي، ڪُهه، ڪارِس، ڪِرنهن، ٽر ٽر، سر سر، چمڙيءَ جي هڪ بيماريءَ جو نالو خارش

– خارِشُ مارِڻُ: [اصطلاح] عادتَ پوري ڪرڻ

* چُنبِ مارائڻ

* [س/ات]

– خارِشي ج خارِشِي: [صفت] خارش وارو، ڪَنجليءَ وارو، خارش جو مريض

• خارِقُ ج خارِق: [صفت] ڦاڙيندڙ، ڇچيندڙ

* عادت کي ٽوڙيندڙ

* عادت جي خلاف ڪم ڪندڙ

* [ا - مذ] ڪرامت، معجزو

– خارِقُ عاداتِ: [ا - مذ] عادتي ۽ قدرتي قاعدي کي ڀڃڻ وارو

* نبين جا معجزا

* اوليائن جون ڪرامتون

• **خارڳش**: [ا - مذ] ڪاٺين وڪڻڻ وارو، ڪاٺيون وڪڻندڙ، ڪاٺير

• **خازِنُ ج خازِنَ**: [صفت] ڪٺو ڪندڙ، خزانو سنڀاليندڙ، خزانچي

* [ع: خزن = هن ڪٺو ڪيو]
* محافظ، نگهبان

– **خازِنِ بَهِشت**: [ا - خاص] بهشت جو داروغو، رضوان

• **خاشاڪ**: [ا - مذ] ڪِن ڪِچرو، ڪَکَ پَنَ، گَند گاهه، گند ڪِچرو (اڪثر مرڪب صورت ۾ 'خس' سان گڏ ڪم ايندڙ جيئن: 'خس وخاشاڪ' يعني 'ڪک پن')

* [ف]

• **خاشِعُ**: [صفت] عاجزي ڪندڙ، مِنٿ ڪندڙ، نِوڙَتَ وارو، خُشوع ڪندڙ

* [ع: خشع = هو مطيع ٿيو هن عاجزي ڪئي]

• **خاشو ج خاشا**: [ا - مذ] سُلفيءَ جي مٿان رکڻ لاءِ نوڙيءَ جو ٻريل مچو

* [ف: خاشاڪ]

• **خاشو ج خاشا**: [صفت] چڱو، سٺو، سهڻو، ملوڪ، عمدو

* [ع: 'خاصة' جي بگڙيل صورت]
* [مث: خاشِي ج خاشِيُون]

• **خاصُ**: [صفت] اهم، مکيه

* نِج، اصل، شُذ، خالص
* مخصوص ڪيل، ذاتي، خانگي، شخصي، پنهنجو

'هيءُ خاص منهنجو گهوڙو آهي' (جملو)

* سٺو چڱو چوکو، چونڊيل، ڏٺيل، تمام سٺو عمدو اتم، اعلىٰ، اُچو، فائق، چيدو، نهايت عمدو سٺي ۾ سٺو، اچي ۾ اچو شاندار
* ڀلارو، افضل، پاڪ، مرغوب، وڻندڙ، پيارو مقبول
* گرامر موجب اهو اسم، جيڪو ڪنهن خاص ماڻهو، جاءِ يا شيءِ جو نالو ٻڌائي (جيئن: قائداعظم، ميرپور خاص وغيره)
* [ظرف] صرف، فقط، رڳو

'هيءُ خاص توهان لاءِ آندل آهي' (جملو)

* [ع]

– **خاصائي ج خاصائِيُون**: [ا - مث] چڱائي، ڀلائي، بهتري، سهڻائي، عمدائي، سنائي

* پاڪائي، صفائي
* نيڪي
* خاصِيَتَ

– **خاص ڪري**: [ظرف] نراليءَ طرح، رڳو هن لاءِ ته، خُصوصاً، خُصوصيت سان، خاص طرح

* گهڻو ڪري، اڪثر ڪري

– **خاصُ عامُ**: [صفت] امير غريب، ننڍا وڏا، سڀ، ساري خلقت، رعيت

– **خاصو ج خاصا**: [صفت] سٺو، چڱو، ڀلو عمدو، سهڻو، ملوڪ، ناهوڪو بهتر، موچارو

* وچولو، موچارو موافق، درمياني، پورو پنو
* نيڪ، ڀلو

– **خاصُ و عامُ**: [صفت] امير غريب، ننڍا وڏا، سڀ، ساري خلقت، رعيت

– **خاصي ڪرڻ**: [اصطلاح] قبول ڪرڻ، منظور ڪرڻ

* پنهنجو ڪرڻ، وَلِي چڙڻ، واري چڙڻ

• **خاصخيلي**: [ا - مذ] نوڪر ٻيلي، غلام، خادم

* [ا - خاص] مسلمانن جي هڪ قبيلي جو نالو
* گهوڙي سوار فوج جو سپاهي
* [ع: خاص + خيلي = گهوڙي سوار]

– **خاصڪيلي**: [ا - مذ: لفظ 'خاصخيلي' جي بگڙيل صورت] گهوڙي سوار فوجَ جو سپاهِي

* [ا - خاص] مسلمانن جي هڪ قبيلي جو نالو

• **خاصو ج خاصا**: [ا - مذ] ڪپڙي جو هڪ قسم (سنڌ ۾ اڳئين سمي ۾ ٺهندو هو)

* ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چانور سان رنگ ايهوءَ تہ هڪ انچ مدراس جا ماڻهو گهڻو ڪري واپرائيندا آهن)

• **خاصِيَتَ جِ خاصِيَتُون**: [ا - مث] انفراديَتَ، جداگانگي، يگانگي
* اثر، تاثِيرُ
* وصف
* صفت، گڻ، سيرتَ
* لَڇڻ، عادَتَ، خَصلَتَ
* لياقت، هوشياري
* مزاج، طبيعت
* چڱائي، نيڪي
* [ع]

• **خاطِر**: [ا -مث] جيڪي دِل ۾ گذري، دِل، مَن، هانءَ، جگرُ، چِتُ
* [ع: خطَرَ = دل ۾ آيو]
* ڌيانُ، خيال، ويچار
* ارادو، قصد

'ڪِڪِيءَ خاطر ڌيرِيون، ڌَڻ منجهه ڌيون' (سچل)

* مرضي، خوشي
* آدر ڀاءُ، ڪيڪار، مرحبا، تعظيم
* عزت، حرمت، شانُ، مانُ
* خدمت، چاڪري، ٽهل، خاطر تواضع
* طرفداري، پاسخاطري، لحاظ، رياءُ، مروت
* [ظرف] لاءِ، واسطي، جي ڪري، ڪري، جي لاءِ، باري ۾، ڪارڻ، بابت

– **خاطِر آزارِي**: [ا -مث] رَنجِيدگي، ناراضپو
* صدمو پهچائڻ، دِلِ ڏُکائڻ

– **خاطِر آزرده**: [صفت] رنجيده، ناراض، رَنجايَل، ڏکويل، ملول
* [ف: آزرده = رنجايل]

– **خاطِر جَمَعُ**: [ا - مذ] دِل جِي تَسَلِي، دِلجاءِ، خاطِري، پَڪَ، يَقِين، دلداري، تَسڪِين، اطمينان، خاطري، ڀروسو، آسرو، اعتماد، دل جمعي

– **خاطِر جَمَعِي**: [ا -مث] اطمينان، تسلي، تسڪين

– **خاطِر خُواهُ**: [ظرف] مرضيءَ موجِب، حسب منشا، دل جي چاهت موجب، مرضيءَ سان، دلچسپيءَ سان، گهرج موجب، دل جي يقين سان، دل جمعي سان، پڪي ڀروسي سان، دل جان سان
* [صفت] موزون، ٺيڪ، مناسب

– **خاطِرداري**: [ا - مث] خاطر جمعي، دِلداري، خاطِري، پَڪَ، يَقِين، دِلجاءِ
* آدرڀاءُ، ڪينڪار، ڀليڪار
* تواضع، خدمت، مهمان نوازي، مهماني

– **خاطِر ڪرڻُ**: [اصطلاح] خدمت ڪرڻ، آدر ڀاءُ ڪرڻ
* طرفداري ڪرڻ، خوشامد ڪرڻ
* دلجوئي ڪرڻ

– **خاطِرِ مُدارات**: [ا -مث] آدر ڀاءُ، مهمان نوازي
* لحاظ لياقت، نياز نوڙت

– **خاطِر ۾ نه آڻِڻُ**: [اصطلاح] خيال ۾ ئي نه آڻڻ
* مناسِب اهميتَ نه ڏيڻ

– **خاطِر نَشِين**: [صفت] اُها ڳالهه، جيڪا ياد ٿي وڃي
* دل ۾ جاءِ ڪرڻ واري، دِلپَسند، پياري

– **خاطِرِيُون ڪرڻُ**: [اصطلاح] تمام گهڻي مرحبا ڪرڻ، تمام سٺي مهماني ڪرڻ، تمام گهڻي خدمت ڪرڻ

• **خاطِرِي**: [ا- مث] پڪ، يقين، دلجاءِ، خاطرجمعي
* دلداري، همت افزائي، ڏڍُ، تسلي، دلاسو
* خدمت، آدرڀاءُ، خوش مرحبا
* خوشِي، سک، راحت

– **خاطِرِيءَ جَهڙو**: [صفت] پسنديءَ جهڙو، دلپسند، وڻندڙ، خواهش موجب، دل گهريو، دل جاءِ جهڙو، خاطرخواهه
* يقين جهڙو اعتماد جوڳو، قابل اعتماد

– **خاطِرِيءَ سان**: [ظرف] دل سان، دل وجان سان،
* پڪَ سان، يقين سان
* لحاظ سان، مروت سان

• **خاطِفُ ج خاطِفت**: [صفت] کسيندڙ، اوچتو کسي کڻي ويندڙ

* هيءُ لفظ برق (يعني وڄ/کنوڻ) سان گهڻو ڪري استعمال ٿيندو آهي

* [ع: خطف - هن کسيو]

• **خاطُو ج خاطُو**: [صفت] خط لکندڙ

* [ع: خطّ - هن لکيو]

* خط پهچائيندڙ، پيغام رسائيندڙ، خط رسان، قاصد، ٽپالي

* اخبارن کي خبرون پهچائيندڙ، خابرو، مخبر، صحافي

• **خاطِي ج خاطِي**: [صفت] خطا ڪندڙ، خطاڪار، خطا وارو، گنهگار، ڏوهاري، پاپي

* [ع: خطي - هن ڏوهه ڪيو]

* خط پهچائيندڙ، پيغام رسائيندڙ، خط رسان، قاصد، ٽپالي

• **خاقانُ ج خَواقِين**: [ا - مذ] وڏو بادشاه، شهنشاه، سلطان

* [تر: خاخان - وڏو خان]

* [ا - خاص] چين ۽ ترڪستان جي آڳاٽي بادشاه جو لقب. (اهو لقب چنگيز خان اختيار ڪيو هو ۽ پوءِ چين جي بادشاه کي ڇوڙ لڳا پر هاڻي هر بادشاه کي سڏيو ويندو آهي)

• **خاقاني**: [ا - خاص] فارسيءَ جي هڪ وڏي قصيده گو شاعر جو تخلص

• **خاڪِ**: [ا - مث] مِٽي، لَٽَ، ڌِسڙ، ڌڌڙ، دَز، رَڄي

* ڦُلهيار، ڦُلهيس، ڇارَ، ڪيري، رَک

* زَمين، پَٽ، ڌَرتي

* بزرگن جي مزار تان آندل مٽي يا خاڪ

* [ڪنايہ] ڪجهہ بہ نہ، بلڪل نہ، ذرو بہ نہ

* [ف: خاڪ - مٽي]

– **خاڪِ آلُوده**: [صفت] مِٽيءَ سان ڀريل، مِٽيءَ ۾ لٿوڙيل، مِٽيءَ هاڻو

– **خاڪِ اُڏامڻُ**: [اصطلاح] مِٽي اُڏامڻ، ڌوڙ اُڏامڻ

* تَباهه ٿيڻ، بَرباد ٿيڻ

* رسوا ٿيڻ، مِٽي پليد ٿيڻ

* ڪجهہ بہ باقي نہ رهڻ

– **خاڪِ اُڏائِڻُ**: [اصطلاح] مِٽي اُڏائڻ

* آهہ و زاري ڪرڻ، ماتم ڪرڻ، پِٽڻ، روڄ ڪرڻ

* بَدنام ڪرڻ

* آواره ڦرڻ، ڀٽڪندو رَهڻ

– **خاڪِ بازي**: [ا - مث] مِٽيءَ سان راندِ، راندِ روندِ

* هَوَس پَرستي

* هڪٻئي تي خوشي ملهائڻ لاءِ گَپَ اُڇلڻ

– **خاڪ بَرسَر**: [ا - مث] ڌوڙ مٽي ۾ ڀيل، خَراب خوار

* [ڪِنايہ] اَهنج، ڏکيائي، مشڪلات، پريشاني، تنگي

– **خاڪِ بَرسَر هُئَڻُ**: [اصطلاح] مفلس ٿيڻ، پريشان هئڻ

– **خاڪِ بَستر**: [صفت] مَٽي ۾ ڌوڙ ڀَيل، مِٽيءَ ۾ رهندڙ، خراب حال، ڏُتڙيل

– **خاڪ بَسِيط**: [ا - مث] زمين، ڌرتي، زمين جي ساري سطح يا مٿاڇرو

* [بَسِيط - ويڪرو ڪشادو ڪليل]

– **خاڪِ تان کَڻِي آفلاڪَ تي پُهچائِڻُ**: [اصطلاح] هيٺ زمينَ تان کڻي مٿي ڪرڻ، غريب مان امير بنائڻ، گهٽ درجي مان وڏو درجو عطا ڪرڻ، تمام وڏو احسان ڪرڻ، لياقت کان مٿي رتبو ڏيڻ

– **خاڪِ تُودَه**: [ا - مذ] مِٽيءَ جو ڍِڳ، ڍِبَ، دڙو

* [ف: توده - ڍيرُ، ڍِڳُ، انبارُ]

* تير انداز لاءِ نشان چٽڻ جي جاءِ

* مِٽيءَ جو ڍيرو

* هَدَفَ، نِشانو

– **خاڪِ ٿِيَڻُ**: [اصطلاح] مِٽي ٿيڻ، نابود ٿيڻ، برباد ٿيڻ، ناس ٿيڻ، سڙي ڀسم ٿيڻ

– **خاڪِ ٿِي وَڃَڻُ**: [اصطلاح] ڇَٽ ٿِي وَڃڻ، ڳري مِٽي ٿي وڃڻ، نابود ٿي وڃڻ، ناس ٿي وڃڻ، برباد ٿي وڃڻ

– **خاڪِ پا**: [ا -مث] پيرن جي مِٽي، پرن جي خاڪِ (عاجزيءَ منجهان)

* نهايت حقير شيءِ

* [صفت] عاجز، مسڪين

– **خاڪِ جو پُتِلو**: [ا-مذ] مِٽيءَ مان ٺهيل بوتو
* [صفت] انسان، ماڻھو، آدمي

– **خاڪِ چاڻڻُ**: [اصطلاح] رُلڻ، دَربدَر ٿيڻ، خوب ڳولڻ، تلاش ڪرڻ
* برباد ٿيڻ، تباهه ٿيڻ

– **خاڪدانُ ج خاڪِدانَ**: [ا - مذ] مِٽي يا گند وغيره اُڇلڻ جو ٺانءُ
* [ڪِنايہ] دنيا

– **خاڪدانُ ڪُھُن**: [ا-مذ] ڪُھنو يا پراڻو مِٽيءَ جو ٺانءُ
* [ڪِنايہ] دنيا، هِيءَ جهانُ

– **خاڪِ روبُ ج خاڪِ روبَ**: [صفت] مِٽي ٻهاريندڙ، ٻهاريدارُ، ٻُهارو ڏيندڙ، ڀنگي، ٻاليشاهي
* [ڪنايہ] حلال خور
* سادِگي پسند، سادي مزاج وارو

– **خاڪِ زاده**: [صفت] مِٽيءَ مان جاول، مِٽيءَ جو پتلو
* انسان، ماڻھو آدمي

– **خاڪِسارُ ج خاڪِسارَ**: [صفت] خاڪ جهڙو، مِٽيءَ جهڙو، مِٽيءَ جو، مِٽيءَ وانگر
* غَريب، مسڪين، عاجز نماڻو
* حقير، عرضدار، ليلائيندڙ، نوڪر

– **خاڪِسارِي**: [ا - مث] عاجزي، نِوڙت، نياز، نِماڻائي، نهٺائي، نيازمندي
* لاچاري، مجبوري، مسڪيني حال
* هيٺاهين اختيار ڪرڻ

– **خاڪِستر**: [ا-مث] رَکَ، ڇارَ، ڦُلھيار

– **خاڪِ سِياهُ ڪَرڻُ**: [اصطلاح] ساڙي رک ڪري ڇڏڻ، ناس ڪري ڇڏڻ

– **خاڪَ شِفا**: [ا - مث] شفا ۽ تندرستي ڏيندڙ مِٽي، مڪ معظم ۽ مدينہ منوره ۽ ڪربلا معلیٰ جي خاڪ

– **خاڪِ شو**: [صفت] سونارن جي ٻٺيءَ جي مِٽي ڌوئيندڙ، ڌوڙ ڌُٺو

– **خاڪِ شورِي**: [ا -مث] مِٽيءَ جو ڪم، محنت، جسماني پورهيو، مزوري، روزگار، هٿن جي ڪمائي

– **خاڪِ شورِي ڪَرڻُ**: [اصطلاح] هاريو ڪرڻ، پوک پوکڻ
* پورهيو ڪرڻ، مزوري ڪرڻ

– **خاڪِ صِفَت**: [صفت] مِٽيءَ جهڙو، مِٽيءَ وانگر

– **خاڪِ ڪَرڻُ**: [اصطلاح] ساڙي ڀسم ڪرڻ، مِٽي ڪرڻ، رَکَ ڪرڻ
* اُجاڙڻ، تباهه ڪرڻ، برباد ڪرڻ

– **خاڪِ ڪَشُ ج خاڪِ ڪَشَ**: [صفت] ٻنين ۾ مِٽيءَ کي گڏ ڪري، ٻنن ناهڻ جو اوزار، ڪوڏر
* ڏانداري

– **خاڪِ ۾ خاڪِ ٿِيڻُ**: [اصطلاح] تمام هيٺاهين وٺڻ، ڳولن جو غلام ٿيڻ، وجود وڃائڻ، من مارڻ، فنا ٿيڻ
* سخت محنت ڪرڻ، جفاڪشي ڪرڻ

– **خاڪِ ۾ مِلائِڻُ**: [اصطلاح] مِٽيءَ ۾ مِلائڻ
* برباد ڪرڻ، تَباهه ڪرڻ، چٽ ڪرڻ، ناس ڪرڻ
* بِگاڙڻ، خراب ڪرڻ
* پائمال ڪرڻ، ذليل ۽ رسوا ڪرڻ

– **خاڪِ ۾ مِلڻُ**: [اصطلاح] تباهه ٿيڻ، برباد ٿيڻ، چٽ ٿيڻ، ناس ٿيڻ، نالو نشان مٽجي وڃڻ، مري وڃڻ

– **خاڪِ ۾ مِلِي وَڃڻُ**: [اصطلاح] مِٽيءَ ۾ دفن ٿيڻ، مري وڃڻ، ختم ٿيڻ
* رَد ٿي وڃڻ (رٿون وغيره)
* ناڪام ٿيڻ

– **خاڪِ نَشِينُ ج خاڪِ نَشِينَ**: [صفت] مِٽيءَ تي ويھندڙ، ساده مزاج، سادين عادتن وارو، مسڪين

– **خاڪِ وَسائِڻُ**: [اصطلاح] خاڪ اُڏائڻ، ڌوڙ وِجهڻ
* ڌوڙيو ڪرڻ
* ماتم ڪرڻ، واويلا ڪرڻ، پٽڻ

– **خاڪِ وَسڻُ**: [اصطلاح] مِٽي پوڻ
* واري وسڻ
* ويراني ٿيڻ، بي رونق ٿيڻ

– **خاڪِي ج خاڪِي**: [صفت] خاڪ جو، خاڪ جي پيدائش، مِٽيءَ هاڻو، مِٽيءَ وارو
* اِنسان جي چئن طبيعتن [(i) آتشي، (ii) خاڪِي، (iii) آبي ۽ (iv) بادِي] مان هڪ جو نالو
* مِٽيءَ جي رنگ جهڙو
* هڪ رنگ جو قسم
* ڪپڙي جو هڪ قسم
* هندو فقيرن جو هڪ قِسم (بُتَ تي ڀڀوت يا مِٽي مليندڙ)، ڀڀوتيو
* [مجازاً] آدمِي، اِنسان، ماڻهو
* مسلمان فقيرن جو هڪ ٽولو
* [صفت] خادِم، نوڪر، ٻانهو

ايهو بار برهه جا چايا، خاص ويچاري خاڪِي' (سچل)

– **خاڪِي وَرِدي**: [صفت] فوج جو سپاهي

• **خاڪاهو ج خاڪاها**: [ا - مذ] سارين کان سواءِ خريف جي ٻئي فصل کي پوکڻ کان پوءِ ڀڀريون پيرو پاڻي ڏيڻ
* [س/ات]

• **خاڪَسِي**: [ا - مث] خوب ڪلان، هڪ پسارڪو وَکَر (جنهن کي 'خاڪشير' به چئبو آهي، بخار لاءِ دوا طور ڪم ايچي)

• **خاڪِ شِيرُ**: [ا - مث] خاڪَسِي (گاڙهاڻ ۽ هيٺاڻ تي مائل سنهو ٻج)، خوب ڪلان

• **خاڪو ج خاڪا**: [ا - مذ] اهو نقشو جيڪو صرف حدن جون ليڪون ڪڍي ٺاهيو وڃي
* ڍانچو مِٽيءَ تي يا مِٽيءَ سان ٺاهيل نقشو، نقشو، چِٽ، اتارو، بوتو
* فوٽو
* شڪل
* تصوير جو ٻاهريون ليڪو
* ڪچو نقشو
* مسودو
* ڪور، ويٽ، ڪچ، ود
* مسخريءَ جي تصوير (ترڪيبازيءَ طور)
* سفيد پنو (جنهن تي فقط ڪجا نشان ڪري بند ڪيو وڃي، ان لاءِ ته وندر جي وقت يا موقعي تي ڪجهه لکيو وڃي)
* ڪنهن قيمتي پٿر جهڙوڪ: موتين، مرجان وغيره جو پيئل ڪٽو يا پائوڊر

– **خاڪو ڪڍَڻُ**: [اصطلاح] ڪچو نقشو ڪڍڻ
* مَسوَدو تيار ڪرڻ
* اهم نقطا تيار ڪرڻ
* عنوانن جي فهرست ٺاهڻ
* لِيڪن سان ڪنهن تصوير جا نشان ڪڍڻ، لِيڪڻ، اُڪارڻ

• **خالُ ج خالَ**: [ا - مذ] خالي پيل جڳهه، وِٿي، وِڇوٽي
* چِيرُ، ڦوڙُ، سِير
* ٽَنگ، ڏَرُ
* ہرگهل، ٻهل، گهٽ
* نڪ
* منهن يا جسم تي ڪنهن به هنڌ قدرتي طور نڪتل ڪارو ٽِڪو، تِرُ
* تاس راند جي پتن ۾ هر هڪ جي پنيان چوڻ جو لفظ (هڪ خال، ٻه خال، ٽي خال، چارخال، پنج خال، ڇهه خال، ست خال، اٺ خال، نوخال، ڏهه خال)

– **خالِ سِياهہ**: [صفت] ڪارو تِرُ
* [ف: سِياهہ = ڪارو]

• **خالِدُ**: [صفت] هميشہ رهندڙ
* [ع: خلد = هو هميشہ لاءِ رهيو]

• **خالدي**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **خالِص**: [صفت] ملاوٽ کان سواءِ، بنا ملاوٽ، بنا کوٽ، سچو، شڌ، نِبار، چوکو ٺَٺ، صاف، نِج، اَصل، کَرو، صحيح
* [ع: خلص = هو نِجو يا صاف ٿيو]
* سچي ۽ پڪي اعتقاد وارو

• **خالِصو ج خالِصا**: [صفت] گُرو نانڪ جا پوئلڳ، گروپنٿي، سِک، سِنگهہ
* ٻنيءَ جي ڍل جو هڪ قِسم
* ڍَلَ ڀَريندڙ زمين
* سرڪاري زمين جنهن ۾ ٻئي ڪنهن جو حق نہ هجي
* بادشاهي ملڪيت
* سرڪاري خزانو

– **خالِصي ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] ضبط ڪرڻ، ڪَسڻُ
* ظلم ڪرڻ، ڏاڍُ ڪرڻ
* ايڪانت ۾ رهڻ، گوشہ نشيني ۾ رهڻ

• **خالِقُ**: [ا - ذات] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو، پروردگار، خداتعاليٰ
* [صفت] پيدا ڪندڙ، ڪرتار، سرجڻهار، خَلقڻهار، خَلقيندڙ، اُپائڻهار
* [ع: خلق = هن پيدا ڪيو]

• **خالُو ج خالُو**: [ا - مذ] ماسيءَ جو مڙس، ماسڙُ
* [ا - مث] خالا

• **خالِي ج خالِي**: [صفت] اڻ پريل، ڪوڪلو، سکڻو، پالهو، پوررو
* ڪم ۾ نہ ايندڙ، بي ڪار، نِڪمو، واندو
* اڪيلو، تنها
* [ظرف] صرف، فقط، ڇڙو

– **خالِي پيلِي**: [ظرف] بناسبب، هروڀرو، بي سبب، خواهہ مخواهہ، اجايو، ناحق، بي فائدي، ري گناهہ، بنا ڏوهہ جي، هاسڪار

– **خالِي ڪرڻُ**: [اصطلاح] سکڻو ڪرڻ، ٺلهو ڪرڻ، پالهو ڪرڻ، واندو ڪرڻ
* ڇڏي وڃڻ
* برطرف ڪرڻ
* ڇوٽڪارو ڪرڻ

– **خالِي وڃڻُ**: [اصطلاح] ٺلهو وڃڻ، سکڻو وڃڻ، بيڪار وڃڻ

– **خالِي هٿين**: [ظرف] بنا ثمر جي، ٺلهين هٿين
* [صفت] سکڻو مفلس، غريب، نادار، پالهو

• **خامُ ج خامَ**: [صفت] ڪچو، اڻ پڪل، اڻ رسيل، ناپختو
* رَدي، خراب، ناقص، عيبدار، وِڏ وارو
* ناتجربيڪار، اَناڙي، نادان، ڄٽ، جاهل، نالائق، اڻ لائق، ڪلينگو
* [ف]
* ڪاٺَ جي مٿان لڳل چمڙو
* [س/ات]
* ڪچو يا اڻ رڱيل (ڪپڙو)

– **خام خو**: [ا - مث] بي وقوفي، ناداني

– **خامُ خِيالُ ج خامُ خِيالَ**: [ا - مذ] اَجايو خيال، غلط خيال، وَهَم

– **خامُ خِيالِي**: [ا - مث] ڪوڙو خيال، غلط شڪُ، وَهم، گمان

– **خامُ طَبَع**: [صفت] ڪم ذهن، ابوجهہ، موڳو، بيوقوف، منجهيل
* ناتجربہ ڪار

– **خامُ عَقلِي**: [ا - مث] بي عقلي، بي وقوفي، چريائي
* ڀُلَ، چُڪَ، غَلطِي

– **خامُ ڪارِي ج خامُ ڪارِي**: [صفت] بي هنر، اَناڙي، اَڻ آزمودگار، اَڻ واقف، ناتجربيڪار

– **خامِي ج خامِيُون**: [ا - مث] ڪَچائي، اَڻ پَڪائي، اَڻ پورائِي، ڪَمِي، ڪوتِ، گهٽتائي، نقص، وڏ، اوڻائي
* غَلطِي، ڀُلَ، چُڪَ، سَهوَ

• **خاموشُ**: [صفت] ماٺ، چُپ، ساڪت، صبر، چپ چاپ، سانتِ
* [ف]
* گهوڙي جي مٿئين چپ جي بيماريءَ جو قسم
* سارين جي ٻيجي لاءِ تيار ڪيل زمين

– **خاموشُ ڪَرائِڻُ**: [اصطلاح] ماٺِ ڪَرائڻ، صبر ڪَرائڻ، بَسِ ڪَرائڻ، چپ ڪَرائڻ

– **خاموشِي**: [ا - مث] ماٺِ، چُپ، ڇَپڙِي، چپ چاپ، گنگ ٻوڙ، سانتِ، سڪوت
* صبر

• **خانُ ج خانَ**: [ا - مذ] سردار، رَئيس، مسلمان اميرن جو هڪ لقبُ (اڳي فقط تاتارن جي بادشاهن جو لقب هو پر هاڻي هرهڪ رئيس امير يا سردار جو لقب آهي، جيئن پٺاڻ قوم جو لقب ۽ سنڌ ۾ بلوچ قوم جو لقب)
* بزرگ
* اصيل، پلو، اتم
* امير
* [مث: خانم]

— **خانبَهادُرَ**: [ا - مذ] تعليمي يا سماجي خدمتن جي عيوض ماضيءَ ۾ انگريز سرڪار پاران اهم شخصيتن کي ملندڙ لقب (جيئن: 'خانبهادر حسن علي آفندي'، 'خانبهادر الهندو خان'، 'خانبهادر محمد ايوب کهڙو' يا 'خانبهادر محمد صديق ميمڻ' وغيره)

— **خانُ خانان**: [ا - خاص] سردارن جو سردارُ، اميرن جو امير رئيسن جو رئيس (بيرم خان ۽ سندس پٽ عبدالرحيم کي مغل بادشاهن کان مليل لقب)

— **خاندانُ ج خاندانَ**: [صفت] اعلىٰ گهراڻو اعلىٰ ڪٽنب، گهراڻو پِرِي، پيڙهي، ڪٽنب، قبيلو

٭ اشراف، اصل

— **خانداني ج خاندانِيُون**: [ا - مث] وڏ ماڻهپي، اميري، شرافت، عمده نسلي

٭ [صفت] قديم شريف گهراڻي جو حسب نسب وارو، بنيادي

— **خانداني ڏيکارڻُ**: [اصطلاح] وڏ ماڻهپي ڏيکارڻ، سيٽ ڪرڻ، وڏائي ڪرڻ

٭ اجايا خرچ ڪرڻ

— **خانُ سالارُ**: [صفت] لشڪر جو کاڌو تياسيندڙ شاهي آفيسر

— **خانُ سامان**: [ا - مذ] بادشاهه جي محل جو منتظم

٭ انگريزن جو بورچي، بورچي خاني جو عام مختار، بٽرئيل

٭ ڀنڊاري، ناظر، مودي

٭ اردلي

٭ نوڪر، خدمتگار

٭ [ب]

— **خانُ صاحِبُ ج خانُ صاحِبَ**: [صفت] عزت جو هڪ لقب

٭ ڪلاسيڪل ڳائڻ ۾ اعلىٰ مهارت رکڻ واري ڳني ڳوئي لاءِ عزت جو هڪ لقب

— **خانَمَ**: [ا - مث] اعلىٰ گهراڻي جي عورتن جو لقب، بيگم، اميرزادي

— **خانِوادُو ج خانِوادَا**: [صفت] وڏيرو، رئيس، امير

— **خانِوِتي ج خانِوِتِيُون**: [ا - مث] خانوادي، وڏيري، گودي، گهرڌياڻي

— **خاني ج خانِيُون**: [ا - مث] رئيسي، اميري، وڏيرپ

٭ شانُ، مانُ، آبُ، اِقبال، مرتبو، وڏائي

٭ بزرگي، برتري

٭ دَٻدٻو، حَشمَتَ، رعب

٭ شان شوڪت

'خان جي خاني، ماني ۽ مان معلوم ٿي' (چوڻي)

• **خانزَئي**: [ا - خاص] بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو

• **خانِقاهَ ج خانِقاهُون**: [ا - مث] درويشن ۽ بزرگن جي رهڻ جي جاءِ

٭ ڪنهن بزرگ جي مزار تي ٺهيل چوڪندي، خانگاهه

٭ [ف: خانگاهه < خانه = گهر + گاهه = جاءِ]

• **خانِگاهَ ج خانِگاهُون**: [ا - مث] درويشن ۽ بزرگن جي رهڻ جي جاءِ

٭ ڪنهن بزرگ جي مزار تي ٺهيل چوڪندي، خانقاهه

٭ [ف: خانه = گهر + گاهه = جاءِ]

• **خانِگِي ج خانِگِي**: [صفت] گهر جو، گهريلو

٭ نج، ذاتي، شخصي، پنهنجو

٭ نويڪلو خلاصو خاص

٭ پوشيدو، ڳجهو، مخفي

٭ غيرسرڪاري

— **خانِگِي جهڳڙو**: [ا - مذ] گهرو جهيڙو، ذاتي جهيڙو

• **خانمانُ**: [ا - مذ] گهرَ جو سامان، اسباب، اَثالو، مال، ملڪيتَ، گهرتڙ

٭ [ف: خانه = گهر + مان = سامان]

— **خانمان خَرابُ**: [صفت] سڀ ڪجهه تباهه، برباد، جهڳوئي جهڻ، خانو خراب

• **خانُو ج خانا:** [ا - مذ] گهر، مڪان، جاءِ، جهڳو
* ڪمرو، ڪوٺي
* [ف: خانہ - گهر]
* چونڪور حصو، ٽُڪرو، ڀاڱو
* وِيري
* ڪنهن ڪٻٽ يا ميز جو دروازو
* تلوار رکڻ جي مِيان، ڪٻ
* جَدوَلَ جو هڪ حصو، ڪاغذ تي لڪيرن سان ٺهيل ٽيبل جو هڪ ڀاڱو
* 'ذخيري' جي مفهوم ۾ مرتب لفظن سان گڏ ڪتب ايندڙ پڇاڙي
(جيئن: ڪتب خانو، دواخانو وغيره)

– **خانُو آبادُ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] گهر وَسڻ، گهر آباد ٿيڻ، شادِي ٿيڻ

– **خانُو آبادُ هُئڻُ:** [اصطلاح] اولاد ڄڻڻ، اولاد جو لائق هجڻ، پٽ جو اولاد ٿيڻ

– **خانُو خالِي ڪري وِڃڻُ:** [اصطلاح] اُت جو تمام تڪڙو هلڻ
* خاندان جي ڪنهن اهم فرد جو وفات ڪري وڃڻ

– **خانُو خَرابُ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] گهر برباد ٿيڻ، چٽ ٿيڻ، جهڳو جهڻ ٿيڻ
* ڪڌو ڪم ٿيڻ

– **خانُو خَرابُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن جو گهر تباهه ڪرڻ، نابود ڪرڻ، ناس ڪرڻ، چٽ ڪرڻ
* نقصان ڪرڻ
* خراب لڇڻن تي هيرائڻ، ڪاڙڻ

– **خانِي ڪان ٻاهِر هُئڻُ:** [اصطلاح] چريو هئڻ، بي عقل هئڻ
* ڏٺيون ٻاٽيون ويل هئڻ

– **خانِي مان نِڪرِي وَڃڻُ:** [اصطلاح] بدافعال ٿيڻ، خراب ٿيڻ، بگڙڻ، بي راهه ٿيڻ

• **خانوادہ:** [ا - مذ] هڪ گهر جا ماڻهو، هڪ خاندان جا ڀاتي، هڪڙي بزرگ جو اولاد، خاندان، گهر، قبيلو، ڪٽنب، پيڙهي
* مشائخ يا درويش سان تعلق رکندڙ خاندان
* اشراف، اَصِيل
* وڏيرو، سردار
* فقيريءَ جو سِلسِلو

• **خانہ:** [ا - مذ] گهر، جاءِ، مڪان، حويلي
* ڪبوترن يا ڪڪڙن جي رهڻ جي ڪُڏي، آکيرو، واهيرو
* پيتي، ميز يا تجوڙيءَ جو اندريون گهر، خانو
* شطرنج يا چوپڙ راند ۾ ساريءَ رکڻ جو گهر
* ڪنهن شيءِ رکڻ جي جاءِ، 'دواخانہ وغيرہ'
* [ف]

– **خانہ آبادُ:** [صِفت] ڀريل گهر، خوش، سکيو، ستابو، شاهوڪار، وڌندڙ ويجهندڙ گهرُ

– **خانہ آبادِي:** [ا - مث] خوشحالي، خوشي، سکيائي، آسودگي
* شادي

– **خانہ بَدوشُ:** [صفت] بي گهر اهو ماڻهو جيڪو هڪڙي هنڌ گهر ڪري نہ رهي، رول، رولُو، آواره، ڀٽڪندڙ، پريشان، دربدر، بي گهر، رمتو، سدائين مسافري ڪندڙ، لڏو ڪڍي هلندڙ
(جيئن قديم تاتاري، واگهڙي ۽ جبلي وغيره)
* سانگِي، پَرديسِي
* [ف: خانہ = گهر + ب = سان + دوش = ڪلها]

– **خانہ بَدوشِي:** [ا - مث] هيڏانهن هوڏانهن رلڻ جي حالت، مسافِري، ڀٽڪ، رولاڪو

– **خانہ بَربادِي:** [ا - مث] گهر يا خاندان جي تباهِي

– **خانہ تَلاشِي:** [ا - مث] ڪنهن چوري ٿيل شيءِ جي ڳولا لاءِ ڪنهن گهر جو سمورو سامان اُٿل پٿل ڪري ڇڏڻ جي حالت، ڪنهن جي گهر جي تلاشي، ڳولا ڦولا

– **خانہ پُرِدازِي:** [ا - مث] گهرو خرچ ۾ ڪفايت، ڪم خرچي، ڪفايت، قناعت

– **خانہ پُرِي:** [ا - مث] خالي گهر کي ڀرڻ جو ڪم
* نقش ڀرڻ جو ڪم
* لاپرواهِي، غير ذميواريءَ وارو ڪم، مياڙ لاهڻ لاءِ ڪيل اڌورو ڪم
* سرڪاري مقرر ٿيل نقش کي ڀرڻ جو ڪم

– **خانہ جَنگِي:** [ا - مث] گهرو لڙائي، گهرو جهڳڙو، گهرو فساد، پاڻ ۾ ويڙهه، ٿوري گهڻي ڳالهه تان ويڙهه، دنگو، فساد
* ساڳئي ملڪ وارن جو پاڻ ۾ دنگو فساد ڪرڻ

– **خانہ خُدا:** [ا - مذ] خدا جو گهر. **كعبة الله**. بيتُ الله. عبادت گاہ. مسجد

– **خانہ خَرابُ:** [صفت] تباهہ. برباد. ويران
* خراب. ڏانوااڊول
* بدعادت. بدڪار
* آواره. رولُ

– **خانہ خَرابِي:** [ا - مث] گهر جو ڦيٽارُو. گهرو نقصان
* بربادي. تباهي. ستيا ناس

– **خانہ دارُ:** [صفت] گهروارو. گهربار وارو. ڪٽنب وارو

– **خانہ دارِي:** [ا - مث] گهر ٻار جو ڪاروبار. گهر جا معاملات. گهرجو ڪم ڪار. گهرجو انتظام

– **خانہ زادُ:** [صفت] گهر جو پيدا ٿيل غلام. گهر جو نپايل ٻانهو گهرجي ٻانهيءَ جو ٻار. غلام زادو

– **خانہ سازُ:** [صفت - مذ] گهر ٺاهيندڙ. رازو

– **خانہ سوزُ:** [صفت] خاندان کي بدنام ڪندڙ. گهر جلائيندڙ

– **خانہ شُمارِي:** [ا - مث] گهرن جو شمار يا ڳڻپ. ماڻهن جي ڳڻپ. آدمشماري

– **خانہ نَشِينُ ج خانہ نَشِينَ:** [صفت] گهر ۾ ويهڻ وارو
* گوشہ نشين
* بيڪار. واندو. نڪمو. نڪمٽو

• **خانِي:** [صفت] ڪريز ڪاڏل ٻاز. ٻہ ڪريزون ڪاڏل ٻاز (عمر ۾ ٻن سالن جو)

• **خاوَرُ:** [ا - مذ] هڪ طرف جو نالو. اوڀر. اُڀرندو. مشرق. پورب. الهندو (**بعضي الهندي طرف لاءِ بہ استعمال ٿئي**). اڀرندي طرف وارو
* سجُ. سورج. آفتاب
* [ف]

• **خاوَندُ ج خاوَندَ:** [ا - مذ] آقا. مالِڪ. ڌڻي. سائين
* گهروارو. مڙس. ڀتار. گهر ڌڻي. وارث. ڀتي
* [ف: خانہ وند. خانہ = گهر + وند = وارو]

– **خاوَندِي:** [ا - مث] بنده نوازي. مهرباني. عنايت

• **خائِفُ ج خائِفَ:** [صفت] ڊڄندڙ. ڊپ ڪندڙ. ڊيڄو. ڊڄڻو
* انديشو ڪندڙ
* [ع: خائِف = هو ڊنو]

• **خائِنُ ج خائِنَ:** [صفت] امانتَ ۾ خيانتَ ڪندڙ. بي اِيمان. بددِيانت. ٺڳ. دغاباز. بدنيت
* [ع: خانَ = هن خيانت ڪئي]

• **خايو ج خايا:** [ا - مذ] پيلو آنورو. خصيو
* پکيءَ جو آنو. بيضو
* [ف: خايہ = آنورو]

• **خَباثَتَ:** [ا - مث] پليتي. ناپاڪائي. گندگي
* اندر ڪارائي. لُچائي. شرارَتَ
* بدڪاري. بڇڙائي
* [ع: خَبثَ = هو خراب ٿيو]

• **خَبازِي:** [ا - مذ] دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻسارڪو وڻ. گول پنن وارو ٻوٽو يا ڦٽو (**خيري گل جو ٻج**)

• **خُبثُ:** [ا - مذ] خَباثَتَ. پليدي. ناپاڪائي
* [ع]

– **خُبثُ الحَدِيدِ:** [ا - مذ] لوهہ ڳارڻ وقت اُن مان نڪتل ڪن ڪچرو
* لوهہ جي ڪُشتي جو هڪ قسم
* [ع]

• **خَبَرَ ج خَبَرُون:** [ا - مث] آگاهي. واقفيت. اطلاع. ڄاڻ
* افواهہ. هل. هوائو
* احوال. سماچار. سَڌ سماءُ. سمڪ. پروڙ. ڪُڙڪَ. ڪل
* سنديشُ. سنيهو. پيغام. پيام. نياپو
* علم. گيانُ. ڄاڻ. پتو
* حديث
* نشان. سراغ
* سمجهہ. عقل. سَڌ ٻُڌ. معلومات. اوسانُ. هوش
* علم نحو موجب جملي جي ٻن ضروري جزن مان اهو ٻيو جزو جو پهرئين بابت ڪجهہ چوي يا بيان ڪري. (مثلاً: "مير محمد هوشيار ڇوڪرو آهي" انهيءَ جملي ۾ 'هوشيار ڇوڪرو آهي'، کي گرامر ۾ 'خبر' (Predicate) چئبو آهي)

— **خَبَرَ آڻَڻُ:** [اصطلاح] ڄاڻ ڪٿي اَچڻ، سراغ معلوم ڪرڻ، احوال آڻڻ، سڌ آڻڻ

* فوتيءَ جو اطلاع اچڻ

— **خَبَرَ اُڏائِڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙي ڳالهه مشهور ڪرڻ، افواهه اُڏارڻ

— **خَبَرَ پَوَڻُ:** [اصطلاح] معلوم ٿيڻ، سُڌِ پَوَڻ، سمجهه ۾ اَچڻ، ڄاڻ پَوَڻ، واقف ٿيڻ

— **خَبَرَ پُهچائِڻُ:** [اصطلاح] اطلاع ڪرڻ، احوال ڏيڻ، نياپو ڏيڻ، آگاهي ڪرڻ

— **خَبَرَ چارَ ج خَبَرُون چارُون:** [ا - مث] حال اَحوال، سُڌِ سماءُ، سماچار، واءُ سواءُ

* بيان

— **خَبَردارُ:** [صفت] باخبر، خبر چارَ رکندڙ، ڄاڻ رکندڙ، ڄاڻُو، آگاهه

* هوشيار، سچيت، سجاڳ، ڦُڙت، چالاڪ، سريتو، چوڪس

* [ح - نِدا] تنبيهَ جو لفظ، خبردار ٿيو! هوشيار ٿيو! هيڏي ڌيان ڌريو!

* [ف]

— **خَبَردارُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] واقِف ٿيَڻ، هوشيار ٿِيَڻ

— **خَبَردار خَبَردار پُڪارِڻُ:** [اصطلاح] ٻهرو ڏيڻ

* هوشيار ڪرڻ

— **خَبَردارُ رَهَڻُ:** [اصطلاح] چوڪس رهڻ، تيار رهڻ، هوشيار رهڻ، هر وقت خيال رکڻ، حذر ڪرڻ

— **خَبَردارُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڄتائِڻ، ٻُڌائِڻ، هوشيار ڪرڻ

— **خَبَردارِي:** [ا - مث] خبرگيري، نگهباني، هوشياري، سجاڳي، سچيتائي، پرداخت، سنڀال، احتياط

* چالاڪِي، سياڻپ

— **خَبَرَ ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] اطلاع ڏيڻ، آگاهه ڪرڻ، آگاهي ڏيڻ، ڄاڻ ڏيڻ، ڄتائِڻ، حال احوال ٻڌائڻ، احوال ٻڌائڻ

— **خَبَر رَسان:** [صفت] اطلاع پهچائيندڙ، خابرو، قاصد، نامبر

— **خَبَرَ رَکَڻُ:** [اصطلاح] سُڌِ رَکَڻ، واقفِيَتَ رَکَڻ، خيال رکڻ

— **خَبَر گِيرُ ج خَبَرگِيرَ:** [صفت] خبر وٺندڙ

* نگهبان، چوڪيدار

* چاري، جاسوس

— **خَبَرگِيرِي ج خَبَرگِيرِيُون:** [ا - مث] خبر وٺڻ جي حالت، سارَ سنڀال، معلومات

* خبرداري

* جاسوسي

— **خَبَرَ لَهَڻُ:** [اصطلاح] خبر وٺڻ، سارَ سنڀالَ لَهڻ

* چڱيءَ طرح سان تپاس ڪرڻ

* سيڪت ڏيڻ

— **خَبَرَ نہ هُجَڻُ:** [اصطلاح] واقفِيَتَ نہ هجڻ

* اطلاع نہ هجڻ

— **خَبَرَ وَٺَڻُ:** [اصطلاح] حال احوال وٺڻ، پڇا ڪرڻ، پڇڻ، دريافت ڪرڻ، معلومات وَٺڻ، سُڌِ سماءُ وٺڻ، واقفيت وٺڻ

* جاچَ ڪرڻ، سنڀال ڪرڻ

* ڏسڻ، نظر رَکڻ

* [مجاز] مارڻ، ڪٽڻ، سزا ڏيڻ

* بدلو وٺڻ

* مزو چکائڻ

* ٺيڪ ڪرڻ، درست ڪرڻ

— **خَبَرَ وَڃَڻُ:** [اصطلاح] اطلاع وڃڻ، نياپو وڃڻ، قاصد وڃڻ

— **خَبَرُون:** [ا - مث] اڪثر جمع ۾ استعمال ٿئي، اخبار، ٽيليويزن يا ريڊيئي وغيره مان ملندڙ ملڪي توڙي بين الاقوامي حال احوال

* [ڪنايہ] ناڪارِي نتيجا، برو انجام وغيره

'توکي هن ڪم جون ترت خبرون پونديون' (جملو)

— **خَبَرُون پِڇِيءَ تي پَوَڻُ:** [اصطلاح] دير سان نتيجو ظاهر ٿيڻ، دير ۾ سزا پوڻ

• **خَبِطُ ج خَبطَ:** [ا - مذ] عقل جو جنون سان گڏ هجڻ جي حالت، چريائي، ديوانگي، سوداءُ، مستي

* [ع]

– **خَبطُ سُوارُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] اَجايو ۽ بيهودو خيال ۽ وهم دل ۾ ويهڻ

– **خَبطِي ج خَبطِي:** [صفت] دِيوانو چريو مست، سودائي، بيوقوف، بدحواس

٭ وهمي ڳالهين ۾ مشغول، وهمي، پاڳل

• **خَبِيثُ ج خَبِيثَ:** [ا - مذ] پليت، پليد، ناپاڪ، نجس، گندو، بڇڙو خراب، ڪِنو شَرير بدڪار، لُچ، پاپي، شيطان

٭ [ع: خَبثَ = هو پليت ٿيو]

• **خَبِيرُ:** [ا - ذات] خدا تعالىٰ جو هڪ صفاتي نالو

٭ [صفت] ڄاڻُهارُ، ڏِسڻ پسڻ وارو چڱيءَ طرح خبر رکندڙ، سڀڪجهه ڄاڻندڙ، خوب واقف، داناءُ

٭ [ع: خبَر = هن ڄاتو]

• **خَتَمُ ج خَتَمَ:** [ا - مذ] اَنتُ، آخر پڇاڙي، پڄاڻي، انتها، دنگ، ڇيهه، پڇڙي

٭ قران شريف جا ٽيهه پارا پڙهي پورا ڪرڻ وارو مرحلو

٭ [صفت] پورو، مڪملُ، تمام

٭ پويون، آخرين

– **خَتم ٿِيَڻُ:** [اصلاح] پڇاڙي ٿيڻ، بند ٿيڻ، پورو ٿيڻ

– **خَتَمُ شَرِيف:** [ا - خاص] قرآن خواني، پوري قرآن پاڪ جي تلاوتَ

– **خَتَمُ ڪَڍَڻُ:** [اصطلاح] قرآن خواني ڪرڻ، گهر ۾ قرآن شريف جو ورد ڪرائڻ

– **خَتَمُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] پورو ڪرڻ، پڄاڻي ڪرڻ، ڇيهه ڪرڻ، آخر ڪرڻ، انت ڪرڻ

٭ ماري ڇڏڻ

٭ قرآن شريف جا ٽِيهَ ئي پارا پڙهي پورا ڪرڻ

• **خَتِمُو ج خَتِما:** [ا - مذ] مَري ويلن جي روحن کي بخشش واسطي پڙهايل قرآن شريف، پوري قرآن شريف جي تلاوتَ

٭ مرحوم جي حق ۾ دعا، فاتحه خواني

٭ ماني، خيراتَ (جيڪا مرحوم جي ثواب خاطر تقسيم ڪئي وڃي)

٭ [ع: ختم = هن پورو ڪيو]

– **خَتِمُو ڏِيڻُ:** [اصطلاح] مماتيءَ وارن جي حق ۾ ثواب خاطر دعا گهرڻ، قرآن شريف پڙهي بخشڻ (مرحومَ کي)

• **خُتَنُ:** [ا - خاص] تاتارَ جي هڪ علائقي جو نالو (هتي جي مشڪ مشهور آهي)

• **خَتَنگُ ج خَتَنگَ:** [ا - مذ] 'خدنگ' جي بگڙيل صورت، گَزَ، تِيرُ، ٻاڻُ، سيلو تکو تکِي

٭ [صفت] تکو تيز

٭ هوشيار چالاڪ

٭ پهلوان، جوڌو بهادر، سورهيه، سورمو

٭ چِيت جو هڪ قسم (اهي رنگ جي هڪ پکري جا روشنائيءَ تي کَنهَ کولي چوگرد ڦرندي نچندي آهي)

٭ [ف]

• **خَتنو ج خَتنا:** [ا - مذ] مسلمانن جي هڪ رسم، جنهن ۾ عضوو تناسل جو کولو (زياده چمڙي) وڍيو وڃي، طُهر، طهور، مسلماني، سنت ابراهيمي

٭ [ع: ختن > ختن = وڍڻ (ڪنهن شيءِ کي)]

– **خَتنو ڪَرائِڻُ:** [اصطلاح] طهر ڪرائڻ، سنت ويهارڻ، سنت ابراهيمي ادا ڪرڻ، مسلماني ڪرڻ

• **خَجالَتَ ج خَجالَتُون:** [ا - مث] شرمسارِي، شرمندگي، نِدامت، ڦِڪائي، پشيماني، پڇتاءُ

٭ حياءُ، لڄ، شرم

• **خَجَستہ:** [صفت] سعيد، سڳورو مبارڪ، سڀاڳو خوش قسمت

٭ [ف]

٭ هڪ گل جو قسم (جنهن جو رنگ زردو ۽ بچ ڪارو ٿئي)

• **خَجِل:** [صفت] ڦڪو شرمندو، پشيمان

٭ [ع: خجل = هو شرمندو ٿيو]

• **خِچِل:** [ا - مث] شرارَتَ، بدمعاشِي، زيب نہ ڏيندڙ ڳالهيون

٭ [ف]

– **خِچِل خانُو:** [ا - مذ] شرارتن ڪرڻ جي جاءِ، جتي غلط ڳالهيون عام جام ڪيون وڃن

٭ [مجازاً] دنيا

الله بس، باقي هَوَس، هيو خِچِل خانو ها ڪُبو' (غمدل فقير)

• **خَچَرُ ج خَچَرُ:** [ا - مذ] جانور جو هڪ قسم (جيڪو نر گڏه ۽ مادي گهوڙيءَ يا مادي گڏه ۽ نر گهوڙي جي ميلاپ مان پيدا ٿئي). اُستر، ڪاڏڙ

٭ [سن: کيچر ف: آستر]

٭ [مت: خچر ج خچريون]

٭ [ا - خاص] دادو ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو

– **خَچَرائو ج خَچَرائا:** [صفت] خچر جو، خچر جهڙو، خچر وارو

– **خَچَرپائِي:** [ا - مث] گڏه پائي، بيوقوفي، جهالت، بدتميزي، اڏنگائي

– **خَچَرخانو ج خَچَرخانا:** [ا - مذ] اُها جاءِ، جتي هميشه مانداڻ متل هجي، هل بکيڙي وارو هنڌ

– **خَچَر کَلو ج خَچَر کَلا:** [صفت] گوڙ، بکيڙو، هل، فساد، ڌمچر، ڌمچڪر، خچرخلو

– **خَچَرِي ج خَچَرِيون:** [ا - مث] مادي خَچَر

٭ [ف: استرماديہ]

• **خُدا:** [ا - ذات] الله پاڪ جو هڪ صفاتي نالو، ربّ، پروردگار، معبود، الله، خداوند

٭ [صفت] پاڻهي ايندڙ، خود ايندڙ ۽ موجود رهندڙ، واجب الوجود

٭ مالڪ، صاحب، آقا

٭ [ف: خود = پاڻ + آ > آمدن = اچڻ]

– **خُدا بَخشِيِ!:** [محاورو] خدا شل معاف ڪري! مغفرت جي هڪ دعا

– **خُداترس ج خُدا ترس:** [صفت] الله تعالىٰ ڪان ڊڄندڙ، خدا جي خوف ڪان بندن تي ڪهل ڪندڙ

٭ رَحمدل، قياس وارو، ٻاجهارو

٭ بزرگ، مؤمن

– **خُداترسِي:** [ا - مث] خدا جو خوف، الله جو ڊپ

٭ ڪهل، ٻاجهہ

٭ نيڪي، بزرگي، تقوىٰ، پرهيزگاري

– **خُدا تعالىٰ:** [ا - مذ] الله سائين سڀني ڪان بلند آهي، قادر مطلق آهي

– **خُدا تعالىٰ تي ڀاڙڻُ:** [اصطلاح] توڪل تي رهڻ، خدا تي ڀروسو ڪرڻ

– **خُدا تي ڇڏڻُ:** [اصطلاح] خدا تي ڀروسو ڪرڻ، توڪل ڪرڻ، خدا تعالىٰ جي مرضيءَ تي ڇڏي ڏيڻ، خدا تعالىٰ جي حوالي ڪرڻ

– **خُدا پَرَستُ ج خُداپَرَست:** [صفت] خدا جي بندگي ڪندڙ، عبادت ڪندڙ، عابد، موحّدُ، زاهد، پوڄاري

٭ ديانتدار، نيڪ نيت، بزرگ، حق پرست

٭ خداتعالىٰ کي يگانو ۽ لاشريڪ سمجهڻ وارو

– **خُداپَرَستِي:** [ا - مث] رڳو خدا جي عبادت، مالڪ جي پوڄا، ڌڻيءَ جي بندگي

٭ رحمدلي

٭ ديانتداري، نيڪ نيتي، بزرگي

– **خُدا جو شانُ!:** [محاورو] خدا جي قدرت! خدا جي حڪمت! (حيرت جي وقت استعمال ٿيندڙ جملو)

– **خُدا جو قَهَرُ نازِل ٿيڻُ:** [اصطلاح] آسماني آفتَ جو اچڻ، مصيبت ظاهر ٿيڻ

– **خُدا جو ڪارخانو:** [ا - مذ] دنيا جو انتظام، ساري ڪائنات جي هَلڻ چَلڻ، جڳ جو وَهنوار

– **خُدا جو گهر:** [ا - مذ] مسجد، عبادتگاهہ

٭ ڪعبة الله، بيت الله

– **خُدا جو نالو وَٺڻُ:** [اصطلاح] خدا کي ياد ڪرڻ، ذڪر ڪرڻ، نماز ادا ڪرڻ

٭ انصاف ڪرڻ، سچ ڳالهائڻ

٭ ڪنهن چڱي ڪم جي شروعات ڪرڻ

– **خُدا جي پَناهہ:** [ا - مث] خدا شل پناهہ ڏئي! مالڪ سائينءَ جو سهارو! الله شل بچائي! معاذ الله! خدا تعالىٰ شل رکي وٺي!

– **خُدا جِي قُدرَتَ:** [ا - مث] خدا جي سگهه يا طاقت. خدا تعاليٰ جي وڏائي. خدا تعاليٰ جي بزرگي (حيرت وقت استعمال ٿيندڙ محاورو)

– **خُدا جِي لَٺِ کي آواز نہ هُئَڻُ:** [اصطلاح] ڌڻي تعاليٰ جو غضب اوچتو اچي ڪڙڪڻ. ڳجهيون يا نامعلوم مصيبتون نازل ٿيڻ

– **خُدا جِي مارَ:** [ا - مث] خدا جو غَضَب. خدا جو ڏَمَرُ

– **خُدا جِي مارَ پَوَڻُ:** [اصطلاح] خدا جو غضب نازل ٿيڻ. اوچتي مصيبت اچڻ

– **خُدا جي واسِطي:** [محاورو] الله پاڪ جي راهَ ۾، خدا جي خاطر

– **خُدا جي واسِطي ڪُوئُو بہ نہ مارِڻُ:** [اصطلاح] هميشہ رڳو خود مطلبي جو ڪم ڪرڻ

– **خُدا ڄاڻي:** [هڪ ڪلمو] ڪجهه بہ نہ آهي. خدا کي خبر، مون کي ڪو پتو ڪونهي. مون کي ڪا خبر ڪانهي

– **خُدا چاهي:** [هڪ ڪلمو] اِنشاءَ اللهُ تعاليٰ. خدا جي مرضي ٿي تہ! جيڪڏهن خدا تعاليٰ گهريو تہ!

– **خُدا حافِظُ:** [دعائيہ ڪلمو] موڪلائڻ وقت دعا جو هڪ ڪلمو. خدا جي حفاظت ۾ توکي ڇڏيم. ربّ توکي بچائي. الله توهار، الوداع. في امانِ اللهِ. آسرو الله جو

– **خُدا خُدا ڪَرڻُ:** [اصطلاح] خدا جو نالو وٺڻ. عبادت ڪرڻ. ذِڪرُ ڪرڻ. الله الله ڪرڻ. توبهہ ڪرڻ. خدا جو خوف ڪرڻ. حذر ڪرڻ

'ها ڪري جي خدا خدا نہ ڪري' (احمد خان مدهوش)

– **خُدا خُدا ڪري:** [ظرف] مشڪل سان. وڏي تڪليف سان. تمام ڏکيائيءَ سان. مس مس. حيلن سان. وڏي انتظار کان پوءِ

– **خُداداد:** [صفت] خدا جو ڏنل. اِلاهي نعمت. خدا جي ذات

– **خُدارا:** [ظرف] خدا جي نالي. خدا جي واسطي. خدا ڪارڻ

– **خُدا رَسِيدِه:** [صفت] الله کي پهتل يا ويجهو. الله وارو. پرهيزگار. وَلِي. پهتل. نيڪ. درويش. بزرگ

– **خُدا رکي:** خدا تعاليٰ شل پناهہ ڏئي! ڌڻي تعاليٰ بچائي

'خدا رکي تہ ڪير چکي' (چوڻي)

– **خُدا سان ڪَمُ پَوَڻُ:** [اصطلاح] خدا تعاليٰ وٽ حِساب ڪتاب ٿيڻ. خدا تعاليٰ جي قبضہ قدرت ۾ اچڻ يعني مرڻ کان پوءِ ضرورا ن جي اڳيان حاضر ٿيڻ

* [ڪناية] پاسو ڪرڻ
* زيادتي نہ ڪرڻ
* سچ چوڻ

– **خُدا سان لَنئُون لَڳَڻُ:** [اصطلاح] خدا سان ڌيان لڳڻ. خدا ڏانهن متوجہ ٿيڻ. هر وقت خداتعاليٰ کي ياد ڪرڻ

– **خُدا سان مِلَڻُ:** [اصطلاح] فوت ٿيڻ. مري وڃڻ

– **خُدا سَمجهي:** [اصطلاح] خدا انهيءَ جو بدلو وٺي (مون کي بدلي وٺڻ جي طاقت ڪانهي)

– **خُداشُناسُ:** [صفت] خدا کي ڄاڻڻ وارو. الله وارو. معرفت وارو. الله لوڪ. بزرگ. درويش. نيڪ. پارسا. عارِفُ بِاللهِ

– **خُدا ڪري:** شل ائين ٿئي!

– **خُدا کان ڏِڄَڻُ:** [اصطلاح] خدا جو خوف ڪرڻ

* [ڪِناير] ڪوڙ نہ ڳالهائڻ
* ظلم نہ ڪرڻ

– **خُدا کي مَڃَڻُ:** [اصطلاح] خدا کي برحق سمجهڻ

– **خُدا کي يادِ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] خدا کي حاضر ناظر ڄاڻڻ. الله تعاليٰ جو ذڪر ڪرڻ. هر وقت خدا کي سوال ڪرڻ. خدا کان مدد گهرڻ. خدا جي مدد ۽ رحمت ۾ اُميدوار هجڻ

– **خُدا لَڳِي چَوَڻ:** [اصطلاح] انصاف جي ڳالهہ ڪرڻ. سچ چوڻ. ڪنهن جو پاسو نہ وٺڻ. اقربا پروري نہ ڪرڻ (فيصلي وغيره ۾)

– **خُدا نہ خواستہ:** [ظرف] خدا نہ ڪري! ائين نہ ٿئي! شل خدا ائين نہ ڪري!

– **خُدا وَٽِ وَڃَڻُ:** [اصطلاح] مرڻ. وفات ڪرڻ. انتقال ڪرڻ

'اڳي پوءِ سڀني کي خدا وٽ وڃڻو آهي' (جملو)

– **خُدا وَندُ:** [صفت] صاحب. مالڪ. آقا. آڳو. ڌڻي. سائين

* [ف: خدا + وند = جهڙو]

– **خُداوَندِ عالَمُ:** [صفت] جهان جو مالڪ، دنيا جو بادشاهه

– **خُداوَندِ نِعمت:** [صفت] نعمتن جو مالڪ، نعمتون بخشيندڙ، مِهر ڪندڙ خدا، ٻاجهارو، مهربان

– **خُدائِي:** [ا - مث] خدا جي حڪومت، خدا جي صاحبي، اُلوهيَتَ، خداوندي

※ خلقت، دنيا، جهان، سنسار

※ شانُ، عظمت

※ [صفت - مذ] خدا تعالىٰ جو، خدا تعالىٰ جي طرف کان، خدادا

– **خُدائِيءَ جِي دَعوِيٰ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] پاڻ کي خدا سڏائڻ

※ غرور ڪرڻ، تَڪبر ڪرڻ، وڏائي ڪرڻ

※ اناالحق جو نعرو هڻڻ

– **خُدائِي ڇِپ:** [ا - مث] قهرِالاهي، الله جو غضب

– **خُدايا:** [ح - ندا] اي خدا! يا اِلاهي! ياالله!

– **خُدا يادِ اَچَڻُ:** [اصطلاح] مصيبت ۾ گرفتار ٿيڻ، خدا کي ياد ڪرڻ ۽ ٻاڏائڻ

• **خُدا آباد:** [ا - خاص] دادو ضلعي ۾ هڪ جهوني شهر جو نالو (جيڪو ميان يار محمد ڪلهوڙي جو تختگاهه هو ۽ سنه 1759ع ۾ ميان محمد مراد ياب خان جي ڏينهن ۾ ڪوسن ڌاڙيلن جي باهه ڏيڻ ڪري ويران ٿي ويو)

• **خُدا آبادُ (ٿِئون):** [ا - خاص] هالا نوان کان ڪوهه پنڌ تي هڪ جهوني شهر جو نالو (جيڪو ميان سرفراز خان ڪلهوڙي 1772ع ۾ ٻڌايو ۽ 1888ع تائين سنڌ جي گاديءَ جو هنڌ رهيو)

• **خُداداڻِي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو)

• **خُدائِڙَ ج خُدائِڙُون:** [ا - مث] ڪڄيءَ جو هڪ قسم (جيڪو ڪارڪ منجهان ازخود پيدا ٿي پوي)

※ اها ٻوٽي جيڪا جهنگ ۾ اَزخود پيدا ٿئي، خودرو (پاڻهين اڀرندڙ)

※ ڪٽڪ جو هڪ قسم (دالو ننڍو ۽ ٿلهو ٿئي)

※ [س/ات]

• **خَدشو ج خَدشا:** [صفت] انديشو، دپ، ڀؤ، ڀؤ، ڊپ، خوف، خطرو

※ [ف: خَدشه = خطرو]

※ وِيچار، خيال

※ چِنتا، ڳڻتي، فڪر

※ شڪ، گمان، ڪنڪو، شبهه، اَنومان، اُلڪو، اُڌڪو

※ ڏقيڙ، فَساد، لَڙ، جهيڙو

• **خِدمَتَ ج خِدمَتُون:** [ا - مث] خادمي، نوڪري، ملازمت، پورهيو، ڪم، ڪار، ڪاج، چاڪري

※ [ع: خدم = هن ڪم ڪيو]

※ ٽَهَلَ، سيوا، شيوا، ٻيلپ

※ نفري

※ ڪمائي

※ مشغولي

※ ڪارگذاري، حصيداري، ڪارنامو، نمايان عمل

– **خِدماتِ:** [ا - مث] خدمت جو جمع، ڪارناما، نمايان ڪم، وڏي اهميت وارا ڪم، اهم ڪارگذاريون، تعريف جوڳا ڪم

– **خِدمَتَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ٽهل ڪرڻ، خادمي ڪرڻ، چاڪري ڪرڻ، شيوا ڪرڻ، نوڪري ڪرڻ يا ڏيڻ

– **خِدمَتگارُ ج خِدمَتگارَ:** [صفت] ملازم، خادم، نوڪر، چاڪر، ٽهليو، سيوڪ، شيوڪ، ٻانهو يا ٻيلي ٿي گذارڻ وارو

– **خِدمَتگارِي ج خِدمَتگارِيُون:** [ا - مث] خدمت، پورهيو، ٽهل، شيوا

– **خِدمَتگُذارُ ج خِدمَتگُذارَ:** [صفت] خدمت چاڪري ڪرڻ وارو، خادم، نوڪر، ٽهليو، سيوڪ، چاڪرُ

– **خِدمَتِي ج خِدمَتِي:** [صفت] خدمت ڪندڙ، ٽهليو، شيوڪ، نوڪر، چاڪرُ

• **خَدَنگُ ج خَدَنگَ:** [ا - مذ] هڪ وڻ جو نالو (جنهن جي ڪاٺي مضبوط ٿئي ۽ اڪثر انهيءَ مان تير ٺهن)

※ [مجاز] تير، ننڍو تير، خَتنگ

• **خَدِيجه:** [ا - خاص] نبي ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن جي پهرين بيبي، خديجة الڪبرىٰ (جنهن بيبي سڳوريءَ رسول اڪرم صلي الله عليه وآله وسلم جن جي هجرت کان ٽي سال اڳ ۾ وفات ڪئي)

• **خَدِيو:** [ا - خاص] بادشاھ، حاڪم، مالڪ، آقا
* مصر جي بادشاھ جو لقب

• **خِدمتَ:** [ا - مث] 'خِدمت' جي بگڙيل صورت

• **خَرُ ج خَرَ:** [ا - مذ] جانور جو هڪ قسم، گڏھ، ڪَرُ
* [سن: ڪس ف: خر = گڏھ]
* [صفت] بيوقوف، احمق، نادان، جاهل
* خراب ماڻهو، لُڇ، بدمعاش، حرامي، ڪريل، ڪمينو
* دشمن، رقيب
* وڏو جيئڻ: [خرسنگ = وڏو پٿر خرمگس = وڏي مک وغيره]

– **خَرِ:** [ا - مذ] گڏهن ڪي هڪلڻ جو آواز

– **خَرُ بِتِيجَڻُ:** [اصطلاح] بيوقوف ٿيڻ، بي عقل ٿيڻ

– **خَرخَر:** [ا - مذ] گڏھ ڪي هڪلڻ جو آواز
* ٻليءَ جو ننڊ ۾ آواز

– **خَردَجالُ:** [ا - مذ] دَجالَ جي سواريءَ جو گڏھ (روايت آهي ته آخر زماني ۾ 'دَجال' نالي هڪ شخص گڏھ تي سوار ٿي، ماڻهن کي گمراھ ڪرڻ لاءِ دنيا ۾ ايندو)

– **خَردماغُ ج خَردماغَ:** [صفت] بَددِماغ، ڪند ذهن، بيوقوف، جاهل
* مغرور، گهمنڊي، هٺيلو ضدي

– **خَردماغِي:** [ا - مث] بي عقلي، بد دماغي، ڪند ذهني
* هٺ، وڏائي، تڪبر

– **خَرڪار:** [صفت] گڏهن جو واپار ڪندڙ، گڏھ چاريندڙ

– **خَرمستُ ج خَرمستَ:** [صفت] ٺِلر، هوڏي، ضِدي
* ڪندذهن، ڏڏ، بي عقل، بيوقوف
* بَدمست، بي پرواھ

– **خَرمستِي:** [ا - مث] گڏھ جهڙي مستي، بدچالي، ڪلچٽائي، شرارت، بدمعاشي

– **خَرمغزُ ج خَرمغزَ:** [صفت] گڏھ جي مغز جهڙو، احمق، ڪند فهم، ڏڏ، بيوقوف
* ٺوائي، ديوانو
* فسادي، ٺِلر

• **خَرابُ ج خَرابَ:** [صفت] ڪِنو، بَڇڙو، گندو، بَد، بُرو، مَندو، عيبدار، بَدزيب، رَدي
* [ع: خربَ = هو تباھ ٿيو]
* وِيَلُ، نڪمو
* مَرمتَ جوڳو، ناڪارو، ڪَرِيل (ڪم اوزار وغيره)
* ڪوجهو
* ناپاڪ، اَپوِتر، پَليت، پَليد، قبيح
* ويران، تَباھ، بَرباد، ڦِٽل، دف، ڊٺلُ، خسته، ضايع، چٽ، ناس، اجڙ

– **خَراباتِ:** [صفت] 'خرابُ' جو جمع، خرابيون، بڇڙايُون، بدعادتون، خراب ڪم
* خراب جايون (جهڙوڪ: شراب خانو گٽو هڪلال خانو فاحش ڪاريءَ جو اڏو جوا خانو)

– **خَراباتِي ج خَراباتِي:** [صفت] شرابي، ڀنگوڙو (ڀنگ پيئڻ وارو)، نشئي، موالي
* جواري
* بدچال

– **خَرابُ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] بڇڙو ٿيڻ، ڪِنو ٿيڻ، گندو ٿيڻ
* بَرباد ٿيڻ، اُجڙ ٿيڻ
* بگڙڻ، آواره ٿيڻ، بَدچال ٿيڻ، ڪَري پَوڻ

– **خَرابُ حالُ ج خَرابَ حالَ:** [صفت] بَڇڙيءَ حالت ۾، اَبتَرحال، پريشان حال، بَدحال

– **خَرابُ خَستہ:** [صفت] سڄو بَرباد، اُجڙيل، ناسُ، ويران
* اُداس، پريشان

– **خَرابُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڪِنو ڪرڻ، بڇڙو ڪرڻ، گندو ڪرڻ، بگاڙڻ، نڪمو ڪرڻ

☼ برباد ڪرڻ، تباهه ڪرڻ، ڦِٽائڻ، ڪارڻ

☼ حيران ڪرڻ، پريشان ڪرڻ

☼ زنا ڪرڻ، حرام ڪرڻ، بدفعلي ڪرڻ

– **خَرابو ج خَرابا:** [ا - مذ] گَند، ڪِن، ڪچرو

☼ بگاڙو، ڦِٽاءُ

☼ ڪوٽ، سِڄ

☼ ڪوڙُ

☼ ويرانو، اُجڙيل گهر

☼ ٻَچِتِ، اوبر، جهُوٽِ

– **خَرابُ هُجَڻُ:** [اصطلاح] بڇڙو هجڻ، گندو هجڻ

☼ بَرباد هجڻ، ويران هجڻ

☼ نڪمو هجڻ

☼ حيران هجڻ

☼ پريشان هجڻ

☼ ڪنهن سان بدفعل هجڻ، بدچال هجڻ

☼ آواره هجڻ

– **خَرابِي ج خَرابِيُون:** [ا - مث] بَڇڙائي، گندائي، گندگِي، قباحت، ڪِنائي، ميرائي، برائي، بَدي، اوگڻ

☼ بربادي، تباهي، نابودي، فنا

☼ بگيڙو، نقصان، زيان

☼ بدنامي، بيهودگي، ڪِڇَٽِ

☼ پائمالي، گهات

– **خَرابِيءَ ۾ پَوَڻُ:** [اصطلاح] بَڇڙائيءَ ۾ منهن وجهڻ، ڪڌا ڪَمَ ڪرڻ

☼ مصيبت ۾ پَوڻ، تڪليف ۾ پَوڻ

– **خَرابِيءَ ۾ وجهڻُ:** [اصطلاح] بڇڙائيءَ ۾ وجهڻ، غلَط راهه ڏَسڻ

☼ مصيبت ۾ وجهڻ، تڪليف ۾ وجهڻ

• **خَراجُ:** [ا - مذ] ملڪ جي آمدني، ڏَن، ڍَلَ، محصول، ناڪو، جنگي، مالگذاري، ٽئڪس ڊيوٽي، رائِر، سنگ، رڪب، ٽئول، ڏانُ

☼ [ع: خرج - هو نڪتو]

– **خَراجُ گُذارُ:** [ا - مذ] ڍَلَ ڀَريندڙ، ڏَن ڀَرو، ٽئڪس ادا ڪندڙ

– **خَراجِي:** [صفت] ڏَن ڀَريندڙ، ڍَلَ پيشاريندڙ، محصول ڏيندڙ

• **خَرارُ ج خَرارَ:** [ا - مذ] اَناج جو هڪ ماپو، سٽ ڪاسن جو هڪ ماڻُ (جوئر جو 22 مڻ ٻاجهريءَ جو 20 مڻ ۽ ڪڻڪ جو 20 مڻ ماپو)، خرارُ

☼ [ف: خروار - گڏهه جي کڻڻ جيترو بار]

– **خَرارُ ج خَرارَ:** [ا - مذ] خرار

• **خُراسانُ:** [ا - خاص] ملڪ جو نالو (ايران جي اُڀرندي ۾ واقع)

– **خُراسانِي ج خُراسانِي:** [صفت] خراسان جو، خراسان وارو

☼ گڏهه جو هڪ قسم

• **خَراش ج خَراشُون:** [ا - مث] ننهن يا ڪنڊي جي رهڙ جو نشان، رَهڙ، رهندَ، چِلَ، ڪَنجلي

☼ چلڪو

• **خُرافات:** [ا - مث] 'خرافت' جو جمع، واهيات ڳالهيون، بڪواس، گاريون ڏيڻ

☼ ڪِلڻ جهڙيون ڳالهيون، کِلِ مسخري، ٺٺول، گارگند

☼ [ع: خرف - هن بَڪ ڪئي]

– **خُرافات بَڪَڻُ:** [اصطلاح] واهيات ڳالهيون ڪرڻ، بڪواس ڪرڻ، کِلِ جهڙيون ڳالهيون ڪرڻ، مسخري ڪرڻ

• **خِرامر:** [ا - مذ] نازَ نخري واري نازڪ هلڻي، ڍار سان هلڻي، لوڏ سان هلت، نازڪ چال، ٺور، لوڏ

☼ ڏنڪ، ٽيلارو

☼ [ف]

– **خِرامان:** [صفت] ناز نخري سان هلندڙ، خوش رفتار

– **خِرامان خِرامان هَلَڻُ:** [اصطلاح] ناز نخري سان هلڻ، ٽلندو ٽلندو هلڻ، آهستي آهستي لوڏ سان هلڻ

• **خِرانٽُ ج خِرانٽَ:** [صفت] پوڙهو، جهونو
* [هندي: کرانت - پوڙهو]
* آزمودگار، عاقل، داناءُ
* رونٽڙو، رونٽو

• **خَربُوزو ج خَربُوزا:** [ا - مذ] ميوي جو هڪ قسم، گدرو، خربزه، خربوزه
* [ف: خربزه، خر - وڏو + بزه - ميوو ۽ سرهو ميوو]
* گهوڙي جي وارن مان ٺهيل چاري

• **خَرَج ج خَرَجُون:** [ا - مث] مخرج
* [هندي: کرج - آواز جي پاڙ يعني آواز جي نڪرڻ جو هنڌ]

• **خُرجِينَ ج خُرجِينُون:** [ا - مث] گهوڙي جي پٺيءَ تي بار کڻڻ جو ٻِه منهون ڳوٿرو، ڪڙيو، کرسڻ، کرجين، زنبيلُ
* [ف: خُرزِين]

• **خَرچُ ج خَرچَ:** [ا - مذ] روانگي (پئسي وغيره جي)، خرچ ڪيل رقم، ڪاپو، ڪاپارو، ڪَپَتِ، واصل
* پئسا، ڏوڪڙ
* سيڙَپَ، لاڳَتِ
* ٻوٽو، هرج، نقصان، جوکم

– **خَرچائُو ج خَرچائُو:** [صفت] اجايو خرچ ڪندڙ، گهڻو خرچ ڪندڙ، گهڻ خرچائو، اڏائيندڙ (پئسو)، هٿ ڦاڙ، فضول خرچ
* درياءَ دل، سخي

– **خَرچُ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] کپڻ، کپي وڃڻ، صرف ٿيڻ، ڪم اچڻ، واپرائجڻ (پئسو ناڻو)

– **خَرچُ پکو ج خَرچ پکا:** [ا - مذ] روزمره جي ڏيتي ليتي، خرچ ٿيل رقم، ڪاڌي پيتي لاءِ موڙي، گهر جي ڪاپي لاءِ گهربل رقم، گذران جي پورت
* سيڌو سامان، ثمرُ، توشو، رَسد

– **خَرچُ ڏيڻُ:** [اصطلاح] گهر جي خرچ پکي لاءِ پئسا ڏيڻ
* مزوري ڏيڻ، پگهار ڏيڻ
* خرچ ڪيل رقم ادا ڪرڻ
* مالي مدد ڪرڻ

– **خَرچُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن شيءِ جي خريداري ڪري اُن جي عيوض پئسا ڏيڻ
* ڪاپو ڪرڻ، کپائڻ
* ڪم آڻڻ، ڪتب آڻڻ

– **خَرچُ ڪاپارُ ج خَرچ ڪاپارَ:** [ا - مذ] گهر جي کاڌي پيتي جو خرچ، خرچ پکو

– **خَرچُ ۾ وِجھڻُ:** [اصطلاح] وڏيءَ ضرورت جي پورائيءَ لاءِ پئسا خرچ ڪرائڻ، وڏيڪ خرچ ڪرائڻ، اجايو خرچ ڪرائڻ

– **خَرچڻُ:** [مص - فعل متعدي] خَرچَ ڪرڻ، صرف ڪرڻ، کپائڻ، ڪاپو ڪرڻ، استعمال ڪرڻ، ڪتب آڻڻ، ڪم آڻڻ، واپرائڻ
* [مص] خَرچَڻ
* [امر] خَرچ
* [مضارع] خَرچيان (ج) خَرچيُون، خَرچين (ج) خَرچيو، خَرچي (ج) خَرچِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] خَرچي ٿو (ج) خَرچِين ٿا
* [حال مث] خَرچي ٿي (ج) خَرچِين ٿيون
* [ماضي] خَرچيو (ج) خَرچيا
* [ماضي مث] خَرچي (ج) خَرچيُون
* [مستقبل] خَرچيندو (ج) خَرچيندا
* [مستقبل مث] خَرچيندي (ج) خَرچينديُون
* [اسم مفعول] خَرچيلَ

– **خَرچِڙُو ج خَرچِڙا:** [ا - مذ] گهوٽيتن طرفان ڪنوارِيتن کي مهر طور ڏنل رقم
* [س/ٿ]
* [صفت] اجايو خرچ ڪندڙ، گهڻو خرچ ڪندڙ
* وڏيڪ پئسا کپائيندڙ (هار)، گهڻي خَرچيءَ تي هِريل

– **خَرچي ج خَرچيُون:** [ا - مث] ٿورڙي خرچ لاءِ ڏنل پئسا
* ڪنهن ٻار کي (خرچڻ لاءِ) ڏنل ٿورا پئسا
* انعام، عطيو، محنت مزوري ڪرڻ کان سواءِ مليل رقم

• **خَرچَنگُ ج خَرچَنگَ:** [ا - مذ] پاڻيءَ جي هڪ جيتَ جو قسم، پاڻيءَ واڻڙو، ڪيڪڙو، ڪيڪڙو سيانتو سرطان
* [س/ات/ ف: خرچنگ = سيانتو]
* ٻوٽيءَ جو هڪ قسم
* آسماني ٻارهن برجن مان هڪ برج جو نالو

• **خُرخُر:** [ا - مذ] ننڊ ۾ آواز، کونگهرو، گهوگهرو

• **خَرخَرو ج خَرخَرا:** [ا - مذ] گهوڙي جي بدن صاف ڪرڻ جو اوزار، گهوڙي جي جسم تي ڦيرڻ لاءِ ڦڻي، برش، ڪرٽو، ڪرڪرو (سنڌي سڪل ترو مان ٺاهيو آهي)
* [ف: خرخره]

• **خَرخَسو/خَرخَشو:** [ا - مذ] جهيڙو، جهگڙو، ڪنراڳ، فساد، وڳوڙ، مانڌاڻ، هنبس، لٺ، ماچانگ، هل، گوڙ، راماتو، مَٽڻ، ڌمچر، بکيڙو، هنگامو، حشر هلڻ ڌڦيڙ، ڪِٽ پِٽ، خرخشو
* [ف: خرخشہ = دنگو، فساد]

• **خِرَدَ:** [ا-مث] عقل، دانائي، سياڻپ، ڏاهپ، فهم، شعور، سمجهه
* ذهن، دماغ
* [ف]

— **خِرَدمَند:** [صفت] سياڻو، داناءُ، ڏاهو، عقلمند، دانشور، سمجهدار

— **خِرَدمَندِي:** [ا - مث] دانائي، دانشمندي، ڏاهپ، سياڻپ، عَقُلمَندِي، هوشياري

• **خُردُ:** [صفت] ننڍو، ڇوٽو، ذرو، گهٽ، ٿورو، ڪم عمر
* [ف]

— **خُردُبِينُ/خُردُبِيني:** [ا - مذ/صفت] ننڍي شيءِ کي وڏو ڪري ڏيکاريندڙ اوزار، خردبيني
* [ف: خرد = ننڍو، ذرو + بين = ڏسندڙ ڏيکاريندڙ]

— **خُردُ سالُ:** [صفت] ننڍيءَ عمر جو، ڪم عمر، طفل، ٻار، ٻچڙو

— **خُردسالِي:** [ا - مث] ننڍپڻ، ٻالپڻ، ڪمسني

• **خُردَمُ ج خُردَمَ:** [ا - مذ] تارن جو مڙهيل، لوهه يا چمڙ جو چيلهه ۾ ٻڌڻ جو پٽو
* چمڙي جو لَڪڻ، درو، هنٽر، ڪُڙدم

• **خُردو ج خُردا:** [ا-مذ] ننڍو سِڪو
* ريزو، ريجو، ڪچرو، مَٽ
* [ف: خرده = ڪابہ ننڍڙي شيءِ]

• **خُرده:** [ا - مذ] ڪابہ ننڍي شيءِ، ٽڪرو
* ريجو، ريزو، ريزگاري
* نڪتو، عيب، وڏ
* [ف]

— **خُرده بِينُ:** [صفت] ٻرائي ڏسندڙ ۽ ڪيندڙ، عيب جو

— **خُرده فِروشُ ج خُرده فِروشَ:** [صفت] ريزڪي وڪڻندڙ، گهورڙيو

— **خُرده گِيرِي ج خُرده گِيرِيُون:** [ا - مث] عيب گيري، عيب جوئي، نڪتہ چيني

• **خُرزِينَ ج خُرزِينُون:** [ا - مث] چمڙي يا ڏاس مان ٺهيل ۽ منهين گُرٿري (جيڪا ڪنهن ۽ وهٽ جي پٺيءَ تي سامان ڪڻ لاءِ استعمال ڪجي)، ڪڙيو هرتيرُ، ڪرسڻ، ڪُرجِينُ
* [ف: خرزين = گڏهہ جو سنج]

• **خُرسَندُ:** [صفت] خوش، راضي، شادمان
* ڪفايت ڪندڙ، ڪفايتي
* [ف]

— **خُرسَندِي:** [ا - مث] خوشِي، رَضامندي
* قناعت

• **خَرَشَوُ ج خَرَشَوَ:** [ا - مذ] ڪندن واري ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جيڪو خارش سبب پاڻيءَ ۾ ٺهڪائي وهنججي)
* [س/ات]

• **خِرصُ:** [ا - مذ] ڪوڙ، بدوڙ، جوٽ، دروغ، ڪوڙي راءِ، ڪوڙو قياس، ڪوڙو خيال، ڪوڙو خيال، ڪوڙي رِٿَ
* اٽڪل، تڪ، ڏڪر
* شڪ، انومان
* ٽل، گپوڙو
* [ع: خرص = هن ڪوڙ ڳالهايو]

• **خَرطُومُ ج خَراطِيمُ:** [ا - مذ] هاٿيءَ جي سونڊِ
* [ع]

• **خَرقُ:** [ا - مذ] ڦاڙ، چير، ڏار، شِگاف
* [ع: خرق َ - هن ڦاڙيو]

— **خَرقِ عادت:** [ا - مث] قدرت ۽ فطرت جي قانون جي خلاف عجيب ڳالهه، ڪنهن وليءَ جي ڪرامت، معجزو

— **خَرقو ڄ خَرقا:** [ا - مذ] ٽڪڙي، چتي، پيوند، پراڻو چتين ڀيل چولو
* گودڙي
* فقيرن جو لباس، مرشد کان مريد کي تبرڪ طور مليل جبو
* [ع: خرقـه > خرق َ - هن ڦاڙيو]

— **خَرقه پوش:** [صفت] ڦاٽل يا چتيون لڳل ڪپڙن وارو
* درويش، فقير، الله لوڪ، صوفي

• **خَرڪِي ڄ خَرڪِيُون:** [ا - مث] (آواز) اُها ڪنگهه جنهن ۾ ڪانگهارو ٻاهر نه نڪري ۽ رڳو نڙيءَ مان زوڪٽ نڪرن، نڙيءَ جو آواز، نڙيءَ ۾ ڪڙڪو
* گهرڪي (موت جي)
* گهرٽو، ڪرڙاٽ (نڙيءَ جو)

• **خَرگاهه:** [ا - مذ] تمام وڏو تنبو، شاهي خيمو
* [ف: خر - وڏو + گاهه - هنڌ]
* تمام وڏو مڪان يا جاءِ، محل
* هلڪڙو تنبو، راتيٽي

• **خَرگوشُ ڄ خَرگوشَ:** [ا - مذ] وڏن ڪنن واري (جانور) جو هڪ قسم، گڏهه جي ڪنن جهڙو (جانور)، سهو، سيهڙ (سيهو)
* [ف: خر - وڏو، گڏهه + گوشُ - ڪن]

• **خُرّم:** [صفت] خوش، سرهو، شاد، نهال، راضي، پرسن، شادمان، طبيعت ۾ خوش يا ٺيڪ، نِروئو، جوڙ، توانو، تندرست، آسودو
* ڀختاور، بخت وارو، سڀاڳو
* سرسبز، شاداب، تازو، آباد
* [ف]

— **خُرّمِي:** [ا - مث] خوشي، سرهائي، شادماني

• **خِرمن:** [ا - مذ] ڍڳ، اَنبار
* اناج جو ڍير
* چنڊ جو گهيرو، هالو
* [ف: خِر - وڏو + من - ڍڳ]

— **خِرمن ماهه:** [ا - مذ] چنڊ جو گهيرو پيڙ، خلقو هالو

• **خُرمو ڄ خُرما:** [ا - مذ] ڪارڪ جو هڪ قسم، کجي، ڇُوهارو، ڪارڪ، کجور، پاڻي ۾ مليل سڪل ڪارڪون، ڪتلُ، کرمو کجيءَ جو هڪ قسم
* طعامَ جو هڪ قسم، شِيرخرمو
* [ف]

• **خَرموشُ ڄ خَرموشَ:** [ا - مذ] تمام پوڙهو اُٺ
* [من/ات]

• **خَرمُهره:** [ا - مث] وڏي ڪوڏي، وڏو ڪوڏ، سنک، ناقوس
* [ف: خر - وڏو + مهره - ڪوڏي]

• **خَرنَ:** [ا - مث] اوساريءَ جو هڪ قسم (رازن جي اصطلاح ۾)

• **خَروارُ ڄ خَروارَ:** [صفت] گڏهه جي ڪڻڻ جيترو بار
* [ف: خر - گڏهه + وار - بار]
* اَن ماپي جو هڪ قسم، سٺ ڪاسا، خرار، ويهه مڻ تورا ان، اناج جو هڪ ماپو، سٺ ڪاسن جو هڪ ماڻُ (جوئر جو 22 مڻو ٻاجهريءَ جو 20 مڻو ۽ ڪڻڪ جو 20 مڻو ماپو)، خرارُ

• **خَروٽِي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (افغانن جو هڪ قبيلو)

• **خُرُوجُ:** [ا - مذ] نيڪال، ٻاهر نڪرڻ، نڪري نروار ٿيڻ
* [ع: خرج - هو نڪتو]
* حملو
* بغاوت، شورش، فتنو، باغي ٿيڻ جي حالت
* علم عروض موجب اهو لفظ جو نظم ۾ وصل کان پوءِ اچي

• **خُرُوسُ:** [ا - مذ] پالتو پکيءَ جو هڪ قسم، ڪُڪڙُ
* [ف]

— **خُرُوسِ عَرشُ:** [ا - مذ] صبح ٿيڻ کان اڳ آواز ڪندڙ پکي، ڪڪڙ

• **خَروشُ:** [ا - مذ] آواز، شور، غل، هنبس، لُڙُ، هـُلُ، راماڻو، ڏمچر، حشر، هنگامو، هلڙ، ماچانگ، ممڻ، غلغلو
* دنگو، فساد، بکيڙو
* دانهن، فرياد، پڪار
* مرڪب لفظن ۾ ڪم ايندڙ لفظ (جيئن: جوش وخروش وغيره)
* [ف]

• **خِريبُ ج خِريبَ:** [ا - مذ] [’فريب‘ جي بگڙيل صورت] فريب، ٺڳي، دولاب، دغا، ترڪت، گهات، دوکو ڪُڌِ، ڊوهه
* رمز
* لٻ

– **خِريبِي ج خِريبِي:** [صفت] فريبي، فريب ڪندڙ، ٺڳ، تريناڪ، ڏوکي باز، بدمعاش

• **خَريدَ ج خَريدُون:** [ا -مث] ملهه ڏيئي ڪا شيءِ وٺڻ جي حالت، ڳنهپ، خريدي، سودو
* وڻج، اگهه، ملهه
* [ف]

– **خَريدارُ ج خَريدارَ:** [صفت] خريداري ڪندڙ، ڳنهندڙ، وٺندڙ، ملهه وٺندڙ، گراهڪ، واپاري، وڻجارو تجارتي، سوداگر
* خواهان، چاهيندڙ، طالبو، خواهشمند

– **خَريدارِي ج خَريدارِيُون:** [ا - مث] وَٺڻ جي حالت، خريد ڪرڻ جي حالت، گراڪي، وڪرو

– **خَريد فَروخت:** [ا -مث] مالَ جِي ڏي وٺ، وڪرو ۽ خريداري، ڏيتي ليتي (مال جي)، واپار، سودو، ڌنڌو، تجارت، وڻج، سودا گري

– **خَريد فَروخت ڪرڻ:** [ا - مث] واپار جي شين مان ڪي وڪڻڻ ۽ وٺڻ، خَريد ڪرڻُ، ملهه ڳنهڻ، خريدڻ، سودڻ

– **خَريدڻُ:** [مص - فعل متعدي] خريد ڪرڻ، ناڻو ڏئي وٺڻ، ملهه وٺڻ، سودڻ، ڳنهڻ، وٺڻ، وهائڻ
* [مص] خَريدڻ
* [امر] خَريد
* [خَريديو، خَريديندو، خَريديل]

– **خَريد و فَروخت:** [ا - مث] خَريد فروخت، ڏيتي ليتي

– **خَريدي:** [ا - مث] خريد، خريداري
* ملهه، اگهه، نرخ، قيمت، ناڻو
* [صفت] واپار ڪيل، ورتل، ڳنهيل، ڳِڌل

• **خَريطو ج خَريطا:** [ا -مذ] ننڍو ڳوٿرو، ٻجڪي، ٿيلهي، ڳوٿري
* زمين جو نقشو
* [ع]

• **خَريفُ ج خَريفَ:** [ا - مذ] هڪ موسم جو نالو، خِزان، سرءُ
* سانوڻيءَ جي فصل جي مند، سرءَ جو فصل، خزان جو فصل، سانوڻيءَ جو فصل، ڪَتِي
* [ع: خَرف - هن سرءَ جي مند ۾ وڻ مان ميوو ڪٺو ڪيو]

• **خِزانُ:** [ا - مث] سرءُ، هڪ موسم جو نالو، وڻن مان پنن ڇڻڻ جي موسم (سيپٽمبر آڪٽوبر ۽ نومبر جا مهينا)
* بي رونقي
* زوال، تباهي، بربادي
* [ف]

– **خِزان اَچڻُ:** [اصطلاح] بهاريءَ جو ختم ٿيڻ
* وِيراني اچڻ، بَربادي ٿيڻ

– **خِزان ۾ وَڃڻُ:** [اصطلاح] خراب ٿيڻ، ڦِٽي وڃڻ، رونق ڇڏڻ
* تباهه ٿيڻ، ويران ٿي وڃڻ

• **خَزانُو ج خَزانا:** [ا - مذ] ناڻو، ملڪيت، ڌن، دنيا، مايا، سرمايو، ڏوڪڙ، دولت

’دَرد غَم دولتَ اَسان جي، گنج خزانو جا ڪيو‘ (محمد فقير)

* سون، چاندي وغيره گڏ ڪري رکڻ جو هنڌ، گنج، ذخيرو، گودام، انبار، توشاخانو
* سرڪاري پئسا حفاظت سان رکڻ جي جاءِ، بئنڪ، خزاني آفيس
* [ع: خَزَن - هن ڪٺو ڪيو]
* ڦَل يا توبي (چلم يا حقي جي) ۾ تماڪ ۽ چڱل رکڻ جي جاءِ
* [س/ات]

– **خَزانِچِي ج خَزانِچِي:** [صفت] خزاني جو ڪنجي دار، خزانو رکندڙ، خزاني جي سنڀال ڪندڙ، خزاني وارو، ڀنڊاري، اڪائونٽنٽ، خازنُ

– **خَزاني دارُ ج خَزاني دارَ:** [صفت] خزانچي

• **خَزانہ بَندُ:** [ا -خاص] بلوچستان ۾ بارشو وٽ هڪ جهوٽو دڙو (1913ع ۾ راءِ صاحب ديوان جميعت راءِ کي، جو رياست قلات جو بالا عملدار هو، هتان هڪڙي تصوير هٿ لڳي، جنهن تي هڪڙي هاٿيءَ جي پالڪيءَ ۽ فيل بان سميت شڪل نڪتل هئي)

• **خَزرجُ:** [ا -خاص] عربستان جي هڪ قبيلي جو نالو

※ [ع]

• **خَزِيمہ:** [ا -خاص] بلوچستان جي جهلاوان علائقي جو هڪ ڳوٺ (جتان غزنوي تاجدارن جي زماني جا ڪي سِڪا هٿ لڳا آهن)

• **خَزِينو ج خَزِينا:** [ا - مذ] خزانو

※ [ع: خزانہ]

• **خَس:** [ا - مذ] سُڪل گاهہ، ڪَک، ڪانا، گاهہ جو تيلو

※ ڏَرو

※ [ف]

– **خَس و خاشاڪ:** [ا - مذ] ڪَک ڪانا، گاهہ گند، ڪِن ڪچرو، ٻهر

※ اَجائي ڳالهہ

• **خَسارو ج خَسارا:** [ا - مذ] نقصان، گهاٽو، ٽوٽو ڇيهو زيان، ضرر

※ [ع: خسر = هن گهاٽو پاتو]

– **خَسارو پَوَڻُ:** [اصطلاح] ٽوٽو پَوَڻ، نقصان پَوَڻ، حَرج پَوَڻ، گهاٽو پوڻ

• **خَستو (خَستہ):** [صفت] ڏکويل، ستايل، رنجور، رنجايل

※ [ف: خستن = زخمي ڪرڻ]

※ عاجز، مايوس، نا اُميد

※ ٿاڪئون، پرٽو پرڪٽ

※ بيزار، ڪِڪ، خَفي، ڪاوڙايل، چيڙايل، ڏمرايل

※ هيڻو، اهرو، ڏٻرو

※ زخمي، گهايل

※ عاشق

※ بِيمار

※ مفلس، تنگدست

– **خَستائي ج خَستائِيُون:** [ا - مث] ڏک، رنج، ڳڻتي

※ ڪَپَتِ، ڪجائي

※ ڪاوڙ، ڏَمر، چڙ

※ خَرابِي

※ بِيمارِي

※ مفلسي

– **خَستِگي ج خَستِگِيُون:** [ا - مث] زخمي ٿيڻ جي حالت، گهائلي

※ دلگيري، مايوسي، رنجيدگي، اداسي، پريشاني، ڏک، ارمان، غم

※ ناراضپو

※ مُفلِسِي، تنگدستي

• **خَستُوري ج خَستُورِيُون:** [ا -مث] خوشبودار وکر جو هڪ قسم (جيڪو چيو وڃي ٿو ته هرڻ جي ڌن مان نڪري ٿو)، ڪستوري، ڪٿوري، مشڪ

• **خَستہ:** [صفت] زخمي، گهايل

※ دلگير، ڏکويل، رنجيده، رنجور

※ ٿاڪئون، پرٽو پرڪٽ

※ بَدحال، پريشان، تنگدست

※ ڪِرِيل

※ خاموش

※ بيمار

※ نادار مفلس

※ [ف: خستن = زخمي ٿيڻ - زخمي ڪرڻ]

– **خَستہ حالُ ج خَستہ حالَ:** [صفت] خراب حال، بدحال، پريشان حال

※ ڏکويل، رنجايل، پيڙيل، دل شڪستہ، ناخوش، رنجيده خاطر، آزرده دل

※ [ف: خستن = زخمي ٿيڻ، زخمي ڪرڻ]

– **خَستہ دِل:** [صفت] رَنجِيده دِل، دِل شِڪستہ، پريشان حال وارو، بري حال وارو

• **خَس خَس**: [ا - مث] پَسارڪي وَکَر جو هڪ قسم، پست جي ڏوڏيءَ جي ڪڻ يا ٻج، ڪس ڪس، پست ڪڻ، ڪچيءَ جي ڪاہر جهڙيون سنهيون تندون (جن مان جاءِ کي ٿڌي رکڻ لاءِ پڙدا ٺهن ۽ انهن تي ڦوهارا ڪجن)

* [سن: ڪَس ڪَس ف: خشخاش]

• **خُسر**: [ا - مذ] سهرو

* [ف]

• **خَسُرو ج خَسُرا**: [ا - مذ] زميندارِي خرچ پکي جو ڪتاب، تپيدارن وٽ زميندارن جو رکيل حساب ڪتاب

* مسواڙ جو ڪتاب

* واهن جي کاٽيءَ وغيره جي ڪم جو رکيل حساب ڪتاب

* ڪرڙو ڪسرو سوڙهه، ارڙيءَ جي بيماري (جنهن ۾ ٻارن جي بدن تي داڻا نڪرن)

— **خَسرو تيار ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] وصولي يا ماپَ جو ڪتاب تيار ڪرڻ

* ٻاهراڙيءَ ۾ گهرن ۽ گهرن جي مالڪن جي نالن جو رجسٽر

• **خُسرو**: [صفت] خوبرو خوبصورت، سهڻو حسين

* مشهور، نالي وارو، نامور، هاڪارو

* [ا - خاص] خواجه ابوالحسن بن اميرالدين محمود لاچين عرف امير خسرو هندي ۽ فارسي جي مشهور شاعر جو تخلص

* ايران جي بادشاهه جو لقب (خسرو پرويز هرمز جو پٽ ۽ نوشيروان جو پوٽو جيڪو شيرين جو عاشق هو)

* [ف]

— **خُسروانہ**: [صفت] بادشاهاڻو شاهاڻو

— **خُسروي**: [ا - مث] شاهِي، بادشاهِي، شاهاڻو

• **خُسرو ج خُسرا**: [صفت] جنهن ماڻهوءَ کي قدرتي طرح ڏاڙهيءَ جا ۽ ٻيا ساري بدن جا وار نہ هجن

• **خُسُوف**: [ا - مذ] چَنڊَ گرهڻ

* [ع: خسف = هو ٻڏو]

• **خَسِي ج خَسِي**: [صفت] نامرد، خَصِي

* [س/ات/ ع: 'خصِي' = ڪنيل جي بگڙيل صورت]

* ڪارڪن جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڪکڙي ڪانہ ٿئي)

— **خَسِي ٿِيَڻُ**: [اصطلاح] نامرد ٿيڻ، خصِي ٿيڻ

* ڪارڪن جو ڪکڙي نہ ڪرڻ

* [س/ات]

— **خَسِي ڪَرڻُ**: [اصطلاح] ڪُٽ ڪرڻ جانورن جا خَصيا ڪٽڻ، انهن جي جنسيت ختم ڪرڻ، نامرد بنائڻ، بي اثر ڪرڻ، خالي ڪرڻ

• **خَسِيس**: [صفت] گهٽ درجي جو، معمولي، نيچ، رواجي، ٿورڙو، گهٽ، ادنيٰ، خَفِيف، سفلو، غير ضروري، ٿوري ملهه وارو، ڪِيني جهڙو، غريباڻو

* [ع: خس = هو رذيل ٿيو هن گهٽايو]

* ڪميڻو

* بخيل

* ڪنجوس

* هلڪڙو ترڙو، هلڪڙي طبيعت وارو

• **خِشتِ**: [ا - مث] سِرَ

* [ف]

— **خِشتِ خام**: [ا - مث] ڪچي سِرَ

• **خَشخاش**: [ا - مث] پَسارڪي وَکَر جو هڪ قسم، پُست جي ڪڻ، ڪَس ڪَس، خَس خَس

* [ف: خس خس، سن: ڪس ڪس]

• **خَش خَش**: [ا - مث] خَشخاش

* [ف]

• **خُشڪ**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* [ف]

• **خُشڪ ج خُشڪ**: [صفت] سُڪَل، سُڪو ٺوٺ، اُساٽِيَل، لُوساٽيل، اُجايل، ڪوماڻل، اُٽيو، اپوڳو، رکو، خالي، ٺلهو

* [سن: اِهشڪ - سڪل]

* ڦالهو، سڪڻو، بي مُروت، رک منهون، بي لطف، بي مزه، بي سمجهه

* ٻرت جو هڪ قسم

— **خُشڪ ٿِيَڻ**: [اصطلاح] سُڪڻ، رکو ٿيڻ، ڪوماڻجڻ

– **خُشڪُ پوڪ ج خُشڪُ پوڪُون:** [ا - مث] سُڪَل پوڪ، ڪوماٽل پوڪ، اُساتيل پوڪ (جنهن کي پاڻي پورو آيل نه هجي)

– **خُشڪُ دِماغُ ج خُشڪُ دِماغ:** [صفت] بي مغز، بي عقل، چريو، پاڳل، چريٽُ

* [سن: اِشڪ - سڪل]

* ديوانو سودائي، خفقاني، پوراڻو، بي مُروت

– **خُشڪُ دِماغِي:** [ا - مث] ديوانگي، چريائي، سوداءُ، خفقان

– **خُشڪُ سالُ:** [ا - مذ] سوڪَ وارو سال، ڏڪارَ وارو سال، اُڻاٺ وارو سال، ڪَميءَ وارو سال، جنهن سال مينهن نه پوي يا درياءَ جو پاڻي نه اچي، ڏڪار، قحط

– **خُشڪُ سالِي:** [ا - مث] ڏڪار، قَحط، سوڪَ، ڪال

– **خُشڪُ تُندِڙِي:** [ا - مث] ننهن نچڻ، تندي، تسُوت، نسو

* هلڪڙو ترڙو

* ٽونٽو تِندڙي

* ماڪوڙي

* ڪج ڪلاهَ

– **خُشڪُ مِزاجُ ج خُشڪُ مِزاجَ:** [صفت] رکو روح، ترش رو، بدمزاج دنيا ڪان ڪٽ

– **خُشڪو ج خُشڪا:** [ا - مذ] (هميشه جمع ۾ ڪم ايندو) پٽ جو هڪ قسم

* داغ ڪان سواءِ رڌل چانور، اُٻاريل چانور، فقط پاڻيءَ ۾ ٽهڪيل چانور، ٿوري گيهه سان رڌل چانور

* سڪل اٽو جيڪو پچائڻ مهل چاڻي کي لڳايو وڃي، پليٿڻُ

– **خُشڪِي ج خُشڪِيُون:** [ا - مث] سوڪ هجڻ جي حالت، سڪل زمين، سڪي

* وات ۽ نڪ سڪي وڃڻ جي حالت، اُڃ، تونس، پياس

* چڙ، غصو

* قحط، ڏڪر ڪالُ

* مٿي جي خشڪي (جنهن ۾ تيل نه ملائڻ ڪري مِٽي جمي وڃي)

– **خُشڪِيُون پچائِڻُ:** [اصطلاح] اَجايا خيال ڪرڻ، بيسود اڳڪٿيون ڪرڻ، پهه پچائڻ

* پور جاڳڻ

– **خُشڪِيُون جاڳڻُ:** [اصطلاح] اَجايا خيال ڪرڻ، پهه پچائڻ، بي سود اڳڪٿيون ڪرڻ

– **خُشڪِيُون چاڙهڻُ:** [اصطلاح] تونس ڪرڻ، اُڃ لڳائڻ

* حواس گم ڪرڻ، حيران ڪرڻ، پريشان ڪرڻ

* زبان خشڪ ڪرڻ

* گهٽو ڳالهائڻ نه ڏيڻ

– **خُشڪِيُون چڙهڻُ/وَڃڻُ:** [اصطلاح] ڳالهائي نه سگهڻ، حواس باخته ٿيڻ، وائڙو ٿي وڃڻ، وايون بتال ٿيڻ

– **خُشڪِيُون هڻڻُ:** [اصطلاح] خيال هڻڻ، پُور هڻڻ، ريچڪ هڻڻ، اوٺار اُچڻ

• **خَشم:** [ا - مذ] چِڙ، ڪاوڙ، غُصو، غَضَب، طيش، عَتابَ

* [ف]

– **خَشم آلُوده:** [ا - مذ] ڪاوڙ سان ڀريل، ڪاوڙيل، چِڙيل، غُصي ۾، رَنج

– **خَشمگِينُ:** [صفت] ڪاوڙيل، چِڙيل

– **خَشمناڪ:** [صفت] خَشمگين، ڪاوڙيل

• **خُشُوعُ:** [ا - مذ] عاجزي، نيازي، نياز، نِوڙتَ، هيٺاهين، تابعداري

* [ع: خشع - هن عاجزي ڪئي]

– **خُشُوعُ خُضُوعُ:** [ا - مذ] نهايت عاجزي ۽ نِوڙتَ واري دِلي حالت

• **خُشُونَت:** [ا - مث] سختِي، ڪَهرائِي، ڪرڙائِي

* ويرُ، دشمني، عَداوَتَ

* تندي، چِڙَ، ڪاوڙ، غُصو

* نفرت، ٻيچان، ڪِراهت

• **خَشِيتَ:** [ا - مث] ڏپ، خوف، ڊَر، ڀَوُ، ڊِچ

* [ع: خشي - هو ڊنو]

• **خَصال:** [ا - مذ] خصائل، خصلتون، عادتون، لڇڻَ، اعمال، اخلاق

* [ع: 'خصلت' جو جمع]

– **خَصالَت ج خَصالَتُون:** [ا - مث] لَڇڻ، عادَت، خَصلت، رَوِش، وضع، طبيعت

* ['خصلت' جي بدليل صورت]

• **خَصلَتَ ج خَصلَتُون:** [ا - مث] عادَتَ. لَڇَڻ. سڀاءُ، ارڪان. اعمال. اخلاق، پرڪار. عِلَتَ. خوءِ. چال. سيرت. چلت. رغبت

* طبيعت. مزاج

* خاصيت. وصف. گُڻ. صفت. لياقت

* قِسم. نمونو. جنس

* [ع: خصل - هو فائق ٿيو. اڳرو ٿيو]

• **خَصَم:** [صفت] ويري. دشمن. بدخواهه. حريف. مقابل. مخالف

* [ع: خصم = هن جهڳڙو ڪيو]

* مالڪ. آقا. خاوند

* گهر وارو. مڙس. پتار. شوهَر

• **خُصُوص:** [صفت] خاص. اَهَم

* [ظرف] خاص ڪري. خاص طرح. خصوصا. تاڪيد سان

* [ع: خص = هن خاص بنايو]

– **خُصُوصاً:** [ظرف] خاص طرح. علي الخصوص. خاص ڪري، گهڻو ڪري. اُنهيءَ ڪري. اُن سبب

– **خُصُوصِيَتَ ج خُصُوصِيتُون:** [ا - مث] خاصيت. اهميَتَ. خاص گڻ. خاص صفت. خاص ڳالهه

• **خُصُومَتَ ج خُصُومَتُون:** [ا - مث] دشمني. عداوت. بدخواهي. ويرُ. وِروڌ. ڪلفت. ايرکا. بغض. ڪِينو. عڪس. خار. ڪام. حسد. ساڙ. تيسو

* جهڳڙو جهيڙو. ڏونڌو فساد

* [ع: خصم = هن جهيڙو ڪيو]

• **خَصِي:** [صفت] پيلا وَڍيل. ڪُٺ ڪيل. ڪُٺ. مخنَثُ، نامرد. ڪدڙو

* اُها عورتَ جنهن کي پِستان (ٻُبا) نہ هجن

* [ع: خَصِيَ = هن خصيا ڪڍيا]

– **خَصِي ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڪدڙو ڪري ڇڏڻ. نامرد ڪري ڇڏڻ

* ڪنهن ڪم جو نہ ڪرڻ. بيڪار ڪري ڇڏڻ. بي همت ڪري ڇڏڻ

– **خَصِيو ج خَصِيا:** [ا - مذ] پيلو. آنورو. ڪَپُور

• **خِضابُ ج خِضابَ:** [ا - مذ] عام طرح هڪ رنگ. خاص طرح هڪ وسمہ ميندي ۽ ٻنير مان تيار ڪيل رنگ. وارن کي ڪارو ڪرڻ جو رنگ. ڪيسُ

* [ع: خضبَ = هن وار رنگيا]

– **خِضابُ لائِڻُ:** [اصطلاح] وارَ ڪارا ڪرڻ

* ٺِڪو لائڻ. عيب لَڳائڻ. اِلزام مڙهڻ. گِلارو بنائڻ

• **خِضِر:** [صفت] رهبر. رهنما. گمراهه کي رستو ڏيکاريندڙ

* [ا - خاص] هڪ پيغمبر سڳوري جو نالو (جنهن لاءِ روايت آهي تہ هو جنهن هنڌ ويهندو هو يا هلندو هو تہ اهو هنڌ هميشہ سرسبز ۽ آباد رهندو هو. قديم خيالن مطابق هو سنڌ ۽ دريائن جو بادشاهہ ليکيو ويجي ٿو)

* هڪ نبيءَ جو نالو جنهن لاءِ چيو وڃي ٿو تہ هن ظُلمات ۾ وڃي آبِ حيات پيتو هو. جنهنڪري هو قيامت تائين جيئرو رهندو

* حضرت خضر عليہ السلام (اُن جي نبوت ۾ اختلاف آهي ڪي چون ٿا تہ نبي هو پر ڪن جو خيال آهي تہ ولي هو اُن جو اصل نالو ارميا چيو وڃي ٿو)

تہ گهرجيم خواجہ خضر جي حياتي' (استاد بخاري)

• **خُضُوعُ:** [ا - مذ] عاجزي. نيزاري. نياز. نوڙت

* نَرمِي. نرم دلي. ٻاجهہ

* [ع: خضع = هن عاجزي ڪئي. هولڙو]

• **خَطُ ج خَطَ:** [ا - مذ] چِٺي. رقعو. پٽر. نامو

* لکيت. لِکت. لِکٿي. تحرير. رَسمُ الخط. صورتخطي. دَستاويز. سَنَد

* [ع: خط = هن لکيو]

– **خَطُ اَچَڻُ:** [اصطلاح] چِٺي اچڻ. ڪاغذ اچڻ. خط موصول ٿيڻ

– **خَطُ پَٽُ ج خَطَ پَٽَ:** [ا - مذ] چِٺي چپاٽي. حال احوال. سَڌ سماءُ (لکت ۾)

– **خَطُ خُطُوط:** [ا - مذ] خَط پَٽَ. چِٺيون چپاٽيون

– **خَط طُغرا:** [ا - مذ] بادشاهي فرمان جو نمونو

– **خَط ڪِتابَت:** [ا - مث] چِٺي چَپاٽِي. خط پٽ. حال احوال. سَڌِ سَماءُ

– **خَط وَڪِتابَت:** [ا - مث] خط پٽ. لکپڙهہ

• **خَطُ ج خَطَ:** [ا - مذ] لِيڪو، لِيڪ، ريڪا، ريک، سِيٽ

* سِڌين ليڪن ڪڍڻ لاءِ واڍڪي اوزار جو نالو

* [ع: خط = هن ليڪو پاتو]

– **خَطِ اِستوا:** [ا - مذ] زمين کي ٻه حصا ڪندڙ خيالي لِيڪ، وڏي ۾ وڏي ويڪرائي ڦاڪ، پرچڪر، اُها لِيڪَ جا زمين کي اُتر ۽ ڏکڻ وارن ٻن پورن حصن ۾ ورهائي ٿي

* دنيا جو تمام گرم حصو

– **خَطِ اُفُق:** [ا - مذ] ڌرتيءَ ۽ آسمانَ جي ملڻ واري حد جو ليڪو، حد نگاهه

– **خَطِ جَدِي:** [ا - مذ] سياري ۾ سج جي هلڻ لاءِ خَطِ اِستوا کان ساڍا ٽيويهه درجا ڏکڻ واري هڪ خيالي لِيڪ، لڪير ريکا، جدي گهيرو (جنهن تي سج پهچي ته ڌرتيءَ جي اترئين اڌ گول ۾ ڏينهن ننڍي ۾ ننڍو ۽ موسم سرد ٿئي)

– **خَطِ سَرطان:** [ا - مذ] سج جي اونهاري ۾ هلڻ لاءِ خط استوا کان ساڍا ٽيويهه درجا اتر واري خيالي لِيڪ، ڪرڪ ريکا، سرطان گهيرو (جنهن تي سج پهچي ته ڌرتيءَ جي ڏاکڻي اڌ ۾ ڏينهن ننڍي ۾ ننڍو ۽ موسم سرد ٿئي)

– **خَطِ عُمُود:** [ا - مذ] اتر کان ڏکڻ تائين اُڀي خيالي لِيڪَ، پايو، اُها ليڪ، جيڪا ٻي سنئين لِيڪ تي پوي ۽ ٻه گونيون ڪندون ناهي

– **خَط ڪَش:** [ا - مذ] مقرر ماپ جي ليڪن ڪڍڻ لاءِ هڪ واڍڪو اوزار

– **خَطُ مُتَوازِي:** [ا - مذ] ٻي لِيڪ سان لڳوتار برابر مفاصلي تي هلندڙ لِيڪ، پور وچوٽ لِيڪ

– **خَطُ مِحوَر:** [ا - مذ] اُها خيالي لِيڪ، جيڪا زمين جي هڪ قطب کان ٻئي قطب تائين مقرر ڪيل آهي ۽ جنهن تي زمين ڦرندي رهي ٿي

– **خَطُ مُستَقِيم:** [ا - مذ] سِڌي لِيڪ، سنئين لِيڪ، اُها لِيڪ جنهن ۾ هڪڙي چوٽيءَ کان ٻيءَ چوٽيءَ تائين ڪا ڪِجي يا ڪو گهپ نه هجي

– **خَطُ مُلاقِي:** [ا - مذ] جاميٽريءَ موجب گهيرو هڪ ۽ فقط هڪ هنڌ ڇهندڙ لِيڪ

– **خَطَ مماس:** [ا - مذ] خط ملاقي

– **خَطِڻُ:** [مص - فعل متعدي] لِيڪَڻ، ليڪو ڪڍڻ، حد مقرر ڪرڻ

* [مص] خَطِڻ

* [امر] خَطِ

* [خَطيو خَطِيندو خَطِيل]

• **خَطُ ج خَطَ:** [ا - مذ] ڏاڙهيءَ جي ريهه، سونهاري، رِيش جو ڳلن وارو حصو

– **خَطُ اَچِڻُ:** [اصطلاح] ڏاڙهيءَ جي ريهه لهڻ، ڏاڙهي ظاهر ٿيڻ

– **خَطَ ناهِڻُ:** [اصطلاح] حجامتَ ناهڻ، حَجامَت ڪرڻ

– **خَطَ نِيڻُ:** [اصطلاح] منهن ۾ ڪنڌ جا وار ناهڻ

– **خَطُ نِڪرڻ:** [اصطلاح] ڏاڙهي اچڻ، ڏاڙهيءَ جي ريهه لهڻ

– **خَطَ وَنائِڻُ:** [اصطلاح] حجام کان ڏاڙهيءَ جي وارن جا خط ٺهرائڻ، سنوارت ٺهرائڻ

• **خَطا ج خَطائُون:** [ا - مث] چُڪَ، ڀُلَ، غَلطِي، ڏوهه، سهو قصور، تقصير، جرم، پاپُ، گناهه، دوش

* [ع: خطيءَ - هن غلطي ڪئي]

– **خَطا آمُوزگار:** [ا - ذات] خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو

* [صفت] گناهه بخشڻ وارو

– **خَطابَخش:** [صفت] ڏوهه معاف ڪندڙ، خطا بَخشيندڙ

– **خَطا ٿِيڻُ:** [اصطلاح] ڀُلَ ٿيڻ، چُڪَ ٿيڻ، سهو پوڻ، ڏوهه ٿيڻ، گناهه ٿيڻ

* گُسڻ، نه لڳڻ (تير وغيره)

* نِڪرڻ، وهڻ (پيشاب وغيره)

– **خَطاپوشُ ج خَطاپوشَ:** [صفت] خَطا ڍَڪيندڙ، عيب پوش، عيب ڍَڪيندڙ

– **خَطا رَضا پَوڻُ:** [اصطلاح] ڏوهه گناهه ٿي پَوڻ

* [س/ات]

– **خَطاڪارُ ج خَطاڪارَ:** [صفت] خطا ڪندڙ، گُنهگار، ڏوهي، ابراڌي

– **خَطا ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] چُڪَ ڪَرَڻ، غلطي ڪرڻ، ڏوهه ڪرڻ، گناهه ڪرڻ

– **خَطا کائِڻُ:** [اصطلاح] چُڪَ ڪَرَڻ، ڀُلَ ڪرڻ، ڀُلجڻ، غَلطِي ڪرڻ

٭ ڏوهه ڪرڻ، گناهه ڪرڻ، سهو ڪرڻ

٭ ڪيل گناهن جي سَزا ڀوڳڻ، سَزا ملڻ، ڪِيتو لوڙڻ

– **خَطا کي اِصلاح ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] غلطي درست ڪرڻ

٭ گناهه بخشڻ، ڏوهه معاف ڪرڻ

٭ چَشم پوشِي ڪرڻ، ڀُلَ چُڪَ کي نه ڏِسڻ

– **خَطاوارُ ج خَطاوارَ:** [صفت] قصوروار، ڏوهي، گنهگار، مجرم

– **خَطائُون کَڻَڻُ:** [اصطلاح] گُناهه بخشڻ، ڏوهه معاف ڪرڻ

• **خِطابُ ج خِطابَ:** [ا - مذ] ڪنهن جي روبرو ٿي ڳالهائڻ جي حالت، ڳالهه ٻولهه، گفتگو، ڪلام، روءِ سخن

٭ ليڪچر، تقرير، ڀاشڻ

٭ سرنامو، تعريفي لقب، عزت جو نالو (جيڪو حڪومت جي طرفان ملي)، لقب

٭ اسم، تعظيمي نالو

٭ غصو، ڪاوڙ، چڙ، عَتاب

– **خِطابَتَ:** [ا - مث] تقرير جو فن

– **خِطابُ ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] لَقَب ڏِيڻ

– **خِطابُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] تقرير ڪرڻ، ڳالهائڻ

– **خِطابِي ج خِطابِي:** [صفت] خِطابَ مليل، خِطاب ڪيل

• **خُطابُ ج خُطابَ:** [ا - مذ] مدرسو، اسڪول، مڪتب، ڪُتّاب

– **خُطابِي ج خُطابِي:** [صفت] طالب علم، شاگرد، ڪُتّابِي

• **خُطبو ج خُطبا:** [ا - مذ] اُهو ڪلام، جنهن ۾ خدا تعاليٰ جي حمد، تعريف، ثنا، ساراهه ۽ واکاڻ ڪئي وڃي، جمعه نماز يا عيد نماز سان گڏ خدا تعاليٰ ۽ رسول الله صلي الله عليه وآله وسلم جي ثنا، نعت ۽ عام نصيحتون ڪرڻ

٭ وعظ، ليڪچر، واکاڻ، تقرير

٭ [ع: خطبة - تقرير]

٭ سمجهاڻي، نصيحت، اپديش

٭ مهاڳ، مقدمو

– **خَطِيبُ ج خَطِيبَ:** [صفت] خطبو پڙهندڙ، وعظ ٻڌائيندڙ، تقرير ڪندڙ، واعظ، ليڪچرار، مقرر

• **خَطرو ج خَطرا:** [ا - مذ] خوف، ڊَپُ ڀَوُ، ڏَرُ ڊِڄ، انديشو، جوکو، آفت، دشواري، سختي، وسوسو، ڇراس

– **خَطرناڪُ ج خَطرناڪَ:** [صفت] خطري وارو، ڊَپُ وارو، ڀوائتو، خوفناڪ، خوفائتو، ڀيانڪ

– **خَطري ۾ وجهڻُ:** [اصطلاح] جوکي ۾ وجهڻ، مصيبت ۾ ڦاسائڻ

• **خَطمِي:** [ا - مث] ٻِسارڪي وَکَر جو هڪ قسم، گل خيرو ٻوٽو (ٻيڪين وانگر، ڳاڙهي رنگ جي ستارن جهڙو ميراڻ تي مائل ٻج)

٭ [ع]

• **خِطو ج خِطا:** [ا - مذ] زَمِينَ جو ٽُڪر، سر زَمِين، پلاٽ، حصو، ٽُڪر (ملڪ جو)

٭ ننڍو شهر

٭ ملڪ

٭ ايراضِي، عِلائقو

• **خَطِيرُ:** [صفت] گَهڻو، جهجهو، وَڏو، گهڻو، نهايت

٭ [ع]

• **خَفا ج خَفا:** [صفت] ناراض، رنج، آزرده، ناخوش، بيزار، ڪَڪ، وِرچيل، خفي

٭ [ف]

– **خَفا ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] ناراض ٿيڻ، رنج ٿيڻ، بيزار ٿيڻ

– **خَفي ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] رَنج ڪَرڻ، ناراض ڪرڻ، بيزار ڪرڻ

• **خَفتُ ج خَفتَ:** [ا - مذ] خيال، ڌيان، لوري، تاتِ، يادگِيري

٭ جهوري، ڳڻتي، فِڪر، ڀور

٭ مرضي، خواهش، تمنا، اِڇا، ڪامنا، منشا، سڌ

٭ دِل، رچي

٭ دِماغ ۾ خَلل، چريائپ، سوداءُ، جنون

٭ [س/ ڪوهه]

٭ شوق

٭ ['خفق' يا 'خفقان' جي بگڙيل صورت]

– خَفتِي ج خَفتِي: [صفت] خَفت ڪندڙ. خيال وارو. فڪرمند. پورالو. اِڇاوان. سڌائتو

* خواهشمند. خواهان. شوق مند. شوقين. سرگرم. اتساهي. اڇهائتو. نيهي. غورشي. حِرصي. سودائي. خفقاني. خللي. جنوني

* جانور (شڪار لاءِ) يا پکي (ڪڪو، تتر وغيره ويڙهائڻ لاءِ) ڌاريندڙ. سانديندڙ يا پاليندڙ

• خِفت: [ا - مث] هلڪائي. ٿڪائي. شرم. خجالت

* [ع: خف = هو هلڪو ٿيو]

* ذلت. بي عزتي. هتڪ

* نماڻائي. عاجزي. مسڪيني

• خُفته: [صفت] سُتل. غافل. اڻ واقف. جاهل

* [ف: خفتن = سمهڻ]

• خفخانُ ج خفخانَ: [ا - مذ] هڪ قسم جي نفسياتي بيماري. دماغ جي خرابي. چريائي. گهٽين جو سبب. سوداءُ. دِل هول. خفقان. اعصابي ڪمزوري

* ڊپ. حِراس. خوف

* بدني طاقت جي گهٽتائي. هيڻائي. ضعف. ضعيفائي. ڪم طاقتي

* [ع: 'خفقان' جي بگڙيل صورت]

– خفخاني ج خفخاني: [صفت] خفخان جي بيماريءَ ۾ ورتل. سودائي. پورالو. خفقاني. ڊيڄو

* اعصابي ڪمزوريءَ ۾ ورتل. بدني طاقت جي گهٽتائيءَ وارو

• خفقانُ ج خفقانَ: [ا - مذ] دِل جي ڌڙڪ. گهٻراهٽ. بيقراري. هڪ بيماريءَ جو نالو (جنهن ۾ دل جي حرڪت وڌي وڃي). دل هول. سوداءُ. ماليخوليا. چريائي. جنون. خفخان

* اعصابي ڪمزوري. بدني طاقت جي گهٽتائي

* ڊپ. حراس. خوف

* [ع: خفق = اضطراب ۾ ٿيو]

– خفقانُ ٿيڻُ: [اصطلاح] سوداءُ ٿيڻ. جنون ٿيڻ

– خفقانُ پچائڻُ: [اصطلاح] اَجاين خيالن ۾ پاڻ کي خوش ڪرڻ. اَجايا پور پچائڻ

– خفقاني ج خفقاني: [صفت] ڊيڄو اعصابي ڪمزوريءَ ۾ ورتل. بدني طاقت جي گهٽتائي وارو

* چريو. سودائي. جنوني. پاڳل

• خفگي ج خفگيون: [ا - مث] ناراضگي. رنجش. بيزاري. پريشاني. ناخوشي. رنج. ڪاوڙ. چِڙ. جوش. غصو. ڏمر. غضب

* [ف]

• خَفو ج خَفا: [ا - مذ] دِماغي وِڳوڙ. خلل. خفت. سوداءُ. ويچار. ڳُڻتي. ڪجاڻي. ڪيٽ. اُلڪو. اُڌڪو

* دل جي ڌڙڪ. آنڌ مانڌ. ولوڙ. وِرِج. بيزاري. دِقت

* ناراضگي. رَنجش. چِڙ. تيسو. ڪِڄ. ڪاوڙ

* ڪَرَ جي گهڻائي. گهِلَ

* تڪليف. ڏوجهرو. مرحلو. مصيبت

* چِڙ. تيسو. ڪِڄ. ڪاوڙ

– خَفو ٿيڻُ: [اصطلاح] سوداءُ ٿيڻ. آنڌ مانڌ ٿيڻ. ويچار ٿيڻ

* تڪليف ۾ اچڻ

– خَفو پچائڻُ: [اصطلاح] خيال ڪرڻ. ويچار ڪرڻ. سوداءُ پچائڻ

– خَفي: [صفت] ناراض. رَنج. ڪِڪ. بيزار. وِرچايل. آتو. هلاڪ

– خَفي ٿيڻُ: [اصطلاح] ڪاوڙجڻ. ناراض ٿيڻ. چِڙڻ. رَنج ٿيڻ. پريشان ٿيڻ

– خَفي ڪرڻُ: [اصطلاح] بيزار ڪرڻ. ڪِڪ ڪرڻ. رَنج ڪرڻ

• خُفيه: [ا - مذ] دِلي ذِڪر. ڳُجهه. اندر. باطن

* [صفت] لِڪل. ڳجهو. پوشيده. الوپ. مخفي. باطني. ڇپيل. ڳُپت. اولاٽتو

* [ع: خفي = هن لڪايو]

– **خُفيه پوليس:** [ا - خاص] پوشيده پوليس، جاچ ڪندڙ پوليس، جاسوسي پوليس، سي، آء، ڊي (C.I.D)

• **خَفِيفُ:** [صفت] هلڪو، گهٽ، ٿورو

* [ع: خفّ = هو هلڪو ٿيو]
* رسوا، بي عزت، نيچ
* [ا - مذ] هڪ بحر يا وزن جو نالو
* [ا - خاص] سومرن جي حاڪمن مان هڪ جو نالو

• **خَلا:** [ا - مذ] خالي جاء، خالي هنڌ، خال

* [ع: خلا = هو خالي ٿيو]
* زمين ۽ آسمان جي وچ وارو خال، پور، پولار، وايو منڊل

• **خَلاصُ ج خَلاصَ:** [صفت] آزاد، ڇٽل، رها، ڇيڪ، ڇوٽ

* فارغ، واندو، آجو
* ختم، پورو، ڪٽل، ڪم آيل

– **خَلاصِي ج خَلاصِيُون:** [ا - مث] آزادي، رهائي، نجات، مڪتي، ڇوٽڪارو، موڪ، ڇڙواڳي

• **خَلاصَ پاپِڙِي:** [ا - مث] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (ڳاڙهي، ميري، زردي ۽ اڇي رنگ جون ٽڪيون ٿين)

• **خُلاصو ج خُلاصا:** [صفت] صاف

* خالص، نج، نجو، خاص
* پنهنجو، ذاتي، شخصي
* نويڪلو، اڪيلو، علحده
* خانگي، غير سرڪاري
* هڙ، موڙي، سجوئي
* بلڪل
* پوشيدو
* بي اونو
* اختصار، تت، نچوڙ، حاصل ڪلام
* ست، جوهر، عرق
* [ع: خلص]

– **خُلاصائِي ج خُلاصائِيُون:** [ا - مث] ويڪرائي، ڪشادگي، موڪرائي، ڇوڙائي

* نويڪلائي، فراغت، اڪيلائي
* لِڪ، پوشِيدگي

– **خُلاصِڳائِي ج خُلاصِڳائِيُون:** [ا - مث] واندڪائي، خلاصائي، فرصت

* اَڪيلائي، خِلوَت

– **خُلاصو ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] ويڪرو ٿيڻ، وڏو ٿيڻ، ڪشادو ٿيڻ

* ڍِلو ٿيڻ
* کُلڻ
* اَڪيلو ٿيڻ، نِويڪلو ٿيڻ
* پيٽان ويهڻ

– **خُلاصو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ويڪرو ڪرڻ، ڪشادو ڪرڻ، وڏو ڪرڻ، کولڻ، ڍِلو ڪرڻ

* اِختصار ڪرڻ، تَتُ ڪرڻ

• **خَلاصِي ج خَلاصِي:** [صفت] ناکئو ملاح

* توبخاني يا جهازتي ڪم ڪندڙ
* تنبُن جو رَکپال

• **خِلافُ ج خِلافَ:** [صفت] پٺتي هٽي بيهڻ جي حالت، برخلاف، برعڪس، اُبتڙ، ضِد

* حَريف، دشمن
* ناموافق
* مقابل، سامهون
* [ا - مذ] ڪوڙ، جوٽ، ڪوٽ
* [ع: خلف - هن مخالفت ڪئي]

– **خِلافُ بَيانِي ج خِلافُ بَيانِيُون:** [ا - مث] ڪوڙي ڳالهه، ڪوڙو بيان

* رد ۾ ڏنل بيان

– **خِلاف چَوَڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙ ڳالهائڻ

* طبيعَتَ جي ناموافق ڳالهه ڪرڻ
* گِلا ڪرڻ، غيبَتَ ڪرڻ

– **خِلافِ دَستُورُ:** [صفت] رواج جي خلاف، قانون کان اُبتڙ، بي قاعده، بي قانون

– **خِلافِ راء:** [ا - مث] مرضيء جي خلاف ڳالهه، ڪنهن جي خيال جي اُبتڙ

– **خِلاف سَمجھڻُ**: [اصطلاح] اُبتو سمجھڻ. ڪوڙ سمجھڻ. غلط سمجھڻ

– **خِلافِ شَرَع**: [صفت] شَرِيعَتِ محمديءَ جي اُبتڙ. شريعت جي برعڪس. ناجائز

– **خِلافِ طَبَع**: [صفت] طَبِيعَتَ جي برخلاف. مزاج جي برعڪس

– **خِلافِ عَقلُ**: [صفت] عقل جي اُبتڙ. سمجھ کان ٻاهر

– **خِلافِ قِياس**: [صفت] ناممڪن. عقل جي خلاف

– **خِلافُ ڳالهائِڻُ**: [اصطلاح] اُبتڙ ڳالهائڻ. فائدي ۾ نه ڳالهائڻ

– **خِلافُ وَرزي**: [ا - مث] قاعدي جي ڀڃڪڙي. برخلاف ڪم ڪرڻ

– **خِلافِ وَضع**: [صفت] طريقي ۽ عادت جي برخلاف. رسم ۽ رواج جي اُبتڙ. عام دستور جي خلاف

– **خِلافُ هُجَڻُ**: [اصطلاح] برخلاف ٿيڻ. مخالف هجڻ. اُبتڙ هجڻ. دشمن هجڻ

• **خِلافَتَ ج خِلافَتُون**: [ا - مث] ڪنهن حڪمران جي وَفاتَ کان پوءِ اُن جي جاءِ تي ويهڻ جي حالت. نائبي. نيابت. وليعهدي. مسلمانن جي بادشاهت. مسلمان خليفي جو عهدو. نبي يا ولي جي جاءِ نشيني

– **خِلافَتِ تَحريڪ**: [ا - خاص] ترڪيءَ ۾ خلافت کي وري قائم ڪرڻ لاءِ هندستان ۾ 1920ع ۾ هلايل هلچل

– **خِلافَتِ راشِده**: [ا - خاص] حضرت ابوبڪر صديق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غني ۽ حضرت علي رضوان الله تعاليٰ عليهم جي حڪومت ۽ حڪومت جو زمانو

– **خِلافَتِي ج خِلافَتِي**: [صفت] خِلافَتَ ڪندڙ. خِلافَتَ جو. خِلافَتَ تَحريڪ ۾ بهرو وٺندڙ

• **خَلاقُ**: [ا - مذ] پيدا ڪرڻ وارو. پيدا ڪندڙ
* [ع: خَلق = هن پيدا ڪيو]

• **خَلالُ**: [ا - مذ] ٻن شين جي وچ ۾ مفاصلو
* [ع: خل = هن وِٿي ڪئي]
* ڏندن ڪوٽڻ جو اوزار
* نقهه موجب ڏاڙهيءَ جي ٻاڙن يا هٿن ۽ پيرن کي پاڻي پهچائڻ لاءِ وارن ۽ آڱرين کي جدا ڪرڻ جي حالت

– **خَلالُ ڪَرڻُ**: [اصطلاح] ڏند ڪوٽڻ
* ڏاڙهيءَ جي وارن جي ٻاڙن کي پُسائڻ لاءِ وارن کي هٿن جي آڱرين سان ڪولڻ ۽ بار بار جدا ڪرڻ

• **خُلَتُ**: [ا - مث] دوستي. ياراڻي. ياراڻو. سنگت. ياري. اخلاص. آشنائي. محبت. سچو عشق ۽ مستي
* [ع: خال = هن انکي دوست ڪري ورتو]
'دوئي ڏار ڏري، جو خلت خنجر آيو' (شاهه)

– **خُلَتِ خَنجَر**: [ا - مذ] محبت جي ترار
* [س/ل]

• **خَلجانُ**: [ا - مذ] ڏڙڪ. تردد. اَنديشو. فڪر. گھٻراهٽ. چنتا
* [ع: خلج = هن چوريو يا هلايو]

• **خَلجِي**: [ا - خاص] ترڪ نسل مان دهلِي جي بادشاهن جو هڪ گهراڻو (جنهن جو پهريون بادشاهه جلال الدين فيروز شاهه خلجي، عيسوي سنه 1281ع کان 1321ع تائين)
* هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **خَلخال**: [ا - مذ] ڳَهَه جو هڪ قِسم. پازيبَ. آواز ڪرڻ وارو ڳَهه. پيرن جا گھنگھرو
* [ع]

• **خُلدُ ج خُلدَ**: [ا - مذ] هميشگي. هميشه رهڻ جي حالت. بهشت. جنت. فردوس. سرڳُ. هميشه رهڻ واري شيءِ
* [ع: خلد = هو هميشه لاءِ رهيو]

– **خُلدُ آشِيان**: [صفت] جَنتِي. بهشتي. جنهن جو بهشت ۾ مڪان هجي
* [آشيان = آکيرو]

– **خُلدِ بَرِين**: [ا - مذ] سڀ کان اعليٰ بهشت. فردوسِ اعليٰ

– **خُلدُ مَڪاني**: [صفت] بهشتي. جنتي. خلد آشيان

• **خَلِش**: [ا - مث] چڀڪارَ. ڪنڊي جو جسم ۾ چُڀڪو
* ڪشڪش. خصومتَ. جهڳڙو
* رنڊڪ
* ڀڃڪڙي
* بي آرامي. بي قراري. هورا ڪورا
* [ف]

– **خَلِش وَڻڻُ:** [اصطلاح] خارَ لڳڻ. ڪنڊو لڳڻ. ڪاوڙ لڳڻ
* [س/ات]

• **خَلطُ:** [ا - مذ] گڏجي وڃڻ جي حالت. مِلاوٽ. ميل. ميل جول
* مونجهارو. گڙٻڙ. رولو
* [صفت] گڏيل. مليل. گاڏڙ
* هميشہ مرڪب ۾ ڪم ايندڙ لفظ (جيئن: خَلط مَلط وغيره)

– **خَلط مَلط:** [صفت] مِليل جليل. ملاوت ڪيل. گاڏڙ ساڏڙ

• **خِلطُ ج خِلطَ:** [ا - مذ] آنڊن ۾ پيدا ٿيل گندگي
* انساني طبيعتن مان هڪ مواد جهڙوڪ: صفرا. بلغم. خون ۽ سودا
* طبع. مزاج
* پاڻي. رطوبت
* مذاق. خوش طبعي. کِل. ڀوڳ. چرچو
* موج. لهر. پور. خيال. رِيجڪَ

• **خِلعَتَ ج خِلعَتُون:** [ا -مث] ٻئي کي بخشش طور ڏنل لباس. وڳو. جامو. لبادو. ڪنهن بادشاهہ جي امير يا سردار کي عزت طور پهرايل پوشاڪ. جُبو. فرغلُ. سروپا. پاڪر. تحفو. عطيہ
* [ع: خلع - هن عزت سان چوغو پهرايو]

– **خِلعَتَ پهرائِڻُ:** [اصطلاح] پوشاڪَ عَطا ڪرڻ. انعام ڏيڻ. انعام طور پوشاڪَ اوڍائڻ

– **خِلعَتِ فاخِره:** [ا - مث] اهڙي سروپا جنهن تي فخر ڪجي. نازڪ ۽ نفيس لباس. نهايت عمدي پوشاڪ

– **خِلعَتَ مِلَڻُ:** [اصطلاح] پوشاڪ يا لباس جو انعام ملڻ

– **خِلعَتِي ج خِلعَتِي:** [صفت] خِلعَتَ ڏِڪايل. سروپا وارو. عزت جي وڳي وارو. پهريل. ڍڪايل
* انعامات حاصل ڪيل

• **خَلَفُ:** [ا -مذ] نيڪ فرزند. صالح فرزند. سياڻو پٽ. فرزند. پٽ
* جاءِ نَشِين. وارث
* مستحق. حقدار
* [ع: خلفَ - هو پوئلڳ ٿيو]

– **خُلفاءُ:** [ا - مذ] 'خليفہ' جو جمع. خليفا. نائب. جاءِ نشين. پوئلڳ

– **خُلفاءِ راشِدِين:** [ا - خاص] رشد ۽ هدايت وارا خليفا. اسلامي سلطنت جا پهريان چار خليفا (حضرت ابوبڪر صديق. حضرت عمر فاروق. حضرت عثمان غني ۽ حضرت علي رضوان الله تعالیٰ عليهم اجمعين)

• **خَلقَ:** [صفت] پيدا ٿيل. پيدا ڪيل. پيدائش. اُپايل
* [ا - مث] انسان ذات. بني نوع انسان. بني آدم
* عام ماڻهو. لوڪ. عالم. آدمي. رعايا. رعيت. جنتا
* [ڪنايہ] ڙش. گوڙ. انبوهہ. پيهہ

– **خَلقَ آزارُ ج خَلقَ آزارَ:** [صفت] عام ماڻهن کي آزاريندڙ. ظالم. خَلق کي پريشان ڪندڙ

– **خَلقَ آزارِڻ:** [اصطلاح] ماڻهن کي ستائڻ. تائي تپائي ڏيڻ

– **خَلقَتَ ج خَلقَتُون:** [ا - مث] خلق. مخلوقات
'خَلقَتَ سڀَڪِي گهرندي آهي عِزَت. عظمت. شهرت. دولت' (استاد بخاري)

– **خَلقَ کِلائِڻُ:** [اصطلاح] بدنام ٿيڻ. خوار ٿيڻ. ماڻهو کِلائڻ

– **خَلقِڻ:** [مص - فعل لازمي عربيءَ مان ورتل] پيدا ڪرڻ. اُپائڻ. ناهڻ. بَنائڻ
* 'ڪين' مان 'ڪي' ڪرڻ. 'نيست' مان 'هست' ڪرڻ
* [خَلقيو خَلقيا. خَلقي. خَلقِيُون. خلقيندو خَلقِيندا. خَلقِينديِ. خَلقِينديُون. خلقيل]

– **خَلقڻهارُ:** [ا - ذات] الله تعالیٰ جو هڪ صفاتي نالو
* [صفت] پيدا ڪندڙ. اُپائيندڙ. خالق

– **خَلقِيَل:** [ا - مث] ڪائنات. خلقت

– **خَلقِيَلُ ج خَلقِيَلَ:** [ا - مفعول] پيدا ڪيل. اُپايَل

– **خَلقِيندَڙُ:** [ا - ذات] الله تعالیٰ جو هڪ صفاتي نالو
* [صفت] پيدا ڪندڙ. اُپائيندڙ. خالقُ. خلقڻهار

• **خُلقُ ج خُلقَ:** [ا - مذ] پيدائشي سڀاءُ. لَڇڻ. عادَتَ. سِيرَتَ. مِزاج. گُڻ. اُٿڻ ويهڻ ۽ مِلڻ جُلڻ جو اخلاق. پيش اچڻ جو سهڻو نمونو
* [ع: خَلَق - هن پيدا ڪيو]
'خُلق جنهنجو خُلق آندر سَرتسر قرآن آ' (عطا محمد حامي)
* آڌرڀاءُ. تعظيم
* آب. عزت. مان. لياقَتَ
* مروت. فضيلت. خوش اخلاقي. خوش مزاجي. ڪلمڪائي

– **خُلقُ ڏيڻُ:** [اصطلاح] سهڻي نموني پيش اَچڻ، محبت سان هلڻ

– **خُلقَ وارو ج خُلقَ وارا:** [صفت] با اخلاق، مروت وارو، فضيلت وارو، سلڇڻو

• **خِلقَتَ ج خِلقَتُون:** [ا - مث] پيدائشي حالت، سرشتي، فطرت، خميرو

• **خَلَلُ ج خَلَلَ:** [ا - مذ] رخنو، رنڊڪ، رڪاوٽ، روڪ، اَٽڪ، دَخَلُ، وڳوڙ، پنگ، پکيڙو، جهيڙو، جنگ، جهگڙو، فتنو، فتور، اٿوٿت، اٿٿت، اختلاف، ابتري، ڦيٽاڙو، ڏڦيڙ، بلوو، فتنه انگيزي

* سوراخ، ٽُنگ، ٻرگهلُ، درز، وِڇي
* [ع: خل = هو لاغر ٿيو هن وڇي ڪٺي]
* ڇِڪڙِي، بغاوت
* رولو، گڙٻڙ، مونجهارو، بي انتظامي
* تڪرار
* نقصان، خسارو، ٽوٽو، حرج
* دشمني، وروڌ
* بيماري، روڳ، ڏک، تڪليف

– **خَلَلُ آندازُ ج خَلَل آنداز:** [صفت] فسادي، جهيڙاڪ، فِتنائي

– **خَلَلُ جاڳائڻُ:** [اصطلاح] رولو مچائڻ، فساد مچائڻ، رنڊڪ وجهڻ، رڪاوٽ وجهڻ

– **خَلَل دِماغُ:** [صفت] دماغ جو فتور، چريائي، ماليخوليا، سوداءُ، جنون

– **خَلَلُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] نقصان ڪرڻ

– **خَلَلِي ج خَلَلِي:** [صفت] جهيڙائي، فسادي، تڪراري، معاملائي، فتنه انگيز، بغاوتي، مونجهارو وجهندڙ، جهيڙاڪار، وڙهڻو، جنگير، ٻجاڙو، لوڙڙو، ڪنهرُ، ڇيڙا پورُ، شرير، حرڪتي

• **خُلُمُ ج خُلُمَ:** [ا - مذ] حرڪت، چترائي، لُچائي، ڪَٺونس، ڪيچَل
* نقصان، حرج، ڇيهو، ٽوٽ
* مونجهارو، وڳوڙ، ڏڦيڙ، خلل، رولو، ڦيٽارو
* مانڌاڻ، ٻاٽينال، گوڙ

– **خُلُمُ ٻارڻُ:** [اصطلاح] گهڻي حرڪت ڪرڻ، زياده نقصان ڪرڻ

• **خَلوَتَ ج خَلوَتُون:** [ا - مث] ڪنهن جاءِ جي خالي ٿيڻ جي حالت، خالي جاءِ، اڪيلائي، خلاصگائي، ايڪانت، گوشو، گوشه نشيني، نويڪلائي، اڪيلائپ

* [ع: خلا = هو خالي ٿيو]

’جن کي عشق عميق جي سي خلوت خيالي‘ (شاهه)

’بزم خلوت نه رهي، عشق جو سامان نه رهيو‘ (مير علي نواز ناز)

– **خَلوَت پسند:** [صفت] اڪيلائپ پسند، نويڪلو گذاريندڙ

– **خَلوَت خانو ج خَلوَت خانا:** [ا - مذ] اڪيلائيءَ واري جاءِ، نويڪلي جاءِ
* سمهڻ جو ڪمرو

– **خَلوَت سراءِ:** [ا - مث] اڪيلائيءَ واري جاءِ

– **خَلوَت ڪرڻُ:** [اصطلاح] اڪيلو ٿيڻ

– **خَلوَت گاهہ:** [ا - مث] اڪيلائيءَ واري جاءِ، ايڪانت واري جاءِ، نويڪلي جاءِ، خلاصو ڪمرو

– **خَلوَت نَشِين:** [صفت] اڪيلو ويهندڙ، اڪيلائيءَ ۾ ويهندڙ
* دنيا کان تياڳ ڪيل، سَنياسِي، رِشي، لاطمع، تارِڪ دنيا

– **خَلوَتِي ج خَلوَتِي:** [صفت] اڪيلائيءَ ۾ گذاريندڙ، اڪيلائپ پسند، ايڪانتي، لوڪ تياڳي، سنياسي، رِشي
* گهرو دوست، گهاٽو دوست، حال محرم
* خاص ملاقاتي

• **خُلُوص:** [ا - مذ] سادو ۽ پاڪ ٿيڻ جي حالت، سادگي، صفائي، پاڪائي
* [ع: خلص = هو پاڪ صاف ٿيو]
* نج دوستي، سچي دوستي، اخلاص، محبت، صداقت، سچائي، وفاداري

– **خُلُوصِ نِيَت:** [ا - مث] سچائي، نيڪ ارادو

• **خَلِيتو ج خَلِيتا:** [ا - مذ] هڪ قسم جي ڳوٿري (جنهنجو منهن ڏاڪي سان اٽين ٻيٻلڻ هجي، جيئن ان کي کولي يا بند ڪري سگهجي)، ڳوٿري، پوتڙي، ڦوتڙي. ٿيلهو

* [ع: 'خريط' = کيسو' جي بگڙيل صورت]

• **خَلِيجُ:** [ا - مذ] اُپسمنڊ، پاڻيءَ جو هڪ ڀاڱو (جنهن جي ٽن پاسن کان خشڪي ۽ چوٿين پاسي کان سمنڊ مليل هجي، جيئن: خليج بنگال، خليج فارس وغيره)، درياءُ، نهر

* [ع]

• **خَلِيفو ج خَلِيفا:** [صفت] ولي عهد، قائم مقام، جاءِ نشين (بادشاهه وغيره جو)، بدران آيل يا بدران موڪليل، عيوضي، نائب

* [ع: خَليفه > خَلَف - هو پوءِ آيو]

* الله تعالىٰ جي طرفان ملڪ جي حڪومت هلائيندڙ، خدا جو نائب، پريت ڪم ڪندڙ، مددگار، واهرو، سهايڪ

* سيد يا پير جو خاص نوڪر

* خادم، نوڪر، ٻيلي

• **خَلِيفَةُ الله:** [صفت] الله جو نائب

* [ا - خاص] حضرت آدم عليه السلام جو لقب

– **خَلِيفَةُ المُسلِمِين:** [صفت] مسلمانن جو بادشاهه يا خليفو

• **خَلِيقُ ج خَلِيقَ:** [صفت] پيدائشي نيڪ سڀاءَ وارو، خلق وارو، سهڻيءَ هَلَتِ چلت وارو، مروت وارو، لحاظي، ڪلمک، سلڇڻو، خوش مزاج، نرم دل، رحم دل، ٻاجهارو، مهربان

* [ع: خَلَق - هن پيدا ڪيو]

• **خَلِيلُ ج خَلِيلَ:** [ا - مذ] سچو دوست، مُخلِص دوست، سنگتي، ساٿي، يارُ، سڄڻ، همراهه

* [ع: خلة = دوستي]

– **خَلِيلُ الله:** [صفت] الله جو دوست

* [ا - خاص] حضرت ابراهيم عليه السلام جو لقب

• **خَلِيلُ ج خَلِيلُون:** [ا - مث] تاش راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ رڳو ٽي ڄڻا راند ڪري سگهن ٿا)

• **خَلِيلاڻي:** [ا - خاص] بلوچن جو هڪ قبيلو

• **خَمُ ج خَمَ:** [ا - مذ] ڏِنگائي، وَنگ، ٽيڙ، آڏائي، وَر، وَڪَڙُ، موڙُ، پيچُ، وَٽ، ٻيچُ

'ٿَفسِ ڪافَرَ جي ڪاڪُلَ جا، ڏِنم خوني خَما خَم خَم' (غمدل فقير)

– **خَمِ آبرُو:** [ا - مذ] ڀِرون جي ڏِنگائي، ڀِرون جو وڪڙ/ڦير

– **خَم دارُ ج خَم دارَ:** [صفت] وَرَ وَڪڙَ وارو، وَنگ وارو، ڏِنگو، ٽيڙو، آڏو، ترڇو، پيچدارُ، پيچيدو

• **خُم:** [ا - مذ] شرابَ جو مَٽُ، دُنگ، ٻِيپ

* [ف]

– **خُم خانه:** [ا - مذ] شراب خانو، گُمٽو، شراب پيئڻ يا تيار ڪرڻ جي جاءِ، ڀَٽي

• **خُمارُ ج خُمارَ:** [ا - مذ] نَشو ڪيف، نَشي جي مَستي، نَشي جا پورَ، مَدهوشي، نشي لَهَڻ کان پوءِ سستي، پچاڙيءَ جو نشو

* ننڊ جو زور، اونگهه، گُهر، گُهر، ننڊاکڙائي، خماري، پِنڪي

* اکين جي گُرانڻ، اکين جي ڳاڙهاڻ، متوالي نظر

– **خُمارُ آلُوده ج خُمارُ آلُوده:** [صفت] نشي ۾ چور، مَخمور، مست، متوالو

– **خُمارجَڻُ:** [مصدر 'خمارڻ' مان فعل مجهول] نَشي ۾ پرَجڻ، نشو ٿيڻ، هلڪي بيهوشي طاري ٿيڻ

* ننڊ ۾ پرجڻ، گُهرجڻ

* [خُماريو خُمارِيندو خُماريل]

– **خُمارَڻ:** [مص - فعل متعدي] شَرابَ پيئارڻ، نَشئي ڪرڻ

* [فارسي مان ورتل]

* [مص] خُمارڻ

* [امر] خُمارِ

* [خُماريو خُمارِيندو خُماريل]

– **خُمارِي ج خُمارِي:** [صفت] خمارَ وارو، خمار جو، نَشئي، پِنڪيلُ

* [ا - مث] خمار، نشو، پِنڪي

• **خُماسِي ج خُماسِي:** [صفت] عِلمَ نَحو جي اصطلاح موجب پنجن اکرن وارو لفظ (جهڙوڪ: سفرجل وغيره)

* [ع: خمسة = پنج]

• خُمچو ج خُمچا: [ا - مذ] ڪاٺَ يا لوهَ جو وڏو ٿالهه (جنهن ۾ ڪاڌي جا ٿانو رکجن) ڪومچو، خوانچو
* [ف: خمچه - ڪومچو]
* [ڪنايہ] ناز نخرو، اَنگل
* [س/ڪوهہ]
– خُمچا ڪَرَڻُ: [اصطلاح] ناز نخرا ڪرڻ
* [س/ڪوهہ]

• خَمرُ ج خَمرَ: [ا - مذ] انگورن جو رَس (پچايل)، شراب، مَئي، مد
* [ع: خمرُ = شراب، نشو]
* مستي (محبت جي)، عشق
'خُمر خمار انهيءَ ۾ خاص موت اهو مسروري' (سچل)

• خُمرو ج خُمرا: [ا - مذ] نِڪَرَ جي ٿانوَ جو هڪ قسم (جيڪو گدري جي ڦاڪن وانگر ٺهيل هجي)، ٽيو
* [س/ات]

• خَمس: [صفت] پنج، پنجن جي نسبت ڏيکاريندڙ (جيئن: 'حواس خمسہ' يعني پنج حواس: ڏسڻ، سنگهڻ، چکڻ، ٻڌڻ ۽ ڇهڻ جا حواس)

• خَموشُ: [صفت] ماٺ ڪيل، چپ، سانت، خاموش
* [ف]

• خَميازه: [ا - مذ] آرس، اوٻاسي
* لِڱَ، عضوا، ڪَرَ
* [ف]
* بَدلو، عيوض
* تاواڻ
* رنج، تڪليف
* پشيماني، افسوس

• خَميده: [صفت] ڏِنگو، ڦِڏو، خم وارو، مڙيلُ، ڪبو، ڇِپو، جهڪيل
* [ف]

• خَميرُ ج خَميرَ: [ا - مذ] ڳوهيل پاروٺو اَٽو (جيڪو گهڻو وقت اڳي ڳوهي رکجي ۽ ڪنوٽي پوي)، ڪنواٽو ڳوهيل اٽو
* ڪنهن بہ ڳوهيل شيءِ جو چاڙهو پنوڙو
* ماڻهوءَ جي اصلي بناوت جو موادُ، سِرشتِي، خلقت، فطرت، پيدائش، ترڪيب
'مِٽي اُن خميرجي، اَصلان هئي اِيتري' (شاهہ)
* ملاوت، ست، جوهر، عرق
* مغز
* عطر
* دفن ڪرڻ جي جاءِ (ڪنهن مردي کي)، لحد، قبر
* مِٽي (جسم جي)
* [صفت] بالغ، رسيلُ، سامايل، پڪو، پڪلُ
* مِزاج، طبيعت، سياءُ
* [ع: خمير]

– خَميرو ج خَميرا: [ا - مذ] ڳوهيل اَٽو (جيڪو گهڻو وقت اڳ ڳوهڻ ڪري ڪنوٽي ويو هجي)
* ڪنڊ ۾ چاش ڪيل دوا (جيئن: خميرو ڳاؤزبان وغيره)

• خَميسُ ج خَميسُون: [ا - مث] هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن، هفتي جو پنجون ڏينهن ('خمس' يعني پنج جي نسبت سان)، وسپت، جمعرات، Thursday
* [ع]
* قميص مان بگڙيل شڪل، چولو، پهراڻ

• خَميصُ ج خَميصُون: [ا - مث] قَميص، چولو، پهراڻ

• خَناسُ ج خَناسَ: [ا - مذ] سرڪش ديو، شيطان رَجِيم، خَبِيث روح، بَدروح، شيطان
* وسواسن ۾ وجهندڙ، مردود، شَرِير
* [صفت] بُڇڙو، پاپي، بَدڪار، جيڪو بڇڙائيءَ جو ڏس ڏيئي پاڻ هٽي وڃي
* [ع: خنس = هو پوئتي هٽي ويو]

• **خُناقُ ج خُناقَ:** [ا - مذ] ڳلي گھٽڻ جي حالت، بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڳلو يعني نڙي سڄي پوندي آهي ۽ ماڻهو ساهه نه کڻي سگهڻ ڪري عموماً مري ويندو آهي)
※ [ع: خنق = من ڳلو گهٽيو]

• **خُنامُ ج خُنامَ:** [ا - مذ] ڦڏو، فساد، ماندائي، بائيتال
※ نقصان، حرج، ڇيهو ٽوٽو
※ [س/ل]

• **خَميِرُ:** [ا - مذ] ڳوهيل پاروٽو اٽو (جيڪو ڳهڻ وقت اڳي ڳوهي رکجي ۽ کٽو ٿي پوي)، کٽو اٽو، ڳوهيل اٽو، خَمير
※ [س/ل]
※ ڪنهن به ڳوهيل شيءِ جو چاڻو، پنوڙو
※ ماڻهوءَ جي اصلي بناوت جو مواد، سرشتي، خلقت، فطرت، پيدائش، ترڪيب
※ ملاوت، ستُ
※ جوهر، عرق، مغز، عطر
※ دفن ڪرڻ جي جاءِ (ڪنهن مردي کي)، لحد، قبر
※ مِٽي (جسم جي)
※ [صفت] بالغ، رسيلُ، سامايل، پڪو، پڪلُ
※ مزاج، طبيعت، سڀاءُ
※ [خميرُ جي بگڙيل صورت]

• **خَنجَرُ ج خَنجَرَ:** [ا - مذ] هڪ مشهور هٿيار جو نالو، ننڍي تلوار، ڪٽار، ڇرو، وڏو چاقو

• **خَنجرِي ج خَنجرِيُون:** [ا - مث] دهلڙي، ڊيبڪي، ڪنجري، دِفلي

• **خَندان:** [صفت] کِلندڙ، کِلمک
※ [ف: خنديدن = کلڻ]

• **خَندَق ج خَندَقُون:** [ا - مث] کَڏَ، کاهي، اونهي کَڏَ
※ غار، چر
※ آڙ، آڏَ
※ مورچو
※ [ا - خاص] اسلام جي وڏين جنگين مان هڪ جنگ جو نالو (جنهن جنگ ۾ مديني شريف جي بچاءَ لاءِ شهر جي آڏو وڏي کاهي کوٽي وئي هئي)
※ [ع]

• **خَندو ج خَندا:** [ا - مذ] کِلَ، ٽَهه ٽَهه، ٽهڪڙو، هاسِي، هسي، کِلکو، ٺٺول، مسخري
※ چٿر، ڀونگل، ڀيڪَ

– **خَندو ڪَرڻُ:** [اصطلاح] کِلَ ڪرڻ، ٽهڪڙو ڪرڻ، ٽَهه ٽَهه ڪرڻ، چٿر ڪرڻ، ٺٺول ڪرڻ، ڀونگل هڻڻ

– **خَنده:** [صفت] کِلندڙ
※ [ف]

– **خَنده پيشاني:** [صفت] کِلمُک، خوش طبع، کِلڻو مِلڻو

– **خُنده رُوءِ:** [صفت] کِلمک، خنده پيشاني

– **خُنده رُوئِي:** [ا - مث] خوشي، خوش مزاجي، کِلمکائي

– **خُنده زَن:** [صفت] کِلندڙ عورت، کلمک ناري

• **خِنزِيرُ ج خِنزِيرَ:** [ا - مذ] هڪ جانور جو نالو سوئَرُ، مِرون
※ [ع]

• **خُنساءِ:** [ا - خاص] عرب جي هڪ بهترين شاعر عورت جو نالو (ان جو ديوان به آهي قادسيه واري لڙائيءَ ۾ هوءَ پنهنجن چئن پٽن سان شامل هئي ۽ اتي سندس چارئي پٽ شهيد ٿيا)

• **خُنڪ:** [صفت] ٺريَل، ٿَڌو، سَردُ، يَخ، بَرفَ
※ چڱو، سٺو، خوش، ڪڙو تڙو
※ [ف]

– **خُنڪار ج خُنڪارُون:** [ا - مث] ٿَڌِ، ٿَڌڪار، سَردي
※ خوشي، موج، فَرحَتَ
※ خوشبوءِ، سڳنڌ
※ مستي
※ نشو، موڙ، خمار
※ [صفت] شهنشاهه، قيصر، مهاراجا، خنڪي

– **خُنڪِي ج خُنڪِيُون:** [ا - مث] ٿَڌائي، ٺارَ، سردي، خنڪار
※ وڏائي، آڪڙ، بي پرواهي، ڪڙائي

– **خُنڪِي ڏيکارڻُ:** [اصطلاح] بي پرواهي ڏيکارڻ، وڏائي ڏيکارڻ، آڪڙ ڏيکارڻ، ڪڙائي ڏيکارڻ

• **خُو:** [ا - مث] سڀاءُ، عادت، خصلت، سيرت
※ [ف]

– **خُوگَر:** [صفت] عادِي، علتي، هيراڪ، ہانڍائي

• **خُوابُ ج خُوابَ:** [ا - مذ] ننڊ ۾ ڏٺل نظارو، سپنو، رؤيا، ننڊَ، اُونگهه، آرام، خيال، تصور، ويچار، وهم، گمان، بِشارت

* [ف]

– **خُوابُ آلُوده:** [صفت] ننڊا ڪڙو، ننڊائتو، خماريل، پِنڪيل، ننڊ جا جهوٽا کائيندڙ

* [ف: آلودن = رَلِ مل ڪرڻ]

– **خُوابِ پريشان:** [ا - مذ] ڏيجارِيندڙ خواب، بُڇرو خواب، بگڙيل خواب، مُنجهيل خواب

– **خُوابَ جُون ڳالِهيُون:** [ا - مث] خيالي ڳالهيون، اَجايون ڳالهيون

– **خُوابُ خَيالُ ج خُوابَ خَيالَ:** [ا - مذ] وَهم گمان، وِيچار

* اَجايو ڏيک

* گذريل ڳالهه جي آکاڻي

* درگذر، فنا، ختم ٿيل

– **خُوابُ خَيالُ نہ هُئڻُ:** [اصطلاح] ڪوبہ خيال نہ ٿيڻ، ڳالهہ ويچار هيٺ نہ هجڻ

* ارادو نہ رکڻ

– **خُوابُ ڏِسڻُ:** [اصطلاح] ننڊَ ۾ ڪجهه ڏِسڻ، سپنو لهڻ

– **خُوابِ غَفلَت:** [ا - مذ] غلفت جي ننڊ، بي پرواهيءَ جي ننڊ، لاغرضيءَ جي ننڊ، ويسلائي، اگوندرائپي

– **خُوابُ گاهَ ج خُوابُ گاهُون:** [ا - مث] سمهڻ جو ڪمرو، آرام ڪرڻ جي ڪوٺي يا جاءِ

– **خُوابُ لَهڻُ:** [اصطلاح] ننڊ ۾ ڪا ڳالهہ ڏسڻ، سپنو ڏسڻ

* شڪ پوڻ، وَهم اچڻ، گمان پوڻ

– **خُوابُ ۾ بَر ڪَڻ:** [اصطلاح] بِڦلڻ، وِڦلڻ

– **خُوابُ وَخَيالُ:** [ا - مذ] وِسريل ڳالهه، ڪوڙي ڳالهہ يا خيال

– **خُوابُ هُجڻُ:** [اصطلاح] ڪجهہ بہ نہ هجڻ، خالِي وَهم هجڻ

– **خُوابِيدگِي ج خُوابِيدگِيُون:** [ا - مث] ننڊ جي حالت

* غفلت، بي پرواهِي

* سستِي، ڪاهِلِي

• **خواجا:** [ا - خاص] مسلمانن جي هڪ ذاتِ جو نالو

* اِسماعِيلي ۽ اَثناعَشري فرقن جا پوئلڳ

• **خَواجو ج خَواجا:** [ا - مذ] مالڪ، ڌڻي، گهر ڌڻي

* [ف: خواجہ = سردار]

* سردار، پير، مرشد، آقا ('توران' ۾ سيد کي 'خواجو' چيو ويندو آهي)

– **خَواجہ تاشُ:** [صفت] هِڪَ مالڪ جي سيني نوڪرن مان هر هڪ

– **خَواجہ سَرا:** [ا - مذ] بادشاهن ۽ اميرن جي محلن جو داروغو، گهر ۾ ايندڙ ويندڙ يا ڪم ڪار ڪندڙ کڙو غلام (اڪثر ڪري مغل بادشاهن وٽ خواجہ سَرا هوندا هئا)

• **خَواجہ خِضِر:** [ا - خاص] هڪ نبيءَ جو نالو، جنهن لاءِ چيو وڃي ٿو تہ (ان کي حيات حاصل ٿيل آهي ان ڪري هن کي 'پاڻيءَ جو بادشاهہ' سڏيو وڃي ٿو ۽ زنده آهي)، زندهہ پير، زندهہ ولي

• **خَوارُ:** [صفت] کائيندڙ، کائڪ، کائو

* پيئندڙ، پياڪ، ڏوڪيندڙ

* 'کائيندڙ' توڙي 'پيئندڙ' جي معنيٰ ۾ مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ (جيئن: 'شيرخوار'، 'نمڪ خوار'، 'شراب خوار'، 'نمڪ خوار' وغيره)

* [ف: خوردن = کائڻ]

• **خُوارُ ج خُوارَ:** [صفت] بدنام، بيعزت، بي مانُ، رسوا، ڳِلارو، ڏِٺو، ذليل، آوارهہ، ڪميڻو تڇ، ڪِريل، اوڇو ردي، هيڇڙو، خراب

* رول، دربدر

* پريشان، تنگ، ڏکي

* [ف]

– **خُوارزِيلُ:** [صفت] خوارُ، ٽڙيل، بدنام، رسوا، ڳِلارو، بدچال، ڪميڻو، ڪِريل

* ['خارجي' جي بگڙيل صورت]

– **خُوار ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ذليل ۽ رسوا ڪرڻ، هيڇڙو ڪرڻ

* حيران ۽ پريشان ڪرڻ

* ڳلارو ڪرڻ

– **خُوارِي ج خُوارِيُون:** [ا - مث] بَدنامِي. گِلا. بي عزتي. بي مانِي. ذلت. رسوائي. ننداڻي. بدناموسي

※ بچڙائي. نيچپڻ. ڪميڻائي. ڏاميچائي

– **خُوارِي ڪَرڻُ:** [اصطلاح] بيعزتي ڪرڻ. بدنامِي ڪرڻ

– **خُوارِيءَ ڪاڏو ج خُوارِيءَ ڪاڏا:** [صفت] بدنام ٿيل. بچڙو ٿيل. گِلارو

– **خُوارِيءَ ڪاڏو هُئڻُ:** [اصطلاح] بَدنام هئڻ. گلارو هئڻ. بي عزت هئڻ

• **خَوارزَم:** [ا - خاص] جيحون نديءَ جي ڪناري تي هڪ شهر جو نالو

※ [ف]

• **خَواست:** [ا - مذ] گهُر. طَلَب. چاهه. مرضي. خواهش. آس. اميد. عرض

※ [ف: خواستن = چاهڻ. گهرڻ]

– **خَواستہ:** گهربَل (خدانخواستہ = خدا نہ گهري يا خدا نہ ڪري)

– **خَواستگارُ ج خَواستگارَ:** [صفت] چاهِيندڙ. گهُرندڙ. طَلبگار. طالبو. طالب. آسائتو. اُميدوار. خواهشمند. درخواست ڪندڙ. عرضدار

– **خَواستگارِي ج خَواستگارِيُون:** [ا - مث] طلب. خواهش. گهُر. چاهنا

• **خَواصُ ج خَواصَ:** [ا - مذ] اَمِير. رَئيس. نواب. اَعلىٰ درجي جا ماڻهو. خاندانُ. وڏا ماڻهو (مگر سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندو)

※ اعلىٰ درجي جو نوڪرُ. خاص. وڏو نوڪر. خدمتگارُ. ممتاز نوڪر

※ خاصيتون

※ أثر

※ [ع: 'خاص' جو جمع]

– **خَواصِي ج خَواصِيُون:** [ا - مث] خِدمتگارِي. خِدمَتَ. نوڪِري. چاڪِري

※ هم نَشِيني

※ شاهِي سَوارِيءَ ۾ پٺيان ويهڻ جي حالت

• **خَوانُ:** [ا - مذ] ماني يا طعام کڻڻ جو ٿانءُ. کاڌي رکڻ جو ٿالهہ. طباقُ. طشت. دسترخوان

※ [ف]

– **خَوان پوشُ ج خَوان پوشَ:** [صفت] خونچي ڍڪڻ جو ڪپڙو. طعام ڍڪڻ جو ڪپڙو

– **خَوانچو (خونچو):** [ا - مذ] خوان. ننڍڙو دسترخوان

※ گهورڙين جي شين رکڻ لاءِ ٿالهہ. ڪاٺ جو وڏو ويڪرو ٿالهہ

– **خَوانُ سالارُ ج خَوانُ سالارَ:** [صفت] طعام ناهيندڙ. کاڌي تي نظرداري ڪندڙ داروغو

– **خَوانُ سامانُ ج خَوانُ سامانَ:** [صفت] خان سامان. بورچي خاني جو نوڪر. کارائڻ پيئارڻ جو سامان ڪندڙ. ڀنڊاري. عام مختيار. بورچين جي مٿان عملدار

– **خَوانِ نِعمت:** [ا - مث] لَذِيذ قسمن جي کاڌي جو خونچو. طرح طرح جي قسمن جي کاڌن وارو ٿانءُ

• **خَوان:** [صفت] پڙهندڙ. ڳائيندڙ

※ مرڪب لفظن جي آخر ۾ ٿو اچي (جيئن: ثناخوان، مدح خوان، نوحہ خوان وغيره)

※ [ف: خواندن = پڙهڻ]

– **خَواندِگِي:** [ا - مث] پڙهائي. پڙهڻ جو ڪم. علمي سرت

※ [ف]

– **خَواندَن:** [مص] پڙهڻ. علم سِکڻ. لکڻ پڙهڻ جو هنر سکڻ. پروڙڻ. پرجهڻ. ڄاڻڻ

※ [ف]

– **خَواندو:** [صفت] تَعلِيم يافتہ. عالِم. ڄاڻندڙ. هوشيار. سمجهدار. ڄاڻو. چتر. ڏاهو. عاقل. سنوٻرو. عقلمند. داناءُ. سياڻو

※ [ف: خوانده = پڙهيل]

– **خَواني ج خَوانِيُون:** [ا - مث] پڙهڻ جو ڪم. پڙهائي. هيءَ لفظ مرڪب لفظن جي آخر ۾ ٿو ڪم اچي (جيئن: قرآن خواني، نعت خواني، مرثيہ خواني وغيره)

• **خَواه:** [صفت] گهرندڙ، گهورو، چاهيندڙ، طلبگار، طالب، خواهشمند

٭ مرڪب لفظن جي آخر ۾ ڪم ايندڙ لفظ (جيئن: خيرخواه، بدخواه وغيره)

٭ [ح - جملو] يا، يا ته، توڙي، توڻي، پڻ، چاهي، ٻيءَ حالت ۾، نه ته، ٻنهي مان هڪڙو (جيئن: امير خواه غريب وغيره)

— **خَواهانُ:** [صفت] چاهيندڙ، گهرندڙ، طالب، طلبگارُ

— **خَواهَ مَخواه:** [ظرف] هروڀرو اَجايو رِيءَ ڪُناهه، بنا ڏوهه، بي سبب، بي ڏوهه، بي واجبي، بنا ڪنهن سبب جي، خالي پيلي

٭ لاچار، ناچار، بي وس

٭ زوري، زبردستي، مجبوراً

٭ [ف: خواستن = گهرڻ]

• **خَواهِشَ ج خَواهِشُون:** [ا - مث] گهُر، طَلَب، چاهه، سَڌَ، اِڇا، منشا، مَرضِي، ڪامنا، دِل، چاهنا، گهرج، آرزو، تمنا

٭ خيال، اِرادو، نيت، راءِ

٭ اُڪير، شوق، حبَ، اڪنڊ

٭ مطلب، مقصد، مرادَ

٭ [ف: خواستن - گهرڻ]

— **خَواهِشمَندُ ج خَواهِشمَندَ:** [صفت] گهرندڙ، چاهيندڙ، طالب، گهورو، خواهان، سڌائتو، اِڇاوان، آسائتو

٭ گهرجائو، ضرورتمند

• **خَواهَر:** [ا - مث] ڀيڻ، همشيره، ڀينر

٭ [ف]

• **خُوبُ ج خُوبُ:** [صفت] چڱو، سُٺو، ڀلو، بهترين، تَمام سٺو، عمدو، سهڻو، ڀلارو، اڇو، اتم، اعليٰ، نيڪ، لائق، وڻندڙ، پيارو، زيبا

٭ [ف]

— **خُوبُ ڀلهاڙو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] خوبُ ڪشمڪش ڪرڻ

٭ [س/ات]

— **خُوب تَر:** [صفت] وڌيڪ چڱو، وڌيڪ سٺو

— **خُوبرُو ج خُوبرُو:** [صفت] سهڻي شڪل وارو، سهڻو، خوبصورت، حَسِين، ملوڪَ، سندر

— **خُوبرُوئِي:** [ا - مث] شڪل جي سهڻائي، سونهن، حسن سندرتا، خوبصورتي

— **خُوب سِيرَت:** [صفت] نيڪ سيرت، سُٺَن لَڇڻَن وارو، نيڪ اَعمالَن وارو، چَڱَن اَفعالَن وارو، سٺين عادتن وارو، فَضِيلَت وارو

— **خُوب صورَت:** [صفت] سهڻي شڪل وارو، سهڻو، سندر، حسين، حسن وندُ، سوڀيا وان، ناهوڪو، وينگس، شڪيل

— **خُوب صُورتي ج خُوب صورتيُون:** [ا - مث] شڪل جي سهڻائي، سونهن، حسن، سندرتا، سوڀيا

— **خُوب نُما:** [صفت] چڱو ڏسڻ ۾ ايندڙ، سهڻي ڏيک وارو

٭ سٺي ڳالهه، سٺائي، عمدائي

— **خُوبِي ج خُوبِيُون:** [ا - مث] چڱائي، ڀلائي، بهترِي، فائدو، نيڪِي، لاڀ، نفعو، ٿورو

٭ سندرتا، سهڻائي، سونهن، ملوڪائِي، سياءُ، خصلت

٭ خاصيت، گُڻ، لَڇڻ

٭ نيڪي، ناموس، ساراهَ، واکاڻ

• **خُوباني ج خُوبانِيُون:** [ا - مث] ميوي جو هڪ قسم، زَردآلو

• **خوجو ج خوجا:** [صفت] ڪدڙو، مخنثُ

• **خُود:** [ضمير] پاڻ، پِند، پنهنجي سِر، ذات، نفس

٭ [ف]

— **خُود آرائِي:** [ا - مث] پاڻ کي سينگارڻ جي حالت، ناهَ نوڪَ، هار سِينگار، خود نمائِي

٭ فخر، تڪبر، غرور، وڏائي

— **خُود اِختِيارُ:** [صفت] خودمختار، پنهنجي وَسِ، روءِ سوءِ، آزاد، راض جو راڻو

— **خُود اِختِيارِي ج خُود اِختِيارِيُون:** [ا - مث] خودمختياري، آزادي، ڇڙواڳي

— **خُودبخُود:** [ظرف] پنهنجو پاڻ، ازخود، پاڻمرادو، پاڻهي، بنا چوڻ يا چورڻ جي

— **خُود بِينُ ج خُود بِينَ:** [صفت] پاڻ کي ڏسندڙ، پاڻ کي پسند ڪندڙ، وڏائي خور، پاڻ کي وڏو سمجهندڙ، خود پسند، ايماني، هٺيلو مغرور، پاڻ کي پڏائيندڙ

— **خُودبِيني:** [ا - مث] پاڻ کي ڏسڻ جي حالت، خودپسندي، مغروري، غرور، تڪبر، هٺ، وڏائي، ايماني

— **خُودثَنا:** [صفت] پنهنجي پاڻ واکاڻ ڪندڙ، پاڻ کي ساراهيندڙ، ٻٽاڪي، مغرور، پاڻ پڏائُو

— **خُودثَنائي:** [ا - مث] پاڻ ساراهڻ جي حالت، آپ وڏائي، پنهنجي ساراهه، پنهنجي تعريف

— **خُود پَرَستُ:** [صفت] پنهنجو پاڻ کي پوڄيندڙ، پنهنجي نفس جو پوڄاري، خودپسند، هٺيلو، مغرور، وڏائي ڪندڙ، ايماني، پڏڻو، ٽرڙو، ٻٽاڪي، هلڪي طبيعت وارو، خود مطلب

— **خُود پَرَستِي:** [ا - مث] پنهنجو پاڻ پوڄڻ جي حالت، خودثنائي، خود پسندي، مغروري، وڏائي، هٺ، تڪبر، خود مطلبي

— **خُود پَسَندُ:** [صفت] پاڻ کي پسند ڪندڙ، پنهنجو پاڻ وڻندڙ، پنهنجو پاڻ کي هرڪنهن کان بهتر سمجهندڙ، پنهنجي مرضي مطابق هلندڙ، خودبين، خودثنا، خودپرست

— **خُودپَسَندِي:** [ا - مث] پنهنجو پاڻ کي بهتر سمجهڻ جي حالت، خودرائي، خودبيني، خودثَنائي، خودپرستي

— **خُوددارُ ج خُوددارَ:** [صفت] پنهنجو پاڻ رکندڙ، پنهنجي آبروءَ جو پاڻ خيال رکندڙ، غيور، غيرتمند، غيرت وارو، ٻين جي اڳيان پنهنجي گهٽتائي نه ڏيکاريندڙ، ٻئي جي محتاجي نه قبوليندڙ

※ گنڀير، سنجيده

※ صابر، برُدبار

— **خُودداري:** [ا - مث] پنهنجو پاڻ کي سنڀالڻ جي حالت، پنهنجي عزت، شخصيت، مان، شان، عزتِ نفس، غيرت

※ بي پرواهي، لاغرضي

— **خُود راءِ:** [صفت] پنهنجيءَ راءِ تي هلڻ وارو، پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ، خودخيال

※ هٺيلو، مغرور

— **خُود رَفتگِي ج خُود رَفتگِيُون:** [ا - مث] آپي کان ٻاهر نڪرڻ جي حالت

※ بي خودي، مدهوشي، بي خبري

— **خُود رَفته:** [صفت] آپي کان نڪتل، آپي کان ٻاهر

※ مدهوش، بي خبر، بي خود، جنهن کي پنهنجي خبر نه پوي، هوش کان ٻاهر

— **خُود رُو:** [صفت] پاڻ ئي اُڀرندڙ (جهنگلي ٻوٽا)

— **خُود ساخته:** [صفت] پنهنجو جوڙيل، ٺاهيل، هَٿ جو ٺاهيل، بڻايل

※ پنهنجي منهن ٺهيل، پنهنجو پاڻ ٺهيل

— **خُود سَر:** [صفت] سرڪش، ضدي، هٺيلو، هوڏي، خودراءِ، پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ

— **خُودسَري:** [ا - مث] سرڪشي، ضديت، هٺيلائي، تڪبر، خودرائي

— **خُود غَرضُ ج خُود غَرضَ:** [صفت] پنهنجي مطلب وارو، پنهنجي غرض وارو، پنهنجي ڪم وارو، غرضائتو، مطلبي، خود مطلبي، فقط پنهنجو فائدو ڳوليندڙ، لالچي

— **خُود غَرضِي:** [ا - مث] پنهنجو ڪم، پنهنجو مطلب، پنهنجو غرض، خود مطلبي، لالچ، پنهنجو فائدو سوچڻ واري حالت

— **خُود فَراموشُ ج خُود فَراموشَ:** [صفت] پاڻ کي وساريندڙ، غافل، پاڻ وساريندڙ

— **خُود فَراموشِي:** [ا - مث] پاڻ کي وسارڻ واري حالت، غفلت

— **خُود ڪامِي:** [ا-مث] خود غرضي، خود مطلبي، فقط پنهنجي بهتري چاهڻ واري حالت

— **خود ڪشِي:** [ا - مث] پاڻ کي مارڻ جي حالت، آپگهاتِ، آتم هتيا

— **خُود ڪشِيدو ج خُود ڪشِيدا:** [صفت] پنهنجو پاڻ ڇڪيندڙ، موهيندڙ، پرڪشش

※ تمام سٺو، بهترين

– خُود ڪُشِي ڪَرَڻُ: [اصطلاح] پنهنجو پاڻ کي مارڻ، آپگهات ڪرڻ، آتم هَتيا ڪرڻ

– خُود مُختِيارُ ج خُود مُختيار: [صفت] پنهنجي مَرضِيءَ تي هَلندڙ، خودخيال، خود راءِ ('مختار' عربي ٻوليءَ جو لفظ آهي جو سنڌيءَ ۾ لڙي 'مختيار' ٿيو آهي)، اختيار وارو، ڇڙواڳ، آزاد، پابنديءَ کان آجو، بي پرواهه، بي ڪاٺيو

* پنهنجي پيرن تي بيٺل، پاڻ پرو، روءِ سوءِ، پنهنجيءَ وارو، هوند وارو، بي احتياج

– خُود مُختِيارِي: [ا - مث] آزادي، خودخيالي، بي پرواهي، لاپرواهي، ڇڙواڳي

* شَخصي حڪومت

– خُود مطلَبُ ج خُود مطلَب: [صفت] خود غرض، رڳو پنهنجو فائدو چاهيندڙ

– خُود مطلَبِي: [صفت] خودغرضي، فقط پنهنجي شخصي ڀلائي چاهڻ جي حالت

– خُود نُما ج خُود نُما: [صفت] پنهنجو پاڻ ڏيکاريندڙ، ڏيکاڻتو، ڏيکر، ڏيکِي، ٽرڙو، هلڪڙو

* آڊمبري، ضِدِي، مغرور، هٺيلو

– خُود نُمائِي: [ا - مث] پنهنجي ڏيکاڻي ڏيڻ واري حالتِ، ڏيکاءُ، ڏيکٽ، ڏيکر، اڊمبري

* مغروري، شيخِي، وڏائي، ضِديتَ

– خودِي ج خوديُون: [ا - مث] پاڻ پڻو، آپو، خودداري، شَخصِيتَ، اَنانيت

* وَڏائِي، ڪِبريائِي

* خود مختيارِي، خودسَرِي

* خودپسندي، خودبيني، غرور، هَٺ، گهمنڊ، ايمان، ٽانءِ، تِندِ، احساس برتري

– خُود ياوَرِي: [ا - مث] پنهنجي مدد، پنهنجي هِمَت، پنهنجي مڙسي

– خُوديُون وَرَندِيُون ڏِيڻُ: [اصطلاح] سامهون ٿيڻ، اَجايا سَجايا لفظ ڪڍڻ، لحاظ نه رکڻ، ڪٿيون وَرَندِيون ڏيڻ

* [س/ات]

• خُودُ ج خُودَ: [ا - مذ] لَڙائِيءَ ۾ مَٿي جي بچاءَ لاءِ ڪم ايندڙ هِڪَ قِسمَ جي لوهي ٽوپي يا ٽوپ، لوهَ جو هول، مٿي جي زِرهَ، ڪَلنگِي، لوهو ٽوپلو

* [س/ات/ف]

• خُودبافُ: [ا - مذ] ڳل جو هِڪ قِسم

* ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڳـل اُڀَيل هجن)

* [ف]

• خُورُ: [ا - مذ] سج، آفتاب، سورج، مهر، شَمس

* [ف: 'خورشيد' مان تخفيف ٿيل]

• خورُ ج خورَ: [صفت] کائيندڙ

* 'کائيندڙ' جي مفهومَ ۾ مرڪب لفظن ۾ استعمال ٿيندڙ پڇاڙي (جيئن: گوشت خور، رشوت خور، حرام خور وغيره)

* [ف: 'خوردن' منجهان امر جو صيغو]

• خوراڪَ ج خوراڪُون: [ا - مث] کائڻ جي شيءِ، کاڌو، کانو ماني، طعام، راشن، کاڄ، غذا، ڀوڄن، آهار

* عمدو کاڌو، مغزيات ڀيل کاڌو، طاقتور غِذا، طاقتور شيءِ، ڀوڳهڙو

* روزينہ، راتِبَ، چوڻو، رَسَدُ

* اذقو، توشو، قوت، گذران

* جانورن جو کاڌو چارو

* (ڊاڪٽرن ۽ حڪيمن جو اصطلاح) هڪ وزن (دوا وغيره جو)

* [ف: خوردن = کائڻ]

– خوراڪِي ج خوراڪِي: [صفت] خوراڪ وارو، سٺا ۽ طاقت وارا کاڌا کائيندڙ، طاقت واريون شيون (کاڌو ۽ دوائون وغيره) کائيندڙ، سٺي کاڌي جو شوقِين

• خوردُ: [ا - مذ] کاڌو، ڇوڙُو، قُوتُ

– خُوردِ بُردُ: [ا - مذ] کائي، کپائي هَضَم ڪرڻ جي حالت (پئسا، کاڌو وغيره)، خيانتَ، بي اِيمانِي، ٺَڳِي، هَڙپ، هَضم، غبن، تَغلبَ

* بيجا کاپو، فضول خرچ، بيجا تَصرفُ (پئسن وغيره جو)

* [ف: خوردن + بردن = کائي وڃڻ]

– خُورد بُردُ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] کائي ناس ڪرڻ، ڪنهن جا پئسا کائي وڃڻ، هضم ڪرڻ

* بي اِيماني ڪرڻ، خيانت ڪرڻ، ڪنهن سان ٺڳي ڪرڻ

* بيجا کاپو ڪرڻ

— **خوردُ و نوش:** [ا - مذ] کاڌو پيتو، داڻو پاڻي

• **خُورِدِ:** [صفت] ننڍو

* [ع]

— **خُوردبِيني ج خُوردِ بِينِيُون:** [ا - مث] ننڍين شين کي (جهڙوڪ: جيوڙن، جراثيمن کي) وڏائي وڏو ڪري ڏيکاريندڙ اوزار، مائيڪرواسڪوپ، Microscope

— **خُوردوڪلان:** [صفت] ننڍو خواهه وڏو، ٻار توڙي ٻڍو، ٻڪو توڙي پوڙهو

* [ع+ف: ڪلان = وڏو]

'ليا خورد وڪلان، بيباڪ جنهن ۾ سا سحر آئي'

(عطا محمد 'حامي')

• **خُوردو ج خُوردا:** [ا - مث] ننڍو سِڪو، ننڍا سِڪا، ريجو، ريزو، ريزگاري

* [ف: خورد = ننڍو]

• **خورُزِينَ ج خورُزِينُون:** [ا - مث] خُرجِين، کُرجِين، کَرسڻ، اهڙي ڳوٿري، جنهن ۾ زيور، زر يا ٻيون قيمتي شيون رکجن

* [ف]

• **خُورسندُ:** [صفت] خوش، سَرهو، سُکِي، آسودو، خرّم

* [ف]

• **خُورش ج خُورشُون:** [ا - مث] کائڻ جي شيءِ، کاڌو، خوراڪ، غِذا، پوڄڻ، طعام، آهار، کاج، قوت، چارو، چوڳو، چوڻو، داڻو پالنا

* [ف: خوردن منجهان]

• **خُورشِيدُ:** [ا - مذ] سِج، سورج، سوريه، سج، آفتاب شمس، خاور، اِندر

* [ف]

• **خورڪائِڻ:** [مص - فعل متعدي] کوڙ کائڻ، سَنَل ڪرڻ (ٻيس ڪورٽ رائُند ۾)

• **خورماڳي:** [ا - خاص] بلوچستان جو هڪ علائقو

• **خُوش:** [صفت] سرهو، راضي، مگن، مست، شاد، شادان، مسرور، خرّم، نِهال، پرسن، سُکِي، سُکِيو آسُودو، تَوانو، چاق، ڀَڙ، نوينو، چڱو ڀلو تندرست، آباد، سائو، سرسبز، تازو، شاداب

* بخت وارو، بختاور، ڀاڳوان، سڀاڳو

* وڻندڙ، چڱو اُچڪ، سٺو، عمدو

* [ف: خش = سرهو]

— **خُوش آبُ:** [صفت] پاڻيءَ وارو، تازو

* صاف، چمڪيدار، خوشاب

* مرڪب لفظن ۾ هيءُ لفظ 'دُر' يا گوهر' جي مفهوم سان ڪم اچي (جيئن: درخوشاب يعني چمڪندڙ موتي)

— **خُوش آمدِ:** [ح - ندا] ڀلي ڪري آيا! مرحبا جو لفظ

* [ا - مث] خوشامد، چاپلوسي، چمچاگيري

— **خُوش آمدِي:** [ح - ندا] استقبال جا لفظ، ڀلي ڪري آيا

— **خُوش آوازُ ج خوش آوازَ:** [صفت] سُٺي آواز وارو، مٺي آواز وارو، سُريلو

— **خُوش آهنگ:** [صفت] خوش آواز، مِٺي سُر وارو، سُريلو

* ڪِلَ خوشيءَ سان ڪم ڪرڻ وارو

— **خُوش آينده:** [صفت] خوش ڪندڙ، وڻندڙ دِلپسند، سٺو، عمدو

— **خوشا:** [ح - ندا] اي خوش! مبارڪ!

— **خُوش آخلاقُ:** [صفت] سهڻن لڇڻن وارو، سلڇڻو

— **خُوش اُسلُوبُ:** [صفت] سٺي نموني وارو، خوش وضع، خوبصورت، عمدي طريقي وارو

— **خُوش اُسلُوبِي:** [ا - مث] چڱو نمونو، سهڻي طرز سٺيءَ طرح، عمدو طريقو

— **خُوش اَطوارُ:** [صفت] سُٺين عادتن وارو، سلڇڻو، سليقه مند، سگهڙ، فَضيلَتَ وارو، تهذيبَ وارو

* هَٿن سڄو، جنهن جا هَٿَ سَلامت هجن

— **خُوش اِقبالُ:** [صفت] سڀاڳو، نَصيبَ وارو، خوش نَصِيب، بَختَ وارو، بختاور، بامراد، وڏي اِقبالَ وارو

— **خُوش اِلحانُ:** [صفت] سهڻي آواز وارو، سُريلو، خوش آواز، خوش آهنگ، مِٺي آوازَ وارو

– **خُوش اِلحاني:** [ا - مث] سٺو آواز هجڻ جي حالت، خوش آوازي مٺوآواز، سُريلائپ، سُريلائي

– **خُوش اِنتظامِي:** [ا - مث] عمدو بندوبست، سٺو انتظام، مڪمل بندوبست

– **خُوش اَندام:** [صفت] سهڻين وصفن وارو، سهڻي شڪل وارو، شڪيل، خوبصورت، ڊولائتو سڊول

– **خوش باش:** [صفت] پنهنجي خوشيءَ سان رهندڙ، سهنجو سکيو، آسودو، تندرست، نوينو

* راضي، بي پرواهه، بي فڪر

* آذرباءِ وقت خوش خير عافيت وارا لفظ

– **خُوشبُو ج خوشبُوئون:** [ا - مث] سٺي بانس، وڻندڙ بُوءِ، سٺي بُوءِ، سڳنڌ، سُرهاڻ، سرهائي، هڳاءُ، هٻڪار، مهڪ، عطر، خوشبوءِ

– **خُوشبُودار ج خُوشبُودار:** [صفت] سٺيءَ بُوءِ وارو، سرهو، سڳنڌ، مُعطر، خوشبوءِ دار

– **خُوشبُوءِ ج خُوشبُوئِيُون:** [ا - مث] خوشبو، سٺي بانس، وڻندڙ بُوءِ، سٺي بُوءِ، سڳنڌ، سُرهاڻ

– **خُوش بيان:**[صفت] سٺي نموني ۾ ڳالهه ڪندڙ، خوش ڪلام، شيرين گفتار

* عمدي تقرير ڪندڙ، ڳالهائڻ جو فصيح ۽ بليغ

– **خوش بياني:** [ا - مث] خوشگفتاري، فصاحت، بلاغت

* تقرير جي عمدگي، تقرير جو فن، مقرري

– **خُوش تقرير:** [صفت] عمدي تقرير ڪندڙ، خوش بيان، خوش گفتار، خوش آواز، فصيح، سٺو مقرر

– **خُوش ٿيڻُ:** [اصطلاح] راضي ٿيڻ، سرهو ٿيڻ، شاد ٿيڻ، کلڻ

– **خُوش پوشاڪ:** [صفت] سٺو لباس پهريندڙ، سفيد پوش، سٺن ڪپڙن وارو

* سکيو ستابو، آسودو

– **خُوش چيٽڙو ج خُوش چيٽڙا:** [صفت] خوش باش، خوش، شاد، سرهو

* خوش خلق، خوش اخلاق، خوش مزاج

* کِلڻو، کِلمُک، کِل مُنهون، کلائيندڙ

* مزيدار، وڻندڙ

* ٺرڪڻي، سهڻو

– **خُوش حال ج خُوش حال:** [صفت] سٺي حال وارو، سٺي حالت وارو، سکيو، خوش، سرهو

* اَمير، تونگر، آسودو شاهوڪار

* [ف+ ع: خوش + حال]

– **خُوش حالي ج خُوش حاليُون:** [ا - مث] آسودگي، سکيائي، خوشي، سرهائي، مسرت، ثروت

* هُوند، اَميري، تونگري، آسودگي

– **خُوش خبر:** [ا - مث] سٺي خبر وڻندڙ ڳالهه، بشارت

– **خُوش خبري:** [ا - مث] سٺي ڳالهه، خوشيءَ واريءَ ڳالهه، وڻندڙ خبر، بشارت، نويد، واڌائي

– **خُوش خبري ڏيڻُ:** [اصطلاح] بشارت ڏيڻ، مبارڪ ڏيڻ

– **خُوش خرام:** [صفت] سهڻو هلندڙ، ناز سان آهستي هلندڙ، خوش رفتار، ٽلندڙ، ٽلڻ وارو

– **خُوش خرامي:** [ا - مث] سهڻي هلت، آهستگيءَ سان هلڻ جي حالت، ناز وارو هلڻ، ٽيلارو

– **خُوش خِصال:** [صفت] خوش اطوار، سهڻين عادتن وارو، سهڻين خصلتن وارو، فضيلت وارو

– **خُوش خط:** [ا - مذ] سٺو لکڻ، عمدي تحرير، سهڻا اکر

* [صفت] سهڻا اکر لکندڙ، سٺو لکندڙ، خطاط، ڪاتب، عمدا اکر لکڻ وارو

– **خُوشخطي ج خُوشخطيُون:** [ا - مث] ڪتابت، سهڻي لکڻي، عمدي تحرير، سهڻا اکر

– **خُوش خُلقُ:** [صفت] سٺي سڀاءَ وارو، خوش اخلاق، صاحبِ اخلاق، سٺين عادتن وارو، سلڇڻو لحاظ وارو، مروت وارو

* کِلمُک، خوش طبع، رلڻو ملڻو

– خُوش خو: [صفت] سُٺي سُڀاءَ وارو، سُٺيءَ خَصلَتَ وارو

– خُوش خوراڪُ ڄ خُوش خوراڪَ: [صفت] عمدو ۽ لَذِيذ کاڌو کائيندڙ، سُٺو کاڌو کائيندڙ، خوش غِذا

* خوش گذران، مَڇي مانيءَ وارو

– خُوش خِيالُ: [صفت] عمدن خيالن وارو، خوش فڪر، تخليقڪار (جهڙوڪ: شاعر، مصنف، ليکڪ وغيره)

– خُوش دِل: [صفت] خوش، شادان، مگن، مست، بَشاش

* رَلڻو مِلڻو، کِلمُک

* ڀَرچائي، گهبائي، مذاقِي

* دِل خوش ڪندڙ، وڻندڙ

* خوش جيئڙو، زندهه دِل

– خُوش دِلِي: [ا - مث] خوشي، مزو، فرحَتَ، لَذَتَ، ذوق، لطف، وِندُر، دِلپسندي

* خاطري، راضپو

* زندهه دِلي

* ڀَرچا، گهبا

– خُوش دِماغُ ڄ خُوش دِماغَ: [صفت] خوش خيال، هوش مند، سمجهدار، عقل وارو

– خُوش ذائِقہ: [صفت] سُٺي سَوادَ وارو، لَذَتَ وارو، ذائقي وارو، لذيذ، سَوادِي، مزيدار

– خُوش رَفتار: [صفت] سُٺي چالِ هَلندڙ

– خُوش رَنگُ: [صفت] سٺو رنگ ۽ ڇهرو، وڻندڙ رنگ وارو، شوخ رنگ

– خُوش زباني: [ا - مث] خوش بياني، چترائي، مِٺو ڳالهاءِ

– خُوش طَبعُ ڄ خُوش طَبعَ: [صفت] سٺي طبيعت وارو، زندَهه دِل

* ڀَرچائي، مَذاقِي، کِلمُکو، ٽوڳائي، ظَرِيف، مَسخرو، کِلائيندڙ

– خُوش طَبعِي: [ا - مث] ڀَرچو گهبو، کِلَ، مَسخري، ظَرافَتَ، مَسخري، ڀرچا

* کِلمُکائي، خوش مِزاجي، روحَ رِهاڻ

– خُوش قِسمَت: [صفت] سٺي بَختَ وارو، سَڀاڳو، بَختاور، خوش نَصِيب

– خُوش قِسمَتِي: [ا - مث] نيڪ بَختي، سَڀاڳ، خوش نَصِيبِي

– خُوش قَلَمُ ڄ خُوش قَلَمَ: [صفت] سهڻو لِکندَڙ، خوش خط

– خُوش ڪَرَڻُ: [اصطلاح] راضي ڪرڻ، سَرهو ڪرڻ، نهال ڪرڻ، مسرور ڪرڻ، فرحت ڏيڻ، تَسڪِين ڏيڻ

– خُوش گذرانُ ڄ خُوش گذرانَ: [صفت] سٺي گذران وارو، خوش خوراڪ

– خُوش گُفتارُ ڄ خُوش گُفتارَ: [صفت] سٺيءَ طرح ڳالهائيندڙ، خوش بيان

– خُوش گلو: [صفت] خوش الحان، سُرِيلو

* [ف: گلو - ڳلو، نڙي]

– خُوش گوارُ: [صفت] مزيدار، مُفيد، نروئو، لَذِيذ، وڻندڙ، دِلپسند، صحت بَخش، فائدي وارو

* هَضم ٿيڻ جهڙو، زود هَضم، اُها شيءِ، جنهن جي کائڻ سان طبيعت خوش ٿئي

– خُوش لِباسُ ڄ خُوش لِباسَ: [صفت] سٺيءَ پوشاڪ وارو، خوش پوشاڪ، سُفيد پوشاڪ

* پوشِيدو، ٻاهران هڪڙو اندران ٻيو، منهن جو مِٺو

– خُوش مِزاجُ ڄ خُوش مِزاجَ: [صفت] خوش طَبع، سهڻي سڀاءَ وارو

– خُوش مُعامِلہ: [صفت] سُٺَن ڪمَن وارو، ڪمن ۾ چڱو هلڻ وارو، چڱي هلت وارو

* ڏيتي ليتيءَ جو صاف

– خُوش نَصِيبُ ڄ خُوش نَصِيبَ: [صفت] سٺي ڀاڳ وارو، نصِيبَ وارو، خوش قسمت، ڀاڳوان، نيڪ بخت

– خُوش نَصِيبِي: [ا - مث] خوش قسمتي، نيڪ بختي، ڀاڳ

– خُوش نُما: [صفت] سٺو ڏِسڻَ ۾ ايندڙ، خوبصورَت، دِلچسپ، وڻندڙ، سُهڻو زيبائتو

– خُوش نُمائي: [ا - مث] زيبائش، ڏيک ويک

* دِلچسپي

– **خُوشنُودُ:** [صفت] خوش، خرم، راضي، نهال، سُکي، خوش باش، خوش خرم

* آسودو، سهجو، هُوندِ وارو، شاهوڪار

– **خُوشنُودِي:** [ا - مث] خوشي، آنند، فَرحَت، راضپو رضامندِي، مرضي

– **خُوش نَوِيسُ ج خُوش نَوِيس:** [صفت] عُمدو لِکندڙ، خوش خط، عمدو ڪاتب، سٺا اکر لکندڙ جنهن جا اکر سٺا هجن

– **خُوش نِيتُ:** [صفت] سُٺيءَ نيت وارو، نيڪ نيت، خيرخواهه

* ايماندار، ديانتدار، خيرخُواهه

– **خُوش نِيتِي:** [ا - مث] ايمانداري، نيڪ نيتي، خير خواهي

– **خُوش وَخُرَّمُ:** [صفت] شادان و فرحان، خوش باش، چڱو ڀلو شادِ، آنند، سرهو تندرست

* عمدو ڪاڻ پيئڻ وارو

– **خُوش وَقتُ:** [ظرف] خوشحالي، آسان زندگي، آسودگي

• **خُوشامَدِ:** [ا - مث] چاپلوسي، ٽِٽَ، ڏاڍِ، اُجائي ساراهَه، ڪوڙي تعريف، چمچاگيري

* مَرحبا، آدرڀاءُ، خاطِرداري

* نازبرداري

* [ف]

– **خُوشامَدِڙيو ج خُوشامَدِڙيا:** [صفت - مذ] خوشامدِ ڪندڙ، چٽَ ڏيندڙ، چاپلوس، خوشامدي

– **خُوشامَد ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] چاپلوسي ڪرڻ، چٽَ ڏيڻ

* مَرحبا ڪرڻ، آدرڀاءُ ڪرڻ

– **خُوشامَدِي ج خُوشامَدِي:** [صفت] خوشامدڙيو

• **خُوشہ:** [ا - مذ] سنگ (ڪنهن ٻوٽي جو)

* ڇڳو (انگورن، ٻاڪ وغيره جو)

* ٻڪيءَ جو هڪ قسم

* اِنڌَلُ

* [ف]

– **خُوشہ چِينُ:** [صفت] ٻين کان فيض حاصل ڪندڙ

* ٻين جي ڪلام وغيره مان ڪجهه ڪٽندڙ يا چونڊيندڙ، اَخذ ڪندڙ

* رهيل کهيل ڪٽڻ وارو

* [ف: چين = چونڊيندڙ]

• **خوشِي ج خُوشِيُون:** [ا - مث] سک، ڪليان، آنند، پرسنتا، آسودگي، سرُور، مسرت، سرهائي، منگل، راحتَ، ٻهارِي، مزو، اُمنگ، لَذتَ، فرحت، وِندر، لطف، ذوق، موج

* عيش پسندي، ڀوگ بلاس، شادماني

* مرضي، رَضامندي، راضپو

* بي فِڪري

* ڏَندُ (مياڻوال طريقي ۾)

– **خُوشِي ڇِيڪڙو ج خُوشِي ڇيڪڙا:** [صفت - مذ] خوش ڇيڪڙو، کِلمُک

– **خُوشِيءَ سان:** [ظرف] ڏاڍي اُمنگ ۽ چاهَ سان، مرضيءَ سان، رَضامنديءَ سان

– **خُوشِي مَلهائِڻُ:** [اصطلاح] خوشي ڪرڻ

* خوشيءَ جي موقعي تي جشن ۽ طعام وغيره جو بندوبست ڪرڻ

• **خوشِي ج خوشِيُون:** [ا - مث] ٻڪريءَ جي رنگ جو هڪ قسم، ڪنن ڪڙي ٻڪري

* [س/ڪوهه]

• **خوشِيرو:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **خوضُ:** [ا - مذ] پاڻيءَ ۾ ٽٻي هڻڻ جي حالتِ، غوطو، ٽٻي

* ڪنهن ڳالهه جي ڳُنڀي، ويچار، ڳوڙهو ويچار، فڪر، غور، سوچ، ڌيان، ڳهڻ ڳوت

* [ع: خوض > خاض = هن ٽٻي هنئي]

• **خوفُ ج خوف:** [ا - مذ] ڊپُ، ڀَوُ، ڌاءُ، هول، ڊِڄ، هيبَتَ، ڏَر، خطرو، دهشَتَ، هراس، اُڌڪو اُلڪو

* [ع: خاف = هو ڊڄي ويو]

* اَنديشو، امڪان

– **خوفائِتو ج خوفائِتا:** [صفت - مذ] ڏَپَ وارو، ڀَوَ وارو، ڀوائِتو
خوفناڪ، هيبت ناڪ، خَطَرناڪ، ڀيانڪ

– **خوفُ زَده:** [صفت] ڏَپَ ۾ ڀَريَل، هِراسِيل، ڊِنَل

– **خوفُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڊِڄَڻ، ڏَپُ ڪرڻ
* انديشو ڪرڻ
* رَحم ڪرڻ، تَرس کائڻ

– **خوفُناڪُ ج خوفُناڪَ:** [صفت] ڏَپَ وارو، ڀوائِتو، ڏِڀائِتو
ڊيڄارينڌڙ، هيبتَ وارو، ڀيانڪ، خوفائِتو

• **خُوڪُ:** [اِ - مذ] هڪَ جانوَر جو قِسم، سُوئُر، سِرون، خنزير
* [ف]

• **خولُ ج خولَ:** [اِ - مذ] مٿيون غلاف (تلوار وغيره جو)،
مِيانُ، ڪوپو
* دِماغِي اَثَر، خوشفَهمِي (جيئن: اُنا جو خول)
* [ف]

• **خولِسَرُ:** [اِ -مذ] ٻَڪِيءَ جو هڪ قِسم، چوٽيءَ وارو هڪ ٻَڪِي

• **خُوماڻُ ج خُوماڻَ:** [اِ - مذ] گهٽوءِ سنو ڪاڏو
* [ف: خوان - دسترخوان]

– **خُوماڻُ کائِڻُ:** [اصطلاح] سنو ڪاڏو کائڻ

• **خُومچو ج خُومچا:** [اِ - مذ] کاڌي رکڻ جو وڏو ٿالهه، طبَق،
ٿاٻِ، لَڱن، خوانچو
* [ف: خوانچه - خونچو - خومچو]

• **خُونُ ج خُونَ:** [اِ - مذ] ساهَه واري جي بَدَنَ جي پاڻيٺِ،
رَتُ، لَهو
* ڪنهن ساهَه واري کي مارڻ جي حالتِ، موت، ڪوس،
خونريزي، قتل، قتل وغارَت، جِيو هَتيا
* اولادِ، نسل، پيڙهي
* عزيز، عزارت، مائٽيءَ جو ناتو، ذات
* [ف]

– **خُونُ آشام:** [صفت] رَت جو پياسِي، خونخوار

– **خونِ آلُود:** [صفت] رَت ۾ ٻَڏل، رَتورت، رَت ٿيل، رَت لڳل،
رَت سان گَڏيل
* [اِ -خاص] گُل جو هڪ قسم (جيڪو رات جو سرهاڻ ڏيندو آهي)

– **خُوناب:** [اِ - مذ] رَت وارو پاڻي
* رَت جا ڳوڙها
* ڳاڙهو رنگ

– **خُون اَفشان:** [صفت] خون وِهائِينڌڙ

– **خُونُ اَفشانِي:** [اِ - مث] رَت وَهائڻ جي حالت، رَتو ڇاڻ،
خونريزي

– **خُونُ بار:** [صفت] رَت وهائيندڙ (هيءَ لفظ اڪ سان گڏ گهڻو
ڪري استعمال ٿيندو آهي، جيئن: 'چشمِ خونبار' وغيره)، رَت روئڻ
* [ف]

– **خُونُ بِگِڙَڻُ:** [اصطلاح] رَت خراب ٿيڻ
* ڪوڙهه يا جذام ٿيڻ
* ڪاوڙ اچڻ، تيش ۾ اچڻ
* اولاد جو بي مراد ٿيڻ

– **خُونُ بَها ج خُونُ بَهائُون:** [اِ - مث] خون جي قيمت،
رَت جو عيوضو، مقتول جي وارثن کي خون جي عيوض
مليل نقد (ڪٿي ڪٿي بدلي ۾ سڱ به ڏين)، مقتول جي
عيوضي جي رقم

– **خُونُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] قتل ٿيڻ، مارجڻ
* زَخمِي ٿيڻ

– **خُونُ پاڻِي هِڪُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] گهڻا خون ڪرڻ،
رت کي پاڻيءَ وانگر وهائڻ، گهڻي خونريزي ڪرڻ
* سَخت محنت ڪرڻ

– **خُونُ پِيئَڻُ:** [اصطلاح] رَت پيئڻ، خون چوسڻ
* قَتل ڪرڻ
* سَتائڻ، تَنگ ڪرڻ، ڪَڪِ ڪرڻ
* جوش يا ڳُِٽيءَ ۾ ڳرندو رَهڻ

– **خُونِ جامُ:** [اِ - مذ] ڳاڙهو شراب

– **خُونِ جِگَرُ:** [صفت] جگر جو رَت

– **خُونِ جِگَرُ پِيئَڻُ:** [اصطلاح] غصو کائڻ
* غَم کائڻ، رَنج کڻڻ
* سَخت محنت ڪرڻ
* اَجايو مشقت ڪرائڻ (ڪنهن بي کان)

— **خُونَ جو پِياسِي:** [صفت - مذ] جاني دشمن

— **خُونَ جو پِياسِي هُئڻُ:** [اصطلاح] سخت دشمن هئڻ

— **خُونَ جو جوشُ:** [ا - مذ] مائٽيءَ جو جوش، رشتيداريءَ جو جوش

٭ خانداني محنت

— **خُونَ جو دورو:** [ا - مذ] رَت جو جسم جي اندر ڦيرو، رت جو دَورو

— **خُونَ جو عيوضُ:** [ا - مذ] قِصاص (جان جي عيوض جان)، خون جو بدلو

— **خُونَ جِي بُو اَچڻُ:** [اصطلاح] دشمنيءَ جا اُهڃاڻ ڏِسَڻ

— **خُونُ چِڪان / خُونُ چِڳان:** [صفت] رَت وَهائيندڙ، رَت ٽِماڻيندڙ، رَت ۾ ٻڏل، خونريز

— **خُون خَرابو ج خُون خَرابا:** [ا - مذ] خونريزي، رَتوڇاڻ، مارڪُٽ، جَنگ، فَساد

— **خُونِ خَرُوسُ:** [ا - مذ] ڪڪڙ جو رَت

٭ ڳاڙهو شَرابُ

— **خُونُ خُشڪ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] هراسجي وَڃڻ، خوف چانئجي وڃڻ، خوف طاري ٿيڻ

— **خُون خُوار:** [صفت] رَت پِيئَندڙ، رَت پِياڪ، رَت جو پياسِي، وڏو دشمن

٭ ظالِم، وَحشِي، هَتِيارو، قاتِل، ڪِيس ڪندڙ، خوني، جَلاد، سفاڪ، بي رَحم

— **خُون فِشان:** [صفت] رَت وَهائيندڙ، رَت ٽِماڻيندڙ

— **خُون ڪَبُوتَر:** [صفت] ڳاڙهو شرابُ

— **خُونُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] قَتل ڪرڻ، هَتيا ڪرڻ، ڪِيس ڪرڻ، ڪهڻ، مارڻ

— **خُون ناب:** [ا - مذ] رَتُ جا ڳوڙها

٭ خالِص رَتُ، نِج رَتُ

٭ پاڻِيءَ ۾ مليل رَتُ

٭ [صفت] ڳاڙهو، لال، سرخ

— **خُونُ وَهائِڻُ:** [اصطلاح] رَتُ وَهائڻ، رَتُ ڳاڙڻ، رتوڇاڻ ڪرڻ، گهڻا خونَ ڪرڻ

— **خُون وَهڻُ:** [اصطلاح] رَتُ وَهڻ، قَتل ٿيڻ

— **خُونِي ج خُونِي:** [صفت] اُهو شخص، جنهن ڪنهن کي ماريو هجي، قاتل، قتل ڪندڙ، ماريندڙ

٭ ظالِم، هَتِيارو، بي رَحم، جَلاد، هَڇارو، رَهزَن

— **خُونِي دَستُ:** [ا - مذ] رَتُ جا دَست، پيچِش، پيٽان رَت اچڻ

— **خُونِين:** [صفت] خونَ وارو، رَت وارو، رَت جو، رت سان نسبت رکندڙ

٭ ڳاڙهو، لال، سرخ

٭ [ا - مذ] خون آلوده، رَت ۾ ٻَريل

• **خُونچو ج خُونچا:** [ا - مذ] مانيءَ جا ٿنڌا ٿانوَ رَکڻ لاءِ ٿالهه يا مستطيل نموني تي ٺهيل ڪاٺَ جو تختو

٭ دَسترخوان، خومچو، کُومچو، خوانچو

٭ [ف: خوانچه = ننڍڙو ٿالهه]

٭ کِيسو، جيبَ، گُسُوندو، گِيدو

٭ [س/ڪچ]

• **خُوءِ:** [ا - مث] سڀاءَ، خَصلَتَ، عادَتَ، لَڇڻ، ٻِرڪار

٭ طَبيعَتَ، مزاج

'خام منهنجي خوءِ، ڪَرڙو ويچاريءَ جي' (سچل)

٭ رواج، رِيتِ، چال، رَسَم

٭ انتظام، تَربيتَ

٭ ڍَنگ، طريقو، نَمونو، قِسم

٭ [ف]

— **خُوءِ بَد:** [صفت] خراب عادتَ، خراب خصلتَ، بدلڇڻ، اَڙِگڻ، خراب جِبلَتَ

• **خُوئِڊُ ج خُوئِڊَ:** [ا - مذ] ڪَٽڪَ جي ڀِرئين اوڙ يا ٽڪتل ڳاهَه جا پاندَ (جيڪي مالَ کي کارائجن)، کَهِيدُ، کوئيد

٭ مالَ جي چاري لاءِ ساوا وَڍِيَل جَوَ

• **خُويشُ:** [ضمير] خود، پاڻَ، پِندَ

٭ پَنهنجو، پِندَ جو

٭ [صفت] ويجهڙائِيءَ جو، قريبي، مائٽ، عزيز، رشتيدار

'اول خويش بعد درويش' (چوڻي)

٭ [ف: خويش = پاڻَ]

• **خَيابانُ ج خَيابانَ:** [ا-مذ] باغ، گلن جو بارو، ڦلواري، چمن
* باغ جي وچ وارو رستو
* سَبزِي، وَسڻون، آبادِي
* بيابانَ جي وَسندِي
* [ف]

• **خَيالُ ج خَيالَ:** [ا - مذ] تصور، وِيچار، پور، سوچَ، غور (جيڪا ڳالهه ماڻهوءَ جي دماغ ۾ اچي)، سَمجهه، سوجهه
* راءِ، ڳڻتِ، انسنو، هر تر
* ڪٿَ، اندازو، رِٿ
* ڳڻتِي، پچارَ
* صَلاحَ
* اِرادو، مَرضِي، مَنشا
* ڌِيان، چِت، تَوَجهه
* جاچَ، سَنڀالَ
* موجَ، آرو، لَهَر، رِيجَهه، جهُجهِڪي
* وَهم، گمان
* سڪ
* دَليل
* فڪر
* اَنديشو
* قياس، رحم، رَحمدِلي، همدردي
* جنون، چريائي، خبط
* دنيا جي وهمي صورتَ
* سارو عالم
* ويدانت موجب 'مايا' ۽ تصوف موجب 'وهم' ۽ ڪنهن شَيِ اَهليت کانسواءِ
* هڪ راڳ جو نالو
* گيتَ جو هِڪ قِسم، ڪلاسيڪل موسيقيءَ جي هڪ صنف
* هندي شاعريءَ جي هڪ صنفَ
* هنديءَ ۾ ماپ جو هڪ قسم
* راند روند، چرچو گهبو وندرَ
* سِينگار، ناهَه نوهَه
* جاڳ
* چِلولائي
* [ع:خيال]

– **خَيالات:** [ا - مذ] خيالَ جو جمع، خيال
– **خَيالَ آڏَڻُ:** [اصطلاح] خالي تجويزون رٿڻ، بي معنىٰ سوچڻ، اَجايون رٿون رِٿڻ

اَجايو خيال چوڙائجي، اِها عادتَ اجائي آ' (منثار)

– **خَيالَ اولَڻُ:** [اصطلاح] دَليلَ دوڙائڻ، گمان ويڙهائڻ
– **خَيال بَندِي ج خَيال بَندِيُون:** [ا - مث] خيالن جو سلسلو، خيالي تصوير
– **خَيالُ ٻڌَڻُ:** [اصطلاح] وَهم پچائڻ، تصور ڪرڻ، دِل ئي دِل ۾ ڳالهه ويچارڻ، منصوبه سِٽڻ
– **خَيالَ تان لَهِي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] وِسري وَڃَڻ
– **خَيالَ تي چَڙهَڻُ:** [اصطلاح] سَمجهه ۾ اَچڻ
* يادِ اَچڻ، تَرِي اَچڻ
– **خَيالُ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] تَوَجهه ٿيڻ، ڌِيان ٿيڻ، وِيچار ٿيڻ
* يادگِيرِي پُوَڻُ
* لِحاظ ٿيڻ
* هَمدَردِي ٿيڻ، ڏَرس اَچَڻ
– **خَيال پَرَستُ ج خَيال پَرَستَ:** [صفت] خيالي، وَهمِي
* خوابَ لَهَندڙ، خوابن تي يَقِين رکندڙ
– **خَيالُ پَوَڻُ:** [اصطلاح] خيال ٿيڻ
– **خَيالُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] فڪر رکڻ
* تَوَجهه ڏِيڻ، يادِ رَکڻ، ڌِيان رکڻ
* سَنڀالَ رَکڻ، سَماءُ لَهَڻ
– **خَيالُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] سوچڻ، وِيچار ڪرڻ، تصور ڪرڻ
* غور ڪرڻ، ڌِيان ڏيڻ، تَوَجهه ڪَرڻ
* فِڪر ڪرڻ، اَنديشو ڪرڻ، ڳڻتِي ڪرڻ
* تَجوِيزَ ڪرڻ
* قياس ڪرڻ، مروت ڪرڻ، رعايت ڪرڻ
– **خَيالُ ڪمائِڻُ:** [اصطلاح] صوفين جي اصطلاح موجب توجهه پچائڻ
– **خَيالَ ۾ آڻِڻُ:** [اصطلاح] وِيچارَ ۾ آڻڻ، سمجهه ۾ ويهارڻ

– **خَيالَ ۾ آچَڻُ:** [اصطلاح] يادِ پَوَڻ. ذهن نَشِين ٿيڻ
* سَمجَهه ۾ اَچَڻ. خيال ۾ ويهڻ

– **خَيالَ ۾ نہ آڻِڻُ:** [اصطلاح] تَوَجهہ ئي نہ ڏيڻ. ڌيان ئي نہ ڏيڻ. لِحاظ ئي نہ ڪرڻ

– **خَيالُ نہ رَکَڻُ:** [اصطلاح] يادِ نہ رَکَڻ. وِسارڻ
* ڌِيان نہ ڏيڻ. وِيچار نہ ڪرڻ
* پَرواهَہ نہ ڪرڻ

– **خَيالُ نہ رَهَڻُ:** [اصطلاح] ڌيان نہ رهڻ. يادِ نہ رهڻ

– **خَيالِي ج خَيالِي:** [صفت] تَصوراتِي. فِڪرِي. سوچَ سان منسوب
* خيال وارو. خيال جو. ڌِيانِي. وِيچار ڪندڙ. ويچارِي. ڳاڻو. سوچيندڙ. ويچاروان
* شَڪِي. وَهمِي. گماني
* پورالو. قِياسِي
* دِماغِي. عقلي
* حَرفَتِي. سِياڻو
* شوقِين

– **خَيالِي تَصوِيرَ ج خَيالِي تَصوِيرُون:** [ا - مث] ڪنهن اهڙي نامور هَستيءَ جي تيار ڪيل تصوير. جنهن جي دور ۾ ڪئميرائن وغيره جو تصور نہ هجڻ ڪري. اُنهن هستين جون اصل تصويرون محفوظ ٿيل نہ هجن (جيڪا تصوير مصور 'Artist' جي سوچَ سناءِ سان جوڙيل هجي. جيئن حضرت لعل شهباز قلندر. حضرت شاهہ عبداللطيف ڀٽائي يا سچل سرمست ۽ ٻين ڪيترن ئي بزرگن جون خيالي تصويرون منظرِعام تي آيل آهن)

– **خَيالِي پُلاءُ پَچائِڻُ:** [اصطلاح] اَجايا خيال ڪرڻ. بي فائدا منصوبا سِٽڻ. ناممڪن ڳالهيون سوچڻ

– **خَيالِي عَدَدُ ج خَيالِي عَدَدَ:** [ا - مذ] غير محسوس عدد. ذاتي عدد. صافي انگ. عدد مجرد

• **خِيانَتَ ج خِيانَتُون:** [ا - مث] اَمانَتَ ۾ چورِي. بَد دِيانتي. ڪپتِ. ٺَڳِي. ٺڳي. گهوبِي. بي اِيماني. دَغا. چورِي. غَبَن. ويساهہ گهاتي
* [ع: خانَ - هن ٺڳيو يا هن ڌوڪو ڏنو]

– **خِيانَتَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] امانت ۾ چوري ڪرڻ. امانت ۾ ٺڳي ڪرڻ. غَبَن ڪرڻ. چورائڻ. ويساهہ گهاتي ڪرڻ. ڪپَتِ ڪرڻ

• **خَيامُ:** [صفت] تَنبُو ٺاهِيندڙ. خيمہ دوز
* [ع: خيم - هن تنبو لڳايو]
* [ا - خاص] 1040ع جي هڪ مشهور فارسي شاعر 'عمر خيام' جو تخلص

• **خَيبَر:** [ا - خاص] عربستان ۾ هڪ قلعي جو نالو (مديند شريف کان لڳ ڀڳ ڏيڍ سو ڪلوميٽر جي مفاصلي تي آهي. جيڪو حضرت علي ڪرم الله وجهہ جن جي هٿان فتح ٿيو)
* دنيا جو مشهور خيبر لڪ (جيڪو 'پختونخواهہ' صوبي جي 'ڪوهِ سليمان' ۾ پشاور کان اٽڪل 17 ڪلوميٽرن جي پنڌ تي 'جمرود قلعي' وٽ موجود آهي ۽ اهو لڪ 'تورخم' پاڪستان ۽ افغانستان جي سرحد تي اٽڪل 56 ڪلوميٽرن تائين پکڙيل آهي)

• **خيبرانِي:** [ا - خاص] بلوچ قوم جو هڪ قبيلو

• **خيرُ ج خيرَ:** [ا - مذ] نيڪِي. ڀلائي. چڱائي. ثواب. دَرجو. اَجر. بَرڪَتَ
* سَلامَتِي. تندرستي. عافِيتَ. صحت. چاقائي. چڱڀلائي
* خوشي. سک. آنند
* دان. خيراتَ. زڪواتَ. صَدقو. ڀِيک. پِنَ
* [صفت] چَڱو. سٺو. عمدو
* [ع: خار - هو بهتر ٿيو]
* دَرمِيانو. وِچولو. نہ سٺو نہ خراب
* [ظرف] ها. هائو. بَجا. درست. ٺِيڪ (قبوليت لاءِ)
* نهيو. مڙئي (رَفع دَفع ڪرڻ لاءِ)
* ڪونہ. نہ
* وِرلي. ڪو

– **خيرُ البَشَر:** [صفت] انسان ذاتِ ۾ ڀلارو
* [ا - خاص] حضرت محمد صلي الله عليہ و آلہ وسلم جن جو لقب

– **خيرالعَمَل:** [صفت] چڱو يا ثواب جو ڪم

– **خيرُالوَرِيٰ:** [صفت] خلق ۾ سڀ کان چڱو. خيرالبَشَر
* [ا - خاص] حضرت محمد صلي الله عليہ و آلہ وسلم جن جو لقب

– **خير آنديشُ ج خيرآنديش:** [صنت] ڀلائي چاهيندڙ، خيرخواه، نيڪ خواه

– **خيرباد:** [دعائيه محاورو] اُسهڻ يا موڪلائڻ وقت "في امانِ الله" وانگر چوڻ جو هڪ ڪلمو. الله واهي، خدا حافظ، الله بيلي، آسرو لله جو، الوداع، شل اوهان ذي خير هجي

* [ف: خير = چڱو + باد = هجي يعني خير هجي]

– **خيرُ برڪتَ ج خيرُ برڪتُون:** [ا - مت] خوشيءَ جي موقعي تي مبارڪ جو جواب، خير ۽ برڪت يا وِيجهه، خوشحالي، آسودگي

– **خير ٿيڻُ:** [اصطلاح] اَمن ٿيڻ، سَلامتي ٿيڻ

* بَچاءُ ٿيڻ (ڪنهن حادثي کان)

* سَرچاءُ ٿيڻ (بن ڏرين جو)

– **خيرُ چاهِڻُ:** [اصطلاح] ڀلائي يا سَلامتي گهرڻ، عافيت گهرڻ، ڀلو چاهڻ

– **خيرُ خَبَرَ ج خيرُ خَبَرُون:** [ا - مت] خير عافيتَ خيريتَ، سُٺي خَبَر، خير واري ڳالهه، نيڪ اَحوال، خوشخبري

– **خيرخُواهُ ج خيرخُواهَ:** [صنت] ڀلائي چاهيندڙ، همدرد، خيرانديش، گهڻگهرو، هڏ ڏوکي

– **خير خُواهِي ج خير خُواهِيُون:** [ا - مت] ڀلائي، نيڪي، ڇڱائي، بهتري، سَلامَتي، گهڻگهرائي، هَمدَردي، هَڏَڏوکائي

– **خير دَلالِي ج خير دَلالِيُون:** [ظرف] خير جي ڪم ڪندي، ڦرو ڦري، ناحق

* [س/ات]

'خير دلالي ڪندي ڪا هٿ سوِن' (محاورو)

– **خيرَ سان اُسهڻُ:** [اصطلاح] ٻاهر وڃڻ، سفر تي روانو ٿيڻ

– **خيرَ سان گُذرڻُ:** [اصطلاح] سَلامَتيءَ سان گذرڻ، آسودگيءَ سان گذرڻ (حياتي)، چڱڀلائيءَ سان گذران ڪرڻ

– **خيرسَلا:** [ا - مت] خيروعافيت، خيرخوبي (مزاج پرسيءَ يا عيادت جو ڪلمو)

– **خيرُعافِيَتَ:** [ا - مت] ڪل خير، سڀ خير، خيرسلامتي

* چاقائي، تندرستي

– **خيرُ ڪيڙڻ:** [اصطلاح] خيراتَ ڪرڻ، پنهنجي ڪمائيءَ مان صدقو ڏيڻ

– **خيرُ ڪندي هَٿَ سڙڻُ:** [اصطلاح] چڱي ڪم ڪرڻ مان نقصان پهچڻ، ڀلائيءَ جي بدلي نقصان رسڻ

– **خيرُ ڪيئَن:** [ا - مت] خيرعافِيَتَ، خيرسَلامتي، سڀ خير، خيرئي خير، خوشي (خوش خيرعافيت پڇڻ وقت ڪم ايندڙ جملو)

* صحت، تندرستي، چاقائي، چڱڀلائي

– **خيرُ گهرڻُ:** [اصطلاح] ڀلائي يا سَلامتي چاهڻ، اَمن گهرڻ، خير جي وائي ڪرڻ، عافيت چاهڻ

'خير گهر، ائين نه ٿِئو' (جملو)

* دعا گهرڻ

* توبه ڪرڻ

– **خيرَ مُبارَڪَ:** [ا - مت] ڀلي آئي مبارڪ، سدا مبارڪ، اڪين تي مبارڪ (ڪنهن خوشيءَ جي موقعي تي مبارڪ ملڻ جي موٽ ۾ چيل جملو)

– **خير مقدَم:** [ا - مذ] استقبال، آجيان، ڀليڪار، خوش آمديد، ڀلي ڪري آيا (ڪنهن وڏي ماڻهو يا بزرگ جي اچڻ وقت جا لفظ)

– **خير مقدَم ڪرڻ:** [اصطلاح] استقبال ڪرڻ، آجيان ڪرڻ، ڀليڪار ڪرڻ

– **خيرُمنائڻُ:** [اصطلاح] ڀلائي چاهڻ، عافيتَ چاهڻ، سلامتي گهرڻ

– **خيرُ وَنڊڻُ:** [اصطلاح] خيراتَ وَنڊڻ، ڀِڪ

* دعا وَٺڻ (خاندان جي وڏي يا ڪنهن وليءَ کان)

– **خير وَ عافِيَت:** [ا - مت] خيريَتَ، ڀَلائي، سَلامتي، اَمن

* تندرستي، چڱڀلائي

* گهڻگهرائي

* ٻهبُودي، خير خواهي

– **خيرُ هُجڻُ:** [اصطلاح] سَلامَتي هُجڻ، اَمن هجڻ

– **خيرئي خير:** [ا - مذ] هر طرح خير، هر طرف کان سلامتي، سک ساڻت

* ڪجهه به نه (انڪار جي منفهوم ڪي ادا ڪندڙ محاورو)

'هتي خيرئي خير لڳو پيو آهي' (جملو)

– **خيري ج خيري:** [صفت] خير جو، سلامتيءَ جو، چڱو، نيڪيءَ وارو، امن وارو
* مفت جو

– **خيريت:** [ا - مث] نيڪي، ڀلائي، چڱائي
* امن، سلامتي
* تندرستي، صحتيابي، عافيت

• **خيرات ج خيراتون:** [ا - مث] نيڪيءَ جا ڪم، نيڪيون، ڀلايون، چڱو ڪم
* دان، پنُ
* صدقو، زڪوات، امداد، بخشش، ٻڪيا، ڀيڪ، پن، خير
* لنگر، ماني (ڪاڻيهي، چاليهي، ٻارهي، آس پوري ٿيڻ بعد تشڪر يا خوشيءَ جي موقعي تي غريبن لاءِ)
* [ع: 'خير' جو جمع]

– **خيرات خانو ج خيرات خانا:** [ا - مذ] دان ڪرڻ جي جاءِ، محتاج خانو، لنگر خانو

– **خيرات ڏيڻُ:** [اصطلاح] خدا ڪارڻ ڏيڻ، دان ڏيڻ، مفت ڏيڻ، صدقو ڏيڻ
'خيرات ڏي اسان کي، خوشبوءِ خوب پنهنجي' (مقصود گل)

– **خيراتي ج خيراتي:** [صفت] خدا ڪارڻ جو، راهہ خدا ۾، في سبيل الله، دان جو، صدقي جو، مفت جو (جيئن: 'خيراتي مال، خيراتي اسپتال' وغيره)

• **خيرڪو ج خيرڪا:** [ظرف] نہ، ڪجهہ بہ نہ، نہ آهي، ڪونهي (ڪونہ جي مفهوم ۾ استعمال ٿيندڙ لفظ)

– **خير ڪِي هُئَڻُ:** [اصطلاح] موجود نہ هئڻ

• **خِيرَگي:** [ا - مث] اکين اڳيان انڌاري، اُونداهہ، ڪاراڻ
* پريشاني
* عداوت، وير
* [ف]

– **خِيره:** [صفت] اُونداهيءَ وارو، اُونداهو
* ڪيني وارو، ويري، بدخواهہ
* مغرور، شوخ، هٺيلو
* گستاخ
* پريشان، حيران
* [ف]

• **خيرو:** [ا - مذ] گل جو هڪ قسم، خطمي
* [ع]

• **خيري:** [ا - مذ] هڪ قسم جو ٻوٽو
* [ع]

• **خيريجا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **خيز:** [ا - مذ/امر] اٿ، ڪڙو ٿيءُ
* [صفت] اُٿاريندڙ، پيدا ڪندڙ (مرڪب لفظن ۾ ڪم ايندڙ جيئن: 'زرخيز'، 'مردم خيز' وغيره)
* [ف: مصدر: برخاستن = اُٿڻ]
قيامت خيز قدمن جي مٽان سِرُ گهوري ٿا ڇوندا' (عطا محمد حامي)
* اُٽڪ، ٽپو، چال، ڇلانگ، ڇل
'ڏيان خيز خزان ۾، جي تومنجهہ بهار' (شاهہ)

• **خيزران:** [ا - مذ] وڻ جو هڪ قسم، بيد، نيٽ
* [ف]

• **خيلُ:** [ا - مذ] گهوڙو، گهوڙي سوار، سوار
* سوارن جو جنگي رسالو
* فوجي سوار
* جماعت، پارٽي، ٽولو
* ميڙ، انبوهہ
* [ف/ع]
* خاندان، آڪهہ (پختونن ۾، جيئن: 'آڪاخيل'، 'ڪاڪاخيل' وغيره)

• **خِيمو ج خِيما:** [ا - مذ] تنبو، وڏو تنبو، شاميانو، سائبان، ڪپڙي جو ٺهيل گهر
* [ع: خيمہ]

– **خِيما کوڙڻُ:** [اصطلاح] تنبو هڻڻ
* منزل ڪرڻ، رهائش اختيار ڪرڻ، ڏاهو ڪرڻ
'ڪربلا جي ٻڙ ۾ خيما کوڙيائون' (شاهہ/ڪيڏارو)

– **خيمہ:** [ا - مذ] خيمو، تنبو
* [ع]

– **خيمہ دوزُ ج خيمہ دوزَ:** [صفت] تنبو سبندڙ يا تيار ڪندڙ، خيام، خيمہ ساز

– **خيمہ گاهہ ج خيمہ گاهون:** [ا - مث] تنبن واري جاءِ، تنبن کوڙڻ واري جاءِ
* منزل ڪرڻ جي حد

د

• **د:** [ا - مذ] سنڌي 'الف - ب' جو اوڻيهون، عربيءَ جو اٺون ۽ فارسيءَ جو ڏهون اکر

※ ابجد موجب اُن جا عدد چار آهن

※ فارسيءَ ۽ هنديءَ ۾ ب، ت، ج، ز، س، ش، گ، ل، ن، و، ھ سان بدلجندڙ

※ اُچار: 'دال'

※ [ع:ف]

• **دا:** [ا - مذ] لفظ 'ادا' جو مخفف

• **دابُ:** [ا - مذ] نَمونو، رِيت، رواج، رَسمَ، طريقو، طور

※ [ع: داب = ادم ڪرڻ]

※ ڪم، ڪاج، ڌنڌو، چال

※ دٻاءُ، رعب، تاب، دڙڪو

※ [س/ات]

※ [صفت] جوش، ڪيفيت

※ معاملو

※ عادت

※ پَريل

※ تکو، سخت، ڏاڍو، زورائتو

• **دابت:** [ا - مذ] ريڙهيون پائيندڙ جانور، جِيت جَڻيون

※ [ع]

– **دابت الأرض:** [ا - مذ] زمين تي ريڙهيون پائيندڙ جانور

※ [ع: دابت + ارض = زمين]

• **دابشلم:** [ا - خاص] هندستان جي هڪ قديم عادل راجا جو نالو، ڪتاب 'ڪليلہ دمنہ' جو اهم ڪردار

• **دابو ج دابا:** [ا - مذ] ماتا جو نشان، داڻو

※ اَنُ، اناج

※ ڏرو

※ ٻيرُ

※ مٽيو، موهيڙو، ڦوڦينڊو، چُٽو، ڏٻو

• **داٻ ج داٻون:** [ا - مث] مٿان کان هيٺ ايندڙ زور، دَٻ، بوجهہ، بار، دَٻڪُ

※ [سن: دَرپَ]

※ ڏانوڻُ، ڏانُ

※ ڪام ڪي هيٺان ايندڙ ٽيڪ

– **داٻُ ج داٻ:** [ا - مذ] مٿان آيل زور، دَٻاءُ، زور، دَٻ

※ سختي، تنگي

※ بار، بوجهہ، وَزَن

※ دهمان، دڙڪو، تاب، ڌمڪي

※ خوف، رعب، دبدبو

※ داغ، عيب، چٽو

– **داٻائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] دَٻائڻ، زور ڏيڻ، زور ڏيارڻ، دٻڻ

※ [مص] داٻائِڻ

※ [امر] داٻاءِ

※ [داٻايو داٻائيندو داٻايل]

– **داٻائو ج داٻائو:** [صفت] اڳئين حصي ۾ وڌيڪ بار پيل گاڏي، بار سان پريل گاڏي

– **داٻائون:** [صفت] هيٺائون، جهم وارو، لوڻ وارو

– **داٻُ دَڙڪو ج داٻ دَڙِڪا:** [ا - مذ] ڪاوڙ، دَهمان، تاب دَڙڪو

– **داٻُ ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] مٿان زور ڏيڻ، پيچائڻ، چِپڻ

– **داٻُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] حشمت رکڻ، زور رکڻ، رعب تاب رکڻ

– **داٻِڙ ڏوٻِڙ:** [ا - مث] دَڙڪو، تاب، هائَڙَ هوئَڙ

※ [س/ات]

– **داٻُ ويهارڻُ:** [اصطلاح] رعب ويهارڻ، حشمت ڄمائڻ

– **داٻڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڪنهن شيءِ کي مٿان زور ڏيئي پچائڻ، زور ڏيڻ، پِيڙ ڏيڻ، پيچائڻ، سوڙهو ڪرڻ، دٻڻ، چِپڻ، پِچائڻ

※ [مص] داٻڻ

※ [امر] داٻ

※ [داٻيو داٻيندو داٻيل]

– **داٻو ج داٻا:** [ا - مذ] حشمت، رعب، ڏاڪو

• داپ ج داپُون: [ا - مث] گهوڙي جي اڳين ۽ پوئين ٽنگ ۾ ٻڌڻ جو رسو، ڏپڪُ

* [س/ل]

* پارائي، ٻاري، ڪاٺ جو ٻيرم

* گوڏي جيترو پاڻي

* هلڪي ماني، ڦلڪو

* [س/ٿ]

• داپُ ج داپَ: [ا - مذ] زور، بار، دٻاءُ، دَٻ

* [پرا: دپ، سن: درپ]

* ٽڪو، ڇتو داغ

* دَپ

* دٻاءُ، دڙڪو

• داپاڳر: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• داپاڳرُ ج داپاڳرَ: [صفت] چمڙي جون دبيون ٺاهيندڙ

* [س/ات]

• داپڙُ ج داپڙَ: [ا - مذ] ڏاڪو، ٻانهين

* جهاز جو هڪ پرزو

* لنگر جي رسي ويڙهڻ جي چرخي

• داپڙو ج داپڙا: [ا - مذ] ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ ڪاٺ جو ڦرهو، تختو

• داپڙي ج داپڙيون: [ا - مث] دانگيءَ يا جنڊ جي مٿان (گول) مٽيءَ جي ٺهيل ٿلهي

• داپلو ج داپلا: [ا - مذ] ٿانوَ جو هڪ قسم، وڏڪ سان ڪاٺ يا ٽامي وغيره جو گول ننڍو دٻو بهڳڻ، ڏاپلو ڏاپورو، ٽين يا لوهه جو بند ٿيل دٻو، دَٻلو، ڏٻو، ڍاڪڻ، مخبو

* [صفت] ٿلهو، موٽو متارو، ٻت ۾ پريل، دوڦرو

— داپلي جهڙو: [صفت] ٿلهو سجيل، دوڦرو

• داپو ج داپا: [ا - مذ] داٻو، ڊارو، سفر ڪرڻ کان پوءِ ٿورو آرام ڪرڻ يا ساهي پٽڻ جي حالت، منزل، وساهي، مانجهاندو

* [س/ٿ]

— داپو ڪرڻُ: [اصطلاح] منزل ڪرڻ، ساهي کڻڻ، ٽڪ پچڻ، جهٽ گهڙيءَ لاءِ آرام ڪرڻ

• داپوٽ: [ا - مث] ڪنڌ جو هڪ قسم، سنهي پيئل ڪنڌ

* [س/ت]

• داپوڙي ج داپوڙيون: [ا - مث] نرم، ڪنئري، نازڪ، سڪي، داپوت

• داپوڙو ج داپوڙا: [صفت] دٻلي جهڙو، سجل، ٿلهو، متارو

* ڪِرڻ جو آواز

* دَٻڪو

* [س/ل]

• داپيچا: [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو

* [س/ات]

• داتِ ج داتُون: [ا - مث] ڏاتِ

* فياضي، سخاوت (صفت 'داتا' جو اسم)

* [سن: دا = ڏيڻ]

— داتا ج داتا: [ا - ذات] الله تعالى جو صفاتي نالو، ڏڻي، خدا

* [صفت] ڏيندڙ ڏيڻ وارو، ڏاتار، خيرات ڪندڙ، بخشش ڏيندڙ، داني، سخاوت ڪندڙ، سخي، دريا دِل، فراخ دِل، فياض

'داتا وٺان نه دان ڪي، وٺن ڦيرائي فيل' (شاهه)

* روزي ڏيندڙ، رزاق، رازق

* [سن: داتا > دا = ڏيڻ]

* درويش، فقير

* گُرو، مرشد

— داتارُ ج داتارَ: [صفت] داتا، ڏاتار

— داتاپڻ: [ا - مذ] فياضي، سخاوت

— داتو ج داتو: [صفت] ڏاتا

• داڄ ج داڄون: [ا - مث] اونداهي، ڪاراڻ، پنبه، اونداهي رات

* [ع: دجة = سخت اونداهي]

• داچو ج داچا: [صفت] سيرو، غليظ، گدلو

* [س/ل/ق]

• **داچو ج داچا:** [صفت] گيڙوءَ رَنو، داءُ ڏِنَل، ڪَڪو ڳاڙهو رَنگ ڏِنَل

* اونهي رنگ جو سادو ڪپڙو
* ڪڪو ڳاڙهو صوف
* پگهُون
* ميرو، غليظ، گندلو
* [س/ل/ق]

• **داخَرُ ج داخَرَ:** [صفت] ڳائيندڙ، راڳي

• **داخِل:** [صفت] اندر ايندڙ، پهچندڙ، گهڙندڙ، حاضر ٿيندڙ، گهڙيل، شامِلُ

* وِڌل، پيل، اندر ڪيل
* [ظرف] اندر، وِچ ۾، منجهه
* [ع: دَخل = هو اندر آيو]
* [صفت] لکيل، نُونڌيل، درج ڪيل (بِل وغيره)

– **داخِلا ج داخِلائُون:** [ا - مث] اندر پهچڻ جي حالت، اندر اچڻ جي حالت، رَسائي، پهچ، آمد، Entery

* سپردگي، حوالگي، سونپ
* درج ڪرڻ جي حالت (ليکي جي ڪتاب ۾)، لکت، نوڌ، اندراج
* نالو شامل ٿيڻ جي حالت (اسڪول يا ڪاليج ۾ تعليم لاءِ اسپتال ۾ علاج لاءِ يا يتيم خاني ۾ ڪنهن لاوارث جي رهائش ۽ نگهداشت وغيره لاءِ)، Admission

– **داخِلا فِي:** [ا - مث] ڪنهن به اداري ۾ نالي داخل ڪرائڻ جي في

* [في = Fee]

– **داخِل ٿيڻُ:** [اصطلاح] اَندر اَچڻ، اَندر پَوڻ، منجهه ٿيڻ، گهڙڻ، پَوڻ، شامِل ٿيڻ، شريڪ ٿيڻ

* پَرتي ٿيڻ
* جمع ٿيڻ (پئسن وغيره جو حساب ڪتاب ۾)
* رجسٽر ۾ لکجڻ
* پهچڻ
* قيام ڪرڻ (مريض جو اسپتال ۾)

– **داخِل دَفتر ٿيڻُ:** [اصطلاح] آفيس ۾ لکپڙهه کي بنا ڪارروائيءَ جي رکي ڇڏڻ

* رَفع دَفع ٿيڻ، نظر انداز ٿيڻ، ڪنهن ڳالهه جو دٻجي وڃڻ
* درخواست تي ڪوبه تدارڪ نه ٿيڻ

– **داخِل دَفتر ڪرڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن ڪاغذ کي بنا ڪارروائيءَ جي رکي ڇڏڻ، درخواست وغيره تي غور نه ڪرڻ

– **داخِل ڪَرڻُ:** [اصطلاح] اَندر ڪرڻ، گهيڙڻ، گهيڙائڻ، وجهڻ، اُماڻڻ، لنگهائڻ

* شامل ڪرڻ، ملائڻ، گڏڻ، جمع ڪرڻ، گڏ ڪرڻ
* رجسٽر تي نالو وغيره لکڻ، درج ڪرڻ، لکڻ
* ٻارَ کي اسڪول جي شاگردن ۾ شامل ڪرڻ
* مريض کي علاج لاءِ اسپتال ۾ تَرسائڻ/قيام ڪرائڻ

– **داخِلو:** [ا - مذ] اندر گهڙڻ جي حالت، داخلا، اندراج، شموليت، اندر پهچڻ جي حالت، اندر اچڻ جي حالت، رسائي، پهچ

* سپردگي، حوالگي
* (ليکي جي ڪتاب ۾) داخل ڪرڻ جي حالت، لکيت، نوڌ
* اسڪول ۾ تعليم لاءِ نالي شامل ٿيڻ جي حالت

– **داخِلي ج داخِلِي:** [صفت] اندريون، اندروني، جيڪو ظاهر ۾ نظر نه اچي، جيڪو ظاهري حواس سان معلوم نه ٿي سگهي

* گهريلو، خانگي، گهر جو (معاملو)
* داخلي
* [ضد: خارجي]

– **داخِلي ڪيفِيَت:** [ا - مث] اندروني حالت، دِلي جذبات، احساسات

– **داخِلي موضوع:** [ا - مذ] ڪنهن وڏي موضوع جو جزُ يا ڀاڱو

• **دادِ:** [ا - مذ] پکيءَ جو قسم، ڪريتي خور

* [س/ل]

• **دادُ ج دادَ:** [ا - مذ] عطا، بخشش، سوکڙي

* [ف]

– **دادِ يزداني:** [ا - مذ] الله پاڪ جي ذات، رَبَ جي عطا، بخشش

● **دادُ ج دادَ:** [ا - مذ] انصاف، عدل، نياءُ، آچار

'محبتي ماري، ڪونهي داد درياه ۾' (شاهه/سهڻي)

* فيصلو، نبيرو

* تدارڪُ، بلو، پيٺي

* فرياد

* بدلو، عيوضو

* سچائي

* دريافت، ڪوڇنا، پڇا ڳاڇا

* آفرين، واهه واهه، تحسين، مرحبا، ساراهه، شاباس (اڪثر تاڙيون وڄائي شاباس يا مرحبا چوڻ کي به 'داد' چيو وڃي ٿو)

* [ف]

— **داد بَخش:** [صفت] منصف، عادِل

— **دادُ ڏيڻُ:** [اصطلاح] انصاف ڏيڻ، عدل ڏيڻ، پرجهلائي ڏيڻ

— **دادُ خواهُ:** [صفت] انصاف گهرندڙ، فيصلي لاءِ سوالي، فريادي، دعويدار، مدعي، دانهين

— **دادُخواهِي ج دادُخواهِيُون:** [ا - مث] فرياد، دعويٰ، دانهن، پڪار، انصاف جي طلبَ

— **دادُ دورُ:** [ا - مذ] عدل ۽ انصاف وارو زمانو، سکيو وقت، اوج وارو وقت، فتح منديءَ جو وقت

— **دادُ دَهش:** [ا - مث] سخا و ڪرم، مهرباني ۽ بخشش، خيروخيرات، سخاوت، دان پنُ، عطيه

* [ف]

— **دادُ ڏيڻُ:** [اصطلاح] انصاف ڏين، انصاف ڪرڻ، عدل ڪرڻ

* تحسينَ ۽ آفرين ڪرڻ، آفرين ڏيڻ، شاباس ڏيڻ، همتَ افزائي ڪرڻ، قابليت جو اعتراف ڪرڻ

— **داد رَسِي ج داد رَسِيُون:** [ا - مث] انصاف، فيصلو، نياءُ

* آچار نبيرو، تدارڪ، بلو پيٺي

* دريافت، ڪوڇنا

* حق رسي

— **دادُ فَرياد:** [ا - مذ] عدل انصاف

* واريلا، دانهن ڪوڪ

* فرياد بڌي انصاف ڪرڻ جي حالت

— **دادُ فَرياد ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ظلم سبب دانهون ڪرڻ، واريلا مچائڻ، هل ڪرڻ، فرياد مچائڻ، انصاف لاءِ ڪوڪون ڪرڻ

* انصاف ڪرڻ، عدل ڪرڻ، نياءُ ڪرڻ

— **دادُ فَرياد نہ هُئَڻُ:** [اصطلاح] نا اِنصافي هئڻ، بيداد نگري هئڻ، واهر وسيلو نہ هئڻ

— **داد گاهہ:** [ا - مث] ڪورٽ، عَدالَت، ڪچهري، انصاف جي جاءِ

— **داد گَرُ ج داد گَرَ:** [صفت] انصاف ڪندڙ، عادِل، منصِف

— **دادُ گهرڻُ:** [اصطلاح] انصاف گهرڻ، نياءُ گهرڻ

* آفرين وٺڻ، تعريف وٺڻ

— **دادِ نہ سِتادِ:** [ظرف] نہ ڏيتي نہ ليتي، نہ ڏيڻ نہ وٺڻ

* هروڀرو، خواهہ مخواهہ، بنا سبب، بيگناهہ

— **دادُ نہ فَريادُ:** [ا - مذ] اَنڌير، ظلم، بي انصافي، انڌير نگري

* نہ پڇا نہ ڳاڇا

— **دادُ وَٺڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن کان پنهنجي هنر يا ڪمال جي تعريف ڪرائڻ، پنهنجي قابليت جو اعتراف ڪرائڻ

— **دادِي:** [ا - مذ] فرياد، داد فرياد، دانهن

* [صفت] دَعويٰ ڪرڻ وارو

* فريادِي، دانهيندڙ

— **دادِيِ اِستادِي:** [ا - مث] ڏي وَٺ (گهڻو ڪري نفي ۾ ڪم ايندي)

— **دادِي نہ اِستادِي:** [ظرف] بي سبب، هروڀرو، ناحق، بي گناهہ، اَجايو، خواهہ مخواهہ

● **دادا ج دادا:** [صفت] ڏاڏو پيءُ جو پيءُ

* وڏو اڳواڻ، چڱو مڙس (ڪنهن قوم يا جتي جو)، [هن معنيٰ ۾ مذڪر ۽ مونث ٻنهي لاءِ ساڳيو لفظ استعمال ٿيندو آهي]

* استاد، پڙهائيندڙ، سيکاريندڙ (خاص طور تي قرآن شريف جو سبق ڏيندڙ مرد يا عورت لاءِ استعمال ٿئي)

* بَدمعاش، لوفر، غنڊو

● **داداگِيرُ ج داداگِيرَ:** [صفت] بَدمعاش، لوفر، لَفنگو، ٻاٽاريءَ وارو، غنڊو

● **داداڻي:** [ا - خاص] جسڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو

• **دادپوٽا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **دادَرَ ج دادَرَون:** [ا - مث] سِتار جي ساڄي پاسي واري تارَ يا تند

• **دادِرو:** [ا - خاص] پوربي گيت جو هڪ قسم، ڏاڏرو

* طبلي يا ڍولڪ جي هڪ تارَ/نيڪي جو نالو (جيڪو ڇهن ماترائن جو ٿئي)

* [هند]

• **دادِلائِي:** [ا - خاص] هندن جي هڪ ڪٽنب جو نالو

• **دادِلو ج دادِلا:** [صفت - مذ] پيارو، محبوب، لاڏلو، سِڪيلڏو، محِب، دوست، رانول، سهاڳي، پريتمُ، پِيَنُ، لَڏَنُ، مِٺو مٺڻ، لاڏَ ڪوڏ سان نپايل، نازجو پاليل، ڇڇلو ڪوڏِ نيپنو انگلي، هٿائو هٿ جو هيراڪُ، هٿ پالُ، دالو بودلو منڊول، پانڊيلو

* [سن: تات + لو]

* [مث: دادِلي ج دادِليُون]

– **دادِلو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] لاڏلو ڪرڻ، هٿ هيرو ڪرڻ، مِچلائڻ، انگِلي ڪرڻ، گهڻو پيار ڏيئي خراب ڪري ڪاري ڇڏڻ، مٿي تي چاڙهڻ، بگاڙڻ، ڦِتائڻ (ٻار وغيره کي)

• **دادِلِي ج دادِلِيُون:** [ا - خاص] سارين جو هڪ قسم (سڳداسي، سنهڙا ۽ خوشبوءِ دار چانور)، لاڏِلي

* [س/ات]

• **دادو ج دادا:** [ا - مذ] پيءُ جو پيءُ، ڏاڏو

* وڏو ڀاءُ، ادو ڀائو، برادر

* [صفت] وَڏِيءَ عمر جو پوڙهو

* [ف: دادر - ڀاءُ، برادر، دوست]

* [مث: دادِي ج دادِيون]

• **دادُو:** [ا - خاص] سنڌ جي هڪ ضلعي، تعلقي، تپي ۽ ديهه جو نالو

– **دادُوِي:** [صفت] دادوءَ سان منسوب، دادوءَ جو، دادوءَ وارو

* [ا - خاص] سنڌ جي ڪيترن ئي اديبن، عالمن ۽ شاعرن جي نالي پٺيان تخلص طور استعمال ٿيندڙ لفظ (جن جو تعلق دادوءَ سان آهي)

• **دادِي:** [ا - مث] ڏاڏِي

* وَڏِي ڀيڻ (خاص ڪري هندن ۾)، ڊِيڊِي

* [هند]

* ڳچ جي پرت جو هڪ قسم

* [س/ڪوهه]

• **داديجا:** [ا - خاص] هندن جي هڪ ڪٽنب جو نالو

• **داڏاڪُ ج داڏاڪَ:** [صفت] ڳالهائڻ ۾ حشمت وارو، پهلوان، همٿ پريو

* [س/ل]

• **داڙِ ج داڙَون:** [ا - مث] چٽ، ڳِلٽو، ڳِرهو، ڳِرگهلي، ٿل، ڦَسِلاءُ، چِڙهو

* ڏڙڪو، دٻاءُ، دهمان

* [س/ات]

– **داڙائِي ج داڙائِي:** [صفت] چٽَ ٻڌندڙ، ڦسلائيندڙ، ڳِلٽا ٻڌندڙ، ڳِلٽائي

– **داڙ ٻڌَڻُ:** [اصطلاح] چٽَ ٻڌڻ، ڳِلٽو ٻڌڻ

* پرائي ملڪيت تي پنهنجو حق ڄمائڻ

* [س/ات]

– **داڙِ ڏُوڙِ:** [ا - مث] ٿوري گهڻي ڪاوڙ، رَنجش

* هلڪي سِيٽَ

* [س/ات]

• **دار:** [صفت] رکندڙ جهليندڙ، ڪٽندڙ

* مرتب لفظن ۾ ڪم ايندڙ پڇاڙي (جيئن: خانه دار، چوبدار، نگهدار، آبدار وغيره)

* [ف: داشتن = رکڻ]

– **دارمَدارُ:** [ا - مذ] دارومدار، ٻيهڪ، اِنحصار

– **داروگِير:** [ا - مث] پَڪڙَ پڇاڙ، وَٺ پَڪڙ، ڇڏِ وَٺِ

* لَڙائِي، جَنگِ، جَهڳڙو جهيڙو

• **دار:** [ا - مث] سوري، سولي، ڦاسي، ڦَندو، ڦياس، ڦاهي

* [ف]

• **دارُ ج دارَ:** [ا - مذ] رهڻ جو هنڌ، گهر، مڪان، جاءِ، ماڳ، مقام، خانو، جڳهه

* [ع]

'دار دنيا ڇڏي، لنگهه لڱا پرڏانهه' (گرهوڙي)

* دنيا، جهان، سنسار

— **دارُ الآخِرت:** [ا - مذ] آخرت جي جاءِ، آخرين رهڻ جي جاءِ، ٻيو جهان، دارالبقا، قيامت

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + آخرت = آخري وقت، قيامت]

— **دارُ الآدَب:** [ا - مذ] سکڻ جي جاءِ، علم جي جاءِ، علم ادب جو مرڪز

* يونيورسٽي، دَرسگاهه، اِسڪول، مڪتب

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + اَدَب = تهذيب، شائستگي]

— **دارُ الارشادِ:** [ا - مذ] حڪم جو گهر، فرمان ملڻ جي جاءِ، حڪم جاري ٿيڻ جي جاءِ

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + اِرشاد = حڪم، فرمان]

— **دارُ الاسلام:** [ا - مذ] اسلامي مملڪت، اسلامي حڪومت، اِسلامي راڄ

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + اسلام]

— **دارُ الاقامہ:** [ا - مذ] رهڻ جي جاءِ، بورڊنگ هائوس، هاسٽل

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + اَقامہ = قيام، سڪونت]

— **دارُالامارت:** [ا - مذ] تخت گاهه، ڪنهن بادشاهه يا امير جي رَهڻ جي جاءِ

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + اَمارَت = سرداري، حڪومت]

— **دارُ الآمان:** [ا - مذ] سلامتيءَ جي جاءِ (جتي لڙائي يا فساد نہ هجي)

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + اَمان = اَمن، پناهه، حفاظت]

— **دارُالاَمن:** [ا - مذ] امن جو گهر جيئن سُک ۽ آرام سان گذارڻ، سلامتيءَ وارو هنڌ

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + اَمن]

* امن وارو ملڪ (جتي مذهب، نسل، فرقي يا ذاتِ پاتِ تي ڪا پابندي نہ هجي، جتي ذهني آسودگي هجي)

— **دارُالبقا:** [ا - مذ] قائم رهندڙ گهر، هميشگيءَ وارو هنڌ، عالم بالا، ٻيو جهان، هوءَ دنيا، اڳيون جهان، پرلوڪ

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + بقا = دوام، هميشگي]

— **دارُالبَوارِ:** [ا - مذ] تباهيءَ جي جاءِ، موتَ جو گهر يعني دوزخ

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + بَوار = بلائن جوجمع]

— **دارُ التشخِيص:** [ا - مذ] شفاخانو، اسپتال، مطب، جتي علاج ڪيو وڃي

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + تشخِيص = جانچ، ٿپاس]

— **دارُالجَزاء:** [ا - مذ] بدلي جو گهر، عالمِ آخرت، نيڪ عملن جو بدلو ملڻ واري جاءِ يعني جنت

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + جَزا = نيڪ عملن جو بدلو]

— **دارُالحَربِ:** [ا - مذ] لڙائيءَ جو گهر، جنگ جو هنڌ، اهڙو گهر جتي لڙائي ٿيندي هجي

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + حَرب = جنگ، لڙائي]

* اُها جاءِ جتي مذهبي فرض ادا ڪرڻ ڏوهه هجي

— **دارُالحُڪومت:** [ا - مذ] گاديءَ جو هنڌ، تخت گاهه، حڪومت جو مرڪز، راڄڌاني، صدر مقامُ، دارالسلطَنت

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + حڪومت]

— **دارالخِلافہ:** [ا - مذ] گاديءَ جو هنڌ، تختگاهه، راڄڌاني، دارالحڪومت

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + خلافہ = حڪومت]

— **دارُالسُرُور:** [ا - مذ] خوشيءَ جو گهر، بهشت، جنت

* مدهوش ٿيڻ واري جاءِ، مئہ خانو

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + سُرور = فَرحَت]

— **دارُالسَلام:** [ا - مذ] صلح جي جاءِ، سلامتيءَ جو گهر، بهشت، جنت

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + سَلام = سلامتي، اَمن]

— **دارُالسلطَنت:** [ا - مذ] گاديءَ جو هنڌ، تخت گاهه، راڄڌاني

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + سَلطنت]

— **دارُالشرع:** [ا - مذ] شريعت مطابق فيصلن واري جاءِ، قاعدي قانون جي دربار، ڪورٽ، ڪچهري

* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + شرع = آئين، قانون]

– دارُ الشُوريٰ: [ا - مذ] صلاح مشورو ڪرڻ جي جاءِ، اسيمبلي، پارليامينٽ
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + شُوريٰ = صلاح، مشورو]

– دارُالشِفا: [ا - مذ] اسپتال، صحت حاصل ڪرڻ جو هنڌ، تندرستي ملڻ جو گهر، شِفا خانو، دَواخانو
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + شِفا = علاج، دارون]

– دارُالضَرب: [ا - مذ] ضرب خانو، سِڪن ٺاهڻ جو ڪارخانو، ٽِڪسال
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + ضرب = ٺَپو مهرَ]

– دارُالعِبادَة: [ا - مذ] عبادت جو گهر، مسجد
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + عبادَة = بندگِي]

– دارُالعَدالَة: [ا - مذ] انصاف جو گهر، ڪچهري، ڪورٽ
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ +عدالة = عدالت]

– دارُالعُلُوم: [ا - مذ] علمن جو گهر، يونيورسٽي، مدرسو، اسڪول
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + عُلُوم = علم جو جمع]

– دارُالعَمَل: [ا - مذ] عمل ڪرڻ جي جاءِ، دنيا
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + عمل = ڪم، ڪرت]

– دارُالعَيار: [ا - مذ] ڪسوٽيءَ جي جاءِ، اُها جاءِ جتي ڪوٽي ڪري جي پرک ڪجي
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + عيار = ڪري ڪوٽي کي پرکڻ]

– دارُالفَنا: [ا - مذ] بي بقا گهر، ناپائدار گهر، فاني گهر، دنيا، زمين
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + فنا = فاني، ناپائدار]

– دارُالقَرار: [ا - مذ] هميشه آباد رهندڙ دنيا، نه فنا ٿيڻي دنيا، آرام ۽ راحت واري دنيا بي دنيا، جنت، بهشت
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + قَرار = آرام، سڪون]

– دارُالقَضا: [ا - مذ] عدالت خانو، ڪچهري، انصاف ٿيڻ جي جاءِ، ڪورٽ
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + قَضا = فتويٰ]

– دارُالڪُتُب: [ا - مذ] اخبارن ۽ ڪتابن وغيره پڙهڻ جي جاءِ، ڪتب خانو، لائبريري
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + ڪتب = ڪتاب جو جمع]

– دارُالمَرَض: [ا - مذ] مريضن جي علاج ٿيڻ جو هنڌ، اسپتال، دواخانو، شفاخانو
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + مرض]

– دارُالمُڪافات: [ا - مذ] جزاءِ سزا جي جاءِ، بدلي ملڻ جو گهر، آخرت
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + مڪافات = عيوض، بدلو]

– دارُالمُلڪ: [ا - مذ] گاديءَ جو هنڌ، تخت گاهه، پايہ تخت
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + ملڪ]

– دارُالمُومِنِين: [ا - مذ] مومنن (ايمانداران) جي جاءِ، بهشت
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + مومنين = 'مومن' جو جمع]

– دارُالنَعِيم: [ا - مذ] نعمتن جو گهرُ، بهشت، جنت
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + نعيم = 'نعمت' جو جمع]

– دارُ اليَتامہ: [ا - مذ] يَتيم خانو
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + يتامہ = يتيم]

– دارُ شَش دَر: [ا - مذ] ڇهن دَروازن وارو گهر يعني دنيا (جنهن جا 6 دروازا: اولهه، اوڀر، ڏکڻ، اُتر، زمين ۽ آسمان آهن)، جهان، سنسار، ڪائنات
* [ع: دار = گهر، جاءِ، ماڳ + شَش = ڇهه (6) عدد + در = دروازو]

– دارين: [ا - مذ] (عدد تثنيه) ب گهر، ٻئي گهر، ٻئي جهانَ، دنيا ۽ آخرت، هِي جَڳ ۽ هُو جَڳ، دنيا ۽ قيامت
* [ع]

● دارِ ج دارُون: [ا - مث] ننڍي مَڇي
* [س/ات]

● دارُ ج دارَ: [ا - مذ] ڦوٽ، چِير، ڪِن، ڏَڪاءَ، ڪَپو، سِپو، ڦاڙ
* [س/ل/ق]

● دارا: [صفت] وڏو بادشاهه، شهنشاهه
* [ا - خاص] اڳاتي زماني ۾ اِيران جي هڪ بادشاهه جو نالو (جيڪو سڪندر جي وقت ۾ ماريو ويو هو هن کي 'داراءِ اڪبر' ۽ 'داراب' به سڏيندا آهن/دور اقتدار: 486 کان 550 ق - م)
* [ف]

– دارائي ج دارائِيُون: [ا - مث] بادشاهَت، حڪومَت، سلطنت

• دارِچيني: [ا - مث] گرم مصالحي جو هڪ قسم، هڪ خوشبوءِ دار وڻ ۽ ان جي ڇوڏي جو نالو، دال چيني
* [ف]

• دارُو ج دارُو: [ا - مذ] دَوا، عِلاج، سُتي، دارون
'تون حبيب، تون طبيب، تون دردن جو دارو' (شاھ/يمن ڪلياڻ)
* شراب، مئي
* بارود
* [ف]

– دارُو دَرمان: [ا - مذ] علاج، معالجو، دوا دارو

– دارُو دَرمَن: [ا - مذ] علاج، معالجو، دوا دارو

– دارُوفَروش ج دارُو فَروش: [صفت] دوائون وڪڻندڙ
* شراب وڪڻندڙ

– دارُئين: [ظرف] دارون سان، دوائن سان
'درد نہ لهين دارئين، زلف زور ڏنوم' (شاھ/سسئي آبري)

• دارو ٻج: [ا - مذ] دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم

• داروغو ج داروغا: [ا - مذ] ڪنهن ڪم جو سنڀاليندڙ، محافظ، نِگران، رکوال
* ڪنهن جماعت جو سردار
* نظر ڪندڙ، چوڪيدار
* انجنيري کاتي ۾ هڪ ملازمت، واهن جو ڪم سنڀاليندڙ، واهن جو سپروائيزر، آبدار
* [ف: داروغہ]

– داروغائي ج دارو غائيون: [ا - مث] داروغي جو ڪم، محافظت، نگهباني، انتظام، اِهتمام
* حڪومت، آفيسري، عملداري، بالادستي

– داروغي ج داروغيون: [ا - مث] داروغائي

• دارُون ج دارُون: [ا - مذ] دَوا، علاج، طِب، ٻَڪي، ڦَڪي، ڏَڀ، دَرمَل
'تون حبيب، تون طبيب، تون دردن کي دارون' (شاھ/يمن ڪلياڻ)
* باروت، بارود
* بندوق جو تيل
* طاقت وارو ڏاتو
* تيزاب
* ڏيهي شراب، سونفي (سونفن وارو) شراب
* [ف: دارو]

• ڏاڙ ج ڏاڙون: [ا - مث] مٿانهون هنڌ، ڏڙو مٿانهين زمين، اُتاهين زمين، پڊرو
* [س/ات]
* ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو

• ڏاڙ ج ڏاڙ: [ظرف] صَفا صاف، بِنهہ
* [صفت] وڏو لُچ، بدمعاش
* [س/ل]
'تون نہ ڪوڙو ڏاڙ حرامي آهين' (جملو)

• ڏاڙا ڦاڙا: [صفت] اَجايو، ناحق، هرويرو، اَڪارج، بي فائدو

– ڏاڙا ڦاڙا ڪرڻ: [اصطلاح] خراب ڪرڻ، اَجايو وڃائڻ
* پوري ورهاست نہ ڪرڻ
* رَقم اُڏاري ڇڏڻ

• ڏاڙ پائي: [ا - مث] ٻيڙيءَ وغيره جو هڪ عضوو (جنهن تي ڪاٺيون وغيره يا سامان رکجي)

• ڏاڙُو ج ڏاڙُو: [ا - مذ] شَفيع، ڇڏائيندڙ، وَڪيل، سفارش ڪندڙ، وچوارو خيال ڪندڙ، پاسو وٺندڙ، ٻاران ڳالهائيندڙ، بدران ڳالهائيندڙ، ثالِث، ٽِياڳڙ، حمايتي، مددگار (شاھ سائينءَ جي ٻيتن ۾ رسول ڪريم صلي الله عليہ وآلہ وسلم جن ڏانهن منسوب لقب)
* [سن]
'ٻَڙ وسيلو آهيين، ڏاڙو ۾ ڏيوان' (شاھ/ سريراڳ)

• ڏاڙهہ ج ڏاڙهون: [ا - مث] ڪوڙ، هَلَ
* دوڙ، دَٻاءُ، خالي رعب، ٻاهريون دٻاءُ
* [س/ات]
* وَڏين ڏيندن ۾ رَڃ تي مڇيون جهلڻ لاءِ ٻيڙي تي، ٻنگهاريون وجائي، مڇين کي ڀڄائڻ لاءِ هَلَ ڪرڻ

– ڏاڙهہ ٻڌڻ: [اصطلاح] دَٻاءُ رکڻ، رعب ڏيکارڻ، حيثيت جتائڻ
* وَڏي رَقم ٻَڌڻ

– ڏاڙهہ هڻڻ: [اصطلاح] خالي دَٻاءُ رکڻ، رعب ويهارڻ (هيسائڻ لاءِ)، دوڙ ٻَڌڻ
* گوڙ ڪرڻ، هَلَ مچائڻ

● دارِڙي ج دارِڙيون: [ا - مث] ونجهوٽيءَ راند ۾ هڪ باري، ڏري

※ [س/ات]

※ ڪرڪيٽ راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺ جي پٽي. بيٽ

※ [س/ٺ]

※ ڏاڙهي. سونهاري (اردوءِ ۾ مستعمل)

● داسُ ج داسَ: [صفت] غلام، خادم، نوڪر، ٻانهو، گولو، خدمتگار، چاڪر، چوڪر، پگهاردار، ٽهليو

※ چيلو، مريد، ڏَن پرو

※ [پرا: داس: سن: داس = ٻانهو]

※ شاگرد

※ [مث: داسِي ج داسِيُون]

※ [ا - خاص] هندن ۾ مرد جو نالو

※ [صفت] اُٻاريل، دَميل، دم پخت، رَڌل

– داسُ ڪرڻُ: [اصطلاح] غلام ڪرڻ، ٻانهو ڪرڻ، خادم ڪرڻ

※ اُٻارڻ، دَمڻ، رَڌڻ

※ ڏانديون ڪرڻ

※ پلو يا مڇي سيڪڻ

※ [س/ات]

– داسِي ج داسِيُون: [ا - مث] ٻانهي، نوڪرياڻي، گولي

● داستانُ ج داستانَ: [ا - مذ] آکاڻي، قِصو، ڪهاڻي، ڳالهه، ڪٿا، وارتا، بيان، حڪايت، افسانو، فسانو، داستانو روايت، ذڪرُ، نقل، نظير، وڏو قصو، سرگذشت، احوال

※ شاهه سائين جي رسالي ۾ موجود هر هڪ سر جو هر هڪ حصو

※ [ف]

– داستان دَر داستان: [ا - مذ] ڪهاڻيءَ ۾ ڪهاڻي، ڪٿا اُپ ڪٿا، روداد اندر ٻي روداد

– داستانِ دِل: [ا - مذ] دِل جو حال، دِلي ڪيفيت

– داستان سرا: [صفت] ڪهاڻي ٻڌائيندڙ

– داستانِ عِشق: [ا - مذ] محبت جي ڪهاڻي

– داستان گو ج داستان گو: [صفت] آکاڻي ٻڌائيندڙ، قِصا، ڪهاڻيون، نقل ٻڌائيندڙ، قِصه خوان

– داستان نَوِيس: [صفت] ڪهاڻيڪار، قِصو لکڻ وارو، ڪهاڻي لِکندڙ

– داستان نَوِيسِي: [ا - مث] ڪهاڻيءَ لکڻ جو فن، قِصي لِکڻ جو هنر

– داستانو ج داستانا: [ا - مذ] داستان، بيان، آکاڻي، ڳالهه، وارتا

'داستانو ڏردن جو ٻئي ڪي نہ ٻڌايان مان' (غمدل فقير)

● داسِڙا: [ا - خاص] سومرن جي هڪ قبيلي جو نالو

● داسِڙو: [ا - خاص] شاهه جي رسالي ۾ چنيسر لاءِ منسوب ڪيل، چنيسر جو ڪناية نالو (سرليلا چنيسر ڳ)

'مون ڪي ڇڏِ مَ داسِڙا! وڃان نہ وِڙوانڌ' (شاهه)

● داسڻُ ج داسڻَ: [ا - مذ] ٻيڙيءَ جو هڪ رَسو، دامڻ، (سڙهه جو مکيه وانجهه جنهن کي ڇڪڻ سان سڙهه جا ساڪا سڀ کلي پوندا ۽ سڙهه سنئون ٿيندو)

※ [س/ل]

● داسو ج داسا: [ا - مذ] جاءِ جي ڇت ۾ ڪم ايندڙ/لڳندڙ چورس ڊگهي ڪاٺي، ننڍي ڪامَ، شهتير، ٿلهي ڪاٺ جي پٽي، ڪاٺيءَ جو ڊگهو ءِ سڌون پڄرُ، ڪاٺي، لڙهو لڪڙو

※ [سن: درشت]

※ اُٺ جي پلاڻ جي پاسن وارو ڏڪ (بار وغيره جي جهلڻ جي ڪاٺي)

※ [س/ات]

※ ٿلهو ڏکو، ٿلهي لٺ، سونٽو

※ [س/ات]

※ شڪارين جي اصطلاح ۾ بچاءَ لاءِ ڪنيل وڏي لٺ يا ڪِلو

※ [س/ات]

※ خاص ڪري دروازي يا دريءَ جي سردري واري پٽي

※ ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو، ٻيڙيءَ جي پاسي واري وٽ جو مٿيون سطحي تختو

※ درياءَ جي ٻيڙيءَ جي ڳنڍڙهه

※ پوڪ جو سوڪڙو

※ سادو يا لَسو ڪپڙو، گيڙوءَ رَتو ڪپڙو

● **داشت:** [ا - مذ] پرورش، پرداخت، نگراني، خبرگيري، حفاظت
* [صفت] رَکيل، گڏ ڪري رکيل (مال، نقد وغيره)
* [ف: داشتن = رکڻ]

● **داشتہ:** [ا - مث] بنا نڪاح جي رکيل عورت، سريت

● **داعِي ج داعِي:** [صفت] دعوت ڏيندڙ، دعوت ڪندڙ، سڏيندڙ، سڏ ڏيندڙ
* [ع: دعا = هن سڏيو]
* دعويٰ ڪندڙ
* فريادي، مدعي
* دعا ڪندڙ، خيرخواھ، دعاگو
* پيغمبر
* مبلغ، پرچار ڪندڙ

– **داعِي مُداعِي/مُدّعِي:** [صفت] فريادي ۽ جوابدار، داعي، مدعي

● **داغُ ج داغَ:** [ا - مذ] چِٽُو، نِشان، داڳ، ٽِڪو، ٽڏو، ڏنڀ، سڙيل هنڌ (بدن جو)، ڦٽ جو نشان، سيڱرو
* ڪلنڪُ، ڪارڻ، ڪارنهن
* نقص، عيب
* زَخم، ناسُور، گهاءُ، ڇهَڪُ، وَڍُ، چِيرُ
* لغار
* طعام کي گيهه، بصر ۽ ڦوٽي جو تڙڪو، وگهار، داڳ
* رنج، غم، ڏک، درد، صدمو، وڇوڙو، وِرهه
* ماضِيءَ جي ڪيل وڏي خطا
* ڪنهن عزيز جي مرڻ جو غم
* [ف]

– **داغُ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] نشان ٿيڻ، ڏنڀ ڏيڻ
* اَثر ٿيڻ
* عيب ٿي بيهڻ

– **داغِ جِگر:** [ا - مذ] دل جو زخم

– **داغ دارُ ج داغ دارَ:** [صفت] داغ وارو، داڳدار، داغ لڳل، داغي، داغِيلُ
* ڪاري نشان وارو، ٽِڪي وارو
* چِٽَ چِٽَ، چِٽَڪمرو
* ڪَلَنڪِي، عيبدار، ڪارنهن وارو
* ڪارائتو
* نشان وارو
* ڪنهن جاءِ تان ڳري ويل ميوو
* گيهه جي لغار ڏنل طعام، داڳي

– **داغ دوزي ج داغ دوزيُون:** [ا - مث] زخم ڏيڻ، ڏنڀ ڏيڻ، گهاءُ ڪرڻ، ڪلنڪُ ڏيڻ
* رَنج ڏيڻ، صدمو ڏيڻ، ڏک ڏيڻ
* طعام کي گيهه ۽ بصر جي لغار ڏيڻ

– **داغُ سَڙَڻُ:** [اصطلاح] رَڌَڻَ مهَل ديڳڙيءَ ۾ گيهه جو سَڙڻ

– **داغُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] نشان ڪرڻ، چِٽا ڪرڻ، ڏٻا ڪرڻ، خراب ڪرڻ

– **داغُ لڳائِڻُ:** [اصطلاح] عيب لَڳائڻ، بَدنام ڪرڻ

– **داغُ لَڳَڻُ:** [اصطلاح] عيب لڳڻ، بَدنامِي ٿيڻ
* نشان ٿيڻ
* طعام جو ديڳڙيءَ ۾ سڙڻ، جلڻ

– **داغِڻُ:** [مص - فعل متعدي] نشان ڪرڻ، چٽو ڪرڻ، ٽِڪو ڪرڻ، داغُ ڪرڻ، ڏٻو ڪرڻ، داڳڻُ
* ڏنڀ ڏيڻ، ڏنڀڻ
* عيب ڪڍڻ، عيبدار ڪرڻ، ڪارنهن لائڻ، ڪَلنڪُ لڳائڻ، ٽِڪو لڳائڻ
* [ف: 'داغ' مان ورتل]
* [مص] داغڻ
* [امر] داغ
* [داغِيس داغِيندو داغِيل]

– **داغِي ج داغِي**: [صفت] داغدار، داغيل، داغ وارو، چٽي وارو، سڙيل، داغ ڏنل، نشانن وارو، ڏہن وارو
* ڏنبُ ڏنل
* عيبدار
* نقطُ گيهہ ۾ رَڌل چانور، باصري خشڪا

– **داغِي بصرَ**: [ا - مذ] داڳيل بصر، ڳاڙها بصر، داڳ ڪيل بصرن جي ڪاتر (جيڪي لذت لاءِ طعام جي معان ۾ رکيا ويندا آهن)

– **داغِي ڪرڻُ**: [اصطلاح] ڪاروڪرڻ، گنهگار ڪرڻ، تِڪر لڳائڻ

• **داغل**: [ا - مذ] گل جو هڪ قسم، دا گل

• **داڦَ ج داڦُون**: [ا - مث] ٿاڦَ، ٿڦڻ جي حالت
* راڳو ليپو چِنبَ
* وڏو چيٽو، ٿالُ
* پٽڙي گَپ، گارو
* وَڏو گڙو
* [س/لت]
* سارين جي زمين کي پاڻيءَ ۾ ڏنل هَر، ريجُ ڏيڻ کان پوءِ ڏنل هَرُ
* [صفت] وڏي، ڀاري، گوري، گِران

– **داڦَ ڪرڻ**: [اصطلاح] پاڻيءَ ۾ هَر ڪاهڻ

– **داڦِڻُ**: [مص - فعل متعدي] دَٻڻُ، مِٽي يا چيڪڙ پٽ تي هڻڻ
* خراب ڪرڻ
* [سن: ستوپ - ٿِڦڻُ]
* [مص] داڦِڻُ
* [امر] داڦِ
* [مضارع] داڦِيان (ج) داڦِيئون، داڦِين (ج) داڦِيو، داڦي (ج) داڦِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]
* [حال] داڦي ٿو (ج) داڦِين ٿا
* [حال مث] داڦي ٿي (ج) داڦِين ٿيون
* [ماضي] داڦِيو (ج) داڦِيا
* [ماضي مث] داڦِي (ج) داڦِيون
* [مستقبل] داڦِيندو (ج) داڦِيندا
* [مستقبل مث] داڦِيندي (ج) داڦِينديون
* [اسم مفعول] داڦيل

• **داڦَ ج داڦُون**: [ا - مث] اَجائي بَڪ، بيهودي گفتگو، بَڪڻ، يَخي، بيهودگِي
* چغلِي، اِلزام تراشِي

– **داڦَ داڦِڻُ**: [اصطلاح] خراب ڳالهائڻ، واهيات ڳالهائڻ، دَڦَ ڪرڻ، بَڪ ڪرڻ، اجايون بيسود ڳالهيون ڪرڻ

– **داڦَ ڪرڻُ**: [اصطلاح] اَجايو ڳالهائڻ، واهيات ڳالهائڻ

– **داڦِڻُ**: [مص - فعل لازمي] گهٽ ڳالهائڻ، بَڪڻ، ڪاڏهون جو ڪاڏي ڳالهائڻ، بڪواس ڪرڻ، بيهودو ڳالهائڻ، ڪوڙبدوڙ ڪرڻ، واهيات ڳالهائڻ، جابولڻ
* چغلي هڻڻ، الزام تراشِي ڪرڻ
* [داڦِيو، داڦِيا، داڦِي، داڦِيون، داڦِيندو، داڦِيندا، داڦِيندِي، داڦِينديون، داڦِيل]

• **داڦُ ج داڦَ**: [صفت] ڀاري، ڳورو، ڳرو، گِران
* [ا - مذ] وڏو گڙو

• **داڦوڙو ج داڦوڙا**: [ا - مذ] اُٺ جو پير، اُٺَ جو پيچڻ دوران لڳل پير
* ترڻ مهل پاڻيءَ ۾ هٿ پير هلائڻ جي حالت، ٿاڦوڙا
* ڦُدرُ پير
* [سن: ستوپ، ٿڦڻ]

• **داڦُ**: [ا - مذ] فَقيرائو وڳو، فَقِيرائي پوشاڪ

• **داڪلَ ج داڪلَ**: [ا - مث] دَڙڪو، داٻ، هاشا ماشا
* [س/ٿ]

• **داڪُ ج داڪَ**: [ا - مذ] پوڙهو
* ٽرِيلو
* [س/ات]

• **داڳُ ج داڳَ**: [ا - مذ] داغ، ڏنب، چٽو، نشان
* داس (ڀاڄي وغيره جو)
* [ف: داغ جي بگڙيل صورت]

– **داڳُ ڏيڻُ**: [اصطلاح] داغ ڏيڻ

– **داڳڻُ**: [مص - فعل متعدي] نشان ڪرڻ. داغڻ. داغ ڏيڻ. ڏنڀ ڏيڻ

* [ف: داغ منجهان ورتل = نشان]

* مال کي ڏنڀيرڻ سان ڏنڀ ڏيڻ

* طعام کي بصر يا ٿومي جو داغ ڏيڻ

* ڏڪ سان ڦٽڻ

'مروءَ کي دونالي سان داڳي ڇڏيائين'

* [مص] داڳڻ

* [امر] داڳ

* [داڳيو، داڳيندو، داڳيل]

– **داڳي**: [صفت] داغي

– **داڳي ج داڳيون**: [ا - مث] نارَ جي پٽ، ڳاڏي

• **داڳينُو ج داڳينا**: [ا - مذ] ڳنڙي، ڀڇڪو، هڙ، ٻڌڙي، ٻشڪو

* [س/ات]

* ننگ

* زيور، مڻيون، ڳهه

• **دالِ ج داليون**: [ا - مث] اناجَ جو هڪ قِسم. ڏريل اَناج (مثل چڻا، مڱ، ماتهن، مهري، اڙد، جوئرا، سڳڻي، مانجهلي، ٿوهر وغيره) جيڪو ٻوڙ طور ڪم اچي، ڀاڄيءَ جو هڪ قسم

* [پرا: دال، سن: دل = ڏرڻ]

– **دالِ جُتين ۾ ورهائڻ**: [اصطلاح] هڪ ٻئي کي موچڙا هڻڻ، هڪٻئي جي بيعزتي ڪرڻ

– **دالِ چانوَرَ**: [ا - مذ] هڪ قسم جو سادو طعام (ابها اُٻريل چانورءِ مڱن يا چڻن جي دال، جيڪي کائڻ ۾ مزيدار ٿين)

– **دالِ خور**: [صفت] دالِ کائو، گهڻو ڪري دالِ کائڻ وارو

* ويشنو، جيڪو گوشت مڇي نه کائي، سبزيءَ خور

* [ڪنايت] بزدل

– **دالِ روٽي**: [ا - مث] دالَ ماني، غريباڻي خوراڪ، سادو گذران

* [مجازاً] مڇي ماني، چڱو چوکو کاڌو

– **دالِ روٽي حاضر هُئڻ**: [اصطلاح] جيڪو گهر ۾ موجود هجي، سو مهمان کي پيش ڪرڻ، ڪوبه تڪلف نه ڪرڻ

– **دالِ روٽيءَ وارو هُئڻ**: [اصطلاح] چڱيءَ حيثيَت وارو هئڻ. پنهنجيءَ وارو هئڻ، ٻئي جو محتاج نه هئڻ، دستوري گذرَ سفر جي لائق هئڻ، پنهنجي پيرن تي بيٺل هئڻ

– **دالِ ڪڍڻُ**: [اصطلاح] ڏاڍي مارَ ڏيڻ، پيڙي ڇڏڻ، ڦيهه ڪڍڻ

– **دالِ ڳرڻُ**: [اصطلاح] دال جو ڳري نرم ٿيڻ

* پهچي سگهڻ، وس ڪرڻ، حيلو ڪرڻ، پڄي سگهڻ

* مراد پوري ٿيڻ ۾ ڪامياب ٿيڻ

* ناڪاري مقصد حاصل ٿيڻ

– **دالِ ۾ ڪارو هُجڻُ**: [اصطلاح] ڳالهه ۾ شڪ هجڻ، انديشو هجڻ، ڪجهه خرابي هجڻ، گمان هجڻ، ڪو راز هجڻ، ڳالهه ۾ ڪو ڳجهه هجڻ

– **دالِ مان سِيرو ٿيڻُ**: [اصطلاح] ڀاڳ وارو ٿيڻ، هڪدم غريب مان شاهوڪار ٿيڻ

'جي ڀاڳ ڏنو ڀيرو، ته دال مان سيرو'

'جي ڏني بخت دپه، ته سيري مان رَپ' (چوڻي)

– **دالِ ماني**: [ا - مث] غريباڻي خوراڪ، سادو گذران

* مڇي ماني

– **دالِ ماني ڪارائِڻُ**: [اصطلاح] غريباڻو کاڌو کارائڻ، حاضر کاڌو کارائِڻ

* [ڪِناية] جيل موڪلڻ، جيل ۾ ٻڌرائڻ

– **دالِ مانيءَ وارو هُئڻ**: [اصطلاح] دالِ روٽيءَ وارو هئڻ، پوري ٻُني حيثيت وارو هئڻ

– **دالِ نه ڳرڻُ**: [اصطلاح] پهچي نه سگهڻ، وَس نه هجڻ، مقابلو نه ڪري سگهڻ، پڄي نه سگهڻ، ڪاميابي نهُ ٿيڻ، پهچ نه هجڻ

• **دالانُ ج دالانَ**: [ا - مذ] مِحراب جي شڪل وارن وڏن دروازن واري ڪوٺي، وڏو صفحو

* ٿنڀن سان ڏيڍي، ستونُ دار ڏيڍي

* جاءِ جو اڱڻ يا صَحنُ، ايوان، آڱند، آڳر

* وِراندو، دالو

* درياءَ جي ٻيڙيءَ جي وچ مٿان تختن جو ڪليل ميدان

* [ف]

• **دالِ چِڪنو:** [ا - مذ] پاري ۽ سنکيءَ جو مرڪب (جيڪو طلاءَ ناهڻ ۾ ڪم ايجي)

• **دالچيني:** [ا - مث] گرم مصالحي جو هڪ قسم. هڪ خوشبوءِ دار وڻ جو چوڏو

※ [ف: دارچيني، سن: دار = ڪاٺ + چيني = چين. وَلايت جو]

• **دالڙو ج دالڙا:** [ا - مذ] ڏهائي جو ٿانءُ، ساڙهو، پاڳيو (منهن ويڪرو مال جي کير ڏهڻ لاءِ ڪم ايندڙ)، ڏکي، ننڍو ڪنو

※ [س/ل/ت]

• **دالو ج دالا:** [ا - مذ] ايوان، اڱڻ، صحن، آڳند، آڳر

※ وراندو، دالان

※ پرت جو هڪ قسم

※ اُنن ڦاڪن وارو گل

※ [ف]

※ [صفت] هٺ هيرو، پاليل، اُسيلو، داڌلو

※ چڙواڪ، آوارو

※ چِرڙيو

– **دالو ٿيڻ:** [اصطلاح] داڌلو ٿيڻ، پيارو ٿيڻ

※ چڙواڪ ٿيڻ، هٺ هيرو ٿيڻ

• **دالھن:** [ا - مث] ڪکن جو ٺهيل ننڍو ڪارو، ٺُٺي

※ [س/ات]

• **دالِي ج دالِيُون:** [ا - مث] گنڍي

※ [س/ل]

• **داليري ج داليريُون:** [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قِسم

• **دام:** [ظرف] هميشه، سدائين، دائم، قائم. شال هميشه هلي

※ [ع]

– **دام اِقبالہ:** [دعائيه جملو] شل هن جو اقبال دائما رهي، شل سدائين عزت رهي

• **دامُ ج دامَ:** [ا - مذ] پکين ڦاسائڻ جو جار، جال، جاري، چند، ڊيبي

'سکن جي پاليل، ڏکن ۾ پيئي، دامَ ۾ ڦاسي دل ڪيئن ويئي'

(ماستر چندر)

※ ڦاهي، ڦَندو، ڦاهو

※ ڪوڙڪو

※ سِرڪڻي، رَسي، نوڙي

※ دوکو، فريب، دولاب

※ [سن]

※ پئسي جو چوويهو حصو، چار ڪوڏيون، دَمڙي، ڪوڏي

※ قيمتَ، مُلھه، نرخُ، اُگھه، ناڻو، پئسو

'دامَ ڪري سڀ ڪام' (اردو محاورو)

※ گُرڻ

※ ڊِگھو ڪيل

※ دوائن تورڻ جو وٽ، توز جو هڪ وزن (هڪ تولو اَٺ ماسا)

– **دامُ آڙائڻ:** [اصطلاح] جار وِجھڻ

※ چَند پکيڙڻ

※ لالچ رکڻ

※ [س/ات]

– **دامدارُ ج دامدارَ:** [صفت] دامَ وارو، ڦاهي وارو، پکي ڦاسائيندڙ، ماري، شڪاري

※ پاپي، ظالم، بي رحم، ڪٺور

※ [س/ات]

– **دام دوالي:** [ا - مث] برهه ۽ عشق جي ڦاهي

※ [س/ات]

– **دام رکڻ:** [اصطلاح] ڦاهي اَڏڻ

※ پلوَ پکيڙڻ

– **دامَ ۾ آڻڻ:** [اصطلاح] قابو ڪرڻ، ڦاسائڻ

※ مڪر ۽ فريب ۾ آڻڻ

※ اثر هيٺ آڻڻ

– **دامُ وِجھڻ:** [اصطلاح] ڦاهي وِجھڻ، ڦَندو وجھڻ

※ ڦاسائڻ، آڙائڻ

※ چَند ڪرڻ، منڊُ منڊڻ

※ دائرو وِجھڻ

– **دامِيو ج دامِيا:** [صفت] دام وارو

※ وڏو چور، پاٽاريدار

※ [س/ات]

• **داماڏُ ج داماڏَ:** [ا - مذ] ڌيءُ جو مڙس، نياٺو، ناٺي، جاٺو

※ [ف]

• **دامانُ ج دامانَ**: [ا - مذ] دامن، پلئه، ڪِنار

٭ آڪرِ، ڪاوڙ (لفظ 'دهمان' جو عامي اُچار)

٭ [س/ل]

• **دامِڙو ج دامِڙا**: [ا - مذ] ٽانءَ جو هڪ قسم، پِتَلَ جو دِلو، ٽامائي، ٽامِڙو

• **دامنُ ج دامنَ**: [ا - مذ] چولي وغيره جو لَٽڪندڙ پلئه، داوَن، پَلَوُ، پاند، ڀَهَڳُ، چيڙو، جهولي

٭ جَبَلَ جي وَٽِ

٭ پَر، دامان، ڪنار، ڪَڇ، ڪس

٭ مٿاڙ، حد

٭ پنارو

٭ آسِرو، اَجهو، پَناهَ

٭ [ف]

– **دامن پڪڙڻُ**: [اصطلاح] پلاند جَهلڻ، داوَن وَٺڻ، دامن جَهلڻ

٭ روڪڻ، منع ڪرڻ، باز رکڻ

٭ مدد گهرڻ، آسري لَڳڻ، سَهارو وَٺڻ

– **دامن پکيڙڻُ**: [اصطلاح] پَلاند پکيڙڻ، جهولي جهلڻ

٭ دعا گهرڻ، خدا کان التجا گهرڻ، پنڻ

٭ اُميد رکڻ

– **دامن جَهلڻُ**: [اصطلاح] پَناهَ وَٺڻ، اَجهو وٺڻ، آسرو وٺڻ، اوٽ وٺڻ

– **دامنِ شب**: [ا - مذ] راتِ جو پويون پَهَر

٭ [ف: دامن + شب = رات]

– **دامن ڪشي ڪرڻُ**: [اصطلاح] پرهيز ڪرڻ، ڪنارہ ڪشي ڪرڻ، پاڻ بچائڻ

– **دامنگيرُ ج دامنگيرَ**: [صفت] چُهٽيل، چنبڙيل

٭ دعويدار، مدعِي

٭ ساٿي، پاسو وٺندڙ، رفيق، طرفدار

٭ پوئلڳ، مريد

– **دامنگيرُ هُجڻ**: [اصطلاح] پيڇو ڪرڻ، پنيان پوَڻ

٭ تنگ ڪرڻ، ستائڻ، تڪليف ڏيڻ

٭ چنبڙي پوڻ، پچر نہ ڇڏڻ

– **دامنِ محشر**: [ا - مذ] حَشَرَ جو ميدان

– **دامن ۾ ويڙهڻُ**: [اصطلاح] دامن ۾ لڪائڻ، اَجهو ڏيڻ، سهارو ڏيڻ، پناهہ ڏيڻ، محفوظ رکڻ، سلامتي بخشڻ

– **دامن وَٺڻ**: [اصطلاح] دامن جهلڻ، سَهارو وَٺڻ

• **دامِني ج دامِنيون**: [ا - مث] ڪاٺ جو ننڍو داسو، ٽوٽي، داوني

٭ [سن: سودامِني]

٭ کِنوڻِ، وِڄ، وڄئي، برق، گاج

٭ ترني، خوبصورت عورتَ

'مک ٻهِي محبُوبَ جو، ارڻ ٿيون اولي،

دامِنيون سڀ دور ٿيون، انگ اندر جولي' (بودو)

٭ [هند]

٭ ڪنگور

٭ عورت جي جنازي مٿان پوَندڙ ڪپڙو

• **دامڻُ ج دامڻَ**: [ا - مذ] بيڙيءَ جي وَنجهہ جو رَسو (جنهن جي ڇڪڻ سان سِڙهہ جا ساڪا يا چادرون سڀ کُلي پوندا آهن)، داماڻ، دامن

• **دانُ ج دانَ**: [ا - مذ] بخشش، خيرات، عطا، ڏاڻ، عطيو، اِمداد، بيک، ڀِکيا، پنُ، پچ

٭ اِنعام، تحفو ڏيڻ، ڏاڻُ، نذرانو، سوکڙِي، سوغات

٭ [پرا: داڻُ، سن: دان > دا - ڏيڻ]

– **دانُ پچُ ج دانُ پچَ**: [ا - مذ] دان، خيرات، بخشش

٭ سوغات، تحفو

– **دانُ پُنُ**: [ا - مذ] دان پچُ

– **داني ج داني**: [صفت] خيرات ڪندڙ، سخا ڪندڙ، سخي، فياض، وڏي دل وارو، دريا دِل

– **داني پُرشُ ج داني پُرشَ**: [صفت] سخاوَتَ ڪندڙ، سخِي مَرد

• **دانُ ج دانَ:** [ا - مذ] رَکڻ جي جاءِ، مرتب لفظن ۾ ڪم ايندڙ پڇاڙي (جيئن: آتشدان، قلمدان، شمعدان وغيره)
* گهر، جڳهه، مڪان، هنڌ
* [ف: داشتن = رکڻ]
* [صفت] ڄاڻندڙ، ڄاڻُو
* مرتب لفظن ۾ ڪم ايندڙ پڇاڙي (جيئن: فارسي دان، عربي دان، نادان وغيره)
* [ف: مصدر: دانستن = ڄاڻڻ]

• **دانا ج دانا:** [صفت] ڄاڻندڙ، ڄاڻو، سياڻو، ڏاهو، عاقل، زيرڪ، ماهر، هوشمند، عقلمند، ڳڻ وارو، هوشيار، ڀهڳڻ، چالاڪ
* [ف: مصدر: دانستن = ڄاڻڻ]

– **دانا بينا:** [ا - ذات] الله تعاليٰ جو صفاتي نالو
* [صفت] ڏسندڙ ۽ واڻسندڙ، عاقل، هوشيار، سمجهو، سياڻو، ڏاهو، اَڪابر، هوشيار

– **داناهُه ج داناهَ:** [صفت، لفظ 'دانا' جي بگڙيل شڪل] داناءُ، ڄاڻندڙ، ڄاڻو، سڄاڻ، سُرتيو، عقلمند، ڏاهو، هوشيار، سياڻو

– **داناهِي:** [ا - مث] ڄاڻ، پروڙ، سياڻپ، عقلمندي، هوشياري، ڏاهپ، چترائي، عقل، زيرڪي، سمجهه، بُڌي، هوش، گيانُ

– **دانائِي:** [ا - مث] ڄاڻ، پروڙ، سياڻپ، عقلمندي، هوشياري، ڏاهپ، چترائي، عقل، زيرڪي، سمجهه

• **دان بَنِدِي/دانُ بَنِدِي:** [ا - مث] بيٺل فصل تي ڏَل ٻڌڻ جو طريقو، بيٺل فصل جي ڪٽ يا اندازو
* [ف: دانه = داڻو + بستن = ٻڌڻ]

• **دانبو ج دانبا:** [ا - مذ] مڇيءَ جو هڪ قسم (گيهرجي جنس مگر رنگ ڳاڙهيرو ۽ اُڇا ٽٻا، ڊيگهه ١ فوٽ کان ڏيڍ فوٽ تائين)
* [س/ل]

• **دانتِيو:** [ا - خاص] لوڻ جو هڪ قسم (جيڪو هيوي سازَ تماڪ کي تيز ڪرڻ لاءِ تماڪ ۾ ملائين)

• **دانڌَل:** [ا - خاص] نڪر راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو (جنهن جي نسبت سان ننگرپارڪر پرسان ڳوٺ 'ڳالو دانڌل' پڻ موجود آهي)

• **دانڌَلِ:** [ا - مذ] جهڳڙو، جهيڙو، ڦڏو، گهٻي، رَڏي، ڪِل ڪِل، ٻاٿيتال، مانڌاڻ، ريڙهه پيڙهه، آڙا گهوڙي
* [هند: دانتلنا = دانتل ڪرڻ]

– **دانڌَلِڻُ:** [مص - فعل متعدي] دانڌَل ڪرڻ، گيهه پيهه ڪرڻ، رَڳڙو ڪرڻ، جهڳڙو ڪرڻ، جهيڙو ڪرڻ، لڙ ڪرڻ، اٽڪڻ، جهيڙڻ، تڪرار ڪرڻ، ٻاٿيتال ڪرڻ، ڪروڌ ڪرڻ
* نکي ڪرڻ، چالاڪي ڪرڻ، چشم بندي ڪرڻ
* جادو ڪرڻ
* [مص] دانڌَلڻ
* [امر] دانڌَل
* [دانڌَليو، دانڌَليندو، دانڌليل]

• **دانڌولڻُ:** [مص - فعل متعدي] ورندارڻ، دانڌلڻ
* لوڏڻ، ڌوڏڻ
* ڪَڪِ ڪرڻ، بيزار ڪرڻ
* ڏڪ ڏيڻ
* [مص] دانڌولڻ
* [امر] دانڌول
* [دانڌوليو، دانڌوليندو، دانڌوليل]

– **دانڌولو ج دانڌولا:** [ا - مذ] لوڏو، جهوٻو، ٺيلهو، جهوڪو

• **دانڌُرُ ج دانڌَرَ:** [صفت] اَڻ وڻندڙ، بدشڪل، بيڊولو، ڪيٻ
* [س/ل]
* [ا - مذ] مڇيءَ جو هڪ قسم

• **دانِست:** [ا - مث] ڄاڻ، دانش، پروڙ، واقفيت
* [ف: دانستن = ڄاڻڻ]
* راءِ
* سمجهه

– **دانِستِگِي:** [ا - مث] ڄاڻ، ڏاهپ، سمجهه
* خيال، راءِ
* علم

– **دانِستِ نامو ج دانِستِ ناما:** [ا - مذ] رپورٽ، اطلاع، سڄاڻپ جو بيان، خبر، چاچ، تلاش، پنچ نامو

– دانِستِ ويھارَڻُ: [اصطلاح] پنچات سڏائڻ
* تلاش ڪرڻ، ڳولا ڪرڻ

• دانِستہ: [ظرف] ڄاڻي ٻجهي، ڄاڻي واڻي، ھاسيڪار، سمجهي ڪري [جيئن: ديده دانِستہ يعني اکين ڏٺي اکين اڳيان]

• دانِستِي ج دانِستِيُون: [ا - مث] ڪنگهہ
* [س/ٿ]

• دانِش: [ا - مث] ڄاڻ، ڄاڻڻ، ڄاڻپ، ڏاھپ، سمجهہ، عقل، فهم، ٻوڌ، علم
* [ف: دانستن = ڄاڻڻ]

– دانِش مندُ ج دانِش مندَ: [صفت] عاقِل، سمجهو، هوشيار، ڄاڻو، سياڻو، عَقلمند، ڏاهو، داناءُ، ٻُڌوان، سِيکيل

– دانِشمَندِي ج دانِشمَندِيُون: [ا - مث] دانائي، عقل، سمجهہ، هوشياري، عقلمندي، فراست، حِڪمَتَ

– دانِش وَرُ: [صفت] سِياڻو، ڏاهو، عقلمند، سمجهو، ذَهين، دانشمند، هوشيار، قابِل، ماهر

– دانِش وَرِي: [ا - مث] سِياڻپ، عقل، ڏاھپ، علم، حڪمت
* سائنس، وِگيان، هنر

• دانِشِڻُ: [مص - فعل متعدي] گهٽي ٻَڪ ٻَڪ ڪرڻ، ڄَهگِي هَڻڻ، گوڙ شور ڪرڻ، ٻَخِي هڻڻ
* ڪَچِهريءَ ۾ رعب ڏيکارڻ (ڏکيا لفظ استعمال ڪري)
* [س/ڪوهہ]
* [مص] دانشڻ
* [امر] دانِش
* [دانشيو دانشِيندو دانشِيل]

• دانقَلُ: [ا - مذ] دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر، (گاهہ جو هڪ قسم، پن ڏِگها ۽ بردار شاخون، گل ميرو آسماني)

• دانق: [ا -مذ] سِڪي جو هڪ قسم، چانديءَ جو هڪ ننڍو سِڪو، دِرهَمَ جو ڇهون حِصو، دانگ
* [ف]

• دانگُ ج دانگَ: [ا - مذ] تورَ جو هڪ وزن، ڇهن رتين جو هڪ وزن
* مثقال (واريءَ جي ذرڙي برابر) يا درم جو چوٿون حصو (طبي اصطلاح ۾ وزن چار رتيون، شرعي اصطلاح ۾ ٻہ رتيون ۽ ايراني ايڪيهہ جو آهن)
* ڪنهن بہ شيءِ جو ڇهون حصو، حصو، پاڱو، ٽڪرو
* [ظرف] ڏس، پاسو
* [صفت] بيوقوف، عقل وِيَلُ، عَقل ڪسيَل
* تڙيَلُ، نياڳو
* بدمعاش، چور، ڪوڙو
* [س/ات]

– دانگَردانگُ: [صفت] تمام وڏو بدمعاش، آڙاهہ لُچ
* [س/ات]

– دانگو ج دانگا: [صفت] بي وقوف، مورک، اَحمَق، نادان، موڳو، غائب دماغ
* بدمعاش، ڪَريلُ، ڏنگو، پليت، اندر ڪارو

– دانگُوڙو ج دانگُوڙا: [صفت] دانگو، اندر ڪارو، ڪِنو، خرابُ
* منهن ڪارو، دانگيءَ جهڙو
* [س/ات]

• دانگڙو ج دانگڙا: [ا -مذ] پاڻيءَ جي حوديءَ جي حاطي جو دَرَ
* [س/ٿ]

• دانگِي ج دانگِيُون: [ا -مث] مانيءَ پچائڻ لاءِ ٺڪر جو ٿانءُ، ٺڪر جو تئو

– دانگِي پَچِي ڪُتي جِي ذاتِ پرکَڻُ: [اصطلاح] نقصان سَهِي ٻئي جي لِياقَتَ پرکڻ

– دانگِي چَڙهَڻُ: [اصطلاح] ڏُڪار پَوڻ، گهر جو خرچ وڌي وڃڻ، معيار زندگي اوچو ٿي وڃڻ

– دانگِي گهمائِڻُ: [اصطلاح] بَچڙو ڪرڻ، مُنهن ڪارو ڪرڻ

– دانگِي مُنھَنَ تي مَلِڻُ: [اصطلاح] شَرمسار ڪرڻ، خَرابُ خوار ڪرڻ، تعدِي ڪرڻ، جَبُ ڪرڻ، ڪارو منهن ڪرڻ
* زِنا ڪرڻ

● **دانو:** [ا - خاص] ماڻهوءَ جو نالو

٭ [ف: دانستن = ڄاڻڻ مان نڪتل]

● **دانَهہ ج دانَهہ:** [صفت] دانا، داناءُ، سياڻو، ڏاهو، سمجهو، هوشيار، عَقلمند

٭ [ف]

● **دانهَن ج دانهُون:** [ا - مث] رڙ، ڪُوڪ، پُڪار، ريهه، راڙو، واڪو، روڄ، رودن، رڙو رڙ، واويلا، پاڪر ڪئو، زاري، راڙهو

٭ سڏ، پڪار، ڪوڪار، نالش، آهه، فغان

'دانهون درد فراق جون ڏيهه ٻُجهن پيون ڏور' (حمل فقير)

٭ شڪايت، فَريادَ

— **دانهَن جو دادَ ڪرڻُ:** [اصطلاح] فَريادَ ٻڌڻ، داد رَسي ڪرڻ، انصاف ڪرڻ، آهه زاري جو قدر ڪرڻ، دانهن ورنائڻ، شِڪايتَ جو اَزالو ڪرڻ

— **دانهَن ڏِيڻُ:** [اصطلاح] فَريادَ ڪرڻ، شڪايت ڏيڻ

— **دانهَن ڪرڻُ:** [اصطلاح] فرياد ڪرڻ، شِڪايتَ ڪرڻ

٭ پڪار ڪرڻ، رَڙ ڪرڻ، ڪُوڪَ ڪرڻ

— **دانهَن ڪُوڪَ ج دانهُون ڪُوڪُون:** [ا - مث] فرياد، دعوىٰ، شڪايت، آهه و زاري، فرياد فرياد

— **دانهِنُرُ ج دانهِنرَ:** [صفت] دانهون ڪَندَڙ، رَڙيون ڪندڙ، واڪا ڪندڙ، دانهَن ڪرڻ جو عادِي، هر وقت شڪايت ڪرڻ وارو، بي صَبرو

٭ دانهيندڙ، مدعي، دانهين، عرضدار، فريادِي

— **دانهڻُ:** [مص - فعل متعدي] دانهَن ڪرڻ، ڪوڪَ ڪرڻ، رَڙ ڪرڻ، ڪوڪڻ، رَڙَڻ، وأويلا ڪرڻ

٭ سڏڻ، پُڪارڻ

٭ فرياد ڪرڻ

٭ [مص] دانهڻ

٭ [امر] دانهه

٭ [مضارع] دانهِيان (ج) دانهِيُون، دانهِين (ج) دانهيو، دانهي (ج) دانهين

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

٭ [حال] دانهي ٿو (ج) دانهِين ٿا

٭ [حال مث] دانهي ٿي (ج) دانهِين ٿيون

٭ [ماضي] دانهِيو (ج) دانهِيا

٭ [ماضي مث] دانهي (ج) دانهيُون

٭ [مستقبل] دانهِيندو (ج) دانهِيندا

٭ [مستقبل مث] دانهِيندِي (ج) دانهِيندِيُون

٭ [اسم مفعول] دانهيلُ

— **دانهوڙي ج دانهوڙِي:** [صفت] دانهن ڪندڙ، فَرياد ڪندڙ، عرض ڪندڙ، شڪايت ڪندڙ، واڪا ڪندڙ، هردم پڪاريندڙ

— **دانهُون دانهَن لائِڻُ:** [اصطلاح] دائما دانهون ڪرڻ، لَڳو لَڳ دانهون ڪرڻ، رَڙين تي رَڙيون ڪرڻ، پيو روئڻ، هردم پڪاريندو رهڻ

— **دانهِيَرُ ج دانهِيَرَ:** [صفت] دانهرُ

— **دانهِين ج دانهِين:** [صفت] دانهن ڏيندڙ، فريادي، مدعي

'ڏي دلاسو دلربا، دانهين آهن در تي بيٺا' (مولوي احمد ملاح)

— **دانهِين ٿيڻُ:** [اصطلاح] فريادِي ٿيڻ، شڪايتَ ڪرڻ، مدعي طور پيش ٿيڻ

— **دانهِين وارِي دانهَن:** [ا - مث] راڙي واري ڪوڪ، وڏو اعتراض، وڏو واڪو واويلا، راڙ گهوڙا

— **دانهِين وارِي دانهَن ڪرڻُ:** [اصطلاح] بالڪل گهڻو پڪارڻ، حقي دانهن ڪرڻ

● **دانهِين ج دانهِين:** [ا - مث] مَڱ يا ڏِيڻ جي مَٽَ (جيڪا نوڙي وٺڻ ۾ ڪم اچي)

٭ [س/ات]

— **دانهِين وِجَهڻُ:** [اصطلاح] فَساد اُٿارڻ، جهيڙو وڌائڻ

٭ ڳالهه کي ٺيڪو ڏيڻ، سفارش ڪرڻ

٭ نوڙي وَٽڻ وقت مَڱ يا ڏِيڻ جو مچو وِجهڻ

● **داني ج داني:** [ا - مذ] راڪشس/راڪاس، ڀُوت، جن، ديو، پريتَ جيڏو، هيبت جهڙو دَيتُ، راڪاس، ڏيئارو

● دانيال: [ا - خاص] بني اسرائيل جي هڪ پيغمبر سڳوري جو نالو (جيڪو حضرت دائود عليه السلام کان پوءِ حضرت عيسيٰ عليه السلام کان اڳ آيو هو)
* [ا - مذ] رزق، داڻو، اَناج
* [ع]

● داڻو ج داڻا: [ا - مذ] هَڪ عَدد، ڪڻو، ڦِي
* اَن جو ڪڻو، اَناج، ٻجُ
* ننڍڙو ذرو، اٽي ذرو، جزو
* [ف: دانه = داڻو ڳ: داڻو پرا: دَنا، سن: ڌانيہ]
* مڻيو، موتي، منڪو، هار ۾ پيل هڪ هيرو يا جواهر
* ماتا جو هڪڙو جسم تي داغ، چِٽو، چٽڙو
* آرائي يا پِت سبب جسم يا منهن تي ٿيل نشان، موهيڙو
* گهوڙي جو ڪاڄ (جهڙوڪ: چڻا، جوئر جَو وغيره)
* [صفت] چڱن ۾ چڱو، نيڪ عمل وارو، فضيلت پريو
ڦلاڻو سڀني وصفين داڻو آهي' (جملو)

— داڻا: [ا - مذ: هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ] اناج جو ٿورو انداز [جيئن: ڪڻڪ داڻا، لوڻ داڻا وغيره]

— داڻ داڻ: [ا - مث] ڪڻا، داڻا، ٻج، ذَرا ذَرا، پرزا پرزا، ترترِ پوريون، پُڪا پُڪا، ہُرہُر، ہِٺار
* آرايون، پِٽ، موهيڙا
* [ف: دانه دانه]

— داڻو پاڻي: [ا - مذ] اَن پاڻي، آب داڻو، کاڌو پيتو، رِزق
* [ڪنايه] حياتي، زندگي
* قِسمت، نَصيب، لِکيو، ڀاڳ، مقدر

— داڻو پاڻي کَٽَڻ: [اصطلاح] حياتيءَ جا ڏينهن پورا ٿي اچڻ، حياتي پوري ٿيڻ

— داڻو پاڻي هُئَڻُ: [اصطلاح] قِسمت هئڻ، نصيب هئڻ
* حياتي هئڻ

— داڻو پڙهي هَڻَڻُ: [اصطلاح] جادو ڪرڻ، اکر ڪرڻ، ميرو اکر ڪرڻ، ٽوٽو ٽيٽو ڪرڻ، جوئر جي ڪڻي تي مرليءَ جي منڊڻ لاءِ منتر پڙهڻ

— داڻو داڻو چُونڊِڻ: [اصطلاح] ذرو ذرو گڏ ڪرڻ، ٿورو ٿورو جمع ڪرڻ

— داڻي داڻي تي مُهر هُئڻُ: [اصطلاح] مقرر نصيب ضرور ملڻ، هڪ جو نصيب ٻئي کي هرگز نه مِلڻ

— داڻي ج داڻيون: [ا - مث] جوئر، راند جو ننڍي ۾ ننڍو داڻ، ڪڻي، ٻڻون

— داڻي داڻي جو مُحتاجُ: [صفت] غريب، گهرجائو، گهرجائيتو، ضرورتمند

— داڻيون پاڻيون وڃڻُ: [اصطلاح] چٽ يا خَراب ٿيڻ، سمورو سامان خراب ٿي وڃڻ

● داوَ ج داوَ: [ا - مذ] داءُ، وارو، چال، چالو، گهيرو، ڦيرو (راند جو)
* اَٽڪل، تجويزَ
* ٺڳي، فريب
* حيلو وسيلو
* [ف]

● داوَرُ ج داوَرَ: [ا - ذات] خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو
* [صفت] اِنصاف ڪندڙ، عادل، منصِف
* [ف: دادور: داد = انصاف + آوردن = آڻڻ > دادور > داور]
* بادشاھ، سلطان، شاھ، راجا
* عظيم، اعليٰ، سڀ کان مٿي

— داوَرِ محشر: [صفت] قيامت جي ڏينهن سڀني جو فيصلو ڪرڻ وارو، خدا تعاليٰ

● داوَنُ ج داوَنَ: [ا - مذ: 'دامن' جي بگڙيل صورت] دامنُ، پلاند، پلئُو، پوتيءَ جي ڪنڊ، ڪپڙي جي ڪِنارِ، پاند

— داوَنُ وَٺڻُ: [اصطلاح] دامَن وَٺڻ، سامَ پوڻ، پڪو آسرو ڪرڻ
* ڪَڏ لڳڻ

● داوَڻِ ج داوَڻيون: [ا - مث] ٽيج، چاٻي
* [س/ل]

● داوَڻِ ج داوَڻُون: [ا - مث: 'دانهن' جي بگڙيل صورت] ڪاٺ جي پيتيءَ جو هڪ قسم، پڃر، ڪاير لڙهو چڙهو چڙهي، داسو

● داهَ ج داهُون: [ا - مث] دانهن، فرياد، رَڙ، پُڪارَ

• داهُ ج داهَ: [ا - مذ] مڙدي کي جلائڻ لاءِ ڪاٺين جو مچُ، چِکيا. آڙاهه. ڏاگهه. اگني سنسڪار. مڙدي کي ساڙڻ جي ڪِريا
* [سن: داهه. دهه = سڙڻ]

• داهَڙِ ج داهَڙيون: [ا - مث] دٻاءُ. آڪڙ
* [س/ات]

• داءُ ج داءَ: [ا - مذ] شرط ۾ ٻڌل رَقم. جوا جي پِڙ ۾ رکيل رَقم، جَنگ ۾ رکيل رقم. شرط يا جوا جي جَنگ کي ڀيٽو ڪرڻ جي حالت
* ڍاري جو وارو. گهمرو
* [سن: دروپه = ناڻو: بالي دو: ٻيا، دوا]
* وجهه. موقعو
* چالبازي. فريب
* موقعو
* گهاٽ
* سمجهه
* ڦيرو. وڪڙ. ورُ
* ساڄي
* ٻڪُ
* ڪٽو
* ڇلُ. ٽپ
* ڏانءُ. اٽڪل. تجويز
* پٽر جو هڪ قسم. ڪنيارن کي رنگ طور ڪم ايندڙ ڳاڙهو پٽر

— داءُ اَچڻُ: [اصطلاح] وجهه مِلڻ. موقعو مِلڻ
* ڪٺو نڪرڻ. پاڳ کلڻ

— داءُ ڏيڻُ: [اصطلاح] وجهه ڏيڻ. ڇل ڏيڻ. موقعو ڏيڻ
* ساڙي يا گوٽ مارڻ
* ڪنيار جو ڪچن ٿانون کي مٿان مٽيءَ جو راڳو ڏيڻ

— دائِرُ ج دائِرَ: [صفت] داءُ وارو. داءُ ڪٽيندڙ. داءُ هڻندڙ

— داءُ رَکڻُ: [اصطلاح] بازي رکڻ. شرط رکڻ (جوئارين جي اصطلاح ۾)

— داءُ گُسائِڻُ: [اصطلاح] وارو گسائڻ. وَجهه وڃائڻ. موقعو ٽاري ڇڏڻ

— داءُ لَڳڻُ: [اصطلاح] وَجهه لڳڻ. موقعو مِلڻ. وارو مِلڻ
* ڪمائيءَ يا پيدائش ۾ گهڻو اضافو ٿيڻ
* ساريءَ کي سوٽ ملڻ

— داءُ هَڻڻ: [اصطلاح] جوپڙ راند ۾ ڍارو اُڇلڻ
* وارو وٺڻ
* نَصيب آزمائڻ. بَخت آزمائڻ

• دائِدُ: [ا - خاص] هڪ نشين جو نالو
* [س/ڪوهه]

• دائِر: [صفت] دوره ڪندڙ. ڦرندڙ
* زير تجويز
* ڏريِيش. اڳيان آيل قاعدو
* [ع: دارَ = هو ڦريو. هن چڪر ڪاڍو]

— دائِر ڪرڻُ: [اصطلاح] رجوع ڪرڻ. داخل ڪرڻ. اڳيان ڪرڻ هلائڻ (مقدمو)
* سلسلو شروع ڪرڻ
* حڪم جاري ڪرڻ

• دائرالارض: [ا - مذ] علائقو. آبادِي. شهر. وَسندِي
* [صفت] علائقي جو مهندار. مکِي. چڱو مڙس. پٽيل
* [ع]

• دائرالمعارِف: [ا - مذ] عام معلومات جو ڪتاب (جنهن ۾ اُن ٻوليءَ جي الف - ب واري ترتيب مطابق مختلف اهم موضوعن بابت بنيادِي ۽ جامع معلومات فراهم ڪيل هجي). انسائيڪلوپيڊِيا. Encyclopaedia
* [ع]

• دائِرو: [ا - مذ] گهيرو. چَڪرُ. گول. ڦيرو. چيڪلو
* پِڙُ. حلقو. مدار. زمرو. گروهه
* دوستن جو ميڙ
* جاءِ. جڳهه. اوطاق
* [ع: دائرة]
* مسلمان فقيرن جي ويهڻ جي جاءِ. آستانو. مڪان. اوتارو 'هڙ ۾ نماڪ نہ جهنگ مِڙوئي دائرو'
* دِيپڪي. راڳ جي هڪ سازَ جو نالو (جيڪو هڪ پاسي کان کليل هوندو آهي). ڪنجري

– **دائره ساز:** [ا - مذ] اُها شيءِ، جنهن سان گول دائرو ڪڍيو وڃي، پلڪارُ
* [ع/ف]

– **دائره ڪَش:** [ا - مذ] اها شئي، جنهن سان گول دائرو ڪڍيو وڃي، پلڪارُ
* [ع/ف]

• **دائِري ج دائِرِيُون:** [ا - مث] مسخري، کل، ٻوڳ
* اوطاق يا ديري تي ڪيل ڪچهري
* [س/ات]

– **دائِري وِجهڻُ:** [اصطلاح] ٽِرچا ڪرڻ، مَسخِري ڪرڻ

• **دائِمُ:** [صفت/ظرف] هميشہ، سدائين، مُدام، سَدا، نِتُ، ٻارهوئي، دائِمِي، لازوال، لافاني، اَڻ مٽ
* پڪي طرح
* [ع: دام - هن جتاء ڪيو]

– **دائِما:** [ظرف] دائم، هميشہ، سدائين، دائمي، لَڳاتار

– **دائِمُ المَرِيض:** [صفت] هميشہ بيمار رهندڙ، سدائين بيمار

– **دائِمِي:** [ظرف] هميشہ جو سدائين جو، مدامي

– **دائِمِي تاڪِيدُ:** [ا - مذ] هميشہ جو حڪم نامو يا منع نامو، پڪو حڪم يا فرمانُ

• **دائِڻُ:** [مص - فعل لازمي] وهنجڻ
* [س/ات]
* [داتن دائيندو دايل]

• **دائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ماءُ جي ٿڃ پيئڻ، ڌائڻ
* [مص] دائڻ
* [امر] داءِ
* [داتن دائيندو دايل]

• **دائُو:** [ا -خاص] نشين بارڻ جي اُلهندي طرف هڪ جبل جو نالو

• **دائُود:** [ا - خاص] (عبراني) هڪ پيغمبر جو نالو (جيڪو بني اسرائيل قوم جو بادشاهه ۽ نبي هو هن تي آسماني/الهامي ڪتاب 'زبور' نازل ٿيو هو)
* [صفت] محبوب اِلاهي، عزيز الله پاڪ جو پيارو
* [ع]

– **دائُودِي:** [صفت] دائود جو، دائود وارو (آواز جيڪو لوهه کي ڳاري ڇڏي) 'دائودي ديون ڪري، رکن ڪونهي رنگ' (شاهه)
* زرديءَ مائل اَڇو گُلُ، دائودي گُلُ
* ڪٽڪ (سفيدي مائل ڪٽڪ جو قسم)

• **دائود پوٽا:** [ا -خاص] هڪ قبيلي جو نالو

• **دائِي ج دائِيُون:** [ا -مث] وِيمر ڪرائيندڙ، ٻار ڄڻائيندڙ عورت، ٿڃ پياريندڙ عورت، ٿڃ ڌارائيندڙ عورت، ننڍي ٻار کي پاليندڙ، نپائيندڙ، سنڀاليندڙ، ٽهل ٽڪور ڪندڙ، خدمت ڪندڙ، ٽهلي، ٻانهي، نوڪرياڻي، خدمتگار
* [ف: دايہ، گ: دائي، پرا: ڌتي]

– **دائِيءَ ڪان پيٽ لِڪائِڻُ:** [اصطلاح] حال محرمَ کان ڳالهہ مَخفِي رَکڻُ

– **دائِيءَ ڪان ڏُنُ ڳُجهو نہ هُئڻُ:** [اصطلاح] ماهر کي اڳواٽ احوال معلوم هئڻ
* حال محرم کي سموري حقيقت معلوم هئڻ

– **دائِپائي ج دائِپائِيُون:** [ا - مث] دائپو
* ٽَهَلَ، خدمت، چاڪِري، تيمارداري

– **دائِپو ج دائِپا:** [ا -مذ] دائيءَ جو ڪم، دائپڻ ٻار ڄڻائڻ جو ڪم، ٻار پالڻ يا کيڏائڻ جي نوڪري، چاڪري، خدمت، ٽهل
* مسخري
* [س/ات]

– **دائِپو وجهڻُ:** [اصطلاح] مسخري وجهڻ، مسخري لائڻ
* [س/ات]

– **دائِڪو ج دائِڪا:** [صفت] دائيءَ وارو، دائيءَ جو دائيءَ سان واسطو رکڻ وارو

• **دائِي داٿا:** [ا -خاص] هڪ قبيلي جو نالو

• **دايا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* دائپو ڪندڙ
* مِٽِي ڍوئيندڙ

• **دايڪ:** [صفت] ڏيندڙ، ڏيڻ وارو (جيئن: سک دايڪ وغيره)
* [سن]

• **دايمُ:** [ظرف] دائم
* [ع]

– **دايما:** [ظرف] دائما، هميشہ لاءِ، سدائين لاءِ

• **دايو ج دايا:** [ا - مذ] دائيءَ جو مذڪر، نوڪر، ٻار سنڀاليندڙ، ٻار نپائيندڙ
* ٻار ڍوئيندڙ مزدور، حمال
* [سن: ڌاتري]

• **دُبُ:** [ا - مذ] رڇ (آسماني)
* [ع]

– **دُبُ اَصغر:** [ا - مذ] اُتر قطب جي ويجهو ستارن جي رڇ جهڙي ننڍي شڪل، ننڍڙو رڇ

– **دُبُ اَڪبر:** [ا - مذ] آسمان جو هڪ مرج يا نکٽ، ستن تارن جو ميڙ، سپت رشي، اُتر قطب جي ويجهو ستارن جي رڇ جهڙي وڏي شڪل، وڏو رڇ، ڪَٽ

• **دُبارو ج دُبارا:** [صفت] ٻيو دفعو، ٻيو گهمرو، ٻيو ڦيرو
* [صفت] ٻيهر، موٽي، وري، ورائي
* [ف: دو = ٻه + بار = گهمرو]

• **دبائي ڄٽ:** [ا - خاص] ڄٽ قوم جي هڪ پاڙي يا قبيلي جو نالو

• **دُبدا:** [ا - مذ] دل جي ڪوتائي، دل جي ٻيائي، سنسو شڪ، دولاب، ڏکي
* [سن: دودا]

• **دَبدبو ج دَبدَبا:** [ا - مذ] دَٻدٻو، شان شوڪت، رعب تاب
* پيڪو ڏامر ڏومر، تومان، شور، آواز، زور سان ڳالهائڻ

• **دَبر:** [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو

• **دَبرَ ج دَبِرُون:** [ا - مث] بيهوشيءَ ۾ ڳالهائڻ، وِڦلڻ

– **دَبِرَڻُ:** [مص - فعل لازمي] تپ ۾ وِڦلڻ، بيهوشيءَ ۾ ڳالهائڻ، ٽڙيو ڳالهائڻ
* [س/ات]
* [دَبريو، دَبريا، دَبري، دَبريُون، دَبرندو، دَبرندا، دَبرندي، دَبرنديُون، دَبريل]

• **دُبَرِ ج دُبَرِيُون:** [ا - مث] ٻجاڙي، ڀُٽ، ڀيچو
* ڳنڍيءَ جا ٻئي پاسا، ڳنڍي، ڪپن، ڳنڍيا، مقعد
* [س/ات]

• **دَبستانُ:** [ا - مذ] اسڪول، مڪتب، مدرسو، تعليم گاهه
* [ف: اَدبستان، ادب = چڱي حالت + ستان = جاءِ]

• **دَبگَرُ ج دَبگَرَ:** [صفت] چمڙي جون ڍالون ٺاهيندڙ، سپرساز
* چمڙ جا دَبا ٺاهيندڙ، دَٻيون جوڙيندڙ
* نغارن کي چمڙ مڙهيندڙ، دبگر

• **دَبَلُ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۾ رهن)

• **دَبلا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **دُبلو ج دُبلا:** [صفت - مذ] ڏٻرو، ڪمزور، سنهڙو، لاغر (اردو ۾ مستعمل)

• **دَبَنگ ج دَبَنگ:** [صفت] بهادر، باهمت، سورهيه، نِڊر، بيباڪ، مڙس ماڻهو، بي ڊپو

• **دبو ج دبا:** [ا - مذ] چمڙي جي ڪُلي (جيڪا گيهه يا تيل جي رکڻ جي ڪم ايندي)، دَٻي، آڏڙي
* [ع: دبة = گيهه جو ٿانءُ]
* [مث: دبي ج دبيون]

• **دَبيرُ:** [ا - مذ] لِکندڙ، ڪاتب، منشي، مضمون نگار، مصنف (ڪتاب لکندڙ)، مؤلف، ليکاري
* سيڪريٽري

– **دَبيرالمُلڪ:** [ا - مذ] شاهي دور جو هڪ خطاب، شاهي محرر، سيڪريٽري آف اسٽيٽ، Secretary of state
* [ف]

– **دَبيرِ فَلَڪ:** [ا - مذ] هڪ تاري جو نالو، عطارد، ٻڌ، وِهائو

• **دَبَ ج دَبُون:** [ا - مث] مٿان ڪان هيٺ تي زور، پيڙ، داب، پيڙو
* دٻاءُ، سختي، زور، تاءُ، تاب
* چَندَ، چيٽ، تڙي، جبرُ، زبردستي، ڌمڪي، تنبيهه
* ڪُن جي واليءَ يا نڪ جي ڦليءَ کي مضبوط ڪرڻ وارو نٽ
* [سن: دَمر = دَٻڻ]

– **ڏباڻُ:** [مص - فعل متعدي] زور ڏيڻ، هيسائڻ

٭ آک ڏيکارڻ

٭ دڙڪو ڏيڻ، مهميز ڏيڻ

٭ چالو ڪرڻ، هلائڻ (ڪنهن مشيني ڪل يا بجليءَ جو بٽڻ وغيره)

٭ [سن: دمن، دم - زور ڏيڻ]

٭ [مص] ڏبائڻ

٭ [امر] ڏباءِ

٭ [مضارع] ڏبايان (ج) ڏبايون، ڏبائين (ج) ڏبايو، ڏبائي (ج) ڏبائين

٭ [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

٭ [حال] ڏبائي ٿو (ج) ڏبائين ٿا

٭ [حال مث] ڏبائي ٿي (ج) ڏبائين ٿيون

٭ [ماضي] ڏبايو (ج) ڏبايا

٭ [ماضي مث] ڏبائي (ج) ڏبايون

٭ [مستقبل] ڏبائيندو (ج) ڏبائيندا

٭ [مستقبل مث] ڏبائيندي (ج) ڏبائينديون

٭ [اسم مفعول] ڏبايل

– **ڏبَ پٽائڻُ:** [اصطلاح] ڌمڪائڻ، دڙڪو ڏيارڻ، تنبيهه ڪرائڻ، دابو ڪرڻ، سختي ڪرائڻ

– **ڏبجڻُ:** [مصدر 'ڏبڻ' مان فعل مجهول] ڪنهن شيءِ جو هيٺان اچي وڃڻ، پيڙهجڻ، پچڻ، سوڙهو ٿيڻ، ڀيچڻ، چيچجڻ

٭ هيسجڻ، مغلوب ٿيڻ

٭ پورجڻ، ڍڪجڻ

٭ [ڏبيو ڏبيو ڏبيل]

– **ڏبجي وڃڻُ:** [اصطلاح] هيسجي وڃڻ، سست ٿيڻ، گيڏي ٿيڻ، پاڙيو ٿيڻ

٭ هيناهين اختيار ڪرڻ، چمچاگيري ڪرڻ (ڪنهن اڳيان خوف، هراس ۾)

– **ڏبَ ڏباءُ ڪرڻ:** [اصطلاح] زور آٿڻ، سخت ورتاءُ ڪرڻ، رعب تاب رکڻ

– **ڏبَ ڏس ڪرڻُ:** [اصطلاح] زور سان مڃائڻ، لاچار ڪري قبول ڪرائڻ، زبردستي ڪرڻ، ڏبَ ڦس ڪرڻ

– **ڏبَ ڏيڻُ:** [اصطلاح] زور ڏيڻ، پيڙ ڏيڻ، سختي ڪرڻ، تنگي ڪرڻ

٭ دڙڪو ڏيڻ

– **ڏبَ ڦس:** [ا - مث] ڏبَ ڏس، زورڀار، ڏبڏباءُ، زبردستي

٭ قانون جي خلاف

٭ ڏاڍُ مڙسي، مرضيءَ جي خلاف

– **ڏبَ ڦس ڪرڻُ:** [اصطلاح] زورمس ڪري مڃائڻ يا لاچار ڪرڻ، زوري قبول ڪرائڻ

٭ بي قاعدگي ڪرڻ

– **ڏبَ ڪڍڻُ:** [اصطلاح] تنبيهه ڪرڻ، جسُ ڪرڻ، جهڪڻ، چڙٻڻ، دڙڪو ڏيڻ، دابو ڏيڻ

– **ڏبلَٽ ج ڏبلٽون:** [ا - مث] ڏبَ ڦس، ڏبڙ دؤنس (دبودس)

– **ڏبَ ناموج ڏبَ ناما:** [ا - مذ] تنبيهي خط، نياپو

– **ڏبڻُ:** [مص - فعل متعدي] مٿان ڪان هيٺ تي زور ڏيڻ، پيڙڻ، چپڻ، ڏبائڻ

٭ زورَ سان وجهڻ، گهوچڻ، جهوڪڻ، ڦسڻ

٭ پورڻ، لڪائڻ، چپائڻ

٭ دڙڪو ڏيڻ، تنبيهه ڪرڻ، مهميز ڏيڻ

٭ داڙ هڻڻ، لباڙ هڻڻ، ڪوڙا حوال ڪرڻ

٭ [سن: دم - زور ڏيڻ]

٭ [مص] ڏبڻ

٭ [امر] ڏبُ

٭ [مضارع] ڏبيان (ج) ڏبيون، ڏبين (ج) ڏبيو، ڏبي (ج) ڏبين

٭ [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏبا آهن]

٭ [حال] ڏبي ٿو (ج) ڏبين ٿا

٭ [حال مث] ڏبي ٿي (ج) ڏبين ٿيون

٭ [ماضي] ڏبيو (ج) ڏبيا

٭ [ماضي مث] ڏبي (ج) ڏبيون

٭ [مستقبل] ڏبيندو (ج) ڏبيندا

٭ [مستقبل مث] ڏبيندي (ج) ڏبينديون

٭ [اسم مفعول] ڏبيل

• ڏَبَ ج ڏَبُون: [ا - مث] ڏَندن جي چوگرد گوشت وارو حصو مهارَ
* [س/کوهر]
• ڏَبُ: [صفت] عمدو، بهترين، اُتم، اعليٰ، افضل، مهان، وڏو، معتبر
– ڏَبُ دَرشَنِي بَخشِڻ: [اصطلاح] سنئون رَستو ڏيکارڻ، ڏڻيءَ جي ديدار وارو رستو ڏيکارڻ
– ڏَبُ رَتنُ: [ا - مذ] بي بَها موتي، انمول هِيرو، املهه هِيرو
• ڏَبُ ج ڏَبُ: [ا - مذ] اوڍ، ڍَڪ (ڪنهن کي)
* لِڪَ، چُمَبَ، روپوشي، غائب هجڻ جي حالت
* لِڪڻ جي جاءِ
– ڏَبُ ڪَرڻُ: [اصطلاح] هوا کان پاڻ کي لِڪائڻ، بدن کي گرم رکڻ لاءِ ڪنهن شيءِ مٿان اوڍڻ (جهڙوڪ: چادر ڪمبل لحاف وغيره) وِجهڻ
• ڏِبَ ج ڏِبُون: [ا - مث] (آواز) ڪِرڻ جو آواز، ڌهڪو ڌَبڪو ڌبڙاٽ
* پٽن تي هنيل ڌَڪُ، مُڪَ
• ڏَبالَٽَ ج ڏَبالَٽُون: [ا - مث] ڌَباءُ وجهڻ، زور وِجهڻ، مٿان زور ڏيڻ، پچائِڻ، پيچائڻ، پيچائڻ، سوڙهو ڪرڻ، نپوڙڻ، پيڙهڻ، چيپائڻ
* پورڻ، ڏَبڻ، لَتڻ، دَفن ڪرڻ، دوسڻ، لِڪائڻ، چپائڻ
* [سن: دم = زور ڏيڻ]
* هِيسائڻ، عاجز ڪرڻ، تنگ ڪرڻ، ڌمڪائڻ، دڙڪو ڏيڻ، ڏڏو ڏيکر ڪرڻ
* زبردستي برائي مال تي قبضو ڪرڻ، غَصب ڪرڻ
• ڏَباءُ ج ڏَباءَ: [ا - مذ] زور، داٻ
* بوجهه، بوجهه، بار
* رعب، تاب
* دٻپ، ڌهڪاءُ، خوف، هِيبَت
* ڌمڪي، دٻڻ دڙٻ، ڏڏڪو دڙڪو ڏڏو ڏيکرُ، دهمان دهشت
* سختي، جبر زبردستي
– ڏَباءُ رَکَڻ: [اصطلاح] زور آڻڻ، زبردستي ڪرڻ، زور بار ڪرڻ

• ڏَبِدا: [ا - مث] ڪوتائي، بيائي، دَبدا
• ڏَبُ ڏَبُ: [ا - مذ] (آواز) ڪنڊڻ يا ڌڪن هڻڻ جو آواز، ڌَڪ ڌڪ
* پريل دنگي کي ليٽائي پاڻي يا شراب ڪڍڻ وقت آواز ٿيڻ، گهٽ گهٽ
– ڏَبُ ڏَبُ ڪَرڻُ: [اصطلاح] ڏاڍيان ڌَڪَ هڻڻ
• ڏَبدَبو ج ڏَبدَبا: [ا - مذ] رعب تاب، شان و شوڪت، حشمت، هاڪ، ٺٺ، ٺاهه ٺوهه، تومان، ادمبر پيڪو ڏامر ڏوم
* [ف: دبدبہ]
* طاقت، جبروتُ، ڌهڪاءُ
* آب، مان، شان، اقبال
* وڏو عهدو درجو، مرتبو
• ڏَبِرَ ج ڏَبِرُون: [ا - مث] ڏڙڪي، رلي، گودڙي، رِلهڪو رِلهي، ڏبر
* [س/کوهر]
• ڏَبڙَ ج ڏَبڙُون: [ا - مث] دباءُ، سختي، زور، تاءُ، تاٻ
* چَندَ، چِينبَ، تَڙي، جَبرُ، زبردستي، ٻيڪي، تَنبيهَ
– ڏَبڙائِڻُ: [مص - فعل متعدي] ڏَباٽِڻ، ڏَمڪائِڻ، ڏَبُ ڪڍڻ، تَنبِيهه ڪرڻ
* [س/ل]
* [مص] ڏَبڙائِڻ
* [امر] ڏَبڙاءِ
* [ڏَبڙايو ڏَبڙائيندو ڏَبڙايل]
– ڏَبڙَ ڏُسَ: [ا - مث] زبردستي، زوراوري، ڏاڍائي، ٻوساٽ، زور، ڏاڍ، جَبر
* عام جهيڙو دَنگو
– ڏَبڙَ ڏَڱُونس ڪَرڻ: [اصطلاح] ڏاڍُ ڪرڻ، زوراوَري ڪرڻ، ماري ڪُٽي ڪم پورو ڪرڻ، ڏاڍُ مٿڙسي ڏيکارڻ
• ڏَبڙا: [ا - خاص] مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو
* [س/ٿ]

• **ڏبَڙِ ڏلِي ج ڏبَڙِ ڏلِيُون:** [ا-مث] ٿلهي متاري، وَڏ سَتر
* [س/ل]
• **ڏبَڙِينگ:** [ا - مذ] (آواز) متان ڪان هيٺ ڪِرڻ جو آواز،
ڦهڪو، ڌبڪو
* [صفت] طاقتور، ڌڪڪاءِ وارو
* [س/ات]
– **ڏبَڙِينگ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڦهڪو ڪري ڪِري پَوڻ،
اوچتو ڪري پَوڻ
• **ڏبُس ج ڏبُس:** [ا-مذ] اُرَٽ ڦيرائڻ جو هَٿِيو، آڏاڻي جو منيو
• **ڌبِسَرُو:** [ا-مذ] ماتا جي بيماريءَ جو هڪ قسم، ننڍي ماتا
• **ڏبڪَ ج ڏبڪُون:** [ا - مث] عورتَ جي وارن کي ويڙهڻ
سان وارن جي هڪ پاسي جي ڊزائين جو نالو (ساڄو ڏبڪ،
کاٻو ڏبڪ)
• **ڏبڪُ ج ڏبڪَ:** [ا-مذ] رَهَٽَ ڪي چيڪ نہ ڇڏڻ لاءِ اُڪَثين
ءَ پوٺين پير ۾ ٻڌل رَسو ڏاڻُ، ڏاوڻُ
* ماني رَکڻ لاءِ ڪانن جي تيلِين جي ننهيل ننڍي ٻنڊِي،
ڌبڪي، چاٻَ
* [س/ات]
* نشان، چٽو داغ، داٻ
• **ڏبڪُ ج ڏبڪَ:** [ا-مذ] ٺَهَر ٺانهر ٻيهڪ
* داٻو ڊاٻو
* مانجهاندو
* ٿورو آرام
* [سن: دَم - ساهي پٽڻ]
– **ڏبڪائِڻُ:** [مصدر 'ڌبڪڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ]
ترسائڻ، بيهارڻ
* [ڌبڪايو ڏبڪائيندو ڊبڪايل]
– **ڏبڪڻُ:** [مص - فعل متعدي] بيهِي رهڻ، ساهِي پٽڻ، تَرسڻ
* لِڪڻ، چِپڻ، ڳجهو ٿيڻ
* [سن: دم - دبڻ]
* [مص] ڌَبڪڻ
* [امر] ڌَبڪ
* [ڌبڪيو ڌبڪندو ڌبڪيل]

– **ڏبڪو ج ڏبڪا:** [ا-مذ] ٿوري ٻيهڪ، داٻو ڊاٻو
• **ڏبڪا:** [ا-مذ] ٻرتَ جو هِڪ قسم
* [س/ٺ]
• **ڏبڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڊِڄڻ، ڌَپ ڪرڻ
* [ڌبڪيو ڌبڪندو ڌبڪيل]
• **ڏبڪو ج ڏبڪا:** [ا-مذ] (آواز) ڳُهٽُن شين جي ڪِرڻ جو آواز،
ڦهڪو، ٺپڪو، شپڪو
* گهوڙي وغيره جي پيرن جو آواز
• **ڏبڪِي ج ڏبڪِيُون:** [ا-مث] ڪَجِيءَ يا ڪانن جي تيلين
مان ننهيل ماني رکڻ جي ٻنڊِي يا ٿانو ڇٻِي، چاٻَ
• **ڏبڪِياڻُون:** [صفت] ڌبڪڻ وارو
* [س/ل]
* لَسي ٻرتَ جو هِڪ قِسم
• **ڏبِگرَ:** [ا-خاص] هندن جي هڪ ذات جو نالو
* [س/ٺ]
• **ڏبگَرُ ج ڏبگَرَ:** [صفت] چمڙي جون دٻيون ٺاهيندڙ، دبگر
* نغارا ءَ دهل مڙهيندڙ، بزگر
* لوهہ جي دٻن وغيره جا ڍڪ ٺاهيندڙ، ٽينگر، ٽيناٽِي
* [ف]
• **ڏبلو ج ڏبلا:** [ا-مذ] ڪنهن ڌاتوءَ يا ڪاٺَ مان ٺهيل ننڍو ڌَٻو
(جنهن ۾ قيمتي شيون يا ماني وغيره رَکجي)، داٻلو
• **ڏبلِي ج ڏبلِيُون:** [ا-مث] ننڍو ڌَٻلو، ڌَٻِي، ڏاٻِي، ڏٻِي
* سونڪِي، سونکِهي
* [س/ل]
– **ڏبلِي گهڙائِڻُ:** [اصطلاح] ڳَهَنِ جِي سَچي ساهَہ جوڙائِڻ
• **ڦبو ج ڦبا:** [ا-مذ] گيهہ يا تيل رکڻ لاءِ چمڙي جو مٽ جهڙو ٿانءُ،
لوهہ جو ٺهيل وڏو ڌٻلو ٽِينُ جو ٺهيل وڏو ڌَٻلو ڏول، ٽِين
* [ع: دبہ - دبو]
* [صفت/طنزاً] ٿلهي منهن وارو، جنهن جو منهن گول مول هجي
* [مث: ڌٻي ج ڌَٻيُون]

— **ڏپي ۾ ٽڪرڻون:** [محاورو] ڪجهه به نه اُجائي ڪرڻ ڪرڻ، ڪجهه به سمجهه ۾ نه اچڻ

• **ڏپو ج ڏپا:** [ا - مذ] پاڻيءَ جي تمام ننڍڙي ڪَڏ، ڇَلڀو، ننڍڙو ڪامون پاڻيءَ سان ڀريل. هيٺاهين زمين جي ٿوري ٽڪر ۾ بيٺل پاڻي

※ [سن: درو = دهو]

※ مس جو ٿيل ڇٽو ڇٽو، نشان، ٽِڪو، ڏاڻ، داغ

• **ڏڀهڙو ج ڏڀهڙا:** [ا - مذ] پکين ڦاسائڻ جو هڪ نمونو (ڪارو زمين تي ڪاٺيءَ آڏو اُڀو رکي هيٺان اُن جا ڏاڪا رکي، پکين جي اُڀڻ کان پوءِ ڪاٺيءَ کي رسي جي مدد سان ڇڪ ڏني ويندي آهي). دبهو

※ [س/ات]

• **ڏپي ج ڏپيون:** [ا - مث] چمڙي جي ٺهيل دِلي يا گهاگهر (گيهه يا تيل رکڻ لاءِ ڪم ايندي). پتاڙي، ننڍو ڏپو، ڏبلي، ڏٻي، سونگي

• **ڏٽ ج ڏٽ:** [ا - مذ] سُستي، ڪاهِلي

※ مڪرُ، ڊونگ، ٽال، مڪرُ، فريب، ڪوڙ، اٽڪلُ، ٺڳي، بهانو، گسُو، گهَه، ڇَند

※ ڪَرُ لاٽارُ

※ ماٺ، چپ

※ [س/ل]

※ [صفت] اهو ماڻهو جو چيو نه مڃي، هوڏي، نحس، اڙو، نافرمان، ڏ ڏ

※ ڪندفهم، بيوقوف، بي عقل

※ سست، ڪاهِل، ٻِڏرُ

— **ڏٽ ڏتائي بيهڻ:** [اصطلاح] ٻِڏرُ ٿيڻ، ضِدي ٿيڻ، ڪمَ ڪن ٻڙ ڪري بيهڻ

※ نجس ٿيڻ، ناپاڪ ٿيڻ

— **ڏٽ هڻڻ:** [اصطلاح] نه ڳالهائڻ، ماٺ ڪري سمهڻ

※ چند هڻڻ، چپ هڻڻ

— **ڏٽو ج ڏٽا:** [صفت] مڪريلو، گيگائي، ڊونگي، ٽالي، ٺَڳ

• **ڏٽ پيرُ:** [ا - خاص] بير جو هڪ قسم (جيڪي بير ڪاٺڻ سان نڙيءَ ۾ ڦاسن)

※ [س/ڪوهه]

• **ڏٽُ:** [صفت] ٻتو، بيٺو، ڏوڙو، خاص ڪري ٻٽو اڪر

※ [سن: دو = ٻہ]

• **ڏتارو ج ڏتارا:** [ا - مذ] وڄتِ جي تار جو هڪ قسم، ٻه تالو، ٻه تارو (جيڪو يڪتاري جي شڪل جهڙو ٿئي، پر يڪتاري ۾ صرف هڪ تار جلهن ته ڏتاري ۾ ٻه تارون ٿين جن مان هڪ تار ڪرج ۽ ٻي تار پنجم سان ملائي ويندي آهي)

※ [سن: دو - ٻہ + تار]

• **ڏتالو ج ڏتالا:** [ا - مذ] دتارو، ٻن تارن وارو، ٻن تالن وارو

• **ڏتاهو ج ڏتاها:** [ا - مذ] آسرو، اَنجام، اُميد

※ ٺڳي، دَغا

※ خيال

※ [صفت] ويساهه ڏئي ٺڳي ڪندڙ

※ [س/ات]

• **ڏتڙ ج ڏتڙ:** [صفت] ٿلهو متارو، بي ڊولو، گهٽي ٿولهه وارو

※ [س/ل]

• **ڏٽنو ج ڏٽنا:** [صفت] ٿلهو، متارو، ڊوبرو

※ ڏگنو بيٺو

※ [س/ات]

• **ڏتيا:** [ا - مث] دوئي، ٻي تاريخ، ٻيج

※ ٻيائي، کوٽِ، دِل جي ٻيائي، اندر جي ٻيائي، ٻِه اکيائي

※ [سن: دو - ٻہ]

— **ڏتياپاڻ:** [ا - مذ] ٻيائي، ٻه اکيائي

• **ڏتيڪ ج ڏتيڪ:** [ا - مذ] قمري سنبت ۾ ٽئين سال ۾ (شمسي سال سان پورو ڪرڻ لاءِ) ڳنڍيل وڌيڪ مهينو (جاڪاڻ جو قمري سال، شمسي سال کان هر سال ڏهه ڏينهن اڳ ۾ پورو ٿئي ٿو). لندُ (مهينو)، اڌڪَ، اڌيڪ، پرشوتم

※ [ع: ڪبيسه]

• **ڏتالُ ج ڏتالَ:** [ا - مث] اُت جي سازُ (سنج) جو هڪ قسم، رڪيبَ جي جهل واري وَڏي

— **ڏپارا:** [ظرف] ٻنهي طرفن کان، اورارا ۽ پارارا

※ [سن: دو = ٻہ + پار = طرف]

'مٿي مٿي مِهراڻ ۾، اچن ڏپارا ڏاڪا' (شاهه)

● **ڏُپٽو ج ڏُپٽا:** [ا - مذ] ٻن پٽن وارو
* [سن: دو - ٻہ + پٽ - پٽو]
* ڪپڙي جو هڪ وستر، رئو، پوتي، چني
* ميدان، پوئو
* [س/ڪوهر]

● **ڏپيستي ج ڏپيستيون:** [ا - مث] ٻن پٺين واري
* ٻن جيئن واري، پيٽ سان، حمل واري، ڍڪي، ڳڀڻي
* [ف: د - ٻہ + اپشت - پٺ]

● **دَجالُ:** [ا - خاص] عام عقيدي موجب، هڪ ماڻهو جيڪو قيامت کان ڪجهه اڳي پيدا ٿي، اهل دنيا کي حواس باختہ مشاهدا ڏيکاري حق کان برغلائيندو
* [ع: دجل - هن دوڪوڙن هن ڪوڙ ڳالهايو هن ڪوڙي دعويٰ ڪئي]
* [صفت] تمام گهڻو ڪوڙ ڳالهائيندڙ، ڪذاب، ڪساڪي

● **دجراج:** چنڊ (ڏهس)
* [سن: درجراج]

● **دَجلہ:** [ا - خاص] عراق جي هڪ مشهور درياءَ جو نالو
* [ع]

● **دَجو:** [ا - مذ] لٽڙي جي مڇيءَ جو هڪ قسم

● **دَچڙُ ج دَچڙَ:** [ا - مذ] گوڙ، گهمسان، هل، هنگامو
* [س/ل]

● **دَچَ:** [ا - مث] ڏندن جي چمڪ
* [س/ل/سن: دشن - ڏند]

● **دَچنُ ج دَچنَ:** [ا - مذ] ڏند
* [پرا: دسڻ، سن دشن - ڏند]

'ڏوڏر دچن دهان ۾، لب لاکي لاک لڳات' (ڏهسنامو/ڪبير شاهہ)

● **دُخانُ:** [ا - مذ] دونهون، ٻاڦ، ڪورو
* دڪان، هَٽ، هٽي
* چاپ
* [ا - خاص] قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو
* [ع]

● **دُختر ج دُخترون:** [ا - مث] ڌيءَ، نياڻي، ماءُ، پيءُ جو مونث اولاد، ڇوڪري
* [ف: دختر، سن: دهتر - ڌيءُ]

– **دُخترِ رَز:** [ا - مث] انگور جي ڌيءَ، شراب، انگوري شراب
* [ف: رز - انگور ٻاڪ]

– **دُختر نيڪ اختر:** [صفت - مث] خوش قسمت ڌيءَ، سٺي سڀاءَ واري نياڻي
* [ف]

● **دَخَلُ ج دَخَلَ:** [ا - مذ] اندر اچڻ يا گهڙڻ جي حالت، داخلا، دخول
* رسائي، پهچ
* آوت، آمد، پيدائش، اُپت، آمدني
* قبضو پڄنڌي، پهچ، دسترس
* ڪنهن ڪم ۾ ٽپي پوڻ جي حالت، دست اندازي، وچ ۾ ٽپڻ يا جاءِ دخل
* حدَ دخلي
* مزاحمت
* هٽ چراند
* اندر گهڙڻ جو هنڌ، گهيڙ، لنگهه، گهٽي، گذر
* [ع: دَخَلَ - هو اندر آيو]
* دڪان تي ويهڻ جي جاءِ آسڻ، مسند، ڪائونٽر

– **دَخَل اندازي:** [ا - مث] مداخلت، روڪ ٽوڪ، نقطہ چيني، تنقيد

– **دَخَل در معقولات:** [ا - مث] ڪنهن ڳالهہ ۾ خواهہ مخواهہ دخل ڏيڻ جي حالت، وچ ۾ ڳالهائڻ، ڳالهين ۾ اجايو ٽپي پوڻ

– **دَخَل ڏيڻُ:** [اصطلاح] وچ ۾ پوڻ، دست اندازي ڪرڻ

– **دَخَلڪارُ ج دَخلڪارَ:** [صفت] ڪم ۾ ٽنبي ٻڌندڙ
* ڪم شروع ڪرڻ وارو

– **دَخَل ڪرڻُ:** [اصطلاح] قبضو ڪرڻ، اختيار ۾ آڻڻ، دست اندازي ڪرڻ
* وچ ۾ ڳالهائڻ

– **دَخَلَ ۾ آڻڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن شيءِ کي ڳاڻيٽي ۾ آڻڻ، اندازي ۾ آڻڻ، حساب ۾ آڻڻ، تخميني ۾ آڻڻ

• دُخول: [ا - مذ] دَرآمد، آمدني داخلا
* لنگهه، گهيڙ گذر
* [ع: دخول = داخل ٿيڻ، اندراڄڻ]
– دُخُولُ ڪرڻُ: [اصطلاح] جماع ڪرڻ
* وِجهڻ
• دَخِيل: [صفت] دَخَل ڏيندڙ، دَخَل ڪندڙ
* اندراڄڻ وارو
* [ع: دخل = هو اندر آيو]
– دَخِيل ڪارُ ج دَخِيل ڪارَ: [صفت] ڪاروبار ۾ دخل ڏيڻ وارو
* ڪم ڪار شروع ڪرڻ وارو
* قبضي وارو، متصرف
– دَخِيل ڪار ٿيڻ: [اصطلاح] ڪم شروع ڪرڻ، چارج وٺڻ، عهدو سنڀالڻ
– دَخِيل ڪاري ج دَخِيل ڪارِيُون: [ا - مث] قبضو، چارج
• دُدائِڻُ: [مص - فعل متعدي] پريشان ڪرڻ
* برغلائڻ، پلائڻ
* [س/ات]
* [مص] ددائڻ
* [امر] دداءِ
* [ددايو، ددائيندو، ددايل]
• دَدِڙو ج دَدِڙا: [ا - مذ] ڏَڏِڙو، ڪَڪِڙو، ڪوڪِڙو، ٻير وغيره جو اندريون ٻج وارو حصو، ڪڪڙو
* [س/ات]
• دُدَستو ج دُدَستا: [صفت] ٿلهو، ٿرٽانگ، متارو
* پهلوان، طاقتور
* بيوقوف، جاهِل، اَناڙي
• دَدَنُ ج دَدَنَ: [ا - مذ] مال، ملڪيت، ناڻو دولت، دنيا
* [س/ات]
• دُدَنگ ج دُدَنگ: [ا - مذ] ناڻگ جو هڪ قسم

• دُدِنو ج دُدِنا: [صفت] ٿلهي ماني، لولو (جيڪو ڳرسان پچائجي)، ڍوڍو
* [س/ات]
* [مث: دُدِني ج دُدِنيُون]
• دَدو ج دَدا: [ا - مذ] جانور، حيوان، دَرِندو
* [دد = چوپايو جانور]
• دُدو ج دُدا: [صفت] ٻيڻو، ٻِٽو، دهرو، ڏوڙو، دڳنو
* [ف: دوتا = ٻيڻو]
* وڏو، ڪشادو، ويڪرو
* گهڻو، جَهجهو
• دُدُو ج دُدُو: [ا - مذ] ڪير، ڪير لاءِ مخصوص ٻاراڻو لفظ
• دُڏُ ج دُڏَ: [صفت] ٻيڻو، ٿلهو دهرو ٻٽو ڏوڙو، متارو، ٿلهو، ددو
* [ف: دوتا = ٻيڻو]
• دَڏُ ج دَڏَ: [ا - مذ] سمنڊ
* [سن: اڌڌ]
– دَڏُستُ: [ا - مذ] موتي
* [سن: اڌڌ = سمنڊ + ست = پٽ: سمنڊ جو پٽ ۽ پيدايش]
ٿي لَڙُ لَڙُ لوهارن جي، دڏست صاف سمونڊ' (جلال)
• دُڏَڙُ ج دُڏَڙَ: [ا - مذ] ڏاجوڙي جي پاڙ جي مِلي ڳنڍِ، اڏڙ
* [لس]
• دَدِڙو ج دَدِڙا: [ا - مذ] ٻير جو ٻج، ککڙو
* ٻير جي آڳرين يا ترڻ ۾ ظاهر ٿيل گوشت جي ڳوڙهي (جنهن ۾ تمام گهڻو سورُ هوندو آهي، اُن کي جيستائين رڍائبو نہ آهي تيستائين هلي نہ سگهبو آهي)، ڪڪرو
• دَڙڪارَ ج دَڙڪارُون: [ا - مذ] گوڙ، هل، غل، شور
* ميِنهن جي گوڙ
* توبَ جو آواز
* دَڙڪرُ، دَڙڪر
• دَڙڪرَ ج دَڙڪرُون: [ا - مث] گوڙ، هل، غل، شور
* ميِنهن جي گوڙ
* توب جو آواز
* دَڙڪرُ، دڙڪر

• دَڙڪو ج دَڙڪا: [ا - مذ] دڏڪار، دڏڪر، وڏو آواز (ڪنهن شيءِ جي ڪِرڻ جو يا هلڻ جو)

* ريل جي انجڻ جو هلڻ مهل آواز

* پاڻيءَ جي مٿان ڪِرڻ جو آواز

• دَڏَلُ ج دَڏَلَ: [ا - مذ] گهڻو مال، دنيا، زر، ملڪيت

* [س/ات]

– دَڏَل ڏورو: [صفت] مالدار

* پيارو

• دَڏيڙِي: [ا - مث] مِٺي پاڻيءَ جي مڇي جو هڪ قسم (شڪل ۾ ٻوڙيءَ جهڙي، ٻروڪري، ڊيگهه ۾ انچ کن)

• دُڙِ ج دُڙُون: [ا - مث] چيلهه ۾ سٿر جي وِچ وارو حصو، ڏاڪ، ٻن سنڌن جي ميلاپَ واري ڪَڏ

* نارَ يا هُرلي جي نمونو يا پارِوني ۾ ٿيل ڪَڏ (جنهن ۾ شيخلو يا مهرو رکجي)

* چوڪاٺِ جي جوڙَ (جنهن تي دروازي جو طاق ڦِري)

* (ٻوڪ جي) ٻوڙي جي سنڌي، ٽڏي

* [س/ات]

* ڪڪڙ جي ننڍڙي ڪڙهه، دڏو تڪو

* [س/ات]

– دُڙِ ٻڌَڻُ: [اصطلاح] تيلي جو ٽڏو ٻڌڻ

* پاڙ مضبوط ڪري وجڻ، ترَ يا بنياد ٻڌڻ

* آسودو ٿيڻ، مالدار ٿيڻ

* [س/ات]

– دُڙَرُ ج دُڙَرَ: [صفت] ننڍين ڪڙهن وارو ڪڪڙُ

• دِڙِڪَ ج دِڙِڪُون: [ا - مث] لوڏو، ڌوڏو، لرزش

* [س/ڪوهه]

– دِڙِڪڻُ: [مص - فعل لازمي] لڏڻ، اُڙڻ

* ٿڙڻ، ٿيڙ ڪائڻ

* [س/ڪوهه]

* [دِڙِڪيس، دِڙِڪيا، دِڙِڪي، دِڙِڪيُون، دِڙِڪندس، دِڙِڪندا، دِڙِڪندي، دِڙِڪنديُون، دِڙِڪيل]

• دُڏو ج دُڏا: [ا - مذ] دڙ، چيلهه ۾ سٿر جي وچ وارو حصو، ٻَنڌڻ، چُتڙ، ڏاڪو، ٽڙو

* ڪپڙي جي چِتَڻ لاءِ ڪاٺَ جو ٺهيل ڪارٻ (قالب)، ٻور

* اَڪِ جو اندر ويل دوڏو

• دَڙِي ج دَڙِيُون: [ا - مث] ڪوڏين جي راند ۾ هڪ داءُ

* [س/ٿ]

• دُڙِي ج دُڙِيُون: [ا - مث] سنڪي وَيَلَ وَڻَ جي پاڙَ ٽڏي

* [س/ڪوهه]

• دَر: [ظرف] اَندر، منجهه، ۾، درميان، وچ (جيئن: درحقيقت، دراصل وغيره)

* ٻري، ٻاهر

'هي سڀ ڳالهه در آهي' (جملو)

* [ف]

– دَرآمد: [ا - مث] جيڪا شيءِ ٻئي ملڪ کان اچي، آمدنيءَ واري شيءِ

* [صفت] اندر آيل گهڙي آيل پهتل ظاهر ٿيو

– دَرآمد بَرآمد: [ظرف] اندر اچڻ ۽ ٻاهر وڃڻ جي حالت، آمدني روانگي، ملڪ ۾ ٻاهران اچڻ واريون ۽ ملڪ کان ٻاهر وڃڻ واريون شيون

– دَرآصل: [ظرف] اَصل ۾، حقيقت ۾

– دَرباب: [ظرف] بابت، باري ۾

* حَق ۾، نِسبت ۾

– دَرِتِي: [ظرف] اندر گهڙي، اندر ٿي

* دل ۾، اندر

* [ق - س/ل]

– دَرپرده: [ظرف] پردي ۾، لِڪَ ۾، مخفي طور، غائبانه، ٻريتِ، رازَ ۾، ڳجهي رَستي

* [صفت] لِڪل، ڳجهو، پوشِيده

– دَرپي: [ظرف] پٺيان، خواهان، چاهڻ وارو

– دَرپيشُ ج دَرپيش: [صفت] اڳيان، سامهون، روبرو، ويجهو

* ويچار هيٺ، زير ويچار، زير تجويز، بحث هيٺ

– **دَرپيش ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] سامهون ٿيڻ، اڳيان اچڻ
* وِيچار هيٺ اچڻ

– **دَرپيش ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] سامهون ڪرڻ، اڳيان ڪرڻ، پيش ڪرڻ، اڳيان رکڻ

– **دَرپيش هُئَڻُ:** [اصطلاح] سامهون هئڻ، اڳيان هئڻ
* زيرِ وِيچار هئڻ

– **دَرحال:** [ظرف] يڪدم، هڪدم، جهٽ پٽ، ترت
* فِي الحال، هاڻي، هن وقت

– **دَرحَقِيقَت:** [ظرف] بيشڪ، بي شڪ، دراصل، حقيقت ۾، اصل ۾، سچ پچ، تحقيق

– **دَرخُصُوص:** [ظرف] خاص ڪري، خصوصاً

– **دَردَست:** [ظرف] هَٿَ ۾ [مثال طور: 'سر داد نداد دست، دَر دَست يزيد' (خواجه معين الدين چشتي) 'ترجمو: امام عالي مقام حضرت امام حسين عليه السلام پنهنجو سر ڏيئي ڇڏيو پر يزيد جي هٿ ۾ پنهنجو هٿ نه ڏنو']
* قبضي ۾

– **دَرزَمان:** [ظرف] يڪدم، هڪدم، جهٽ پٽ، هينئر جو هينئر، هن وقت، هاڻي جو هاڻي

– **دَرڪارُ ج درڪارون:** [ا - مث] ضرورت، گهرج
* [صفت] ضروري، گهربل

– **دَرڪِنار:** [ظرف] هڪ پاسي، علحيده، الڳ، جدا
* سواءِ، علاوه
* بغل ۾، پاڪر ۾
* [ف]

– **دَرگُذَر:** [ا - مث] معافي، چشم پوشي، ٽاري ڇڏڻ جي حالت

– **دَرگُذَر ڪرڻُ:** [اصطلاح] معاف ڪري ڇڏڻ، معاف ڪرڻ
* ٽارڻ، چشم پوشي ڪرڻ، ڇڏڻ، ڇَڏي ڏيڻ، ڀُلائي ڇڏڻ، وِسارڻ، نظرانداز ڪرڻ

– **دَرماهہ:** [ظرف] هَر مهيني، ماهوار، ماهيانہ

– **دَرماهو:** [ا-مذ] ماهيانو پگهار، ماهوار پگهار، مهيني جو عيوض

– **دَرمِيان:** [ظرف] وِچ، جي وچ ۾، منجهہ، وچ ۾، اندر، دوران ۾

– **دَرمِيانو ج دَرمِيانا:** [صفت - مذ] وِچَ جو وِچولو، پورو، موافق، پورو پنو

– **دَرمِياني ج دَرمِيانيُون:** [ظرف] وچون، وچ وارو، متوسط، اندروني

– **دَرواقِع:** [ظرف] حَقِيقَتَ ۾، دَرحَقِيقَت، اصل ۾

– **دَرُون:** [ظرف] اندر، منجهہ، وِچ، وِچَ ۾، منجهان

– **دَرُون پَرده:** [ظرف] پردي ۾، پردي اندر، ڳجهيءَ طرح، لِڪَ ۾

● **دَرِ:** [ا - مذ] مڇين جا ننڍا ٻچا، ننڍڙين مڇين جو ڍِڳ
* [س/ات]

– **دَرِ هُجَڻُ:** [اصطلاح] بي انداز هجڻ، ڪافي هجڻ، گهڻو هجڻ

● **دَرُ ج دَرَ:** [ا - مذ] دروازو، چوڪٺ، چوڪاٺ، دهليز، لنگهہ، ڦاٽڪ
* [سن: دوار، ف: در = دروازو]
* ڪِرڙا، لَڪُ
* قيمت، ملهہ، اگهہ، نرخ
* اُها جاءِ جتي ستيءَ چکيا تي چڙهي هجي

– **دَرُ آچِي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] بند ٿيڻ، ختم ٿيڻ، پورو ٿيڻ، بس ٿيڻ
* سڀ گهر جا پاتي ختم ٿي وڃڻ، سارو خاندان ختم ٿي وڃڻ
* [س/ات]

– **دَربان ج دَربانَ:** [صفت] دَرَ تي بيهندڙ، سنتري، حاجِب، دروان، درواڻ، پهريدار، چوڪِيدار، پٽيوالو چپراسِي

– **دَرباني:** [ا - مث] رَکوالي، پهريداري، درواني، دَربانَ تي سونپيل ڪم

– **دَربَدَر:** [ظرف] هڪ دروازي کان ٻئي دروازي تائين
* رولڙي ۾
* [صفت] دَر دَر ڀٽڪندڙ، رلندڙ، رولَن آواره
* حيران، پريشان
'دَربَدَر خاڪ بسر سخت پريشان نِڪتو' (مانڊو لال)
* بي گهر

— **دَربَدَر ٿِيڻُ:** [اصطلاح] دَر دَر رُلڻ، رولُو ٿيڻ، ڀَٽڪڻ، رلڻ، رلي وڃڻ، بيگانو ٿيڻ، ڇڙو ٿيڻ، تباهه ٿيڻ

* حيران ٿيڻ، پريشان ٿيڻ

* ڪٿي به ٺڪاڻو نه هجڻ

— **دَربَدَر ڪرڻُ:** [اصطلاح] حيران يا پريشان ڪرڻ

* تباهه ڪرڻ

— **دَربَدَري:** [ا - مث] رولڙو، خواري، رلڻ جي حالت

— **دَرَ تي وَڃِي پَوڻُ:** [اصطلاح] پناهه وَٺڻ، سامَ پَوڻ

* شڪست قبول ڪرڻ آڙي مجڻ

— **دَرٻَڌڻُ:** [اصطلاح] دَر بند ڪرڻ

* [س/ات]

— **دَرَ تي پَڄِي اَچڻُ:** [اصطلاح] پناهه وَٺڻ لاءِ اچڻ، لطف ۽ احسان جي اُميد رکي اچڻ

* پاڻمرادو اچي پيش پوڻ

— **دَرَ تي ديرو وِجَهڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن ڪم لاءِ جنبڙي پَوڻ، پِڇَرَ نه ڇڏڻ

* دروازي تي نوڪر ٿي ويهڻ

* دونهون دکائي ويهڻ

— **دَرپَٽجڻُ:** [اصطلاح] اولاد ٿيڻ

* نَصِيب جا دروازا کلڻ

'هڪ دَر لَٽي سو دَر پَٽي' (چوڻي)

— **دَرپِدَر:** [ظرف] دَربدر

* [س/ات]

— **دَرپردو ج دَر پَردا:** [ا - مذ] دَر جو پَردو، چِڪَ، چِڪَ

— **دَرِ دَرِ:** [ظرف] گهر گهر، هڪ هڪ دروازي تي، هر هڪ گهر ۾، جتي ڪٿي، دربدر

— **دَرِ دَرِ ڀٽڪڻُ:** [اصطلاح] هر هنڌ رلڻ، آواره گردي ڪرڻ، ڌِڪا کائڻ

— **دَرِ دَرِ گهرڻُ:** [اصطلاح] هَر هِڪَ دروازي تي سوال ڪرڻ، پنڻ، خيرات گهرڻ

— **دَرِ ڪوهه:** [ا - مذ] جبل جي وِچَ ۾ دروازو غارِ

* [ف: در + ڪوهه - جبل]

— **دَرَ لَهِي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] خوار ٿيڻ، ڳلاهاب ٿيڻ، اُگهاڙو ٿيڻ

* [س/ات]

— **دَرَ ۾ مُنهن وِجَهڻُ:** [اصطلاح] ليٽو پائڻ، جهاتي پائڻ

* [س/ات]

* [ڪناية] نه مڃڻ، انڪار ڪرڻ

— **دَروازو ج دَروازا:** [ا - مذ] دَر، لَنگهه

— **دَروانُ ج دَروانَ:** [صفت] دَرَ جو پهريدار، چوڪيدار، حاجب، دربان، نوڪر، چوبدار، پٽيوالو، چپراسي

— **دَرواڻُ ج دَرواڻَ:** [صفت] دَروان، دَربان

● **دُر:** [صفت] بَد، خراب، بڇڙو، ڪِنو، نِڪمو، زَبون، نحس، نڀاڳو

* مشڪل، ڏکيو ڪٺن

* مرتب لفظن ۾ ڪم ايندڙ اڳياڙي (جيئن: درلَڀ، دراچار، دربل وغيره)

* [سن]

— **دُراَچار:** [ا - مث] خراب چال، بَدهلت، بَدچالي، ناجائز نفس پرستي

* [سن: در - خراب + اَچار - چال چلت، ريت]

— **دُراَچارِي:** [صفت] پاپي، جنهن جي چال چلت نيڪ نه هجي

— **دُرِ ٻَچَن:** [ا - مذ] خَراب وَچَن، خَراب واعدو

* ڪوڙي ڳالهه، بُڇڙي ڳالهه، بَدڪلامي، بَدزباني

* [صفت] بي لغام ڳالهائڻ وارو، زبان دراز، وات ڦاٽوڙو، بي لحاظ

— **دُرِ ٻَل:** [صفت] ڪمزور، نربل، هيڻو، نِستو، بي طاقت

— **دُرِ ٻلتا:** [ا - مث] ڪمزوري، هيڻائي، اَپرائي، ڏٻرائي

— **دُرجَن:** [صفت] خراب ماڻهو، بد افعالو، بڇڙو، بَدڪار

* دشمن، بَدخواهه، ويري، مَٺَ گهرو

— **دُرخَرچي:** [ا - مث] فضول خَرچي، اَجايو خَرچ

— **دُردَشا:** [ا - مث] خَراب حالت، بُري حالت

* بگڙيل نَصِيب، ڪمبختي

* غمگيني

* تنگي، مفلسي

– **دُرڪامُ:** [ا - مذ] خراب عمل، بڇرو لڇڻ

– **دُرڪامِي:** [صفت] بدچال، بدڪار، بڇڙو

– **دُرگَتِ:** [ا - مث] خراب حالت، بڇڙو حال، جوکي جٺ، درگتي، مصيبت، بدحالي

– **دُرگَتِ بڻائڻ:** [اصطلاح] بڇڙي حالت ڪرڻ، بري گتِ بڻائڻ، ذليل ڪرڻ، خراب خوار ڪرڻ

– **دُرگَتِي:** [ا - مث] بڇڙي حالت، برو حال، مصيبت، هيٺو حال

– **دُرگَندُ:** [ا - مث] ڪِني بانس، بدبوء، بوءِ، بانس، ڌپ، عفونت

– **دُرلَڀُ ڄ دُرلَڀَ:** [صفت] ملڻ ۾ مشڪل، ڏکيو هٿ ايندڙ، اڻ لڀ، ناياب، ڪمياب

– **دُرمتِي:** [صفت] خراب مت وارو، بيوقوف، نادان، احمق

* لوفر لچ، لمب، بدمعاش، خراب خيالن وارو

• **دُرّ ڄ دُرَ:** [ا - مذ] موتي، پاڻيٺ، گوهر، مٺيو رتن، جوهر

* ڪنن ۾ پائڻ جي گهه جو هڪ قسم

* [ع]

– **دُرِ افشاني:** [ا - مث] موتي پکيڙڻ، موتي ڇنڊڻ

* موتين جهڙا لفظ ڪم آڻڻ، خوش ڪلامي، خوش بياني، گوهر فشاني، فصاحت، بلاغت

* [ف: افشاندن = ڇنڊڻ]

– **دُرّ بچو:** [ا - مذ] ڪنن ۾ پائڻ جي گهه جو هڪ قسم، (هندي جي نموني تي ڪجهه ويڪرو ٿئي)

– **دُرة التاج:** [ا - مذ] تاج جو موتي

* [صفت] وڏو، بزرگ

* [ع]

– **دُرڙو ڄ دُرڙا:** [ا - مذ، لفظ 'دُر' جو اسم تصغير] ڪنن ۾ پائڻ جو در

– **دُرِشهوار:** [ا - مذ] بادشاهن جي لائق موتي، تمام وڏو موتي، بي بها موتي

* [ا - عام] عورت جو نالو

– **دُرِ مڪنُون:** [ا - مذ] اڻ لڀ موتي، بيش قيمت موتي، تمام مهانگو موتي، سپ ۾ لڪل يا بند ٿيل موتي

* [ع: مڪنون = بند ٿيل]

– **دُرِ ناسُفتہ:** [ا - مذ] اڻ ونڌيل موتي، بغير سوراخ موتي

* [ف: سفتن = سوراخ ڪرڻ]

* ڪنواري عورت، دوشيزه

– **دُرِ نَجَف:** [ا - مذ] موتيءَ جو هڪ قسم (جيڪو بلور وانگر سفيد ۽ شفاف ٿيندو آهي، منجهس ڪجهه ليڪا ڪارن وارن وانگر ڏسبا آهن، جيڪي حضرت علي عليہ السلام ڏانهن منسوب ڪري، انهن جي تعظيم ڪندا آهن)

* هڪ قسم جو سفيد پٿر

* شريف، نجيب

* اصلي نسلي سيد (فرهنگ آصفيہ)

– **دُرِ يتيم:** [ا - مذ] موتيءَ جو اهو داڻو جيڪو سپ مان اڪيلو نڪري، وڏو موتي، قيمتي موتي، پڪو موتي، لاثاني موتي، بي مثل موتي

– **دُرِيڪتا:** [ا - مذ] دريتيم، بي مثال موتي، لاثاني موتي

• **دَرا:** [ا - مذ] گهنڊ، جرس، گهنٽي

* [ف]

* مڇيءَ جو هڪ قسم، ڪرڙيءَ ننڍڙا جا ٻچا

* [س/ات]

'ڪنيون ڪارن ۾ اچن، درا ۽ ڏوبون' (سچل)

• **دَراڄ ڄ دَراڄون:** [ا - مث] ڪاٺي سڌي ڪرڻ لاءِ لوهه جو اوزار

* [س/ٿ]

• **دُراڄُ:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم، تيتر

• **دَراچہ:** [ا - مث] هڪ قسم جو جبو يا چادر (جيڪا اهل تشيع جا عالم لباس جي مٿان اوڍيندا آهن)

• **دَراڙ:** [ا - مث] اهي ساريون، جن ۾ اَن نہ هجي، پاڻ، دَرهاڙ

* [س/ات]

* مڇيءَ جو هڪ قسم

• دَرازُ: [صفت] ڊگهو وڏو لَمبو
* [ف: دراز = ڊگهو]
* اَلماڙيءَ يا ميز جو خانو
* [ف]
* ڪاٺيءَ کي ڇلي، سِڌو ڪرڻ جو هڪ واڍڪو اوزار
– دَرازُ ٿِيَڻُ: [اصطلاح] ڊگهو ٿيڻ، لَمبو ٿيڻ
* سَنڌون سِڌو ٿي ليٽي پوڻ، ٽَنگون ڊگهيون ڪرڻ
– دَرازُ دَستُ: [صفت] ظالم، زوراور، زَبردَست
– دَرازُ دَستِي: [ا - مث] ظلم، بي انصافي، زوراوري، ڏاڍائي
– دَرازُ قَدُ: [صفت] ڊگهي قَدَ وارو، قداور، ڊگهو جانگهڙيل
– دَرازُ گوش: [صفت] ڊگهن ڪَنَن وارو، وَڏن ڪنن وارو
• دَرازا: [ا -خاص] تعلقي گمبٽ ضلعي خيرپور ۾ هڪ شهر جو نالو
(جتي سنڌ جي مشهور صوفي شاعر سچل سرمست جي درگاهه آهي)
* هڪ ذات جو نالو
– دَرازِي: [صفت] دَرازا شهر سان منسوب، درازا شهر جو رهاڪو
'يار تو ميلا درس درازي، سچل نام سڏاوان' (سچل سرمست)
• دَرازو ج دَرازا: [ا -مذ] سانجهو
• دَراسَتَ: [ا - مث] درس، سبق، ليڪچر مطالعو درس ڏيڻ
جو عمل، سيکارڻ جي حالت
• دُراغُ: [ا -مذ] ڏاريو، ڏورانهون سَنگهه
* [س/ل]
• دُراڪَٽ ج دُراڪَٽُون: [ظرف] ٻه دفعا، ٻه ڀيرا، ٻيڻو
ٻٽو ٻيهر دوباره، ٻيڻي
* وڌيڪ، زياده، ڏوڻو، دهرو، اُتونتنگ
• دَرامُ ج دَرامَ: [ا - مذ] سونارن جو هڪ اوزار، ڪنگڻ جي
ٿُلَن نَپڻ لاءِ لوهه جو گول ٽُڪر
• دُراني: [ا - خاص] پٺاڻن جي هڪ اوڙڪ جو نالو، پٺاڻن جي
هڪ نک، احمد شاهه دراني جو قَبيلو (جن لاءِ مشهور آهي ته هن
قبيلي جون عورتون ڪنن ۾ 'دُرُ' يعني موتي پائين، جنهنڪري هنن
تي 'دراني' نالو پيو)
• دَراوَڙُ: [ا - خاص] سنڌ جي هڪ قديم قوم جو نالو (جيڪي
سنڌو ماٿر جا قديم رهواسي هئا)

• دِراهِمُ: [ا -مذ] 'دِرهم' يا 'دِرم' جو جمع، چانديءَ جا قديم سِڪا،
جيئن آنن جي برابر ٻه ماسا ۽ ڏيڍ رتي جو وزن، پائلي
* [ع]
• دُراهو ج دُراها: [ا - مذ] لوڪ ادب جي هڪ صنف،
ٻن معنائن واري شعر جو هڪ قسم، ڳجهارت يا هنر جو هڪ قسم
(جنهن ۾ ٻن قسمن جي مخفي معنيٰ رکيل هجي)
* [ف: دو = ٻه + راهه = رستو ٻن رستن وارو]
* ڳجهارت جو هڪ قسم
* [صفت] ٻن رستن وارو، ٻواٽو
• دُراهِي: [ا - مث] حڪومت، اَميري
• دِرايتَ: [ا - مث] ڏاهائي، عقل، سمجهه، اونهو خيال، غور،
فڪر، ڏاهپ، سياڻپ
• دَرَبَ: [ا - مذ] گاهه جو هڪ قسم
* [س/ڪوهه]
• دَربُ: [ا - مذ] وڏو دروازو، ڦاٽڪ
* ڪوچو، گلي، گهٽي، محلو
• دَربُ ج دَربَ: [ا - مذ] ڌَن، ناڻو، مال، مِلڪِيَتَ
* [سن: دروبه = ڌن]
• دَربارُ ج دَربارُون: [ا - مذ] بادشاهي ڪچهري،
بادشاهه جي بيٺڪ، اَميرن ۽ بادشاهن جي مجلس، دَربار
* درگاهه، بارگاهه، آستانو
* شاهي عدالت، عدالت خانو
* جشن
* اِجلاس
* [ف]
– دَربارِ بَرخواستِ ٿِيَڻُ: [اصطلاح] ڪچهري ختم ٿيڻ،
حاضر مجلس جو اُٿي وڃڻ
– دَربارِخاص: [ا - مث] اُها دربار، جنهن ۾ شاهي منتظمين
کان علاوه عام ماڻهن کي اچڻ يا ويهڻ جي اجازت نه هجي،
اجلاس خاص، خصوصي ڪچهري
– دَربارِ رِسالَت: [ا - مث] رسول پاڪ صلي الله عليه وآله
وسلم جن جي بارگاهه

– **دَربارِ عام:** [اِ-مث] عام ماڻهن جي دربار، کليل ڪچهري

– **دَربارِ ڪرڻُ:** [اصطلاح] بادشاهن جو ظاهر ويهي اَميرن وغيره کان سلامي وٺڻ، ڪچهري ڪرڻ، رعايا سان ويهي، ملڪي انتظام وغيره متعلق حڪم احڪام ڏيڻ

– **دَربارِ لڳڻُ:** [اصطلاح] شاهي مجلس لڳڻ، شاهِي ڪچهري ٿيڻ

* هجوم ٿيڻ

– **دَرباري ج دَرباري:** [صفت] دَربارِ جو، شاهي يا سرڪاري ملازم، مقرب (ويجهو رهڻ وارو)

* [ڪنايہ] چاپلوسِي ڪندڙ، چاپلوس، چمچو

• **دَربندو:** [اِ-مذ] سرمائي مڇي ڦاسائڻ لاءِ ڪاري جي رڇ جو هڪ قسم (پاڪي کان ٿلهين تندن وارو)

* [س/ل]

• **دَربند:** [اِ-مذ] قلعو

* وڏو دروازو

* پُلِ، بندرُ

* [ف]

• **دَربو ج دَربا:** [اِ-مذ] مهاڻن جا 20-25 مَڏ

• **دَربارِ ج دَربارُون/دَربارِيُون:** [اِ-مث] بادشاهي ڪچهري، بادشاهِ جي بيٺڪ، اَميرن ۽ بادشاهن جي مجلس، اِجلاس

* درگاهہ، بارگاهہ، آستانو

* شاهِي عَدالَتَ، عدالت خانو

* جشن

* [ف]

– **دَرباري ج دَرباري:** [صفت] دَربارِ جو، شاهي يا سرڪاري ملازم، مقرب (ويجهو رهڻ وارو)

* [ڪنايہ] چاپلوسِي ڪندڙ، چاپلوس، چمچو، خوشامدڙيو

• **دَرباري:** [اِ-خاص] آساوري ٺاٺ جي هڪ اهم راڳڻيءَ جو نالو

• **دَربردرازي:** [اِ - مث] ڏبرُ ڏس، ڏبَ ڦَس، زوراوري، دست درازي، ٻوسات بازي

– **دَربردونس:** [اِ-مث] ٻل، طاقت، قوت

* زور، چوهہ

* ڏاڍ، ڏاڍائي، زوري، زبردستي

* مجبوري، لاچاري

• **دَربيلو:** [اِ-خاص] ساهتي خطي ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو

• **دُرتِ:** [اِ-مث] طبلي يا ڍولڪ جي تيزلئي

• **دُرتَلُ ج دُرتَلَ:** [صفت] حيران، هڪوٻڪو، پريشان، منجهيل، موڳو

* [س/ڪوهہ]

– **دُرتَلُ ٿيڻُ:** [اصطلاح] پلجي وڃڻ، منجهي پوڻ

• **دُرپدُ ج دُرپدَ:** [اِ-مذ] ڳائڻ جو هڪ قسم، دُرپد

• **دَرپڻُ ج دَرپڻَ:** [اِ-مذ] آرسي، آئينو آهري، ٽڪ، شيشو، درپڻ

* [پرا: دپڻ، سن: درپڻ - درسني]

'ويهي درپڻ دل جو آديسي اجار' (لطيف)

• **دَرپڻُ ج دَرپڻَ:** [اِ-مذ] دَرسڻ، آئينو

* [سن: دَرپڻ، دَرپَ - چمڪائڻ]

• **دَرجُ:** [اِ - مذ] لکڻ جي جاءِ، داخلا جي جاءِ، لکڻ يا داخلا ڪرڻ جي حالت، لکت، تحرير

* [ع: درج - داخل ڪرڻ]

– **دَرجُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] داخلا ڪرڻ، لکي ڇڏڻ، قلم بند ڪرڻ، ڪنهن رجسٽر ۾ لکڻ، فهرست ۾ داخل ڪرڻ

• **دُرجَ ج دُرجُون:** [اِ - مث] پيٽي، صَندوق (خاص ڪري جنهن ۾ هيرا موتي رکيا وڃن)

– **دُرج حِڪمت:** [اِ-مث] حڪمت جي سامان وارِي پيٽي

– **دُرج دولَت:** [اِ-مث] دولَتَ وارِي پيٽي، تہ جوڙي

* [ڪنايہ] حڪومت، اِقتدار، سلطنت

• **دَرجَنُ ج دَرجَنَ:** [اِ - مذ] ٻارهن جو مجموعو ٻارهن، درزن، درزن، هڪ جنس جون 12 شيون

* [انگ: Dozen]

• **دَرجو ج دَرجا:** [ا - مذ] لغوي معنيٰ ۾ ڏاڪڻ جو سيني ڪان مٿيون ڏاڪو، ڏاڪو، ڏاڪڻ جون پيرڙيون، پوڙي

* وڏو عهدو، مرتبو رتبو عهدو مَنصب
* جماعت، ڪلاس، ٽولي
* وڏائي، آب، اقبال
* حشمت، دٻدٻو رعب
* حِصو ڀَڱرو ڀَڱي، نَمونو پاڳو حَدَ، حَدَبَندِي، اِندو دنگ
* اَجر، ثواب، نيڪي، بدلو عيوضو
* اَنگن جي ورڇ، حسابي ورڇ (علم رياضيءَ جي اصطلاح ۾)
* زمين جو ٽي سو سٺيون حصو (يا ڊگري) (جيڪو اٽڪل روءِ 111 (هڪ سو يارنهن) ڪلوميٽرن جي مفاصلي جو ٿِڪبو آهي ۽ سج کي انهيءَ مفاصلي طيءَ ڪرڻ ۾ 4 منٽ ٿا لڳن)

– **دَرجا:** [ا - مذ] (جمع ۾) اَنگن جا درجا [جيئن: ايڪا، ڏهاڪا، سو، هزار، ڏهه هزار، لک وغيره]، حسابي ورڇ

– **دَرجا ڦيرائڻُ:** [اصطلاح] امتحان ٿيڻ بعد شاگرد کي هڪ درجي مان ٽپائي ٻئي درجي ۾ ڪرڻ

* حساب ۾ ڏنل رقمن جون جنسون جدا جدا ڪري رکڻ

– **دَرجا وَڌائِڻ:** [اصطلاح] ترقي ڏيڻ، رتبو وڌائڻ، منزل وڌائڻ

* اضافو ڪرڻ

– **دَرجه حَرارَت:** [ا -مذ] گرمي پَد، تپش جي ماپ، بخار جو ڪاٿو

– **دَرجو پائِڻ:** [اصطلاح] نيڪ ڪم جو بدلو حاصل ڪرڻ

* وڏو درجو ملڻ

– **دَرجي بہ دَرجي:** [ظرف] ڏاڪي بہ ڏاڪي، منزل بہ منزل، قَدم بہ قَدم

* سلسليوار
* رَفتہ رَفتہ، هوريان هوريان، آهستي آهستي

– **دَرجيوارُ ج دَرجيوارَ:** [صفت] سلسلي وار، رتبي وار، واري سان، مرتبي آهر، شان آهر عهدي آهر

– **دَرجي وارو:** [صفت] وڏي مرتبي وارو

• **دَرخت ج دَرخت:** [ا - مذ] وَڻ، شَجر، پيڙ

* [ف]

• **دَرخشــان:** [صفت] روشن، چمڪندڙ جهلڪندڙ جهرڪندڙ، تجليدار

* [ف: درخشيدن = چمڪڻ]

• **دَرخواستَ ج دَرخواستُون:** [ا - مث] گهُر، عرض، عَرضداشت، عَريضي، سوال، اِلتِماس، گذارش، آرزو، تَمنا، لکيل عرض، عرض نامو، گذارش نامو، وينتي پتر

* [ف: در = ۾ + خواستن = گهرڻ]

– **دَرخواستَ ڏِيڻ:** [اصطلاح] عَريضي ڏيڻ، ڪنهن شيءِ حاصل ڪرڻ جي خواهش ظاهر ڪرڻ

– **دَرخواستَ ڪرڻُ:** [اصطلاح] درخواست ڏيڻ

* ڪنهن تي پڪارڻ، دانهڻ

– **دَرخواستَ گُذار:** [صفت] دَرخواست ڪندڙ عرضدار، سپاس گذار

• **دَردَ ج دَردَ:** [ا - مذ] ڪَشٽ، ڏُهڪ ڏُک، سور، اَهنج، پيڙا، تڪليف

* افسوس، رنج، شوڪ، غم
* اهنج، اوکائي، سختي، مصيبت، مشڪلات
* ڪشالو جاکوڙ
* [ف]

– **دَرد آلوده:** [صفت] ڏکويل، درد ڀريو دِل سوز

* [ف: آلودن = رلڻ ملڻ]

– **دَرد آميز:** [صفت] ڏک سان ڀريل، ڏکارو رَنجيده، دَردناڪ

* [ف: آميختن = رلڻ]

– **دَرد اَنگيزُ:** [صفت] ڏک پيدا ڪندڙ (دل ۾)، ڏک جهڙو، ڏکارو رنجيده، ڏک ڀريو

– **دَردَ ٻانيِ:** [صفت - مث] دَردَ واري، سورن واري

– **دَردُ جاڳَڻُ:** [اصطلاح] سور ٿيڻ، ڏک ٿيڻ، اِيذاءُ ٿيڻ

– **دَردَ جي دَوا هُئَڻ:** [اصطلاح] فائدو پهچائڻ، ڪم جي شيءِ هئڻ

– **دَردَ دُکَ ٽِيڻ:** [اصطلاح] دَردَ دَفعَ ٿيڻ، ڏک سورَ لهي وڃڻ، خوشي حاصل ٿيڻ، آرام ۾ اطمينان نصيب ٿيڻ، خوش گذارڻ

— دَردِ دِل: [ا - مذ] دِل جو رَنج، دِلي صَدمو

— دَردَ ڪَٽڻُ: [اصطلاح] دَرد دَفع ڪرڻ، ڏک سور وڃائڻ

— دَردُ لڳڻُ: [اصطلاح] سُور ٿيڻ، ڏک ٿيڻ ، اُهنج ٿيڻ

* بيماري ٿيڻ

— دَردمندُ ج دَردمند: [صفت] دَردَ وارو، ڏکارو ڏکيو غمزده

* غمخوار، رحم دل، همدرد، ترس وارو

— دَرد مندي: [ا - مث] هَمدَردي، غَمگساري، رَحم دِلي، ترس

— دَردُناڪُ ج دَردُناڪَ: [صفت] ڏک وارو تڪليف وارو، سورائتو

— دَردَن جا داستانَ ڪولڻُ: [اصطلاح] ڏکَ ڀريُون ڳالهيون ڪرڻ، دِل جا سمورا اُهنج ٻڌائڻ

— دَرد وَندُ ج دَرد وَندَ: [صفت] دَردَ وارو ڏکَ وارو، رَنجَ وارو دَرديلو ڏکويل، رنجور، سور وارو

* غَمَ ڀائي، ڏکَ ڀائي، هَمدَرد، غَمخوار

— دَردَ وَندِي: [ا - مث] درد واري، ڏک واري، رنج واري، سوريتي، ڏکايل، سوريل

'ٻوندَ برهَ جي ٻهارَ لڳي، دَردَ وَندِيءَ جو ديس وسي پيو' (شاهہ/مارئي)

— دَردي ج دَردي: [صفت] ڏکَ وارو سُورَ وارو

— دَرديائي: [ا - مث] ڏکَ واري، دردَ واري، دَردَ وَندي

● دَرِ دُنبارِ / دَرِ دُنبال: [ا - مذ] وڏو پَٽڪو پَڳڙ

* [س/ل]

● دُردُور: [ا - مذ] سامونڊي طوفان، ڇَنوُر، ظلاطم

* [ع]

● دَريده: [صفت] ڦاٽل، چاڪ ٿيل، چيريل، چاڪيل

* [ف: دَريدن = ڦاڙڻ]

— دَريده دَهَن: [صفت] زبان دَراز، جيڪو اچي سو چئي ڏيندڙ، بي لحاظ، گستاخ، واتَ ڦاٽوڙو

* [ف: دَريدن + دَهن = زبان]

— دَريده دَهَني: [ا - مث] گستاخي، بدڪلامي، زبان دَرازي

— دَريده گريبان: [صفت] چاڪ گريبان، ڦاٽل سيني وارو

* غريب، مفلس، مسڪين، نادار

● دِرڙ ج دِرڙ: [صفت] پڪو مضبوط، پُختو، ڏاڍو قابو، سوگهو برقرار اَچل، اَچل، ڪپ ڪوڙ، اِستر

* [سن: درڍ - پڪو]

● دِرڙتا ج دِرڙتائون: [ا - مث] ڏيرج، پُختائي، اَچلتا، پڪائي، ثابت قدمي، اورچائي

● دَرڙا: [ا - خاص] مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو

* [س/ٿ]

● دُرڙو ج دُرڙا: [ا - مذ] ننڍي مڇي

* [س/ات]

● دُرڙو ج دُرڙا: [صفت] بيوقوف، اَحمق

* ٺَڳ، ڏوهي، ڪپتي، مڪريلو لُچو هرتال، شودو ڇيڳرو حرامزادو لوفر

*[صفت - مذ] رولو آواره

* [مث: درڙي ج درڙيون]

— دُرڙائي ج دُرڙائيون: [ا - مث] منافقي، بيوقوفي، لُچائي، شودپائي

● دُرڙي ج دُرڙيون: [ا - مث] مُروڙ، سوٽ، سِيسراٽي، چِرڪ

* وَڙ

* حرڪت بازي، نَڪي

'پرو ڪرين درڙي دغا اي دل مَر ٿي تون بيوقوف' (قاسم)

— دُرڙي اُپرڻ/پرڻُ: [اصطلاح] چِرڪ پرڻ، حيران ٿيڻ، ڊڄڻ، ڊجي وڃڻ، سيسراٽ اُپرڻ/نڪرڻ

* [س/ات]

— دُرڙي ڪاڍڻُ: [اصطلاح] چرڪ پرڻ، بدن لڏي وڃڻ، سيسراٽي پوڻ

— دُرڙي ڪڍائڻُ: [اصطلاح] ڪاوڙ ڪرڻ، ٿورو غصو ڪرڻ

* اَلِي وڃڻ، اِنڪار ڪرڻ

* [س/ات]

— دُرڙي نہ پرڻُ: [اصطلاح] ذرو بہ خوف نہ ٿيڻ

• **دَرِزَ ج دَرِزُون:** [ا - مث] ٻن سِرن جي وچ ۾ وِٿي يا جاءِ، خال، ڦوٽِ، چيرُ، ڏار، ڦوڙُ سيرَ
* اڌواڌ،
* سَنڌ، شِگاف
* [ع: درز = هن ٽوپو ڏنو]
* اوِٽي ڪپڙي جو ٽوپو، سيبو
* [ف: درزن = سئي]

– **دَرِزَ پِرڻُ:** [اصطلاح] خال پَرڻ، ڦوٽ پرڻ

– **دَرِزُون وَٽَڻُ:** [اصطلاح] جاءِ جي سِرن جون وِچ وارِيون وِٿيُون پرڻ، چير بند ڪرڻ، وِٿي بند ڪرڻ، ڏارِ لِنبڻ

• **دَرزاده:** [ا - خاص] مڪران ۾ رهندڙ هڪ قبيلي جو نالو

• **دَرزِي ج دَرِزِي:** [ا - مذ] ڪپڙا سِبَندڙ، خياط، ٽيلر ماسٽر
* [ف: درزن - سئي، درز = ٽوپو + زن، زدن = هڻڻ]
* [مث: دَرزِڻِ/دَرزِياڻِي]

– **دَرزِيءَ جي سُئِي هُئَڻ:** [اصطلاح] هميشہ هڪ حال ۾ نہ هئڻ

– **دَرزِڪو ج دَرِزڪا:** [صفت] ڪَپڙَن سِبَڻ جو، دَرزِيءَ جو، دَرزِيءَ وارو، دَرزِيءَ سان وابستہ

– **دَرزِڪو ڪم:** [ا - مذ] ڪپڙن سِبَڻ جو ڪم

– **دَرزِياڻِي:** [ا -مث] دَرزِيءَ جو مؤنث، درزڪو ڪم ڪندڙ عورت

• **دَرسَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **دَرسُ ج دَرسَ:** [ا - مذ] سَبَق، نَصِيحَت، هِدايَتَ
* [ع]

– **دَرس خانو:** [ا - مذ] مَڪتَب، اِسڪول، مَدرسو، پاٺ شالا

– **دَرسُ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] سبق ڏيڻ، پڙهائڻ، وعظ يا نصيحت ڪرڻ

– **دَرسگاهَ ج دَرسگاهُون:** [ا - مث] پڙهڻ جي جاءِ، مڪتب، اسڪول، مدرسو، پاٺ شالا

– **دَرس وتَدرِيس:** [ا - مذ] پڙهڻ، پڙهائڻ جي حالت

– **دَرسُ وَٺڻ:** [اصطلاح] سَبَق وَٺڻ، پڙهڻ، نَصِيحت پرائڻ

– **دَرسِي:** [صفت] دَرس سان منسوب، تعليمي، تعليم جو

– **دَرسِيات:** [ا - مث] دَرسِي ڪتاب، نصابي اِشاعَتَ

– **دَرسِي تَعلِيمَ:** [ا - مث] نصابي تعليم، مقرر نصاب جي مطابق تعليم

– **دَرسِي ڪِتابُ ج دَرسِي ڪِتابَ:** [ا -مذ] سبقن وارو ڪتاب، پڙهڻ وارو ڪتاب، نصابي ڪتاب، لازمي ڪتاب، ڪتاب جيڪو اسڪول ۾ پڙهايو وڃي

• **دَرشُ ج دَرشَ:** [ا - مذ] دِيدار، نظارو، ڏيکاءُ
* [سن: درشن = ڏسڻ]

• **دُرشُ:** [صفت] درست، برابر، صحيح، سچ پچ، ٺيڪ، پورو، سچ، حَقِي، مناسب، جائز
* [ف: 'درست' جي عامي صورت]

• **دُرستُ:** [صفت] صحيح، پورو، برابر، ٺيڪ، درس، موزون، لائق
* [ف]

– **دُرستُ ڪرڻ :** [اصطلاح] ٺيڪ ڪرڻ، ٺاهڻ، سڌارڻ، سنئون ڪرڻ، برابر ڪرڻ، صحيح ڪرڻ

– **دُرستِي ج دُرستِيُون:** [ا - مث] تَصحِيحَ، اِصلاح، سنوار، ڪاٽ ڪوٽ، سڌارو، ترتيبَ، سِڌائِي، بَرابرِي، سَچائِي، راستبازِي، صحت، ترميم، مرمت، شائستگي، گوشمالي

• **دَرَسَ:** [ا - مذ] دِيدار، نظر
* [سن: دوش]

• **دَرسَنُ ۽ رسَنَ:** [ا - مذ] ڏسڻ جي حالت، دِيدار، مشاهدو، ڏيک
* تماشو، نظارو، ڏيکاءُ
* زيارت، ملاقات
* مُکا ميلو، گَڏجاڻي، ميلاپ، درشن
* [سن: دَرشن = ڏسڻ]

– **دَرسَنُ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] دِيدار ڏِيڻ، دِرشن ڏيڻ، ملاقاتِي ٿيڻ، حاضر ٿيڻ، گَڏجاڻي ڪرڻ
* [سن: درشن = ڏسڻ]

– **دَرسَنُ ڪَرائِڻُ:** [اصطلاح] دِيدار ڪرائڻ، جَهلَڪَ ڏيکارڻ، گَڏجاڻِي ڪرڻ

– **دَرسَنُ ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] ملاقات ڪرڻ، گڏجڻ، مِلڻ، مُڪاميلو ڪرڻ، زيارت ڪرڻ

– **دَرسَنِي ج دَرسَنِي**: [صفت] ڏسڻ جهڙو، ڏسڻ لائق، سهڻو، ٺاهوڪو، ملوڪ، سندر

• **دَرسَنِي ج دَرسَنِيُون**: [ا - مث] منهن ڏِسڻ جو شيشو، آئينو، آرسي، ٽڪ

* [سن: درشنيه، درشن = ڏسڻ]

* هندِيءَ جو هڪ قسم (اُها هندِي، جنهن جي ڏيکارڻ شرط پئسا ملن)

* [صفت] گل جو هڪ قسم

'داغل، جنگي، درسني ڪيا هزارين هيڪار'(سگهو)

– **دَرسَنِي هُندِي**: [ا - مث] هندِيءَ جو هڪ قسم، اُها هندي جنهن جي ڏيکارڻ سان يڪدم پئسا ملن

• **دُرُشتُ**: [صفت] سخت، ڪَهرو، شوخ، ڪَرڙو، درشت مِزاج، تندمزاج، ڪِرڙي طبيعت وارو

* [ف]

– **دُرُشتِي**: [ا - مث] سختي، ڏاڍائي، ڪهرائي، ڪنورائي، بي رحمي، بدخلقي، ڪرڙائي

• **دِرِشٽِ**: [ا - مث] نَظَر، نِگاهَ، ڏِسڻِي، نِرت، بَصارت، جوتِ، ڏِيد، ڏيکاءُ، نظارو، تَماشو

* [سن: درش = ڏسڻ]

– **دِرِشٽِ وِديا**: [ا - مث] مشاهدي جو علم، علم نظر، اکين جو علم، بَصارَتَ

– **دِرِشٽِي**: [ا - مث] نظر، نگاهہ، نِرت، جوت، ڏِيدَ

– **دِرِشٽِيءَ مان ڪَڍَڻُ**: [اصطلاح] نظر مان ڪڍڻ، مٿاچرو ڏسڻ، سرسري طور ڏسڻ

• **دَرشَنُ ج دَرشَنَ**: [ا - مذ] ڏِسڻَ جي حالتَ، ڏِيدار، مشاهدو، ڏيک، تماشو، نظارو، ڏيکاءُ

* [سن: درشن = ڏسڻ]

* زيارت

* ملاقاتِ، مُڪاميلو، گَڏجاڻِي، ميلاپ، دَرسَن

– **دَرشَنُ ڏِيَڻُ**: [اصطلاح] ڏِيدار ڏِيَڻ، مِلَڻ، ملاقات ڪرائڻ، سامهون اَچڻ، صورت ڏيکارڻ، دَرسَن ڏيڻ

– **دَرشَنُ ڪَرائِڻُ**: [اصطلاح] ڏِيدار ڪَرائِڻ، اَچِي مِلَڻ، ملاقات ڪرائڻ، صورت ڏيکارڻ، سامهون اچڻ، درسن ورائڻ

– **دَرشَنُ ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] زيارَتَ ڪرڻ، مِلڻ، ملاقات ڪرڻ، ڏسڻ، ديدار ڪرڻ، درسن ڪرڻ

• **دَرشِيڪ**: [ا - خاص] بَلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو

• **دُرَفشانُ**: [صفت] چمڪندڙ، روشن، شاندار، عمدو، پيڪيدار

* [ف: درفشيدن = چمڪڻ]

• **دَرڪُ**: [ا - مذ] سَمجَهه، پروڙَ، اِدراڪ، بوجَهه، واقفِيَتَ، عقل، گِيانُ، فهم، ڄاڻَ

* [ع: ادرڪ = هن پروڙيو]

* استعمال، آزمودو، تجربو

* واسطو

* ڪم

* [س/ات]

– **دَرڪَ پَوَڻُ**: [اصطلاح] سمجهه پَوَڻ، اِدراڪ ٿيڻ، پروڙَ پَوَڻ

– **دَرڪَ ڏِيَڻُ**: [اصطلاح] دَخَل ڏيڻ، وچ ۾ ڳالهائڻ، دست اندازي ڪرڻ، مداخلت ڪرڻ

– **دَرڪَ هُجَڻُ**: [اصطلاح] واقفِيَتَ هجڻ، پَروڙَ هجڻ، ڄاڻَ هجڻ، احساس هجڻ

• **دَرڪارَ ج دَرڪارُون**: [صفت] ڪم ۾، گهربل، ضروري

* [ف: در = ۾ + ڪار = ڪم]

* [ا - مث] ضَرورَتَ، حاجَتَ، سوڙهَه، گهُرجَ، کَپتَ

* تنگِي، لاچارِي

* پرواهه

– **دَرڪارِ ٿِيَڻُ**: [اصطلاح] گهرج ٿيڻ، ضرورت پَوَڻ، پرواهه ٿيڻ

– **دَرڪارِ هُجَڻُ**: [اصطلاح] ضرورت هجڻ، پرواهه هجڻ

• **دَرڪاڻِي**: [ا - خاص] بلوچ قوم جو هڪ قبيلو

• **دُرڪِي**: [ا - مث] گهوڙي جي هڪ چال، ڏڙڪي

• دُرگا: [ا -خاص] هندو ڌرم موجب اِستريءَ روپ ۾ اِيشوَري شَڪتِي، آناري شَڪتِي، شِوَ جِي اِستِريءَ جو نالو (هن ديويءَ جي جدا جدا روپن جا جدا جدا نالا آهن، جهوروڪ چندي، پوانِي، ڪالي وغيره)

* [سن: درگا، در = مشڪل، گ، گم = وڃڻ، اهو جنهن ۾ مشڪل سان وڃي سگهجي، درگ = قلعو]

* هِڪ راڳڻيءَ جو نالو

– دُرگا پاٺ: [ا -خاص] هندو ڌرم جو هڪ منظوم ڌرمي ڪتاب (جنهن ۾ درگا ديويءَ جا قصا بيان ٿيل آهن)

• دَرگاهَ ج دَرگاهُون: [ا -مث] جاءِ

* ڪچهري، دربار، ڪورٽ

* آستان، محلات

* ڪنهن جاءِ جو منڍ، دِڪي، ٻَنيو، چانئٺ

* ڪنهن ولي الله جي مزار، آستانو، چوڪي، قبو، روضو، مقبرو، زيارت گاهه، عبادت گاهه، خانگاهه

'غمدل خاص غلام غلامان، دريانا درگاهه دا' (غمدل فقير)

* بادشاهَ يا اَمِير جي ڪچهري، دربار، بارگاهه

* [ف]

– دَرگاهِي ج دَرگاهِي: [صفت] دَرگاهَ وارو، ڪنهن درگاهَ سان لاڳاپيل، دَرگاهَ جو، دَرگاهَ جي سنڀال ڪندڙ، مجاوِر

– دَرگهَہ ج دَرگهُون: [ا -مث] دَرگاهَ

• دُرلڀُ: [ا -مذ] اَلڀ، ناياب، اَنوکو، اَڻ لڀ

* [سن: درلڀ، در = گهٽ + لڀ = ڪپڻ]

• دِرَمُ ج دِرَمَ: [ا -مذ] سِڪي جو هڪ قِسم، پائليءَ جهڙو چانديءَ جو هڪ سڪو، دَرهم

* [ع: دِرهم، پرا: دم، سن: درم ديو برام]

* تورَ جو هڪ وزن (ڪن وٽ ٽي ماسا، ڪن وٽ چار ماسا استعمال ٿئي، درم شرعي جو وزن ساڍا ٽي ماسا آهي)

• دَرمانُ ج دَرمانَ: [ا -مذ] دَوا، دارون، علاج، چارو، اُپاءُ

* [ف]

• دَرماندِگِي ج دَرماندِگِيُون: [ا - مث] لاچارِي، بيوَسِي، عاجزي، مجبوري، پريشاني، مشڪلات، تنگي

* غمگيني، اُداسي، غم، ڏک، رنج

* بيقراري، بي آرامي

* بلا، مصيبت

– دَرماندو ج دَرماندا: [صفت - مذ] بيوس، لاچار، مجبور، پريشان، بي واهو بي وَسيلو، نِڌَڪو بي پهچ، اَوس، عاجز، نِڌَر، اَپالو اَڏِين

* لاعلاج

* ڏکويل، وياڪل، تنگ، منجهيل، بي قرار، بي آرام، ملول

* حيران

* بيهوش

* [مث: دَرماندِي ج دَرماندِيُون]

'هلا نہ ساهه سڏيِن دِل درماندي دوست ري' (شاهه)

– دَرمانده: [صفت] درماندو، مصيبت زده، ويچارو، لاعلاج

• دَرمَلُ ج دَرمَلَ: [ا -مذ] دَرمان، علاج، دوا، دارون

* وَسِيلو اُپاءُ، حِيلو

* [ف: درمان > درمن > درمل = علاج]

• دَرمَن: [ا -مذ] علاج، دَرمان، دَوا، دارون

* [ف: درمان = علاج]

• دَرِميان: [ظرف] وچ ۾، اندر، منجهه، ۾

* [ف: در = ۾ + ميان = وچ]

– دَرِميانُو ج دَرِميانا: [صفت - مذ] وِچيون، وِچولو، وِچَ وارو، وِچَٿرو

* اَندريون، اَندروني

* پورو، پورو پنو، موافق، معتَدِل

* ساڌارڻ، مَڌيم، متوسطِ

– دَرميانو دَرجو: [ا -مذ] وِچولو دَرجو

– دَرمياني ج دَرمياني: [ظرف] دَرميانو

• دَرِندو ج دَرِندا: [صفت - مذ] ڦاڙِيندڙ، چِيرِيندڙ

* [ف: دريدن = چيرڻ]

* خون خوار، وَحشِي

* چِيري ڦاڙي کائيندڙ جانور (رڇ، شينهن، بگهڙ وغيره)، شڪاري جانور

'درندا درياءَ ۾، واڪا ڪيو وون' (شاهه)

• **دُرِنَٽُ ج دُرِنَٽَ:** [ا - مذ] پَکِيءَ جو هڪ قسم (ميرانجهوڙي رنگ جوءِ پانڊي)
* [س/ات]

• **دِرَنگُ ج دِرَنگَ:** [ا - مذ] هَبَڪَ، هَٽَڪَ، هچڪچاهَٽَ
* [ف: دِرنگ = دير]
* خوف، ڀَوُ، ڊِجُ، ڏَپُ، خطرو
* وِيچار
* ڌيان، خيال
* ڍِيرِجُ، تاملُ، دِرَ، تاخير، وَقفو

– **دِرَنگُ نہ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] خوف نہ ٿيڻ
* خيال نہ ٿيڻ

• **دُرَنگو ج دُرَنگا:** [صفت - مذ] ٻِن رَنگَن وارو
* ٻِٽِيءَ چال هلندڙ، بي وفا، مڪار، منافق، اندر هڪڙو ٻاهر ٻيو، اندر پليت
* [ف]
* [مث: دُرَنگِي ج دُرَنگِيُون]

• **دَرو ج دَرا:** [ا - مذ] ٻِن جَبلَن جي وِچان رَستو، لَنگهہ، لانگهو، گهٽ
* [ف: دره = لنگهہ، ڦاڪ]
* مِٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (نَنڍڙي مڇي، جيڪا ڳاڙهين ڇلرن سان ستَ پوءِ قد هڪ انچ جي برابر). نَنڍِي مَڇِي
* ڏَڳِي ڳاڏِيءَ جي چيڙي ۾ نڪتل ٽڪر (جنهن تي عام طور هار ويهندا آهن)

– **دَرو ڏِيڻُ:** [اصطلاح] آرو ڏيڻ، وَلو ڏِيڻ، وَڪڙ وِجهڻ
* [س/کوه]

• **دِرو ج دِرا:** [صفت - مذ] اک ڦِريل، ٽِرڙو، ٽيڏو
* [س/ل]

• **دُرو ج دُرا:** [ا - مذ] چَمَ جو پَٽو، چمڙي جو نهيل چهبڪ (جيڪو سزائن ڏيڻ ۾ ڪم ايندي). ڦَٽڪو، ڏرو، تازيانو، ڪوڙو
* [ع: دره = چابڪ]

– **دُرا لڳڻُ:** [اصطلاح] شرعي يا فوجي سزا جا ڪوڙا يا تازيانہ لڳڻ، جسماني سزا ملڻ

– **دُرا هَڻَڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙا يا تازيانہ هڻڻ، شرعي سزا ڏيڻ، جسماني سزا ڏيڻ

• **دَراوتَ:** [ا - خاص] جَبَلَ جي هِڪ لَڪ جو نالو (جنهن مان نئين بارڻ لنگهي ٿي)

• **دَروازو ج دَروازا:** [ا - مذ] جاءِ ۾ اَندر يا ٻاهِر وَڃڻَ جو لَنگهہ، دَرِ، ڪِواڙُ، ڦاٽَڪ، لڪ، ڏيڍِي، ٻَنيو
* موريءَ جو دروازو

– **دَروازو بَند ڪَرڻُ:** [اصطلاح] دَر بند ڪرڻ، دَر ٻوڙڻ
* اندر اچڻ نہ ڏيڻ، منع ڪرڻ
* تاڪِيون بند ڪرڻ

– **دَروازو ٻِيڙڻُ:** [اصطلاح] دَربَند ڪرڻ، دَر ٻُوڙڻ

– **دَروازو تڪِڻ:** [اصطلاح] شدت سان انتظار ڪرڻ

– **دَروازو قائم ڪَرڻُ:** [اصطلاح] دَر بَند ڪرڻ
* دَر مضبوط هئڻ

– **دَروازو قائِم هُئڻُ:** [اصطلاح] دَر بَند هئڻ

• **دِرواش:** [ا - مث] گهرجَ، ضرورت، کَپ، حاجَتَ
* [ف/س/ات: 'درخواست' جي بگڙيل صورت]

• **دَرواڻِي:** [ا - خاص] مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جيڪو رستمالين جي شاخ آهي)

• **دُرو:** [ا - مذ] هِڪَ تاري جو نالو قَطب تارو، ڌُرو

• **دُرودُ ج دُرودَ:** [ا - مذ] اُها دعا ۽ سلام جيڪو حضور نبي ڪريم محمد مصطفىٰ صلي الله عليہ وآلہ وسلم تي پڙهيو وڃي
* رَحمَتَ، تَحسِين، آفرين، تَعرِيف، دعا، تَسبِيح، صَلواةَ (جيڪاهن خدا جي طرفان هجي رحمت ۽ برڪت جي معنىٰ، ملائڪن طرفان هجي تہ اِستغفار ۽ مسلمانن طرفان هجي تہ دعا سلام، ۽ جانورن ۽ پکين طرفان تہ تسبيح)، ڌَڻِيءَ جي مهر لاءِ دعا
* [ف]

– **دُرود پڙهَڻُ:** [اصطلاح] سلام پڙهڻ، دعا پڙهڻ، صلوات پڙهڻ

• **دَرُوغُ ج دَرُوغَ:** [ا - مذ] ڪوڙُ، جوٽُ، ڪِذِبُ، بهتان
* [ف]

– **دَرُوغ زَن:** [صفت] ڪوڙو، جونو، ڪوڙ ڳالهائيندڙ

– **دَرُوغ گوئِي ج دَرُوغ گوئِيُون:** [ا - مث] ڪوڙ، ڪِذب، جوٽ، ٻيائي

• **دَروغو ج دروغا:** [ا - مذ] واهن ۾ ڪئنالن جي سنڀال لاءِ رکيل سرڪاري عملدار، داروغو

* [ف: داروغہ]

• **دَرُونجَ:** [ا - مذ] ڏوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻسارڪو وَکر

(پاڙ وجهندڙ جي ڏنگ وانگر ڳنڍيون ڳنڍيون. ان ڪري هن کي درونج عقربي (وڇون واري) سڏين. ڪل خاڪي رنگ تي، ڪوڙي ۽ خوشبودار)

• **دَرُونِي:** [صفت] اَندروني، اَندريون، مخفي، ڳجهو، لڪل

* [ف]

• **دِروهُ ج دِروهَ:** [ا - مذ] ڌوهه، ٺڳي، ٺڳ، فريب، دولاب، ويساهه گهاتي

* [سن/س/ٿ]

– **دِروهِي ج دِروهِي:** [صفت] ٺڳي ڪندڙ، ٺڳ، ڌوهي، دولابي، مڪار، عيار

• **دَروِيشُ ج دَروِيشَ:** [صفت] ڪنن ۾ در وجهندڙ فقير، ٻينُو، گدا، بيڪاري، منگتو سائل، سوالي

* [ف: در = دُر اويختن = لڙڪائڻ]

* پهتل، بزرگ، سالڪ، ولي الله، مست، نيڪ، ديندار، متقي، سچار، عابد، صاحب معرفت (روحاني طرح)

* غريب، مفلس، مسڪين، نادار

* سادو، ڪم فهم (سماجي حالتن ۾)

– **دَرويشاڻو ج دَرويشاڻا:** [صفت] فقيراڻو، غريباڻو، بزرگاڻو

– **دَرويش صفت:** [صفت] دَرويشاڻين خوبين وارو، دنياوي ڪمن يا مفادن کان پري رهندڙ

– **دَرويشِي ج دَرويشِيُون:** [ا - مث] فقيري، گدائي

* بزرگي، سالڪي

* مِسڪيني، غريبي، مفلسي

• **دَره:** [ا - مذ] ٻن جبلن جي وچ وارو رستو، دَرو، لنگهه

* [ف]

• **دُرو:** [ا - مذ] چمڙي جو چهبڪ، ڦٽڪو، دُرو

* [ع]

• **دَرَهَڙ:** [ا - مذ] (آواز) ڌڌڪو، ڌمچر

'درهڙ دڙنس درياهه ۾، جت لهرين ڪن لوڙا' (شاهه)

• **دَرهَم:** [صفت] اُلٽ پُلٽ، گڙٻڙ، هيٺ مٿي، ٽڙوڪڙ، تهه وبالا

* حيران، پريشان، منجهيل

* غمگين، رنجيده

* [ف]

– **دَرهَم بَرهَم:** [صفت] هيٺ مٿي، اُلٽ پلٽ، تهه و بالا، گڙٻڙ

* خفا، ناراض

* پريشان

– **دَرهَم بَرهَم ٿِيڻُ:** [اصطلاح] هيٺ مٿي ٿيڻ، اُلٽ پلٽ ٿيڻ

* خفا ٿيڻ، پريشان ٿيڻ

* نيست نابود ٿي وڃڻ

– **دَرهَم بَرهَم ڪرڻُ:** [اصطلاح] هيٺ مٿي ڪرڻ، اُلٽ پلٽ ڪرڻ، بگاڙي ڇڏڻ، معاملو خراب ڪري ڇڏڻ

– **دَرهَم ڏِيڻُ:** [اصطلاح] سزا ڏيڻ، ڪيٽو لوڙائڻ

– **دَرهَم ڪرڻُ:** [اصطلاح] ناس ڪرڻ، تباهه ڪرڻ، بگاڙڻ، خراب ڪرڻ، اُلٽ پلٽ ڪرڻ، برباد ڪرڻ، رلائڻ

• **دِرهَمُ ج دِرهَمَ:** [ا - مذ] سِڪي جو هڪ قسم، درم

* اَنن جوَن جو وزن

* [ع]

• **دَرهِي:** [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو

• **دَرِي ج دَرِيُون:** [ا - مث] ننڍو دروازو، ڳڙکي، ڳلڪي، دَريچو، جهروڪ، ڪڙڪي، پاسي جو لنگهه، خال، درز، بادگير، روشندان

* [سن: دَرِي]

* فرش، گلم

* ٻارين راند ۾ ڪڍيل هڪ خانو

* اَن جي ماڻ جو هڪ قسم

* پائيءَ جو چوٿون حصو

* [س/ات]

• ڏري: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• ڏُري ج ڏُريُون: [ا - مث] زيور جو هڪ قِسم. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو ڳهه، ڌهري، وڏو هار. سونَ ۽ موتين جي جڙيل لاڙ (سڪن لاڙن واري ڏُريءَ کي 'سَتَ سَري' سڏين. جيڪا مڻئين طبقي واريون شاهوڪار عورتون پهرينديون آهن)

٭ ڏڳي گاڏيءَ جي ناٽي هيٺان لوهه يا رڪ جي پيل ڪامر (جنهن ۾ ڦيٿا پيل هجن)

• ڏريا ج ڏريا: [ا - مذ] ڏرياءَ، اٿاهه پاڻي، سمنڊ، ساگر، ندي، وڏو لنگهه (جنهن مان گهڻو پاڻي وهي)

٭ مٺي پاڻيءَ جو وهڪرو (جيڪو ڪنهن جبل يا وڏي مان نڪري وڃي سمنڊ ۾ پوي)

٭ [ف: در]

— ڏريا بَرُ آمدي: [ا - مث] پاڻيءَ جي لاهه وقت ظاهر ٿيل زمين (جيڪا پاڻيءَ چڙهڻ وقت پاڻي هيٺ آئي هجي)، ڪچو

— ڏريا بُرد: [ا - مث] درياءَ جي ٻوڙ هيٺ آيل زمين

— ڏريا بُرد ٿيڻُ: [اصطلاح] لوڙهي ڇڏڻ

٭ برباد ٿيڻ، ناس ٿيڻ، ويران ٿيڻ

٭ ڦُرجي وڃڻ، لٽجي وڃڻ

٭ ڪٽجي وڃڻ

— ڏريا بُردي: [ا - مث] درياءَ هيٺ آيل زمين، ڏرياءَ جي پاتل زمين، درياءَ خوردي يا درياءَ جي ڪاڻل زمين، اُها زمين، جيڪا آباديءَ جي لائق نه هجي

— ڏريا چڙهڻُ: [اصطلاح] درياءَ جو پاڻي چڙهڻ، پاڻيءَ جو ڏبءِ وڌڻ

— ڏريا خوردي: [ا - مث] درياءَ هيٺ آيل زمين، درياءَ پائي ويل زمين، ھڏل زمين

— ڏريا دِل: [صفت] وڏيءَ دل وارو، سخي، فياض، ڏاتار

٭ رحمدل، قياس ڪندڙ

— ڏريا دِل ٿيڻُ: [اصطلاح] سخي ٿيڻ، وڏيءَ دِل وارو ٿيڻ

٭ رحمدل ٿيڻ

— ڏريا دِلي: [ا - مث] سخاوت، فياضي، ڏاتاري

٭ رحمدلي، قياس

— ڏريا لَعل: [ا - مذ] پاڻيءَ جو ديوتا، خواجه خِضر

— ڏريا لَهَرُ: [اصطلاح] ڏرياءَ جو گهنجڻ، درياءَ جو پاڻي گهٽ ٿيڻ

• ڏريا خانُ: [ا - خاص] سمن جي حاڪم ڄام نظام الدين سمي جو وڏو وزير دولهه دريا خان

• ڏرياهُ ج ڏرياهَ: [ا - مذ] ڏريا، ڏرياءَ

• ڏرياءَ ج ڏرياءَ: [ا - مذ] ڏريا، ڏرياءَ، اٿاهه پاڻي، سمنڊ، ساگر، ندي، وڏو لنگهه (جنهن مان گهڻو پاڻي وهي)

— ڏرياءَ ٻي پايان ۾ ٽُٻي هڻڻُ: [اصطلاح] تمام اونهي ويچار ۾ پئجي وڃڻ، ڪنهن ڳالهه کي باريڪي سان ڄاچڻ

٭ حقيقت حاصل ڪرڻ

— ڏرياءَ ڀرتي ڇوڪر ڪڍڻ: [اصطلاح] جوکي واري جاءِ تي لاغرضائي يا بيپرواهي ڪرڻ

'درياءَ ڀرتي ڇوڪر ڪڍي، اَچ نه هڏي ته سهان هڏي' (چوڻي)

— ڏرياءَ ڀر تي واڳُن سان ويرُ وجهڻُ: [اصطلاح] ڏاڍي جي حد ۾ رهي اُن جي مخالفت ڪرڻ

— ڏرياءَ پلٽڻُ: [اصطلاح] خيال ظاهر ڪرڻ، ويچار ويڙهائڻ

٭ تمام وڏي تقرير ڪرڻ

— ڏرياءَ جا پَلَ: [ا - مذ] ڏرياءَ جا وَرَ، درياءَ جا ريلا (جن جي ڀرسان پلوءَ اهلي)

— ڏرياءَ جي ديگ ڪرڻ: [اصطلاح] ڪُني ڪرڻ، ڪن هڻڻ

٭ ڏرياءَ جي رَهي اَچڻ تي پَٽ جي ديگ لاهڻ، مٺي پَٽ جو ديگڙو لاهڻ

— ڏرياءَ خوردي: [ا - مث] دريا بُردي، درياءَ جي ڪاڻل

— ڏرياءَ کي ڪوزي ۾ بند ڪرڻُ: [اصطلاح] ڪنهن ڳالهه جو گهڻو مطلب ٿورن لفظن ۾ سمجهائڻ، تمام وڏي قصي کي مختصر لفظن ۾ بيان ڪرڻ

— ڏريائي ج ڏريائي: [صفت] ڏرياءَ جو، ڏرياءَ وارو، بحري، سامونڊي

— ڏريائي چورُ: [ا - مذ] پاڻيءَ تي ڦُر ڪندڙ چور، بحري ڌاڙيو، ڌاڙيل

– **دَريائِي گهوڙو:** [ا - مذ] دَرياءَ جي هڪ جانور جو نالو
– **دَريائِي ناريلُ:** [ا - مذ] سمنڊ جي ڪناري تي ٿيندڙ ناريل
جو هڪ قسم، سامونڊي ناريل، نائڙ، دريائي ناريل
• **دَريارِي:** [ا - مث] هڪ پسارڪو وکر، وَڏَف، سونف
* [س/ل]
• **دَريافَتَ:** [ا - مث] پڇا، تَلاشَ، جاچَ، پُروڙَ، باز پرسي،
پڇاڳاڇا، جاچ جوچ، پڙتال، جونچ، چوک، پوڇواري، کوجنا،
تپاس، اوڪ، ڊوڪ، ڦولها، جستجو ڳولا، پڇاڻ، تحقيق، تفتيش
* وِيچار
* عَدل، اِنصاف
* [ف]
– **دَريافَتَ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] معلوم ٿيڻ، پتو لڳڻ، خبر پوڻ،
ڳولا هيٺ اچڻ
– **دَريافَتَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] معلوم ڪرڻ، تحقيق ڪرڻ،
پَڇا ڪرڻ
* انصاف ڪرڻ، حق پلئي وجهڻ
– **دَريافَتَ هُئَڻُ:** [اصطلاح] خبر هئڻ، جاڻ هئڻ
* پڇا ڳاڇا ٿيڻ
• **دَريائِي:** [ا - خاص] هندو ديوانن جي هڪ ڪٽنب جو نالو
(سنڌ جي ناميارِي شاعر هري دلگير دريائيءَ جو تعلق هن ڪٽنب سان هو)
• **دَرِيبارَ ج دَرِيبارُون:** [ا - مث] دَربار، ڪچهري (بهراڙيءَ جو
مستعمل لفظ)
* [س/ات/ف: 'دربار' جي بگڙيل صورت]
• **دِريتُ:** [ا - مذ] جِن، ڀُوت، ڏيکارو، ڏيٺارو
* [س/ث]
• **دُريجي:** [ا - خاص] هڪ جبل جو نالو (جيڪو حب نديءَ
جي اوڀين پاسي اوڀر طرف واقع آهي)
• **دَريچو ج دَريچا:** [ا - مث] دَري، ڪَڙڪِي، کِڙڪِي، ڳِلکي، جَهروڪ
* [ف: 'در' جو اسم تصغير]
• **دَريشَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ل]
• **دَريشَ ج دَريشُون:** [ا - مث] پوشاڪ، لباس، ڊريس
* [انگ: Dress]
• **دَرِيغُ:** [ا - مذ] افسوس، حسرت، غم، پشيماني، پڇتاءُ
* انڪار
* تامل، بخل
* نفرت
* ڪنجوسِي
* [ف]
• **دِرِيلُ:** [ا - مذ] واڍن جي هڪ اوزار جو نالو، سَلَ ڪڍڻ جو اوزار
• **دِرِين:** [ا - مث] اِندَلِٺ، قوس قُزح، ست رنگي ڪمان
(جيڪا بارش کان پوءِ آسمان تي نمودار ٿئي)
• **دَريُوزه:** [ا - مذ] ڀيکَ، گدائِي، پِنَ، منگ، فقيري
* [ف]
– **دَريُوزه گَر:** [صفت] گداگر، پينو، فقير
– **دَريُوزه گَرِي:** [ا - مث] پِنَ، ڀيک، گداگري جو پيشو
• **دَڙَ ج دَڙُون:** [ا - مث] گوڙ هل، شور، آواز، ڌمچر، دَڙڪو درهڙ
* لهرين جو آواز، لهرين جا ٺاڦوڙا، گجگوڙ، گجڪار
'ڇند نالو ناهِ ڪو درياهَ دَڙ لائي' (شاهه/سهڻي)
* فساد، جهيڙو، بکيڙو
* زَمين جي اَکيڙ
– **دَڙبڙ:** [ا - مث] پيرن جو آواز، کڙڪو سڙڪو دبڪو
* [س/ات]
– **دَڙدَڙ:** [ا - مث] زمين تي زور سان پير هڻڻ جو آواز، دَبڪو
– **دَڙَ دَڙَڻُ:** [اصطلاح] نرا متي ڪرڻ، اَجايا ٺينگ ٺَپا ڏيڻ،
ڦڙباٽيون هڻڻ، بَڪ بَڪ ڪرڻ، جيئن
'دَزد دعويٰ ٿو ڏِيِي ۽ ٿوڏي ديوث دڙ' (فاضل شاهه)
* زَمين کي گهٽو ڪَڏڻ
– **دَڙَ دِلاسو ج دَڙَ دِلاسا:** [ا - مذ] آٿَتَ، آسرو، دلاسو ڏيڻ،
ڪوڙو آسرو
– **دَڙَ لائِڻُ:** [اصطلاح] زور لائڻ، طاقت آزمائي ڪرڻ
• **دَڙَ ج دَڙُون:** [ا - مث] دَڙڪو دَبَ، مهميز
* [س/ڪرهه]

– **دَڙائِڻُ:** [مصدر 'دَڙَڻُ' مان فعل متعدي بالواسطہ] دَڙڪا ڏيارڻ، دَٻ ڪيائڻ
* دَعويٰ ڪرائڻ
* ٻني ولائڻ
* هبي تبي ڪرائڻ
* [دَڙيو، دَڙيندو، دَڙيل]

– **دَڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] جهيڙو ڪرڻ، وڙهڻ، فساد ڪرڻ، دنگو ڪرڻ، تڪرار ڪرڻ، بحث ڪرڻ، چيٽ پوڻ، ڪاوڙ مان هل ڪرڻ، زور سان ڳالهائڻ، تکو ڳالهائڻ، جوشيلو ڳالهائڻ، هل بکيڙو ڪرڻ
* مار ڏيڻ
* ثابت ڪرڻ، مڃائڻ، دليل ڏوڙائڻ، قائل ڪرڻ
* زمين کي گهٽو ڳنڍڻ
* [مص] دَڙڻ
* [امر] دَڙ
* [دَڙيو، دَڙيندو، دَڙيل]

– **دَڙي دَنگي:** [ظرف] مُڙسان مُڙسي، همٿ سان، وڙهي جهڙي

• **دَڙِباٽ ج دَڙِباٽون:** [ا - مت] دَڙڪو، داٻ، زور، دَٻاءُ
* ظلم، اَنياءُ، ستم
* گهوڙي جي سنبن جو آواز

– **دَڙِباٽڻُ:** [مص - فعل متعدي] هيسائڻ، هيسڻ، دَڙڪا ڏيڻ، تنگ ڪرڻ، ڇڙٻون ڏيڻ، دَٻائڻ، تنبيهه ڪرڻ، ڌمڪائڻ، ڌَهمان رکڻ، ظلم سان حڪم هلائڻ
* شور ڪرڻ، گوڙ ڪرڻ
* [مص] دَڙباٽڻ
* [امر] دَڙباٽ
* [دَڙباٽيو، دَڙباٽيندو، دَڙباٽيل]

• **دُڙٽو ج دُڙِٽا:** [صفت - مذ] ٿلهو ڌَنو مُنو
* ٻندرو
* [س/ات]

• **دَڙڪلو ج دَڙڪلا:** [صفت - مذ] متارو، ٿلهو
* [س/ٽ]

• **دُڙِڪِٽو ج دُڙِڪِٽا:** [صفت - مذ] بلڪل سوڪ ٿيل، سخت ٿيل، ڏاڍو ٿيل

• **دَڙڪو ج دَڙڪا:** [ا - مذ] داٻ، ڌمڪي، دَٻاءُ، ڌَڪو، ڀيڪي، ڌڙڪو، ڌَهمانُ، سٽ، دَٻ، هيس، مهميز
* ڊَپ، خوف، دهشت

– **دَڙڪو داٻُ ج دَڙڪا داٻَ:** [ا - مذ] هائَڙِهوئَڙِ، دَڙڪو دباڇو، دَڙڪو ڪُڙڪو

– **دَڙڪو دَباڇو ج دَڙڪا دَباڇا:** [ا - مذ] تنبيهه، دَڙڪو، دَٻ، ڌَهمان

– **دَڙڪو ڦَڙڪو ج دَڙڪا ڦَڙڪا:** [ا - مذ] هائَڙِ هوئَڙِ، دَڙڪو دَباڇو، هَلڪي چنڊ

– **دَڙڪو ڪُڙڪو ج دَڙڪا ڪُڙڪا:** [ا - مذ] هائَڙِهوئَڙِ، دَڙڪو ڦڙڪو، هلڪي چنڊ

• **دَڙِڪي ج دَڙِڪيون:** [ا - مت] دلق، رلي، گودڙي، ڌڙڪي
* [س/ل/ع: دَلق (گودڙي) جي بگڙيل صورت]

• **دُڙِڪي ج دُڙِڪيون:** [ا - مث] گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو، دڙِڳي
* [س/ات: سن: دلن]

– **دُڙِڪي آچڻُ:** [اصطلاح] بلڪل تکوءِ جلد اچڻ

• **دَڙَڳُ ج دَڙَڳَ:** [ا - مذ] داغ (ڪپڙي تي رنگ وغيره جو)، چٽو، ڌبو، رت جو جميل داغ
* عيب، ڪلنڪُ، ڪاراڻ، ڏاگهه
* وڏو ٽنگ، ڳَڙڪو، ڳِڙڪ
* گهاڙو، گهارو، ڪنڊ
* گهٽ، گهيرو

'بايد وڏو ٻند کي ڊٺاهي مون دڙڳ،
تواي جهوليون ڪن جهڙڳ، تہ بہ ڪنيو وڃي خدآباد کي' (بايد)

• **دُڙِڳي ج دُڙِڳيون:** [ا - مث] گهوڙي جي پنڌ جو قسم، دڙِڪي
* [س/ات]

• **دَڙمي ج دَڙميُون:** [ا - مث] زَمين جي حَد ڏيکاريندڙ دَڙي، ٻنين ٻارن جي وچ ۾ دڙي. مِٽيءَ جي ڍِڳي
* [س/ات]

• **دُڙنگو ج دُڙنگا:** [صفت] ٿلهو متارو
* [س/ل]

• **دَڙو ج دَڙا:** [ا - مذ] اُتاهين زَمين جو ٽڪر، ننڍي ڀِٽَ، مِٽيءَ جو ڍِڳَ، ڍِبَ، ڍِڙو
* ڪچري اُڇلڻ جو هنڌ، اروڙي، ڍير
* واهه جو ڪَپ، ڪِنارو
* ڍِڳَ، ڍير، سٿو سٿي، اَنبار ڪوڙو اَنبوهه. ڪوڙُ
* پنوڙو ڳوڙهو ڳنڍيو ڦيري، چاٽو، ڍڳل
* [مث: دَڙي ج دَڙيون]
* ٻِڻ
* ٻڪي جي ٻنيرائي، ٽيڪو
* [س/ل]

• **دَڙهَڙُ ج دَڙهَڙ:** [ا - مذ] درياءَ جي ڇوليءَ جو آواز
* گجگوڙ، گجڪار، گاج. دڙهڙ

• **دَڙهَڙُ ج دَڙهَڙَ:** [ا - مذ] وڏو آواز
* دَٻدَٻو، دَهشَتَ، رعب. حَشمَتَ

• **دَڙهو ج دَڙها:** [ا - مذ] زمين تي زور سان (**ڪنهن جانور جي**) لَتَ هَڻَڻ جو آواز، دِٻڪو، ڍِٻڪو، ڦهڪو، پير جو ڌڪ، پُستي، لَتَ
* طوفان لڳڻ تي پاڻيءَ جي پيدا ڪيل گجگوڙ، گاج

– **دَڙها هَڻَڻُ:** [اصطلاح] زورَ سان پير هَڻڻ (زمين تي)، گهوڙي وغيره جو سنبَن سان زمين کي لَتون هڻڻ

– **دَڙهي ج دَڙهيُون:** [ا - مث] 'دڙهو' جو مؤنث
* [س/ات]

– **دَڙهي هَڻَڻُ:** [اصطلاح] ڇَڙهي هَڻَڻ، لَتَ هَڻڻ، ٻارَ جو روئڻ وقت ٽنگون هڻڻ، اِٽَ هڻڻ
* ڪيل انجام کان ڦرڻ
* مڇيءَ مارڻ وقت مڇيءَ کي جار ڏانهن ڀڄائڻ لاءِ ٻيڙيءَ جي تري ۾ پيرن جو ٺڪاءُ يا ٻنگارين وڄائڻ جو آواز ڪرڻ

• **دَڙهي ج دَڙهيُون:** [ا - مث] ڪنهن ٻڙڇ يا ڇڄ سان اَنَ مان مِٽي ڪڍڻ جي حالت، واٺَر، ڇَندَ، صفائي (اَنَ جي)

• **دَڙي ج دَڙيُون:** [ا - مث] مِٽيءَ جو ننڍو ڍِڳَ، ڍِبَ. ننڍو دَڙو
* ڪنهن زمين جي دَنگ تي (**حدون ڏيکارڻ لاءِ**) مٽيءَ جو ٺيل نشان، نشان. ٻنو، ٻنڌو
* دِڪي
* ٻيلي مان لنگهندڙ ننڍو رستو، پهو پيچرو
* ڍِڳي، ٿُهي، سَٿي، ڪوڙي
* اڍائي ڪلو جو وزن
* ٽيري گهوڙن جي هڪ بيماري
* [س/ات]

– **دَڙي دِڪي پيَڃَڻُ:** [اصطلاح] سنئون سڌو ڪرڻ، سنوارڻ، هڪ جهڙائي ڪرڻ، برابري ڪرڻ، هموار ڪرڻ، تراڪڙو ڪرڻ

– **دَڙي دِڪي وَٺَڻُ:** [اصطلاح] سطح هموار ڪرڻ، سِڌائي وَٺڻ، سَنوارَ ڪرڻ، هڪجهڙائي ڪرڻ

– **دَڙيُون ٿيَڻُ:** [اصطلاح] ڏِسي ٺَرڻ، خوش ٿيڻ، ڪِڪِيون هڻڻ، وِهسڻ، راضي ٿيَڻ، سرهو ٿيڻ، ٻوڊِ ۾ اچڻ

– **دَڙيُون ڏيَڻُ:** [اصطلاح] خوشي ڪرڻ، ڪَڪِيُون هڻڻ، ٽَپا ڏيڻ، خوشيون ڪرڻ
* اَجايا ڪَم ڪرڻ
* ڏاڍِ مڙسيءَ جا ڪم ڪرڻ

– **دَڙيُون چاڙهَڻُ:** [اصطلاح] زَمينَ جي حَدَبندي ڪرڻ

– **دَڙيُون وِجهَڻُ:** [اصطلاح] ٻيلي ۾ ننڍا رستا ٺاهڻ

• **دَزَ ج دَزُون:** [ا - مث] مِٽي، سَنهڙي مِٽي، ڌوڙِ، ڊِسَ، لَٽ، غبار، رَئي، خاڪَ، وارِي

– **دَزائِڻُ:** [مصدر 'دَزڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] مِٽيءَ سان لٽائڻ
* تَنبيهہ ڪرائڻ
* [س/ات]
* [دَزيو دَزيندو دَزيل]

– **دَزِجَڻُ:** [مصدر 'دَزڻ' مان فعل مجهول] مٽيءَ ۾ لٽجڻ
* [س/ات]
* [دَزيو دَزيو دَزيل]

• ڏزُ: [صفت] چور

* ڄٽ، بيوقوف، اَڻڄاڻ
* [س/لس؛ ف: 'دُزد' جو مخفف]

'اُهي اوٺهيون ڳالهيون ڳجهه جون، جنهن جو دزن ڪونهي ڏيانُ'
(احمد شاهي)

• ڏزانُو: [ظرف] گوڏن ڀر، جوڻن ڀر، گوڏا ٻجي ويهڻ جي حالت

* [ف: د - ٻه + زانو - گوڏو]

• دُزدُ ج دُزدَ: [صفت] چور، چوري ڪندڙ، ڌاڪو، ڦورو، ڦر ڪندڙ، لٽيرو، ڪاٽڪو

* [ف]

– دُزدي: [ا - مث] چوري، ڦُر

• دُزَڪَ ج دُزَڪون: [ا - مث] ڍڪي هوندي به وِيامڻ تائين ڪير ڏيندڙ ڏڳي

* [س/ل]

• دَس ج دَس: [صفت] ڳڻپ جو هڪ تعداد، ڏهه

* [ف: ده، سن: دَشن - ڏهه]
* ڪنهن به شئي جو گهڻو انداز [جيئن: مالهن جا دَس، گهوڙن جا دَس، دهلن جا دَس، بندوقن جا دس وغيره]
* [ا - مذ] وارو وار، وسڪارو، ورڪا، ڏورڙيو [جيئن: گارين جا دس وغيره]
* دهل جو واڄو

'ٻري دس وڄا، سڀڪجهه ملندو' (جملو)

* ڪڪڙ جي بانگ

'اڌ رات ٿي وئي آهي، ڪڪڙ دَس ٻيا ڏين' (جملو)

* هلڪو قدم، ٽاپ، پير ڪسڪ، آٽيڙو، ٺڏو
* خطا، ڀُل، چُڪَ

– دَس ڪرڻُ: [اصطلاح] ڪِيڙ جو پنجهو ٿورو ٿورو ڪري هارڻ

* [س/ڪوهه]

– دَس لهڻُ: [اصطلاح] (ڪورين جي اصطلاح ۾) ٻانڌ ۾ ڪندي سواري تاڻيءَ مٿان آهستي آهستي گهمائيندو وڃڻ ۽ خيال ڪري ڏسڻ (ڌ تندون هڪ ٻئي ڪان ڏار ٿين ٿيون)

* [س/ات]

• ڏِسِ ج ڏِسِيُون: [ا - مث] ڏِسِ، طرف، پاسو

* ديس، ڏيهه
* پرڏيهه، پرديس، پرانهون ملڪ
* ڏيساور
* [س/ات]

– ڏِسِ ڪاڙي ڪرڻُ: [اصطلاح] ديس لڄائڻ، ديس وارن کي گلارو ڪرڻ، رواج خلاف ڪنو ڪم ڪرڻ (جنهنڪري پوري قوم يا برادري شرمسار ٿئي)

– ڏِسِ لَتاڙڻُ: [اصطلاح] ملڪ گهمڻ، ملڪ ۾ اچڻ، گهڻو سير سياحت ڪرڻ، سير سپاٽو ڪرڻ، ڏورانهو ملڪ گهمي اچڻ

• دُس: [صفت - مث] ٿلهي، دونسي (مانيءَ ۽ عورت لاءِ ڪتب ايندڙ لفظ)

* [س/ٿ]

• دُس ج دُس: [ا- مذ] واري يا مِٽيءَ جو ڍڳ، دڙو

* [س/ٿ]

• دَستُ ج دَستَ: [ا - مذ] هٿُ، يَدُ، چنبو

* [ف]

– دَست آموز: [صفت] هَٿَ سان سيڪاريل، مطيع ڪيل، مات ڪيل، وس ڪيل، ٿڌو هيرايل، هريل، گهريجو، پاليل، گهرجو ڌاريلُ، هيراڪ، گهريلو هٿ جو نپايل

* هنري، هنرمند، ماهر، حاذق، چترُ، سگهڙ، پڙُ، چالاڪ

– دَست اندازُ: [صفت] وچ ۾ ٽپي پوندڙ، هٿ وجهندڙ، مداخلت ڪندڙ، ٻئي جي ڪم ۾ دخل ڏيندڙ، هٿ چُراند ڪندڙ، هٿ اٽڪائيندڙ، خَلَلُ وجهندڙ

* [ف: انداختن - اڇلڻ]

– دَست اندازي: [ا - مث] وچ ۾ ٽپي پوڻ جي حالت، دخول، مُداخِلَتَ، هَٿَ چُراند، هَٿَ ڪشُنس

– دَست اندازي ڪرڻُ: [اصطلاح] مُداخِلَتَ ڪرڻ، هَٿُ وجهڻ، ٻين جي ڳالهين ۾ ٽپي پوڻ

– دَستانُو ج دَستانا: [ا - مذ] هَٿَن تي چاڙهڻ جا جوراب

* وڏي ڪرچ يا تلوار جو قبضو

— **دَست بِدست:** [ظرف] هٿوهَٿ
* جلدي، اُنهيءَ وقت

— **دَست بُرد:** [ا - مث] خيانَتَ، گهوٻي، ناجائز تصرف، لُٽ، غَبن، خُرد بُرد

— **دَست بَردارِ ٿيڻ:** [اصطلاح] هَٿ ڪڍڻ، ڇڏڻ، باز اچڻ، تَرڪ ڪرڻ

— **دَست بُرد ڪَرڻُ:** [اصطلاح] گهوٻي هڻڻ، خيانَتَ ڪرڻ، لُٽڻ

— **دَست بَستہ:** [ظرف] هَٿَ ٻڌي، هَٿَ جوڙي
* اَدبَ ۾، سعادتمنديءَ سان
* [ف: بَستن = ٻڌڻ]

— **دَست بُوس ٿِيڻُ:** [اصطلاح] هَٿَ چُمڻ، نيازَ ۾ نوڙَتَ ڪرڻ
* [ف: بوسيدن = چمڻ]

— **دَست بيعَت ڪَرڻُ:** [اصطلاح] مُريد ٿيڻ، ڪنهن جي هٿ تي بيعت ڪرڻ

— **دَست پَناهہ:** [ا - مذ] ٽانڊَن ڪڍڻ جو چمٽو
* هَٿَ هيٺ، حفاظَتَ ۾، اَجهي هيٺ آيل

— **دَست خَطُ** ج **دَست خَطَ:** [ا - مذ] هَٿَ جولِکيل، هَٿَ جي لِکَت، لِکَتِ، لِکَتِي، هَٿَ اکر، قلمي نسخو
* پنهنجي هَٿَ جي علامتَ، نشاني يا صحِي (Signature)

— **دَست خَطِي:** [صفت] هَٿَ جولِکيل، قَلمي
* دَستِي

— **دَست دَرازُ:** [صفت] چالاڪ
* هَٿ دِگهيرينڌڙ
* چور
* ظالم، زيادتي ڪندڙ

— **دَست دَرازِي:** [ا - مث] هَٿَ جي چالاڪي، رڪاوٽَ، رَنڊَڪَ، خَلَلُ
* ظلم، زيادتِي، نااِنصافِي، اَنياءُ

— **دَست دَرازِي ڪَرڻُ:** [اصطلاح] زيادتي ڪرڻ
* ڪم ۾ اَٽڪاءُ وجهڻ

— **دَست راست:** [ا - مذ] ساڄو هَٿُ
* [صفت] معتبر، اَعتماد وارو، سَچو مددگار

— **دَست رَس:** [ا - مث] پهچ، پُڄَتِ، پُڄَندِي، رَسائِي، طاقَتَ، هَلندِي، هَٿَ پهچ، هَٿَ دِگهيرَ، ٽَونگِري، حيثيت، اُپِرَ، هَٿَ وَس، اُپاءُ، وَسيلو

— **دَسترِسِي:** [ا - مث] دَسترس، پَهچ، رَسائِي، هَلَندِي

— **دَستِ شِفا:** [ا - مذ] صحت بَخشِيندَڙ هَٿُ
* [صفت] اُهو حَڪِيم يا طَبِيب، جنهن جو علاج هميشہ ڪامياب وڃي

— **دَستِ غيب:** [ا - مذ] ظاهري وسيلي کان سواءِ مدد، غيبي مدد
* [ڪناية] مفت جو مال، رشوت جو مال

— **دَستِ قُدرَت:** [ا - مذ] قُدرَتَ جو هَٿُ، طاقَتَ، قُدرَتَ، سگهہ، شِڪتي، سَمرٿِي، قابُو، اِختيار، وَس

— **دَستَڪ:** [ا - مث] هَٿَ جو ڌَڪ، دَروازي تي هَٿَ سان ڌَڪ، آواز، کڙڪو، کڙڪاٽ
* ٺَڪاءُ
* تاڙي

— **دَستڪارُ:** [صفت] هَٿَ جو ڪارِيگر، هُنرمند، اُهو شخص جنهن جي هٿ ۾ ڪونہ ڪو هنر هجي، هنروارو

— **دَستڪارِي** ج **دَستڪارِيون:** [ا - مث] هَٿَ جي ڪارِيگرِي، هَٿَ جو هُنر، هَٿَ جو ڪَم، ڪاريگرِي، هُنرمندِي

— **دَستَڪ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] دَر کڙڪائڻ، ڪَڙو کڙڪائڻ، سڏڻ، آواز ڏيڻ
* تاڙي وڄائڻ

— **دَست ڪَرڻُ:** [اصطلاح] هَٿِ ڪرڻ، حاصل ڪرڻ، لَهڻ، قَبضي ۾ ڪرڻ

— **دَست گاهہ:** [ا - مث] مال ۽ اسباب، طاقت، زور، مدد، اُپاءُ، وَسيلو، رَسَدَ، پُڄَندِي، قُدرت، پُڄَتِ، مقدُور، مهارَتَ، مشق

- **دَستِگِيرُ ج دَستِگِيرَ:** [ا - مذ] هٿ وٺندڙ، ٻانهن ٻيلي، مدد ڪندڙ، واهرو، مددگار، سهائتا ڪندڙ، حامي، حمائتي، پٺ ڀرو، معاوِن
  ٭ حضرت شيخ عبدالقادر جيلاني رحمت الله عليہ جو لقب
  ٭ [ف: دَست = هٿ + گرفتن = وٺڻ]
- **دَستِگِيرِي ج دَستِگِيرِيُون:** [ا - مث] هَٿُ وَٺڻ، مَدَدَ ڪرڻ، پهچ، رسائي، مدد، سهائتا، بچاءُ
  'دَستِگِيري اٿِ عَلِي المرتضىٰ ٻانهي ڪندو' (مخدوم طالب المولىٰ)
- **دَست مال:** [ا - مذ] هَٿِ آيل سامان، قبضي هيٺ مال اسباب، مالِ غَنِيمت
  ٭ هَٿن صاف ڪرڻ جو رومال، ننڍڙو ٽوال
- **دَست نِگَر:** [صفت] ٻئي جا هَٿَ تَڪِيندڙ محتاج، حاجتمند، مفلس، تَنگ دَست
- **دَست وَٺَڻُ:** [اصطلاح] هَٿُ وَٺڻ، دَستگِيري ڪَرڻ، رَهبري ڪَرڻ، مَدَد ڪرڻ، حِمايَتَ ڪرڻ، حامِي ٿيڻ، ڏکَ دُردَ دَفع ڪرڻ
- **دَستِي ج دَستِيُ:** [صفت] هَٿَ جو، هَٿَ وارو، هٿوهَٿِ، هَٿَ ۾ کڻي وڃڻ جيترو (سامان وغيره)
  ٭ هَٿَ ۾ جَهلي پيئڻ جو حُقو
- **دَستِيابُ ج دَستِياب:** [صفت] هٿ اچڻ جهڙو، هٿ آيل، ميسر، موجود، حاصل، پيدا ڪرڻ جهڙو، ملي سگهڻ جهڙو
- **دَستِيابُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] حاصل ٿيڻ، هٿ لڳڻ، مِلڻ، ميسر ٿيڻ
- • **دَستُ ج دَستَ:** [ا - مذ] پتڙو ٽورو، زر زر ايندڙ ٽورو، پتڙي ٽِيڪ، جلاب
- **دَستَ اَچَڻ:** [اصطلاح] جلابَ اَچڻ، پتڙو ٽورو اَچڻ، پيٽ اچڻ
- **دَستُ لَڳَڻُ:** [اصطلاح] ٽورو لڳڻ، هر هر پائخانو اچڻ، اِسهال ٿيڻ
- • **دَستارَ ج دَستارُون:** [ا - مث] پڳڙي، پڳَ، عمامو، پٽڪو، لُونگِي، پاڳ، مولهاتو، مولهيو، ڦَهَرَ
  ٭ [ف: دَس = ڏهہ + تار = وَڪَڙ پيچ]
- **دَستاربَند:** [صفت - مذ] پٽڪو ٻڌندڙ، پٽڪو ٻڌل
  ٭ ديني علم پڙهيل، عالم، سند يافتہ مولوي
- **دَستاربَندِي:** [ا - مث] وڏن ماڻهن جي هڪ رَسم (جنهن ۾ فوتيءَ جي وڏي پٽ يا وارث کي پڳ ٻڌرائي ويجي)، دِيني عِلمَ جي تَڪمِيل وقت شاگرد کي پڳ ٻڌرائڻ واري رَسمَ
- **دَستارِ فَضِيلَت:** [ا - مث] دِيني علم ۾ فاضل ٿيڻ جو پٽڪو، عمامِ فَضِيلَت
- • **دَستانُ ج دَستانَ:** [ا - مذ] داستان، ڪهاڻي، آکاڻي، تواريخ، قصو
  ٭ [ف]
  ٭ سازَ جي چاٻي
  ٭ ٺڳي، دغا، فريب
- • **دَستاوِيزُ ج دَستاوِيزَ:** [ا - مذ] هَٿَ سان لِکيل قَبُوليت جو ڪاغذ، قَبُوليت نامو، اِقرار نامو، قَبض، ضمانَتَ نامو، لِکيت، لکيو، حڪومت جي مهر سان لکيل ڪاغذ، تمسڪ
  ٭ [ف]
- **دَستاوِيزِي:** [صفت] دَستاويز جو، دَستاويز موافق، قبض پٽاندر
- • **دَستَر:** [ا - مذ] دَسترخوانو، مانِي رَکڻ جو ڪپڙو
  ٭ [ف]
- **دَستَرخانُو ج دَستَر خانا:** [ا - مذ] کائڻَ وقتِ مانِيءَ رکڻ لاءِ ڪپڙو، دَستَرخوان
- **دَستَرخَوانُ ج دَسترخَوانَ:** [ا - مذ] کاڌي جو ڪپڙو (جنهن تي ماني رکي کائجي)، چادَرَ، سُفرو، دَسترخانو
  ٭ [ف: دستارخوان = دستار - پٽڪو ڪپڙو + خوان = خونچو]
- **دَستَرخُوان جِي ٻِلِي يا ڪتِ هُئَڻ:** [اصطلاح] کاڌي ۾ زوريءَ شريڪ ٿيڻ، ڪباب ۾ هَڏي ٿيڻ
- **دَستَرخُوانُو ج دَستَرخُوانا:** [ا - مذ] مانِي ڪارائڻ لاءِ وِڇايل ڪپڙو، ڍاڪڻ ڍَڪي کڻي وڃڻ وارو ڪپڙو
  ٭ ميزپوش، ميز جو ڪپڙو

• دَستو ج دَستا: [ا - مذ] هَٿيو، هَٿُ، مُٺيو، ڳَنُ، هٿو

* [ف: دسته = هٿير]

* مُٺِ، چنگل، چرُون، لَپَ

* مصالحو يا جڙيون ٻوٽيون وغيره ڪٽڻ لاءِ ڏاتو يا پٿر جو مُهرو، ڏنڊو [جيئن: هاون دستو حمام دَستو]

* جٿو، ٽولي، جَماعَتَ، گروهه [جيئن: فوجي دَستو، مالهن جو جٿو وغيره]

* ڪاغذن جو ڪجهه انداز، 24 پنن جو ٻنڊل

* ٿهو، ڍِڳَ، سٿو

* گلن جو جهڳٽو، مُٺِ ۾ اچڻ جيترا گلَ [جيئن: گلدستو]

* بَدَنَ جو هڪ حصو

• دَستُورُ ج دَستُورَ: [ا - مذ] طرزَ، رَوِشِ، رَسمَ، رواج، رِيتِ، ٻِڙ، اُصول، ڍَنگ، ڍَبُ، نمونو، وتيرو، طور، طريقو، عادَتَ، چال، هَلَتِ، وَجهه، اُٿَ ويهه

* ڊول، پرڪار، اُفعال، عادَتَ، لَڇڻ، لَلُ

* [ف]

* قاعِدو، قانون، آئِين

* [ظرف] جان، جيان، وانگيان، وانگر، طرح، مطابق

— دَستُورُ العَمَل: [ا - مذ] رواج، قاعدو قانون، رِيتِ، هَلَتِ چَلَتِ جو طريقو، اُٿڻ ويهڻ جو ڍنگ

* حڪومت جو سرشتو، سرڪاري حڪمن جو ڪتاب، هدايت نامو

* ناهَہ نوهَہ، سَنوارَ، ضابطو

— دَستُورُ ٻَڌَڻُ: [اصطلاح] قاعدو مقرر ڪرڻ، عادَتَ وجهڻ، معمول ٺاهڻ

— دَستُورُ جارِي ڪَرَڻُ: [اصطلاح] قاعدو ڪَڍَڻ، رواج وجهڻ

— دَستُورِي ج دَستُورِي: [صفت] دَستور موجب، رواج موجب، نموني مطابق، رواجِي، هالو چالو

* [ا - مث] دَلالِي، لاٽِ، هندياٺو، لاڳَ، لاپو، ابواب، پانت، بالائِي اُپتِ، رشوت

• دَستِي ج دَستِيُون: [ا-مث] زيورَ جو هڪ قِسمُ، ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ زيور، چوڙو، ڪنگڻ

* چمَرَ جو دَستانو (جنهن تي باز ويهارجي)

* ترازَ جو مُٺيو، پالي جو هَٿيو، مُٺِ

* [ف: دست = هٿ]

* نوٽن جي ٿهي، ساڳي ماليات جي سؤ نوٽن جي سَٿِي

* ڪپڙي ۾ ٻڌل ڪاغذن جي هَڙَ، ٿهي، سَٿِي، ٻنڊلي

* وَهَتَ کي اڳين ٻن ٽنگن ۾ پيل ڏاوڻ

* ڪلهي وارو گوشتَ جو ٽُڪر

* [س/ات]

• دَستِي: [ا - خاص] هڪ ذاتِ جو نالو (بلوچن جو هڪ قبيلو جيڪو 'دشتِ مڪران' مان آيل آهي)

• دَسرو: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• دُسرِي ج دُسرِيُون: [ا - مث] ڳَهَه جو هڪ قسم، ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه، ٻن سرن جي ڌهري

* [س/لس]

• دُسِڙ: [ا - مث] ڊِسڙِ، گهٽي مِٽي

* خَراب رَستو

* [س/ٿ]

• دَس ڦُس: [ا - مث] دَٻَرَ دُوٻَس، دٻالَتَ، دَٻ ڦُس، زورا زوري، حڪمان حڪمِي

— دَس ڦُس ڪَرَڻُ: [اصطلاح] دَٻ ڦُس ڪرڻ، زورِي ڪرڻ، دَٻالَتَ ڪرڻ، دڙڪو دهمان ڪرڻ

• دُسڪِنو ج دُسڪِنا: [صفت - مذ] ٿلهو، دونسو

* [س/ات]

* [مث: دسڪِني ج دسڪِنيُون]

• دَسمَرُ ج دَسمَرَ: [ا - مذ] سڙيل جاءِ تي رکڻ لاءِ گيهه ۾ رڌل اَٽي جي ٻوٽيس، زخم يا ڦرڙيءَ تي رکڻ لاءِ ڳوهيل اَٽو

• دَسمَلُ ج دَسمَلَ: [ا - مذ] ڪنوار کي اَٻٽڻ هڻڻ جو ڪم

* [س/ات]

• **دَسڻ:** [مص - فعل متعدي] بيٺل ماڻهوءَ يا جانور کي هيٺ ڪيرائڻ، ڪيرائڻ، ڊاهڻ، ليٽائڻ

* هيٺان آڻڻ
* جيتڻ، غالب پوڻ [جيئن: دشمن دسڻ، ملهه دسڻ وغيره]
* [سن: دسن = دسڻ]
* [مص] دَسڻ
* [امر] دَس
* [مضارع] دَسيان (ج) دَسيُون، دَسين (ج) دَسيو، دَسي (ج) دَسين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] دَسي ٿو (ج) دَسين ٿا
* [حال مث] دَسي ٿي (ج) دَسين ٿيون
* [ماضي] دَسيو (ج) دَسيا
* [ماضي مث] دَسي (ج) دَسيُون
* [مستقبل] دَسيندو (ج) دَسيندا
* [مستقبل مث] دَسيندي (ج) دَسينديُون
* [اسم مفعول] دَسيل

• **دُسڻُ:** [مص - فعل لازمي] گَپ ۾ ڦاسڻ، گُپڻ، گَجڻ

* داخل ٿيڻ، گهڙڻ
* [دُسيو، دسيا، دسي، دسيُون، دسيندو، دسيندا، دسيندي، دسينديُون، دسيل]

• **دَسو:** [ا - مذ] اوني ڪپڙي جو هڪ قِسم

• **دُسو ج دُسا:** [ا - مذ] اوڇڻ جو هڪ قسم، دشالو، دسو، ڪمبل، اوني لوئيءَ جو قِسم

* [ف: دشال، سن: دوشات]

'دُسا پهرن ديس تي، مارو ريتا ڪن' (هنر)

• **دَسوانُ ج دَسوانَ:** [ا - مذ] ڏهون

* بدن جي ڏهن عضون (جهڙوڪ ٻن اکين، ٻن ناسن، ٻن ڪنن، وات، گُديا، آلت ۽ تارون) مان هر هڪ عضوو
* دسوون دَر، ڏهون دَر
* [سن: دشن = ڏهه]

• **دَسهرو ج دَسهرا:** [ا - مذ] هندن جو هڪ وڏو ڏينهن (جيٺ مهيني جي 10 تاريخ، جنهن ۾ هندو عقيدي موجب گنگا اشنان ڪري گناهه ڌوتا وڃن، انهيءَ ڏينهن تي شري رامچندر راوڻ کي شڪست ڏني هئي، ان ڪري اهو ڏينهن ملهايو ويندو آهي).
درگا ديويءَ جي پوڄا جو ڏينهن

* [سن]

• **دُسي ج دُسيُون:** [ا - مث] چڙهت، رشڪ

* خار، چڙ، ڪاوڙ
* ناٽي جي چوٽ، ڪوٽ
* راند ۾ ڏوڪي ڏيڻ لاءِ وڏي رقم جو داءُ
* [س/ات/ل]

— **دُسي ڏيڻُ:** [اصطلاح] جيتڻ، کَٽڻ، سوڀ حاصل ڪرڻ، بازي کَٽڻ

* خار ڏيڻ، ساڙڻ
* ڏوڪي لاءِ وڏي رقم داءَ ۾ وجهڻ

— **دُسي هڻڻ:** [اصطلاح] راند ۾ لوٽ/ڏوڪي تي وڌيڪ پئسا وجهڻ، راند ۾ مدمقابل کي گهڻا پئسا وجهي پڇائڻ، راند ڇڏائڻ لاءِ رواجي چال کان وڌيڪ چال ڪرڻ لاءِ پئسا وجهڻ (جوارين جي اصطلاح ۾)

* [س/ات]

• **دَسيون:** [ا - مذ] ڏاس جو اوڇيدار ڏاڳو (جيڪو گهوڙ جي گهر ۾ پڌيو آهي ۽ نانگ جيان وٽيل ٽنگيو پيو هوندو آهي)

* [س/ل]

• **دَشا ج دَشائُون:** [ا - مث] حالتَ، وَرشا، گَتِي

* [سن]

— **دَشا مٽائڻُ:** [اصطلاح] پاڻخاني وڃڻ، رَفع حاجت لاءِ وڃڻ

• **دِشا ج دِشائُون:** [ا - مث] طرف، ڏَس، پاسو، رخ، پهلو

* [سن: دِش = طرف]

• **دُشالو ج دُشالا:** [ا - مذ] ٻٽي شال، ٻيڻي شال، گڏ اُٽيل

* [سن: دو = ٻه + سالور = شال]

• **دَشتُ:** [ا - خاص] بلوچستان ۾ هڪ برساتي نديءَ جو نالو

* بلوچستان صوبي جو هڪ ضلعو

• **دَشتُ ج دَشتَ:** [ا - مذ] صحرا، بيابان، رڻ پٽ، رڃ، ميدان
٭ جهنگل، بيلو
٭ [ف]
– **دَشت پيما:** [صفت] جَهنگ جهاڳيندڙ، بَيابان ۾ ڦرندڙ
٭ آوارو، پريشان، واٽڙو
– **دَشتِ پيمائي:** [ا - مث] بيابانن ۾ رلڻ جي حالتِ، جهنگل جهاڳڻ جي حالت
– **دَشت نَوَردُ:** [صفت] جهنگلَ ۾ رُلندڙ، بَيابان جهاڳيندڙ
– **دَشت نَوَردي:** [ا - مث] جهنگل/بيابان ۾ رلڻ ۽ دربدر ٿيڻ جي حالت
• **دَشتِ بي دولَت:** [ا - خاص] رياست قلات ۾ بولان دَرّي جي منهن وٽ هڪ ميدان (جيڪو 'کُرد' قوم جي ملڪيت آهي)
• **دَشت خاني:** [ا - خاص] اِيران ۽ مڪران ۾ رهندڙ هڪ قوم جو نالو
• **دَشتِي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو، بلوچستان جو هڪ قبيلو
• **دِشتِ:** [ا - مث] نَظر، نگاهه، دِرشت
٭ [سن: دِرش - ڏسڻ]
• **دُشٽُ ج دُشٽَ:** [صفت] خَراب، ڪِنو، بڇڙو، نياڳو، چَندول، نَحس، بَدڪار، بَدچال
٭ ظالِم، بي رَحم، پاپي
٭ ڪوتو، ڪوڙو
٭ بَد ذات
٭ [سن: درشت = در = خراب + شت = وَرتاءَ = خراب هلڻ وارو]
– **دُشٽائي:** [ا - مث] خرابي، بڇڙائي، بدڪاري، برائي، گناهه، پاپ
• **دُشِڪارِي ج دُشِڪارِيُون:** [ا - مث] اُلٽي، قيءِ، اوڪارو
٭ [س/ات]
– **دُشِڪارِي اَچڻُ:** [اصطلاح] قيءِ اَچڻ، اُلٽي اَچڻ
• **دُشمَنُ ج دُشمَنَ:** [صفت] خَراب نيّتَ وارو، بَدخواهه، ويري، مخالف، شترو، غنيم، رِپ، عَدو، وِروڌي، پٺيان پيل، مَنگهو، حَريف، رَقيب
٭ [ف: دشمن؛ سن: دشت = خراب + من = ويچار جي شڪتي]
– **دُشمنائُو:** [ا - مذ] دشمَني، دشمنو، دشمنيءَ وارو
– **دُشمَن جاني:** [صفت] جان جو دشمن، وڏي ۾ وڏو دشمن، قاتِل دشمن، موتمار دشمن
– **دُشمَن مرنئي:** [محاورو] بارَ کي ٻاراتو ڏيئي دعا ڪرڻ
– **دُشمَنو:** [ا - مذ] ويرِ، عَداوَتَ، بَدخواهِي، وِروڌ، دشمني
– **دُشمَنُ هيٺ ڪرڻُ:** [اصطلاح] دشمن کي زيربار ڪرڻ، دشمن کي فتح ڪرڻ، دشمن تي فوقيّتَ حاصل ڪرڻ، دشمن کي شڪست ڏيڻ
– **دُشمَني ج دُشمَنيُون:** [ا - مث] ويرِ عَداوَتَ، وِروڌ، ضِد، خُصومَتَ، بغض، دشمڻي، ڪلفت
– **دُشمَڻُ ج دُشمَڻَ:** [ا - مذ] 'دشمن' جو رواجِي اُچار
– **دُشمڻاٽُو ج دُشمڻاٽا:** [صفت - مذ] دشمَڻ جو، ويرين جو، دشمنيءَ وارو، دشمڻڪو
– **دُشمڻِڪو ج دُشمڻِڪا:** [صفت - مذ] دشمنيءَ وارو، دشمنيءَ جو، دشمڻاٽو
– **دُشمڻِي ج دُشمڻِيُون:** [ا - مث] دشمني
• **دَشنا:** [ا - مذ] خَنجَر، تَلوارَ ڪَٽاري
٭ [ف]
• **دُشنامُ:** [ا - مث] گارِ، گار گَند، خراب لفظ
٭ [ف]
– **دُشنام طراز:** [صفت] گَلا ڪندڙ، اِلزام هڻڻ وارو
• **دُشو ج دُشا:** [ا - مذ] اوني چادر جو هڪ قسم، دشالو، مليرُ، بوڇڻ
٭ ديسي اُٽيل ڪپڙو، ٿلهو ڪهرو، جاڏو، سادو (ڪهرو)
٭ [سن/هند: دشا]
• **دُشوارُ ج دُشوارَ:** [صفت] ڏکيو، اَهنجو، اوکو، مشڪِل، سَخت، ڪَٺن
٭ [ف: دش = خراب + 'وار' نسبت جي نشاني]
– **دُشوارِي ج دُشوارِيُون:** [ا - مث] مشڪلاتِ، ڏکيائي، اَهنجائي، سختي، تَڪليف

• **دُعا ج دُعائُون:** [ا - مث] الله پاڪ کان گهُرڻ جي حالت، گهُر سَڏ، خواهش، مرادَ، آرزو، گهرج، ضرورَتَ، درخواست، عرض، التجا، اِستدعا، مِنتَ، اَرداس، سوال

* خيرعافيت جي چاهنا، مناجات

* مغفرت، فاتحہ

* آسِيس، آشيرواد، پراٿنا

* نيڪِي، ڀلائِي، عافِيَتَ، بَرڪَتَ، نعمت

* ڦيڻو، شوڪارو، جهاڙَ، روحاني علاج

* [ع: دعا = هن سڏيو]

– **دُعا دَقما ڪرائِڻُ:** [اصطلاح] تندرستي ۽ بخت جي بلندي لاءِ دعا گهرائڻ

* ڦيڻو وِجهائِڻ، تعويذ وَنڻ

– **دُعا دِل سان نہ لڳَڻُ:** [اصطلاح] پَڪَ نہ ٿيڻ، اَعتبار نہ اَچڻ

– **دُعا سَلام:** [ا - مذ] کيکارَ خوش خير عافيت، سلام ڪرڻ، عليڪ سليڪ

– **دُعا ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڀلائِي چاهِڻ، نيڪِي گهرڻ، الله تعاليٰ کي اِلتجا ڪرڻ، آسِيس ۽ عافيت گهرڻ

– **دُعاگُو ج دُعاگُو:** [صفت] خيرخواهہ، ٻئي جي لاءِ دعا گهرندڙ، دعا ڪندڙ، خيريت گهرندڙ، خير گهرندڙ، ڀلو گهرندڙ، آسيس ڏيندڙ

* عَرضدار، نيازمَند

– **دُعاڪو:** [صفت - مذ] دعاگو

– **دُعاگُهرَڻُ:** [اصطلاح] خدا تعاليٰ کان ڀلائي گهرڻ، مراد گهرڻ، ڀلو گهرڻ، عافِيت گهرڻ، حاجتَ رَوائِي چاهِڻ

* تَعزِيَتَ ڪرڻ، عذرخواهِي ڪرڻ

– **دُعا لڳَڻُ:** [اصطلاح] دعا جو اَثر ڪرڻ، مرادَ پوري ٿيڻ

– **دُعائي خير:** [ا - مث] بارگاهِ بارِي تعاليٰ ۾ نيڪ دعا، سٺي اِلتجا، بَرڪَتَ، آسِيس (عام طور تي مسجد يا ڪچهريءَ ۾ ويٺل سڀ گهرن)

* نڪاح واري دعا

* فاتِحہ

• **دَعوِيٰ ج دَعوائُون:** [ا - مث] گهُر، طَلَبَ، تَقاضا، چِڪَ، خواهش، مطالبو

* [ع: دعا = هن گهرڪئي]

* معاملو، تَڪرار، بَحَث، حَق

* مُقدمو، ڊِيوانِي ڪيس

* فَريادَ، دانهن، ڪوڪَ، پُڪارَ

* قاعدي جي ڪارروائي

– **دَعوِيٰ ٻَڌَڻُ:** [اصطلاح] مُقدمو ناهڻ، مُقدمو ڪرڻ

* ڪنهن ڪم جو شرطيہ اعلان ڪرڻ

– **دَعوِيٰ ڄمائِڻُ:** [اصطلاح] مُقدمو ڄمائڻ، قبضو ڄمائڻ، حَق ڄمائڻ

– **دَعوِيٰ داخِل ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڪورٽ ۾ ڪيس ڪرڻ، مُقدمو ڪرڻ، گهُر داخل ڪرڻ

– **دَعوِيٰ دارُ ج دَعوائِي دارَ:** [صفت] دَعويٰ ڪندڙ، فَريادِي، پُڪارِيندڙ، مُقدمو ڪندڙ، حَق گهُرندڙ، عَرضدار، دانهِين، مُدَعي، چِڪِيندڙ، تَقاضا ڪندڙ

* دشمن، رَقِيبُ

– **دَعوِيٰ گِيرُ ج دَعوِيٰ گِيرَ:** [صفت] گهڻيُون دَعوائون ڪندڙ

* جَهڳڙالو، تَڪرارِي

– **دَعوِيٰ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] حَق جتائِڻ

* مطالبو ڪرڻ، گهُر ڪرڻ، دَرخواستَ ڪرڻ

* فرياد ڪرڻ، مقدمو ڪرڻ

– **دَعويدارُ ج دَعويدارَ:** [صفت] مُدعِي، فَريادِي

* رَقِيبُ، مخالف

* تَقاضا ڪندڙ

• **دَعوَتَ ج دَعوَتُون:** [ا - مث] ڪوٺَ، نينڊَ، نوتو، سَڏُ

* ڪاڄ جي ڪانڊَ، شاديءَ جي ڪوٺَ، وَليمي جو سَڏ

* مجلس ۾ شَرِيڪ ٿيڻ جو سڏُ

* ضِيافتَ

* [ع: دعا = هن سَڏ ڏنو]

– **دَعوَتِ اِسلام:** [اِ - مث] اسلام قبول ڪرڻ يا مسلمان ٿيڻ جي دعوت، نَصِيحت وسيلي مسلمان ٿيڻ جي آڇ

– **دَعوَتَ تي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] ڪاڌي جي ڪوٺَ تي وَڃَڻ

– **دَعوَتَ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ڪاڌي يا مجلس لاءِ سڏڻ

– **دَعوَتِ شِيراز ڪرڻُ:** [اصطلاح] ملڻ، سڻين ۽ پُر تڪلف ڪاڌن جو بندوبست ڪرڻ

* [ڪنايہ] دال ماني ڪارائڻ، تَڪلِيف نہ ڪرڻ، جيڪي هجي سو ڪارائڻ، حال پريان نال ڪرڻ

– **دَعوَتِ طعام:** [اِ - مث] ڪاڌي پيتي جي محفل جو سَڏ

– **دَعوَتَ قَبُول ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڪاڌي ڪائڻ جو سَڏ منظور ڪرڻ، ڪوٺَ ورنائڻ، اَچڻ جي حامِي ڀرڻ

– **دَعوَتَ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڪاڌي ڪائڻ لاءِ نِيندَ ڏيڻ، مجلس ڪرڻ

– **دَعوَت نامو ج دَعوَت ناما:** [اِ - مذ] دعوت جو خط/ڪارڊ، لکتِ ۾ سَڏ

– **دَعوَتِ وَلِيمہ:** [اِ - مث] شادِيءَ جي موقعي جي دَعوَتَ، نڪاح جي موقعي تي ڪاڌي جي ڪوٺَ

• **دَعِي مُدَعِي:** [صفت] فَريادِي ۽ جوابدار، مَدعي جون ٻئي ڌريون، مخالف ڌريون

* [ظرف] آمهون سامهون، منهن مقابل، هڪٻئي جي روبرو

• **دَغا ج دَغائُون:** [اِ - مث] ٺَڳِي، دَلبو دولاب، ڌوڪو دوکو، دَم، مَڪر فريب، ڪوڙ، ڪَپٽ، ڪَڌَتِ، چَلَ ٻوهہ، وِساهہ گهاتِي، بي ايماني

* [ف/ع]

'دَغا تنهنجي دِل ۾ شرڪ ۽ شيطان' (شاهہ)

– **دَغاباز ج دَغاباز:** [صفت] دَغا ڪندڙ، دولاب ڪَندڙ، دوکيباز، لَبو ڏِيندڙ، ڌوڪيباز، دَغلباز، دَغائي، فريبي، ڪَپٽي، دوهِي، چَلٻاز، مَڪار، بي اَعتبار

'دَغاباز نڪرن ٿا دِلدار ماڻهو' (عطا محمد حامي)

– **دَغا ڏِيڻ:** [اصطلاح] ڌوڪو ڏِيڻ، ٺَڳِي ڪرڻ، اَنجامَ ڪان ڦِرڻ، واعدو ڪري ڦِري وڃڻ، اَصل شيءِ جي بدران ٻي شيءِ ڏيڻ

– **دَغا ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ٺَڳِي ڪرڻ، فريب ڪرڻ، دولاب ڪرڻ

– **دَغا کائِڻُ:** [اصطلاح] شَڪ پَوڻ، گُمان اَچڻ

– **دَغائي ج دَغائي:** [صفت - مذ] دغاباز، ڪوڙو، ڪَڌو، ڪپٽيو

• **دُغاڙو ج دُغاڙا:** [اِ - مذ] جَهٽ، جَهپ، سوٽو (پيڙي يا حقي جو)، ڪَش، دگاڙو

* چالاڪِي

* [س/ات]

– **دُغاڙا هَڻڻُ:** [اصطلاح] حقي جا وڏا سوٽا هَڻڻ، وڏا ڪَش ڀرڻ

• **دُغامُون:** [اِ - مذ] گهوڙي جو هيٺاهون ڀِنڊ، دگامون

• **دَغائِي:** [اِ - مث] داغ يا ڇِير لڳائڻ جي اُجرتَ

• **دَغدَغا:** [اِ - مث] هِڪَ قِسمَ جو ننڍو فانوس

* [صفت] روشن، چمڪندڙ

• **دَغدَغہ:** [اِ - مذ] خوف، هِراس، ڊَپ

* وِگُوڙ، فَساد، بکيڙو

* خَلَل، بي آرامي

* ڪِتڪِائي

* [ع]

• **دَغزو ج دَغزا:** [اِ - مذ] پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪاٺِين ۾ ڪَتَل جاري

• **دَغَلُ ج دَغَلَ:** [اِ - مذ] مَڪر، فريب، دَغا، دولاب، وِساهہ گهاتِي، ٺَڳِي

* [ع]

* گوشت جو يا ڌوڙي جو ٽُڪر، دگِل

* [س/ات]

– **دَغَلباز ج دَغَلَباز:** [صفت] دَغاباز، ٺَڳ، ڌوکيباز، فريبي

– **دَغَلباز ٿِيڻُ:** [اصطلاح] ٺَڳ ٿيڻ، دَغا ڪرڻ

– **دَغَلبازِي ج دَغَلبازِيُون:** [اِ - مث] ٺَڳِي، ڪوڙ، ڪَپٽ، ريب، فريب، دَغابازِي، وِساهہ گهاتِي

• **دَغَلِي ج دَغَلِيُون:** [اِ - مث] دَغلبازِي

• **دُغلو ج دُغلا:** [ا-مذ] جنهن جو پيءُ ماءُ هڪ قبيلي مان نہ هجن
* [صفت] گهٽِ گهراڻي وارو، ڪم ذات
* ڪمينو، بي ايمان
* [ف]

• **دَفُ ج دَفَ:** [ا-مذ] سازجو هڪ قسم، ڪنجري، ڪنجري، دَفُ
* سمهڻ وقت اوڍيل اوڇڻ (رلي، ڪَڻ لوئي، ڪمبل سوڙ، رضائي وغيره)
* [ف]

– **دَفائي ج دَفائي:** [صفت] ڪنجري وڄائيندڙ، ڪنجري وَڄائيندڙ، پانڊي، دَفّائي

• **دُفُ:** [صفت] دُفُ، ڇٽ، نابُود، ناس، وِيران، اُجڙ، تاباں، برباد، ختم
* وِڃايل، بگاڙيل، پيلاڙيل، نقصان ڪيل

– **دُفُ ڪرڻ:** [اصطلاح] وڃائي ڇڏڻ، ڇٽ ڪري ڇڏڻ، بَرباد ڪرڻ، وِيران ڪرڻ، ناس ڪرڻ، اُجڙ ڪرڻ

• **دَفاعُ:** [ا-مذ] بَچاءُ، حِفاظَت، روڪَ، جَهلَ، روڪٿام، ڍالَ
* [ع]

– **دَفاعُ ڪرڻ:** [اصطلاح] بَچاءُ ڪرڻ، بَچاءَ لاءِ اُپاءُ وٺڻ، مصيبت کان پاڻ کي بچائڻ

• **دَفتَرُ ج دَفتَرَ:** [ا - مذ] آفِيس جا ڪاغذ، حساب ڪتاب جا ڪاغذَ، ڏيتي ليتيءَ جا ڪتابَ، رڪارڊ، ڪاغذن جو بنڊَل
* دَفتر رَکڻ جي جاءِ، آفِيس، اُها جاءِ جتي سرڪاري يا خانگي باضابط ڪم ڪارض ڪيو وڃي
* وڏو ڪتاب
* [ف]
* ڊِگهي ڳالهہ، داستان، بيان
* [ف]

'هن جو دفتر ڪير پڙهندو' (جملو)

– **دَفتَرِ اَعمالُ:** [ا - مذ] اَعمالن جو ڪتاب، زِندگيءَ جي ڪارنامن جو احوال، اعمالنامو، اُهو ڪتاب جنهن ۾ عمل لکيا ويا هجن

– **دَفتَربَندُ ج دَفتَربَندَ:** [صفت] دَفتر خاني جو سنڀاليندڙ، دَفتري، دَفتردار

– **دَفتَرخانو ج دَفترخانا:** [ا-مذ] دَفتر رکڻ جي جاءِ، آفِيس

– **دَفتردارُ ج دَفتردارَ:** [صفت] دَفترسنڀاليندڙ آفِيس سپرنٽنڊنٽ
* ڪليڪٽر يا ڪمشنر جي پاران زمين وغيره جو ڪم ڪندڙ، ڪليڪٽر جو مددگار

– **دَفتر نَوِيسُ ج دَفتَر نَوِيسَ:** [صفت] مُنشِي، هيڊ ڪلارڪ
* ليکڪ، لکندڙ، ڪتاب لکندڙ

– **دَفتَرِي ج دَفتَرِي:** [صفت] دَفتر جو، دَفتر وارو، دَفتر سنڀاليندڙ، دَفتر ۾ داخل ڪرڻ يا لکڻ جو ڪم ڪندڙ، دَفتر بند، آفِيس جي عملي ۾ چپڙاسي ۽ ڪلارڪ جي وچ وارو عهدو، دَفتر کي سنڀالي ترتيب سان رکڻ وارو

– **دَفتَرِي ڪارروائي ج دَفتَرِي ڪارروايُون:** [ا - مث] آفيس پاران قانوني پيش رفت، ڪنهن معاملي تي آفيس جو عملي ڪردار، قانوني ڪارروائي

• **دَفتَري ج دَفتَرِيُون:** [ا-مث] ٿلهو ڪاغذ، پانو، جلدن ٻڌڻ ۾ ڪم ايندڙ ٿلهي ڪاغذ جو قسم، گَتو ٽُڪرو

• **دَفَعُ:** [ظرف] پَري، دُورِ اَلَگِ
* [صفت] خَتم، پورو
* [ا-مذ] شِڪَستَ، هارَ
* ڦوٽِ، ڦيٽاڙو، ياڃ
* [ع]

– **دَفَعُ الوَقتُ:** [ظرف] وقت ٽارڻ، ٽالَ مٽولَ ڪرڻ، حِيلابهانا ڪرڻ، وَقت ٽپائڻ، موقعي کي ٽارڻ جي حالت

– **دَفَعُ ٿِيڻ:** [اصطلاح] پَري ٿيڻ، دور ٿيڻ، نِڪِري وڃڻ، هَٽڻ
* ڇٽ ٿيڻ، ناس ٿيڻ

– **دَفَعَ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] پَري ڪرڻ، هَٽائڻ، روڪڻ، ٽارڻ، ڪَم ڪَرڻ، دور ڪرڻ، ڀڄائڻ، پوئتي هَٽائڻ، کسائڻ
* لاهِڻ، آجو ڪرڻ
* ناس ڪرڻ، ڇٽ ڪرڻ

• **دَفعتاً:** [ظرف] هڪ ئي دفعو يڪبارگي
* اَچانڪ، ناگاهہ، اوچتو يڪدَم، فوراً، ناگهان
* [ع: دفعہ - اوچتو]

• **دَفعو ج دَفعا:** [ا - مذ] هڪ ڀيرو، پيرو، گهمرو، وارو، ڦيرو

* [ع: دفعه = هڪ ڀيرو]
* ولو گهمتارَ چڪَر ور وراڪو گردش، وَڪڙُ
* دَس، نوبَتَ، دؤر، پور
* وَقت، ويلو ناڻو ويرَمَ، سمو أيام، زمانو وِير
* صاحبي، أيام ڪاري
* قانونَ جو فقرو يا نمبر قانون جي قاعدي جي حد جو فقرو، قلم

'دفعي فلاڻي موجب سزا ڏجي ٿي' (جملو)

* دَرجو، جماعَتَ، ڪلاس

– **دَفعي دَفعي:** [ظرف] هر ڀيري، ڀيري ڀيري، ڦيري ڦيري، گهمري گهمري، هَرهَر، گهڙيءَ گهڙيءَ، واري واري سان، وري وري

* هَر هميشه، هَردَم

• **دَفعِدارُ ج دَفعِدارَ:** [صفت] پوليس ڪاتي ۾ هڪ منصب، هڪ درجي (جماعت) جو آفيسر سپاهين جي ننڍي جٿي جو عملدار، پوليس ڪاتيءَ جو سوار، گهوڙي سوار پوليس هيڊڪانسٽيبل، جمعدار

• **دَفنُ ج دَفنَ:** [ا - مذ] زمينَ ۾ پورڻ جي حالت، پور، ڍڪ

* [صفت] ڍڪيلُ لڪايل، ڳجهو
* سپرد خاڪ ڪيل، مٽيءَ ماءُ حوالي ڪيل
* [ع: دفن = هن پوريو، ڍڪيو]

'فلاڻو هن قبرستان ۾ دفن آهي' (جملو)

– **دَفنائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] قبر ۾ پورڻ، دفن ڪرڻ، لَٽڻ

* [مص] دَفنائڻ
* [امر] دَفناءِ
* [مضارع] دَفنايان (ج) دَفنايُون، دَفنائين (ج) دَفنايو، دَفنائي (ج) دَفنائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] دَفنائي ٿو (ج) دَفنائين ٿا
* [حال مث] دَفنائي ٿي (ج) دَفنائين ٿيون
* [ماضي] دَفنايو (ج) دَفنايا
* [ماضي مث] دَفنائي (ج) دَفنايُون
* [مستقبل] دَفنائيندو (ج) دَفنائيندا
* [مستقبل مث] دَفنائيندي (ج) دَفنائينديُون
* [اسم مفعول] دَفنايلُ

– **دَفَن ٿيڻُ:** [اصطلاح] پورجڻ، زمين ۾ بند ٿيڻ، سپرد خاڪ ٿيڻ

* مرڻ، وفات ڪرڻ

– **دَفَن ڪرڻُ:** [اصطلاح] زَمين ۾ پورڻ

* قبر ۾ وجهڻ، قبر ۾ دفن ڪرڻ
* [ڪنايو] وسارڻ، رفع دفع ڪرڻ، خَتم سمجهڻ

– **دَفِنَڻُ:** [مص - فعل متعدي] پورڻ، ڍڪڻ، لَٽڻ (ميت کي زمين ۾)

* [مص] دَفِنڻ
* [امر] دَفن
* [دَفنيو، دَفِنيندو، دَفنيل]

– **دَفِينُ ج دَفِينَ:** [صفت] ڍڪيل، پوريل، زمين ۾ داخل ڪيل

– **دَفِينو ج دَفِينا:** [صفت] پوريل، دَفَن ڪيَل

* [ا - مذ] لڪل خزانو، دَٻايل مال، پوريل ناڻو، پوريل مال، گنپت ڌَن

• **دَفُ ج دَفَ:** [ا - مذ] سازَ جو هڪ قِسم، هڪ قسم جو دهلُ، ننڍو طبلو

* [ع: دَف = دَفُ]
* ڏِڳ، دِير، سَٿِي، سٿو
* سمهڻ وقت اوڍڻ جو اوڇڻ
* [صفت] ٻه، ٽي رليون گڏي اوڍيل، ٻه ٽي ڪپڙا گڏي اوڍيل

– **دَفَ دَفَ:** [ا - مذ] دَفَ جو آواز

– **دَفُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] هڪ ٻئي مٿان ٻئي رليون اوڍڻ (ته جيئن ٻاهرين هوا نه لڳي ۽ بدن گرم رهي)

• **دِفِ:** [ا - مذ] پرت جو هڪ قسم

* [س/ڪوهر]

• **دُفُ ج دُفَ:** [صفت] سڄَ ٿيل، تباهه ٿيل، ڇَٽ ٿيل، دف

* [ا - مذ] غبار، رائو، ڪارنهن
* [س/ات]
* نشان، داغ
* [س/ات]

– **دُفَ تي ٻتندوقُون ڇوڙڻُ:** [اصطلاح] خاطريءَ ڪانَ سواءِ ڪا ڳالهه چوڻ يا ڪا راءِ قائم ڪرڻ

* ڏيئي تي ڪم ڪرڻ، ڏڪا هڻڻ

– **ڏٽ ڪرڻ**: [اصطلاح] لٽي ڇڏڻ، ضايع ڪرڻ، اڏائي ڇڏڻ، ڇٽ ڪري ڇڏڻ، خلاص ڪرڻ

* فضول خرچڻ، اجايو وڃائڻ

• **ڏٽرو ج ڏٽرا**: [صفت - مذ] ٿلهو، متارو، موٽو

* [س/ل/ڪوهه]

* [مث: ڏٽري ج ڏٽريون]

• **ڏلڙڻ**: [مص - فعل لازمي] ڦٿڪڻ، تڙپڻ، ٿڙڪڻ

* [ڏلڙيس ڏلڙيا، ڏلڙي، ڏلڙيون، ڏلڙندو ڏلڙندا، ڏلڙندي، ڏلڙنديون، ڏلڙيل]

• **ڏلڙو ج ڏلڙا**: [ا - مذ] بيڙيءَ جو هڪ اوزار، بيڙيءَ جو جهلو

• **ڏلڪ ج ڏلڪ**: [ا - مذ] اونڌهه، غبار، ڌنڌ

* [س/ل]

اکين اڳيان رکي دلڪ پيشي ڏسجي' (جملو)

* پري کان نظر ۾ ايندڙ ڪو جسم (جو سڃاڻي نه سگهجي)

* [س/ل]

* پرپٺ، غير حاضري

* [س/ل]

– **ڏلڪ سودو**: [ا - مذ] جاچ جوچ بغير ڪيل سودو يا مناسٽا، اوٽ تي مناسٽا، توڪل تي ڪيل واپار

• **ڏلڻ**: [مص - فعل متعدي] ٿڦڻ

* [س/ل]

'تو ته مون کي متيءَ مان ڏلي ڇڏيو آهي' (جملو)

* [مص] ڏلڻ

* [امر] ڏل

* [ڏليس ڏليندو ڏليل]

• **ڏلو ج ڏلا**: [ا - مذ] سخت هوا، طوفان، آنڌي

* واچ

* هير

* چوڪرين جي راند جو هڪ قسم

* [س/ٿ]

• **ڏلي ج ڏليون**: [ا - مث] ڪاري جي رڳ جو هڪ عضوو (ڪاٺ جا تڪرا، جيڪي (مڻاڻ) جي چوٽيءَ جي مٿان ٻڌل ۽ پاڻيءَ ۾ تري بيهندا آهن)

* [س/ل]

• **ڏليلو ج ڏليلا**: [ا - مذ] ڪنهن وهندڙ پاڻيءَ جو (لوڙهائيءَ ۾) وڃي وري متي اچڻ ۾ ٿيل وٽ، وڪڙ وغيره

• **دِق**: [ا - مذ] پراڻو تپ، بخار جو هڪ قسم (جنهن ۾ ماڻهو اهڙو ٿي آخر مري وڃي)، سِلهه

* [صفت] سنهو اُپرو سوڪيم، نازڪ

* تڪليف ۾ آيل، هلاڪ، پريشان، ڪِڪ، تنگ، بيزار، آزرده، وياڪل، رنجيده، ناخوش

* [ع: دق - هن ڪٽيو ڪٽي سنهو ڪيو]

– **دِق تپ**: [ا - مذ] گهڻو وقت هلندڙ تپ، سنهو بخار، وڏو تپ، سِلهه جو تپ

– **دِق ٿيڻ**: [اصطلاح] دِق مرض جو شروع ٿيڻ

* تنگ ٿيڻ، عاجز ٿيڻ، بيزار ٿيڻ، ڪِڪ ٿيڻ

– **دِق ڪرڻ**: [اصطلاح] ڪِڪ ڪرڻ، تنگ ڪرڻ، حيران ڪرڻ، هلاڪ ڪرڻ، بيزار ڪرڻ، پريشان ڪرڻ، ستائڻ، ڏکوئڻ، آزارڻ، ڏک ڏيڻ

• **دقائِق**: [ا - مذ] دقيق جو جمع، باريڪ يا سنها نڪتا

* منٽ

* [ع: دقيقه = منٽ]

• **دِقت ج دقتون**: [ا - مث] سنهائي، باريڪي

* مشڪلات، ڏکيائي، تڪليف، تنگي، بي آرامي، وياڪلتا، پريشاني، بيزاري، ڪپت، هلاڪي، مصيبت، زحمت

* [ع]

– **دَقيق ج دقيق**: [صفت] باريڪ، پيلل، سنهو

* نازڪ، ڪومل، سوڪيم

* تمام ٿوري شيءِ، ذرو

* مشڪل، ڏکيو، ڳوڙهو، منجهيل

– **دَقيقو ج دقيقا/دقائِق**: [ا - مذ] باريڪ نڪتو، مشڪل مسئلو

* ڪلاڪ جو سٺيون حصو، منٽ

• **دَقيانُوس**: [ا - خاص] قديم زماني جي فارس ۽ عرب جي بادشاهه جو نالو (جيڪو هڪ ظالم، بت پرست، جابر بادشاهه طور مشهور هو جنهن جي خوف کان اصحاب ڪهف پنهنجو شهر ڇڏي، جبل جي غار ۾ وڃي لڪا هئا)

* [صفت] نهايت پراڻو، پراچين، جهونو، اڳئين وقت جو، ڪهنو

– **دَقيانُوسِي:** [صفت] تمام پراڻو پراڻي زماني جو آڳاٽو
* قَدامت پسند. پراڻن خيالن وارو

– **دَقيانُوسِي خَيالَ:** [ا - مذ] پراڻا خَيالَ

• **دَڪُ:** [ا - مذ] جَنديءَ جي ڪم جو هڪ اوزار

• **دُڪانُ ج دُڪانَ:** [ا -مذ] سودي وِڪڻڻ جي جاءِ واپار جي ڪوٺي هَٽ، هَٽي، هنرواري جو هَٽ
* [ف]

– **دُڪانَ جِي ڪَڏَ:** [ا - مث] ڪورين جي اوزارن هيٺان وڏي کَڏَ (جنهن ۾ پير لهي رهن)

– **دُڪاندارُ ج دُڪاندارَ:** [صفت] دڪان هلائيندڙ، دڪان جو مالڪ، هَٽ وارو، دڪان وارو

– **دُڪاندارِي ج دُڪاندارِيُون:** [ا - مث] دڪان جو ڪم، سودو، واپار، ڏي وَٺ، خَريدارِي، وِڪرو، ڏَنڌو، ڪِرت

– **دُڪانُ کولِڻُ:** [اصطلاح] وِڪري جو ن شيون کولي رکڻ، دڪان کيڻ، هَٽ کولڻ

– **دُڪانُ لَڳائِڻُ:** [اصطلاح] دڪان کولڻ، دڪان کَڏڻ

– **دُڪانُ ويڙهَڻُ:** [اصطلاح] وِڪري جون شيون بند ڪري رکڻ، دڪان بند ڪرڻ

– **دُڪانُ هَلَڻُ:** [اصطلاح] خوب وڪرو ٿيڻ، ڌَنڌو هَلڻ، چڱيءَ طرح ڪم ڪار شروع ٿيڻ

– **دُڪانِي ج دُڪانِيُون:** [ا - مث] ننڍڙو هَٽ، هَٽالِڙِي، هَٽڙِي
* ڪاري جي وڏي بيڙي (واڻ) جو هڪ ڀاڱو ۽ پاچيل طرف

• **دُڪانِي ج دُڪانِيُون:** [ا - مث] دَڪِي

• **دَڪڙُ ج دَڪڙَ:** [صفت] ميناج ڪان سواءِ، بي سواد، بي سُود
* [س/ل/ڪوهر]

• **دَڪِ دَڪِ:** [ا - مث] دِل جي هَلڻ جو آواز، دَڪ دَڪ، دَهڪي ڌان ڌان (مٽي جي)، ڌَوُن ڌَوُن (لونڍِڙيءَ جي)
* [ع: دق دق]

– **دَڪ دَڪ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڌَوُن ڌَوُن ڪرڻ، دَهڪو ڪرڻ

• **دِڪ دِڪ:** [ا - مذ] (آواز) ڀاڳين جو لفظ، پنهنجو مال پٺي مال کان ڌار ڪرڻ جو آواز
* [س/ل]

• **دَڪِدَڪو ج دَڪِدَڪا:** [ا - مذ] ڳَڻتِي، اُلڪو خيال، فِڪر، وَهم
* آسرو
* [س/ات]

• **دَڪلُ ج دَڪلَ:** [ا - مذ] گلاس جو هڪ قسم، شيشي جو هڪ قسم

• **دَڪو ج دَڪا:** [ا - مذ] لوڏو ڌوڏو ڌڌڪو جهٽڪو
* ڌَڪ، صَدمو دِل جي چوٽ، چيٽ، ڪنبڻ

• **دِڪو ج دِڪا:** [ا - مذ] آڏ، رَنڊَڪ
* ڏاڪو پيرڙيو
* سرن سان ڀَڏل ننڍو ٿلهو
* سامان وغيره (گاڏيءَ يا جهاز مان) لاهڻ جو هنڌ
* زَمين جو مٿاهون ٽڪر

• **دُڪو ج دُڪا:** [ا - مذ] وَزن جو هڪ انداز تولو 12 ماسا
* تولي جيترو مکڻ جو ذرو (جيڪو روزانو ننڍڙي ٻار کي کارائبو)
* [سن: دِوڪ]

– **دُڪو ڏيڻُ:** [اصطلاح] ٻارَ کي مقرر وزن جو مکڻ کارائڻ

– **دُڪو کارائِڻُ:** [اصطلاح] ننڍي ٻارَ کي مکڻ جو ذرو کارائڻ

– **دُڪو وِجهڻ:** [اصطلاح] ننڍڙي ٻارَ کي دڪي جي وزن جيترو مکڻ واتان ڏيڻ

– **دُڪي جِي نِنڊَ:** [ا - مث] ٻار جو دڪو کائي سمهي پوڻ واري حالت

• **دِڪِي ج دِڪِيُون:** [ا - مث] مٿيري سندريل زمين جو ڪجهه حصو ٿلهي، ننڍو ٿلهو چبوترِي
* چاڙهِيءَ جو ڏاڪو
* دَڙِي

• **دُڪو:** [ا - مذ] اڙهن ماسا

• **دُڪِي ج دُڪِيُون:** [ا - مث] تاش جو هڪ پتو ٻِن داڻن وارو پتو ٻِڪ، ٻِڪِي
* [سن: دو، ف: دو = ٻ]

• دِڪيرَڻُ: [مص - فعل متعدي] ڌارَ ڪرڻ، جدا ڪرڻ، ٽاري جدا ڪرڻ

* [س/ل]

اَڄ اسان پنھنجو مال ڦاسر جي مال مان دڪيري ورتو آھي' (جملو)

* [مص] دِڪيرَڻ

* [امر] دِڪير

* [دِڪيريو، دِڪيريندو، دِڪيريل]

• ڏکُ ج ڏکَ: [صفت] وَڏو، ڳرو، ٿُلھو، اجائي ٿولھه وارو

* بيوقوف

* پوڙھو، جهُور

* [س/ات]

– ڏکُ ٻلو: [ا - مث] موٽو متارو ٻلو، ٿلھو ٻلو

• ڊِکَ ج ڊِکُون: [ا - مث] باھِ، آڳِ، آڱرن يا ڪاٺين جو (ٻويون) ٽمڪن

* [س/ٿ]

• ڊِکُ ج ڊِکَ: [ا - مذ] ٿوري نظر، ڏٺو

* آڪِين مٿان ٻڌَلَ پٽيءَ مان ٿورڙو ڏسڻ خاطر ڪيل سوراخ

* باز وغيره پکين جا اکيا

• ڏکُ ج ڏکَ: [ا - مذ] درد، پيڙا، آزار، ڏک، رَنج، اَفسوس، غم، ارمان، اھنج، تڪليف، ڳوندَر

* مَرض، بَرو، بيمارِي

* اُلڪو، انتظار

* اِشارو، خَبَر سُڌِ

* [ہرا: دکۂ سن: دھک]

– ڏکائِتو ج ڏکائِتا: [صفت - مذ] ڏکَ وارو، سورائتو، ڏکوئيل

* [ڏکائِتي ج ڏکائِتيُون]

– ڏکُ پوڳَڻُ: [اصطلاح] تَڪليف سھَڻ، دک سھَڻ، پيڙا مان گذرڻ

– ڏکُ دائڪ: [صفت] ڏک ڏِيندڙ، صَدمو پھچائيندڙ، ڏکائتو، سورائتو، ڏکوئيندڙ، مشڪل، ڏکيو، ڏکَ ڀريو، ڏکَ وارو، سورَ وارو

– ڏکُ دائي: [صفت] دک دائڪ

– ڏکُ ڏِسَڻُ: [اصطلاح] تَڪليف پوڳڻ، پيڙا ڏِسڻ، عذاب پوڳڻ، سُور سھَڻ

– ڏکُ ڏِيڻُ: [اصطلاح] تَڪليف پھچائڻ، سَتائڻ، آزارڻ، اِيذاء پھچائڻ

– ڏکڙو ج ڏکڙا: [ا - مذ] 'ڏک' جو اسم تصغير

– ڏکُ سُکُ ج ڏکَ سُکَ: [ا - مذ] تَڪلِيف ۽ راحَت، عَذاب ۽ خوشِي، غَم ۽ خوشِي، رَنج ۽ گنج، رَنج ۽ راحَت، محنت ۽ آرام، ڏک سُک

– ڏکُ لڳَڻُ: [اصطلاح] مُصِيبَتَ پوڻ، دَرد ٿيڻ

– ڏکوئڻ: [مص - فعل متعدي] ڏک ڏيڻ، ڏکوئڻ، اِيذائڻ، تڪليف ڏيڻ

* [مص] ڏکوئڻ

* [امر] ڏکوءِ

* [مضارع] ڏکويان (ج) ڏکويُون، ڏکوئِين (ج) ڏکويو، ڏکوئي (ج) ڏکوئِين

* [زمان حال ناھڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آھن]

* [حال] ڏکوئي ٿو (ج) ڏکوئِين ٿا

* [حال مث] ڏکوئي ٿي (ج) ڏکوئِين ٿيون

* [ماضي] ڏکويو (ج) ڏکويا

* [ماضي مث] ڏکوئِي (ج) ڏکويُون

* [مستقبل] ڏکوئِيندو (ج) ڏکوئِيندا

* [مستقبل مث] ڏکوئِيندِي (ج) ڏکوئِيندِيُون

* [اسم مفعول] ڏکويل

– ڏکِي ج ڏکِي: [صفت] ڏکَ وارو، ڏکِي، ڏکِيو، ڏکويَل، ڏکايَل، غمگِين، پيڙا ۾، مصِيبَت زَده، دَردمَند، سورائِتو، عذابِي، اَرھو، رَنجِيده، ناخوش، ناراض

* پريشان، بيقرار، ڏتڙيَل

* بيمار، مريض، اَڳھو

– ڏکِيارو ج ڏکِيارا: [صفت - مذ] ڏکِي

* [مث: ڏکِيارِي ج ڏکِيارِيُون]

– ڏکِي ھُجَڻُ: [اصطلاح] رَنجِيده ھجڻ، نھايَت تَڪلِيف ۾ ھجڻ

* مَريض ھُجَڻ، روڳِي ھُجَڻ

– ڏکيو ج ڏکيا: [صفت - مذ] ڏکي، ڏکيو، پريشان

• ڏُکانُ ج ڏُکانَ: [ا - مذ: 'دکان' جي بگڙيل صورت] دڪان، دخان، دڪڻ

* ڪوريءَ جي آڏاڻي واري ڪَڏَ
* [مث: ڏکاني ج ڏکانيون]

• ڏُکاڻُ ج ڏُکاڻَ: [ا - مذ] اُهو دڪان، جتي ڪو پورهيو ٿيندو هجي، ڪنهن ڪاريگر (لوهار، واڍي يا موچيءَ وغيره) جي ڪم ڪرڻ جو هنڌ

* ڪوريءَ جي آڏاڻي واري ڪَڏَ
* [ف: دڪان]

– ڏُکاڻِي ج ڏُکاڻِيُون: [ا - مث] ننڍڙو دڪان، دڪاني، هَٽِي

* ڊِڪي، ٿَلهي، ٿڙي
* بيڙيءَ ۾ هڪ هنڌ ويهڻ جي جاءِ
* جَبَلَ جو مٿانهون پاڳو، اُتوڙي
* [س/ڪوهہ]

• ڏُکائِڻُ: [مص - فعل متعدي] باهہ کي جاڳائڻ، ڏڳائڻ، جلائڻ، ٻارڻ، مچائڻ (باهہ)

* وَرُمُ سر ڪرڻ، بيڙيءَ کي باهہ ڏيڻ، دونهون دکائڻ حقو چِڪڻ
* واسڻ، واس ڏيڻ، ڌوپ ڪرڻ
* چورڻ، جاڳائڻ، اُٿارڻ، اُڀارڻ
* چُرَچَ ڏيڻ، جهيڙو ڪرائڻ، ويڙهائڻ، چيڙائڻ
* هوشيار ڪرڻ، سجاڳ ڪرڻ، جوش ڏيارڻ، ڀڙڪائڻ
* [سن: ڏکش = دکائڻ]
* [مص] ڏکائڻ
* [امر] ڏکاءِ
* [مضارع] ڏکايان (ج) ڏکايون، ڏکائين (ج) ڏکايو، ڏکائي (ج) ڏکائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۾ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏکائي ٿو (ج) ڏکائين ٿا
* [حال مث] ڏکائي ٿي (ج) ڏکائين ٿيون
* [ماضي] ڏکايو (ج) ڏکايا
* [ماضي مث] ڏکائي (ج) ڏکايون
* [مستقبل] ڏکائيندو (ج) ڏکائيندا
* [مستقبل مث] ڏکائيندي (ج) ڏکائينديون
* [اسم مفعول] ڏکايل

– ڏکَڻُ: [مص - فعل لازمي] ٻرڻ، جَلَڻ، سڙڻ، ڪامڻ، پچڻ، ٻچرڻ

* پوريءَ طرح باهہ نہ لڳڻ سبب دونهون نڪرڻ
* ٽمڪڻ
* [سن: ڏکش = ڏکڻ؛ سن: دَهہ]
* اِيذاءُ ٿيڻ، ڏکڻ، اِيذاءُ ڪرڻ، درد ٿيڻ
* [سن: دهک = ڏک]
* شروع ٿيڻ (ڪو ناڪاري عمل)
* ڪاوڙجڻ
* [ڏکيو ڏکيا، ڏکي ڏکيون، ڏکندو ڏکندا، ڏکندي ڏکنديون ڏکيل]

• ڏکَرُ ج ڏکَرَ: [ا - مذ] ڊِڳ، ڍيرُ

* [س/ڪوهہ]

• ڏکَڻُ: [ا - مذ] هڪ طرف جو نالو، ڏکڻ، بجنوب، south

* ڏکڻ هندستان جو هڪ علائقو
* [سن: داڪشڻ + ڏکڻ]

– ڏکَڻِي ج ڏکَڻِي: [صفت] ڏکن جو، دکن وارو، ڏکڻ وارو، جنوبي

* ڏکڻ هندستان جو رهاڪو (مثال طور 'ولي ڏکڻي' اردو جو مشهور شاعر هو جيڪو شاهہ سائينءَ جو همعصر پڻ هو)

• ڏِکنو ج ڏِکنا: [صفت - مذ] چونڊڙو ۾ ٿلهو متارو ڦَٽڙُ

* [س/ل]

• ڏِکڻِي ج ڏِکڻِي: [ا - مذ] تتر جو هڪ قسم (ڳاڙهو رنگ، ابها چٽا)

* وَڏو ۽ اَصيل ڪُڪڙُ

• ڏکَڻُ ج ڏکَڻَ: [ا - مذ] ڪاريگرن جي ڪم ڪرڻ جو هنڌ، دڪان، دخان

* [س/ات/ف: دکان = هَٽ]
* اُٿاوَتَ جي اوزارن جي هيٺين ڪَڏَ (ڪورين جي اصطلاح ۾)

• ڏکِي ج ڏکِيُون: [ا - مث] ٺڪر جو هڪ ٿانءُ، ٺڪر جو لوٽو، ٺڪر جي چوٽري، لاٽ

• ڏگ ج ڏگ: [ا - مذ] ڏڳ، رستو، واٽ

* [س/ات]

• ڏڳامُ ج ڏڳامَ: [ا - مذ] گهوڙي جو ڏکيو پنڌ، ڊِڪ، ڊِڳامَ
* ڊوڙَ، ڊاڙَ، ڊِڪَ، ڀاڄَ
* [ف: دو = ٻه + گام = وِکَ]

– ڏڳامو ج ڏڳاما: [صفت - مذ] ڊِڪَ ۾ هلندڙ گهوڙو، ٻيچيُون وِکون هلندڙ گهوڙو، ڊوڙَ هلندڙ گهوڙو

• ڏڳانا: [ا - مذ] ٻه ڏَفعا، ٻه نَفِلَ، نفل جون ٻه رڪعتون
* [ف: دو = ٻه + گانه = ڀيرو - دفعو]

• ڏڳانو ج ڏڳانا: [ا - مذ] هڪ ئي ڳانو يا گيت (جيڪو ٻن ڳائڻ مرد ۽ عورت جي آواز ۾ ڳايل هجي)
* [ف: دو = ٻه + گانه = گانو راڳ]

• ڏڳجو ج ڏڳجا: [ا - مذ] پکين ڦاسائڻ جي ڪوڙڪي، ڦاندي پکين جو رَڇ

• ڏڳڏڳي ج ڏڳڏڳيون: [ا - مث] زناني زيور جو هڪ قسم (جيڪو ڳچيءَ ۾ پائجي)، ڌهريءَ ۾ پيل دڳلي، دڳڏڳي، لَٽڪڙي
* ڳِلو، حلقوم، سِيني جي هَڏي، سِيني ۽ ڳچيءَ جي وچ واري ڪَڏ

• ڏڳَڏُ ج ڏڳَڏَ: [ا - مذ] ڇارِ، رَڪَ، راڪَ، خاڪ، ڇارِي، ڦلهيار
* [سن: دگڌھ: دھ = ساڙڻ]

• دِگَر: [صفت] ٻيو، غير
* نئون، نرالو
* وَڌِيڪ، مزيد، واڌو
* [ف: دِيگر]

'ٻوقتِ صبح هر شيءِ ۾ ٿيو حسنِ دِگر پيدا' (عطا محمد حامي)

– دِگِرانُ ج دِگِرانَ: [صفت] بيائِي رَکندڙ، اندر جو پليد، ڪيني وارو، دَغاباز، ٺڳ، ڪميڻو، بغضي
* [س/ات]

– دِگَربار: [ظرف] ٻئي وقت، ٻئي گهڙي، ٻئي ڀيري

– دِگَرپيش ڪرڻُ: [اصطلاح] ضِد ڪرڻ، بهانو ڪرڻ
* [س/ات]

– دِگَرپيشِي ڪرڻُ: [اصطلاح] ضِد ڪرڻ، وڙهڻ
* [س/ات]

– دِگَرگُون: [صفت] ٻئي رَنگ جو، رَنگ بدليل
* اُلٽ پلٽ

– دِگَرگُون ٿيڻُ: [اصطلاح] بدلجي وَڃڻ، هيٺ مٿي ٿيڻ، ٻيءَ حالتِ ۾ اچي وڃڻ

– دِگِرو ج دِگِرا: [صفت - مذ] دِگِرانَ
* [س/ات]

• دِگِرانُ: [ا - مذ] ٻڪيءَ جو هڪ قسم (تمام سهڻو ٿئي، جون ڦاڊ سنڌس ڪنهن جي چٽن مان قرآن شريف جي ڪن لفظن جو گمان ٿئي ٿو)
* [س/ات]

• ڏگنُو ج ڏگنا: [صفت - مذ] ٻيڻو، ٻڻو، ڏهرو
* [ف: دو = ٻه + گنا = دفعا]
* [مث: ڏگني ج ڏگنيُون]

'ڏگنا دام دلبر جا، وِچهن ڪونڌَرَ ۾ ڦڃلو' (ڪنهان)

• دِگو ج دِگا: [ا - مذ] حڪم، آگيا، فَرمان، اِرشاد، اَمر
* اِختيار، وَس
* سَنَدَ، پرمانُ، دِڳو
* زور، ٻَل، طاقَتَ، قوَتَ، زوم، سگهه
* ڇوهه، ڏاڍ، ڏاڍائي

• دَڳُ ج دَڳَ: [ا - مذ] واٽ، راهه، گس، پيچرو
* شاهي رَستو، وَڏو رَستو، مکيه لنگهه، سڙڪ، گهاڙو، رَند

– دَڳُ ڀُلجڻُ: [اصطلاح] رَستو ڀُلجڻ، ڀٽڪڻ
* گمراهه ٿيڻ

– دَڳُ ڇڏڻُ: رَستو ڇڏڻ
* ڀُلجي وڃڻ
* دوستي ڇِنڻ
* ٻَڻِن ڪمن کان توبهه ڪرڻ
* [س/ات]

– دَڳُ ڏيکارڻُ: [اصطلاح] رَستو ڏيکارڻ، رَستي لائڻ، واٽ ٻڌائڻ
* رَهبري ڪرڻ، رهنمائي ڪرڻ

– دَڳُ سڄِي ڪرڻُ: [اصطلاح] اَحوال معلوم ڪرڻ، اِرادو معلوم ڪرڻ، اِرادو سمجهي وڃڻ
* [س/ات]

– **ڏکِ لائڻُ:** [اصطلاح] واٽَ ڏيکارڻ، سونهون ڪرڻ، واٽَ لائڻ، ڏس ڏيڻ
* نيڪ صلاح ڏيڻ، هدايت ڪرڻ، رهبري ڪرڻ، سمجهائڻ

– **ڏکِ لائي ڇڏڻُ:** [اصطلاح] رستي ڪرڻ، صحيح ڪم سان لڳائڻ، نيڪ عمل جي صلاح ڏيڻ
* [ڪنايہ] ڪَڍي ڇڏڻ
* اِنڪار ڪرڻ، جواب ڏيڻ
* مَنجهائڻ، ڏوکو ڏيڻ، ڦرڻ

’لوجهوءَ هن ڪيتراڻي ڏکِ لائي ڇڏيا‘ (جملو)

– **ڏکَ وٺائڻُ:** [اصطلاح] رَستو وٺائڻ، رَوانو ڪرڻ
* دَربدَر ڪرڻ

• **ڏِکَ ج ڏِکَ:** [ا - مذ] جَميلَ شيءِ جو ٽُڪر، ڇَڪو، ڳَپِلُ، ڳَنڍيو، پنوڙو، چاپوڙو، روڙو
* ڏِکَ، ڏير (مٽيءَ جو)
* ڇَڪو (ڏوڙيءَ جو)
* ڏاچيءَ جو جَميل کِير، ڏوُنرو
* اُستَ، دوڳ
* وَڏو ڪانگهارو
* ماسَ جو ٽڪر
* [سن: دِڪڌ - ڏِکَ]

• **ڏکاڙو ج ڏکاڙا:** [ا - مذ] حقي يا بيڙيءَ جو ٽڪرو ۽ وڏو سوٽو وَڏو ڪَش، وَڏي ڦُوڪَ
* [س/اٽ]

– **ڏکاڙا هَڻڻُ:** [اصطلاح] بيڙيءَ يا حقي وغيره جا وڏا سوٽا هڻڻ
* ٻَتاڪون هڻڻ
* ڊِنگل هَڻڻ

• **ڏکڏِکي ج ڏکڏِکيُون:** [ا - مث] زيوَرَ جو هڪ قسم، ڌِريءَ ۾ پيل دگلي

• **ڏکَڙُ ج ڏکَڙَ:** [ا - مذ] اِکڙي، وَڏي اِکڙي، وَڏو ٽُڪر
* [س/ل]

– **ڏکڙ ڏلي:** [صفت - مث] ٿلهي، متاري

• **ڏکِلُ ج ڏکِلَ:** [ا - مذ] ڪنهن شيءِ جو ٽڪر، گوشت جو ٽڪر، ڳَپِلُ، وَڏو ٽُڪر
* [سن: دڳڌ - ڏِکَ]

• **ڏکلو ج ڏکلا:** [ا - مذ] ڌريءَ جو پَتلو ڏکڏِکي
* [س/ل]
* [صفت] چونٽڙو ۽ ٿلهو متارو
* [مث: ڏکلي ج ڏکليُون]

• **ڏِکو ج ڏِکا:** [ا - مذ] حُڪم، فرمان، اِرشاد، اَمر
* اِختيار، زور
* طاقَت، جَبر، جَمَت

’تون وري ويلو آهين ڏکو ڄمائڻ‘ (جملو)

* آسرو، ڀروسو

’تنهنجي ڀالفهار جي ڏکي سنا‘ (جملو)

* ڏَنڊ، تاوان

– **ڏِکو ڄمائڻُ:** [اصطلاح] اِختياري يا حڪومت جو بنياد وجهڻ، طاقَت سان مالڪ بنجي ويهڻ
* حُڪم هَلائڻ، رعب تاب رَکڻ

– **ڏِکو ڏِکو ڪرڻُ:** [اصطلاح] دڙڪا ڏيڻ
* [س/اٽ]

– **ڏِکيدارُ ج ڏِکيدارَ:** [صفت] حاڪِم، فرمان رَوا، راڄ ڪندڙ، حڪومت ڪندڙ، سردار، والِي
* لِيکڪ نَتِيلُ

• **ڏلَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏلَ:** [ا - مذ] اَڪ، تارو
* [سن: ڊيلا - اڪ جو تارو]

• **ڏلُ ج ڏلَ:** [صفت] تمام گهڻو جهجهو جام، مَڻو زياده، ٻهوُن، وافر، اَڪيچار، بي شمار، بي اَنت، بي اَنداز، اَيل ڇيل
* [ا - مذ] ڪوڙ، ڏِکَ، اَنبار، ميڙ
* [سن: دل - ڏِکَ]
* ڪڪرن جو جهڳٽو، بادلن جو ميڙ
* جيتَن جو ميڙ، ساهوارن جو اَنبوهه

* لَشڪَر، فوجَ، ڪَٽڪ، اَرّدِ، سِينا، هَشام (جون تا ته دنيا ۾ ڪل اُٺاسي دَلَ آهن، جن مان هڪ دَلَ مڪڙن جو، ٻيو دَلَ ماڪوڙين جو ۽ اُلا دَلَ آهي باقي سمورن ساهوارن جو)

* تُلسِيءَ جو پَن

* ڪورين جو هڪ اوزار (اٽڪل پنج فوٽ ڊگهو رَسو جيڪو پيڻ ڪندي تاڃيءَ جي مُنڍَ ۾ مُنيءَ سان ٻڌبو آهي)

• **دِلِ ج دِليُون:** [ا - مث] بَدَنَ جي هڪ رئيس عضوي جو نالو (جنهن جو ڪم سڄي بدن ۾ رت پهچائڻ آهي)، قَلب، هِردو، مَن، هِيانءُ، هِيُون، جِگر، سِينو، چِتُ

* باطِن، اَندر، منجهہ

* هِمَتَ، شُجاعَتَ، دِليري، طاقَتَ، بَهادري، جرئَتَ

* مَرضِي، خيال، راضِپو، خواهِش، سَڌ، اِرادو، مطلب، منشا، نيت
'منهنجي هينئر هلڻ تي دل ڪانهي' (جملو)

* ڌِيان، حوصلو، توجهہ، رَخُ

* [صفت] محبوب، پيارو، ويجهو، عزيز
'تون منهنجي دِل آهين' (جملو)

* [ف]

– **دِلِ آب ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] پتو پاڻي ٿيڻ، دِل نَرم ٿيڻ، اَرمان ٿيڻ، تمام گهڻو ڏک ٿيڻ

– **دِلِ آرا:** [صفت] دِلِ کي وڻندڙ، دِلبَر، پريتَم، پيارو، جاني، معشوق، محبوب، دِلِ گهريو، دِلپَسَند

* [ف: آراستن = سينگارڻ]

– **دِلِ آرامُ ج دِلِ آرامَ:** [صفت] دِلِ کي آرام ڏيندڙ، دِلِ کي راحت ڏيندڙ، دِلِ ٺارِيندڙ

* پيارو، محبوب، مَنٺار

– **دِلِ آزارُ ج دِلِ آزارَ:** [صفت] دِلِ دکائيندڙ، تَڪلِيف ڏيندڙ، ڏک پهچائيندڙ، ظالِم

* ناراض، ڪاوڙيل، رَنجِيده، ناخوش

– **دِلِ آزارَڻُ:** [اصطلاح] ڏکوئڻ، ستائڻ، تَڪلِيف ڏيڻ

– **دِلِ آزارِي:** [ا - مث] ظلم، سِتَم، اِيذاءُ، رَنج

– **دِلِ آويزُ:** [صفت] دِل کي وَڻندَڙ، دِلپَسند

– **دِلِ اُٿلڻُ:** [اصطلاح] موجَ ۾ اَچڻ، وَجدَ جي حالَتَ ۾ اَچڻ

* سڌِ هُئڻ، چاهَتَ هئڻ

* ڪنهن ڪم لاءِ هڪدم تيار ٿي وڃڻ

* ڇَريو ٿِيَڻُ

– **دِلِ اُٿڻ/اُٿِي وَڃڻُ:** [اصطلاح] بيزار ٿيڻ

* محبت يا پيار نہ رَهڻ

– **دِلِ اَٽڪائِڻ:** [اصطلاح] دِلِ ڦاسائڻ، عشق ڳنڍڻ، دِلِ لڳائِڻ

– **دِلِ اَٽِڪڻُ:** [اصطلاح] عِشق ٿِيَڻ، محبتَ ٿِيَڻ، پيچ پَوڻ

– **دِلِ اُچاٽ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] جِيءُ گهبرائڻ، بيزار ٿيڻ، دِلِ کَڄِي وَڃڻ

– **دِلِ اُفتاده:** [صفت] دِلِ شِڪَستہ، بَد دِل، بي دِليو

– **دِلِ اَفروز:** [صفت] دِلِ کي روشن ڪندڙ

– **دِلِ اَفگارُ:** [صفت] زَخمِي دِلِ وارو، غَمگِين، رَنجِيده

– **دِلِبازُ ج دِلِبازَ:** [صفت] جُرئَتَ وارو، هِمَتَ وارو، دِلير، بهادر

* چالاڪ، هوشيار

– **دِلِ باغ باغ ٿِيَڻ:** [اصطلاح] نهايت گهڻو خوش ٿِيَڻ، سَرهو ٿيڻ، مُسَرَتَ حاصِل ٿيڻ، گهڻي خوشِي ٿِيَڻ

– **دِلِبَرُ ج دِلِبَرَ:** [صفت] دِلِ ۾ وَسندڙ، دِلِ کَڻِي ويندَڙ، دِلِ وارو، دِلِ گهريو، وَڻندڙ، موهِيندڙ، موهڻو سُندَر، خاصو سهڻو، حَسِين، پيارو، محبوب، معشوق، موهَن، سُپرين، ساڄن، مُحب، پِرين

– **دِلبَرِي ج دِلبَرِيُون:** [ا - مث] دِلِ کَڻِي وَڃڻ جي حالَتِ، معشوق پڻو، پيار، محبت

* دِلِي آٿَتَ، دِلدارِي، تَسلِي

* خاطر تواضع، مهمان دارِي

* آڌرڀاءُ، آجيان، مَرحبا، خوش آمديد

– **دِلِ بَستہ:** [صفت] عاشِق، موهِت، اَڪَن ڇَڪَن

* ڏکويَلُ، رَنجايَلُ، بيزَيَل

– **دِلِ ٻَندُ ج دِلِ ٻَندَ:** [صفت] جِگر، فرزند، اولاد
* دوست
* دِلِ جي برابر ٻنهين پاڳن يعني ٻنهيءَ جيلهه ڪان متي ڪلهن جورج، ٻنهيءَ جي ڪرنگهي جا ٻئي پاسا
* [س/ڪره]

– **دِلِ ٻَهار:** [صفت] دِلِ کي ٻهارِي ڏيندڙ، دِلِ کي فرحت ڏيندڙ، دِلِ کي خوشي ڏيندڙ

– **دِلِ ٻهار ٻهار ٿيڻُ:** [اصطلاح] خوشي ٿيڻ، مسرت ٿيڻ

– **دِلِ ٻهار ٿيڻُ:** [اصطلاح] خوش ٿيڻ، مُسرت ٿيڻ

– **دِلِ ٻهلاءُ:** [ا - مذ] وندر، تفريح، دلچسپيءَ جي حالت
* خيالَ مٽ، ڏک وغيره کي وسارڻ لاءِ ٻئي پاسي ڌيان ڪرڻ

– **دِلِ ٻهلائڻ:** [اصطلاح] دِلِ کي سير تفريح ۾ مصروف ڪرڻ يا رڌائڻ، ٻئي طرف دِلِ لائڻ، دِلِ وندرائڻ

– **دِلِ ٻڌڻُ:** [اصطلاح] همت ڪرڻ، پڪو ارادو ڪرڻ
* هاڻوڪار ڪرڻ
* جرئت ڪرڻ

– **دِلِ ٻڏڻُ:** [اصطلاح] بيهوشي ٿيڻ، آهرجڻ، هانءُ لهي وڃڻ
* پڪو ارادو نہ ٿيڻ

اُها دل ٻڏي ترڻ لڳي (جملو)

– **دِلِ ڀڄڻ:** [اصطلاح] بيدِليو ٿِي پوڻ، دِلچسپي نہ وٺڻ

– **دِلِ ڀرجڻُ:** [اصطلاح] دِلِ تي اَثر پوڻ
* قياس اَچڻ، ڪَهَل پوڻ

– **دِلِ ڀڄڻ:** [اصطلاح] بيزار ٿيڻ، ڪڪ ٿيڻ، خفي ٿِيڻ، ڪنو ٿيڻ، نهرڻ
* ويرچجي پوڻ، دِلِ شِڪسته ٿيڻ، وَرچي ويهڻ
* نفرتَ ٿيڻ، نہ وڻڻ
* نا اُميد ٿيڻ، بي همت ٿيڻ، ڊرو ٿيڻ
* بي ايمان ٿيڻ
* دِلگير ٿيڻ، دکي ٿيڻ

– **دِلِ ڀڃڻُ:** [اصطلاح] بي همت ڪرڻ، ڪنو ڪرڻ، دلگير ڪرڻ، نا اُميد ڪرڻ، مَن مارڻ، شوق لاهي ڇڏڻ، دل شڪسته ڪرڻ، ڊرو ڪرڻ
* شرمندو ڪرڻ

– **دِلِ پرجڻُ:** [اصطلاح] تمام گهڻو ڏک ٿيڻ، ڪنهن جو ڏک ٻڌي روئڻ جهڙو ٿيڻ، اَرمان ٿيڻ، ڏکارو ٿيڻ، روئڻهارڪو ٿيڻ
* اَفسوس ٿيڻ، رَنج ٿيڻ، ڏک ٿيڻ
* شرمندو ٿيڻ
* ڍَوَ ٿِيڻ، اِطمينان ٿيڻ، خوش ٿيڻ

– **دِلِ پرچي اَچڻ:** [اصطلاح] تمام گهڻو ڏکارو ٿيڻ، روئڻهارڪو ٿيڻ، ڏک ٿيڻ، اکين ۾ پاڻي تري اَچڻ

– **دِلِ تان ڪرڻُ:** [اصطلاح] دِلِ کي پسند نہ اَچڻ، حقير ٿيڻ، پيار نہ رهڻ، قدر نہ رهڻ

– **دِلِ تان لهڻُ:** [اصطلاح] وسرڻ، ياد نہ رهڻ، نالو نہ وٺڻ

– **دِلِ تان لهي وڃڻُ:** [اصطلاح] وسري وڃڻ، ياد نہ پوڻ

– **دِلِ تپائڻُ:** [اصطلاح] ناراض ڪرڻ، رَنجيده ڪرڻ
* [س/ات]

– **دِلِ تڙپڻُ:** [اصطلاح] بيتاب رهڻ، بيقرار ٿيڻ
* دِلِ جي چاهت وڌڻ

– **دِلِ تنگ (تنگ دِلِ):** [صفت] سوڙهي دِليو، تعصبي، ٿوري گنجيءَ وارو، ڪَنو
* ڪنجوس، بخيل، پڪو
* رَنجيده

– **دِلِ تنگ (تنگ دِلِ) ٿيڻ:** [اصطلاح] ڪڪ ٿِيڻ، بيزار ٿِيڻ

– **دِلِ تنگ (تنگ دِلِ) ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪنجوسائي ڪرڻ

– **دِلِ تي:** [ظرف] مرضيءَ موجب، اِختيار موجب، پسنديءَ موجب، خوشيءَ موجب، خيال تي، اِرادي تي، نيتَ تي، دِل سان، جان سان

– **دِلِ تي بارُ پوڻُ:** [اصطلاح] گهٽتي ٿِيڻ، اَڻ وڻندڙ معاملو ٿيڻ
* هاضمو خراب ٿيڻ

– **دِلِ تي ٿري آچڻُ:** [اصطلاح] يادگيري اچڻ يادِ پوڻ، خيال ۾ اچڻ

– **دِلِ تي چڙهڻُ:** [اصطلاح] خيال ۾ اَچڻ، يادِ پَوڻ، اوچتو يادِ اَچي وَڃڻ

– **دِلِ تي رَکَڻُ:** [اصطلاح] يادِ رَکڻ، يادِ ڪرڻ

٭ تمام گهڻو پيارو گهرڻ، هر وقت ياد رکڻ

– **دِلِ تي نَقشُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن ڳالهه جو جِمي وَڃڻ، دِلِ تي ويهي وَڃڻ، پڪو اَثر ٿيڻ

– **دِلِ تي هَٿُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] خيال ڪرڻ، ويچار ڪرڻ، يادِ ڪرڻ، مَنَ کان پڇڻ، دِلِ جي ڳالهه ڪرڻ

٭ قياس ڪرڻ، پنهنجي حالت تي قياس ڪرڻ

– **دِلِ ٿِيَڻ:** [اصطلاح] چاهه وَڌڻ، شوق پيدا ٿيڻ، مَرضي ٿيڻ، دِلِ کي وڻڻ، پسند اَچڻ

– **دِلِ ٿِي وَڃڻُ:** [اصطلاح] محبت ٿي وَڃڻ، پيار ٿيڻ، عشق لَڳي وڃڻ

– **دِلِ ٽُٽَڻُ:** [اصطلاح] هِمَتَ هارَڻ، بي هِمت ٿِيَڻ

٭ مايوس ٿيڻ، نا اُميد ٿيڻ

– **دِلِ ٽِپا ڏِيڻُ:** [اصطلاح] خوشي ٿيڻ، بَهار بهار ٿيڻ، خوشي حاصل ٿيڻ

– **دِلِ ٽُڪُر ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] سخت صَدمو ٿِيَڻ، هنيانءَ ڏَرڻ، ڏک ٿِيَڻ

– **دِلِ ٽَهَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ڀڄڻ، نفرت پيدا ٿيڻ

– **دِلِ ٽِپُون ٽِپُون ڪَرڻُ:** [اصطلاح] دِلِ هرکڻ، روحَ جو ريلو ڏِيڻ، اُٻهرائي ڪرڻ، سَڌُون ڪرڻ

٭ اِنتظار هَجڻ، ڳِٽِتي هَجڻ، اُلڪو هَجڻ

– **دِلِ ٺارَڻُ:** [اصطلاح] خوش ڪرڻ، مُسَرتَ حاصل ڪرڻ

– **دِلِ ٺَرَڻُ:** [اصطلاح] خوشي ٿِيَڻ

– **دِلِ ٺوڪَڻُ:** [اصطلاح] اِطمينان ڪرڻ، خاطِري ڪرڻ

– **دِلِپاڪُ ج دِلِپاڪَ:** [ا - مذ] زناني زيور جو هڪ قسم (جنهن جو پتلو چانديءَ تي لتڪيل هوندو آهي)

٭ سونَ يا چانديءَ جي پتلي ۾ مڙهايل دعا، تعويذ

– **دِلِپذِير:** [صفت] دِلِ کي وڻندڙ، دِلِ آويز، کِلمُک، وڻندڙ، رَلٺو مِلڻو، دِلِ لُباائيندڙ

– **دِلِ پريشانُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] بي آرام ٿيڻ، حيران ٿيڻ

– **دِلِپسند:** [صفت] دِلِ کي وَڻندڙ، طَبيعَتَ کي وَڻندڙ، پانءِ پَوندڙ

٭ مَرضيءَ وارو، خواهش موجب، مُوافِق

٭ [ا - مث] بناٽيءَ جو هڪ قِسم

– **دِلِ پڪي ڪَرَڻ:** [اصطلاح] دِلِ مضبوط ڪرڻ، دِلِ قابو ڪرڻ، دِلِ کي ضابطي هيٺ رَکَڻ

– **دِلِ پِلَڻُ:** [اصطلاح] آسرو پَلَڻ، اُميدَ لاهڻ

٭ چِڪَ يا سَڌَ نه هئڻ، خِيال ئي ڇڏي ڏيڻ

٭ دِلجاءِ ڪرڻ

– **دِلجاءِ ج دِلجائُون:** [ا - مث] آسرو، اُميدَ، خاطِري، پڪَ، تسلي، دِلاسو، ويساهه، خاطرجمعي، آٿَتَ، ڀروسو، ڏِڍ

٭ هِمَتَ، ٽيڪَ، مدد

٭ پرچائي، عذرخواهي، تعزيتَ

– **دِلجاءِ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] خاطِري ڪرڻ، پڪَ ڪَرڻ، يقين ڄاڻڻ، يَقين محڪم ڪَرڻ، ڀروسو ڪَرڻ، اَعتبار ڪَرڻ

٭ ڍِيٽو جاءِ ڪَرڻ

– **دِلِ جَلَڻُ:** [اصطلاح] دِل سَڙڻ، ساڙ لَڳڻ، خار لَڳڻ، ڪاوڙِ لَڳڻ

٭ حَسَد ٿيڻ، رَشڪُ ٿيڻ، ڪِروڌ ٿِيَڻ، خراب لَڳڻ

– **دِلِ جَلِيو ج دِلِ جَليا:** [صفت - مذ] دِلِ سڙيَل، مَظلوم

– **دِلِ جَمَعُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] آرام ۾ ويهڻ يا رَهڻ، خاطِري ڪرڻ، سُکَ ۾ رَهڻ

– **دِلِ جَمعِي:** [ا - مث] بي فِڪري، تَسڪِين، آٿَتَ، اِطمينان، تسلي، خاطِري، پڪَ، دِلاسو، ڏِڍُ

– **دِلِ جَمعُ رَکَڻُ:** [اصطلاح] آرام سان ويهڻ يا رهڻ، سُکَ ۾ رَهڻ

– **دِلِ جَمعِي:** [ا - مث] بي فِڪري، تَسڪِين، آٿَ، اِطمِينان، تَسلِي، خاطِري، پَڪَ، دِلاسو، ڏَڍُ

– **دِلِ جَمعِي ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] خاطِري ڪرڻ، تَسلِي ڪرڻ، پَڪَ ڪرڻ

– **دِلِ جُو ۽ دِلِ جُو:** [صفت] گھڻو خوش ڪندڙ

* دِل کي وڻندڙ، محبوب، پيارو

– **دِلِ جو آڇو هُئَڻُ:** [اصطلاح] اَندَرَ جو صاف هُئَڻ، اِيماندار هئڻ، نيڪ نيت هئڻ، خيرخواهه هئڻ

– **دِلِ جو آرمانُ:** [ا - مذ] خواهش، تَمنا، حسرتَ

– **دِلِ جو آرمانُ باقِي نه رَهَڻُ:** [اصطلاح] مڙيئي خواهشون پوريون ٿي وڃڻ، ڪائي تمنا باقي نه رهڻ

– **دِلِ جو آرمانُ ڪَڍَڻُ:** [اصطلاح] دِل مان ڏک ڪَڍَڻ

* ساڙ ڪَڍَڻ

* حَسرتون پوريون ڪرڻ

* جيڪي چوڻو هجي چئي ڏيڻ، دل ۾ ڪائي حسرت نه رهڻ

– **دِلِ جو بادِشاهُ:** [صفت - مذ] مَرضِيءَ جو مالڪ، خودمختيار، آزاد

– **دِلِ جو بُخارُ ڪَڍَڻُ:** [اصطلاح] دِل مان لِڪَلَ ڪاوڙ ڪَڍَڻ، گهٽِ وَڌِ ڳالهائڻ، جيڪي چوڻو هجي سو چئي ڏيڻ

– **دِلِ جو دَرياءُ:** [صفت - مذ] سخِي، وَڏيءَ دِلِ وارو، فَياض، فَراخ دِل

– **دِلِ جو غُبارُ نِڪِرڻ:** [اصطلاح] دِل مان دَغا يا ڪَدُورَتَ نِڪرڻ، دل منجهان غم غصو نڪري وڃڻ

– **دِلِ جو قاضِي ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] وِيچار ڪرڻ، خيال ڪرڻ، دِل مَن پُڇڻ، پاڻ ويچاري رستو ڪَڍڻ

– **دِلِ جو ڪارو:** [صفت - مذ] بَد نِيَت، اَندَر جو ڪوڙو، دغاباز

– **دِلِ جو ڪارو هُئَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ جو پَلِيت هُئَڻ، ڪوڙو هئڻ، دَغاباز هئڻ

– **دِلِ جو ڪَسُ لاهِڻُ:** [اصطلاح] دِلِ جو آرمان دور ڪرڻ

* [س/ڪوهه]

– **دِلِ جو گھاءُ چاڙهڻ:** [اصطلاح] ڪِجھي صدمي کان واقِف هئڻ

– **دِلِ جو مُلڪُ لُٽائِڻُ:** [اصطلاح] عِشق ۾ گرفتار ٿيڻ، حُسن تي حيران ٿيڻ، مَحَبتَ ۾ مُبتِلا ٿيڻ، قُربَ ۾ ڦاسِي پوڻ، دِل ڦاسائي ڇڏڻ، دِل قُربائي ڇڏڻ

– **دِلِ جُون تَندُون وَڄَڻُ:** [اصطلاح] تمام گھڻو خوش ٿيڻ، رَڳ رَڳ نَرڻ، گَدِ گَدِ ٿيڻ

– **دِلِ جُون ڳَڻُون دِلِ ۾ لَڳَڻُ:** [اصطلاح] پنهنجن عَزيزن مان ٿي نقصان رَسڻ

* [س/ات]

– **دِلِ جو هَلڪو هُجَڻُ:** [اصطلاح] هَلڪي طبيعت جو هجڻ، گنڀير نه هجڻ، بُردبار نه هجڻ، رازَ جون ڳالهيون کولي ڏيڻ

– **دِلِ جوئِي:** [ا - مث] دِلداري، تَسلِي، ڏَڍُ، دِلاسو آسرو، تَسڪِينُ

نه ڪر مدهوش غم ڪوئي، مِلي وٺي دل کي دِلِ جوئِي' (مدهوش پٽو)

– **دِلِ جوئِي ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] دِلداري ڏيڻ، تَسڪِينَ ڏيڻ

– **دِلِ جِي دِلِ ۾ رَهجِي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] اُميد پوري نه ٿيڻ، حَسرتَ رَهجي وڃڻ

– **دِلِ جِي ڪُنجِي:** [صفت] هَمراز، صَلاحڪار، مُشِير، هَمدَم

– **دِلِ جِي لَڳِي:** [ا - مث] عِشق، مَحَبتَ، پِريتِ، پيار، چاهَتَ، قُرب

– **دِلِ جَمَڻُ:** [اصطلاح] دِل لَڳڻ، جيءُ لَڳڻ

* ڪنهن ڪم ۾ توجهه ڏيڻ

* خيال هڪ هَنڌِ ڪرڻ

– **دِلِ جَهلَڻُ:** [اصطلاح] هِمَتَ ٻَڌڻ، جُرئت ڪرڻ، دِل کي مضبوط ڪرڻ، مَڙسِي ڪرڻ، بهادري ڏيکارڻ

– **دِلچَسپ:** [صفت] دِل لُڀائيندڙ، دِل کي پَسند اِيندڙ، دلپسند، وڻندڙ

* سهڻو، خوبصورت، سندر، مَلُوڪ، مَن موهَن، خوشنما

* مَزي جهڙو، مَزيدار

* شوق جهڙو

– **دِلچَسپِي:** [ا - مث] شوق، چاهَتَ، مَزو، لُطف

–دِلِ چورائِڻُ: [اصطلاح] دِل وَٺَڻ، دِلِ تي قبضو ڪرڻ، ٻئي جي دِلِ هَٿَ ۾ ڪَرڻ

–دِلِ ڇِڪِي ڏِيڻُ: [اصطلاح] سِڪَ لَڳَڻ، دِلِ ڇِڪجَڻ، اُڪِيرَ ٿِيَڻ

–دِلِ خَراش: [صفت] دِلِ ڏارِيندڙ، دِلِ چِيرِيندڙ، جگر ڦاڙُ
* رَنج پهچائِيندڙ، جانڪاهه، دِلِ کي صَدمو ڏِيندڙ

–دِلِ خَستہ: [ا - مث] ٽُٽَلَ دِل، ڀَڳَلَ دِلِ
* [صفت] رَنجِيده، غَمگِين، آفَت زَده، مُصِيبَت زَده، ڏکِي
* [ف]

–دِلِ خُواهہ: [ظرف] مَرضِيءَ موجب، پسنديءَ موجب، دِلپَسند

–دِلِ خوش: [صفت] سَرهو خوش، خوش مزاج

–دِلِ خوش ڪَرَڻُ: [اصطلاح] راضِي ڪَرڻ، خوش ڪَرڻ، رِيجهائڻ، پاڻَ کي راضِي ڪرڻ

–دِلدارُ ج دِلدارَ: [صفت - مذ] دِلِ رَکَندڙ، دِلِ وارو، دِل کي وَڻَندڙ، پيارو، دِلبَر، محبوب، معشوق، جانِي، يار، سڄڻ، مَنوهَرُ
* دِلچسپ، ڪَشش ڪَندڙ

–دِلدارِي ج دِلدارِيُون: [ا - مث] دِلاسو، آسِرو، خاطِري، تَسَلِي، دِلبَرِي، تَسڪِينَ، هَمدردي، ڏاڍِ آٿَتَ
* پُرچاڻِي، عذرخواهِي، تَعزِيتَ

–دِلدارِيُون ڏِيڻ: [اصطلاح] تَسَلِيُون ڏِيَڻ، آٿَتون ڏِيڻ، هِمَتَ وَڌائِڻ

–دِلِ ڏِيلِي ۾ رَکَڻُ: [اصطلاح] ڪوڙو آسرو رکڻ، اَجائِي اُمِيد رَکڻ
* دِلجاءِ ڪَرڻ، تَسَلِي ڪرڻ

–دِلِ ڏَڪِ ڏَڪِ ڪَرَڻُ: [اصطلاح] دِلِ ڌَڙڪَڻ

–دِلِ ڍِڪِي ڪَرَڻُ: [اصطلاح] دِلِ مَضبوط ڪرڻ، دنيا جي تَڪلِيفن کان نہ گهبرائڻ
* مُستَقِل مِزاج بَڻجڻ

–دِلِ ڏُکائِڻُ: [اصطلاح] رَنج ڏِيڻ، ڏُکوئِڻ، صَدمو رَسائِڻ، آزارڻ

–دِلِ ڏُکَڻُ: [اصطلاح] غَم ٿيڻ، اَفسوس ٿيڻ، رَنج ٿيڻ، تَڪلِيفَ ٿيڻ

–دِلِ ڏُکِيءَ ۾ رَکَڻ: [اصطلاح] دِلجاءِ ڪَرڻ
* ڪوڙن دِلاسن تي هلڻ، دل فريبِيءَ ۾ رَهڻ

–دِلدوزُ ج دِلدوزَ: [اصطلاح] دِلِ تي اَثَر ڪَندڙ، دِلِ کي چِيَندڙ، دِلِ کي سِبَندَڙ، دِلِ کي ڦاسائڻ وارو، جِگردوز تِکو

–دِلِ ڌَهلَڻُ: [اصطلاح] خوف ڪرڻ، ڊِڄڻ، دِلِ ڌَڙڪَڻ، بي هِمَت ٿيڻ

–دِلِ ڌُتارَڻُ: [اصطلاح] دِلِ وَٺَڻ، راضِي ڪَرڻ، رِيجهائِڻ، پرچائِڻ

–دِلِ ڌَڙڪڻُ: [اصطلاح] دِلِ جو ڌَڪَڻ، دِلِ جو ڌَڪِ ڌَڪِ ڪرڻ، دِلِ لَڏَڻ، دِلِ ٿَڙڪَڻ، دِلِ ڪَنبَڻ (ڪنهن خوف يا صدمي سبب)

–دِلِڍِيرُ: [ا - مث] دِلاسو ڏَڍُ، تَسَلِي، آسرو ٽيڪَ، دِلدارِي، آٿَتَ
* آرام، اِطمِينان، فَرحَتَ، راحَتَ، تَسڪِينَ

–دِلِ ڏِسَڻُ: [اصطلاح] حوصلي يا دِلِ جي ڪشادگِيءَ کي آزمائِڻ

–دِلِ ڏِيڻُ: [اصطلاح] ڌِيان ڏِيَڻ
* عاشق ٿيڻ، دِلِ ڦاسائِڻ، محبت ڪرڻ

– دلِ ڍِيلِي ۾ رَکَڻ: [اصطلاح] دِلجاءِ ڪرڻ، تَسَلِي ڪرڻ
* ڪوڙي آسِري تي لَڳڻ

–دِلرُبا ج دِلرُبا: [صفت] دِلِ ڇِڪِيندڙ، دِلِ کَسِيندڙ، دِلِ کي موهِيندڙ، دِلِ کي گد گد ڪندڙ، دِلِ کي خوشِي ڏيندڙ، پيارو، پرين، دِلبر، معشوق

–دِلرُبائِي: [ا - مث] دِلِ جي ڪَشش، محبَتَ، دِلبَرِي، مَعشوقِي

–دِلِ رِيجهَڻُ: [اصطلاح] دِلِ کي رِيجهَڻ، دِلِ کي نَڪِڻ، دِلِ کي رِيجهائِي قَبضي ۾ ڪرڻ

–دِلِ زَده: [صفت] غَمزَده، مايُوس، غَم رَسِيده

–دِلِ سازُ ج دِلِ سازَ: [صفت] دِلِ کي خوش ڪندڙ

–دِلِ سازگِي ج دِلِ سازِگِيُون: [اصطلاح] خوشِي، خورمي

–دِلِ سان ڪَرَڻُ: [اصطلاح] خوشِيءَ سان ڪرڻ، شوق سان ڪرڻ، خيال سان ڪرڻ (ڪوئي ڪم وغيره)

- **دِلِ سان لڳڻُ**: [اصطلاح] وسهڻ ۾ اچڻ، يادگيري اَچڻ، يادِ اَچڻ، هُري اَچڻ، هِنئين سان لڳڻ
  - اَعتبارَ ۾ اَچڻ، معلوم ڪرڻ، سچ ڀانئڻ، صَحيح سمجهڻ
  - برابر ٿيڻ
- **دِلستان**: [صفت] دِل ۾ ويهندڙ دِل کسيندڙ دِل جو چور، معشوق
- **دِلِ سڙڻُ**: [اصطلاح] دِل جَلَڻ، حسد ٿيڻ
  - اَفسوس ٿيڻ، ڏک ٿيڻ
- **دِلِ سوخته**: [صفت] دِل سڙيل، صدمو آيل دل
- **دِلِ سوڙهي ڪرڻ**: [اصطلاح] ڪنجوسي ڪرڻ، ڪنجو سائيءَ ڏيکارڻ
  - بي هِمّت ٿيڻ، مايوس ٿيڻ
- **دِلِ سوزُ ج دِلِ سوزَ**: [صفت] دِل جَلائيندڙ، دِل کي ساڙيندڙ، دِل پچائيندڙ، دَرد اَنگيز، دِل گداز، رِقّت اَنگيز
- **دِلِ سوزي ج دِلِ سوزيُون**: [ا - مث] دَردمندي، غمخواري
- **دِلِ سِي پاره**: [ا - مذ] ٽيهه ٽڪرا ٿيل دِل، سخت مجروح دِل، شِڪسته دِل
  - [ف: سي - ٽيهه + پاره - ٽڪر]
- **دِلِ شادُ ج دِلِ شادَ**: [صفت] دِل کي خوش ڪندڙ
  - خوش، سَرهو، مگن، خورَمُ
- **دِلِ شاد ڪرڻُ**: [اصطلاح] خوش ڪرڻ، مسرور ڪرڻ
- **دِلِ شاهِدي نه ڏيڻُ**: [اصطلاح] اَعتبار نه اَچڻ، ڀروسو نه اَچڻ
- **دِلِ شِڪستُ ج دِلِ شِڪستَ**: [صفت] دِل ٽٽل، ڀڳل دِل وارو
  - بي وَس، لاچار
  - مرضيءَ خِلاف
  - نا اُميد، مايوس، ناراض، رَنج، غمگين
- **دِلِ شِڪستو ج دِلِ شِڪستا**: [صفت - مذ] نا اُميد، ڀڳيءَ دِل وارو، بي دِل
  - ناراض، رَنجيده
  - اُداس
- **دِلِ شِڪستِي**: [ا - مث] نا اُميدي، دِل شِڪني، بي وَسي، لاچاري، مايوسي
- **دِلِ شِڪني**: [ا - مث] دِل ڀڄڻ جي حالت، نا اُميدي
- **دِلِ شِگُفته**: [صفت - مذ] وَڏيءَ دِل وارو، کُليل دِل وارو، ٽڙندڙ دِل، خوشيءَ سان ڀريل دِل
- **دِلِ فَروز**: [صفت] روشن دِل وارو
- **دِلِ فِريبُ ج دِلِ فِريبَ**: [صفت] دِل کي ٺڳيندڙ، موهيندڙ، ڀائيندڙ، دِل کي لُڀائيندڙ ريجهائيندڙ
- **دِلِ فِريبي ج دِلِ فِريبيُون**: [ا - مث] دِل لُڀائڻ جي حالتِ، عاشقي، پريت، چاهنا
- **دِلِ فِگارُ ج دِلِ فِگارَ**: [صفت] ٽٽل دِل وارو، اُداس، غمگين، اُباڻڪو، عاشق
- **دِلِ ڦاٽڻُ**: [اصطلاح] دِل جو قابوءَ ۾ نه رهڻ (ڪنهن ڏک واري ڳالهه هئڻ سبب)
- **دِلِ ڦاسڻُ**: [اصطلاح] عاشق ٿيڻ، مائل ٿيڻ
- **دِلِ ڦٽجڻُ**: [اصطلاح] ڏکارو ٿيڻ، غمزده ٿيڻ، ڏکدائڪ ٿيڻ
  - عاشق ٿيڻ
- **دِلِ ڦِرڻُ**: [اصطلاح] بيزار ٿيڻ
  - توجهه نه هُجڻ
  - اَلڻيءَ جو خيال ٿيڻ، دِل ڪچي ٿيڻ
  - دِل ڦِري وَڃڻ، دِل ماندي ٿيڻ
- **دِلِ ڦيرائڻُ**: [اصطلاح] بيزار ڪرڻ
  - بي رخ ڪرڻ، ڀرغلائڻ
- **دِلِ ڪبابُ ٿيڻ**: [اصطلاح] دِل کي تمام گهڻو رنج پهچڻ، دِل سڙڻ، دِل ڀڄڻ، اَندر جلڻ
- **دِلِ ڪِتجڻُ**: [اصطلاح] دِل ڪاري ٿيڻ، دِل ۾ ٻيائي ٿيڻ، دِل ۾ ڪدورتَ اَچڻ
- **دِلِ ڪچي ٿيڻُ**: [اصطلاح] ڪَچي اَچڻ، اَلڻي اَچڻ، اُٻتو ٿيڻ، اوڪارو اَچڻ، ڪراهتَ ڏيڻ، طبيعتَ خراب ٿيڻ، ارچ ٿيڻ، اُبڙڪا اَچڻ، ڇجان لڳڻ

– **دِلِ ڪَڍَڻُ**: [اصطلاح] خواهش ڪرڻ، سِڪَ ٿيڻ
* بي چين ٿيڻ، دِلِ پرچي اَچڻ، روحَ جو ريلو ٿيڻ، سِڪَڻ، ڇڪيُون ڏيڻ، اُڪَنڊِجڻ، آنڊا اُٿلَڻ، دِلِ هُرَڻ، آسڪائڻ، تڙپڻ، تڙڦڻ، وياڪُل ٿيڻ

– **دِلِ ڪَرَڻُ**: [اصطلاح] هِمَتَ ڪرڻ، جُرائَتَ ڪرڻ، بهادري ڪرڻ
* سَخاوتَ ڪرڻ
* دِلِ گهرڻ

– **دِلِ ڪَڙهَڻُ**: [اصطلاح] غم ڪَرڻ، افسوس ڪرڻ، رَنج ڪَرڻ
* جَلَڻ، پَچَڻ، سڙڻ (دِل)

– **دِلِ ڪَشُ ج دِلِ ڪَشَ**: [صفت] دِلِ کي ڇڪيندڙ، موهيندڙ، نِهائيندڙ، سهڻو، سندر، لُڀائيندڙ، خوشنما، دلپسند، حسين

– **دِلِ ڪَشا**: [صفت] دِلِ کي کوليندڙ، فَرحَتَ ڏيندڙ، دِلِ روشن ڪَندڙ

– **دِلِ ڪَشِيده ٿيڻُ**: [اصطلاح] بيزار ٿيڻ، رَنجيده ٿيڻ

– **دِلِ ڪوسي ٿيڻُ**: [اصطلاح] ڏک ٿيڻ، اَرمان ٿيڻ

– **دِلِ ڪوسي ڪرڻُ**: [اصطلاح] ناخوش ڪرڻ، ناراض ڪرڻ، بَدگمان ڪرڻ

– **دِلِ ڪومائِجڻُ**: [اصطلاح] سُسُت ٿيڻ، بي هِمَت ٿيڻ
* اَرمان ٿيڻ

– **دِلِ کَٽي ٿيڻُ**: [اصطلاح] کِڄِ ٿيڻ، بيزار ٿيڻ، خَفي ٿيڻ، آتو ٿيڻ
* نا اُميد ٿيڻ، مايوس ٿيڻ
* مَرُو نہ اَچڻ

– **دِلِ کُلَڻ**: [اصطلاح] دِلِ جو حِجاب لَهڻ
* سمجهہ ٿيڻ

– **دِلِ کُليَلُ ج دِلِ کُليَلَ**: [صفت - مذ] وَڏيءَ دِلِ وارو، ڪشاده دِلِ، فَراخ دِل
* سخِي، داتا، ڏاتار، فياض

– **دِلِ کُليَلَ يا ڪُشادِي هُئڻُ**: [اصطلاح] داتا هئڻ، سخي هئڻ، هَٿَ جو ڪشادو هئڻ

– **دِلِ کولِڻُ**: [اصطلاح] گُجهہ ظاهر ڪَرڻ، حال ٻڌائڻ، اَندَرَ جو احوال ڏيڻ

– **دِلِ کولي**: [ظرف] چڱيءَ طرح، بخوبي، بي ڌڙڪ

– **دِلِ کي آوڙڻُ**: [اصطلاح] دِلِ کي لَڳڻ، دِلِ سان لَڳڻ
* ساءُ اَچڻ

– **دِلِ کي دِلِ جي ڪشِش ٿيڻ**: [اصطلاح] پيارَ ڪرڻ واري کي پيار ڪرڻ، نياءَ واري جي سِڪَ لَڳڻ

– **دِلِ کي ڏِکو اَچڻُ**: [اصطلاح] اَرمان ٿيڻ، صَدمو رَسَڻ
* دِلِ جو ڳانڍاپو ٽُٽي پوڻ

– **دِلِ کي لَڳڻُ**: [اصطلاح] ياد اَچڻ، يادِ پوڻ، دِلِ سان لَڳڻ
* دِلِ تي اَثر ٿيڻ
* يقين ٿيڻ، پڪَ ٿيڻ

– **دِلِ کي هَٿُ هَڻڻُ**: [اصطلاح] دِلِ کي مضبوط ڪرڻ، ڏکَ جي وَقت صَبر ڪَرڻ، رَضا تي راضِي رَهڻ

– **دِلِ گاڻون ماڻون ٿيڻُ**: [اصطلاح] دِلِ پَريشان ٿيڻ، گُھٽيُون کائڻ، اِنتظار ۾ رَهڻ، مايوس ٿيڻ، مَلول ٿيڻ

– **دِلِ گُدازُ ج دِلِ گُدازَ**: [صفت] دِلِ ڳاريندڙ، دِلِ پچائيندڙ، رَنجائيندڙ، ڏکوئيندڙ
* **[ف: گداختن = پگھارڻ]**

– **دِلِ گَڏِجڻُ**: [اصطلاح] ميلاپ ٿيڻ، دوستي ٿيڻ، هڪ خيال ٿيڻ
* هَمراز ٿيڻ

– **دِلِ گِيرُ ج دِلِ گِيرَ**: [صفت] اُداس، مايوس، مَلُول، اُپاٽِڪو، ڏکي، غمناڪ، شِڪستو، ڏکويَل، رَنجايَل، اِيذايَل، ڏکَ ڀريو، سوڳي، دکدائڪ، ڏکَ جهڙو، مغموم، غَمگين
* حيران، پَريشان

– **دِلگيرائي**: [ا - مث] دِلگيري، غمگيني

– **دِلگير ٿيڻُ**: [اصطلاح] اُباٽڪو ٿيڻ، مايوس ٿيڻ، نااُميد ٿيڻ، هِمَت ڇڏي ڏيڻ

– **دِلگِير ڪَرڻُ:** [اصطلاح] نااُميد ڪرڻ، مايوس ڪرڻ، اُباڻڪو ڪرڻ

– **دِلگِير ھُئڻُ:** [اصطلاح] مايوس ھئڻ، نااُميد ھئڻ، خَفا ھئڻ، اُباڻڪو ھئڻ

– **دِلگِيري:** [ا-مث] اَفسوس، ڏُک، غَم، غَمگِيني، غَمِي، سوڳ

* پَريشاني، لاچارِي، مَلُولائِي

– **دِلِ گُھريو ج دِلِ گُھريا:** [صفت] مَرضِيءَ موجِب، خواھش مطابق، دِل تي، گُھربَل، پَسنديده

* پيارو، مَحبوبُ، پريتَم

– **دِلِ لاھِڻُ:** [اصطلاح] ھِمَتَ ھارڻ، دِل نَنڍِڙي ڪَرڻ، گُھٽِتي ڪَرڻ، اُميد آسرو ڇَڏڻ

– **دِلِ لاھي ھَٿَ ۾ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] دِلِ شِڪَستو ٿِيَڻ، دل ننڍڙي ڪرڻ، ھينئُون لاھڻ

* دَٻ ٿِيَڻ

– **دِلِ لائِڻُ:** [اصطلاح] چِتِ لائڻ، خيال ڏيڻ، ڪنھن ڪم سان دِل لائڻ، دِلِ وِجان سان ڪم ڪرڻ

* محبت ڪرڻ، عشق ڪرڻ

– **دِلِ لَڳائِڻُ:** [اصطلاح] لاڳاپو ڳنڍڻ

* محبت ڪرڻ، عشق ڪرڻ

* فِدا ٿيڻ

* ڪو ڪم ڌيان سان ڪرڻ، سَچِيءَ دل سان ڪرڻ، چاھ وَٺڻ

– **دِلِ لَڳڻُ:** [اصطلاح] طبيعت جو متوجہ ٿيڻ، روحَ جو رِيلو ٿيڻ، چاھ ٿيڻ، شوق پيدا ٿيڻ

* محبت ٿيڻ، عشق ٿيڻ، قرب پيار ٿيڻ

– **دِلِ لَڳِي ج دِلِ لَڳِيُون:** [ا - مث] پيار، قربُ، عشق، موھ، پيوَند

* مَسخِري، چَرچو، کِلَ، ٺوڳ، ڳَھِو

– **دِلِ لوڏو نہ کائِڻ:** [اصطلاح] پَڪَ ھئڻ، گُھٽِتي نہ ھئڻ، يَقِين ھئڻ، خوف نہ رَکڻ

– **دِلِ لوڙِڻُ:** [اصطلاح] نااُميد ڪرڻ، ھِمَتَ ٽوڙڻ، بي ھِمَت ڪرڻ، شوق ٽوڙڻ، مايوس ڪرڻ، بي دل ڪرڻ

– **دِلِ لوڙَھِڻُ:** [اصطلاح] ھِمَتَ ھارڻ، بي ھِمت ٿِيَڻ، ھِمَتَ وِڃائِڻ، دِل شِڪَستو ٿيڻ، دِلِ لاھڻ

* سَندِرو ڇوڙڻ

* غَمگِين ٿيڻ

– **دِلِ لَھَڻُ:** [اصطلاح] ھِمَتَ ڇَڏڻ، نااُميد ٿيڻ، آسرو لاھي ڇڏڻ

* ڪنھن واقعي کي اڳواٽ سھڻ، ڪا اَڻ وڻندڙ خبر ٻُڌڻ لاءِ

* اڳواٽ تيار رھڻ

* [س/ات]

* مَنجھہ لَھَڻ

– **دِلِ ۾ اَچِڻُ:** [اصطلاح] خَيال ٿِيَڻ، يادِ پَوڻ، يادِ اَچِڻ، ڪنھن ڳالھہ جو دل ۾ تصور اچڻ

– **دِلِ مارِڻُ:** [اصطلاح] نفساني خواھش کان دِلِ کي روڪڻ، طبيعت کي ڪنھن شوق کان ھَٽائڻ

– **دِلِ ماندِي ٿِيڻُ:** [اصطلاح] دِلِ جو ڪِچ ڪِچ ڪرڻ، مونجھہ ٿيڻ، بي آرامِي ٿيڻ

* مَن اُداس ٿيڻ، غَمزده ٿيڻ (ڪنھن پياري جي يادِ ۾)

– **دِلِ ۾ اُمنگ اُٿڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ۾ جَذباتِ پيدا ٿيڻ، دِلِ ۾ وَلوَلا جاڳڻ، دِلِ تي عجيب قسم جي ڪيفيت طاري ٿيڻ

– **دِلِ ۾ پَرَم وِجھڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ۾ رَحم پيدا ٿِيَڻ، ٻاجھہ پَٽِجِي وَڃڻ، تَرس کائِڻ، قِياس ڪرڻ، مهربانيءَ لاءِ آماده ٿيڻ

– **دِلِ ۾ ٿِيڻُ:** [اصطلاح] خِيال ٿيڻ

* ڏُک ٿيڻ، اَرمان ٿيڻ

* ڪنھن ڳالھہ کي خراب سمجھڻ، بُرو لَڳڻ

– **دِلِ ۾ جاءِ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] عزت ڏيڻ، دِلِ سان احترام ڪرڻ

* پاڻَ وَٽِ آڻڻ، وڏيءَ حُبَ سان آڻڻ، تعظِيم ڪرڻ

* ھِمَت اَفزائِي ڪرڻ، داد ڏيڻ

– **دِلِ ۾ جاءِ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ۾ اَحترام ڪرڻ

* دِلِ تي اثر ڪرڻ، دل ۾ ويھڻ

* پاڻ مَڃائِڻ، پنھنجو قَدر ڪَرائِڻ

– **دِلِ ۾ چُڀَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ تي اَثر ڪَرڻ

– **دِلِ ۾ چورُ ويهَڻُ:** [اصطلاح] بَدگماني ٿيڻ، شَڪ پَوَڻ، دِلِ ۾ فَرق پَوَڻ

– **دِلِ ۾ رَکَڻُ:** [اصطلاح] لِڪَل رَکَڻ، ڳُجهو رَکڻ، مَخفِي رکڻ، ظاهر نہ ڪرڻ، نہ سَلِڻُ

* بغض رَکڻ، بيائي ڏارڻ

– **دِلِ ڦرڻ:** [اصطلاح] سڀني خواهِشُن تان دِلِ کَڄِي وَڃڻ

– **دِلِ ۾ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڏک ڪرڻ، اَرمان ڪرڻ، غَم ڪرڻ

* وِيچار ڪرڻ، دِلِ سان هنداڻڻ، يادِ ڪرڻ، دِلِ ۾ ٿيڻ

* خَراب محسوس ڪرڻ، بُرو لَڳَڻ

* ڪاوڙ ڏارَڻ، غصو ٿيڻ، ڪاوڙ ڪرڻ، ناراض ٿيڻ

– **دِلِ ۾ ڪُڙهَڻُ:** [اصطلاح] اَندَر ۾ پَچَڻ، جَلَڻ، سَڙَڻ

– **دِلِ ۾ کُپَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ۾ ويهي وَڃڻ، پسندِ اَچڻ، دِلِ ۾ گهر ڪَرڻ، دِل تي اَثر ڪرڻ، دِل ۾ گهِڙَڻ

– **دِلِ ۾ ڪِدَڙُ پَوَڻُ:** [اصطلاح] بي اِيمان ٿيڻ، بَد نِيَت ٿيڻ

* ڳُڻتي ٿيَڻ، اُلڪو ٿيڻ، فِڪر ٿيڻ

* ڏَپ ٿيڻ، خوف ٿيڻ

* دِلِ ۾ شَڪ ويهڻ

* [س/ات]

– **دِلِ ۾ گهرُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ۾ ويهَڻ، دِلِ تي اَثر ڪرڻ، پسند اَچڻ

* پاڻَ کي وَڻائڻ، ٻي جي دِلِ وَلَڻ

* نيڪي ڪَرڻ

– **دِلِ ۾ گهِڙَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ تي اَثر ڪرڻ، دِلِ ۾ ويهَڻ، پَسند اَچڻ

– **دِلِ مِلَڻُ:** [اصطلاح] دِلين جو گَڏجڻ، بيحد محبت ٿيڻ

* هَم آهَنگِي ٿيڻ، خيال هڪ جهڙو ٿيڻ

– **دِلِ مَن پُڇَڻُ:** [اصطلاح] پاڻَ سان صَلاحَ ڪرڻ، دِلِ ۾ خيال ڪرڻ، سوچَ وِيچار ڪرڻ، خِيال ڪرڻ

* ڳَڻَ ڳوتَ ڪَرڻ، اَڳ پوءِ جاچڻ

– **دِلِ ۾ وِجهَڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن خيالَ جو دِلِ ۾ پيدا ڪرڻ

* خدا جي طرفان اِلهام ٿيڻ

* يادِ رَکَڻ، مغز ۾ ڳالهه ويهارڻ

– **دِلِ موهِڻُ:** [اصطلاح] دِلِ لُڀائڻ، دِلِ ۾ جاءِ ڪرڻ

– **دِلِ ميري ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] قَلب ڪارو ٿيڻ، اَندَر پليد ٿيڻ، دِلِ ۾ دَغا هُئڻ، دِل ۾ شَڪَ شبها جاڳڻ

– **دِلِ ميري ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] نيَتَ بَد ڪَرڻ

– **دِلِ نہ ٻولائِڻ:** [اصطلاح] اَعتبار ۾ ڳالهه ئي نہ اَچڻ

– **دِلِ نَشِين:** [صفت] دِلِ ۾ ويهَندَڙ، دِلِ ۾ گهر ڪَندَڙ

– **دِلِ نَشِين ٿِيَڻ:** [اصطلاح] دِلِ ۾ ويهَڻ، دِلِ تي ڄمَڻ، يادِ ٿِيَڻ

– **دِلِ نَشِين ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ۾ ويهارڻ، ذِهن نَشِين ڪرڻ، دِماغَ ۾ ويهارڻ

* چَڱِيءَ طرح يادِ ڪري ڇڏڻ

* دِلِ ۾ ڄمائڻ

– **دِلِ نَشِيني:** [ا - مث] دِلِ ۾ گهر ڪرڻ جي حالت

– **دِلِ نَنڍِڙي ٿِيَڻ:** [اصطلاح] نااُميد ٿيڻ، مايوس ٿيڻ

* ناڪام ٿيڻ

* گهبرائڻ، سست ٿيڻ، دل لاهڻ، مونجهہ ٿيڻ

– **دِلِ نَنڍِي ڪرڻُ:** [اصطلاح] بي همت ٿيڻ، سست ٿيڻ، مايوس ٿيڻ

* ڪَنجُوس ٿيڻ، مَکِي چُوس ٿِيَڻ

– **دِلِ نَوازُ ۽ دِلِ نَوازَ:** [صفت] روحَ کي آرام ڏِيندڙ، دِلِ خوش ڪَندڙ، محبوب

'ڪو دِل نواز دِيدَ جي قابِل نہ ٿي سگهيو' (قائل سرشاري)

– **دِلِ وارو ۽ دِلِ وارا:** [صفت - مذ] دِل جو، دِلِ سان منسوب، دِلِي

* دِلِ کي وڻندڙ

* بهادر، دلير، سورمو، سورهيہ

* سَخِي، فياض، ڏاتار

– **دِلِ وَٽان:** [ظرف] چاھَ موجب، مَرضِيءَ مطابق، دِلِ جي خواهش مطابق

* [صفت] مَنَ گهريو

– **دِلِ وَٽان هُئَڻُ:** [اصطلاح] مَرضِيءَ مطابق هئَڻ، دِلِ کي وڻڻ، دِلِ پَسند هئڻ، دِلِ گهريو هئڻ

– **دِلِ وَٽَڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن جي دِلِ پنهنجي طرف مائل ڪرڻ

* پيار ڪَرڻ
* موهڻ، عاشق ڪرڻ
* راضِي ڪرڻ، خوش ڪرڻ، پرچائڻ، ڌاڙائڻ، رِيجهائڻ، نازبرداري ڪرڻ
* همدردي ڪرڻ
* مرضي رکڻ
* دِلِ جوئي ڪرڻ
* بهادر ڪرڻ

– **دِلِ وَ جان:** [ا - مث] مَن ۽ بَدَن، تَن ۽ مَن، جِند جان، ساهه پساهه

* هر طرح

– **دِلِ وَ جان سان:** [ظرف] نِهايَت خوشِيءَ سان، شوق سان، بَخوبي

* سَچِيءَ دِلِ سان، سَچائِيءَ سان، صاف نِيَتَ سان

– **دِلِ وَدماغُ:** [ا - مذ] سَمجهه ۽ فَهم، عقل ۽ اِدراڪ

– **دِلِ وَڌائِڻُ:** [اصطلاح] هِمَتَ ٻڌائڻ، دِلير ڪرڻ

* واهه واهه ڪرڻ، پَرڪي ڏيڻ، شاباس ڏيڻ، هشناڪي ڏيڻ

– **دِلِ وَڌَڻُ:** [اصطلاح] هِمَتَ اَچي وَڃڻ

* فَراخ دِلِ ٿيڻ
* گستاخ ٿيڻ

– **دِلِ وَڌِي وَڃِڻُ:** [اصطلاح] غرور اَچي وَڃڻ، وَڏائي ٿيڻ

* خود اعتمادي پيدا ٿيڻ

– **دِلِ وِسامڻُ:** [اصطلاح] رَنجيده ٿيڻ، مايُوس ٿيڻ، دِلِ مرده ٿيڻ

– **دِلِ وِندرائڻُ:** [اصطلاح] دِلِ خوش ڪرڻ، مَن مشغول ڪرڻ

* دِلِ جو ٻئي طرف ڌيان ڦيرڻ (غم وغيره ٽارڻ خاطر)

– **دِلِ وَرَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ جو لاڙو ٿيڻ

– **دِلُون دُور ڪرڻُ:** [اصطلاح] وِساري ڇڏڻ، ڪَڍِي ڇڏڻ ؛

– **دِلِ هَٽِجي وَڃڻُ:** [اصطلاح] بَرخلاف ٿيڻ، مَدمقابل ٿيڻ

* دِلِ شِڪستو ٿيڻ

– **دِلِ هَٽَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ ڪَٽِجي ٿيڻ، بيزار ٿيڻ، شوق لهڻ، شوق ڀڄڻ، نَفرت ٿيڻ

– **دِلِ هِڇَڻُ:** [اصطلاح] دِلِ گهرڻ، دِل لَڳڻ

* ويساهه اَچڻ، اعتبار اَچڻ

– **دِلِ هَٽڻُ:** [اصطلاح] ٻَهه ٻَجائڻ

* خيال ڪرڻ
* گِهٽيِيُون ڪائڻ

– **دِلِ هولُ ج دِلِ هولَ:** [ا - مذ] ڏَپ، خوف، خَطرو

* اَنديشو، گمان، شڪ
* وَسوَسو، گِهٽتي، نااُميدِي، پريشاني، نِراسائِي، دِلگيري
* گهبراهَٽَ، ماندِڪائي، بيچيني، اَڻمانڌ، سوداءُ ماليخوليا، خفقان
* بي هِمتي
* نَسن جي ڪَمزوري

– **دِلِ هولُ ٿيڻُ:** [اصطلاح] سخت پريشان ٿيڻ، گهٽتي ٿيڻ

* ماليخوليا جو مرض ٿيڻ

– **دِلهِيرُ ج دِلهِيرَ:** [صفت] دِلگير، غمگين، پَريشان

* [س/ات]

– **دِلِئُون/دِليُون:** [ظرف] دِلِ سان، مَرضِيءَ سان، رَضا خوشِيءَ سان، دِلئون جانئون، دِلئان، دِلِ ڪان، دِلِ مان، دِل ڪئون، دِلِ مَئون، دِلئون

– **دِلِئُون ٻَجانئُون/دِليُون ٻجانِيُون:** [ظرف] وَڏِيءَ خوشِيءَ سان، دِلِ جان سان، دِلِ جي صِدق ۽ سَچائِيءَ سان

– **دِلِئُون جانئُون/دِليُون جانِيُون:** [ظرف] دِليون، رَضا خوشِيءَ سان، مَرضِيءَ سان، خود خيال، دِلِ جانِ سان، وَڏِيءَ حَبَ سان، قُربَ سان

* جاڻي واڻي، سمجهي ٻرجهي، جاڻي ٻُجهي

– **دِلِ ٿِي دِلِ ۾:** [ظرف] اَندر ئي اَندر ۾، مَنجهه ئي مَنجهه، مَخفِي طَرحَ، رازَ ۾، ڳُجهيءَ طَرح

– دِلِي ج دِلِيُ: [صفت] دِل جو، دل وارو، جاني، جگري

* حُبَ وارو، قُربَ وارو، پيارو

* [ظرف] دِل تي، مَرضِيءَ تي

* دِل سان، سِڪَ سان، قربَ سان

– دِليان: [ظرف] دِل سان، جان سان، پنهنجيءَ مَرضِيءَ سان

* دلئون، دِل کان، دِل مان، دِلئون

– دِليخَم/دِلِ خام: [صفت] دِل شِڪستو، مايوس

* ڪَڪِ، بيزار

– دِليخَم ٿِي پَوَڻُ: [اصطلاح] دِل شِڪستو ٿِي پَوَڻُ

* ڪَڪِ ٿِي پَوَڻُ

– دِلِيُون هَڻَڻُ: [اصطلاح] پَهَ پَچائڻُ

* خيال ڪرڻُ

* گِهٽِيُون ڪائڻ

• ڏلارو ج ڏلارا: [صفت - مذ] پيارو، لاڏلو، معشوق

* [سن: درلالن]

* [مث: ڏلاري ج ڏلاريُون]

• دِلاسو ج دِلاسا: [ا - مذ] ڏَڍُ، آسرو، دِلجاءِ، تَسَلي، خاطِري، آٿَتَ، دِلداري، هِمَتَ

* فَرحَتَ، تَسڪِينَ، آرام

– دِلاسائِي ج دِلاسائِيُون: [صفت] فقط دِلاسا ڏِيندڙ

– دِلاسو ڏِيَڻُ: [اصطلاح] تَسَلِي ڏِيڻُ، هِمَتَ ٻڌائڻُ، آٿَتَ ڏِيڻُ، دِلداري ڏِيڻُ، خاطِري ڏيڻُ، دِل وڌائڻُ، هوشياري ڏيڻُ

* ڪَم ڪَرڻُ جو واعدو ڏيڻُ

– دِلاسي جِي ٻُڪَ نہ هُڻَڻُ: [اصطلاح] رڳو هائو هائو ڪرڻ پر ڪجھ بہ نہ ڪرڻ، ڪوڙا واعدا ڪرڻ، ٽال مَٽول ڪرڻ، ڪوڙا دلاسا ڏيڻ

• ڏلالُ ج ڏلالَ: [صفت] رَستو ڏيکاريندڙ، واٽَ لائيندڙ

* [ع: دل = هن اڳواڻي ڪئي]

* خَريدار ۽ وِڪڻندڙ جي وچ ۾ سودو ڪرائيندڙ، سودو ٺاهيندڙ، گماشتو، آڙهيتو، ٻِلاوڙُو

* ٻن جي وچ ۾ ڳالهائيندڙ، ٽِياڪڙ، وَڪِيل، ثالث

* گراهڪ ڦاسائيندڙ، سوديباز، اَصيل

* ڪُٽڻ، وِچوئُو

* ڀڙوو، دلو

– ڏلالِي ج ڏلالِيُون: [ا - مث] ڏلالَ جو ڪَم، ٻِلاوڙِپ

* ٽياڪڙِي، ثالثي

* سودي ڪرائڻ جو معاوضو (جيڪو سودي ڪرائڻ جي عيوض وڪڻندڙ ۽ خريدار کان ڏلال يا ايجنٽ کي ملندو آهي)، ڪجھ سيڪڙو (جيڪو خريد فروخت جي عيوض ڏلال يا ايجنٽ کي ڏبو آهي)، دستوري اُجورو، ڪميشن، ٻلاوڻ

* [ڪنايہ] حَرامَ جي ڪمائي، ڀڙوَتَ

– ڏلالِي ڪَرڻُ: [اصطلاح] ڪَمِيشَن وَٺَڻ، اُجورو وٺڻ

* ڀڙوَتَ جي ڪميشن وٺڻ

* [ڪنايہ] مناسب رقم کان وڌيڪ پئسا وٺڻ

• ڏلالَتَ ج ڏلالَتُون: [ا - مث] هِدايَتَ، رَهنمائي

* نِشان، عَلامَتَ، پَتو، آثار، اُهڃاڻ

* دَلِيل، ثابِتِي، شاهِدِي

* [ع: دَل = هن سونهون ڪيو]

– ڏلالَتَ ڪَرڻُ: [اصطلاح] دَلِيل هجڻ، ثابتِي هجڻ

• ڏلان: [ا - خاص] ڏاڙهياڙي جبلن مان وهندڙ هڪ نئن جو نالو

• دِلاوَرُ ج دِلاوَرَ: [صفت - مذ] دِل وارو، هِمَتَ وارو، دِلير، بَهادر، شجاع، سورمو، جوان مَرد، سورهيہ

* [ف: دِل + آوردن = آڻڻ]

* [ا - خاص] حضرت غازي عباس علمدار عليہ السلام جن جو لقب

'شاهي آ زماني تي، عباس دِلاوَرَجي' (مدهوش پٽو)

* مردَ جو نالو

– دِلاوَرِي ج دِلاوَرِيُون: [ا - مث] شجاعَتَ، بَهادِري، جَوانمَردي، جرائت، دِليري

• دِلبَرُ ج دِلبَرَ: [صفت] دِلِ ڪَڍِي ويندڙ، دِل کسي ويندڙ، محبوب، معشوق

* [ف: دل + بردن = ڪڍڻ جو امر]

'وسري ويا هِتي ٻَئِي جڏهن دل جان سان دِلبر ڏِٺم' (سيد مصري شاهہ)

• دِلبَر لَڪُ: [ا - خاص] چاچڙي پرسان سرڪاري ناڪو يا حد بَندي ءَ لاءِ ڪوڙيل نشان

* [س/ٿ]

• **ڏلبو ج ڏلبا:** [ا - مذ] دولاب، دَغا، ٺڳي، چَلُ، ترڪَٽُ، گهات، ڪوڙ، ڪَپَٽِ، مڪر، ڏَنو، فريب، ڏَنڊ، ڏوڪو، ويساهه گهاتي

* [سن: دلب]

'جي هي ڏوڪرهن جي هي دلبوهن اعتبار مون کي چوڏنڊ' (استاد بخاري)

* اڪينڍي، بازي، پيچ

* پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪکن مان جڙيل نقلي پکي

* بازَ کي شڪار تي هيرائڻ لاءِ ڏور ۾ ٻَڌَل ڪانوَ يا ڪڪڙَ جا کَنڀَ (جن تي بازَ ستون ڏيندو آهي)

* بلبل کي ڏِنل ڪاڌو، پيتي

* پٽو

— **ڏلبائي ج ڏلبائِي:** [صفت - مذ] ڏلبو ڏيندڙ، فريب ڏيندڙ، ٺڳي ڪندڙ، دَغاباز، ڏوڪيباز، ڏَنائي، ڪپٽيو، دَغا خور، چَل باز، ترڪٽي، گهاتي، ڪوڙو فريبي، ڪوڙو لڇو، نَل ٽپتائي

— **ڏلبڻ:** [مص - فعل متعدي] فريبڻ، ٺڳڻ، دَغا ڏيڻ، ڏلبو ڏيڻ

* [سن: دلب - دلبو]

* [مص] ڏلبڻ

* [امر] ڏلب

* [ڏلبيو ڏلبيندو ڏلبيَل]

— **ڏلبو ڏيڻُ:** [اصطلاح] ٺڳي ڪرڻ، دَغا ڪرڻ، چَلُ ڪرڻ، ترڪَٽ ڪرڻ، فريب ڪرڻ، ڏوڪو ڏيڻ

• **دِلپاڪَ ج دِلپاڪَ:** [ا - مذ] ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور

* پٿر جو هڪ قسم (جيڪو سوراخ ڪري ڌاڳي ۾ پوئي ڳچيءَ ۾ ٻڌبو آهي)

• **دِلِ پيچ:** [ا - مذ] گُلَ جو هڪ قسم

• **دِلچيءَ وارو:** [ا - خاص] جَبَلَ جو نالو

• **دُلدُلَ:** [ا - خاص] اسڪندريه جي حاڪم کان حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم جن کي تحفي طور مليل هڪ خچر جو نالو (جيڪا وري حضرت علي ڪرم الله وجهه جن کي ملي)، ذوالجناح

* [ع]

• **دِلشا ٽلاڻي:** [ا - خاص] جسڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو

• **دِلفين:** [ا - خاص] ساموندِيءَ مڇيءَ جو هڪ قسم، درياءَ جي دلفين جو نالو، ٻلهڻ

* [انگ: Dolphin؛ ع: دِلفِين]

• **دَلَق ج دَلَق:** [ا - مذ] اِڳِرين جي ٽُڪرن مان ٺهيل فقيرانو چوغو، فقيرجو لباس، ڇِتين لَڳَل جبو، گودڙي، خرقو

* [ع]

'دلق ڍڪائج دل کي لائج ڪوڙ لباس' (روحل)

* آديسي فقيرن جي مٿي ۾ پائڻ جو ڇهنبدار ٽوپ، ڪلنگيدار ٽوپي، ڪلاهه

— **دَلَق پوش:** [صفت] گودڙي پوش، گودڙي پائيندڙ درويش، گودڙيو فقير، گودڙيو

— **دَلق جو ڏاڳو:** [ا - مذ] جاڳوٽو

• **دَلَنگ ج دَلَنگ:** [صفت] وڏو لُچ، ڪاٽڪو، ٺڳ، چالاڪ، بدمعاش

* [س/ات]

• **دَلَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏَرڻ (اَن يا دال وغيره)، دال ٺاهڻ

* [سن: دل - ڏرڻ]

* [ڪنايه] تباهه ڪرڻ، برباد ڪرڻ

* [مص] دَلڻ

* [امر] دَل

* [دَليو دَليندو دَليَل]

• **دَلڻ ج دَلڻون:** [ا - مث] هارين جي جهنگ هٽڻ جو اوزار، ڪهي

* [س/ات]

• **دَلو:** [ا - مذ] لغوي معنيٰ ڏول يا ڏِلو

* [ا - خاص] آسمان جو يارهون برج، ڪمپ (ڪنڀ)

* [ع]

• **دَلو ج دَلا:** [صفت - مذ] دَلالي ڪندڙ، ڀڙوو، پڙوو، پانڊي، ڪُٽڻ، پڙوٽ ونڊڙ، بيغيرت، ڪنجر، بَد اَفعال، دَغائي

* [ع: 'دلال' جي بگڙيل صورت]

* [مث: دَلي ج دَليُون]

• ڏِلو ج ڏِلا: [ا - مذ] پاڻي رکڻ لاءِ مِٽيءَ جو هڪ ٿانءُ، گهڙو، ننڍو مٽ
* [ع: دلو = ڏول يا دلو]
– ڏِلا پِيرڻُ: [اصطلاح] خِدمَتَ چاڪِري ڪَرڻ
* ٻئي جي ٻاران ڪوشش ڪرڻ يا مدد ڪرڻ
– ڏِلِي ج ڏِلِيُون: [ا - مث] ننڍو ڏِلو، گهڙِي، ننڍِي مَٽِي
– ڏِلِي پِيرڻُ: [اصطلاح] شاديءَ رات جو ڏِلِي پيرڻ جو سَنوڻُ ڪرڻ
• ڏَلواڻِي: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ضلعي ۾)
• ڏَلُوچو ج ڏَلُوچا: [صفت - مذ] گهڻو، ڏِل، ڍِرو، جَهجهو
* [ق - س/ل]
'ڏلن ڏَلوچا دل وٺيا، ونءِ راضي ٿيءُ' (شاهه)
* مَليدو ڪاڄ، قورمو سَٽَ رَڃي
• ڏِلِي ج ڏِلِيُون: [ا - مث] مَستيءَ وقت اُٺَ جي واتَ مان نڪتل ماس جي ٿيلهِي
* [س/ات]
• ڏَليباڏِلِي: [ظرف] کُليو کُلايو، ظاهر ظهور، شاهه شاهوڪاري، پڌري پَٽ، صاف صاف، ڏِيناداستِي، کولي کولي
– ڏَليباڏِلِي چَوڻُ: [اصطلاح] کُليو کُلايو چَوڻ، علي الاعلان چَوڻ، پڌري پَٽ چئي ڏيڻ
• ڏَليپوٽا: [ا - خاص] هڪ قبيلي جو نالو
• ڏِليرُ ج ڏِليرَ: [صفت] وَڏيءَ دِلِ وارو، هِمَتَ ڀريو، جُرائَتَ ڀريو، ويِر، ٻهادر، سورمو، سورهيه، ثابت قَدَمُ، پهلوان، جوڌو، ٻلوان، بي ڏپو، بي خوف، بيباڪ، بيپرواهه، نِڊر
* [ف]
– ڏِليرانه: [صفت] جرائت سان، دليريءَ سان، هِمَتَ سان، ٻهادريءَ سان، ٻهادرانه
– ڏِليرِي ج ڏِليرِيُون: [ا - مث] سورهيائي، ٻهادري، سورمائي
* هِمَتَ، جرائت، بي ڊپائي، بيباڪِي، بيپرواهِي، ثابت قَدمِي
* اِستِقلال، ڌِيرج
* پهلوانِي

• ڏِليڪُ ج ڏِليڪَ: [ا - مذ] پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قِسم
* [س/ات]
• ڏَليلَ ج ڏَليلُون: [ا - مث] واڳ، ڏور، مهارَ
* اُٺَ جي سَنجَ جو هڪ قِسم، ناڪيليءَ ۾ ٻَڌل لِڳيءَ جو ڪڙو
* سِرڪَڻ، ڦاهِي
* ڪنهن فوجي يا پوليس جي ملازم کي ڏنل سزا، سيڪَتِ، سَختِي، ڊرل
* [انگ: ڊرل]
• ڏَليلُ ج ڏَليلَ: [ا - مذ] رَستو ڏيکارِيندڙ، سونهون
* [ع: دل = هن وات ڏيکاري]
* ثبوت، شاهِدي، ثابِتِي، ڪنهن ڳالهه جي ثابتيءَ ۾ ڏنل شاهِدي، حجَتَ، منطق
* بَحث، مباحثو، بيان، تقرير، سوال و جواب، مثال، برهان، سمجهاڻي، ويچار
* گمان، وَهم
'درياءَ جي دليل، لوڙهي لهوارا ڪٿا' (شاهه)
– ڏَليل بازِي: [ا - مث] بَحث مباحثو
– ڏَليل بازِي ڪرڻ: [اصطلاح] بحث مباحثو ڪرڻ
– ڏَليل پيش ڪرڻ: [اصطلاح] ثابتي پيش ڪرڻ، ثُبوت ڏيڻ
– ڏَليلُ ڊوڙائڻُ: [اصطلاح] وِيچار ڪرڻ، خيال ويڙهائڻ، سوچڻ، سمجهڻ
* بَحث ڪرڻ، مباحثو ڪرڻ
* شڪ ڪرڻ، دماغ ۾ اَچائِي ڳالهه ويهي وجهڻ
'ٿي ڊوڙائي دليل ڀنهورِءَ ماٺهو موڪليو' (شاهه)
– ڏَليل قاطِع: [ا - مذ] آخرين ثابتِي، نبيرو ڪندڙ ثابتِي، صاف ثابتِي
• ڏَليلو ج ڏَليلا: [ا - مذ] اُٺَ جي هڪ سَنجَ جو نالو (جيڪو ٽَلي يا ڇَڙي وانگر لڙيندو آهي، جيڪو اُٺَ کي ٻڌل هوندو آهي ته اُٺَ جي گَر ٿي وڃڻ تي ڏٽي ڪيس يڪدم اُنهيءَ جي آواز وسيلي ڳولي لهندو آهي)
* [ع: دَليل = سونهون]
* ڏانڊي پکيءَ جو هڪ قِسم
* [س/ات]

● دَمَ: [ا - مذ] خون. رَتُ. لَهو

* [ع]

— دَمِوي: [صفت] رَتَ جو. رَت وارو. خوني

* خوني مِزاجَ وارو ماڻهو. قَهر جهڙو. ڪَنُور. خونخوار

— دَمِوي مِزاج: [صفت] وڌيل خونَ جي خَطا وارو ماڻهو

● دَمُ ڄ دَمَ: [ا - مذ] ٻساهه. جيءُ. جانِ. پراڻ. ساهه. سانس

* جياپو. حياتي. زندگي. روح. جوڻو. عمر. جيو. آتما

* پنهنجي جان (جنهن ۾ ڪو محبوب موجود آهي)

* [ف]

'دَمُ نہ سڃاڻن، دانهون ڪن مٺن جِئن'

* هڪ دفعو ساهه کڻڻ جي حالت. ڍُڪو ساهه

* درياءَ جو ساهه. درياءَ جي ڦُوڪَ. درياءَ جي ڇِڪَ

'دَهشتَ دَمُ درياءَ ۾، جِتِ هيبت هلاچو' (شاهه)

* ڦوڪَ. ڦيڻو. دعا. منتر. جادو (هٿي تي شوڪارجي)

* حقي يا چِلمَ جي هِڪ ڦُوڪَ. سوٽو. وَرَم

'ٻيهر نہ ٻار ٻہ چار دم هڻي هلان ٿو' (جملو)

* بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ وڏا ساهه ٿيندا آهن). اُٻَ ساهي. سهڪو. دَمُ ڪشي

* [ف: دم]

* وَڏو ساهه کڻي حواسن کي روڪڻ جي حالت (اڪثر يوگي دَمَ ساهي ڪيترائي ڏينهن جيئرو رهي سگهندا آهن)

* پَلُ. ساعِتَ. گهڙِي. لَحظو. پَلَڪَ. مَهَلَ

'دلبر کي دل ڏيڻ ۾ دم دير نہ ڪجي'

* دوکو. مڪر. فريب. ٺَڳي

* دِلاسو. آسرو. ڏَڍ. دلجوئي

* لَباڙَ. ٻٽاڪَ. ڊاڙَ. لاف

* مغروري. گهمنڊ. تانءُ. هَٺَ. دماغ. غرور. فخر

* زور. طاقتَ. سگهہ. سَتَ

* جرئتَ. بَهادري. همتَ

'اٿئي دم نہ ميدان تي اَچ' (جملو)

* لکت ۾ بيهڪ جي نشانين مان ٻہ نشانيون [اڌ دم، پورو دم] (جنهن سان روانيءَ سان پڙهندي پڙهندي اڌ دم (،) تي پهچڻ سان اڌ ساهه، جڏهن نہ پوري دم (.) وٽ پهچڻ سان پورو ساهه کڄجي]

* طعام کي پوريءَ طرح رڌڻ لاءِ هلڪي تِهہ تي رکڻ جي حالت. هَڏ مارڻ جي حالت

* تلڇيءَ جي اڌ هيٺ ۽ اڌ مٿي ٿيڻ تي ٿهيل خال (ڪورين جي اصطلاح ۾)

* [س/ات]

* ڪُنبَ کي رِليءَ وغيره سان ڍڪڻ جي حالت (ڌوبين جي اصطلاح ۾)

* [س/ات]

* هارمونيم جي ڌَنوڻ جي ساهي (ڳائڻن جي اصطلاح ۾)

— دَمادَم: [ظرف] لاڳيتو. هڪ ٻئي پويان. ٻئي در ٻئي، گهڙيءَ گهڙيءَ. هرهر. هميشہ. سانڌهِ. هَر دَم

— دَمائِڻُ: [مص - فعل متعدي] دَم ڏيڻ (طعامَ کي)

* ساهَ کڻڻ جي فرصت ڏيڻ

* [مص] دَمائِڻ

* [امر] دَماءِ

* [دَمايو. دَمائيندو. دَمايل]

— دَمُ بازُ ڄ دَمُ بازَ: [صفت] ٺَڳ. دوهو. فريبي. دَغاباز. ويساهہ گهات. ڪپتيو. چالاڪ. حَرِيف. ڊوبائي

— دَمبازِي ڄ دَمبازيون: [ا - مث] ٺَڳي. مڪاري. ڊوبو

— دَم بخُود: [صفت] خاموش. ساڪت. چُپ. ماٺِ. متحير

* حيران. پريشان

— دَم بَدم: [ظرف] گهڙيءَ گهڙيءَ. هَر وَقتِ. هَر گهڙيءَ. هَردَم. هرلحظي. ذَري ذَري. ساعتَ ۾. ڪَڻ پَلَ ۾. ٿوري ٿوري وقت ۾

* دائما. هميشہ. دائمي طور

'دَم بدم تنهنجو قدم، فرش ۽ زمين افلاڪ تي' (غمدل فقير)

— دَم بَند ڪرڻُ: [اصطلاح] خاموش ٿيڻ

* ساهہ روڪڻ

— دَم بهاءُ الحق ڪرڻُ: [اصطلاح] فقيرن جو هڪ نعرو هڻڻ (جيڪو ناماري بزرگ، صوفي غوث بهاءُ الحق ذڪريا ملتانيءَ جا فقير پنهنجي مخصوص انداز ۾ هڻندا آهن)

— دَمبَڇو ڄ دَمبَڇا: [ا - خاص] مُلتاني فقيرن جو هڪ نعرو ('دم بهاءُ الحق' يعني هن جي سبب ٿي اسان جي حياتي آهي)، وحدانيت جو ڪلمو، حق جي تصديق ڪرڻ جو نعرو

– **دَمبِما هَڻَڻُ:** [اصطلاح] توحيدَ جا نعرا هڻڻ، فَقيريءَ جا دَمَ ڀرڻ

* رَڙيون ڪرڻ

– **دَمَ ڀرجڻُ:** [اصطلاح] ساهه گهٽجڻ، وڏا ساهَه کڻڻ، سهڪڻ، دَم گهٽجڻ

* ٿانءِ ۾ ڀرجي وڃڻ، هَٺ ڪرڻ، وڏائي ڪرڻ، تيزي ڪرڻ، اَڪڙ ۾ ڀڻ، ڦونڊجي وڃڻ

– **دَم ڀَرَڻُ:** [اصطلاح] ڦوڪَ ڀرڻ، سوٽو ڀرڻ، چِلمَ جو سوٽو ڀرڻ، دونهو ڪڍڻ

* ساهه ڦوڪڻ

* ٺِڪاڪَ هڻڻ، ڊاڙَ هڻڻ، لَباڙَ هڻڻ

* ڪوڙا دِلاسا ڏيڻ

* هامَ ڀرڻ، نِروار ٿيڻ، لياقتَ ظاهِر ڪرڻ، جوهَر ڏيکارڻ، قابليت ڏيکارڻ، دَعويٰ ڪرڻ

– **دَمَ تي رَکڻُ:** [اصطلاح] چانورن جو ديڳڙو باهه تان لاهي، اُن جي منهن تي ڍَڪُ ڏيئي، مٿس بار ڏيئي رکڻ (جيئن چانورن منجهان ٻاڦ ٻاهر نه نڪري، ۽ باقاعدي رڌجي تيار ٿئي)

* ڪنهن به طعام کي مٺئين طور دم ڏيڻ يا دم تي رکڻ

– **دَم تي هُجَڻُ:** [اصطلاح] تيار ٿيڻ جي ويجهو هجڻ (چانور يا ٻيو ڪو به طعام)

– **دَم ٽِيَڻُ:** [اصطلاح] ساهه بَندجي ٿِيڻ، دَمڪشي ٿيڻ، دَمَ جي بيماري ٿيڻ

– **دَم ٽُٽَڻُ:** [اصطلاح] دَم ڏِيڻ، ساهه ٽُٽڻ، مَرڻ، اِنتِقال ڪرڻ

– **دَم ٽِپڻُ:** [اصطلاح] ساهه کڻڻ، ٿورو آرام وٺڻ، ساهِي پٽڻ

– **دَم ٽِچائِڻُ:** [اصطلاح] ساهه پچائڻ، هارمونيم جي ڪرج يا بين سرن سان لڳاتار آواز ملائي سر سان آواز ملائڻ (ڳائڻ جي اصطلاح ۾)

* پاڻيءَ ۾ ٽٻي ڏيئي اندر ويهڻ

– **دَم پُختُ ج دَم پُختَ:** [ا - مذ] دَم تي رَڌَل طعام، دَميل چانور، اُٻاريَل چانور، جهيڻي باهِ تي رَڌَل کاڌو

* پلاءَ جو هڪ قسم

* [ف: دم + پخت = (پختن = پچڻ)]

– **دَمَ پورا ٿِيَڻ:** [اصطلاح] حياتي پوري ٿيڻ، مَرڻ جو وقت اَچڻ

– **دَم جَهلڻُ:** [اصطلاح] ساهه گهٽجڻ، پوساڻڻ

* ساهُ روڪڻ، صبر ڪرڻ، ماٺِ ڪرڻ

* هِمَتَ جَهلڻ

* تَحمل ڪرڻ، ٿانهر ڪرڻ

– **دَم چَڙهَڻُ:** [اصطلاح] ساهه چڙهڻ، ساهه گهٽجڻ، سهڪڻ، سهڪي مان پرڄڻ

* جَلدي ساهه کڻڻ، تِکڙو ساهه کڻڻ

– **دَم خُشڪ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] دَم بَند ٿِيڻ، تَمام گهڻو ڊِڄڻ، سَخت ڊِڄي وَڃڻ

– **دَم خَم:** [ا - مذ] تاب و طاقت، مضبوطِي

– **دَمَ دِلاسو ج دَمَ دِلاسا:** [ا - مذ] آسرو، دِلداري، تَسلي، ڏَڍُ، خاطِري، دِلجاءِ

– **دَمَ دِلاسو ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] فريب ڏيڻ، ٺَڳڻ، ڦَسلائڻ

* رڳو هائو هائو ڪرڻ، ڪوڙا دِلاسا ڏِيڻ

– **دَم دَم:** [ظرف] ذَري ذَري، ساعِتَ ساعِتَ ۾، هَرَ هَرَ

– **دَم دَمڻُ:** [اصطلاح] ساهه کَڻڻ

* نعرو هَڻڻ

– **دَم ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] مَرڻ، فوت ٿيڻ، پساهَ ڇڏڻ، وفات ڪرڻ، رِحلَتَ ڪرڻ، چالاڻو ڪرڻ، جهان ڇڏڻ

'دَم ڏئي مران خدا ڪري دلبر جي سامهون' (دادن فقير)

* شاهو ڏيڻ، چاڙهه ڏيڻ، ريهڻ ريبڻ، ڳِلٽو ٻڌڻ

* چِٽ ٻَڌڻ، ٻِنيلائِڻ، ڊوهڻ

* طعامَ کي آهستي آهستي پچڻ لاءِ ڇڏڻ، طعامَ کي رڌجي وڃڻ کان پوءِ سِجهڻ لاءِ بند ڪرڻ

* تاڃيءَ جو هڪ اڌ هيٺ ۽ اڌ مٿي ڪرڻ (يعني ڄار ٺاهڻ جنهن مان تار لنگهندي آهي)

– **دَم ڏيئي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] گسائي ڀڄي وڃڻ، دِلاسو ڏئي هليو وڃڻ

– دَمِرُ ج دَمِرَ: [صفت] دَمَ وارو وَڏائيءَ وارو دَمباز، مغرور، هَٺيلو

– دَم ساڙڻُ: [اصطلاح] ساهه بند ڪرڻ. ساهه گهٽڻ، ساهه روڪڻ

❊ جوڳين وانگي مڪر ڪرڻ، يوگ پچائڻ

❊ دَٿ هَڻڻ، چپ هڻڻ

– دَمسازُ ج دَمسازَ: [صفت] هَمراز، رازدار، حال مَحرمِ، هَمدَم، حالَ ياڻي

❊ گهاٽو دوست، گَهرو دوست، جاني دوست، پَڳ مٽ يار، يار ويس، دِل گهريو، هَمدَرد، دِل وارو سنگتي، ساٿي

– دَمسازِي ج دَمسازِيُون: [ا - مث] گهاٽو سپنڌ، ياراڻي، گهاٽلي ماڻلي، دِلي تعلقات

– دَمَ سان دَمَ گـڏڻُ: [اصطلاح] پنهنجو بنائڻ، محبت ڪرڻ، دِل دِل سان ملائڻ، رازدان بَنائڻ

– دَمَ سَجائڻُ: [اصطلاح] پنهنجي ساهه ۾ الله پسڻ، ياڻ کي سجائڻ

– دَم قَدَم: [ا - مذ] زِندگي، حَياتي

❊ هَستي، وجود

❊ [ظرف] هر حالت ۾

– دَم قَدم جو خير: جان جي سلامتيءَ جي دعا، هر حال ۾ خير جي دعا

– دَم ڪرڻُ: [اصطلاح] ڪجهه پڙهي شوڪارڻ يا ڦوڪارڻ يا ڦوڪڻ، شوڪارو هڻڻ

❊ چانور پلاءَ وغيره رَڌي پچاڙيءَ جو دم ڪرڻ يا ڏيڻ

❊ دفع ڪرڻ، ختم ڪرڻ

'تون شافي تون ڪافي، تون دردن ڪرين دم' (راضي)

– دَم ڪشِي ج دَمڪشِيُون: [ا - مث] بيماريءَ جو هڪ قسم، دم جي بيماري، اُهو ساهه، دَمَ، سهڪو، اُيساهي

– دَم گهٽجڻُ: [اصطلاح] ساهه گهٽجڻ، گهبرائڻ، مونجهارو ٿيڻ، منجهي پوڻ، بُوساٽجڻ

– دَم گهٽڻُ: [اصطلاح] ساهه روڪڻ

❊ ڪنهن کي سختيءَ سان وٺڻ، سَخت پڪڙ پڇاڙ ڪرڻ

– دَم لڳائڻُ: [اصطلاح] حقو پيئڻ، حقو ڇڪڻ، سُوٽا هَڻڻ، وَڏا ڪَش هَڻڻ

– دَمَ ۾: [ظرف] لَحظي ۾، گهڙيءَ ۾، کَنَ پَلَ ۾، تَمام جَلدي، ٿوري وقت ۾، ويرم ۾

– دَم مَڪڻُ: [اصطلاح] اُٿاوَتَ شروع ڪرڻ لاءِ ڪپڙي جي منڍ تي آلو نڙو گهمائڻ سان تندن کي آلو ڪرڻ (ڪورين جي اصطلاح ۾)

– دَم نِباهڻُ: [اصطلاح] وَقت نڀائڻ، وَقت لَنگهائڻ

❊ هر حالَ ۾ ساٿ ڏيڻ، آخر تائين وفاداري ڪرڻ، دوستيءَ جا حق پورا ڪرڻ

– دَم نِڪرڻُ: [اصطلاح] ساهه نڪرڻ، مرڻ، پساهه پورا ٿيڻ

'غم نڪري يا دَم نِڪري'

– دَم نه هڻڻُ: [اصطلاح] عاجزي ڏيکارڻ، هَرگز نه ڪڇڻ، بلڪل خاموش رهڻ، پنهنجي طاقت جو اظهار نه ڪرڻ، پاڻ کي ڪجهه به نه سمجهڻ

– دَمِڻُ: [مص - فعل متعدي] ساهه کَڻڻ، دَم کڻڻ

❊ ترسڻ، صبر ڪرڻ، دَم دلاسو ڏيڻ

❊ [سن: دمن]

❊ طعامَ کي ٿوري توءِ تي رَڌڻ، اُٻارڻ، جوش تي چانور رَڌڻ، اُٻ تي چانور رَڌڻ، ڪاڏو يا ڀاڄي ٻاڦ تي رَڌڻ، دَم ڏيڻ، پچائڻ، رَسوئي ڪرڻ

❊ [ف: دميدن - ڦوڪڻ منجهان ورتل]

❊ [مص] دَمڻ

❊ [امر] دَمِ

❊ [مضارع] دَميان (ج) دَميُون، دَمِين (ج) دَميو دَمي (ج) دَمِين

❊ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

❊ [حال] دَمي ٿو (ج) دَمِين ٿا

❊ [حال مٿ] دَمي ٿي (ج) دَمِين ٿيون

❊ [ماضي] دَميو (ج) دَميا

❊ [ماضي مٿ] دَمِي (ج) دَميُون

❊ [مستقبل] دَميندو (ج) دَميندا

❊ [مستقبل مٿ] دَميندِي (ج) دَميندِيُون

❊ [اسم مفعول] دَميل

– **دَمِ واپسين:** [ظرف] آخري دَم، مرڻ واري گهڙي، پويون پساهه

– **دَمِ واندو نه هُئڻُ:** [اصطلاح] هڪ گهڙيءَ جي فرصت نه هئڻ، هر وقت ڪم ۾ رڌل رهڻ، عَديمِ الفُرصت هئڻ، فارغ نه هئڻ، تمام گهڻي ڪم ۾ مشغول رهڻ

٭ هر هڪ دم سان ذِڪر ڪندو رهڻ (صوفين جي اصطلاح ۾)

– **دَم وَٺڻُ:** [اصطلاح] ساهه کڻڻ، آرام ڪرڻ، ساهي پٽڻ، فَرحَتَ وَٺڻ، ٿڪ ڀڃڻ، ترسڻ، ٽِڪڻ، دَم پٽڻ، سهڙڻ، نهڙڻ، تازو توانو ٿيڻ

– **دَمهڙو:** [ظرف] ڪجهه دَم، ٿورو وقت، ڪَٿ پَلُ، جَهتَ سوا

٭ [س/ات]

– **دَم هَلائِڻُ:** [اصطلاح] مخفِي ذڪر ڪرڻ، دِل ۾ وِرد ڪرڻ

٭ [س/ات]

– **دَم هَڻڻُ:** [اصطلاح] چرس يا حقو ڇڪڻ

٭ ٻڪاڪَ هَڻڻ، لافَ هَڻڻ، داڙ هَڻڻ

٭ پاڻ ساراهڻ، پاڻ پڏائڻ، خود ثنائي ڪرڻ، وَڏائي ڪرڻ، ڦونڊجڻ

٭ پڏڻ

٭ مُرڪڻ

٭ دعويٰ ڪرڻ

٭ هِمَتَ ٻَڌڻ

– **دَمِي ج دَمِي:** [صفت] هَٺيلو، تڪبر ڪندڙ، هوڏ ڪندڙ، مغرور

• **دُمُ ج دُمَ:** [ا-مذ] پُڇ، دنب، ڇيڙو، پوڇڙ، پوڇڙي، پُڇڙِي، پڇاڙي

٭ [ف]

– **دُمدارُ ج دُمدارَ:** [صفت] پُڇ وارو، پُڇڙيءَ وارو، دنبدار

٭ هڪ تاري جو قسم

• **دَماچ:** [ا-خاص] هڪ ذات جو نالو، دَماچَ

٭ [س/ات]

• **دِماغُ ج دِماغَ:** [ا-مذ] مَغز، ميجالو

٭ مَٿو، سِر، سِيِسُ

٭ سَمجَهه، عَقل، فَهَم، ادراڪ، دانائي

٭ اوسان، هوش

٭ [ع]

– **دِماغُ آسمانَ تي هُئڻ:** [اصطلاح] پاڻَ کي وَڏو سَمجَهڻ، تَڪَبر ڪرڻ، ڪنهن تي اک نه ٻڌڻ، هيٺ نظر نه هئڻ

– **دِماغُ جاءِ آچڻ:** [اصطلاح] دماغ صحيح ٿيڻ، هوشَ ۾ اَچڻ

٭ غرور ختم ٿيڻ، ٺانءِ وڏائي نه رهڻ

– **دِماغُ چٽڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن جو مٿو کائڻ، لڳاتار ڳالهائيندو رهڻ، بَڪواسَ ڪرڻ

– **دِماغُ چڙهي وَڃڻُ:** [اصطلاح] پاڻُ پڏائڻ (دولتَ جي نَشي ۾)، مغرور ٿيڻ

– **دِماغُ خالِي ڪرڻُ:** [اصطلاح] اَجايو مٿو هڻڻ، ٻَڪي هڻڻ، ٻَڪ ٻَڪ ڪري پريشان ڪرڻ

٭ ڪنهن ڳالهه سمجهائڻ لاءِ پوري پوري ڪوشش ڪرڻ

– **دِماغُ خَراب هُئڻُ:** [اصطلاح] دِماغِي مريض هئڻ، ذهني طاقت گهٽ هئڻ، حَواسَ درست نه هئڻ

٭ مغرور هئڻ، فوقيتَ حاصل هئڻ

– **دِماغُ رَکڻُ:** [اصطلاح] وَڏ ماڻهپو ڏيکارڻ، مغرور ٿيڻ، احساسِ بَرتَرِي جو شڪار هئڻ

– **دِماغ سوزِي ڪرڻ:** [اصطلاح] وَڏي دِماغِي محنت ڪرڻ، وَڏي سَمجَهه ويڙهائڻ

– **دِماغُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] وَڏائي ڪرڻ

– **دِماغُ کائڻ:** [اصطلاح] ڪنهن جو مٿو کائڻ، لڳاتار ڳالهائيندو رهڻ، بَڪواسَ ڪرڻ

– **دِماغُ ۾ خَلَلُ هُئڻُ:** [اصطلاح] حَواسَ درست نه هئڻ، چريو هئڻ، ماليخوليا هجڻ، جنون هجڻ

٭ بَدگماني هئڻ، شڪ هئڻ

– **دِماغُ ويڙهائِڻ:** [اصطلاح] ذهنَ تي زور ڏيڻ، ذهانتَ مان ڪم وٺڻ

– **دِماغِي ج دِماغِي:** [صفت] مَغزَ وارو، مَٿي وارو، دِماغَ وارو، دِماغَ جو

٭ فَهَمَ وارو، عَقل وارو، سَمجَهدار

٭ هَلڪو، هَٺيلو، مغرور، هوڏي، فَخر ڪندڙ، پاڻَ کي ڪجهه سَمجهندڙ، ٺانءِ ۾ پريل

– **دِماغِي مَرِيضُ:** [صفت] ذهني مَرِيض، جنهن جي دِماغَ ۾ ڪو خلل هجي

• **دَمامُو ج دَماما:** [ا - مذ] دهل جو هِڪ قِسم، نغارو پيرِ

* ڏُڪُڙُ طَبلو

* [ف: دمامہ = نقارو]

* رونَق، ڇڻڇڻو، وَڏو نَڪ (خوشيءَ جي موقعي تي)

– **دَمامُون:** [ا - مذ] سازَ جو هڪ قِسم

* دهل جي وَڄتِ

* خوشِي

– **دَماممن:** [ا - مذ] واجا، آواز، دهل جو ڳوڙڪاٽ، ناهو

* [س/لس]

• **دَمانُ:** [صفت] طاقت وارو، سخت

* ڪرڙو، خون خوار

* تکو، تيز هَلڻ وارو، تڪڙو (جيئن: پيل دَمان = تيز هلندڙ هاٿي)

* شوخ

* [ف]

• **دَماوَند:** [ا - خاص] هِڪ جَبَل جو نالو

* [ف]

• **دُمباڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌَرا ڌَرا ڪرڻ

* ڪُپهه پيڃڻ، تُنبڻ

* لُناڙڻ، چيٿاڙڻ

* مارَ ڏيڻ

* [س/ات]

* [مص] دَمباڙڻ

* [امر] دَمباءِ

* [دَمبايو دَمبائيندو دَمبايل]

• **دُمبچي/دُمچي:** [ا - مث] گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنج پڇي، دنبچي، پچڙنگ

* ڪپڙو (جيڪو هٺي يا ياڪري جي پٺهين پاسن ڪان هڏي وهت جي پچ هيٺان لنگهائي ٻڌجي)

* [ف: دمچي = پوچڙي]

• **دَمدَمو ج دَمدَما:** [ا - مذ] مِٽيءَ يا واريءَ جي ڳوٿين مان ٺهيل قلعو، مورچو

* مٽي چڙهيل رستو، مٽيرو پنڌ، بند

* ريلوي يا بچاءَ بند تان آمدرفت جي جاءِ

* درياءَ جي مٿان لنگهه لاءِ گهيڙ وٽ وڏي بند تي چڙهڻ لاءِ لهوارو حصو

* پِل، موري، ڦڙدو

* ناموس، هاڪ، شهرت

* گوڙ، هل، شور، غوغاءُ، بکيڙو، هنگامو

* [ف: دمدمہ]

– **دَمدَمو ٻڌڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن جي برخلاف خراب صلاح ڪرڻ

* مورچو ٻڌڻ، بند ٻڌڻ، حملي لاءِ تياري ڪرڻ

* ڪوڙو قِصو گهڙڻ

• **دَمَرُ ج دَمَرَ:** [ا - مذ] دهل جو هڪ قسم، ڪنجري

* [سن: ڊمر]

* ناچ جو هڪ قِسم. ڌمال، ناچ، جهمر، هَمبوچي، هَمبوشي، بغليون هٽي ناچ ڪرڻ جو قِسم

* [س/لس]

• **دَمِڙا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* [س/ات]

• **دِمڙو ج دَمڙا:** [ا - مذ] ننڍڙو پٿر، ڪُڪرو، ڪرڪڙو

* [س/ات]

• **دَمڙي ج دَمڙيون:** [ا - مث] اڳئين وقت جي سِڪي جو هڪ قِسم، پئسي جو اَٺون حِصو

* [ف/سن: ڊرم]

'دَمڙي ڪن نہ دَستَ ۾، هٿا نهرڻ ڪين نلها' (سچل)

* تولي جو اَٺون حِصو

* هڪ رپيو (جوارين جي اصطلاح ۾)

* [س/ات]

* پيرت جو هڪ قسم

- **دَمڙيءَ جِي دالِ ٿِي وَقتَ چاڙهڻ:** [اصطلاح] وڏي ڪنجوسي ڪرڻ
- **دَمڙيءَ جِي دالِ ڇِڙِي نہ ڪرڻ:** [اصطلاح] اُجائي پڪائي ڪرڻ
- **دَمڙي نہ وڃڻ:** [اصطلاح] سخت پڪائي ڪرڻ، ڪنجوسائي ڪرڻ
'دمڙي وڃي تہ وڃي، پر دَمڙي نہ وڃي' (چوڻي)
• **دَمڙِيي ج دَمڙِيُون:** [ا - مث] لاف، ٻٽاڪ، ڏيخي، ڏاڙ، لَباڙ
* ڦونڊ، فخر، وڏائي
- **دَمڙيُون هڻڻ:** [اصطلاح] ٻٽاڪون هڻڻ، لباڙ هڻڻ، ڏاڙون هڻڻ
• **دَمشق:** [ا - خاص] شام ملڪ جي گاديءَ واري شهر جو نالو
• **دَمڪ:** [ا - مث] چمڪ
* شوڀيا، رونق (سون يا ڇهري جي)
* [دهه- چمڪ، سن: چمترڪ]
• **دَمَل:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر ضلعي شهيد بينظيرآباد ۾ رهن)
• **دَمِهيا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]
• **دِمِي ج دِمِيُون:** [ا - مث] چوٽي موٽي شيءِ، دِمِڻي، چوٽو موٽو
* ڳڙ جو وڏو ڄڪو (اٽڪل 5 سير)
* چاهين/هنداڻي جو هڪ قسم، گول چاهون/هنداڻو
* گدرو
* ڪدو (جيڪو تنبي لاءِ ڪم اچي)
* ڳڙ جي ٿيلهي
* [س/ات]
* ٻٽَن ڏاڳن وارو ڦورو
* [س/ات]
* ڇوٽڙي قد وارو ٿلهڙو ماڻهو، بندرو
* ٽراڪڙو، ويڪرو
• **دَنِ ج دَنِيُون:** [ا - مث] اَناج جو ڍير، ڍِڳ، سٿي
* گنڊي (جنهن ۾ اَن جمع ڪري رکجي)
* گاهہ يا ڪانن جو وڏو ڍير
* [سن: دن]

- **دَنِ ڪَرڻ:** [اصطلاح] ڍِڳ ڪرڻ، گدام ڪرڻ، ڍير ڪرڻ
* ڪارڪن جو ڍِڳ ڪرڻ
* مڪمل پرڻ (اَناج وغيره)
* [س/ات]
• **دِنِ:** [ا - مذ] ڏينهن، روز، وار، ڏهاڙو
* موسم، رت، مند
* [سن: دن، پرا: دن]
- **دِن بَدِن:** [ظرف] روزبروز، ڏهاڙيءَ، ڏينهون ڏينهن، هر روز
* رفتہ رفتہ، ٿيندي ٿيندي، هلندي هلندي
• **دُنُ ج دُنَ:** [ا - مذ] هڪ عضوو، پيٽ جي وچواري ڪَڏَ، ناف، ناڙي واري جاءِ
* [سن: تُنڊ]
* ڪنهن ٿانءَ جي وچ ۾ مٿي اُڀريل ڀونب، ڏُنڊي
* ڪنهن بہ شيءِ جو پورو وچ
* [ظرف] وچ ۾، وچ
* [صفت] گهڻو، اَنبار
'مال گاهن جي دن ۾ پيو چري' (جملو)
- **دُنِيَرُ ج دُنِيَرَ:** [صفت] وڏي دن وارو، وڏي ناف وارو
* وچ مٿي ٿيل ڪوبہ ٿانءُ
• **دُنابُ ج دُنابَ:** [ا - مذ] ٿولهہ، سوج
'گهوڙي تي دناب لڳا پيا آهن' (جملو)
- **دُنابُ ٿيڻُ:** [اصطلاح] جانوَرَ جو ٿلهو ٿيڻ
- **دُنابِي ج دُنابِي:** [صفت] ٿولهہ وارو، متارو، سوٽل
• **دُناڙُ ج دُناڙَ:** [ا - مذ] نڪ جو هيٺيون پاڳو دون، دوناڙ
- **دُناڙُ پَٽِڻي وِڃِهڻ:** [اصطلاح] نڪ چِٽي وِڃهڻ، منهن تي ڏڪ هڻڻ، سخت سزا ڏيڻ، پُوت سُڃائڻ
• **دُنبِ:** [ا - مث] دنبَن ڪي پيرن ۾ ٿيندڙ هڪ بيماريءَ جو نالو
• **دُنبُ ج دُنبَ:** [ا - مذ] دم، پُڇ
* پٽ، پٺي، پولِ
* ڇيڙو، پڇڙي
* [ف: دم - پڇ]
* گهوڙي جي پول وارو حصو
* گهوڙي جي هڪ سنج جو نالو
* [س/ٿ]

– **ڏُنبِرُ ج ڏُنبِرَ:** [صفت] وڏي پڇ وارو، پڇر، ڏمر

* وڏن پُنڌڻن وارو

• **ڏُنبارِ:** [ا - خاص] هڪ جبل جو نالو

* [س/ڪوهه]

• **ڏُنبارُ ج ڏُنبارُون:** [ا - مث] ڪپهه کي ٻيو پيرو پڃ، سٽ

* چانورن جي ٻيو دفعو ڇڙ

* زور سان سٽ، ڪُٽ، مار، ڏنباڙ

– **ڏُنبارِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻيرن هينان ڇڻڻ، لتاڙڻ، جهڳورڻ

* ٻيو پيرو ڪپهه صاف ڪرڻ، ٻيهر تنبڻ

* چانورن کي ٻيو دفعو ڇڙڻ

* زور سان سٽڻ

* ڪٽڻ، ڏاڍي مار ڏيڻ، ڦيهه ڪڍڻ، پڃ ڪڍڻ يا ڏيڻ

* [مص] ڏنبارڻ

* [امر] ڏنبارِ

* [ڏنباڙيو ڏنباڙيندو ڏنباڙيل]

• **ڏُنبارِي ج ڏُنبارِيُون:** [ا - مث] پڳ، لُونگي، پٽڪو

– **ڏُنبارِي ٻڌائِڻُ:** [اصطلاح] پڳ ٻڌائڻ

• **ڏُنباڙُ ج ڏُنباڙُون:** [ا - مث] ڪپهه کي ٻيو پيرو پڃ، سٽ

* چانورن جي ٻيو دفعو ڇڙ

* زور سان سٽ، ڪُٽ، مار، ڏنباڙ

• **ڏُنبالُ:** [ا - مذ] چوپائي جانور جو پڇ، ڏنب

* [ف]

• **ڏُنبالو ج ڏُنبالا:** [ا - مذ] پڇ، ڏنب

* ٻيڙي يا جهاز جو پٺيون حصو يا ڇيڙو

* [ف: دنبال]

• **ڏُنبُ ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] غرق ٿيڻ، شهر جو ويران ٿي پورجي وڃڻ، ڏٽ ٿيڻ

* عمارت ڪِري پوڻ، محل وِيران ٿيڻ

* [س/ات]

• **ڏُنبچي ج ڏُنبچيُون:** [ا - مث] گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنج پڇي، دنبچي، پچڙنگ

* [ف]

• **ڏُنبرَّ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏُنبڙي ج ڏُنبڙيُون:** [ا - مث] ڦرڙي، پٽ، رت گُڙي

* [ف: دنبل - ڦرڙي]

• **ڏُنبو ج ڏُنبا:** [صفت - مذ] ٿلهو متو سوٽل سجيل، سٿر، متارو

* [هند: دناب = ٿلهو]

* [مث: دنبي ج دنبيون]

* جنهن جو پُڇ ٿلهو ٿئي، ٿلهي پُڇ وارو، دنب وارو

* [ا - مذ] گهيٽو، گهيٽي جو هڪ قِسم

* [ف: دناب = دنبا = دنبو]

– **ڏُنبو بڻائِڻُ:** [اصطلاح] ٿلهو ڪرڻ، سجائڻ، متارو ڪرڻ

* ماري ماري سجائي ڇڏڻ، ڏاڍي ڪٽ ڪرڻ

– **ڏُنبو ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] ٿلهو ٿيڻ، متارو ٿيڻ

• **ڏنبُورو ج ڏنبُورا:** [ا - مذ] وڄائڻ جو هڪ ساز، پنجن تندن سان هڪ سِتار نما ساز، طنبورو، تنبورو

* [ع: 'طنبُورو' جي بگڙيل صورت]

• **ڏنبُوق ج ڏنبُوقُون:** [ا - مث] هٿيار جو هڪ قِسم، بندوق (بگڙيل اُچار)، Gun

* [ع: 'بندوق' جي بگڙيل صورت]

• **ڏنبُ ج ڏنبَ:** [ا - مذ] رِياءُ، ڏيکاءُ، مصنوعيت

• **ڏنجَ ج ڏنجُون:** [ا - مث] ڏڙ ڏوڙ

* [س/ٿ: دڙ > دج > دنج]

• **ڏنجهه:** [ا - مث] ڏنج، ڏڙ ڏوڙ

* ڪنگهه، ڪنگهه جو نمونو (جنهن ۾ ڪانگهارو نڪري، سڪي ڪنگهه هجي)

* [س/ل]

• **ڏنڊُ ج ڏنڊَ:** [ا - مذ] وڏو نقارو

* شور

* ظلم

* [هند]

– **دَندُ ڏيڻُ:** [اصطلاح] شور ڪرڻ
* ظلم ڪرڻ

• **دَنداگِيرُ ج دَنداگِيرَ:** [صفت] تمام ڏاهو سياڻو، عَقلمَند، اَڪابر، چالاڪ، ذَهين، هوشيار، عاقِل، سياڻپ وارو، تجربيڪار، آزمودگار، جهان ڊِيدو، استاد، گوهَر، ڪاريگر، ماهِر
'ڪاڪ ٻڌيو ڪنبندا وڃن، داناهن دنداگير'

– **دَنداگِيري حَلوو:** [ا - مذ] چانهو حلوو، چِٻڙ حَلوو
* [ف: دندان = ڏند + گير = پڪڙيندڙ = جيڪو ڏندن ۾ چنبڙي بيهي]

• **دَندانُ:** [ا - مذ] ڏَند، ڏَچڻ
* [ف]

– **دَندان سازُ ج دَندان سازَ:** [صفت] ڏَندَ ٺاهيندڙ، ڏَندَن جو علاج ڪندڙ، ڏَندَن جو ڊاڪٽر يا طَبيب

– **دَندان سازِي:** [ا - مث] ڏَندَن ٺاهڻ جو ڪم

– **دَندان شِڪَن:** [صفت] منهن ٽوڙ، ڏَندَن ٽوڙ، ٻَس ڪرائي ڇڏڻ وارو، زبان بند ڪرائڻ وارو

– **دَندانو ج دَندانا:** [ا - مذ] ڏَندو (ڪاراٽي وغيره جو)
* خَط يا چِٺيءَ جي مٿان ليڪو يا گهَڪو

• **دَندَڙُ ج دَندَڙَ:** [صفت] لَٺِ رَکندڙ، لَٺِ ڪَڍندڙ، لَٺِ وارو
* مال وَندي، پاڳيو
* عَملدار، عَملي وارو
* چوبدار، پهريدار
* [سن: دنڊ = ڏراڳ]
'تنهنجي منهنجي ٺڪ ٺڪ، ڏڻ مڙئي دنڊڻ جو' (چوڻي)

• **دَنڊو ج دَنڊا:** [ا - مذ] ڏَنڊو، هنر، واپار، ذريعه معاش، ڪِرتِ، ڪم
* رَهڻي ڪَرڻي، رهائش

• **دَنڊوڙِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏوڙائڻ، لوڏڻ، ڏوڙڻ، جَهنجهولڻ، جهنجهوڙڻ، ڏانڊولڻ
* [س/ث]
* [مص] دَنڊوڙِڻ
* [امر] دَنڊوڙ
* [دَنڊوڙيس دَنڊوڙيندس دَنڊوڙيل]

• **دَنڪڻُ:** [مص - متعدي] ٻرڻ، ٻڙڪڻ
* چمڪڻ، دونڪڻ
* [مص] دَنڪڻ
* [امر] دَنڪ
* [دَنڪيس دَنڊوڙيندس دَنڊوڙيل]

• **دَنگ ج دَنگ:** [ا - مذ] حَدَ، سَنڌ، سرحَدَ
* ڇيهه، ڇيڙو، ٻڇاڙي، اِنتها
* ميعاد، مدو، عَرصو
* رَستو، ڏَگ
* [صفت] حيران، وائڙو، ٻتال، ٻِديوانو چَريو، اَحمَق، پريشان، ششدر، موڳو
* [ف]

– **دَنگ ڏيڻُ:** [اصطلاح] بير ڏَرڻيءَ تي هڻڻ (ڪاڏو ۾)، ڏاڙها هڻڻ
* مِٽي اُٿارڻ

– **دَنگ ڏَرو:** [ا - مذ] حدَ، ڇيڙو ٻڇاڙي
* رَستو، ڏگ

– **دَنگ رَهجي وَڃڻُ:** [اصطلاح] هَڪو ٻَڪو ٿيڻ، سُن ۾ پئجي وَڃڻ، بي حس ٿيڻ، هِڪَ هَنڌِ ڪُپِي وڃڻ (فڪرات ۾)

– **دَنگ رَهڻُ:** [اصطلاح] حيران رَهڻ، وائڙو رَهڻ، ٻتال ٿيڻ، اچرج ۾ پوڻ

– **دَنگ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ٻڇاڙي ڪَرڻ، سَنڌ ڪَرڻ، حَدَ مقرر ڪرڻ، چوٽيءَ تائين پهچڻ، چوٽي ڪرڻ، توڙ ڪي پهچڻ

– **دَنگو ج دَنگا:** [ا - مذ] اِنتها ڪرڻ
* حيران ڪرڻ
* سوئرن جي اَچ وڃ لاءِ ٺهيل رستو (شڪارين جي اصطلاح ۾)
* [س/ات]

– **دَنگا ٺاهڻُ:** [اصطلاح] جهنگ ۾ رستا ٺاهي ڇڏڻ (سوئرن جي اچڻ وڃڻ لاءِ)

– **دَنگِئِي ج دَنگِئِي:** [صفت] سَرحَدِي، سَرحَدَ تي رَهندڙ
* پرواري زمين يا جاءِ جو مالڪ

• **ڏُنگ ج ڏُنگ:** [ا - مذ] شراب وغيره رکڻ لاءِ تمام وڏو ٺامي جو مٽ، شراب جو مٽ، شراب جو وڏو شيشو شراب جو پيالو
* [ف]

– **ڏُنگ ڀرڻ:** [اصطلاح] مٽ ڀرڻ، پيالا ڀرڻ
* ڀرائو مال گهٽو ڪاڻ
* [س/ات]

– **ڏُنگ چاڙهڻ:** [اصطلاح] شراب جا مٽ پي وڃڻ، حد کان وڌيڪ شراب پيئڻ

– **ڏُنگڙو ج ڏُنگڙا:** [ا - مذ] شراب جو ننڍڙو مٽ
* [س/ات]
* ['ڏنگ' جو اسم تصغير]

– **ڏُنگڙي ج ڏُنگڙيون:** [ا - مث] شراب جو ننڍڙو ٺانءُ، شراب رکڻ لاءِ ٺامي جو ننڍڙو مٽ

– **ڏُنگي ج ڏُنگيون:** [ا - مث] شراب جو ٺانءُ، شراب جو شيشو
* شيشو، بوتل

• **ڏنگل ج ڏنگل:** [ا - مذ] ٻانڊ يا گڏجي ويهڻ ۽ خوشي ملهائڻ جي حالت، گڏجي هل هنگامو ڪرڻ جي حالت، ميڙ، پيهه، انبوهه، هشام، گوڙ
* هل، لڙ، گهمسان، ٻاڻيتال، شور، فساد
* ميڙو، ملاکڙو، اکاڙو، ڪشتيءَ جو مقابلو
* عملو، دنبلو، اٿالو، چاڪر چوڪر
* راڳ جو مقابلو ڪلاسيڪل راڳ جي مقابلي واري محفل، هانبو

• **ڏنگڻ:** [مص - فعل لازمي] ٽپڻ، ٽپ ڏيڻ، هيٺ مٿي ٽپڻ، نچڻ
* ٽاڪڻ، سبڻ، ڏنگڻ (پرت جي اصطلاح ۾)
* [ڏنگيو ڏنگيندو ڏنگيل]

• **ڏنگو ج ڏنگا:** [ا - مذ] تڪرار، جهيڙو، ٻاڻيتال، هل، هنگامو، ڦڏو، فساد، معاملو، ٽنٽو، ٻکيڙو، جهڳڙو، ٽونٽو، بغاغو، گوڙ، خلل، ڦڏو لڙائي، شرارت

– **ڏنگائي ج ڏنگائي:** [صفت - مذ] فسادي، جهيڙاڪار، شرير، فتنہ انگيز جهيڙاڪر ٻکيڙائي، جهڳڙائي، ٽنٽائي، رڳڙائي، معاملائي، ويڙهاڪو، جهڳائي، تڪراري

– **ڏنگو ڪرڻ:** [اصطلاح] لڙائي ڪرڻ، فساد ڪرڻ، شور ڪرڻ، جهيڙو ڪرڻ

– **ڏنگئي ج ڏنگئي:** [صفت - مذ] ڏنگو ڪندڙ، فساد ڪندڙ، فسادي، جهيڙا ڪر، لڙاڪو شرير

• **ڏنگي ج ڏنگيون:** [ا - مث] ٻيڙيءَ جو هڪ قسم، ننڍي ٻيڙي، سامونڊي ٻيڙي، ننڍو واپاري جهاز، ناؤ
'ڏنگي منجهه درياهه ڪي ٻڏي ڪي اُٻوي' (شاهه/سريراڳ)

• **ڏُنڊنگو ج ڏُنڊنگا:** [صفت - مذ] ڏنو مٺو، ٿلهو متارو، ڏندو
* [س/ل]

• **ڏنوڙ ج ڏنوڙ:** [ا - مذ] دور، ورد، گهڻي پڙهڻ جي حالت (قرآن شريف وغيره)
* ڀؤ
* [صفت] گهڻو جهجهو بي انداز
* [س/لس]

• **ڏُني ج ڏُني:** [صفت] گهٽ، خسيس، نيچ، ڪميڻو، ڪمذات، اوچو ڪرتوتن ڪنو، ٻڇڙو، بي عزت، نالائق، پست همت، ڪوڙو، گهٽ اخلاق وارو
* [ع: دني = هو نيچ ٿيو]
* [ا - مث] دنيا، ڌن، دولت، مال، ملڪيت، ناڻو
'جوتن مڱان جتڪي، دني تنهنجي دار' (شاهه)

• **ڏُنيا:** [ا - مث] موجوده زمانو، جهان، جڳ، ڄڳت، ڪائنات، سنسار، عالم، وس
* زمين، پرٿوي، پرٿي، ڌر، ڀونءِ، ڌرتي
* خلقت، مخلوقات، سرشتي، ماڻهو دنيا جا ماڻهو، لوڪ
* دنيا جو سامان، دولت، ڌن، مايا، ناڻو پئسو مال، ملڪيت، خزانو
* [ع: دنا = هو ويجهو ٿيو]
* [ڪنايو] شعبو، مضمون، موضوع (جيئن: دنياءِ ادب، دنياءِ صحافت، دنياءِ موسيقي وغيره)

– **ڏُنيا اُميد تي قائم هُئڻ:** [اصطلاح] انسان جو اميدن جي آسري زندگي بسر ڪرڻ

– **ڏُنيا ۾ جُون ڳالهيُون ڪرڻ:** [اصطلاح] خبرون چارون ڪرڻ، حال احوال ڏيڻ

* بيسود ۽ بي فائدي ڳالهيون ڪرڻ، بڪواس ڪرڻ

– **ڏُنيا پَرَستُ:** [صفت] دنيا ۽ دولت جو متلاشي، لالچي، طمعي، هَبچي، ظاهر پرست، پئسي جو پوڄاري

– **ڏُنيا جا جَهيڙا:** [محاورو] دنيوي معاملات، زماني جون ضروري ڳالهيون (گهر، شادي، خوراڪ وغيره)

– **ڏُنيا جا رَنگ:** [محاورو] دنيا جون ڦِرندڙ گهِرندڙ حالتون، دنيا جا بي بقا نظارا

– **ڏُنيا جا سَبَب قَطع ڪرڻ:** [اصطلاح] دنيا جي حُبَ دِل مان ڪڍي ڦٽي ڪري ڇڏڻ

– **ڏُنيا جو جَهانُ ڇڏڻُ:** [اصطلاح] فوت ٿيڻ، موجوده زندگي ختم ٿيڻ

– **ڏُنيا جُون ٺوڪرُون کائڻُ:** [اصطلاح] ڏک ڏولاوا سهڻ، تڪليفون برداشت ڪرڻ

– **ڏُنيا جي اِکين ۾ هُئڻُ:** [اصطلاح] سڀني جي نظرن ۾ هئڻ

– **ڏُنيا جي تختي تان کَڄي وڃڻُ:** [اصطلاح] زندگي ختم ٿيڻ، وَفاتَ ڪرڻ، مرڻ

– **ڏُنيا جي هَوا لَڳڻُ:** [اصطلاح] دنيا جي خواهشن پٺيان لڳي وڃڻ، دنيا جي مزن ۾ ڦاسي پوڻ

* زماني جي چال اختيار ڪرڻ، معاشري مطابق رَنگ ڍنگ اختيار ڪرڻ

– **ڏُنيادارُ ج ڏُنيادارَ:** [صفت] پئسي وارو، شاهوڪار، اَمير، ملڪيت وارو، ڌَن پتي، دولتمند، وَنهيون، تَونگر، غَني، سَتابو، مالامال، پِريو، جوپ، آسودو، لک پتي، سَڌيو

– **ڏُنياداري ج ڏُنياداريُون:** [ا-مث] دنيا سان تعلقات رکڻ جي حالت، زَماني سازِي، جهانگيري، لوڪ سازِي، دنيا جي واقفيت، دنيا جي هَلَتِ چَلَتِ يا هَلِي چَلِي

* تَونگري، دولتمندي، ڀاڳيائي، آسودائي، وَنهيائي

– **ڏُنيا سازُ:** [صفت] دنيا جي معاملن ۾ ڀهرو وٺڻ وارو، زماني ساز، جهانگير

– **ڏُنيا سازِي:** [ا-مث] دنيا ۾ سڀ سان سٺا تعلقات قائم ڪرڻ جي حالت، زماني سازِي

– **ڏُنيا سازِيءَ جُون ڳالهيُون:** [محاورو] ظاهرداريءَ جون ڳالهيون، سِياسَتَ جا معاملا

– **ڏُنيا کان پَري ڀڄڻُ:** [اصطلاح] دنيوي تعلقات ٽوڙي ڇڏڻ

– **ڏُنيا کي ٺوڪَر هَڻي ڇڏڻُ:** [اصطلاح] دنيا کي ترڪ ڪرڻ، دنيا کي تياڳڻ، ظاهري مادي شين کان پري رهڻ، لالچ لوڀ کان پري ڀڄڻ

– **ڏُنيا کي لَتَ هَڻي ڇڏڻُ:** [اصطلاح] دنيوي حرص ۽ هَوَس کي ترڪ ڪري ڇڏڻ، تياڳ ڪرڻ، ترڪ ڪرڻ

– **ڏُنيا گُذَر گاهه هُئڻُ:** [اصطلاح] دنيوي زِندگيءَ جو عرصو ٿورو هئڻ، دنيا ۾ عارضي گذارو هئڻ

– **ڏُنيا مان هَٿ ڌوئڻُ:** [اصطلاح] دنيوي ڌَنڌَن تان دست بردار ٿيڻ، عيش عشرت کي ترڪ ڪرڻ، تياڳ ڪرڻ

– **ڏُنيا منجهان سِڌارڻُ:** [اصطلاح] دنيا منجهان ڪوچ ڪرڻ، وَفاتَ ڪرڻ، فوت ٿيڻ، مرڻ

– **ڏُنيا و آخِرَت:** [ا-مث] دنيا و عقبيٰ، هيءَ دنيا ۽ بي دنيا

– **ڏُنيا هيڏانهن جي هوڏانهن ٿِي وَڃڻُ:** [اصطلاح] وڏو انقلاب اچڻ، زَمانو بلڪل بدلجي وڃڻ

– **ڏُنيائي ج ڏُنيائي:** [صفت] دنيا جو، دنيا وارو، جهان جو، زَماني جو، لوڪ، سنسارِي

– **ڏُنياوِي/ڏُنيوِي:** [صفت] دنيا جو، دنيا وارو، دنيائي، دنيا سان لاڳاپو رکندڙ، سنسارِي، گِرهَستِي، گهرٻاري، فاني

● **ڏَنيَرُ ج ڏَنيَرَ:** [صفت] تمام ڪارو

* ٺُلهو، ٺُلهڙ، ڏٻڙ، ڏَلو، موٽو، ددستو، سَپَڙ، دنبو

* ضِدِيءَ مار، مهاٺو

* [ا-مذ] وڏو ٺلهو نانگ

* [سن: ڏِينور]

● **ڏنيِ:** [ا - مث] جَڳ، جَهانَ، دنيا، سنسار
'هن ڏنيِ ۾ ڪيئين آيا ڪيئين ويا' (جملو)
* زَمينَ، پوَنءِ، پرٿِي، اَرض
* [ع: دنيا > دنيِ]
* عِلائقو، ڳوٺ، پاڙو (جيئن: ڊِينوءِ جي ڏنيِ)

— **ڏنيان پاڻيان نِڪرڻ:** [اصطلاح] حرصلي ڪان نڪري وڃڻ، دِينَ دنيا ڪان وڃڻ، بي حَيا ٿيڻ، ڪنهن به ڪم جو نه رهڻ

— **ڏنيُون پاڻيُون ڪَڍِي ڇڏِڻُ:** [اصطلاح] دِين دنيا ڪان ڪَڍَڻ، ٻئي جَهانَ وڃائڻ، صَفا ڪاري ڇڏڻ، سڌاري جي اُميدَ باقي نه ڇڏڻ

— **ڏنيُون پاڻيُون ٻيڙڻ:** [اصطلاح] نِڪمو ڪرڻ، بيڪار ڪرڻ، صَفا ڪاري خراب ڪرڻ

— **ڏنيُون پاڻيُون وَيَلُ:** [صفت] ٻنهَ ڇٽ، ناڪارو، نِڪمو، بي ڍنگو هر ڳالهه ڪان وَيَلُ، بيڪار
* دِين دنيا ڪان نڪتل، دِين ۽ دنيا ٻنهي ڪان خارج ٿيل

● **دو:** [صفت] هڪ عدد جو نالو ٻه، ڏون، جوڙو
* ٻيڻو، ڏوڻو، ٻٽو، دهرو
* [ف: دو؛ سن: دو = ڏون = ٻه (2)]

— **دو آبُ ج دو آبَ:** [صفت] ٻن نهرن جي وچ واري زَمينَ، دوآبو، دوآبو، دوابو

— **دوآبو ج دوآبا:** [صفت - مذ] ٻن نهرن جي وچ واري زمين، دئابو

— **دوآتِشو ج دوآتِشا:** [صفت - مذ] ٻن باهين مان نڪتل، ٻه دفعا چڪايل عَرَقُ

— **دوآنِي ج دوآنِيُون:** [ا - مث] هِڪَ سِڪي جو نالو ٻيانِي

— **دووائِي ج دووائِي:** [صفت] ٻن زبانن وارو، ڪوڙو

— **دوبارُ ج دوبارَ:** [صفت] ٻه دفعا، ٻيو دفعو، ٻيو گهمرو، ٻه گهمرا، ٻه ڀيرا
* وري وري
* گهڻو
* [س/ل]

— **دوباره:** [صفت] ٻيو دفعو، ٻيو گهمرو، وَرِي وَرِي، ٻيهَرَ

— **دوبالا:** [صفت] ٻيڻو، ٻٽو
* بيحَد، تَمام گهڻو

— **دوبينائِي ج دوبينائِيُون:** [ا - مث] ٻه ٻه شيون ڏسڻ جي حالت
* دوئِي، ٻيائِي
* دوئي، داءُ جا ٻه داٽا
'دوبينائِي دور ڪري، معرفت ملهاءِ' (شاهه)

— **دوتا:** [صفت] ٻٽو

— **دوتارُ ج دوتارَ:** [ا - مذ] هڪ ساز جو نالو ٻن تارن وارو هڪ ساز

— **دوتارو ج دوتارا:** [ا - مذ] دوتار

— **دوٿهو ج دوٿها:** [صفت - مذ] ٻن ٿَهَن وارو
* جبرو، جانٺو، قَوِي، جنگ، ڏَٽو مَٽو، سَٽَر وَٽَر، ٿوڦانگ، مَتڪو، ڏِگ

— **دو پٽو ج دوپٽا:** [ا - مذ] ٻن پٽَن واري چادَر، پوتِي، رَئو، گندِي

— **دوپهرِي ج دوپهرِيُون:** [ا - مث] ٻه پهَر، مَنجهندِ جو وقت، ظهر، ٻيپهري
* [ا - مذ] گل جو هڪ قسم (جيڪو منجهند جو کلندو يا ٽڙندو آهي)

— **ڏُوجو ج ڏُوجا:** [صفت] ٻيو
* [س/ٿ]
* [مث: ڏوجِي ج ڏوجِيُون]

— **دوجَهانَ:** [ا - مذ] ٻه جهانَ، هِيءُ ۽ هوءَ دنيا، موجوده ۽ آئنده واري دنيا

— **دوچار:** [صفت] ٻه چار، ڪجهه، چند، ٿورڙا
* [ڪنايه] منجهيل، ورهايل، ملول، ڏکويل
'فلاڻو مسئلن جي ڪري دوچار ٿي ويو آهي' (جملو)
* [ا - مذ] ميڙ، ملاقات، مجلس، سَڀا

— **دوچار ٿيڻُ:** [اصطلاح] مقابل ٿيڻ، سامهون ٿيڻ، مَنهَ ميڙ ٿيڻ، منهن مقابل ٿيڻ
* پريشان ٿيڻ، فڪرمند ٿيڻ

— **دوچند:** [صفت] ٻيڻو، ٻٽو، دوهرو، دگنو، ڊبل، ٻه گهمرا، ٻه ڀيرا

– **ڏُوچُوبو ج ڏُوچُوبا:** [ا - مذ] ٻن ڪاٺين وارو تنبو. ٻه سرخو (تنبو)

– **ڏُوڇِتِي ج ڏُوڇِتِيُون:** [ا - مث] ٻن ڇتين يا ڪنڌن واري جاءِ. ٻچندي، جاءِ ۾ نهيل طاق وانگي اڌ ڇت (سامان وغيره رکڻ لاءِ)

– **ڏُودستو ج ڏُودستا:** [صفت - مذ] ٻن هٿن وارو. ٻه هٿيائڙي

* مضبوط، زبردست
* اڻ گهڙيو. بي ڍولو. اڏنگو
* بد شڪل. بدصورت
* بيهودو. بدفضيلتو. ٺرڙو
* اٺاڙي، جڏو. بي هنر. اڻ جاڻ

– **دوڏل:** [صفت] ٻه ڏليو. ٻه چتو. ڦرندڙ گهرندڙ. ڦرٽو گهرٽو

– **ڏُو ڏاريو:** [ا - مذ] ٻن ڏارين يا منهن وارو

* هڪ واڍڪو اوزار

– **دو راهو ج دو راها:** [ا - مذ] اُها جاءِ جتان ٻه رستا نڪرن. ٻه واٽو

– **دو رُخو ج دو رُخا:** [صفت - مذ] دورنگو. دو طرفو. ٻن طرفن وارو. ٻه پاسائو. ٻه طرفو

* ٻيائيءَ وارو

– **دو رَنگو ج دو رَنگا:** [صفت - مذ] ٻن رنگن وارو. ٻه رَنگو. چِتڪمرو. چِٽ چِٽ

* گهوڙي جو هڪ قِسم. ڪارو. ابلق
* ٻيائي رکندڙ. جيڪو اندر هڪڙو ۽ ٻاهر ٻيو هجي. منافق. ڪوڙو. ٺڳ. پاکنڊي. ڪُپتي

– **دو رَنگِي ج دو رَنگِيُون:** [ا - مث] ٻيائي. ڪپٽ. دغا. دولاب. چال. مڪر. فريب

– **دوزانُو:** [ظرف] ٻن گوڏن ڀر. جوئن ڀر

– **دوزانُو ويهڻُ:** [اصطلاح] گوڏن ڀر ويهڻ. جوئن ڀر ويهڻ. ڪُپ ڪوڙي ويهڻ. گوڏا کوڙڻ

* ڄهڪڻ. هُشڻ (وهڻ جو)

– **دوسالو ج دوسالا:** [صفت - مذ] ٻن سالن جو. ٻن سالن وارو

– **دوسَرا:** [ا - مذ] ٻه گهر. ٻه جهان

– **دوشالو ج دوشالا:** [ا - مذ] ٻن پڙن واري شال. دوپٽو

– **دوطَرفو ج دوطَرفا:** [صفت - مذ] ٻن طرفن وارو. ٻنهي طرفن کان. ٻنهي طرفن جو. ٻه پاسو

– **دوطَرفِي ج دوطَرفِيُون:** [ا - مث] ٻن طرفن واري. ٻن پاسن واري

* ڪن ٻه ٻن ڌرين جي ٻاڻ ۾ وڙهڻ جي حالت. نااتفاقي. اٽڪٽ. جهيڙو. نفاق. مخالفت. ڪلفت. ضديت. دشمني. ويڇ. ترخلائي. اختلافي
* [ظرف] ٻنهي پاسي

– **دونا:** [صفت] ٻيڻو. ٻيو دفعو

* مڙيل. موٽيل. وريل

– **دونا ٽِينا:** [ظرف] اوٽ موٽ

* ٻئي ٽئي
* هَر طرحَ
* [ا - مث] گولين راند ۾ هڪ داءُ

– **دونازِي ج دونازِيُون:** [ا - مث] ٻه نالي. ٻن نالين واري بندوق. دونالي. ڏنالي

* [س/ٿ]

– **دونالِي ج دونالِيُون:** [ا - مث] ٻه مُنهين. ٻن مُنهن واري بندوق. ڏنالي

– **دونِيمر:** [صفت] ٻه اڌ. ٻه ٽڪر

● **دوڻ:** [ا - مذ] روشنائي. سوجهرو. روشني

* پاڇو. اولڙو. پرتوو. عڪس
* [سن: دو- چمڪڻ]

● **دَوا ج دَوائُون:** [ا - مث] سنڀي. ڦڪي. دارون. درمل. علاج. تدارڪ. ڏڀ. ٻڪي. درمان. چارهه. چارو

* پسار. جڙي ٻوٽي

– **دواخانو ج دواخانا:** [ا - مذ] دوائن ملڻ جو هنڌ. دوا جو گهر. ويڄ گهر. طبابت خانو. درمل خانو. شفا خانو. اسپتال. مطب

– **دَوا دارُون:** [ا - مذ] علاج معالجو، سَنڀي ٿَڪي
* حِيلو، تَدارڪ

– **دَواسازُ ج دَواسازَ:** [صفت] دَوائون ٺاهيندڙ، ويد، حَڪِيم، طَبِيب، ڊاڪٽر
* دَوائون رَکندڙ، دَوا فَروش، دَوائون وِڪڻندڙ، پِسارِي، پَنسارِي

– **دَوا فَروشُ ج دَوافَروشَ:** [صفت] دَوا وِڪڻندڙ

– **دَوائِي ج دَوائِيُون:** [ا - مث] دَوا

• **دوابو ج دوابا:** [صفت - مذ] ٻن نهرن جي وچ واري سڪل زَمين

• **دَواتَ ج دَواتُون:** [ا - مث] مَس جي شِيشِي، مَس ڪپڙي، سِياهِي دان
* [ع]

• **دَواپَر:** [ا - خاص] هندو فلسفين جي حسابَ موجب زماني جو ٽيون جڳ (جيڪو 64000 ورهين جو آهي ۽ ان وقت ماڻهوءَ جي عمر هڪ هزار ورهيه هئي)

• **دُوادَسِ:** [صفت] هڪ عدد جو نالو، ٻارهن

• **دُوارَسِي:** [ا - مث] پَکَ جو ٻارهون ڏينهن، ٻارس

• **دُوارُ ج دُوارَ:** [ا - مذ] اَندَر وَڃڻ جو لَنگهه، ٻاهريون دروازو، لَنگهه، دَر، گِلِي، ٻَنيو
* چائنٺِ، آستان، آستانو
* ملڪ، ديس، هَنڌُ، ٻَٹُ
* ٻَڪِين جو ڪجهه تعداد، ٻريلن جو وَلر
* [سن/ع: دار]

– **دُوارُپالُ ج دُوارُ پالَ:** [صفت] دَربان، دَروان، رَکوال، رَکوالو، رَکپال

– **دُوارو ج دُوارا:** [ا - مذ] آستانو
* دَروازو، چائنٺ
* دٺارو، مندرِ، ٽڪاڻو (جيئن: گُر دوارو، ٺاڪر دوارو وغيره)

• **دُوارا:** [ظرف] جي هَٿان، جي وَسِيلي، جي ذَرِيعي، منجهان، مان، معرفت، هَٿان، هَٿون، وَسِيلي، دواران
* [ف]

– **دُوارانُ:** [ظرف] دوارا

• **دُوارُڪا:** [ا - خاص] ڀارتَ ۾ ڪَڇَ خِطي ۾ هِندن جو هڪ مشهور تِيرَٿ

– **دُوارڪو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ٽانيءَ ۾ جيڪي ٻه رنگن جا گهوڙا هجن تن کي گَڏي سوڌي اُٿڻ
* لائق ڪري يڪو هڪ گهوڙو ڪرڻ

• **دُوالُ ج دُوالَ:** [ا -مذ] گهوڙي جو هِڪ سَنج، رڪيبَن کي جهلڻ لاءِ چَمَ جو ٽڪرو چمڙي جي وَڌي، چمڙي جو تسمو، پٽو
* [ف]

– **دُوالِي ج دُوالِيُون:** [ا - مث] بازَن، تِترن يا پاليل پکين وغيره کي پيرن ۾ ٻَڌَل سڱا (جيڪي هٿن ۾ جهلجن)
* [ف: دوال = چمڙي جي وڌي]
'دامُون دواليُون، ٻيچ جي پيرَ ۾' (منٺار)
* جيلهڪيءَ جي چَمَ وارو پٽو
ڪوڙي دوئي جوئي دوالي ڌئي هڪ سَٽَ' (نجفي)

– **دُوالِي بَند:** [صفت] دوالي ۾ ٻَڌَل، ٻَڪو نوڪر، خِدمتگار

• **دَوامُ:** [ظرف] هميشه، دائِم، سَدائين، سَدا، نِتَ، مدام
* [ع: دام = هن جتاءِ ڪيو]

– **دَوامِي:** [ظرف] هميشه لاءِ، سَدائين، هميشه جو، مَدامِي

• **دَوانِخانُو ج دَوانِخانا:** [ا - مذ] هڪ وڏي جاءِ، مردن جي ويهڻ جي جاءِ
* ڪورٽ
* [ف: دِيوان خانو]

• **دَوانُ ج دَوانَ:** [ا - مذ] ڪاري جي مَڇيءَ جو هِڪَ تِيسِر (سَنها چِلڪَ ٻَٹِ ڪارِي، پيتَ اُڃي ٻَڌَن ۾ گرل، تَد ڏيڍ ڪان اُڀائِي فوٽ)

• **دُوبَدُو:** [ظرف] آمهون سامهون، آڏو اڳيان
* [صفت] منهن مُقابِل، دَعِي مُدَعِي، روبرو، سَنمُکَ
* [ف: دُو = ٻه، 2 (عدد قطاري)، دوبدو = ٻه ۽ ٻه (ٻن اکين طرف اشارو) يعني آمهون سامهون]
'دوبدو ديدارَ ۾ دِيدن رَکيو ڌيان' (غمدل فقير)

– **دُوبَدُو ٹِيَڻُ:** [اصطلاح] هِڪَ شَي جي سامهون ٿيڻ، روبرو ٿيڻ، مُقابِل ٿيڻ

– **ڏُوبدُو چوَڻُ:** [اصطلاح] مُنهَن تي ٻُڌائِڻ، روبرو چوَڻ

– **ڏُو بدو ڪَرڻُ:** [اصطلاح] روبرو ڪرڻ، سامهون ڪرڻ، مقابل ڪرڻ

• **ڏُوبڙو ج ڏُوبڙا:** [صفت - مذ] ٿلهو، ٿُنپرو، مَتارو

٭ [مث: ڏوبڙي ج ڏوبڙيُون]

٭ ٿلهي ڪاٺَ جو ٽڪر، دوڳ

٭ [س/ات]

• **ڏُوبڻُ:** [مص - فعل متعدي] جهوڪڻ، باهِ ۾ ڪانيُون وجهڻ، باهِ ڦوڪڻ

٭ لَتاڙڻ، لَتُون هَڻَڻ

٭ [مص] ڏوبڻ

٭ [امر] ڏوبِ

٭ [ڏوبيس ڏوبيندو ڏوبيل]

• **ڏُوبو ج ڏُوبا:** [ا - مذ] هِڪُ سَرڪَ، هِڪُ سَرڪِي، هڪ ڍَڪ

٭ هَٽَ جي ترِيءَ تي پيل پاڻي ۾ ڳريل آفيم (موالين جي ٽري تي تماڪ جو ذرو ۽ پاڻي ملائي کائڻ لاءِ تيار ڪيل)

٭ مس جو ڦُڙو، ڏَبو، چِٽُو

٭ [سن: درو = ڏبو]

• **ڏُوتُ ج ڏُوتَ:** [ا - مذ] پيغام پهچائِيندَڙ، قاصِد، پيامبر، ايلچي، وَڪِيل

٭ [سن: دوت = قاصد ڪرڻ]

٭ فَرِشتو، ملائِڪ

٭ چغلخور، ڏوتو

٭ جن، ڀوت

٭ [مث: ڏوتِڻ ج ڏوتِڻيُون]

• **دوتَ ج دوتُون:** [ا - مث] ڪوڙي تهمت، بُهتان، اِلزام، دوڏ

٭ [س/ڪوهه]

• **دوتُرُ ج دوتُرَ:** [ا - مذ] ڪاري جي مَڇيءَ جو هڪ قسم (چلڙن سان ٿورا ڪنڊا ٿيندس، ڏيگهه فوٽ کان ڏيڍ فوٽ ٿائين)، ڪاري جو پَلو

٭ [صفت] ٿلهو ماڻهو، موٽو، ڦيڦو

• **دوتُريو ج دوتُريا:** [ا - مذ] دوتُر جو ننڍو ٻچو

• **دوٽاڻي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو افغانن جو هڪ قبيلو

• **دوپُستِي ج دوپُستِيُون:** [صفت - مث] ڍڪي پيٽ واري عورتَ، ڳرڀڻي، حَمَلَ سان، حامله، ڳر ڪُٽڙي

• **دوپهرِي:** [ا - مذ] ڳُلَ جو هِڪ قِسم

• **دوپيازه:** [ا - مذ] ڪاڌي جو هِڪ قِسم، رَڌَلَ گوشتَ جو هڪ قِسم (جنهن ۾ ٻه دفعا بصر وڌو ويو هجي)

٭ [ا - خاص] اڪبر بادشاهه جي دربار جي هڪ ملازم جو نالو 'ملان دوپيازه' (جنهن جو ڪم مزاحيه ڳالهيون ڪري بادشاهه سلامت کي وِندرائڻ هوندو هو)

• **دوپيرُ ج دوپيرَ:** [ا - مذ] وَهَتَن جي اڳين يا پُٺين ٽنگن ۾ ٻَڌَڻ جو زَنجِير

• **ڏُوجَ:** [ا - مث] پَکَ جي ٻِي تِٿِ، ٻي تارِيخَ، ٻيج

٭ [سن: دو = ٻه]

• **ڏُوجُ ج ڏُوجَ:** [صفت] هِندن جي پهرين ٽن ذاتين (برهمڻ، کتري، وئش) مان ڪنهن ٻه ذات جو ماڻهو

• **دودَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏُودُ ج ڏُودَ:** [ا - مذ] دونهُون، ٻاڦَ، بخار

'آئي رتِ راٻيل جي، دِل ۾ دود ڌڪيو' (شيخ اياز)

٭ وَزَمَ، چِلمَ جي ڦوڪَ، سُوٽو دَمُ، ڪَش

٭ [ف]

– **ڏُودا:** [ا - مذ] دونهان، غبار، ٻاڦ

– **ڏُودَ ڏُکَڻ:** [اصطلاح] باهيون ٻرڻ، مَچَ مَچڻ

– **ڏُودَ ۾ اُڇلَڻ:** [اصطلاح] دونهين ۾ اُڇلڻ

٭ تَڪلِيف ۾ وِجهڻ

٭ [س/ات]

• **دودانَ وَلِ:** [ا - خاص] ڪِرڙَن ۽ ڪَنڊن ۾ ٿيندڙ وِل جو هڪ قسم

• **دوداڻي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (ڳورچاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو)

• **دودائي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **دودڙيو ج دودڙيا:** [ا - مذ] اَجايا ڳوڙ، لَڙهه، ڳوڙ شور، هُلُ، ڳالهوڙو، ڪِتراڳَ، ڌاندل، ڪيٽو راڳ، ٻکيڙو، اجو ٻَحَر

• **ڏُودَستِي ج ڏُودَستِيُون:** [ا - مث] وهٽ جي اڳين يا پوين
ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو زنجير
'ڏودستي، دوبيل سيني سنگهر رکڻ جي' (شاهه)
* ٻڳهياڙي
* [صفت] ٻنهي هٿن ۾ جهليل
* [ف: د = ٻه + دست = هٿ]

• **دودَ ڦُل:** [ا - خاص] وِل جو قسم (سانوڻيءَ ۾ سيلابي زمين تي ڦٽندڙ هڪ وِل، جيڪا ڇِرِن تي چڙهي، جنهن ۾ اڇيون ڦلڙيون ٿين، جيڪي کاڌيون آهن)
* [س/ل/ٿ]

– **دود ڦُلو ج دود ڦُلا:** [ا - مذ] دود ڦل ول جون ڦلڙيون

• **دودَڪ ڦُلو:** [ا - خاص] گاهه جو هڪ قسم

• **دودنو ج دودِنا:** [ا - مذ] ٻنڌين ٽنگن وارو ڪڪڙ
* تمام ڇوٽين ٽنگن ۾ ٿلهن ڄڪين/ٻنين وارو مرد
* [س/ل]
* [مث: دودني ج دودنيُون]

• **دوديجا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر خيرپور ميرس ۽ شهيد بينظيرآباد ضلعن ۾ رهن)

• **دودُ ج دودَ:** [ا - مذ] ڪوڙ، مڪر فريب، دَغا، ٺَڳِي، دولاب، ٺرڪٽ، ڪوٽ، دَغابازِي، ڌوڪيبازِي
* [س/ات]

– **دودُ ٻڌڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙي مالڪي ڏيکارڻ، ڪوڙ ٻڌڻ، دولاب ڪرڻ

• **ڏُودَٽُ ج ڏُودَٽَ:** [ا - مذ] گهوگهٽ، گهوگهاٽ
* پاڻيءَ جو زور سان وهڻ جو آواز
* بندوق جي ڇُٽڻ جو آواز
* [س/ل]

• **ڏُودَو ج ڏُودا:** [ا - مذ] ڍِڳ
* [ظرف] زبردست، ڏم ڏمان، گهم گهمان
* [س/لس]

• **ڏُودَ ڦَلِي:** [ا - مث] ٻوٽي جو هڪ قسم، ڪيرول
* [هند: دود = کير+ ڦلي = کير واري ڦلي]

• **دوڏَ ج دوڏُون:** [ا - مث] لوهارڪي ڪمَ جو هڪ اوزار، ڪوڏار جي پاهي مان آسيئُون وغيره ڪڍڻ جو اوزار
* [س/ل]

• **دوڏو ج دوڏا:** [ا - مذ] ڇِپرن اندر ڏِکيل اَڪ جو گولو، اَڪ جو وڏو تارو، وَڏِي اَڪ، ڏيلهو
* [ف: دِيد > ديدو = دوڏو]
* نَرِ ڪَڪَڙَ جي ننڍي مڏي ڪَڙهَه
* ٽَڪو، ڏُڪو
* پکيءَ جو هڪ قِسم، وَڏو ڪانءُ
* [س/ٿ]

– **دوڏا ڦوٽارڻُ:** [اصطلاح] وَڏيُون اکيون ڏيکارڻ، اکيون ڦوٽارڻ، ڏيلها ڏيکارڻ
* ديجارڻ، اکيون ڏيکاري هيسائڻ

• **دورُ ج دورَ:** [ا - مذ] ڦيرو، گردش، چَڪرُ، گهمرو، وارو، پيرُ، پيرو
* درياءَ جو پيرو، پاڻيءَ جو چَڪر، دَرياءَ جو زور
'ڏِلو دور دَرياءَ جي، ڪير ارادي آءُ' (شاهه)
* قرآن شريف جي پڙهڻي، تلاوت
* ڪِتابَ يا سَبَق جي ٻي پَڙهڻي، سَبَق جي اَٿلائي، سَبَق ڪي پيرو
* اوساريءَ جو هڪ ڦيرو پٽ جي هاري
* ڪنهن محَلَ ۾ شراب جي پيالي جو ڦيرو
* چالِ، رَفتارَ، رَوَش، هَلَت، هَلِٽِي
'زماني جا عجيب دور آهن' (جملو)
* حڪومت جو وقت
* زَمانو، عَرصو، مهَل، نوبت، وارو، مُدت
* اِنقلاب، تغير
* دَلِيل، خَيال، پُور، جدجهو مَن موڄ، ريجَڪ، لَهَر، رِتا، ٻوڊِڪي
* خَيال، قِياس
* فَهَم، سَمجَهه
* دَرد، غَم، ڏک، رَنج، سور
'جي ويهين ڳل ڳوڙهي، تہ دُور سٺائين دل جا' (شاهه)
* وَڏائِي، هَٺ، تَڪَبر، مغروري
* [ع]

— **دوران:** [ا - مذ] دؤر، وقت، زمانو، جڳ
* عمر، اوسٽا
* چڪر، ڦيرو، دورو
* انقلاب
* [صفت] گردش ڪندڙ، ڦرندڙ

— **دور درس جو:** [ا - مذ] ديدار جي خوشي، درشن جي خوشي

— **دور دورو:** [ا - مذ] زمانو، وقت، عرصو، مدت
* حڪومت، اقبال، اختيار، راڄ، عمل

— **دور دورو هئڻ:** [اصطلاح] پورو قبضو هئڻ، اوچ ۾ هئڻ

— **دورُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] وري وري پڙهڻ، ياد ڪرڻ، پيرو ڏيڻ، اورڻ
* ٻن ماڻهن جو ريهي هڪبئي کي قرآن شريف پڙهائڻ، تلاوت ڪرڻ
* حڪم هلائڻ

— **دوڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] دوڙ يا گهمري ۾ آڻڻ
* [ق - س/ل/ ع: دوره = ڦيرو]
* چارڻ لاءِ ڪاهڻ، پهرائڻ (مال وغيره)
* [س/ل]
* [مص] دوڙڻ
* [امر] دوڙ
* [دوڙيو، دوڙيندو، دوڙيل]

• **ڏوڙُ:** [ا - مذ] ڪاري جي وڏي ٻيڙي (ماڻ) جو هڪ اوزار، لنگر ڪٽڻ وسطي هڪ وڏو ڪاٺ جو چڪرو
* [س/ل]

• **ڏور:** [صفت/ظرف] پري، ڏور، ڏورانهون، بعيد
* عليحده، جدا، الڳ، ويڇي
* [ف: دور؛ س: دور = ڏور]

— **ڏور افتاده:** [صفت] تمام پري وڃي، پري رهندڙ، پري اُڇلايل

— **ڏور انديش ج ڏور انديش:** [صفت] اڳ پوءِ جو خيال ڪندڙ، ڏگهي نظر رکندڙ، اڳو پيڇو سنڀاليندڙ، ڳڻ ڳوت وارو، اڳ ويچاري، سياڻو، داناءُ، سچيت، چتر، چالاڪ

— **ڏور انديشي ج ڏورانديشيون:** [ا - مث] اڳ ڳڻتي، ڏگهي نظر، سوچ ويچار، ڳڻ ڳوت، اڳ پوءِ جو خيال، دانائي، عقلمندي

— **ڏور باش:** [ح - ندا] پري رهه، پري ٿي، خبردار، پري ٿي وڃ!
'دورباش، خوش باش' (چوڻي)

— **ڏوربي:** [ا - مث] پري ڏسڻ جو هڪ اوزار، دوربين
('دوربيني' جي بگڙيل صورت)
'ڏائيءَ دوربيءَ ۾، ڏسين ولاتن وٿ' (شاهه)

— **ڏوربين ج ڏوربينون:** [ا - مث] پرانهين شيءِ کي ويجهي ڏسڻ جو اوزار، دريگهه درسي (Telescope)

— **ڏوربيني ج ڏوربينيون:** [ا - مث] دوربين

— **ڏور پيچڻُ:** [اصطلاح] الڳ رهڻ، پري رهڻ، نهڻ
* نفرت ڪرڻ

— **ڏور ٿيڻُ:** [اصطلاح] عليحده ٿيڻ، جدا ٿيڻ، پري ٿيڻ
* هٽڻ، سرڪڻ، رڙهڻ

— **ڏور دراز:** [ظرف] تمام گهڻي مفاصلي تي، تمام پري، گهڻو پري

— **ڏور دست:** [ظرف] تمام پري، اُها جاءِ جتي پهچڻ مشڪل هجي يا پهچي نه سگهجي

— **ڏورُ ديرو ڪرڻُ:** [اصطلاح] جدا ٿيڻ
* پرديس ۾ رهڻ، ڳوٺ ڇڏڻ
* لاڳاپا لاهي ڇڏڻ، تعلقات ٽوڙي ڇڏڻ، بي وفائي اختيار ڪرڻ

— **ڏور رهڻُ:** [اصطلاح] الڳ ڪرڻ، پري رهڻ، جدا رهڻ

— **ڏور ڪرڻُ:** [اصطلاح] پري ڪرڻ، جدا ڪرڻ، الڳ ڪرڻ، هٽائڻ
* موقوف ڪرڻ، نوڪري کان برطرف ڪرڻ
* غائب ڪرڻ، پوشيده ڪرڻ

— **ڏورگو:** [ا - مذ] پري کان آواز پڌڻ جو اوزار، ٽيليفون
* [ف: دور + گو (گفتن منجهان) ڳالهائيندڙ]

— **ڏوري ج ڏوريون:** [ا - مث] پرانهين، پري پنڌ، وڏو مفاصلو، پريرائي
* جدائي، وڇوڙو

• **ڏورانِ:** [صفت] تمام وڏو، شاهي

* [س/ل]

'مڙس نہ دوران لڳو پيو آهين' (جملو)

• **ڏوربيني ج ڏوربينيُون:** [ا - مث] پري ڏسڻ جو هڪ اوزار. دور درشڪ، ڏور ڏسڻي، Telescope

* [ف: دور = پري + ديدن = ڏسڻ]

• **ڏورِ گيلَ:** [ا - مذ] بيڙيءَ جي چوٽيءَ وارو ٽنگ (جنهن مان وڏي سڙهہ جي چوٽيءَ وارو رسو ڪڍي، هاڪارڻ وقت (گوس) لنگهائي بڌي جڙيو آهي)

* [س/ل]

• **ڏورُو:** [ا - خاص] هڪ جبل جو نالو

* [س/ڪوهہ]

• **دورو ج دورا:** [ا - مذ] ڦيرو، ور، چڪر، گھمرو

* گشت، سفر، سير، شيل

* گھمتاري، گردش، وارو

* پور، خيال، نوبت

* بيماريءَ جو هڪ قسم (جيئن: دل جو دورو، دماغ جو دورو وغيره)

– **دورجڻُ:** [مص - فعل مجهول] ڏکرجڻ، دوري جي بيماريءَ جو اثر ڪرڻ

* [دوريو، دوريو، دوريل]

– **دورجي وڃڻُ:** [اصطلاح] بي هوش ٿي وڃڻ

* گمراهہ ٿي وڃڻ

– **دورو اچڻُ:** [اصطلاح] دوري جي بيماريءَ سبب بيهوشي اچڻ

– **دورو ڪرڻُ:** [اصطلاح] چڪر لڳائڻ، گشت ڪرڻ، چڪر لڳائي معائنو ڪري اچڻ

– **دوري ج دوري:** [صفت] گڏ دؤرو ڪندڙ

* همسفر، گڏ سفر ڪندڙ

* ڪلاسي، هم سبق، ساڳئي درجي ۾ پڙهندڙ ساڳئي سبق وارو

• **ڏورو ج ڏورا:** [صفت - مذ] پيارو، وڻندڙ، دادلو، مڻوڪ، سهڻو

• **ڏوريلو ج ڏوريلا:** [صفت - مذ] ڪم عقل، بيوقوف، اڻاڙي، ڄٽ

* [س/ٿ]

• **دوڙ ج دوڙُون:** [صفت - مث] ٻانهي، گولي، خادمہ

* تمام ٿلهي، متاري

* [س/ل]

• **دوڙ ج دوڙُون:** [ا - مث] ڊوڙ، ڊوڙڻ جي حالت، ڀڄ، ڊڪ، تاپي

* مقابلو، ڏنگل

* حملو، هلان، چڙهائي

* ڪوشش، جدوجهد

* رسائي، پهچ، وس

* [هند]

– **دوڙائڻُ:** [مصدر 'دوڙڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڊوڙائڻ، ڀڄائڻ، تاپي ڪڍائڻ

* موڪلڻ، روانو ڪرڻ

* [دوڙايو، دوڙائيندو، دوڙايل]

– **دوڙڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڊڪڻ، ڊوڙڻ، ڀڄڻ

* [ٻيا: ڏاوڻ؛ سن: ڌاوَنَ]

* [دوڙيو، دوڙيا، دوڙي، دوڙيُون، دوڙندو، دوڙندا، دوڙندي، دوڙنديُون، دوڙيل]

• **دوڙُ ج دوڙ:** [صفت] خسيس، نيچ، گھٽ، اَدنيٰ، دون

• **دوڙدنگ ج دوڙدنگ:** [صفت] جانٺو، جبرو، ڦوي، سگهارو، زبردست، طاقتور، مضبوط، ڏنو مٺو ٻهادر، پهلوان، جانمرد، ٿلهو

– **دوڙدنگوڙ ج دوڙدنگوڙ:** [صفت] بلڪل ٿلهو

* [س/ات]

• **دوڙموڙ:** [صفت] ڊول مول، بي ڊولو

* خراب جصو، خراب ڀاڱو

• **دوڙو ج دوڙا:** [ا - مذ] دورو، ڦيرو، وارو، چڪر، گھمرو، گھمتاري

* شئل، سفر، سير

* [ف: دوره = دورو]

* گھوڙي جي پنڌ جي چوٽ

* غنيم جو گھوڙن سان حملو ڪرڻ جي حالت

* ٺڪي، دلبو

* [ق - س/ل]

* ضد، اڙي، حسد

* [س/ات]

– **دوڙو ج دوڙا:** [صفت - مذ] دوڙو ڪندڙ، دوڙو ڪندڙ
* قاصِد، پانڌي، پيامبر

– **دوڙو مارڻُ:** [اصطلاح] ضِد ڪرڻ، ضد ڪري ويهي رهڻ
* ڏَباءُ ڪرڻ، ڪَنبائڻ
* [س/ات]

• **ڏُوڙهيو ج ڏُوڙهيا:** [ا - مذ] ڏوڙيو، ڏوڙ جو وَسڪارو لَٽَ،
ڏوڙ رَئي، مِٽيءَ جو طوفان، آنڌاري
* [س/ل]

• **دوز:** [صفت] سِبندڙ، سبڻ وارو
* مرتب لفظن ۾ ڪم ايندڙ پڇاڙي [جيئن: ڪفش دوز، ڪفن دوز وغيره]
* [ف: دوختن = سِبڻ]

• **دوزَخُ ج دوزَخَ:** [ا - مذ] گنهگارن کي سزا ڏيڻ لاءِ خدا تعالىٰ جو پيدا ڪيل عذابن جو گهر، جَهنم، نرڳ، پاتال، سَقَر، سِجِين
* نار، باهِ جو مَچ، اوڙاهه (گنهگارن کي سزا ڏيڻ لاءِ پيدا ڪيل ست طبقا)
* [ف]

– **دوزَخِي ج دوزَخِي:** [صفت] دوزَخَ جو لائق، سخت گنهگار، جَهَنمِي، نَرڳِي، پاپِي، اپراڌِي، ڏوهاري، بدڪار

• **دوسُ ج دوسَ:** [ا - مذ] دوش، ڏوهه، گناهه، اَپراڌ، قصور، خَطا، ڀُلَ
* [سن: دوش = ڏوهه]

– **دوسِي ج دوسِي:** [صفت] ڏوهِي، گنهگار، اَپراڌِي

• **ڌُوسَ ج ڌُوسُون:** [ا - مث] زورَ سان اندر وِجهڻ جي حالَتَ، دَٻَ، ڦُسَ، دَٻاءُ، ڌوڪَ، جهوڪَ

– **ڌُوس دَٻڙ ڪرڻ:** [اصطلاح] زوريءَ اَندر وِجهڻ

– **ڌُوس ڌُوسان:** [ا - مث] گِهيس گِهيسان، ڌوڪ ڌوڪان، گِپا گِيهه، دٻ ڦُس، پيڙ

– **ڌُوسڻُ:** [مص - فعل متعدي] زورَ سان وِجهڻ، اَندر زور ڏيڻ، دَٻڻ، دَٻائڻ، ڦُسڻ، وِجهڻ، ڌوڪڻ، ڀِتڻ، ڌَلهڻُ، پَرڻ، ڌَنوڻ، جهوڪڻ، گهيڙائڻ، هُڙَپ ڪرڻ، هَپا ڪرڻ، هاٺو هاٺو ڪري ڪائڻ
* [مص] ڌسڻ
* [امر] ڌوس
* [مضارع] ڌوسيان (ج) ڌوسيُون، ڌوسين (ج) ڌوسيو، ڌوسي (ج) ڌوسين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گَڏيا آهن]
* [حال] ڌوسي ٿو (ج) ڌوسِين ٿا
* [حال مث] ڌوسي ٿي (ج) ڌوسِين ٿيون
* [ماضي] ڌوسيو (ج) ڌوسيا
* [ماضي مث] ڌوسِي (ج) ڌوسيُون
* [مستقبل] ڌوسيندو (ج) ڌوسيندا
* [مستقبل مث] ڌوسيندِي (ج) ڌوسيندِيُون
* [اسم مفعول] ڌوسيَلُ

• **دوسُ ج دوسَ:** [ا - مذ] دوست، سنگتِي، ساٿِي، يار، سَڄڻ، گهَٽگهرو، محبُوبُ
* [ف: 'دوست' جو مخفف]
* ڌيان، خيال
* پيار، چاهه

– **دوسان:** [صفت] دوستان، دوستن جو، سنگتِ جو

– **دوساڻو ج دوساڻا:** [ا - مذ] دوستاڻو، دوستِي، يارانِي، سنگت
* مِٽي مائٽي، ناتو، لاڳاپو
* ٻَڌي، ايڪو، اِتحاد، اِتفاق

– **دوساڻِي ج دوساڻِيُون:** [ا - مث] دوستاڻي، دوستِي، سنگت، يارانِي

– **دوساهه:** [ح - نِدا] اي دوست! اي دوس!

– **دوسِدارُ ج دوسِدارَ:** [ا - مذ] دوستدار، محب، سَڄڻ، محبوبُ

– **دوس ڊِيڻُ:** [اصطلاح] ڌيان ڏيڻ، توجهه ڏيڻ، خيال ڪرڻ، غور ڪرڻ
* پيار ڪرڻ

● **دوسائي ج دوسائيوُن:** [ا - مث] رلين سِبَڻ جي وَڏي سُئي
※ [س/ڪوهہ]
● **دوستُ ج دوستَ:** [ا - مذ: لغوي معنئ] ڳنڍيل، لاڳاپيل
※ ٻہ هَٿَ، ٻن ڄڻن جو هٿ سانُ
※ **هَٿُ هَٿَ ۾ ڏيندڙ**
※ [ف: دو = ٻہ + دست = هٿ]
※ سَنگتي، يار، مِتر، ساٿي، سَڄَڻ، حَبيب، خيرخواهہ، غمخوار
※ پيار ڪَندڙ، چاهِيندَڙ، محِب
※ محبوبُ، پريتَم، معشوق
※ آشنا، واقفڪار
– **دوستانو ج دوستانا:** [ا - مذ] دوستي، ياري، ياراڻي، سنگت، آشنائي
– **دوستاڻو ج دوستاڻا:** [صفت - مذ] دوستَ جو، سنگتيءَ جو، يارَ جو، سَڄڻَ جو، دوساتي، دوستن وارو
※ [ا - مذ] دوستانو، ياري، دوستي، آشنائي
– **دوستُ بَنائِڻُ:** [اصطلاح] يار بَنائِڻ، همراز بَنائڻ، طَرفدار بَنائڻ
– **دوستدار:** [صفت] دوست رَکندڙ، خيرخواهہ، همراز، مُشفِق، همدرد
– **دوستداري:** [ا - مث] خيرخواهي، دوستي، مروتَ، هَمدَردي
– **دوستي ج دوستيوُن:** [ا - مث] ياراڻي، ياراني، ياري، ياراڻو، دوستانو سنگت، مِترتا، سڄڻپائي، آشنائي
※ پيار، پريت، محبت
※ ميلَ، ناتو
※ ٻَڌي، ايڪو، اتحاد
– **دوستيءَ جو دَمُ هَڻَڻُ:** [اصطلاح] دوستيءَ جي دعويٰ ڪرڻ، وَفاداري ۽ همدرديءَ جي دَعويٰ ڪرڻ، وَفاداري ۽ هَمدَرديءَ جي دعويٰ ڪرڻ
– **دوستي هِڪَ پاسي رَکَڻُ:** [اصطلاح] دوستي ڇني ڇڏڻ، تعلقات ٽوڙڻ، بيوفائي ڏيکارڻ
※ دوستيءَ ۾ دوستَ جي گِلا ڪرڻ
※ دوست منجهان دشمن بنجڻ، مخالفت تي لاهي پاهي بيهَڻ
※ انصاف ڪرڻ وقت دوستيءَ کي وسارڻ، اقربا پروري نہ ڪرڻ

● **دوستلاڻي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (ڪوسن جو پاڙو)
※ [س/ات]
● **دوستي ج دوستيُون:** [ا - مث] وهڻ جي ٻن اڳين پيرن ۾ وِجهڻ جو زَنجير
● **دوسو:** [ا - مذ] ڪَڇين مان نِڪتَل رَس، ڪارڪن جو رَس
● **دوشُ ج دوشَ:** [ا - مذ] ڏوهہ، گناهہ، پاپ، قصور، جرم
※ حَرف، ميار
※ [سن: دوش = ڏوهہ]
※ ڪُلهو
※ [ف]
– **دوش بَدوش:** [ظرف] ڪلهو ڪلهي سان، ڪلهوڪلهي سان لڳائي
※ اِتفاق سان، ٻَڌيءَ سان، ساٿيءَ رَفتار سان
※ [ف]
– **دوشي ج دوشِي:** [صفت] ڏوهي، خطاڪار، مجرم، گنهگار، عيبدار، خاطي، قصوروار
※ حرفي، مياري
● **دوشا:** [ا - مث] ڪجيءَ جي ڇانش (جيڪا ڪارڪن کي ڪاڙهي ڪاهين ماکيءَ جهڙي ٿئي جنهن ۾ ڪُجهہ ملائي کائبو آهي)
※ [س/ڪوهہ]
● **دوشَنبہ:** [ا - مث] (لفظي معنيٰ) ٻي رات
※ [ا - مذ] هڪ ڏينهن جو نالو، سومر، Monday (فارسيءَ ۾ ڏينهن جي ڳڻپ راتين سان ڪئي ويندي آهي جيئن: يڪ شنبہ يعني آچر)
※ [ف]
● **دوشيزه:** [ا - مث] ڪنواري ڇوڪري، نوجوان حسين عورتَ
– **دوشيزگي:** [ا - مث] ڪنوارپڻو
● **دوغُ ج دوغَ:** [ا - مذ] اُنَ جو جُميَل کير، اونو ڏوُنرو، است
※ ڏَهي، جَهڳِ، ڏڌ، دَهي، دوڳ
※ [ف]
● **دوغابَ ج دوغابُون:** [ا - مث] ڪونيل زمين
※ رانَ جو گوشت

• **دوغُلو:** [صفت -مذ] جنهن جا پيءُ ماءُ ساڳيءَ قوم جا نہ هجن
※ ڪمذات. ڪميڻو. نيچ
※ [ف]

• **دُوفانُ ج دُوفانَ:** [ا - مذ] طوفان. سخت هَوا. واچَ. ڏوڙيو. واچوڙو (’طوفان‘ جي بگڙيل صورت)
※ وڏو ڪوڙ. ٻٽاڪ. ٻڪ. ڙٽ
※ [س/ات]
※ أفواه. هُلَ
※ [س/ات]
※ ڪپڙي جو هڪ قسم
※ [س/ل]

• **دوڦ ج دوڦون:** [ا - مث] وڏو چيٿو ٿاڦ. ڏاڦ
※ [س/ل]

• **دوڦَرَ:** [ا - مذ] ڪوڙي ڳالهہ جو ڦهلاءُ. هُلَ. أفواهہ
※ [س/ڪره]

• **دوڦِڙِ:** [صفت - مث] ٿلهي. متاري. موٽي. ڦيڪي. گهڻي ماس واري
※ [س/ات]

• **دوڪُ ج دوڪَ:** [ا - مذ] ٻنهن سالن جي عمر جو اُٺ (انهيءَ عمر ۾ اُٺ کي ٻہ ڏند نڪرندا آهن). ٻہ ڏندو اُٺ
※ ٽن سالن جي عمر جو گهوڙو

– **دوڪِي ج دوڪِيُون:** [ا - مث] دوڪَ واري حالتَ. دوڪَ

• **دُوڪانُ ج دُوڪانَ:** [ا - مذ] هَٽ. هَٽي. دوڪان. دڪانُ
※ [ف]

• **دوڪو ج دوڪا:** [ا - مذ] ٺڳي. ويساهہ گهاتي. ڪپٽ. دولاب. فريب. ڇَلُ. ڌوڪو. مڪر. مڪر
※ تال. ڊِنگ. ڪوڙ
※ غَلطُ فهمي. ڀُلَ
※ خَطرو. خوفُ. ڊَپُ
※ نقصان. ڇيهو
※ [سن: دهڪ = دڪ]

– **دوڪو ڏيڻُ:** [اصطلاح] ٺڳڻ. فريب ڏيڻ. دَغابازي ڪرڻ

– **دوڪو کائِڻُ:** [اصطلاح] ٺڳجڻ. فريبَ ۾ اچڻ. دولابجڻ. ريبجي وڃڻ

– **دوڪِي ج دوڪِي:** [صفت] دوڪو ڏيندڙ. دوڪيباز. ٺڳ. ڪپٽيو. ويساهہ گهات
※ دکِي. پريشان. ڏڇارو. بي حال
※ ڪمبخت. شامتَ ماريو. خراب حال

– **دوڪيبازُ ج دوڪيبازَ:** [صفت] دوڪو ڪندڙ. دَغاباز. فريبي. ٺڳ. ڪوڙو. مڪار. دولابي

– **دوڪي ۾ رَکَڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙي دلاسي ۾ رکڻ. رڳو آسري ۾ رَکڻ

• **دوگامُ ج دوگامُون:** [ا - مذ] گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم. دگام. دِگامو
※ [س/ات]

• **دوگَلو ج دوگَلا:** [ا - مذ] تتر جو هڪ قسم (جيڪو سنڌي ماديءَ ۽ ايراني نر مان پيدا ٿئي). دوگِلو
※ [س/ات - ف: ’دوغلو‘ جي بگڙيل صورت]

• **دوگِي ج دوگِيُون:** [ا - مث] ٿلهو ڪاٺ. ٻنڊ. دوگِي
※ [س/ٺ]

• **دوڳُ ج دوڳَ:** [ا - مذ] ڏاچيءَ جو ڇمايل کير. أست. دوغ. دوڳ. ڏڳَلُ. ڏؤنرو
※ [ف: دوغ]
※ ڇاٽو. ڳنڍيو. ٻنوڙو
※ گوشتَ جو ٽڪر
※ ڪاٺَ جو ٿلهو ٽڪر. ٻُنڊُ. دوگِي
※ ڳَچ جي پَرتَ جو هڪ ڳڻ. ٻَخيو

– **دوگِي ج دوگِيُون:** [ا - مث] ڪاٺَ جو هڪ ٿلهو ٽڪرو. وڏيل ٿلهي ڪاٺي. ٻُنڊُ. ٻَجَر
※ ناڙ جي ڊينگي جي ڪاٺي. اُٺَ يا ڦيٽي جو ٿنيو

• **دوڳُ ج دوڳَ:** [ا - مذ] ڪوڏرسان ڪنيل آلي مٽيءَ جو لَپو
※ [س/ات]

– **دوگڻُ:** [مص - فعل متعدي] واهه وغيره ٽي ٻيلَ کَنڊَ کي چيڪي مِٽيءَ سان سخت بند ڪرڻ

٭ سونو پاڻي چاڙهڻ، ملمع ڪرڻ، سونا ورق لڳائڻ

٭ چلڪائڻ، زينت ڏيڻ

٭ جتي رَکڻ، ڇتيون هڻڻ، اِڳڙيون لڳائڻ

٭ لوهار جو ڪوڏر ناهڻ وقت پٽيءَ کي اڏورو تيار ڪرڻ

٭ [س/ات]

٭ [مص] دوگڻ

٭ [امر] دوگ

٭ [دوگيو دوگيندو دوگيل]

● **دوگلو ج دوگلا:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم

٭ [س/ات]

● **دولابُ ج دولاب:** [ا - مذ] ٺڳي، ڏوکو، دوکو، فريب، دَغا، کوٽ، ڇل، دوهه، گهات، ڪپٽ، مِڪر، مڪر، ڪوڙ

٭ [ف]

– **دولابي ج دولابي:** [صفت] ٺڳ، مڪريل، ڏوکيباز، دوکيباز، دوڪائي، ڪوڙو، ڪاذِب، دغاباز، کوٽو، فريبي، دَغاخور، ترڪٽي، ويساهه گهاٽ، ڪپٽيو، ڪپٽيو دوهي، ڇلباز

● **دولاڏکو:** [صفت] پٺي جي مَٿِ تي هَلندڙ، پرچتريو

٭ [س/ٿ]

● **دولاري:** [ا - خاص] جهنگلي گاهه کائيندڙ هڪ پکي

● **دولالئي:** [ا - خاص] بازيگرن جو هڪ قبيلو

● **دُولانُ ج دُولانَ:** [صفت] ڏُنو مُٺو، ٿلهو متارو، هَٺوڪٽو، دونسون، ڏهڙُ ڏلو

٭ [س/ل]

● **دولَتَ:** [ا - مث] ملڪيت، زَر، ناڻو، ڌَن، مايا، مال متاع، موڙي، نقدي، خزانو، درنگي، پئسا، ڏوڪڙ، ٽڪا

٭ بخت، اِقبال، نصيب، ڀاڳ

٭ فتح، سوڀ

٭ زرخريد ٻانهي

٭ ملڪ، سَلطَنَتَ، راڄ (جيئن: دولت ايران، دولت خداداد وغيره)

٭ [ع]

– **دولَتَ اُڏائِڻُ:** [اصطلاح] اجايا خرچ ڪرڻ، فضول خرچي ڪرڻ، اِسراف ڪرڻ، حَدَ کان وڌيڪ خرچ ڪرڻ

– **دولت پناهہ:** [ا - مذ] بادشاهن جو هڪ لقب، حڪومت جو آجهو يا پناهه

٭ آسري جي جاءِ، اُميد جي جاءِ

– **دولَتَ جو دامن هَٿِ اَچِڻُ:** [اصطلاح] پئسي وارو ٿيڻ، اَمير ٿيڻ، شاهوڪار ٿيڻ

٭ ڪنهن آسودي ماڻهوءَ سان سڱاوٽي ٿيڻ

– **دولَتَ خانُو ج دولَتَ خانا:** [ا - مذ] ڌَن رَکڻَ جي جاءِ

٭ شاهوڪار جو گهر، بادشاهن يا اَميرن جي رهڻ جو هنڌ

٭ محلات، عاليشان عمارت

– **دولَتِ خُداداد:** [ا - مث] خدائي نعمتَ، اِلاهي ڏاتِ، خدائي اِنعام، خدا جي ڏاتِ

– **دولَت سَرا ج دولَتَ سَرائُون:** [ا - مث] بادشاهن يا اَميرن جي رهڻ جي جاءِ، دولت خانو

– **دولَتِ عُظمي:** [ا - مث] وَڏي ۾ وَڏي حڪومت، سلطنت، شهنشاهت

– **دولَت مَندُ ج دولَت مَندَ:** [صفت] مِلڪيتَ وارو، ٺڪُن وارو، پئسي وارو، مايائونڊ، شاهوڪار، ڏَنوندي، ڏَنوان، دولتوند، مالدار، لکپتي، تَوَنگر

٭ نَصيبَ وارو، بَختَ وارو، بختاور

– **دولَتوَندُ ج دولَتوَندَ:** [صفت] دولتمند، دنيادار، تَوَنگر، شاهوڪار، ڏنوان، ملڪيتَ وارو، ٺڪُن وارو، ڏنوندي

– **دولَتِي ج دولَتِي:** [صفت] شاهوڪار، ڏَنوان، دولتمند

● **دولڪائي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (درڪائي بلوچن جو هڪ قبيلو: تاريخ بلوچستان)

● **دولَهہ ج دولَهُون:** [ا - مث] دولَتَ، مايا، ملڪيت، ڌَن، ناڻو

● **دُولَهہ:** [ا - خاص] هندن جو هڪ ديوتا، جَلُ ديوتا دريا، خواجہ خضر، دريالال

٭ سمن جي سَلطَنَتَ ۾ هڪ سپہ سالار جو نالو 'دولهه دريا خان'

• **دُولَهُ ج دُولَهَ:** [صفت] سهڻو، سٺو، عمدو، ڀَلُ ڀلو، ٺاهوڪو، سوڍو، ڏسڻ جهڙو، لَطِيف، نازڪ
* فَراخ دِل، دَريادِل، سَخِي، فياض
* مردانو، بهادر، مڙس ماڻهو، همت وارو، همٿ ڀريو، پهلوان
* دولهو، ٻَنو، ٻَنرو، گهوٽ
* ٽَون گرهن مان هڪ گِرهه، نيپچون
* [صفت] پيٽ وَڏو، پيٽو، پيٽوڙي
* [س/ات]

– **دُولَهُ ٻَنجَڻُ:** [اصطلاح] گهوٽ ٿيڻ
* سَخِي ٿيڻ

• **دُولَهُ لعل:** [ا - خاص] قلندر شهباز رحه جو هڪ لقب

• **دولِي ج دوليُون:** [ا - مث] ننڍي ديڳ، اَڌ ديڳ
* [سن: دولا]

• **دولِي ج دوليُون:** [ا - مث] ڀَتَن راند جو هڪ قسم
(جنهن ۾ هڪ هٽ ۾ 42 ڀتا هجن)

• **دُوَمِ:** [صفت] ٻيون، (Second)
* زيردست
* سادو، گهٽ، هَلڪو
* [ف]
* [ا - مث] بدبودار پراڻي ڪٺڪ
* [س/ات]

– **دُومِسُومِ (دُمشُم):** [ظرف] سڀ ڳُڌ، ڳُڏوچڙ، اَٽڪل رو، ڳول مول، صافي صاف، اُڪو ڏڪو، متاسٽا، هَر موڙي، مڙئي سڙئي، ٻِڪو، ٽلهي ليڪي، ڪسو ڪاندو

– **دُومِسُومِ (دُمشُم) ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ٽلهو ليڪو ٻَڌَڻ، نَڳِي ءَ سان ٻيٺو قرض اُڳاڙڻ، حِساب ڪِتاب سنون نه ڏيڻ

• **دُون:** [صفت] حَقِير، ڪَمِينو، ادنيٰ، گهٽ
* [ا - مذ] هيچ، هيٺ، هيٺاهين، تحت
* مرتب لفظن ۾ ڪم ايندڙ اڳياڙي ۽ پڇاڙي (جيئن: دون همت، دون نواز وغيره)
* [ع]

• **دُونُ ج دُونَ :** [ا - مذ] نَڪَ جو هيٺيون پاڱو، دناڻ، منهن، ٻُوٿ، دوناڙ
* [س/ات]

– **دُونارو ج دُونارا:** [ا - مذ] ٻُوٿُ، منهن، دوناڙ

– **دُوناڙُ ج دُوناڙا:** [ا - مذ] دونار، ٻُوٿُ

– **دُونَ ٻُڇڙو:** [صفت - مذ] بَدشڪل، بَدصورت، منهن ڪِنو، ٻُڇڙو نڪ ڦِتل
* نڀاڳو، منحوس

– **دُونَ ڪِنو:** [صفت - مذ] منهن بڇڙو، بَدشڪل
* نڀاڳو، منحوس، چَنبو
* [س/ات]

– **دُونُ ڪِنو ڪرڻ:** [اصطلاح] منهن خراب ڪرڻ، ٻُوٿُ سُجائڻ
* ڪروڌ ڪرڻ، خواه مخواه ضد ڪرڻ

– **دُون تي دُون ڪَٽڻُ:** [اصطلاح] منهن وارا ڏڪ هڻڻ، نَڪَ ۾ مُڪون هڻڻ، سخت مارڪٽ ڪرڻ

• **دُونابُ ج دُوناب:** [ا - مذ] گوشتَ جو ڳَنڍيو، ڏڳَلُ
* ٿولهه، متارائپ
* گوشتَ جا تَهه
'گهوڙي تي دُناب چڙهيا پيا آهن' (جملو)
* [س/ل]

• **دُونارو ج دُونارا:** [ا - مذ] وڏن وڇن وارو نر سوئر

• **دوناڙَڻُ:** [مص - فعل متعدي] لَتاڙڻ، پيڙڻ
* ڪوشش ڪرڻ، ڳولا ڪرڻ
* سخت ستائڻ
* [س/ات]
* [مص] دوناڙڻ
* [امر] دوناڙ
* [دوناڙيو دوناڙيندو دوناڙيل]

• **دُونَبُڙُ ج دُونَبُڙَ:** [صفت] ٿلهو، متارو، دؤنسو
* [س/ات]

• **ڊُونڊالِي ج ڊُونڊالِيُون:** [صفت - مذ] ٻت ۾ ٻرپَلَ، ٿلهي، موٽي، مَتارِي

* [س/ٿ]

• **ڊُونڊِي ج ڊُونڊِيُون:** [ا - مث] ٿوري ٿلهي، ٿلهيري

• **ڊونرو ج ڊونرا:** [ا - مذ] اَٽَ جي رنگ جو هڪ قسم

* [س/ڪوهـ]

• **ڊونسِ ج ڊونسُون:** [ا - مث] گوڙ، هَلَ، آواز، ڌَمچر، ڪَرڳل

* ڪنگهه

* خارَ، ساڙ، پَچ، ڪامَ

* ليت، سيلاب، طغياني

— **ڊؤنساڙو ج ڊؤنساڙا:** [ا - مذ] گوڙ، گهمسان، ڌَمچر، هَلَ

* ڌامر ڌوم

* [س/ڪوهـ]

• **ڊونسائِي ج ڊونسائِيُون:** [ا - مث] تکڙ، چستي، چالاڪي

* ٿلهائي، مَتارائپ

* نوجواني، ڌتمتائي

— **ڊونسو ج ڊونسا:** [صفت - مذ] ٿلهو، مَتارو، ڌتومَتو، ڊوسُ، ٻَتَ ۾ ٻريل

* هِمَتَ ڀريو، جان مڙد، پهلوان، مضبوط، جانٺوڙ، سَٻَرِ، جبرو، جانٺو، قَوِي، جَتنگ، تَوانگ، سَتَر مَتَر، مَٽِڪو، ڌَگ، زَبردست، سخت

* تَڪڙو، چست، چالاڪ، ڦُڙت، جلدباز

* لَچو بدمعاش

• **ڊُونسِڻُ:** [مص - فعل متعدي] زور سان مهٽڻ، آيڻ

* [س/ٿ]

* [مص] ڊونسڻ

* [امر] ڊوسِ

* [ڊونسيس ڊونسيندس ڊونسيل]

— **ڊُونسو ج ڊُونسا:** [ا - مذ] ٻاهِ يا ٻتي ٻرڻ سبب ڇتِ ۾ ڪَڻا ٿيل ڪاراڻ، ڪارو ڇارو

* [س/ٿ]

• **ڊونڪَ ج ڊونڪُون:** [ا - مث] ٿوري روشنائي، ٽمڪو، ڊونڪو، چمڪو، جهرڪو، تَجلو

* [سن: ديت > ڊِو = چمڪڻ]

— **ڊونڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] ٽمڪڻ، ٿوري روشنائي ڏيڻ، ٿورو ظاهر ٿيڻ، پري کان ڏيکارجڻ، چمڪڻ، ڌهڪڻ، جهرڪڻ، تجلا ڪرڻ

* [ڊونڪيس ڊونڪيا، ڊونڪِي ڊونڪِيُون، ڊونڪِيندس ڊونڪِيندا، ڊونڪِيندِي، ڊونڪِينديُون، ڊونڪِيل]

— **ڊونڪو ج ڊونڪا:** [ا - مذ] چلڪو، چمڪو، چمڪاٽ، جهرڪو، تجلو، ڏيکاءُ

• **ڊُونگارَ ج ڊُونگارُون:** [ا - مث] ڪنهن شيءِ جو ٿورو مَڪ، لَغارَ، ڇٽَ، ڇتڪو

* ڀِٽَ يا ٻوڙَ کي گيهه جي ٿوري لَغارَ، داغ

* [س/ل]

• **ڊُونگِي ج ڊُونگِيُون:** [ا - مث] بوتَلَ، شِيشِي، شِيشو دنگِي

* [س/ات/ف]

• **ڊُونُو ج ڊُونا:** [ا - مذ] وَڻَ جي پَنَن مان ناهيَلَ وَٽِي، وِٽِن جي پَنَن جو ڪيپڙو ياتل، پڙو

* [سن: درٽي = ڊونو]

• **ڊُونهُ ج ڊُونهَ:** [ا - مذ] ڏکندڙ ٻاهه مان نڪتل ڪارنهن، دونهون، ڪارنهن، سياهي، ڇِپي، ترڪِري

— **ڊُونهاٽِيَلُ ج ڊونهاٽِيَلَ:** [صفت - مذ] دونهين ۾ خراب، سڙيل، دونهين سان ڀريل

— **ڊُونهارو ج ڊُونهارا:** [صفت - مذ] دونهين وارو، دونهين جو، دونهون ڇڏيندڙ، دونهيرو

— **ڊُونهاڙُ ج ڊُونهاڙَ:** [ا - مذ] تمام گهڻو دونهون، دونهين جون لاٽون

گهر مان اُلاجي ڪهڙا دونهاڙ پيا نڪرن' (جملو)

* [س/ل]

— **ڊُونهاٽِڪو ج ڊونهاٽِڪا:** [صفت - مذ] دونهين ۾ خراب ٿيل، دونهاٽيل

– **ڈُونھِيارو ج ڈُونھِيارا:** [صفت - مذ] دونھن وارو، دونھاٽِيل، دونھارو

– **ڈُونھيرو ج ڈُونھيرا:** [صفت - مذ] دونھارو، دونھيارو

• **ڈُونھاٽُ:** [ا - مذ] دونھون، ڪاراڻ

* دونھين جي اَثر وارِي شيءِ

* دونھين تي رڌل ڪاڌو

* ڪوھَ مان نڪتل بخار، اُٻ

* دونھين واري فِضا، دونھاڙ

* [صفت] دونھين جي ڏَپَ وارو، دونھين وارو

* [سن: دوم = دونھون]

– **ڈُونھاٽِجڻُ:** [مصدر 'دونھاٽڻ' مان فعل مجھول] دونھين ۾ خَراب ٿيڻ، دونھين جو اثر لڳڻ، ڪاراٽجڻ

* دونھين سان پڙجڻ

* [دونھاٽِيس دونھاٽِبس دونھاٽِيل]

– **ڈُونھاٽِڻُ:** [مص - فعل لازمي] دونھين جي اثر ڪري ڪارو ٿيڻ، دونھاٽجڻ

* [دونھاٽِيس دونھاٽِيا، دونھاٽِي، دونھاٽِيُون، دونھاٽِيندو دونھاٽِيندا، دونھاٽِيندِي، دونھاٽِينديُون، دونھاٽِيل]

• **ڈُونھُون ج ڈُونھان:** [ا - مذ] دکندڙ باھِ مان نڪتل ڪارِي هَوا، دونھ، دود، باھ جي ڪاراڻ، ڪارِٺ، بخار، ٻاڦ، اُٻ، واس، ڌوپ

* ڪک، ڪھجر ۽ سڪلَ چيٽي جو باھ ڏنل ڍِگ

* [سن: دوم = دونھون]

– **ڈُونھان ڈُکائِڻُ:** [اصطلاح] مَچ مچائڻ، باھِيون ٻَچڻ، ٻارڻ ٻارڻ

* دل ۾ درد پيدا ڪرڻ، عشق ۽ محبت ۾ گرفتار ڪرڻ

– **ڈُونھان ڏُکائِڻُ:** [اصطلاح] مَچ مچائڻ، باھيون ٻچڻ، ڪورا ٻارڻ

* دِل ۾ درد پيدا ڪرڻ، عشق ۽ محبت ۾ گرفتار ڪرڻ

– **ڈُونھان ڪڍِي ڇڏِڻُ:** [اصطلاح] ڪم يڪدم پورو ڪرڻ

* حيرت ۾ وجھي ڇڏڻ

* عبرت جھڙي ڳالھ ٻڌائي، ڪن مان دونھان ڪڍي ڇڏڻ

– **ڈُونھانئِڻُ:** [مص - فعل متعدي] دونھاٽڻ، دونھين وارو ڪرڻ

* [مص] دونھانئِڻ

* [امر] دونھان،

* [دونھانئيس دونھانئِيندو دونھانئِيل]

– **ڈُونھائِجَڻُ:** [مصدر 'دونھائڻ' مان فعل مجھول] دونھين ۾ خراب ٿيڻ، ڪاراٽجڻ

* [دونھائيس دونھائبس دونھائيل]

– **ڈُونھائِڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڪاراٽجڻ، دونھين ۾ ڪارو ٿيڻ

* [دونھايس دونھايا، دونھائِي، دونھايُون، دونھائِيندو دونھائِيندا، دونھائِيندِي، دونھائِينديُون، دونھايل]

– **ڈُونھُون ڈُکائِڻُ:** [اصطلاح] حَرڪَتَ سِٽڻ، مَمَڻ مَچائِڻ

* شروعاتِ ڪرڻ (جھيڙي وغيره جي)

– **ڈُونھُون ڈُکَڻُ:** [اصطلاح] باھِ مَچڻ

* جھيڙو ٿيڻ، شرارت شروع ڪرڻ

* محبت جو مچ ٻرڻ

– **ڈُونھِي ج ڈُونھِيُون:** [ا - مث] دونھين واري ٿوري باھِ

* ڪَک، ڪَھجر ۽ چيٽن وغيره جو باھ ڏنل ڍِڳ، دونھِين

* جھيتِي باھِ (جيڪا ڪِن مندرن ۾ سدائين ٻرندي رهي آهي، سنڌ ۾ ٺٽي ۾ دونھين واروُ مندر مشھور آهي)

– **ڈُونھِي ڈُکائِڻُ:** [اصطلاح] باھِ ٻارڻ، باھِ جو مَچ مچائڻ

* چوپائي مالَ کي مياري جي مند ۾ مڇرن کان بچائڻ لاءِ ڪَکن وغيرہ کي باھ ڏيڻ

* آستانو ڪرِي ويھڻ، ڪُپ ڪوڙي ويھڻ

* شروع ڪرڻ، راس ڪرڻ

* ڌرڻو ڏيڻ

* جھيڙو ڪرائڻ، فِتنو وجھڻ

– **ڈُونھِي ڈُکائي ويھَڻُ:** [اصطلاح] ڪُپ ڪوڙي ويھِي رهڻ، فقِير ٿِي ويھِي رَهڻ، ڌَرڻو ماري ويھڻ

– **ڈُونھِي ڈُکَڻُ:** [اصطلاح] پٽ جي پيڙائش ٿيڻ، اولاد وارو ھجڻ، وارث وارو ھجڻ، خاندان آباد ھجڻ

– **ڈُونھِي واسِڻُ:** [اصطلاح] دونھي جاڳائڻ، باھِ ٻارڻ

– **ڏونهِين ج ڏونهِيُون:** [ا - مث] دونهي

– **ڏونهِين جا ڪڪرَ اُڏارَڻُ:** [اصطلاح] بي بنياد ڳالهيون ڪرڻ. اُجايا حوالا ڪرڻ

❊ بيسود منصوبا رٿڻ

– **ڏونهِين ڏَلو:** [ا - مذ] دونهين

❊ [س/ات]

• **ڏونهياري ج ڏونهيارِيُون:** [ا - مث] ڪاڻ ڪٽڇي، پکيءَ جو هڪ قِسم

• **دوهاٽ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر ٿرپارڪر ضلعي ۾ رهن)

• **دوهارِي:** [ا - خاص] پکيءَ جو هڪ قسم، دوٿاري

❊ [س/ل]

• **دوهائِي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو)

• **ڏوهَرُ ج ڏوهَرَ:** [ا - مذ] ڪَڙي جَنڊي اَڌيل پَکو (جنهن جا پاسا زمين ڪي ريجها هجن)

❊ [س/ل]

• **دوهِرو ج دوهِرا:** [ا - مذ] ٻن مصرعن جو شعر، ٻن سٽن وارو بيت، دوهو، دوهيڙو، ڏوهيڙو، دراهو

❊ [سن: دو + هرا = پچاڙي]

• **ڏوهَرِي ج ڏوهَرِيُون:** [ا - مث] ڳَهه جو هِڪ قِسم، ڳچيءَ ۾ پائڻ جو ڳَهه، ڌهري

❊ [صفت - مث] ٻيڻي، ڏوڙي

❊ ٿلهي

❊ [س/ٿ]

• **ڏوهَڙُ ج ڏوهَڙَ:** [صفت] اُڏنگي بي ڍنگو

❊ بي ڊپو، بهادر، نِڊر

❊ [س/ٿ]

• **دوهِڙو ج دوهِڙا:** [ا - مذ] ٻن سٽن جو شعر

❊ [سن: دو = ٻه + 'هرا' پچاڙي]

• **دوهو ج دوها:** [ا - مذ] جوڙو، جٽ

❊ ٻن مِصرعَن جو شعر، ٻه ٽڪو بيت، ڏوهيڙو، دوهِيڙو

❊ [سن: دو = ٻه]

• **ڏوءِ ج ڏوئِيُون:** [ا - مث] ننڍي مَڇيءَ جو هڪ قسم، سَنهي مَڇي، ڪِرڙي

• **ڏوئُو ج ڏوئا:** [ا - مذ] ٻه (2)

❊ راند جو هڪ داءُ، ٻه داڻا، ٻڪو

❊ ڪوڏين جي ڇَلهِر ۾ ستالي راند ۾ ڊاري اُڇليل يا داءُ وِڌَلَ ۾ ٻه اُبتيون پيل ڪوڏيون

❊ [سن: دو - ٻه]

• **ڏُوئي ج ڏُوئِيُون:** [ا - مث] دوئو جو مؤنث، ٻه

❊ [سن: ٻو = ڏون]

❊ ٻيائي، نِفاق، اَڻ ٻَڻَت

❊ عَلحدگي، جدائي

❊ فَرق، تَفاوَت

❊ ڦيري، چڪر، مٽي جي ڦيري

❊ [س/ل]

❊ ڊاري راند ۾ هڪ داءُ

• **ڏوِيَتَ ج ڏوِيَتُون:** [ا - مث] ٻيڻ، دٿائي، ٻيٽائي، دهرائي، ٻٽائي

❊ ٻيائي، دٿائي، دَغائي، ڪوتائي

❊ [ٻو = ڏون]

• **ڏَهہ:** [صفت] هڪ عَدد جو نالو، ڏَهہ (10)

❊ مرڪب لفظن ۾ تعداد ظاهر ڪندڙ [جيئن: ڏهہ هزار، ڏهہ لک، ڏهہ ڪروڙ ڏهہ ارب، ڏهہ پدم، ڏهہ نيل وغيره]

– **ڏَهداڙُ:** [صفت] ڏَهن رَنگن وارو، گهڻن رَنگن وارو

❊ [س/لس]

– **ڏَهہ دِسُ ج ڏَهہ دِسُون:** [ا - مث] ڏَهہ پاسا، ڏَهہ ڏِسائون، ڏَهہ طَرف

❊ [ظرف] چوگرد، چوڌاري، آسپاس

– **ڏَهہ ڏُور:** [صفت/ظرف] ڏهوٺو پري، سؤ ڪوهہ پري، تمام پري، ڏيهان ڏُور

❊ [س/ڪوهہ]

– **ڏهہ ڏُوري:** [ا - مث] پري پَنڌ، پرانهين ڏورائي

❊ [س/ڪوهہ]

– دَهلو ج دَهلا: [ا - مذ] تاش راند جو ڏهن نشانن وارو پتو. ڏهلو، ڏهو، ڏهہ خال، دَهو، ڏهي

– دَهم: [صفت] ڏهون (عدد قطاري)

● **دِهَہ ج دِهُون:** [ا - مث] زمين جو ٽڪر، ڳوٺ، بستي

* ہہ - چار سؤ نمبرن جي ايراضي (جاگرافيءَ جي اصطلاح ۾)، ديهہ

* [ف]

* جسم، بدن، تن

* [سن]

* [صفت] ڏيندڙ، مهيا ڪندڙ

* 'ڏيندڙ' جي معنىٰ ۾ مرتب لفظن ۾ ڪم ايندڙ پڇاڙي (جيئن: آرام دِهہ = آرام ڏيندڙ تڪليف دِهہ = تڪليف ڏيندڙ وغيره)

* [ف: دادن = ڏيڻ جو امر]

– دِهہ بندي: [ا - مث] حلقي بندي، تفصيل بندي، دِهہ جي حد مقرر ڪرڻ

– دِهدارُ ج دِهدار: [صفت] ديهہ جو مالڪ

* زميندار، جاگيردار، وڏو ماڻهو، امير

* [س/ات]

– دِهوارُ ج دِهوارَ: [صفت] هر هڪ ديهہ جو جدا تفصيل

● **دِهاتُ ج دِهات:** [ا - مذ] گهڻا ڳوٺ، ٻهراڙي، واهڻ، ڳام، ديهہ، قصبو

* [ف: 'ديهہ' جو جمع]

– دِهاتي ج دِهاتي: [صفت] ڳوٺاڻو، ڳامڙيو، ٻهراڙيءَ جو

* دقيانوسي، پراڻن خيالن وارو

* سادگي پسند

* [ضد: شهري]

● **دَهانُ ج دَهانَ:** [ا - مذ] واڇ، منهن، مک، ڏنگ

* سوراخ، تنگ، ڳتو

* خال، وٿي

* زخم

* [ف]

– دَهان بندُ ج دَهان بندَ: [صفت] منهن بند ٿيل، جنهن ٿانءَ جو منهن بند هجي

– دَهانو ج دَهانا: [ا - مذ] منهن، واڇ، مک (درياءَ مشڪ يا ناليءَ وغيره جو)

* شروعات، اِبتدا، منڍ

* لغام جو هڪ حصو لغام، واڳ

● **دُهائي:** [ا - مث] قسم، واسطو، دوهي، سنهن

* فرياد، دانهن، پڪار

* [هند: دهائي]

● **دَهر:** [ا -مذ] زمانو، وقت، عرصو، مدت، سمو

* دنيا، جڳ، سنسار، جهان

* [ع]

– دَهري: [صفت] دنيوي، سنساري، جهان جو

* [ا - مث] دنيا جا نشيب و فراز، نفساني، رواني

– دَهريو ج دَهريا: [صفت - مذ] زماني پرست، مادي پرست، صرف موجوده زماني جو قائل. خدا تعالىٰ جي وجود ۽ اُن جي حڪمن جو منڪر، لامذهب، بي دين، ملحد

● **دُهرَ ج دُهرُون:** [ا - مث] اُن ڪاهڻ جو آواز

* [س/ل]

– دُهرڻ: [مص - فعل متعدي] ڪاهڻ (ڪنهن وهٽ کي)، هڪلڻ (اوٺي جڏهن اُٺن کي هڪليندا آهن، تڏهين اُٺن کي دهريندا آهن)

* [س/ل]

* [مص] ڌهرڻ

* [امر] دهر

* [دهريو دهريندو دهريل]

● **دُهُرُ ج دُهُرَ:** [ا - مذ] ٻيٽي چادر (جيڪا سياري ۾ بت جي چوگرد ويڙهجي)

* [صفت] ڏوڙو، ٻيڻو، ٿلهو، ٻٽو

* [سن: دو = ڏون]

• **ڏِهرائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻيڻو ڪرڻ، ٻٽو ڪرڻ، ٻہ تهو ڪرڻ

* ٻيهر ڪرڻ، بار بار ڪرڻ (ساڳيو ڪم)، ورجائڻ
* ڦيرائڻ، گهمرو ڏيڻ، چڪر ڏيڻ
* دور ڪرڻ، ورد ڪرڻ، پيرو ڏيڻ (سبق کي)
* ورِي چوڻ، ورِي بيان ڪرڻ، ورجاءُ ڪرڻ
* نقل ڪرڻ
* [سن: دِو = ڏون]
* [مص] ڏهرائڻ
* [امر] ڏهراءِ
* [مضارع] ڏهرايان (ج) ڏهرايُون، ڏهرائِين (ج) ڏهرايو، ڏهرائي (ج) ڏهرائِين
* [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏهرائي ٿو (ج) ڏهرائِين ٿا
* [حال مث] ڏهرائي ٿي (ج) ڏهرائِين ٿيون
* [ماضي] ڏهرايو (ج) ڏهرايا
* [ماضي مث] ڏهرائي (ج) ڏهرايُون
* [مستقبل] ڏهرائيندو (ج) ڏهرائِيندا
* [مستقبل مث] ڏهرائِيندي (ج) ڏهرائيندِيُون
* [اسم مفعول] ڏهرايَلُ

• **ڏُهَرو ج ڏُهَرا:** [صفت - مذ] ٻيڻو ٻٽو ٻہ تهو ڏوڙو

* ٿلهو، ٿوٿانگ، ڏٽو مٽو، سٽر وٽر، مٽڪو، ڏونسو، سَخت، مضبوط
* ڳورو، ثقِيل، وزندار
* گهٽو، جهجهو
* [سن: دو = ڏون]

— **ڏُهرا دامَ پوَڻُ:** [اصطلاح] چڙڪَنيو ڦاسڻ، مضبوط زنجِير پوَڻ، ٻيڻا ڏَنڊَ پوَڻ

'زهري زلف زوردار توکي ڏهردام پيا' (بيدل)

— **ڏهرو ڏوشالو ڀِڏَڻُ:** [اصطلاح] ٻيڻي ڪوشش ڪرڻ

* ٻيڻي محبت ڪرڻ، ٻيڻو عشق ۾ گرفتار ٿيڻ
* ٻيڻيُون مصيبتون سِر تي سَهڻ

• **ڌَهرَمُ:** [ا - مذ] بيقراري، اِضطِراب، ڳَٽِي، گهبراهَٽ

* نقصان، اِيذاءَ، سنديهہ ۾ رهڻ ڪري ٿيل تڪليف

— **ڌهرَمُ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] سيڪَٽَ ڏِيڻ، ڌَٻائڻ، هيسائڻ

• **ڌُهِري ج ڌُهِرِيُون:** [ا - مث] ڳَهَہ جو هڪ قِسم، ڳچيءَ ۾ پائڻ جي موتين جي مالها، چانديءَ جي ڳانِي

* [سن: دِو = ٻہ + سري = ٻن سرن واري؛ ف: در = موتي]

• **ڌَهڙو ج ڌَهڙا:** [صفت - مذ] ٿلهو متارو

* شاهوڪار، پيسي وارو
* [س/ل]

'تو جهڙو ڌهڙو نہ اسان کي الله ڏياري' (جملو)

• **دَهشتَ ج دَهشتُون:** [ا - مث] ڊَپ، خوف، ڀؤ، ڊِڄ، ڏَر، خطرو، هِراس، ڏکو ڏَيا، هول، هيبَت، ڌَهڪاءُ، حَشمت

* [ف]

— **دَهشت آنگيز:** [صفت] خوفناڪ، خَطرناڪ، ڀوائتو، ڀِيانڪ، مُهِيب

— **دَهشت زَده:** [صفت] خوفَ جو ماريل، خوفزَده، ڊِنل، سَهِميل، هِيسيل

— **دَهشتناڪُ ج دَهشتناڪَ:** [صفت] خوفَ ڀريو، خوفائِتو، خوفناڪ، ڀِيانڪ، ڀوائتو، ڊَپ وارو، ڊيڄارِيندڙ، هيبتناڪ

— **دَهشتِي:** [صفت] خوفَ وارو، ڊَپَ جهڙو، هيبتناڪ

• **دِهقانُ ج دِهقانَ:** [صفت] ديهہ جو مالڪ، دِهدار

* زَميندار، ڳوٺَ جو مالڪ، رئيس، چڱو مڙس
* [ف: دِهہ = زمين جو ٽڪر + قان < خاقان = مالڪ]
* ٻهراڙِيءَ جو ڳوٺاڻو
* هارِي، ڪڙمي
* جاهِل، ڄٽ
* قَصبو، ڳوٺ، ديهات، ٻهراڙِي، واهڻ

— **دِهقاني ج دِهقانِي:** [صفت] ٻهراڙِيءَ جو، واهڻي، ڳوٺاڻو، ڳامڙيو، ديهاتِي

* ڪڙمي، هارِي، مزرعِي، ٻنيءَ وارو
* اَنَ گهڙيو، گنوار، اَناڙِي، ويڙهيچو، ڄٽ، بي عَقُل، جهنگِلي
* [ضد: شهري]

– دِهقاني آدَبُ: [ا - مذ] ٻهراڙيءَ جي ٻهَڪَ

• ڌَهَڪَ: [ا - مث] دِل جي ڌَڪِ ڌَڪِ. ڌِڪِ ڌِڪِ. ڌُڙُن ڌُڙُن

– ڌَهڪڻُ: [مص - فعل لازمي] آواز ڪرڻ (دل جو). ڌَڪِ ڌَڪِ ڪرڻ. ڌِڪِ ڌِڪِ ڪرڻ. ڌُڙُن ڌُڙُن ڪرڻ

* دل جو دوُرو ٿيڻ

* ڌَڪڻ. ڌَڙڪڻ. ڦَڙڪڻ

* [ڌَهڪيو، ڌَهڪيا، ڌَهڪي، ڌَهڪيُون، ڌَهڪندو، ڌَهڪندا، ڌَهڪندي، ڌَهڪنديُون، ڌَهڪيل]

– ڌَهڪو ج ڌَهڪا: [ا -مذ] ڌِڪِ ڌِڪِ. ڌَڪِ ڌَڪِ. دِل جي حَرڪَت. ڌَڌڪو. آواز. ڌَهڪو (دل جو). ڌَڙڪو (دل جو)

* ڌُڙُن ڌُڙُن (لونڊڙيءَ جو)

* لوڏو. ڌِڪو. ڌيلهو

* ڇِرڪَ. چونڪار. ڊَپ. هِراس

– ڌَهڪو پوڻُ: [اصطلاح] ڇرڪو پوڻ. هِراس پوڻ. ڊَپ ٿيڻ

• ڌَهڪارَ ج ڌَهڪارُون: [ا -مث] حَشمَت. خوف. رعب تاب

– ڌَهڪارو ج ڌَهڪارا: [ا - مذ] ڌَهڪارَ

– ڌَهڪائڻُ: [مص - فعل متعدي] دٻائڻ. هيسائڻ. ڌَڙڪا ڏيڻ

* [مص] ڌَهڪائڻ

* [امر] ڌَهڪاءِ

* [مضارع] ڌَهڪايان (ج) ڌَهڪايُون. ڌَهڪائين (ج) ڌَهڪايو. ڌَهڪائي (ج) ڌَهڪائين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] ڌَهڪائي ٿو (ج) ڌَهڪائين ٿا

* [حال مث] ڌَهڪائي ٿي (ج) ڌَهڪائين ٿيون

* [ماضي] ڌَهڪايو (ج) ڌَهڪايا

* [ماضي مث] ڌَهڪائي (ج) ڌَهڪايُون

* [مستقبل] ڌَهڪائيندو (ج) ڌَهڪائيندا

* [مستقبل مث] ڌَهڪائيندي (ج) ڌَهڪائينديُون

* [اسم مفعول] ڌَهڪايل

• ڌَهَلَ: [ا - مث] ڌَهشَت. هيبَت. هراس. ڊِچ. ڊيڄو. ڊَپ. ڀَؤ

* [سن: ڌَر = ڊِڄڻ + هل = ڌَڪڻ]

– ڌَهلائڻُ: [مص -فعل متعدي] ڊيڄارڻ. ڌَڪائڻ. ڇرڪائڻ. هِراسڻ

* [مص] ڌَهلائڻ

* [امر] ڌَهلاءِ

* [مضارع] ڌَهلايان (ج) ڌَهلايُون. ڌَهلائين (ج) ڌَهلايو. ڌَهلائي (ج) ڌَهلائين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] ڌَهلائي ٿو (ج) ڌَهلائين ٿا

* [حال مث] ڌَهلائي ٿي (ج) ڌَهلائين ٿيون

* [ماضي] ڌَهلايو (ج) ڌَهلايا

* [ماضي مث] ڌَهلائي (ج) ڌَهلايُون

* [مستقبل] ڌَهلائيندو (ج) ڌَهلائيندا

* [مستقبل مث] ڌَهلائيندي (ج) ڌَهلائينديُون

* [اسم مفعول] ڌَهلايل

– ڌَهلِجڻُ: [مصدر 'ڌهلڻ' مان فعل مجهول] ڌهلجي وڃڻ. هيسجي وڃڻ. ڊَپ ٿيڻ. ڊِڄي وڃڻ. خوف ڪرڻ. خوف کائڻ. خوف ۾ اچڻ. هراسجڻ

* ڪنبڻ. ڌَڪي وڃڻ

* [ڌَهليو ڌَهليو ڌَهليل]

– ڌَهَلڻُ: [مص - فعل لازمي] ڊِڄڻ. خوف کائڻ. ڌَڪڻ (خوف کان). ڇرڪڻ. هِراسجڻ. ڀؤ ۾ اچي وڃڻ

* [ڌَهليو ڌهليا. ڌَهلي، ڌَهليُون، ڌهلندو ڌَهلندا، ڌَهلندي، ڌَهلنديُون، ڌَهليل]

• ڌَهَلُ ج ڌَهَلَ: [ا - مذ] ڪپهه جي ڦٽين جو وڏو ڍِڳ. انبار. ڪوڙ. ڍِڳ (جيئن مڇيءَ جو ڌَهل. لٽين جو ڌَهل. ٻلي جو ڌَهل وغيره)

* اُها جاءِ جتي ميربحر مڇي ماري ڪٺي اچي هڪڙي هنڌ گڏ ڪن. جتان اِجاره دار مڇي نيلام ڪري

• ڌُهَلُ ج ڌُهَلَ: [ا - مذ] ساز جو هڪ قسم (جنهن کي ٻنهي پاسن کان چمڙو چڙهيل هجي ۽ ٻنهي پاسن تي ڏونڪن هڻڻ سان وڄي). ڍول. ڇانبُ. ڇانبي

* [سن: ڍول؛ ف: دهل]

– ڏهلارِي ج ڏهلارِي: [صفت] دهل وڄائيندڙ، ڍوڪڙي، پکوازي، طبلچي، نغارچي، مڱڻهار

– ڏهَلَ تي ڏونڪو: [محاورو] سخت بدنامي، بدناموسي، وڏي خواري

※ [س/ات]

– ڏهَلَ تي ڏونڪو هڻڻ: [اصطلاح] وڏي واڪي ٻڌائڻ، پڙهو ڏيڻ، سرِعام اعلان ڪرڻ

※ کُليو کُلايو مقابلو ڪرڻ

– ڏهلَ جو آوازُ پَري کان مِٺو لڳڻ: [اصطلاح] پري جي ٻڌل ڳالھ چڱي لڳڻ

– ڏهلڙِي ج ڏهلڙِيُون: [ا - مث؛ لفظ 'ڏهل' جو اسم تصغير] ننڍڙو ڏهل، ڏهل جو هڪ قسم، پکوازَ، ڍولڪي

※ راند جو هڪ قسم (جيڪا ٻه ڄڻا منڍيڙي وانگر ليڪا ڪڍي کيڏندا آهن)

– ڏهَلُ ڳچيءَ پائڻُ: [اصطلاح] هَندِ هَندِ پڌرائي ڪرڻ، مشهوري ڪرڻ، پڙهو ڏيڻ، ڍنڍورو پٽڻ

– ڏهَلُ وڄائڻُ: [اصطلاح] مشهور ڪرڻ، ڍنڍورو ڏيڻ

※ خوشيون ڪرڻ، شادمانا ڪرڻ

– ڏهَلَ وڄڻُ: [اصطلاح] خوشيون ٿيڻ، شادمانا ٿيڻ

• دَهلِي: [ا -خاص] هندستان جي هڪ وڏي ۽ مرڪزي شهر جو نالو (هڪ تمام پراڻو شهر، جيڪو هندستان جي تلهوڪي راڄا 'ڏهلو' جو وسايل آهي، هن وقت هندستان جي گاديءَ جو هنڌ آهي)، دِلي

※ [ا - مث] ڏيڍِي، دَهلِيزَ

– دَهَلوِي: [صفت] دهليءَ سان منسوب، دهليءَ ۾ رهڻ وارو، دهليءَ شهر جو رهاڪو (جيئن اردوءَ جي هڪ نامور شاعر جو نالو 'داغ دهلوي' آهي)

• دَهلِيزَ ج دَهلِيزُون: [ا - مث] چائنٺ، آستانو، ڏيڍِي، چوکٽ، ٿنڀن سان ڏيڍي، ٻن دروازن جي وچ ۾ جڳھ

• ڏهمانُ ج ڏهمانَ: [ا - مذ] ڏڙڪو، ڏڍاءُ، ڏمڪي، رعب، ڄمَتِ، هيبت

※ ڪوڙو دَليل، ڦَٽ گهڙت دَليل

※ دوڙ، ٻڌٻڌو

※ ڪوڙ، بهتان

※ ڪَڙڪو، ڪَڙڪو

– ڏهمانُ ٻَڌڻُ: [اصطلاح] وڏو ڪوڙ ٻَڌڻ، وڏي تهمت ڏيڻ، اِلزام مڙهڻ، دوڙ ٻَڌڻ

※ رعب رکڻ، ڏڙڪي ۾ آڻڻ

– ڏهمانِي ج ڏهمانِي: [صفت] ڏٻائيندڙ، ڏمڪائيندڙ، ڄمَتِ رکندڙ، رعب رکندڙ، رعبدار، رعب تاب وارو

• ڏهمڙدو ج ڏهمڙدا: [صفت - مذ] ڏهن مردن جي طاقت رکندڙ پهلوان، ڏهيسر

※ ڪِناري تي ٻيڙيءَ ٻڌڻ لاءِ کُنڊل ڪاٺ، لنگر

• دَهَنُ ج دَهَنَ: [ا - مذ] وات، مُنهن، مُک

※ [ف: 'دهان' جو مخفف]

※ دَر، ڪڙھ

– ڏهنڙُ ج ڏهنڙَ: [صفت] پيٽوڙي، گهڻو کائيندڙ، ڪاڏي لاءِ وڏو وات ٽِپيندڙ

• ڏهو ج ڏها: [ا -مذ] ڏئو اولڙو، آرسيءَ جو تجلو ڇهڪي روشنائي، ترورو، چمڪاٽ، تجلو روشني، چِلڪو چمڪو

※ سج جي روشنائي، تڙڪو

※ [سن: ڌو = چمڪڻ]

※ خبر سرتِ، ٻوجهه، سمجهه، مَتِ

※ [س/ات]

※ حال، افعال

※ [س/ات]

'جيڪو ڏهو هوس سو ٻه نڪري ويس' (جملو)

– ڏهو پوڻُ: [اصطلاح] سُڌِ پوڻ، خبر پوڻ، سمجھ پوڻ

※ ٿورو ٿورو ڏسڻ ۾ اچڻ

※ [س/ات]

• ڏهوڙ: [ا - مث] ڊِڄ، ڀؤ، خوف

– ڏهوڙجڻُ: [مصدر 'ڏهوڙڻ' مان فعل مجهول] ڏهلجڻ، هيبتَ ۾ پوڻ، خوف ۾ اَچڻ

※ [ڏهوڙيس ڏهوڙيو ڏهوڙيل]

– ڏهوڙڻ: [مص - فعل متعدي] ڊيڄارڻ، خوف ڏيڻ
* ڀڄائڻ
* ڦٽڻ، ڪهائڻ
'اکين ڄمر لِڪو ڪيو جن ڏهوڙيا ٿي دل' (آچر)
* [مص] ڏهوڙڻ
* [امر] ڏهوڙ
* [ڏهوڙيو ڏهوڙيندو ڏهوڙيل]
– ڏهوڙڻ: [مص - فعل لازمي] ڏهلڻ، هيبت ۾ پوڻ، خوف ٿيڻ
* [ڏهوڙيو ڏهوڙيو ڏهوڙيل]
• ڏهي: [ا - مث] ڏهي، جميل ڪيس، ڏونشرو
* [سن: دهه = ڏهڻ]
* جسم، بدن، ديهي
* [سن: ديهه = بدن]
• ڏهي: [ا - مث] اِسپنگر جون مٽيون سنهيون ڪلون
* ڳاهڻ بعد اَن مان نڪتل تهڙ، تهي
* مٽي، ڌڙ
* [س/ات؛ سن: تش = تهه]
• ڏهيلا: [ا - مذ] ڏهيرو، ڏکيو
* [هند]
• ڏهيون: [ا - مث] ڏريون، ٽڪريون، پرزيون، ٽڪرا ٽڪرا، ذرا ذرا (ڪپهه جي ٿان اُڇڻ بعد ست جا ڇڳيل ٽڪر جيڪي تاني ڳنڍڻ بعد ڪپي ڇڏيندا آهن)، ڏهيون
* [سن: دشا - ريڙ اُڳڙيءَ جي]
'لِڄير ٿيان لطيف چوي ڪارڻ دوست ڏهيون' (شاهه)
– ڏهيون ٿيڻ: [اصطلاح] ٽڪريون ٽڪريون ٿيڻ، ذريون ذريون ٿيڻ، پرزا پرزا ٿيڻ
* [س/ات]
– ڏهيون ڪري ڇڏڻ: [اصطلاح] اُڳڙيون ڪڍڻ
* ناس ڪري ڇڏڻ
* [س/ات]
• ڏهُ ج ڏهُ: [ا - مذ] نِرت، نظر، نگاهه، ڏٺو
* چمڪو، ٽمڪو، ڏهو
* [سن: دِو - چمڪڻ]

– ڏٿُڪارُ ج ڏٿُڪارَ: [ا - مذ] چمڪو ٽمڪو
* ٿورڙي نرت، نظر
• ڏٿاپو ج ڏٿاپا: [صفت - مذ] ٻن ندين جي وچ واري سڪل زمين، دوآبو
* [ا - خاص] حيدرآباد جي پرسان هڪ ڳوٺ جو نالو (جتي مير شير محمد خان ٽالپر جي انگريزن سان جنگ ٿي)
• ڏٿاپُر: [ا - خاص] هندن جي چئن ڄڳن مان ٽئين ڄڳ جو نالو دواپر
* [سن: دواپر]
• ڏٿارُ ج ڏٿارَ: [ا - مذ] دروازو، دَر، چانئٺ، ڏيڍي
* [سن: دوار = دروازو]
* جاءِ، جڳهه، هنڌ، مڪان
* ملڪ، شهر، ديس
* ڏينهن، روز، ڏهاڙو، وڏو ڏينهن، ٿهاڙو، ٿڻ، ڏڻ
* ٻارها ماسو ڏينهن، عيد
* وَلر، ٻريلين جو وَلر
– ڏٿارو ج ڏٿارا: [ا - مذ] فقيرن جي رهڻ جي جاءِ، اوتارو، ديوتا جو ٽڪاڻو مندر، ديول، مڙهي (جيئن: ٺاڪرڏٿارو، گرڏٿارو وغيره)
* دائرو
* بُت، بوتو، جسم
• ڏٿاسِتو ج ڏٿاسِتا: [صفت - مذ] ٻه دفعا چڪايل (شراب وغيره)
* دو آتشو، ٻه باهيو (جنهن کي ٻه دفعا باهه جي مچ ۾ ٻاريو وڃي)
* [سن: دو = ٻه + سَٽ = رَس]
• ڏٿالُ ج ڏٿالَ: [ا - مذ] چمڙي جي پٽي، وَڌي
* سنج جو هڪ قسم (چمڙي جي پٽي جنهنجو هڪڙو ڇيڙو هني ۾ ٻيو ڇيڙو رڪاب سان ٻڌجي)
* [ف: دوال - چمڙي جي وڌي]
– ڏٿالي ج ڏٿاليون: [ا - مث] دٿالي جهڙي
* پٽي واڳ، مضبوط ٻنڌڻ
'ڏسي اُجرج ۾ آيس، ٻي پرواهه جي چالي،
سڏيو شهبازن کي، ٻانڌي پيرن ڏٿالي' (جان علي)

– **دُٿالِي ٻَڌ:** [صفت] رڪيب ۾ پير پائڻ لاءِ دٿال جَهليندڙ

٭ خِدمتگار، ٽَهليو، هر وقت خدمت ۾ حاضر رهڻ وارو

٭ مِسڪِين

• **دَيِتُ ج دَيِتَ:** [ا - مذ] دَئِيت، ڏئيت، راڪاس، هِندو ڌرم ڪان ڦريل بدروح، خبيث روح

٭ [سن: دئيتہ = راڪاس]

٭ [صفت] تڪلِيف ڏِيندڙ ماڻهو، بَدمعاش

• **دِٿَر:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر شهيد بينظيرآباد ۽ سکر ضلعن ۾ رهن)

• **دَٿِرجي:** [ا - خاص] هندن جي هڪ ڪتنب جو نالو (اڪثر ڪراچيءَ ۾ رهن)

• **دَٿِري:** [ا - مذ] هڪ شڪاري پکيءَ جو نالو

• **دَٿِريا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ خيرپور ميرس ۾ رهن)

• **دُٿِرَ ج دُٿَڙون:** [ا - مث] ڊوڙَ ڊڪَ، ڀڄ، ڀڄڻ يا ڊڪڻ جي حالت

– **دُٿَڙائِڻُ:** [مصدر 'دُٿَڙَڻُ' جو فعل متعدي بالواسطہ] ڊڪائِڻ، ڊوڙائڻ، ڀڄائڻ

٭ ڪنهن سبب ڊوڙڻ لاءِ چوڻ

٭ سَٽَ ڏِيارڻ

٭ شَرط پڄائڻ

٭ [دٿڙيو دٿڙيندو دٿڙيل]

– **دُٿَڙَڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڊوڙَ پائِڻ، ڊوڙَڻ، ڊڪڻ، ڀڄڻ، ٽِڪو هلڻ

٭ سَٽَ ڪڍڻ

٭ شرط ٻڌڻ

٭ [دٿڙيو دٿڙيا، دٿڙي، دٿڙيون، دٿڙندو دٿڙندا، دٿڙندي، دٿڙنديون، دٿڙيل]

• **دَٿِڪُ ج دَٿِڪَ:** [صفت] بي سمجهہ، بي عقل، جاهل، اَحمَق، سادو

٭ [س/ات]

• **دُٿَڪُ ج دُٿَڪَ:** [ا - مذ] ڪنهن وهٽ جي ٻن ڏندن نڪرڻ واري چمار (جيئن: ٻنج سالوات يا ٻہ سالو گهوڙو ڏٿڪ ٿين)، دوڪ

٭ [سن: دو = ڏون يا ٻہ]

• **دَٿِڻُ ج دَٿِڻَ:** [ا - مذ] قَرض، اوڌَر، ڏڪڻو

٭ جوابداري

٭ احسان، مهرباني، وڏُ ٿورو

٭ ڏَنڊِ، ٻنڌن

٭ [ع]

• **دَٿُن:** [ا - مث] چمڪي دو دَهو، دٿو

٭ [سن: دِو = چمڪڻ]

– **دَٿُنڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] ٽِمڪڻ، چِمڪڻ، رَڪِي رَڪِي چَمڪاٽ ڪرڻ

٭ [دٿنڪيو دٿنڪندو دٿنڪيل]

• **دَٿو ج دَٿا:** [ا - مذ] سج جي روشني، ٽِرڪو

٭ ڏَوُ، ٽِمڪو چِلڪو

٭ روشنائي، سوجِهرو

٭ اولڙو پاڇو عڪس، سايو

٭ خَبَر سڌ، سماءُ، پروڙ

٭ [سن: دِو = چمڪڻ]

– **دَٿو ٻڌَڻُ:** [اصطلاح] اَجايو قبضو ڪرڻ، ڦُرڻ

٭ ضِد ڪرڻ

٭ [س/ات]

– **دَٿو پوَڻُ:** [اصطلاح] ٿوري نظر پوڻ، سوجهرو پوڻ

٭ سماءُ پوَڻ

٭ [س/ات]

• **دَٿوسُ ج دَٿوسَ:** [صفت - مذ] پنهنجيءَ زال جو پڙوو، بيغيرت، بي حيا، مجهو بي شرم

٭ نياڳو نحس، بَدبَخت، ڇَندو منحوس

٭ [ع: ديوث]

• **دَٿوڪُ ج دَٿوڪَ:** [صفت] ٻہ

٭ ٻن ڏندن وارو اٺ يا گهوڙو دوڪ

٭ [سن: دِو = ڏون]

• **دَئِي ج دَئِيُون:** [ا - مث] تَجلو، روشني، چمڪو، شعاع، دَهو

※ [سن: دو = چمڪڻ]

※ رونق، جوت، ڀيڪو، شان، تجمل، تيج، جَلوو، سوڀيا، جهلڪو، پڙڪي، پرتاب، ڏما، ڊانيس

※ دَڙڪو

※ ذرو، جَزو، هو، رتي، تمام ٿورو حصو

※ مِني جي مڇيءَ جو هڪ قسم (جنهن جي ڊيگهه 1 يا 2 انچ ٿئي)

– **دَئِي ڪرڻُ:** [اصطلاح] ڊيڄارڻ، ڌَهڪائڻ، ڏَڪائڻ، ڌَمڪائڻ، اَک ڏيکارڻ، دڙڪو ڏيڻ، ڏاهڻ، ڏبائڻ، دَڙڪائڻ، ڌَمڪي چاڙهڻ، ڏَڏڪو ڪيڻ

– **دَئِيون ڪرڻُ:** [اصطلاح] تابش ڪرڻ، چمڪڻ، ڀهڪڻ، جَهرڪڻ، جَرڪڻ، تجلو ڏيڻ، آب تاب ڏيکارڻ، چِلڪڻ، روشنائي جي بهار لائڻ، حشمت ڏيکارڻ

'دلڙودي ديون ڪري، رنڪنِ ڪونهي رنگ' (شاهه)

• **دُئِي:** [ا - مث] دوئي، ٻيائي، بي ايماني، ڇڄڙائي، بدنيتي، ڪوٽ، بهانو، مڪر، ڍونگ، مڪر، دولاب

※ [سن: دو = ٻہ، ڏون؛ ف: دوئي = ٻيائي]

– **دُئِيتَ:** [ا - مث] دَغا، ٻيائي، ڪوٽ، دوئي، دولاب

• **دَئِيتُ ج دَئِيتَ:** [صفت] دَئِت، ڏَئِيت، راڪاس، خطرناڪ

※ [سن: دئيتہ = راڪاس]

• **دِي:** [ظرف] گذريل، آخرين

※ گذريل ڏينهن، ڪلهه، ڪالهه

※ [ف]

– **دِيروز:** [ظرف] گذريل ڏينهن، ڪالهه

– **دِيشب:** [ظرف] گذريل راتِ، ڪالهوڪي راتِ

• **دَيا ج دَيائُون:** [ا - مث] رَحم، ٻاجهه، ڪَهَل، قياس، ترس، رَحمدِلي، هَمدَردي، مهر، مهرباني، ڪرم، اِحسان، لطف، فضل، آسيس، ڪِرپا، سخا، بخشش، عِنايَت

※ [سن: ديا؛ ديہ = رحم ڪرڻ]

– **دَيا دَرِشِٽي:** [ا - مث] مِهرَ جي نَظر، ڀلائيءَ جي نظر

– **دَيالُ ج دَيالَ:** [صفت] دَيا وارو، ٻاجهه وارو، دَياوان، دَيالُو، رَحمدل، ڪَهَلَ وارو، ترس کائيندڙ، نَرم دِل، رَحمِي، ٻاجهه' و، سخي، مهربان

– **دَيالُو ج دَيالُو:** [صفت - مذ] دَياوان دَيال، رَحمدل، مهربان، ٻاجهارو

– **دَياوانُ ج دَياوانَ:** [صفت] دَيال، دَيالُو، رَحمدِل، مهربان، ٻاجهارو

– **دَياوَنتُ ج دَياوَنتَ:** [صفت] دَيال، دَيالو دَياوان، رَحمدل، مهربان، سَخِي، ٻاجهارو

• **دَيارُ:** [ا - مذ] ديس، ملڪ، ڏيهه، وطن، ساڃيهه

※ ماڳ، هنڌ، جوءِ

※ پاڳو

※ [ع: ديرج دِيار = گهر]

※ هڪ قسم جو عمارتي ڪاٺ، دَيال، چِيل، صَنوبَر

※ [سن: ديودار]

• **دَيالُ ج دَيالَ:** [ا - مذ] وَڻَ جو هِڪ قِسم، چِيلَ جو وَڻ، صنوبر جو وڻ

※ [سن: ديوار]

• **دِيانَتَ:** [ا - مث] اِيمانداري، سَچائي، پَت، سچيائي، اَمانَت، سالمِي

※ گڻ، نيڪي، خاصيت

※ [ع]

– **دِيانَتدارُ ج دِيانَتدار:** [صفت] اِيماندار، سَچار، ڀروسي جهڙو، صادق، اَمِين، سُچيتيو، اَعتبار وارو، پَتِ وارو

※ وَفادار

※ خدا ترس

※ ڌَرمي

– **دِيانَتدارِي ج دِيانَتدارِيُون:** [ا - مث] اِيمانداري، سَچائي، سُچيائي، ويساهه، اعتبار، پَتڪار، معتبري، يَقين، پَت، ڀروسو

• **دِيباچو ج دِيباچا:** [ا - مذ] ڪتاب جو مُنڍُ، ڪتاب جي شروعات جي لکيت، مهاڳ، منڍُ، شروعاتِ، تَمهيدَ، ڀومڪا، مهندُ، اَڀاس، آڳَر

※ [ف: (1) ديباچہ، ديبا = پٽ جو ڪپڙو + 'چہ' اسم تصغير جي نشاني؛ (2) ديباج ديباہ = ريشمي چوغو اڳي ڪتابن جي ٻهرئين صفحي تي چٽ ڪڍندا هئا]

• **ڊِيپَ ج ڊِيپُون:** [ا - مث] ڏاڍي مَکَ. ڊِپ، مَٽ، مَکَ، ٽونٽو
* [س/ل]

• **ديتُ ج ديتَ:** [صفت] وڏي جِسمَ وارو، راڪاس، دَئيت، دئِت
* [سن: دئيتيہ = راڪاس]

— **ديت پِريتُ:** [ا - مذ] جِنَ ۽ پَريون

• **دِيتَ:** [ا - مث] خون بَها، خونَ جي عيوض قيمت، قصاص، خون جو بَدلو
* [ع]

'دِيت آهي دوس' مارڳ ۾ مين جي' (شاهه)

• **ڊِيپُ ج ڊِيپَ:** [ا - مذ] روشِني، چمڪو، ڏِيئو
* [سن: ديپ = چمڪڻ]

⊕اَقلِيم، زمين جو ستون حصو، ٻيٽ، جَزيرو، ٽاپون (جيئن: 'مالدِيپ'، 'سنگلديپ' وغيره)
* [سن: دويپ = ٻيٽ، ملڪ، کنڊ]
* حڪومتَ، بادشاهَتَ، راڄ

— **ڊِيپ مالا ج ڊِيپ مالائُون:** [ا - مث] ڏِيئن جي قطار

• **ڊِيپڪُ ج ڊِيپڪَ:** [ا - مذ] روشنائِي، سوجِهرو، تَجلو، جوتِ، شعاع، پِرڪاش، سُجَهندو، اُجالو، سهائو
* ڏِيئو، شمع، بَتِي، چراغُ
* [سن: ديپڪ = ڏيئو]
* ڇهن راڳن مان هڪ راڳ جو نالو (ڀيرو، مالڪوس، هندول، سِري، ميگھ، ڊِيپڪ)، ديپڪ راڳ (هندستاني موسيقيءَ جي تمثيلي تصوير مطابق، باھ رَنگر چمڪات ڪندڙ ڪپڙا پيل، پيشانيءَ مان آڳ جا الا نڪرندڙ مست هاٿيءَ تي سوار آهي، هي راڳ گرم مند ۾ ٻن پهرن يا شام جو ڳائجي، هن جي ڳائڻ سان باھ پيدا ٿئي ٿي. هن راڳ جون ڇھ راڳڻيون 1. ڄايانت، 2. هميں 3. ڪلياڻ، 4. ڀهاڳ، 5. ڪيدار، 6. ايمن آهن)
* آتشبازِيءَ جو هڪ قسم

• **ديجُور:** [ا - مث] اونداهِي، تاريڪِي، اَنڌِ چِٽائِي
* اُونداهِي راتِ
* گمنامِي
* [ع: ديجُور = اونداهِي]
* خاڪِي رَنگ جي ڪاراڻ مائِل مِٽِي

• **ديجو ڪارائِي:** [ا - مذ] ڳَڏه جو قسم

• **ڊِيدَ ج ڊِيدُون:** [ا - مث] نَظَر، نِگاهَ، ڏيک
* اَکِ
* ڏِسَڻَ جي حالتِ، ڏِسڻِي

'دِيدَن جي شَهِيدن جو ڪهڙو غسل ڪفن آ' (غلام فقير)
* [ف: دِيدن = ڏسڻ]
* جوتِ، سوجِهرو، روشِني، ڏَؤ، ڏهو، ڏَٿو

'فلاڻي جي اکين جي ديد گهٽجي وئي آهي' (جملو)
* ڏيک، ڏيکاءُ، نظارو، نماءُ، جهلڪَ، لَقاءُ، ديدار، درشن
* مرڪب لفظن ۾ ڪم ايندڙ لفظ (جيئن: قابل دِيد، چشم ديد وغيره)
* لَڄ، حَياءُ، شرم، حِجابُ، سنڪوچ
* محابو، مرجاتا، لِحاظ، مَرمُ، پاسخاطري، ساڃهَ، سجاڻپَ، مُروَتَ
* ڏِڪا، ڏڪ، سور، ڪشٽ
* [س/ڪوهه]

— **ڊِيدَ جو آنڌو ٽِيَڻُ:** [اصطلاح] نَظَر نہ پوڻ، ڪجهہ بہ ڏسڻ ۾ نہ اَچڻ
* بي حيا ٿيڻ، بي شرم ٿيڻ، بي شناس ٿيڻ، حيا شرم نہ ڪرڻ

— **ڊِيدَ ڇِهاڪُ:** [صفت] بي حيا، بي شرم، بي محابو

— **دِيدو/دِيده:** [ا - مذ] اَک، چشم، نيڻ، اَک جو تارو، دوڏو، ڏيلهو
* نظر، نگاهہ

— **ڊِيدُون وِجَهڻُ:** [اصطلاح] نَظر ڪرڻ، واجهائِڻ، تَڪِڻ
* خيال ڪرڻ
* ديدار ڪرڻ، گهورَ پائي ڏِسڻ، عشق محبت جي نظر ڪرڻ

• **دِيدا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڊِيدارُ ج ڊِيدارَ:** [ا - مذ] نَظَر، نِگاهَ، نِرت، ڏِسَڻَ جي حالتَ، ڏِسڻِي، ڏيکاءُ، ڏيک، ڏيکارو
* دَرشن، دَرسن، جَلوو، شَڪل، صورَتَ، روپُ، منهن، مهانڊو، مکڙو
* گڏجاڻي، مقابلو، ملاقاتِ، ميلاپ
* لقاءُ، تماشو، جلوو
* [ف]

– **ڊيداربازي ج ڊيداربازيون:** [ا - مث] ڊيدار ڪرڻ جي حالت، نظاري بازي، ڏيک ويک، ڏيکاڏيکي، درشن، عشق بازي، اَکِ جو اشارو، نگاهه عشق محبت واري

'ڊيداربازي، الله راضي' (صوفي فقرو)

* سرسري نظر

– **ڊيدارُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] درشن ڪرڻ، درسن ڪرڻ، جَلوو پسڻ، منهن ڏسڻ (محبوب جو)، صورتَ ڏِسَڻ

'تنهنجو ڊيدار ڪرڻ ٿو چاهيان' (تنوير عباسي)

* زيارت ڪرڻ، ڪنهن درگاهه جي حاضري ڀرڻ

* تماشو ڏِسَڻ

– **ڊيداري ج ڊيداري:** [صفت] ڊيدارَ جهڙو، ڏِسَڻ جهڙو ڏيکَ وارو، ڦٺوڪ، سهڻو، خاصو، ٺاهوڪو

• **ديدڙُ:** [ا - خاص] جَتَ قومَ جي هڪ قبيلي جو نالو

• **ڊيده:** [صفت] ڏٺو، ڏٺَل

* [ف: 'ديدن' مصدر جو اسم مفعول]

– **ڊيده دانِسته:** [ظرف] ڄاڻِي واڻِي، ڏسِي وائسِي، ڊِناداسِتي

* [ف: ديدن = ڏسڻ + دانستن = سڃاڻڻ]

– **ڊيده دِلير:** [صفت] شوخ چشم، بي پرواهه، اکين جو ڇڪو نظر جو ڇڪو

* دلير، بهادر

– **ڊيده دِليري:** [ا - مث] ڏسِي وائسِي ڪو ڏاڍائي ءَ جو ڪم ڪرڻ

• **ڊِيدِي:** [ا - مث] وڏي ڀيڻ (خاص ڪري هندن ۾)

* [هند]

• **ڏَيرَ:** [ا - خاص] هڪ ذاتِ جو نالو

• **ديرُ ج ديرَ:** [ا - مذ] بتخانو، مندر، ٺڪاڻو، مڙهي

* آتش پرستن جي مڙهي

* گَٽو، شرابَ خانو، ڪلال خانو

* [ف]

• **ديرِ ج ديرِيُون:** [ا - مث] گَيسِ، سِيڙَپَ، چِرڪ، اَوير، اوسيئڙو، ليٽ، سِيڙهَ، ڪمهلائي

* آهستگِي، ڍِرائِي، سستِي، ڍِلَ

* [ف]

– **ديرِبازُ ج ديرِبازَ:** [صفت] دير ڪندڙ، گيسر ڪندڙ، اويرو

* ڍَرو، سست، آهستي هلندڙ

– **ديرِپا:** [ظرف] گهڻي وقت تائين، هميشه لاءِ

* [صفت] جٽاءُ ڪندڙ، پائدار، مستحڪم، جهالُو، مضبوط

– **ديرِ رَنج:** [صفت] گهڻي وقت جو تڪليف ۾ آيل

– **ديرِ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] اوير ڪرڻ، وقت لڳائڻ، چِرڪ ڪرڻ

– **ديرِ لَڳائِڻُ:** [اصطلاح] وَقت لَڳائِڻ، ٽائيم لَڳائِڻ، گهڻو وقت خرچ ڪرڻ

* سُستي ڪرڻ، ڍَرَ ڪرڻ

– **ديرِ هَضم:** [صفت] دير سان هضم ٿيندڙ ڳرو (کاڌو وغيره)

– **ديري ج ديرِيُون:** [ا - مث] اَوير، چِرڪ، ليٽ، دير

* آهستگِي، ڍِلَ

– **ديرِينو ج ديرِينا:** [صفت] گهڻي وقت جو، پراڻو، جهونو، ڪهنو، قديمي، اَوائِلي، آڳاٽو

* بزرگ

* تجربيڪار، ڳُڻ ڳُوٿي

* ڳنڀير، سَنجِيدو، بردبار، ڪانڌِ وارو، ڀارِي

* چالاڪ، سياڻو

• **ديرو ج ديرا:** [ا - مذ] جاءِ، جَڳهه، هَنڌَ، ماڳ، مڪان، گهر، ڪوٺي

* رَهڻ جي جاءِ، منزل، ڀاڱو، آستانو، ٿاڪ، ويسانهين، بستِي، ڳوٺ (جيئن: مرڪب لفظن ۾ ڪن شهرن پٺيان آيل لفظ، جيئن: محبت ديرو، نئون ديرو، رتو ديرو، خسو ديرو، ٻنگل ديرو وغيره)

* ڪٽنب، خاندان، گهراڻو

* حويلي، گهرٻار، زال، زوجه، زنانه خانو (جيئن: سيدن جو ديرو، ميرن جو ديرو وغيره)

* ٽپيدارن جي رهڻ جي جاءِ، اوطاق، منزل گاهه، چانوڻي

* تنبُو، خيمو، ڏيرو

* لاباري بعد ان يا ول رکڻ جي جاءِ، ٻار، ڪَرو

* سِکَن جو گردوارو، مندر، ڏيرو

* ڪاري جي وڏي ٻيڙي (ولن) هاڪارڻ ۾ طرفن يا نڪتن وغيره جي رهبري ڪندڙ اوزار، ڪمپاس

* [ف: ديره؛ ع: دائره]

– **ديرو ڄمائڻ:** [اصطلاح] هڪ هنڌ ڊاهو ڪري ويهڻ، گهڻو وقت رهڻ، پڪي پختي رهائش اختيار ڪرڻ

– **ديرو ڏمائڻ:** [اصطلاح] جاءِ هٽ ڪري ويهڻ، منزل ڪرڻ

* ٽڪڻ، ترسڻ
* ڪُنڊ ڪوڙي ويهڻ

– **ديرو ڏمائي ويهڻ:** [اصطلاح] پڪو انتظام ڪري ويهڻ، پڪي سانگي سان ويهڻ

* رعب تاب سان رهڻ
* ڪُنڊ ڪوڙي ويهڻ

– **ديريدارُ ج ديريدارَ:** [صفت] ديري وارو، ديرو رکندڙ، ديري جو مالڪ

* گهر وارو، ٻارن ٻچن وارو
* وڏيرو، سردار، ڳوٺ ڌڻي
* ڪَري وارو، ٻار وارو، ڪَري جو رکوال
* ٽپيدار

– **ديريدَري:** [ا - مث] ٽپيدار جي ديري سان ٻنڌيل زمين جو ٽڪر

● **ديري وارُ ٻتيلو:** [ا - مذ] ننڍڙي دريائي ٻيڙيءَ جو هڪ قسم

● **ديڙُ ج ديڙَ:** [ا - مذ] مَکڻ جو گُنڊ، چاٺو، پنوڙو

● **ديڙو ج ديڙا:** [ا - مذ] پکيءَ جو هِڪ قِسم، ٻلبل

* ٻَٽَ جو پرٽيل پکي
* گوشتَ جو وڏو ٽڪر، ڏِڳَلَ
* مِٽيءَ جو ديبو (سارين ڏرڻ لاءِ)
* [س/ات]
* شريعَتَ موجب هڪ اَکِ جي سزا
* [س/ات]
* ڏمڪ

– **ديڙا هَٽائڻ:** [اصطلاح] سخت سيڪت ڏيارڻ، ڏمڪ هٽائڻ، ڪوڙا هٽائڻ، گڏي ڇڏڻ

● **ديڙَ ج ديڙَون:** [ا - مث] جبلن جي قطار

* [س/ڪوه]

● **ديسُ ج ديسَ:** [ا - مذ] ڏيهه، ملڪ، راشٽر

* صوبو، پرڳڻو
* ڄمڻ جو هنڌ
* علائقو، اباڻو ملڪ، وطن، ساڻيهه
* [سن: ديشا پرا ديش: ديهو = ڏيهه]
* طَرفُ، ڏِس
* هڪ راڳ جو نالو (جيڪو اڌ رات جو ڳايو ويندو آهي)

– **ديسان ديس:** [ظرف] مُلڪان مُلڪِ، ڏيهان ڏيهه، هَرهَنڌِ، سڀني ملڪن ۾

– **ديس به ديس:** [ظرف] مُلڪان مُلڪِ، هڪ ملڪ کان ٻئي ملڪ تائين

– **ديس ٻديس ڦِرڻُ:** [اصطلاح] ملڪ ملڪ گهمڻ

* سير سفر ڪرڻ
* پَنڌ ڪندو رَهڻ، ٿاٻا کائڻ

– **ديس ڀاشا:** [ا - مث] ديسي زبان، ملڪ جي ٻولي، ڏيهي ٻولي

– **ديس ڀائي ج ديس ڀائي:** [صفت] هم وَطن، هَم وطني، ساڳئي ملڪ جا رهندڙ، ساڳي صوبي يا علائقي جا رهاڪو

– **ديس پر ديس:** [ظرف] پنهنجو ۽ پرايو ملڪ، ڏيهان ڏيهه

* هرهنڌ، سڄو جهان، جِتي ڪِٿي

– **ديس چوري پرديس ڀکيا:** [محاورو] نيچ ڪم ڪرڻ کان ڪٿي به شرم نه اچڻ

– **ديسُ ڇڏڻُ:** [اصطلاح] وَطن ترڪ ڪرڻ، ملڪ ڇڏڻ

– **ديس ڏوار:** [ظرف] ملڪ ۽ گهر گهاٽ، وطن

– **ديس ديس:** [ظرف] ملڪ ملڪ، هنڌ هنڌ، ڏيهه ڏيهه، هرهنڌ

– **ديس ديسانتر:** [ظرف] ملڪان ملڪِ، ڏيهان ڏيهه

– **ديس گهاتڪ:** [صفت] ملڪ سان بغاوت ڪندڙ، راڄ دروهي، بغاوتي، غَدار

– **ديس گهاتي:** [صفت] ملڪ سان دروهه ڪندڙ، راڄ دروهي، ديس دروهي، باغِي، غَدار، شترو

– **دِيس مِتَرُ ج دِيس مِتَرَ:** [صفت] وطن دوست، وطن جو مِٽ، ملڪ جو خيرخواهه، محبِ وَطن، ملڪ سان وفادار

– **دِيس مِتَرتا:** [ا - مث] حب الوطني، وطن سان پيار، ديس جي حُبَ

– **دِيس نِڪالُو ج دِيس نِڪالا:** [صفت] ديس نڪارو، ڏيهَه نيڪالي مليل، ملڪ بدر ٿيل

– **دِيس نيڪالِي:** [ا - مث] جَلاوَطني، ڏيهَه نيڪالي، ملڪ نيڪالي، وطن يا ملڪ ۾ رهڻ جي اجازت نہ هئڻ

– **دِيس نيڪالِي ڏِيڻُ:** [اصطلاح] جلاوطن ڪرڻ، ملڪ مان ڪڍي ڇڏڻ

– **دِيسِي ج دِيسِي:** [صفت] پنهنجي ملڪ جو، ڏيهي، ملڪي، وطني، ساڻيهي

* وطن ۾ پيدا ٿيل شيء

* قدرتي، اصلي، سچو، نج، بنا ملاوٽ جي

* ذاتي، گامٺو

* ڳوٺائي، مقامي

– **دِيسِي هُنَرُ ج دِيسِي هُنَرَ:** [ا - مذ] ڏيهي ڌنڌا، وطني ڪاريگريون، وطن جا ڪارخانا، ملڪي صَنعتون، خاص ملڪ جو هنر يا ڪاريگري

● **دِيسڪار:** [ا - خاص] هڪ راڳڻيءَ جو نالو

* [سن: ديشڪار: ديس ڪار]

● **دِيسِي:** [ا - مث] هڪ راڳڻيءَ جو نالو

* [ا - خاص] شاهه جي رسالي ۾ موجود هڪ سر جو نالو (جنهن ۾ سسئي پنهونءَ جو داستان بيان ٿيل آهي)

● **ديِڦ ج ديِڦُون:** [ا - مث] وڏو ڇيڻو داڦ، هَٿَ سان ٺپيل ڇيڻو (جيڪو ٻارڻ جي ڪم اچي)

* [س/ٿ]

● **ديِڦَرَ:** [ا - مث] مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم

● **ديِڦِڙِي ج ديِڦِڙِيُون:** [ا - مث] مڇيءَ جو هڪ قسم

* [س/ٽ]

● **ديڪارَ:** [ا - مث] (آواز) ٻڪرين جي گڏجي ويل ٻن ڌڻن کي جدا ڪرڻ لاءِ ٻڪرار جو هڪ خاص آواز

* [س/ل]

● **ديڪ ديڪ:** [ا - مث] (آواز) ديڪار

* [س/ل]

● **ديکَ ج ديکُون:** [ا - مث] ڏسڻ جي حالتِ، دِيدَ، نَظَر، ڏيک

* ٽِڪِيءَ نَظَر سان ڏسڻ جي حالتَ، گهور، جوهَه، جهوتَ

* ٻاهرين ناهَه نوهَه، ديک، ڏيکارو

* [سن: درش: ف: دِيدن = ڏسڻ، ديکاءُ]

– **ديکا ديکِي:** [ا - مث] هڪٻئي کي ڏِسَڻ جي حالت

* ٻاهريون ڏيک، اُجايو ڏيکاءُ

* اکيون اکين سان ملڻ، چار چشمي

* ٽِڳِيءَ جو ناهه

* حِرص

* رشڪ

* نَقُل، اَهَلُ، پيروي

* ملاقات، ميلاپ

* [س/ٽ]

– **ديکا ديکِي ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] هڪٻئي ڏانهن نهارڻ، اکيون اکين سان ملائڻ، چار چشمي ڪرڻ

* اَهَلُ ڪرڻ

* ملاقات ڪرڻ، مِلڻ مختصر ملاقات ڪرڻ

* منهن مقابلي ٿيڻ

– **ديکَ ڀالَ:** [ا - مث] سنڀال، جاچ جوچ، نظرداري، نگراني

* نگهداشت، پالنا

– **ديکَ ڀالَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] جاچ جوچ ڪرڻ، سنڀال ڪرڻ

* نگهداشت ڪرڻ، پالڻ، نگراني ڪرڻ

– **ديکَ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] هڪ جاءِ تي گهڻو وقت نظر ڪرڻ

* [س/ٽ]

– **ديکِيندي:** [ظرف] ڏسندي، ڏسڻ سان، جيئن ئي ڏٺائين

'ديکيندي ديدار کي کل سجاتو ڪين' (شاهه)

– **ديکَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏسڻ، نظر ڪرڻ
* ڳولڻ، ڍونڍڻ، تلاش ڪرڻ
* آزمائڻ، اِمتحان ڪرڻ
* جاچڻ، پرکڻ
* سِکڻ، پرائڻ
* چڪاس ڪرڻ، معائنو ڪرڻ
* ديدار ڪرڻ، درشن پسڻ

• **ديکَيا جِ ديکَيائُون:** [ا - مث] سِکيا، اُپديش، نصيحتَ، ڌرمي هِدايتَ، سمجهاڻي
* [سن: ديڪشا - ڌرمي هدايتَ]

• **ديگِچيني جِ ديگِچينيُون:** [ا - مث] لوهَ جا ننڍا پراڻا ٽُڪر، سڙيل لوهَ جا پراڻا ڪنيل ٽڪر، پراڻي لوهَ جي پور

• **دِيگَر:**[صفت] ٻيو، وڌيڪ، دِگر
* [ف]

• **ديگَمبَر:** [صفت] اُگهاڙو، نانگو
* جِين ڌرم جو اُگهاڙو فقير
* [سن: دِڪ > اُگهاڙو - نانگو]
* [ا - مذ] پلڪار جي ڇهنب
* ملڪ
* طرف

• **ديڳِ جِ ديڳِيُون:** [ا - مث] ڪاڌي رَڌڻ جو وڏو ٿانءُ، ٽامي جو وڏو ديڳڙو، ڪُنِي
* [مجازاً] پينا، خيراتَ، تِل ڦل، جانور رڌي نذراني طور ڏنل
* [ف]

– **ديڳِ باسِڻُ:** [اصطلاح] جانورن جي ديڳ تيار ڪرائي خيرات ڪرڻ، طعام جي خيرات باسڻ

– **ديڳ تيغ جو مالِڪُ هُئڻ:** [اصطلاح] ڌنوان ۽ ٻلوان هئڻ، شاهوڪار ۽ طاقتوَر هئڻ، ونهيو ۽ وِير هئڻ

– **ديڳِ جِي کُرِڙُ هُئڻ:** [اصطلاح] وڏي خاندان سان رشتو هئڻ

– **ديڳِ جي کرِڙ ئي ڪافي هُئڻ:** [اصطلاح] گهڻي مالَ منجهان ٿورو حِصو ئي ڪافي هئڻ

– **ديڳِ چاڙهَڻ:** [اصطلاح] ڪائڻ جي ڪا شيءِ عام جام ڪري چڙهڻ، جهجهو ڪاڌو تيار ڪرڻ (ورهائڻ لاءِ)

– **ديڳچِي جِ ديڳچِيُون:** [ا - مث] ٽامي ۽ پتل جو ننڍو ديڳڙو، ديڳڙي، هانڊي

– **ديڳڙو جِ ديڳڙا:** [ا - مذ] رَڌَ پچاءَ لاءِ هڪ برتن، ننڍي ديڳ، وڏو ڪُنو

– **ديڳِڙِي جِ ديڳِڙِيُون:** [ا - مث] رَڌَ پچاءَ لاءِ هڪ برتن، ننڍو ديڳڙو، ننڍي ڪُنِي

– **ديڳِڙِي چاڙهَڻ:** [اصطلاح] رڌي ڪائڻ
* پنهنجي محنت ڪرڻ
* حال سارو مهمانن جي تواضع ڪرڻ

– **ديڳِڙِي ڌارَ هُئڻ:** [اصطلاح] ڪائڻ پيئڻ جو وهنوار ڌار هئڻ (هڪ گهر ۾ ٻن آڪهين جو)

– **ديڳِيين:** [ظرف] ديڳين ۾

• **ديگُوڙو جِ ديگُوڙا:** [ا - مذ] گيدوڙو، ليسوڙو

• **ديڳِين وارو:** [ا - خاص] هڪ جبل جو نالو

• **دِيمَ جِ دِيمُون:** [ا - مث] فوجَ، لَشڪَر، سپاهه
* گهٽ، ميڙ، اَنبوهه

– **دِيمَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] گهڻي تعداد ۾ گڏ ٿيڻ
* بدبوءِ ڪرڻ
* [س/ات]

– **دِيمِي جِ دِيمِيُون:** [ا - مث] هڪ وڏي فوج، لشڪر جو ڪٽڪ
* اَڻ کٽ خزانو

• **دِيمَڪُ جِ دِيمَڪَ:** [ا - مذ] اُڌوهي
* اُٺ جي هڪ سنج جو عضوو، پلاڻ جي پوئين حصي کي مضبوط ڪري جهلڻ وارو رَسو

• **دينُ جِ دينَ:** [ا - مذ] قرض، اُڌار، کَٽَتِ، لهڻو ڏيڻي
* بخشش، عطيو
* اَحسان، ڪرم
* [سن: دا - ڏيڻ]

● **ڊِينُ ج ڊِينَ:** [ا - مذ] مَذهَبُ، مِلَتَ، ڌَرم، پَنٿُ
اِيمان، عَقِيدو ويساھ، يَقِين، ڀروسو، اعتبار
* [ع: دان - هن اختيار ڪيو]
* اَنجام، وَچن، قول
* عاقبتَ، آخرتَ

– **ڊِينائِتو ج ڊِيناتِا:** [صفت - مذ] مَذهَبَ جو پابند، ڊِينَ وارو، جيڪو ايمانداريءَ واري حالت ۾ هجي، نيڪ نيت، مذهبي، ڌرمي، ديندار، خدا پرست، مُتقِي، خدا ترس، عابد، پرهيزگار، عبادت گذار

– **ڊِيناٽِي ج ڊِيناٽِي:** [صفت] هر مَذهَبَ، ساڳئي مذهَبَ وارو، ساڳئي ڌَرم وارو

– **ڊِينَ اِيمانَ مان ڪڍَڻُ:** [اصطلاح] مرضيءَ جي اُبتڙ ڳالھ ڪرائڻ، بخيل ڪرڻ، ڪاوڙ ڏيارڻ
* مذهب جي خلاف ڪم ڪرائڻ

– **ڊِينَ ڀائِي ج ڊِينَ ڀائِي:** [صفت] ساڳئي مذهب وارو، هر مَذهَب

– **ڊِين پَرَستُ ج ڊِين پَرَستَ:** [صفت] مذهب کي مڃيندڙ، دين دار، زاهد، عابد، ڊِين جي پيروي ڪندڙ

– **ڊِين پَروَرُ ج ڊِين پَروَرَ:** [صفت] ڊِينَ کي بَچائيندڙ، ڊِينَ جو راکو، مذهَبَ جو مددگار

– **ڊِينُ پَناھ:** [صفت] ڊِين جو معاوِن، ڊِينَ جو محافظ، مَذهب جو اَجهو، ڊِين جو حامِي
'دِين اَست حسين، دين پناھ اَست حسين'
(خواجه معين الدين چشتي اجميري)

– **ڊِيندارُ ج ڊِيندارَ:** [صفت] ڊِين وارو، اِيماندار، ڊِين جو پابند، نيڪ، ڊِيناٽو، منهبي، ڊِيني، ڌَرمي، متقِي، پرهيزگار، شرع جو پابند، جيڪو مذهب تي پورو هجي
* اَمِين، نيڪ، سَچار، راستباز

– **ڊِيندارِي:** [ا - مث] ڊِينَ وارِي حالَتَ، ڊِينَ جِي پابَندِي، اِيماندارِي، پَرهيزگارِي، شَرِيعَتَ جي پابَندِي، پاڪائي، پارسائي، خداترسِي، ڊِيني
* اَمانتدارِي، سچائِي

– **ڊِينَ دُنِيا کان وَڃَڻُ:** [اصطلاح] ٻنهي جهانن کان رَد ٿيڻ
* اِنتهائِي ڪَنُو ڪم ڪرڻ

– **ڊِين مَلُوڪِي رَکَڻُ:** [اصطلاح] ڀائِپي رکڻ، دوستي رکڻ، سنگت رکڻ

– **ڊِينُ و دُنِيا:** [ا -مث] مذهب ۽ ملڪ، ديني حالت ۽ دنيوي حالت، دين جون ڳالهيون ۽ معاشري جون ڳالهيون
* هوءَ دنيا، ٻئي جهانَ

– **ڊِينِي ج ڊِينِي:** [صفت] ڊِينَ وارو، ڊِينَ جو، مَذهبَ جو، ڌَرم وارو، ڌَرمي، مَذهَبِي، روحاني، آتمڪ

– **ڊِينيات:** [ا -مث] ڊِينِي معلومات، ڊِين سان تعلق رکندڙ ڳالهيون، ڊِين جي اصولن جو علم، فِقھ جا مسئلا

● **ڊِينُ ج ڊِينَ:** [ا - مذ] غريبَ، مسڪِين، ڪنگال، مفلس، محتاج، گھرجائو، ويچارو، ڪنَلُ، حاجتمند، سڃو سکڻو
* مانِيڻو، خَلِيم، نِهٺو
* [سن: ڊِينُ - غريب]

– **ڊِينانات:** [ا - مذ] غريبن جو مالڪ، اِيشوَر
* [سن: ڊِين - غريب + نات]

– **ڊِين بَندُّو:** [صفت] غريبن جو دوست

– **ڊِينُتا:** [ا - مث] غربتَ، مسڪِيني، ڪنگالپڻو ڪنلائي
* هيناهِين، نِوڙتَ، نياز، نهٺائي، نمرتا، عِجز

– **ڊِينُ دَيالُ:** [صفت] غريبن تي رَحم ڪندڙ، غَرِيب نَواز، غريبن لاءِ رحمدل، مهربان، ٻاجهارو، نَرم دِل، دينانات، دَيالو، رحمانَ، رَحِيم، غريب پرور
* [سن: دين - غريب + ديال - مهر ڪرڻ وارو]

● **ڊِينا داستِي:** [ظرف، لفظ 'دِيده دانِسته' جو عامي اُچار] دِيده دانسته، ڏسِي وائِسِي، ڄاڻِي واڻِي، ڄاڻِي ٻُجهي، سوچي ويچاري، ڏِٺو وائِٺو، ظاهر ظهور، اکين اڳيان، پڌري پٽ، ڏينهن ڏٺي، کُليءَ طَرحَ، کُليو کُلايو اکين ڪڇين، سڀ ڪنهن جي ڏسندي
* زبردستِي، زورِ مَس ڪري
* [ف: ديدن - ڏسڻ + دانستن - سڃاڻڻ]

– **ڊِينا داستِي ڇَوَڻُ:** [اصطلاح] ظاهر ظهور يا کُليو کُلايو ڇَوَڻُ، علي الاعلان ڇَوَڻُ

– **ڊِينا داستِي ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ظاهر ظهور ڪرڻ، کليو کلايو ڪرڻ

٭ زوري زبردستي ڪرڻ، ڏاڍ ڪرڻ

● **دِينارُ ج دِينارَ:** [ا - مذ] عربستان ۾ رائج ٿيل سون جي سِڪي جو هڪ قِسم

٭ [ع: دينار سن: دينار]

● **دِيناري:** [ا - خاص] بگٽي بلوچن جو هڪ پاڙو

● **دِيناري ج دِيناري:** [ا - خاص] گهوڙي جو هڪ نسل (جنهن جي بدن تي دينار جيترا چٽا ٿين)

● **دِيندارِ:** [ا - مث] بارَ کي مچرڻ يا مکيڻ کان بچاءَ لاءِ سمهڻ وقت سيرانديءَ رکيل ڪاٺ جي گهوڙي (جنهن تي ڪپڙو وجهي چڙهيو آهي)، منهن رکڻي، ننڍي مچرداني، منهن رکي

٭ [س/ل]

● **دِينگُ ج دِينگ:** [ا - مذ] طعام رَڌڻ لاءِ ٺڪر جو ديگڙو، ڪنو

● **دِينگَرَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

● **ديوُ ج ديوَ:** [صفت] ديوتا

٭ پَريَتَ جيڏو پوائتو

٭ شيطان، ابليس، خناس

٭ ڀوت، پَريءَ جو مڙس

٭ [ف: ديو پرا: ديو سن: ديو دو = چمڪڻ]

– **ديو زاد:** [صفت] ديو جو اولاد

٭ وڏي قَدَ ۾ جٿي وارو

– **ديوستانُ:** [ا - مذ] ديون جي رهڻ جي جاءِ، واسو ڪيلُ جاءِ، گِري جاءِ (جنهن تي ديو يا جن جو اثر هجي)

● **ديوُ ج ديوَ:** [ا - مذ] چمڪندڙ، تَجلي وارو

٭ [صفت] هندو ڌرم موجب پوڄا جي لائق، ايشور جي حڪم سان سنسار کي هلائيندڙ خيالي جيو (جنهن لاءِ سمجهيو ويندو آهي ته هر هڪ جهان جي جدا جدا ڪمن يا جدا جدا لوڪن جي نگهباني ۽ سنڀال ڪن ٿا، خراب ڪمن تي ناراض ۽ ڀڳتي، پرارٿنا تي خوش ٿيندا آهن)، اوتار، ديوتا، مقدس، پاڪ

٭ [سن: ديو: دِو = چمڪڻ]

– **ديوباني:** [ا - مث] ديوتائن جي مقدس زبان، سنسڪرت

– **ديوتا ج ديوتا/ديوتائون:** [ا - مذ/مث] اوتار، ڀڳوان، پرميشور، بزرگ، مقدس

٭ اُهو مضمون جنهن جو ڪنهن ويد جي منتر ۾ بيان ٿيل هجي

– **ديورِشِي:** [صفت] ديوتا سروپ، گِياني رِشي

٭ نيڪ ٻانهو، ساڌو، گِياني، اولياءُ، پهتل شخص، عبادتي، رياضتي، سَنتُ، مهاتما

٭ سالڪ، گهڻو عقلمند، ڏاهو سگهڙ

– **ديورو ج ديورا:** [ا - مذ] ديوَ جي رَهَڻَ جي جاءِ، ٺاڪُر دُئارو، ڏيورو، ٺڪاڻو

– **ديولوڪ ج ديولوڪ:** [ا - مذ] ديوتائن جي رهڻ جي جاءِ، هندن جو بهشت، سرڳ

٭ اُڀ، آڪاس، آسمان

– **ديوماتا:** [ا - مث] هندن جي عقيدي موجب ڀڳوان جي ماءُ

– **ديومالا ج ديومالائون:** [ا - مث] ديوتائن جو احوال، ديوَڪٿا، ديوتائن جي وارتا

٭ هِندن جو ڌرمي ڪتاب، پراڻ

– **ديوُواڻِي ج ديوُواڻِيون:** [ا - مث] آڪاس واڻي، اِلهام، هندن جي عقيدي موجب خدائي ڪلام

٭ پَڙدائي، ٺئين خبر

٭ بِشارَتَ، خوشخَبري

– **ديوي ج ديويُون:** [ا - مث] ديوتا جي زال، ديبي (ڪالڪا، ڀواني، درگا، ڪالي وغيره)، ماتا

٭ هندو عقيدي موجب سنسار ۾ ايشور ڀاران ڪم سنڀاليندڙ خيالي عورت

٭ عورتَ، زالَ، ناري، ڪنيا، ڪنواري، دوشيزه

٭ راڻي، ملِڪ

– **ديوي جو دَرشَنُ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ماتا جي بيماريءَ جو ٿيڻ، چيچڪ يا وڏي مائي نڪرڻ

• **ڊيوارَ ج ڊِيوارُون /ڊيوارِيُون:** [ا - مث] ڀِتِ، ديوال، فصيل
* پلوپڙو، پناهه، اوٽ، پردو
* [ڪنايه] رڪاوٽ، رنڊَڪَ، روڪ
* [ف]

– **ڊيوارِ چِين:** [ا - خاص] تاتار جي سرحد تي اٽڪل 2575 (ٻه هزار پنج سو پنجهتر) ڪلوميٽر ڊگهي ٿاهيل ديوار (جيڪا عيسوي سن کان 240 ورهيه اڳ تاتارين جي حملي کان بچاءَ لاءِ ختاين ٺاهي هئي)

– **ڊيوار ڪَڙَڻُ:** [اصطلاح] ڀِتِ ٺاهڻ، ديوار ٺاهڻ، ڀِتِ اوسارڻ

– **ڊيوار قَهقہ:** [ا - خاص] سڪندر ذوالقرنين جي ٺهرايل ديوار، سد سڪندري (جيڪا ياجوج ماجوج قومَ جي روڪ لاءِ ٺاهي وئي هئي، چيو ويجي ٿو تہ اُن مان هميشہ کِلڻ جو آواز ايندڙ آهي ۽ جيڪو بہ ماڻهو انهيءَ تي چڙهندو سو کلندو اندر ويندو)

• **ڊيوالَ ج ڊِيوالُون:** [ا - مث] ڊيوار، ڀِتِ
* [ف: ڊيوار]

• **ڊيوالِي:** [ا - خاص] ڏِيارِي، ڏيارِيءَ جو ڏڻ
* ڏيارِيءَ جا ڏِيا
* [سن: ديياولي: ڊيپ = ڏِيئو + اولي = قطار]

• **ڊيوانُ ج ڊِيوانَ:** [ا - مذ] شاهِي دربار، ڪَچَهرِي، دَربارِ، عَدالَتَ، اِنصافَ جي جاءِ، عدالت گاهَہ، عَدالَتَ خانو، نياءَ سڀا، عدالتِي محڪمو
* دفتر، آفيس
* غزلن جو ڪتاب (جنهن ۾ غزل، قافيہ وار ٺاهي رکيل هجن جيئن: 'ديوانِ حافظ' وغيره)
* هندن جي هڪ ڪٽنب جو نالو (جيڪي ميرن جي حڪومت ۾ روينيو کاتي جا وڏا عملدار هئا، جيئن: 'خيرپوري ديوان'، 'حيدرآبادي ديوان' وغيره)
* [صفت] دَفتر جو مالڪ، دفتر سنڀاليندڙ، آفيس جو وڏو عملدار، آفيسر، وڏو منشِي، هيڊ منشِي، مِير منشِي
* رڪن سلطنت، وزير، منتري
* سَکر يا شريف ماڻهو
* خزاني جو وڏو آفيسر، ڀنڊارِي
* ڪارخاني جو مهندار
* [ع]

– **ڊِيوانِ اَعليٰ:** [صفت] وزيراعظم، وڏو وزير، پَرڌان منتري

– **ڊِيوان خانُو ج ڊِيوان خانا:** [ا - مذ] ڪورٽ، عَدالَتَ خانو
* آفيس، دَفتر
* اَميرن جي ويهڻ جي جاءِ
* بيٺڪ، ملاقات جو ڪمرو، مردن جي ويهڻ جو ڪمرو، اوطاق

– **ڊِيوانُ عامر:** [ا - مذ] دربارِ عام، کُليل ڪچهري (جتي سڀ ڪو اچي سگهي)

– **ڊيوانِگرِي:** [ا - مث] ڊِيوانَ جو ڪم، ڌَنڌو

– **ڊِيوانِي ج ڊِيوانِيُون:** [ا - مث] ڊِيوانَ جي آفيس، ڪورٽ، مال ۽ جائداد جي رقم بابت فيصلو ڪندڙ عَدالَتَ
* پئسن جي ڏيتي ليتيءَ بابت ڪيس

– **ڊِيوانِي دَعويٰ:** [ا - مث] جائدادِي مقدمو، پئسن يا قرض بابت ڪيس، ڏيتي ليتيءَ بابت فرياد

– **ڊِيوانِي ڪورٽ:** [ا - مث] ڏيتي ليتيءَ جي معاملن بابت فيصلا ڪندڙ عَدالَتَ، سِوِل ڪورٽ

• **ڊِيوانو ج ڊِيوانا:** [صفت - مذ] مستانو، چَريو، مَست، سودائِي، پاڳل، مجنون، خَبطِي، باولو اَليل، بيوقوف
* بيهودو، دَعواسِي
* خَفي، چِتو، هَرڪلو
* [ف: ڊِيوانہ = چريو]
* [مث: ڊِيوانِي ج ڊِيوانِيون]
* [ا - خاص] هڪ نئين جو نالو

– **ڊيوانِگِي:** [ا - مث] چَريائِي، بي عقلِي، بي سمجهِي، نادانِي، جُنون، مَستِي، پاڳلپڻو، چِتائِي، خفو، بيوَقوفِي

• **ڊَيوثُ ج ڊَيوثَ:** [صفت - مذ] بي غيرت، بي حَمِيَت، ڀَڙوو، ڀاڙِي، بيشرم، بيحيا، نرلجو (جنهن کي پنهنجي ننگ جي غيرت نہ هجي)
* [ع]

• **ديوڪارِي:** [ا - خاص] هڪ ڪارِي ڏِنڊَ جو نالو

• **ديو گَنڌار:** [ا - مث] هڪ راڳڻيءَ جو نالو، ديوگَنڌارِي

● **ديوَلِ ج ديوَلُون:** [ا - مث] ديوَ جي رَهَڻَ جي جاءِ، ٺاڪُرَ جو دُئارو، مندر، مَڙهي، ٺڪاڻو
※ عيسائين جي عبادت جي جاءِ، ڪليسا، گرجو
※ [سن: ديو + اليه = رهڻ جي جاءِ]

– **ديولِي ج ديولِيُون:** [ا - مث] ننڍڙو مندر، ڏيري، ننڍي ديول، ننڍو گرجو

● **ديوناگِرِي:** [ا -مث] هڪ لکت، صورتخطي (جنهن ۾ موجوده سنسڪرت، هندي، مرهٽي، سنڌي (ڀارت ۾)، بنگالي، پالي، نيپالي، گجراتي وغيره ٻوليون لکيون وڃن ٿيون)
※ [سن]

● **ديوِي ج ديوِيُون:** [ا -خاص] وڻ جو هڪ قِسم، ولائتي ٻٻر

● **ديهِہ ج ديهُون:** [ا - مث] بَدَن، جِسم، ٻت، سَرِير، ٺاٺلو، تَن، ڪايا، جسو، ڏِڏِر
※ [سن: ديهہ = بدن]
'دلبر ديهہ بدر جان، اٽس اطلس جهڙا انگ' (جلال)
※ ٻوڪَ واريءَ زمين جي ڪجهہ ايراضِي، آبادِي
※ [ف: دِہ = زمين جو ڪجهہ ٽُڪر]
※ تپي جو هڪ حصو
※ ڳوٺ، بَستِي، واهَڻ، ڳامَ، قصبو، دِهہ، ننڍو علائقو
※ مَڇِيءَ جو هڪ قِسم

– **ديهات:** [ا -مذ] 'ديهہ' جو جمع، گهڻا ڳوٺَ، دِهات، دِيهون

– **ديهاتِي ج ديهاتِي:** [صفت] ديهَہ جو، ڳوٺَ جو، ڳوٺاڻو، دَهقاني، جَهنگلِي
※ [ضد: شهري]
※ ڄَٽ، غيرمهذِب

– **ديهِدارِي:** [صفت] ديهہ ڌارڻ وارو، جاندار، سرِيرڪ، بَدني، جِسماني

– **ديهِي ج ديهِيُون:** [ا - مث] بَدَن، ٻت، جِسم، تَن، قالبَ، چولو، وجودُ، سَرِير، ڪايا، أنگ، جسو
※ اُرهہ، سِينو ڇاتِي
'ڪشادگي ميدان جي، ڏِس دِهاٽي ديهي' (سچل)
※ ڪنيارن جي اصطلاح ۾ پَڪل نِڪَرَ (جنهن تي ٺِهائِين يا آرِيءَ ڪي ترتيب ڏيڻ وقت ڪجهہ ٺانءَ ٻهاريو آهي)
※ [صفت -مذ] ڳوٺاڻو، ديهاتي، دهقاني

– **ديهي ٺهائِڻُ:** [اصطلاح] اَندَرَ ۾ جاچڻ، پاڻ سڃاڻڻ، حقيقت حاصل ڪرڻ

● **ديۓ ج ديۓ:** [ا - مذ] وڏو خوفناڪ ۽ وڏيءَ طاقت وارو خيالي جسم، ديو
※ [ف]

ڌ

• ڌ: [ا - مذ] سنڌي 'الف - ب' جو ويهون اکر
* 'ڌ' جو وسرگ اُچار
* اُچار: 'ڌال'
* ابجد موجب سنڌس عدد چار (4) جي برابر آهي

• ڌَ: [ا - مذ] آواز لَئي، تال
* موسيقيءَ جي ڇهين سُر 'ڌيوت' جو عامي اُچار. ڌيوت جو مخفف. هِندي راڳ جو ڇهون پَد (سا، ري، گ، مَ، پَ، ڌَ، ني)

• ڌا: [ا - مذ] موسيقيءَ جي ستن سُرن مان ڇهون سُر، ڌيوت، موسيقيءَ جي ستن سرن مان ڇهين سر 'ڌيوت' جو عامي اُچار
* [هند]
* وَڏوءِ گُرو آواز
* [س/ل]

• ڌابو ج ڌابا: [ا - مذ] ٽري جو پاٽي
* [س/ات]
* ڪَچي ڇَتِ، ڪچو ڪوٺو
* ڪکاشون گهر

• ڌاتِ ج ڌاتُون/ ڌاتِيُون: [ا - مث] ٻَنڌِ، مَني، ويرج، نطفه، ويريه، مڙدي
* ڪاٽين مان ڪوٽي ڪڍيل مواد (جنهن ۾ پگهرجڻ جي خاصيت هجي، جهڙوڪ: سون، چاندي، ٽامو، شيهو، جست، پارو، ٽين وغيره)، ڌاتو
* رستو، راهه، واٽ
* مارگ، دَستور، طرح، طرز، نَمونو، طريقو، عادت، هلت، چال، رفتار، ڍنگ، روش

'ڏکين ڌات پٺي هينئڙو لوهه سنداڻ جيئن،
سنهاري ڪي سڃڻين، ورچي تان نه ويو' (شاهه ڪريم)

—

'جي پاڻين پرينءَ مڙان، سيڪ ڇوران ڪي ڌاتِ' (شاهه)

* ثابت قَدمِي، پختائي، پڪائي
* گرامر موجب لفظ جو بنياد، پاڙ، اِشتِقاق، ڌاتو
* [سن: ڌات]

– ڌاتِ ڪاري: [ا - مث] ڪاٽين مان معدني شيون حاصل ڪرڻ بابت علم يا فن

– ڌاتِ ڪِشٽ: [اصطلاح] مَنيءَ جو خارج ٿيڻ

• ڌاتُ ج ڌاتَ: [ا -مذ] زمين مان ڪوٽي ڪڍيل معدني شيءِ، ڌاتو
* [سن]

• ڌاتو ج ڌاتُو: [ا - مذ] ڪنهن به شيءِ جو عُنصر، بنيادي جزو
* ڪاٽين مان ڪوٽي ڪڍيل مواد (جنهن ۾ پگهرجڻ جي خاصيت هجي)، معدنيات، ڪچو ڌاتو، ڪَڪِري (جهڙوڪ: سون، چاندي، ٽامو، لوهه، شيهو، جست، پارو، ٽين وغيره)
* لفظ جو اصل، مول، بنياد، پاڙ
* اشتقاق
* مصدر
* [سن: ڌات = بنيادي عنصر]

– ڌاتوڪَ ٽَٽو: [ا -مذ] ڪاٽين مان ڪوٽي ڪڍيل معدني شيون

– ڌاتوڪَ وِديا: [ا - مث] ڌاتن جو علم، عِلمِ اِشتقاق

• ڌاتُورو ج ڌاتُورا: [ا - مذ] زهريلي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم، دَوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽو (هن جا 3 قسم آهن: 1 چريو ڌاتورو، 2. ول ڌاتورو ۽ 3. ڪارو ڌاتورو)

• ڌاتِ وَلِ: [ا - مث] وَل جو هڪ قسم
* [س/ٿ]

• ڌاپَ ج ڌاپُون: [ا - مث] ڌائجڻ جي حالت، ڇوسڻ، ڇڳڙڻ
* [سن: ڌيه = ڌاپڻ]

– ڌاپڻُ: [مص - فعل لازمي] ڌاپي وڃڻ، ڌاپجڻ، ڌائجڻ، ڇوسجي وڃڻ، ڇوسجڻ، ڇوبجڻ، ڇڳڙجڻ
* [ڌاپيو، ڌاپيا، ڌاپي، ڌاپيُون، ڌاپيندو، ڌاپيندا، ڌاپيندي، ڌاپينديُون، ڌاپيل]

– ڌاپي وَڃڻُ: [اصطلاح] مينهن يا ڍڳيءَ جو ڪير سنڌس ڦُر پاران ٻي وڃڻ

• ڌاڄُ ج ڌاڄَ: [ا - مذ] تجمل، ٺاٺ
* آن، آناج، داڻو، دارو
* تورَ جو هڪ وزن
* [سن]

• **ڏاڇو ج ڏاڇا:** [صفت - مذ] چمڪندڙ، ڀيڪي وارو، رعب وارو

* [ا - مذ] گيڙوءَ رَتو هيڊو رنگيل (ڪپڙو)

* [سن: ڏو - چمڪڻ]

'اُچ ڄلينديس مان، ڏاڇا ڪنديس ڪپڙا' (شاهه/سسئي آبري)

* دهلن جو گَڙڪو، واڄو، ٺاڄو، ٺاهُو

• **ڏاڄُورو ج ڏاڄُورا:** [ا - مذ] پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم، ڏايورو

• **ڏاڄُوڙ:** [ا - مث] ٻوٽي جو هڪ قِسم

* [س/ٺ]

• **ڏاڄُ ج ڏاڄَ:** [ا - مث] هر قسم جو اَن، هَر قِسمَ جو سَلو، ڪنهن به قِسم جي اُپت، فَصل، پيدائش، پوک، اَن، اَناج، ڪڻ، داڻو

* [سن: ڏانيه - هر قسم جوان، پرا: ڏاڄَ - اناج]

'هَر نه هڻي نور دين نه ڏرتي ڏاڄ ٿي نه ڪري' (نير)

• **ڏاڄُو ج ڏاڄا:** [ا - مذ] طاقَتَ، سَتَ، ٻَلَ، سگهه، مضبوطي

* ڪَلَ گاهَ جي پاڙَ

• **ڏاڄُورو ج ڏاڄُورا:** [ا - مذ] گاهَ جو هِڪ قِسم (جنهن جي پاڙ ۾ ٿيندڙ گول ڪارا ۽ خوشبودار داڻا ٿيندا آهن جيڪي ذات طور ڪم اچن ٿا ۽ خاص طرح ڪوٽي ڪاٺيندا آهن)، ڏاڄوڙ، ڏاموڙ

* [س/ات/ٺ، سن: ڏانيه - اناج]

* مڇيءَ جو ڪانڊ، جو سِنڌياري وَل جي پاڙ ۾ ٿين (ڪل ٿلهي)

* مٺي زمين تي مِينهن جي پاڻيءَ تي ڄاول سنهڙي ڪل جي پاڙن جو لوڙهه

* لِيڙَ، رِيڙَ، چِٿَڙَ، ڌَهي، ڌَرو، پرزو

* [سن: ڏجياڻ - رِيڙون]

– **ڏاڄُورا ڪَڍَڻُ:** [اصطلاح] پرزا ڪڍڻ، لِيڙون ليڙون ڪرڻ، جناڪون ڪڍڻ، بيڪ ڪڍڻ

– **ڏاڄُورا نِڪِرِي وَڃَڻُ:** [اصطلاح] تمام گهڻي سيڪت اچڻ، چِٿجي وَڃَڻ

• **ڏاڄُورِي:** [ا - مث] برساتِ ۾ پيدا ٿيل گاهَ جو هڪ قسم

* [سن: ڏانيه]

• **ڏاڏاڪُ ج ڏاڏاڪَ:** [صفت] قَدآور، ڏِگهو، جانٺو

• **ڏاڏَرِ ج ڏاڏَرُون:** [ا - مث] چاپلوسي، چالبازي

* پرپَ، ريب، ريهَ

– **ڏاڏرائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻرپائِڻ، رِيجهائِڻ، ريبڻ

* [مص] ڏاڏارائِڻ

* [امر] ڏاڏاراءِ

* [ڏاڏارايو ڏاڏارِيندو ڏاڏاريل]

• **ڏاڏڪُ ج ڏاڏڪَ:** [صفت] ماهِر، چاٺو

* پهلوان، سورِهيه، جانٺو

– **ڏاڏَڪُ ناٺي جو:** [محاورو] پٺسن جو ڏِگ، ڏِگڙي، ڏِگَ، ڍير

– **ڏاڏَڪُ ناٺي جو هُٿَڻُ:** [اصطلاح] وڏو يا گهڻو انداز پٺسن جو هٿڻ، وڏي رقم جو موجود هئڻ

• **ڏاڙِرو ج ڏاڙِرا:** [ا - خاص] طبلي يا ڍولڪ جي وڄت جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڇهن ماترائون ٿين)

• **ڏارَ ج ڏارُون:** [ا -مث] ڪنهن پاٿياڻي شيءِ جي سنهي رَهڪ، لار، لاٽَ، گَرهو ريلو وهڪرو وهه، سِير، رهڪ

* [سن: ڏارا - وهڪرو]

* ڪنهن هٿيار جي تِکائِي، تيزي

* چوٽِي، نوڪَ، چهنبَ (خنجر يا تلوارَ وغيره جي)

* ڪِنار، وَٽِ

* ٻيڙيءَ جي تَختي جو چِيرُ، وِٿي

* پاڻيءَ جي سطح اندر ڏانڊو

* واڍڪي اوزار جو هڪ نالو، رَندي جو هڪ قِسم

– **ڏاردارُ:** [صفت] نوڪ دار، چهنبيارو

* تِکو ڪيل، نَپيَل، چيرِيَل

• **ڏارَ:** [صفت/ظرف] ٻري، پرانهون، عليحده، الگ، جدا

* خلاصو، وِٿيرڪو

* ٻئي نموني، نيارو، ارادو

* نِجو خالص

– **ڏارا:** [ظرف] بنا، کان سواءِ، ري، ٻاجهون

* ويجهو، قريب، نزديڪ، اوري، اوڏو

– **ڏاران: [ظرف]** کان سواءِ، بِنا، بِن، بِگر بي، بغير، باجهون، ڏارون
* ويجهو چوڌاري
– **ڏارپارَ: [ظرف]** جدافدا، الڳ، جدا، عليحده، ڏارو ڏارَ، بلڪل الڳ
– **ڏاروڏارُ: [ظرف]** جدا، ڏار، ڏاروننڌار، الڳ، پَري
* ڪوبه تعلق نه هجڻ جي حالت
* نِجو
– **ڏارُون: [ظرف]** جدا، پري، کان سواءِ، جدافدا، ڏاروننڌار
– **ڏارُونڌارَ: [ظرف]** ڏاروڏارَ، پَري، جدا جدا، بلڪل الڳ، صفا بي تعلق، قطع تعلقات
– **ڏارنئن: [ظرف]** جدا، کان سواءِ، ڏاران، ڏارون
– **ڏاري: [ظرف]** آس پاس، اُتي، اُتهين، اُن هنڌ، وَٽِ، پاسي، پاس، ويجهو، اوري
* قريباً، اٽڪل، تخميني، لَڳ ڀڳ (**جيئن: چند ڏاري، صبح ڏاري**)
– **ڏاري پاسي: [ظرف]** چوڌاري، سڀني پاسي، ڀرپاسي، چؤگرد، چؤڦير، چؤطرف، آس پاس
– **ڏارين: [ظرف]** کان سواءِ، جدا، الڳ، ڏاران، ڏارون، ڏارنئن
• **ڏارا ج ڏاراڻون: [ا - مث]** ڪنهن وهڪري جو منهن، دهانو، پاڻيءَ وَهڻ جي جاءِ، وهڪرو، وهڪ
* چشمو، آبشار، جهرڻو
* **[سن: ڌارا]**
* جبل جو سلسلو
* جَبَلَ جي چوٽي
– **ڏارا مَتِجَڻ: [اصطلاح]** رُخ مَتِجَڻ
* تَبديلي اَچَڻ
• **ڏاراڙُ ج ڏاراڙَ: [ا - مذ]** مال چارينديڙ، ڌَنار، ڌَراڙ
* [س/ل]
• **ڏارائِڻُ: [مص - فعل متعدي]** جبو پيشارڻ، ڪِير پيشارڻ، تَج پيشارڻ
* **[مص]** ڏارائڻ
* **[امر]** ڏاراءِ
* **[مضارع]** ڏارايان (ج) ڏاراءِيون، ڏارائين (ج) ڏارايو، ڏارائي (ج) ڏارائين

* **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث ترڙي واحد، جمع جا صيغا گڏيبا آهن]**
* **[حال]** ڏارائي ٿو (ج) ڏارائِين ٿا
* **[حال مث]** ڏارائي ٿي (ج) ڏارائِين ٿيون
* **[ماضي]** ڏارايو (ج) ڏارايا
* **[ماضي مث]** ڏارائي (ج) ڏارايُون
* **[مستقبل]** ڏارائِيندو (ج) ڏارائِيندا
* **[مستقبل مث]** ڏارائِيندِي (ج) ڏارائِينديُون
* **[اسم مفعول]** ڏارايل
• **ڏارمِڪُ ج ڏارمِڪَ: [صفت]** ڌَرمَ وارو، مذهَبي، دِيني، ڌَرمِڪ
* [سن]
• **ڏارڻُ: [مص - فعل متعدي]** اَختيار ڪرڻ، رَکَڻ، هَٿَ ۾ هجڻ، قبضي ۾ ڪرڻ
* سنڀالڻ، جهلڻ، ڪٽڻ، سنڀال هيٺ رکڻ، حفاظتَ ڪرڻ
* پرورش ڪرڻ، پالڻ، بنائڻ، تاتڻ، سانڍڻ، هيرائڻ (جانور وغيره)
* هَلائڻ
* مَدد ڪرڻ
* **[مص]** ڏارڻ
* **[امر]** ڏار
* **[مضارع]** ڏاريان (ج) ڏاريُون، ڏارين (ج) ڏاريو، ڏاري (ج) ڏارين
* **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث ترڙي واحد، جمع جا صيغا گڏيبا آهن]**
* **[حال]** ڏاري ٿو (ج) ڏارِين ٿا
* **[حال مث]** ڏاري ٿي (ج) ڏا، يون
* **[ماضي]** ڏاريو (ج) ڏاريا
* **[ماضي مث]** ڏاري (ج) ڏاريُون
* **[مستقبل]** ڏاريندو (ج) ڏارِيندا
* **[مستقبل مث]** ڏاريندِي (ج) ڏارِينديُون
* **[اسم مفعول]** ڏاريل
• **ڏارِي ج ڏارِي: [صفت]** رَکندڙ، اَختيار ڪندڙ (**جيئن: ماياڏاري، ڀيک ڏاري وغيره**)
* [سن]

• **ڏاري ج ڏاريُون:** [ا-مث] ليڪَ، ريکا، خط

* [صفت-مث] جدا، عليحده، اوپري، پرائي، غير قوم واري

– **ڏاريدارُ ج ڏاريدارَ:** [صفت] ليڪن وارو، ليڪاٺون، پٽاپٽي

• **ڏاريجا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر شهيد بينظيرآباد ۽ سکر ضلعي ۾ رهن)

• **ڏاريو ج ڏاريا:** [صفت - مذ] بيگانو، پرائو، بيو، نياڪڙ، اوپرو، اڻ سينڌو غير، نئون، اڳ نہ ڏٺل، نہ ٻُڌل نہ ڏٺل، غيرواقف، اَجنَبي

'ڏرياثين ڏاريا، مِٺ مٽيءَ جا نہ ٿيا' (شاهہ)

* عجب جهڙو، عجيب، نادر

* ويڳاڻو

* پرديسي، وديشي، بِديهي، بِديشي

• **ڏاريئو ج ڏاريئا:** [ا-مذ] هٿيار جو هڪ قِسم، ڀالو، نيزو

* [س/ات]

• **ڏاڙَ ج ڏاڙُون:** [ا - مث] رهزَنِ يا ڏاڙيلن جي ٽولي، ڦورن جي ٽولي، چورَن جي ٽولي، ڏاڙيلن جي ڪاهہ، ڌاڪو، ڦُر لٽ، ڏاڙو حملو ڪاهہ، جلهہ، هَلان

* وڏوهل، بغاغو، دانهن، هنگامو، گهوڙا گهوڙا

* منجهہ وارن جي اصطلاح ۾ مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ ڀن وجهڻ وقت زور سان پٽل جون ڀنگاريون وڄائڻ جي حالت ۾ پيدا ٿيل آواز

* [س/ات]

– **ڏاڙِ ڏاڙِ:** [ا - مث] گهوڙا گهوڙا، دانهون، رڙيُون، واڪا، ڪوڪون

* [س/ات]

– **ڏاڙِ ڏاڙِ ڪرڻُ:** [اصطلاح] رڙيُون ڪرڻ، دانهُون ڪرڻ، ڦَريا ڦَريا ڪرڻ، ٻاڪارڻ، مدد لاءِ پڪارڻ، وڏو شور مچائڻ

– **ڏاڙِوائي ج ڏاڙِوائي:** [صفت] ڦورو لٽيرو، چور، رَهزَن، ڏاڙيل

– **ڏاڙويس:** [ح - ندا] گهوڙا گهوڙا، واڪو واڪاڻ، واويلا

• **ڏاڙڪي ج ڏاڙڪِيُون:** [ا-مث] گودڙي، ٻَڪِري

• **ڏاڙو ج ڏاڙا:** [ا-مذ] جماعَتَ، گِروهہ، ٽولي، جٿو

* چورن جو ٽولو

* چورَن جو حملو چورَن جي ڦُرمارِ، ڦُرلُٽ، ڏاڙ، لُٽ، لوٽ، ڌاڪو رهزني، چوري

* اوچتي ڦُرلُٽِ

– **ڏاڙا ڦاڙا ڪرڻُ:** [اصطلاح] نقصان ڪرڻ، اَجايو زيان ڪري ڇڏڻ، خرابي ڪرڻ

* خَرچي ڪَپائي ڇَڏڻ، بي رَحميءَ سان وسيلا ضايع ڪرڻ

* [س/ات]

– **ڏاڙائي ج ڏاڙائي:** [صفت] ڏاڙو هڻندڙ، ڏاڙيل، ڏاڙيلو رهزن، ڦورو

– **ڏاڙو لڳڻ:** [اصطلاح] ڦُرِ ٿيڻ، لُٽِ ٿيڻ، اوچتو ڦُرلُٽِ ٿي وَڃڻ

– **ڏاڙو هَڻَڻُ:** [اصطلاح] ڦُرِ ڪرڻ، چوري ڪرڻ

– **ڏاڙيچو ج ڏاڙيچا:** [صفت-مذ] ڏاڙائي، ڏاڙيل، ڏاڙيلو، ڏاڙيوال

* [ا-مذ] ڏاڙي ۾ ڪنيل ملڪِيَتَ، ڦُرلُٽ جو مال

– **ڏاڙيلُ ج ڏاڙيلَ:** [صفت] ڏاڙو هَڻندڙ ڏاڙائي، ڌاڪو، ڪانڪو رَهزن، ڦورو

– **ڏاڙي ۾:** [ظرف] ارزان، تمام ٿوري قيمت ۾، مفت ۾

* [صفت] سستو، سهانگو

– **ڏاڙيوالُ ج ڏاڙيوالَ:** [صفت] ڏاڙيل، ڏاڙيچو

• **ڏاڙي:** [ا - مث] ڪاٺَ جي سِپَر (جيڪا راند ۾ ڪينهون جهلڻ واسطي ڪتبي)

* ٻَچاءُ، جُهلاءُ

* [س/ات]

• **ڏاڪَ ج ڏاڪُون:** [ا-مث] نالو نانءُ، ناماچار

* ڏاڪو هاڪَ، ناموس، شهرت، عزت، شان، نيڪي، مشهوري، وڏائي، پَڌَ، ساراهَ، واکاڻِ، پَڌرائي، ڌوم

* رِٽَ

* اَفواهہ، هُلَ، هلاچو

* هيبَتَ، هڪل، ڌيا، ڌڪو ڌهڪاءُ، رعب

* خوفَ، ڌَپ، حَشمَتَ، دَٻاءُ

– **ڏاڪو ج ڏاڪا:** [ا - مذ] نالو
* ڏاڪ
* هيبت، رعب
* هل، هلاچو
* دَبُ، دَرُ، دَهڪاءُ
* ناموس، شهرت

– **ڏاڪو ڄمائڻُ:** [اصطلاح] مشهوري ماڻڻ، هيبتَ مچائڻ

– **ڏاڪو وڃهڻُ:** [اصطلاح] مشهور ٿيڻ، ناليوارو ٿيڻ، رعب ڄمائڻ، سِڪو ڄمائڻ، نامِي ٿِيَڻ، نالو ڪَڍائِڻ

• **ڏاڪوڙو ج ڏاڪوڙا:** [ا - مذ] چوپائي مالَ جي رَڙِ، ڪنهن ڍَڳيءَ يا مينهن جي ڦَرَ لاءِ ڪَيَلَ رَڙِ
* [س/ل]

• **ڏاڳا:** [ا - مذ] ڪپڙا، پوشاڪ، متبرڪ لباس، ڪنهن بزرگ يا وَلِيءَ جا پاتَلَ ڪپڙا
* لطيف سائينءَ جي درگاهه سان واسطو رکندڙ روايتي ڏاڳا (جيڪي سندس سجاده نشين کي بهرايا ويندا آهن. عرس جي موقعي تي شاهه سائينءَ جا حالَ ڏاڳا وڏي اوطاق تي آڻي فقيرن توڙي پانڌيڙن کي انهن جو ديدار به ڪرايو ويندو آهي)

– **ڏاڳا پائِڻ/ڍَڪڻ/ڪرڻ:** [اصطلاح] پوشاڪ پائڻ، ڪنهن بزرگ جا ڪپڙا سندس وفات کان پوءِ ورسيءَ تي سندس جانشين کي پارائڻ واري رسم، ڏاڳا ڍڪڻ، ڏاڳا ڪرڻ

– **ڏاڳا ڌوئِڻُ:** [اصطلاح] ڪپڙا ڌوئڻ، جسماني صفائي ڪرڻ، ٻاهرين پاڪائي رکڻ

اَندَرَ اُجرو نه ڪري، ڌوئي تن ڏاڳا (شاهه)

– **ڏاڳا ڪَڍِڻُ:** [اصطلاح] اُڌيڙڻ، اُکيلڻ
* تباهه ڪرڻ

– **ڏاڳا لاهِڻُ:** [اصطلاح] ڪپڙا لاهڻ، بزرگ جو لباس لاهي سانڊي رکڻ
* پردو لاهڻ، عيبَ اُگهاڙڻ، خوار ڪرڻ

• **ڏاڳو ج ڏاڳا:** [ا - مذ] سڻَ جي تَند، سَڳو، سڻُ، تَند، تندو، تِڳو، تارُ، سوتِلي، ڏور، ڏورو، ڏوري، ڳانو
* [سن: تارڪس گ: ڏاڳو هيمر: ڏروگ]
* پيچ، ور، وَڪڙ، سِلسِلو، لِيڙَ، رِيڙَ، لينگهه
* [س/ٿ]
* سَڳي، چوٽي
* [س/ٿ]
* فقير کي مٿي تي ويڙهيل سَڳو
* بيماريءَ يا آسيب وغيره کان ڇوٽڪاري لاءِ پڙهيل سَڳو

– **ڏاڳو ٻڌڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن بزرگ يا پير جو پڙهيل ڏاڳو ٻڌڻ (بيماريءَ کان ڇوٽڪاري لاءِ)
* شاگرد يا مريد ڪرڻ وقت ڳانو ٻڌڻ (اڪثر پيرن ۽ ڳائڻن جي رسم)
* نِشاني ٻڌڻ (يادگيريءَ لاءِ)

– **ڏاڳو ڪَڍِڻُ:** [اصطلاح] اڏي تي تاڃي لاهڻ (ڪورين جو اصطلاح)
* تندو ڪيڻ
* اُجائي اُچ وَچ ڪرڻ

– **ڏاڳو ڪرڻُ:** [اصطلاح] تعويذ ڪرڻ، ڦالَ ڪرڻ، دعا ڪرڻ، سڳو وَٽڻ، ڦيڻو پڙهڻ، جهاڙ رکڻ، جادو ڪرڻ، منتر ڪرڻ، ڦالَ وِجهڻ

– **ڏاڳي ۾ ٽِپِڻُ:** [اصطلاح] آگياڪاري ٿيڻ، معتقد ٿيڻ، فَرمانبَرداري ڪرڻ، چُنڀي ۾ ٿيڻ، وَسَ ۾ ٿِيَڻ، چِمَيوان ٿيڻ
* طريقت جي ڪنهن سلسلي ۾ اَچڻ، فَقِيري رنگ اختيار ڪرڻ

– **ڏاڳي ۾ ڳَنڍِ هُئڻُ:** [اصطلاح] رَنڊَڪَ هئڻ، اَٽڪَ هئڻ، ڀِڃڪڙي هئڻ، مونجهاري جهڙو ڪم هئڻ، معاملو سڌو نه هئڻ

• **ڏالڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏارڻ، هيرائڻ، پالڻ
* [مص] ڏالڻ
* [امر] ڏالِ
* [مضارع] ڏاليان (ج) ڏاليُون، ڏالِين (ج) ڏاليو، ڏالي (ج) ڏالِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث توڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڏالي ٿو (ج) ڏالِين ٿا
* [حال مث] ڏالي ٿي (ج) ڏالِين ٿيون
* [ماضي] ڏاليو (ج) ڏاليا
* [ماضي مث] ڏالِي (ج) ڏاليُون
* [مستقبل] ڏاليندو (ج) ڏاليندا
* [مستقبل مث] ڏاليندي (ج) ڏاليندِيُون
* [اسم مفعول] ڏاليل

● ڏالو ج ڏالا: [صفت - مذ] ننڍي هوندي ماءُ مري ويل جانور
٭ هَٽَ هيرو ڦُرُ، هٽائڙو، هٽايو، دالو
٭ [س/ات]

● ڏامَر ج ڏامُون: [ا - مث] دَعوَتَ، ڪانو، مهماني، ڪوٽَ، نيندَ، مَجلس، مَحفِل، چوپاري، منڊلي
٭ وِندر، تَماشو، وِرونهَ
٭ وَڏي دِل، ڪشاده دِلي، فَراخ دِلي
٭ [سن: ڏرا]

– ڏامڻُ: [مص - فعل متعدي] دعوت ڪرڻ، مهماني جهلڻ، ڪاڏو موڪلائڻ، ڪوٽ ڏيڻ
٭ مجلس ڪرڻ
٭ وِندَرَ ڪرڻ
٭ [سن: ڏامن = پالنا]
٭ [مص] ڏامَڻ
٭ [امر] ڏامِ
٭ [ڏامِيو، ڏامِندو، ڏامِيل]

– ڏامو ج ڏاما: [ا - مذ] ڪوٽَ، دَعوَتَ، نيندَ، سَڏ

● ڏامُر ج ڏامَر: [ا - مذ] وَڏو ڏينهن، سالِيانو ڏڻُ، خوشيءَ جو ڏينهن، عيد، اُتسو، محفل ڪرڻ جو ڏينهن

● ڏامُر ج ڏامَر: [ا - مذ] سوڀيا، جَلوو، رونَق، تيج، پرتاب، پَرڪِي، ڪرانتي، جهلڪو، ڍانيس، ٺَٽ، تَجمل، پيڪو
٭ [ڏامُر = تجمل]

– ڏامر ڏُومر: [ا - مث] وَڏي مشهوري، وڏي هاڪ

● ڏامُر ج ڏامَر: [ا - مذ] رَهڻَ جي جاءِ، هَنڌ، گهر جاءِ، جَڳهَه، آستانو
٭ [سن: ڌامن = جاءِ]
٭ [ا - خاص] ناٿ ڌرم وارن جي تيرٿ جي جاءِ (جيڪي چار مشهور آهن: 1. جگناٿ ڌام 2. بدريناٿ ڌام 3. رامناٿ ڌام ۽ 4.دوارڪاناٿ ڌام)

● ڏامُر/ ڏامو ج ڏامَر/ڏاما: [ا - مذ] ڪاڏو، پوڄَن
٭ [پرا: ڏام، سن: ڌامن= پالڻ]

– ڏامو ج ڏاما: [ا - مذ] موڪليل ماني، ڪاڄ، ڪاڏو، ڪانو، مهمانيءَ ۾ مليل ڪاڏو
٭ ڪنهن برهمڻ کي ڏنل دعوت
٭ ڪٽڪ جو پنگَلُ ڏارو (جنهن ۾ گيهه ۽ کنڊ وغيره پيل هجي)

– ڏامو ڏيڻُ: [اصطلاح] ماني ڏيڻ، ڪاڏو ڏيڻ
٭ ڪِريا ڪرم بعد برهمڻ کي ڪاڏو ڏيڻ (هندن ۾)

● ڏاماسو ج ڏاماسا: [ا - مذ] ٻوٽي جو هڪ قِسم، ڏوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽو، ڌاماهو
٭ [س/ٿ]

● ڏامٽ: [ا - خاص] هندن جي هڪ پاڙي جو نالو

● ڏامِراها: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
٭ [س/ات]

● ڏامِڙو ج ڏامِڙا: [ا - مذ] ٺڪَر جو ٿانءُ ڪير ۽ پاڻيءَ سان ڀريل (تري ۾ ٺ ٺيل هيلان ڪير پاڻي وهندڙ مري ويل جي ڪرياڪرم لاءِ گهر ۾ رکيل)

● ڏامو ج ڏاما: [ا - مذ] طَبلي جو نَر وارو پاسو (طبلي جي ماديءَ واري پاسي کي ٻُڙي يا ڇهنُو چوَن)

● ڏامور: [ا - مذ] گاهَ جو هڪ قِسم، ڏاجورَ

● ڏامولو ج ڏامولا: [ا - مذ] لوڏن ٺوڏن ڏڏڪو ٽيڙ، آڏيڙو ٽاپو ٺيلهو
٭ [س/ات]

● ڏاميچا: [ا - خاص] هندن جي هڪ پاڙي جو نالو

● ڏانُ ج ڏانَ: [ا - مذ] اَن، اَناج، ڏاڄ
٭ [سن: ڏانيه - هر قسم جو اناج]

● ڏان ڏان: [ا - مث] آواز جو هڪ قِسم، ڏَڪِ ڏَڪِ، ڌهڪو ڌان ڌان، ڌُوُن ڌُوُن، ڙون ڙون، آواز، گوڙ، هل، ٺڪاءُ
٭ [سن: ڌوان - آواز]

– ڏان ڏان ڪرڻُ: [اصطلاح] گوڙُ ڪَرڻ، هلُ ڪرڻ، هلاچو ڪرڻ
٭ تَڪڙِ لائڻ
٭ تَنگ ڪرڻ، سَختِي ڪرڻ
٭ [س/ات]

● ڏانڌَلَ/ ڏانڌَلِ ج ڏانڌَلُون/ ڏانڌَلِيُون: [ا - مث] ڪتراڳ، ڪٽ پٽ، رِيڙهَه پيڙهَه، ڇڪتاڻ، گِهلَ، گيندڙ، اَجايو بَحثَ، رگڙو، گَهِپي، ٻاٽيتال، تڪرار، جهيڙو، جهگڙو، لَڙُ، آنٽ، جهنڊي، ڪِروڌ، حجَت، ڦَڏو، فساد، اَجايو گوڙ، گَهمسان، غوغاءُ، هنٻس، ماچانگ، غلغلو هَنگامو، ٻکيڙو، ڌَمچر، مَڇَڻ، خَرخسو
٭ بي ايماني، دغا، مڪرُ، فريبُ، ٺَڳي، ٺَڙڪُ، ٺيڪڙ
٭ چالاڪِي، جادوگري، چشم بندي
٭ [ا - خاص] راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو
٭ [س/ٿ]

– **ڌانڌِلائِي ج ڌانڌلائِي:** [صفت] ڌانڌَل ڪندڙ، رِيڙهَه پيڙهَه ڪندڙ، ٻاٽيتال ڪندڙ، ڦَڏائي، فَسادِي، ڪِتراڪِي

– **ڌانڌَلِ بازُ ج ڌانڌَلِ بازَ:** [صفت] دَغاباز، ٺَڳ، فِريبي

* جهيڙاڪ، فتني باز

– **ڌانڌَلِ هڻڻُ:** [اصطلاح] ڪِتراڪ ڪرڻ، کِهل ڪرڻ، ڪِٽ ڦِٽ ڪرڻ، ڪِروڌ ڪرڻ، گهمسان ڪرڻ، اَجايو بحث ڪرڻ

– **ڌانڌَلِ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن بہ ڳالهه کي ڏِکيو ڪرڻ، رِيڙهَه پيڙهَه ڪرڻ، گهمسان ڪرڻ، اعتراض وَٺڻ، ڦَڏو ڪرڻ

* شور ڪرڻ، ٻاٽيتال مچائڻ، اَجايو فَساد مچائڻ، هَنگامو ڪرڻ، جَهڳڙو ڪرڻ، بحث ۽ تڪرار ڪرڻ

* بي اِيماني ڪرڻ، دَغا ڪرڻ

• **ڌانڌو:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* [س/ات]

• **ڌانورو ج ڌانورا:** [ا - مذ] گاهه جو هڪ قِسم، ڏَنارَ ڪَٽوري

* [س/ات]

• **ڌانڌولَ ج ڌانڌولُون:** [ا - مث] لوڏو، ڌوڏو، ڌوٻي، ٽِڙڪو ڏِڏڪو، ڌونڌاڙ، لوڏَ

* ڇَلڪو، ڇاڇولَ، ڇِڇڪو

– **ڌانڌولَڻُ:** [مص - فعل متعدي] لوڏڻ، ڌوڏڻ، ڌوٻڻ، ڏڏڪائڻ، ڌونڌاڙڻ

* ڇاڇولڻ، ڇولڻ

* ڏَڪائڻ، ٽَڙڪائڻ

* ڇِڪتاڻ ڪرڻ، ڪسرائڻ

* ڳوهڻ

* [مص] ڌانڌولَڻ

* [امر] ڌانڌولِ

* [مضارع] ڌانڌولِيان (ج) ڌانڌولِيُون، ڌانڌولِين (ج) ڌانڌولِيو ڌانڌولي (ج) ڌانڌولِين

* [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل ٿو ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ پيو جا مذڪر مونث ٽوڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] ڌانڌولي ٿو (ج) ڌانڌولِين ٿا

* [حال مث] ڌانڌولي ٿي (ج) ڌانڌولِين ٿيون

* [ماضي] ڌانڌوليو (ج) ڌانڌوليا

* [ماضي مث] ڌانڌولي (ج) ڌانڌوليُون

* [مستقبل] ڌانڌوليندو (ج) ڌانڌوليندا

* [مستقبل مث] ڌانڌوليندِي (ج) ڌانڌوليندِيُون

* [اسم مفعول] ڌانڌوليل

• **ڌانوڻُ:** [مص - فعل لازمي] غسل ڪرڻ، وِهنجڻ، سنان ڪرڻ، مٿو ڌوئڻ، بت تي پاڻي وِجهڻ، ڌانئڻ، ٽٻُ ڪرڻ

* [ڌانويو، ڌانوندو، ڌانويل]

• **ڌانئِڦولُ ج ڌانئِڦولَ:** [ا - مذ] گُلَ جو هِڪ قِسم، هِڪَ قِسم جي وَڻَ جون مُڪڙيُون ۽ گُلَ

• **ڌانئِڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڌانوڻ، وِهنجڻ، غسل ڪرڻ، سموري بَدَنَ تي پاڻي وِجهڻ، ڌَنوڻ

* [ڌانئيو، ڌانئندو، ڌانئيل]

– **ڌانئِين ڌُوئِين اُٿڻُ:** [اصطلاح] وِيَرَ ڪان پوءِ معمول واري زندگيءَ موجب ڪم ڪار کي لڳڻ

* ڏِکي بيماريءَ کان پوءِ مٿي تي پاڻي وجهڻ

* سڀ ضروري ڌاڪا ٽِئي ڪري ويهڻ

• **ڌاڻا:** [ا - مذ] خوشبودار سبزيءَ جو ٻج (جيڪو کاڌن ۽ دوائن ۾ استعمال ٿيندو آهي)، مصالحي جو هِڪ قِسم، مصالحي طور ڪم ايندڙ خوشبودار ٻوٽي جو هڪ قسم، ٻوڪ جو هڪ قسم

* [سن: ڌانيہ =اناج، لاط: coriandrum satioum]

– **ڌاڻا ڪيڏڻُ:** [اصطلاح] سخت سزا ڏيڻ، ڦيهَه ڪَڍڻ، اڳيون پويون ڪسرون ڪڍڻ

• **ڌاڻڪ:** [ا - مذ] جادوگرن جو وڏو اِيسرُ، مهاديو

• **ڌاڻو ج ڌاڻا:** [ا - مذ] مصالحي جو هڪ قسم، ڪوٿمير جو سڪل ٻج

* [سن: ڌانيہ - اناج]

• **ڏاٽي ج ڏاٽيون:** [ا - مث] پڳل اَن (جيڪو پوءِ جا مهل ڇڻجي)
* مناٽيءَ جو هڪ قسم، اوباريل، سڪايل ۽ ڳنڊ ملايل اَن. ڳنڊڏاٽي
* [سن: ڏاٽيه = اناج]

• **ڏاواڇُ ج ڏاواڇَ:** [صفت] ڏاٽيندڙ ڦَرُ، کير پياڪ ڦَرُ، ڏاٽِڪُ، کير ڏاٽڪ (ڍڳي، مينهن، ٻڪري وغيره جو)
* [س/ل]

• **ڏاوڻُ:** [مص - فعل لازمي] وهنجڻ، تڙ ڪرڻ
'زالان ڏاوڻ، مردان ڪاوڻ' (چوڻي)
* [س/ات/سن: ڏاوڻ = صاف ڪرڻ]
* ڦَرن جو ڏاٽڻ
* [ڏاويس ڏاويندس ڏاويل]

• **ڏاوِٽيو ج ڏاوِٽيا:** [ا - مذ] ٻُسو ٿَڻ، اُرهه، ڇاتي، سينو
* [س/ٿ]

• **ڏاوو ج ڏاوا:** [ا - مذ] چڙهائي، حملو، هَلان، ڪاهه
* [هند]

• **ڏاءِ ج ڏاٽيون:** [ا - مث] ڌارئي ٻار کي اجوري تي کير پيئارڻ واري عورت، دائي
* [سن: ڌاتري - کير پيارڻ واري]

• **ڏاءُ ج ڏاءَ:** [ا - مذ] رنگ جو هڪ قسم، ڳاڙهو رنگ، ڪڇن ٿانون کي رڱڻ لاءِ گيڙوءَ جهڙو ڳاڙهو رنگ (ڪنڀارن جي اصطلاح ۾)
* [سن: ڌاءُ = گيڙو رنگ]
'ٻانشير نه پيهلو مون کي ڏاءُ ڏناريو' (شاهه)
* نڪاءُ، آواز ڏڪاءُ، ڏڪ جو آواز

• **ڏاٽِڪُ ج ڏاٽِڪَ:** [صفت] ڏاٽيندڙ، کير ڏاٽيندڙ، کير پيئاڪ ڦَر

— **ڏاٽڻ:** [مص - فعل متعدي] واٽ سان ٻَبي مان کير جوسي پيئڻ (ٻار يا ننڍي ڦر جو)، چڪڙڻ، چوسڻ، چوپڻ، ڏڪڙڻ، نچوڙڻ، چسڪڻ
* تڙ ڪرڻ، غسل ڪرڻ، وهنجڻ
* [س/ات]
* [مص] ڏاٽڻ
* [امر] ڏاءِ
* [مضارع] ڏايان (ج) ڏايون، ڏاٽين (ج) ڏايو ڏاٽي (ج) ڏاٽين
* [زمان حال ناقص لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث تري واحد، جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڏاٽي ٿو (ج) ڏاٽين ٿا
* [حال مث] ڏاٽي ٿي (ج) ڏاٽين ٿيون
* [ماضي] ڏايو/ڏاتو (ج) ڏايا/ڏاتا
* [ماضي مث] ڏاٽي/ڏاتي (ج) ڏايون/ڏاتيون
* [مستقبل] ڏاٽيندو (ج) ڏاٽيندا
* [مستقبل مث] ڏاٽيندي (ج) ڏاٽينديون
* [اسم مفعول] ڏايل/ڏاتل

— **ڏاٽي وڃڻُ:** [اصطلاح] کير ڏيندڙ جانور مان سندس ڦر جو کير پيئي وڃڻ
* [ڪنايه] مال اسباب ڦري وڃڻ

• **ڏاٽي ج ڏاٽيون:** [ا - مث] نوڙيءَ وٽڻ وقت تندي ۾ ڳنڍيل ٻيش، ڏٻ، ڪڄيءَ يا مڇ جي ڦرهن جي مٺ، ڳَرُ، ڳٺ، ڇڻ
* ٻن رسين کي ڳنڍيندڙ رسيءَ جو ٽڪر
* گهوپ، چوٽي (وارن جي)
* ٻري (قميص جي)
* ٻن ڏرين جي وچ ۾ ٻرچاءِ ڪرائڻ جي رٿ

— **ڏاٽي وجهڻُ:** [اصطلاح] ڳنڍڻ، ڳنڍڻ، ڇنڊڻ، گهوپ ڏيڻ، ملائڻ، ڳنڍيندو هلڻ
* ٻرچاءُ ڪرڻ، ٻرچائڻ
* [س/ل]

— **ڏاٽيون ڏارَ مَٿ ڏارَ ڪرڻُ:** [اصطلاح] هر هڪ جنس جدا ڪري ڏيکارڻ
* حقيقت کولي ٻڌائڻ

• **ڏاٽي ج ڏاٽيون:** [ا - مث] وهنجڻ وقت پاڻيءَ جي هڪ راند جو نالو ڏاٽي راند، آبي راند. (Water game)
* [مصدر: ڏاوڻ = وهنجڻ]

— **ڏاٽي پُڄي:** [ا - مث] پاڻيءَ ۾ ٽٻي هڻي هڪ ٻئي کي ڳولڻ جي راند

– **ڏاڪي رانڊ**: [ا - مث] ڏاڪي راند. ٻاٽيءَ ۾ ترڻ ۽ ٽپڻ
پيٽڻ واري راند

• **ڏاڪي واڪي**: [ظرف] فقط. رڳو صرف

* [س/ات]

• **ڏُٻ ج ڏُٻون**: [ا - مث] ڌَڪڻي. ٿَرڪڻي. ڏوڙو لوڏو.
جنبش. لَرزش

– **ڏُٻاٽِي ج ڏُٻاٽِيون**: [ا - مث] ڏٻڻي. ڌَڪڻي. ڪنبڻي.
لَرزش. جُنبش. حَرڪت. چُرپُر لوڏو

– **ڏَٻڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڌُڏَڻ. لُڏَڻ. اُلرَڻ

* ڌَڪڻ. ٿَرڪڻ. ڪنبڻ

* لَرزڻ. لوڏا کائڻ

* هيٺ مٿي ٿيڻ

* [سن: ڌو = ڌڏڻ]

* [ڏَٻيو ڏَٻيا. ڏَٻي. ڏَٻيون. ڏَٻندو ڏَٻندا. ڏَٻندي. ڏَٻنديون. ڏَٻيل]

• **ڏَٻِ ڏَٻِ**: [ا - مث] زور سان هلڻ جو آواز

– **ڏَٻِ ڏَٻِ ڪرڻُ**: [اصطلاح] آواز ڪَرڻ. هَلڻ وَقت پيرن جو
زورَ سان آواز ڪرڻ. ٺَوڪو ڪرڻ. ڌَڙها هڻڻ

• **ڏَٻرُ ج ڏَٻرَ / ڏَٻرُون**: [ا - مذ/مث] ڪَٿي. لوئي

'باللهِ آهيان ٻند ۾. ڏٽان ٿي ڏٻرُ' (شاهه)

* پراڻين اڳڙين مان ٺهيل گودڙ. رلڪو. ٽَپڙ. گيدڙو گيدڙو.
رَلي. آٿرُ. گودڙي

* [صفت] اڇو. سفيد

• **ڏَٻرُ ج ڏَٻرَ**: [ا - مذ] سوئَر جو ننڍو ٻچو (جنهن جي ٻَدَن تي ڏَٻا.
چٽا يا داغ هوندا آهن/ شڪارين جي اصطلاح ۾)

• **ڏَٻڙاٽُ ج ڏَٻڙاٽ**: [ا - مذ] ڪنهن ڳَري شيءِ جي
ڪِرڻ جو آواز. ڌَڪاءُ. ٺَڪاءُ. ٺَهڪو

• **ڏَٻڙ ڏُڪو ج ڏَٻڙ ڏُڪا**: [صفت - مذ] مضبوط. ڏاڍو.
متارو. ٿلهو

* سوڪو. سَٽيو

* [س/ل]

• **ڏَٻڙڏلو ج ڏَٻڙڏلا**: [صفت - مذ] جبرو. جانٺو. قَوي. جَنگ.
زبردست

* ٻٽ ۾ ٻريل. ڏَٿو مَٽو ٿلهو ٿُوٿانگ. مَتارو. ستورڙ. ڏونسو

* مَنڪو ڏِگ. جاڙو جهالو

* پَڪو سڌڙ. سخت

* چالاڪ. ڦَڙٽ

* پنهنجو مطلب پورو ڪرڻ وارو

• **ڏَٻڙي ج ڏَٻڙيون**: [ا - مث] گودڙي. رلي

• **ڏَٻڪڻُ**: [مص - فعل لازمي] ڊِڄي وَڃڻ. هَٽي وڃڻ.
هيسجي وَڃڻ

* [س/ات]

* [ڏَٻڪيو ڏَٻڪيا. ڏَٻڪي. ڏَٻڪيون. ڏَٻڪندو ڏَٻڪندا.
ڏَٻڪندي. ڏَٻڪنديون. ڏَٻڪيل]

• **ڏَٻڪو ج ڏَٻڪا**: [ا - مذ] ٿورو لوڏو. ٺيلهو. آڏيڙو

* ڪِرڻ جو آواز

* [س/ٺ/ات]

• **ڏُٻڻ ج ڏُٻڻيون/ڏُٻڻون**: [ا - مث] لِچڪندڙ ۽ ڳَهِر ڪندڙ
پاڻياٺي زمين يا گَپ (جنهن ۾ ڪا به وزندار شيءِ هيٺئون
هيٺ ٻيهي وڃي). چِڪڻ. گپڙي. گِهيچڻ. مچر گهرڻ

* [سن: ڌو = ڌڏڻ]

• **ڏَٻو ج ڏَٻا**: [ا - مذ] داغ. نشان. چٽو

* عيب. خامي

* [هند]

– **ڏَٻرُ ج ڏَٻرَ**: [صفت] ڏَٻن وارو. چٽن وارو. ڏبڪياٺون.
چِٽن وارو

* [س/ات]

– **ڏَٻو لڳڻُ**: [اصطلاح] داغ لَڳڻ. نشان ٿيڻ. چِٽو ٿيڻ

* عيب لڳڻ. ڪِلنڪ لڳڻ

• **ڏَٽَ ج ڏَٽون**: [ا - مث] دَٻاءُ. دَڙڪو. دَهشَت

* تَنبيهه. هِدايَت

* منع. روڪَ

* [س/ات]

– **ڏَتِ ڏَتِ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڏَباءِڻ، هِيسائڻ

– **ڏَتِ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڏَباءَ رکڻ

* منع ڪرڻ

* اَڪِ ڏيکارڻ، دڙڪو ڏيڻ، تنبيهه ڪرڻ

• **ڏُتَ ج ڏُتُون:** [ا - مث] ڏُتارَ، ٺَڳِي، ڏوهه، ورغلاءُ

* [سن: ڌورت = ٺڳه]

– **ڏُتَرُ ج ڏُتَرَ:** [صفت] ڌتارو، ڌتاريندڙ، دولابِي، ٺڳ، ڌوپائي، رماڪي

– **ڏُتِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌتارڻ، ٺڳڻ، برغلائڻ

* [مص] ڏُتڻُ

* [امر] ڏُتِ

* [ڏُتيو ڏُتيندو ڏُتيل]

• **ڏُتُ ج ڏُتَ:** [صفت] نَشي ۾ چُور، مدهوش، بَدمست، جيڪو نشي واريءَ حالتِ ۾ هجي

• **ڏُتارَ ج ڏُتارُون:** [ا - مث] ٺَڳِي، ريب، دلبو دولابُ، فريب، ڌوڪو، مڪر، رماڪ، ڏُتَ، ڀَرمُ، بَرغلاءُ، چورت، ڌاڙ، ٺڳارَ، لوڀُ، موهه، چترُ

* [سن: ڌورت = ٺگ]

– **ڏُتارَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٺَڳڻ، ريبڻ، دلبو ڏِيڻ، ڌوڪو ڏِيڻ، فَريب ڏِيڻ، ڏُتڻ، ڀَنِيلائڻ، ڀِرمائڻ، بَرغِلائڻ

* پاڻ ڏانهن ڪشش ڪرائڻ

'پانئيم نہ پيلو مون کي ڏاءِ ڏتاريو' (شاهه)

* لالِچائِڻ، ڏاڍائِڻ

* رِيجهائِڻ، راضِي ڪرڻ

* موهڻ، هِرڪائڻ، چترائِڻ

* [مص] ڏُتارَڻُ

* [امر] ڏُتارِ

* [مضارع] ڏُتارِيان (ج) ڏُتارِيُون، ڏُتارِين (ج) ڏُتارِيو، ڏُتاري (ج) ڏُتارِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٻنهي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] ڏُتاري ٿو (ج) ڏُتارِين ٿا

* [حال مث] ڏُتارِي ٿي (ج) ڏُتارِين ٿيون

* [ماضي] ڏُتاريو (ج) ڏُتاريا

* [ماضي مث] ڏُتارِي (ج) ڏُتارِيُون

* [مستقبل] ڏُتارِيندو (ج) ڏُتارِيندا

* [مستقبل مث] ڏُتارِيندِي (ج) ڏُتارِيندِيُون

* [اسم مفعول] ڏُتارَيلُ

– **ڏُتارو ج ڏُتارا:** [ا - مذ] ڏُتارِيندڙ، رِيبِيندڙ، ٺَڳِيندَڙ، ريبي، ڌوتڙُ، ڌوپائي، رماڪي، لالچائيندڙ، هِرڪائيندڙ، ڦِسلائيندڙ، رِيجهائِيندَڙ، ٻِڪيڙِيندڙ

• **ڏُتِڪارَ ج ڏُتِڪارُون:** [ا - مث] لَعنَتَ، مَلامَتَ، ڦِٽڪارَ

– **ڏُتِڪارَ پَوڻُ:** [اصطلاح] لَعنَتَ پَوڻ، مَلامَتَ ٿيَڻ

– **ڏُتِڪارَڻُ:** [مص - فعل متعدي] لَعنَتَ وِجهڻ، ذَليل ڪرڻ، خوار ڪَرڻ

* [مص] ڏُتڪارَڻُ

* [امر] ڏُتڪارِ

* [مضارع] ڏُتڪارِيان (ج) ڏُتڪارِيُون، ڏُتڪارِين (ج) ڏُتڪارِيو، ڏُتڪاري (ج) ڏُتڪارِين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٻنهي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] ڏُتڪاري ٿو (ج) ڏُتڪارِين ٿا

* [حال مث] ڏُتڪارِي ٿي (ج) ڏُتڪارِين ٿيون

* [ماضي] ڏُتڪاريو (ج) ڏُتڪاريا

* [ماضي مث] ڏُتڪارِي (ج) ڏُتڪارِيُون

* [مستقبل] ڏُتڪارِيندو (ج) ڏُتڪارِيندا

* [مستقبل مث] ڏُتڪارِيندِي (ج) ڏُتڪارِيندِيُون

* [اسم مفعول] ڏُتڪارَيلُ

• **ڏُتِڙ ج ڏُتِڙيُون:** [صفت - مث] دلِي، ٻڙِوي، ڏُوتِي، ٻِياڪَڙِ، وِچ ڪَٽي، ڪَٽڙِ

* [ا - مث] جوئرجو هڪ قسم

* [س/ات]

• **ڏُتو ج. ڏُتا:** [ا - مذ] ٺڳي، فريب، مڪر، ڏوهه، بهانو، رماڪُ، برغلاءُ، ڏٺ

٭ [صفت - مذ] ڏُتارو، ڏُتاريندڙ، ٺڳ، ڏوهائي، رماڪي

٭ [س/ل]

• **ڏُٿورو ج ڏُٿورا:** [ا - مذ] ٻوٽي جو هڪ قِسم، ڏاتورو

٭ [س/ٿ]

• **ڏُٿيلُ ج ڏُٿيلَ:** [صفت] هيسيل، ڪنبيل

٭ عيبَ هاڻو، گنهگار

٭ گهٽِ، پٺتي پيل

٭ [س/ات]

• **ڏَپَ ج ڏَپون:** [ا - مث] بانس، بئوءِ، بدبُوءِ، واس

٭ خراب هَوا

٭ [سن:ڌُوپ]

٭ ڇَٽَ

٭ ڏمر، ڏمڪ

٭ [ڪنايہ] ڪڙڪ، ٿورڙي خبرچارَ

– **ڏَپائِجَڻُ/ڏَپجَڻُ:** [مص - فعل مجهول] بانس ڪري وَڃڻ، واسِجڻ، خَراب ٿي وڃڻ، ڏَپارو ٿيڻ، ڪِنو ٿي وَڃڻ

٭ شڪار ڪرڻ ۾ شِڪارَ جي سُنڌِ پَوَڻ، شڪار جي بوءِ اچڻ

٭ گهلجڻ، گِهلبو وڃڻ

٭ [ڏَپيو ڏپبو ڏپيل]

– **ڏَپَ ٽوڙُ ج ڏَپَ ٽوڙَ:** [صفت] بانس ناسڪ، بانسَ ختم ڪندڙ، جنهن سان بَدبُوءِ ختم ٿي وڃي

– **ڏَپَ پَوَڻُ:** [اصطلاح] بوءِ اَچڻ، ڏَپَ اَچڻ

٭ پَتو لَڳڻ، خَبَر پوڻ، ڪڙڪَ پَوَڻ

• **ڏِپَ ج ڏِپون:** [ا - مث] پِٽ، ديوار

٭ [س/ٿ]

• **ڏُپَ ج ڏُپون:** [ا - مث] سِجَ جي تَپَش، گَرمِي، ڪاڙهو، اُسَ، تَپِتِ

٭ [سن: ڌوپ]

• **ڏَپاٽَ ج ڏَپاٽون:** [ا - مث] دونهين جي ڏَپَ

٭ آواز

٭ ڏَپو

• **ڏَپاڙَ ج ڏَپاڙون:** [ا - مث] ٿورِي خَبَر، معلوماتِ، ڪَڙڪَ، ڏَپو

٭ [س/ات]

• **ڏَپڙُ ج ڏَپڙَ:** [ا - مذ] هڪ سال کان ٻن سالن تائين عمر جو اُٺ، ڪنواٽ، گُوڙرو (گورو)، اَڏيڪ، جهرٽ، ڪانگهارو

٭ [س/ٿ]

٭ ڏوهين کي سزا ڏيڻ جو ڪاٺُ

• **ڏَپڙُ ج ڏَپڙَ:** [ا - مذ] ڏاوَچ، ڏاڳڪ، اُٺ جو ڪير ڏاڳڪ ٻچو

– **ڏَپڙائِڻُ:** [مصدر 'ڏَپڙڻ' مان فعل متعدي بالواسطہ] ڳئون يا مينهن وغيره جي ڦَر کي کِير ڏارائِڻ

٭ [س/ل]

٭ [ڏَپڙيو ڏَپڙِيندو ڏَپڙيل]

– **ڏَپِڙَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ننڍي ٻار يا سال جي ننڍي ڦرجو ٿڻن کي زور سان ڏائڻ، ٿڄ ڏائڻ، کِير ڏائڻ

٭ [مص] ڏَپڙَڻُ

٭ [امر]ڏَپڙِ

٭ [ڏَپڙيو ڏَپڙندو ڏَپڙيل]

• **ڏَپِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻارَ يا مالَ جي ننڍي ڦَر جو ٿڻ ڏائڻ مهل زور سان آواز ڪرڻ

٭ [س/ل]

٭ [مص] ڏَپڻ

٭ [امر] ڏَپ

٭ [ڏَپيو ڏَپندو ڏَپيل]

• **ڏپو ج ڏپا:** [ا - مذ] بوءِ، بانس، ڏَپ

٭ ٺَڳِي، ڏوکو، دوکو، ڏوهو

٭ آسرو اُميد

٭ آواز

٭ اکين جي ٿوري نظر، ڏٺو

٭ [س/ات]

٭ ٿورِي خبر

٭ ڪاٿي

٭ ٻهانو عذر

٭ [س/ات]

– **ڏَپا ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ناسُون هَڻڻ، جهوتون ڏيڻ
* [س/ڪوهه]
– **ڏَپا ڪَٽَڻُ:** [اصطلاح] جانورن جي ڏَپَ اَچڻ (شڪاري ڪتي کي)
* [س/ات]
– **ڏَپائي ج ڏَپائِي:** [صفت] ڏڀو ڪندڙ، ٺَڳُ، ڏوڪيباز
– **ڏَپو پوَڻُ:** [اصطلاح] پَتو پوَڻ، خَبَر پوڻ، معلوم ٿيڻ
* جوءِ اچڻ
• **ڏَڄَ:** [صفت] سُٺي، تمام سُٺِي، عمدِي، اُچي
* [س/ٿ]
* چمڪدار
• **ڏَڄا ج ڏَڄائُون:** [ا - مث] جَهندو، بانڪُو، ڏڄا
* [سن: ڏوڄا - جهنڊي]
• **ڏَڄَ ج ڏَڄُون:** [ا - مث] روشني، چمڪو، دٺو، ٻَهڪَ
* باهِه
* [سن: ڏڄ - روشن]
* روپ، شَڪِل، رَنگ
* هوا
* لباس، پوشاڪ
* بيڙِيءَ جِي جَهنڊِي، جهنڊي، بيرق، ڏڄا، بانڪُو
* [سن: ڏوڄا - جهنڊي]
'ڏَڄون ٿيون ڏنشڪن، آيل ساموندڙين جون' (خان زئي)
* چَنَڊ جون پَهريون پندرهن راتيون
* نئُون چنڊ
* مِٽِي، ڏوڙِ، دَزَ
* [پرا: ڏاءِ < سن: ڏاتو]
'مون تي جا ميهار جي، سا ڪيئن ڏٺان ڏڄ' (شاهه)
* وارَ
• **ڏَڄُ ج ڏَڄَ:** [صفت] روشن، چمڪندڙ ٻهڪندڙ
* [سن: دڄ - روشن، چمڪندڙ]
* سهڻو، ملوڪ، حسين، وڻندڙ بهترين
* ٻيڪي وارو، چوندِيل، نِجو
* [ا - مذ] سونهن، حسن، خوبصورتي، ناهَه لُوهَه (زنانو محاورو)
* [س/ات]

'هت سهڻل جي هٽ جا ڳانا اوا موڙن لاٽس ڏڄ ڏي، اٿل 'ڪُـل 'مولا جوا'
* وارَ چِٽا، ڪيسُ
* چَنڊَ جون پهريون پندرهن راتيون
* نئُون چَنڊ
– **ڏَڄُ مڄُ جَهرِي:** [صفت/ظرف] تمام سهڻي، بِنهه سُندر، نهايت حسين
• **ڏَڄُ ج ڏَڄَ:** [ا - مذ] آواز، ڳاٽِڻ (جيئن: ڳِيڙهن جا ڏڄ)
– **ڏَڄڻُ:** [مص - فعل لازمي] وَڏي آوازَ سان وَڄڻُ
* [ڏَڄيو ڏَڄندو ڏَڄِيَل]
• **ڏُڄَ:** [ا - مث] لَڏَ، هِجرَت، پلاڻَ، نَقل مَڪاني
* [س/ل]
– **ڏُڄڻُ:** [مص - فعل متعدي] لَڏڻ، پلاڻِڻ، هِجرَتَ ڪرڻ
* [مص] ڏُڄڻ
* [امر] ڏُڄ
* [ڏُڄيو ڏُڄندو ڏُڄيَل]
• **ڏَڄا ج ڏَڄائُون:** [ا -مث] جَهنڊِي، جهنڊو عَلَم، بانڪُي، بيرق
* [سن: ڏوڄ - جهنڊي]
* روشنائِي، تَجَلِي، سونهَن، سوڀيا، ٻهڪو چمڪو
* خوشِي
* [س/ات]
* دولَتَ، مِلڪِيَتَ، ناڻو
* هاڪَ، نامُوس
– **ڏَڄائُون چاڙهَڻُ:** [اصطلاح] فَتحَ جون جَهنڊِيون بلند ڪرڻ
– **ڏَڄايو ج ڏَڄايا:** [صفت - مذ] جَهنڊي وارو، عَلَم بَردار
• **ڏَڄو ج ڏَڄا:** [ا - مذ] رَڳڙو جهيڙو جَهڳڙو تڪرار، معاملو، فساد، ويڙهه
* ڪِروڌ، روڌَن، پِندڻ، ڪِرڪِر
• **ڏَڄي ج ڏَڄِيُون:** [ا - مث] ڪپڙي يا ڪاغذَ جي ڪاتِرَ ليڙَ رِيڙَ، اِڪڙِي، ٽڪري، چِيهاڙَ
* [هند]

– **ڏڇيون اُڏاري ڇڏڻ:** [اصطلاح] ليڙون ليڙون ڪري ڇڏڻ، ذرا ذرا ڪري ڇڏڻ، ڇيهاڙيون ڪري ڇڏڻ
* نيست و نابود ڪري ڇڏڻ، ختم ڪري ڇڏڻ، تباهه ڪري ڇڏڻ

• **ڏَڃ ج ڏَڃُون:** [ا - مث] تعدي، بحث، ويڏن

• **ڏُڃ ج ڏُڃ:** [صفت] ڏٿو ڇونڊيندڙ، واٿر ڪندڙ، ڳالهه کي ڇنڊڻ ڇاڻڻ وارو
* [سن: ڏن - ڏڻ]

• **ڏَڃائي ج ڏَڃائيون:** [صفت - مث] ڏيائي، ڏَنَ واري، ڏَنَ جي مالڪيائي، مالڪيائي، سائڻ، بيبي، واسطيدارڻ
* [سن: ڏن - ڏڻ]

• **ڏَڃ ج ڏَڃ:** [ا - مذ] ٿلهو متارو ٻلو، ڏک ٻلو، ڏڦرو، جهنگراڙ/جهنگلي ٻلو

• **ڏَڇر:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **ڏَڇَرُ ج ڏَڇَرَ:** [ا - مذ] ڇراس، خوف، ڊيڄو ڊپ، دهشت
* گوڙ شور، گهمسان
* چتاء تاڪيد
* آگاهي، آڳ خبر اطلاع، سنڌ، هوڪو

• **ڏَڇَرُ پِلاهَه ج ڏَڇَرَ پِلاهَه:** [ا - مذ] پلاهه جو هڪ قسم، گهٽڻ قسمن جي گڏيل اناج وارو مصالحي دار پلاهه، پلاءَ
* [س/ڪوهه]

• **ڏِڇرو ج ڏِڇرا:** [صفت - مذ] ڏاڍو ٿلهو، جهروٽ
* ڪجهه وڏيرو
* [س/ات]
* [مث: ڏِڇري ج ڏِڇريون]

• **ڏِڇري ج ڏِڇريون:** [ا - مث] ڏِگهي لَٺ (اتڪل ٻه ٽي فوٽ ڊگهي)
* [س/ات]

• **ڏِڇڙو ج ڏِڇڙا:** [صفت - مذ] بدخواهه، ڦٽ گهرو، بي ايمان، اندر پليت، بدنيت، ويري، دشمن، حاسد
* نياڳو، ڇنبو

• **ڏِڇڪو ج ڏِڇڪا:** [ا - مذ] ڌاڪ آٿيڙو آڌيڙو ڌڪو، لوڏو
* [س/ل]
* [ڪنايہ] صدمو ڏک
* نقصان، ٽوٽو

– **ڏِڇڪو پهچڻ:** [اصطلاح] جهٽڪو لڳڻ، صدمو ٿيڻ، ٺيس پهچڻ
* نقصان ٿيڻ

• **ڏَڇو ج ڏَڇا:** [ا - مذ] گوڙ فساد، لڙ، ٻکيڙو هُلُ، هنگامو جهيڙو
'آ شرع تي سومرا م ڪر ڏم ڏڇا' (گنڊ)

• **ڏُڇو ج ڏُڇا:** [ا - مذ] گولين راند ۾ مخالف جي گوليءَ کي بيو دفعو ڏک هڻڻ، ساڙو اوٿي موٽي

• **ڏَڇين ج ڏَڇين:** [ا - مذ] ڏَندن جي سفيدي، چلڪو
* [سن: دشن آنش]
'جب گوري گهنا ڪري تب نورا چيسر ڇين،
ڪامڻ ڪنول ڪريل قل دهنون ڏهن ڏڇين' (خضر)

• **ڏُڏُ ج ڏُڏَ:** [صفت] بهادر، سورهيه
* ٿلهو متارو
* قداور

– **ڏَڏَ جهرڙو:** [ا - مذ] ڏڏو ٿلهو

• **ڏُڏر:** [ا - مث] رئي، مٽي، ڏوڙ، ڏسڙ، ڏڙ، ٻسر، لٽ، بسڙ، خاڪ، پيڙ، ڊسڙ، راک، ڊس، ڊاڳ
* [سن: ڏول - ڏوڙ]

– **ڏُڏر ۾ پير هڻڻ:** [اصطلاح] اصل انڪار ڪرڻ، اصل حقيقت نہ ٻڌائڻ، ٽارڻ، نهڪار ڪرڻ، لاهرائڻ، گڏيءَ ۾ منهن وجهڻ، اُلي وڃڻ

• **ڏَڏڙو ج ڏَڏڙا:** [ا - مذ] ڪنهن ميوي وغيره جو سخت ڪل سان ٻج، ڪڪڙو ٺڏڙو

• **ڏُڏري ج ڏُڏريون:** [ا - مث] اَن جي وڪري تي ورتل محصول، اَڪٽ، ڏاڻ
* ٻہ ڏڙيون، پنج سير

• **ڏڏڪ ج ڏڏڪون:** [ا - مث] ٻيڪي، ڏمڪي
* گج، گجڪار
* هڪل، رڙ
– **ڏڙڪار ج ڏڙڪارون:** [ا - مث] ڏڙڪو گوڙ، گهمسان، آواز، هلچارو
* بندوق جو ٺڪاءُ
* پاڻيءَ واري جهاز جو آواز
– **ڏڙڪڻُ:** [مص - فعل متعدي] گوڙ ڪرڻ، آواز ڪرڻ، خوفناڪ رڙ ڪرڻ
* ٺڪاءُ ڪرڻ، ڏڙڪو ڪرڻ، ڪڙڪاٽ ڪرڻ
* گهوگهاٽ ڪرڻ، گجڻ، ٻڙڪڻ، گجگوڙ ڪرڻ
* پاڻيءَ جو گجڻ
* رڙڻ، دانهون ڪرڻ
* [مص] ڏڙڪڻُ
* [امر] ڏڙڪ
* [مضارع] ڏڙڪان (ج) ڏڙڪون، ڏڙڪين (ج) ڏڙڪو، ڏڙڪي (ج) ڏڙڪين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٻڌي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏڙڪي ٿو (ج) ڏڙڪين ٿا
* [حال مث] ڏڙڪي ٿي (ج) ڏڙڪين ٿيون
* [ماضي] ڏڙڪيو (ج) ڏڙڪيا
* [ماضي مث] ڏڙڪي (ج) ڏڙڪيون
* [مستقبل] ڏڙڪندو (ج) ڏڙڪندا
* [مستقبل مث] ڏڙڪندي (ج) ڏڙڪنديون
* [اسم مفعول] ڏڙڪيل
• **ڏڙڪو ج ڏڙڪا:** [ا - مذ] گجڪار، گجگوڙ، گوڙ، گاج
* رڙ، گهوگهاٽ، ڏڙڪار، ڏٻڪو، دانهن، رڙ، ڪيڪراٽ، لڙ، هلُ، هنگامو، گوڙ، غوغاءُ
* بندوق جو ٺڪاءُ
* خوفناڪ آواز
* لوڏو
* غم، غصو
* پاڻيءَ جي جهاز جي هلڻ جو آواز

– **ڏڙڪو اچڻُ:** [اصطلاح] لوڏو اچڻ، ڏوڏو اچڻ
• **ڏڙڪي ج ڏڙڪيون:** [ا - مث] ٻيڪي، ڏمڪي، هڪل، رڙ، گوڙ
* ٺڪاءُ
• **ڏڏڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏوڏڻ، لوڏڻ، چورڻ
* [س/ات/سن: ڏو = ڏڏڻ]
* [مص] ڏڏڻ
* [امر] ڏڏ
* [ڏڏيو ڏڏندو ڏڏيل]
• **ڏڏو ج ڏڏا:** [صفت - مذ] ٿلهو گرو ڀاري، جبرو، ڏنومتو ڦوڪانگ، سترو، متڪو دؤنس، ڏگ
* جانٺو جنگ، بهادر، برجستو، بانڪو
* واڻڪي 'الف - بي' جو ڏال
• **ڏُڏو ج ڏُڏا:** [ا - مذ] ڪوڙي تهمت، ڪوڙو الزام، ڪوڙو ڦڏو رڏي، اڙي، ڏنگو دوڻو، ٽوٽو
• **ڏڙ ج ڏڙون:** [ا - مث] ضد، هٺ
* اَنڪل، نڪي، چپ
* [س/ات]
– **ڏڙ مارڻُ:** [اصطلاح] ضد ڪرڻ، هوڏ ٻڌڻ، هٺ ڪرڻ
• **ڏُڏ ج ڏُڏيون:** [ا - مث] بدن جي هڪ عضوي جو نالو
* پاڙ، مُنڍ، بنياد
• **ڏُڏائڻ:** [مص - فعل متعدي] لوڏڻ، چورڻ، ٿيڙڻ، حرڪت ۾ آڻڻ
* [سن: ڏو = ڏڏڻ]
* [مص] ڏڏائڻ
* [امر] ڏڏاءِ
* [مضارع] ڏڏايان (ج) ڏڏايون، ڏڏائين (ج) ڏڏايو، ڏڏائي (ج) ڏڏائين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٻڌي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏڏائي ٿو (ج) ڏڏائين ٿا
* [حال مث] ڏڏائي ٿي (ج) ڏڏائين ٿيون
* [ماضي] ڏڏايو (ج) ڏڏايا
* [ماضي مث] ڏڏائي (ج) ڏڏايون
* [مستقبل] ڏڏائيندو (ج) ڏڏائيندا
* [مستقبل مث] ڏڏائيندي (ج) ڏڏائينديون
* [اسم مفعول] ڏڏايل

— **ڏڙڏڙ:** [ا - مث] لوڏو، ٿلڪو، ڌوڏو، ڌوٽو، ڏڏڪ ڏڏڪ

— **ڏڙڪڻ:** [مص - فعل لازمي] هيٺ مٿي ٿيڻ، ڏڙڪڻ، لڏڻ، ڌٻڻ، اُلرڻ، ٿلڪڻ

* ڏڪڻ، ٿرڪڻ، ٽڙڻ، ڪنبڻ

* [ڏڙيو ڏڙيا، ڏڙي، ڏڙيون، ڏڙندو ڏڙندا، ڏڙندي، ڏڙنديون، ڏڙيل]

• **ڏڙرو ج ڏڙرا:** [ا - مذ] ڀڙڪي، دٻاءُ، رعب، تاب، هيبت

* [س/ڪوهه]

• **ڏڙڪ ج ڏڙڪون:** [ا - مث] لوڏو، ڌوڏو، ڏڏڪو جهوٻو، جهولو

— **ڏڙڪائڻ:** [مص - فعل متعدي] هيٺ مٿي ڪرڻ، لوڏائڻ، ڌوڏڻ، لوڏڻ

* جهنجهوڙڻ، ڏاندولڻ، گينداڙڻ، ڌوٽڻ، ٿلڪائڻ، ڌونڌاڙڻ

* چاچولڻ، چولڻ، ڇڇڪو ڏيڻ

* [مص] ڏڙڪائڻ

* [امر] ڏڙڪاءِ

* [مضارع] ڏڙڪايان (ج) ڏڙڪايون، ڏڙڪائين (ج) ڏڙڪايو، ڏڙڪائي (ج) ڏڙڪائين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث توڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

* [حال] ڏڙڪائي ٿو (ج) ڏڙڪائين ٿا

* [حال مث] ڏڙڪائي ٿي (ج) ڏڙڪائين ٿيون

* [ماضي] ڏڙڪايو (ج) ڏڙڪايا

* [ماضي مث] ڏڙڪائي (ج) ڏڙڪايون

* [مستقبل] ڏڙڪائيندو (ج) ڏڙڪائيندا

* [مستقبل مث] ڏڙڪائيندي (ج) ڏڙڪائينديون

* [اسم مفعول] ڏڙڪايل

— **ڏڙڪڻ:** [مص - فعل لازمي] ٿورو ٿورو لوڏو کائڻ، لڏڻ، ڌوڏو کائڻ، ڏڏڪو اچڻ، جهوٻو اچڻ، ڏڙڻ، هيٺ مٿي ٿيڻ، جهولڻ، ڌٻڻ

* ڏڪڻ

* جهنجهوڙجڻ، گينداڙجڻ

* [ڏڙڪيو ڏڙڪيا، ڏڙڪي، ڏڙڪيون، ڏڙڪندو ڏڙڪندا، ڏڙڪندي، ڏڙڪنديون، ڏڙڪيل]

— **ڏڙڪ ڏڙڪ:** [ا - مذ] ڏڙڪو ڏڙ ڏڙ، لوڏو ٿلڪو ڌوڏو

— **ڏڙڪو ج ڏڙڪا:** [ا - مذ] ٿورو لوڏو، ڏڪو، ڌوڏو، لوڏو، جهوٻو، ڌوٽو، ڌوٻو، ڌونڌاڙ، گينداڙ، آڏيڙو آٽيرو

* [س/ل]

• **ڏر ج ڏرون:** [ا - مث] ڌرتي، زمين، ڀُون، ڀومِ، ارض، پرٿي، پرٿوي

'ڪوسا ٿين ڪڪرا، ڏم ڏم ٿهي ڏر' (شاهه)

* خاص جاءِ، آخرين مڪان

* جهلو ٽيڪ، ٿنڀو ٿوٽي، پستي

* آڌار، پر، سهائتا

* ٽڪيو، ٽنل، پيٺي، تاري

— **ڏرتپي ج ڏرتپيون:** [ا - مث] ٽنل ڏرتي، گرم زمين

* ٺاڪ منجهند، ڏينهن ٽنو ڪاڙهو ٻه پهر، ٻوپهر

* سج جي گرمي، ڪاپاري سج، تامٽي، تپش

• **ڏر ج ڏر:** [ا - مذ] جهلو، ٽيڪ، ٿنڀو، ٿوٽي، پشتي، سهارو، آڌار، پر، سهائتا، ٽڪيو، ٽنل، تاري، پيٺي

• **ڏر ج ڏرون:** [ا - مث] همت، جرائت، طاقت، دليري

* [س/ات]

— **ڏر جهلڻ:** [اصطلاح] همت ڪرڻ، جرائت ڏيکارڻ، دل جهلڻ

• **ڏر ج ڏريون:** [ا - مث] حد، ڀڃاڙي، چيڙو، آخير، دنگ

* [سن: ڌر = ڀڃاڙي]

* اصل، نسل، بنياد، بنا، ازل، پاڙ، جڙ

* ناهه

* ابتدا، شروعات، مُنڍ، مُهڙ، منهن، نڪاس

* ٽولي، جماعت، گروهه، جٿو

* پاسو، طرف، رخ

* شخص، آدمي، فرد

* آوي (نهائين) کي باهه ڏيڻ جي ڏري (ڪنهارن جي اصطلاح ۾)

* [س/ات]

* [صفت] خود، پنڊ، پاڻ

* ڌڻي، مالڪ

* هڪ، يڪو، اڪيلو

* خاص

* [ظرف] انهيءَ هنڌ، اُتي

* پريان، پري

– **ڏُران ڏاڙ:** [ظرف] اُتي جو اُتي، اُنهن وٽ، اَصلي مالڪن وٽ، پاڙ ڏڻين وٽ، خود وٽن
* آخر تائين، ڇيهان ڇيهه، نِڌان، ڇيڙي وٽ، پڇاڙيءَ وٽ، آخر ۾

– **ڏُرائتو ج ڏُرائتا:** [صفت - مذ] ڏرِ جو، بُنيادي، بڻائتو اَصل نسل وارو، ٻهچ وارو
* اُهو ماڻهو جنهن جا وَس وارا مددگار هجن

– **ڏُرِ چَڙهڻُ:** [اصطلاح] چڙهڻ، پاسو چڙهڻ
* آخر هنڌ تي چڙهڻ، منزل مقصود تي پهچائڻ

– **ڏُرِ ڏَڻي:** [صفت - مذ] اَصلي مالِڪ، شروعاتي مالڪ، اَڳيون ڏڻي

– **ڏُرِ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ڏَڙڻ، چونڊڻ، انتخاب ڪرڻ
'دوستن جا ڏرڪئي، سا صحيح پاڻيندا پنهنجي' (اُجڙ شاهه)

– **ڏُرِ ڪان:** [ظرف] اَصل کان، مُنڍَ کان، مُهڙَ کان، بُنيادَ کان، پاڙَ کان، جَڙَ کان، شروعات کان

– **ڏُرِ وَڃڻُ:** [اصطلاح] آخر تائين وڃڻ، ڇيهه تائينُ وڃڻ، منزل مقصود تائين وڃڻ

– **ڏُرُون:** [ظرف] مُنڍَ کان ئي، شروع کان ئي، ڏرئُون

– **ڏُرِئا:** [ظرف] ڏريان، مُنڍَ کان، شروع کان

– **ڏُريان:** [ظرف] مُنڍَ کان ئي، اَوَل ئي، ڏرِ کان، اصل کان، پريندئي، شروع ۾
'يا لنگهائي لطيف چئي، يا ڏريان ڪري دانهن' (شاهه)

– **ڏُريان ئي:** [ظرف] اَصل کان ئي، توڙَ کان ئي
'ڏريان ئي ڏاريا، مِٽَ مٺيءَ جا نه ٿيا' (شاهه)

• **ڏَرارُ ج ڏَرارَ:** [ا - مذ] چوپايو مال چارِيندڙ، مالَ جو راکو ڏَنار، ڏَنار، ڏراڙ، گوهِري
* [سن: ڏن - ڏڙ]

– **ڏَرارُ ج ڏَراڙَ:** [صفت] ڏَڻ وارو، ڏَنار، ڏرار
* [سن: ڏن - ڏڙ]

• **ڏَرارَ ڪَٿوري:** [ا - خاص] هڪ خوشبودار ٻُوٽو، ڏَنارَ ڪَٿوري، سُرها موٽَ

• **ڏَراڙ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏَراٽِي:** [ا - مث] رَکَتِ جو محصول، رِياج، معاوضو
* [سن: ڏر - رکڻ]
* ڏَڻ چارڻ جي عيوض مليل معاوضو، چاراٽِي

• **ڏَراوَتَ ج ڏَراوَتُون:** [ا - مث] اَمانَتَ طور رَکيل رَقَم، (ڪنهن شاهوڪاروٽ) رکيل پئسا، اَمانَتِي پئسا
* لَڳايلَ رَقَمَ، سيڙايلَ رَقَم

• **ڏِرِيُر:** [ا - مث] ڳالهِ ٻولهِ، گُفتَگو ڪَچهري
* ڇرِيُر
* [س/لس]

• **ڏَرتَ ج ڏَرتُون:** [ا - مث] ڏَرتي، زَمِينَ، ڀُونءِ، پرٿِي

• **ڏَرتِ ج ڏَرتُون:** [ا - مث] عادَتَ، عِلَتَ، هير، چالِ، خَوءِ، رَوِشِ، شيوو، خصلت، سڀاءُ
* پَرِ ريتِ، رَسَمَ، رواج، نمونو، ڍنگ
* [ا - خاص] وَڃتِ جو هڪ نمونو

• **ڏَرتو ج ڏَرتا:** [صفت - مذ] ڪَرڻ وارو، حامِل، مَددگار
(جيئن: ڪَرتو ڏَرتو)
* [سن]

• **ڏَرتي ج ڏَرتيُون:** [ا - مث] عِلمِ نَجوم موجب نَوَنَ (9) گرهن مان هڪ گره جو نالو، Earth، پرٿوي، ڀُونءِ، پَٽ، ارض، ڀومِي، پرٿِي، مِٽِي
* جَڳَتِ، دنيا، جهان، ملڪ، ديس
* [سن: ڏرتوري - جهلي بيهندڙ]
* سُڪِي، خشڪي، ايراضي، ميدان، پَڊ
* پوک جي زَمِينَ

– **ڏَرتي اُٿلي پَوَڻُ:** [اصطلاح] ڪجهه بہ ٿي پَوَڻُ

– **ڏَرتي ٿِيَڻُ:** [اصطلاح] زَمِينَ جي رَنگ جهڙو ٿيڻ (ڪپڙو وغيره)
* مِٽِي ٿي وَڃڻ، ميرو ٿيڻ، خراب ٿيڻ، ڪِنو ٿيڻ

– **ڏَرتي پيرنِ هيٺان نِڪري وَڃڻُ:** [اصطلاح] سَخت صَدمو پهچڻ، هَڙَ هَلِي وڃڻ
* وائڙو ٿيڻ، موڳو ٿيڻ، حيران ٿيڻ

– **ڌرتيءَ جو لُڏڻُ:** [اصطلاح] ڌرتيءَ جو ڌٻڻُ

– **ڌرتي ڌُٻڻُ:** [اصطلاح] ڌرتيءَ جو لڏڻ، زمين جو ڌٻڻ، زلزلو ٿيڻ، ڀونءِ ڪَپ ٿيڻ، ڌرتي ڌُڏڻ

– **ڌرتي ڌُڏڻُ:** [اصطلاح] ڌرتي ڌٻڻ، زمين لڏڻ

– **ڌرتيءَ ڏي تڪڻُ:** [اصطلاح] زمين ڏانهن ڏسڻ

* سوچ ويچار ۾ پئجي وڃڻ، خيال ڪرڻ، ڌيان ڪرڻ، حيرت ۾ پئجي وڃڻ

– **ڌرتي ڏِلڻُ:** [اصطلاح] زمين سنئين ڪرڻ، هيٺ مٿانهين زمين کي هموار ڪرڻ

– **ڌرتي ڪاغذ ڪرڻُ:** [اصطلاح] تمام گهڻي تعريف ڪرڻ

'ڌرتي سڀ ڪاغذ ڪرون، ليکڻ ڪرون وڻراهه' (شاهه)

– **ڌرتي ماتا:** [ا - مث] هندن جي عقيدي موجب سڄي جڳت جي ماءُ

– **ڌرتي نِروارُ:** [ا - مذ] ڌرتيءَ جو علم، ڀون وديا، جاگرافي، جغرافي

* [سن: ڌر = ڌرتي + نروار = بيان]

– **ڌرتي ڪُڙي نہ ڪوڙڻُ:** [اصطلاح] لڳاتار ڊوڙڻ، ڪٿي بہ ٽڪ نہ پجڻ، ٽڪرو ڊوڙڻ

* ساندهہ مسافري ڪرڻ، ڪٿي بہ نہ ويهڻ، منزل جي پرواهہ نہ ڪرڻ

• **ڌرپٽُ ج ڌرپٽ:** [ا - مذ] آئينو، آرسي، ڌرسني، ٽڪ

'ڌوئي ڌرپٽ جان ڪري، ساهہ سينگارڻ سال' (جلال)

• **ڌرپٽي ج ڌرپٽيون:** [ا - مث] دوهي جو هڪ قسم، سٽ سُري

* [سن: ڌرپد]

* نيٽي (ڪاوڙ ۾ چئبو آهي)

• **ڌرپدُ ج ڌرپدَ:** [ا - مذ] راڳ جو هڪ قسم (جنهن جي هر هڪ مصرع ۾ 32 پد ٿين)، ڳائڻ جو هڪ ڍنگ، ڌرپت

* ڳالهہ/داستان جو هڪ ڍنگ (جنهن ۾ پهرينءَ مصرع کي گهڻو ڳائجي)

* [هند]

– **ڌرپد پڌائڻُ:** [اصطلاح] ڪنو جواب ڏيڻ، آڏو اُبتو جواب ڏيڻ، سڌي ٻڌائڻ، ڪري ڪري ڳالهہ ڪرڻ

• **ڌرِ ڌَپ:** [ا - مث] ماٺ، گهٽ، ٿهر، سانت

* [س/ل]

• **ڌُرڙي ج ڌُرڙيون:** [ا - مث] خوف، هراس، ڌپ، ڀؤ

* ٿڌو ساهہ، سيسڙاٽ

* [س/ات]

– **ڌُرڙي اُپرڻُ:** [اصطلاح] ٿڌو ساهہ ڀرڻ

* بدن لُڏي وڃڻ، واءُ ڪاندارجڻ

* نفرت سبب دل کي ڌڪو اچڻ

• **ڌرسر:** [ا - مذ] پکيءَ جو هڪ قسم، هُماءُ (ڌهسامي جو لفظ)

'ڌرسر ويهي نہ ورک تي، تروڙي پيهل راڄ'

• **ڌِرڪ ج ڌِرڪون:** [ا - مث] همت، حوصلو، سهارو

* [ق - اردو]

• **ڌرمُ ج ڌرمَ:** [ا - مذ] ايمان، عقيدو، ويساهه، اعتقاد

* مذهب، دين، اُمت، مِلت، پنٿ، مٿ

* انصاف، عدل

* دينداري، خدا ترسي، پاڪائي

* نيڪي، چڱائي، ثواب

* لڇڻ، گڻ، خاصيت، وصف

* [پرا: ڌم، سن: ڌرما، ڌر = جهلڻ، پڪڙڻ]

* ريت، رسم، ڍَر

* احسان، مهرباني، وڙ، ٿورو

* دان، خيرات، پُنُ

– **ڌرماتما:** [صفت] دين جو پابند، ديناٽو، ديني، ڌرمستُ، ديندار، متقي، خدا ترس، مذهبي، ڌارمڪ، سنياسي، راهب، بزرگ، پاڪ، نيڪ، فياض، سچار، ايماندار، سخي

* [سن: ڌرم + آتما = روح]

– **ڌرمُ اُپديش:** [ا - مذ] مذهبي واعظ، تبليغ، پرچار، ديني نصيحت

* اخلاق، ادب

* [سن: ڌرم + اپديش = نصيحت]

– **ڌَرما ڌَرمي:** [صفت] قسماقسمي، قسم سان، بلڪل سچ، انصاف موجب

* [ا - مث] مذهب جو قسم کڻي ڪجهه چوڻ

– **ڌَرَمُ اوتارُ ج ڌَرَمُ اوتارَ:** [صفت] ڌرم جو پرچارڪ، ڌارمڪ، نيڪ، مقدس، پاڪ، پوتر

* [سن: ڌرم + اوتار = پرچار ڪندڙ]

– **ڌرمائِتو ج ڌرمائِتا:** [صفت] ڌرمي، مذهبي، دِيندار

* خدا پرستيءَ وارن اخلاقن ۾، پاڪائيءَ واري نموني ۾

– **ڌَرمائُو ج ڌَرمائُو:** [صفت] ڌرم وارو، ڌرم جو

* خيري، خيراتي، دانَ ۾ ڏنَل، بنا پئسي، مفت

– **ڌَرَمُ ڀِڪارَڻُ:** [اصطلاح] ويساهه وڃائڻ، ايمان وڃائڻ

* بڇڙا ڪم ڪرڻ

– **ڌَرَم تِياڳُ:** [صفت] پنهنجو مذهب ڇڏيندڙ

* باغي، سرڪش

* [سن: ڌرم + تياڳ/تيج = ڇڏڻ]

– **ڌَرَمُ پالُ:** [صفت] خيرات ڪندڙ، سخي، داني پرش

– **ڌَرَمُ پتني ج ڌَرَمُ پتنيون:** [ا - مث] ڌرمَ يا مذهبي اصولن مطابق زالَ، جوءِ، عورتَ، گهرواري، بيبي، زوجه

* [سن: ڌرم + پتني = زال]

– **ڌَرَم پُستَڪُ:** [ا - مذ] مقدس مذهبي ڪتاب

* [سن: ڌرم + پستڪ = ڪتاب]

– **ڌَرَم پُورو ڪرڻ:** [اصطلاح] فرض ادا ڪرڻ

* واعدو نڀائڻ، انجام پاڙڻ

– **ڌَرَمَ جا ڌِڪا کائڻُ:** [اصطلاح] ڀٽڪڻ، رلڻ، دربدر ٿيڻ

* ڌڪيو لوڙڻ

– **ڌَرَم جو پُٽُ:** [ا - مذ] گرو جو پٽ، پٽيلو، پاليل پٽ (جيڪو پنهنجو جايل نه هجي)

– **ڌَرَم جو پِيءُ:** [ا - مذ] دِينَ جو پيءُ

– **ڌَرَمُ چاري:** [صفت] ڌرمي، نيڪ، نيڪوڪار، نيڪ بخت، دِيندار، پاڪدامن، پارسا، صالح

– **ڌَرَمُ ڌُنَڊُ:** [اصطلاح] ضمير جي سڏ تي مرڻ، اَنڌر واري جي حڪم تي جان ڏيڻ، ڪنهن جي سچي نصيحت يا هدايت پويان مرڻ، شهيد ٿيڻ

– **ڌَرَمَ ڊوهو ج ڌَرَمَ ڊوها:** [صفت - مذ] ڌرم جو دشمن، بي دين، ڪافر، مذهبَ ۾ ويساهه گهاتي ڪندڙ

– **ڌَرَمُ راجُ:** [صفت] عادل ۽ منصف بادشاهه

* [ا - مذ] مذهبي حڪومتَ

* عدل ۽ انصاف واري حڪومتَ

– **ڌَرَمُ راءِ:** [ا - مذ] هندن ۾ مذهبي حڪومت ڪندڙ (يم ديوتا، پاتال ديوتا)

– **ڌَرَم رِيتِ:** [ا - مث] مذهبي رَسَمَ

– **ڌَرَمسالُ:** [ا - مث] خيراتي گهر، ڌَرمشالا، مسافرخانو، سراءِ

* گرونانڪ جي فقيرن جي رهڻ جي ٺهيل جاءِ، آشرمُ، آستانو

* [سن: ڌرم + شال = جاءِ]

– **ڌَرَم سَڀا ج ڌَرَم سڀائُون:** [ا - مث] ڌرمي ادارو، دِيني انجمن

– **ڌَرَمُ سَماجُ ج ڌَرَمُ سماجَ:** [ا - مث] مذهبي مجلس، دِيني انجمن

– **ڌَرَمُ شاستُرُ ج ڌَرَمُ شاستَرَ:** [ا - مذ] هندن جي مذهبي اصولن جا ڪتاب، شاستر، مقدس ڪتاب، پاڪ لکت، گرنٿ، پوٿي، ويد، پراڻ

* [سن: ڌرم + شاستر> شاس = سيکارڻ]

– **ڌَرَمُ شالا ج ڌَرَمُ شالائُون:** [ا - مث] خيراتي گهر، مسافرخانو، خيراتي سراءِ، ڌرم سالا

* [سن: ڌرم + شالا = جاءِ]

– **ڌَرَمشٽُ ج ڌَرَمشٽَ:** [ا - مث] ڌرماتما، سچار، نيڪ، بزرگ، ايماندار، مذهبي، ڌرمي، دِيني، دِيندار

– **ڌَرَم ڪرڻُ:** [اصطلاح] نيڪي ڪرڻ، خيراتَ ڪرڻ، ثوابَ جهڙو ڪم ڪرڻ

– **ڌَرَم گِياني ج ڌَرَم گِياني:** [صفت] ڌَرَمَ جو عالم، پنڊت، مذهبي عالم

– **ڏَرمي ج ڏَرمِي:** [صفت] ڏرمائتو، ڏَرمَ جو، ڏَرم سان واسطو رکندڙ، ڏَرم ڪندڙ، دِيني، مذهبي، ديِنائتو، دِيندار، ڌارمڪ، متقي، خدا ترس، بزرگ، نيڪ، الله لوڪ، سنياسي، عبادَتي، پرهيزگار، نيڪ نيت، عادل، سچار، انصاف وارو، سَخِي، داني

• **ڏَرماهِي ج ڏَرماهِيُون:** [ا - مث] مِٺي پاڻيءَ جي مَڇيءَ جو هڪ قِسم (پَٺي ڪارڙي، پيٽ ڳاڙهو ء ڏيگهه اٽڪل ٻه فوٽ)

• **ڏَرنِ ج ڏَرنِيُون:** [ا - مث] ڌَرتي، پِٽ، زَمين
※ پَٽ، ميدان
※ ملڪ، ديش
※ [سن: ڌر = ڌرتي]
※ جسم، ڌڙ، بدن، ديهي

– **ڏَرنِ ڏَڙڪڻ:** [اصطلاح] بَدَن ڏَڪَڻ، جِسم ڏَڪَڻ

• **ڏَرڻِ ج ڏَرڻِيُون:** [ا - مث] جان، جِسم، جِند، ڏَرنِ

– **ڏَرڻِ ڏَڪڻُ:** [اصطلاح] بَدَن ڪَنبڻ، جِسم ڏَڪڻ
※ ڊِڄڻ، هِراسجڻ

• **ڏَرڻُ:** [مص - فعل متعدي] رکڻ، لڳائڻ (ڌيان، خيال)
※ هيٺ لاهڻ، هيٺ رکڻ
※ [سن: ڌر = رکڻ]
※ سانڍڻ، بچائڻ، سنڀالڻ، پالڻ
※ روڪڻ، جهلڻ، منع ڪرڻ
※ ٽِڪڻ، رهڻ، ٺهرڻ، ترسڻ
※ سهَڻ، برداشت ڪرڻ
※ جالڻ، گذارڻ
※ جتاءِ ڪرڻ
※ قابو رکڻ، دٻائڻ، جمائڻ
※ وِيهارڻ
※ ڪيرائڻ، ڊاهڻ
※ ليٽائڻ
※ وِجهڻ، مَڙهڻ

※ [مص] ڏَرڻ
※ [امر] ڏَر
※ [مضارع] ڏَريان (ج) ڏَريُون، ڏَرين (ج) ڏَريو، ڏَري (ج) ڏَرين
※ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٽوڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
※ [حال] ڏَري ٿو (ج) ڏَرين ٿا
※ [حال مث] ڏَري ٿي (ج) ڏَرين ٿيون
※ [ماضي] ڏَريو (ج) ڏَريا
※ [ماضي مث] ڏَري (ج) ڏَريُون
※ [مستقبل] ڏَريندو (ج) ڏَريندا
※ [مستقبل مث] ڏَريندي (ج) ڏَرينديُون
※ [اسم مفعول] ڏَريَل

• **ڏَرِٽُو ج ڏَرِٽا:** [ا - مذ] وِيهڪ، ٻيٺڪ، نِشست، ڪَپ ڪوڙ
※ ضِد، هوڏ، بحث، احتجاج
※ [س/ات]

– **ڏَرِٽُو ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ڌَرٽو مارڻ، احتجاج ڪري ويهي رَهَڻ (مطالبن جي منظوريءَ لاءِ)

– **ڏَرِٽُو مارَڻُ:** [اصطلاح] ڪنهن مطالبي جي پورائيءَ لاءِ ڪنهن جاءِ تي هڪ هنڌ جمي ويهڻ، زمين تي ڪپ ڪوڙي ويهڻ، ڪيڏانهن به نه چرڻ
※ پنڊي ڪرڻ، تڙپيڙ ڪرڻ، چڪ ٿاڻ ڪرڻ، ضد ڪري ويهڻ، هوڏ ٻڌڻ
※ [س/ات]

– **ڏَرِٽُو هَڻي ويهِي رَهَڻُ:** [اصطلاح] ڄم ڄمائي هِڪ جاءِ تي ويهڻ، نه چرڻ، ڪَپ ڪوڙي ويهي رَهڻ

• **ڏُرو ج ڏُرا:** [ا - مذ] آڏاٽي جي لَٺ، ڦيٿي جي سَرائي، شِيخَ، سِيخَ، لَٺ، ڏَنڊو، ڪامَ، داسو، لَڙهو
※ [سن: ڌار]
※ ٻيل گاڏيءَ جي مَنجهيءَ جو ٻنيون پاڳو
※ [س/ات]
※ [صفت] بهادر، پهلوان، طاقتور، سورهيه
※ [س/ات]
※ بيوقوف، ٻُڌو، جاهِل، رانڊ ۽ موڳو (جوارين جي اصطلاح ۾)
※ [س/ات]

• **ڏُرو ج ڏُرو:** [اِ - مذ] قطب. زمين جي اُتر ۾ ڏکڻ وارو نقطو
قطب تارو، ڌرو تارو
* [سن]

• **ڏَروڙَ ج ڏَروڙُون:** [اِ - مث] اَمانت، تحويل
* [س/ڪوهہ]

• **ڏَري:** [اِ - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر شهيد بينظيرآباد ضلعي ۾ رهن)

• **ڏُري ج ڏُريون:** [اِ - مث] مَحوَر
* لوهہ جي سِيخَ (جنهن تي ڦيٿو ڦري)، ڌري
* [سن: ڌرا]

• **ڏُريا مَلارُ:** [اِ - مذ] هڪ راڳڻيءَ جو نالو (جيڪا مينهن وسڻ کان اڳ ڳائبي آهي)

• **ڏَڙَ ج ڏَڙُون:** [اِ - مث] ڪمربند، سَنڌرو، چيلهِڪي، پيٽ، پٽو، خردم
* تَنڊ

• **ڏَڙُ ج ڏَڙَ:** [اِ - مذ] سِر کان سواءِ بَدَن، ڌِڙي، ڌڙ، پيھ، لوٿ لاش، جِسم، بَدَن، بُت
* [سن: ڌرو- ڌڙ ڌر = جهلڻ]
'ڏڙ ڏاڙ سِبيسُون ڏاڙ منهن ڪان مان ڪوڙ' (سيد مهدي شاهہ)
* تورَ وزَن، ماپو، پيمائش، ماڻ، پيمانو
* [سن: ڌت]
* گوڙ آواز، ڌڙڪار (ٻاڙيءَ جو)

– **ڏَڙَ لائِڻُ:** [اصطلاح] گوڙ لائڻ، ڪڙڪو ڪرڻ (ٻاڙيءَ جو)

• **ڏَڙاڏَڙ:** [ظرف] زورَ شورَ سان، لڳاتار، هڪٻئي پٺيان، ڪثرتَ سان، جَلدِي جَلدِي
'ڪم ڏَڙاڏَڙ لڳي رهيو آهي' (جملو)

• **ڏَڙامُ:** [اِ - مذ] ڪنهن ڳريءَ شيءِ جي ڪِرڻ جو آواز
'هو ڏڙام ڪري اچي هيٺ ڪِريو' (جملو)

• **ڏَڙ ڏَڙ:** [ظرف] يڪدَم، اُمالڪ
* هڪٻئي جي مٿان
* [اِ - مذ] ڪنهن شيءِ جي لڳاتار ڪِرڻ يا ڪنڻ جو آواز

• **ڏَڙِ ڏَڙِ:** [اِ - مث] ڌَڪِ ڌَڪِ (دِل جي)، دِل جو آواز
* هلڻ جو آواز (ريل گاڏي وغيره جو)، ڌَبِ ڌَبِ

– **ڏَڙِ ڏَڙِ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] ڌَڪِ ڌَڪِ ڪَرڻ

• **ڏَڙِڪَ ج ڏَڙِڪُون:** [اِ - مث] ڏيساور ڏانهن ويندڙ مال، رلي ڏبر
* [س/ٿ]

• **ڏَڙڪَ ج ڏَڙِڪُون:** [اِ - مث] ڌَڪِ ڌَڪِ، دِل جو آواز، ڌڙڪو (دِل جو)
* ڦَٿڪو بيقراري، لوچَ، تڙَپ، ڌَڪِڙي، آندِ ماندِ
* ڌَپ، خوف، ڀؤ

– **ڏَڙِڪَن ج ڏَڙِڪَنُون:** [اِ - مث] ڌَڪِ ڌَڪِ، دِل جو آواز، ڌڙڪو (دِل جو)
* ڦَٿڪو بيقراري، لوچَ، تڙَپ، ڌَڪِڙي، آندِ ماندِ
* ڌَپ، خوف، ڀؤ

– **ڏَڙِڪَڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڌَڪِ ڌَڪِ ڪَرڻ، ڌَهڪَڻ (دل جو)
* ڌَڪَڻ، ڪَنبڻ، ٿَرِ ٿَرِ ڪَرڻ، رَڦڻ، ٿَڙڪڻ، ڦَڙڪَڻ
* ڏڏڻ، لَڏڻ
* [سن: ڌر = ڌڏڻ]
* تَڙپڻ، بيقرار ٿيڻ
* ڌَپَ ۾ پَرَجڻ، ڊِڄڻ
* سُٽَ ۾ اَن وِجهي ڇَندڻ
* اَنڌڙڻ، ڌَهلڻ، خوف کائڻ
* [ڏَڙڪيو، ڏَڙڪيا، ڏَڙڪِي، ڏَڙڪِيُون، ڏَڙڪندو، ڏَڙڪندا، ڏَڙڪَندِي، ڏَڙڪَندِيُون، ڏَڙڪِيل]

– **ڏَڙِڪو ج ڏَڙِڪا:** [اِ - مذ] دِلَ جو ڌَهڪو، دِل جو آواز، ڏَڙڏَڙ، ڌَڪِ ڌَڪِ، ٺپو، ٺڙڪو
* ڌوڏو، لوڏو، لرزش
* ڊيڄ خوف، هِراس، ڌَپ

• **ڏَڙِڪي ج ڏَڙِڪِيُون:** [اِ - مث] اِڱڙين جي ٺڪرين مان ٺهيلَ رلي، گودڙي

• **ڏَڙَڪ ج ڏَڙَڪَ:** [ا - مذ] باهِه جو مَچ، آڙاهه، ڀڀڙ
* [س/ل]
• **ڏَڙلو ج ڏَڙلا:** [ا - مذ] گهوٻي، غَبَن، خِيانت، ٺڳي، ڪريشن
* [س/ل]
– **ڏَڙلو هَڻَڻُ:** [اصطلاح] گهوٻي هڻڻ، ٺڳي ڪرڻ، ڪَريشن
• **ڏَڙو ج ڏَڙا:** [ا - مذ] ٽولي، جماعت، جٿو، ميڙ
* [سن: ڌرا]
* بوجهه، بار
* ساهميءَ جي ڪانءِ برابر ڪرڻ جو وزن
* تورَ، تورو، ماڻ، پيمانو (جيڪو اڪثر اڍائي، پنجن، ڏهن ۽ ويهن سيرن جو ٿئي)، پنج سير، ڌڙي
* [سن: ڌٽ = وزن]
* هڪ پيرو تورڻ لاءِ ساهميءَ ۾ وڌل تورا، بارَ جي تورَ تارازيءَ ۾ هر هڪ واري جي تورڻ جي ماپ [جيئن: هڪ ڌڙو، ٻه ڌڙا، پنج ڌڙا وغيره]
* اَڌ مڻ جو ڏاڻ
* [س/ات]
* ڳاهيلَ اَن جو (صاف ٿيل يا اڌ صاف) ڍِڳ، ڪوڙ، اُنبار
– **ڏَڙا ٻَنڌِي:** [ا - مث] ٽولو ٽاهڻ جي حالت، فرقي واريت، گروهه بندي
– **ڏَڙا تورڻُ:** [اصطلاح] مقرر ٿيل ڌڙي موجب تور ڪرڻ
– **ڏَڙا وِڪامڻ:** [اصطلاح] ڪثرت سان وڪامڻ، گهڻو مال فروخت ٿيڻ
– **ڏَڙو ٻڌِي ويهڻُ:** [اصطلاح] وارو وار ڪرڻ، وارا لائڻ
* سنبري ويهڻ
* مقابلو ڪرڻ
– **ڏَڙو ڍڪڻُ:** [اصطلاح] اَن جي ڍِڳ مٿان گاهه يا ٺوٺو وجهڻ
* [س/ات]
– **ڏَڙو ڪرڻُ:** [اصطلاح] ساهميءَ جي ٻنهي پڙن ۾ ڪو وزن وجهي پورو ڪرڻ
* ڳاهيل اَن گڏ ڪري رکڻ، وائر ڪرڻ کانپوءِ صاف اَن جو ڍِڳ ڪرڻ

– **ڏَڙي ج ڏَڙيون:** [ا - مث] پنجن سيرن جو وزن (اڍائي سيري ۽ ڏه سيري به ٿئي)
* [سن: ڌٽ = ڌڙي]
• **ڏُڙو ج ڏُڙا:** [صفت - مذ] وڏو ماڻهو اڳواڻ، شاهوڪار، امير، مکي، رئيس، وڏيرو، سردار، نواب، حاڪم، خاص، معتبر، مکيه، وڏو خاص
* هڪجهڙو
* مٽ، ثاني
* ڳرو
* ڍنگو، معاملائتي، ڦڏائي
• **ڏَڙوائي ج ڏَڙوائي:** [صفت - مذ] ڌڙي وارو، ڏَڙو ڪندڙ، تورَ ڪندڙ (اَن جي)، تورَ وارو، تورارو، وزن ڪندڙ، ميڻيندڙ، ماڻ ڪندڙ، ماپيندڙ
* ٻَٽي ڪندڙ، ٽوبي سان اَن ميڻڻ وارو
* [سن: ڌٽ]
• **ڏَڙهَڙ:** [ا - مث] درياءَ جي ڀڪڻ ڪِرڻ جو آواز
'ڏڙهڙ دونس درياءَ ۾، جت موج ڪري مهراڻ' (بيدل)
• **ڏَڙهيرَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]
• **ڏَڙي ج ڏَڙيون:** [ا - مث] ڪپڙي جي رنگين ڪنار، ڪناري، ٻاهريون رنگين پٽي ڪور
* [سن: ڌٽڪا]
* زورَ واري لَتَ، زورائتو ڌَڪ
* ڏَڙ هُلَ، ٻڪيڙو، گجگاٽ، گوڙ، هنگامو
'سارنگ سنبهي آيو ڌو ڌو ڌم ڏڙيون' (اشرف شاهه)
* ڳاهيل اناج جي ڍِڳي
* [س/ات]
– **ڏَڙي ڀڏَڻُ:** [اصطلاح] گوڙ ڪرڻ، هل بکيڙو ڪرڻ، هنگامو ڪرڻ
* گوڙيون ۽ گجگاٽ ڪرڻ
'اصل ٻيلي ڪي دم دم دل تي، درد ٻڌي آهي ڏَڙي' (بيدل)

– **ڏڙي ڏمالَ پڌرُ**: [اصطلاح] هَر هَر اَچڻ

* وري وري چوڻ، ورجاءُ ڪرڻ، ٻڪ ٻڪ لائي ڏيڻ، متو ڪائي وجڻ، وڏا واڪا ڪرڻ

– **ڏڙيون لائڻُ**: [اصطلاح] زورائتا ڏڪ هڻڻ

• **ڏڙي ج ڏڙيون**: [ا - مث] ڏوڙيون وسڪارو، ورڪا

* [س/ات]

– **ڏڙي مچائڻُ**: [اصطلاح] وسڪارو لائڻ

'گارين جي ڏڙي مچائي ڏنائين' (جملو)

• **ڏڙيلُ ج ڏڙيلَ**: [صفت] ٿلهو متارو، اڏيڪ

* [س/ات]

• **ڏسڙ ج ڏسڙيون**: [ا - مث] ڌوڙ، دڙ، مٽي، ڌن ڌست، غبار

* [سن: ڌوسر]

– **ڏسڙ ۾ پيرَ هڻڻُ**: [اصطلاح] ننائڻ، بهانا ڪرڻ، اِنڪار ڪرڻ

• **ڏسو ج ڏسا**: [ا - مذ] اوني پرٽ سان پريل ڪپڙو (جيڪو ڪلهن تي رکجي)، شالَ، چادرَ، اوڍڻي، دشالو، ٻوڇڻ، ٻوڇڻي، ٿوال، دشو

* [سن: دورش = ان جو ڪپڙو]

• **ڏڪُ ج ڏڪَ**: [ا - مذ] مُڪَ، مُٺِ ٻڌي هٿَ جو وار، ٺونشو، ٺهڪو، سٽڪو، ٺوڪَر، ٺينس، چپيٽ، پچاڙ، ٺوڪَ، ٺَڪَر

* زَخم، ڦٽ، رَهڙ، گهاءُ

* صَدمو

* نقصان، جيهو زيان، تاوان

* قِسمَتَ جو موچڙو، بربادي، نا اُميدي

* [سن: ڌڪ]

* [ڪنايہ] حاضر جوابي، ٺَهہ پٺہ جواب، پٽيءَ جواب

– **ڏڪُ اَچڻُ**: [اصطلاح] صَدمو پهچڻ، نقصان پوڻ

– **ڏڪُ جهلائڻُ**: [اصطلاح] تارڻ، پري ڪرڻ، باز رکڻ، دور ڪرڻ (پيڙهيءَ وارن جي اصطلاح ۾)

– **ڏڪُ جهلڻُ**: [اصطلاح] وار جهلڻ، مار يا چپيٽ جهلڻ

* نقصان برداشت ڪري وڃڻ

* پاڻ پرو ٿيڻ

– **ڏڪڙُ ج ڏڪڙ**: [صفت] ڏڪ هڻندڙ، ويڙهاڪ

– **ڏڪُ ڪائڻُ**: [اصطلاح] ڏڪو ڪائڻ

* سيڪت مِلڻ

* نقصان ۾ پوڻ، ٽوٽي ۾ اَچڻ

– **ڏڪُ لَڳڻُ**: [اصطلاح] هَرج پوڻ، نقصان پوڻ

* بي عزتي ٿيڻ

* صدمو پهچڻ

– **ڏڪُ مُڪ**: [ا - مث] ڏَڪ مُڪَ، ڇنبو ڇڄو ٺڪ ٺٻڙ، ڦٽوپائي، مارڪٽ، جِڪري، ماراماري، لڙائي، ٺيهو ٺونشو، چڪتاڻ

– **ڏڪُ نہ جهلڻُ**: [اصطلاح] جَٽاءُ نہ ڪرڻ، پورائو نہ ڪرڻ

* مقابلو نہ ڪرڻ، برابري نہ ڪري سگهڻ

– **ڏڪڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڏَڪ هڻڻ

* زَخمي ڪرڻ، گهائڻ

* واڍوڙڻ (نانگ ڪي)

* [مص] ڏَڪڻ

* [امر] ڏَڪ

* [مضارع] ڏَڪيان (ج) ڏَڪيون، ڏَڪين (ج) ڏَڪيو ڏَڪي (ج) ڏَڪين

* [زمان حال ناهي لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٽرڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

* [حال] ڏَڪي ٿو (ج) ڏَڪين ٿا

* [حال مث] ڏَڪي ٿي (ج) ڏَڪين ٿيون

* [ماضي] ڏَڪيو (ج) ڏَڪيا

* [ماضي مث] ڏَڪي (ج) ڏَڪيون

* [مستقبل] ڏَڪيندو (ج) ڏَڪيندا

* [مستقبل مث] ڏَڪيندي (ج) ڏَڪينديون

* [اسم مفعول] ڏَڪيل

– **ڏڪُ هڻڻُ**: [اصطلاح] مُڪَ هڻڻ، مارڻ، ڪُٽڻ

* ڳجهارتَ، ڏوريا بيتَ جي پڇڻ لاءِ ڪجهہ نہ ڪجهہ چوڻ

– **ڏَڪِي ج ڏَڪِي:** [صفت] ڏَڪَ لڳل، زخمي، گهايل، مرڻينگ

• **ڏِڪَ ج ڏِڪُون:** [ا - مث] اَڳتي زور، ڏَٻ، اُڇل، ڏَمَر، لوڏ، ٽَڙ، ٺيلهو ٺيلهو

* [سن: ڏڪ]

– **ڏِڪ ڏِڪان:** [ا-مث] ڏَٻ ڏَٻان، ٺيلهه ٺيلهان، ڪلهي ڳَس، ڏَن ڏمان، ڳيهه پيهه

– **ڏِڪڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏِڪو ڏيڻ، ٺيلهو ڏيڻ، ٺيلهڻ

* اَڳتي هَلائڻ، ٻيلڪ ڏيڻ، تلَ ڏيڻ، پري ڪرڻ
* لوڏڻ، ڏڪارڻ، نفرت يا ٻُڇان آڻڻ
* [مص] ڏِڪڻ
* [امر] ڏِڪ
* [مضارع] ڏِڪيان (ج) ڏِڪيُون، ڏِڪين (ج) ڏِڪيو، ڏِڪي (ج) ڏِڪين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ترڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏِڪي ٿو (ج) ڏِڪين ٿا
* [حال مث] ڏِڪي ٿي (ج) ڏِڪين ٿيون
* [ماضي] ڏِڪيو (ج) ڏِڪيا
* [ماضي مث] ڏِڪي (ج) ڏِڪيُون
* [مستقبل] ڏِڪيندو (ج) ڏِڪيندا
* [مستقبل مث] ڏِڪيندِي (ج) ڏِڪينديُون
* [اسم مفعول] ڏِڪيل

• **ڏِڪُ ج ڏِڪَ:** [ا - مذ] ڏِڪو، ٺيلهو، لوڏو، اڏيڙو، اُڇل، ٺابو، ٺُهڪو

* ڦَٽ، چوٽ، زَخم
* [سن: ڏشهه = زخم]

• **ڏِڪارَ ج ڏِڪارُون:** [ا - مث] نَفرَت، بيزاري، لَعنَت، ڦِٽڪار، نِندا، ملامَت، لوڏ، ٽَڙ، عتاب، وِڻ

* مهڻو، ڏوراپو، طعنو
* پِٽ، سراپ، پاراتو
* [سن: ڏِڪ = ڏِڪارڻ]

– **ڏِڪارَ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] نَفرَت ڪرڻ، ٻڇان ڪرڻ، ڪراهت ڪرڻ

* هڪالڻ، ڪيڻ، ٽارڻ، ڏڪارڻ

– **ڏِڪارڻُ:** [مص - فعل متعدي] نفرتَ سان پري ڪَرڻ، ٻُڇان آڻڻ، نفرتَ ڪرڻ

* لوڏڻ، ٽَڙڻ، هَڪالڻ، ڏِڪڻ، ٻاهر ڪَڍڻ، پري ڪَرڻ، نيڪالي ڏيڻ
* نہ ليکڻ، نہ پانئڻ، ڪِين جهڙو جاڻڻ
* [مص] ڏِڪارڻ
* [امر] ڏِڪار
* [مضارع] ڏِڪاريان (ج) ڏِڪاريُون، ڏِڪارِين (ج) ڏِڪاريو، ڏِڪاري (ج) ڏِڪارِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ترڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏِڪاري ٿو (ج) ڏِڪارِين ٿا
* [حال مث] ڏِڪاري ٿي (ج) ڏِڪارِين ٿيون
* [ماضي] ڏِڪاريو (ج) ڏِڪاريا
* [ماضي مث] ڏِڪاري (ج) ڏِڪاريُون
* [مستقبل] ڏِڪاريندو (ج) ڏِڪاريندا
* [مستقبل مث] ڏِڪاريندِي (ج) ڏِڪاريندِيُون
* [اسم مفعول] ڏِڪاريلُ

– **ڏِڪارِيلُ ج ڏِڪارِيلَ:** [صفت] ڏِڪاري ڪَڍِيل، لوڏِيل، ٽَڙِيلَ، هڪاليلَ

* نفرت لائق، ٻچڙو ،

– **ڏِڪي اِسٽارٽ:** [ا - مذ] گاڏي (جنهن جي انجڻ چالو ڪرڻ لاءِ ڏِڪو ڏيڻ جي ضرورت پوي)

* [صفت] گهڻي چَوَڻ ڪان پوءِ ڪم ڪندڙ، سست، ڪاهل، جنهن ڪان زوريءَ ڪم وٺجي

• **ڏِڪاڻُ:** [مص - فعل لازمي] پڇي پوَڻ، تباهہ ٿِيَڻ، بَرباد ٿِيَڻ، ستياناس ٿيڻ، ٻيڙي ٻُڏڻ، وِيران ٿيڻ، ناس ٿيڻ، پوئتي پوڻ، ڏيوالو ڪيڻ، نادار ٿيڻ

* [ڏِڪامِيو ڏِڪامندو ڏِڪاميل]

– ڏڪاٽو ج ڏڪاٽا: [صفت - مذ] ڪنهن ڌڪ سان ڀڳل، ٽٽل، ڀور
* شڪست ڪاڌل
* ڌڪ لڳل، ڌڪيل، زخمي، گهائل
* برباد، ڇٽ، ناس
* ٻوڙيتي ٻيل، ڏڪاٽيل
* ڳوٺ يا شهر مان لوڏي ڪڍيل

• ڌڪاءُ ج ڌڪاءَ: [ا - مذ] ڪنهن ڳري شيءِ جي هيٺ ڪرڻ جو آواز، وڏو آواز، ٺڪاءُ، ڦهڪو
* [سن: ڌم]
* بندوق يا توب جو ٺڪاءُ
* ڊپ، خوف، خطرو، هراس، ڌڙ
* انديشو، امڪان

• ڏڪائڻ: [مص - فعل متعدي] ڏڪا ڏيئي ڇڏڻ، هڪالڻ، هڪائڻ، ڀري ڪرڻ
* [مص] ڏڪائڻ
* [امر] ڏڪاءِ
* [ڏڪايو، ڏڪائيندو، ڏڪايل]

• ڌڪ ڌڪ: [ا - مث] دل جي هلڻ جو آواز، دل جي حرڪت، دل جي ڌڙڪن، اختلاجِ قلب
* ٺڪ ٺڪ، ڌڙ ڌڙ
* زور سان ڊوڙڻ جو آواز، ٺڦ ٺڦ، ڌپ ڌپ، ڌون ڌون

– ڌڪ ڌڪ ڪرڻ: [اصطلاح] ڌڙ ڌڙ ڪرڻ

– ڌڪ ڌڪ ڪري وڃڻ: [اصطلاح] جلدي ڪم پورو ڪري وڃڻ

– ڌڪ ڌڪي: [ا - مث] دل جي چال، لرزش، ڌڙڪن، ڌڪڻي، ٿرڪڻي

• ڌڪڙ ج ڌڪڙ: [صفت] ٻاتو ڳالهائيندڙ، ٻاتو، هڪڙ، هڪلو

• ڌڪڙ: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• ڌُڪڙ ج ڌُڪڙ: [ا - مذ] راڳ جي ساز جو هڪ قسم، هڪ پاسي واري پکواز، طبلو
* [سن: دو = ٻه + ڪند = ٿانءُ]

– ڌُڪڙ تي آٽو لڳڻ: [اصطلاح] معاملو مچڻ، جهيڙو ٿيڻ
* پکواز جي آواز کي جهڪي ڪرڻ لاءِ آٽو هڻڻ (جيڪو عمل اڳاٽي زماني جا طبلي نواز ڪندا هئا، هينئر اٽي جي جڳهه تي ٻاٽو استعمال ڪن)

– ڌُڪڙ ٿيڻ: [اصطلاح] اجايو ٿلهو ٿيڻ، بدن ۾ ڀرجي وڃڻ

– ڌُڪڙ کي آٽو لائڻ: [اصطلاح] جهيڙو وڌائڻ، جهيڙو شروع ڪرڻ
* ڪوڙ ڪم شروع ڪرڻ

• ڌڪڙڻ: [مص - فعل متعدي] ڌڪ هڻڻ
* مٽر يا ڪرڪيءَ کي مترڪي سان ڌڪ هڻي سرڻون يا هڪڙ ڪرڻ
* اکريءَ ۾ جانور وجهي مهريءَ سان ڪُٽڻ، ڇڙڻ، ڪُٽڻ
* [مص] ڌڪڙڻ
* [امر] ڌڪڙ
* [مضارع] ڌڪڙيان (ج) ڌڪڙيون، ڌڪڙين (ج) ڌڪڙيو، ڌڪڙي (ج) ڌڪڙين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث توڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڌڪڙي ٿو (ج) ڌڪڙين ٿا
* [حال مث] ڌڪڙي ٿي (ج) ڌڪڙين ٿيون
* [ماضي] ڌڪڙيو (ج) ڌڪڙيا
* [ماضي مث] ڌڪڙي (ج) ڌڪڙيون
* [مستقبل] ڌڪڙيندو (ج) ڌڪڙيندا
* [مستقبل مث] ڌڪڙيندي (ج) ڌڪڙينديون
* [اسم مفعول] ڌڪڙيل

• ڌڪڙو ج ڌڪڙا: [ا - مذ] ٽامون ۽ جست گڏي، رجائي ناهيل ريهه، ٽامي ۽ پتل جي برتن کي ريهه ڏيڻ لاءِ جست ۽ ٽامي کي ملائي ناهيل ٻورو يا ريهه

• **ڏِڪو ج ڏِڪا:** [ا - مذ] ڊڪ، بندر تي جهاز جي بيهڻ ۽ مال لاهڻ جي جاءِ. اِسٽيشن تي بار گاڏن مان مال لاهڻ جي جاءِ، ٿلهو، پليٽ فارم

– **ڏِڪي تي آڻِڻُ:** [اصطلاح] جهاز يا ريل کي مال لاهڻ واري هنڌ تي بيهارڻ، بندر تي آڻڻ، پليٽ فارم تي آڻڻ

• **ڏِڪو ج ڏِڪا:** [ا - مذ] ڌڪو، ڌڪو، لوڏو، ڌڪو

* وار، ڌڪ، ٺوڪ، چوٽ، جهوٽ، سٽ

* صدمو

* ضرب ڪاري

* نقصان، ٽوٽو، موڙي، گهٽتائي

– **ڏِڪا ڏومان ڪائِڻُ:** [اصطلاح] ڏک ڏاکڙا ڏسڻ، ڏِڪا ٿاٻا کائڻ، دَرَدَرِ ڀٽڪڻ، بيحد تڪليفون سهڻ، دنيا جا لاها چاڙها ڏسڻ

* تجربو حاصل ڪرڻ

– **ڏِڪا کائِڻ:** [اصطلاح] ٿاٻا کائڻ، رلڻ، آوارو گهمڻ، ڀٽڪڻ

– **ڏِڪو ڏِيڻُ:** [اصطلاح] لوڏو ڏيڻ، ڌڪو ڏيڻ

* نقصان رسائڻ، ٽوٽ وجهڻ

– **ڏِڪي وَهيڻو:** [صفت - مذ] ڏِڪي سان ڪِري پوندڙ، ضعيف، ڪمزور، پيرسن

• **ڏُڪو ج ڏُڪا:** [ا - مذ] ٿلهي لَٺِ، ٻانڀو، ڏَنڊو سوٽو، گهوٻاٽو پائِٺو

* رخ تي ورتل نالو

* اوٽ تي ڏنل اُهڃاڻ، ٺَڪَ، اَٽڪَلَ، ٺَلَ، اَنومان، قياس

* سوراخن ڪڍڻ جو اوزار

– **ڏُڪائي ج ڏُڪائِي:** [صفت] ڏُڪي وارو، ڏُڪا هڻندڙ، بِنا سوچ ويچار جي ڳالهائِيندڙ، گشائي، ڏنائي، ٻٽاڪي، لَٻاڙي، داڙي

* اٽڪل روءِ ڪم ڪندڙ، انومائي، اٽڪلي

* لَٺِ باز-ڏَنڊائي، ڏَنڊي باز، ويڙهاڪ، جهيڙاڪ

– **ڏُڪو ڪَٽَڻُ:** [اصطلاح] ڏَنڊو ڪَٽَڻ، لَٺِ ڪَٽَڻ

* طرفداري ڪرڻ، پاسو وٺڻ

ڳالهه ڪجي الله لڳ، ڏڪو ڪٽجي پاءِ لڳ' (چوڻي)

– **ڏُڪو هَڻَڻُ:** [اصطلاح] ڏنڊو هڻڻ، سوٽو هڻڻ، لَٺِ هڻڻ، گهوٻاٽو هڻڻ

* ٺَلَ ڪرڻ، ڪَٿَ ڪرڻ، اَٽڪل روءِ چوڻ، ٺڪ ٻڌڻ، اَٽڪَلَ ڪرڻ، اندازو ڪرڻ

* سلڻ، ٻڌائڻ (ٻروچي)

* بِنا ويچار جي چوڻ، رخ تي نالو وٺڻ، غلط جواب ڏيڻ

– **ڏُڪئِي ج ڏُڪئِي:** [صفت] ڏُڪو هَڻندڙ، ڏُڪائي، ڏَنڊئي

– **ڏُڪي بازُ ج ڏُڪي باز:** [صفت] ڏَنڊي وارو، ڏَنڊو هَڻندڙ، ڏُڪائي

– **ڏُڪي بازي ج ڏُڪي بازِيون:** [ا - مث] ڏَنڊن سان ويڙهه، ڏَنڊي بازي، لَٺين سان جهيڙو جهڳڙو، مارامارِي، مارڪُٽ، ويڙهه

* اَٽڪَلَ روءِ، تخميني، اَندازاً

– **ڏُڪي بازِي هُئَڻُ:** [اصطلاح] ڏَنڊن سان جهيڙو ٿيڻ، مارا ماري ٿيڻ، جهڳڙو لڳڻ

• **ڏَڪئِي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

* [س/ات]

• **ڏَڪِيچو ج ڏَڪِيچا:** [ا - مذ] ٻارن جو هُلُ، ڌمچر ٻارن جو هنگامو، گوڙ، گهمسان، مستي

* [س/ڪوهر]

• **ڏِڪِيلُ ج ڏِڪيلَ:** [صفت] ٿيلهي ڪڍيل، ڌڪي ڪڍيل، ٽريل، ڏِڪارِيل

* بيڪار، نڪمو، نڪمٽو

* [سن: ڏڪرت]

– **ڏِڪيلَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌڪو ڏِيڻ، ٿيلهڻ، ڌِيلهڻ، ريڙهڻ، سيڙڻ

* [مص] ڏِڪيلَڻ

* [امر] ڏِڪيل

* [مضارع] ڏِڪيليان (ج) ڏِڪيليون، ڏِڪيلين (ج) ڏِڪيليو، ڏِڪيلي (ج) ڏِڪيلين

* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٻنهي واحد، جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] ڏِڪيلي ٿو(ج) ڏِڪيلِين ٿا
* [حال مت] ڏِڪيلي ٿي (ج) ڏِڪيلِين ٿيون
* [ماضي] ڏِڪيليو(ج) ڏِڪيليا
* [ماضي مت] ڏِڪيلِي (ج) ڏِڪيلِيُون
* [مستقبل] ڏِڪيلِيندو(ج) ڏِڪيلِيندا
* [مستقبل مت] ڏِڪيلِيندِي (ج) ڏِڪيلِينديُون
* [اسم مفعول] ڏِڪيليل

• **ڏَڳَلُ ج ڏَڳَلَ**: [ا - مذ] ڍِڳ، ڍير، ٿَهو، سٿو

• **ڏَڳَ ج ڏَڳُون**: [ا - مت] باهِ جي تَپش، باهِ جو مَچ، آڙاھ
* [سن: دگت - دکيل]
* [صفت] ٿلهو متارو، مواڙُ
* [س/ٿ]

– **ڏَڳائِڻُ**: [مص - فعل متعدي] دکائڻ، جَلائڻ بارڻ، پَچرائڻ، گرم ڪرڻ
* [مص] ڏَڳائڻ
* [امر] ڏَڳاءِ
* [ڏَڳايو ڏَڳائيندو ڏَڳايل]

• **ڏَڳاٽا**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **ڏَڳَرَ**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **ڏَڳَرُ ج ڏَڳَرَ**: [صفت] ڏُرٽ، چالاڪ
* طاقتور
* اَحمَق
* لَچ
* [س/ات]

• **ڏَڳَرو ج ڏَڳَرا**: [صفت - مذ] فاحشہ عورتَ جو يار، سيندُو، چَڳھ
* ٿلهو، متارو، مواڙُ
* [س/ات]
* بيوقوف، جاهل، اَبوجهه، بي سمجهه، نادان، سادو
* [س/ات]
* پَرائو مال ۽ دولَتَ زبان جي چالاڪيءَ سان هَضم ڪندڙ

• **ڏَڳَلُ ج ڏَڳَلَ**: [ا - مذ] ڍِڳ، ڍير، اَنبوھ، ميڙ، ڪوڙ، ڍِڳي
* سٿو، ٿهو (ڀِنُسن جو)

• **ڏَڳَڻَ**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **ڏَڳَڻُ**: [مص - فعل لازمي] تَجلي سان ٻرڻ، تَجلو ڪرڻ، روشن ٿيڻ، چمڪڻ، ٽِمڪڻ، ٻَڪڻ
* باھ جو آواز (ڏڳ ڏڳ) ڪري ٻرڻ
* جَلڻ، سَڙڻ، پَچڻ، ڪامڻ، ٻرڻ، دکڻ
'مَڪت ڪوڙهي، لوھ ٻري، ڏوڏا جت ڏَڳن' (شاھ)
* وڏو آواز ڪرڻ، گَجڻُ، گوڙ ڪرڻ، وڏي سَڏِ ڳالهائڻ
* [ڏَڳيو ڏَڳِيندو ڏَڳِيل]

• **ڏَڳي ج ڏَڳِيُون**: [ا - مت] گهٽي ڪِنوڻ
* [س/لس]

• **ڏِڳُ ج ڏِڳَ**: [صفت] مضبوط، سَگهارو، ٻَڪو، پختو، سخت، ٺوس
* سوگهو، قابو
* قَوِي، جُنگ، جسرو، پهلوان، سورهيہ، بانڪو ٻلوان، بهادر، جوڌو، جوان
* جانٺو، ڏٽو مٽو، جَبَر جُنگ، ٿلهو ٺوٺانگ، سٽرُ وَٽرُ، قداور، دؤس
* تَمام ٿلهو ڳَرو
* ڊِگهو لَنبو

• **ڏَڳاٽو ج ڏَڳاٽا**: [ا - مذ] هلُ، گوڙُ، شور، غوغاءُ، هنگامو، ٻاٽيتال
* [س/ڪوھ]

– **ڏَڳاٽو ڪيڏڻ**: [اصطلاح] شاديءَ وقت هڪ رَسم ادا ڪرڻ
(جنهن ۾ گهوٽيتن کي ڪنواريتا ايھڙ نہ ڏيندا آهن ۽ رستو روڪي بيهندا آهن. گهوٽيتا اندر وڃڻ جي ڪوشش ڪندا آهن. پوءِ جيڪڏهن اندر وڃي نہ سگهيا تہ ڏنڊ ڀري ڏيندا)
* [س/ات]

• **ڏَڳاٽي وارو**: [ا - خاص] هڪ جبل جو نالو

• **ڏڳائي ج ڏڳائيُن**: [صفت] بندوق جو بارود ناهيندڙ.
گندرف ۽ شورو گڏي بارود ناهيندڙ. دارون ناهيندڙ

• **ڏُلائڻُ**: [مص - فعل متعدي] ڌئارڻ (ڪپڙو وغيره)

٭ ٻڌڻ

٭ [سن: ڌول - ڌوئڻ]

٭ [مص] ڏُلائڻ

٭ [امر] ڏُلاءِ

٭ [مضارع] ڏُلايان (ج) ڏُلايُون. ڏُلائين (ج) ڏُلايو. ڏُلائي (ج) ڏُلائين

٭ [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث توڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]

٭ [حال] ڏُلائي ٿو (ج) ڏُلائين ٿا

٭ [حال مث] ڏُلائي ٿي (ج) ڏُلائين ٿيون

٭ [ماضي] ڏُلايو (ج) ڏُلايا

٭ [ماضي مث] ڏُلائي (ج) ڏُلايُون

٭ [مستقبل] ڏُلائيندو (ج) ڏُلائيندا

٭ [مستقبل مث] ڏُلائيندي (ج) ڏُلائينديُون

٭ [اسم مفعول] ڏُلايل

– **ڏُلائي ج ڏُلايُون**: [ا - مث] صفائي، اُجارڻ، اوجر (ڪپڙي يا ٿانون وغيره جي)

٭ ڪپڙن يا ٿانون وغيره ڌوئڻ جي اُجرت

٭ [ڪنايه] سيکت، سزا، تنبيهه

'تنهنجي ته نيڪ ناڪ ڏُلائي ٿيندي' (جملو)

• **ڏُلوٽ**: [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۾ رهندا آهن)

• **ڏَمر**: [ا - مذ] ڪِرڻ جو آواز. ڦهڪو

• **ڏَمر ج ڏَمُون**: [ا - مث] ٻانس، ٻوءِ، ڇونءِ، بدبوءِ. ڏَپ. واس

٭ ڏَمڪ. ڇَٽ

٭ زور، زَبَردَستِي. جَبر. ڏاڍ. دَٻاءُ

٭ خوف. خَطرو. ڏَپ

٭ دَڙڪو. دَٻاءُ. چڙٻ

٭ چِڪ. سَٽ. دَٻ

٭ اَثر

٭ چيپٽ. مارڪٽ. سزا

• **ڏِمر ج ڏِمُون**: [ا - مث] سوڙهائِي. تنگِي. ڪَشش. ڇِڪَ

– **ڏِمڻُ**: [مص - فعل متعدي] سوڙهو ڪرڻ. تنگ ڪرڻ. ڪَشڻ. ڇِڪڻ. ساهڻ. قابو ڪرڻ. پُختو ڪرڻ. ڏاڍو ڪرڻ. پڪو ڪرڻ

٭ [مص] ڏِمڻ

٭ [امر] ڏِمر

٭ [ڏِميو ڏِمندو ڏِميل]

• **ڏُمر ج ڏُمُون**: [ا - مث] رَش. پيڙ. گوڙ. ڳاهٽ. پيهه. گپاگيهه. اَنبوهه. هُلُ. شور. گوڙ. غوغاءُ. آواز. ٻَغاغو

٭ زور. ڇِڪَ

٭ تڪڙ

٭ [سن: ڌوم - دونهون]

– **ڏُمر دَرازِي ڪرڻُ**: [اصطلاح] پيارَ جون ڳالهيون ڪرڻ. قربُ ۽ محبتَ وَنڊڻ. روحَ رِهاڻيُون ڪرڻ

– **ڏُمر ڏُما**: [ظرف] ڇهڇٽي وارو. ٺَٺَ سان. تومانَ سان

– **ڏُمر لائڻُ**: [اصطلاح] گهڻو زور رَکڻ. گهڙي گهڙي ڇوڻ. ٻڪواس ڪرڻ. تنگ ڪرڻ

– **ڏُمر مچائڻ**: [اصطلاح] زور رَکڻ

٭ گوڙ ڪرڻ

٭ خوشي ڪرڻ

– **ڏُمر هُئڻُ**: [اصطلاح] شور هئڻ. غوغاءُ هئڻ

٭ نالو هئڻ. ناموس هئڻ. هاڪ هئڻ. شهرت هئڻ. واڪاڻ هئڻ

• **ڏُمَر**: [صفت] گهڻو اَٿاهه. بي حد. تمام گهڻو تمام وڏو

٭ سخت. تکو

٭ [ا - مث] ڇيڙو. ٻڇاڙي. حَدَ

• **ڏَما ج ڏَمائُون**: [ا - مث] چَمڪو. چِلڪو. تَجلو. روشني. حَشمَتَ. رونق. ٺاٺ. آڊمبر

٭ [س/ات]

• **ڏَماچ**: [ا - خاص] هڪ ذاتِ جو نالو

• **ڏَماچ ج ڏَماچ**: [ا - مذ] ڪيمخواب يا زربفتي ڪپڙو

٭ [سن: ديمچر]

• **ڏماچاڻي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏماچو:** [ا - مذ] ڪپڙي جو هڪ قِسم

• **ڏماچوڪِڙي ج ڏماچوڪِڙيون:** [ا - مث] ٽپ ڪڏ، ٽچڪو هَلو گُلو، ٻارن جي دوڙ ڍڪ، شورَ شَرَ

* گوڙ گهمسان، هُلَ هَنگامَو، شور، فساد، جهيڙو، ڪِروڙ

* [س/ات]

– **ڏماچوڪِڙي لائڻُ/مچائڻ:** [اصطلاح] گهڻو گوڙ ڪرڻ، لُڙ ڪرڻ، فساد ڪرڻ، ڪِروڙ ڪرڻ، هل هنگامو ڪرڻ، ٻائيتال مچائڻ

* کِلَ مسخري لائي ڏيڻ

• **ڏماڏم:** [ا - مث] سٽ ڪٽ جو آواز، لڳاتار ڌڪن جو آواز، ٺَهه ٺَهه، سٽ سٽ

• **ڏماڏُوم:** [ا - مذ] وڏو ميڙ، انبوهه، ڌَڻ، عَملو، اَنالو، ڏمبلو

* ٺاٺ، ٻيڪو، تومانُ، ادمبر، چوچ، ٺاٺ، دبدبو

* ڌامَ ڌوم، ٺاهه ٺوهه

* گجگوڙ

– **ڏما ڏُوم هُئڻُ:** [اصطلاح] وڏو ميڙ هئڻ، انبوهه هئڻ

* ٻيڪو هُئڻ، دٻدٻو هئڻ

• **ڏمارُ ج ڏمارَ:** [ا - مذ] آواز

• **ڏماڙ ج ڏماڙُون:** [ا - مث] تمام وڏي، تمام گهري (ٻري، هَوَ)

* [س/ل]

’چوڪريءَ کي ايڏي ڏماڙ ٻري نه ڪا‘ (جملو)

• **ڏماڪو ج ڏماڪا:** [ا - مذ] زور سان آواز

* ٻمَ جو آواز، وڏو ٺڪاءُ (بندوق يا توب وغيره جو)

– **ڏماڪي خيز:** [صفت] ڏماڪو پيدا ڪرڻ وارو، جنهن سان ڏماڪو ٿئي

• **ڏمالَ ج ڏمالُون:** [ا - مث] ٽپ، ڪُڏ، ٽچڪو

* قلندري فقيرن جو ناچ

* نچڻ جو هڪ تارَ

* شور گوڙ، هل هنگامو

* دهل جي وَڄت جو هڪ تارَ

* پيرن فقيرن جي درگاهن تي هڪ خاص واڄو

* شاعِريءَ جي هڪ صنف (جنهن ۾ خاص طور تي حضرت لعل شهباز قلندر سان عقيدت جو اظهار ٿيل هجي)

– **ڏمالَ ڏَجَ رَکَڻُ:** [اصطلاح] دهل تي ناچ ڪرڻ ۾ عجيب ڇهڇٽو پيدا ڪرڻ

– **ڏمالَ ڪڍڻُ:** [اصطلاح] سخت جنٻ ڪرڻ، مارڪُٽَ ڪرڻ، چندَ ڪڍڻ، تعدي ڪرڻ

– **ڏمالَ وَڄڻُ:** [اصطلاح] مقرر ٿيل وقت تي نغارو وڄڻ (پيرن جي درگاهن تي)

– **ڏمالُون هڻڻُ:** [اصطلاح] آواز ڪرڻ

* ٻانگون ڏيڻ، ڌَس هڻڻ، ڪڪڙوڪو ڪرڻ

– **ڏمالِي ج ڏمالِي:** [صفت] ڏمال وڄائيندڙ فقير

• **ڏمالڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌونڌاڙڻ، ڇاڇولڻ، لوڏڻ، ڌوڻڻ، ڌوڏڻ

* [سن: ڌمار = ڌڪ]

* مارڻ، ڪٽڻ، سٽڻ

* لتاڙڻ

* سزا ڏيڻ

* سخت ڳالهائڻ

* [مص] ڏمالڻ

* [امر] ڏمال

* [ڏماليو ڏماليندو ڏماليل]

• **ڏمامُو ج ڏماما:** [ا - مذ] ٺنڍي دهل جو هڪ قِسم، دمامو

’ڏست وڄنڌل ڌداما، ڌوڙ ڌڪڙ ڏماما‘ (غمدل فقير)

* خوشي ملهائڻ

• **ڏمانَ ج ڏمانُون:** [ا - مث] تجمل، ڊانديس، ٺٺ، ٻيڪو، سوڀيا

* جلوو، رونق، تيج، پرتاب، چمڪ، ڏمڪ، تجلو، چمڪو، ڀڙڪي، جهلڪو، روش

* صورت، مهاندو

– **ڏمانَ لَهِي وَڃڻُ:** [اصطلاح] پنو لهي وڃڻ (منهن جو)، چمڪ ڇڏي وڃڻ، مايوسي وٺي وڃڻ

• **ڏمائِي ج ڏمائِي:** [صفت] ٺَگ، دَلبائي، ڏٻائي، مڪار، فريبي

* [س/ڪوهه]

• **ڏَمتَرُ ج ڏَمتَرَ:** [صفت] سياڻو، حريف، خبردار، سُڌير، عقلمند، هوشيار، ڏاهو
* چالاڪ، پڙ چِير اَٽڪلي، حرفتي، ڪِبڌاڙي، ٺڳ
* ڦورو، مڪار
* ٺلهو، متارو
* [س/ل]
* جَٽا، ڳنڍڙ، جاٺائو
* [س/ل]

• **ڏَمتالُ ج ڏَمتالَ:** [صفت] شاهوڪار، پئسي وارو، مالدار، ڌنوَندي، ڌاناڙ، هونديوارو
* [سن: ڌونتال > ڌن + دنت = شاهوڪار]
* فضول خرچ، هٿ ڦاڙ
* جنگ ڦري ڄاڻو حسرو جاڏو، پڪو
* جهالو سڌر
* ٿلوٿانگ ٿلهو، زبو متارو حتو، پتو، ڏتو متو، ڏگُ، مڪو، ڌؤنسو، سڌر ورُ
* زبردست، مضبوط
* بي ڊولو ندڙبسو، اڙ گهڙيو، پدو، بي سترو

• **ڏَمچ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏَمچَرُ ج ڏَمچَرَ:** [ا - مذ] گوڙ، شور، هُل، هنگامو، لٿڙ، گهمسان، ٻاٽيتال، غوغاءُ، ڪڙڪو، هلز ماچانگ هنبس، غلغلو، هلاچو، بکيڙو، مَمَڻ، خَلَل، ڏمچڪرُ
* سازن جي وڄت، سازن جو آواز، جهان، جهنڪار

– **ڏَمچَرُ مچائِڻُ:** [اصطلاح] گوڙ ڪرڻ، هُل ڪَرڻ، شور ڪرڻ، ٻاٽيتال مچائِڻ، غوغاءُ ڪرڻ

• **ڏَمچَڪرُ ج ڏَمچَڪرَ:** [ا - مذ] هُل، هَنگامو، گوڙ، گهمسان، غوغاءُ، گڙٻڙ

– **ڏَمچَڪِري ج ڏَمچَڪِريُون:** [ا - مث] هُل، گوڙ
* ڇهڇٽو، رونق، رنگ

• **ڏَمر ڏامِي:** [ا - مذ] هُل، بکيڙو، گوڙ، گهمسان

• **ڏَمر ڏِڙِي ج ڏَمر ڏِڙيُون:** [ا - مث] ذوق شوق، زور شور، جوش خروش
* [س/ات]
* تڪڙ، جلدي

– **ڏَمر ڏِڙِي لاٿِڻُ:** [ا - مذ] ذوق شوق سان ڪم ڪرڻ، دل لڳائي ڪم ڪرڻ، زور سان ڪم ڪرڻ
* تڪڙ ڪرڻ
* آنڌ مانڌ پيدا ڪرڻ، بيتاب ڪرڻ

• **ڏَمرُ ج ڏَمرَ:** [ا - مذ] دهل جو هڪ قسم، مگر مان

• **ڏَمسانُ ج ڏَمسانَ:** [ا - مذ] هجوم، گهمسان
* زبردست لڙائي، وڏي ويڙهه

• **ڏَمڪَ ج ڏَمڪُون:** [ا - مث] پيرن جو آواز، آهٽ، هلڪو آواز
* ڏَپ، ڇَٽَ، بُوءِ، ٻانس، واس
* سرهاڻ، سُڳند، خوشبُوءِ
* ڪِلاڪَ ڪَنَ جي جهڪَ

• **ڏَمڪَ ج ڏَمڪُون:** [ا - مث] ڏَپ، ڊِڄ، خوف، دَهشَت، وَحشَت، ڀَؤ، ڏَر، انديشو، اُڌڪو

– **ڏَمڪائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ديڄارڻ، ڏَپ ڏيارڻ، هيسائڻ، ڏَبائِڻ، ڏَبرائِڻ، ڏَمڪِي ڏيڻ، ها ها ڪَرڻ، ڇِندَڪَڻ، ڇِنڀِڻ، ڇِڙٻِڻ، ڏَمَ ڪَڍَڻ، ڏَپ ڪَڍڻ، دڙڪو ڏيڻ، اَک ڏيکارڻ
* [مص] ڏَمڪائِڻ
* [امر] ڏَمڪاءِ
* [مضارع] ڏَمڪايان (ج) ڏَمڪايون، ڏَمڪائين (ج) ڏَمڪايو، ڏَمڪائي (ج) ڏَمڪائِين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر، مونث توڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏَمڪائي ٿو (ج) ڏَمڪائِين ٿا
* [حال مث] ڏَمڪائي ٿي (ج) ڏَمڪائِين ٿيون
* [ماضي] ڏَمڪايو (ج) ڏَمڪايا
* [ماضي مث] ڏَمڪائي (ج) ڏَمڪايُون
* [مستقبل] ڏَمڪائيندو (ج) ڏَمڪائيندا
* [مستقبل مث] ڏَمڪائيندي (ج) ڏَمڪائينديُون
* [اسم مفعول] ڏَمڪايلُ

– **ڏمڪِجَڻُ:** [مصدر 'ڏمڪڻ' مان فعل مجهول] هِيسجَڻ، ڏهلجَڻ، هِيسجي وڃڻ

❊ انديشو ٿيڻ، اُڌڪو ٿيڻ، وَهم ٿيڻ، ڊڄڻ، خوف ڪرڻ

❊ [ڏمڪيو ڏمڪبو ڏمڪيل]

– **ڏمڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڊَپ ٿيڻ، ڊڄڻ، خوف ٿيڻ، ٻڙٿيڻ، ڏَر ٿيڻ، هِيسجَڻ، ڏبجَڻ، سهمجي وَڃڻ، هِراسجي وَڃڻ

❊ انديشو ٿيڻ، اُڌڪو ٿيڻ

❊ سُور ٿيَڻ، اِيذاءُ ٿيڻ، سور جي سوٽَ اُڀرڻ

❊ آواز ڪرڻ

❊ ڪنهن وزندار شيءِ جو هيٺ ڪِرڻ، ڌَهڪو ڪرڻ

❊ [ڏمڪيو ڏمڪيا، ڏمڪِي، ڏمڪِيُون، ڏمڪندو ڏمڪندا، ڏمڪَندِي، ڏمڪَنديُون، ڏمڪِيل]

– **ڏمڪِي ج ڏمڪِيُون:** [ا - مث] دَڙڪو، دابُ، هاشاماشا، ڌُڪو، ڀِيڪِي، دَبڙاٽ، تَنبِيهَہ، جهَٽ، چِينبَ، چِڙَبَ

❊ ڊَپ، ڊاءُ، خوف، دَهشَتَ، خَطرو

– **ڏمڪِي آميز:** [صفت] خوفَ ۾ وجهندڙ، ڊَر ڏِيارِيندڙ

– **ڏمڪِي ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] دَڙڪو ڏِيڻ، هِيسائڻ، ڊيڄارڻ، تَنبِيهَہ ڪرڻ

• **ڏمڪُ ج ڏمڪَ:** [ا -مذ] لوهَہ جي تختي سان يا وزن دار شيءِ، هڪ ڳَرو لوهَہ جو اوزار (جنهن سان رستي جا پٿر ڪٽجن يا هموار ڪجن)، پٿرن ڀڃڻ جو اوزار، وَڏاڻ جو هڪ قِسم

• **ڏمڪڻُ:** [مص - فعل متعدي] اَچڻ، اَچي سَهڙڻ، اَچي رَسَڻ

❊ گهڙي ڪَن ٻيهَڻ، ترسڻ، ٺهرڻ

❊ [مص] ڏمڪَڻ

❊ [امر] ڏمڪ

❊ [ڏمڪيو ڏمڪندو ڏمڪِيَل]

• **ڏمڪِياڻِي:** [ا - خاص] بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو

• **ڏُملو ج ڏُمِلا:** [صفت -مذ] ڏُنڌلو، غبارآلود، غير شفاف، ميرو

❊ [سن]

• **ڏمُلِي ج ڏمُلِيُون:** [ا -مث] حَشَر، واويلا، ماتم، گهوڙا گهوڙا

❊ [س/ل]

– **ڏمُلِي مچائِڻُ:** [اصطلاح] حَشَر بَرپا ڪرڻ، واويلا ڪرڻ، شهر مٿي تي کڻڻ

• **ڏمڻ ج ڏمڻِيُون:** [ا - مث] لوهارَن جو هڪ اوزار، باهہ کي هوا ڦوڪڻ جو اوزار، ڌنوڻ، ڌنوڻِي، ڦوڪڻي

❊ [سن: ڌمن]

❊ گهوڙي گاڏِيءَ جو ڏِڪُ، ڇِتي

– **ڏمڻُ:** [مص - فعل متعدي] واءُ ڀرڻ، هَوا ڏِيَڻ، هَوا ڦوڪِڻ، ڌَنوڻُ، ڌُوڻڻ

❊ زورَ سان دَٻڻ، ڦَسِڻ، وِجهڻ، دَٻائڻ، زور ڏيڻ، زور لائڻ

❊ چِڪڻ

❊ هَلائِڻ، جورڻ

❊ وِڃائِڻ، وَڃڻ

❊ ڪوڙ ڪرڻ

❊ [سن: ڌمن]

❊ [مص] ڏَمَڻ

❊ [امر] ڏَمِ

❊ [مضارع] ڏَميان (ج) ڏَميُون، ڏَمِين (ج) ڏَميو ڏَمي (ج) ڏَمِين

❊ **[زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث تورِي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]**

❊ [حال] ڏَمي ٿو (ج) ڏَمِين ٿا

❊ [حال مث] ڏَمي ٿي (ج) ڏَمِين ٿيون

❊ [ماضي] ڏَميو (ج) ڏَميا

❊ [ماضي مث] ڏَمِي (ج) ڏَميُون

❊ [مستقبل] ڏَمَندو (ج) ڏَمَندا

❊ [مستقبل مث] ڏَمَندِي (ج) ڏَمَندِيُون

❊ [اسم مفعول] ڏَميَلُ

– **ڏمِڙي ج ڏمِڙِيُون:** [ا - مث] هارمونيم ۾ هوا ڀرڻ جي پيتي

❊ ڦِڦڙَن ۾ ساهَہ کَڻَڻ جي نَلِي، نَبضَ

– **ڏمڻ ڏمي لائڻ:** [اصطلاح] ٻچ ٻچان لائڻ

٭ ساندهِ ڪڪِ ڪرڻ

٭ ٻکو ڪنهن ڳالهه کي وٺڻ

– **ڏمٺوارُ:** [ا - مذ] ڏنوڻ جي مهَل، ڏمڻ جو وَقت

'ڏن ء ڏن ء ڏمڻ وار اڄ ٻن آڳرين جي' (شاهه)

٭ [صفت] ڏنوڻ وارو، هَوا ڦوڪيندڙ، ڏئيندڙ، هڪبئي پٺيان ڏن ء ڏن ء، ڏمڻ جو ڌهڪو، ڌماڌم

• **ڏِمڙَ:** [ا - مث] دَرياء جي مڇيء جو هڪ قسم

٭ [س/ات]

• **ڏُمڙِ:** [ا - مث] جوئر جو هڪ قسم

٭ [س/ات]

• **ڏَميچا:** [ا - خاص] هِندن جي هڪ پاڙي جو نالو، ڏاميچا

• **ڏَنَ ج ڏَنُون:** [ا - مث] عورَتَ، زالَ، مائي

٭ [سن: ڏَن]

– **ڏَن پالُ ج ڏَن پالَ:** [صفت] عورتن جو شوقين، زاني، شهوَت پَرست

٭ [سن: ڏَن + پال = پاليندڙ]

– **ڏَنُو ج ڏَنُو:** [صفت - مذ] اهو مرد، جيڪو عورتاڻي ڳالهين/معاملن ۾ دلچسپي رکي، ڦاتڙي، زَنانو

• **ڏَنُ ج ڏَنَ:** [ا - مذ] چوپايو مال (ڍڳيون، مينهيون وغيره)، ڏڻ

٭ [سن: ڏن]

٭ نصِيب، بَخت، ڀاڳ

٭ مِلڪِيَتَ. ناڻو، دولَتَ. مال متاع، مايا، خَزانو، دنيا، زَر، اِملاڪ. ٽَڪو ٽڪر، موڙي، پُونجي، آجڪو، اجهانگ.

اَلهو تَلهو (هن وقت 'ڏن' معنيٰ دولت، پر اصل معنيٰ هئي 'ڏڻ وارو يا مالدار' وري جڏهن سون ۽ چانديء جا سِڪا جڙيا ۽ ٻي ملڪيت ميڙڻ جو چسڪو پيدا ٿيو تڏهن 'ڏن' ۽ 'ڏڻ' لفظن جي معنائن ۾ ڀ فيرائجي ويو يعني 'ڏني' معنيٰ 'ڏن وارو' يا 'شاهوڪار' ۽ 'ڏڻي' معنيٰ 'ڏڻ وارو' يا 'چوپائي مال' يا 'ٻي ڪهڙي ڀ ملڪيت جو مالڪ'؟

٭ ٻارهن راسِين مان هڪ جو نالو، قوس، ڪمان

٭ [ح - ندا] جس! شاباس! آفرين! واهه واهه! خوش رهه!

– **ڏَن ڀاڳُ ج ڏَن ڀاڳَ:** [ا - مذ] نيڪ بختي، خوش نصيبي، خوشحالي

٭ [ح - ندا] واهه واهه! شاباس! مرحبا!

– **ڏَنتَرُ ج ڏَنتَرَ:** [صفت] دولتمند، ملڪيت وارو، شاهوڪار، مالدار

٭ زَبردَست، زوراور، سرڪش

٭ سازشي

– **ڏَن ترشنا:** [ا - مث] پئسي جِي اُڃ، لوڀ، موهه، لالچ، حرص

– **ڏَن پَتِي ج ڏَن پَتِي:** [صفت] شاهوڪار، ڏَنَ جو مالِڪ، ڏَنوند، دولتمند، دنيادار

– **ڏَن ڏَن:** [صفت] دولتمند

٭ اِقبال مند، سڀاڳو

– **ڏَن لوڀُ ج ڏَن لوڀَ:** [ا - مذ] مِلڪِيَتَ ميڙڻ جو حرص، لالچ، طمع

– **ڏَنَتَرُ ج ڏَنَتَرَ:** [صفت] شاهوڪار، مِلڪِيَتَ وارو

– **ڏَنوانُ ج ڏَنوانَ:** [صفت] مِلڪِيَتَ جو مالڪ، مايا وارو، مالوَند، مالدار، شاهوڪار، غَني، اَمِير، دولَتمند

٭ خداترس، نيڪ

– **ڏَنوَنتُ ج ڏَنوَنتَ:** [صفت] شاهوڪار، دولتمند، مِلڪِيَتَ وارو، اَمِير، ڏَنوان

– **ڏَنوَندُ ج ڏَنوَندَ:** [صفت] ڏَنوان، شاهوڪار، دولتمند

– **ڏَني ج ڏَني:** [صفت] ڏَنَ وارو، ڏَڻي، شاهوڪار، دولتمند، دولت وارو

• **ڏُنِ ج ڏُنُون/ڏُنِيُون:** [ا - مث] هَوا، واءُ، پَوَن، باد، جهونڪو

٭ آواز، راڳ، راڳ جو آواز، سُر تان، تالَ لَئي، ڳائڻ جو هِڪ خاص اُصول، ڳائڻ جو نمونو، مکيه سُر گيت، ترانو ڪنهن راڳ جي اصولن موجب، شاعريء جي ڪنهن اسم تي ڏنل موسيقي

٭ [سن: ڌون = آواز]

٭ ڳوڙهو ويچار، غور، غَلطاني، اونهون خيال، گَهري سوچ

* ڪنهن هڪڙي ئي ڳالهه جو خاص خيال، هڪ طرفو رجحان
* لاڙو، ڌِيان، خيال، توجهه، تصور، لڳاتار فڪر يا غور
* [سن: ڌونم]
* مستي، بي خودي
* مُراقبو، چِلو
* سَرگرمي، اُتساهه، شوق، ادم
* پڙڪي، فلڪ
* لَنئُن، عشق

– **ڌُنِ ڌِيانَ ۾:** [ظرف] ڌِيانَ ۾ مَحو

– **ڌُن ڪارُ ج ڌُن ڪارَ:** [صفت] موسيقي ترتيب ڏيندڙ، موسيقار، ڌُن سرجيندڙ، Musican

– **ڌُنِ لائِڻُ:** [اصطلاح] ڌِيان ڏيڻ، مَحو ٿي وڃڻ

– **ڌُنِ لَڳَڻُ:** [اصطلاح] ڌِيان لَڳڻ، لَنئُو لَڳڻ، تَوجهه ٿيڻ، خيال ٿيڻ

– **ڌُن ۾:** [ظرف] خيالن ۾، مَستيءَ ۾

– **ڌُن ۾ مستُ:** [صفت] اَجايَن خيالن ۾ گم رَهڻ وارو

– **ڌُني ج ڌُنِيُون:** [ا - مث] هَلڪو آواز، هِڪ سَرد راڳ، سُر، آلاپ
* مَستي
* مُراقِبو
* پَنڌَڻ، پِنڪو، بَرڙاٽ، روڄ

• **ڌَنارُ ج ڌَنارَ:** [صفت] چوپايو مال چارِيندڙ، ڌَڻ وارو، ڌَڻار، ڌَراڙُ

'ڌَنارن ڪَنُون ڌاڻ جي مون ڏينهن گذاريا' (سچل)
* [سن: ڌن = ڌَڻُ]

– **ڌَنارَنِ جا هَٿَ لَڳَڻُ:** [اصطلاح] سَزا کائڻ، لَنيُون جَهلڻ
* [س/ات]

• **ڌَنار ڪَٽوري:** [ا - مث] گاهَ جو هِڪ قِسم (سرهو گاهه، نازيو جي ٻوٽي کان ننڍو ٻوٽو ۽ ڪِني کائيءَ جي پَنَن جهڙا ٿين)

• **ڌَناسِري:** [ا - مث] هڪ راڳڻيءَ جو نالو (جنهن جو تعلق 'سِري راڳ' سان آهي، هن راڳڻيءَ جي سرگم ۾ ڇهه سر لڳندا آهن)
* [سن: ڌناشري]
* اُبتي سُبتي ڳالهه، هَٺ جي چالاڪي، ڪيڏ، اَٽڪَلَ

• **ڌَنٽري:** [ا - مث] غرور، تَڪبر، شوخي، مَستي، هَٺيلائپ

– **ڌَنٽري لاهڻ:** [اصطلاح] مَستي خَتم ڪرڻ، غرور ميٽي ڇڏڻ

'هڪ ڌڪ سان ڌَنٽري ئي لاهي ڇڏيائينس' (جملو)

• **ڌَنڄَ ج ڌَنڄُون:** [ا - مث] لَٽَ، دَزَ، ڌوڙ، مِٽي

• **ڌَنڇڪرُ ج ڌَنڇڪرَ:** [صفت] مٽو ڦيرائي ڇڏڻ وارو، گهڻ ڳالهائو، بيوقوف، اَڻ ڄاڻ، جاهل، ڄٽ
* [س/ات]
* [سن: گهڻ - جهوڙ + چڪر - ڦيرو]

• **ڌُنڌُ ج ڌُنڌَ:** [ا - مذ] ميرُ، ميراڻ، ميرانجهه، منهن مير
* اُجهندو، اُونداهه، ڪاراڻ، پنپ، گهور
* ڪوهيڙو، دونگر، غبار، لٽ، لٽاٽ، ڇاٽ، ماڪ
* رائو، مِٽي، دَزَ
* [سن: دوندو = ڌنڌ]
* اکين جي هِڪ بيمارِي، نَظَر جي گهٽتائي، ڇنڇهه، جهانورائي
* هُلُ، شور، گوڙ، گهمسان
* ظلم، اَنڌير، بيداد

– **ڌُنڌارو ج ڌُنڌارا:** [ا - مذ] اَنڌارو ميراڻ، ميرانجهه، اُونداهي
* ڌوڙ جو طوفان
* ڪوهيڙو، لٽاٽ

– **ڌُنڌ چڙهڻُ:** [اصطلاح] رَءُ چڙهڻ، اُونداهي اَچڻ، ڪا شيءِ نَظَر ڪان گم ٿيڻ، پردو چڙهي وَڃڻ

– **ڌُنڌڪارُ ج ڌُنڌڪارُون:** [ا - مث] اُوندَهِ، ميراڻ، ڌُنڌَ، ڌُنڌارو
* نَظَر جي گهٽتائي
* گهٽ روشنائي

– **ڏُنڌُڪارُ ج ڏُنڌُڪارَ:** [ا - مذ] ڌوڙي اُونداهي، اُوندهه، اَنڌوڪار، ڪاراڻ

* ڌوڙ واري طوفان جي ميراڻ. آسمان ۾ ڪارو ڌنڌ، غبار، لَٽاڻ

* گهٽتائي، گهٽ روشنائي

* گوڙ، شور

– **ڏُنڌلو ج ڏُنڌلا:** [ا - مذ] اُوندهه، اَنڌيرو، تاريڪي

* [صفت] دونهين جهڙو غير شفاف، ميرو

– **ڏُنڌ مچائڻ:** [اصطلاح] شور هُل ڪرڻ

* ظلم باري ڏيڻ

– **ڏُنڌوڪارُ ج ڏُنڌوڪارَ:** [ا - مذ] مٽيءَ جي طوفان سبب ٿيل گهاٽي اُوندهه، اَنڌوڪار، اَنڌڪار، پنپ اُوندهه، اَنڌيرو

• **ڏُنڌُلڪو ج ڏَنڌُلڪا:** [ا - مذ] پرهه ڦٽي، صبح ڪاذب، پرياڻ، پنپرڪو، اَسُر ويلَ

• **ڏَنڌو ج ڏَنڌا:** [ا - مذ] ڪم، ڪار، ڪِرت، حاجَ، ڪَسب، هُنر، پيشو، وڻندڙي، مشغولي، ڪاروبار، وڻج واپار، ڪاج، روزگار، نوڪري

* [گ: ڌنڌو سن: ڌنڌانيه]

– **ڏَنڌا چڙهي ڏيڻ:** [اصطلاح] ڪمال درجي تي پهچڻ، وڏيءَ حد تائين هڻڻ

* برا ڪم چڙهي ڏيڻ، سڌري وڃڻ

* لاتعلق ٿيڻ، تارڪ الدنيا ٿيڻ

'اسان تہ دنيا جا ڏنڌائي چڙهي ڏنا آهن' (جملو)

– **ڏَنڌا لاهڻ:** [اصطلاح] نقصان ڪرڻ، تنگ ڪرڻ

* [س/ات]

– **ڏَنڌائي ج ڏَنڌائي:** [صفت] ڏَنڌي وارو، ڪاروبار وارو، ڪم وارو، ڪاسبي

* گهڻن ڏنڌن وارو، گهڻ واسطو

– **ڏَنڌو ڌاڙي:** [ا - مذ] ڪم ڪار، ڪرت حاج، وڻج واپار، ڪاروبار

– **ڏَنڌو ڌاڙي ڪرڻ:** [اصطلاح] ڪم ڪار ڪرڻ، ڪرت ڪي لڳڻ

– **ڏَنڌوڙي ج ڏَنڌوڙي:** [صفت -مذ] ڌنڌو ڪندڙ، ڪاروبار ڪندڙ، واپار ڪندڙ

– **ڏَنڌو سنڀالڻ:** [اصطلاح] نئين ڪم جي شروعات ڪرڻ، نئين ذميواري ملڻ

– **ڏَنڌو ڪرڻ:** [اصطلاح] پيشو ڪرڻ، ڪاروبار ڪرڻ

* [مزاحاً] برو ڪم ڪرڻ، بد فعلي ڪرڻ/ڪرائڻ

– **ڏَنڌو وڌڻ:** [اصطلاح] فيصلو ڪرڻ، جهيڙو چڪائڻ، نبيرو ڪرڻ

* رَقم چڪائڻ

* هٿ ڪڍڻ، واسطو ٽوڙڻ

– **ڏَنڌي دارُ ج ڏَنڌي دارَ:** [صفت] ڪم ڪرڻ وارو، مصروف، مشغول، ڌنڌي وارو

• **ڏُنڌورڻ:** [مص - فعل متعدي] ڪنهن شيءِ کي دونهين سان ڪارو ڪرڻ، دونهاڻڻ، ڪارائڻ

* بدنام ڪرڻ، ڪارنهن لڳائڻ

* [مص] ڏُنڌورڻ

* [امر] ڏُنڌور

* [ڏُنڌوريو ڏُنڌورندو ڏُنڌوريل]

• **ڏُنڌي ج ڏُنڌيون:** [ا -مث] اَنڌيرُ، ظلم، بيداد، اَنياءُ، اَتياچار

* ڦُر لُٽ

* زوري، ڏاڍ

* [س/ات/سن: ڌوند = ڌنڌ]

– **ڏُنڌي ٻارڻ:** [اصطلاح] هُر هُر چوڻ، ڪِڪ ڪرڻ، ڏونڪ ٻڌڻ

– **ڏُنڌي لائي ڏيڻ:** [اصطلاح] لڳاتار چوڻ، وري وري چوڻ

• **ڏنراڻي ج ڏنراڻيون:** [ا -مث] ڪاٺ جي هڪ اوزار جو نالو (پاهوڙي يا ڏانداري)

* [س/ات]

• **ڏنرو:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر سکر ۾ رهن)

• **ڏنس:** [ا - مث] دَهشت، ڏونس (آواز)

* [گ: ڌنش، مر: ڌونش]

'درهڙ ڏنوس درياءَ ۾، جت لهريون ڪن لوڙا' (شاهه)

• **ڏنش ج ڏنش:** [ا - مذ] ڪمان، ڏنڪ، ونگ، آگيل
* [سن: ڌنس]
– **ڏنش بانُ:** [ا - مذ] تير ۽ ڪمان
* [سن: ڌنش + بان = تير]
• **ڏنڪ ج ڏنڪون:** [ا - مث] پانڪ، پامڪ، زري، ڪلابات
* مٺيون ڳالهيون
* قوس قزح، ڪمان، اندلٺ، ڌنش، Rainbow
* ناز نخرو، تال، چخن، لاڏ، چاڳ، ماٺو
* هلڻيءَ جو هڪ نمونو لوڏ، ڊار سان هلڻي
* طعنو، چٿر، مسخري، ٽوڪ
* [س/ات]
– **ڏنڪ ڏيئي هلڻُ:** [اصطلاح] لوڏ سان هلڻ، لوڏو ڏيئي هلڻ، ناز سان هلڻ
– **ڏنڪ وجهڻُ:** [اصطلاح] مسخري وجهڻ
• **ڏنڪ ڏنا:** [ا - مذ] طبلي جي ضربي ٺيڪي جو بنيادي اُچار
* [هند]
• **ڏنوڙ ڦلي:** [ا - خاص] گاهه جو هڪ قسم
* [س/ات]
• **ڏنوڙي ج ڏنوڙيون:** [ا - مث] واڍڪي اوزار جو هڪ قسم، ڪمان ڪش لڪڙ
* [س/ٽ]
• **ڏنوڙي:** [ا - خاص] ٿر ۾ هڪ ٻٽ جو نالو
• **ڏنوڻ ج ڏنوڻيون:** [ا - مث] لوهارن جو هڪ اوزار، باهه ڀڙڪائڻ جو اوزار، ڌمڻ، ڌوڻ، ڪل، ڦوڪڻي، ڌمڻي
* هارمونيم ۾ هوا ڀرڻ وارو پاسو (ڳائڻ جي اصطلاح ۾)
* [سن: ڌمن]
– **ڏنوڻُ/ڏنڻُ:** [مص - فعل متعدي] هلائڻ، چڪڻ، ڦوڪڻ (ڌمڻ کي)
* ڦوڪڻيءَ کي هوا ڀرڻ يا ڏيڻ
* ڌنڻ ڌنڻ ڪرڻ، ڌنڻ ڌنڻ ڪرڻ، ڌمڻ، ڌوڻ
* نبض جو هلڻ
* [سن: ڌما = هوا ڏيڻ]

* وڦلڻ، گهڻو ڳالهائڻ، ڌبڻ، جابولڻ، بڪ بڪ ڪرڻ
* [س/ات]
* [مص] ڏنوڻ
* [امر] ڏنو
* [ڏنويو ڏوندو ڏنويل]
– **ڏنوڻي ج ڏنوڻيون:** [ا - مث] ڏنوڻ، ڌمڻ
* [صفت] مٺو ڪائيندڙ، گهڻ ڳالهائو، وات ڦاٽوڙو
• **ڏنڱون:** [ا - مذ] وڏو ڦٽ، ڇهبر، وڏو سوراخ
* [س/ل]
• **ڏنڱرو ج ڏنڱرا:** [ا - مذ] جاول ڪيس ڏهي، ڌهي
– **ڏنڱرو ڪرڻ:** [اصطلاح] هڙپ ڪرڻ، ڪائي ڪپائي ڇڏڻ (ملڪيت، دولت)
• **ڏنڱرڪ:** [ا - مذ] اُن جو هڪ قسم، پوري ۾ سائي رنگ جو اُن
* [س/ات]
• **ڏنءِ ڏنءِ:** [ا - مذ] ڏنوڻ جو آواز
* ڌمڻ هلائڻ جو آواز
* نغارن وغيره جو آواز
* [سن: ڌمذما]
• **ڏڻ ج ڏڻ:** [ا - مذ] چوپائي مال جو ولر، وڳ، وڳر، گلو، گلر، ميڙ، مجموعو، گوهر، ڇانگ، ٽولو
* [سن: ڌن = ڌڻ]
– **ڏڻار ج ڏڻار:** [صفت] چوپائي مال کي چاريندڙ ڌنار، ڌراڙ، چراهو
– **ڏڻيڪو ج ڏڻيڪا:** [صفت - مذ] ڏڻيءَ وارو، ڏڻيڪو وارثن وارو، پنهنجي وڳر وارو، عزيزن وارو
* [مث: ڏڻيڪي ج ڏڻيڪيون]
* [ضد: نڌڻيڪو]
– **ڏڻ وانڍي ج ڏڻ وانڍي:** [صفت] اُهو مالوند، جيڪو ڏڻ ڪاهي جتي گاهه هجي اُتي وانڍيون (عارضي جهوپڙا) ڪري ويهي
– **ڏڻوندي ج ڏڻوندي:** [صفت] ڏڻ وارو، مال وارو، مالوند، چوپائي مال جو ڌڻي
* سائو سکيو آسودو ۽ ڀاڳيو

– **ڌڻي ج ڌڻي:** [صفت] ڌڻ جو مالڪ، مالڪ

– **ڌڻيارُ ج ڌڻيار:** [صفت] ڌڻي

• **ڏڻَ ج ڏڻُون:** [ا - مث] چونڊ، انتخاب

❊ قبوليت

– **ڏڻَڻُ:** [مص - فعل متعدي] چونڊڻ، ڏونجڻ، ڳولي ڪڍڻ، پسند ڪرڻ، منتخب ڪرڻ

❊ ڪڻ ڏوڻڻ، لوڏڻ

❊ [پرا: ڏڻڻ، سن: ڌوت]

❊ وائڻڻ، صاف ڪرڻ، چنڊڻ

'ويهي وڏي ڏيڳ مان، ڏڻي وجهج ڏوڙ' (شاهه)

❊ ڳڻهڻ، وڻڻ (نالو)، ياد ڪرڻ، جپڻ

❊ [مص] ڏڻڻ

❊ [امر] ڏڻ

❊ [مضارع] ڏڻيان (ج) ڏڻيُون، ڏڻين (ج) ڏڻيو، ڏڻي (ج) ڏڻين

❊ [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراري لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ٻنهي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]

❊ [حال] ڏڻي ٿو (ج) ڏڻين ٿا

❊ [حال مث] ڏڻي ٿي (ج) ڏڻين ٿيون

❊ [ماضي] ڏڻيو (ج) ڏڻيا

❊ [ماضي مث] ڏڻي (ج) ڏڻيُون

❊ [مستقبل] ڏڻندو (ج) ڏڻندا

❊ [مستقبل مث] ڏڻندي (ج) ڏڻنديُون

❊ [اسم مفعول] ڏڻيل

– **ڏڻو ج ڏڻا:** [صفت - مذ] چونڊيندڙ، منتخب ڪندڙ، ڏڻندڙ

– **ڏڻي ج ڏڻي:** [ظرف] چونڊي، ڳولي، پسند ڪري

– **ڏڻي ڪڍَڻُ:** [اصطلاح] چونڊي ڪڍڻ، ڳولي ڪڍڻ، پسند ڪري ڪڍڻ

• **ڌڻائڻ:** [مص - فعل متعدي] سنڀال ڪرڻ، مالڪي ڪرڻ، حفاظت ڪرڻ، بچاءُ ڪرڻ

❊ [س/ڪرم]

❊ [مص] ڌڻائڻ

❊ [امر] ڌڻاءِ

❊ [ڌڻايو ڌڻائيندو ڌڻايل]

• **ڏڻائي ج ڏڻائيُون:** [ا - مث] ڪڻڪ کي ٻجڻ جي حالت

❊ ڪڻڪ ٻجڻ جي مزوري

• **ڌڻڪ ج ڌڻڪون:** [ا - مث] ڪٽڪ جو هڪ قسم، ڪريل ڪٽڪ (جنهن جو داڻو ساوي سبب ڪارو ٿئي)

• **ڌڻوار:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

❊ [س/ات]

• **ڌڻي ج ڌڻي:** [ا - خاص] الله تعالیٰ جو هڪ صفاتي نالو

❊ [صفت] مالڪ، خاوند، آقا، سرور، آڳو سوامي، والي، مختيار، سائين

❊ [سن: ڌني]

❊ مالدار، دولتمند، ڀاڳيو ڌنوان، ڌن ونت

❊ گهر وارو، مڙس، پتار

❊ [مجازاً] ماهر، دسترس رکندڙ، پنهنجي ڪم ۾ مهارت رکندڙ

– **ڌڻي تعاليٰ:** [ا -خاص] الله تعاليٰ، خداتعاليٰ، اُپائڻهار، پالڻهار

– **ڌڻيڪو ج ڌڻيڪا:** [صفت - مذ] ڌڻيءَ وارو ڌڻڪو، مالڪ وارو

❊ [مث: ڌڻيڪي ج ڌڻيڪيُون]

– **ڌڻيٺڪو ج ڌڻيٺڪا:** [صفت] ڌڻيءَ وارو ڌڻڪو مالڪن وارو

• **ڏڻي ج ڏڻيُون:** [ا - مث] مکيه هنڌ، مرڪزي جاءِ، هنڌ، ٺِڪ، پڙي، بينڪ، ويهڪ جو هنڌ، پاٿاري

❊ [س/ات]

– **ڏڻيُون جاچَڻُ:** [اصطلاح] مقرر جايُون ڳولهڻ، مکيه جايُون تلاش ڪرڻ، پاٿاريُون ڳولڻ

❊ مال جي ووڙ ڪرڻ

– **ڏڻيُون پاڻيُون ڪيڻ:** [اصطلاح] صفا ناس ڪرڻ، خراب ڪرڻ، دين دنيا کان ڪيڻ، تمام زبون حالت کي پهچائڻ

• **ڏو:** [ا - مذ] پاڻيءَ ۾ ڪِرڻ يا ٽپ ڏيڻ جو آواز

❊ [صفت] سنئون، سڌو سوڌو سولوبرابر ٺيڪ، پورو پورو ٺڙ

❊ [ظرف] ٺيڪ نشان تي، ان ئي هنڌ، پوريءَ طرح

– **ڌُوپارُ ج ڌُوپارَ:** [صفت] هِنَ پارِ سِڌو ويندڙ
* هَر ڳَم مان پارِ پوَندڙ، اَٽُموت، سدائين ڪامياب رهندڙ

• **ڌوٻِڪو ج ڌوٻِڪا:** [ا - مذ] ڌَڪُ، دَٻُ، مُڪَ
* [س/ٿ]

• **ڌوٻ ج ڌوٻُون:** [ا - مث] ڌِڌِڪي لوڏو
* ڌِڪي ٿيلهو

– **ڌوٻُ ج ڌوٻَ:** [صفت] ڏُباٽيندڙ، ڌوڏائيندڙ، لوڏيندڙ

– **ڌوٻِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌوڏڻ، لوڏڻ
* ڌِڪو ڏيڻ، ٿيلهڻ
* [مص] ڌوٻڻ
* [امر] ڌوٻِ
* [ڌوٻيس ڌوٻيندس ڌوٻِيَل]

– **ڌوٻو ج ڌوٻا:** [ا - مذ] لوڏو، جهوٻو، ڌوڏو، پونڪنپ
* ڌَرتيءَ جو ڌٻڻ، زلزلو

• **ڌوٻو ج ڌوٻا:** [ا - مذ] ٻَڪ، لَپ، چِرُون
* [س/ٿ]

• **ڌوٻي ج ڌوٻي:** [صفت] ڪپڙا ڌوئيندڙ، ڪتي، پريت، پرت
* [سن: ڌاوڪ > ف. گاذر = ڌوئيندڙ]
* [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

– **ڌوٻِڪو ج ڌوٻِڪا:** [صفت - مذ] ڌوٻيءَ جو ڪَتِڪو، ڪَتيءَ جو، ڌوٻيءَ وارو

– **ڌوٻيءَ جو ڪُتو:** [محاورو/صفت] بيڪار، رول، بي گهر، آوارو

– **ڌوٻي گهاٽُ ج ڌوٻي گهاٽَ:** [ا - مذ] ڪپڙن ڌوئڻ جو هَنڌُ، تڙُ

• **ڌوتارو ج ڌوتارا:** [صفت] ڌُتارِيندڙ، ٺَڳُ، دَغاباز
* [سن: ڌورت]

• **ڌُوتاري ج ڌُوتارِيُون:** [ا - مث] آرسي، آئينو، دَرسني، ٽِڪَ، آهري
* [س/ڪوهـ]

• **ڌوتپ ج ڌوتپُون:** [ا - مث] ڌوئڻ جو ڪم، ڌوپ
* [س/ڪوهـ]

• **ڌُوتپ ج ڌُوتپُون:** [ا - مث] پَرُوَتَ، دَلالي، ٻجاپڙائي، ٺڳي
* [س/ڪوهـ/سن: دوت = قاصد]

– **ڌُوتپائي ج ڌُوتپائِيُون:** [ا - مث] پَرُوَتَ، ڪُٽڻپو

– **ڌُوتپڻُ:** [ا - مذ] پَرُوَتَ، ڪُٽڻپو، دَلالي

– **ڌُوتپڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌوتپائي ڪرڻ، پَرُوت ڪرڻ، ڪُٽڻپو ڪرڻ، ٺَڳي ڪرڻ
* [مص] ڌُتپڻ
* [امر] ڌُوتپ
* [ڌُتپيس ڌُوتپيندس ڌُوتپيَل]

– **ڌُوتپِٽُو ج ڌُوتپِٽا:** [ا - مذ] پرُوت، ڪُٽڻپائي
* ٺڳي، بي ايماني

– **ڌُوتپو ج ڌُوتپا:** [ا - مذ] پَرُوَتَ، ڪُٽڻپو، دَلالي

– **ڌُوتپو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] پَرُوَتَ ڪرڻ، ڪُٽڻپو ڪرڻ
* ٺَڳي ڪرڻ
* چُغِلي هَڻڻ

• **ڌُوتِرِ:** [صفت - مث] ڌوتي، دَلِي، پَرُوِي، بَدڪار عورت

• **ڌُوتِرَ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو
* [س/ات]

• **ڌوتَلُ ج ڌوتَلَ:** [صفت/اسم مفعول] ڌوئي صاف ڪيل، ڌوٻي ويل، ڌوئي ڇڏيل، آگهاريل
* [سن: ڌوت = ڌوتل]

• **ڌوتو ج ڌوتا:** [ا - مذ] ٺَڳي، فريب، دغا، دولاب، ڪوٽ، ويسا گهاتي
* [س/ڪوهـ]
* ٿاٻو ڌڪو ٿيلهو رولڙو آڏيڙو
* بدنظر، بدنظر ڪرڻ وارو، عيب جاچڻ وارو
* ٺڳ، دغاباز

– **ڌوتا ڪائِڻُ:** [اصطلاح] ڌِڪا ڪائڻ، ٿاٻا ڪائڻ، رلڻ

– **ڌوتائي ج ڌوتائي:** [صفت] ٺڳي ڪندڙ، ٺَڳُ، دَغاباز
* رولاڪ، رولو
* گستاخي، بِناڪِي، داڙِي

– **ڌوتو چوريندَڙُ:** [صفت] فريب ڪندڙ. ٺڳي ڪندڙ

– **ڌوتو ڏِيڻُ:** [اصطلاح] ٻرغلائي وڃڻ. ٺڳي وڃڻ

• **ڌُوتو ج ڌُوتا:** [صفت] نياپو ڏيندڙ. خابرو، پانڌي، ايلچي

* [سن: دوتڪ = قاصد]

* ٽياڪڙ، ويچوئي، ثالث، دَلال، ڪٽڻ، وچ ڪندڙ

* ڪٽڻپو ڪندڙ، ڀڙوو، ڀاڙيو، پيٽو

* دلبو ڪندڙ، دغاباز، ٺگ، عيار، مڪار

• **ڌُوتي ج ڌُوتيُون:** [ا - مث] ڏائڻ، بدنظر عورتَ، عيبَ جاچيندڙ عورت، ڪٽڻپو ڪندڙ عورت، ڀڙوي

• **ڌوتي ج ڌوتيُون:** [ا - مث] گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو، گوڏ، اهو ڪپڙو جيڪو هندو ڌرمَ جا ماڻهو سلوار جي بدران گوڏ وانگر ڪم آڻين (جنهن جو هڪ ڇيڙو ڇيلهه سان ۽ ٻيو ڇيڙو ٽنگن جي وچان لنگهائي پٺيان ڇيلهه ۾ ٽنڊي ڇڏيندا آهن)، لاڪ، منجهلو، تهبند (تهمد)، ڌوتِ

* [سن: ڌوتر]

– **ڌوتِ ج ڌوتيُون:** [ا - مث] ڌوتي گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو، گوڏ

– **ڌوتِرُ ج ڌوتِرَ:** [صفت - مذ] ڌوتي پائڻ وارو، ڌوتي ٻڌڻ وارو

* واڻيو، ڪراڙ، مهتو، هِندو

– **ڌوتي ٻندُ ج ڌوتي ٻندَ:** [صفت] ڌوتي ٻڌندڙ

* هِندو، واڻيو، مهتو

– **ڌوتي ڇوڙَڻُ:** [اصطلاح] هِمتَ هارڻ، ٻُزدل ٿيڻ، ڊڄڻ، گيدي ٿيڻ، ڀاڙيو ٿيڻ

– **ڌوتيءَ ۾ هَٿُ پيڻُ هُئڻُ:** [اصطلاح] ڍِلو هئڻ

* سُست هئڻ

– **ڌوتيو ج ڌوتيا:** [ا - مذ] گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو، ڌوتي، اَنگوڇو، اَنگوشو، ننڍڙي گوڏ، انگرکو

• **ڌوٿَرُ:** [ا - مذ] سمنڊ جي مڇيءَ جو هڪ قسم

• **ڌوپُ ج ڌوپ:** [ا - مذ] ڌوئڻ جو ڪم، ڌوئڻ واري حالت، ڌوئڻي، ڌوئپ

* ڌوبيءَ جي ڪيپ

* اِشنان، غسل

* ڪنهن شيءِ کي ڌوئڻ منجهان بچيل پاڻي، پچ

* اُٻٽڻ، پوچي، سفيدي، چونو

* [سن: ڌوپ = صاف ٿيڻ]

* ڪپڙن وغيره جي ڌلائيءَ جو وارو يا پيرو

'هي ڪپڙا پنجون ڌوپ پاتا آهن' (جملو)

* [س/ات]

* ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ پٿر يا ڪاٺ جو تختو، ڦرهو، داٻڙو

* [س/ٿ]

– **ڌوپِجَڻُ:** [مصدر 'ڌوپڻ' مان فعل مجهول] ڌوپڻ، صاف ٿيڻ، ڌوئجڻ

* [ڌوپيس ڌوپبو ڌوتل]

– **ڌوپُ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] ڪپڙا ڌوئڻ

– **ڌوپڻُ:** [مص - فعل لازمي] پاڻيءَ سان صاف ٿيڻ، ڌوئجي وڃڻ، ڌوپجڻ، اُجرو ٿيڻ، اُجلو ٿيڻ، اُڇو ٿيڻ

* پاڪ ٿيڻ، پوِتر ٿيڻ

'ڌوپي منجهه درياءَ نه ٻه اوجهه نه ڇڏي اوجهري'

* [ڌوپيس ڌوپيا، ڌوپي، ڌوپيُون، ڌوپندو ڌوپندا، ڌوپندي، ڌوپنديون، ڌوتل]

• **ڌُوپِ ج ڌُوپيُون:** [ا - مث] سِجَ جي روشني، اُس، ڪاڙهو، ڏپ، ٽِپتَ

* [سن: ڌوپ = چمڪڻ]

– **ڌُوپِ ڇانوَ:** [ا - مث] اُس ڇانوَ، ٻَدَلَ سَدَلَ، مَٺَ سَٺَ، ٿَڌِي ڪوسي

– **ڌُوپِ ڏِيڻُ:** [اصطلاح] اُس ڏيڻ، تِرڪو ڪائڻ، اُس تي ٿورو گرم ڪرڻ

• **ڌُوپُ ج ڌُوپ:** [ا - مذ] واس، لوبان

* سُگنڌ، سُرهاڻ، عطر، ڦليل

* جوَ جو هڪ قسم (جيڪو جواهري يا سونارا زيور جي خالي ٽنگن کي ڀرڻ لاءِ ڪم آڻيندا آهن)

* [سن: ڌوپ]

– **ڌُوپ داني ج ڌُوپ دانيون:** [ا - مث] ڌوپ کي ساڙڻ جي ڪٺڙي

– **ڌُوپڻ:** [مص - فعل متعدي] لوبان وغيره جو دونهون ڪرڻ، واس ڏيڻ، واسڻ

* خوشبوءِ، سرهاڻ ڪرڻ
* [مص] ڌُوپڻ
* [امر] ڌُوپ
* [ڌُوپيو ڌُوپيندو ڌُوپيل]

– **ڌُوپُ واسُ:** [ا - مذ] ڌوپ ڏيڻ جي حالت

* لوبان ٻارڻ جي رسم

– **ڌُوپُ واسِڙو:** [ا - مذ] 'ڌوپ واس' جو اسم تصغير، مختصر طور ڌوپ ٻارڻ جي رسم

• **ڌوپو ج ڌوپا:** [ا - مذ] ٺڳي، ڳَڏِي، دَغا، ڌوکو، فريب، دوھ، دولاب

* اٽڪل، نمونو، ٽل، وجھ، پيچ
* شاھو، ڦِلٽو، جڙھو، چٽ، داڙ
* گسُو، ڪوڙ، ٻٽاڪ، پٽ

– **ڌوپائي ج ڌوپائي:** [صفت] ڌوپو ڏيندڙ، ٺڳي ڪندڙ، دغاباز، دوھي، دولابي، ڳڏيخور

* ڦِلٽائي، چڙھيباز، چٽباز، ڏاڙائي، گسائي، ٻٽاڪي، ڪوڙو
* [س/ڪرھ]

• **ڌوڄُ ج ڌوڄَ:** [ا - مذ] ڌوڄ، ڌاڄ، ڌَڄا، بيرق، جھنڊو، علم

* [سن: ڌوڄا - جھنڊو]

• **ڌوڄڻُ:** [مص - فعل متعدي] چونڊڻ، ڏٺڻ، پسند ڪرڻ، انتخاب ڪرڻ

* [مص] ڌوڄڻ
* [امر] ڌوڄ
* [ڌوڄيو ڌوڄيندو ڌوڄيل]

• **ڌوڄ:** [صفت] اڳواڻ، اختيار وارو

• **ڌوڙُ ج ڌوڙَ:** [ا - مذ] ظلم، اَنڌير، ناحق، بيداد

* اِلزام، بُهتان
* ٺڳي، دولاب، مڪر فريب

– **ڌوڙُ ٻڌڻُ:** [اصطلاح] ڪوڙي رَقَمَ ٻَڌَڻ، تمام گھٽي رَقَمَ جي دَعوىٰ ڪرڻ

– **ڌوڙُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] ظلم ڪرڻ، اَنڌير ڪرڻ، اتياچار ڪرڻ، انياءَ ڪرڻ

* اِلزام هڻڻ، بهتان مڙهڻ
* ٺڳي ڪرڻ، دولاب ڪرڻ

– **ڌوڙي ج ڌوڙي:** [صفت] ظالِم، ڪٺور، قَهار، بي قياس، سنگدِل، ڪٺيل، ڪاسائي، ستمگر

• **ڌُوڙَڪُ ج ڌُوڙَڪَ:** [ا - مذ] درياءَ جي وهڪري جو آواز، ڌَڙڪو، ڌَڙڪار، گَڙڪاٽ

– **ڌُوڙَڪُ ڪرڻُ:** [اصطلاح] گَڙڪاٽ ڪرڻ، ڌَڙڪار ڪرڻ

• **ڌُوڙڙيو ج ڌُوڙڙِيا:** [ا - مذ] اَفواھ، سنسني، آڌو هئور، گپ، گپوڙو هل، هاوانو

• **ڌوڙو ج ڌوڙا:** [ا - مذ] ڌوپو، دوٽو ٺڳي، دولاب، دَغا، دوھ، چَلُ، فريب، دوکو، دولاب، ترڪٽ

* ڪوڙُ ڪپَتِ، جوٽ، ڪساڪ، دروغ

• **ڌُوڙو ج ڌُوڙا:** [ا - مذ] باھِ جو مچ، آڙاھ، ڪُورو، ٺانڊن جو ڍِڳ، رک جو ڍِڳ، ڦلهيار جي مٺ، ڪيريءَ جو ٻنوڙو، چارِ جو ليو

* [صفت] باھِ ڏکائيندڙ، ڌَنوڻي هَلائيندڙ
* [پرا: دوڏي سن: درت]

– **ڌُوڙاڻي ج ڌُوڙاڻي:** [صفت] باھ ٻارڻ وارو، مچ ٻارڻ وارو، ڌوڙن وارو

– **ڌُوڙو ج ڌُوڙا:** [ا - مذ] لوهارن جو ڪُورو (جنهن ۾ لوھ ڳري)

– **ڌُوڌُو:** [ا - مذ] ڌَنوڻ جي ڦُوڪَ جو آواز

* آ از، گوڙ، ڪڙڪات
* [ظرف] وچ ۾، اندر، منجھ

– **ڌُوڌُوڪارُ:** [ا - مذ] گوڙُ، گَڙڪو، ڌنڌڪار، اُونداهي

– **ڌُوڙِي ج ڌُوڙِيون:** [ا - مث] ڌَنوڻي، ڌَنڻ، ڌَمڻ

-- **ڏوڙيو ج ڏوڙيا:** [صفت - مذ] ڏنوڻ وارو، ڏنوڻ هلائيندڙ، ڏمڻ وارو، ڏمندڙ، باهه ٻاريندڙ

* ٽئون ڪم سڪڻ وارو، سيڪڙات (لوهارن جي اصطلاح ۾، لوهارن رت اهو دستور آهي ته جڏهن ڪوبه نئين سر لوهارڪو ڪم سڪندو آهي ته ڪاريگر هن کي ٻهرائين ڏنوڻ تي ويهاريندو آهي، جيئن هو ڪم مان واقف ٿئي، هتي 'ڏوڙي' جي معنيٰ آهي، ٽئون طالب جيڪو طريقت تي هلڻ چاهي ٿو)

'ڏوڙيا تي ءِ مَ ڏاڻ جم ڪجهو رڪ ڪڻيون ٿئي' (شاهه)

• **ڏوڙيلي:** [ا - خاص] وَل جو هڪ قسم (جنهن جي ڏانديءَ مان ڪير ڙهي)

• **ڏوڙ ج ڏوڙون:** [ا - مث] لوڏ، لوڏو، جهولو، ڏونڌاڙ، اُڇَل

* ٻڪاڙ، اُونڌَپ، گمراهي

* هوڏ، ضد، ڏن، ڪِروڌ، گهيي

* مناظرو، بحث، مباحثو

-- **ڏوڙ ٻڌڻ:** [اصطلاح] ٻڪ ساهيءَ ڏونڌاڙڻ، ٻڪو لوڏڻ

* ڏن ڪري ويهڻ، ڪروڌ ڪري ويهڻ، ضد ڪرڻ، هوڏ ڪرڻ، بحث ڪرڻ، اَڙي ڪرڻ

-- **ڏوڙ لائڻ:** [اصطلاح] ڏوڙ ٻڌڻ

-- **ڏوڙڻ:** [مص - فعل متعدي] لوڏڻ، جهوٻڻ، ڏونڌاڙڻ، ڇانڇهولڻ

* ٽيلهڻ، ڏڪڻ، چورڻ

* [مص] ڏوڙڻ

* [امر] ڏوڙ

* [مضارع] ڏوڙيان (ج) ڏوڙيون، ڏوڙين (ج) ڏوڙيو، ڏوڙي (ج) ڏوڙين

* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ترؤي واحد، جمع جا صيغا گڏيا آهن]

* [حال] ڏوڙي ٿو (ج) ڏوڙين ٿا

* [حال مث] ڏوڙي ٿي (ج) ڏوڙين ٿيون

* [ماضي] ڏوڙيو (ج) ڏوڙيا

* [ماضي مث] ڏوڙي (ج) ڏوڙيون

* [مستقبل] ڏوڙيندو (ج) ڏوڙيندا

* [مستقبل مث] ڏوڙيندي (ج) ڏوڙينديون

* [اسم مفعول] ڏوڙيل

-- **ڏوڙو ج ڏوڙا:** [ا - مذ] لوڏو، ڌِڏڪو، جهوٻو، ڇلڪو، ڌڪو، ٽيلهو، لِڏڪو

-- **ڏوڙو ڪائڻ:** [اصطلاح] ڌِڪو ڪائڻ، ٽيلهو ڪائڻ، ڪنهن سان ٽڪرجي لوڏو ڪائڻ

• **ڏوراڙو/ڏوراٽو ج ڏوراڙا/ڏوراٽو:** [ا - مذ] مَحل، محلات، عاليشان عمارت، قصر، بنگلو

* راڄ مندر

* دولت خانو

• **ڏورٽ ج ڏورٽ:** [صفت] ننگ، لُچو بدمعاش، اوباش، حرفتي

• **ڏورو ج ڏورا:** [صفت] جميل ڪير، ڏنؤرو

* اُڇو سفيد

• **ڏورو انبُ ج ڏورا انبَ:** [ا - خاص] انب جو هڪ قسم، اُڇو انب

• **ڏوري ج ڏوريون:** [ا - مث] عورتَ، زالَ

* جانورن جو ميڙ

• **ڏوريو ج ڏوريا:** [ا - مذ] ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار، ترڪي جهلڻ لاءِ ڪاٺي

* [س/ٿ]

• **ڏوڙ:** [ا - مث] مٽي، ڌَڙ، ڌُڌڙ، ڌِسڙ، ڌَس، لَٽ، ٻَسِڙ، ڇائي، ڌوڙڪ، رِڃي، رڪ

* [سن: ڌول = مٽي]

* [ڪنايه] ڪجهه به نه

-- **ڏوڙ پائڻ:** [اصطلاح] خراب ڪم ڪرڻ، بڇڙائي ڪرڻ، ڏوهه ڪرڻ، بدفعلي ڪرڻ

* ڪجهه به نه ڪرڻ، بيڪار ويٺو رهڻ

-- **ڏوڙ جُون ڏاڍيون:** [اصطلاح] ڪجهه به نه

* [س/ات]

-- **ڏوڙ ڏاڍي ج ڏوڙ ڏاڍيون:** [ا - مث] زيان، نقصان

* عدم، گم

* [صفت] اُجايو، ڪجهه به نه

* ناس، برباد، نابود

* [ظرف] لَٽَ ۾، مٽيءَ ۾

– **ڏورڙ ڏاڪيون ڪري ڇڏڻ:** [اصطلاح] ڦِنائي ڇڏڻ، خراب ڪرڻ، فنا ڪرڻ، نابود ڪرڻ، وڃائي ڇڏڻ

* خرچي ڇڏڻ (پئسا وغيره)

– **ڏورڙ ڏڪاءُ:** [ا - مذ] طوفان جو آواز

* وڏو آواز، گجگوڙ

– **ڏورڙ ڏنيو:** [صفت - مذ] ڏورڙ ڪي ڏَنئي، صاف ڪري، سون جو بورو ڪيندڙ

– **ڏورڙ ڏويو/ڏورڙ ڏئو:** [صفت - مذ] ڏورڙ ڌوئيندڙ، سونارن جي ڪورن جي رک ٿوري ناڻي ۾ خريد ڪري، اُها ڌوئي صاف ڪري، اُن مان سون جا ذرڙا هٿ ڪندڙ

– **ڏورڙ ڏِڪي ڪرڻ:** [اصطلاح] معاملو اُجهائڻ، خلل مِٽائڻ

* [س/ٿ]

– **ڏورڙڪ ج ڏورڙڪون:** [ا - مث] مِٽي، ڌسڙ، ڌوڙ

– **ڏورڙ ڪمائڻ:** [اصطلاح] ڪجهه به فائدو حاصل نه ٿيڻ، ڪجهه به نه حاصل ٿيڻ

– **ڏورڙ ڪڙو ج ڏورڙ ڪڙا:** [صفت] مِٽيءَ هاڻو، ڌوڙ گڏيل، مِٽيءَ مليل

* [س/ٿ]

– **ڏورڙو ج ڏورڙا:** [ا - مذ/صفت] ڌوڙ سان پوريل، لِٽيل، مِٽيءَ هاڻو

'دَريائي ڏوڙا ٿيا، وَڏريءَ وهاڻا' (شاهه)

* [صفت] سفيد، اڇو

* [س/ٿ]

– **ڏورڙيالو ج ڏورڙيالا:** [ا - مذ] ڌوڙين مِٽي، مِٽيءَ جو طوفان

– **ڏورڙيو ج ڏورڙيا:** [ا - مذ] مِٽيءَ جو طوفان، ڌوڙيالو جهڪ، ڌوڙيالو جهڪَ، آنڌي، مِٽيءَ جو وِسڪارو

* وَرڪا، وِسڪارو، آرانيو (گارين جو)

* [ا - خاص] هِندن جي هوليءَ جو آخرين ڏينهن

* [صفت] چندو، نياڳو، ڪنهن نه ڪم جو بيڪار

– **ڏورڙيا لائي ڏيڻ:** [اصطلاح] حد کان وڌي وڃڻ، گهڻي اَنداز ۾ يا وڏي زور سان ڪم ڪرڻ، اَنڌا ڌنڌ لائي ڏيڻ

– **ڏورڙيو ڪرڻ:** [اصطلاح] مِٽيءَ جو وسڪارو ڪرڻ، مِٽي اُڏائڻ

* ڪاهي پوڻ

* ڦهڪو ڪرڻ، هيٺ ڪرڻ

– **ڏورڙيو وسائڻ:** [اصطلاح] ڌوڙ وسائڻ، گهڻي ڌُز اُڏائڻ

* گاريُون ڏيڻ

* وِسڪارو ڪرڻ

• **ڏورڙڏيا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏو ڙي ج ڏو ڙي:** [صفت] سَن، جيس، جيڏو ثاني، برابر سرتيو ميلُ، اُزِي تَنُلَ، شريڪ، جوڙيا ڪ، مٿ، مثل، هم سر، ييچي، سريکو، هموزن، سمان، مساوي

* [سن: ذريہ]

• **ڏورڙيا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏوس ج ڏوسون:** [ا - مث] گهڻي تڪڙ، اُبهرائپ، جلدي، تيزي

– **ڏوس ڏبڙ:** [ا - مث] تڙ تڪڙ، اُبهرائپ

• **ڏوس ج ڏوس:** [ا - مذ] ڏوڪ ڏوڪان

* مٿي ۾ ڪِرڻ

* آسمان ۾ مينهن، ڳڙن جو نهڻ

• **ڏوڪ:** [صفت] مضبوط، جهالائي جتادار، هنيائڻ ۾ گهڻو وقت هلندڙ (ڪهو)

* [س/ل]

* ڏِڪ (ڏِڪڻ مان)، نيلهه (نيلهڻ مان)

• **ڏوڪ:** [ا - مث] مٿان کان هيٺ زور ڏيڻ جي حالت

* [سن: دوک]

– **ڏوڪڻ:** [مص - فعل متعدي] مٿان کان هيٺ زور ڏيڻ، ڏبڻ، دَٻ مٿ ڪري نيلهي اندر وجهڻ يا اندر ڪرڻ

* ڌوڻ ڪي ڦرڪڻ

* [مص] ڏوڪڻ

* [امر] ڏوڪ

* [ڏوڪيس ڏوڪيندو ڏوڪيل]

• **ڏوڪ:** [ا - مث] آڳتي ڏِڪڻ جي حالت، گهوچ، دَٻ، ڦِس

* ڪاهه، حملو، هلان، زومر (زمر)، رومڙ

– **ڏوڪارڻ:** [مص - فعل متعدي] ڌِڪا ڏيڻ، زور پرڻ
* زوريءَ ڪاهي پوڻ
* تڙي ڪڍڻ، نفرت ڪرڻ
* [مص] ڏوڪارڻ
* [امر] ڏوڪار
* [مضارع] ڏوڪاريان (ج) ڏوڪاريون، ڏوڪارين (ج) ڏوڪاريو، ڏوڪاري (ج) ڏوڪارين
* [زمان حال ناهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ترتيبوار واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏوڪاري ٿو (ج) ڏوڪارين ٿا
* [حال مث] ڏوڪاري ٿي (ج) ڏوڪارين ٿيون
* [ماضي] ڏوڪاريو (ج) ڏوڪاريا
* [ماضي مث] ڏوڪاري (ج) ڏوڪاريون
* [مستقبل] ڏوڪاريندو (ج) ڏوڪاريندا
* [مستقبل مث] ڏوڪاريندي (ج) ڏوڪاريندِيون
* [اسم مفعول] ڏوڪاريل

– **ڏوڪ ڏوڪان:** [ا - مث] ڌَٻ، ڌِڪَ، ڦَسَ
* جلدائي، اُبهر، تڪڙ
* رومڙ، هلان، ڪاهه
* اَنڌ ڌنڌ، پيهه، گڙدي، زوم (زم سان)

– **ڏوڪڻ:** [مص - فعل متعدي] گهوڙڻ، جهوڪڻ، زور ڏيئي اندر ڪرڻ، ٺوڪڻ، دٻي وجهڻ، ڦسڻ، ڏٽڻ، گپائڻ
* ڪاهي پوڻ، اڳتي زور سان وڌندو وڃڻ، ڪاهه ڪرڻ، زور سان اندر وڃڻ
* ڌَرِ ڪي ڦوڪڻ
* [مص] ڏوڪڻ
* [امر] ڏوڪ
* [ڏوڪيو ڏوڪيندو ڏوڪيل]

– **ڏوڪيندو وڃڻ:** [اصطلاح] ڪاهيندو وڃڻ، تمام تڪڙو هلڻ، زور شور سان وڃڻ، اُبهرائيءَ ۾ وڃڻ، زور سان وڃڻ، رومڙ ڪري وڃڻ
* پنهنجي صلاحيتن سان رستو صاف ڪري اڳتي وڌڻ

• **ڏوڪڙ:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏوڪڙ ج ڏوڪڙ:** [ا - مذ] ڪنهن شيءِ جي مٿان ڪِرڻ جو آواز، ڦهڪو
* منهن تي چٽي ڏيڻ جي حالت
* [س/ات]

• **ڏوڪڙي ج ڏوڪڙي:** [صفت] ڌڪڙ وڄائيندڙ، دهلاري، نغاري، طبلائي، طبلچي

• **ڏوڪو ج ڏوڪا:** [ا - مذ] فريب، مڪر، دولاب، دغا، ٺڳي، ويساگهاتي
* مُغالطو، غلط فهمي، نظر جو فريب

– **ڏوڪو کائڻ:** [اصطلاح] ٺڳجڻ، ويساگهاتي ٿي وڃڻ، ٻئي جي فريب ۾ اچڻ، نقصان هيٺ اچڻ

• **ڏوڪي:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو (اڪثر شهيد بينظيرآباد، سکر ۽ لاڙڪاڻي ضلعن ۾ رهن)

• **ڏولِ ج ڏولون:** [ا - مث] ڏوڙ، مٽي، ڌَرَ ڌَسَ

– **ڏولِ اُڏارڻ:** [اصطلاح] خاڪ اُڏارڻ، مٽي اُڏارڻ

• **ڏومِ ج ڏومون:** [ا - مث] هُلَ، شور، گوڙ، وڏو آواز، لڙ، بڪيڙو، گهمسان، هائيتال، غوغاءُ، ڪٽڪو، ماچانگ، هنبس، غلغلو، هنگامو، هلڙ، ڌمچر، ڌمچڪر، ٺمڙ، خرخسو
* [سن: ڏونِ = آواز]
* چوٻول، افواهه
* شهرت، ناماچار، ناموس، هاڪ
* سراسريءَ سربستو زور، ڏوڪ، ڪاهه، حملو ٽيڪ، زور

– **ڏوم ڌام:** [ا - مذ] شان و شوڪت، زور شور، ڪروفر دبدبو رعب تاب، طمطراق

• **ڏومرڪيٽ:** [ا - مذ] چوٽيرُ تارو، پڇڙ تارو

• **ڏون:** [ا - مث] چوند، پسنديدگي، انتخاب، ڌڄ، ڏوڻ
* [س/ٺ]

• **ڏوناڙ ج ڏوناڙون:** [ا - مث] جهونجهاڙ، لوڏ، ڏوڏ، جهوٻڻ، ڌڪڻ جي حالت

* [سن: ڌو = ڌڏڻ]

– **ڏوناڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] لوڏڻ، ڏوڏڻ، جهوٻڻ، ڌڪائڻ

* ڏوٻڻ، چانچولڻ

* ڦڙڪائڻ

* جهاڳوڙڻ

* گهلڻ، گهِل گينداڙ ڪرڻ، چانچولڻ

* [سن: ڌو = ڌڏڻ]

* [مص] ڏوناڙڻ

* [امر] ڏوناڙ

* [ڏوناڙيس ڏوناڙيندس ڏوناڙيل]

• **ڏونپ ج ڏونپ:** [ا - مذ] سج جي روشني، اُس، ڪاڙهو ڏپ، تپت

* [س/ٿ]

– **ڏونپارو ج ڏونپارا:** [صفت] ڏونپ وارو، واس ڪيل، واسيل

• **ڏونپڪارڻُ:** [مص - فعل متعدي] بسي يا ڏونرا رڌڻ

* داغ ڏيڻ، پچڻ (طعام وغيره)

* [س/ٿ]

* [مص] ڏونپڪارڻ

* [امر] ڏونپڪار

* [ڏونپڪاريس ڏونپڪاريندس ڏونپڪاريل]

• **ڏونچ ج ڏونچون:** [ا - مث] ڏوڻ، اِنتخاب، چوند، پسندي، مڪياري

* [س/ل]

– **ڏونچ ڪرڻُ:** [اصطلاح] چوند ڪرڻ، اِنتخاب ڪرڻ

– **ڏونچڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڏوڻ ڪرڻ، چوند ڪرڻ، اِنتخاب ڪرڻ، مرضيءَ موجب ڪڻڻ

* [مص] ڏونچڻ

* [امر] ڏونچ

* [ڏونچيس ڏونچيندس ڏونچيل]

• **ڏونڊاڙ ج ڏونڊاڙون:** [ا - مث] ڇڪتاڻ، گهِل، گينداڙ، لوڏ، ڏوڏ، لوڏو، ڏوٻو، جهوٻو، ٿلڪو، ٿڙڪو

* [سن: ڌو = ڌڏڻ]

– **ڏونڊاڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] لوڏڻ، ڏوڏڻ، جهوٻڻ، ڌڪائڻ

* ڏوٻڻ، ڦڙڪائڻ

* [سن: ڌو = ڌڏڻ]

* جهاڳوڙڻ، چانچولڻ، جهنجهوڙڻ

* گهلڻ، گهِل گينداڙ ڪرڻ

* [مص] ڏونڊاڙڻ

* [امر] ڏونڊاڙ

* [ڏونڊاڙيس ڏونڊاڙيندس ڏونڊاڙيل]

• **ڏون ڏون:** [ا - مذ] ڌَڪ ڌَڪ، ڌَڪ ڌَڪ، ڌمڪو

* ٺڙڪ

* ڌمڻ ڪي ٺوڪڻ جو آواز

* [سن: ڌون = آواز پرا: ڌم ڌما]

• **ڏونرا:** [ا - خاص] هڪ ذات جو نالو

• **ڏونرو ج ڏونرا:** [ا - مذ] اڳ ولوڙيل جميل کير ڪٽو ٿيل کير، ٻڌو ڏڌ، ڏهي

• ڍڳ، ڍڳ

* وهت (ڍڳي يا اُٺ) جي رنگ جو هڪ قسم

* ڏاندي پکيءَ جو هڪ قسم

* [صفت] اڇو، سفيد، کيرو، صفا چمڪندڙ، ڪاٻر اڇي رنگ جي شيءِ

* خراب، ميرو، گدلو

– **ڏونرائڻُ:** [مص - فعل لازمي] ڏونري وانگر ڏسڻ ۾ اچڻ، اڇي رنگ جو ڏسڻ ۾ اچڻ

* [ڏونرايس ڏونرائيندس ڏونرايل]

– **ڏونرائي ج ڏونرائيون:** [ا - مث] اڇاڻ، سفيدي، ڄرڪاڻ، چلڪاڻ

– **ڏونرساز ج ڏونرساز:** [صفت] اڇي ۽ ميري رنگ تي ڪپڙي جو هڪ قسم، زناني چني، گندي، ٻڪيٽڙو

– **ڏونڙسارَ چُنِي:** [ا - مث] زَناني گنڍيءَ جو هڪ قِسِم، ٻِڪِيٽڙو ٻَگ (اُها گندي جنهن کي چار گل ڪنڊن تي ۽ هڪ گل وچ تي هجي ۽ ترڪيهوڙي ٻه رنگ جو هجي)
* [س/ل]

– **ڏونڙستَرُ ج ڏونڙستَرَ:** [صفت] اَڇو ۽ ڪجهه ميرانجهڙي رنگ تي، اڇي ڳاڙهي رنگ وارو

– **ڏونڙسِيرو ج ڏونڙسِيرا:** [صفت - مذ] جنهن جي مٿي جا وارَ ڪَڪا يا ميرانجهڙي رنگ تي هجن، پوڙن وارن وارو ۽ پير رنگين

– **ڏونرو آڇو ج ڏونرا آڇا:** [صفت] وهڻ جي رنگ جو هڪ قسم، سفيد، اَڇو

– **ڏونرِيات:** [ا - مذ] اڇي ويس وارا
* [ضد: سايات]

• **ڏونرِي ج ڏونرِيُون:** [ا - مث] بيماريءَ جو هڪ قسم، تِليءَ جي بيماري، سائي، يرقان، ڪامڻ، ساوڪ، هيانچي جي بيماري
* [صفت] اَڇي ۽ ڳاڙهي رنگ واري

• **ڏونسَ ج ڏونسُون:** [ا - مث] دَهمان، دَهشَتَ، دَٻاءُ، دَڙڪس تاب، خوف، ڪاوَڙ، غصو تابش، چِڙ، هڪل هور
* طبَلَ، هُلَ، هَنگامو شور، غوغاءُ
* رَوَشِ، هَلَتِ چَلَتِ، چالِ، ڍَنگ
* داڻَ، ہٺاڪَ
* ڪاهَ، هلان، جلهه، حملو
* ٺَڳِي، مَڪرُ، دولاب، فريب

• **ڏونڪَ:** [ا - خاص] هڪ نئين جو نالو

• **ڏونڪَ ج ڏونڪُون:** [ا - مث] ٻَچَرَ، جَلُ، ڪامَ، ٻَچ، ساڙ
* ٺِمڪو، چِلڪو
* [سن: ڌوم = دونهون]
* شَدِيد اُڃَ، تَمام گهڻي پياس
* ٻَچَرَ نہ ڇڏڻ جي حالت، ڪَڪِ ڪرڻ، بارِ بارِ تنگ ڪرڻ

– **ڏونڪائِڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻارڻ، دکائڻ، ٻچرائڻ، جَلائڻ، ٻچائڻ
* [مص] ڏونڪائڻ
* [امر] ڏونڪاءِ
* [ڏونڪايو ڏونڪائِيندو ڏونڪايل]

– **ڏونڪَ لائِڻُ:** [اصطلاح] گهڻو چوڻ، گهڙي گهڙي چوڻ، تپائي ڏيڻ
* [س/ات]

– **ڏونڪڻُ:** [مص - فعل لازمي] آهستي آهستي ٻرڻ، هوريان هوريان جَلَڻ، دکَڻ، ٻچرڻ، سَڙَڻ، ڪامَڻ، ٻچڻ
* ٿورو ٿورو دکو ڪرڻ، ٽمڪڻ، جهرمرائڻ
* [سن: ڌوم = دونهون]
* [ڏونڪيو ڏونڪِيا، ڏونڪِي، ڏونڪِيُون، ڏونڪندو ڏونڪندا، ڏونڪندِي، ڏونڪنديُون، ڏونڪِيل]

– **ڏونڪڻُ:** [مص - فعل متعدي] ٻچَرَ نہ ڇڏڻ، ڪَڪِ ڪرڻ، بارِ بارِ تنگ ڪرڻ، تپائِڻ
* [مص] ڏونڪڻ
* [امر] ڏونڪ
* [ڏونڪيو ڏونڪِيندو ڏونڪيَل]

• **ڏونڪِڙو ج ڏونڪِڙا:** [ا - مذ] هڪَ قِسمَ جو پڙو (جيڪو ناچُو رَقص ڪرڻ وقت پائين)، پيشواز

• **ڏونگارَڻُ:** [مص - فعل متعدي] تيار ڪرڻ
* [س/ل]
* [مص] ڏونڪَڻ
* [امر] ڏونڪ
* [ڏونڪيو ڏونڪائِيندو ڏونڪايل]

• **ڏُونڱون:** [ا - مذ] فِرقو، ڪوفو، ٽِنڊُ، ٻاتِ، بيڪ، ٻڪ، مَتو، مت (فقيرن جو)

• **ڏَوڻِ ج ڏَوڻِيُون:** [ا - مث] نانگ يا بلا جو سُوسات، ڦوڪَ، ڦوڪَٽ، شُوڪَ، شُوڪو
* [سن: ڌوني = آواز]

• **ڏَوَڻِ ج ڏَوِڻِيُون:** [ا - مث] لوهارڪي اوزار جو هڪ قسم. باهه کي هوا ڏيڻ جو اوزار. ڌمڻ. ڌنوڻ. ڦُوڪڻي
* [سن: ڌوني = آواز]
* ڪَلِڙِي. ڪَل
* هارمونيم جو اڳيون پاسو (جنهن کي هلائڻ سان سُرن تائين هوا منتقل ٿيندي آهي)

• **ڏَوَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ساڳي ڳالهه هَر هَر چوڻ. ڪنهن ڪم جي پنيان ڌوندو رهڻ. مٿو هڻڻ. زون زون ڪرڻ
* ڪنهن جي پنيان لاهي پاهي پوڻ
* [سن: ڌون = آواز]
* [مص] ڏَوَڻ
* [امر] ڏَوِ
* [ڏَويس ڏَوَندو ڏَويل]

• **ڏُوَڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌوئڻ (ڪپڙا وغيره). صاف ڪرڻ
* زور سان لوڏڻ. ڌوڻو ڏيڻ (وڻ وغيره کي)
* [مص] ڏُوَڻ
* [امر] ڌو
* [ڌويس ڌوَندو ڌوتل]

• **ڏُوِڙَ:** [ا - مث] زورائتو لوڏو. ڌوڏو. ڌانڌول. هلڪو ڌوڻو. جهوپو. چِپي
* ڏَڪِڻي. ڌُڙِڪِڻي. چاچولَ
* [سن: ڌو = ڌڏڻ]
* چوندَ. پسنديدگي. مَرضِي. اِنتخاب. مُڪيارِي
* [سن: ڌوت]

– **ڏُوِڙجَڻُ:** [مصدر 'ڏُوڙڻ' مان فعل مجهول] لوڏجڻ. ڌوڏجڻ
* چونڊِجڻ
* [ڏوڙيس ڏڙيس ڏوڙيل]

– **ڏُوَڙَ ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] لوڏَ ڪرڻ. لوڏڻ. ڏَڏِڪائڻ. ڌونڌاڙڻ
* پسند ڪَرڻ. چوندَ ڪرڻ. مَرضِيءَ مطابق ڪڍڻ

– **ڏُوِڙڻُ:** [مص - فعل متعدي] لوڏَڻ. ڏڏِڪائڻ. ڌونڌاڙڻ. ڌوڏڻ
* ڌانڌولڻ. چاچولڻ. ڏڏڪائڻ. ڏَڪائڻ. ڌڙڪائڻ. ڦڙڪائڻ. جهوپڻ. چِپي ڏيڻ
* [سن: ڌو = ڌڏڻ]
* چونڊڻ. انتخاب ڪرڻ. چونڊي ڪڍڻ. پسند ڪرڻ
* [سن: ڌرت]

* [مص] ڏُوٽَڻ
* [امر] ڏُوِٽِ
* [مضارع] ڏُوِٽيان (ج) ڏُوِٽِيُون. ڏُوِٽِين (ج) ڏُوِٽِيو. ڏُوِٽِي (ج) ڏُوِٽِين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث ترڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍيا آهن]
* [حال] ڏُوٽي ٿو (ج) ڏُوِٽِين ٿا
* [حال مث] ڏُوٽي ٿي (ج) ڏُوِٽِين ٿيون
* [ماضي] ڏُوِٽِيو (ج) ڏُوِٽِيا
* [ماضي مث] ڏُوِٽِي (ج) ڏُوِٽِيُون
* [مستقبل] ڏُوِٽِيندو (ج) ڏُوِٽِيندا
* [مستقبل مث] ڏُوِٽِيندِي (ج) ڏُوِٽِينديُون
* [اسم مفعول] ڏُوِٽِيَل

– **ڏُوِٽُو ج ڏُوِٽا:** [ا - مذ] زورَ سان لوڏو. جهوپو. ڌوڏو
* [صفت] لوڏو ڏيندڙ. لوڏيندڙ (ڪنهن وڻ کي). ڌڻندڙ
* ڳوليندڙ. پسند ڪندڙ. چونڊيندڙ. چونڊ ڪندڙ

– **ڏُوِٽُو ڏِيَڻُ:** [اصطلاح] لوڏو ڏِيڻ. ڌوڏو ڏِيڻ

• **ڏَوِٽِي ج ڏَوِٽِيُون:** [ا - مث] آواز. گوڙ. پڙلاءُ. پڙاڏو
* ڳالهائڻ جو ڍنگ
* سُرُ
* ڍهل جو آواز
* [سن: ڌوني = آواز]
* ڦوڪَ. شُوڪَ. شُوڪو (نانگ بلا وغيره جو)
* هَوا پِرڻ ۽ ٽاندن کي دکائڻ جو آواز. ڌمڻ. ڌوڻ. ڦُوڪِڻي
* ڪلڙي. ڪل
* [س/ل]

• **ڏُوِٽِي ج ڏُوِٽِيُون:** [ا - مث] هوريان هوريان دکندڙ باهه. دونهين
* فَقِيرن جو مَچ
'ڏُوٽيءَ منجهه ڏِيان، آهي آڌوتن جو' (سچل)
* ڪنهن طعام کي ڏِنَل داغ. داڳ
* [س/ل]

• **ڌوئڻ**: [مص - فعل متعدي] ڌوئي صاف ڪرڻ، پاڻيءَ ۾ آگهارڻ، مير ڪيڻ (ڪپڙن، ٿانون وغيره جو)
* [سن: ڌاو = ڌوئڻ]
* [مص] ڌوئڻ
* [امر] ڌو
* [مضارع] ڌوئان (ج) ڌوئُون، ڌوئين (ج) ڌوئو، ڌوئي (ج) ڌوئين
* [زمان حال ٺاهڻ لاءِ معاون فعل 'ٿو' ۽ زمان حال استمراريءَ لاءِ 'پيو' جا مذڪر مونث توڙي واحد، جمع جا صيغا ڳنڍبا آهن]
* [حال] ڌوئي ٿو (ج) ڌوئين ٿا
* [حال مث] ڌوئي ٿي (ج) ڌوئين ٿيون
* [ماضي] ڌوتو (ج) ڌوتا
* [ماضي مث] ڌوتي (ج) ڌوتيون
* [مستقبل] ڌوئيندو (ج) ڌوئيندا
* [مستقبل مث] ڌوئيندي (ج) ڌوئينديون
* [اسم مفعول] ڌوتل

– **ڌوئجڻ**: [مصدر 'ڌوئڻ' مان فعل مجهول] ڌوبجڻ، صاف ٿيڻ
* [ڌوتو، ڌوئبو، ڌوتل]

• **ڌُئارڻ**: [مصدر 'ڌئڻ' جو فعل متعدي بالواسطہ] ڌوئڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ، صفا ڪرائڻ، اُجو ڪرائڻ، اُجرو ڪرائڻ، اُجلو ڪرائڻ
* [سن: ڌاوَن]
* [ڌوتو، ڌوئيندو، ڌوتل]

– **ڌُئارائي ج ڌئارائيون**: [ا - مث] ڪپڙن ڌوئڻ جي مزوري، ڌوپ ڪرائڻ جو اُجورو

– **ڌُئپ ج ڌُئپون**: [ا - مث] ڪپڙن ڌوئڻ جي حالت، ڌئارپي، ڌوئٽي

– **ڌُئجڻ**: [مصدر 'ڌئڻ' مان فعل مجهول] ڌوئڻ
* [ڌوتو، ڌوئبو، ڌوتل]

– **ڌُئڻ**: [مص - فعل متعدي] پاڻيءَ سان صاف ڪرڻ، پاڪ ڪرڻ، اُجو ڪرڻ، مير ڪيڻ (ڪپڙي يا ٿانون وغيره جي)
* وِهنجڻ، سنان ڪرڻ، اشنان ڪرڻ
* [سن: ڌاوَن = وهنجڻ]
* لوڏڻ، چنڊڪو ڏيئي مير يا ميل ڪيڻ، صاف ڪرڻ
* [سن: ڌونن]
* [مص] ڌُئڻ
* [امر] ڌو
* [ڌوتو، ڌوئيندو، ڌوتل]

– **ڌُئٽي ج ڌُئٽيون**: [ا - مث] ڌوئڻ واري حالت، ڌئپ، ڌوپ، ڌُئارپي

• **ڌِڪَر ج ڌِڪَرون**: [ا - مث] ڌيءَ، نياڻي، ڇوڪري، دختر
* [سن: دهتر = ڌيءَ]

– **ڌِئاڻو ج ڌِئاڻا**: [صفت] ڌيءَ جهڙو، ڌيءَ سان منسوب، ڌيئن جو

• **ڌُئَلُ ج ڌُئَل**: [صفت] ڌُئيل، ڇونڊيل، پسند پيل

• **ڌُئونرو ج ڌُئونرا**: [ا - مذ] جمايل کير، ٻڌو ڌڌ، ڌهي
* وهٽ جي رنگ جو هڪ قسم
* [صفت] اُجو، سفيد
* [س/ل]

• **ڌِيانُ ج ڌِيانَ**: [ا - مذ] خيال، ويچار، سوچ، غور، تَصَور، اِرادو، ڌُن، تَوَجُهه، ساڌوائي، خوض، قِياس، سمجهه
* ڄاڻ، پروڙ، ٻوڌ، خبر، ڪل
* [سن: ڌيان = خيال]
* راءِ، رِٽَ، اٽڪل، ڪاٿو، تَڪَ، اَنسئو
* ڳِڻَتَ، ڪَٿَ
* ڳڻتي، فڪر، انديشو، چِنتا
* تاڙ، تاڪ
* سنڀال، نظرداري، طرفداري
* عِبادَتَ، بندگِي، پوڄا، مراقبو، لئون، محويت

– **ڌِيانُ آچڻ**: [اصطلاح] يادِ اَچڻ، يادِ پوڻ، خيال اَچڻ

– **ڌِيانَ تي چڙهڻ**: [اصطلاح] ذهن تي اَچڻ، يادِ پوڻ، ڪنهن ڳالهه جو خيال ۾ اچڻ

– **ڌِيانُ چڙهڻ**: [اصطلاح] يادِ اَچڻ، خيال ۾ اَچڻ

– **ڌِيانُ ڏيڻ**: [اصطلاح] تَوَجهه ڏيڻ، خيال ڏيڻ، ڪو ڪم دلچسپيءَ سان ڪرڻ

– **ڏيانُ رَهڻُ:** [اصطلاح] خيال رهڻ، توجهه رهڻ، يادگيري هجڻ

– **ڏيانَ سان:** [ظرف] تَوجهه سان، خيال سان، سنڀال سان، يادگيريءَ سان، هوشياريءَ سان

– **ڏيانُ ڪَرڻُ:** [اصطلاح] توجهه ڪرڻ، خيال ڪرڻ، سوچڻ، فڪر ڪرڻ، سمجهڻ، هوشياري ڪرڻ، سرتِ ڪرڻ، سنڀال ڪرڻ

– **ڏيانُ لَڳڻُ:** [اصطلاح] خيال ٿيڻ، توجهه ٿيڻ

– **ڏيانَ ۾ اَچڻُ:** [اصطلاح] خيال ۾ اچڻ، ذهن ۾ اچڻ

– **ڏيانَ ۾ نـه آڻڻُ:** [اصطلاح] خيال ۾ ئي نه آڻڻ، توجهه ئي نه ڪرڻ، پرواهه ئي نه ڪرڻ

– **ڏيانَ وارو ج ڏيانَ وارا:** [صفت - مذ] ڏيان ڏيندڙ، خيال ڏيندڙ، وِيچاروان، ساڌوان، وِيچار سِيل، دور انديش، سوچِيندڙ، هِڪ ڌيانو ايڪ منو، هِڪ منو، هِڪ چِتو، سچيتُ، متوجهه، ساڃهه وارو

– **ڏياني ج ڏياني:** [صفت] ڌيانَ وارو، وِيچاروان، خيالي، مفڪر

* دِيندار، عارف، عابد

• **ڏياٽِي ج ڏياٽِيون:** [صفت - مث] 'ڏٽي' جو مؤنث، مالڪياڻي، وارثياڻي، ڌڄاڻي، سائِڻِ، ملڪ

• **ڏِياءُ ج ڏِياءُ:** [ا - مذ] بابُ، فصل، اڌياءُ، اسڪندُ، پرسنگ، پارٽ، ڀاڱو، ڀاڱُ، حِصو

* [سن]

• **ڏِيائڻُ:** [مص - فعل متعدي] ڌيان ڏيڻ، ڌيان ڪرڻ، خيال ڪرڻ، وِيچارڻ، سوچڻ

* ڀڃَڻُ، تورَڻُ، تڪڻ

* رِٿڻ، ارادو ڪرڻ

* [سن: ڌيان]

* [مص] ڏِيائڻ

* [امر] ڏِياءُ

* [ڏِيايِس ڏِيائِيندس ڏِيائَل]

• **ڏيڄَ ج ڏيڄُون:** [ا - مث] آسرو، آڌر، آٿَتَ، پَروَسو

• **ڏيڇاهو ج ڏيڇاها:** [ا - مذ] نقصان، ٽوٽ

* سزا

* دوکو، ڪوڙو دلاسو

* [س/ات]

– **ڏيڇاهو ڏِيڻُ:** [اصطلاح] نقصان وجهڻ، سزا ڪارائڻ

* دوکو ڏيڻ، ڪوڙو دلاسو ڏيڻ

• **ڏيڇو ج ڏيڇا:** [ا - مذ] تَسَلِي، پَروَسو پَرڇهلائِي، ٽيڪَ، آسرو دلدارِي، دِلاسو هِينياري، آٿَتَ، خاطِرجَمَعِي، ڌَڍ

* سُک، آسُودگِي، آسائِش

• **ڏِيرَج ڏِيرُون:** [ا - مث] ڌيرج، ماٺِ، صبر، استقلال، ٿانهر، ٺهر، ڪانڌِ

* [پرا: ڌيرو، سن: ڌيرتيه]

* هِمَتَ، جرات، دِليري

* پَروَسو دِلدارِي، دِلاسو تَسَلِي، آڌار، ڌَڍ، ٽيڪَ، پرڇهلائي

* فَرحَتَ، آرام

* [س/ات]

– **ڏِيرائِتو ج ڏِيرائِتا:** [صفت - مذ] ڌِيرَجَ وارو، تَحمل وارو، صبروارو، بردبار

• **ڏِيرُ ج ڏِيرَ:** [صفت] ڌِيرجَ وارو، صَبر وارو، ٿانهَر وارو، مُتَحَمِل، صابِر، اسٿر، مضبوط

* [سن: ڌير = سياڻو]

* ڌاڙو، پختو، پَڪو، بهادر، پهلوان، سَگهارو، همت وارو، جرائت وارو، دِلير

* سياڻو ڏاهو

• **ڏِيرائڻُ:** [مص - فعل لازمي] هضم ٿيڻ، ڦَبي وڃڻ

* [س/ل]

* [ڏِيرايِس ڏِيرائِيندس ڏِيرئِل]

• **ڌيرَجُ/ڌيرَجَ:** [ا - مذ/مث] صبر، تحمل، سانت، ڪانڌِ
* ماٺائي، خاموشي، سانتِ، ايڪانت، ماٺار، نوائي
* جرات، دِليري، هِمَٿَ، دِل جي پختگي
* [سن: ڌيريہ = صبر]
* نِوڙَتَ، ڪميا، نِيازِ نهٺائي
* پڪوارادو، قصد، نهراءُ، پرڻ، رٽُ، پختائي، ثابت قدمي، پڪائي
* دِلاسو، دِلداري، تَسَلي
* فرحَتَ، آرام

– **ڌيرَجُ ڌارَڻُ:** [اصطلاح] صبر ڪرڻ، ماٺِ ڪرڻ

– **ڌيرَجُ وارُ ج ڌيرَج وارَ:** [صفت] ڌيرج وارو، سانتيڪو، مائيٺو، صبر وارو، تحمل وارو
* پڪي اِرادي وارو بردبار، گنڀيرُ، هِڪ متيو، ڪاهوڙو اٽل، برقرار، ڪَپ ڪوڙ، ثابت قدم

• **ڌيرَگُ ج ڌيرَگَ:** [صفت] ڊگهو، وڏو
* [سن: ڌيرگهہ = ڊگهو]

• **ڌيرو ج ڌيرا:** [صفت - مذ] آهستگيءَ وارو، آهستي هلندڙ، ڍرو، ڍِلو، ڍِرُ سست، ڪاهل، آلسي (آرسي) ديرينو توني
* [ظرف] هوريان، هَري، آهستي

– **ڌيري:** [ظرف] آهستي، هَري، ماٺِ سان، هَرين، ڌيمي

– **ڌيري ڌيري:** [ظرف] آهستي آهستي، هوريان هوريان، ڌيمي ڌيمي، هَري هَري

– **ڌيري ڌيري ڏَڻُونرو چَڙهَڻُ:** [اصطلاح] آهستي آهستي ڪم ٿيڻ
* دَرجي بَدَرجي ترقي ٿيڻ

• **ڌيري ج ڌيريُون:** [ا - مث] وَڏو نَغارو، ڀير

• **ڌيرُ ج ڌيرَ:** [صفت] وڏو، مکيہ، اهم
* [س/ل]

• **ڌيڪِلِي ميڪِلِي:** [ا - مث] اولاد، ٻارَ ٻچا

• **ڌيمو ج ڌيما:** [ظرف] هَرين، آهستي، ڌيري
* [صفت - مذ] ڍِرو، ڍِلو، سست، ٿڌي سِياءَ وارو، سست
* [مث: ڌيمي ج ڌيميون]
* [سن: ڌيمون، مذيم =هرين]

– **ڌيمو ڪَرَڻُ:** [اصطلاح] آهِستي ڪَرڻ، ڌيري ڪَرڻ

– **ڌيمي ڌيمي:** [ظرف] ڌيري ڌيري، هَرين هَرين، آهِستي آهِستي
* ورلي، اڻ لبي، ايڪڙ ٻيڪڙ
* [س/ات]

• **ڌينَ:** [ا - مث] يادگيري، ڌِنَ

• **ڌينگاڻُو ج ڌينگاڻا:** [ا - مذ] مقابلو، دنگو، زور آزمائي، ڏگاٽو
* [س/کوهہ]
* [صفت] جانٺو، جوان، طاقتوَر
* جهيڙاڪ، ويڙهاڪ

• **ڌينِ ج ڌينُون:** [ا - مث] ڏِکي، ڳَٿون، ڳانءِ، سوئا مينهن يا ڳٿون
* [سن: ڌينَ = ڳٿون]
* ڪِيرُ
* [س/ل]

– **ڌيڻو ج ڌيڻا:** [صفت - مذ] کير ڏيندڙ ڍور، ڏُڌي ڏاٽي، ميڙانگ مال، ولوڙو
* [ا - مذ] جهجهو کيرُ

• **ڌيوَتُ:** [ا - مذ] راڳ جي سَتَن سرن مان ڇهين سُرَ 'ڌا' جو مڪمل اُچار
* [هند]

• **ڌيوَڙُ:** [ا - مث] اَڌوڙ، اَڌوڙي
* [س/ات]

• **ڌِيءَ ج ڌِيئُون/ڌِيئر:** [ا - مث] اولاد، نياڻي، ڇوڪري، دختر
* [پرا: ڌيئا، سن: دهتا > دهتر = ڌيءَ]

– **ڌِيئاڻُو ج ڌِيئاڻا:** [صفت] ڌِيءَ جو، ڌِيءَ جي پاسي وارو
* ڇوڪرين جهڙو

– **ڌِيئاڻُو ٻارُ:** [صفت] صغير ڇوڪري، نابالغ نياڻي

– **ڌِيئڙي ج ڌِيئڙِيُون:** [ا - مث: 'ڌيءَ' جو اسم تصغير] ڇوڪرڙي، ٻارڙي، نينگري، ننڍڙي نياڻي

– **ڌِيءَ جهڙو پُٽُ:** [ا - مذ] نياڻيءَ جهڙو پُٽُ، لڄارو پٽ، اشراف پٽ، شريف ڇوڪرو

– **ڌِيئُتو ج ڌِيئُتا:** [صفت - مذ] ڌِيءَ وارو، جنهن کي ڌِيءَ هجي، ڌِيءَ جو پيءُ

Mufasil Sindhi Lughat

Vol- V

(چ-ڇ-ح-خ-د-ڏ)

SINDHI LANGUAGE AUTHORITY